ПУБЛИКАЦИЈЕ АСТРОНОМСКОГ ДРУШТВА “РУЂЕР БОШКОВИЋ” Св. 14
PUBLICATIONS OF THE ASTRONOMICAL SOCIETY “RUDJER BOŠKOVIĆ” No. 14

НИКОЛА ЦВЕТКОВИЋ

АСТРОНОМ - ПЕСНИК - ДРУМОВНИК
МИЛАН С. ДИМИТРИЈЕВИЋ

БЕОГРАД, 2015

ПУБЛИКАЦИЈЕ АСТРОНОМСКОГ ДРУШТВА "РУЂЕР БОШКОВИЋ"
PUBLICATIONS OF THE ASTRONOMICAL SOCIETY "RUDJER BOŠKOVIĆ"
Св. 14 No. 14

НИКОЛА ЦВЕТКОВИЋ

АСТРОНОМ – ПЕСНИК - ДРУМОВНИК МИЛАН С. ДИМИТРИЈЕВИЋ

Б Е О Г Р А Д
2015

PUBL. ASTRON. SOC. "RUDJER BOŠKOVIĆ" No. 14, 1-954 BELGRADE, FEBRUARY 2015

PUBLICATIONS OF THE ASTRONOMICAL SOCIETY "RUDJER BOŠKOVIĆ"

Рецензенти:
Проф. др Лука Ч. Поповић
Проф. др Миливоје Павловић

Издавач:
Астрономско друштво ”Руђер Бошковић”, Калемегдан, Горњи Град 16, 11000 Београд
Председник Астрономског друштва “Руђер Бошковић”, Миодраг Дачић

Лектор:
Јелена Петровић

Корице:
Зоран Симић

Слика на предњој страни:
Владимир Куш: «Вебмајстор»

Слика на задњој страни:
Мирослав Анђелковић: «Процеп»

Илустрације:
Владимир М. Димитријевић, Слободан Костић, Мирослав Анђелковић, Зоран Симић и Зинаида Чаушева

Компјутерски слог:
Татјана Милованов

Штампа:
"ТУЛИ" штампарија, Вршац, Београдска бб

Тираж:
150 примерака

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

52:929 Димитријевић М.
012 Димитријевић М.

ЦВЕТКОВИЋ, Никола, 1939-
Милан С. Димитријевић : астроном - песник - друмовник / Никола Цветковић ; [илустрације Владимир М. Димитријевић, Слободан Костић, Мирослав Анђелковић, Зоран Симић и Зинаида Чаушева]. - Београд : Астрономско друштво "Руђер Бошковић", 2015 (Вршац : Тули). - 954 стр. : илустр. ; 24 cm. - (Публикације Астрономског друштва "Руђер Бошковић" = Publications of the Astronomical Society "Rudjer Bošković" ; св. 14)

Тираж 150. - Напомене и библиографске референце уз текст.

ISBN 978-86-89035-05-6

а) Димитријевић, Милан С. (1947-) - Биобиблиографије
COBISS.SR-ID 213197836

САДРЖАЈ

ПРОЛОГ 7
ПРОЛОГ 9
Прве монографије 13
Сажета историја савремене српске астрономије и прегледан индекс научних цитата у XX веку 20
Уџбеник приручно-монографског карактера 30
Миланова предисловија и поговори 35
Преводилачки рад на одабраним текстовима 41
Креативна педагошка делатност 46
Плодна и разноврсна предавачка активност 49

ЖИВОТОПИС 65
ПОРОДИЧНИ КОРЕНИ 67
РОДИТЕЉИ 82
Сергијев долазак у Лесковац и сарадња у листу *Наша реч* 82
Први сусрет Сергија и Наде 85
Венчање и студентски дом 89
РАНО ДЕТИЊСТВО И ДЕЧАШТВО 94
ОСНОВНА ШКОЛА – УВОЂЕЊЕ У ЖИВОТ И ГИМНАЗИЈСКИ ДАНИ 123
ПОЧЕТНИЧКА ПЕСНИЧКО-„ИЗДАВАЧКА“ И ПРЕВОДИЛАЧКА АКТИВНОСТ 131
ПРВЕ ПРОЧИТАНЕ КЊИГЕ 137
НАУЧНА ФАНТАСТИКА И ОПРЕДЕЉЕЊЕ ЗА СТУДИРАЊЕ АСТРОНОМИЈЕ 144
СТУДЕНТСКИ ПЕРИОД 150
НАУЧНО-ИСТРАЖИВАЧКИ РАД У ИНСТИТУТИМА ЗА ФИЗИКУ И ПРИМЕЊЕНУ ФИЗИКУ 157

СТВАРАЛАЧКА ПРЕГНУЋА 167
БОГАТА И РАЗНОЛИКА СТВАРАЛАЧКА САРАДЊА И ПРИСУСТВО У МЕЂУНАРОДНИМ ЧАСОПИСИМА 169
ОРГАНИЗОВАЊЕ НАЦИОНАЛНИХ И МЕЂУНАРОДНИХ НАУЧНИХ КОНФЕРЕНЦИЈА 175
Осврт на конференцију „Развој астрономије код Срба“ III и IV 176
Припреме и стваралачко присуство на V конференцији 179
„Космички цвет“ младости на VI конференцији 189
Одјеци VI конференције и нова визија мултиверзума на Мегатренд универзитету 196
Информација на сајту Мегатренд универзитета 198
„Мегатрендер“ о научној Конференцији 199
Интересовање професора, асистената, сарадника и студената као и медија за VI конференцију 200
Заснивање серија билатералних и других конференција 204

СТРУЧНА И НАУЧНО-ПОПУЛАРИЗАТОРСКА АКТИВНОСТ 206
ТЕЛЕВИЗИЈСКЕ СЕРИЈЕ О АСТРОНОМИЈИ 210
МИЛАНОВА НУМИЗМАТИЧКА ИНТЕРЕСОВАЊА 213
МИЛАНОВО СТВАРАЛАЧКО СУДЕЛОВАЊЕ У ОБЈАВЉИВАЊУ СЕРГИЈЕВИХ НУМИЗМАТИЧКИХ ДЕЛА 222

У ЗНАКУ ПЕВАЊА О КОСМОСУ 227
КЊИЖЕВНИ ПОЧЕЦИ И УЧЕШЋЕ НА КЊИЖЕВНИМ ВЕЧЕРИМА 229
НАДАХНУТО ПЕВАЊЕ О КОСМОСУ 238
Поетска слика неба у поезији Милана С. Димитријевића 240
Лирски трептаји звезда 244
Певање о Сунцу 249
Замамна светлост и лепота Месеца 252
Црвенкасто-рића планета Марс 255
Чаровит светлосни траг метеорита 257
КОСМИЧКО–ПОЕТСКЕ И ПОЕТИЧКЕ ВИЗИЈЕ, СА ОСВРТОМ НА „КОСМИЧКИ ЦВЕТ“ 258
Од рубрике "Мало поезије" до антологије 260
КРАТАК ОСВРТ НА АНТОЛОГИЈУ *КОСМИЧКИ ЦВЕТ* 267
Садржинска структура антологије *Космички цвет* 271
Надмоћно небо у знаку савршенства 272
Песничка похвала Сунцу 274
Месец и месечина као душа песникова 275
Звездана јата као васељенска камилица 277
Речити говор метеора и метеорита 280
Комете – звезде репатице – космате звезде 282
Певање о Универзуму као безграничном васионском простору 285
Пред звезданим вратима Савремени бугарски песници 288

ДРУМОВНИК 293
ПОЕЗИЈА И ПОЕТИКА ПУТОВАЊА 295
Назнаке о првим већим туристичким виђењима 302
Фрагменти о путовањима по Европским просторима 310
Путописне белешке и записи 321

ПРИЛОЗИ 333
ПОПИС ПУТОВАЊА (1961-2015) 335
НАУЧНИК СВЕТСКОГ ГЛАСА И ИМЕНА 363
ФРАГМЕНТИ О ЗАЈЕДНИЧКОЈ САРАДЊИ ИЗ *ДНЕВНИКА ПРИМИСЛИ* 366
ФРАГМЕНТИ И НАЗНАКЕ О КОЛЕКТИВНОМ И ПОЈЕДИНАЧНОМ РАДУ И ОДНОСУ УЧИТЕЉА И УЧЕНИКА 376
Однос колективног и појединачног рада 376
Мањкавости колективног рада 376

Мане и врлине 377
Однос учитеља и ученика 377
АУТОБИОГРАФИЈА НАДЕЖДЕ ДИМИТРИЈЕВИЋ 380
БИБЛИОГРАФИЈА РАДОВА НАДЕЖДЕ ДИМИТРИЈЕВИЋ 383

БИБЛИОГРАФИЈА 387
УВОДНА БЕЛЕШКА 389

I НАУЧНО СТВАРАЛАШТВО (1971-2003) 393

II СТВАРАЛАЧКО ПРИСУСТВО И УТИЦАЈ 463
II 1. ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРЕДЛОГА ЗА ИЗБОР МИЛАНА С. ДИМИТРИЈЕВИЋА ЗА ДОПИСНОГ ЧЛАНА САНУ 465
1. Биографија 465
2. Научни допринос 466
3. Списак одабраних радова др Милана Димитријевића 468
4. Одјек радова кандидата 471
II 2. ИЗБОР У НАУЧНА ЗВАЊА И КАНДИДАТУРЕ ЗА САНУ 474
II 3. ЦИТИРАНОСТ У МЕЂУНАРОДНИМ ИЗВОРИМА (1975-2003) 477
II 4. ЦИТИРАНОСТ У НАЦИОНАЛНИМ ИЗВОРИМА 585

III СТРУЧНА И НАУЧНО-ПОПУЛАРНА ДЕЛАТНОСТ 645
III 1. УЏБЕНИЦИ 647
III 2. ПРИЛОЗИ И ЧЛАНЦИ 647
III 3. ПРИКАЗИ, ОСВРТИ И ПРИГОДНИ НАПИСИ 654
III 4. АУДИОВИЗУЕЛНА ПРОДУКЦИЈА 657
III 4.1. Видео касете 657
III 4.2. Учешће у ТВ емисијама 657
III 4.3. Учешће у радио–емисијама 662
III 5. ПРЕВОДИ 665
III 6. КРАТКЕ ИНФОРМАЦИЈЕ У РУБРИЦИ "НОВОСТИ И БЕЛЕШКЕ" У "ВАСИОНИ" (1972-1976) 665
III 7. ЈАВНА ПРЕДАВАЊА 669

IV КЊИЖЕВНО СТВАРАЛАШТВО 691
IV 1. ПОЕЗИЈА 693
IV 1.1. Књиге 693
IV 1.2. Песме у периодици 693
IV 1.3. Лирско-поетолошки записи и прочитавања 693
IV 2. ПРЕДГОВОРИ, ПОГОВОРИ, УКАЗИВАЊА 695
IV 3. ПУТОПИСНЕ БЕЛЕШКЕ 695
IV 4. ПРИКАЗИ И ИЗВОДИ ИЗ РЕЦЕНЗИЈА 695

V РАЗГОВОРИ И ОДЈЕЦИ 697
V 1. ИНТЕРВЈУИ 699
V 2. ИСКАЗИ 702
V 3. РАЗМАТРАЊА О НАУЦИ 705
V 4. РЕАГОВАЊА 707
V 5. НАПИСАНО О ПОЕЗИЈИ М. С. ДИМИТРИЈЕВИЋА 707

VI ОРГАНИЗОВАЊЕ НАУЧНИХ СКУПОВА И УРЕЂИВАЧКА АКТИВНОСТ 709
VI 1. ОРГАНИЗОВАЊЕ НАУЧНИХ СКУПОВА 711
VI 1.1. Научни скупови — организатор М. С. Димитријевић 711
VI 1.2. Научни скупови — М. С. Димитријевић члан комитета, односно одбора 712
VI 2. УРЕЂИВАЧКА АКТИВНОСТ 713
VI 3. КЊИГЕ И ПУБЛИКАЦИЈЕ — М. С. ДИМИТРИЈЕВИЋ ПОТПИСАН КАО РЕЦЕНЗЕНТ 726

VII ПРОСВЕТНО-ПЕДАГОШКИ РАД 729
VII 1. МЕНТОРСКА АКТИВНОСТ 731
1. Дипломски радови 731
2. Магистарски радови 731
3. Докторске дисертације 731
VII 2. НАСТАВА 731
VII 3. ИЗБОРИ У НАУЧНА ЗВАЊА 732
Милан Димитријевић председник комисије за избор у звање 732

VIII ДРУШТВЕНЕ АКТИВНОСТИ 733
VIII 1. АКТИВНОСТИ У НАУЧНИМ УСТАНОВАМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА 735
VIII 2. ДРУШТВЕНО - ПОЛИТИЧКА АКТИВНОСТ 736
VIII 3. АКТИВНОСТ У ВЛАДИ СР ЈУГОСЛАВИЈЕ 737
VIII 4. ПОДЗАКОНСКА АКТА 737
VIII 5. АКТИВНОСТИ У ДРУШТВИМА 737
VIII 6. АКТИВНОСТИ У РОТАРИ КЛУБОВИМА 742
VIII 7. НАГРАДЕ И ПРИЗНАЊА 743

IX ЗАПИСИ, ОСВРТИ И ПОМИЊАЊА М. С. ДИМИТРИЈЕВИЋА 745
IX 1. БИОГРАФСКИ ЗАПИСИ 747
IX 2. ОСВРТИ НА УЏБЕНИКЕ, КЊИГЕ И ВИДЕО КАСЕТЕ 747
IX 3. ПОМИЊАЊЕ У ПЕРИОДИЦИ 748

ПРИЛОЗИ БИБЛИОГРАФИЈИ 797
1. ПРИЛОГ ОДЕЉКУ II 3. ЦИТИРАНОСТ У НАЦИОНАЛНИМ ИЗВОРИМА 799
1.1. Цитираност у извештајима, дипломским радовима, научно-популарним часописима и библиографијама 801
1.2. Дела библиографског и реферативног карактера у коме се цитирају радови др Милана Димитријевића 811
2. ПРИЛОГ ОДЕЉКУ VI 2. УРЕЂИВАЧКА АКТИВНОСТ 814
3. ПРИЛОГ ОДЕЉКУ VII 1. МЕНТОРСКА АКТИВНОСТ 823
3.1. Члан комисије за одбрану докторске тезе 823
Члан комисије за одбрану магистарске тезе 823
3.2. Избор у научна звања - Милан Димитријевић члан комисије 823
3.3. Цитирани радови М. Димитријевића 825
4. ИЗЈАВЕ ЗАХВАЛНОСТИ М. С. ДИМИТРИЈЕВИЋУ У НАУЧНИМ РАДОВИМА 827

РЕГИСТРИ И СКРАЋЕНИЦЕ 829
РЕГИСТАР НАСЛОВА ЧАСОПИСА И НОВИНА СА ПРИЛОЗИМА И ИНТЕРВЈУИМА МИЛАНА С. ДИМИТРИЈЕВИЋА 831
РЕГИСТАР КОАУТОРА 834
РЕГИСТАР ЈЕЗИКА НА КОЈИМА СУ ПУБЛИКОВАНИ РАДОВИ М. С. ДИМИТРИЈЕВИЋА (ОСИМ ЕНГЛЕСКОГ И СРПСКОГ) 837

СКРАЋЕНИЦЕ 838

ФОТОГРАФИЈЕ 841

ПРОЛОГ

ПРОЛОГ

Велики продори и открића у освајању космоса постављају нове задатке и циљеве модерној астрономској науци, а она зрачном снагом имагинације осветљава звездане путеве у Васиону. „Кроз коштану сржкосмоса“, како би рекао песник,[1] може се стићи до неслућених подвига, али тек након ослобађања од уобичајених интелектуалних схема, окоштале традиције и ограничавања мисли о небеским световима. Јер, ако се брзином мисли броје и пребројавају галаксије и разазнају незнани простори Универзума, могу се остварити задаци савремене астрономије, новог живота стварања и ванземаљске егзистенције. Модерна наука, а у њеном склопу и астрофизика, напредују крупним корацима од седам миља. Нова научна сазнања, продори и открића, уместо да лекују учењаке од охолости, дају им великог полета у смеру радикалног померања граница свесвета.

Милан С. Димитријевић је дао значајан допринос креативном повезивању и практичној примени астрофизичких и физичких сазнања, код нас а и у свету. Успешним окупљањем научних посленика различите оријентације и духовно интелектуалне провенијенције, у периоду 1995-2010, организовао је или учествовао у организовању више међународних научних конференција са суседним земљама: Бугарском (7), Румунијом (4), Мађарском (1), као и Грчком (1) и Белорусијом, уз укључивање научника из сродних и граничних области. Објединио је и организовао ствараоце из разноликих сфера, на које подстицајно утичу космички мотиви. Веома много је допринео ширењу и богаћењу астрономских сазнања и достигнућа широм Србије и бивше Југославије (многобројна надахнута предавања, плодотворно учешће у сваковрсним медијима), популаризујући и афирмишући најактуелније задатке у астрономији. Са изванредним смислом за тимски рад и креативно окупљање младих у својеврсној „школи“ астрофизичких посленика, дао је основу за даљи полетни развој модерне астрофизике, као и суседних и граничних области, на Астрономској опсерваторији у Београду и шире.

О истраживању васионе Милан С. Димитријевић пише у сличном духу, истичући да оно представља једну од највеличанственијих интелектуално-стваралачких авантура савременог човечанства. У тек минулом двадесетом веку наш космички хоризонт и виђење универзума је у толикој мери проширено "да за то не налазимо примера у досадашњем развоју људског рода". Па ипак једно од круцијалних питања модерне астрономске науке о постојању живота изван Земље још увек тражи одговор.

При разматрању токова развоја астрономских наука у XX веку Димитријевић констатује да пре једног века нисмо знали зашто сијају звезде, а већина истраживача васионе је претпостављала да је универзум вечан и у основи непроменљив. Међутим, ми данас знамо да је "космос релативно млад

[1] Мирослав Лилек, *Бродски дневник*, Ново дело, Просвета, Београд, 1986.

и да се током свог развоја драматично мењао. Нуклеарне процесе услед којих звезде сјаје истражујемо у лабораторијама".[2]

Да би се у савременој науци па и модерној астрофизици остварило много више и плодотворније од дескрипције најновијих појединости, неопходна је креативна и имагинативна одважност, већа узноситост духа, много виши и обухватнији начин мишљења и интердисциплинарног виђења, целовитији поглед на свет и једна неупоредиво шира и интегралнија научно-теоријска и филозофска култура упућена ка синтезама.[3]

Наука у општијем смислу, па и астрофизика је за Милана С. Димитријевића, сложен процес историјског настајања и низ активних односа у непрекидном кретању, што важи и за сазнавање уопште, као и за делатни систем знања које тежи одређеним закономерностима. Научно-експериментална активност у споју и јединству са теоријским преиспитивањима је узоран вид и кристализовано начело дијалектичко-процесног посредовања и везе између астралних кретања, космичких догађања, свеукупне природе, друштва и човека-истраживача. А научно-теоријско знање и креативно искуство је средишње место делотворних веза између човека, научних, астрономских и других инструмената, природе и савремених метода стварања и откривања нових вредности и истина. Научник уопште, као и научник-астрофизичар данас је студијски посленик-експериментатор а не само теоријски мислилац, јер његово умовање контролише животно-делатни praxis и обрнуто, животни praxis, нови сазнајни продори и открића исправљају и дорађују његове теоријске концепције.

За Милана Димитријевића, наука је непрекидни ток настајања и развоја концепција, као што су на пример оне о простору, стварности, постојању; а научне истине, у складу са тим, нису нешто коначно и једном за свагда дато. Наука као историјско-развојна категорија у непрекидној процесуалности је плодотворни облик креативног бића и мишљења помоћу којих се разазнаје есенција објективно-субјективног постојања ствари и стално кориговање и усавршавање начина сазнавања и његовог оваплоћења.

Попут оних који су му истински узор, од Тесле и Милутина Миланковића, преко Ђорђа Станојевића, до оца Сергија Димитријевића, кога Добросав Бјелетић[4] и аутор ове књиге сматрају великаном српске науке и културе, а посебно нумизматике,[5] и Милан је креативно присутан у десетак

---

[2] Димитријевић пише да нас светлост најудаљенијих галаксија које проучавамо враћа "у прошлост од неколико милијарди година после настанка Универзума, а позадинско зрачење које испитујемо је остатак прве прасветлости која је синула триста хиљада година после почетка, много пре него што су прве галаксије формиране". – М. С. Димитријевић, *Развој астрономије у XX веку,* „Наше стварање“, Лесковац, 2004, LI, 3, стр. 305.

[3] Н. Цветковић, *Интелектуалци и наука на савременом универзитету*, Зборник са научног скупа "Од Лицеја до савременог универзитета и универзитета будућности", Крагујевац, 17. и 18. децембар 1998, стр. 335.

[4] Проф. др Добросав Бјелетић, *Слово о великанима I*, Београд, 1998, стр. 225-241.

[5] *Динар*, нумизматички часопис, Београд, 2003, бр. 21, стр. 67-68.

научних области. Набројимо само неколико најважнијих: спектроскопија звездане и лабораторијске плазме, физика Сунца, физика звезданих атмосфера, атомски сударни процеси у астрономији и физици, физика плазме и ласера, те драгоцени радови, прилози и научне конференције из области историје, филозофије и развоја природних наука, посебно астрономије и астрофизике, као и археоастрономије и астрономије у култури. А антологија песама *Космички цвет*[6] омогућава непосредније лирско, књижевно-поетичко, па и студијско виђење астралних сфера. Тиме је Димитријевић показао да су на одређен начин умни и подстицајни они научници који су се, поред истраживачког рада, бавили и уметношћу (*Космички цвет младости*).

Астрофизичар Милан С. Димитријевић, знаменити научни посленик од гласа и имена у европским и светским просторима, многострана је и несустала трагалачка личност и појава у више разноликих подручја научног, уметничко-поетског[7], етичког, социо-политичког, издавачког, студијско-педагошког, културно-просветног и духовног делања и друмовничко-путешественог вијања земљином шаром. У његовом полифоном бићу стекло се више даровитости разних врста: од учењачко-визионарске, песничке, визуелно-творачке, преко књижевно-есејистичке и публицистичке, до методичко-наставне и реторичко-предавачке. Као научник и истраживач широких духовних хоризоната, богате имагинативности и делотворне самосвести, разуђено концепцијски сагледава свет и живот, отварајући нове путеве и могућности у областима где се стваралачки потврђује. Додајмо овде да чувени филозоф Бранислав Петронијевић на једном месту у резимеу својих радова истиче да велике личности имају права да потврђују своје постојање и своју делатност као творци сваке више цивилизације.[8]

За скоро четири деценије научног, књижевно-поетског, монографског, историографског, уредничког,[9] публицистичког и предавачког[10] рада, Милан С. Димитријевић је објавио више од двадесетак књига, укључујући ту и иновирана издања превода његових уџбеника. Уз то, научна библиографија овог аутора бројала је 2003. године нешто мање од 700 јединица. У међународним научним часописима публиковано му је, према овој библиографији, 169 научних радова, уз још два прилога монографског карактера, у коауторству са проф. др Николом Коњевићем. Од тог укупног

---

[6] Просвета, Београд, 2003.

[7] Милан С. Димитријевић, *Лексикон писаца лесковачког краја*, Лесковац, 2003, стр. 26-27.

[8] Бранислав Петронијевић, *Резиме филозофских и научних радова*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1997, стр. 114.

[9] Скоро четрдесет година сарађује у *Васиони*, коју је уређивао пуне две деценије (1985-2004); као и научне публикације Астрономске опсерваторије (*Serbian Astronomical Journal, Publications of the Astronomical Observatori of Belgrade*), те серију *Публикације Астрономског друштва „Руђер Бошковић“* (више десетина).

[10] Према расположивој евиденцији одржао је више од триста јавних предавања на разним трибинама, у школама, библиотекама, универзитетским установама, у бројним местима бивше Југославије и иностранству (Види Библиографију радова М. С. Димитријевића, одељак о предавачкој активности).

броја, 85 радова му је, до половине 2003, штампано у најеминентнијим европским и америчким научним часописима.[11] Уз то, дао је и драгоцен допринос у организовању научно-стручних скупова и конференција међународног значаја.

Овде треба посебно истаћи да М. С. Димитријевић, и поред врло динамичног и плодотворног научно-истраживачког рада, налази времена и могућности за друштвено-политичко ангажовање и активно делање у управним органима. Као посленик Института за примењену физику у два маха је био биран за члана појединих тела, уз пуно поверење сарадника. Ту је био и члан Научно-стручног већа, а радио је и у бројним комисијама. По доласку на Астрономску опсерваторију још се више шири опсег ове његове делатности, поред осталог и на подручје партијско-политичког рада: постаје секретар и заменик секретара основне организације СК, потом заменик председника радничког савета, као и председник Научног већа; а присутан је и у раду неколико комисија. Од 21. новембра 1994. до 1. јула 2002, био је директор Астрономске опсерваторије у Београду.

Вредно је помена да М. С. Димитријевић, поред писања научно популарних чланака у разним часописима, листовима и књигама, остварује плодан рад у струковним организацијама, наставно-педагошком и уредничком деловању, као и на друштвеном пољу. Тако, на пример, члан је међународних стручних организација као што су Међународна астрономска унија где је ко-председник Радне групе за ширење линија и члан Организационог комитета Комисије 14, Евроазијско астрономско друштво у коме је члан управе и на челу Представништва ове организације у Србији, Европско астрономско друштво где је члан највишег његовог органа – Савета, а био је и члан Европског физичког друштва, из кога је иступио у знак протеста због његове политике према санкцијама Савета безбедности Уједињених нација против науке. Уз то, носилац је одређених функција у југословенским и српским стручним удружењима: био је секретар Координационог одбора астрономских институција Југославије; члан председништва и од 2009. председник Друштва астронома Србије; председник Астрономског друштва „Руђер Бошковић“ (1982-2004), члан Друштва физичара Србије и члан матичног Одбора за астро-геонауке.

Кад је реч о Димитријевићевој научно-педагошкој активности, треба нагласити да је још од 1982. године држао предмет Астрономске спектроскопије на постдипломским студијама из астрофизике на Природно-математичком факултету у Београду. При том, од 1980. године, једно време је био члан научно-наставног колегијума за постдипломске студије на смеру Теоријска физика, област усмеравања Атомска и молекуларна физика - предмет Теорија Штарковог ширења спектралних линија. Под његовим

[11] Наводимо овде неколико важнијих часописа: Astronomy and Astropshysics, Astrophysical Journal, Physical Review, Journal of Physics.

Напоменимо узгред, да је до половине 2012. године, број оваквих радова достигао 207.

руководством урађено је више дипломских радове из физике плазме, као и неколико магистарских радова, и докторских теза.

Из овог општег, панорамског погледа на научно-истраживачку делатност М. С. Димитријевића, можемо запазити његово врло разуђено интересовање, ширину и продубљену аналитичност у преиспитивању отворених проблема, као и разноликост области и сфера изучавања. Уопште узев, његову научну активност битно карактерише свестрана информисаност, оријентација на крупна актуелна питања, висок степен стручног прилаза, смело промишљање, и смисао за синтезу. О високом нивоу Димитријевићевих научних резултата и домашаја недвосмислено говори и то што су они веома добро прихваћени у научној јавности и цитирани у иностраној научној литератури, од стране најбољих стручњака за астрофизику, лабораторијску плазму и сударне процесе, као што су: Ханс Грим, Мајкл Ситон, Б. Башек, Ф. Рид и др, чија су имена од важности за поменуте области. Поред тога, поједина његова стваралачка достигнућа и продори нашла су места у студијским монографијама о истраживању звезданих атмосфера и проучавању спектара лабораторијске плазме, на пример. Те и друге сличне монографске прилоге одликује усредсређеност на битне Димитријевићеве научне захвате до којих је дошао у мукотрпном плодотворном раду. У појединим приручницима и уџбеницима, укључујући и оне које је писао у коауторству, изложена су и његова гледишта, која могу да представљају и једну од полазних основа за даља истраживања, или упориште за ближе и потпуније информисање. Неки од важнијих Димитријевићевих студијских резултата ушли су у одговарајуће компјутерске програме и темељне базе података и, гледано са нашег становишта, остварили и доста видан и значајан уплив и у међународним релацијама.

Гледано у целини, Димитријевић је успоставио и деценијама развијао и неговао врло богату и разностану међународну сарадњу, потврђујући своје делотворно присуство у многобројним иностраним часописима, зборницима и публикацијама. Знаначки је, у разматраном периоду, организовао двадесетак међународних и националних научних конференција, симпозијума, астрономских семинара и других сличних скупова. Теме тих научних састанака, од којих је многе и лично водио и осмишљавао, захватале су отворена питања и проблеме астрофизике, развојних токова и процеса у астрономији, до бројних актуелних космичких појава и новина. На овим скуповима учествовало је преко хиљаду научних посленика, међу њима и оних најеминентнијих, из земље и иностранства.

Прве монографије

Осврнимо се укратко на значајнија монографска остварења Милана С. Димитријевића, имајући у виду хронологију њиховог објављивања.

Према расположивим подацима с краја осамдесетих година XX века када је Милан припремао прве обухватније монографије о облику спектралних линија, Европска космичка агенција (ESA) је објавила да је само на подручју Европе преко 2000 научних посленика, различите усмерености и

специјалности, деловало у области космичких истраживања и користило нова сазнања, открића и резултате.[12] Наш врли истраживач Димитријевић, већ афирмисани научни посленик средње генерације, стваралачки се укључио у ту велику плејаду југословенских и европских учењака. Још тада објавио је многобројне радове из области модерне физике и астрофизике у међународним часописима и публикацијама и учествовао на више десетина научних скупова. Један је од најплодотворнијих научника Астрономске опсерваторије у Београду, где је на неколико обухватних пројеката успешно ангажован најкреативнији научни потенцијал у овој области. Милан је више година успешно руководио овим важним научним центром и заједно са сарадницима конципирао његове развојне програме, организујући велики број знаменитих научних скупова, симпозијума и научно-стручних конференција, афирмисаних у балканским и европским релацијама. Поред перманентног научно-истраживачког и студијско-монографског рада предано и неуморно је радио на широкој популаризацији многоврсне физике универзума, на што ћемо посебно указати, као и на вишестрану уредничко-организаторску активност у неколико угледних часописа, публикација и зборника које је утемељио, а објављује их у серијама. Његов укупан научно-истраживачки, монографски, студијски, приређивачки, организаторски, предавачки, преводилачки, уредничко-публицистички и песнички рад, показује да је свестран научник-истраживач модерно ренесансне усмерености, разнородних интересовања, највишег образовања и културе, зналац неколико европских језика (руски му је као матерњи), велесветски путник и друмовник, који је превазишао свога оца и лиричар савремене космичко-симболистичке и неосимболистичке оријентације, из песничке школе Миодрага Павловића (1971/72) са одјецима певања Бранка Миљковића. У тридесетогодишњој сарадњи са Париском опсерваторијом, француски језик, дух и културу је „упио“ попут француског ђака; док је од баба Софије, која је пре поласка на студије, предавала руски и математику, скоро у свему прихватио језик, културу, одговарајуће васпитање, обичаје, фолклор и традицију овог народа, као да је био руски ђак.[13]

Целином свог обухватног и вишесмерног дела Милан С. Димитријевић се уклапа у најбољу астрономску традицију овог поднебља која је изнедрила Руђера Бошковића, чије име носи Друштво на чијем је челу био 22 године, и Милутина Миланковића, на чијим је *Изабраним делима* радио као члан Редакционог одбора[14] и редактор његових *Канон осунчавања*

[12] Х. Милошевић, *Наши научници у међународној астрономској подели рада – Шачица звездане прашине,“* Народна армија“, 20. 09. 1990.

[13] Н. Цветковић, *Погледи на новчарство краља Милутина у нумизматичкој збирци и делима Сергија Димитријевића,* у зборнику са научног скупа „Манастир Бањска у доба краља Милутина“, Косовска Митровица, 2005/7, стр. 183-185. Видети уводна разматрања о Сергију Димитријевићу као модерном ренесансном духу нашег времена.

[14] Поред Милана С. Димитријевића, чланови Редакционог одбора, између осталих, били су: академик Александар Деспић, академик Федор Месингер,

Земље и његова примена на проблем осунчавања ледених доба (I-II) и *Небеска механика – Историја астрономске науке,*[15] за коју је написао и предговор.[16]

У једном обимнијем раду с почетка осамдесетих година,[17] насталом у коауторству са Николом Коњевићем, Димитријевић указује на допринос југословенских аутора истраживању Штарковог ширења спектралних линија плазме, обликујући при том прву библиографију домаћих истраживања на овом пољу. Нећемо погрешити ако устврдимо да је управо тај прилог најавио будућу серију књига. Изгледа док је припремао ту студију родила се идеја о ретроспективном библиографском захвату. Још тада су, чини се, у основним појединостима, концепцијски па и методолошки засноване и књиге које ће уследити крајем те исте деценије и почетком наредне.

После вишегодишњег преданог и систематског прикупљања библиографског материјала настала је корисна књига Милана. С. Димитријевића *Истраживања облика спектралних линија у Југославији 1962-1985 (Библиографија и индекс цитата)*. Она се састоји из два складно уобличена и спретно организована дела. У првом одељку је изложен сажет преглед и фактографска анализа истраживања облика спектралних линија у Југославији, у назначеном раздобљу, са јасним оценама. Ту је посвећена одговарајућа пажња важности, функцији и значају тих истраживања уз имплицитно назначавање даљих могућности испитивања у овом смеру. А у другом обимнијем одељку презентирана је целовита библиографија радова југословенских истраживача. Уз то, указано је на историјат уплива сваког појединог објављеног чланка на токове савремене науке и то помоћу навођења извора у којима су цитирани прилози публиковани.

Уводни део те концизне анализе сав је у знаку истицања пуне важности и значаја темељних испитивања астрофизичких и лабораторијских спектара, будући да се до битних информација о космосу долази анализом зрачења различитим методама. „Истраживање спектралних линија је од важности за истраживачке програме специјалних лабораторија и институција основаних са циљем да обезбеде основне физичке податке астрономима…“ Даље се наглашава да је изучавање облика спектралних линија предмет рада једне веома важне комисије за фундаменталне спектроскопске податке високоцењене Међународне астрономске уније.

У следећем ставу М. С. Димитријевић све бројне отворене проблеме битне за проучавање облика линија, дели у шест категорија[18]

академик Никола Пантић, академик Слободан Рибникар, академик Милоје Р. Сарић, академик Никола Хајдин и др.

На челу овог Редакционог одбора налазио се проф. др Добросав Бјелетић, иницијатор и творац више од 30 остварених пројеката дела великана српске научне мисли, захваљујући којима се утемељује национална самосвест.

[15] Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1997.

[16] Исто, стр. 7 – 10.

[17] М. С. Димитријевић, Н. Коњевић, *Ширење спектралних линија у плазми,* „Савремена истраживања у физици“, Институт за физику и Научна књига, Београд, 1981, стр. 191-217.

[18] Ево како их је Димитријевић категорисао и нумерички означио:

систематизованих по степену општости. А потом скреће пажњу на могућу поделу астрофизички значајних спектралних линија на мањи број изузетно важних за које су потребна детаљнија проучавања и остале где је довољна и приближна процена.

При крају уводног одељка Димитријевић пише о томе шта све подстиче интерес за податке о облицима спектралних линија, апострофирајући важност развоја космичких истраживања. И при том закључује: „Користећи космичку спектроскопију, прикупљена је и прикупља се велика количина спектроскопских информација у широком спектралном подручју за космичке објекте различите врсте, што посебно подстиче истраживање облика спектралних линија“.

У посебном одељку даје нумерички и квантитативни преглед броја југословенских научних посленика (68) и радова о облику спектралних линија (371), објављених од 1962. до августа 1985. године. Знатан број чланака (113) публикован је у еминентним међународним часописима. Након евидентирања броја докторских (9), магистарских (15) и дипломских (11) радова, Димитријевић систематизује низ различитих питања која су истраживана и то по одговарајућим областима.

Као засебну целину издваја „Табеле и слике“, са неколико врло корисних прегледа и шема. Осим табела о броју радова, аутора и сл. даје преглед истраживача са највише библиографских јединица из ове области, у раздобљу од 1889-1978, користећи при том серију библиографских радова коју су написали Fuhr et al.[19] за овај период. Од десетак слика и шематских приказа поменимо импулсни лук, зидно стабилисани лук и лампу са ниским притиском.

Други, много обухватнији део чини *Библиографија и индекс цитата,* пропраћена краћим уводом и пописом осталих библиографија у којима су неке од наведених јединица обухваћене. У Димитријевићевој систематизацији сваки појединачни рад има редни број иза кога су наведени радови у којима је цитиран, па се тако стиче целовита представа о одјеку и

„1) квантитативно и квалитативно проучавање спектара из лабораторијске и астрофизичке плазме;

2) дијагностика лабораторијске и астрофизичке плазме;

3) истраживања везана за термонуклеарну фузију и ласерски произведену плазму;

4) одређивање заступљености појединих елемената у звезданим атмосферама на основу профила апсорпционих линија;

5) испитивање профила рекомбинационих радиолинија у областима јонизованог водоника као што је маглина у Ориону;

6) проучавање трансфера зрачења кроз стеларну и лабораторијску плазму“.

[19] J. R. Fuhr, W. L. Wiese, L. J. Roszman, *Bibliography on Atomic Line Shapes and Shifts* (1889 through 1972), National Bureau of Standards, Special publication 366, Washington D. C., 1972; J. R. Fuhr, W. L. Wiese, L. J. Roszman, Supplement 1 (April 1972 through June 1973); J. R. Fuhr, G. A. Martin, W. L. Wiese, Supplement 2 (July 1973 through May 1975; J. R. Fuhr, B. J. Miller, G. A. Martin, Supplement 3 (June 1975 through June 1978).

упливу појединих прилога. Ту се уочава да је М. С. Димитријевић, уз Н. Коњевића, Јагоша Пурића и Горана Пихлера, један од најагилнијих истраживача у овој области.

На крају књиге М. С. Димитријевић даје неколико занимљивих прилога и индекса који употпуњују представу о доприносу југословенских научника овој сфери астрофизичких изучавања.

Истакнимо да је М. С. Димитријевић, вишегодишњим систематским радом на овој специјализованој библиографији, сам обавио посао за који би био потребан читав један мали институт. Зато се с разлогом може устврдити да су овако свестрани ствараоци, са упливом у међународним релацијама, својеврсне институције, а не само духовни амбасадори наше савремене науке и астрофизике.

Лепо је речено, у небеса не стиже ко приноси жртве, већ онај који самог себе жртвује. М. С. Димитријевић је, као несустали библиограф астрофизике спектара, себе жртвовао, као што то иначе чине сви библиографи, да би други могли креативније да стварају у сфери изучавања „магичног" и езотеричног облика спектралних линија.

А библиографија схваћена као помоћна наука која се бави пописивањем штампаних дела, прилога и публикација из једне области, код нас се развија релативно касно. Тек у периоду после Другог светског рата почело се целовитије и систематски да ради на општим и специјалним, те на ретроспективним и текућим библиографијама.

Миланови родитељи, којима је књига посвећена (Сергију и Нади), а у првом реду Сергије Димитријевић, крајем четрдесетих и у педесетим годинама двадесетог века, и касније начинио је више различитих стручних библиографија и библиографских прегледа.[20] Зато није ни мало случајно што је његов син Милан, пошао стопама свога оца. Бавећи се, поред осталог, и историјом астрономије и физике, захватио је и питања библиографије Радована Данића, прегаоца на пољу популаризације астрономије.[21]

Ову прву Димитријевићеву монографију, са обимном библиографијом и индексом цитата, сажето је приказао Лука Ч. Поповић.[22] Текст почиње лепим и помало литерарно сликовитим уводним запажањем: да космос

[20] Поменимо овде само неке значајније: *Библиографија радова о Димитрију Туцовићу,* „Историјски гласник", 1949, 4, стр. 110-111; *Библиографија социјалистичког и радничког покрета у Србији,* Београд, 1953; *Српска социјалистичка преводна литература,* Београд, 1958; библиографије: Радована Драговића, Димитрија Туцовића, Душана Поповића и др.

[21] М. С. Димитријевић, А. Томић, *Радован Данић – популаризатор астрономије: I штампани радови,* VII национални конгрес југословенских астронома, Београд, 1984, *Публикације Астрономског друштва „Руђер Бошковић*", бр. 4, Београд, 1985, стр. 41.

А Томић, М. С. Димитријевић, *Радован Данић – популаризатор астрономије: II предавања и курсеви,* VII национална конференција југословенских астронома, Београд, 1985, стр. 47.

[22] Л. Ч. Поповић, *Милан С. Димитријевић: Истраживања облика спектралних линија у Југославији 1962-1985*, „Васиона", бр. 4,1990, стр. 83.

речито говори и прича о себи, али то казивање треба разумети. „Сваки део космоса шаље информације о сопственој структури и процесима који се одвијају у њему путем зрачења“. Управо зато, по његовом мишљењу, истраживање облика спектралних линија представља један од важних задатака који се постављају физичарима и астрофизичарима.

У наставку Поповић указује да су у свету доста бројни научни радови који се баве обликом спектралних линија, и при том оцењује да су у овом смислу значајне прилоге дали и наши истраживачи који раде у овој области, укључујући ту и самог аутора приказа. „Сигурно сваком ко се заинтересује за ову област добро ће доћи *Публикација* бр. 39 Астрономске опсерваторије. Аутор Милан С. Димитријевић, један од најплоднијих истраживача у тој области, излаже детаљну библиографију и индекс цитата наших истраживача у периоду 1962-1985, констатује Поповић.

Пошто је означио да се први део монографије састоји од две целине, уз навођење наслова, Поповић наглашава да Димитријевић „даје преглед и анализу истраживања спектралних линија у поменутом периоду, са посебним освртом на значај оваквих испитивања. Овде је дат попис радова који се односе на облик спектралних линија, као и преглед радова по областима“.

У вези са другом целином „Табеле и слике“ Поповић скреће пажњу да аутор конципира три табеле које прецизирају број радова аутора као и дипломских, магистарских теза и докторских дисертација у периоду 1962-1985, „у другој табели су приказани атоми и јони за које су југословенски истраживачи мерили Штарково ширење и померање и у трећој табели је направљен преглед истраживача у свету са највише библиографских јединица у изучавању облика спектралних линија у периоду 1889-1978“. Уз то, напомиње да су приложене и шеме типичних извора плазме „извор плазме Џозефсоновог типа, импулсни лук, електромагнетски покретана Т цев зидно стабилисани лук и лампа са ниским притиском“.

Поводом другог обухватнијег дела монографије Поповић истиче да се ту налазе бројне референце, а разматрања закључује указивањем на прилог чланака који су двадесет или више пута цитирани, што, заједно са прегледом аутора, ствара потпуну слику о активности југословенских истраживача у овој области.

У уводном делу приказа[23] друге књиге[24] о изучавању облика спектралних линија у нашој земљи, истакли смо да је Димитријевић научни посленик од гласа и имена у европским размерама, те да је поред великог броја студија из модерне физике, објавио нову монографију из поменуте области. За неколико година размака од претходне књиге овај астрофизичар и добар зналац сложених процеса у плазми учествовао је на знатно већем броју научних и стручних скупова и конференција у земљи и иностранству,

[23] Н. Цветковић, *Стваралачка анализа астрофизике спектара* (Милан С. Димитријевић: *Истраживања облика спектралних линија у Југославији II (1985 – 1989),* Публикације Астрономске опсерваторије, Београд, 1991, у књизи Н. Цветковића, *Писци завичајних простора* (припремљено за штампу).

[24] М. С. Димитријевић, *Истраживања облика спектралних линија у Југославији II (1985-1989),* Публикације Астрономске опсерваторије, Београд, 1991.

афирмишући Београдску астрономску опсерваторију. Захваљујући великом броју научних радова објављених у најпознатијим стручним светским часописима и публикацијама са великим одјецима у научној јавности, о чему сведоче безбројне референце, као и најновијим књигама, он представља једног од најеминентнијих стручњака у својој области.

Космос ван Сунчевог система вазда је недоречена скаска о себи у бесвету; то је сабирно место зрачних трептаја чије несазнатљиве и неухватљиве светлосне и спектралне линије и гласове треба открити, разазнати и умним продором астрофизичке мисли – овладати. Тада бисмо можда боље схватили и разумели и онај тајновити космос у човеку који нам вазвек измиче. Васколика небеса, као и огромни део космоса ван Сунчевог система, иако нема моћ говора, догласава се магновеним зрачењима која треба превести на језик научних информација и чињеница.

После објављивања *Библиографије и индекса цитата о истраживањима облика спектралних линија у Југославији,* која захвата период од 1962 до августа 1985, Димитријевић је наставио са радом, па други део ове *Библиографије* обухвата раздобље 1985-1989, преостала три тома[25] обрађују период закључно са 2000; а сви заједно од првог објављеног рада (1962), односно целину двадесетог века.

У складу са методологијом заснованом у првој књизи и овде, аутор обраћа пажњу на разноврсне проблеме од експерименталних истраживања Штарковог ширења спектралних линија, преко теоријских изучавања, регуларности и систематских трендова параметара ширења, до астрономских аспеката ове проблематике.

Други део је обогаћен обухватном допуном *индекса цитата чланака из периода 1962-1985*, који су ушли у претходни преглед, са одговарајућом нумерацијом, као и новим библиографским јединицама.

У овој књизи, са нешто разуђенијом унутрашњом структуром, *прилог*, сада нешто слојевитији, с разлогом је издвојен као засебан, трећи део. Ако се погледа попис југословенских истраживача са бројем објављених чланака и индекс југословенских аутора и коаутора, може се запазити да М. С. Димитријевић предњачи бројем публикованих прилога (169), заједно са Н. Коњевићем (119), Ј. М. Пурићем (104) и Ј. Пихлером (102). Све то указује на стваралачку продуктивност, опсег могућег уплива, као и на допринос поменуте групе југословенских стваралаца у међународним релацијама.

Што се тиче библиографије, треба рећи да је Димитријевић дао целовит опис сваког појединог рада, прегледно и систематски организујући њихов попис. Опис библиографских јединица садржи све најбитније елементе, што потврђује чињеницу да је аутор лично консултовао сваки рад који региструје. А књиге у целини, заједно са обимним и корисним библиографским одељком, резултат су истрајног и марљивог рада у току више година. Аутор је стрпљиво и предано сакупљао и бележио

[25] М. С. Димитријевић, *Line shapes investigation in Yugoslavia and Serbia III*, „Publ. Obs. Astron. Belgrade“, **47**, (1994), 1-184; IV, Ibid. **58**, (1997), 1-251; V, Ibid. **70**, (2001), 1-326.

библиографске јединице, које је ваљано средио и хронолошким редом груписао.

Ова библиографија, са индексом цитата, је ваљан и делотворан посредник између научника и истраживача облика спектралних линија и других сличних области као што су астрофизика, физика плазме, физика јонизованог гаса и сл.

Књиге у целини, са ваљано систематизованим библиографским прегледом у потпуности испуњавају задатак, и пружају исцрпан и потпун попис јединица, као и њихов стваралачки одјек и уплив, па и могућност за оцену сфере утицаја у одређеном смеру. *Библиографија истраживања облика спектралних линија од 1962-1989 са индексом цитата* је јединствена код нас и представља допринос интегралном изучавању поменуте области и у том смислу може да буде у много чему узорна.

Нагласимо да појединци заинтересовани за ову и сличне тематске целине, у поменутим књигама могу да нађу и доста обухватан попис стручних и специјалистичких публикација, са увидом у скоро васцелу европску и светску периодику. Пошто библиографија иде ретроспективно уназад до 1962. [26] године може се претпоставити колики је радни напор морао да уложи Димитријевић при истраживању понекад тешко доступних публикација из ранијег периода. Зато се с разлогом може закључити да су ових пет монографских књига М. С. Димитријевића, поред осталог и због обухватне библиографске грађе, врло сврховите, јер се могу студијски материјализовати и као полазишта за даља научна истраживања.

Сажета историја савремене српске астрономије и прегледан индекс научних цитата у XX веку

У издању већ знамените издавачке куће "Андрејевић" појавила се у много чему самосвојна, и у концепцијско-методолошком смислу вредна књига др Милана С. Димитријевића *Српски астрономи у индексу научних цитата у XX веку*, која прегледно излаже историјат развоја астрономије као науке, уз индекс научних цитата. Особена, што на модеран сцијентометријски начин, анализом одговарајуће литературе, показује квалитативне и вредносне домашаје.

Ова Димитријевићева књига је репрезентативна по систематичности, логичком реду и методичности. Сакупио је бројне податке које је ваљано средио и посложио према одговарајућим класификацијским принципима. Ту су присутне научне појединости о плодном раду српских астронома, спретно укомпоноване и распоређене у складну целину. Аутор је при том тежио да успостави логичку координацију појединачних истраживачких података, нудећи сцијентометријски обрађену "грађу".

У концепцијско-методолошком смислу (бројање цитата, према Хајтуну) књига је занимљива, јер презентира листу радова српских истраживача који су имали највише утицаја у астрономској науци XX века.

[26] *Публикације Астрономске опсерваторије у Београду*, бр. 47, 1994.

Аутор М. С. Димитријевић је понудио листу од 38 остварења која су имала највише одјека у међународној научној јавности.

На почетку књиге, у апстракту, Димитријевић указује на задатке и циљеве својих истраживања и презентације стваралачког присуства српских астронома у стручно-специјалистичкој периодици како у нашој средини тако и у међународним релацијама, и то у Индексу научних цитата (Science Citation Index), од 1945. до 2000. године. Овај *Индекс* захвата радове публиковане у наведеном раздобљу и раније који имају цитате у овом периоду. Увидом у понуђену грађу везану за српске астрономе, запажа се да је први цитирани рад Милутина Миланковића из 1908. године. Такође се може уочити да у последњим деценијама XX века број цитираних радова наших научника рапидно расте у односу на раније време, што сведочи о динамичном и обухватном развоју ове науке на нашем подручју.

У уводној напомени Димитријевић назначава научно-теоријске основе приступа, позивајући се на Хајтуна (1983) и Гарфилда (1992). А скреће пажњу и на важније техничко-организационе моменте и потешкоће номиналне природе. И ту наглашава да су у библиографију укључени радови аутора који су делали на Астрономској опсерваторији и Катедри за астрономију Универзитета у Београду, као и посленика из других граничних области што су публиковали цитиране научне прилоге у астрономској периодици.

У средишњем делу увода Димитријевић прецизира да у "сцијентометрији, у поређењу са методом бројања публикација, поузданији је и са већим могућностима метод бројања цитата (нпр. Хајтун, 1983)".

Наш аутор се, упркос потешкоћама, у овој књизи определио за метод пребројавања цитата, што је донело и одговарајуће резултате. У наставку додаје да је показано како је број цитата један од важних индикатора "квантитета научног рада, његове вредности, значења, користи и важности". Овде је, чини се, посебно важно скретање пажње на метод индекса научних цитата за историчаре науке и друге истраживаче, који на основу тога могу да идентификују најутицајније ауторе, научна остварења, као и различите формалне и неформалне групе, тимове, па и институције. То је, по мишљењу Димитријевића, и њему блиских епистемолога и теоретичара науке, показатељ "*индивидуалног доприноса науци"* и одговарајућег престижа".[27]

После сажетка и теоријски заснованог *Увода* Димитријевић излаже краћи историјски преглед развоја астрономије код Срба у XX веку. При том, разумљиво, највећу пажњу посвећује оснивању Астрономске опсерваторије у Београду, њеним развојним фазама и улози Милана Недељковића у тим процесима. Веома је корисно и упутно што Димитријевић ту еминентну установу сагледава у ширем контексту развоја науке, културе и универзитетске наставе, на овим српским и балканским релацијама. Астрономска опсерваторија је, како добро оцењује, најважнија институција у овој области науке у Србији и једна од понајстаријих научних установа такве

[27] М. С. Димитријевић, *Српски астрономи у индексу научних цитата у XX веку*, Задужбина Андрејевић, Београд, 2005, стр. 9.

врсте, „а историја њеног развоја је важан део процеса развоја науке и културе на нашим просторима".[28] Акт о њеном оснивању донет је далеке 1887. године од стране министра просвете и црквених дела Краљевине Србије. Милан Недељковић је тада одређен за првог управника Централне астрономске и метеоролошке опсерваторије, како се тада дословце именовала. Почела је са радом маја 1887. у такозваној Провизорној опсерваторији да би се након четири године преселила у сопствену зграду данашње Метеоролошке опсерваторије у Карађорђевом парку (сада парк Милутина Миланковића).

Треба нагласити да је Опсерваторија Милана Недељковића, како сликовито пише Димитријевић, колевка "и сеизмолошких и геомагнетских истраживања код Срба". Из овога се види да је Београдска опсерваторија имала значајног удела у развоју ових наука укључујући и метеорологију.

Поред богате историје и столетне традиције, "низ славних личности из историје наше науке", везано је за Опсерваторију, како лепо примећује аутор књиге, и они су допринели "да достигнућа српских астронома стекну углед у међународној јавности." А Димитријевић је, са своје стране, примећујемо ми, свесрдно стварао повољне услове и околности, да се у нашој средини, може бавити овом науком, што отвара могућност за врхунске резултате који се објављују у најзнаменитијим светским научним часописима.

Ту даје и корисне податке и за историјат и зачетке поменутих наука. Поред кратког приказа тешке и драматичне судбине Опсерваторије у време Првог светског рата, презентира попис основних инструмената и пратеће опреме набављене на име репарација. У завршном пасусу тог одељка назначава и појединости о пензионисању Милана Недељковића, те о подели Опсерваторије на две посебне установе (Метеоролошку и Астрономску опсерваторију), као и на подвајање Катедре за астрономију – од метеорологије на ондашњем Филозофском факултету.

У посебном одељку Димитријевић даље пише о изградњи нове Астрономске опсерваторије и етапама њеног развоја. У периоду између два светска рата на чело Опсерваторије долази афирмисани астроном Војислав В. Мишковић. Након студија и дипломирања у Француској, рада у Марсељу и Ници, Мишковић је 1924. докторирао на Универзитету у Монпељеу. Наредне године, добио је значајну награду Француске академије наука за студије из звездане статистике; а у раздобљу од дипломирања до момента када је постао челник Опсерваторије у Београду, објавио је двадесетак запажених радова о малим планетама и кометама. Тада је на Филозофском факултету преузео и Катедру за астрономију, у чијем је наставно-научном развоју лично суделовао. Он је, према Димитријевићевој оцени, активност усмеравао "ка математичко-нумеричким пословима, који дају више вредних резултата".[29] Ту помиње његове студијске радове везане за *Математичку климатологију* Миланковића и, посебно, *Прецесионе таблице*.

[28] Исто, стр. 13.
[29] Исто, стр. 15.

Исте године (1929), када је постао дописни члан САНУ, Мишковић је добио и средства за изградњу нове, модерне опсерваторије на Звездари. Ту, архитектонски вредну грађевину, пројектовао је чех Јан Дубови, који је на основу тога у Прагу проглашен за доктора наука. Тада (1932), захваљујући Мишковићу, започиње излажење часописа *Mémoires de l' Observatoire Astronomique de Belgrade,* а покренути су и *Наутички годишњак* и *Годишњак нашег неба*. Димитријевић износи прецизније податке о излажењу ове периодике, њиховој намени и потоњим уредницима (Ф. Доминко и Б. Поповић).

Године 1936. Мишковић са савременицима (М. Протић) организује Службу малих планета и посматрања Сунца. Скоро у исто време П. Ђурковић на опсерваторији у Белгији (Иклу) открива планетоид, односно астероид који је добио име 1605 Миланковић.

Са овим отпочиње рад на изналажењу оваквих објеката. Ту аутор књиге износи важан збирни податак о откривању 43 мале планете од стране сарадника Опсерваторије. Потом следе појединости о открићима и именовању више планета од стране М. Протића, као и поменутог Ђурковића. А онда прелази на нови период 1980. (Зоран Кнежевић и његово откриће на фото плочама), па на 1991. (Кнежевић) до децембра 2001, када је за сличан објекат објављено име 22278 Протић.

Мишковић је, према Димитријевићевим указивањима, покренуо часопис *Bulletin de l'Observatoire Astronomique de Belgrade*, и при том наводи имена уредника овог научног часописа и региструје прецизну хронологију излажења. Међу именима еминентних стручњака (В. Мишковић, В. Оскањан, Ђ. Телеки) налази се и Милан. С. Димитријевић који је био уредник овог важног научног гласила 1987-2002 (бр. 137-165). Из тог пописа уредника се јасно види да су управо Мишковић и Димитријевић најдуже били уредници; по 16 година. Томе су, поред осталог, допринеле друштвено-историјске околности, научна афирмација и утицај, али и лична виталност и предузимљивост. Уз то, може се запазити да је обим, садржај и квантитет појединих Димитријевићевих бројева часописа надрастао многе до тада публиковане.

У прегледу историјског развоја нове Астрономске опсерваторије аутор је захватио све важније фазе и етапе, потом издавање научне периодике, формирање нових служби и др., а регистровао је поименце и руководеће људе (директоре). Одговарајућу пажњу посветио је и прослави стогодишњице оснивања Опсерваторије (1987), као и реорганизацији њене унутрашње структуре од половине деведесетих година (формирање неколико нових одсека). Од тога времена до данас организован је велики број међународних научних конференција, више него у свим минулим деценијама, и то управо захваљујући аутору разматране књиге; уз то, збирно је побележио бројне библиографске јединице публиковане у међународним часописима и сл.

При крају историјског прегледа Димитријевић пише о универзитетској настави астрономије у Србији након Другог светског рата и о све бројнијим астрономским друштвима. Ова књига недвосмислено

показује да је Астрономска опсерваторија у Београду, са једновековном научно-стваралачком традицијом, значајна установа за развој астрономије и њој блиских наука. Из историјског приказа се види да је окупљала знамените људе наше науке који су дали велики допринос развоју и афирмацији српске астрономије у домаћој и светској јавности.

Након кратких назнака о ратним годинама и оштећењу зграде Опсерваторије у време борби за ослобођење Београда, аутор бележи моменат покретања стручног часописа *Астрономска и метеоролошка саопштења* (П. М. Ђурковић) као и настанак серије издања (1947) *Публикације Астрономске опсерваторије у Београду*. И ту прецизира ко је све био главни и одговорни уредник до појаве ове књиге, углавном руководећи људи, од Оскањана, М. Б. Протића и Телекија до Г. М. Поповића и самог аутора Димитријевића; највише њих само по неколико бројева, Милан од 36-74.

Према овом прегледном историјском приказу, после Војислава Мишковића, на чело Опсерваторије долази академик Милутин Миланковић, научник светског гласа и имена. Аутор с разлогом истиче најважнија научна открића са којима је овај Србин из Даља ушао у историју науке и задивио савремени свет.[30]

Почетком педесетих година прошлог века основане су две важне службе: Служба двојних звезда (П. Ђурковић, 1951) и Служба променљивих звезда (В. Оскањан); са овом другом почиње интензивнији развој астрофизичких истраживања, "усмерених касније на физику звезда, Сунца и астрономску спектроскопију", оцењује Димитријевић. А ово пак доводи до оснивања Групе за астрофизику 1960. године.

Пошто је означио најважније публикације, службе и Миланковићев капитални допринос науци, Димитријевић је помало "институционално" пописао руководеће људе што су се налазили на челу Опсерваторије: од Мишковића и Миланковића из педесетих година XX века, преко Ђурковића, Протића, М. Митровића и И. Винцеа, којима ће се и сам придружити нешто пре половине тешких 90-тих. Може се запазити да је Милан био директор научне установе у време НАТО агресије, ратних збивања и санкција, када је у сложеним и деликатним околностима успевао да одржи научно-стваралачку и издавачку активност па чак и да је у тим изузетно тешким околностима развије и подигне на виши ниво (од новембра 1994. до 1. јула 2002, када му се завршио други мандат).

Веома је добро што је Димитријевић у књизи обратио видну пажњу прослави значајног јубилеја – сто година од оснивања Астрономске опсерваторије у Београду. Та прослава, одржана у Скупштини Србије, уз присуство еминентних гостију, запажамо из изложених података, није била само свечарско-јубиларна и манифестациона, већ и радно-стваралачка.

[30] Миланковић је, поред осталог, "објаснио појаву ледених доба спорим променама у осунчавању Земље услед различитих утицаја који мењају нагиб њене осе и карактеристике кретања око Сунца. Он је растумачио и историју климе на нашој и другим планетама и творац је математичке теорије климе и теорије о померању Земљиних полова."

Одржане су три значајне међународне и једна југословенска научна конференција, са најугледнијим научницима из ове области у свету и код нас.[31]

После половине 80-тих година, видимо из података о научним скуповима у оквиру јубилеја, М. С. Димитријевић се активно укључује у организовање стручних скупова, семинара, научних конференција, симпозијума и сл., што ће касније, нарочито при крају наредне декаде, попримити велики размах. Птва конференција где је био председник Научног комитета, је Други семинар "Астрофизика у Југославији" (8-10. IX 1987).

Са почетком Милановог руковођења Астрономском опсерваторијом (1994) подударају се корените промене и реорганизација унутрашње структуре рада и деловања. Раније поменуте *службе* замењују кадровски ојачани *одсеци*[32] који су боље програмско-концепцијски и организационо утемељени. А већ наредне 1995. године нагло се увећава активност Опсерваторије у организовању међународних конференција и округлих столова, нарочито када се ради о суседним или словенским земљама. Тако су само у овој години Милановог управљања Опсерваторијом организоване две међународне конференције,[33] Први румунско-југословенски округли сто о сарадњи у астрономији (Темишвар); и I југословенска конференција о облицима спектралних линија у Кривају. (О овој проблематици Димитријевић је већ тада имао објављене две монографске студије). Поменуте и друге конференције и научно-стручне скупове он програмски конципира у сарадњи са иностраним колегама, и организационо води.

Наредне 1996. на Миланову иницијативу одржана је I белоруско-југословенска конференција о физици и дијагностици лабораторијске и астрофизичке плазме (Минск), а он организује II југословенско-румунски округли сто. За ову и неколико наредних година саопштио је за оно време санкција импозантне скупне резултате ангажовања сарадника Опсерваторије на 13 међународних конференција и 6 националних, уз објављивање 129 библиографских јединица, знатан број (16) у најреномиранијим светским часописима.[34] Ови и други слични подаци који показују пораст добро и успешно организованих скупова, конференција, округлих столова, у земљи и иностранству, као и све бројније учешће сарадника Астрономске

[31] Наведимо у напомени најбитније појединости: Колоквијум 100 Међународне астрономске уније, Међународни скуп о астрономској рефракцији посвећен успомени на Ђ. Телекија, председника радне групе за астрономску рефракцију Међународне астрономске уније; Други међународни скуп о катастрофалним сударима малих тела Сунчевог система..."

[32] Формира се Одсек за астрофизику, Одсек за динамичку астрономију и Одсек за астрометрију.

[33] Међународна руско-југословенска конференција "Њукомб и фундаментална астрометрија (Санкт Петербург) и Прва мађарско-југословенска конференција (Баја).

[34] Од шест уводних предавања на међународним конференцијама и четири на националним, у 1996-ој години, највећи број је одржао сам Милан, а само неколико његови блиски сарадници.

опсерваторије, недвосмислено сведоче да је Миланов лични самопрегор у раду узајамно био подстицајан за неколико истраживачких група и тимова, што се, поред осталог, види и из бројних коауторских прилога.

У јубиларној 1997. години Димитријевић је, као директор Опсерваторије, разрадио програм научне Конференције "Развој астрономије код Срба", а наредних година је организовао и осмислио још неколико,[35] са све ширим и богатијим тематским прилозима, укључујући и уметност, књижевност, сликарство, музику, космичке мотиве и симболику. Тај својеврсни подухват и Миланова велика покретачка улога у њему је релативно мало запажена, а још мање друштвено вреднована. Исте године Димитријевић је непосредно суделовао у припремању III румунско-југословенског округлог стола о сарадњи у астрономији у Клужу, а био је и у Научном комитету II југословенске конференције о облицима спектралних линија у Белој Цркви, кратко бележи у овој књизи, без иједне назнаке о свом доприносу.[36] Када смо му на то скренули пажњу, скромно је приметио: "О томе треба други да кажу своју реч".

Вредно је помена да је захваљујући свесрдном залагању овог руководиоца Београдске опсерваторије од 1996-1999 сваке године објављивано по четири публикације монографског типа (*Publ. Astron. Obs. Belgrade*) и по два броја часописа *Bull. Astron. Belgrade;* а приближно исто и наредних година, до 2002. То је захтевало велики труд Димитријевића и његових сарадника, и сразмерну вештину да се обезбеде материјално-финансијска средства за ове и све друге многобројне активности, научне скупове, боравке сарадника у иностранству, за стручно усавршавање[37] и сл.

У наредне три године (1998-2000) види се, из Димитријевићевог приказа рада Астрономске опсерваторије, да се упркос крајње неповољних услова, НАТО агресије и бомбардовања, научни рад и даље одвијао и да су резултати сарадника ове установе били присутни на међународној сцени. У свему томе несумњив је велики Миланов допринос. Овде ћемо издвојити само неке важније видове делатности о којима у претходном делу књиге није било речи, јер представљају новину: од увођења интернет веза (1998) присуства и боравака на скуповима, предавачке активности, публиковања

[35] Конференција *Развој астрономије код Срба II* одржана је 2002; наредна III 2004, IV 2006, V 2008, а VI 2010. Димитријевић је, поред више студијских радова на свакој од њих, главни инспиратор, али и уредник, редактор, па и лектор који је по неколико пута прочитао приложене радове.

[36] И у 1997. години Миланов колеге и сарадници изложили су резултате на 13 међународних конференција као и у претходној, и на четири националне; а објавили су знатно више библиографских јединица (152, од тога 11 у врхунским међународним часописима).

[37] Директор Опсерваторије о којој извештајски-таксативно пише, у време док њоме руководи, само напомиње да су 1997. године сарадници ове установе одбранили две магистарске тезе у 1997. и две докторске дисертације 1999. године. А његови сарадници најбоље знају колико је труда, подршке и залагања било потребно у то тегобно време, када су Србија и њене могућности за финансирање оваквих делатности биле вело скромне.

чланака у новинама, учешћа у радио и ТВ емисијама, до интернет презентација.

У време НАТО агресије на Југославију (1999) настављена је активност несмањеним темпом: публиковано је 112 библиографских јединица, од којих чак 23 у угледним међународним научним часописима. Димитријевић ту бележи да су сарадници Астрономске опсерваторије присуствовали на 8 међународних научних конференција и на 6 у Југославији, односно 35 боравака од стране 22 сарадника. То је, за оно тегобно ратно време, импозантна бројка, углавном активних сарадника и судеоника, за које је требало обезбедити и одговарајућа материјална средства. Напомињемо да је Димитријевић, као еминентан стручњак, био један од активних учесника на већем броју научних скупова и конференција, уз помоћ Министарства за науку и технологију.

По први пут Милан у овој књизи скреће пажњу на јавну предавачку и новинско-популаризаторску активност сарадника Опсерваторије. Поводом помрачења Сунца од 11. августа 1999. године Милан је, заједно са неколицином посленика ове установе, одржао 48 јавних предавања са темама из астрономије, широко се отварајући према културно-сазнајним потребама заинтересованих грађана. О томе постоје благовремено евидентирани подаци, које је сам аутор књиге средио и систематизовао, наглашавајући да је на тај начин обогаћен "културни живот у нашој земљи". Поред тога регистровао је учешће у бројним радио и ТВ емисијама, као и више чланака и написа у новинама.

И у 2000-ој години, према Димитријевићевој пажљивој евиденцији, настављено је са овим активностима. Сарадници Опсерваторије одржали су 61 предавање на различите астрономске теме, публиковали 27 чланака у новинама и часописима, 6 интервјуа, уз више од 20 учешћа у радио и ТВ емисијама. Те, као и предходних година, одржано је неколико конференција-симпозијума[38] и *школа;*[39] а одбрањена је и једна докторска дисертација и једна магистарска теза.

Поред свега поменутог, Милан је учинио пуно да се у току 1999. године направи интернет презентација Астрономске опсерваторије, уз одговарајућу адресу, а да публикација *Serbian Astronomical Journal* постане доступна преко интернета и то Насиног *Astrophysical Data System (ADS)*. Уз то, свеколико модерно медијско укључивање у европске и светске токове, почео је да организује резултате свога вишедеценијског рада на одређивању

[38] Опсерваторија суделује у организацији *III белоруско-југословенског симпозијума о физици и дијагностици лабораторијске плазме* (Минск, 17-21. IX 2000); *II српско-бугарске астрономске конференције* (Зајечар-Гамзиградска бања, 23-26. јун 2000)

[39] Школа за младе астрономе. *Обрада астрономских фотографија помоћу МИДАС програма* (Петница – Ваљево, 21-24. новембар 2000) а Димитријевић организује део који се односи на *Астрофизику плазме* на XX летњој школи и међународном симпозијуму о физици јонизованих гасова (Златибор, 4-8. септембар 2000).

параметара Штарковог ширења спектралних линија у базу података БЕЛДАТА, са одговарајућом интернет адресом.

Додајмо овде да је Милан С. Димитријевић, заједно са својим претходником Иштваном Винце, пуно учинио на високостручном и кадровском јачању Астрономске опсерваторије, која је, према његовим подацима на дан 31. децембра 2000. године имала 41 запосленог, од чега су 32 астрономи. Увећање броја астронома у овој научној установи резултат је њеног отварања према јавности, подизање угледа и европске афирмације, нарочито од половине 90-тих година када преузима руковођење, вршећи сталне "пробоје" у међународним и домаћим релацијама, еминентним научним скуповима, великим бројем научних радова у светски признатим и знаменитим публикацијама, као и широким и обухватним везама и комуникацијама на европском нивоу.

Под насловом *Универзитетска настава астрономије у Србији после Другог светског рата*, М. С. Димитријевић даје целовит преглед ових високошколских активности, од Милана Недељковића (1884) до 1999. године. При том, што је врло захвално, обраћа пажњу, поред Београдског и универзитетима у Новом Саду, Нишу и Крагујевцу. Наш предузимљиви научни истраживач је као директор Опсерваторије и бивши Министар за науку, технологију и развој крајем XX века, охрабрио и морално потпомогао професоре Чабрића и Вукоту Бабовића за увођење предмета "Астрофизика са астрономијом" школске 1998/99 на Природно-математичком факултету Универзитета у Крагујевцу.[40] Иначе, у свему је тачна Миланова оцена о динамичнијем развоју универзитетске наставе астрономије у последњој деценији минулог века, у формирању студијских група за астрономију, у већим научним и културним центрима, као што су Ниш и Крагујевац.

У Србији постоје бројна аматерска астрономска друштва, поред највећег и најстаријег, под именом "Руђер Бошковић", па им Димитријевић у књизи посвећује одређену пажњу. Са историјског становишта развоја аматеризма врло је корисно што су овде пописана сва астрономска друштва, уз кратке назнаке о садржају активности. Најстарије је основано у међуратном периоду 1934. године; а крајем 1951. основан је београдски астрономски клуб "Руђер Бошковић", наредне године пререгистрован у истоимено Аматерско друштво, којим је скоро деценију и по успешно руководио Радован Данић.[41] У досадашњој историји овог Друштва најдуже се на његовом челу налазио Милан С. Димитријевић, нешто мање од четврт века (1982-2004). У том периоду, у Петници код Ваљева, заживели су семинари из астрономије (1983), на којима је као предавач учествовао и Милан. Вредно је напоменути да је Астрономском друштву „Нови Сад“ поклонио малу збирку филателистичког материјала астрономског садржаја, његовог оца, Сергија

[40] Та наизглед ситна појединост може бити занимљива и од значаја за осветљавање зачетака наставе астрономије на Крагујевачком универзитету. Ово смо додали 26. марта 2011. године приликом редакторског прегледавања, дотеривања и усавршавања дигитализованог дела текста.

[41] Захваљујући њему и П. Ђурковићу, обезбеђене су просторије за рад, отворена Народна опсерваторија, и набављен планетаријум Цајсове производње.

Димитријевића, који је за своју колекцију посвећену космосу добио више међународних и националних награда.[42] Овај поклон изложен је данас у новосадском планетаријуму. Димитријевић је охрабрио и формирање астрономског друштва у Лесковцу, где је приликом оснивања одржао добро посећено предавање. Према његовој оцени, ова друштва су дала "велики допринос ширењу астрономских знања, нових научних достигнућа из ове области и стварању повољније климе у друштву за развој астрономије у Србији."

Димитријевићева књига *Српски астрономи у индексу научних цитата у XX веку* представља основу за даља истраживања не само у домену историје астрономије код Срба, већ много шире за оцену и вредновање доприноса српских научника астрономској и другим граничним областима и у ширим европским релацијама. Сазнања и резултати до којих се у њој дошло требало би свакако узети у обзир приликом даљих разматрања, валоризације појединачних доприноса, анализа и преиспитивања научне политике у овој области. Поједини ставови, констатације и закључци биће од несумњивог утицаја на будућа промишљања о овој науци. Зато ће ова књига бити извориште будућим прегаоцима у истраживању историје и развоја астрономске мисли у Србији. Но, ова Миланова књига и поред свих несумњивих вредности, носи у себи и извесне мањкавости у погледу начина аналитичке презентације грађе, посебно у недостатку одговарајућих оцена и коментара.

Потом, када је реч о концепцијском приступу изостаје историјска дистанца за валоризовање појединих, нарочито новијих развојних фаза. Димитријевић понекад просуђује доприносе и резултате као савременик, чак и као непосредни судеоник, не желећи да се упушта у потребне валоризације, поготову када су у питању блиски сарадници и колеге, па му донекле коментаторско аналитички измиче понешто важније и карактеристично. При том, понегде, недостаје критичко просуђивање, које је можда једино плодно и делотворно и у овој врсти истраживања.

Поред тога Димитријевић је показао мање одважности да именује и шире образложи стваралачке домашаје и резултате појединих научних посленика, на основу индекса цитата и присуства у најугледнијим европским и светским астрофизичким публикацијама. Намерно није хтео да се излаже ризику да буде погрешно схваћен и протумачен од стране неких неформалних група и кланова, па је у закључном делу књиге приказао само радове који су имали највише утицаја у међународној научној јавности, али и то скоро без коментара. Стиче се утисак да се наш иначе врло систематичан истраживач није упуштао у суптилније анализе, како би саопштио извесна важнија сазнања и резултате што произилазе из добро структуираних прегледа и табеларних приказа. Бојазан од могућих последица при истицању или критичком помињању неких имена и евидентних чињеница, као и

[42] М. С. Димитријевић, *Филателија и астрономија*, Зборник радова конференције Развој астрономије код Срба VI, Публикације Астрономског друштва "Руђер Бошковић", св. 10, Београд 2011, стр. 845-865.

неспремност да евентуално прихвати неке могуће последице, делимично су га лишиле одважности у прецизирању оцена, нарочито у закључним разматрањима.

Уџбеник приручно-монографског карактера

Човек једва може подићи очи к небу, а да га не обузме и обожавање – кад види толике милионе светлих светова и посматра њихов ток и обртање - па чак и уважење према општем добру васионе.

Сенека

Знаменити српски педагог Сретен Аџић (1856-1933), оснивач Учитељске школе у Јагодини, сада Педагошког факултета, надахнуто пише да „ретко што отрже човека од земаљског ништавила, од пристрасности и себичности… као расправљање астрономских питања“. Угледни астроном, Милан С. Димитријевић, са европском и светском репутацијом, а уз то и песник, велепутник и друмовник, заједно са колегом Александром С. Томићем, у уџбенику-монографији о астрономији, педагошки осмишљено покрећу и расправљају бројна астрономска питања, прегледно излажу и саопштавају најзначајније податке о развојним процесима и токовима ове поетски узносите науке, указујући на допринос најзначајнијих истраживача у овој области, као и на поједине коцепцијске оријентације и школе.

Уџбеник *Астрономија – за IV разред гимназије Природно-математичког смера,* Милана С. Димитријевића и Александра С. Томића представља једну особену врсту елементарне књиге приручног карактера о основама учења о Универзуму, које се развија врло динамично и полетно. Ова научно утемељена, али истовремено и популарно и стручно писана књига, приступачна је ученицима као и широј читалачкој публици. У њој се једноставно концепцијски јасно и прегледно, стилски сталожено, научно јасно и разумљиво, излаже један у многочему деликатан и суптилан предмет. Уџбеник, који је и својеврсна монографија у малом, представља, грамшијевски речено, солидан, студијски заснован и добро осмишљен увод у научно сазнавање и проучавање астрономије, а не излагање неких самосвојних личних истраживања, намењен је младима као и „публици која је, с гледишта научне дисциплине, у почетним условима младалачког доба и којој су стога одмах потребне ’извесности’ мишљења што се износе као поуздана…“[43]

Аутори уџбеника *Астрономија* спојили су љубав према стручном послу којим се предано баве, као и према ученицима и свим заинтересованим за ову област и зато су постигли одговарајући ниво у излагању специфичне и корисне грађе. На то упућује и лепо одабран мото за књигу у коме Анри

[43] А. Грамши, *Изабрана дела,*Београд, 1959, стр. 110.

Поенкаре (1854-1912) истиче да је астрономија корисна „зато што нас уздиже изнад нас самих“, што је у истини величанствена и прекрасна;[44] јер побуђује дух слободног и универзуму самерљивог мишљења и развија танани осећај личне усмерености, лиричности, одговорности, етичности, додајемо ми.

Овај уџбеник астрономије је модерно конципиран, па иако се држи наставно-програмских смерница, унеколико их превазилази ширином захвата, савременим приступом и научном актуелношћу. У уводном делу се, као што је донекле уобичајено, указује на предмет и особености проучавања астрономије, али одмах потом аутори истичу интердисциплинарност ове науке и њену изузетно важну улогу у развоју космичке ере. Поред астрофизике, која има предисторију у 19. веку, Димитријевић и Томић указују и на њена прожимања са другим, релативно новим научним дисциплинама, попут астрохемије, космичке биологије и космичке медицине. А одмах потом излажу сажет преглед историјског развоја астрономије од самих њених зачетака до новог времена, са акцентом на повест ове науке у Србији: од Јована Рајића у 18. веку, преко Ђорђа Станојевића, Милана Недељковића, епохалних продора и открића Милутина Миланковића до Војислава В. Мишковића, неимара садашње савремене Опсерваторије у Београду. У овом контексту аутори одговарајућу пажњу посвећују отвореним могућностима изучавања васионе са земље и важности космичких летова, ванатмосферској астрономији, револуционарним продорима и открићима осамдесетих и деведесетих година прошлог века, укључујући ту и сасвим ново такозвано рендгенско небо и космички Хаблов телескоп.

Кратак преглед историјског развоја астрономије од самих почетака до наше савремености, по оној Беконовој, може младе да приближи умности, а природно-филозофски и математички видови (бројна питања, задаци) да их учине оштроумним, дубље мисаоним и логичним, у виђењу света и живота.

После увода Димитријевић и Томић, под добро нађеним општим насловом *Небо, простор и време,* поред осталог, пишу о земљиној ротацији, хоризонтском и екваторском координантном систему, сазвежђима, привидном сунчевом кретању (еклиптика, зодијак), као и о Земљиној ротацији и револуцији. У оквиру одреднице *време* осврћу се на звездано, средње, грађанско, светско, зонско и указно време, као и на Јулијански и Грегоријански календар и на Миланковићев предлог усавршавања календара (1923).

Пошто су изложили важније појединости о гравитационим дејствима, хелиоцентричном систему, Кеплеровим законима, осврнули су се на Њутнов закон гравитације и плимско дејство. Мерење удаљености небеских тела (појам паралаксе) и њихова величина, уз астрономске јединице за даљину и

[44] „Астрономија је корисна зато што нас уздиже изнад нас самих, корисна је зато што је величанствена, корисна је зато што је прекрасна. Управо она нам показује колико је ништаван човек телом, а колико је велики духом, пошто му је ум у стању да обухвати безмерна пространства, у којима му је тело само једна занемарљива тачка, и да ужива у њиховој безгласној хармонији. Само тако постајемо свесни своје моћи. И ту ни једна цена не може да буде довољно висока, јер нас то сазнање чини јачим“.

зрачење небеских објеката, такође су добро захваћени у овој монографији, заједно са спектром зрачења, заступљеношћу хемијских елемената, топлотним и нетоплотним механизмима и израчунавањима.

У средишњем делу књиге, аутори дају значајне податке о астрономским инструментима, пре свега о оптичком телескопу (рефрактори и рефлектори); а приказују и најбитније карактеристике телескопа (оптичка и раздвојна моћ), њихово постављање и монтирање, са корисним информацијама о модерним радио-телескопима и интерферометрима и примени ласера у астрономији.

У другом делу монографије Димитријевић и Томић се целовитије осврћу на звезде, њихове карактеристике и типове, те на кретање звезда, двојне и вишеструке звезде, звездана јата, променљиве звезде, изворе њихове енергије и сложеност еволуције.

Галаксије су велики скупови звезда и системи у космосу, који се састоје од огромног броја (више десетина милијарди) сваковрсних васионских тела. Димитријевић и Томић најпре пишу о Млечном путу као "беличастом појасу на небу", а потом о структури и ротацији галаксија, њиховим врстама (елиптичке, спиралне, неправилне и др.), о Хабловом закону, реликтном зрачењу које је теоријски било предвиђено половином XX века. Ово поглавље се закључује космолошким хипотезама, уз напомену да је ту Васиона представљена у макроскопским размерама.[45]

Треба поменути да аутори уџбеника назначавају како многе занимљиве теме нису ни додирнули. Упутства писаца уџбеника да заинтересовани за та питања потраже одговарајућу литературу која постоји, била би креативније осмишљена да су иза добро конципираних *питања* и *задатака* навели неколико библиографских извора који су заинтересованима приступачнији.

Пре корисних дидактичко-методичких упутстава за наставнике, негде при крају књиге, Димитријевић и Томић су захватили два посебно значајна тематска комплекса што се односе на Сунце и Сунчев систем. – Много тога је речено у славу Сунца, а Сили Придом му се обраћа као „Извору радости и лепоте, / снаге и новине, / од којег све проистиче и напредује“.[46]

Пошли су најпре од карактеристика сунца које су ваљано описали, па преко центара његове активности, захватили изразитије геофизичке последице (јоносферски поремећаји, магнетске буре, поларне светлости), што дескриптивно тумаче.

Сунчев систем представља подручје васионе у коме је важан фактор деловање привлачних сила и енергија зрачења Сунца. Под Сунчевим системом се схвата управо скуп свих небеских тела, која „привучена силом

[45] Аутори прецизирају „Почело се од нашег звезданог система“, а онда констатују да су наведени аргументи у прилог могућем изложеном сценарију.

[46] Наведено према књизи Н. Ђ. Јанковића, *Откривање васионе – Историја астрономије до XIX века*, Музеј науке и технике, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1996, стр. 347.

његове теже круже око њега и заједно са њим путују кроз међузвездани простор“.[47]

У приступу овој тематици, Димитријевић и Томић се најпре баве битним карактеристикама Сунчевог система, поделом планета у две групе (Земљиног и Јупитеровог типа), а потом укратко пишу о свакој од девет познатих (Земља, Меркур, Венера, Марс, Јупитер, Сатурн, Уран, Нептун и Плутон). Вредно је напоменути да је 2006. Плутон изгубио статус планете и постао припадник новоуведене врсте објеката – патуљастих планета, што је одмах придодато следећим издањима уџбеника, у која аутори, што прате актуелна збивања, уносе нове астрономске резултате и открића. У неколико преосталих одељака приказују сателите, комете, метеоре и метеорите, завршавајући ово разматрање претпоставкама о еволуцији Сунчевог система.

Скоро сва поглавља у књизи прате врло корисна питања и задаци дидактичко-методичке природе; а на крају су дата практична упутства за наставнике. У њима се наглашава да астрономија није само теоријска већ и посматрачка наука, и предлаже се вежба „одређивање изгледа неба помоћу карте“. Сврха те вежбе је да се ученици оспособе да самостално обаве одговарајућу врсту „експеримената“. При том се прецизирају и конкретни задаци, скреће пажња на поступак, уз навођење адекватних примера. У напомени се заинтересовани упућују на часопис *Васиона* и одговарајуће рубрике у њему.[48]

Упутство за решавање задатака, са решењима и резултатима, уз графичке приказе на више страна, употпуњује целину са практичним радовима. А сасвим на крају књиге налазе се *Прилози*, међу којима су подаци о сунцу, метеорски ројеви, подаци о сателитима планета, о најсјајнијим звездама и сл. Они на известан начин информативно, али и „сликовито“, заокружују уџбеник приручно монографског типа.

Поред елемената дидактичко-методичке природе, овај уџбеник је ослобођен сувишног „дидактизирања“ и постаје подстицајни приручник, који се користи не само за образовно-сазнајни рад у школи, већ и изван ње. То је својеврсна „прелазна“ књига до особене стручне монографије, намењене широј популацији, која се може самостално користити и од стране астронома аматера. Заједно са најнужнијим дидактичко-педагошким материјалом, то је у знатној мери целовита, савремена и синтетичка књига. Она је, и поред наставно-програмских захтева, концепцијски и садржински обликована логиком струке и науке; а то што је у скромнијој мери подређена ужим школско-програмским захтевима, чини је „покретљивијом“ на већем територијалном подручју (Македонија, Косово и Метохија, Република Српска), па тако добија у значају и употребној вредности. Тиме што је ова приручна монографија у доброј мери ослобођена „дидактичких поштапала“,

[47] Јанковић ту додаје да на томе путу „Сунчеву пратњу чине велике планете са својим месецима, мале планете, комете, метеори, зодијачка светлост“. – Исто, стр. 419.

[48] У рубрикама *Прилози настави астрономије* и *Посматрачки прилози* могу се наћи поступци и методе које се користе у астрономији као и пригодне методе „за широк круг астрономских посматрања – истраживања“.

чини је приступачном корисницима за самостални креативни рад и ван образовних установа.

Овај Димитријевићев и Томићев уџбеник-приручник монографског карактера донекле поставља и нове стандарде у овој области, померајући тежиште ка педагошко-стручној књизи већег комуникативног и практичног опсега као изворишта потребних информација, али и као својеврсни подсетник. Књига-приручник, захваљујући стваралачком уделу аутора, има у виду промене које су настале код корисника новог сензибилитета, оспособљеног за самосталан рад, за већа интелектуална прегнућа у ери компјутера, за коришћење различитих извора знања.

Језик и стил уџбеника, и поред великог броја стручних термина, приступачан је корисницима и антиципира њихов лексички развој у домену ове особене струке, успостављајући донекле „сарадднички“ однос. Осим ликовно-естетски допадљиве књиге, постигнута је ваљана функционална веза између текста и великог броја слика; а тај графичко-сликовни израз је подстицајан у смеру пунијег разумевања, поготову што су аутори користили углавном универзалну ликовно-графичку симболику. То нарочито долази до изражаја у издању на македонском језику где су слике у боји. И у другим издањима било би нужно ликовно обогатити их сликама и прилозима у боји. Према исказу аутора, годинама се води борба за квалитетнију ликовну опрему, што подразумева и штампање на бољем папиру. То би је учинило знатно привлачнијом, допадљивијом, па и у знатној мери функционалнијом.

Нагласимо на крају да је овај уџбеник-монографија М. С. Димитријевића и А. С. Томића публикован у осам издања на српском до 2010,[49] допуњено издање на македонском (као књига[50]) и на албанском језику.[51]

Из овога се види да се поменути уџбеник користи на много ширем подручју него ли што је то Република Србија и покрајина Војводина. То показује да је његова употребна вредност па и покретљивост значајна и шире прихватљива. Када је реч о Македонији публикован је као монографија.

[49] М. С. Димитријевић, А. С. Томић, *Астрономија за IV разред гимназије природно-математичког смера*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1994, 1995, 1998, 2001, 2002, 2005, 2008; Завод за издавање уџбеника, Српско Сарајево, 2002.

[50] М. С. Димитријевић, А. С. Томић, *Астрономија*, Македонско астрономско друштво, Скопље, 1998.

[51] M. S. Dimitrijević, A. S. Tomić, Astronomia per klasen IV te gimnazit te drejtimit matematikar-natyror, Botimi i pare (Enti i teksteve dhe imjeteve mesimore), Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1998.

Миланова предисловија[52] и поговори

Доста је разнолика и богата књижевна, астро-песничка и научно-публицистичка активност астронома Милана С. Димитријевића. Поред песничког и космичко-антологичарског, есејистичког, путописног и књижевно-критичког рада (о бугарским астро-песницима), успешно се и плодно огледао и у научно-публицистичком делању; осим научно-историјских и студијских захвата, писао је и бројне и различите приказе и осврте, којима ћемо се позабавити у некој другој прилици, потом рецензије за књиге из струке, али и из других области, укључујући и књижевност, као и предговоре и поговоре, који такође имају своје место у његовој монументалној и у нечему јединственој библиографији.

У периоду до 2003/2004. године Димитријевић је објавио неколико предговора и поговора различитих по садржају, обиму и функцији. На предговор гледа као на сажетији или дужи напис што се налази на почетку књиге или публикације, са циљем да упозна читаоца са стваралачком личношћу аутора, његовим животним интересовањима и преокупацијама, као и са важнијим карактеристикама његовог дела.

Поговор је краћи напис, који се објављује на крају књиге, са задатком да истакне неке важније особености дела као и да назначи појединости његовог настајања, са подацима о писцу, стваралачком процесу, његовим ставовима и погледима.[53]

Наш астроном и песник је почетком новог миленијума написао *ПОГОВОР* (једног Милана) за збирку хуморно-ироничних стихова *Испод писте...глисте* Миодрага Д. Дачића са мало необичним потписом.[54] У поднаслову књиге стоји: *сликована хроника о новом поретку*, што указује на хуморно сатирични дух Дачићевог певања. У уводном пасусу Димитријевић, у складу са функцијом поговора, наглашава да је збирка настала „у једном незамисливом времену када су, на прагу трећег миленијума, по Београду падале бомбе“. И одмах скреће пажњу на атмосферу и ситуацију у којој је стварана, наводећи следеће стихове:

„скот нам куће стално гађа
из ваздуха и са лађа
у мостове олош циља
разваљује све од миља“.

---

[52] Предисловије је код Вука Крaџића назив за предговор. У Вуковој преписци стоји дословце: „Знам да ће вам се допасти предисловије“, Љ. Стојановић, Вукова преписка, Београд, 1908, књ. 2, 189.

[53] По функцији, вредности и намени, у много чему је близак *предговору*: „Разлика је само у називу, а она означава место на коме је такав текст објављен – на почетку или на крају књиге“. – Др Станиша Величковић, *Школски речник књижевних и сродних појмова,* Ниш, 1988, стр. 155.

[54] Један Дача са Звездаре под псеудонимом Миодраг Д. Дачић, *Испод писте... глисте – сликована хроника о новом поретку*, Чигоја штампа, Београд, 2002. И ПОГОВОР (једног Милана) на крају књиге има такође неуобичајен потпис: један Милан са Звездаре, под псеудонимом Милан С. Димитријевић.

А онда аутобиографски записује да га је почетак агресије НАТО-алијансе затекао у Чешкој. И док су велике „патриоте“ бежале из Србије, главом без обзира, Димитријевић је, свестан својих дужности и обавеза, „пошао ка Србији“.[55] У Београду, на Опсерваторији, где је био директор, дочекује га Дача са шајкачом на глави.[56] „Сваки човек са шајкачом је војник отаџбине. Спреман је да је брани“, додаје Димитријевић. Па у шаљивом тону напомиње како је Дачић, под шајкачом „почео да пева“ и да поручује белосветском „олошу“:

„Нато пени сикће прети
дам им две-три руковети“.

У поговору Милан саопштава податке о томе како су Дачине песме припомагале да се лакше поднесе силничко утеривање бомбама у благодети новог светског поретка од стране амеро-фашиста и њихових савезника;[57] „те како је Дачић песмом *Нови поредак и мој ћора* обележио 21. април 1999. два месеца од рођења унуке Иве“, која је могла да буде „колатерална штета“ саксофонисте Била Клинтона. Песму *ПИОНИ-ри НАТО-патка и ЊИХОВА памет КРАТКА*, којом почиње други циклус *Нова рђа милосрђа*, Дачић је читао на Дан Београдске опсерваторије, 7. априла 1999. док су падале бомбе, сазнајемо из поговора. На рођендан, 26. маја 1999. Дачић пише песму *Риме правим, речи недостају* и њоме хуморно-иронично увеселава своје пријатеље.

У стиховима се у скаредном тону помињу многа имена тадашње америчке и европске политике, што су донела безумну одлуку о бомбардовању Југославије. И у *ПОГОВОРУ* (једног Милана) се, с пуно разлога, истиче да ће будућим поколењима бити теже „да без историјског поговора или коментара схвате ко су то Фокнер Рије, Герхард Шредер, Јошка Фишер, Руди Шарпинг, Хелена Ранта, Ричард Холбрук и њима слични“. А управо назнаке у овом поговору припомажу да се боље схвати Дачићева стихована хроника у народном орском двостиху који је карактеристичан за лирику ослободилачког рата. Ту се налазе и указивања када су и како настале поједине песме, шта их је условило и каква им је намена. Димитријевићев поговор одговара на ова и слична питања, и то у виду једне мање расправе,

[55] Поговорник Димитријевић, у мало драматичном тону пише: „Будимпештанска поноћ. Једва сам на крају последњег колосека нашао празан воз за Београд. На граници, мађарски цариник, темељито претреса, разбацује ствари. – Зашто идеш тамо? Идем да браним своју земљу од НАТО-зликоваца! У торби – књиге и белешке (...) –Какве су то књиге? АНТИ-НАТО књиге! – Дај пасош...“

[56] Шајкача је обележје народне војске из доба Обреновића, објашњава Димитријевић.

[57] Астроном Дачић пева у двостиху:
„новом срећом газда жели
да прекрије космос цели“.

што именује НАТО зликовце којима би историја требало да суди за многобројне невине жртве.[58]

Поред тога, у поговору су регистровани детаљи о поводима, раздобљу и ритму у коме су песме настајале,[59] као и о структури саме књиге и цикличних целина у њој.[60] За потресну песму *Ања*, Димитријевић истиче да је написана 12. јуна 2000. и да је посвећена унучициАњи, „која је после 23 дана живота умрла од Едвардсовог синдрома“.[61] Сасвим на крају поговора, Милан бележи да ће ови стихови, којима се један песник супротставља бомбама НАТО солдатеске, можда некоме засметати. "Али и за њих се у песмама ове књиге налази порука":

---

[58] Аутор ове књиге је, такође, у време НАТО-агресије писао о страдању нашег народа. Поменимо само неке наслове: *НАТО зло и сатана, Постмодерни рат, Технократија и основе фашистократије, Политичке партије и рат, Ка редефиницији братске помоћи и зла* и др. А неке од тих текстова је и објавио, на пример: *Нови поредак у име "светле" будућности*, „Нови пут“ (Јагодина), 9. јун 1999. Намерава да те текстове, заједно са записима о смрти (*Канцерозно пролеће*), страдању и болу (*лечење од сепсе*), заједно са помало сигналистичким стиховима (*Београде бомбардан*), публикује као целину.

У књизи о литератури за децу, на подстицаје проф. др Миливоја Павловића, указујемо на основне податке у вези са НАТО агресијом:

Почев од 24. марта 1999, током 78 дана и ноћи, авијација НАТО алијансе извела је 22200 борбених летова и на нашу земљу бацила око 25000 тона најразорнијег експлозива. У акцији *Милосрдни анђео*, изведеној мимо одредби међународног права и без сагласности Уједињених нација, страдали су људи и деца, уништавани привредни потенцијали и споменици културе, угрожена природна богатства.

На трагу мисли Данила Киша, да ниједан савремени писац нема право да пише песме или приче, а да прво не проговори против логора и гулага, писац Радослав Братић је изјавио у *Политици* од 14. децембра 2002. године: „Данас ни један писац нема морално право да пише било шта а да прво не проговори против злочина НАТО-а.

Српска култура је целином свог деловања била уз свој народ као снажно противоружје агресији. О слободољубивој, патриотској и космополитској активности српских уметника за време НАТО агресије писао је и Миливоје Павловић у књизи *Авангарда, неоавангарда и сигнализам*, Просвета, Београд, 2002, стр. 356-359.

[59] Књига је писана „у периоду од октобра 1998. до 19. јуна 1999, осим *Бајке* из априла 1998, песме *Ања*, писане 12. јуна 2000. и завршне песме *Дитирамб*, 31. марта 2001“.

[60] Када је реч о структури и садржају три циклуса Милан наглашава да се у првом *Епрувета новог света* описује предигра утеривању Срба бомбама у нови светски поредак; други циклус *Нова рђа милосрђа* је из времена у коме се опако "милосрђе" Америке и Европе погибељно изливало на путничке возове, болнице, мостове, фабрике, рафинерије. А трећи, завршни, *После свега стега*, „одудара од прва два и тек у заједници са њима добија право значење“.

[61] У души тужног деда Даче "и то је 'колатерална штета' нових рђа милосрђа који су данима, ко зна чиме, бомбардовали рафинерије и хемијску индустрију, по Београду и околини, загађујући наш град разним отровима који оштећују гене".

"пионима Човек смета
што планетом гордо шета."

Управо у моменту док Димитријевић пише поговор и апострофира наведену поруку, и сам је лично под сваковрсним политичким притисцима па и прогонима, поред осталог, што научно-стваралачки планетом „гордо шета“, учествујући на више од 200 научних скупова."

Из целине поговора произилази да Милан врло добро познаје аутора Дачића и његово укупно стваралаштво, посебно у области астрономије.[62]

Уобичајено је да предговоре-поговоре ове врсте пишу углавном књижевни критичари и историчари литературе. Међутим Димитријевић, који је и сам песник и астроном, прихватио се овог посла који је ваљано обавио, износећи најважније податке о лирском хроничару трагичних момената наше епохе, запажања о самом делу, па и о извесним вредносним аспектима „стиховане хронике“. Његова поговорничка указивања у много чему олакшавају дубље схватање провокативних садржаја, како дела тако и драматичног времена у коме је оно настајало.

Овај Димитријевићев поговор, као и предговори које је написао, особени су и по томе што је у њима изложио своје ангажовано виђење поезије и литературе уопште, њене друштвене улоге, а при том је саопштио и неке важније видове своје експлицитне поетике, као и друштвено-историјске па и теоријско-сазнајне аспекте савремене епохе.

Наредне 2003. године, на путешественој релацији: Београд, Атина, Санторино, Монемвазија, (април-мај), што је у свему у складу са Миановом животно-делатном теоријом, написао је помало лирски инспирисан предговор за роман *Ратник* Милана Јовановића.[63] За мото је узео исказ Првослава Ралића који упућује на две човекове обузетости: астралним и телевизијско-медијским.[64] У духу онога што је издвојио као мото, само још сликовитије и симболички раскошније, наш астроном дочарава звездама осуто небо над Београдом, његову чаробну лепоту када се посматра са Народне опсерваторије „на угаоној – Деспотовој кули, горње тврђаве, раскошног украса српске престонице: Ту је управо стајао коњаник Стојко у ноћи којом почиње овај историјски роман“, што је својеврсна фрескослика средњовековне Србије, како добро оцењује Димитријевић.

---

[62] О Дачићу пише као о узорном ученику Чачанске гимназије, доктору наука који проучава проблеме геодетске астрономије, „научнику чији су резултати познати и ван граница наше земље“.

Ми додајемо да је Миодраг Дачић и музички образован, што се може видети из неговања мелодичности и ритмике у стиховима, а успешно се бави и фотографијом. У зборницима Конференције *Развој астрономије код Срба III, IV, V* и *VI* налазе се бројне његове фотографије.

[63] М. С. Димитријевић, *Звезда над деспотовом кулом (уместо предговора)*, у књизи Милана Јовановића *Ратник*, Чигоја, Београд, 2003

[64] „Људи су од свог настанка, до недавно, ноћу посматрали звезде и разговарали са њима. Данас гледају телевизију и ћуте“ - Првослав Ралић

У овом астро-поетском предговорничком тексту Милан спретно спаја биографско и мемоарско, есејистички надахнуто и астро-филозофско, уже историјско и лирско; поетолошко, у вези са ликовима, драматичним збивањима и социопсихолошким аспектима. У све то укључује рефлексије о универзуму; издваја потресне и драматичне појединости; прави занимљива поређења на линији овенчавања Макијавелија и деспота Стефана, уз назначавање хамлетовске атмосфере, са утварним појавама изнад бедема и куле. Предговор завршава астро-поентом која астрономске светлосне године прожима поетским визијама Бранислава Петровића.

Након уводног приступа, Димитријевић сажето биографски пише о подужем Јовановићевом сазревању и лепом познанству, друговању и пријатељским разговорима; те одласку у Минхен, плодној креативној усамљености, уз концизно помињање његовог романа *Монах*, који мало некритички „воздиже“ као дело коме је „тешко наћи узор“.

У почетном и завршном делу поговора наш песник се, на есејистички начин, бави тумачењем астрофилозофских аспеката Јовановићевог романа *Ратник*, запажајући да једном ослобођена „енергија стваралачких потреба инспирише нове подухвате“ и наставља са указивањем да је потреба за новим сазнањима, открићима и истраживањима Универзума, око нас и у нама, „старија од историје“. Ту помиње астронома Едвина Хабла који је открио да је Васиона коју смо познавали само сићушни део много већег и величанственијег Универзума. При том истиче да жеђ за сазнањем човека разликује од животиње и приближава га звездама, попут нагона што „не може бити задовољен и не да се потиснути“, цитира Димитријевић овог знаменитог астронома.

Потом, на свој начин, обраћа пажњу процвату уметности у нарочито тешким и кризним временима, и то илуструје креативним узлетима у Фиренци у време сукоба Гвелфа и Гибелина, и високим домашајима у средњовековној Србији; па закључује да се човек тада предаје исконском и изворном креативном нагону, „намењујући своје дело божанској сили звезданог неба и потоњим нараштајима, у неком срећнијем времену“, без тражења награда и признања.[65]

У овом контексту Милан С. Димитријевић скреће пажњу на занимљив Јовановићев стваралачки процес и поступак. Аутор *Ратника*, пошто је у Минхену нашао посао који му је одузимао пуно времена и снаге, није клонуо и посустао, нити су га те тешкоће могле зауставити у унутрашњој, просто нагонској потреби за стваралаштвом. И како је причао Милану: набавио је диктафон и уз његову помоћ, у току редовних радних обавеза, осмишљавао и стварао свој нови роман *Ратник*, користећи тако техничка средства за ефикаснији и плоднији рад. У вечерње сате, када је био уморан и мање креативан, прекуцавао је и уобличавао ово дело. У њега је, поред Србије деспота Стефана Лазаревића, уградио и свој доживљај и виђење Крита и Родоса, које је својевремено посетио и доживео, богатећи своју личност и

[65] Димитријевић овде цитира афористички снажну мисао Виљема Оранског који је рекао: „Није неопходно надати се успеху да би се започео подухват“.

дело. Јовановић је те садржаје свести и душевна проживљавања, у суочењу са поменутим грчким острвима, унео у роман *Ратник*. И та изворна доживљајна опажања, прожео је рефлексивним и естетским елементима.

Димитријевић скреће пажњу на пишчева разматрања о божанском, те о *космичкој спрези неба, човека и Земље*, као и о смерном прихватању свега онога што не може да се промени, у духу оне познате молбе Богу: да нам да равнодушност према стварима које се не могу променити, „храброст у односу према стварима које се могу променити“ и мудрост да би се могле разликовати једне од других.

Писац предговора прави поређење између Енценсбергове певања и овенчавања Макијавелија,[66] са Јовановићевим овенчавањем деспота Стефана, његових војвода и народа. Ту посебно издваја Деспотову кулу на којој је данас „Народна опсерваторија“, наглашава по четврти пут. Са те куле је војвода Гојко „знао сатима да посматра како се Сава улива у Дунав“; док су војници говорили „да се попут утваре изненада појављује на бедемима и кулама“, Милан овим цитатима дочарава „хамлетовску“ атмосферу. Са те куле и данас посматрачи, уз помоћ телескопа, *погледом преваљују светлосне године удаљености до звезда*, додаје наш астро-песник. Поменути исказ му је послужио као повод да наведе метафоричне стихове Бранислава Петровића о узбудљивости *светлосне године*.[67] У коментару тих стихова Димитријевић прецизира да је светлосна година лепа „зато што оживљује прошлост“.

Аутор овог *предисловија* обраћа извесну пажњу и важнијим историјским појединостима, које се односе на владавину деспота Стефана, његов прелазак у Београд, зидање Саборне цркве, болнице, двора, митрополије и др. Иако Јовановић у роману *Ратник* описује догађаје из даље прошлости, дело, према оцени писца предговора, има и додирних тачака „са нашим временом управо по трагичним збивањима и догађајима“. У том смислу роман открива *универзалност људске природе*, када се крупне историјске промене „своде на промену руха пропагандиста и декор…“ Као пример за ову констатацију Милан, у овом случају мало цитатолошки неспретно, наводи пример ауторовог идиличног описа осећања витеза Ђуке.[68]

Упадљиво је да између ових оцена и запажања, неприкладно, убацује извесне поетолошке елементе о мотивско-тематском, жанровском и психолошком. Ту настоји да типично историјски роман жанровски одреди и

---

[66] „Николо, Николо, петстогодишњи брате, венцем овим од шкртих речи тврду ти главу овенчавам“, наводи Димитријевић.

[67] Б. Петровић у песми истиче:

„Како је узбудљива светлосна година
како је савршена како је сигурна
који се домогну светлосне године
има да путују“.

[68] Ђука је, према овом цитату, „жудео за топлином дома, загрљајем своје још недовољно љубљене госпе, будућом децом и песмом кметова који обрађују његове породичне винограде“.

као *унеколико авантуристичко дело*, и при том показује скромно познавање генеалошко-обликотворних аспеката.

Књижевни ликови, као скуп одговарајућих моралних, социјалних, мисаоних и других својстава, имају важно место у сваком делу, и добро је што је Димитријевић скренуо пажњу на њих. Поред главног јунака романа *Ратник*, војводе Гојка, који је и један од најважнијих носилаца радње, оца Макарија, Димитријевић помиње и друге важне личности, попут Евдокије, Полексија, аге Алије Карача, Јаглике и других. То су све углавном драматичне, и у много чему трагичне судбине, које носе роман.

У предговорима и поговорима, па и за остварења за која није најкомпетентнији, Милан С. Димитријевић показује широку културу, ерудицију и енциклопедијску обавештеност. При том се не држи строго неких поетичких начела и норми, већ пише онако како сагледава поједине појаве и личности, њихов стваралачки процес и интересовања, апострофирајући оно што сматра важним и животворним. У та разматрања уноси више есејистичких, стручно астрофизичарских, повремено етичких и социолошких елемената, а мање уметничко-естетских валоризација. Гледано у целини, његови предговори и поговори су информативни, коментаторски дочаравају представу о стваралачким личностима којима се бави; истовремено допуњујући слику о његовој разноврсној активности и на овом пољу.

Преводилачки рад на одабраним текстовима

Превод је складно преношење написаног материјала, изговорених речи, из једног изражајног медија, језика у други и то преко преводиоца, тумача, или преко електронских средстава.[69] Преводи су углавном више приближни него у свему тачни, углавном због преношења апстрактног логичког материјала, а нарочито код књижевних текстова. Када су у питању научни текстови нешто је лакше постићи дословност и већи степен верности оригиналу, него код књижевних дела. Ту је, приликом превођења, вид интерпретације и избор различитих лексичких нијанси у преношењу с једног језика на други, сведен на знатно мању меру.

Сајмон Блекбурн превод одређује као „меру неког израза у једном језику која значи исто што и у другом“.[70]

Судећи према библиографији радова Милана С. Димитријевића, превођењем текстова, углавном из астрономије, почео је да се бави након

[69] Мишко Шуваковић на превођење гледа као на "успостављање значењског односа или коресподенције разумевања између различитих: 1) природних језика (лингвистички преводи) и 2) умјетних језика." – М. Шуваковић, *Појмовник савремене умјетности*, Загреб, 2005, стр. 509.

[70] Блекбурн додаје да због тога што различити језици одражавају различиту културну и друштвену историју, услед холизма значења и због различитих асоцијација и тона различитих речи, превод може да буде "само идеал коме се може тежити..." – С. Блекбурн, *Оксфордски филозофски речник*, Светови, Нови Сад, 1999, стр. 337.

половине седамдесетих година, а нешто интензивније у првим годинама новог миленијума. Скоро сви преведени прилози објављени су у часопису *Васиона*, осим књиге Гонзала Алкаина, коју је штампала „Сова“ 2003.[71] Највећи број тих чланака, или малих студија, написан је специјално за *Васиону* и то као плод сарадње са најпознатијим астрономима и другим научницима из Русије, Румуније и других, нама блиских и граничних подручја.

Осврнимо се на поједине преводе као и на мотиве и поводе настанка прилога којима се Димитријевић креативно бавио.

Јелена Милоградов-Турин, главни и одговорни уредник часописа *Васиона,* замолила је руског академика А. А. Михајлова да за *Васиону* напише подужи чланак о тада највећем телескопу-рефлектору на свету. Академик Михајлов је уобличио врло занимљив текст под насловом *Телескоп пречника шест метара,*[72] а она је замолила Милана, који је у то време био члан Уређивачког одбора, да текст преведе.У уводном делу, помало поетски, што је слично и неким Милановим прилозима ове врсте, Михаилов описује место: планине северног Кавказа и огромну округлу кулу са обртном полусферном куполом, где је смештен тај највећи телескоп-рефлектор на свету. А онда указује на идеју и замисао за његово постављање, која је настала у Пулковској опсерваторији.

Текст је, академик Михајлов илустровао са три слике које показују монтирање механичког дела џиновског телескопа, скицом дела Земљине површине са уцртаним положајем станице Зеленчукскаја где се он налази, и најзад са сликом шест-метарског телескопа „специјалне астрофизичке опсерваторије СССР“, и врло прецизним и инструктивним легендама, вероватно писца у договору са тадашњим главним и одговорним уредником *Васионе*.

У закључном делу чланка донекле се препознају и њени мотиви да замоли М. С. Димитријевића да овај текст преведе на српско-хрватски језик. Академик Михаилов истиче да ће део посматрачког времена на овом грандиозном телескопу, бити уступљен сарадницима других астрономских установа, што је важна информација. Онда додаје да је крупан напредак у астрономији, последњих деценија, остварен и захваљујући оваквим телескопима. „Зато се можемо надати да ће овај рефлектор, који је највећи на свету, донети науци нова, можда неочекивана открића."[73] Теоријске и практично-стваралачке основе преводиоца Димитријевића управо се налазе на линији и у смеру оваквих нада и могућих неочекиваних открића, што је вероватно био и један од подстицаја за успешан рад на овом преводу, објављеном на уводном месту у *Васиони*.

---

[71] Гонзало Алкаино, *Како бити господар сопственог живота*, „Сова“, Београд, 2003.

[72] Академик А. А. Михаилов, *Телескоп пречника шест метара*, „Васиона“, 1977, XXV, 1, стр. 1-5. Испод текста, с десне стране стоји: „За *Васиону* написао академик ...“, а са леве: „Превео мр М. С. Димитријевић“.

[73] Исто, стр. 5.

Уочљиво је да и наредни чланак, који је Димитријевић превео после неколико година за *Васиону*, почиње указивањем на рађање, настајање идеје о експедицији за посматрање потпуног помрачења Сунца 2001. године у Замбији.[74] У напомени испод текста је записано да је, на Миланову молбу, Сергеј Коротин са Астрономске опсерваторије у Одеси, описао „специјално за *Васиону* утиске са експедиције те опсерваторије у јужну Африку 2001. године ради посматрања потпуног помрачења Сунца". У овој напомени преводиоца, помиње се *описивање* што је и сам користио у сличним прилозима. У чланку су, помало литерарно-путописно, приказане припреме, организовање, занимљиве појаве и стања, уз указивања на карактеристичне моменте, што није било лако и једноставно превести.

Исте 2002. године, само у следећем броју часописа *Васиона*, Милан С. Димитријевић је превео чланак Магде Ставински о знаменитој румунској културно-стваралачкој личности и астроному Спиру Харету.[75] У напомени на крају текста назначава како се током посете Букурешту у новембру 2001. године упознао са радом Спируа Харета „и замолио г-ђу Ставински да за читаоце *Васионе* напише чланак о овом великом човеку". При том Димитријевић назначава да је ауторка тада била директор Астрономског института Румунске академије наука, у чијем се саставу налази Астрономска опсерваторија у Букурешту, којом је такође руководила, као и астрономске опсерваторије у Клужу и Темишвару. „Она је и коорганизатор, заједно са мном, четири југословенско-румунска астрономска сусрета", констатује Димитријевић.

Ово сведочи како је уредник *Васионе* и суорганизатор научних сусрета, са колегиницом из Букурешта, радио, поред осталог, и на афирмацији и популаризацији изузетних румунских личности и научних појава код нас и у свету, као што је и сам писао о великанима српске научне мисли за иностране часописе и публикације, па и за румунска астрономска гласила. У том смислу Димитријевић је остваривао врло значајну научну и културну мисију у европским размерама, која, чини се, није довољно запажена. Она се, као што овде настојимо да покажемо, остваривала и у области преводилачког рада, који је до сада углавном само библиографски регистрован, без иједног озбиљнијег приказа и вредновања.

Затражени чланак, који је Димитријевић превео, настао је поводом прославе 150 година од рођења Спируа Харета, „једне од најзначајнијих личности које је имала Румунија". [76] Разлози да се замоли за овај прилог и афинитети да се он преведе, налазе се, између осталог, и у извесној широј културно-стваралачкој сродности, истраживачким прегнућима (додуше код Милана у нешто другачијим и различитим специјалностима), уџбеничким и другим захватима, укључујући и педагошки рад. И наш научник

[74] Сергеј Коротин, *Посматрање потпуног помрачења Сунца 2001. године у Замбији*, „Васиона", 2002, L, 1, стр. 3-7.

[75] Магда Ставински, *Спиру Харет – изузетна личност румунске и светске културе*, „Васиона", 2002, L, 2, стр. 49-51.

[76] Исто, стр. 49.

Димитријевић је у сарадњи са знаменитим истраживачима из Медона, коауторски и самостално, објавио велики број студијских радова, који су га афирмисали у европским и ширим релацијама.[77]

Из написа Луке Ч. Поповића о редакцији познатог руског часописа под свеобухватним насловом *Земља и Васиона,*[78] сазнајемо да је Милан С. Димитријевић приликом претходних путовања у Москву доносио неке од бројева овог часописа у Београд, када је, по свој прилици, упознао и Јефрема Павловича Левитана. Поменути научник и педагог је заменик уредника наведене познате публикације *Земља и Васиона* од кога је Димитријевићев сарадник Поповић затражио чланак о културно-стваралачким и социјалним функцијама астрономије и космонаутике, који је Милан превео са руског језика.[79] Приликом помињања Јефрема Павловича Левитана, наш астроном о њему пише као о познатом промотеру астрономије, писцу уџбеника из ове области и „неколико популарних књига".[80] Представу о њему употпуњује и оно што је Димитријевић записао о аутору тог чланка испод самог наслова и имена: „доктор педагошких наука, заменик уредника часописа *Земља и Васиона*, члан Савеза писаца Русије".

Са задовољством се чита стилски живописан чланак Јефрема Павловича Левитана, пун сваковрсних, добро систематизованих података, који је врло прикладно и сликовито превео Милан С. Димитријевић. После упечатљивог увода, који поред општијег карактера, има и друштвено-историјску, естетичку, етичку, па и филозофско-поетску димензију, Јефрем Павлович наводи неколико мудрих и инспиративних казивања о астрономији и васиони: од Коперника и Галилеја, преко Ломоносова, Емануела Канта и Поенкареа, до Фламариона и Ајнштајна. Потом пише о „видљивој" васиони само као о „леденом брегу" тајанства велике Васионе, за нас невидљиве, а која садржи, по разним проценама, до 95% целокупне материје! Њене могуће „компоненте" су угашене звезде и галаксије (...), тајанствено „море" физичког вакуума... – Све ово требало је знати, имагинативно себи представити и вешто, изнијансирано превести на наш језик. И ту, са теоријско-филозофског становишта, указује на узроке распрострањујуће бездуховности, јер се антропокосмичка суштина духовности, према овом аутору, „састоји у нераскидивој вези Човека и Васионе". Већи део текста посвећен је педагошким, научно-методичким и другим сличним проблемима наставе

[77] Спиру Харет је, на пример, у првој деценији минулог века био на челу Министарства просвете и вера; а М. С. Димитријевић у првим годинама девете деценије на челу Савезног Министарства за науку, технологију и развој.

[78] Лука Ч. Поповић, *У редакцији часописа "Земља и Васиона"*, „Васиона", 2002, L, 3-4, стр. 8.

[79] Јефрем Павлович Левитан, *Социјално-културна функција популаризације астрономије и космонаутике*, Исто, стр. 79-84.

[80] Поменимо само неке од њих, како би се бар делимично сагледао његов опус: *Звездане бајке*, *Бајковити доживљаји малог астронома*, трилогија о занимљивој астрономији: *Аљка у краљевству сунца*, *Како је Аљка са друговима бројао планете*, *Путовања Аљке са друговима по Млечном путу*; *Астрофизика ћацима*, *Еволуирајућа васиона*, *Астрономија од А до Ш* и др.

астрономије, важним и за наш образовни систем, као и културној и васпитно-образовној функцији часописа *Земља и Васиона*.

Самосвесно и критичко грађење и обликовање погледа на свет, избор жељене области деловања, активно и креативно учешће у друштвеном животу – када је човек *водич самом себи* – и не допушта да му се утисне печат споља – води ка пуном, богатом и задовољном животу, учи нас филозофија праксе.[81] Слично томе, Гонзало Алкаино, астроном, архитекта и новинар, сматра да само разумно управљање сопственим животом води ка *живљењу које ће нас задовољити*.

Астроном, песник животом и делом, и велесветски путник и друмовник Милан С. Димитријевић, упознао је подједнако необичног и креативног Гонзала Алкаина, успоставио приснију сарадњу и одлучио да преведе његову књигу: *Како бити господар сопственог живота*. У овој невеликој али занимљивој књижици Алкаино је изложио неке основе своје практично-искуствене психологије, са елементима особеније социјалне филозофије. За тај поучан животно-практичан оглед, који је и превео, Димитријевић је написао предговор,[82] документарно-сарадничког и помало интимистички присног карактера.

У уводном делу предговора износи најважније био-библиографске податке о Гонзалу Алкаину, са неколико пикантних појединости: да се поред студија астрономије и архитектуре, успешно бавио *спортским новинарством*, као и да је *истрчао потпуни маратон*, те да је поред осталог написао и три књиге из поменутих области. Онда указује на његову главну област астрономских истраживања: глобуларна јата, која је годинама посматрао у нашој Галаксији и Магелановим облацима. Поред тога, објавио је око 200 научних радова и саопштења, од којих половину у међународним публикацијама. Године 1978. основао је у Чилеу Астрономски институт „Исак Њутн“. У првим годинама новог миленијума почео је са радом на пројекту посматрања белих патуљака у глобуларном јату NGC 6397, на великом телескопу у Параналу. Приликом заједничких истраживања помињаних јата, са астрономима Штернберговог астрономског института у Москви, одлучио је да почне са оснивањем огранака свог Института, и то најпре у Москви 1992, а потом и у другим крајевима света, пише Милан, истичући Алкаинову предузимљивост и организаторску виталност.[83]

Ово Димитријевићево указивање на обухватан научни рад и иницијативност Алкаина, било је претекст за приказивање мало необичног начина упознавања и успостављања трајније сарадње. Марта месеца 2002. године, Милан и његови блиски сарадници, примили су електронском поштом поруку и предлог да оснују огранак његовог института „Исак Њутн“ у Југославији. Пошто је прикупио одговарајуће информације о овом

[81] А. Грамши, *Изабрана дела*, стр. 20.

[82] Напомињемо овде да није уобичајено да преводилац истовремено буде и редактор превода, како пише испод наслова књиге, а слично је именован и наслов самог предговора.

[83] За само десетак година Алкаинов Институт „Исак Њутн“ основао је 14 огранака, у 9 земаља, са 330 чланова.

међународном астрономском институту,[84] и са колегама проучио годишњи извештај, Димитријевић је, како пише, видео да то може да буде подстицај за делатно и стваралачко окупљање; али и отворена могућност за размену искустава и мишљења, и „форум који ће организовано артикулисати заједничке интересе у науци и доприносити развоју астрономије“. Вазда окренут младима и спреман да им увек пружи подршку и помоћ, Милан је у овом настојању видео прилику за допунски креативни подстицај „за постизање резултата који се могу објавити у врхунским астрономским часописима…“

После непуних месец дана, 11. априла 2002. године, основан је југословенски огранак међународног астрономског института „Исак Њутн“. То је конкретан резултат иницијативе Гонзала Алкаина и предузимљивости Милана С. Димитријевића и његових блиских сарадника. Затим напомиње да се у књизи налазе размишљања која у већој мери одражавају услове живота на Западу, и не односе се на нашу стварност и свакодневицу, па ипак, „У њој се износе и разматрају опште људске вредности…“, што је више него довољан разлог да се са књигом упознају и југословенски читаоци.

Креативна педагошка делатност

Значајну пажњу Милан С. Димитријевић посвећује просветно-педагошком раду и непосредној пракси. Том послу приступа одговорно, плански и са пуно сврсисходно организованог педагошког делања и смисла, у подизању потребних научно-истраживачких кадрова у астрономији. При том испољава завидан ниво педагошких знања и умешност у практичном васпитно-образовном раду на постдипломским студијама и у сарадњи са кандидатима на изради магистарских теза и докторских дисертација, како овде код нас, тако и у иностранству. Заједно са одговарајућим високо-образовним установама, научним институтима и организацијама, ствара адекватне услове, односе, ситуацију и атмосферу која доприноси постизању видних резултата у оспособљавању младих научних посленика. Димитријевић и као предавач на посдипломским студијама, али и као писац уџбеника и ментор, ствара укупне околности и радно-стваралачку климу у којој се одвија стручно-образовни и васпитни рад. Читав педагошки процес у припремању дисертација и коауторских научних радова, води програмски и плански осмишљено, на остваривању доста високо постављених циљева и постизању крупних резултата. У том ваљано усмереном педагошком настојању и образовању младих научних радника, Димитријевић постиже солидан ниво и када су ти радни контакти повремени, парцијални, а понекад и непланирани. При том испољава пуно педагошког такта и разумевања, које карактерише посебно уважавање личности сваког појединца, као и његових интересовања и потреба, које подстиче и усмерава. Чини се да нећемо погрешити ако кажемо да са пуно ширине и толеранције успоставља хумане

[84] Званични назив: *Isaac Newton institute of Chile in Eastern Europe and Euroasia*.

међуљудске и сарадничке релације и прави је „уметник“ у налажењу адекватне мере тих односа.

Нагласимо овде да је Димитријевић, у оквиру постдипломских студија астрофизике на Београдском универзитету, увео предмет „Астрономска спектроскопија“, за који је написао и одговарајућу књигу.[85]

Поменимо само неке значајније магистарске и докторске тезе које је успешно водио:

Након половине седамдесетих година био је ментор Владимиру Кршљанину, који се бави песничким радом и активан је друштвено политички радник, ангажован у међународним пословима. Он је одбранио магистарски рад под насловом: *Штарков помак јонских линија код топлих звезда*, на Природно-математичком факултету у Београду, 1986. године. Непуних десетак година касније, на Физичком факултету у Београду, био је ментор Нели Кристин Тодоровић Васовић, при изради магистарског рада: *Анализа упрошћеног семикласичног прилаза за прорачун параметара Штарковог ширења спектралних линија неутралних атома* (1995). А 2001. године на Математичком факултету у Београду, као ментор, упућивао је Ненада Миловановића при конципирању и обликовању магистарске тезе: *Допринос Штарковог ширења интерпретацији спектра CP звезда*.

Скоро истовремено када је помагао Кршљанину око магистратуре, предано је менторски усмеравао Винце Иштвана при раду на докторској дисертацији: *Утицај сударних процеса на лимб-ефекат*.

Ради употпуњавања представа о Димитријевићевој менторској делатности, распитујемо се око начина сарадње са кандидатима.

- Гледано у целини, кандидате могу да поделим у две групе: и то на оне са *стране*, на пример Скендер Скендери, из Приштине, или Нели Кристин са Фармацеутског факултета. Они су повремено долазили, углавном по потреби, да заједнички продискутујемо постигнуте резултате; или ми пак донесу оно што су урадили, написали... Када то пажљиво прегледам, проучим, ставим им одређене примедбе концепцијске и друге природе и усмерим их, предлозима и препорукама на даљи рад, каже Милан, не одвајајући поглед од одељка *Менторске активности*, као да ту тражи неку тачку ослонца за оно што говори.[86]

- Другу групу чинили су моји непосредни сарадници са Астрономске опсерваторије. Са њима сам практично био у свакодневном контакту, па смо заједнички решавали настале проблеме, консултовали се око сваког захвата и коментарисали шта и како даље. Тако је било са Владимиром Кршљанином, док је радио магистарску тезу, са Луком Поповићем и Винце Иштваном, издваја Милан неколико имена из друге групе.

---

[85] М. С. Димитријевић, *Астрономска спектроскопија*, Математички факултет, Катедра за астрономију и астрофизику, постдипломске студије, друга година (од 1988).

[86] Рукописне белешке од 13. VIII 2006, Београд. Лична архива Н. Цветковића.

- Како су се према теби као ментору касније односили поједини кандидати, питамо Милана, имајући у виду и наша лична искуства у тим пословима.

- У Немачкој се ментор докторске дисертације зове „тезис фадер“, почиње мало поиздаље, са искуством светски упућеног научног посленика.

- Тезис фадер, баш тако, јер ментор доиста представља једну врсту научног *духовног оца*, подвлачи Милан са уздржаним полуосмехом. Можда се присећа како сам више пута истицао да његовог оца Сергија, поред својих ментора, сматрам духовним оцем у студијским работама. А онда се враћа на постављено питање:

- Поједини кандидати су показали изузетну захвалност за менторску помоћ и увођење у научни рад. Ту бих посебно поменуо Владимира Кршљанина и Луку Поповића, мало застаје, помера главу у страну и одлаже папир на коме су регистроване менторске активности, са почетка новог миленијума.

- А било је и оних, који су у моменту када је кренула хајка на њиховог ментора, осетили потребу да се и они баце каменом, каже метафорично, али сада са горким осмехом, уз одмахивање руком, можда у смислу да је све то превазишао, јер изгледа да од тих људи и није очекивао ништа друго.

После тога, сасвим смирено, враћа се на оно што је, по његовом мишљењу, била неприхватљива пракса и правило, да из тезе не сме ништа да се публикује пре одбране рада.

- За мене је то било потпуно неприродно, утолико пре што кандидат треба да прође кроз извесну проверу... На Катедри за физику је чак присутно неписано правило: да свако пре одбране докторске дисертације ваља да има три публикована прилога у међународним часописима. Тако је и у Француској; тамо је обичај да се ти публиковани радови укориче заједно са тезом и на известан начин представљају њен саставни део, истиче Милан, супротстављајући ова европска мерила локалним критеријумима.

И у неким другим земљама, један од важних услова да неко брани магистарски рад, јесте то да мора да има бар један објављен рад у неком међународном часопису.

- Полазећи од овог мог искуства, ми смо основне резултате Кршљанинове магистарске тезе послали као заједнички рад часопису *Астрономија и астрофизика*, где је и био прихваћен за штампу... Кршљанин се и сам прибојавао да ће му Катедра зауставити процес око одбране тезе ако се рад појави у часопису, али сам му ја рекао да нема разлога да се плаши, јер ћемо задржати публиковање до момента одбране, и задовољити њихове захтеве, а при том ћемо учинити и одговарајући помак у мало застарелој процедури, приповеда нам Димитријевић са задовољством.

- На крају врло успешне одбране, ја сам као ментор посебно нагласио да је магистарски рад кандидата Кршљанина прошао и међународну рецензију једног од најугледнијих европских часописа, и да задовољава све критеријуме, не само на Катедри за астрономију већ и на Катедри за физику па и у иностранству... Тада сам, са осећањем неке унутрашње радости, показао већ спремљене коректуре, подвлачећи да смо испоштовали и та

домаћа начела да се ништа не публикује пре одбране... Онда је то била мала "револуција", застаје погледајући у мене – једна врста "мангуплука", закључује полушаљиво.

У педагошком и васпитно-образовном раду, како у постдипломској настави, тако и у непосредним комуникацијама са младим научним посленицима, Димитријевић је показао завидан ниво у стваралачком конципирању дисертација и подстицању сарадника, којима је био ментор, а у извесном смислу и духовни родитељ. Пружао је несебичну помоћ, не само при изради магистарских и докторских теза, већ и у афирмацији кадрова које је припремао за научни рад. Нудио им је и отварао могућности да заједно са њим објављују прве студијске прилоге у најпознатијим међународним часописима. Посебно је вредно пажње што је у оквиру предмета *Астрономска спектроскопија*, успостављао делатан сарадднички однос и у процесу консултација значајно помагао и упућивао своје младе колеге.

Плодна и разноврсна предавачка активност

Јавна предавачка активност је вид друштвеног, педагошко-сазнајног, културног, образовног, студијско-информативног и популаризаторског деловања. Она се остварује у сарадњи са одговарајућим културним, просветним, научним и другим установама, друштвеним организацијама, социо-политичким и сличним асоцијацијама, клубовима, секцијама... Циљ предавачке делатности је да сазнајно и образовно задовоље друштвене, културне, идејно-политичке захтеве развоја и унапређивања одговарајућег социјалног и сваког другог окружења, одређене средине, научне, културно-уметничке области, у овом случају афирмације астрономије и богаћења сазнања о космичким појавама и збивањима, научним продорима и подухватима, истраживањима везаним за универзум. И то код најразличитије популације, од младих и ученика, преко студената и наставника, до заинтересованих у ширем окружењу, заједници, научној установи (институти), универзитетима различите врсте, библиотекама и сл.

Милан С. Димитријевић, као активан и продуктиван научни радник, није остао само у студијским границама и под „стакленим звоном“ лабораторијско истраживачке делатности, већ је одважно изашао у јавност са великим бројем научно популарних и стручних чланака и прилога из астрономије и физике (преко 300), као и са великим бројем јавних и научних предавања, различите намене и нивоа (више од 200 у разматраном периоду). Поред научнопопуларних на факултетима, у библиотекама, школама, културним установама (домови културе), друштвеним организацијама, на трибинама, у клубовима и сл. широм Србије и ван ње, те неколико десетина на међународним конференцијама, посебно је позиван да одржи и више њих о резултатима својих научних истраживања на иностраним опсерваторијама и универзитетима. Поменимо овде само неке важније: Медон (Француска), Бохум (Немачка), Ваљадолид (Шпанија), Казањ (Татарстан – Русија), Торавере (Естонија), Кијев (Украјина), Атина (Грчка), Армаг (Северна

Ирска), Ст. Ендрјус (Шкотска) и др.[87] У циљу популаризације и ширења научних сазнања из астрофизике у нашој средини, одржао је више различитих предавања, пре свега у Београду, потом у српским гимназијама у Будимпешти и Темишвару, Новом Саду, Петници, Подгорици, Крагујевцу, Бјељини, Нишу, Ваљеву, Убу, Лозници, Зајечару, Неготину, завичајном Лесковцу, Зрењанину и бројним другим местима[88].

Јавну предавачку активност Милан С. Димитријевић је започео 1978. године, у вези са темом одбране докторске дисертације, и то на афирмисаном Институту за примењену физику у Београду. На почетку библиографског прегледа његовог предавачког деловања налази се, под бројем један, слово о ширењу спектралних линија плазме.[89] Излагање је било углавном намењено стручњацима за ову проблематику, па је то повећало Миланову одговорност, јер требало је оправдати поверење својих колега са високим научним захтевима. И наш тек стасали научни истраживач, успешно и на задовољство присутних, изложио је своје погледе из области којом је суверено владао.

Занимљиво је да су прва три предавања одржана на поменутом Институту где је исте 1978. године дошао у Лабораторију за физику и технику ласера.[90] Непуне две године након прве беседе, почетком марта 1980. године, говори о спектроскопији као особеном језику васионе.[91] Исте године је, на Институту, одржао и „слово“ под насловом *Ново о старим планетама*. А следеће 1981. на 73. научној трибини говорио је о новим сазнањима и открићима у Сунчевом планетарном систему.[92]

Од половине осамдесетих година све су чешћа и бројнија предавања, како у земљи тако и у иностранству, и то у различитим срединама, од института, преко домова културе[93] до великих републичких семинара.[94] Теме су углавном из уже струке, специјалистичке, за институте[95] и Београдску

---

[87] Ради целовитијег увида, евидентирајмо овде још: Фиренцу, Тунис, Букурешт, Ригу, Виљнус, Минск, Одесу, Софију, Брно, Солун, Трст, Беч, Белфаст и у још неким другим научним и универзитетским центрима и опсерваторијама.

[88] Нарочитио често су га позивали из Војводине и то из: Кикинде, Апатина, Вршца, Сомбора, на пример, као и из уже Србије: Ваљева, Смедеревске Паланке, Љубовије и сл.

[89] М. С. Димитријевић, *Ширење спектралних линија плазме*, Институт за примењену физику, 24. X 1978.

[90] Прво радно место овог младог даровитог научника био је Институт за физику, Одељење за спектроскопију плазме, где је примљен 1974. године.

[91] М. С. Димитријевић, *Спектроскопија, језик васионе (Допринос сарадника ИПФ-а изучавању Штарковог ширења спектралних линија плазме*), Институт за примењену физику, 10. III 1980.

[92] Друштво за ширење научних сазнања „Никола Тесла“, 23. IV 1981.

[93] Предавање о новостима из астрономије Сунчевог система, у Дому културе Звездара; наставницима који су посетили Астрономску опсерваторију, 1985.

[94] *Ново о старим планетама*, Републички семинар за наставнике физике, 1985.

[95] *Утицај притиска на спектралне линије из астрофизичке и лабораторијске плазме*, Institut fizyku WSP, Ополе, Пољска, 20. XI 1985. На истом Институту: *Штарково ширење линија плазме*, 1984.

опсерваторију, а када су млади у питању, оне су популарније и прилагођене тој публици.[96] На републичком семинару за наставнике физике, пак, одржао је предавање *Ново о старим планетама*. У оквиру Београдског астрономског викенда, говорио је о Париској опсерваторији, чији ће бити чест гост и уважени сарадник у наредним годинама. И у 1986-ој активно ће предавачки суделовати у програму поменутог Астрономског викенда, овога пута са деликатнијом темом;[97] што такође важи и за републички семинар, сада нешто шире, за наставу физике у основним и средњим школама[98]. На позив Института за физику из Загреба одржао је високо стручно предавање из астрофизичке проблематике,[99] те у Медону слово из домена своје тезе.[100]

Године 1987, на Коларчевом народном универзитету, поновио је излагање са Астрономског викенда, о деловању и утицају комета;[101] док ће на новом, VI београдском астрономском викенду 1988, приказати особености пута кроз Сунчев систем.[102] За крај 80-их и почетак 90-их карактеристично је Димитријевићево предавачко ангажовање на иностраним универзитетима, као што су Рурски у Бохуму,[103] Универзитет у Ваљадолиду,[104] те Универзитет у Тунису[105] и Опсерваторија Арчетри у Фиренци.[106] У то време почињу његова учешћа и у школи за младе у Петници, када говори о планетама, сателитима и планетама Сунчевог система,[107] а наставља и са предавањима на Коларцу.[108] Уз то, држи предавање и на Институту за астрономију ПМФ;[109] а у два маха и на Београдској астрономској опсерваторији.[110]

---

[96] *Јупитер краљ планета*, Дом пионира, Вождовац.

[97] *Утицај комета на земљу*, Београдски астрономски викенд, 20. VI 1986.

[98] *Спектроскопија - језик васионе*, Републички семинар о настави физике у основним и средњим школама, 30. I 1986.

[99] *Астрофизичке примене изучавања профила спектралних линија*, Институт за физику свеучилишта, Загреб, 6. V 1986.

[100] *Méthodes Aprochées pour le calcul des parametres d'élargissement Stark*, Observatoire de Paris Meudon, 9. X 1986.

[101] *Утицај комета на земљу*, Коларчев народни универзитет, 4. III 1987.

[102] *Пут кроз сунчев систем*, VI београдски астрономски викенд, 27. V 1988.

[103] *Approximative methods for Stark broadening calculations in asrophysics*, Рурски универзитет у Бохуму, 30. I 1989.

[104] *Stark broadening: semiclassical approach*, Универзитет у Ваљадолиду.

[105] *L' éllagissement des raies spectrales par l' éffet Stark*, Универзитет у Тунису, 30. XI 1989.

[106] *Approximative methods for Stark broadening calculations in astrophysics*, Опсерваторија Арчетри у Фиренци, 27. IV 1989.

[107] *Планете сунчевог система*, Петница, 20. II 1990. *Планете и сателити*, Петница, 8. III 1989.

[108] *"Ајнштајн" још увек открива тајне васионе*, Коларчев народни универзитет, 28. II 1990.

[109] *Ширење Фраунхоферових линија Na I услед сударања са атомима водоника*, Институт за астрономију ПМФ, 5. I 1990.

[110] *Истраживање облика линија у астофизичким спектрима*, Астрономска опсерваторија, 19. IV1990.

У 1991/92. наставља са предавањима у иностранству у Ваљадолиду,[111] на Универзитету у Крагујевцу,[112] као и на Астрономској опсерваторији[113] и Коларчевом народном универзитету.[114]

Разговарамо са Миланом о његовој богатој и разноврсној предавачкој активности, о начину припрема, односу према публици, позивима на предавања, евентуалном осећању треме и другим питањима. Намера нам је да забележимо његове експлицитне исказе, који представљају неку врсту предавачке поетике, важне поготову када се ради о тако великој активности. То сматрамо битнијим од регистровања сваког појединачног предавања, на која ћемо се целовитије осврнути у некој другој прилици. Она су, уосталом, хронолошки доста прегледно регистрована у библиографском делу ове књиге.

- Сам чин предавања за мене представља дубоко унутрашње задовољство, као и ток и процес припреме, каже Милан одлучно, скоро без икаквог премишљања и домишљања. – У току припрема настојим да самом себи, до најситнијих детаља, разјасним целокупну садржину предавања… Док говорим присутнима трудим се да остварим контакт са њима, да им се прилагодим, те да снизим или повисим ниво излагања, гледајући колико ме публика пажљиво прати, закључује Димитријевић.[115]

У томе је вешт скоро као уметник; успева да осети пулс публике преко најситнијих реакција.

- Ако ми на крају поставе и неко сасвим неадекватно питање, настојим да одговорим тако да и онај који пита, и публика, буду задовољни, застаје мало па додаје – При том се увек трудим да никога не доведем у неприлику, већ напротив да охрабрим и подстакнем оне који су ме пажљиво слушали…

- Како гледаш и реагујеш на аплауз публике? питамо Милана.

- Често буран аплауз на крају предавања доживљавам вероватно као и сви други на сцени… Свестан сам да ће ме, нарочито у мањим срединама,

---

Развој истраживања профила спектралних линија у Југославији, Астрономска опсерваторија, 5. XII 1990.

[111] *Astrophysical applications of spectral line shape research*, Универзитет у Ваљадолиду, 21. V 1992.

Semiclassical investigations of spectral line broadening by plasmas, Универзитет у Ваљадолиду, 22. V 1992.

Stark broadening of XeII lines, Универзитет у Ваљадолиду, 20. X 1992.

New facts about old planets, Универзитет у Ваљадолиду, 21. X 1992.

[112] *Штарково ширење спектралних линија астрофизичке и лабораторијске плазме*, Универзитет у Крагујевцу, 26. XI 1992.

[113] *Проблем три тела у Кулоновом пољу*, Астрономска опсерваторија, 5.VI 1991.

Семикласични прорачун Штарковог ширења астрофизички значајних линија, Астрономска опсерваторија, 7.XII 1992.

[114] *Планете сунчевог система*, Коларчев народни универзитет, 15.VI 1992.

[115] Рукописне белешке од 5.VIII 2006, Београд. У личној архиви Н. Цветковића.

доста дуго памтити, као што ја, данас, на пример, памтим предавања која сам чуо на одслужењу војног рока, прави он занимљиво поређење.

Интересујемо се за начин позивања и организовања предавања.

-То да ли ће ме негде позвати да одржим предавање, углавном зависи од иницијативе онога ко се заинтересује, и обично буде и организатор. Ако предавање буде добро прихваћено, он ме и касније, повремено, позива и укључује у предавачке активности, пошто успоставимо добру сарадњу и комуникацију. Али када, на пример, оде у пензију, онда углавном позиви престају, прекида се сарадња, одговара нам Милан.

Разговарамо о треми, доста често присутној приликом јавних наступа, код знатног броја људи.

- Не осећам никакву трему, каже Милан одсечно, - она за мене скоро и да не постоји… Током предавања настојим да овладам пажњом публике и да је на неки начин држим под контролом… По неки пут чак волим и да се мало поиграм, постављањем неочекиваних реторских питања… са исказима, асоцијацијама, кратко пођута, као да бира најбољи пример за илустрацију:

- Када сам причао о Ирској, у Ротари клубу, рекао сам: Ирска је земља чуда, у њој чак и реке теку узводно. Да ли ми верујете? Настаје жагор, мало пригушени смех и комешање.. А онда ја почињем да објашњавам и да образлажем: На Атлантику су плиме веома високе, чак више од десет метара, и догађа се, када наиђе огроман плимски талас, да онда и реке које се тамо уливају, потеку узводно, ма како невероватно то било, каже, подижући главу некако победнички.

Поново се враћамо на питање треме. Говорим му о своме ментору и његовом искреном признању: да и после четири деценије наставе, увек пре самог почетка часа, осети малу трему, која га „држи“ све док не почне са казивањем, а потом нестане.

Милан ме пажљиво слуша, промишља, па каже:

- Ево како сам се излечио од треме о којој говориш… Трудим се да на почетку предавања саопштим нешто необично, неки афористички исказ, нешто занимљиво, инспиративно… То раније припремим, забележим на цедуљи, али не погледам, иако је она испред мене… А када уводни део крене, онда све иде глатко и течно, каже са пуно сигурности у гласу.

Пошто се нагну мало напред, нали хладно пиво у чашу, руком обриса зној па настави:

- Увек покушавам да оценим ниво публике, што није баш лако и једноставно, понавља, па истиче да је најнезахвалније када на предавање доведу неколико одељења неке стручне школе, и помешају их, рецимо, са вишим разредима неке гимназије.

- Која своја предавања сматраш најуспелијим?

- Тешко је то овако одједном издвојити, каже, помало борајући чело. – Ако неко предавање држим више пута, у различитим срединама, ја га онда дотерујем, усавршавам, брусим. Нека од њих су достигла завидан ниво и публика их врло добро прихвата, каже смиреним тоном. Затим, пребирајући по мислима, издваја једно из новијег времена:

- *Тајна великог ћутања ванземаљских цивилизација*, привлачи пажњу најшире публике, и присутни га прате чак са неком врстом знатижељне напетости, одговара, подижући поглед. – Казивање на ту тему подједнако је добро примљено у Новом Саду, Зрењанину, Вршцу и другде… После овог предавања обично дође и већи број питања… Публика је живо заинтересована за могуће постојање ванземаљске цивилизације, каже некако присније, ослушкујући како реагујем на издвајање ове теме.

- Библиографски попис предавања показује да си био веома активан на овом пољу, примећујем, заговарајући могућност да Димитријевић сам да извесну оцену.

- Из публикације Астрономске опсерваторије, где су регистрована предавања свих научних посленика, може се видети да сам одржао највећи број предавања различитог нивоа, у разноразним срединама, и пред сваковрсном публиком, резимира овај вид своје делатности. А онда, водећи рачуна да то не делује самољубиво, напомиње: - Свакако, мене су често позивали, више од других, а ја сам се увек и одазивао, иако ми то није било лако… И вазда су били сигурни да ћу свакако доћи на предавање, ако сам већ прихватио позив…

И да би унео мало више духа и ведрине у своје казивање, рече:

- Понекад сам у шали говорио: „Ако бих, далеко било, умро, ја бих се повампирио и дошао на предавање… Ето, не бих вас никако изневерио!“

Према расположивим подацима, Димитријевић је 1993. године одржао само једно предавање, због великих обавеза које је имао као министар у Савезној влади. Крајем те године говорио је о великану Николи Тесли, поводом јубилеја у његову част, у Црногорској академији наука и уметности, што му је и доликовало, не само као министру, већ и као еминентном научном раднику и истраживачу.[116] Али је зато следећа 1994, у том погледу била веома плодна и разноврсна; доминирају предавања о Тесли, и то понајпре два у српским гимназијама у иностранству, у Будимпешти[117] и Темишвару,[118] и једно пред крај 1994. у Ваљевској гимназији;[119] а о Теслином научно-стваралачком наслеђу, у ЖТП Београд,[120] и исто у Дому омладине у Бијељини; као и два предавања из уже струке у Институту „Винча“,[121] и на Астрономској опсерваторији,[122] од којих је ово последње у сарадњи и уз учешће својих колега А. А. Михајлова и Љ. Игњатовића.

---

[116] *Беседа о Николи Тесли*, ЦАНУ, Подгорица, 13. XII 1993.

[117] *Никола Тесла и његово научно наслеђе*, Српска гимназија у Будимпешти, 20. I 1994.

[118] *Беседа о Николи Тесли*, Српска гимназија "Доситеј Обрадовић" у Темишвару, 11. III 1994.

[119] *Шетња кроз Сунчев систем*, Ваљевска гимназија, 14. XII 1994.

[120] *Теслино научно наслеђе*, ЖТП Београд, 29. VI 1994.

[121] *Провера соларног модела и дијагностицирање соларне плазме*, Институт за нуклеарне науке "Винча", 30. V 1994.

[122] *Примена семикласичне MSE теорије на спектралне линије гвожђа и никла*, Астрономска опсерваторија Београд, 16. XI 1994.

Према нашем увиду, 1995. година је најплоднија у овом погледу, са скоро тридесетак предавања, од којих понајвише у иностранству, безмало половина, и то у Русији, Белорусији, Украјини, Естонији, Летонији, Латвији и др; потом на Астрономској опсерваторији (5), неколико на учитељским-педагошким факултетима, гимназијама и у ротари клубовима. Понајбројнија су она што се односе на постанак и судбину васионе, потом из уже струке, највише у иностранству, као и о Сунчевом систему...

У предавањима Димитријевић излаже и стваралачки интерпретира одређени садржај, настојећи да слушаоца мисаоно подстакне и ангажује. При том, поред вербалне методе, користи и друга помоћна средства, ради сликовитијег дочаравања онога што саопштава. Тако је најчешће користио благовремено припремљене слајдове, из своје личне колекције, као и из збирке Народне опсерваторије.

На крају овог Пролога можемо да закључимо да је др Милан С. Димитријевић уобличио самосвојан, у много чему обухватан, и целовит поглед на свет. У неколико области креативно заснива оно што је почетна основа и историјски задатак даљих истраживања и изучавања у наредном периоду. Овај астрофизичар је снажна стваралачка личност, продорне мисли, која у себи преплиће и прожима теоријско–сазнајну и практично–продуктивну активност, интелектуалнодуховне немире и предузимљивост, у сталном динамичном кретању и скоро непрекидној креативној развојности, са елементима самокритичког превазилажења и делатног самонадрастања.

Укупно стваралаштво и дело Димитријевића, упућује на важност креативног организовања, самоорганизовања и стваралачког удруживања. То га унеколико разликује од научних посленика из његове области и шире скоро од већине оних који су далеко од научно–теоријске, филозофско–астрономске и практичне мисли.

Стваралачки опус овог истраживача прелази више од хиљаду научних радова, укључујући ту пре свега оне најеминентније, у међународним европским и светским часописима;[123] а захвата и прилоге студијско–монографског карактера у најафирмисанијим страним публикацијама, као и текстове продубљених научно–теоријских разматрања публиковане у оквиру књига, зборника и часописа иностраних научних центара и издавача. Та Димитријевићева активност уродила је плодом, поред осталог, и зато што је дошао до властитог научно–теоријског и филозофско–студијског становишта, уз сопствена истраживања. При том је полазио од целовитог увида у претходне научне захвате, које је на нов начин синтетизовао и имагинативно продубљивао. Тако је успео да понешто од оног што је дотле у његовој области било само парцијално, у извесном смислу недовршено и неосмишљено у појединим битнијим поставкама, учини целовитијим,

[123] Више од 200 радова нашло је видно место у најугледнијој иностраној периодици широм Европе и Америке; од тог броја нешто мање од стотину радова је у *Astronomy and Astrophysics*, десетак у *Astrophysical Journal,* два у *Monthy Notices of the Royal Astronomical Society*.

зрелијим и интегралнијим. На тај начин је у извесном смислу саздао својеврстан систем модернијих студијских концепција и један особен корпус продубљених сазнања. Његови научни продори и сазнања данас постају саставни део општијих погледа и представа у његовој научној области и њихов неодвојиви део. Овде треба нагласити да Димитријевић није само научник разастртих визија и концепција, већ је и човек стваралачке праксе, плодотворне акције и организације удруживања мисаоних снага, енергија и потенцијала. Он је успешан, колико у научно–теоријском сублимирању и продорном разоткривању, толико и у делатно–мисаоном своорганизовању, не само оног личног, индивидуалног, него и колективно-акционог и преображавалачког, са намерама да доста тога иновира, у области савремене астрофизике, филозофије и историје науке којима се бавио.

То се, поред осталог, изражава и потврђује у скоро петнаестак оригинално уобличених библиографских монографија и више десетина обухватних студија,[124] као и активним учешћем на импозантном броју међународних научних симпозијума, конференција и скупова. Скренимо пажњу на скоро педесетак уводних предавања, о чему сведоче бројне референце у библиографском делу ове књиге.

Димитријевић је дао значајан допринос проучавању историје и филозофије природних наука на нашим просторима, са акцентом на питање улоге човека, научника–истраживача и великих стваралачких индивидуалности; уз усмерење на могуће синтезе што су биле на релацијама од утицаја на токове изучавања развоја астрономије код нас. Управљеност на астрономске појаве, одређене области физике, технологије и механике, те могуће законитости по себи, што постају конкретне, историјски делатне, па и практично корисне, саставни је део једне разуђене и обухватне концепције. У том смислу, Димитријевић је научник–истраживач, аналитичар и у области примењене математике, тумач историје астрономије и њених открића, продора, као и докумената прошлости сагледаних у интегралном виду, а не парцијално. Ово је посебно уочљиво у знатном броју научних прилога у оквиру шест конференција *Развој астрономије код Срба,*[125] у више

[124] Увидом у бројне монографије иностраних издавача, могли смо уочити и издвојити 82 темељна научна рада, као и више од 20, у зборницима веома угледних међународних конференција; у афирмисаним националним часописима пак публиковао је стотину научних радова.

[125] М. С. Димитријевић, *Да ли је новојулијански календар усвојен у Константинопољу 1923. године Миланковићев, Миланковић – Трпковићев или Трпковић – Миланковићев*, Зборник радова Конференције *Развој астрономије код Срба III*, Публикације Астрономског друштва „Руђер Бошковић“, св. 6, Београд, 2004, стр. 347-350; *Космички мотиви у српској средњовековној нумизматици*, Зборник радова Конференције *Развој астрономије код Срба IV*, Публикације Астрономског друштва „Руђер Бошковић“, св. 7, Београд, 2007, стр. 461-476; *Савремена бугарска поезија; клуб песника „С Геом на Редуту“ и чаровитост лирско – космичке инспирације*, Зборник радова Конференције *Развој астрономије код Срба V*, Публикације Астрономског друштва „Руђер Бошковић“, св. 8, Београд, 2009, стр.

предавања о Милутину Миланковићу, поводом његовог великог јубилеја, на еминентним конференцијама попут оне Европског астрономског друштва у Минхену 2001. и др,[126] као и на научном скупу о Ђорђу Станојевићу,[127] знаменитом астроному који је електрификирао Србију. [128]

У научном приступу великану Станојевићу, Милан С Димитријевић није узимао у обзир само поједине документе, изворе, материјалну грађу, што је изложио у крађим радовима, као на пример сарадњу са лесковачким *Ђачким напредком*, већ је у уводном прилогу његову активност приказао интегрално, концепцијски према захтевима сагледавања историјске нужности. Циљ његових истраживања, у случају историје астрономије код Срба, као и код Милутина Миланковића, била је, пре свега, темељита реконструкција њихове интелектуалне биографије и живота у прошлости, потом обухватна истина и научна тачност, проверљивост и прецизност, уз истицање њихових великих остварења. У тим прилазима наш историчар филозофије у домену природних наука, а у првом реду астрономије, није имао унапред постављене тезе, већ је као и његов отац Сергије, на основу историјског материјала и грађе, обликовао одговарајућу методологију истраживања, долазећи често до оригиналних и продорних сазнања. Историја природних наука за Милана није била само област идеја, замисли и представа, нити је научник–истраживач посматран само као дух који излаже своја гледишта и стерилно–чиста сазнања што су могла бити и непоуздана, већ је имао у виду конкретна теоријска и практична достигнућа, циљеве, мисли водиље и самосвојне, оригиналне резултате. Димитријевић није поклањао пажњу чињеницама и појединостима које су могле припадати сфери анегдотике него истинским научно–историјским достигнућима. У тим научно–историјским разматрањима, систематично је преиспитивао и претраживао видове научне делатности, вођен непосредним запажањима, стеченим сазнањима и интуицијом, схваћеном у Гетеовом смислу *откривења које се развија из истраживачеве душе.*

Великим бројем студијских прилога, чланака, публицистичких и журналистичких текстова, Димитријевић је видно допринео ширењу и популаризацији астрономских знања у Србији, уз посвећивање одговарајуће пажње научним чињеницама, подстицајним идејама, разуђеним концепцијама. Тако код њега научне идеје и визије добијају осмишљени садржај, па нису неке фиктивне представе или студијске апстракције. Смисао

759-791; *Филателија и астрономија*, Зборник радова Конференције *Развој астрономије код Срба VI*, стр. 845-865.

[126] На пример, Сверуска астрономска конференција у Москви 2004; Десета скупштина Међународног удружења за геомагнетизам и аерономију у Тулузи 2005. и сл.

[127] Научни скуп "Ђорђе Станојевић - живот и дело"; Српска академија наука и уметности, Огранак, Нови Сад 2008, 1-251.

[128] Милан С. Димитријевић, *Ђорђе Станојевић: поводом 150. годишњице рођења,* Анали Огранка САНУ у Новом Саду, 2008, бр. 4, стр. 77-84.

им је упућен ка практично–сазнајном деловању, у домену савремених научних система. У његовим научно–популарним и публицистичким прилозима, научно–сазнајно па и историјско–филозофско, су својеврстан догађај али и упутство и приступачно–популарна експликација. Популаризација астрономских погледа у његовим предавачким, универзитетским и другим сличним настојањима, као и у одговарајућим текстовима, иде у смеру онога што се остварује на вишем нивоу у савременој науци и у логичко-системској је вези са мултидисциплинарним корпусом истина, са хуманошћу, студијском етиком, екологијом и сл. Ти понекад само наизглед популарни студијски прилози, носе у себи програмско–сциентистичке садржаје и основе, блиске сазнајним хтењима и циљевима оних код којих постоји заинтересованост. Програмски делатно, научно, афирмативно–сазнајно, налази широко оправдање у ангажовању, и постаје особено средство потврђивања. При том, Димитријевић вазда има у виду историјске тежње и циљеве области коју афирмише и научно–стручно популарише. У том смислу, студијско–истраживачки пише неку врсту особених монографија у малом, које постају нов жанровски облик, користан, не само за историју културе и епистемологије, већ и за науку, уз истицање видних одраза, важних животних последица, у смеру обликовања специфичне историје научно–практичне делатности у густо сабијеној научној грађи.

Бројни текстови ове врсте доприносе рушењу квазинаучника, астролога, белих и црних магова и сличних лажних идола са устоличених олтара, па се пред њима разилази опојство мирисним тамјаном, поготову, ако се од науке превише очекује и она се погрешно схвата као неки замамни облик враџбине, уз неспремност или неспособност да се реално процени шта астрономија као наука стварно и конкретно пружа.

Димитријевић је као човек науке, а посебно историје и филозофије природних наука, у великој мери постао свестан нових могућности које она пружа, њених притајених снага, преносећи то на области којима се бави, као што је астрофизичко моделирање звезданих атмосфера.[129] У том погледу отвара перспективу евентуалног овладавања прикривеном игром тока разноликих преламања.

Миланово истраживање историје филозофије, њено делимично преиспитивање и укључивање нових сазнања у делатни, продуктивни систем, отвара могућности за нове, још дубље и целовитије захвате. Заједно са сарадничким тимом, али и знатно шире, на макроплану, долази до вишег вида стваралачке самоспознаје, која, и када је у нечему можда нејасна па и непотпуна, ипак кристалише свест о сопственој, изворној снази и сложеном задатку даљих прегалачких захвата и истраживања, постављених на модерним основама. У тим истраживачким настојањима њега лично, и сарадничког тима, у великој мери окупљеног око својеврсне „институције“

[129] Нагласимо да је наш астрофизичар, песник и визионар, на челу српског дела великог међународног пројекта за формирање европског Виртуелног центра за атомске и молекуларне податке. Он је и један од главних иницијатора, за наше услове, ултрамодерног пројекта *Српска виртуелна опсерваторија*.

под називом *Развој астрономије код Срба,* али и астроуметности, поезије, културе и цивилизације српског национа, сасвим природно, појављују се и појединачни, парцијални циљеви; међутим, он их снагом ума и духа, ваљано организује, усмерава и програмски оријентише, имајући у виду перспективу и животворну енергију људи и сарадника које окупља, као и нових генерација које му се придружују.

Осмишљена, и унеколико од оца Сергија прихваћена систематизација и интелектуална храброст у откривању правих научно–историјских, сазнајно–методолошких и других узрочности, поприма вредност и значај у овој области, у смислу неке врсте „откровења“, постајући начело ваљаног реда и поретка за његове настављаче, на чијем је челу управо он као духовни вођа. За очекивање је да ће се у долазећем времену још више продубити, развити и разрасти свест о крупном и деликатном задатку велике научне синтезе, која треба да се изврши, како би се потврдила иницијална снага барда Милана С. Димитријевића и његових следбеника, не само у оквиру истраживачке групе, тима и школе, већ и на ширем макро плану, у овој области, у нашим релацијама.

Обухватна свест о високим циљевима научника Димитријевића и његових сарадника, коаутора, дружбеника, сабораца, у суштини значи корпус нових сазнања, нових прегалачких и делатних идеја, нових футуристичких прегнућа, као и јаснијих представа о сопственим могућностима, али и конкретним акционим средствима, помоћу којих се долази до нових теоријских, филозофско–поетолошких, историјски продорних открића и резултата. А то првенствено значи суптилно разликовање и разлучивање унутар тима, програма, концепција, према особеностима, уз чврсту организацију.

Свестан важности обједињавања свих креативних снага у области астрофизике, информатичких технологија и филозофије природних наука, и то на ширем интернационалном плану, Димитријевић је покренуо низ акција на међународном пољу и, као мало ко пре њега у овој средини и шире, остварио успешну међународну сарадњу. Тако је, на пример, руководио или је и даље на челу појединих међународних пројеката: са Париском опсерваторијом, универзитетским установама у Лондону, Дарему и Атини, те Институтом за теоријску астрономију у Москви и сличним институцијама у Софији. Бројне организаторске и друге активности на овом пољу усмеравао је у међународном духу, придајући им интернационалистичко обележје. Своју делатност усредсређује на продубљене и обухватне релације модерне науке, на подухвате у тој сфери, а не на неке површне и ефемерне тенденције, које би могле бити заводљиве, па и илузорне и заблудне. Зато ова његова међународна настојања, у организовању научних конференција, често врхуне па и надрастају своје време, јер су у сагласју са различитим историјским токовима савремене науке. Овде треба посебно поменути 24. Међународну конференцију о физици јонизованих гасова (СПИГ – 2008), низ националних конференција о облицима спектралних линија у астрофизици, као и оне, широко програмски и концепцијски засноване, о историјском развоју астрономије код Срба, са неколико монументалних зборника радова.

Пажња коју је својевремено Димитријевић, као уредник *Васионе* и других сличних публикација и антологијских избора, посвећивао астрономији, књижевности, уметности, а нарочито космичком као инспирацији поезије, показала се дубоко оправдана. У новијим и најновијим зборницима *Развој астрономије код Срба* (V и VI), изучавање космичке симболике, не дамо у древној уметности ковања новца или у модерном и постмодерном стваралаштву, ликовном и музичком, на пример, него чак и у филателији, добило је право место и отворило нове просторе космопоетике, теорије и историје уметности, астропоезије и сл. Оно што се, дакле, догађа у тим сферама духовности, захваљујући тиму истраживача, теоретичара, песника, уметника и публициста које је окупио, доказује да су његови пионирски подухвати, као и борба коју је водио против негирања и одбијања оваквих тематских захвата, били веома смислени и плодотворни; јер је смело отворио ново поље изучавања вишезначних астрономских веза, подстицаја и надахнућа у култури и уметности уопште. Заједно са сарадницима, у том погледу је развио врло плодотворну, концепцијски засновану активност, у основи веома смислену, полетну и хуманистички оплођену. Мото му је био: *Открити и афирмисати нешто ново.* Тако је захваљујући његовом бодром научном, поетском и друмовничко–путешественом духу, донекле одбачена критика и неверица, која је претила да блокира ове отворене креативне процесе.

Као најистакнутија личност међу нашим астрономима данас, Димитријевић је и знаменити тумач научних истина, па у извесном смислу, протагониста и учитељ духовно–сазнајног и интелектуално–етичког живота, са изузетно великим бројем радова, у више напред поменутих подручја, који су знатно допринели развоју разних области којима се бави. Његови научни резултати, који су веома добро примљени у иностранству, отварају нове научне перспективе и потстичу на подухвате, покрећући стваралачке снаге и у међународним релацијама. Упорним и силовитим радом, дошао је до важних резултата који су имали уплива на полетнији напредак спектроскопије звездане и лабораторијске плазме, те на развој и моделирање звезданих атмосфера, проучавање Сунца, белих патуљака и активних галактичких језгара, како је истакнуто у *Предлогу за избор за дописног члана САНУ*. О том снажном утицају недвосмислено сведочи више од 2 500 цитата, наведених у поменутом документу, од којих су нешто више од 1300 до 2009. забележени у реномираној едицији која их прикупља (*Science Citation Index*) па је најцитиранији активни астроном у Србији. То је један монолитни блок научних факата и продорних сазнања, што гради чврсте силогизме, темељне констатације и закључке на основу промишљених ставова и гледишта, који обухватају скоро сваку поменуту сферу: од спектроскопије плазме, преко проучавања Сунца, до активних галактичких језгара, подижући истраживачки дух ка новим и фундаменталним захватима.

Димитријевић је свестран и полифон стваралачки ум који мисаоно и духовно унапређује обухватан рад на аналитичко–хронолошком разматрању и проучавању развојних токова историје, српске и шире јужнословенске астрономије, на савремен начин, уз сагледавање појединих фаза у динамичној

процесуалности. У новије време, након личних–поетичких прилога и студија, организовано и у знатној мери систематизовано, покреће и успоставља вишезначне везе између астрономских, астропесничких, ликовних, ужепоетичких и симболичких појава у уметности и естетско–визуелним аспектима српског средњовековног новчарства. Јединственом антологијом поезије *Космички цвет* видно је обогатио издавачка настојања ове врсте у нашој литератури; а припремио је и једну сличну, селективну, антологију бугарске поезије.

Уметност песничког стварања је за Димитријевића, као и за *школу* и радионицу академика Миодрага Павловића, из које је изашао, суптилна и деликатна, и у знатној мери се издваја од осталих креативних прегнућа, па ипак није апсолутно и у свему *аутономна.* То је непрестано сучељавање унутрашње духовности са оспољеним светом материјалности, борба против сила нереда којима треба овладати и успоставити известан склад, сличан хармонији небеских сфера. У сложеном процесу самоовладавања текао је његов развој од раних дечачких песама, преко првих објављених стихова у књижевним публикацијама, до збирке *Песме* (2003). Бити песник, за њега је значило, истовремено, бити сличан и близак другим људима, али се разликовати од њих снажном креативном свешћу и могућностима непрекидног самонадрастања, на путу до финализације поетских остварења; и то у дијалектичком сукобу са собом, природом, космичким сферама, које се духовно освајају, са великом муком и непрекидним делатним прегнућима. За њега, као и за Миодрага Павловића, и оца, Сергија Димитријевића, поезија, литература и уметност су у сталној вези са богатим и сензибилним животом, и вишесмерно *напрегнутом односу са њим.*[130]

Осим тога, Димитријевић је дао велики, скоро изузетан, прилог и допринос модерном, ововремском организовању наше астрономије у неколико развојних праваца. Као надахнути истраживач у овој широкој области, настојао је да изгради и осмисли нове научне приступе, на чврстим основама и према најсавременијим идејама и трендовима, свестан историјских функција тих систематизованих и усмерених захвата и тенденција. Са истанчаним смислом за тимски рад, и уз пуно лично педагошко ангажовање, кадровски је оснажио Астрономску опсерваторију младим и даровитим научним посленицима, стварајући неформалну *Групу за астрофизичку спектроскопију,* састављену од ученика и следбеника, које је менторски водио и усмеравао, укључујући ту и њихове талентоване настављаче. Сви они настоје да вековна трагања у области астрофизике и савремене космологије, осмисле и уобличе и, у непосредном научном истраживању, оригинално и самосвојно артикулишу, кроз резултате окренуте будућности. Заједничким снагама чине све да би овладали тајанственим ритмом древне историје космоса, одгонетајући његово сложено и често неухватљиво пулсирање; отварају могућност да буду јачи у научно-концепцијском, теоријско–филозофском, природно-историјском и духовном делању, за добробит и на ползу човечанства. То је нужан и саставни део

[130] Миодраг Павловић, *Поетика модерног,* Графос, Београд, 1978, стр. 28.

модерне астрономске мисли, која у нашим условима не би била то што јесте, да није Димитријевићеве креативности и несустале радне предузимљивости, као и његових следбеника, у једној врсти *школе за спектроскопију звездане плазме* у којој искре и варниче научно–истраживачке страсти, и богате и разноврсне идеје. Истичући његову улогу и значај, ми истовремено афирмишемо захвате и подухвате те својеврсне *школе*, свест и умну снагу, која у њој сазрева и динамично се потврђује вредним резултатима и делима. Зато је Милану С. Димитријевићу Национални савет за научни и технолошки развој, с пуно разлога, и доделио високо звање *заслужног научника*, јер плодотворно проноси светом славу модерне српске астрофизике.

Све ово недвосмислено показује да је Димитријевић неоренесансна научно–стваралачка, уметнички–делатна и друмовнички–путешествена појава, ерудитске усмерености, разуђених концепција и обновљених историјско-прегалачких тежњи. Заживљавајући нове научне визије (Виртуелна астрономска опсерваторија), темељно преиспитује постојеће у нашем времену, дајући им адекватна одређења, сагласно духу модерног доба, његовим циљевима и вредностима. Уз то, покренуо је електронско издаваштво у српским астрономским институцијама;[131] а на основу сопствених истраживачких резултата, засновао је одговарајућу међународну базу података. Разноврсним интересовањима, великом личном културом и енциклопедијском ученошћу, овај полиглота развија, обнавља, преобликује и изворним новинама надограђује научну баштину у неколико области, струка и сфера духовности; уз то, неимарски, поетски несустало и ходољубиво-путешествено сагледава свет.

Нова научно–сазнајна открића и продори у астрономији, отворене могућности за оригинална научна виђења, као и назнаке за савремене методе њиховог поимања, носе у себи нешто врло прогресивно, скоро револуционарно; у виду неколико важнијих пројеката окренутих будућности, који надрастају поједине доминантне парадигме прошлог, иницирају самосвојне видове научности, историчности, епистемологије, ширећи духовне хоризонте савременог раздобља на овим просторима.

[131] Од 2006. године, закључно са 2009, публиковао је 22 компакт диска и ДВДа, а издавачи су били Астрономска опсерваторија, Астрономско друштво «Руђер Бошковић», Друштво астронома Србије и врло активно и предузимљиво Природњачко друштво *ГЕА* из Вршца. На Десетој националној конференцији *Дигитализација националне баштине,* у чијем је програмском комитету, поднео је саопштење: *Електронска издања београдских астрономских институција 2010-2011*.

Посебно су вредна пажње електронска издања зборника *Развој астрономије код Срба I-VI*, уз напомену да је прве конференције припремио у електронској форми после 2005, а наредне благовремено, у ритму одржавања скупова. Све ово је омогућило да електронска издања, зборници и друге публикације буду приступачнији, не само у специјализованим установама, већ и шире, преко интернета, а нарочито младима у појединим универзитетским срединама (Мегатренд универзитет, Факултет за културу и медије; Крагујевачки универзитет, Учитељски/Педагошки факултет у Јагодини и др.).

Димитријевићеви значајни продори изражени су у стваралачком повезивању научно–теоријске мисли и истраживачке праксе, са одговарајућим савременим кретањима у астрономији и догађањима у астрофизици, дајући тако научне резултате и доприносе, који могу бити једно од средстава за проучавање појава у васиони. Ту Димитријевићеву смелу и обухватну научност, карактерише, пре свега, човекољубива, критичка, и у знатној мери прегалачка улога.

Овде треба нагласити да је Одељење за математику, физику и геологију САНУ, још 1994. подржало кандидатуру тада релативно младог, али у европским и светским размерама познатог научника, са импозантним резултатима и индексом цитата, понајвећим у српској астрономији. У досадашњим предлозима за избор за дописног члана САНУ, Милану С. Димитријевићу су у два маха недостајала три гласа да ступи међу уважене академике. Његов избор у највишим научним институцијама чинио би им част; а то би истовремено било признање читавом тиму следбеника и сарадника, који чине праву школу у овој области, и потврдило би оно што у европској астрономској науци значе његови високи стваралачки домашаји, који га стављају раме уз раме са истакнутим твараоцима у области астрономске науке, а додајмо и његове досеге у савременој лирици, и скоро у свему усавршеног путешествено-ходољубивог виђења и спознаје света.

ЖИВОТОПИС

ПОРОДИЧНИ КОРЕНИ

Миланов деда, чије име са поносом носи, потиче из једне многољудне фамилије, која се из Алексинца у Србији преселила у Пирот, у време када је припадао Турској... Јануара 1876. родио се син Милан, од оца Николче[132] и мајке Стаменке Димитријевић (Пирот 1 XII 1844 – Пирот 28. IV 1932)[133]. Дечак је брзо растао и већ у раном детињству показао виталност и сналажљивост у свакој животној ситуацији. Његов деда по мајци Стаменки био је свештено лице.

Тај поп Ђорђе,[134] још у стара времена, када је било веома тешко путовати у далеке земље, посетио је Русију.[135] То је, без сумње, подстицајно

---

[132] Никола – Николча (умро 1909) је син предузимача Димитрија Петковића, који је живео и умро у Алексинцу, а унук је предузимача Петка. Николчина мајка, Живана као удовица са 32 године, преселила се у Пирот, у тадашњем Отоманском царству. Са собом је повела сина Николу и ћерку Анастазију. У некој врсти пасоша, који је сачуван у породичној архиви Милана С. Димитријевића, пише да је границу прешла 26. септембра 1857. године. Путна исправа је издата у Београду 20. септембра 1857. године, а потписао је попечитељ (министар) иностраних дела, пуковник и кавалер Стефан Марковић

[133] Стаменка је имала сестру близнакињу Стеванку, удату за Димитрија. Њихова деца су Коца Даскал, ожењен Магдаленом, а живео у Софији, Пера Васиљевић, Сева и Цура. Пера је у браку са Љубицом добио Ружу, Ђоку, фотографа из Београда, (жена Анита, Немица, деца Петар и Мануела), Душка (супруга Цица, ћерка Снежана) и ћерку Миланку удату у Нишу за Тихомира Петровића, чије су ћерке Гордана (супруг Синиша Атанацковић, деца Мирјана и Саша), Љиљана (супруг Јован Горчић, син Дејан) и Олгица.

Стеванкина ћерка Сева, супруга Макле Николића имала је четворо деце, а међу њима Чеду, Бранку Николић, удату у Параћину, и Наталију (супруг Живојин Максимовић, син Јовица живи у Параћину).

Њена друга ћерка Цура, удата за Јеленка Стаменовића, добила је Николу (живи у Нишу, прва супруга Стана – ћерка Цвета, друга жена Добрила), Жику (у Пироту ожењен Добром, синови Радисав Рале, наставник коме је супруга Викторија а ћерка Јелена, и Миле, што му је жена Вида а син Драган), Кату (удата за Блажу, деца Надица, Стева, Раде, Мирко) и Ђоку Стаменковића, који у Пироту, са супругом Видом има Татјану и Зорана.

[134] Поп Ђорђе Дустабанов, син Лиле из Савиња код Цариброда и Давине, први парох Рсовачки, имао је са супругом Великом, две ћерке близнакиње, Стеванку и Стаменку, жену Николчину. Према породичном стаблу које је уобличио Сергије Димитријевић, поред њих, поп Ђорђе је имао ћерке Агну и Мику, удату у селу Височка Ржана, и синове Ђорђа Алачефског , из села Алачев Чифлк чије је дете Мана, Анту коме је син Спиридон, Ђорђа Срму и Ћиру. Ћира је сахрањен у Тијабари а са супругом Велом имао је троје деце: Ћирику, који је са Ђуном имао четворо деце (Загорку, Сретена, Новку и Перу)., Јована и још једног сина. Јован, ожењен Смиљом изродио је Милана Попђорђевића, који је живео у Пироту и имао сина Новицу и ћерку Кају Ђорђевић, учитељицу, затим сина Стојана Ћирића, свештеника у Смедереву, што је са супругом Кристином изродио Јована (син Владан, рођен 1962), Ацу и Дану, удату за Васу Алексића из Београда. Она је родила Верицу (1957) и Љубишу (1955). Треће дете Јована и Смиље је ћерка Вукосава, удата

деловало и на његовог унука Милана, да се под бугарским именом Михаил Николов (по оцу Николи), одважи на пут у Петроград где је похађао

за Анту Ненчића, чија су деца Аца, Олгица, Мирјана и Мика који је оженио Милену из села Црнче и има сина Мирослава.

Поп Ђорђева ћерка Агна је са супругом Маном, родила Ђорђа Манова, ожењеног Стефанијом, који је у Софији био генерал, а деца су му Јевђеније, потпуковник у Софији, ожењен Мирјаном (имају ћерку), Велко и Рајна, чији је супруг Косто из Панчарева, а деца Стевча и Мирче, који има мушко дете. Агна је имала и ћерку Јорданку, што са супругом Пантелејем роди Ђорђа, који је био глумац у Софији, Костадина Пантова, Асена, Христу, Наду и Анку, која је са Петком Андоновом добила Јорданку, Ћирчу и Трајка.

Агнин син Јелисеј добио је са супругом Евгенијом сина Манчу Манова, ожењеног Сиком, који је у Софији био председник општине и имао троје деце, међу њима и сина Јелисеја. Поред њега, Агна је имала и ћерку Севу удата за Стојана. Добили су двоје деце. Син Кирил Стојанов са супругом Леном, изродили су јој три унука.

Поп Ђорђе Ђорђија имао је брата, Пешу Кантарџијског, чији је син Мано са Савком добио Тодора Брзака, ожењеног Донком, који је живео у Цариброду, а његова ћерка Цветанка удала се у Софији и родила сина Милана. Пешина ћерка била је и Николија, удата у Софији за Ивана а родила је шесторо деце, међу њима Перу (ожењеног Леном, што изроди Љиљану (удату за Јована, син Петар), Маргу (удату за Стојана, деца Цеца и Стојан), и Радослава), Тодора и Данета (супруга Лена, ћерка Љиљана) .

Брат поп Ђорђијиног оца Лиле, Радован Ранча изродио је са првом женом једно дете а са другом синове Васу, Зарија Заку, Алексу, Димитрија и Агну.

Васино дете је Крста Радовановић, судија у Београду, ожењен Даном, чијих су петоро деце: Михајло Радовановић, судија Врховног суда Србије, Лепосава Лела удата за Перишу Савића, који су добили Божидара, близанци Ратомир и Ратислав, који је умро за време окупације, и још једно дете.

Радованова ћерка Агна, удата за Илију Пауна изродили су синове Тодора и Милана и ћерку Драгу. Милан са супругом Маром, чији су брат Воја а сестра Јерина, има синове Љубомира и Мирка, и ћерке Славку, која је умрла у четвртој години, и Веру, удату за Миливоја Пешића. Њихова ћерка је Милица Цица, што са супругом Синишом Бајом има Јасну и Сашу, као и син Обрад. Љубомир Љуба, пуковник у пензији, ожењен Цаном има сина Зорана и ћерку Мирјану. Мирко ожењен Зором има Милана, Ненада и Мару.

Драга, ћерка Илије Пауна и Агне, удата у Лесковцу за Драгија Јелића, има Борка, Мирка, Раду, удату за Владу Цекића, чија су деца Борислав и Гордана, и Виду, чији је супруг Никола Штетић , машиниста у пивари, а деца Тихомир и Слободан.

Синови Лилиног брата Радована су и Алекса, ожењен Настасијом, чија су деца Јосиф и Светолик Радовановић, и Димитрије, ожењен Анастасијом Тицом Титком, који је као кум венчао Милановог прадеду Николчу и Стаменку, коме су синови Милутин и Илија, ожењен Евгенијом Евицом, са којом је добио Радована, Бранислава (супруга Марија, син Јовица и ћерка), Петра (жена Олга, ћерка Љиља, рођена 1953), и Србинку, удату за Бошка Аћимовића, мајора у Врању (деца Михајло и Радован).

[135] Н. Цветковић, *Живети пуним животом, - Животопис Сергија Димитријевића*, Лесковац, 1996, стр. 46.

зуботехничку школу. А можда је након седам деценија та склоност донекле и фамилијарно утицала и на путешествене немире и туристичке обузетости чукунунука Милана Сергија Димитријевића.

О дубљим коренима ове породице, између осталог, сведочи и једна облигација из које се види да је Николча Димитријевић позајмио новац неком Турчину.[136] Многи чланови ове бројне и разгранате фамилије бавили су се берберским занатом, упражњавајући и поједине врсте лекарија.

Сачувана је бурулдија султановог везира, садразама, којом се препоручује властима Отоманске империје да се Николчи Димитријевићу пружи свака помоћ у вршењу лекарске вештине на коњима и људима.[137] Миланов отац Сергије нам је, у време док смо радили на књигама о њему,[138] помало у шаљивом тону, казивао да је то можда једна од понајстаријих лекарских „диплома“, у тим крајевима.

Деда нашег Милана био је иначе несташно и својеглаво дете, а у младости је из родитељског дома упућен у Цариброд, код брата Анте,[139] код кога је по традицији, изучио берберски занат.[140] Њудљив и на своју руку, сам се пробијао кроз живот, бавећи се разним занатима, често путујући и мењајући места. Тако је у Цариброду 1892. добио бугарска документа; потом,

---

[136] Исто, стр. 47.

[137] Исто, стр. 47.

[138] Поред поменуте књиге *Живети пуним животом*, аутор је објавио *Записе о Сергију Димитријевићу* (Народни музеј, Лесковац, 1997); *Живот као делање – Политичка активност Сергија Димитријевића* (Народни музеј, Лесковац, 1997). Четврта књига *Записи о Сергију Димитријевићу II* је у завршним фазама припреме.

[139] Миланова браћа била су Атанас – Анта, ожењен Руском са којом је имао сина Крума и ћерку Васку. Крум је био ожењен Љубицом, са којом је изродио сина Александра и ћерку Невенку. Васка се удала за Димитрија Стамболџијева са којим је добила сина Антона, који у браку са Валентином има сина Веселина рођеног 1972, и ћерку Роду рођену 11. априла 1974. Други деда Миланов брат је Петар, у браку са Иванком, чији су синови Санда, Стефан и Николај (Цариброд 13. VIII 1901 – Софија, 17. I 1985), који су по деда Николчи узели презиме Николови, а ћерка Верка је била удата за Ивана Николова, са којим је изродила ћерку Цветану удату за Николаја (године 1959. добили су ћерку Камелију). Санда је у браку са Донком добио ћерку Иванку удату за Мишу Димитрова (деца Марианка 1963 и Венцислав) и сина Петра. Стефан је био ожењен са Иванком а Никола са Дочом. Никола и Доча имали су сина Ђорђа – Гошу, ожењеног Љупком и ћерку Иванку у браку са Ђорђем - Жором Казанџиевим, који су породили ћерку Маријету. Трећи деда Миланов брат био је Љубомир.

Према породичном стаблу, које је благовремено уобличио Сергије Димитијевић, може се видети да је Милан био осмо дете Николче и Стаменке, од укупно једанаест колико је забележено. Нека од њих су рођена на њиви, а осим четворо (шести син Анта, седми Пера, осми Милан и девети Љубомир), остала (Риста, Јевда, Симјанка, Душан, Стеванка и два близанца) су релативно рано умрла. Велико породично стабло исписано је на пожутелом пак папиру, великог формата; с једне стране мастилом су означени чланови Софијине породице са кружним ознакама, а са друге Миланови преци графитном оловком.

[140] Лична архива М. С. Димитријевића. Н. Цветковић, *Живети пуним животом*, стр. 47

боравио је неко време код брата Петра у Софији, а онда прелази у Букурешт где најпре ради као јувелирски радник, касније постаје практикант код хирурга–дентисте Адолфа Голденберга, „који му је 18. маја 1906. године издао потврду да је у овом периоду усвојио сва техничка и оперативна знања“.[141] У Букурешту, Милан упознаје социјалистичке идеје и повезује се са социјалдемократском партијом, што ће касније политички усмерити читав његов живот, али и класно-политичке погледе сина Сергија,[142] па, у извесном смислу, и левичарски опредељеног унука.

Из Букурешта 1906. године, склањајући се од полиције, Милан одлази у Русију, понајпре у Одесу, а онда у Петроград, где се и оженио Софијом Димитријевном Карауловом. У јесен 1910, у Одеси отварају зуболекарску ординацију, али је напуштају исте године прелазећи у Србију. Његов најмлађи брат Љубомир, страдао је у рату и умро у битољској војној болници 1913. После рођења Сергија и краћег породичног живота у Пироту, Врању и настањивања у Лесковцу, деда Милан је, остављајући Сергија, сина од шест месеци, отишао у рат. Учествовао је у I и II Балканском рату, а неко време и у Првом светском рату, повлачећи се до Призрена. Војевао је у саставу Нишавске дивизије и суделовао у опсади Битоља. У II Балканском рату борио се на Брегалници и као санитетски радник, уз пуно предострожности (обгоревајући скоро сваки залогај на шпиритусној лампи) успео да, усред епидемије колере, остане здрав.[143]

Од ране младости био је левичарски опредељен, као социјалиста и комуниста.[144] Са пажњом је пратио социјалистичку литературу коју је набављао и за сина Сергија; одушевљено говорио о Совјетској Русији и непосредније друговао и сарађивао са организаторима радничког покрета Лесковца. Био је хапшен и прогањан због напредних идеја и схватања.[145] Тамновао је 1919/20 у Нишу, а ухапшен је и заједно са комунистичким општинарима 1921. Са њима је остао у затвору 3 – 4 месеца, када се у апсани нашао и Благоје Николић по повратку из октобарске Русије. Миланов отац Сергије тада је носио оцу храну у затвор где се сусрео са похапшеним

[141] М. С. Димитријевић, *Софија Димитријевић – први зубни лекар у Лесковцу*, „Наше стварање“, 1998, 3, стр. 389.

[142] Н. Цветковић, *Живот као делање – Политичка делатност Сергија Димитријевића*.

[143] Н. Цветковић, *Живети пуним животом*, стр. 48.

[144] На фотографији са првомајске манифестације у Лесковцу 1920. године, види се Милан са сином Сергијем, у друштву чланова партијске управе, непосредно поред Мике Јовановића Браде, секретара Комунистичке партије Лесковца. – *Споменица педесетогодишњице радничког покрета Лесковца и околине 1903-1953*, Лесковац, 1953.

[145] Миланова Бапка Софија истиче да је њен супруг био веома вредан и радан човек. „Прави домаћин, друштвен, породичан човек. Често нервозан и брз. Много гоњен, малтретиран и оспораван. И Милан и ја волели смо другове нашег сина, и примали их у своју кућу. Ако би у ординацију дошао неки студент, Милан никада не би наплатио услугу“. – М. С. Димитријевић, *Софија Димитријевић – први зубни лекар у Лесковцу*, стр. 392.

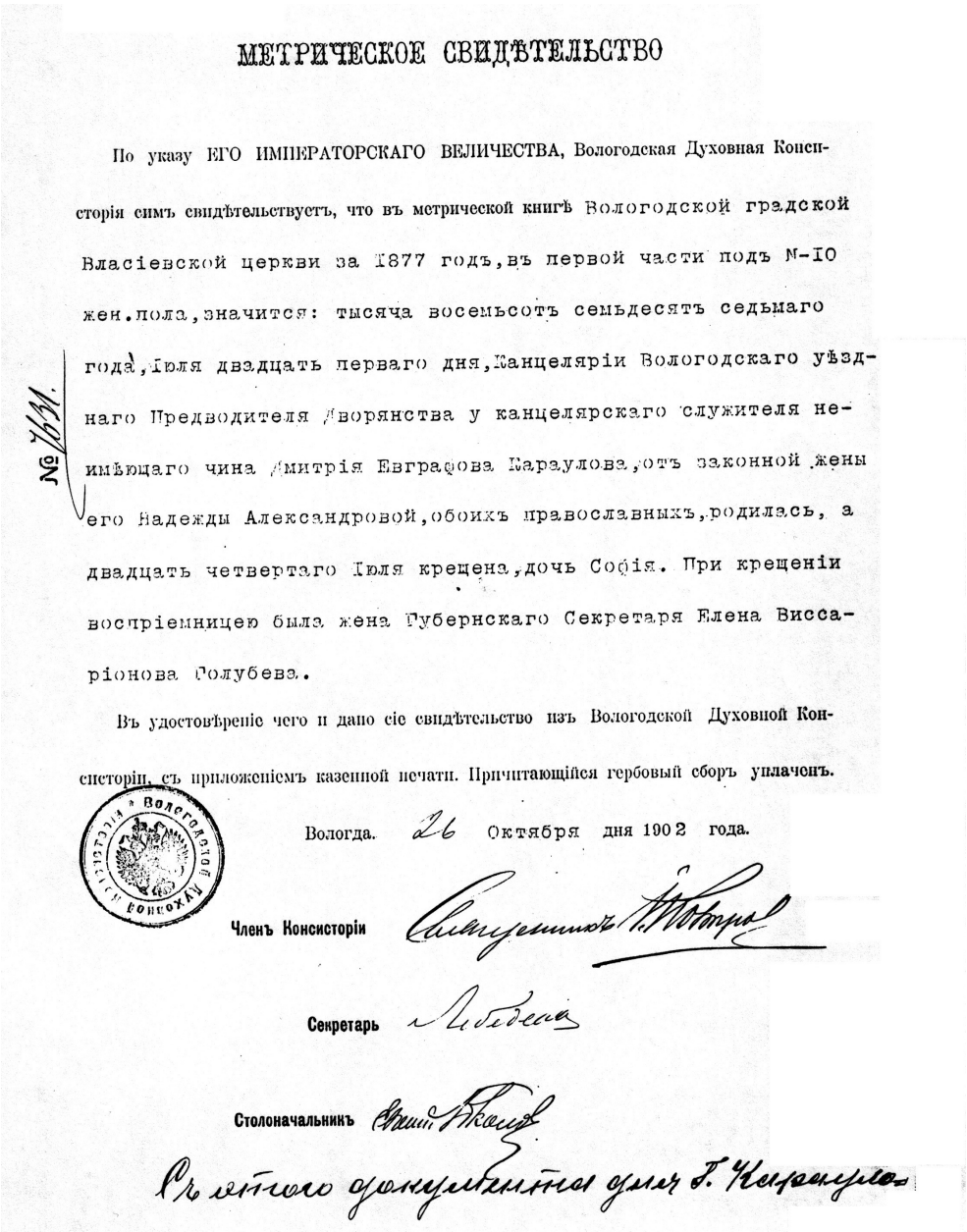

МЕТРИЧЕСКОЕ СВИДѢТЕЛЬСТВО

№ 764.

По указу ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА, Вологодская Духовная Консисторія симъ свидѣтельствуетъ, что въ метрической книгѣ Вологодской градской Власіевской церкви за 1877 годъ, въ первой части подъ N-10 жен. пола, значится: тысяча восемьсотъ семьдесятъ седьмаго года, Іюля двадцать перваго дня, Канцеляріи Вологодскаго уѣзднаго Предводителя Дворянства у канцелярскаго служителя неимѣющаго чина Димитрія Евграфова Караулова, отъ законной жены его Надежды Александровой, обоихъ православныхъ, родилась, а двадцать четвертаго Іюля крещена, дочь Софія. При крещеніи воспріемницею была жена Губернскаго Секретаря Елена Виссаріонова Голубева.

Въ удостовѣреніе чего и дано сіе свидѣтельство изъ Вологодской Духовной Консисторіи, съ приложеніемъ казенной печати. Причитающійся гербовый сборъ уплаченъ.

Вологда. 26 Октября дня 1902 года.

Членъ Консисторіи

Секретарь

Столоначальникъ

Слика 1: Крштеница Софије Димитријевић, рођене Караулове: *По указу ЊЕГОВОГ ИМПЕРАТОРСКОГ ВЕЛИЧАНСТВА, Вологодска Духовна Конзисторија овим сведочи да у матичној књизи Вологодске градске Власијевске цркве за 1877. годину, у првом делу под Н-10 женског пола стоји записано: хиљаду осамсто седамдесет и седме године, јула двадесет и првог дана, код канцеларијског службеника без чина у Канцеларији Вологодског среског предводника племства, Димитрија Јевграфова Караулова, од законите жене Надежде Александрове, обоје православни, родила се, а двадесет и четвртог јула крштена, ћерка Софија. При крштењу, кума је била жена губернијског секретара Елена Висарјонова Голубева.*

комунистима.[146] Због комунистичких идеја Милан је у ноћи између 22. и 23. јуна 1941. ухапшен са групом родољуба и одведен у Београд. У логор на Бањици доведен је 9. јула 1941,[147] а стрељан 16. септембра 1941. у Јајинцима, заједно са другим бањичким логорашима.

Породица Анђелковић сишла је, из једне од црнотравских махала, у Пусту Реку и настанила се у Косанчићу око половине осамдесетих година 19. века. Из те породице потиче Миланова мајка Нада, названа Белка (20. јануара 1924 – 15. августа 2007). Миланов прадеда Стојан Цоја Анђелковић[148], који је са женом Вуканом Каном изродио пет синова: Аранђел, Стојадин,[149]

---

[146] Н. Цветковић, *Живети пуним животом*, стр. 49.

[147] Обавештење Главног одбора Друштва Црвеног крста Југославије бр. 3278, од 12. I 1946. године. (Породична архива М. С. Димитријевића)

[148] Стојанови родитељи су, према породичном стаблу које је сачинио Сергије Димитријевић, Никола Анђелковић и Кадивка из Рупља. Осим Стојана Цоје, имали су две кћери, једну удату у Бријању и другу, Смиљану, која је живела у једном селу код Бријања, као и два сина, Николу и Димитрија, чији је један син, Стојан, погинуо код Куманова у рату, а други, Спаса, је са супругом Јеленом изродио Милана, Љубицу, Добросава, Вукану и Загорку. Добросав (махала Бенковци код Рупља 1905-1992) је био ожењен Будимком (1913-1995) из Јелашнице, рођена Живковић, а деца су им Надежда, Зорица, Душан, Живорад (магистар историје, рођен 1942, преминуо 7. маја 2014), близанци Мирослав (Јелашница, 6. април 1945, прва супруга Јермина (15. април 1946 – 5. јануар 1987), економист, рођена Шојић, друга Јасмина (8 март 1960), правник) и Миодраг (Јелашница, 6. април 1945), и Винко.

Мирослав је сликар, графичар, конзерватор, универзитетски професор, а био је и професор гимназије“Стеван Сремац“, као и професор Педагошке академије у Пироту, директор Галерије савремене ликовне уметности у Нишу и редовни професор цртања и сликања на Факултету примењених уметности у Београду. Сликарство је магистрирао код академика Недељка Гвозденовића. Добитник је Златне повеље Универзитета уметности у Београду. Члан је УЛУС-а и Ладе. Специјализовао је сликарство у музеју Прадо и на Академији Сан Фернандо у Мадриду. Излагао у земљи и иностранству (Париз, Цирих, Базел, Москва). Сарађивао са истакнутим српским писцима и песницима и опремио више њихових књига (Б. Станковић, С. Сремац, С. Раичковић ...). Поред осталог објавио је сликарске дневнике *Из дана у дан*, *Либер плус* и *Усамљености, завичају мој*. Са првом супругом Јермином, Мирослав има кћери Јелену (Београд, 27. август 1971) и Снежану (Ниш, 29. новембар 1978).

Миодраг (Јелашница, 6. април 1945), академски сликар и професор унивезитета, провео је радни век у Заводу за заштиту споменика културе Србије. Био је и ванредни професор на Факултету уметности у Нишу. Остварио је велики број самосталних и групних изложби у Југославији и Европи. Графику је магистрирао код професора Бошка Карановића на Факултету уметности.

[149] Супруга Јелена. После његове смрти, жена која је радила код њих тврдила је да јој је ћерка Мица Стојадиново дете. Миланов отац Сергије посетио их је у Славонском Броду и фотографисао се са њима.

Димитријевић се радо сећа посета баба Јелени, која је живела у оближњој Пожаревачкој улици; њој је одлазио нарочито са баба Росом, која чим стигне из Лесковца, само после неколико дана, похрли својој јетрви, са којом је, вероватно, у Косанчићу, делила хлеб и со. Пошто нису имали деце, Стојадин и Јелена су усвојили Кају, која им је била нека даља рођака. Она је са Будом засновала

Велимир,[150] Синадин,[151] Владимир, и четири ћерке: Роска,[152] Наста,[153] Наталија[154] и, према Сергијевом попису, још једна, дошао је, на белом коњу, у

породицу; имају два сина и са пажњом се односили према баба Јели, коју су очували и достојно сахранили на Централном гробљу, на месту, где је касније, са допуштењем Кајине породице, према Нинином казивању, укопана и Наталија, Стојадинова сестра. Тим тужним породичним догађајима присуствовао је и Милан.

[150] Два пута се женио, прва жена Наста а друга Драга. Са првом су му деца Бора (супруга Вера и синови Драгомир Боца, Велимир и Бранислав Бане), Цоја (живео у Мостару, супруга Цица, са којом има сина Банета и још једно дете. Од двоје ванбрачне деце сина Слободана је признао, а ћерку Биљану није) и Миле (супруга Љубинка, ћерка Мира), Савка, удата за Стојанчу Аранђеловића у Лесковцу, Вера (супруг Бане Митић, ћерка Биљана) и Зора (удата у Нишу, за Никца Кнежевића, деца Предраг, Драгица и Зорица)

[151] Са супругом Миленом има ћерке Живку (супруг Бора Вујић, ћерка Љиља), Савку (супруг Сава Миладиновић, деца Мирјана и Љубица), Загу (супруг Јова Ђорђевић из Косанчића, деца Јела, Живка и близанци Душан и Душица), Добрилу (супруг Добри Николић из Косанчића, деца Гордана, Љиља и Зоран) и Раду, авијатичара, удату у Приштини за Павла Николића, авијатичара (деца Гордана и Боцко).

[152] Према генеалошким записима Сергија Димитријевића, удата у Бријању за Милутина Стојановића, има троје деце, Велику, Љубицу и Воју.

[153] Удата у Косанчићу за Петронија Прону Стојановића, имала је три ћерке, Маргу, Насту и.Новицу.

Прва, Марга, у Косанчићу се удала за Милорада Михајловића. Изродили су деветоро деце: **Петра** (прва жена Стојана Цона из Косанчића, чија је ћерка Олгица; друга супруга Емилија из Аранђеловца, чији син Милорад живи у истом месту, и има две ћерке); **Браниславу** (удата за Добривоја Добрија Станковића из Косанчића, изродили су две кћери, Вукосаву (удата за Томислава Цекића из Орљана код Дољевца. Деца су им Срђан (има ћерку Ану, чији је син Петар) и Бојан, који је убијен 9.05.1971 у Орљану, селу на путу за Косово и Метохију када је имао 11 година, за време великих Шиптарских демонстрација, и Живанку (удата у Власотинцу за Јована Станковића, чија је ћерка Ана родила Јовану и сина, а син Павле изродио сина и ћерку); **Славку** (удата за Добрија Цекић из села Малча код Ниша); синове **Василија**; **Душана** (жена Станислава, деца Ненад и Марија, чији је супруг Дарко, а синови Игор и Иван); **Стевана** (умро у осмој години); **Михајла** (умро у другој години); ћерке **Катицу** (живи у Нишу, супруг јој је Ђорђе Пауновић а син Миодраг, који има Василија и Ђорђа); и **Марију** (супруг Живојин Митровић, потпредседник Општине Лесковац - син Миомир са првом женом Зорицом има ћерку Ану, која је завршила Технолошки факултет, удата за Александра из села Бургице код Грделице а са другом, Славицом, сина Николу, најбољи десни бек рукометног клуба Војводина, који живи у Новом Саду). – Марија (Михајловић) Митровић је допунила податке које је забележио Сергије Димитријевић и у разговору их ауторизовала.

Друга Настина ћерка Станка удата је за Петронија Стаменковића из Косанчића (деца Иванка Ванка удата за Владу Живковића из Сремске Митровице, са којим има сина и ћерку, Вера која има два сина близанца и две ћерке, Лепосава удата у Косанчићу за Владу, има сина, и Драги Стаменковић из Косанчића, који има два сина).

Косанчић, без икаквог покућства, само са скромном кесом дуката. По доласку на просторе Пусте Реке, купили су нешто земље од раније насељених Банаћана.

Роса Митровић, удата за Аранђела Анђелковић, пореклом је из сиромашне сељачке породице. Рођена је, по свој прилици, према приближно тачном натпису на надгробном споменику, хиљаду осамсто деведесет и неке. (бугарски окупатори су спалили црквене књиге), у Рупљу (црнотравски крај). Отац јој је био Милан Митровић из Новог Села, а мајка Миланка, према породичном стаблу, које је својевремено начинио Сергије Димитријевић. Осим ње изродили су: Васку, удату за Стојадина из Новог Села, Савку, удату у Палојцу, Стану, удату за Јована Мијајловића из Стубле (чија су деца: Рада, Жика ожењен Драгицом, Савка и Деса), Андреју и Ристаћија. У раном детињству, остала је без родитеља, који су умрли, изгледа, од неке епидемије, у размаку од недељу дана. Њихову чељад очували су рођаци и пријатељи. Њу и Ристаћија, вероватно су усвојили или Миланов брат Никола[155] са супругом Персом, или можда неко други из породице Митровић, пошто је до удаје задржала то презиме. Брата Андреју усвојила је породица Соколовић, чије је презиме преузео.[156] Кад је Роска поодрасла, дали су је за сиромашног и мало постаријег Аранђела Анђелковића, па је тако дошла у Косанчић (Пуста Река). Занимљиво је да млада, према казивању Миланове мајке, није познавала младожењу, па чак при првом сусрету није смела да подигне поглед, окружена мушким члановима породице Анђелковић и види за кога се удаје

Заједно са супругом Аранђелом – Ранђелом, подигла је и однеговала четири кћери: Даницу Дану (1913), Загорку (1919), Радмилу (1922) и Надежду

Трећа је Новица, удата у Косанчићу, за Крсту Цветановића. Деца су јој Дана Грујић, која има две ћерке а живи у Српском Милетићу, Софија коју је убио супруг Шћепан Мићовић и бацио у реку и Љубица, која живи у Косанчићу .

[154] Удата за Драгутина Илића, инжењера, становала на Вождовцу у улици Боже Јанковића. Ћерке Вера (деца Соња и Нада) и Рада (живи у Крушевцу, супруг Мирослав Митић, деца Љубица и Драгутин).

Милан се сећа да је, заједно са мајком, а понекад и сам, често посећивао баба Наталију. То је била прилика да она извади кутије са старим породичним фотографијама и да надугачко и нашироко прича о појединим члановима породице Анђелковић, о животу у породичној задрузи (Косанчић), о ујацима Милету и Цоји и др.

[155] Никола и Перса изродили су Наталију, удату за Трајка Ђурђевића (Крпејце), чије је дете био Стојадин, потом Владимира, Милутина, Тозу и још двоје деце.

[156] У поменутом породичном стаблу је записано да је са супругом Роском живео у Банатском Двору код Зрењанина. Имали су сина Велимира, ожењеног Стојанком (чија су деца: Ружа, Ненад, Радица и Смиљка), Радомира, чија је супруга Ержика а деца Катица и Милан, потом Душана, који је у браку са Катом добио ћерку Миру, затим Десу, удату за Александра Несторовића из Опова, чији је син Жика, Светислава, што се из Банатског Двора преселио у Клек код Зрењанина и са супругом Зором има сина Славка и Костадина чија је жена Вукосава.

(Лесковац, 20. јануар 1924).[157] Из Косанчића прелази у Ниш и Лесковац, где скромно и повучено живи сама у својој кући - Масариков трг 13, са крилатицом: *Своја кућица, своја слободица*. Издржава се од издавања њеног дела, не желећи да буде на терет зетовима. Ћерке, као и унуци, су је радо посећивали, а она је уживала да их што боље дочека и угости.

У почетку, Анђелковићи су у Косанчићу имали само једну велику собу и шталу, нешто од стоке и врло мало зиратне земље, од које се није могла прехранити толика фамилија. Деца Стојанових и Каниних синова и снаја (постоји групна фотографија), рађала су се углавном у штали, на слами.[158] А Миланов деда Аранђел, као најстарији син, у једном периоду дечаштва, изгонио је овце и стоку на испашу, и био чобанин. Прича се да док је ишао за стоком, носио је само подужу кошуљу; није имао чак ни панталоне за које би га пас ухватио. Аранђелови унуци, када су чули за тај детаљ, нису просто могли да појме такву и толику сиромаштину.

– То није ништа чудно, објаснила је Нада, најмлађа Аранђелова ћерка.

– Они су, као велика породица, сишли са планине скоро без ичега.

Некако у то време када су се Анђелковићи доселили у Косанчић, прорадила је пруга Моравском долином, према Скопљу[159].

– По договору са сељанима, Стојан је отишао 12 километара до Брестовца, понајвише пешице, да види то „чудо“ од воза, прича нам Нада. – Када се вратио из „похода“, сељаци су се окупили око њега, а он им је причао: „Велико гвоздено чудо јури по шинама... јури и брекће, и то без икакве вуче и запреге“.

– За сељаке, који су слушали казивање, било је то велико изненађење и нешто просто невероватно...[160]

Сви Стојанови синови учествовали су у Балканским и Првом светском рату и прешли су Албанску голготу. Најмлађи, Владимир, погинуо је у великим борбама код Битоља и сахрањен је у Добравени на Српском војничком гробљу. Стојадин Анђелковић, војник краљеве гарде, борио се у чувеном Гвозденом пуку, изашао је из рата као капетан, са две Карађорђеве звезде, што се види и на фотографији објављеној у књизи Добросава

---

[157] У Изводу из књиге за уписивање рођених и крштених Српске православне цркве лесковачке храма Рожд. Пресвете Богородице, у Лесковцу, за 1924. годину (књ. XXX, стр. 4, текући број 17), у Рубрици *Које је дете по рођењу матери* дословце пише: *тринаесто*! За оца Аранђела забележено је да је у то време био земљорадник, а за мајку Роску и оца да су православни Срби. Кума на крштењу била је Љубица, жена Васе Миладиновића, предузимача из Лесковца. Из овога се види да је Аранђел ступао у кумовске везе са предузимачима, што је можда тада и сам био. – Извод из књиге је издат 19. маја 1948.

[158] Занимљиво је да и Александар Тијанић, у једном полемичком тексту, пише како је „готово све што у Србији ваља рођено на планини, на два метра од стаје, на сену, у шљивику, или у кући без купатила“. – А. Тијанић, *Добро, кривите ми га,* “Нин“, 22. I 2004.

[159] Пруга Ниш-Лесковац завршена је 1886.

[160] Воз је само по потреби стајао у Брестовцу, који није био стално станично место, кад Анђелковићи силазе.

Туровића.[161] Краће време, после Првог светског рата, провео је на школовању у Француској, које је убрзо прекинуо, и вратио се у Србију, да помогне породици и браћи. Стојадин, најобразованији у фамилији, био је главни организатор послова у грађевинској фирми „Браћа Анђелковић“. А на неким значајнијим објектима које су подизали широм Србије стајало је „Стојадин Анђелковић и браћа“.

Након Првог светског рата, користећи полет изградње, сложна браћа Анђелковић, укључила су се у неимарско печалбарске радове. Почели су такорећи ни од чега, са малим дунђерским пословима по Србији, остављајући своје многобројне породице и чељад у Косанчићу. Неуморним и пожртвованим радом стекли су скроман иметак, стали на своје ноге, и као вешти и цењени неимари почели су да улазе у предузимачке захвате. Фирма „Браћа Анђелковић“ била је на добром гласу, па је, са политичким и другим везама средњег брата Стојадина, почела да добија и велике послове од државе као што су: изградња Старог моста на Сави, у Београду, подизање велелепних зграда у улици Кнеза Милоша, близу старог генералштаба, те хотела на Авали и других сличних објеката, који су за то време били прави подухвати.

Како се посао све више развијао и фирма јачала, браћа Анђелковићи су се почели богатити. Тако су у Косанчићу купили 20 хектара земље; почетком двадесетих година 20. века су подигли, за сеоске прилике, велелепну кућу, увели први телефон, а после 1925. набавили прве аутомобиле; куповали и зидали куће за себе и чланове велике и све угледније породице. Стојадин је био чешће присутан на двору, у контакту са краљем, а био је и члан масонске ложе.

- Чика Стојадин, најуспешнији међу Анђелковићима, бавио се и политиком, као члан Демократске странке Љубе Давидовића, казује нам Нада. – Тада се причало да је пуно новца трошио на политику, око избора. Био је посланик. Пошто је био секретар општине у Врању, 1924. године, у листу *Врањске новине*, објавио је читуљу мајци Вукани. Његовим настојањем, Косанчић је проглашен за варошицу.

- Треба пронаћи *Врањске новине*, у којима сигурно нешто пише и о томе, напомиње Нада, која је са Сергијем утврдила да се поменуте новине налазе у библиотеци у Крагујевцу.

Миланов деда по мајци Аранђел, у оквиру фирме, водио је послове око изградње великог монопола у Нишу. При том, од материјала који му је остао, подигао је повећу кућу у Горичкој улици, на своје име. Године 1929, пошто је фирма „Браћа Анђелковић и Вујић“ купила рудник Јелашницу, назван „Поткоп принца Андреје“, Аранђел је са породицом прешао у Ниш. Аутомобилом је одлазио до рудника, где је лично руководио пословима, који су испрва добро ишли и доносили знатну зараду. Једно од њихових стоваришта угља у Нишу, налазило се у улици Стојана Прокића.

Мајка астрофизичара Милана Димитријевића, Нада, тада је у Нишу завршила четири разреда основне школе и шест разреда гимназије; а Загорка

[161] Д. Туровић, *Јунаци Гвозденог пука*, Лесковац, 1990.

(1919 – 1994) њена старија сестра (ауторова мајка), похађала је трговачку академију. Међутим, фирма „Браћа Анђелковић и Вујић“, тридесетих година, почела је, због рудника, да запада у дугове, да би 1934, после смрти Аранђела, крахирала и била откупљена француским капиталом. Исте године, умро је Миланов деда Аранђел, од запаљења плућа, на II интерној клиници, одакле је пренет и сахрањен на гробљу у Косанчићу. Највећи део стечене имовине отишао је на исплату дугова, а породица удове Роске Анђелковић почела[162] је да грца у све већим материјалним тешкоћама и невољама.

После удаје најстарије Роскине и Аранђелове ћерке Дане,[163] уз њено проводаџисање, 1937. године, Загу изводе из трећег разреда поменуте школе и венчавају са Чедомиром Цветковићем Лешњаком (Лесковац, 28. јул 1902 – Лесковац, 3. XI 1971). На наваљивање Даниног мужа, Анђелковићи нису хтели да пропусте ту „добру прилику“, иако је младожења имао 35 година, поготову што Лешњакови нису, уз девојку, тражили мираз.[164] Ово помињемо

---

[162] *Надежда (Нада) А. Димитријевић (рођена Анђелковић)*, - „Лексикон писаца Лесковачког краја“, Лесковац, 2003, стр. 28. Биографску белешку и библиографију лично је сачинила Надежда Димитријевић. Међутим, упадљиво је да је уредник Лексикона начинио грешку приликом нестручног редиговања библиографских јединица, које је Надежда уобличила по важећим правилима. То смо уочили приликом упоређивања дактилографисаног текста, начињеног од саме Надежде, са непрофесионалним редакторским интервенцијама. Имајући то у виду, у прилозима објављујемо целину ауторизоване библиографије, како би се стекао увид у новинарску активност, солидно познавање библиографских принципа, али и као основу за евентуални напис о њеном журналистичком раду

[163] Дана (Косанчић, 1913 – Лесковац, 27. јануар 1987) ступила је у брак са Ђоком а после његове смрти са Ђорђем Анђелковићем (преминуо 29. новембра 1974), који је већ имао сина Мирољуба (Сурдулица, 10. јун 1935 – Сурдулица, 23. јануар 2009, у браку са Анђелком Велинковић) и ћерку Виду (удата Стоиљковић) из претходног брака. Добили су сина Перицу (Лесковац, 21. јул 1949 - 19. јун 2014), који је ожењен са Радмилом (Лесковац, 19. јул 1949 – завршила Вишу техничку текстилну школу). Отац јој је Душан Величковић (23. септембар 1927 – 19. септембар 2008) а мајка Надежда (Лесковац, 21. август 1929 – Зајечар, 28. јун 2000). Има брата Зорана (Зајечар, 15. децембар 1954 – Зајечар, 24. јануар 2010) и сестру Снежану Генчић (Лесковац, 15. април 1951). Перица и Радмила – Радица имају две ћерке:

Браниславу (Лесковац, 7. октобар 1972 - књиговођа) удату за Александра Вељовића (Лесковац 12. август 1974 – средња грађевинска) а деца су им Андријана (Лесковац, 28. септембар 2004) и близанци Емилија ин Андрија (Лесковац, 12. октобар 2006).

Млађа ћерка је Јелица (Лесковац, 6. јун 1974. – диспечер у такси служби). Са Драганом Перовановићем има сина Јована (Лесковац, 2. новембар 1998) а са Драганом Јовановићем (30. децембар 1966 - таксиста) ћерку Иву (31. децембар 2005).

[164] Из тог мало преурањеног брака рођен је 21. јуна 1939. године син Никола, за кога баба Роса није веровала да је мушко, јер је рађала само женску децу, па је тражила да дете расповију како би се уверила. А две године касније, 4. септембра 1941. године рођен је и син Душан.

Синови аутора Николе и његове супруге Драгојле су Владимир Цветковић, рођен 24. августа 1964, у Београду, и Љубиша, 14. фебруара 1974. Са 25 дана, Владимир је донет у Лесковац, где је провео већи део живота. Основну школу „Васа

да би се видело како је финансијски слом породице Анђелковић повлачио за собом и удају непунолетне девојке, за „престарелог“ нежењу. Ратне 1941. године, удовица Роска Анђелковић, са будућом Милановом мајком Надом, из Ниша прелази у Лесковац, и то у већу двоспратну кућу, подигнуту у доба процвата породице, у дубини дворишта на Масариковом тргу бр. 13. Срушена је приликом савезничког бомбардовања Лесковца, 6. септембра

Пелагић“ завршио је у Лесковцу, где су све млађе генерације породице *Лешњак* стицале основно образовање. Ту је завршио и Средњу економску школу; а потом уписао Правни факултет у Београду, где је дипломирао, а касније положио и правосудни испит. Породица Николе Цветковића преселила се благовремено у Београд, поред осталог и ради тога да синови не би становали код „газдарица“. Владимир је војни рок служио у Горњем Милановцу, од средине 1982, а после је ступио у брак са Вукицом Момчиловић (Лесковац, 29. IV 1964, - адвокат), са којом се венчао после друге године Правног факултета, и изродио две кћери: Мају (5. I 1991), и Сању (1. X 1992). Отац Вукице је Предраг Момчиловић (Лесковац, 25. VII 1940 – Лесковац, 30.V 1992, - адвокат), а мајка Вера Јовановић (Смедерево, 1. VII 1940, - студирала права, радила у адвокатској канцеларији Момчиловић). Вукицина сестра, Виолета Момчиловић (Лесковац, 11. XII 1966, - адвокат) удата је за Зорана Антанасијевића (Лесковац, 2. XII 1966, - професор одбране и заштите) ћерка им је Ања (Лесковац, 11. VIII 2000).

Са Светланом Гломазић (24. I 1963) има сина Немању Цветковића (18. XII 2001). Светланин отац Здравко (Жабљак, 12. VII 1938 – 14. VIII 2002) је медицински техничар, а мајка Божидарка (14. I 1937), бабица. Из брака Светланиног брата Звездана (1966) и Љиљане (1964) рођен је син Филип (1991) и ћерка Тијана (1993), док је сестра Сузана (1961), банкарски службеник, удата за Жељка (1960), са којим има сина Николу (1983) и ћерку Ану (1987).

Владимир живи са Невеном Петровић и имају ћерку Ану (17. I 2008). Ради употпуњавања података о фамилији Невене Петровић, Анине мајке, позвао сам је 5. маја 2011. телефоном, спреман да забележим појединости о члановима њене породице; међутим, она није била спремна да саопшти те важне детаље, који би нашли места у овој књизи о нашим породицама.

Владимир Цветковић је аутор више текстова и учесник на неколико научних скупова. Тако, на пример, суделовао је на научном скупу *Јединице НОВЈ југоисточне Србије у завршним операцијама за ослобођење Југославије*, у организацији Народног музеја из Лесковца (Власотинце, 14. и 15. новембар 1985). Поднео је реферат на тему *Прилози и написи у листовима војних јединица са југа Србије (Двадесет прва и Двадесет пета дивизија) о борбеном доприносу пионира (Лесковачки зборник,* 1986, XXVI, стр. 261-265). Исте године, Владимир је учествовао и на *Симпозијуму Београдски универзитет у предратном периоду, Народноослободилачком рату и револуцији и социјалистичкој изградњи земље* (Београд, 16, 17. и 18. децембар 1985. године). Том приликом имао је излагање на тему *Поједини аспекти борбено-политичке и публицистичке делатности Ратка Павловића и других студената Београдског универзитета*. Аутор је неколико занимљивих прилога: *Нека изворишта песничко-поетичких преокупација*, поговор књизи Н. Цветковића *Светлост земље*, Београд, 1992, стр. 93-100; *Стваралачка прожимања*, поговор књизи Н. Цветковића *Књижевно-поетичке студије*, Београд, 1993, стр. 126-128; *Елементи поетике у делима првих српских социјалиста*, поговор књизи Н. Цветковића *Књижевно-поетичко у делима првих српских социјалиста*, Београд, 1994, стр. 149-151.

1944. године, па је Роска Анђелковић, све до смрти, живела у кући до улице, у којој је Милан С. Димитријевић веома радо, као дете, боравио у време летњих распуста.[165] На повратку из Охрида, где су се често одмарали,

[165] Син Љубиша је рођен у Лесковцу, где је започео основну школу. Са непуних девет година, прелази са родитељима из Лесковца у Београд и убрзо се уписује на курс за компјутере, којима ће се касније посветити. Као ученик осмогодишње школе „Вукица Митровић“ у Београду, освојио је више награда на ђачким такмичењима (дипломе за освојено прво место на Градском такмичењу у знању немачког језика и друго место на Републичком такмичењу; као и прво место на Општинском такмичењу из физике). Био је учесник београдске Летње математичке школе, чији се рад одвијао у разним одмаралиштима и летовалиштима. Веома га је занимала биологија па је више пута боравио у Истраживачкој станици Петница. У Математичкој гимназији учествовао је на такмичењу из немачког језика и освојио прво место на Градском и треће на Републичком такмичењу, када је као награду добио једномесечни боравак у Немачкој. Завршио је Математичку гимназију, а потом и Електротехнички факултет, као и специјалистички курс за Мајкрософт сертификованог систем инжењера. Радио је на пројектима које је финансирала Европска унија, а један од њих је компјутеризација судства, када је, у једном моменту, предложен за помоћника министра правде. Имао је понуду да ради у мисији Уједињених нација, у једној од земаља далеке Африке, што није прихватио, из здравствених разлога. Уз то, службовао је у Геодетском заводу, а тренутно је ангажован на Пројекту подршке изградњи инфраструктуре у локалним самоуправама, финансираном од Европске уније, где ради на изради студија изводљивости.

Признат му је мастер на матичном факултету, па је био заинтересован за докторат са темом која се односи на електронске комуникације и медије, или неку одговарајућу на Факултету за компјутере.

Објавио је прилог *Разнолика студијско-монографска и песничка активност*, као поговор за књигу Николе Цветковића *Тумачење књижевности за децу – Методичко-наставни аспекти I, II,* Филозофски факултет, Косовска Митровица, 2003, стр. 197-208, и поднео уводни реферат на научно-стручном скупу о аутору ове књиге.

Миланов брат од тетке Раде, Градимир Костић (30. V 1948 - 29. XI 2005) надзидао је стару баба Росину кућу, а његов син Марјан подигао у дворишту нову. Ово породично здање говори о неимарским склоностима потомака породице Анђелковић, који су широм Краљевине Југославије подигли велике и значајне архитектонске целине и здања.

Градимир Граде Костић је, у детињству, много дана и година провео са Миланом, упућивао га у начин живота деце, што су расла по двориштима и сокацима Лесковца, која су се утркивала у смишљању нових „авантура“, сваковрсних узбудљивих доживљаја, и у много чему другом што је од старијих и родитеља било „забрањено“. Завршио је Средњу економску школу у Лесковцу и радио у Служби платног промета, раније СДК. Уз рад је студирао и на Правном факултету у Нишу. Његова супруга Биљана Ивић (Лесковац, 25. мај 1954), ћерка Вере Крстић (Лесковац, 5. децембар 1931 – Лесковац, 7. август 2003) и Миодрага Ивића (Црна Трава, 9. мај 1927 – Лесковац, 16. септембар 1998) завршила је Средњу саобраћајну школу у Лесковцу. Имају сина Марјана који је рођен 26. децембра 1973. године и ћерку Марију, рођену 23. марта 1983. године у Лесковцу.

Миланови родитељи су свраћали у Лесковац, остављали га у гостима и на чување баба Роси, и теткама Заги и Ради,[166] удатој за Божидара Костића Грозничку.

Баба Роса је изгледом била веома витка, лепа, са префињеним теном и отменим држањем. У говору се разазнавало нешто од шопског дијалекта и нагласка. Поседовала је здраворазумску народну мудрост; знала је приличан број народних изрека и пословица, које је спретно укључивала у разговор. У том погледу, у себи је спајала и прожимала дух шоплука и оно пусторечко и јужносрбијанско.

Пуна љубави према унучадима, радовала се сваком њиховом доласку, за који се посебно припремала. Са задовољством је спремала кућу, сређивала башту и, у скромним и оскудним могућностима, настојала да од хране спреми што они највише воле. Кромпир је пекла и солила на свој начин; а ћерке су долазиле да се насладе и њеним марљиво приправљеним јелима. Милану је посебно остало у сећању да је спремала изузетне погаче, па је то за све била мала свечаност, коју је понекад пратило и готвљење сармалука.

Ћерке су је узимале скоро у свему за узор, јер их је поучавала честитости и људскости, пошто се и сама држала тих животних начела. Сећам се како је тетка Белка (Нада) често истицала њену храброст и одважност да живи сама, скоро без ичије помоћи, и то често помињала својој сестри Заги, што се бојала самоће и живота изван круга уже породице. –

Син Марјан је завршио Вишу економску школу и ради успешно у свом приватном предузећу. Ожењен је Аном Богојевић, ћерком Стане Антић (23. април 1944) и Милана (30. децембар 1937 – 12. децембар 2001) са којом има ћерке Иву (25. X 2006) и Сару (25. VIII 2008) и сина Јанка (24. октобра 2011).

Ћерка Марија удала се за Радета Додеровића (29. септембар 1980) и имају ћерку Сташу, рођену 19. септембра 2003, и сина Филипа, рођеног 3. јануара 2010. године.

[166] Рада Костић, (27. I 1922 - 12. III 1985), ћерка Роске и Аранђела Анђелковића, детињство је провела у Нишу, где је завршила основну школу. После тога, бригу о њеном даљем образовању преузео је стриц Стојадин, што је живео у Београду и школовао сву децу, која су била заинтересована. У Београду је завршила Женску стручну школу, живећи код стрица Стојадина, који није имао деце. Удала се за Божидара Костића, трговца из Лесковца. Веридбу је организовао стриц Стојадин у Косанчићу. Просиоци су из Лесковца допутовали аутобусом.

Рада Костић, Миланова тетка, живела је у родитељској кући у Лесковцу, са својом породицом, супругом Божидаром, ћерком Љиљаном и сином Градимиром. У истој кући, али самостално, живела је и њена мајка Роса, Миланова баба

Анђелковићи су имали и кућу у Скопљу, где је живео Синадин. Тамо су се родиле ћерке Добрила и Живка. Његова унука, Драгана Јовановић, Добрилина ћерка, живи у Лесковцу. Када је господин Хаџи Иманов просио Синадинову ћерку Живку, поставио је питање мираза, због чега му је Синадин показао врата говорећи: - Ја ћерку не продајем, већ удајем! После овог догађаја, Живка се преселила у Београд и удала за Борисава Вујића, са којим је добила ћерку Љиљану. Радила је у деканату Медицинског факултета. Љиљана је предавала руски језик на Војној академији. Удала се за Новака Шакића и са њим родила ћерку Биљану, удату Ђинђић, фармацеута.

Треба се угледати на нашу маму, која није тражила никакву потпору, иако полуписмена, умела је све сама да реши и то на најбољи начин…

Комшије су је цениле и уважавале; са свима је била у добрим односима, спремна увек да помогне, не очекујући и да јој се узврати. Радо је примала госте, међутим није обилазила комшилук, окренута себи, својим пословима и обавезама. То су њени познаници и пријатељи посебно наглашавали, јер се унеколико издвајала из маловарошког миљеа, посвећена деци, породици и унучадима, за које је увек имала не само добру и нежну реч, него и по неки ситни поклон, укусан орах, свеже убрану воћку или неки баштенски зеленић.

О повећој башти поред куће, која се протезала и у дубину дворишта, пуно је водила рачуна. Један од разлога је био што је волела да на трпези својој деци и унучади понуди што је својом руком однеговала; а други, озбиљнији, односио се на њено материјално стање, јер није имала довољно могућности да другде пазари, а ипак је хтела све да има. У том послу показивала је извесне повртарске склоности и умеће, понето из младости, одрастајући у породици са изграђеним радним навикама и преданошћу. Ујутру би поранила да залије поврће и цвеће, у чему су јој унуци повремено помагали. Познавала је и начин калемљења воћа.

- Сећам се да ме је у предвечерње сате слала да са једном лименом кантом за прскање заливам мирисави шебој, што је растао по ивици скоро читаве баште… Са том кантом ишао сам на чесму да захватим воду, понекад када се напуни, једва сам је вукао, а она се скоро увек бринула да се не „претоварим“, каже Милан са уздржаним смешком и осећањем да се поново враћа у радосне године детињства и боравка у баба Роскиној кући.

Пошто је унучад прихватала на чување са великом одговорношћу, веома се бринула да се у игри са децом, из непажње, не повреде и увек их опоминјала да се пазе нарочито од коњских запрега и возила присутних око Житне пијаце.

-Упозоравала ме је да се пазим и варкам оних осионих и бахатих, јер у својој људској и духовној смирености није подносила силнике, додаје Милан, имајући пред очима њену благу насмешеност.

Баба Роса је повремено боравила у Београду, у стану Димитријевића, и то углавном на позив најмлађе ћерке Надежде, ради помоћи у домаћинству и око деце. Ту је проводила и по више месеци, изводила унучад у парк код студентског дома „Иво Лола Рибар“ и брижно бдела над децом. Сергије и Нада су у то време били веома заузети студијским и другим обавезама, па је њена подршка породици била драгоцена.

Ово су само неке назнаке о природи и карактеру свима драге баба Росе, која скоро да није умела да подигне глас, да се наљути и викне. Уживала је велико поштовање у целој породици; крајње пожртвовано се односила и према својим деверима и зетовима. У њеној кући је преминуо деда Синадин, кога су из Косанчића довели на лечење. Сама је водила рачуна о свом здрављу и пуно бринула када се нека од њених кћери, или чланова њихових породица, разболи.

У бићу великих и знаменитих породица Димитријевић и Анђелковић била су доминантна људска начела, усмереност ка социјалној правди и слободи (Стојадин, носилац две Карађорђеве звезде, његов брат Велимир, погинуо у рату, а деда Милан Димитријевић, чији је брат Љубомир умро за време рата у војној болници, стрељан је на Бањици/Јајинцима), поштовање рада, реда и законитости, што у знатној мери карактерише и њихове потомке, који су им се приближили у многим позитивним цртама и особинама, а у неким видовима их и превазишли, следећи дух новог времена у коме живе и стварају. Сергијеву, у много чему ренесансну, стваралачку појаву и личност која је оставила траг и у међународном радничком покрету (један од организатора пребацивања добровољаца интернационалних бригада из Француске у Шпанију, члан Француске комунистичке партије, члан партијске организације логораша у Бухенвалду…) појединци убрајају у великане српске научне и нумизматичке мисли, са опусом од више хиљада страница; а његов син Милан је знаменити астрофизичар, занимљив песник и велики друмовник, који је, поред деда Стојадина Анђелковића и Душана Лешњака (народни посланик), понајвише из целе породице постигао у друштвеном смислу, делајући и као Савезни министар за науку, технологију и развој.

РОДИТЕЉИ

Сергијев долазак у Лесковац и сарадња у листу *Наша реч*

Половином тридесетих година прошлог века, у време боравка у Француској, Белгији, Холандији и другим европским земљама, Сергије Димитријевић активно сарађује у већем броју листова и публикација. Осим редакторског суделовања у *Balcan democratie*, и писања за *Balcan correspondence*, објављује прилоге у *Гласнику исељеника*, белгијској *Слози* и другде.[167] Списатељским радом бави се чак и у тешким логорашким условима.

О доласку у редакцију лесковачког локалног листа и првом сусрету са Надом, Сергије аутобиографски пише у прилогу поводом јубилеја четрдесет година листа *Наша реч*.[168] Ту најпре скреће пажњу на најважније појединости из своје богате и динамичне биографије, као и на сарадњу у *Недељним новинама*. Године 1934. Сергије Димитријевић је био секретар лесковачке скојевске организације, када је са групом омладинаца писао за *Недељне новине*, које су имале изразито прогресивну политичку оријентацију.

Након пет и по година проведених у концентрационим логорима Француске и Немачке, Димитријевић је планирао и маштао да се врати у

[167] Н. Цветковић, *Публицистичка активност С. Димитријевића у време боравка у иностранству,* у књизи *Записи о Сергију Димитријевићу*, Лесковац, 1997, стр. 113-116.

[168] С. Димитријевић, *Долазак у редакцију,"*Наша реч", 24. VIII 1984. Види: С. Војиновић, *Библиографија радова Сергија Димитријевића*, Задужбина Андрејевић, 2009, стр. 50.

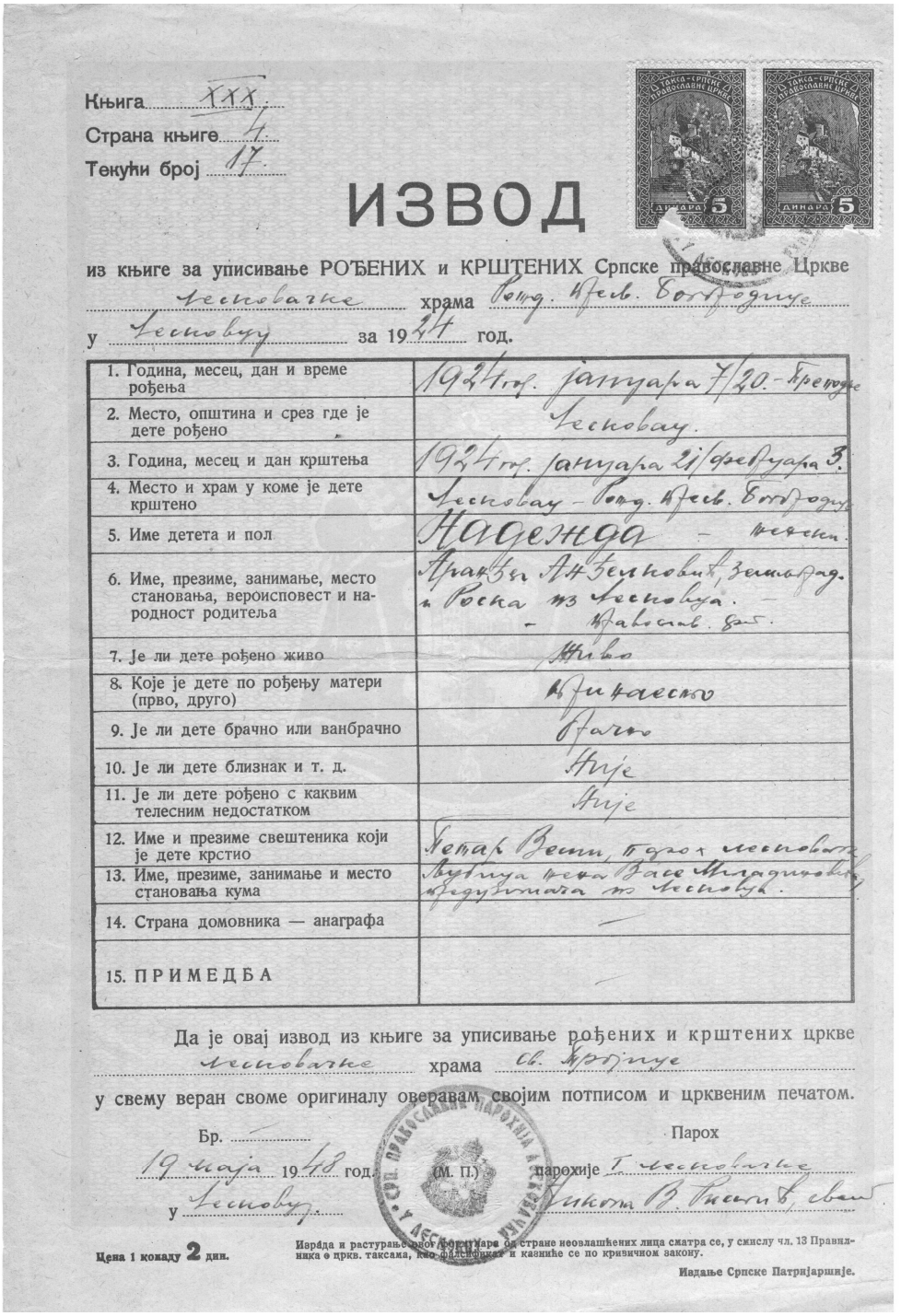

Књига XXX

Страна књиге 4

Текући број 17

ИЗВОД

из књиге за уписивање РОЂЕНИХ и КРШТЕНИХ Српске православне Цркве Лесковачке храма Рожд. Пресв. Богородице у Лесковцу за 1924 год.

1. Година, месец, дан и време рођења	1924 год. јануара 7/20. - Преподне
2. Место, општина и срез где је дете рођено	Лесковац.
3. Година, месец и дан крштења	1924 год. јануара 21/фебруара 3.
4. Место и храм у коме је дете крштено	Лесковац - Рожд. Пресв. Богородице
5. Име детета и пол	Надежда - женски.
6. Име, презиме, занимање, место становања, вероисповест и народност родитеља	Аранђел Анђелковић, земљорад. и Роска из Лесковца. - Православ. дан.
7. Је ли дете рођено живо	Живо
8. Које је дете по рођењу матери (прво, друго)	Прикаесто
9. Је ли дете брачно или ванбрачно	Брачно
10. Је ли дете близнак и т. д.	Није
11. Је ли дете рођено с каквим телесним недостатком	Није
12. Име и презиме свештеника који је дете крстио	Петар Вели, парох лесковачке
13. Име, презиме, занимање и место становања кума	Љубица жена Васе Миладиновића, предузимача из Лесковца.
14. Страна домовника — анаграфа	—
15. ПРИМЕДБА	—

Да је овај извод из књиге за уписивање рођених и крштених цркве Лесковачке храма св. Тројице у свему веран своме оригиналу оверавам својим потписом и црквеним печатом.

Бр. —

19 маја 1948 год. (М. П.)

у Лесковцу.

Парох

парохије Г. Лесковачке

Никола В. Рисић, свешт.

Цена 1 комаду 2 дин.

Израда и растурање овог формулара од стране неовлашћених лица сматра се, у смислу чл. 13 Правилника о црк. таксама, као фалсификат и казниће се по кривичном закону.

Издање Српске Патријаршије.

Слика 2: Крштеница Надежде Димитријевић.

завичај и да се ангажује „на раду у новом напредном лесковачком листу“ *Наша реч*, како сам истиче. У град је стигао 10. септембра 1945. године, у војничком шињелу, као тежак плућни болесник, аветињски мршав, сама кост и кожа. „Чим сам стигао у Лесковац, отишао сам у редакцију *Наше речи* и отпчео да сарађујем на листу“.

У наставку, Димитријевић пише о уреднику Аристомену Ристићу, набраја сараднике окупљене око ранијих *Недељних новина*,[169] а потом и нову генерацију лесковачких скојеваца и учесника НОБ-а.[170] И ту констатује да су многи од њих, укључујући и Сергија, објавили у ранијем листу „своје прве новинарске прилоге, а сада смо се поново нашли у *Нашој речи*“, која је представљала наставак прогресивних тежњи, у новим околностима.

Други део овог мемоарског прилога Сергије посвећује прегледном тематском груписању и структуирању чланака објављених у листу *Наша реч*, сарадњи са графичким радницима, начину рада и прикупљања података, као и првом сусрету са Надом Анђелковић, будућом супругом, што је за нас од посебног значаја.

Дубок лични доживљај, при првом доласку у редакцију *Наше речи*, Димитријевић описује овако: „Када сам ушао у редакцију затекао сам, поред А. Ристића Мење, једну другарицу која је куцала на писаћој машини. Одмах сам рекао Мењи: - *Нисам знао да овде имате тако лепо девојче, идем да се обријем*. И доиста, Сергије је одмах отишао у берберницу. Кад се вратио, оно „*девојче*“, Нада Анђелковић, „и даље је куцала и ћутала“, записује Сергије. Она је тада била упосленик *Наше речи*. Поред уредника Аристомена Ристића, „била је још једино плаћено лице у редакцији, као администратор“, како је сама написала једном приликом.[171]

У редакцију листа *Наша реч* Нада је дошла негде у првој половини 1945. године. Пре тога је, као активна омладинка и скојевка, радила на уређивању Омладинских усмених новина. Једнога дана, сасвим неочекивано, саопштено јој је да треба да дође и да ради у редакцији листа *Наша реч*.[172] „Тако је почело моје прво службовање са платом од 1.200 динара месечно“, сећа се Нада, која је тада сиромашки живела, са мајком Роском, у кући на Житној пијаци, скоро без икаквих материјалних примања.

Убрзо је уредник Аристомен Ристић, који је био и вредан публициста, аутор неколиких књига,[173] почео Наду да поучава новинарском послу; а

---

[169] Поред Аристомена Ристића, били су још Светозар Крстић, Драгиша Кнежевић, Блашко Глигоријевић и др.

[170] Сарадници нове омладинске генерације били су: Раде Ивић, Жика Петровић, Драгутин Гроздановић и др.

[171] Надежда Анђелковић Димитријевић, *Наша реч – моја судбина (Сећање једног од најстаријих бивших радника)*, „Наша реч“, 5. XI 1994.

[172] Занимљиво је да Нада решење о свом постављењу никада није добила; јер тада је била довољна само реч високог партијског функционера Милије Радовановића, па „да буде уведена у платни списак“. Овај детаљ одсликава дух тог поратног времена.

[173] Једну од тих књига и монографија, приказао сам у тексту *Аристомен Ристић: Грделица у пламену револуције*, „Наша реч“, 11. IX 1964.

присуствовала је, заједно са њим, и слагању и преламању листа. Прекуцавање (дактилографисање) материјала за лист био је један од Надиних послова, зато што су сарадници са стране слали прилоге углавном писане руком, па је све то ваљало благовремено припремити. Уредник је од ње тражио и да стилизује и дотерује дописе за штампу. Уз то, захтевао је и да пише о раду омладине и другим темама које су се наметале у послератној изградњи.

У сећањима, поводом пет деценија излажења листа *Наша реч*, Нада изражава дубоку захвалност Аристомену Ристићу за све пouке у новинарском послу и делању; јер јој је то, како сама пише, „у каснијем раду, са супругом Сергијем Димитријевићем, много користило“. За њу је, ипак, од свега најважније да је у редакцији *Наше речи* срела Сергија Димитријевића, „човека неисцрпне радне енергије, непоновљивог животног оптимизма“. Он ће постати њен животни друг и сапутник, „и за 42 године нашег заједничког живота пружити ми један богат живот“, закључује Нада.

Први сусрет Сергија и Наде

Пре него што га је упознала, Нада је о Сергију слушала пуно тога изузетног и чула бројне и необичне појединости. У редакцији *Наше речи* Сергијеви пријатељи и другови: Аристомен Ристић, Раде Ивић и други, много су лепог причали о његовим специфичним интелектуално-стваралачким могућностима и капацитетима. Ристић је још 1933/34. сарађивао са Сергијем и непосредно се осведочио о његовом изванредном познавању друштвено-историјских токова и процеса, природних и друштвених наука, националне и светске историографије и др; укратко, све оне који су га познавали пленила је његова свестраност, ерудиција, разнолике колекционарске страсти, познавање марксизма и напредних левичарских идеја и схватања.[174]

- Сергија су пријатељи приказивали у најлепшем светлу, дивили се његовом енциклопедијском духу и интелектуалним способностима, каже Нада. Када су једнога дана рекли да се вратио из заробљеништва[175] и долази у редакцију, ја сам са мало бојазни очекивала тај сусрет, прича нам Нада... – Мршав измучен човек, сама кожа и кост, у некој полувојничкој одећи, али пун животне ведрине и оптимизма, описује га она.

Нада Анђелковић је, као активни учесник омладинског антифашистичког покрета (од 1942/43), ослобођење Југославије дочекала као радница у омладинској организацији, где је била члан Секретаријата градског одбора народне омладине. Према аутобиографској белешци, од септембра, октобра 1945, када се по први пут сарадднички суочила са болесним и изнуреним Сергијем, па све до новембра 1946. била је „службеник Окружног народног одбора Народног фронта са радом у локалном листу *Наша реч*“.[176]

---

[174] Н. Цветковић, *Поглед на новчарство краља Милутина у нумизматичкој збирци Сергија Димитријевића*, стр. 183-185.

[175] Н. Цветковић, *Живети пуним животом – Животопис Сергија Димитријевића*, стр. 260-295.

[176] *Лексикон писаца лесковачког краја*, стр. 28-29.

Истовремено је била и дописник *Младог борца* и *Народног студента* (Београд). У *Младом борцу* је објавила више различитих прилога од којих овде треба поменути: *Омладина Лесковца за обнову и изградњ;, Почела је жетва у лесковачком крају; Из лесковачког округа отишло је 320 омладинаца на изградњу омладинске пруге*.

Сергије Димитријевић, на позив партијског руководства и Бориса Кидрича, новембра 1946. прелази у Београд, а са њим креће и Нада. Она онда студира на Правном факултету и истовремено ради у Планској комисији Народне Републике Србије, све до 31. јула 1950. Тада напушта посао и даје отказ како би се посветила Сергију и породици.

Јула или августа 1947. године, после Сергијевог одласка на одмор и лечење на Бледско језеро, Нада у деветом месецу трудноће долази у Лесковац, са намером да се ту породи. Најпре је недељу-две провела у кући своје мајке Роске, код Житне пијаце (Масариков трг бр. 13). Али како је, некако баш у то време, преминуо Стојадин Анђелковић, у Санаторијуму за грудоболне у Сурдулици, Роска је морала, ради сахране да пође у Косанчић.

- Лепо се сећам дошао је ауто са ковчегом у коме је био покојни чика Стојадин. Мама се сва уплакана попела у возило и отишла на сахрану у Косанчић. Пошто нисам могла да останем сама, прешла сам у кућу код Сергијеве мајке Софије, где сам и сачекала порођај, прича нам Нада.

Животна атмосфера у кући Димитријевића, у улици Краљевића Томислава 15, није била ни приближна оној у дому мајке Роске, што је донекле и разумљиво. Свекрва Софија, која је дуго живела усамљенички, имала је своје особене погледе на свет, људе, породичне прилике и околности. Ти погледи и схватања су се, уз генерацијске разлике, природно сучељавали са Надиним неконвенционалним виђењима, јер је потицала из многољудне породице, где се, нарочито у њеној младости, живело битно другачије, у неколико колективистички.

Пошто је трудноћа већ била одмакла, Нада је већ 23. августа 1947. почела да осећа извесне болове, трудове. Пожалила се свекрви, која је познавала медицину и одмах уочила да се примакло време порођаја.

- Порођај је скоро почео кући... пешице, са свекрвом, отишла сам до Државне болнице у Лесковцу. Тако се тада звала... Тамо је онда радио познати гинеколог Оскар Киш, који нас је лепо примио и прегледао. Он ме је потом, са великом вештином и породио, сећа се она.

Како је Надина свекрва Софија и сама била зубни лекар, у том добром пријему и пажњи, било је не само пријатељског односа, већ и професионалне солидарности и узајамног поштовања.

После изласка из болнице Нада се, са малим Миланом, поново нашла у кући Сергијевих родитеља. Домаћа атмосфера је била са све више набоја и једва видљивих, али ипак присутних проблема и потешкоћа. Недеље и месеци су се одужили, и Нада је, после стотину дана проведених са Миланом у Лесковцу, одлучила да са дететом крене за Београд. Поред свих потребних ствари за бебу, понела је и мало дрвено корито за купање, што је скоро неизбежан детаљ.

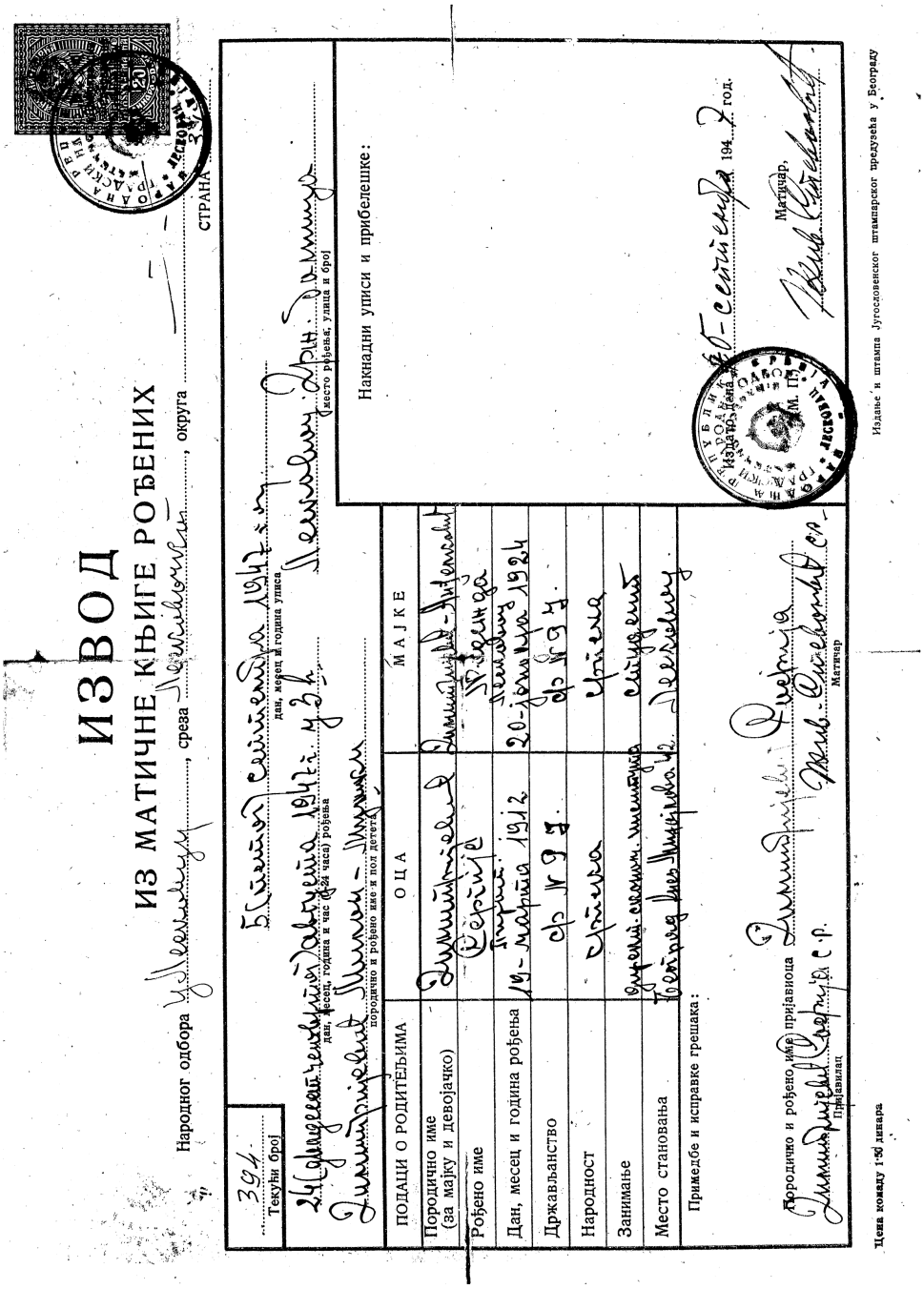

ИЗВОД

ИЗ МАТИЧНЕ КЊИГЕ РОЂЕНИХ

Народног одбора У Лесковцу, среза Лесковачки, округа

СТРАНА

394

Текући број

5 (пето) септембра 1947 г.

дан, месец и година уписа

24 (двадесетчетврто) августа 1947 г. у 3 h

дан, месец, година и час (24 часа) рођења

Лесковац Дрн. Долница

место рођења, улица и број

Димитријевић Милан - Милан

породично и рођено име и пол детета

ПОДАЦИ О РОДИТЕЉИМА	ОЦА	МАЈКЕ
Породично име (за мајку и девојачко)	Димитријевић	Димитријевић - Лисковачки
Рођено име	Сергије	Лесковца
Дан, месец и година рођења	19 - марта 1912	20 - јануара 1924
Држављанство	ф. № 97	ф. № 97
Народност	Српска	Српска
Занимање	Дуванс. сезонски. институт	Сиђурни
Место становања	Београд Кнез Михајлова 42	Лесковац

Примедбе и исправке грешака:

Породично и рођено име пријавиоца Димитријевић Сергија

Пријавилац

Димитријевић Сергија с. р.

Матичар

Накнадни уписи и прибелешке:

Издато дана 20 - септембра 1947 год.

М. П.

Матичар,

Издање и штампа Југословенског штампарског предузећа у Београду

Цена комаду 1·50 динара

Слика 3: Крштеница Милана С. Димитријевића.

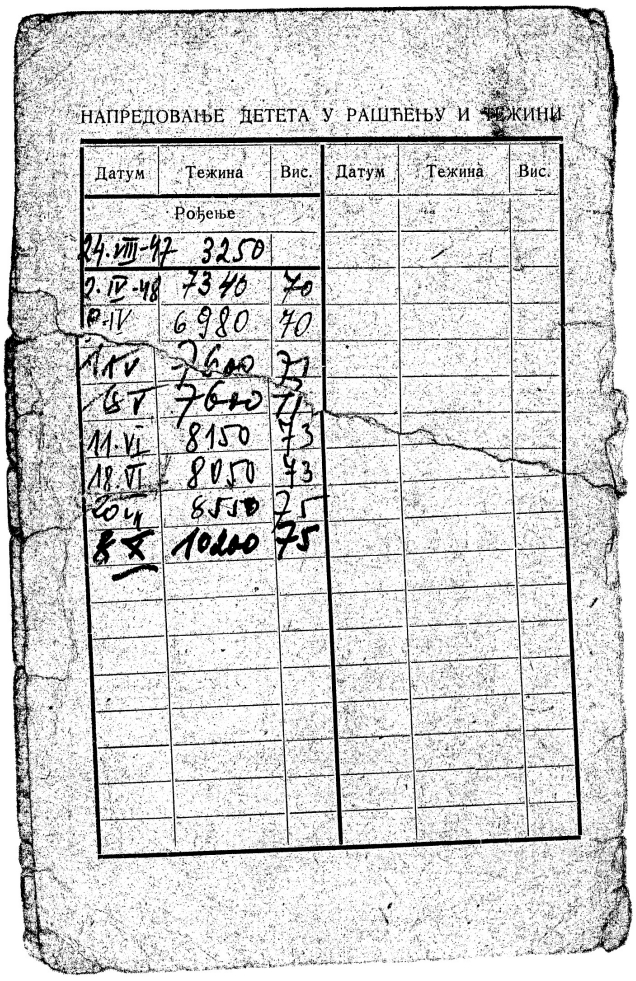

НАПРЕДОВАЊЕ ДЕТЕТА У РАШЋЕЊУ И ТЕЖИНИ

Датум	Тежина	Вис.	Датум	Тежина	Вис.
Рођење					
24.VIII-47	3250				
2.IV-48	7340	70			
8.IV	6980	70			
11.V	7600	71			
6.VI	7600	71			
11.VI	8150	73			
18.VI	8050	73			
30.VI	8550	75			
8.X	10200	75			

Слика 4: Евиденција о напредовању у тежини и висини Милана Димитријевића од рођења до 8. октобра 1948.

Возом су стигли у Београд негде крајем новембра 1947. Иако је било договорено да их Сергије сачека на железничкој станици, Нада се са стварима и дететом узалуд освртала, претраживала пероне погледом, загледала лево десно.

- Знаш, постоје људи којима је у природи да закасне. Ја сам то разумела, објашњава нам она. Шта сам могла, узела сам фијакер и право у Кнез Михајлову 42, где је онда Сергије становао, каже и сада са пуно одлучности.

- Та адреса је уписана и у Милановој крштеници, додаје.

Првих неколико месеци живота у Београду Милан је са мајком провео у малом и тескобном стану Боре и Живке Вујић. Очекивали су да добију стан, а и то се, по обичају, отезало, продужавало, док се најзад нису уселили у повећи стан у Булевару Црвене армије 126.

Венчање и студентски дом

У току припреме прилога за научни скуп „Манастир Бањска и доба краља Милутина“, захваљујући подстреку Наде Димитријевић, која ми је помогла и око прецизирања наслова и теме о том врло успешном владару из династије Немањића, изразитије присутном у нумизматичкој збирци и студијама Сергија Димитријевића[177] – претраживао сам архивске и друге материјале. У једном моменту, међу папирима о великану наше националне нумизматике, пронашао сам *Извод из матичне књиге венчаних* Сергија и Наде. Они су се венчали 26. марта 1947. године у Народном одбору I реона у Београду, како стоји у документу.[178] То сам само узгред напоменуо Нади, кад је у једанпут, изненада, кренула бујица сећања.

- Знаш, Сергије, који је скоро у свему био испред свога времена, закаснио је на своје венчање, каже она, са тужним смешком и прелази на студијске рокове:

- Сећам се да, када „пробије“ све рокове за предају рукописа, радећи до задњег трена на његовом усавршавању и дограђивању, онда таксијем хита, жури да га преда – појашњава нам Нада ову Сергијеву особину и напомиње:

- Миша је једном у детињству рекао да ће се и он, као тата, бавити науком, али оном у којој нема рокова, јер су му дозлогрдили, пошто се у кући о њима често говорило, додаје мало анегдотски, па наставља о венчању:

- Када смо изашли са венчања Сергије је „сведоцима“, односно куму Павлу Савићу, професору Универзитета у Београду и Милији Радовановићу, старом свату, првоборцу, који је тада био студент Војно-политичке школе на Топчидеру – рекао: „Е, сада довиђења“, са намером да свако пође на своју страну. Али на то се наљутио Павле Савић:

- То нема смисла, безобразлук... Можемо бар да пођемо у посластичару, рекао је резигнирано.

- Сергије се на то мало пренуо, прича нам даље Нада, са суздржаним смешком, који јој потискује болест и озбиљне проблеме што је опхрвавају... – И пошли смо у посластичару, која је тек била отворена... ту негде, близу Академије наука – на шампиту, кремпиту... Застала је мало, заћутала:

- Али, знаш, целог века он је јео шампиту, а ја увек кремпиту, указује сликовито на присутне разлике.

- Испричаћу ти један детаљ који је занимљив, јер даје слику тога времена и скоро је за литературу... (Односи се на Кнез Михајлову бр. 42).

По преласку у Београд, крајем 1946, Сергије се настанио на поменутој адреси, у најужем центру Београда, а радио је као директор Економског института ФНРЈ. Док је Нада била студент, како је записано у рубрици „занимање“; а место становања - Студентски дом, 27. марта бр. 48.

---

[177] Н. Цветковић, *Поглед на новчарство краља Милутина у нумизматичкој збирци и делима Сергија Димитријевића*, *Манастир Бањска и доба краља Милутина* - Зборник са научног скупа одржаног од 21. до 24. септембра 2005. године у Косовској Митровици, Центар за црквене студије, Ниш, Филозофски факултет, Косовска Митровица, Манастир Бањска, 2007, стр. 183-198.

[178] *У Књизи венчаних* стр. 307, текући број 227.

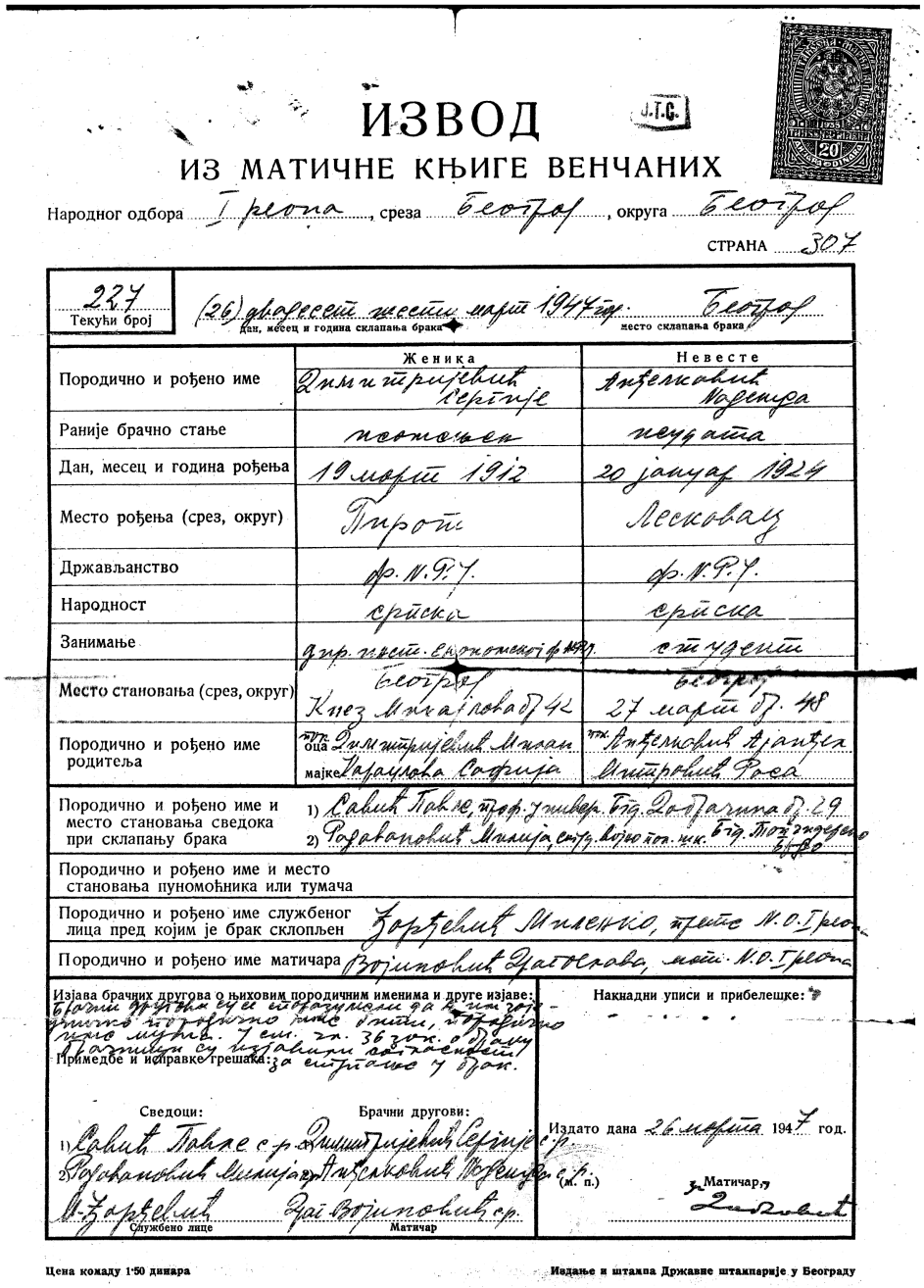

ИЗВОД

ИЗ МАТИЧНЕ КЊИГЕ ВЕНЧАНИХ

Народног одбора Гроцка, среза Београд, округа Београд

СТРАНА 307

227 Текући број

(26) двадесет шести марта 1947 гр. Београд
дан, месец и година склапања брака — место склапања брака

	Женика	Невесте
Породично и рођено име	Димитријевић Сергије	Анђелковић Надежда
Раније брачно стање	неожењен	неудата
Дан, месец и година рођења	19 марта 1912	20 јануар 1924
Место рођења (срез, округ)	Пирот	Лесковац
Држављанство	ф. н. р. ј.	ф. н. р. ј.
Народност	српска	српска
Занимање	дипл. прав. економског ф-та	студент
Место становања (срез, округ)	Београд Кнез Михаилова бр 42	Београд 27 марта бр. 48
Породично и рођено име родитеља	отац Димитријевић Михаил мајка Харалова Софија	отац Анђелковић Аранђел Митровић Рада

Породично и рођено име и место становања сведока при склапању брака: 1) Савић Павле, проф. у пенз. Бгд. Дорћолска бр. 29; 2) Радовановић Милија, сеф. Војног пов. инк. Бгд. Топчидерски пут бр.

Породично и рођено име и место становања пуномоћника или тумача

Породично и рођено име службеног лица пред којим је брак склопљен Ђорђевић Миленко, трећи Н. О. Гроцка

Породично и рођено име матичара Војиновић Драгослав, мајор Н. О. Гроцка

Изјава брачних другова о њиховим породичним именима и друге изјаве: Брачни другови изјавили да нису ступали у ранији брак. Ванбрачну децу немају. Уговор о браку нису закључили.

Примедбе и исправке грешака: за ступање у брак.

Накнадни уписи и прибелешке: - - - - -

Сведоци: 1) Савић Павле с. р. — Брачни другови: Димитријевић Сергије с. р.

2) Радовановић Милија — Анђелковић Надежда с. р.

Издато дана 26 марта 1947 год.

М. Ђорђевић — Драг. Војиновић с. р.

Службено лице — Матичар

(м. п.)

Матичар

Цена комаду 1·50 динара

Издање и штампа Државне штампарије у Београду

Слика 5: Извод из матичне књиге венчаних Сергија и Надежде Димитријевић.

Убрзо после венчања Сергије је позвао Надине другарице из десетокреветне студентске „собе правница“, како су је звали, у свој стан, у Кнез Михајловој, да се сви заједно почасте и обележе тај свечани чин.

- Моје колегинице су на једвите јаде сакупиле новац да купе стаклене чаше, прича нам Нада. – То је било време општег сиромаштва, објашњава она – није имало ништа да се купи... Оне које су дошле, биле су одабране и почаствоване. Прима их професор Универзитета... То је велика част! - понавља.

Сергије се тада већ био опоравио, попунио, пун младалачке животне енергије... Али је као тежак туберкулозни болесник час био позитиван час негативан, па је заједничко становање представљало истинску здравствену опасност за Наду. Повремено су на контролу одлазили заједно, ради провере да можда није дошло до неке инфекције...

- Био је веома леп, некако свеж и оран... Имао је на себи француски капут који му је красно стајао, а био је права реткост, описује Нада Сергијев изглед. – А за моје другарице, још и професор на Правном факултету, који им предаје Политичку економију I.

Пошто смо се почастили, дружили, причали шале, вицеве, које је Сергије увек весело казивао и нове бележио, дошло је време растанка.

- Професор устаје, прича нам Нада, сада већ са доста узбуђења, - придржава капут једној другарици, другој, следећој... Свака се љубазно са смешком захваљује... Кад Сергије узима и мој капут, придржава ми, ја га облачим мало збуњено... Другарице се само зачуђено гледаше између себе, па у мене... Полазимо низ степенице, ја са њима... Потпуна занемелост, запањеност... Чим смо изашле на Кнез Михајлову силовито је праснула песма... и орила се све до студентског дома...

Нади глас подрхтава, очи јој се влаже од сећања која навиру.

- И ништа ме нису питале... Ни једну реч... Свака леже у свој кревет... Сутрадан устајемо, и поново ни речи... А међу нама је било девојака из патријархалних породица, једна је била из поповске, а друга из учитељске фамилије.

- Сергије и ја смо већ више од четири месеца живели у пуној љубави. Али оне су сматрале да, бар првих ноћи након венчања, треба да останемо заједно.

Страх научника и професора да Наду не зарази тада смртоносном туберкулозом, њима није био разумљив и прихватљив.

Додајмо овде да је Надежда Димитријевић Белка, убрзо након ових сећања и казивања, преминула у Клиничком центру „Бежанијска коса“, 15. августа 2007. године. Чланови породице, а у првом реду син Милан, предузели су све, да она буде сахрањена поред свог супруга у Алеји заслужних грађана, на Новом гробљу. У том смислу обратили смо се Скупштини града Београда, где смо у рано јутро, 16. августа, затражили пријем. Упутили су нас на Радмилу Хрустановић, коју смо упознали са тужном чињеницом да је јуче преминула наша родитељка, супруга знаменитог научника проф. др Сергија Димитријевића, историчара и једног од твораца модерне српске нумизматичке науке, великог дародавца

јединствене колекције српском народу (највећа приватна збирка српског средњовековног новца). При том смо указали на чињеницу да Надежда потиче из познате неимарске породице Анђелковић из Косанчића (изградили мост на Сави и први хотел на Авали). Госпођа Хрустановић нас је обавестила како захтев да буде сахрањена поред свог супруга, у Алеји заслужних грађана, треба да поднесе нека значајна научна или културна установа. Одмах смо кренули ка САНУ, где су нас упутили да такав документ може да одобри само председник или секретар Академије, а да су обојица одсутни.

Када смо то сазнали, брат Милан је извадио мобилни телефон у коме је имао регистрован број секретара САНУ, академика Николе Тасића и без устручавања га позвао. Он му је изразио саучешће и означио време када ће доћи у зграду Академије.

Питао сам Милана како то има директну и непосредну комуникацију са секретаром САНУ, а он ми је кратко одговорио да се, поред осталог, познају и захваљујући сарадњи у оквиру ротари клуба „Београд“.[179]

- Видиш ову значку, показује Милан - он ми је својевремено (мај 1995), као председник Клуба, заденуо за ревер.

После обављених хитних обавеза у вези са сахраном, поново смо дошли у зграду Академије, где је Тасић одмах примио Милана, саслушао његову молбу и при томе консултовао председника Николу Хајдина. Након краћег разговора, одобрења и сагласности челника Академије, наложио је служби да припреми одговарајући документ, који је убрзо и потписао.

Пошто се Милан појавио са важним папиром, својеврсним решењем читаве деликатне ситуације, из душе сам рекао:

- Е, мајка је родила сина који има такав углед да у једном потезу реши и најкрупнији проблем, обраћањем највишој српској научној институцији и омогући да, по сопственој жељи, лежи поред свога супруга.

- У више прилика мама ми је помињала жељу да почива поред тате…Када је супруга професора Александра Милојевића, који лежи у истом гробном простору, сахрањена поред свога мужа, рекла ми је са мало туге – *Видиш, заузела ми је место*.

Даровити песник Војкан Живојиновић суочен са драмом последњих дана живљења наше родитељке Надежде Димитријевић, у августу 2007. године написао је потресну песму *У светлост преточена*, посвећену преминулој Надежди. Сам метафорични наслов песме и посвета – *За Надежду Димитријевић* – скоро да је Песма сама. Ти стихови као да су траг Божанског послања, што ју је вазнесено примило у своје наручје. И доиста, наша само наизглед обична *мајка од глагола радити*, истовремено родитељка и духовна Мати, - истински је *у свеживотну светлост преточена*; па је у Живојиновићевим стиховима истовремено и Боготворни симбол, *велемисао*

[179] Приликом редакторског дотеривања и Миланове ауторизације овог дела текста, са мало жаљења смо констатовали да за нас , када то устреба, *далеко било*, вероватно неће нико моћи на овај начин да се заузме.

без речи, узносита песничка слика, као доживљај душе, и лирска метафора, у смислу етеризације.[180]

У светлост преточена

За Надежду Димитријевић

Поноћ у зубима
А још ме дан
до костију гули,
круг распори недра
и врела вишња
у самоћи запева:
знам, само си се у светлост преточила.

Одлазиш уз прозиран мрак,
Који не беше кључ
Кад магма посребри главу
Што сад под гудалом
Свиће размазан пев.

И вода губи своју течност
Кад завеса се дну подаје
Јер и такав круг давнина
Просу светле завичаје.

[180] Н. Цветковић, „*Космички цвет* младости“, Зборник радова конференције „Развој астрономије код Срба VI“, *Публикације Астрономског друштва „Руђер Бошковић*“, св. 10, Београд, 2011, стр. 1208-1210.

У лирској метафоризацији Надежде, *Светлост* је идеално исходиште и апсолут; идеална граница етерично-материјалног у безграничју, што се креће немистификованом брзином детерминисаном коначношћу (смрт) у људском постојању и непостојању. Светлост је вид безобличја света у коме је *свеобличје*, односно Апсолут. У Живојиновићевој песничкој визији, с ове стране светлости, у коју је Надежда преточена, није оностраност праоблика, па и људског обличја, ни свеколика чулност и поимање, узето као *облик мишљења* и духовне делатности. Поимање је, у песниковом виђењу, истовремено и облик и путеност и - концепт који је идеја, - мисаони пројекат и програм осмишљавања варљивог и неизрецивог горко-слатког Постојања…

Свемајка у *светлост преточена* и поноћни трен упокојења у Живојиновићевом певању, симболизују и истовремено метафоризују наизменичне токове и аксиологију развојног, као и временско-просторног, дневно-ноћног циклуса, на разним космичким нивоима.

Надежда у свом горко-слатком Постојању, из сеновитог раздобља живота, прелази у светлосно озорено, зрачно и чисто. – Исто, стр. 1209.

Пастиру се свака бодља нада
Као лептир ноћни,
Светлу кад похита у сан
Он је око занемело
Јер није свака ларва
Мирисом подарена
Амин!

Војкан Живојиновић
15. 08. 2007.

РАНО ДЕТИЊСТВО И ДЕЧАШТВО

Деца су као људски потомци једина истинска будућност која је почела. Она су непрекидно извориште наде и оптимизма, и вечита револуција живота која се вазда обнавља. Без њих не расте кућа и кућиште, нити се развија и узраста основа друштва, јер деца су богатство људског живота у целини.[181] А свет се одржава дахом невине деце, како је записано у *Курану*. – Можемо рећи да свет детињства Милана С. Димитријевића у много чему заснива и најављује свеколика студијска интересовања, стваралачка и лирско-поетска прегнућа и велику љубав према путовањима, баш онако као што се по јутру дан препознаје.

Кад говори о детињству Милан се врло радо и најчешће сећа своје баке Софије Димитријевне Караулове,[182] удате Димитријевић, коју је, са

[181] Н. Цветковић, *Тумачење књижевности за децу I, II*, Филозофски факултет Косовска Митровица, 2003.

[182] Софија Димитријевна Караулова потиче из чиновничке породице са севера Русије. Отац јој је био Димитрије Јефграфович, син Јефграфа Петровича и Параскеве, унук Петра Караулова свештеника у Вологди и Дарије. Мајка Надежда Александровна Голубева, удата Караулов, ћерка је Александра Фјодоровича, свештеника, сина Феодора црквењака и Дарије, и Аполинарије Алексејевне Глубоковскаје, ћерке свештеника у Грјазовцу Алексеја и Надежде. Рођена је 21. јула 1877. у Вологди, где је стекла основно образовање. А 1885. положила је пријемни испит за упис у припремни разред вологодске Маријинске женске гимназије у којој је завршни испит дала 1895. У многољудној породици Караулова било је, према генеалошком стаблу, које је сачинио Сергије, четири сестре, Софија, Олга (4. март 1887) , Ана (19. октобар 1889) и Катарина (10. октобар 1878), и два брата, Николај (7. август 1882) и Јевгениј (13. јануар 1885), који су суделовали у тадашњим превратничким збивањима у Русији. Из Софијине преписке са рођацима види се да је њен отац Димитрије умро 23. јула 1918, у 54. години, мајка Надежда 1911, а сестра Катарина 1921. Катарина је била удата за Александра Соколова и имала три кћери: Веру, учитељицу Железничарске школе у Њандоми; Антонину, удату за Алексеја Александровича Леонтјева, професора гимназије, чији је син Валерије погинуо на фронту 1941 и Ану, учитељицу у месту Устје у Вологодској области. Касније је Сергије сазнао да је Софијина сестра Олга, која је радила као лаборант у дечјој болници у Лењинграду, на Васиљевском острву, умрла 21. јуна 1952. од инфаркта.

неком посебном топлином у гласу, звао „Бапка“. Она је такође пресудно и судбински утицала на његово младалачко, емоционално и духовно-стваралачко формирање.

Софија Димитријевић је била веома пожртвована жена, у свему одана породици, супругу и сину, спремна да максимално допринесе осмишљавању њиховог постојања. Док су живели у Лесковцу, она је и поред свих обавеза у ординацији, настојала да створи најбоље услове и могућности за своје најближе. Није јој сметало да, ради здравог и свежег млека, скоро свакодневно одлази преко моста до Лешњакових,[183] који су поседовали велико пољопривредно имање.

Софијина сестра Ана се удала за Николаја Алексејевича Карпова и радила као учитељица у Лењинграду, на Васиљевском острву. И она и муж умрли су, за време блокаде Лењинграда, у Другом светском рату. Имали су сина Михаила рођеног 1928 (Ови детаљи су накнадно додати, углавном захваљујући сачуваној преписци и породичном стаблу, које нам је било доступно од марта 2011. године. Наведеним појединостима се употпуњује представа о породичном пореклу и његовом историјату).

Софија је неко време радила као учитељица у месту Њандоми, негде између Вологде и Архангелска. Године 1905. у Санкт Петербургу уписује Зуболекарски институт, који је успешно завршила 1908. године. Најпре је као зубни лекар радила у Одеси, коју је напустила 1910. са мужем Миланом Димитријевићем и прешла у Србију. Живели су краће време у Пироту и Врању, где је Софија била први зубни лекар, а онда су се 1912. године трајно настанили у Лесковцу. Године 1948. из Лесковца прелази у Београд и живи у породици свога сина Сергија и снаје Наде, све до смрти 15. априла 1964. године.

[183] Породица Цекић/Цветковић Лешњак, према неким подацима, потиче из Црне Горе, а према другим указивањима са Косова и Метохије, одакле се, по свој прилици, доселила половином XVIII века. Ауторов прадеда Михајло (1848-1931) Цекић/Цветковић, оженио се Тимком (1846-1936). Прадеда Михајло, са супругом Тимком, испрва је живео врло сиромашно. Приповеда се да је отишао у свет и вратио се после више година са доста новца. Пошто је био врло имућан, куповао је земљу од Турака, који су, после ослобођења, напуштали Србију. Често је говорио да ниједан непријатељ не може земљу да му однесе, па је купио преко 50 хектара обрадиве земље у ближој и даљој околини Лесковца. Међутим, аграрном реформом, овој породици је одузета земља, а наследницима, Михајлу и Чедомиру, остављено је по три хектара пошто су се у то време бавили земљорадњом. Другом национализацијом, 1948. године, одузета им је двоспратна зграда у Лесковцу, радња и магаза са инвентаром.

Михајлова супруга Тимка родила је синове Николу и Атанасија. Деда Никола рођен је 1882. У улици Краља Милана, касније Нишка, 1912. саградио је нову кућу. Бавио се трговином на велико и то вином, ракијом и ужаријом, што је било истакнуто и на фризовима овог здања. Био је угледан члан трговачке коморе (постојала је групна фотографија). Умро је 1945, након национализације целокупне имовине.

Деда Никола, са супругом Јулком, изродио је пет синова: Михајла (1900-1979), ожењеног Надеждом (1908-1988), Чедомира (1902-1971) - супруга Загорка (1919-1994). Породице првог Николиног сина Михајла и Надежде, као и другог, Чедомира и Загорке описане су на одговарајућем месту.

Витка и сувоњава, са допадљивим ликом и старинским наочарима које је увек носила, лако и хитро се кретала улицама града. Заједно са својим супругом, радо се дружила, нарочито са члановима лекарских породица, као што су Радаковићи, Свиларови и други. Милану је доста често помињала

Трећи Николин син Петар (1908-27. октобар 1995), који се школовао у Бечу, венчао се са Катарином Кајком Савић (1911- 2. мај 1995), ћерком вршачког банкара Гедеона Савића, а добили су сина Бранислава (31. јула 1941) у браку са Бранком (16. јули 1945), који су изродили сина Радомира (13. јануар 1975), супруга Весна (21. септембар 1976), ћерке Тара (5. јануар 2006) и Уна (6. новембар 2008). Осим тога Бранислав и Бранка имају ћерку Катарину Кађу удату Максимовић (27. март 1976), супруг Игор Максимовић (6. април 1975), син Филип (8. јануар 2009).

Четврти син Ђорђе (1911-1939), имао је са Милком ћерку Олгу (1937), која живи у Смедереву.

Пети син Борисав (1916-1961), који је у Београду добио диплому инжењера агрономије, са супругом Милком (Миром 18. мај 1925-14. мај 2005), из породице Плавшић, изродио је сина Душана (9. мај 1953), ожењеног Јеленом (3. јануар 1953); имају два сина Бору (3. октобар 1983), који је ожењен Драганом Агбабом (9. јул 1986), син му је Душан (3. јануар 2010), а други син је Зоран, (18. мај 1986) и ћерку Бранку (8. априла 1956), која је удата за Бранка Војновића (7. марта 1950-11. октобра 2004). Ћерка им је Гордана (30. октобра 1985), а син Чедомир (8. марта 1990).

Други син ауторовог прадеде Михајла је Атанасије (1890-1944), кога су млађи чланови звали *Стари татко*; био је ожењен Косаром - преминула 1933. Изродили су:

Ћерку Веру (Лесковац, 31. август 1922), удату у Нишу за Милоја Милета Цветковића Шурду (Доња Лакошница, 15. октобар 1917 - Ниш, 9. јун 1994), чија су деца: - Јефтимија (Ниш, 9. мај 1948), удата за Драгослава Миленовића (Николинац – Соко Бања, 29. октобар 1948) са којим има сина Милена (Ниш, 13. јул 1987, који је дао податке о овој грани породице); - Слађана (Ниш, 14. јануар 1950), удата за Србољуба Станојевића (Међурово – Ниш, 31. јануар 1948 – Ниш, 4. јул 1992) а имају сина Александра (11. новембар 1978), чија је супруга Александра Минчић (8. децембар 1977) а деца су им Анастасија (Ниш, 30. јун 2000) и Андрија (Ниш, 20. јануар 2003); - Миодраг (Ниш, 8. септембар 1951) ожењен Негосавом Николић (Равна Дубрава, 17. фебруар 1954), дете им је Милан (Ниш, 12. новембар 1978), жена му је Марија Бојанић (Ниш, 25. јул 1978), а синови су им Матеја (Ниш, 4. јануар 2003) и Ђорђе (Ниш, 31. август 2008) .

Поред Вере имали су и сина Миодрага – Драгана (Лесковац 31. мај 1925 – Београд 24 јануар 1990), првог хирурга ветерине у Лесковцу, ожењеног Миленом (преминула) из Шапца. Имали су ћерку Миланку (26. мај 1957). Удата је за Живојина Катића (Крушевац, 29. април 1950) и имају двоје деце: Наташу (18. новембар 1983) и Ивана. Поново је ступио у брак 1964. са Мирјаном Плавшић (Високо, 25. новембар 1938). Изродили су две кћери: Верицу (Београд, 13. септембар 1965), чија је ћерка Наталија (4. април 2008); и Весну (18. март 1967) удату за Бранка Добријевића (Сисак, 25. августа 1976) – син Никола (2. септембар 2003).

Породично стабло фамилије Цекић–Цветковић Лешњак сачинио је Гојко Цветковић, марта 2008. године.

Према његовом запису, Михајло и Чедомир Цветковић наследили су знатно богатство створено за време краљевине Петра I и Александра I Карађорђевића. Запис о породици Цветковић-Лешњак завршава се речима: „Поносан сам на своје претке. Били су изузетно поштени и вредни људи.“

фотографа Енглезовића, са којим су били у пријатељској вези, можда и зато што се Сергије бавио фотографијом и обучавао у том послу.

Док је Миланов отац био мали, током претшколског и основношколског образовања, настојали су да му обезбеде најбоље гувернанте, које ће водити не само бригу о несташном детету, већ ће га и упућивати у различите области знања. Тим одабраним дамама није било ни мало лако да се „носе“ са немирлуцима, а понекад и великим интелектуалним захтевима малишана, који је био изузетно даровит и заинтересован за многе ствари. Још од раног детињства, заједно са оцем, поспешивала је његове колекционарске наклоности. Када је реч о нумизматици, отац је имао доминантну улогу, свестан да припремни радови на збиркама и колекцијама могу имати позитиван удео у различитим видовима систематизације и доброг организовања.

За сина Сергија била је спремна све да учини, како би напредовао у лесковачкој Реалки у којој је био најбољи ђак. Подстицала га на усавршавање, обезбеђивала професоре страних језика, уз Миланову помоћ прибављала потребну литературу из различитих области, свесна потребе широког и свестраног образовања. Сергије ми је причао, када је било у питању његово здравље, да је, заједно са супругом, била непоколебљива у томе да никако не треба да студира хемију и да проводи време у загушљивим лабораторијама факултета; поготову што је његов близак пријатељ и друг, због њих оболео и умро.

Пошто је још у раном детињству, а и током школовања, нарочито док је обављала дужност учитељице, научила велики број руских народних песама, различите садржине, касније, када се нашла у прилици, она је често певала и наизуст говорила стихове прикладне одговарајућој ситуацији и атмосфери. Тако је Сергијевим школским друговима и пријатељима врло сликовито дочаравала богатство руског фолклора. Према казивању Милановог оца, што је својевремено потврђивао и Светозар Крстић, радо им је говорила песме о страдању руских мужика и сиротињи. Поседовала је изузетну меморију, коју је, чини се, Сергије генетски од ње наследио, као и њихови потомци, па јој је то омогућавало да дочара дух далеких, минулих времена. То је скоро код свих који су је познавали привлачило значајну пажњу, јер је на тај начин откривала пуно тога што у њено време и није било присутно у нашој преводној и антологијској литератури. Из веома широког репертоара познавања руског народног стваралаштва она је могла да одабере појединости за скоро сваку животну или друштвену ситуацију. Догађало се да су они, који су својим социо-политичким ангажовањем били склони тој врсти литературе, издвајали само ону димензију која им је одговарала; међутим, њена знања и интересовања ишла су много шире и даље, укључујући и остале видове и жанровске облике фолклорног стваралаштва.

- Док сам био мали највише времена сам проводио са Бапком – сећа се Милан. - Тату сам релативно ретко виђао, јер је био стално обузет својим научним и другим преокупацијама; а мама је, опет, била вечито заузета око тате коме је помагала у сваком погледу. Бапка ми је била и учитељица, и

друг, и васпитачица и гувернанта, и све то у исто време.[184] Систематски ме је поучавала руском језику и књижевности, говори некако ужурбано, скоро задихано...

- Чак је набавила и руски буквар, и уџбенике за основну школу, радећи то са истинским педагошким смислом... Знаш, она је понајпре била учитељица;[185] то јој је било прво занимање, пре него што је пошла у Петроград на студије,[186] прави Милан малу дигресију, само да би што убедљивије посведочио бака Софијину васпитно-педагошку стручност.

- Али то није било само методички складно учење, већ усвајање духа руске културе и цивилизације... Поред тога, упућивала ме је у руску историју, друштвене прилике, у руске народне обичаје и фолклор... Можда си запазио да су се у нашој домаћој кухињи углавном спремала руска национална јела, рече некако се блажено смешећи.[187]

- Али Бапка ме је, као интелектуалац широких европских видика, истовремено упућивала и у књижевност и историју других народа... Захваљујући њој, доста рано сам упознао класике француске и енглеске литературе, на пример, и подоста из њихове историје.[188] Док прати како записујем ове појединости, скреће ми пажњу и на неке друге облике баба Софијиног сазнајног и методичког инструирања:

- Бапка је имала обичај да прочита неку књигу и да ми је онда препричава и анализира, са одређеним циљем, издвајајући детаље који су васпитно-образовно истицали неку врлину илиману. У сличном духу разговарала је са мном о филмовима, о књигама које сам читао, и тражила је да јој на руском испричам њихов садржај, тумачећи ми при том догађаје и недовољно јасне појединости.

Ту Милан за кратко прелази на казивање о играма којима га је Бапка такође поучавала.

- Један вид наше „другарске“ забаве био је да самном својски игра шах. Исто тако ме је учила друштвеним играма као што су: домине, не љути

---

[184] Рукописне белешке из разговора са М. С. Димитријевићем, Хвар, 25. јануар 1988. Ауторизован исказ, Београд, 8. децембар 2003.

[185] Према писању М. С. Димитријевића – године 1896/97, Софија похађа „специјални једногодишњи курс теоријске и практичне припреме за дужност наставнице и учитељице, на коме се оспособила из методике руског језика и математике“, у вологодској Маријинској женској гимназији. – М. С. Димитријевић, *Софија Димитријевић, први зубни лекар у Лесковцу*, стр. 388.

[186] Софија Димитријевна Караулова завршила је Зуболекарски институт у Петрограду; а деда Милан, са којим се тамо упознала и венчала, изучио је Зуботехничку школу. – Н. Цветковић, *Живети пуним животом*, стр. 47 и 49.

[187] У помињаном напису о Софији Димитријевић, њен унук Милан, пише како је у позним годинама (умрла у 87. години живота), говорила о својој великој жељи да још једном види завичајну Русију, коју је напустила далеке 1910. И ту додаје: „Волела је да спрема руска јела и после доброг ручка, састављеног од руских специјалитета, говорила је ’као да сам била у Русији“. – М. С. Димитријевић, *Софија Димитријевић*…, стр. 393.

[188] Ауторизован исказ М. С. Димитријевића, Београд, 8. 12. 2003.

се човече“..., и десетак карташких игара: таблић, тач, реми, жандара, ајнц, каназта, од којих су неке биле и руске: „дураци“ и „краљеви.

- Када сам био болестан, а то се у раном детињству доста често догађало, углавном због крајника, Бапка ми је лепо и са пажњом читала, углавном руске класике. Поред тога, певала ми је и руске песме, и то како народне тако и револуционарне. Многих се и данас, после толико деценија, радо сећам. То су на пример песме о Петру Великом, Стењки Разину, о Ивану Сусањину, затим песме декабриста...

После тога, Милан детаљније приповеда да је од баба Софије систематски сазнавао све важније о географији, античком свету и историји, о природним и другим наукама. Она му је све то преносила на врло приступачан и занимљив начин у најразличитијим приликама и околностима.[189] Умела је да одабере прави моменат да га упути и заинтересује:

- Бапка ми је дала темељне основе опште географије. Уз њену помоћ, још сам у детињству стекао представе о величини земље, о континетима, о европским и ваневропским државама и сл... Та општа знања сам имао већ у првом разреду основне школе, прецизира он, сећајући се једног немилог догађаја:

-Учитељица је на часу говорила о државама на Балканском полуострву и набрајала их је све редом, али је некако заборавила Турску. Ја сам устао и тихо напоменуо да је изоставила Турску. На то ми је она љутито рекла да одмах седнем и да ја ниште не знам, те да је Турска у Азији... Узвратио сам, сада мало јогунасто, да је део Турске, на пример Једрене и Истамбул на Балкану, и изашао сам да на мапи то покажем... Тада је почела да виче и да сикће на мене: - „Марш, на место! Ти си велика незналица. И још си дрзак и наопак“, прича Милан, некако болњикаво и иронично набира усне.

- То је мене тако дубоко повредило, просто поразило, да ми је до дан данас остало у мучном сећању, завршава казивање о овој епизоди, с тугаљивим прекором.

- Широко и свестрано образована, Бапка ме је, такође, упознавала са античким светом, историјом, митологијом, културом и цивилизацијом... Најпре, док сам био још сасвим мали, почела је са сликовитим и упечатљивим тумачењем *Прича из класичне старине* Густава Шваба, а после је наставила са сличном лектиром.

О Милановој заинтересованости за антички свет и културу сведочи и то што је сва места о којима је читао, помно тражио на расположивим географским картама, у атласима, енциклопедијама, историјама и другим сличним књигама. Хтео је о њима да сазна све оно што се могло наћи у расположивим изворима, у иначе великој и богатој кућној библиотеци.

[189] М. С. Димитријевић пише да је надзорник Санкт Петербуршког школског округа, 15. октобра 1898, издао диплому која Софији омогућује да буде „домаћа учитељица и да предаје аритметику“. – М. С. Димитријевић, *Софија Димитријевић*…, стр. 338.

Жељу да упозна антички свет и живот, Милан је добио врло рано, још од првих разгледања нумизматичке збирке грчког и римског новца.

Од раног детињства, Миланов отац Сергије је почео са прикупљањем нумизматичких примерака, а већ у десетој години имао је и неке светске раритете, поред осталих и један налаз римских републиканаца из околине Софије, који је сачувао.

С временом, збирка је нарастала, развијала се, повремено трансформисала. Касније је у Лесковцу, преко мењача и продавца Аврама Алхалела и Бухора Берахе, куповао стари новац из 17 – 19. века, укључујући ту и антички. У свему томе помагао му је и отац, па је набављајући прве примерке млетачких и византијских златника, употпуњавао колекцију, која се све више богатила. „Поред римског републиканског и царског новца (који је у максималном обиму бројао 2300 примерака), видно место имао је и грчки новац (...) Осим тога, вредан је био и византијски новац, са 79 златних примерака. Уз то, нарочито је била занимљива и лепа збирка „барбарског", како је говорио Сергије, келтског, готског и гепидског новца, која ће касније, после Другог светског рата, бити замењена за српски средњовековни новац". Сергије је повремено, у Пироту, преко рођака Милана Пауновића, откупљивао старински новац. Налази римског и грчког новца из околине Лесковца, Кутине, Софије и других места, такође су употпуњавали његову нумизматичку колекцију, која је све до Другог светског рата била универзална.

У послератном периоду, посебну важност у колекцији су имали примерци римских денара из Каменице код Ниша. А збирка српског средњовековног новца, за коју је прве примерке набавио око своје десете године, добила је средишње и најзначајније место. До примерака из, за њега тада најважније оставе овог новца, из Малог Боњинца, дошао је у гимназијским данима и она представља једну „од најзначајнијих остава периода око Косовске битке". Потом је уследила преоријентација и специјализовање за српски, босански и бугарски средњовековни новац; српски средњовековни новац му је постао студијска преокупација.[190]

- Татина нумизматичка збирка грчког и римског новца ме је одушевљавала, јер су поједини примерци били изузетно лепо урађени. Тај скоро савршено обликовани новац будио је у мојој машти чаровите представе о тим временима и хеленској цивилизацији, која у много чему представља основу европске културе и уметности.

Прекидам га узгредном напоменом, да се управо у доба хеленизма јавља замисао о свељудској култури и кристалише појам космополитизма. Милан, дубоко утонуо у своја сећања, као да то уопште не чује, говори о очевој спремности да му показује збирку.

---

[190] О потпунијем историјату, сужавању и преоријентацији нумизматичке збирке Сергија Димитријевића види одељке: *Нумизматика у предворју науке*, *Уметничко-поетске представе на српском средњовековном новцу*, *Контакт са нумизматичарима-студијска путовања* и друга, у књизи Н. Цветковића *Живети пуним животом,* стр. 83-112.

- Увек када бих изразио жељу да погледам збирке античког новца тата ми је детаљно показивао и то са бескрајним стрпљењем и великом пажњом. Тако сам још од најранијег детињства, по лику на новцу, препознавао све римске императоре. То је у мени будило жељу да сазнам што више о њима.

Милан је на сазнање гледао као на духовну структуру изграђену на поузданим темељима. А они се налазе у слојевитим комбинацијама виђеног, искуственог, проживљеног и разумског.

У том контексту се сећа како је, још у основној школи, са пажњом и великим интересовањем прочитавао делове универзитетских уџбеника који су га привлачили. Тако је, на пример, са задовољством, а понекад и уз припомоћ и објашњења баба Софије, ишчитавао Машкинов уџбеник *Историја старог Рима*. Уз то, жудно је гутао романе који су се бавили историјом, начином живота и јунацима античког времена, као што су Ђованолијев *Спартак*, потом *Последњи дани Помпеје*, Сјенкијевичев роман *Кво вадис*, историјски роман *Фараон* Болеслава Пруса.

У то доба Сергије је у кућној библиотеци имао предратна издања дела Слободана Јовановића, која су била дуго недоступна у јавности. Милан је још онда прочитавао, на пример, књиге: *Уставобранитељи и њихова влада, Друга влада Милоша и Михаила, Влада Милана Обреновића* и *Влада Александра Обреновића*.

Изражавам извесну недоумицу око тога да се бавио читањем поменутих дела. Милан ме доста енергично прекида и почиње да уверава:

- Ти заборављаш да је Слободан Јовановић писао о много чему што се догађало у самом Београду, на његовим улицама и местима која сам врло добро познавао, као што су: Калемегдан, Кошутњак, Чукур чесма, Теразије... Ја сам се тим просторима кретао и то доживљавао другачије и интензивније од оних збивања у Грчкој, Пољској, Египту. За мене је то било много привлачније, поред осталог, и због приступачности стила и читљивости.

Пошто је историју сматрао за „учитељицу живота“, видео је у њој сталан процес сазнавања и ослобађања, и скоро сваки њен стадијум, етапу, важније датуме, догађаје сагледавао у контексту ширег развојног, културног и животног тока. Историјске периоде, смену династија, године важнијих битака и фактографију уопште, схватао је у њиховој међузависности. У том смислу каже:

- Бележио сам важније датуме и године, крупније историјске, културне и научне догађаје, систематизовао и листе римских императора, са периодима њиховог владања... Касније сам то проширио и на друге историјске епохе правећи прегледне таблице хронологије руских, српских, француских династија. При том сам нарочиту пажњу поклањао фактографским детаљима: именима значајних људи и владара, годинама када су били на престолу, историјски одсудним биткама, не уносећи ништа субјективно у те табеле, листе, регистре, додаје.

У нашим раним, младалачким сусретима, видео сам неке од тих листа и табела заснованих на голим чињеницама. Изненадио ме је његов смисао за систематизацију, инсистирање на чињеницама и документарност, још у

периоду раног детињства. Нешто од те систематичности, може се препознати сада у све бројнијим прилозима из историје науке.

- Око поменутих фактографских детаља, као објекта знања, градио сам свет догађаја[191]... Догађаји су се спајали са чињеницама... А те историјске године, имена, династије, владари, увек су ми служиле, па и данас, као одређено мнемо-техничко помагало, напомиње он прелиставајући бележницу.

Милан Димитријевић поседује моћ да креативно мисли о ономе што је давно минуло, као и својеврсно осећање прошлости; то показују његови студијски радови о појединим астрономима: Милутину Миланковићу, Милану Недељковићу, Ђорђу Станојевићу, Василију Оскањану, Ивану Атанасијевићу, Јеленку Михајловићу, њиховом стваралаштву и судбини. Друга група радова пак посвећена је историји астрономије код Срба у 18. и 19. веку и историји Астрономске опсерваторије.

Међутим, промишљајући мнемо–техничке механизме, истовремено је хтео да сазна: како то и на који начин мозак чува представе о прошлости и сећања. И да ли је систем меморисања различит за типове и нивое памћења (на пример, трајно, визуелно, и сл.).

- И данас, када читам неки комплекснији наративни текст, настојим да извучем: имена, године, називе појединих места, важније личности и догађаје, оно што представља костур текста. И те чињенице су за мене мнемо–техничка упоришта и помагала око којих могу да развијем „причу“, овладавајући истовремено садржајем текста, говори са искуством пажљивог читача.

Доиста, понекад импресионира та Миланова репрезентативна моћ памћења, истанчано осећање прошлости и једна врста особене мнемичке каузалности. Он вешто успоставља узрочно-последичну везу између историјског догађаја, његове пројекције у свести, и садржаја памћења.

На осунчаној тераси собе 320 хотела „Амфора“, поново се, у нашим хварским разговорима и присећањима, враћамо на баба Софију, њена поучавања и казивања о себи, оцу, породици... Милан је баш завршио са повећом јабуком, коју је гризао крупним залогајима. У зрачној студени јануарског дана и одмаклог, љубичастог поднева, било је неке реске свежине.

- За мој интелектуални развој било је битно разнолико знање које ми је преносила Бапка. Оно чему ме је поучавала, стално је побуђивало потребу да сазнајем све више и више, о свакој конкретној природној или историјској појави, или проблему. После њених казивања, прелиставао сам енциклопедије, прочитавао књиге, прегледавао историјске и географске атласе, распитивао се код тате за ширу литературу... И онда са задовољством, у даљим разговорима, настављао да објашњавам сада ја њој, оно што је она

[191] Сајмон Блекбурн се у својој књизи бави филозофијом догађаја постављајући питање да о догађајима треба размишљати „као о појединачностима, као што су објекти, који се могу временски и просторно лоцирати и описати на различите начине, или они више наликују пропозицијама или чињеницама, чији идентитет суштински зависи од појмова који су уоквирени“. – С. Блекбурн, *Оксфордски филозофски речник,* стр. 89.

мени преносила. То је било подстицајно, будило је у мени неки такмичарски дух и жељу за надметањем у „откривању“ и сазнавању нових момената и чињеница; а Бапка је била врло захвална за тако нешто, повремено ми је вероватно и намерно повлађивала, попуштала... Имао сам утисак да могу да досегнем до дна неких њених знања, што је у оном младалачком заносу било врло стимулативно, казује убедљиво наш астроном.

Миланова баба Софија је своје умешно приповедање заснивала претежно на неком занимљивом догађају, најчешће из породичног живота, у коме су главни актери чланови најуже фамилије. Описивала је различите средине, од свог завичаја у далекој Русији, преко домаћег амбијента у Лесковцу, Пироту и другде, до неких личних догодовштина, са документаристичким садржајем.

- Са највећим задовољством слушао сам Бапкине приче о детињству мога тате, о животу у Вологди, Санкт Петербургу, Одеси, Пироту, Врању и Лесковцу... Узбуђивала су ме њена казивања, нарочито о томе како су живели њени деда и баба, па наши рођаци у Русији и Бугарској... У свему томе, тражио сам неке подударности, сећа се он док се над оближњим острвима дешавају промене и засенчења

У баба Софијиним причама о породици и рођацима разазнавала су се нека заједничка својства и особине. Милан је чак уочавао извесну, додуше танку мрежу сличности и неке карактеристичне особености иако различитих и удаљених породица.

- Захваљујући тим њеним казивањима о нашим породицама врло брзо сам почео да се осећам као део једне велике фамилије, као карика у низу, започетом некада давно, у далекој прошлости, а неће се можда никада прекинути... Тако сам могао да пратим тај развој скоро из генерације у генерацију, запажајући савременије црте и моменте, али, чини ми се, уз све веће проблеме и потешкоће, говори он, а на небу се постепено окупљају и грудвају сребрнасти облачићи.

- Најрадије сам слушао приче о Бапкином детињству, можда зато што сам и сам био дете. Тих прича се и сада веома радо сећам... Када су у фебруару 1977. дошли рођаци из Вологде, наша омиљена заједничка тема је била да им пренесем понешто од тога, уз помињање и појединих околних места из њиховог завичаја.

Тада је Милан видео да оно што се кроз памћење врати из прошлости може да има снагу животворности, што побуђује различите успомене које се преплићу и укрштају, стварајући често неизбрисиве слике.

- Бапка је, на пример, врло сликовито приповедала како и где је све сакупљала печурке, у своме детињству, како је разликовала и избегавала отровнице, па како се купала у реци, те ишла у оближњи манастир, у време празника, набацује Милан сваковрсне садржаје, настојећи да баба Софију прикаже и у новом и другачијем светлу.

Нарочито му је била интересантна прича о посети њеним рођацима, и о томе како су узели пушку од које умало нису страдали, јер ништа нису знали о ловачком и другом оружју... Потом је говорила о Милановом прадеди, о њиховом оцу, који је у то давно доба био рачуновођа. Долазио је

кући са рачуноводственим папирима и тражио потпуни мир и тишину како би могао да заврши посао... – Бапка је то повезивала са мојим татом, јер и њему је сметала наша дечија галама, док је радио у суседној соби.

Милану су казивања баба Софије оживљавала једно минуло време и далеке и незнане просторе; и дочаравала бројне детаље, што су се у свести дечака преобликовали у упечатљиве слике и визије, стварајући ликове попут оних из књига.

- Она је радо описивала детаље из Вологде о својој фамилији... Много сам сазнао из тих прича: о различитим приликама и неприликама из живота, о људским судбинама, свакаквим збивањима... И осећао сам велику жељу да све то запамтим и пренесем даље, да остане као нит која све повезује... Разговарајући са мојим родитељима уочио сам да знам нешто више од њих и то ме је посебно радовало.

Милан даље описује како је баба Софија приповедала врло живо, са пуно одабраних детаља, који су осликавали не само средину, атмосферу, него и ликове, њихове карактерне црте и особине.

- Њено причање обликовало ми је врло живе духовне представе појединих збивања, као да сам их сам проживео. Неке од тих представа су и сада у мени тако сликовите и упечатљиво оцртане да не могу у свему да их разликујем од онога што сам лично и непосредно доживео у своме детињству... То унутрашње виђење неких појава, догађаја и слика, скоро да се приближава једној врсти уметности, каже са смешком.

За илустрацију, као пример, наводи један скоро драматичан моменат везан за девојачко купање.

- Она је пошла са другарицама на реку Вологду да се купа. Одабрале су место које се налазило иза средњовековне цркве... Скоро сам је по златним кубетима касније препознао, на разгледници, убацује Милан у своје казивање један документаристички детаљ. Јер и он, као и његов отац, вазда настоји да веродостојност исказа потврди материјалним доказом.

- Када је пошла на купање мајка јој је дала нов миришљави сапун, који је био права реткост у то време, када су га људи доста често сами кували. Она је са другарицама ушла у воду и почела да пере своју дугу, бујну косу, што се спуштала до појаса. У једном моменту, сапун јој је исклизнуо из руке и потонуо. Истог тренутка, уплашено се загњурила у воду да га потражи, јер се бојала да се врати кући без њега. Очајно и успаничено је рукама пребирала и тражила по муљу на дну, не водећи рачуна о ваздуху и дисању... У ушима јој је силно бубњало, причала је Бапка, па јој се чинило да се то снажно лупање срца проносило кроз воду... Заборављајући у тренутку, под притиском страха, где се налази, уједанпут је удахнула и почела да грца... Осетила је само да је нека рука извлачи из воде... После су јој другарице причале да су се страшно уплашиле када су виделе да се на месту где је стајала и прала косу појављују само мехурићи. Захваљујући њима су је пронашли и извукли из воде.

Милан се сећа како му је баба Софија приповедала о мало необичном упознавању са својим супругом – преко огласа. То је за оно давно време, пре

Првог светског рата, било нешто изузетно, и у некој другој прилици заслуживало би можда већу литерарну пажњу.

- О деди Милану, чије име носим, причала ми је са највећом љубављу. Често је говорила да би он сада имао толико и толико година и да би се веома радовао да види све ово: сина Сергија, као уваженог професора Универзитета, унука који носи његово име, унучице и целу многобројну породицу.

Млади Милан је, у тим разговорима са својом Бапком, схватио да породична љубав и стаменост, васпоставља и негује племенитост, саосећајност и солидарност. А породица и фамилијарне везе су јаке када их поспешује и подржава разуђенија духовна спона.

Склон да се повремено враћа и у историју, која признаје заслуге страдалника, Милан се сећа Бапкиног казивања о детаљима из Првог светског рата и о томе како се његов деда спасио од бугарске мобилизације.

- После пропасти Србије у Првом светском рату, деда је на врло занимљив начин избегао бугарску мобилизацију. Као зуболекарски техничар начинио је себи малу кукицу, прикрио је око зуба и десни, и она је, при одређеном механичком притиску, изазивала крварење, па је снажним искашљавањем, избацујући крв, симулирао туберкулозу пред бугарским властима.

Миланов деда и баба имали су склоности и љубав према музици. Она је за њих била, поред осталог, и својеврстан израз духовности, лепоте и неке узвишеније филозофије живота, идеја без граница у времену и простору.

- Деда је лепо свирао флауту, а Бапка – виолину. Тако су, понекад, заједно музицирали...

Попут оца Сергија, Милан поново настоји да оно што каже и фактографски потврди, па истиче да му је баба својевремено показивала сачуване делове дедине флауте.

- Бапка ми је причала да је деда био члан лесковачког певачког друштва *Бинички* и често ми је показивала чланску карту са његовом фотографијом… Дединог лика се сећам, и о њему имам одређену представу, баш према тој фотографији.[192]

Приликом помињаних летњих боравака у Лесковцу Милан се у детињству дружио са више различитих група деце. Када је боравио код Лешњакових, онда су то била деца из Нишке улице, Дунђерског и Џанетовог сокачета; ако је пак био код баба Росе и Грозничкиних, онда, са Градимировим друговима, око бивше Житне пијаце; а повремено и са децом и младима „преко реке“, међу којима је била и одрасла девојка Драгојла Дуда Пауновић. Тада је Милан долазио у породично станиште Пауновића, поред саме реке Ветернице, у улици Ивана Милутиновића 24. То је била зграда, одигнута од земље, са осам до девет степеника и три велике собе, у којима је обично било више деце, што домаће, што из родбине и комшилука. Милан је

[192] Рукописне белешке из разговора са М. С. Димитријевићем, Хвар, 28. јануар 1988.

ту упознао Дудиног брата Панту Пауновића Пају,[193] сестру Милеву Меју (1941-1965) и најмлађу сестру Станојку Бебу.[194]

Увек када је био у прилици, Милан се играо у великом дворишту пуном комшијске деце. Повремено се пењао на врх зграде такозваног „Северног блока“ да одозго посматра реку, оближње улице, пролазнике, али и Хисар, као и далеке плаветне обрисе планине Кукавице.

Када се налазио међу децом и Пауновићима, Милан је био понајвише уз Дуду, присније и непосредније везан за њу. То су запазила деца из сокака и пребацивала јој: „Ти се дружиш само са њим“. На то је Милан одговорио: „Јеси ли љубоморан?“[195]

---

[193] Панто Пауновић Паја син Загорке (1912-1998) и Љубомира (1913-1980) Пауновића, рођен у Чокотину 17. маја 1943. године. Основну и Средњу пољопривредну школу завршио је у Лесковцу, а Пољопривредни факултет у Новом Саду. По завршеним студијама водио је пољопривредну апотеку у Вучју, где је едукативно деловао и упућивао пољопривреднике и воћаре како да обрађују и негују своја имања и воћњаке. Убрзо је, као већ афирмисан стручњак за воћарство, прешао у Пољопривредно предузеће “Поречје”, на место директора за воћарство и виноградарство.

У два маха 1978. и 1980. године боравио је на специјализацији у Француској.

У новооснованом предузећу “Шума плод”, на дужности директора, засновао је нов начин пословања. Одатле прелази у Секретаријат за пољопривреду, на радно место саветника, а потом на дужност Републичког инспектора за заштиту биља; сада у пензији.

У једном периоду био је врло ангажован одборник Скупштине општине Лесковац.

Објавио је више стручних прилога, у штампи и периодици, са упутствима за практичну примену у производњи из области воћарства и заштите биља.

Ожењен је ћерком Симке и Радета Стаменковића бив. директора Поште у Лесковцу, Снежаном (1951), професором француског језика у Хемијској школи у Лесковцу, која је краће време са породицом боравила у Француској ради усавршавања. Имају два сина: Марка (1980), дипломирао на Правном факултету у Београду, где се оженио и настанио; и Жарка (1982), студирао права, иначе даровитог ликовног уметника (сликарска радионица за стрипове и цртане филмове у Лесковцу).

[194] Његова и Дудина сестра Станојка Беба Пауновић (1946-2003), завршила је основну и Средњу економску школу у Лесковцу 1968. и одмах прешла у Београд; уписала Вишу финансијску школу и почела да ради као секретар председника Извршног одбора Општине Звездара. Удала се за Драгољуба (1950-1998), сина Раке и Олге Јеремић из Бошњана. Поводом њене свадбе, 16. 10. 1977. год. настао је циклус песама “Бошњански напеви” (Н. Цветковић, *Биље од замаме,* Просвета, Београд, 2000, стр. 29-32).

Родила је сина Милена (1979), завршио Машинску школу, ради у Националној штедионици, и ћерку Милицу (1984), завршила Правнобиротехничку школу 2003, ради у приватној фирми. - Ову и претходну белешку сачинила је Драгојла Цветковић.

[195] Милановој Бапки Софији, због традиционалних и строго патријархалних погледа, није се допадала моја присност са Драгојлом и заједничке посете породици

- Милан је тада био веома симпатично дете, са лепо подигнутим обрвама навише, дугим трепавицама, са крупним очима, озбиљним погледом и увек мало накострешеном косом, описује га Дуда.

- Носио је једну пругасту мајицу, кратке панталоне. Умео је врло брзо да се уклопи у сваку игру, можда мало неспретно... Имао је огромну радозналост, непрестано је запиткивао и понешто проверавао. Била су задивљујућа његова знања из најразличитијих области. Тиме је пленио и одушевљавао све, нарочито одрасле, са којима би се упустио у разговор.[196]

За разлику од баба Софије, која је на Милана утицала у сазнајно-педагошком смислу и са пуном зналачком посвећеношћу, баба Роса Анђелковић,[197] по казивању мајке Наде, на једноставан и топао људски начин, упућивала га је у мале тајне живота. Ње се највише сећа по нежности, присности и простосрдачности. Скоро неписмена, живела је самостално у

Димитријевић, па је била склона да у љутњи каже како је та девојка „курва“, пошто се невенчано дружи са мном и иде у родбинске посете.

[196] Аутор ове књиге, после првих драгања са Верицом Ристић (сачувано прво љубавно писмо), Љиљаном Николић, сентименталним склоностима према Биљани Поп Ценић, здружио се са наизглед скромном девојчицом Драгојлом Дудом Пауновић, која му је била истинска и у знатној мери остварена ђачка и студентска љубав. И поред узајамних младалачких преданости, од самог почетка, појављивале су се сваковрсне разлике у погледу на свет са учесталијим неспоразумима. О томе сведоче и моје прве интимистичке песме сачуване у једној свешчици из 1955. године, на пример стихови под насловом *Никада или сети се*, *Последње писмо* и др. У неким моментима, када се „посвађамо“, братић Милан нас је мирио. – Сећаш ли се тога, питао ме је неколико пута. Види: Н. Цветковић, *Приличје мисли о песничкој младости*, *Саборник* – Зборник радова са колоније XV, Параћин, 2010, стр. 13-24 (и ширу верзију овог текста).

[197] Боловала је од бубрега, који су у једном моменту отказали. Преминула је јуна 1959, а за њом је на сахрани пошла бројна породица, унучад, кћери и зетови. Сахрањена је на Шпитаљском гробљу, међу члановима породице Костић–Грозничка. Ћерке и зетови су јој подигли достојанствени споменик, са прекрасном фотографијом, на којем је писало да је *поживела 70 година*. Бројна унучад се пред тим спомеником сећала њене доброте и племенитости…

И Нада, са сестрама, приликом сваког боравка у Лесковцу, с поштовањем је обилазила гробно место мајке Роске. Једном приликом се догодило да је и наша сестра Нина била са њима. Причала нам је, како је тада, с љубављу, ту положила китицу ђурђевка…

Милан је такође увек обилазио њен гроб, па је то, са братом Душаном, учинио и 17. априла 2011. године. Суочили су се са споменицима тетка Раде и брата Градимира, питајући се где је баба Роскино име. За тренутак су помислили да је на неком другом месту. У дубокој неверици позвали су сестру Љиљу да им помогне да га нађу. Она се са мало чуђења питала: - Зар не можете да нађете баба Роскин гроб, и почела је да им објашњава где је Градимир-Граде сахрањен. – Па ми смо ту, испред, узвратио је Милан. Упутила их је да потраже преостали део плоче иза импозантног споменика Градимиру. Рекла је да је гроб ту где је и раније био; али је после преране смрти брата Градимира Костића, његов син Марјан, склонио претходни споменик, да би подигао надгробно обележје своме оцу. И доиста, иза гроба су нашли положен део надгробне плоче са баба Росиним именом.

Лесковцу, где и њена ћерка Рада Костић, Миланова тетка са својом породицом: супругом Божидаром, ћерком Љиљаном и сином Градимиром.

- Седео сам јој често у крилу, она ме нежно миловала по коси и тихо, шапутаво ми нешто тепала, као што се то чини у лесковачком крају... Иако стара, баба Роса, чија је обавеза била да нас чува, (овде мисли и на сестру Нину), играла се и забављала са нама. Улазила је у нашу „причу“, коју смо, маштајући, заједно остваривали. Она се једноставно дружила са нама кроз игру, забаву и причање. Казивала нам је своје доживљаје, сасвим различито од Бапке Софије, али не мање узбудљиве, скоро без икаквих педагошких назора.

Говорећи о баба Роси, Милан и ненамерно прави извесну разлику између ње и баба Софије, са којом је проводио много више времена... Али у његовим казивањима о баки Роски, која је долазила из Лесковца у Београд само ради њих, присутна је подједнако велика љубав и оданост. Убрзо прелази на своје дечје боравке у Лесковцу, у кући баба Росе Анђелковић.

- Волео сам да одлазим код ње, у мој родни Лесковац и да јој тамо помажем, да јој доносим воду са чесме, да гледам како залива башту, плеви и чисти коров, заћута мало, па борајући чело додаје: - У каснијим посетама Лесковцу, после баба Росине смрти, сетно сам гледао тај некада цветно раскошни врт, који је био запуштен, свенуо и готово уништен.

Милан се поново враћа детаљима око захватања воде са чесми, у тадашњем Лесковцу, када је водовод тек почео масовније да се уводи по кућама.

- Баба Роса, као и већина Лесковчана, имала је лепо обликоване тестије за воду... Са тим тестијама ишао сам да захватим воду за пиће и кување. Чекало се подуже, испод једног дуда, и ми смо скоро „брстили“ дудиње, прекраћујући време...

- То би, гледано из ове перспективе, скоро могло да припада 19. веку, каже мало у шали.[198]

Радо се сећа и баба Роскиних прича, које нису биле тако упечатљиве и литерарно обојене, као баба Софијине, али су биле искуствено садржајне у својој једноставности и животворности. И баба Росина причања у лесковачком дијалекту помно је и са великом пажњом слушао, јер су му она доносила нова сазнања о породичним коренима са мајкине стране.[199] То су била казивања о деда Аранђелу Анђелковићу и његовој браћи, борцима „Гвозденог пука“ и јунацима са Солунског фронта, па о деда Стојадину, Аранђеловом млађем брату, који је у међуратном периоду био посланик, дворски човек и припадник масонске ложе. Анђелковићи су тада били велики неимари, поред осталог, изградили су и један од мостова на Сави.Миланов деда Аранђел био је у то доба власник рудника Јелашница, због кога је

[198] Ауторизован исказ М. С. Димитријевића, Београд, 9. 12. 2003.

[199] Напоменимо да је Миланова мајка Нада, звана Белка, најмлађа од четири сестре, заједно са супругом Сергијем, упућивала и саветовала, током студија, већи део шире фамилије, као и Драгојлу Пауновић-Цветковић, уводећи их у један шири југословенски па и европски животни ток и контекст.

финансијски посустао... Милана су та и друга слична баба Росина причања испуњавала драгоценим сазнањима о припадности једној великој и знаменитој јужносрбијанској породици, која је у Нишу, Лесковцу и Београду, па и шире, имала своја упоришта.

- Одласци у Лесковац и подужи боравци тамо представљали су ми потребну промену средине и могућност дружења са другом децом, уз упознавање знатно ширег круга људи. У Београду сам био такорећи „собно дете“ које живи на четвртом спрату и само повремено га изводе у парк и у шетњу... За мене је Лесковац био нека врста изласка у „живот“. Једино сам тамо могао, са комшијом Томом, да ископам тек засађени арпаџик и да нас његова мајка јури са прутом, а ми као клинци да бежимо и да се кријемо...

Милан нам даље говори о том сада већ далеком свету детињства који је нестао. О томе како су се, после великих киша и поплава у Лесковцу, пунили водом подруми, због подигнутог нивоа реке, па се могло по њима „пловити“. Тако се он, са братом Градимиром Костићем и другаром Миланом, у дрвеном кориту, возикао по великом подруму Шопђокићеве куће.

У непосредној близини баба Росине куће налазила се једна, већ тада ретка, поткивачка радња. Због коњских запрега, кола и друге марве коју су ту доводили, деци је деда Перина поткивачница била врло привлачна и занимљива па су се радо окупљали да посматрају занатлију, сељаке у сукненој одећи и брич панталонама.

- Сатима сам посматрао деда Перу, који ми је био драг, како се гурка са коњима, задиже им ноге, љушти копита и ставља нове потковице... Имао је пуно стрпљења са тим, понекад немирним животињама, али и са дечурлијом која се ту нашла, загледала, смејала се и понешто добацивала. Било му је задовољство да га деца посматрају па их није гонио, опричава Милан овај детаљ, благо се смешећи тој скоро руралној скици из тадашњег центра Лесковца.

- Изузетан доживљај је за мене био када се преко пута баба Росине куће нашла група „бугарских шпијуна“... Напољу се пуцало, можда у борби са њима. Трчао сам према прозору да видим. А она је била уплашена и није нас пуштала ни да привиримо напоље, приповеда о овоме што се дубоко урезало у његову свест.

Потом говори о обесним дечјим играма: претрчавању испред аутомобила у покрету, пентрању по крововима, прескакању плотова, брању воћа и цвећа из комшијских башти и слично, што треба можда потпуније описати у некој другој прилици.

- Свет музике открио сам преко грамофона и грамофонских плоча код чика Педе,[200] који ми је дозвољавао да сам, у његовој соби, укључујем

[200] Предраг Педа Цветковић (Лесковац, 21. јануар 1930-Лесковац, 3. новембар 1997), син Надежде Наде Мијалковић (Лесковац, 8. децембар 1908-Лесковац, 1. април 1988) и Михајла Мике Цветковића Лешњака (Лесковац, 26. новембар/ 9. децембар 1900-Лесковац, 10. јул 1979) и његова супруга Даница Дана (22. јануар 1930-Лесковац, 22. март 2004), ћерка Олге и Николе Шпаковског

(белоруски гроф из Минска – избегао у Србију после руске револуције), рођена у Броду код Црне Траве, живели су са своје две ћерке:

Светлана (Лесковац, 16. август 1954 – завршила фармацију, краће време радила је у државној апотеци, а августа 1991. отворила прву приватну апотеку у Лесковцу - "Видар"; сиротињи је давала бесплатно лекове; а творац је и неколико фармацеутских производа који се примењују у терапији), удата за Јовицу Станојковића (Зрењанин, 29. август 1955), хирурга и једно време директора Опште болнице у Лесковцу; изродили су два сина: Милоша (Лесковац, 23. мај 1982), завршио Европски факултет за бизнис и маркетинг у Београду, ради у Аустрији, у банци „Хипо", супруга Јелена (4. јун 1982), а њихова кћер Катарина рођена је у Клагенфурту (30. јул 2011). Други син Светлане и Јовице је Вељко (Лесковац, 8. јун 1986), завршио ФОН; ради и живи у Београду; поменута унчад и омиљена Нађа, су велика радост и понос деке Предрага.

Друга ћерка Данице и Предрага је Надежда Цекић (Лесковац, 20. април 1957), судија Привредног суда у Лесковцу, удата за проф. др Жику Стојановића (Лесковац, 5. септембар 1951), директора Високе пословне школе у Лесковцу; имају ћерку Настасију (Лесковац, 6. фебруар 1991; студира Правни факултет у Београду, где и живи) у пространом дворишту породичне куће Лешњака, у центру Лесковца, у приземној кући, са две велике собе, што су касније доградили.

Педини родитељи Нада и Мика имали су још двоје деце: Мирјану Миру (Лесковац, 15. март 1928) удату за Милорада Милета Елезовића, сина Председника Окружног суда у Лесковцу, која је 4. децембра 1954. родила ћерку Милицу (сада живи у Канади у Торонту са супругом Бранком Гулан и ћерком Миленом – рођена у Београду, 4. децембра); и сина Гојка (Лесковац, 28. октобар 1934), ожењеног Загорком Загом Стефановић (Лесковац, 12. децембра 1942) из породице „Цивуна", што су изродили сина Михајла (Лесковац, 23. август 1962), чија је супруга Љиљана Пешић (Лесковац, 16. август 1965), син Димитрије (Лесковац, 21. август 1989), а ћерка Јована (Лесковац, 9. децембар 1985), апсолвент архитектуре; удала се 2010. године за Деспота Васића (Јагодина, 13. мај 1981) и родила сина Петра (24. април 2010). Друго Гојково дете је ћерка Сузана (Лесковац, 15. октобар 1966), удата за Александра Ћурчића (Чачак, 17. фебруар 1966), са којим има децу: Бранимира (Чачак, 7. октобар 1993) и Вању (Чачак, 1. децембар 1995), а живе у Чачку.

У великом Лешњачком дворишту увек је било пуно деце која су се ту играла и расла, тумарала кроз цветне баште и по шупама, у то време још увек празним и згодним за тајанствене игре испуњене фантазијама и маштањем. Касније су те шупе и велика штала, президане у стамбене објекте које сада користе млади нараштаји за становање. И Милан Димитријевић се много пута забављао играјући се са децом из дворишта, дружећи се са свим укућанима, а посебно са Педом, који је уживао гледајући раздрагану децу.

Предраг је предавао производну наставу у Вишој Текстилној школи у Лесковцу. Оспособљавао је младе да практично примењују стечена знања и био веома омиљен.

Даница је завршила Вишу педагошку школу и радила као наставник биологије. Студирала је руски језик на Филолошком факултету, неколико испита пре дипломирања прекинула студије и посветила се породици.

У слободно време штрикала је лепе модне џемпере за своје ћерке и чланове породице и спремала разне ђаконије из народне кухиње, које су представљале прави кулинарски раритет.

У топлом породичном кругу расле су њихове две девојчице.

грамофон и слушам музику... То је за мене, изван београдског стана, био особенији сусрет са музичком уметношћу... Кажем ти, једно истинско „откриће“, јер сам пре тога музику доживљавао слушајући радио и кроз певање Бапке и маме, повремено...

Милан убрзо прелази на то како је као основац у I и II разреду, радо читао лесковачки дечји лист *Глас пионира*.

— Тај лист ме је привлачио више од неких других сличних београдских дечјих новина, које сам такође читао. Пратио сам све око њега и прижељкивао да се нађем међу сарадницима... Неке младе, чији су се стихови појављивали у тим новинама, сматрао сам чак особенијим бићима...

Узгред напомињем да сам и сам имао сличних жеља и побуда, али ми никако није полазило за руком да пишем као ти полетарци... Међутим, мало ко се од тих литерараца касније списатељски остварио; док сам, неколико година потом, објавио прве стихове, критичке и журналистичке прилоге у *Омладинском гласу*,[201] који је неко време излазио као прилог *Нашој речи*.

Милан се присећа и неких других догодовштина, које би злонамерници могли евентуално и наопако протумачити:

Светлана је била одлична ученица у основној и средњој школи. У Лесковцу је завршила гимназију и уписала Фармакологију у Београду, где је и дипломирала. Удала се за Јовицу Станојковића и са њим има синове Милоша и Вељка, које је деда Предраг веома нежно чувао и пазио.

Надежда Наца је у Матичној књизи рођених уписана са презименом Цекић, вероватно због тога што се испрва цела, многобројна фамилија Лешњак тако презивала, па су се, због проблема у вези са мешањем поштанских пошиљки, браћа договорила да један део породице задржи поменуто, а други узме презиме Цветковић. А можда је тачна и прича да је матичар погрешио. Била је увек одлична у основној школи и Гимназији у Лесковцу. Завршила је Правни факултет и после полагања правосудног испита изабрана је за судију Општинског суда у Лесковцу (1996), настављајући традицију породице Цветковић. Запажена је у правосуђу као добар судија и стручњак. Године 1998. бирана је за судију Трговинског суда у Лесковцу.

Њен супруг Жика Стојановић, син Станиславе (1919-2004) и Ранђела Стојановића (1914-2002), рођен је у Лесковцу, где је завршио основну школу и гимназију. Дипломирао је на Економском факултету у Београду и одмах потом почео да ради. Наставио је постдипломске студије на свом Факултету где је и магистрирао. Неколико година касније, одбранио је докторску дисертацију. Изабран је за директора Више економске школе у Лесковцу, где је истовремено и професор.

Њихов заједнички хоби је виноград породице Лешњак који је Надежда добила од оца. Тај, вероватно последњи, комад земљишта, које је некад захватало више хектара винограда, воћњака и обрадиве земље, сада негују Надица и Жика.

Поносни су на ћерку Настасију, одличну ученицу, која носи име Жикине баке по мајци. Виноград је дао прве плодове, кад се Наћа родила. – Белешку начинила Драгојла Цветковић.

[201] Песма *Све је љубав*, према којој је и насловљена прва збирка песама, штампана је 18. фебруара 1956; а први књижевно критички приказ збирке стихова Александра Тишме *Насељени свет*, 23. II 1957; одломци из веће студије *Жак Превер – песник обичног и свакодневног,* 16. III 1957.

— Са братом Градимиром „правили“ смо „шверц–карте“ за улазак у биоскопску башту. Понекад смо се пели и пребацивали преко неких зидова и кровова, што није било ни лако ни безопасно... Могли смо се строваліти са тог крова, или пропасти између трулих греда.[202]

Слушајући га, питао сам се како би на ове и друге сличне „подвиге“ гледала његова Бапка, да јој је причао о томе? Вероватно би се ужасавала и са пуно брижности и страха пратила сваки његов боравак у Лесковцу.

Милан придодаје и детаљ о брању и кидању цвећа из повеће баба Росине баште, које је она неговала и чувала.

— Лепе букете цвећа давали смо неким Французима, који су седели и пијуцкали у једној кафанској башти, што се налазила у правцу Гаретове палате, покушава да прецизније одреди место. — А Французи су нам, за узврат, давали неки ситан новац, са француским симболима: сноп и секира.

Био је из ратне 1942. године, мало поћута па додаде потврђујући свој исказ: — И данас га чувам!

Сећања га враћају на дане проведене у Лешњаковој кући.[203] Јер, када због дужег одсуства или путовања родитеља није боравио код баба Росе,

---

[202] Рукописне белешке из разговора са М. С. Димитријевићем, Хвар, 28. I 1988. – Ауторизован исказ М. С. Димитријевића, Београд, 21. VII 2004.

[203] Угледни велетрговац Никола, власник ужарске, кудељне, винарске, ракицијске и шпекулативне радње „Мика Цветковић и Син“, по коме аутор ове књиге носи име, један од челника градске Трговаче коморе, много је путовао, куповао и препродавао робу, по балканским, ређе по далеким европским земљама, а био је у кумовским и побратимским односима са великим индустријалцима и у сродству са банкарима у чаршији. И тако, на неки начин, обезбеђивао сигурност и покриће за свој и њихов капитал. Од свог умешног и промућурног оца Михајла, пишчевог прадеде, вазда у сукненим панталонама, са гуњем и антеријом, наследио је неколико десетина хектара плодне земље у околини Лесковца (Куколовце, Јајина и др.) и делић хисарског брда под виноградима. То је старина Михајло купио златницима, узетим од Турчина, због чега су га ондашње власти гониле, па се дуго скривао у Чифлук Мири и оближњим засеоцима.

Када је син, велетрговац, који га је наследио, са три вредна и послушна, али не много витална сина, (и двојицом послатих на високе школе, у Беч и Београд), стекао повеће богатство, поред куће приземљуше, подигао је, на Нишкој улици, велику, нову и лепу, са приземљем и спратом, споља богато украшеном мермерним стубовима и гипсаним фигурама; а убрзо потом, у истој авлији, саградио је и двособну кућицу, названу „летња кујна“. Иначе, сви виђенији трговци, газде, па и индустријалци са Широке чаршије, понајвише су обитавали у тим *кујнама*, што су вођале на прегорелу запршку и јаке зачине. У њима су имали и гвоздене кревете, да прилегну после богатог ручка, због доброг варења; док су у великој, углавном „гостињској“ кући, боравили само о великим верским празницима, за славе, породичне свечаности и понекад у благдане (о животу имућних лесковачких породица, види књигу С. Димитријевића, *Историја Лесковца и околине (1918-1928)*, Лесковац, 1983, стр. 292).

Живот ове старинске патријархалне породице, која је упркос свему, и у време послератне изградње и национализације, још увек, зачудно, постојала као *задруга*. Присна, сродничка и братска повезаност бројне родбине, у великој лешњачкој авлији, „дођошима“ је била у много чему несхватљива. Та лешњачка

чувала га је тетка Зага, код Лешњакових, где се дружио са нешто старијом браћом и њиховом родбином. У том повећем друштву старијих и млађих имао је склоност да се „покаже“ у малим подвизима:

— Пењао сам се врло високом слубом која је, изнад коњушница, вишеспратно сезала до „салача“ пуног сена... Волео сам да седим у том мирисавом сену и да се препуштам маштању. Било је нечег тајновитог у том полумраку, испуњеном сувим травама, описује нам скоро поетски тај детињски доживљај.

— Када бих одмакао са пењањем на високим пречагама, скоро сви у Лешњаковом дворишту би се чудили: “Ено га Миша на слуби... пентра се, пентра...” То пењање, или „пентрање“, како су говорили, био је неки мој покушај да савладам страх од висине, који сам носио негде дубоко у себи, почиње да анализира стање свога духа.

Миланов страх је био нормална, скоро инстинктивна реакција на понорност која га је вукла да се стровали. А савладавање и процес привикавања на страх, за њега је, такође, био унеколико природан и повезан са проценом ситуације коју може да савлада.

— Јесте, страх је чинио да сам се чврсто држао за пречагу, стезао је из петних жила, јер ако се оклизнем да бар могу неко време да се задржим изнад амбиса...

— Можда ти је то уливало неку сигурност, прекидам га овом упадицом у потанком психолошком разлагању.

фамилија унеколико је сличила латифундији, у којој се догађало пуно тога што и у малим насеобинама и скрајнутим варошицама: од заједничких славских свечаности, родбинских весеља, рођендана, свадби, до погреба; од братске пожртвованости до сваковрсне небриге, од међусобне фамилијарне помоћи до инаџијској подметања стопала, како би се спречила свака изградња или доградња, неопходног купатила, на пример, или мокрог чвора, како се то сада зове; од претераних узајамних похвала до порицања било каквог доприноса, нарочито мог доприноса у срећивању баште, или скупљању сена, брању грожђа...

Ту се у неколико одсликавало и збивало све што и у великом свету, иза чврстих зидина, ограда, или тараба дворишта са скученом кухињом, која је скоро била стециште свега, као и у добро чуваним и скоро неприступачним примаћим собама, на спрату.

У том малом лешњачком атару седи белоглави свекар, са усуканим брковима, и џангризаво замера снахи са запаљењем плућа, супрузи млађег сина Чедомира, свога „подрумског радника“, што је испржила *два јајца;* а властитој невенчаној жени допушта да неке бајословне породичне драгоцености однесе у „туђу кућу“, па је после снахе, супруге од синова, који пред оцем не смеју ни главу да подигну, небригом доведу у питање; а онда, када оне постану свекрве, неке од њих, помало напуштене, секу вене и докончавају у старачким домовима, док та незахвална деца постају високо рангирани титулаши, а њихови синови пак одбацују једног од очева који је припомагао својој самохраној унучади... (Преобликовани одломак из веће литерарне прозне целине, аутобиографског карактера, под радним насловом *Разводојлиштво – Лична историја једне љубави*)

— Увек ми је било теже силажење од пењања, јер сам морао да гледам наниже у дубину, која ме просто вукла у суноврат, објашњава ми психолошке разлоге...

— Силажење и погледавање у дубину, симболички гледано, може да буде нека врста трагања за мистичном мудрошћу, кажем му напола у шали... — Али, да знаш, тај твој „силазак“, поред потраге за једним видом поновног рађања, настављам хуморно да му говорим, — да ли је можда и једна врста искупљења због мрачне и грешне природе?

Милан на ова моја симболичко-мудролијска зановетања узвраћа и придодаје:

— Да ли се сећаш када смо се оно пре четири-пет деценија, негде на Ташмајдану, возили на огромном валовитом тобогану... Ти ме питаш: зар није било лепо ово узлетање у небеске висине па суновраћивање у понорност и безданост? Ја ти све то потврђујем, мада ми је за време вожње срце било у петама...

— Ма пусти, то је било прадавно, одговарам му — Важније од тог присећања на наше негдашње бојазни од строваљивања у дубине јесте једна можда заблудна симболичка појединост: да су неизмерне дубине, — праисконско извориште васионе... То ти је као астроному вероватно знано, а мени је опет интересантно као поетски детаљ.

— У вашој, Лешњаковој кући, у рано јутро, будила ме је бука и звоњава кола са запрежном вучом, мукање животиња, гласови сељака који су журили на пијацу... Била је то карактеристична врева, жамор и мешање гласова људи и животиња, испред пијаце, описује Милан ту атмосферу, уз настојање да именује понешто особено

— Јутарња врева и буђење... То је нешто што бих и сада желео да осетим, враћа се, са мало завичајне носталгије... — Клопарање кола, звецкање коњских копита, повици, њиштање и лајање... Богатство и какофонија најразличитијих звукова, гласова, неартикулисаних узвика, дочарава ту акустичну представу, која, као да му још помало звони у ушима.

— Тада је Надица, чика Педина ћерка, имала три–четири године, рече изненада и сасвим неочекивано, правећи извесно само њему знано поређење.

Милан је уверен да сваки човек треба самог себе да васпитава, и то увек и непрестано, такорећи до краја живота. А из преданог дружења са баба Софијом, касније је схватио да васпитни утицаји могу да развијају и подстичу способности, али не и да их стварају.

- Тата је у васпитном деловању на мене увек инсистирао на самосталности, на потреби да сам одлучујем и опредељујем се... Када би мама покушавала да ми да неки важнији савет, или да битније утиче на моју одлуку, отац је говорио да ме остави на миру, јер сам способан да сам одлучујем, без туторисања, застаје као да се премишља да ли да настави даље, окреће главу мало устрану тражећи припомоћ негде споља.

- Способност... одлучивање, понавља ове речи, па одрешито наставља: - Све је то лепо, али ја сам се често осећао недорастао за доношење крупних, судбинских одлука и тражио сам да ми неко помогне... У ствари,

кључне одлуке сам скоро увек доносио доста тешко, после много премишљања и колебања, подвргавајући их често поновном преиспитивању...

То му је послужило као основа да пређе на указивање о нужности проверавања када је у питању научно-истраживачки рад, о потреби обазривости при научним тврђењима, о пажњи и будности када се ради о могућим празнинама у постигнутим истраживачким сазнањима и онда кад се прећуткују и проналазе само вербална решења, уместо да се каже како је реч о привременим ставовима који ће у датим моментима моћи да се ревидирају и коригују.

- Из ове садашње перспективе ми се чини да је та особина потребна човеку који се бави науком. И стално ми је у мислима мото који стоји на једном италијанском часопису из физике: *Проверавати и опет, проверавати, оно што је већ било проверено*, наводи и додаје: То би требало да карактерише научника-истраживача; а управо је супротна особина основним одликама доброг војсковође, који у тренутку, без одлагања и колебања мора да донесе битну одлуку.

О утицају мајке Наде, у раном детињству, Милан говори доста суздржано, не желећи да је повреди, али ни да умањи пресудну улогу других, пре свега баба Софије. Међутим, касније, нарочито после бакине смрти, доста тога се изменило, поготову у зрелијем добу.

- Кад погледам уназад, чини ми се да је утицај мајке био релативно скроман. Понајвише сам у детињству био са Бапком, док су моји родитељи били заузети својим пословима. Са мајком сам најчешће одлазио код лекара; она ме је испочетка водила у школу, са њом сам више боравио на летовању. То је, уосталом, било оно мало времена када сам био одвојен од бабе...

На моје захтеве да прецизније одреди и искаже утицај своје мајке, Милан одговара:

- Мени је, на неки начин, Бапка замењивала – мајку... Мајка асоцира и упућује на нежност, а ја сам управо од Бапке примао ту нежност; одлазио сам у њену собу; примала ме је нежно и топло у свој кревет, миловала ме, грлила, чувала и од свега бранила. Тако присног физичког додира са мајком скоро да се и не сећам, а у односу на оца, то су биле батине, каже са мало претеривања, али ипак додаје: зато ја свога сина Владимира[204] никада нисам тукао.

---

[204] Владимир М. Димитријевић рођен је 9. јуна 1978. године у Београду, где је завршио основну и Средњу графичку школу – Фотографски смер. Судира дизајн текстила. Успешно се бави ликовним стваралаштвом, као и поезијом. Објавио је више ликовно-графичких прилога у књигама и часописима: *Космички цвет* – Антологија песама о космосу (Просвета, Београд, 2003); у часопису *Васиона*, а ликовно је обогатио, са више прилога, и цео број часописа *Наше стварање*. У зборницима *Развој астрономије код Срба* III-VI његови радови красе корице, као и у неколико других зборника и књига апстраката; а Радован Илић је објавио интересантне прилоге о његовом графичко-уметничком стваралаштву.

На научној конференцији *Развој астрономије код Срба III*, одржаној од 25-28 априла 2004. године у организацији Астрономског друштва „Руђер Бошковић“, Радован Илић, са Учитељског факултета у Јагодини, у реферату *Космичке визије у*

Поново сам се, у другој прилици, распитивао о утицају мајке на њега. И то, поред осталог, због у нечему сличне нам анђелковићске породичне генетске основе.

- За мајку сам, у свом доживљају света детињства, а и касније, везивао нешто што могу означити као тежњу за ауторитетом, тежњу да се ослоним на некога ко је старији, умнији... Она ми је била ослонац и припомоћ у процесу доношења правилних одлука, али и личност на коју ћу пренети терет одлучивања о битним, судбинским стварима.[205] Напоменимо да је то било настојање да се досегне висок идеал, који је представљао родитељ као истински Учитељ.

- Од мајке сам, на неки начин, попримио и извесно осећање страха и бојазни, пред скоро сваки јавни наступ. Иако сам учествовао на великом броју научних скупова и конференција и одржао неупоредиво већи број предавања овде и на страни, и данас осећам извесну напетост, па и трему пред јавно наступање.

- Касније, Милан је захваљујући великом предавачком искуству потиснуо сваки осећај треме и наступао продуховљено, са шармом и врло убедљиво, помно пратећи реакције публике, којом је настојао да психолошки и сугестивно овлада.

Подсећам га узгред на Андрићев исказ да у сваком јавном наступу има нечег стидног.

- О том стању духовне набојитости, треме, разговарао сам са мамом и распитивао се код ње, наставља Милан да преиспитује присуство генетских и других уплива, и додаје како то бива само за кратко. – Али чим почнем са предавањем – трема нестаје, као да је руком однесена.[206]

ликовним представама Сретка Дивљана и млађих графичара осврћући се на ликовне прилоге младих уметника посвећених космичким темама, говорио је посебно о ликовним концепцијама и доживљају космичких збивања и сензација младог Владимира М. Димитријевића, који радо укључује космичке симболе у своје ликовно обликовање. Он на својеврстан начин наставља лук космизма у нашој модерној уметности од периода зенитизма (Љубомир Митић), до модерних експресионистичких и неоекспресионистичких визија ове врсте. Графички детаљи са космичким духом и усмерењем испуњавају и креативно осмишљавају њихову ликовну поетику, као и целину аутохтоних уметничких концепција.

Млади графичар Владимир Димитријевић талентовано и са израженим смислом приказује представе свог разуђеног света у коме је садржана могућност понирања у дубље слојеве стварности дајући у графикама синтезу идеје и постојања, измаштаног и виђеног.

Изражавајући лични доживљај успешно пронађеним симболима, уметник сликовито открива свој унутрашњи поглед на живот и свет који га окружује.

[205] Рукописне белешке из разговора са М. С. Димитријевићем, Хвар, 28. јануар 1988.

[206] Једном приликом разговарао сам, о сличној теми, са проф. др. Слободаном Ж. Марковићем, који, такође, има велико предавачко искуство. Он ми је са пуно искрености рекао: - Ево, више од 42 године како држим наставу и увек, пре почетка часа, осећам извесну трему. Али кад почнем да говорим, са првим

У даљим Милановим размишљањима о генетским утицајима мајке Наде у погледу оданости, послушности и одговорности, истиче:

- Од маме сам наследио и дозу послушности према онима који су као зналци – ауторитет. Због великог знања, ширине и културе, они су посебно вредни у мојим очима, застаје мало, приподиже наочаре и наставља. – Осећање одговорности сам, такође, попримио од маме... Ако се обавежем да нешто урадим онда све чиним да то и остварим. Иначе ме притиска свака нереализована обавеза.

Али, да не би остао само у равни позитивног самоприказивања, осврће се на неке своје мањкавости.

- Имам утисак да сам од маме наследио извесну тежњу ка нереду, а од оца смисао за систематичност. У мени се те две особине сучељавају и боре, пођута мало као да размишља, па настави: - Са годинама, изгледа, све више преовладава тежња ка реду и систематичности...

- Као и код већине деце – отац ми је увек био идеал, који сам целим бићем тежио да достигнем. Желео сам да скоро у свему будем као он и сматрао га у много чему недостижним, јер тешко је било домашити га у стваралачком погледу, говори ми Милан док у Сплитској луци чекамо брод за Хвар.

- Моје жеље и амбиције су вазда биле да се делотворно остварујем и потврђујем, као и мој отац, али сам истовремено сумњао да то могу да постигнем, прецизира одговор на наше питање о узорима, и наставља:

- Очево постојање и радно и научно истрајавање, и поред његове озбиљне болести, за мене је увек било подстицајно, па и инспиративно... Кажем ти, био ми је у много чему – недостижан идеал.

Пошто је то још једном подвукао, варирајући сличну мисао, Милан у сећањима на детињство пронађе и конкретне примере, којима би да поткрепи и илуструје своје казивање:

- Када сам у детињству покушавао да урадим нешто око издавања листа, и слично, то сам чинио по узору на оца... Просто сам га подражавао у свему што сам могао! А онда, када се мало прену, чувајући се да не буде неправедан према својим најближим укућанима, рече мало пригушеним гласом:

- Био сам срећан што сам имао такве родитеље, пре свега оца, Бапку, мајку, који су ми пружали све... И више од онога што се пожелети може. Постањем у таквој породици, чини ми се, било ми је даровано оно што друга деца можда нису имала.

Неколико дана касније Милан се поново, али сада из другог угла, враћа разговорима о свом оцу:

- За разлику од Бапке, татина знања била су за мене недостижна. Представљала су неку врсту куле светиље идеала према којој човек треба да тежи. Милан и овде, још једном, изражава сумњу да може достићи оца.

реченицама, напетост и трема се распрше… То је нешто скоро природно, напомиње, када се човек одговорно односи према предавачкој активности.

- То ми је доста често представљало одређени проблем, поготову што сам сматрао да деца треба да буду боља од очева, и да је то природно... Међутим, увидео сам да, када су очеви тако недостижни, то може да буде и психолошки проблем... Као дечак, трудио сам се, да по неки пут мало детињасто и наивно опонашам оца, покушавајући да као и он „пишем“, да правим и склапам књижице, ту мало пођута, замисли се... – Јесте, себе сам у будућности видео у улози човека који се бави науком, баш као и мој отац... Али, са друге стране, увек сам се, сумњајући у себе, бојао да то неће бити моја заслуга, него његова. Бојао сам се, ето, да не постанем „нешто“ само захваљујући његовом утицају, везама и пријатељима. И зато сам тражио себе у оним областима науке, које се битно разликују од његових, у астрономији, на пример, закључује Милан овај део исповести.

- Приликом прочитавања забележеног текста Милан накнадно додаје:

- Ево, замисли да сам се посветио областима очевог научног истраживања и деловања, и да сам ту нешто постигао, многи би рекли „њему је лако, отац му је у томе помогао“. Увек сам тражио независну и објективну потврду резултата које сам постижем. Тако, на пример, мени није било довољно да стихове објављујем у *Нашој речи* или у *Нашем стварању*, штампаним у родном Лесковцу, већ сам их слао и тамо где иза мене није стајао нико, да бих проверио своје могућности.[207]

- У родном дому увек сам био окружен књигама, енциклопедијама, атласима, речницима... Одрастао сам и развијао се у једној интелектуалној атмосфери, у сусретима са највиђенијим интелектуалцима, нумизматичарима, филателистима, колекционарима, назначава Милан појединости из свог духовног окружења, и оцењује да је то била значајна предност.

- Често сам се питао шта и како бива са онима који немају те и такве могућности?

Потом се сећа широке очеве подршке и разумевања за скоро свако испољено интелектуално-стваралачко интересовање.

- Ако сам се занимао за хемију, увек је настојао да ми обезбеди литературу, приручнике, књиге, као и основне техничке услове за експерименте: малу лабораторију, епрувете, сталак, потребан материјал и друго, што је било нужно за огледе.[208]

Онда се спонтано присећа како је, у експерименте из хемије, увукао и свог школског друга Немању Ристића, кога је просто инфицирао тиме.

- Немања је набавио уранилнитрат, што је превазилазило уобичајена дечја интересовања и изазивало известан зазор код старијих... Успели смо да

[207] Рукописне белешке из разговора са М. С. Димитријевићем, Београд, 22. децембар 2003.

[208] Напоменимо, да су и Милановом оцу Сергију, родитељи обезбедили малу, импровизовану хемијску лабораторију у кући. У њој је имао најнеопходније инструменте који су му омогућавали да изводи различите експерименте. Лесковачки апотекари су знали за ову Сергијеву истраживачку пасију и интересовање, па су му „давали различита хемијска средства, као димећу сумпорну киселину, азотну, хлороводоничну, затим отрове које нису стављали на располагање приватним лицима“. - Н. Цветковић, *Живети пуним животом*, стр. 58.

у школи заинтересујемо један број другова за хемију и хемијске експерименте, о којима смо понекад са одушевљењем причали.

Милан је тада, са Немањом и још са неколико другова, учинио посету Музеју Николе Тесле, чије га је грандиозно дело испуњавало усхитом и подстицало на истраживања. И узгред додаје:

- У Музеју је урна са Теслиним прахом, и то у златној кугли, каже као да се мало чуди, па закључује – Кугла је савршен облик, и Тесла је савршен ум!

После ове мале дигресије настави да се присећа младалачке преданости хемији, првих огледа, и реакција које је то изазвало међу друговима и професорима у школи:

- За наша интересовања за хемију, и експерименте које смо самоиницијативно изводили, сазнали су наши наставници, директор и други. То им је било врло необично па су нас, мимо очекивања, позвали на својеврсно „преслишавање“. Затражили су да донесем свеску у којој сам бележио експерименте, да виде о чему се ту ради. Било им је нешто сумњиво. Наставница хемије је погледала свеску, проверила, и рекла да све то треба „санкционисати“ и основати секцију хемичара, попут оних литерарних или драмских.

Издвајање посебне свеске, у коју би се записивале појединости о експериментима, иницирао је, према Милановим речима, његов отац Сергије. Предложио је да, у једној наменској свесци, региструје експерименте, процесе које запажа и све оно што ради. Напоменимо да је и сам Сергије, својевремено, имао жарку жељу да студира хемију, али се то није остварило због веома лоших услова рада у лабораторијама на Филозофском факултету у Београду.[209] У интересовањима сина Милана за хемију, назирао је продужење својих жеља.

- Тата је само иницирао то са свеском и бележењем, али се није упуштао у детаље, нити је то посебно пратио, надгледао, контролисао. Занимљиво је да је и Немања Ристић, према поменутом узору, и сам оформио сличну свеску, напомиње Милан.

Професорка хемије је на једном од часова извела Милана пред разред и затражила да покаже свеску са белешкама о експериментима. Пошто је само завирила у белешке рекла је одсечним гласом, грубо: „Све саме глупости и будалаштине“, казала је то са багателисањем. „Ето, они су (мислила је и на Немању), открили и чак именовали нови елемент“, ругала се.

[209] Кад је кренуо на студије у Београд, Сергије је, како сам каже, пошао да се упише на хемију и физику, што је и обећао оцу. Међутим, веома неповољно стање и крајње лоши услови у хемијској лабораторији, у сутерену ондашњег Филозофског факултета, „са слабом инсталацијом и увек присутним испарењима – озбиљно су ме пренули и упућивали у другом смеру“. А и немио догађај, везан за смрт блиског породичног пријатеља Душана Спирића, који је тек завршио хемију, и у тим лабораторијама уништио своје здравље, учинио је да одустане од студија хемије и физике и определи се за студије економских наука на Правном факултету. – Исто, стр. 59.

- За мене је то било врло мучно и понижавајуће, поготову што је то учинила пред целим разредом... Иако се то догодило пре толико година, у мени је још живо сећање на сваки и најситнији детаљ.

После тог, за њега готово драматски тешког доживљаја, Милан се пожалио оцу, који га је пажљиво саслушао настојећи да га некако примири и утеши.

- Покушао је да залечи моје подубоке емоционалне ране, оцењује Милан са дистанце.

Сергије је том приликом посаветовао и упутио сина како да превазилази могуће сличне неприлике.

„Таква неразумевања и несугласице чекају те у животу; на све то мораш бити спреман. Међутим, само кроз експериментисање, тражење, понекад и лутање и сустајање, може се доћи до резултата“, упозоравао је Сергије, говорећи да је то пут на коме треба упорно истрајати.

Под тим, Сергије је подразумевао опстајање и преодолевање у различитим животним фазама и етапама. Човек не посустаје у својим истраживачким намерама и хтењима, ако су она присутна више него у једном времену и моменту, и континуирано се продужавају.

- Захваљујући том очевом упозорењу, и трајно присутном студијско-истраживачком набоју – ја сам истрајао, упркос разноликим сметњама, оспоравањима, сумњичењима, закључује Милан.

Док сам га слушао и ово бележио помишљао сам на онај Лајбницов став: да је трајност, истрајност, збир мноштва тренутних стања и бесконачних потеза, при чему је сваки од њих у датом тренутку креација.

Забележили смо ове појединости јер оне одсликавају широку сферу његових интересовања, за различите области природних наука. Осим тога, употпуњују представу о животном окружењу и атмосфери, о развојним процесима, утицају оца, његовим саветима и упућивању.

Сергије је имао извесне резерве према његовој намери да студира астрономију. Својски се залагао да Милан упише физику на Природно математичком факултету. Чак је и сам хтео да, у одмаклим годинама, студира физику, која се некада изучавала заједно са хемијом, што му је била једна од младалачких жеља и љубави. На тај начин он би остварио свој сан из ране младости.[210]

Питамо Милана да ли је његов отац у поодмаклим годинама то озбиљно мислио, или је то можда био вид наговарања и подршке?

---

[210] Сергије Димитријевић је, како смо раније писали, осећао посебну наклоност према физици и хемији. У гимназијским данима, чак је и асистирао професору Игору Павлову, при извођењу експеримената у VII и VIII разреду. Уз то, Сергије је био један од ретких, који је поседовао кључеве од физичко-хемијског кабинета, и вршио припрему за извођење експеримената…

Професор Павлов, и касније његов колега Владимир Пастељ, инсистирали су да Сергије свакако студира физику или хемију. „Они су чак гарантовали његовом оцу да ће, на факултету, за кратко време бити изабран за асистента, уколико се буде определио за ове науке. Јер, његово знање, таленат и смисао за те науке далеко су превазилазили све оно што су показивали и најбољи ученици“. – Исто, стр. 58.

- Он је то сасвим озбиљно мислио, одговара нам Милан одлучно и непоречно. – Имао је нешто одабране литературе из те области, али сам га ја одговарао од такве намере, јер сам се бојао да би га те студије могле стваралачки онемогућити на другим пољима рада, као што су економска историја, историја радничког покрета и партије, историја Лесковца и слично. Говорио сам да он треба да заврши своје капитално дело *Corpus numorum Serbiae*.[211]

Сећајући се различитих утицаја, родитеља, пријатеља и другова, Милан помиње и уплив који су на њега вршили чланови шире фамилије, нарочито браћа Душан Цветковић Лешњак,[212] Градимир Костић Грозничка,

[211] При том Милан дуже говори о важности *Corpus*-а, који може бити изузетно значајно дело. Напомиње да је и др. Станиша Новаковић у тексту објављеном у *Нумизматичару*, експлицитно забележио да је Сергије био у свему у стању да начини поменути *Corpus*. Један од првих корака у овом правцу, поред бројних студија и монографија о српском средњовековном кованом новцу, представља објављивање *Каталога српског средњовековног новца*. – Завод за уџбенике и наставна средства – САНУ, Београд, 2001.

[212] Душан Цветковић Лешњак (4. септембар 1941), млађи син Загорке (Косанчић, 8. децембар 1919- Лесковац, 26. децембар 1994) и Чедомира (Лесковац, 28. јул 1902 - Лесковац, 3. новембар 1971), Миланов брат од тетке, завршио је основну школу и гимназију у Лесковцу. Истицао се одличним успехом у школи и друштвено-политичким радом. На Технолошком факултету у Београду био је један од уредника листа *Технолог*. После дипломирања запослио се у фабрици лекова „Здравље“ у Лесковцу. Убрзо је изабран за директора института.

Неко време потом прелази у фабрику „Невена“, на место директора погона козметике. У лесковачком „Југопетролу“, најпре се налазио на дужности директора, затим саветника у истом предузећу.

Био је посланик Народне скупштине Србије (2000-2003) и кандидат за председника Општине Лесковац на локалним изборима 2002.

Од ране младости бави се списатељским радом. Објавио је више студијских, журналистичких и других прилога.

Ожењен је ћерком Сибинке Раденковић (умрла 1987) и Милорада Златковића (умро 1993 у осамдесетој години), Зорицом (Ћуковац, 30. април 1949), са којом има ћерку Јелену (Лесковац 3. јул 1970) и сина Чедомира (Лесковац 7. мај 1972).

Ћерка Јелена завршила је Музичку академију у Београду и постдипломске студије, а докторирала октобра 2012. са тезом *Стваралачко подстицање иманентног слуха и развијање естетичко-рецепционистичког метода*. Током студија певала је у познатом хору *Колегијум музикум* под руководством Даринке Матић Маровић, тада декана Факултета, са којим је наступала у више европских земаља. Познати музички стручњаци истицали су њен певачки таленат и префињен глас. У исто време припадала је музичкој групи „Оџила“, која је неговала стилизовану ромску музику, одабраног репертоара.

Радила је у Музичкој школи „Станислав Бинички“ у Лесковцу као професор солфеђа, где је водила школски хор и припремала магистарски рад. После магистрирања изабрана је за доцента на Факултету уметности у Нишу.

Креативна је уметница у домену хорског певања са бројним наградама и признањима, као што су: на републичком такмичењу хорова у Вршцу 2004 године, где је хор освојио специјалну награду и био лауреат такмичења са максималних 100

сестра од тетке Љиљана Костић Цакић,[213] Родољуб Цакић Роде и њихови интимни пријатељи, посебно Драгојла Пауновић Дуда, касније удата

поена; самостални целовечерњи концерт у Галерији Народног музеја у Врању; самостални целовечерњи концерт у Дворани Нишког симфонијског оркестра; завршни концерт на Фестивалу дечје класичне музике „Чичко Стојан“ у Перник у – Бугарска; целовечерњи концерт у Националном театру у Мајену – Француска, поводом свечаног отварања концертне сезоне 2008. године (није такмичарског карактера) – диплома и захвалница; целовечерњи концерт у Свечаној сали Факултета уметности у Нишу 2010. године, специјална гошћа концерта ванредног професора овог факултета, соло-певачица Александра Ристић; целовечерњи концерт и диплома и захвалница у оквиру ревијалног дела програма Охридског хорског фестивала 2010. године; самостални целовечерњи концерт у оквиру ЛЕДАМУС-а (Лесковачке музичке свечаности) под називом ВЕРА МИЛАНКОВИЋ И ЗВЕЗДИЦЕ. Добитник је Октобарске награде града Лесковца за 2009. годину.

Јелена живи са Владимиром Црвеницом (13. фебруар 1971) и одгајају сина Јована (4. фебруар 2013)

Син Чедомир завршио је Вишу пољопривредну школу и Факултет за менаџмент. Ради у фабрици лекова „Здравље“ у Лесковцу.

Ожењен је Слађаном Цоцић (Лесковац, 11. новембар 1978) ћерком Предрага (1946) и Невене (1948) и има синове Душана (11. јул 2002), који носи дедино име, и Марка (21. мај 2005).

[213] Љиљана Цакић, рођена Костић, (Лесковац, 29. јун 1941 – Лесковац, 13. фебруар 2013), из познате лесковачке породице Раде и Божидара Бошка Костића зв. „Грозничка“ (Лесковац, 11. октобар 1911 – Лесковац, 3. октобар 1982), завршила је Гимназију у Лесковцу и Вишу управну школу. Радила је у Општини Лесковац, у Секретаријату за комунално стамбене и скупштинске послове. Удала се 29. новембра 1959. године за Родољуба Родета Цакића (Лесковац, 29. април 1936 – Лесковац, 28. март 2000).

Родољуб Цакић, син Загорке (Лесковац, 1900 – Лесковац, 1976) и Славка Цакића Кијамета (Лесковац, 1902 – Лесковац, 1981), завршио је Пољопривредни факултет у Београду и запослио се у Друштвеном предузећу „Пољопривреда“ у коме је био директор током целог радног века. Организовао је рад у предузећу у свим секторима пољопривреде, сточарства, воћарства, виноградарства, ратарства и остваривао веома добре резултате. Љиља и Роде су се увек ангажовали у решавању проблема у широј породици и код својих многобројних пријатеља.

Њихов син Дејан Цакић (Лесковац, 27. фебруар 1962), Миланов сестрић, завршио је Правни факултет у Нишу. Радио је у „Југопетролу“ – сада НИС у Нишу, а од 2004. до 2008. био је заменик председника Скупштине града Ниша. Ожењен је Снежаном Јованић (Лесковац, 26. новембар 1967), ћерком Јаворке Гусларевић (Пардик – Ражањ, 31 август 1944 – Ниш, 13. јануар 2008) и Радивоја (Старо Петрово Село – Нова Градишка, 29. август 1940), која је завршила Економски факултет у Нишу и ради у JATy - Air Србија; имају сина Луку (Ниш, 17. октобар 1993 – студира Високу школу струковних студија у Београду) и ћерку Нађу (Ниш. 25. јун 1996 – похађа Спортску гимназију у Београду).

Млађи син Љиље и Родета Цакића Нинослав (Лесковац, 16. јул 1965) живи у Лесковцу. Завршио је Вишу економску школу и ради у „Агробанци“. Његова супруга Сузана Ђорђевић (Лесковац, 19. октобар 1965), ћерка Катарине и Тодора (Лесковац, 3. фебруар 1931 – Лесковац, 9. март 2004), завршила је Вишу економску

Цветковић. Дуда је друговала и пријатељевала са њим и уводила га у круг свог „друштва“ које је живело на другој страни реке Ветернице. Милан се радо сећа бројних појединости, о којима уверљиво прича:

- Кад сам имао десет-дванаест година, догодило се да сам рођендан славио у кући Лешњакових. Тада сам молио Дуду да дође на мој рођендан, иако је то њој можда било непријатно. За рођендански поклон ми је даровала веома занимљив албум *Свет технике*. Уз албум је ишао и комплет сличица за лепљење.

Дуда је с пажњом одабрала поклон, имајући у виду његово добро познавање математике, физике, као и врло изражену склоност према историји. У једној лесковачкој књижари пронашла је поменути албум. „Осетила сам да је то прави поклон“, рекла је тада.

- То ми је, могу да кажем, најдражи рођендански поклон, ако се упореди интензитет радости и задовољства, који је могао изазвати у једном моменту. Онда ми је тај албум, поред излета у Царичин град, пружио огромно задовољство.

Милан нам објашњава како је те сличице требало пажљиво изрезати и излепити на одређеним местима у албуму.

- Уз сваку од тих, за мене чаробних сличица, била је забележена кратка историја техничког проналаска и достигнућа: од прве локомотиве и железнице, преко развоја авијације и космонаутике, до грађевинарства и архитектуре. - Милан ту мало поћута, као да нешто промишља. – Кажем ти, сви резултати техничког развитка од египатских пирамида – до Емпајер Стејт Билдинга, каже сликовито, имајући у виду развојни лук техничких домашаја. – И сада бих могао да призовем у сећање више од половине сличица из албума *Свет технике*, који ме је читавог обузео и испунио. Можда ме је нешто од тих сазнања упутило да се посветим астрономији и астрофизици.

Моћ призивања у сећањима израз је снаге духа да креативно мисли о прошлости. Милан као научник, на свој начин чува сећања, смештајући их у одговарајуће „ладице“ дуготрајног памћења.

ОСНОВНА ШКОЛА – УВОЂЕЊЕ У ЖИВОТ И ГИМНАЗИЈСКИ ДАНИ

Миланове предшколске припреме биле су врло темељне и обухватне. У њима је свесрдно суделовала баба Софија са богатим васпитно-педагошким искуством, већ провереним у образовном раду са сином Сергијем. Слова азбуке научио је пре поласка у школу, то важи и за читање; а могао је и да пише штампаним словима и да понешто израчуна.

Прочитавамо написано о предшколским данима, са намером да Милан ауторизује своје исказе. Пошто је чуо формулацију о словима и азбуци, коју је, према нашим белешкама, савладао неколико година пре поласка у школу, он врло енергично реагује:

школу и ради у ЈП „Водовод“ у Лесковцу. Имају ћерку Милу (Лесковац, 6. август 1999).

- Не никако „неколико година“ пре поласка у школу, јер је учење слова, поготову кроз игру, процес који траје и није везан за одређени временски тренутак!

На питање да ли се сећа када је почео да чита, одговара:

- Не знам тачно у којој сам години почео да читам и пишем, али оно што могу сигурно да кажем, то је свакако било пре поласка у први разред основне школе.[214] Неко време 1953. године, због татине тешке грудне болести, живели смо у Дубровнику. Он је тада, упркос болести, лечећи се, радио у Дубровачком архиву,[215] Милан мало застаје, као да за тренутак прелистава своје сећање, а онда прецизно додаје:

- Лепо се сећам да сам тада, са шест година, просто „гутао“ *Политикин забавник*, нарочито стрипове у њему. Са нестрпљењем сам очекивао сваки његов број. У то време сам исто тако помно читао и *Политику за децу*, која је, као и данас, излазила четвртком, а пратио сам и оно што је *Борба* објављивала за децу,[216] саопштава Милан, избегавајући, упркос нашем инсистирању, да тачно означи колико је година имао када је почео да чита и пише.

- Ако хоћеш ти узми изјаву од маме, можда се она сећа, напомиње узгред, не желећи да говори о нечему што не зна сасвим поуздано.

Из предходних разговора са Милановом мајком Надом, приликом рада на овој књизи, сазнао сам занимљиву појединост да је, као сасвим мало дете, латиницу научио са бочица за лекове.

- Сналазио сам се и у латиници, каже Милан суздржано, чувајући се могућег претеривања. – Слова латиничког писма научио сам са разних шароликих бочица за лекове. Пошто сам, до операције крајника, често боловао од разних прехлада и ангине, око мене су свуда били лекови и на њима исписани називи, које сам пажљиво загледао, распитујући се за поједине словне ознаке, објашњава Милан. После накнадног премишљања, враћа се на време од годину – две раније:

---

[214] У ауторизованом животопису Сергија Димитријевића се указује да је „научио да чита када је имао непуне четири године“. Значајни интелектуални потенцијали, уз брижљив рад и помоћ Бапке Софије, учинили су да је „врло рано савладао знања за четвороразредну основну школу“. – Н. Цветковић, *Живети пуним животом,* стр. 52.

[215] На основу тада прикупљене и проучене грађе, две-три године касније, Сергије Димитријевић је објавио неколико студија:

Дубровачка трговина у Лесковцу и околини и улога Дубровачке колоније у Прокупљу. – „Наше стварање“, Лесковац, 1955, 2-3, стр. 31-82. и посебан отисак.

Дубровачки каравани у јужној Србији у XVIII веку. – Београд, САНУ, Научно дело, 1958. и посебан отисак

Напоменимо овде узгред да је Саша Хаџи-Танчић, знаменити писац југа Србије, у роману *Караван светог Влаха* (2002) као повод и надахнуће узео ове две обимне студије о дубровачким караванима у XVIII веку. Оне су му послужиле као извор података за начин живота, атмосферу и друштвени миље у који смешта радњу романа.

[216] Рукописне белешке из разговора са М. С. Димитријевићем, Београд, 13. јануар 2004. Исказ ауторизован 19. јануара 2004.

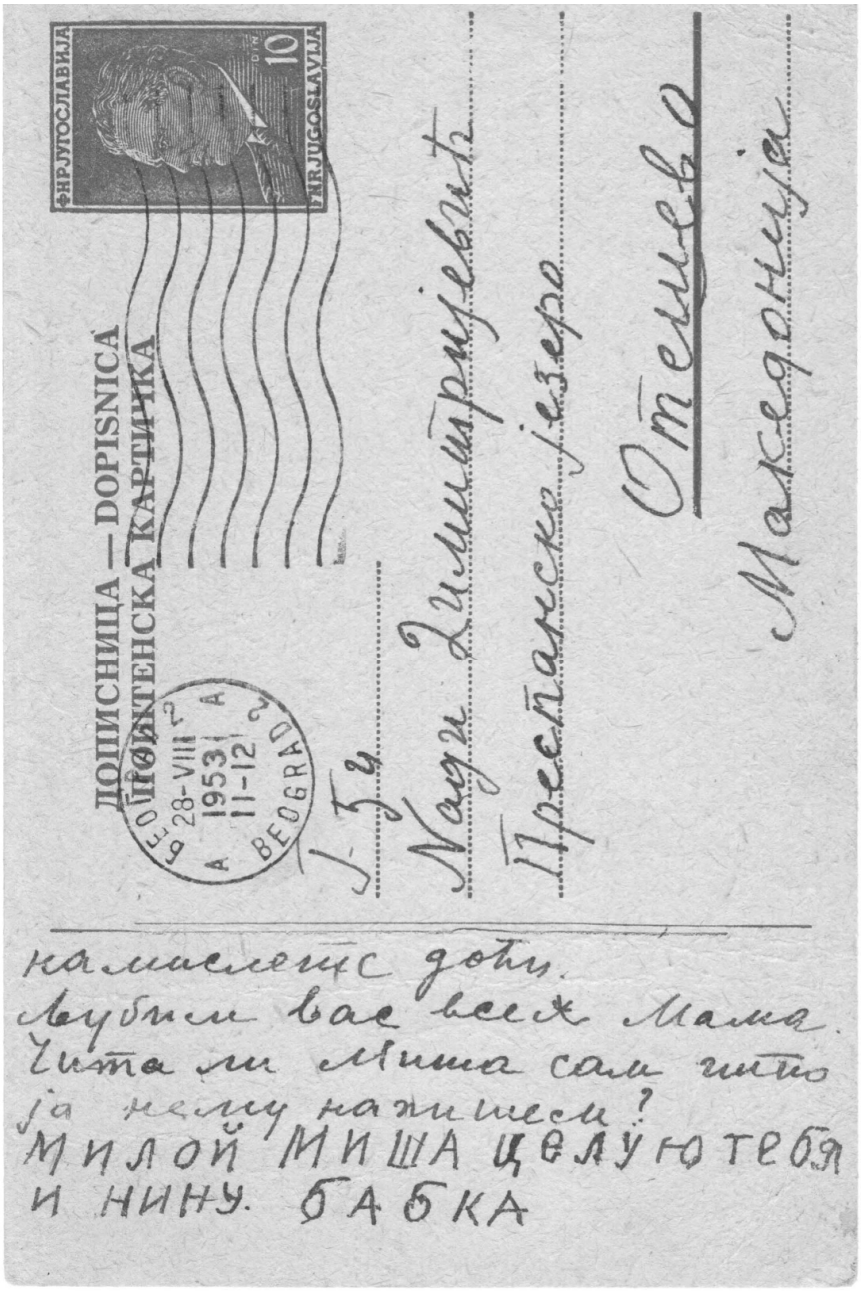

Слика 6: Дописница Софије Димитријевић од 28. августа 1953. Види се да је Милану, који је тек напунио шест година, Бапка штампаним словима писала на руском и пита се да ли Миша написано чита сам.

- Тата ми је, нешто пре тога, купио „збирку“ штампаних и писаних великих и малих слова, у формату разгледнице. Од тих „карата“ сам, кроз игру и распоређивање, састављао прве речи... Да ли је то било у четвртој или петој години, не могу тачно да одредим. То је свакако било пре боравка у Дубровнику, то значи да сам имао мање од шест година,[217] поново се враћа на оно што има у јасном сећању.

У јесен 1954. године Милан је, са великим нестрпљењем, очекивао полазак у први разред основне школе. Од раног јутра се спремао, уз Бапкину помоћ, непрестано пожурујући мајку, све у страху да не закасне. Мајка Нада га је лепо одевеног, зачешљаног, са новим сандалицама, одвела у оближњу школу „Иван Горан Ковачић“.

- Прваци су били окупљени у школском дворишту. Учитељи су прозивали ђаке и одводили у своја одељења. Једва сам чекао да чујем своје име и пођем и ја, али, на моје запрепашћење, то се није догодило. Остао сам последњи, са мамом једини на дворишту, приповеда Милан и сада са мало узбуђења, чудећи се томе.[218] Поменута школа била је релативно близу, скоро преко пута њиховог стана у Булевару револуције 126, па је природно било очекивати да припада тој школи.

- Мами су објаснили да иако станујемо, ту, преко пута школе „Иван Горан Ковачић“, морам, према распореду и регионализацији, да идем у знатно удаљенију школу „Јован Миодраговић“. Одмах смо се журно упутили ка њој, јер сам ја већ био мало уплашен да некако волшебно нисам испао из списка, те да за мене нема места у школи. И тамо сам упознао своју учитељицу Десанку Ражнатовић, која ме је водила прва четири разреда.

То је била једна од последњих генерација таблице, креде и сунђера. Оловка и гумица су, касније, представљале известан цивилизацијски напредак, како би продуховљено рекао песник за децу Мошо Одаловић.[219]

Дочекале су га старе, изгребане, ишаране скамије, велика црна табла, креда, сунђер, а касније мастионица са пером, јер су хемијске оловке дошле неко време потом.

- Први школски дани за мене су били велики доживљај, вероватно као и за другу децу. Са узбуђењем сам примао све што ми се догађало у разреду, у сусрету са друговима, учитељицом... Схватио сам да све што радим у школи, радим за своју будућност.

За Милана будућност је била нешто што је добро припремано, у извесном смислу и одређено ваљаним предшколским образовањем. Поменимо овде узгред познату кинеску пословицу „Сви су цветови будућности, у семену садашњости“.

- Школа за коју сам се припремао била је нешто што је требало да ме уведе у живот. Својски сам се трудио да успешно извршим све задатке и обавезе који су ми били постављени. Уосталом, то и није било тако тешко, поготову што сам за све што ме је чекало већ био спреман. А Бапка, која ме је

[217] Исто, Исказ ауторизован 19. јануара 2004.
[218] Исто, 13. јануар 2004. Исказ ауторизован 19. јануара 2004.
[219] Мошо Одаловић, *Педесет и пет песама*, Смедерево, 2002.

предходно упућивала, пажљиво је контролисала моје школске задатке и помагала ми свуда где је то било потребно, напомиње Милан.

У то време тешке очеве болести, када је било питање хоће ли преживети, Миланова мајка Нада је сва била посвећена Сергију. По два-три пута дневно га је посећивала у болници, носећи му храну и све што је потребно, а имала је само толико времена да Милана одведе и доведе из школе.

Распитујемо се какав је био ђак? Да ли се од њега тражило да буде најбољи? Јесу ли му родитељи наметали неке посебне обавезе и захтеве?

- Долазио сам у групу одличних ђака... Ништа нарочито, каже сасвим одмерено, трудећи се да нешто не пренагласи. – У то време није било посебног такмичарског духа, ни Вукових диплома. Постојали су једноставно одлични, врлодобри и добри ђаци, а ја сам припадао првој групи, одговара тихо и уздржано.

По завршетку првог разреда основне школе Милан је добио књигу *Приче из Невена*, за одлично учење и владање. А од баба Софије књигу *Путоног јаре*.

- У току првог и другог разреда био сам често болестан, због тога што сам се, као „собно дете“, први пут свакодневно налазио у великој групи деце и „качио“ једну по једну од дечјих болести. Зато сам често изостајао из школе, али се Бапка старала да не заостајем у учењу.

Милан је тада одболовао. велики кашаљ, рубеоле, морбиле, заушке, безбројне ангине и др. Крајнике је оперисао у првом или другом разреду основне школе.

Године 1958/59 уписао је први разред Класичне гимназије, која је била једна од ретких, можда једина, што је задржала ранији систем школовања од осам година, док његови другови из разреда настављају са даљим образовањем у осмогодишњој школи „Јован Миодраговић“.

- Преломни моменат у мом школовању био је управо то уписивање у први разред Класичне гимназије, каже Милан. – И то из неколико разлога... Пре свега, промена средине и амбијента, затим промена другова, окружења и атмосфере, и најзад, оно што је најзначајније, радикалнија промена начина и система рада за који нисам био припремљен, као што је то био случај са почетним годинама образовања...[220]

То је све, како се показало, за Милана био повећи терет, јер је основну школу завршио без икаквих тешкоћа, пошто је у њу пошао са већим предзнањем.

- Посебан проблем ми је представљало то што у основношколским данима нисам стекао потребне радне навике. Тада ми је било лако, да скоро без икаквих припрема, рада и учења, задовољим све захтеве... Међутим, план и програм у Класичној гимназији био је веома озбиљан, широк и обухватан па је захтевао предан и систематски рад, за који ја нисам био спреман.

[220] Рукописне белешке из разговора са М. С. Димитријевићем, Београд, 13. јануар 2004. Исказ ауторизован 26. јануара 2004.

Професори су, сваки појединачно, „држали“ до свога предмета, тражили знање и имали високе критеријуме које је требало задовољити.[221]

Познато је да су професори у тадашњој Класичној гимназији били углавном одабрани стручњаци и специјалисти за своје области, и тражили су од сваког ђака појединачно висок степен знања и познавања конкретне области. – Тешко је било тада да неко има све петице, објашњава Милан... – И предмети као што су на пример, музичко и физичко образовање, озбиљно и строго су оцењивани... Професори су тако настојали да покажу и одрже ауторитет и ниво свога предмета. Тако је на пример један мој друг морао да иде на поправни испит из физичког васпитања, додаје Милан, који је и сам имао потешкоћа са поменутим предметима:

- Певао сам као „јаре кад заглави ногу“, шали се мало на свој рачун; а имао је потешкоћа и са вежбама на справама, у прескоку „коњића“ и слично.

- У гимназијским данима, за разлику од неких предмета које сам сматрао мање важним, нарочиту пажњу сам поклањао хемији, коју сам јако волео, потом физици и историји, и са малом задршком додаје – па и географији. Практично, свему ономе чему га је Бапка поучавала и за шта је сам развијао интересовања...

Поред тога, добро му је „ишао“ и француски језик, из кога је имао високу оцену. Родитељи су га благовремено уписали на курсеве француског језика, које је редовно похађао, па је био ваљано припремљен. А отац, који је био француски ђак, такође му је, уз баба Софију, уливао љубав према француској култури, што је у каснијем развоју било скоро од судбинског значаја.

- Истицао сам се у свим напред поменутим предметима, укључујући ту и француски језик, и из њих имао углавном високе оцене, и то на крају године, одлучно прецизира.

Догађало се да на тромесечју, или на полугођу, Милан буде и са нижим оценама, јер није улагао довољно труда и напора, нити је доследно одрађивао своје обавезе.

- И поред интересовања за неколико различитих области, у тој Гимназији која је окупљала скоро саму „елиту“ – нисам се ничим посебно истицао, примећује Милан. – То су углавном све били одлични ученици, из породица које су имале неки виши ниво, „педигре“ и афирмацију у нашој научној и културној јавности, наглашава Димитријевић, настављајући то да образлаже:

- У Класичну гимназију су уписивана деца из неких, условно речено, „виших друштвених кругова“... Њихов задатак и обавеза је била да остваре неке жеље и амбиције својих родитеља, или најближих рођака, од гласа и имена. Све одлични и одабрани ђаци, чије су фамилије припадале пре свега духовној „аристократији“, која се са мало подсмеха односила према “осмољеткама”, преноси Милан понешто од тадашње атмосфере.

- До нас су стално стизале гласине да хоће Класичну гимназију, као елитистичку школу, да расформирају... Звали су нас подругљиво „свилене

[221] Исте рукописне белешке.

ручице“. И када се осврнем уназад, стварно смо били у много чему изузетни, наглашава Милан ову последњу реч, и придодаје као закључни став: - Сви из мог разреда, који су матурирали – завршили су факултете: неки од њих су постали професори универзитета, министри, амбасадори, а један је и академик.

Са Миланом Димитријевићем су тада били у разреду: Властимир Трајковић, композитор и академик; Иван Ђурић, византолог и касније кандидат за председника Републике Србије, унук чувеног хеленисте Милоша Ђурића и познатог књижевног критичара Милана Богдановића, син професорке универзитета Нане Богдановић.

Додајмо овде још неколико звучних имена научних, културних и јавних радника, који су, у то време такође, са Миланом били у разреду: проф. др. Дарко Танасковић, врсни оријенталиста, амбасадор у Турској и Ватикану; Чедомир Васић, из породице познатог сликара Павла Васића, који је био декан Факултета уметности и ректор Универзитета уметности; књижевница Гордана Божиловић, која је променила име у Деана Лесковар; Бојана Борић Брешковић, бивши директор Народног музеја у Београду и други.

Родитељи, Нада и Сергије Димитријевић, нису Милану наметали захтев да буде међу најбољима, нити су га подстицали у том смеру.

Суочени са оним што се догађало у бићу породице, препуштали су му да се самосвојно развија, у складу са својим интересовањима, преокупацијама и реалним могућностима. Знали су да има темељну предприпрему и ваљану сазнајну и опште-образовну основу.

- Док је Бапка пратила мој рад у школи, бринула се о томе и контролисала моје задатке, све је углавном било ваљано, промишља Милан гласно своје резултате у школи. Међутим, кад се Бапка разболела, и после њене смрти, пуно тога се изменило. Догађало се да у школу одем без домаћег задатка, који сам превидео или заборавио, и да због тога добијем „јединицу“.

У то време Милана је више интересовао живот у најразличитијим видовима. Живот као својеврсно чудо, као школа одолевања и недоучена лекција истрајавања. Хтео је да га упозна, како би самосвесно избегао да се у њему суноврато креће између онога што лично хоће, и онога што му се императивно намеће. Занимала су га беспућа и изазови људског бивствовања, и питања: шта је човек у његовим врлудавим токовима? Одакле долази, куда иде и шта све може постати?

Препуштао се токовима живљења, бесцињно лутао, упознавао и сазнавао, све што се може знати. Понекад је желео живот да сустигне и престигне, како не би, на његовим беспућима, остао сам у откривању лепота и постојања... Волео је да се дружи, забавља, заноси... Имао је неколико одабраних другова и пријатеља, које чешће помиње у различитим приликама и околностима, свестан да је човек доста често онакав какво му је друштво у коме се креће.

- Посебно сам се дружио са Немањом Ристићем, који је завршио медицину, затим са Иваном Прекајским, који је дипломирао на класичној филологији; нешто мање са Радомиром Лукачем и Сергијем Стангачиловићем.

Милан није ширио круг својих пријатеља и другова, иако је знао да је човек упућен да дела и ствара у друштву. При том је имао у виду онај познати Сенекин филозофски исказ „Колико год сам пута зашао међу људе, увек сам осетио да сам понешто изгубио од своје личности“.[222] А своју личност је стварао тако што је одређивао конкретан, рационалан и осмишљен смер „сопственом животном импулсу и вољи... доприносећи мењању услова који остварују ту вољу у оквиру сопствених граница моћи...“[223]

Повремено су, у Класичној гимназији, у оквиру ваннаставних активности, осниване разне секције, као што је била она помињана за хемију, потом, можда, драмска, литерарна и друге.

- Био сам члан литерарне секције, у време када је радила, каже Милан. – Увек ме је занимао списатељски рад, јер сам и тада писао, али нисам објављивао ништа... Пуно сам читао, и то са великим задовољством, пре свега, руске класике, неке историјске и друге романе и то по више пута.

Читао је врло помно и скоро са неком врстом заноса. На свој начин је доживљавао романе, имагинативно суделујући у догађајима, које је у себи дограђивао и осмишљавао.

Поред тога, веома се интересовао за шах, као и за филмове, најразличитије врсте и жанрова.

- Изузетно сам волео да идем у биоскоп. Одушевљавале су ме те покретне слике, које није требало да замишљам, већ су се оне одвијале предамном... Једно време, ишао сам стално у биоскоп и понекад гледао и по два филма. Догађало се да у Београду, на репертоару, нема наслова који нисам гледао.

Колико нам је познато, у то време, или нешто раније, и његови родитељи су скоро свакодневно посећивали биоскопске представе.[224] А Милан је нарочито уживао у филмовима који су приказивани у Југословенској кинотеци. Тако је и ненамерно, доста добро упознао и историју филма, и то некако „за своју душу“.

Иако је Милана највише занимала хемија и астрономија, ипак је матурски рад написао из историје. Јер историја је и за њега, према Хегеловој изреци била – историја слободе која је важила за читав људски род. А историја је „слобода, уколико је борба између слободе и власти, између револуције и конзервативизма, борба, у којој слобода и револуција непрекидно износе победу над влашћу и конзервативизмом“.[225]

- Кад сам се определио за ову област, отишао сам код професора историје Зорана Перића да затражим неку прикладнију тему. Међутим, он ми је дао нешто што ми није баш одговарало: „Лењин и Друга

[222] Сенека, *Писма*, VII

[223] А. Грамши, *Изабрана дела*, стр. 53.

[224] Миланов отац Сергије био је, такође, велики љубитељ филмова, и то од раних младалачких дана до позних година. О томе подробније пишемо у оквиру животописа, у одељку о „Заснивању библиотеке и љубави према филмовима“. – Н. Цветковић, *Живети пуним животом*, стр. 62-67.

[225] Антонио Грамши, *Хисторијски материјализам и филозофија Бенедета Крочеа,* Напријед - Загреб, 1958, стр. 225.

интернационала“... Како вођа Октобарске револуције није имао много додирних тачака и веза са Другом интернационалом, морао сам пуно да се натежем око малобројних чињеница.

При крају Милановог школовања, на овом ступњу, Класична гимназија у Београду је била расформирана, а њена одговарајућа одељења су припојена Осмој београдској гимназији.

- Поједини професори у тој, сада новој, обједињеној гимназији, говорили су да у наша одељења долазе да се мало одморе и да одахну, зато што смо, скоро сви, учење озбиљније и одговорније схватали од осталих ученика.

Овде смо назначили само неке најважније појединости из основношколског и гимназијског образовања. Тиме се завршио један значајан период Милановог живота, који је имао видног утицаја на даљи ток његовог интелектуалног и духовно-стваралачког раста и развоја. - У некој другој прилици било би захвално, на основу увида у архивску документацију, употпунити овај дедо животописа.

ПОЧЕТНИЧКА ПЕСНИЧКО-„ИЗДАВАЧКА“ И ПРЕВОДИЛАЧКА АКТИВНОСТ

Пошто је живео у високо интелектуалном окружењу, где се писало, говорило о штампању и издавању књига, о преводима са руског и других језика, Милан С. Димитријевић је још у детињству почео и сам да пише стихове, да обликује и „издаје“ малу библиотеку у свескама и да се бави преводилачким радом, уз одговарајућу преписку коју је водио у том циљу, понекад чак и у стиховима.

У личној архиви аутора ове књиге сачуване су његове најраније песме објављене у оквиру *Библиотеке Z-100*, коју је сам замислио и покренуо.[226] „Свеске“ у тој Библиотеци „штампане“ су самостално, на очевој Remington писаћој машини, која такође има необичну предисторију и историју, док се учио да куца на њој. Насловну страну, на којој пише: *Песме I Милан Димитријевић*, исцртао је својеручно сам аутор и издавач. Горњи део странице испуњава плаветно небо са жућкастим полумесецом, две куле, брдо са браонкастом позадином; а на левој страни, зелено поље са исписаним називом библиотеке. У средишњем делу су нацртане зупчасте зидине; док се у доњем делу, налази симболично отворена књига и укрштени мачеви, вероватно асоцијација на омиљене јунаке Александра Диме.

На полеђини прикладно осликане насловне стране, при врху, исписане су Змајеве речи: „Песма нас је одржала, њојзи хвала“, а испод посвета.[227] Последња 18. страница, садржи неку врсту импресума, са

[226] У врху стране 3, стоји: Z-100 библиотека, I - коло – бр. I.

[227] Посвета гласи: „Миша, своме брату Кокану, сада већ великом, а убудуће још већем песнику 1961“.

подацима о до сада изашлим и планираним следећим „књигама“ Милана Димитријевића (Песме I, Песме II) и потом обавештење да Z-100 – *излази једанпут месечно*; као и најаву да ће поменута „библиотека“ објавити *најуспелије радове тате, Нине и Мише*. Ту је и информација о цени поједине *свеске*, годишњој претплати и приходима, који ће се употребити *за набавку X-100 романа*. А сасвим при дну је исписан датум 1. VII 1961, као што и треба да стоји у колофону.

У првој Милановој „књизи“ – *свешчици* објављено је понајвише лирских песмица о годишњим добима; неколико о зими, о јесени, месецу мају; затим две о Београду; епска, десетерачка *Бој на Иванковцу*, историјска о Матији Гупцу и две, вероватно најраније, астропесмице о месецу и облацима, уз провлачење космичких мотива и у неким другим стиховима. Ритмички је можда најприкладнији први део песме *Ловац и зец*… О завидној дечачкој књижевној култури сведочи спретно преузета пародија на Змајеву песму *Тихо ноћи* под насловом *Пит – фрајерка*, за коју се, негде у поднаслову, бележи да је *аноним* и *Додатак*, на крају ове свешчице, где је објављена *Маска црвене смрти* Едгара Алана Поа, са назнаком да ће се наставити.

Поменуте две астро песмице као да најављују животна, научно-студијска и поетска интересовања будућег астрофизичара, заједно са плаветним небом и жутим полумесецом, на насловној страни. Месец, који је универзални симбол пратока и ритма цикличног времена, у првој, уводној песми, Миланов је ноћни садруг; тако му се обраћа у ноћи, када се пробуди, „од снова главе пуне“. Тај једини његов *ноћни друг* осуђен је *да лута* „по целе ноћи сам“, пева са мало сете:

„Он многе ствари види
Он многе ствари чује
И мени, своме другу,
Ноћу их прича“

Млади песник снено прижељкује да, као и Месец, буде духовни и надземаљски *вид стварности* у ноћи, па да и сам види „све ствари те“. Са Месецом, који је будно и свевидеће око ноћи, дуго прича, док све у граду спава и чини се да смо:

„Будни само Месец и ја.
И када заспим опет,
Утонем у дубок сан
Наставља Месец лутање
У маглу завејан“

У овим раним, скоро детињским стиховима, Димитријевић и поред почетничких понављања (*глава снена* / *очи снене*), случајних рима, ипак

Поменимо овде да је и аутор овога текста једну дечачку песму под насловом *Брат долази* посветио Милану.

имагинативно преплиће сан, жеље и стварност. У почетном и завршном делу песме, доследно обликује слику о Месецу као ноћној луталици, који је на крају *у маглу завејан*. У симболичком смислу, Месец је несустали луталац, нека врста витеза, и као такав посебно је драг нашем песнику. Током ноћних авантура Месец је за њега пустолов, што све и свашта види и чује; као такав он је близак духу дечака–песника, што се са њим присно саживљава, окренут звезданим сферама којима ће се као астрофизичар предано бавити.

Облаци, о којима Милан дечачки пева, оличење су неба, ваздуха, ишчежљивости и лутања без престанка. О њима говори са пуно љубави и преданости и, у средишњем делу песме, крупним словима апострофира: ВОЛИМ ОБЛАКЕ. Посматра их како хитају небом, и у њему се буди „по неки несањани сан“. У завршном делу ове кратке песмице, вођени облаци му се приказују као суморни „и тужни у лутању свом“, управо као и месец у претходним стиховима. У овој лирској слици облаци „броде небом“ и немају „одмор и дом“, каже млади песник, најављујући своју окренутост небеском стању и планетарним просторима, о којима ће касније певати зрело.

Поред поетске обузетости космичким мотивима, Димитријевић, у дечачкој десетерачкој песми *Бој на Иванковцу*, као и у епском захвату *Матија Губец*, са више спонтаних и неправилних рима, испољава и велику љубав према историјским темама и мотивима, који су присутни и у песмицама о Београду. При том показује и доста висок степен разумевања друштвено-историјских збивања и способност праћења њиховог тока и развоја, у различитим фазама. Ту склоност прихватио је од бапке Софије, која га је упућивала у историјске процесе, а скоро генетски наследио од оца Сергија, знаменитог историографа, који се бавио различитим питањима: од привредне и социо-политичке историје, посебно радничким покретом, преко локалне и завичајне, до историјских проблема из домена српске средњовековне нумизматике. Милан ће, касније, захваљујући том богатом наслеђу и великим узорима, постати, поред Ненада Јанковића и других, један од највиђенијих историчара астрономије у нашој савремености, творац и главни носилац великог пројекта *Развој историје астрономије код Срба*, у оквиру кога је до сада објављено шест обухватних томова (последњи на скоро 1400 страница).

Епско певање о победоносном бој на Иванковцу, најавило је будућег историчара у једној специјализованој области, астрономији, али и тумача историјских појава, прилика и збивања и у другим областима, жанровским захватима, укључујући чак и поједине путописно-репортерске записе. По угледу на вуковску епску традицију, први стих у *Бој на Иванковцу* му је у јекавском говору: „Када *видје* турски цар султане“; а наредни по узору на бројне сличне десетерачке исказе:

„Да Србију умирит не може
Он позове пашу, Хафис пашу,
И стаде му *вако* говорити:
Хафис пашо, моје чедо драго…“

Милан је, од најранијег детињства, од бапке Софије, слушао приче о тешком животу мужика у царистичкој Русији, о њиховим побунама гушеним у крви, па је то касније, у дечачким остварењима, повезао са сељачком буном Матије Губца. Драматична историја овог устанка, посебно трагична судбина његовог вође, инспирисала га је да напише песму под насловом *Матија Губец*. Стихови су саздани у епски приповедном тону и духу (*у једном селу*…), са назначавањем историјских детаља, како их је доживео:

„На ноге Губец сељаке диже,
С Илијом својим кумом.
У прво време низаху се победе…“

У наставку, са доста понављања, и скромном лексиком, пева о устајању и Словенаца, те о господи и њиховој победи… Понајбољи је фрагмент, који говори о последњој бици код Стубице, хватању Матије и кума Илије, њиховом бацању у тамницу, спровођењу у Загреб и погибији:

„Губца сељачким краљем назваше,
И усијаном круном га крунисаше“

Под снажним утицајем Бапке и оца, који је тих година интензивно радио на историји радничког покрета, код Милана се полако кристалисала љубав и симпатија према сељаштву и радништву. То недвосмислено показује и песма *Радници*:

„Вече је и док орач,
С њиве жури кући,
Трећа смена у фабрику,
Жури певајући“

Помало идилично, у духу соц-реалистичких представа присутних у школским читанкама, види улогу радника и сељака у обнови и изградњи земље, и пева *о домовини нашој милој*, уз истицање и узвик:

„Фабрике су сад народне,
Слушај, слушај роде…“

У већини песама, из овог најранијег периода, Милан уноси лексичко-ритмичке, стилско-фигуративне и друге појединости из наше фолклорне традиције. То је произилазило углавном из његовог помног читања и великог интересовања за народно песништво, па су упливи и одјеци такве лектире сасвим разумљиви.

Тих година, локални лист *Наша реч*, у коме сам повремено и као студент сарађивао, објављивао је прилоге из преведене поезије и прозе. У чешћим сусретима, почетком шездесетих година, током студија, разговарали смо о могућности да Милан преведе нешто из руске поезије, пошто је већ

тада, захваљујући Бапки Софији, руским језиком владао скоро као матерњим. И он је тада учинио прве озбиљније преводилачке захвате.

У једном писму, са шест прецизно означених страница, послао ми је неколико преведених песама, тада актуелног и радо читаног песника Максима Рилског, са пропратном био-библиографском белешком о аутору. То смо испрва насловили *Преведена лирика*, а изнад песме *Бетовен*, у врх треће странице аутографа, записали *Лирика у преводу*. Осим преведених стихова о поменутом музичком генију, Милан је додао још две краће песме, једну без наслова, са три звездице (можда фрагмент из веће целине); и другу насловљену *Из стихова о Пушкину*, која има одговарајући мото. На крају је краће писмо у коме ме обавештава о пошиљци, уз извињење што касни, са самокритичком оценом превода, и молбом да га обавестим о евентуалном објављивању.

Ова најранија Димитријевићева био-библиографска белешка о Максиму Рилском, написана је с пуном, скоро „студијском" озбиљношћу, пажљивим избором најважнијих момената из живота и стваралаштва совјетског песника. Тако, на пример, указује да је Рилски почео да „пише рано", баш као и сам Милан, те да је прву збирку песама (*Ка белим острвима*) штампао када му је било „свега 15 година". Потом, скреће пажњу на песникове историјско-филолошке студије, на књигу *Под јесењим звездама* (1922), као и на опус „више од двадесет књига стихова и поема". А онда истиче његов плодан преводилачки рад,[228] те научну, друштвену и лексикографску активност.[229] Све је у овој Милановој пропратној белешци, уз превод, на понајбољи начин регистровано тако да Максима Рилског представља у правом светлу. На крају, испод својеручног потписа, Димитријевић обазриво записује: да су изнети подаци из 1949. године.[230]

Преведене песме показују да су Милана тада привлачиле велике теме, моћне и необичне песничке слике, снажан метафоричан израз, крупне речи и маркантне личности и појаве. Прва, *Бетовен*, говори о драми глувог генија, који је знао „буку стихија немих", и опијен силином стваралачке страсти, обликовао их снагом милозвучне хармоније, у „лавиринт чудесни". Док је био у музичком усхиту и заносу, *дошла је смрт*. „Титан прослављени, исмејани и роб – он је умирао". Ту је и слика густог облака, који покрива небо, и *силовита олуја*; Милан то дословно преводи: *растућа олуја* – „затире даљину".

---

[228] У сачуваном рукопису присутан је и аутограф наших стилских интервенција. Уместо понављања заменице *он*, додали смо: „*Поред тога, Рилски је* (подвукао Н. Ц.) истакнути преводилац. Упознао је украјинске читаоце са многим делима совјетске и светске литературе. Препевао Пушкиновог *Евгенија Оњегина* и *Бронзаног коњаника*, Мицкијевичевог *Пана Тадеуша* итд".

[229] Пошто је нагласио да је М. Ф. Рилски истакнути *научни и друштвени радник*, Милан записује да је члан академије наука УССР; предводи Институт уметности, фолклора и историографије АН УССР; један је од редактора Руско-украјинског и украјинско-руског речника и депутат Врховног савета СССР".

[230] При том додаје: „шта је сада с њим не знам. Ако је ово сувише дуго, скрати". То је стављено у заграду, потом и прецртано.

„И тада, мучен неутољивом жеђи
Још увек моћни орао се подиже
Чуо је, ЧУО. Ах, узнео се на литице…“

Док је смрт исписивала грчевите знаке по његовом челу, „он је чуо како је у подножје неба ударио гром“.

У мало неспретно и буквално преведеним стиховима, који занемарују потребу инверзије и дух српског језика, неколико пута се помињу космички симболи неба, облака, олујности, који ће у потоњим деценијама бити Димитријевићева и песничка, али и научна, стручно-професионална преокупација, која се најавила већ у изабраним стиховима за младалачки превод.

Најзад, музички геније је гордо *показао песницу небу*.

„Бетовене! Тај замах твоје песнице, страшнији је од најмоћније симфоније“ – завршава Милан, вероватно свој први превод.

Изгледа да је тада, за Милана, највећи геније у музици био Бетовен, а у песништву – Пушкин, па је друга преведена песма Рилског насловљена *Из стихова о Пушкину*. И први стих „Још у младости он ми беше срцу близак“, посредно сведочи колико је, не само аутору, већ и Милану, овај понајвећи руски песник био драг. У исповедно-интимистичком тону преведених стихова („Кад ум ми беше пун маштања…“), препознају се и неки Димитријевићеви аутопоетички елементи.

„Миловао ме је благим додиром руке,
И чело ми хладио и страх смиривао“

Пушкинова чаробна лира, која је *рађала заносне звуке даљине*, на сличан начин је миловала и испуњавала смирајем, украјинског, као и потоњег српског астро-песника, преданог звучним мелодијама даљина.

„И бојажљиво се дивих моме идеалу
Да, у гроб ћу понети сећања на те године“

Пушкин је био недостижан идеал многим песницима, те и Максиму Рилском и његовом преводиоцу Димитријевићу.

Човекова борба са моћном и непокорном природом, честа је преокупација песника, па и Рилског међу њима. И Милан, још од детињства загледан у астралне просторе, релативно учестало се бавио овом темом, те је и то један од разлога што се прихватио да преведе песму, којој је, уместо наслова, ставио три звездице.

У време изградње совјетске Русије, Рилски је са заносом певао и обликовао лирске паралелизме, који су се Димитријевићу допали:

„Вода и ваздух, муња и гром
Руда и угаљ и све на земљи
Прорезаће као сабљом облаке…“

Динамичном изградњом и природа ће бити савладана и стављена у службу човека:

„Као коње упућивао таласе река
Пред нашом снагом раставиће се камене клисуре
И тада ће човек испод својих ногу видети *природу покорену*“.

Ово су, у почетном делу, први, дечачки стихови, а потом и преводилачки покушаји, који су најавили будућег астро-песника, антологичара и преводиоца са руског, енглеског, француског и бугарског[231] језика. Све је то сачувано у нашој личној архиви и нуди се као грађа за *прилоге*, на крају књиге.

ПРВЕ ПРОЧИТАНЕ КЊИГЕ

Још кад је научио да чита, Милан је почео помно да „гута“ књиге. Читање му је представљало истинску радост и задовољство и то нарочито оно вишечасовно и потпуно предавање, када је упадао у стање емпатије, уживљавања и интензивног доживљавања прочитаног.

— Текст сам проживљавао тако, што сам у машти стварао врло живу слику свега прочитаног, а догађало се на тим страницама... У свету књига коме сам се потпуно посвећивао, остајао сам помало одвојен од породичног окружења, „изолован“, па су моји почели да ми ограничавају читање... Убрзо су открили да је забрана читања врло ефикасна казна, па су је онда чешће користили...

Милан је волео да једну исту књигу, која га је одушевљавала, прочита по више од 10-15 пута. При сваком новом прочитавању, доживљај појединих епизода постајао је све потпунији и савршенији, тако да је понекад, у имагинативном смислу, надрастао чак и оно што је написано.

— Ако би књига имала трагичан крај, онда сам измишљао сретан завршетак, или хепиенд, како се то данас каже... Када би код неке, више пута прочитане књиге настала презасићеност, често сам жалио што немам способност да све заборавим и потиснем, па да књигу поново читам страснички, као први пут, додаје Милан борајући чело.

Познато је да се хепиенд често доводи у везу са делима без већих уметничких вредности, међутим, у овом случају није реч о томе; јер наш заљубљеник у књиге желео је сретан расплет и исход, како би у мислима продужавао своју представу о јунацима, независно од тог неуверљивог разрешења унутрашњих противречности.

---

[231] М. С. Димитријевић, *Савремена бугарска поезија – Клуб песника „С Геом на Редуту“ и чаровитост лирско-космичке инспирације*, Зборник радова Конференције *Развој астрономије код Срба V*, стр. 759-791; *„С Геом на Редуту“ под звездама*, Зборник радова Конференције *Развој астрономије код Срба VI*, стр. 1093-1124.

— Понекад су, као и код друге деце, биле сликовнице, и то богато илустроване, са веома сажетим текстом испод слике... Тој групи припадала је и серија кратких причица са Дизнијевим ликовима и јунацима. Таква је била књижица: *Паја Патак*, или *Мудра кока са девет пилића*... Прва озбиљнија књига које се сећам, била је једна прича Бранка Ћопића, у којој су се деда и унук надметали у причању... У то време, радо сам, по више пута, читао и дело Мајаковског *Прочитај, проскитај и Париз и Китај*; Нушићеве *Хајдуке*, пак, прочитавао сам током читавог раног детињства...

Милан даље прича како је са великим задовољством читао Андерсенове бајке и Криловљеве басне, из кућне библиотеке, потом *Мачак у чизмама* Шарла Пероа, те *Алису у земљи чуда* Луиса Карола.

— Већ од половине првог разреда основне школе почео сам да читам на руском језику. Бапка ми је купила лепо илустровану књигу *Коњић Грбоњић* од Јермилова. Отприлике у исто време, каже са мало колебања у гласу, набавила ми је књигу типа буквара, у којој је, уз свако слово, била допадљива илустрација, и поред ње по неколико строфа, што се све складно допуњавало.

Украшавање слова, речи, текста, цртежима и сликама, које су истовремено нудиле и објашњење, привлачило је Милана од најранијих дана. Убрзо се живо заинтересовао за стрипове Волта Дизнија, где је радња била представљена низом слика пропраћених објашњењима и дијалошким партијама. А две деценије касније, када се почео бавити студијским радом, скоро увек је настојао да уз научни коментар придода одговарајуће табеле, графиконе, фотографије и сл. Тако је радио и његов отац, нарочито у студијама и књигама из економске историје.

Поред тих првих илустрованих књига, које је читао и помно прелиставао, Бапка Софија му је систематски читала бајке Пушкина, Афанасјева, приче Гогоља, басне Крилова... Посебно „откриће“ за њега су биле наше народне песме; оне су га толико одушевиле, да је у једном моменту покушао чак и да пише у десетерцу. Тада је зажелео да сазна да ли у руском народном стваралаштву постоји нешто слично.

— Од Бапке сам одмах добио руске народне песме о Иљи Муромцу, Аљоши Поповичу, песме о бојевима са Татарима, о подвизима руских јунака и владара. Под њеним утицајем систематски сам упознавао руску литературу, а посебно класике XIX века, у којима је и она уживала. Тако се догодило да много боље познајем старији период руске књижевности, а XX век знатно мање, са изузетком дела Максима Горког и Мајаковског, каже Милан, удаљавајући се мало од прве лектире и прочитаних књига.

У каснијим, гимназијским данима, настојао је да плански чита и новије руске писце. Илустрације ради помиње дела Алексеја Толстоја, Вере Имбер и др. Покушавао је да делимично прати одабрана остварења представника других народа у тадашњем СССР-у, као на пример Џамбула Џабајева...

Заговарам могућност да се непосредније врати првим прочитаним књигама у раном детињству.

— Узбудљива дела Жил Верна, и авантуристичке романе, почео сам да читам са осам-девет година... То су *Кула светиља на крају света*, *Тајанствено острво*, *Доживљаји капетана Хатераса*, *Деца капетана Гранта*, набраја Милан књиге које су снажно одјекнуле у њему, па их је прочитао по више пута.

- Убрзо сам открио дела Фенимора Купера и са великим одушевљењем читао *Кожну чарапу*, и романе Карла Маја, као што је *Винету*. Исто тако привлачили су ме, и на посебан начин уздизали у небеске сфере, научно-фантастични романи, као што је, на пример, *Рат светова* или *Први људи на Месецу* Х. Џ. Велса. Он је доносио нешто ново и различито од Жил Вернове фантастике, напомиње, вероватно на основу промишљања из зрелијег доба.

Када је имао девет или десет година, а и нешто раније, Милан је сам почео пребирати по очевој, врло богатој и разноврсној библиотеци, прелиставајући и прочитавајући поједине књиге које су му привлачиле пажњу. Ако би му се нека од њих допала онда би почео да чита и друга дела истог писца.

— У једном периоду раног детињства, био сам сав заокупљен научно-фантастичним делима Жила Верна, у којима се описују чудесна достигнућа и нека открића што ће се касније обистинити и потврдити... Допадало ми се његово вешто и узбудљиво приповедање и занимљиво научно упућивање, придодаје Милан као коментар, па прелази, помало анегдотски, на одушевљење за дела Александра Диме, на бројна њихова ишчитавања и проверу познавања и најситнијих детаља:

— *Три мускетара* сам, на пример, прочитао безброј пута, срачунавао сам и бројао до двадесет и три, а онда сам то мануо, застаде за кратко као да се премишља да ли да настави... — Знаш, занимљиво је да сам у једном моменту наишао на друга, који је просто гутао све што је Александар Дима написао, као и ја. Био је то Јанез Жугел, из виђеније породице... Упознали смо се преко његовог брата Франца, са којим сам био у разреду. Неколико пута, Јанезу[232] и мени, омиљена тема разговора била је да узајамно постављамо питања о најситнијим појединостима из књиге *Три мускетара*... При том смо покушавали да један другог уловимо у непознавању неке ситнице из романа, као што је на пример детаљ: по којој цени је Д'Артањан продао свога коња; какво је јело било на неком ручку, или како се звала крчма у којој су одсели? Упркос великом упињању и „копању" да се пронађе неки скривени детаљчић, један другоме нисмо успели да нађемо ни једно питање на које нисмо умели да одговоримо, и то одмах, као из топа, закључује Милан.

Одмах потом, да би можда мало „уравнотежио" своје приповедање и одагнао утисак о самоистицању, Милан самокритички говори како је полако, с временом, изгубио способност потпуног уживљавања у прочитано, коју је имао у детињству и најранијој младости.

---

[232] Нажалост, Јанез Жугел је страдао у авионском удесу негде на Корзици, а радо бисмо са њим поразговарали о свему томе.

— Тада сам имао способност да се потпуно искључим из околине и да у себи стварам јасне визије прочитаног. Те духовне представе, и унутрашње виђење слика и догађаја описаних у тексту, биле су код мене врло живе и упечатљиве. Зато су ми дела руских класика XIX века, с обзиром на интензитет и снагу проживљавања, остала у неизбрисивом сећању, прецизира Милан. Ми додајемо, да је то било повезано и са самим читаочевим погледом на свет, његовом бујном маштом и разуђеним осећањима.

— У каснијим гимназијским данима, призивао сам ту способност, подстицао душевна збивања и неговао чулни доживљај прочитаног, али ми је за то увек било потребно много више времена, тишине и мира, да се уживим у текст... Иако су та потоња прочитана дела била уметнички вреднија, вештије и лепше написана, и у књижевном смислу значајнија, интензитет доживљаја и проживљавања, са којим сам читао поједине књиге у раном детињству, истински је незаборављен, заокружује он своје сећање.

Из те ране Миланове лектире изостајали су поједини жанрови, као што су на пример криминални романи. Баба Софија је, полазећи од својих високих књижевно-уметничких и естетских критеријума, строго цензурисала све што се односило на „кримиће“. Она је детективске романе сврставала у неку врсту тривијалне и кич литературе. Добро је уочавала, да писци криминалних романа не настоје да створе неко уметнички вредно дело, већ да се, придржавањем уобичајених књижевних схема, приближе сумњивом укусу публике која тражи забаву.

— Када су почели да излазе крими романи “X-100”, у једном тренутку су ме просто одушевили. То је Бапка приметила и почела је строго да се противи куповини таквих романа. Али ја сам их, ипак, кришом набављао и потајно читао. То је потрајало краће време, док нисам ушао у њихову „шему“, и схватио да је све то исто, само мало другачије, примећује критички продуховљено.

Изгледа да је нешто слично било и са пустоловним, витешким и вестерн романима, те романима-фељтонима у наставцима. Испрва је Милан „гутао“ скоро све, без неког реда и избора. Привлачио га је њихов узбудљив садржај, динамика и напетост, потом идеализовано-авантуристички начин интерпретације и стилизације теме. Међутим, после неког времена дошао је до сазнања да ту постоје веома добра, али и лоша остварења, пуна психолошке и моралне шематичности, уз много имитирања, испразног подражавања и неаутентичности.

Димитријевић је, од најранијег детињства, био заинтересован за упознавање и читање поезије и то како српске тако и руске. У том погледу на њега је значајно утицала баба Софија, с којом се као дете највише дружио, и мајка Нада, чије је певање веома радо слушао и упијао. Баба Софија је у младости, заједно са својом браћом, припадала напредној генерацији, која је учествовала у првој руској револуцији. Са пуно педагошког смисла, поучавала је Милана руској књижевности, језику и култури, певала руске народне песме, којих се и данас радо сећа.

Од мајке Наде, из познате неимарске породице Анђелковић, наследио је танану и разуђену емотивност, а од оца Сергија, свестраног научног

делатника и колекционара, смисао за аналитички приступ и систематичност. Мајка му је као скојевка учествовала у народно-ослободилачком покрету; повремено је сарађивала у омладинским листовима (*Млади борац*), а неко време радила је и у лесковачком локалном листу *Наша реч*. Поред осећања за мелодију и ритам, она му је удахнула и нешто од изворне народне мудрости и темперамента људи јужног поднебља; док је од њене мајке Росе слушао сваковрсна народна казивања, попримајући животну једноставност, топлину и смисао за дружење. Занимљиво је да му је и отац у младости писао стихове, у рукопису су остале две збирке песама, које су постхумно објављене (*Песме и писма*, 1997; *Искре из прошлости*, 2001). Уз то, био је и један од познатих сакупљача етнографског и фолклорног блага на југу Србије; поред бројних научних дела објавио је и три збирке народних песама из Лесковца и околине, остављајући за собом и драгоцену архивску грађу и бројне колекције.

Из разговора започетих крајем јануара и почетком фебруара 1988. године на Хвару, важних за скицирање духовне и стваралачке биографије,[233] сазнајемо да су у врло живом сећању М. С. Димитријевића, из тог периода раног детињства, остале антологије *Руски песници XVIII и XIX века*, као и антологија *Незаборавне песме заборављених песника*. У то време радо је читао народне јуначке песме из Вукових збирки, а допадале су му се, као основцу, и песме Драгољуба Филиповића и Милана Ракића, од којих неке и сада говори наизуст (*Срђа Злопоглеђа*).

Још од најранијег детињства помно је пратио и са нестрпљењем ишчекивао сваки број *Полетарца*. Дан кад се појављивао овај дечји лист, био је за њега скоро празник. Слично се догађало и са лесковачким *Гласом пионира*, који је редовно примао, занимајући се за све око тог листа. Читајући поетске и прозне саставе, у овим дечјим новинама, и сам је чежњиво прижељкивао да се нађе међу сарадницима, са својим прилозима. По узору на оно што се тада певало и писало, почео је да обликује прве стихове и песмице.

Угледајући се на свога оца, који је у то време, поред више штампаних књига, објављивао научне прилоге у зборницима и часописима, и често због студијског рада и прикупљања грађе за библиографију радничког покрета, био наднесен над комплетима новина,[234] Милан је још као дете почео са „издавањем“ кућних и других новина. Из уводника за први број *Кућног гласника*[235] писаног руком, сазнајемо да је на сличан начин „објављивао“: *Наше новине*,[236] *Јутарње новине*, *Забавник*, *Наш забавник* итд. Од поменутих само су *Наше новине* доживеле два броја, па се изражава нада да ће *Кућни гласник* бити боље среће.

---

[233] Рукописне белешке Н. Цветковића, Хвар, 2. II 1988. – Ауторизовао М. С. Димитријевић.

[234] Проф. др Миодраг Поповић у једној књизи помиње С. Димитријевића као посетиоца Универзитетске библиотеке, који шуштаво преврће комплете новина.

[235] *Кућни гласник,* 3. V 1961, I, 1.

[236] Вероватно се у Архиви С. Димитријевића могу наћи неки од рукописних листова, које је Милан углавном сам попуњавао, и потписивао као „главни уредник“.

У *Кућном гласнику* „објављена“ је својеручно исписана дечја песмица *Ловац и зец*, која ће се наставити и у другом броју. Дечји наивна и ритмички жива песмица, пуна је уобичајених ономатопеја које се понављају, да би се све завршило срећно и благоугодно.

Неке од тих почетничких и вероватно најранијих песама сачуване су и у оквиру мале књижице под насловом *Песме I*, у оквиру библиотеке "Z–100", коју је М. С. Димитријевић „издавао“ и сам лично дактилографисао на писаћој машини, додајући прикладно исцртане корице.[237] У тим првим песмама, углавном од две строфе, испод којих је записана 1957. и 1958. година, најчешће се пева о зими, јесени, пролећном мају, уз две дуже, историјске песме о Матији Гупцу и бој на Иванковцу.[238] Димитријевић је ту понајвише обузет зимским пејзажом, санкањем, клизањем и другим сличним дечјим радостима. Сриче прве стихове, са пуно понављања, уз извесно наслеђено осећање за мелодику стиха,[239] не успевајући увек да оствари ваљану риму:

„У месецу мају
Цвета росно цвеће
Дошло нам је мило
Радосно пролеће“.

---

[237] На задњој страници се најављује и следећа књига – *Песме II*, уз напомену да ће библиотека "Z–100" излазити једанпут месечно и да ће објављивати "најуспелије радове" ... На крају стоји датум 1. VII 1961. – Архивска збирка М. С. Димитријевића и Н. Цветковића.

Може се претпоставити да се у Сергијевој заоставштини, поред аутографа ових и других дечјих песама, налази најављена књижица *Песме II*, јер се у личној архиви М. С. Димитријевића појављује свежањ на коме је ознака стр. 15.

[238] Питамо М. С. Димитријевића зашто баш песма о Матији Гупцу. – У то време ме је одушевљавао роман *Сељачка буна* од Шеное и Матија Губец, као главни јунак. Тај роман сам прочитао два-три пута. Књига се налазила у очевој библиотеци ...

А када је реч о песми *Бој на Иванковцу*? – Са великим задовољством сам читао Вукову збирку народних песама. Изгледало ми је да је ту све неприродно прекинуто са првим српским устанком. Бој на Иванковцу је био први већи бој са Турцима, за који сам мислио да није био опеван и садржан у Вуковој збирци. Зато сам вероватно и испевао ове стихове, каже нам М. С. Димитријевић (11. III 1988, Београд).

[239] Карактеристично је да су му и деда Милан и баба Софија имали посебну љубав према музици. Деда је свирао на флаути, а баба на виолини. „Баба ми је причала да је деда био члан певачког друштва „Бинички“ у Лесковцу, и често ми је показивала чланску карту на којој је била његова слика по којој га се и највише сећам“, казивао нам је М. С. Димитријевић у једном од хварских разговора. – Рукописне белешке Н. Цветковића, Хвар, 26. I 1988. – Ауторизовао М. С. Димитријевић.

Занимљиво је да је и мајка Нада, школујући се у Нишу, најпре певала у дечјем хору, а потом и у гимназијском певачком друштву.

И у певању о Београду, на свој начин, уноси историјске појединости, помиње Келте, римску ногу, Турке, Немце. По угледу на поезију обнове и изградње пише о радницима, о Комунистичкој партији која је „мајка свију нас“, о ударнику коме на грудима орден сија. Мало је искрено доживљених стихова; присутна је извесна натегнутост и усиљеност. То је понајчешће певање из пуке жеље да се „складају“, стварају стихови, који нису потекли из срца, већ су плод лектире. Но, ти први стихови могу бити историјски занимљиви, посебно они о васиони, Месецу, ноћи и свитању, пошто на известан начин најављују будућег астрофизичара окренутог космичким сферама.

— Када сам пошао у први разред Класичне гимназије, прелази Милан на средњошколске дане, због нових и нараслих обавеза, интензитет читања се драстично смањио. Али сам ипак доста читао, све до краја гимназијског периода. Основу за то чинила је татина домаћа библиотека, у којој сам могао пронаћи оно што ми је било потребно за лектиру, као и другу занимљиву литературу...

Међутим, Милану то није било довољно, па је постао и члан оближње градске библиотеке „Вук Караџић“ и гимназијске библиотеке, која је такође била доста богата и разноврсна. И у тим средњошколским годинама, наставио је, нарочито у појединим, додуше све ређим моментима, да чита у напред поменутом стилу, и то до изнемоглости и самоисцрпљивања. У једном периоду, са великим заносом и жестином, читао је дела Б. Травена.

— У завршним разредима гимназије, или негде на првој години студија, уочио сам озбиљније мањкавости у познавању савремене и текуће литературе, изазване баш доста сведеном природом и карактером татине библиотеке, која ми је понајвише била при руци, почиње Милан самокритички да преиспитује познавање тада модерних токова књижевности. — То сам осетио као велики недостатак, наглашава поново, — јер почео сам да откривам и упознајем писце као што су Езра Паунд, Борхес и други... До тога је дошло пошто је тата, у једном периоду, престао да попуњава своју библиотеку новим и најновијим књигама, па се појавио повећи јаз између онога што ја читам и онога што други прате из модерне књижевности...

Милан се жали да тада чак није знао у ком правцу се развија модерна литература и шта се то ново у њој дешава. Притужује се да је почетком 60-тих година његово познавање поезије било на нивоу Мајаковског и Блока, у СССР-у, и Чедомира Миндеровића и Радована Зоговића, код нас.

— Био сам заведен и неадекватним програмом школске лектире, који је знатно каснио за реалношћу, уљуљкујући ме у уверењу да сам прочитао највредније од онога што треба, додаје Милан критички.

А онда почиње да прича занимљиву анегдоту која му је скренула пажњу на важност избора онога што треба прочитати.

— Када сам пошао на факултет, почели смо да посећујемо Народну опсерваторију... Тако, седели смо једном на кули са доктором Радованом Данићем, који је тада за нас био појам, и причали о литератури. У једном тренутку неко је поменуо песника Танасија Младеновића... — Ког бре Танасија, рече Данић, ја нисам стигао да прочитам целог Гетеа, Шилера,

Шекспира... па ћу да губим време на некаквог Танасија. Тај Танасије може да буде тек неки наредник у односу на ове великане, завршава Милан своје анегдотско казивање.

То је, поред осталог, утицало на слојевитост избора и изоштравање критеријума будућег астронома, у односу на оно што треба да чита, као и на селективност уопште. Просуђивање о писцима и књижевним делима треба да полази од „живе“ уметности, конкретног писца и естетских мерила, схватио је Милан још раније, а то се потврдило и у овом разговору са Данићем... И вазда је настојао да у избору иде од оног највреднијег, од ремек-дела, ка мањим вредностима.

— И у туризму, прави Милан дигресију, настојим да начиним селекцију, полазећи прво од највиших вредности и нивоа, од оног што је прворазредно, потом идем ка мање значајном, пођута мало као да и сам размишља о овом одступању и „излету“: од избора књижевно-уметничких дела – до туризма, па додаде: — И тата је тако радио! Као што знаш, био је велики „читач“, али и велики и неуморни путник, поново се враћа нашем заједничком узору – Сергију Димитријевићу.

Када говори о мањкавостима очеве библиотеке, на коју се понајпре ослонио, Милан тражи и могућа оправдања: у ограниченом простору и претрпаности стана књигама. Јер то је, доиста, онемогућавало даљу набавку нових књига, и довело до заостајања у попуњавању новим и најновијим издањима.

НАУЧНА ФАНТАСТИКА И ОПРЕДЕЉЕЊЕ ЗА СТУДИРАЊЕ АСТРОНОМИЈЕ

Научна фантастика је, као што смо видели, привукла Миланову пажњу још у раном детињству. Дела романописца Жила Верна, са којим и почиње модерна фантастика, била су његова прва научно-фантастична лектира. Ти узбудљиви и радо читани романи, заједно са каснијим делима Х. Џ. Велса, такође класика ове литературе, више од сто година, омиљена су лектира младих али и одраслих, и врше снажан утицај на бројне генерације читалаца. Димитријевић је у детињству, и младалачким годинама, са посебним задовољством читао оне научно фантастичне романе, који су успешно у себи обједињавали елементе утопијског и пустоловног карактера. Полетни развој космонаутике, чији је савременик и сведок сам Милан, дао је велики подстрек развоју научно-фантастичне прозе. Његова прва младост скоро се подударила са читавом поплавом комбинованих научно-фантастичних и утопијских романа, који су у једном периоду постали и вид комерцијализоване и лаке забаве, у форми *X-100* романа.

- Живео сам у једном раздобљу када су поједини жанрови, попут научно-фантастичних и утопијских романа, или „кримића“ и џепних романа, постајали код нас све присутнији... Тако ми се чини да сам са некима од њих „растао“ и развијао се. Уосталом, то је било време силовитијег размаха космонаутике, каже Милан, и додаје: - Научно-фантастична литература, коју

сам читао са неком врстом заноса, свакако је допринела да се определим за студирање астрономије ... Ти врло занимљиви и подстицајни романи, преносили су ме у звездане и космичке просторе који су ме веома привлачили, просто мамили. Нова научна сазнања, продори и достигнућа, прожета маштовитим приказивањем њиховог благотворног дејства за човечанство, били су за мене скоро неодољиви изазови, којима се нисам могао одупрети, каже Милан смешећи се благо.

То је поспешивала и општа домаћа атмосфера у којој је тада живео. Његов отац, управо некако у то време, или можда нешто мало касније, почео је са страсничким прикупљањем и колекционирањем космичке филателије, коверата и сличних појединости. Збирка је врло брзо нарастала, употпуњавала се одабраним и најлепшим примерцима, уз већа материјална улагања. Сергије је ту нову колекцију раскалашно показивао, дивио се красно уобличеним филателистичким детаљима, и све гласно и одушевљено коментарисао. Нешто од тог одушевљења и еуфоричности прелазило је и на оне који су се суочавали са инспиративном колекцијом, па разумљиво и на младог Милана, који је, уз очево допуштање, могао да ужива у свему томе.

- Негде крајем педесетих и почетком шездесетих година, међу *Х-100* романима, открио сам оно што се, условно, може означити као савремена фантастика, каже Милан на наш захтев да прецизира и време. – Раније сам фантастику упознао понајпре у делима Жила Верна, Едгара Алана Поа, Х. Џ. Велса и других, понавља, по више пута, ту чињеницу.

- Међутим, после прочитаних научно-фантастичних романа из серије *Х-100*, као што су *Звезда кеџ* Александра Бељајева, затим *Господар светова*, па *Тајна кобног црвенила* и *Атомска принцеза*, почео сам са систематском потрагом, свуда ... Тражио сам их од пријатеља, са којима сам размењивао књиге, куповао на киосцима и у књижарама, позајмљивао из библиотека, напомиње Милан именујући тачно њихове наслове, серије, едиције ...

- Сећам се серије фантастичних романа, а међу њима у првом реду књиге *SOS летећи тањири, Прва жена на Марсу*, те *Судар светова* и других.

У џепној библиотеци тада је публикован и роман *Кључеви господара света*; а у стриповима је почео да излази и *Флаш Гордон*, који ме је одмах освојио. Исто тако, нисам пропуштао ни један научно-фантастични филм, додаје Милан, настојећи да захвати све што је било у вези са овом тематиком, јер је поред текућег филмског репертоара у биоскопима, пратио и све од фантастике, што се приказивало у Кинотеци.

У казивању о писцима научно-фантастичних романа Милан се изнова враћа на оне старије, помиње Х. Џ. Велса, затим руске писце: Алексеја Толстоја**,** *Аелита* и *Хиперболид инжењера Гарина*, те Бељајева *Плави зрак* и друге.

- Велико откровење за мене је био Исак Асимов. То је можда највећи писац у овом жанру, кога сам са великом радошћу читао... Асимов је знатно одскакао од других, скоро у сваком погледу. И он ме је на неки начин упутио да почнем да трагам за ремек-делима у овој стваралачкој врсти ... Са Асимовим и његовим делом, почетком шездесетих година, као гимназијалац, растао сам и узрастао, говори Милан сликовито. И при том, стално напомиње

да су га најбоља дела научне фантастике некако дубље, изнутра, усмеравала да се, на крају, определи за студирање астрономије.

Говорећи о Исаку Асимову, наш будући астрофизичар, почиње гласно да промишља особености и карактеристике његовог литерарно-фантастичног света:

- Тај свој имагинарни свет Асимов је систематски изграђивао. Обликовао је романескне целине, у концентричним круговима, што је својствено и мом начину мишљења и виђења света. Писао је тако да је успешно повезивао и све раније књиге у обухватан и скоро интегрални корпус. Он је, у романима са фабулом о роботима и роботици, уважавао и складно прожимао три закона роботике, које је сам формулисао и што су после њега користили и други, испредајући врло занимљиву причу... А роботика је имала изузетно важну улогу у свим космичким истраживањима, додаје Милан, везујући то и за своја интересовања за астрономију.

После упознавања дела Исака Асимова, млади Димитријевић се сусрео са научно фантастичним остварењима Реја Бредберија. То је била литература другог типа.

- Док су романи Асимова, у херојском авантуристичком духу „спејс-опера“, и у знаку чудесних свемирских подвига, уобличени у виду неке нове историје будућности човечанства, са пуно унутрашњих напетости и замишљеном визијом нових могућности развоја – дела Реја Бредберија су сушта супротност свему томе... Овај други је у много чему писац лирске интиме. Бројне његове приче су праве песме у прози... Он просто пева о исконском крику усамљеног чудовишта које се помаља из мора; пева о морској обали која је видела настанак, развој и крај човечанства, те о унутрашњој чежњи да се неко са раширеним крилима баци у бездан, опричава Милан појединости које су на њега оставиле незабораван утисак. – То су били моји гимназијски дани, напомиње скоро узгред, када су се полако формирале представе и кристалисале намере чему ћу се посветити у будућности.

Потом зналачки говори о Артуру Кларку, поприлично различитом од напред поменутих:

- Кларк је, као и Пол Гоген, отишао да живи и ствара у тропском амбијенту, у једној егзотичној долини на Цејлону, каже Милан па наставља. – Писању научно-фантастичних романа прилази врло промишљено, скоро рационално, тражећи по научним часописима и публикацијама техничко-сцијентистички наговештај за оправдање неке своје идеје. Студијски је прилазио свему томе, и надахнуто развијао своје имагинативне пројекције, које су налазиле извесна упоришта у научним сазнањима и открићима, прецизира.

И доиста, ако се пажљивије погледају књиге Артура Кларка, на крају се чак наводе извори и референце, који су му послужили као подстицај за обликовање литерарних замисли.

Поред уживања у научно-фантастичним романима, Милан је тада помно и са пажњом пратио и скоро сву периодику што се бавила васионом и космологијом, а могла се наћи на киосцима дневне штампе:

- Читао сам *Космоплов* од првог броја, као и каснији *Сиријус*, негде до 150-160. броја. То сам темељно и предано прегледавао, скоро проучавао, од прве до последње странице ... Уз то, имао сам библиографски увид у оно што се објављивало из тих области, напомиње.

Као пример великог интересовања за научну фантастику и космолошку литературу, наводи занимљив случај са библиографијом из овог домена, публикованом у алманаху *Андромеда*.

- У *Андромеди* су амбициозно почели да праве библиографију издања из научне фантастике у Југославији. У броју 2 објавили су крајње непотпуну библиографију, што је било очигледно већ на први поглед, казује нам Милан и сада помало иритирано. Посебно су га озлоједили коментари и напомене у вези са првим делима из српске научне фантастике. На пример, казивање како је аутор белешке, потпуно случајно, на тавану свога деде, открио до сада непознати научно-фантастични роман Лазара Комарчића, први такве врсте код нас.

- То ме је покренуло на две акције: одмах сам отишао до Народне, а потом и Универзитетске библиотеке, да проверим истинитост тврдње, и пронашао објављену Комарчевићеву књигу ... И друго, због огромних празнина у тој библиографији, одмах, такорећи из главе, дописао сам велики број референци, саопштава Милан. Па да би појачао, оснажио утисак, наглашава: - И то, оно што се каже, „с ногу“.

Поред тога, у току неколико дана интензивног рада, прегледавао је фондове Народне библиотеке Србије, као и део периодике, нарочито *Политикин забавник*. Тако је начинио скоро комплетну библиографију научно-фантастичних прича штампаних у *Политикином забавнику*, по обиму више него двоструко обухватнију од те назови комплетне библиографије.

- Ту је библиографију потписао Божидар Зечевић. Тим поводом, написао сам писмо уреднику *Андромеде* и приложио допуну библиографије. Резултат је био да је у броју 3 изашла допуна библиографије, истог аутора. У заглављу је констатовано да је библиографија побудила велико интересовање, те да је редакција примила много писама, са новим подацима и новим библиографским јединицама, па се поименце захваљује свима који су се јавили, прича нам Милан са мало горчине.

Међу њима се налази и име Милана Димитријевића. А уредник часописа је сваком од поменутих, послао по један број *Андромеде* са печатом и пропратним писмом у коме се захваљује на учешћу у припреми броја 3.

После ове мале дигресије која, више узгред, открива Димитријевићев смисао за библиографске систематизације, још у периоду ране младости, наш астроном се враћа писцима научно-фантастичне прозе и њиховим изазовним делима.

- Један од аутора, које посебно издвајам, је и Станислав Лем, са веома смелим и оригиналним идејама. Лем је, са невероватним бројем новина у приступу, толико задивио свет, да су Американци у једном моменту изразили сумњу да иза овог писца стоји неки нови, моћни компјутер... Нарочито ме је одушевила његова књига *Сума технологије*, прецизира Милан, издвајајући је из целине опуса. – За њу бих тешко могао да пронађем тачно жанровско

одређење, напомиње, јер припада и научној фантастици и есејистици и визионарском трактату...

Многе Лемове књиге, према оцени Димитријевића и других, отварају сасвим нове теме, неслућене проблеме и чудесне идеје, у домену космичких визија. Књига *Сума технологије* излаже синтетизован преглед отворених могућности будућег развоја људске цивилизације. То је збир његових продубљених промишљања, визионарских назнака и слутњи.

- Чувени *Звездани дневници Ијона Тихог* Станислава Лема, код нас су у то време објављени у скромном, фрагментарном избору, истиче са жаљењем и придодаје:

- Запазио сам неколико нових наставака, у угледном руском часопису за популаризацију науке *Природа*, мало пођута, као да промишља. – Ми, овде, не стижемо све то да пропратимо, и не знамо шта се све догађа...

У том контексту помиње и Џорџа Орвела, чију је *1984*. и *Фарму животиња*, на свој начин „одболовао“ у једном даху и замаху. Све је то за њега био подстрек за астрофизичко опредељење, и надахнуће да се на имагинативном пољу упушта у извесна полумагновена откривања новог и непознатог, али то изгледа ипак нису нека чвршћа упоришта за лични стваралачки рад на том пољу.

Занимљиво је да је Милан, као студент, далеке 1969. године, пробао да и сам напише једну причу са научно-фантастичном тематиком, коју и данас чува у рукопису.

- Причу сам написао у силовитијем замаху, у току једне ноћи, јер сам као студент понајвише радио ноћу, каже нам и почиње да препричава садржај: - Човек, у сну, успоставља телепатски контакт са другом, далеком и непознатом цивилизацијом, и при том схвата сав опсег и дубину разлика, мало застаде, као да се нечег присећа, па настави:

- Нарочито сам се задржавао на детаљима живота у једној новој, непознатој средини, где су, на пример, твоје мисли свима познате и где постоји заглушујућа бука различитих мисли, уоколо, која се појачава, или смањује, у зависности од смене дана и ноћи ...

Са опричавања овог детаља, Милан прелази на експлицитније саопштавање својих намера, интересовања:

- Ту ме је посебно занимао овај аспект: Уколико би се остварио такав контакт са неком другом цивилизацијом, на који би начин онда изабрани човек, или онај ко је успоставио тај контакт, могао да убеди себе да је то истинска, реална комуникација, а не сан, маштарија, или неко посебно психичко стање. Милан застаје, и са извесном несигурношћу у гласу наставља: - Ако пак он сам буде убеђен у то, на који би начин могао да увери друге, пошто о свему томе нема никаквих материјалних доказа, већ само духовних.

Из даљег разговора сазнајемо да би на том тексту требало још подоста радити, глачати га и дотеривати, јер је настао у једном даху.

Мало потом, Милан почиње гласно да се преиспитује:

- Може бити да сам у то време, у *Космоплову*, или другде, прочитао неку причу о телепатским везама, односима и контактима. Она ме је,

вероватно, на неки начин подстакла да повежем телепатију и снове... И сада, када се мало дубље позамислим, сећам се једне такве књиге из ранијег периода. То је *Планета сањара*...

Напомињемо узгред како, у свету езотерије и паранормалних феномена, постоји претпоставка да снови могу да прихвате и у себи сједине материјал који производе неки други умови. Ту телепатску комуникацију упућену сневачу, проучавали су Улман и Крипнер, вршећи бројне експерименте...[240]

Додајмо овде да Милан С. Димитријевић у два-три маха пише о планети Венери, која је у нашем народу позната као „звезда Даница". О Венери се маштовито писало и певало (Његош), а она има своје место и у научно-фантастичној литератури. Његош у својим стиховима помиње звезду Даницу, односно Венеру, а Димитријевић, одломак из *Пјесама*, узима за мото свог другог, подужег студијског прилога о Венери.[241]

Венера, односно Даница, према народном називу, је звезда која навешћује дан, „јер се за време највећег сјаја, чак и дању види".[242] У том смислу и Његош метафорично истиче како је Даница „исток засмијала ... / Заборављен судбом и људима".[243] Димитријевић опет, у тексту о Венери, сликовито каже да је она сестра Земљина, те да је као таква „распаљивала машту писаца ...",[244] уз наглашавање да је то после Сунца и Месеца, најсјајнији објекат на небу.

У другом студијском прилогу о Венери, за који је узео Његошеве стихове као мото,[245] поново је помиње као Земљину сестру, додајући да су јој тако „тепали писци научно-фантастичних романа". И ту, помало лирско-поетички, указује на то најсјајније тело „на ноћном звезданом небу после Месеца". За Димитријевићеву песничку поетику је од важности то што разматрања о планети Венери, односно звезди Даници, ставља, поред осталог, и у контекст народне, фолклорне, али и најбоље песничке традиције (Његош). Уз то, он у складу са својом поетиком односа науке и песништва, сањарима и песницима, који су се питали како изгледа површина Венере, придружује и астрономе.[246]

---

[240] Стјуарт Холројд, *Речник езотерије*, Нолит, Београд, 1995, стр. 146

[241] М. С. Димитријевић, *Венера у фокусу*, „Васиона", 2004, LII, 1, стр. 6-13.

[242] Тодор Радивојевић, *Лепеница*, антропографска испитивања, CE 3b XV, у Београду 1911.

[243] П. П. Његош, *Пјесме*, 167, 4.

[244] М. С. Димитријевић, *Венера*, „Васиона", 1992, XL, 1, стр. 10.

[245] Његошеви стихови, које Димитријевић исписује као мото испред текста, у целини гласе:

„Даница је исток засмијала ...
Заборављен судбом и људима,
но утјешен у мрачној пустињи
са зракама свога створитеља ...
ја те чекам, чекам с нестрпљењем"

[246] М. С. Димитријевић, *Венера у фокусу*, стр. 6.

Завршне делове огледа о космичком у нашој поезији, хелениста Милош Н. Ђурић посвећује духовној и моралној страни српског народног живота. Позивајући се на Цвијића, ту кристалише наше оригиналне особине, које се могу обележити као чиста видовданска етика, тежња за дубљом истином и правдом, „за духовним и небеским царством“, уз велику способност пожртвовања. На тим основама треба да развијамо своју културу, и то не као копију западне, већ као „органско израстање из народног духа“. Јер она, само као таква, може испунити своју историјску мисију и „ући у хор оних Хегелових народних духова који облеђу око престола светског духа као сведоци и украси његова величанства“.[247]

СТУДЕНТСКИ ПЕРИОД

Чари и дивоте „светлог Охридског језера“, како би рекао Андрић, веома су привлачиле бројну породицу Димитријевић, која је скоро деценију–две тамо летовала. А проста и неисцрпна лепота овог скоро јединственог језера увек наводи на мисли обојене неизрецивим, чак и мистичним. До овог уверења долази човек пратећи све мене и дивоте Охрида, које су погледом - необухватне, понорним значењима – неисцрпне.

Охрид је пун чаровитости, па за драгуљима тих дивота ваља трагати; треба их откривати и пребирати под звезданим прахом, што остаје на пепелишту дана, под наслагама смисла. *И усхићење, после сваког открића, бива све веће, потпуније; а радост неодољива*...[248]

Летњи распуст, пред упис на студије, Милан је провео са родитељима и сестрама на Охридском језеру; а на повратку, по обичају, у Лесковцу. Тада се нешто интензивније припремао за пријемни испит на факултету, али не занемарујући животне радости и забаву. Још увек је био неодлучан у опредељењу шта да одабере за предмет својих студија..

- На Охриду сам посветио пуну пажњу посматрању и проучавању звезданог неба, које се, из околине хотела „Сутјеска“, приказивало у свом пуном сјају и величанствености, сећа се Милан.[249]

То нас је подстакло да се присетимо Андрићевих размишљања о лепоти и богатству звезданог неба и људског лица кога се човек не може нагледати... “Гледаш и гледаш, и све је виђено а незнано, познато а ново”...[250]

Распитујемо се за литературу која му је служила као полазиште за све те предуписне припреме.

- Основни „извор“ ми је била позната књига Џемса Џинса *Звезде и њихова кружења*, коју сам са великом пажњом читао и промишљао... Поред

[247] М. Ђурић, *Космички дух у нашем песништву*, „Народна одбрана“, 1927, II, стр. 307-309.

[248] Н. Цветковић, *Све је љубав*, Лесковац, 1979, стр. 72.

[249] Рукописне белешке из разговора са М. С. Димитријевићем, Београд, 6. фебруар 2004. Ауторизован исказ 8. марта 2004.

[250] Иво Андрић, *Стазе, лица, предели*, Сабрана дела, књ. 10, Београд, 1965, стр. 91.

тога, имао сам и литературу из области природних наука: хемије, физике, математике. Прочитавао сам то, припремао се, радио колико је било времена и воље, али нисам занемаривао ни дивоте Охрида и околине.

На повратку са летовања, свратио је у Лесковац, са мислима и очима пуним лепоте чистог и озвезданог охридског неба и разноврсних представа о небеским констелацијама. Браћи је са одушевљењем говорио о кретању звезда, о планетама, бескрајним растојањима, величини метеора, о тајнама васионе, о галаксијама...

У топлој и тихој звезданој ноћи Милан је, са пуно заноса, аутору овог текста показивао Млечни Пут.

- Погледај како се дивно осуо неким звезданим прахом. Њега чини заједнички сјај несагледивог мноштва звезда. Гле, оно тамо су Велика и Мала Кола... Видиш ли ону руду, а горе, у Малим Колима је Северњача, упорно је и са истинским узбуђењем показивао и бајковито приповедао о заводљивом и помало застрашујуће тајновитом небу.

Док сам слушао Миланова тумачења, сећао сам се очевих поетичних казивања о бисерној роси која се, у рану зору, спушта са звезда.

У дугим шетњама поред реке Ветернице, уз Миланову сталну и мало необичну загледаност у небо, расправљали смо о марксизму, друштвености, великим учинцима технике. Повод су била поједина сазнања из књиге: Маркс, Енгелс и Лењин о техници. Док је аутор овог животописа говорио о механичком схватању објективности спољњег света и некој врсти културног уједињења људског рода, Милан је покушавао да, са становишта једне замишљене космичке цивилизације, укаже на мањкавости појединих марксистичко–лењинистичких погледа.

- Да ли си о томе разговарао са оцем Сергијем, који је чврсто стајао на позицијама класног радничког покрета? распитујемо се.

- Не, никако, одриче одлучно. – Зазирао сам да о томе разговарам са оцем, јер сам у њему видео човека са великим знањем, стицаним, на пример, у Паризу, где је радио на докторској дисертацији из области политичке економије и филозофије праксе, у којој је био толико суверен, да се нисам осећао дораслим за такве дискусије са њим.

Милан је у септембру 1965. године, у време уписа на факултете, још увек био у великој мери неодлучан. И даље се колебао око студија астрономије, физике или хемије. Тада је чак размишљао да, можда, упише и неки технички факултет, на пример електротехнички или технолошки... Јер је, у разговорима са друговима, дошао до сазнања да су дипломе тих факултета веома цењене и курентне и да обезбеђују бољу животну егзистенцију.

- Жеља да се бавим науком определила ме је да се упишем на Природно–математички факултет. У то време, за разлику од овог садашњег, била је велика „навала“ на тај факултет, каже народски једноставно. – Многи су тамо хрлили, па је на свакој групи био велики број кандидата. Одабрао сам астрономију, не само што ме је она пуно привлачила, него и због тога што је конкуренција била мања но на физици и хемији, каже Милан, са доста искрености и без околишења.

По савету другова, Милан се пријавио и на Ветеринарски факултет, не са намером да то студира, већ да добије статус студента, у случају да не успе на жељеним групама, те да тамо положи опште предмете (социологију, предвојничку обуку и сл.), који би му се, наредне године, признали и на астрономији. Ветерина му је, дакле, била резервна варијанта и евентуална могућност да отпочне студије. И догодило се да, због добрих резултата приликом рангирања, буде примљен и на Ветеринарском и на Природно–математичком факултету. Разумљиво, Милан се определио за упис на Групу за астрономију Природно–математичког факултета у Београду, што му је иначе била истинска жеља и намера.

- Још одмах, од самог почетка, изабрао сам могућност да, паралелно са астрономијом, студирам и физику, што су факултетске власти допуштале. У томе сам имао велико разумевање и подршку тате, који као да је остваривао нешто од младалачких жеља, истиче Милан и придодаје: - Присуствовао сам обавезним вежбама, слушао наставу, и полагао испите на обе поменуте групе.

Увидом у Димитријевићева документа, индексе и сл. могу се уочити углавном два различита периода током студија. На првој и другој години, показао је скромне резултате, јер га је понео занос слободног студентског живота; али је зато, у оној другој фази, на III и IV години, имао високе оцене из свих важнијих предмета.

- Пуно времена сам проводио са друговима, навече смо шетали, ноћу се проводили, „замењујући ноћ за дан“, што се каже... Многи од њих су се чудили, како то полажем испите, кад стижем да учим, јер се по цео дан дружим са њима, уз „пивце“, шах, картање, напомиње Милан.

Из свега произилази да се Милан, током студија, није посебно истицао, изузев што је редовно посећивао предавања, нарочито код појединих професора и полагао испите.

- У најлепшој успомени остао ми је предмет Теорија релативности, који је предавао професор Марко Леко... Наставу су пратила само два студента, а она се доста оригинално остваривала. Професор нам на часу благовремено најави шта ће наредни пут бити тема. Ми се ваљано припремимо за разговор и, уз професорову помоћ и коментаре, са лакоћом смо савладали тај предмет, уз дискусију и појашњавања, прича Милан, са неким нескривеним задовољством на лицу, и напомиње: - Срамота је била доћи на час неприпремљен, зато смо, према професоровим упутствима, читали и проучавали одговарајућу литературу, спремни да о томе разговарамо.

Са Миланом је тада, ову скоро менторску наставу, код проф. др. Марка Лека, пратио и Мађар Рак Лајош, који се такође солидно припремао, записујемо овај детаљ, делимично пратећи понешто и о појединостима из Милановог окружења.

- У то доба, на Катедри за астрономију, која се налазила у поткровљу, на петом спрату Природно–математичког факултета, била је једна повећа заједничка просторија, где су се свакодневно окупљали студенти свих година,

сећа се Милан детаља који могу бити занимљиве за историјат формирања новије генерације српских астронома.

- Ту смо учили, дискутовали, размењивали потребну литературу, једноставно, дружили смо се. Тако смо пријатељски и сарадднички сви живели, као једна породица. И то понајвише захваљујући заједничкој просторији, које данас више нема, јер је све издељено на мање канцеларијске собичке, каже са носталгијом.

Међутим, бављење у тој просторији, понекад је представљало и поприличан губитак времена, нарочито за појединце који су ту долазили само да се друже, да се виде са неким, да поразговарају и да се разоноде.

- За онога ко је хтео да научи, да сазна и да му се понешто боље протумачи, то је била лепа прилика. Ако нешто од обрађиваних наставних јединица није било јасно, могао је сазнати од старијег колеге, који се ту нашао, и био при руци да помогне, упути, разјасни. По томе су се студије астрономије, у то време, разликовале од других, закључује Милан.

Сећа се да им је још тада, Светозар Божин, асистент на физици, у једном моменту рекао: „Чим сте се определили за астрономију – определили сте се за сиромаштво“.

Астрономију је, у септембру 1965/66, према Милановим речима, уписало њих тридесет, а завршило је само пет-шест. Неки су то само уписали да би добили индекс и ослободили се служења војног рока... Једној допадљивој девојци није била озбиљна намера да се бави студијама астрономије, већ је само хтела да „улови“ неког апсолвента, што је и успела, каже узгред.

- Поједини из те групе студената, након успешно завршених студија, даље су се развијали и усавршавали па су сада редовни професори Универзитета и то на групи за астрономију, као Трајче Ангелов и Мике Кузмановски... Са мном је тада студирао и Иштван Винце, који је данас научни саветник у Београдској опсерваторији.

Милан се, по други-трећи пут, враћа на прве месеце студија, као да га то „жуља“ у свести. Јер се тада, на уштрб студија и учења, забављао, ишао на игранке, које су се у то време одржавале на факултетима. Тамо се дружио, упознавао и плесао, са новим девојкама, познаницама, пријатељицама.

- Тако сам на игранкама, које су се одржавале близу мога стана, на Машинском факултету, упознао и будућу супругу и животну сапутницу Љиљану Аћин. Ишао сам и на друге игранке и забаве, лунзао са другарима и помало се поетски заносио. Тада су некако нарастале и моје поетске амбиције.

Поново се Милан враћа својим књижевним првенцима; песмама које је писао још у нижим разредима гимназије, што је била његова “интима”, каже

- У раним студентским данима почела су да бујају моја поетска хтења.[251] Озбиљније сам се позабавио писањем стихова. А и ти си ми давао

[251] Од јесени 1970. године, када се код оца аутора ове књиге *(Чедомир Цветквић – Лешњак, Наша реч*, 10. 12. 1971; *In Memoriam, Наша реч*, 28. 04. 1972)

подршку за тако нешто... Онда сам пошао и у Песничку радионицу у Дому омладине, коју је почетком седамдесетих водио књижевник Миодраг Павловић. Та радионица је организовала књижевно вече у Дому омладине у Београду, и том приликом сам први пут учествовао са својим стиховима на једној књижевној манифестацији. - Док нам говори о овоме пажљиво листа своју библиографију, што се налази на крају ове књиге, и тражи убележене песме. – Све то могу да прецизирам и датумски, захваљујући, ево, баш овој библиографији...

Негде при крају студија Милан је сасвим озбиљно почео да заснива и гради темеље будућег рада у науци. Дипломски радови и на Групи за астрономију 1972, и на Групи за физику 1973, могу се означити као његови први скромни прилози науци. И они су, као такви, на првом месту у Милановој библиографији. Додајмо да је релативно ретко да судент објављи научни рад у публикацијама катедре.

- Тражио сам од проф. Мирјане Вукићевић Карабин истраживачку тему за дипломски рад. И она је, на моје наваљивање, прихватила овај захтев. Добио сам је, и неколико месеци свакодневно у Институту "Михајло Пупин" радио на томе. Пошто је посао успешно окончан рад је објављен.

После дипломирања на Групи за астрономију Милан је одмах започео припреме за постдипломске студије на истом одсеку. Истовремено је чинио напоре да дипломира и на Групи за физику, на којој је највећи број предмета већ раније одслушао и положио. Недостајало му је само неколико испита на четвртој години.

Необично је да Милан у неколико махова истиче своју заинтересованост за књижевно–поетски рад почетком седамдесетих година. То му је, без сумње, онда била доста важна преокупација, и можда лирски подстицај да се бави и студијским радом. И касније, чинио је напоре, не увек довољно успешне, да стилско–језички дотера скоро сваки важнији прилог, нарочито из области поезије, који објављује у *Васиони* и другде.

појавио карцином плућа, у породици је све више нарастао набој. У пролеће 1971. Драгојла је све чешће бежала из куће над којом се надвијала смрт (Знано је ко понајпре напушта брод). Тада се заљубила у инструктора вожње, Сретена Дикановића, једног од понајбољих другова брата Душана. Та љубавна веза удате жене са сином од 6-7 година и момка који је верио Гагијеву сестру, отишла је толико далеко да су у Београду потражили посао па чак и школу за сина Владимира… О овом првом, најдубљем расколу који је оставио трагове и ожиљке на читав даљи заједнички живот са будућом „разводојлом", постоје записи у свесци *Разводојлиштво 1971*. Уз велике напоре и лично жртвовање осујетио сам њено бекство и одлазак, задржао је у кругу породице, па смо изродили још једног сина 1974, до наредног новог раскола. А учитељ вожње (инструктор Дикановић) који се, колико ми је познато, бавио и мафијашким пословима (кријумчарење нафте), ликвидиран је негде у Бугарској. – Сада би била удовица, чешће сам се шалио са горчином. Већ дуже време радим на обимној прози, којој у поднаслову стоји *Лична историја једне љубави*.

У то време младог Димитријевића је посебно привлачила физика плазме која има велике могућности примене у астрофизици. Стручњак за ту област и предавач био је проф. др Божидар Милић.

- Кад сам положио све испите на Групи за физику, узео сам дипломски рад код проф. др. Божидара Милића. И то са амбицијом да буде научни прилог. Професор ме је у томе подржао, допустио је да формулишем тему на основу прочитавања и проучавања Гинзбургове књиге на руском језику[252]... Резултати до којих сам дошао приликом проучавања и истраживања, заслуживали су да буду објављени. Након одбране дипломског рада (1973), они су после презентирани и на V међународном симпозијуму о физици јонизованих гасова у Ровињу и публиковани у Зборнику радова.

Поменути прилаз избору и обради теме био је у приличној мери необичан и самосвојан, као и резултати који су из свега тога проистекли. Утолико пре, што су дипломски радови често компилација и преузимање, без посебних, оригиналних истраживања.

- То није била стандардна пракса, коментарише Милан. – Остали дипломци су ишли устаљеним путем, желећи само да добију диплому, а не и да им се рад публикује. Тако одабран дипломски рад био је овде можда јединствена појава; а то даје и слику о природи и карактеру студија, додаје више узгред.

Милан при том напомиње да проф. Милић није био много спреман да суделује у концепцијској разради теме, што се од ментора није ни посебно тражило.

- На групи за астрономију био сам тада једини кандидат за постдипломске студије. Приликом покушаја уписа, на Катедри су ме осорно питали: -Па зар Ви мислите да ћемо само за Вас ове године организовати постдипломске студије... Нисам хтео да ми време пролази узалуд, и онда сам на Групи за физику уписао "Физику јонизованих гасова", што је било врло блиско астрофизичкој проблематици, објашњава Милан.

Тада је почео да размишља о одговарајућем запослењу, на чему је посебно инсистирала његова будућа супруга Љиљана.[253] Пратио је конкурсе

---

[252] У Гинзбурговом делу *Простирање електромагнетних таласа у плазми* Милан је нашао тему о граничној поларизацији електромагнетних таласа који долазе из јоносфере. Док је студиозно ишчитавао књигу назрео је да се ту нешто више може стваралачки дорадити, објаснити и домислити него што је то изложено у поменутом делу, као и у научним радовима и литератури коју је сакупио и консултовао.

Напоменимо овде да је то Гинзбургово дело Милану донео из Москве отац Сергије, са хрпом других књига из физике, астрономије и астрофизике.

[253] Љиљана Аћин је рођена у Зрењанину 27. маја 1949, где је завршила основну школу и гимназију. Дипломирала је Руски језик на Филолошком факултету у Београду и радила као професор руског језика у основној школи «Лаза Костић» (раније «Седам секретара СКОЈа»).

Сестра Верица (Зрењанин, 12. VIII 1956 – 2. II 2009), удата за Срђана Максимовића из Лесковца, завршила је економски факултет.

Потичу из познате породице Аћин, од оца Јована (Зрењанин, 16. XI 1916 – 6. III 1992) и мајке Милке (Доњи Косињ, у Лици, 18. децембар 1924 – Зрењанин, 1.

објављиване у новинама, јављао се поводом њих у разним просветним институцијама па и на Београдској опсерваторији.

-На Опсерваторији ме је онда примио Александар Кубичела, пошто ме је лепо саслушао, рекао је да ће код њих, за астрофизичара, бити посла тек за пет до седам година... Тако брзо? - шали се Милан – „Не липши магаре до зелене траве“, служи се народном пословицом.

Димитријевић је, тражећи посао, безуспешно конкурисао у низу београдских школа, али пошто је имао диплому са астрофизике, сви други су били у предности. Тако је добио додатни стимуланс да се мало повише заложи и добије диплому са Групе за физику.

- То је било само нешто привремено, напомиње Милан, говорћи о првим покушајима и корацима. – Ја сам хтео да радим у области науке. И у том смислу сам имао јасно опредељење. Сео сам и, у Универзитетској библиотеци, пажљиво прегледао скоро све доступне изворе и научне прилоге о физици јонизованих гасова. Утврдио сам да је у тој области најкреативнији Никола Коњевић. Отишао сам к њему, замолио га да ми омогући да ту радим магистарску тезу, иако сам тек био на почетку постдипломских студија, приповеда Милан.

новембар 2008), рођене Брујић. Јован је имао браћу Емила и Војицу и сестру Радмилу. Емилова ћерка је Цветанка (Зрењанин, 1940) магистар фармације, удата за Матију Граница са којим има синове Жељка и Горана, а син му је познат и врло плодан књижевник, песник, есејиста, преводилац Јовица Аћин (Зрењанин, 13. децембар 1946). Био је главни и одговорни уредник издавачке куће «Рад», а пре тога листа *Студент, Књижевне речи* (1977-1980) и *Дела* (1980-1987). Аутор је више књига (*Унакрст дивљина памћења* 1970, *Изазов херменеутике* 1975, *Шљунак и маховина* 1986, *Поетика растројства* 1987, *Поетика кривотворења* 1991, *Уништи после моје смрти* 1993, *Лептиров сановник: о опсенама и сродне приче* 1996, *Неземаљске појаве: Мале повести* 1999, *Лебдећи објекти* 2002, *Гатања по пепелу: О изгнанствима и логорима трагом писања*, друго издање 2003, *Дуге сенке кратких сенки : изабрани микрохаоси и принове,* треће издање *2003, Мали еротски речник српског језика и друге приче* 2003, *Шетња по крову: Сабрани цртежи Франца Кафке*, 2007, *Прочитано у твојим очима: Приче уз свећу*, прво издање 2006, друго издање 2007, *Голи приповедач: о којечему изгубљеном и нађеном* 2008). Добитник је више награда: „Милан Богдановић“ (1975), „Ђорђе Јовановић“ (1976), „Иво Андрић“ (за есеј, 1993), и „Станислав Винавер“ (1994).

По сопственим речима, „признавао је и практиковао језик у његовим стваралачким, дивљим интензитетима“. Са супругом Зденком (Беране, 27. август 1951) има синове Андреја (1972, композитор) и Стефана (1978). Зденка је познати новинар и публициста; водила је разговоре са великим бројем знаменитих људи, нарочито са источно-европским дисидентима. Поред осталог, објавила је књиге *Ни глас Бога, ни глас државе* (1990) и *Одричем се освете: Прилог судбини књижевног отпаднштва* (1996).

Други Јованов брат Војица има сина Ивицу и унука Војкана, а сестра Радмила, домаћица, удата је за Цвету Еремића, железничара. Ћерка им је Ружица а син Миле, машински инжењер, ожењен Надом, гинекологом, са којом је добио ћерку Невену,

Предложио му је да у тој лабораторији, у Институту за физику, волонтира, што је Коњевић прихватио. Тако је Милан волонтирао до 1. јануара 1974, када је добио стипендију за постдипломске студије.

- Редовно сам одлазио на посао, и то без икакве надокнаде. Разговарао сам са Коњевићем, који ме је саветовао и упућивао на одговарајућу литературу, као и методе научног истраживања.

Још у студентском периоду Димитријевић је показивао видно интересовање за научно-истраживачки рад, што, поред осталог, посведочава и студијски приступ дипломским радовим на астрономији и физици. Уз то, испољава спремност да се волонтерски ангажује у раду афирмисане научне установе пражљиво трагајући за најеминентнијим стручњаком у жељеној области. Осим тога испољио је упорност, доследност, стрпљење и преданост у раду; а не занемарује ни богаћење личног, интимног и породичног живота. Интензивно с бави списатељским и поетским радом; пише, и у листовима и часописима објављује, савремене стихове делимично осмишљене космичком тематиком, из којих ће касније проистећи књига *Песама*. У свим тим деликатним радно-стваралачким, друштвеним, социо-политичким, лирским и негованим фамилијарним односима проналазио је најбоља исходишта за свој будући научни, књижевни, популаризаторско-публицистички и студијски рад, не зтанемарујући ни ране путешествене обиласке, који ће најавити неуморног друмовника и ходољубца.

НАУЧНО-ИСТРАЖИВАЧКИ РАД У ИНСТИТУТИМА ЗА ФИЗИКУ И ПРИМЕЊЕНУ ФИЗИКУ

Димитријевић је 1. јануара 1974. године почео са такозваним „усавршавањем уз рад“. Институту за физику, који га је примио у радни однос, државне институције су компензирале средства за лични доходак. Како је имао договор са својом девојком Љиљаном Ађин да ступе у брак када буду материјално независни, они су се 2. марта 1974. венчали у београдској општини „Врачар“. После венчања, у стану Димитријевићевих, приређен је богат свадбени ручак. На ту породичну свечаност, поред уже фамилије Ађин из Зрењанина, из Лесковца су, са даровима, допутовали Родољуб и Љиљана Цакић.

Младенци су, после венчања, провели недељу дана у Аранђеловачкој бањи. По повратку, сместили су се у нешто раније изнајмљеном стану.

У тој 1974-ој години, која је по много чему била значајна за Милана, предстојао му је одлазак на одслужење војног рока, што је ишчекивао са мало бојазни и са неким унутрашњим отпором. И 10-ог септембра позван је да се јави у јединицу А(томско) Б(иолошко) Х(емијске) О(дбране), у Тузли.

— Војска ми је, као убеђеном пацифисти, прилично тешко падала; јер сам је доживљавао као нешто што ме само омета, успорава и кочи у остваривању животних циљева и стремљења. Сметала ми је и војничка крутост и нека споља и грубо наметнута дисциплина, у којој није било

искрености и самосвесног личног удела, настоји Милан да то прецизније именује.

После петомесечне војничке обуке, прекомандован је у Сарајево, у елитну касарну „Маршал Тито“. У тој великој касарни налазила се средња војна школа и академија за питомце из несврстаних земаља Африке и Азије (Ирак, Либија, Гана и др.). Ту је најпре радио у библиотеци; а потом на одржавању и сређивању фискултурне сале за официре. Уз то, подучавао је питомце поменутих војних школа из математике и физике.

— Пред крај одслужења војног рока добио сам егзотичну болест – црвени ветар, приповеда смирено. — Због испрва лоше постављене дијагнозе и неадекватног лечења, могла је да дође у питање нога, чак и нешто више, каже. Али, за разлику од свог оца Сергија, што је понекад и мало упадљиво, тежио све да документује, као на пример, чак и траг ожиљка на прсту, Милан који чува отпусне листе из болнице, не задиже ногавицу да покаже трагове, већ наставља: — Провео сам више од месец дана у сарајевској болници, после чега сам прешао у Београд, где сам боравио кући током четворонедељне поштеде, напомиње Милан истичући да је морао још месец дана да дослужи преостали део војног рока; али је био ослобођен од скоро свих војничких обавеза.

Димитријевић се у Београд враћа августа месеца 1975. и одмах се укључује у рад Одељења за спектроскопију плазме, Института за физику. И у доста повољним условима, врло интензивно ради на магистарској тези, уз консултације са менторима Николом Коњевићем и Петром Грујићем. Пошто је Коњевић експериментатор, а Милан је узео теоријску тему, било је потребно да се Грујић, као теоретичар, укључи у послове руковођења тезом. Магистарски рад је одбранио 5. јула 1976. године, пред комисијом у саставу: Никола Коњевић, Петар Грујић, Божидар Милић, и према Милановом сећању: Јарослав Лабат и Михајло Платиша.

Успешно завршене постдипломске студије, темељно урађен магистарски рад и студијско искуство које је стекао у том послу, отварале су могућност учешћа на научним скуповима и конференцијама у иностранству. По узору на оца, одмах је почео да путује ван земље, на научне симпозијуме, и да то обилно користи за плански разрађена туристичка путовања. Могло би се рећи да се скоро подједнако припремао за излагање на скупу, као и за остваривање својих туристичко-путешествених намера; у неким моментима је чак више пажње и времена посвећивао систематичној разради, свих фаза и етапа путешествене природе до у најситније појединости, него ли бављењу у конференцијским салама и просторима.

Догађало се да су га, у неким тренуцима, помисли на лепоте туристичких обилазака непознатих крајева, више подстицале и мотивисале на научна истраживања, од потребе да се студијски афирмише и потврђује; или је то бар тако споља изгледало нама који смо се за то занимали. При том је имао у виду очево спретно и ваљано повезивање, чак пројектовање, учешћа на међународним научним скуповима широм Европе, чиме би остваривао обилазак жељених туристичких знаменитости и објеката које још није стигао да види. Од ране младости Сергије је испољавао велико интересовање за

путешествено упознавање, понајпре свог завичаја и његове шире околине, а потом и Србије и Југославије. Посебно су га привлачили културно-историјски споменици, музеји, археолошке и нумизматичке збирке и изложбене поставке. Милан је представе и сазнања о томе „упио“ и прихватио од оца, преточио у искуствено-стваралачку праксу и поетику, коју је у великој мери даље развио и усавршио.

- У септембру месецу 1976. појавиле су се две лепе прилике за учешће на конференцијама. Прва је била у месту Свонси, о гасним пражњењима; а друга, непосредно потом, под називом *Трећа међународна конференција о облицима спектралних линија*, у Лондону, каже Милан одмерено и прецизно, допуњавајући новим подацима већ раније написани и прекуцани текст.[254]

То је, напоменимо овде, било прво Миланово велико путовање у свет, након оног породичног у Софију 1961. године. За њега се припремао са много пажње, унеколико уз очеву помоћ, упућивање и сугестије, нарочито када се радило о виђењу одређених туристичких дестинација, музеја и културно-историјских споменика. У себи је носио неодољиву потребу за путешественим упознавањем Европе, културно-уметничким доживљајима и новим виђењима; усавршавао је француски и енглески језик, прегледавао туристичко-информативну и путешествену литературу, конципирао и разрађивао планске обиласке.

- У моменту припрема за пут у Лондон и Свонси, имао сам на располагању богат татин туристички материјал и проспекте са путовања. Посебно сам, у библиотеци Британског културног центра, ископирао план Свонсија и проучио све што су имали о томе. Тадашњи управник Центра био је родом баш из Свонсија, па ми је прикупио све информације које су ме занимале, прича Милан, указујући на одушевљење тог човека.

У жељи да што боље оствари задатак на научном скупу, али и већ добро припремљене и разрађене туристичке обиласке, уплатио је одговарајући аранжман са обезбеђеним хотелским смештајем. Том приликом се, узгред речено, сместио у собу са Миланом Поповићем, који је онда био сведок Миланових туристичких захвата и подухвата.

- Авионом сам слетео на Хитроу, и то је за мене био први међународни авионски лет, сећа се Милан. – А догодио се у време када су се над Загребом сударила два авиона, што је повећало напетост у породичним круговима.

Милан је са аеродрома директно отишао у Свонси, где се одржавала поменута конференција.

- Све је тамо, за мене, било на неки начин ново: аутомобили који возе левом страном... Свеже окречене и дотеране куће, ограђене живицама кроз које се није видео унутрашњи део... Изненадила ме је, за наше прилике, неуобичајено велика плима и осека, описује појединости, које су на њега тада оставиле снажан утисак, па му и после скоро три деценије живо навиру у сећање.

[254] Ауторизоване рукописне белешке из разговора са М. С. Димитријевићем, Београд, 4. III 2005.

На том симпозијуму сусрео је и упознао једно међународно друштво научника који се, уз предан истраживачки рад, често виђају на конференцијама и међусобно повезују, те имају широк круг познаника по целом свету, од Јапана до Америке.

Одмах после магистрирања Милан започиње рад на докторској дисертацији. У прилог су му ишла и нека догађања у области динамичнијег развоја научних институција, у томе периоду. Управо тада су Никола Коњевић, Реља Попић, Драган Косановић и још неколицина, оснивали Институт за примењену физику.

— Никола ми је предложио да му се придружим и 1. јануара 1978. прелазим у новоосновани Институт, у Одељење за физику и технику ласера. Са још више елана настављам са пословима на докторској дисертацији. Заједнички ментори су ми били Коњевић и Петар Грујић, каже Милан са изразом захвалности на лицу.

- Занимљиво је, примећује Милан, да је мој пријатељ Зоран Петровић, годинама касније, у далеком Јапану, у албуму свог домаћина, запазио и мене на једној фотографији начињеној у Свонсију 1976. – То помиње као куриозитет, али и илустрацију те врсте дружења.

На тој научној конференцији у Лондону, суделовао је већи број југословенских научника из Београда и Загреба, са знатним угледом у европској и светској научној јавности. Скоро свако од њих појединачно, врхунско је име у својој области и ужој специјалности.

- Било је то оно давно време, гледано из садашње перспективе, када су неке туристичке агенције рекламирале, на пример, вожњу метроом, или посету кинеском ресторану, присећа се Милан. – Тако смо онда Никола Коњевић, Михајло Платиша, Милан Поповић и ја, отишли у национални кинески ресторан, да видимо како то изгледа и пробамо њихову народну кухињу... Милан кратко заћута, као да се присећа како смо у једном од елитних ресторана у Ослу, почетком 90-тих, уживали у норвешким народним јелима.

Пошто је некако у то време преминуо Мао Це Тунг, догађало се, напомиње Милан, да су Кинези који су долазили у ресторан, застајали пред изложеном сликом државника, поклонили се, и тек потом седали за сто.

- Сваки слободан тренутак користио сам за обилажење Лондона и то по већ раније добро припремљеном плану. У првом реду Британског музеја, о коме је Исидора Секулић тако надахнуто писала,[255] али и Музеја Викторије и Алберта, Тауера, катедрале светог Павла и Вестминстерске опатије.

[255] Знаменита књижевница оцењује да је била величанствена идеја о спајању две горостасне установе: Британског музеја и Библиотеке. „Тај колос од институције, познат пд именом British Museum, светски је појам, светска сила, промет и рад који никад не стаје, армада (...) тако генијално спојени као што су, они представљају један остварени идеал (...) у смислу живог националног документа , у смислу научног средишта, у смислу друштвене жиже“. – И. Секулић, *Библиотека у Британском музеју*, у књизи *Мир и немир*, Нолит, Београд, 1957, стр. 275. Треба поменути да су данас те две знамените институције опет раздвојене и развијају се у пуном обиму, независно.

- Занимљив ми је био и онај угао Хајд парка, где је сваке суботе могао да говори ко шта хоће, сећа се Милан првих утисака из Лондона у коме је после тога, боравио више од десет-петнаест пута.

- То место је по узору на старогрчку бему.[256] И ту је била прилика да се сасвим слободно иступа и све критикује и напада, осим да се јавно хули на Бога и свеца заштитника града... Такође је било забрањено вређање личности краљице и њеног достојанства, напомиње Милан. Посетио сам га са Марком Поповићем, а заједно смо обишли и више знаменитости Лондона.

Димитријевић је, на том првом већем службеном путовању, открио један другачији свет, који је у њему пробудио неодољиву жељу да што чешће одлази на међународне конференције и упозна нове људе, просторе, научне посленике. И то је, доиста, користио у пуној мери, „онолико колико је могао“, како сам каже, односно колико су дозвољавали прописи, у одређеном моменту.

- Наредне, 1977. године, успео сам да добијем средства за научну конференцију о јонизованим гасовима у Берлину. Благовремено сам разрадио читав план путовања, па сам, осим обиласка источног и западног Берлина, заједно са учесницима конференције, видео Потсдам и Јену, а у сопственом аранжману, посетио сам Лајпциг, Дрезден и Вајмар. Из Гетеовог Вајмара отишао сам до, раније страхотног, концентрационог логора Бухенвалд, да бих детаљно разгледао место у коме је тамновао мој отац Сергије.[257]

Напомињем да је сам Сергије, почетком 1946. године, писао о Бухенвалду као „предузећу за убијање“, поредећи га са Аушвицом и Мајданеком. У том логору је, према Димитријевићевом тексту, страдала 51000 људи.[258]

Половином 1978. године, у јуну, родио му се син Владимир. Тако је породица Димитријевић увећана и обогаћена једним мушким потомком.

---

[256] Бема, на новогрчком Вима, је место у граду–полису, где је била дозвољена потпуна слобода говора, осим вређања богова. То место је, на пример, у Коринту користио апостол Павле за своје посланице Коринћанима. Говорнички угао – Speaker's corner у Хајд парку у Лондону, има овакву традицију.

[257] Док је Милан вешто спајао и прожимао присуство на научним конференцијама са туристичким обиласцима, - почетком новембра (5. 11. 1977) догодио се са Драгојлом други велики и драматичан породични разлаз. После једне жестоке расправе, она је, уз помоћ сестара и брата, покушала, са делом својих ствари и са децом, да напусти кућу. При том је усплахирено викала: *Покрали сте ме… покрали…*

Ко, како? Па она је у ту староградску Лешњачку кућу примљена као снаха, а да «једну иглу» у њу није донела. Види *Дневник примисли,* 5. 11. 1977. и даље.

[258] СС-овци су, у тој „кући смрти“, живе људе закопавали, бацали их у пећ и убијали моткама. У једном дану марта 1945. број званичних смртних случајева изнео је 1602. – Н. Цветковић, *Живети пуним животом – Животопис Сергија Димитријевића*, стр. 278-295.

Види С. Димитријевић, *Бухенвалд – логор успешне борбе интернираца*, Наша реч, 5. јануар 1946.

Док је радио на сложеној проблематици из спектроскопије плазме Милан је запазио да се тиме у Европи теоријски понајвише бавила Силви Сахал Брешо са Опсерваторије у Медону, крај Париза, и да је то било најближе ономе што је њега студијски занимало. Уз то, она је објавила и један низ врло значајних теоријских радова који су побуђивали његову пажњу. Зато је одлучио да те године конкурише за стипендију ради усавршавања у иностранству, на Опсерваторији у Медону.

Проф. др Петар Грујић је, преко свог пријатеља Анрија Ван Регемортера, добио пристанак и сагласност Силви Сахал Брешо, с тим што ме је она усмерила код своје ученице Никол Фотрије, која је официјелно требало да ми буде домаћин.

-Тако сам, од Републичке заједнице за науку, или Фонда, сада нисам више сигуран, присећа се Милан, добио стипендију за три месеца боравка у Медону, крај Париза, али сам одлучио да то обавим тек пошто одбраним докторску дисертацију, наглашава.

Распитујемо се за разлоге опредељења да на неко време одложи ово прво, важно студијско путовање.

— Једноставно, нисам желео да ми после неко каже како сам докторску дисертацију завршио захваљујући одласку у Француску и радом у некој великој лабораторији изван Југославије, саопштава са неким мало уздржаним националним поносом.

Студијски боравак је започео крајем септембра 1978, дакле пре одбране докторске дисертације, а пут за Париз искористио је и као могућност за учешће на међународној конференцији у Есену, па је одатле, до града светлости дошао преко Келна, Ахена и Брисела.

- Тада сам се непосредније, сарадднички, упознао са Силви Сахал-Брешо, истиче Милан овај важан сусрет, који ће му значајно припомоћи у процесу усавршавања. - Остао сам месец дана у Паризу, и то ми је створило још боље услове да упознам овај велелепни град и његову околину ... Посетио сам оближње замкове, Версајску палату, Во Ле Виконт и чувени замак Фонтенбло, у коме се Наполеон опростио од другова када је кренуо у изгнанство ...

- Милан застаде, као да премишља да ли да и то саопшти, па додаде – У Београд сам се вратио преко Милана и Венеције, да би одбранио докторску дисертацију.

Сва ова динамика, прожета и туристичким обиласцима, није Милану сметала, како би се могло очекивати, већ напротив била је подстицајна и инспиративна, поготову када су била у питању виђења нових простора и дестинација.

Почетком новембра исте године, Милан Димитријевић је успешно одбранио докторску дисертацију под насловом: *Утицај потенцијала дугог домета на Штарково ширење спектралних линија плазме*.

По његовој личној жељи, комисију за одбрану чинило је пет најистакнутијих стручњака из те области код нас: Никола Коњевић, Петар Грујић, Јарослав Лабат, Михајло Платиша и Божидар Милић.

— Неколико дана после одбране дисертације враћам се у Париз, да наставим студијски боравак и рад, прича нам Милан. — То бављење у Паризу поделио сам у два дела, па сам најпре тамо провео октобар, а након одбране и новембар и децембар. Тешко ми је падало ово одсуство и одвајање од породице, од читава три месеца, и зато сам га намерно раздвојио у две етапе, додаје објашњавајући нам своје мотиве и психолошко стање.

Резултат тога боравка су и први заједнички радови са Сахал Брешо и Никол Фотрије. Тада су му се отвориле могућности да прошири сарадњу и са другим научницима из Медона, као што су Вероник Бомије, Трионг Бак и Ален Лесаж.

— На Опсерваторији у Медону Сахал Брешо је провела цео свој радни век. Са њом сам у коауторству објавио више од 100 радова, и то у врхунским часописима, не рачунајући националне, и учешће на бројним научним конференцијама, говори нам промишљено и јасно.

Милан је поново дошао у Париз у прекрасном месецу мају 1979. године. Тада је са њим пошла и супруга Љиља, која га је, са пуно животне радости, пратила на овом путовању. Тај боравак је поставио још чвршће основе сарадње са поменутом Сахал Брешо, која траје и данас. Тада успоставио научну сарадњу и са Никол Фотрије и другима, што се може видети из библиографије радова.

- У Институту за примењену физику радим до 1983. године, прелази Милан жустрије на хронолошке појединости[259] – када са целом лабораторијом прелазимо у Институт за физику. Почетком 80-тих година делам у изузетно продуктивној лабораторији Николе Коњевића, где се, у светским размерама, врши продор у области Штарковог ширења спектралних линија вишеструко наелектрисаних јона. На том пољу се у Београду постижу крупни резултати, али не постоји добра и лако применљива теорија, коментарише Милан са осећањем бојазни да, у овој прилици, не пренаглашава превише тај научно-стручни моменат.

- Зато није чудно што са Коњевићем развијам такозвану модификовану семи емпиријску методу за одређивање Штаркове ширине

[259] Крај те 1983. и наредна 1984. година су скоро преломне и од посебног значаја за аутора ове књиге и њен настанак, јер се управо тада догађа прелазак из завичајног Лесковца у Београд. Драгојла је нешто раније напустила град пошто је уз припомоћ мог школског друга Зорана Јанаћковића, почела са радом као саветник у Уставном суду Србије. А познанство са др Жарком Јовановићем датира знатно раније, још са стручних скупова историчара, на којима је и она учествовала, уз моју сарадничку помоћ око припрема реферата.

С временом, то познанство је прерасло у учестала, понекад и породична дружења.

У време када сам почео са радом као доцент на Филозофском факултету у Приштини, и чешће одсуствовао, и по неколико дана, Јовановић је почео да долази и у стан у Миријеву (Владислава Бајчевића 15/16). Догодило се да их је једном приликом моја духовна помајка, која нам је пошла у посету, затекла заједно на прозору.

линија једноструко и вишеструко наелектрисаних јона. Она постиже велики успех, и данас се ваљано примењује, улази у одговарајуће монографије, приручнике, компјутерске програме и цитира се више стотина пута, уздржано набраја Милан.

У том периоду, започиње Димитријевић плодоносну сарадњу са Анатолијем Михајловим, на истраживању утицаја појединих ударних процеса на оптичке карактеристике звездане плазме.

Резултати у том истраживачком захвату били су вредни, али све то није наишло на разумевање у Институту за примењену физику, окренутом технологији и производњи. Не само да није било подршке и подстицаја, него је у неколико ометано научно стваралаштво. Остварења и продори на теоријско-истраживачком пољу, скоро никога нису занимали, па је, поред осталог, и зато цела група прешла у Институт за физику.

- У сасвим неповољним условима за научно-теоријски рад, мој циљ и оријентација почиње да бива делање на Астрономској опсерваторији у Београду. Онда сам, као већ изграђени теоретичар у једној експерименталној лабораторији, представљао неку врсту „сервисног“ теоретичара. Ту, доиста, нисам видео могућности и перспективу за неки даљи развој и креативни размах, јер сам био нека врста „страног тела“. Отежавајућа околност је била и то што нисам имао могућности да стварам своју групу, или да продубљујем и усавршавам истраживања, говори Милан, нерадо се присећајући тих дана. – У то време руководим радом на докторској дисертацији Иштвана Винцеа, напомиње више узгред.

У првој половини 1984. године расписан је конкурс за директора Астрономске опсерваторије у Београду. Милан се, на заговарања и подстицаје посленика ове установе, јавља на конкурс као једини кандидат. Међутим, после затварања конкурса, пошто је истекао рок, стижу документа Миодрага Митровића, иначе правника по струци, који је тада био нераспоређени кадар владајуће партије. Уз помоћ Општинског комитета партије, он бива наметнут колективу Астрономске опсерваторије, и постаје директор.

- Пошто је пропала моја кандидатура за директора, затражио сам да ме приме као обичног научног посленика. Тако се расписује конкурс, и 1. септембра 1984. почињем да радим на Астрономској опсерваторији у Београду.

Са тим моментом завршава се један период његовог живота, а започиње ново раздобље, закључује он, не желећи да се на овај мемоарски начин бави периодом након 1984. године.

Ово раздобље карактерише истрајан и прегалачки рад на магистарској тези и докторској дисертацији, рађених на основу свестраног увида у обимну литературу и изворе, уз успешну одбрану, као и заокруживање целовите научно-стваралачке личности, што је крунисано избором у звање научног и вишег научног сарадника. Истовремено је развио врло опсежну студијску сарадњу са великим бројем људи у земљи и иностранству, са коауторским и тимским деловањем, откривајући изванредан смисао за широку међуљудску комуникативност, неговање добрих узајамних односа, предусретљивост,

несебичност и спремност да се личним ангажовањем помогне другима. Осим друштвених и институционалних облика деловања, није занемаривао ни социо-политичке, културне, публицистичке и друге сличне видове деловања, као ни разуђенији породични живот (женидба, рођење сина). Све су бројнија Миланова учешћа на међународним и домаћим научним скуповима, која се врло спретно повезују са поетско-туристичким и друмовничким трагањима и преокупацијама, што ће бити основа за будућу разноврсну и плодну делатност на организовању научних активности и врло богате и разнородне интернационалне сарадње у балканским и европским релацијама.

СТВАРАЛАЧКА ПРЕГНУЋА

БОГАТА И РАЗНОЛИКА СТВАРАЛАЧКА САРАДЊА И ПРИСУСТВО У МЕЂУНАРОДНИМ ЧАСОПИСИМА

Милан С. Димитријевић има развијен смисао за сарадњу, колективни и тимски научни рад. Спреман је да са колегама студијски коментарише сваку занимљиву појаву у процесу истраживачког рада, да прихвати подстицај, указивање, умну напомену, али и да на сличан начин узврати, подржи и помогне. Пажљивији поглед на библиографију из, прве, почетне фазе научног рада, нарочито од 1978. године, открива његову спремност на студијску сарадњу сваке врсте. Стиче се утисак да је скоро увек користио такве прилике, прихватао понуде и иницијативе, а и сам тражио погодне теме и могућности за коауторски рад и изван лабораторије Николе Коњевића. Тако је у сарадњи са др Јагошем Пурићем и Илијом Лакићевићем, објавио заједнички рад о истраживању регуларности параметара Штарковог ширења.[260] Исто тако, публиковао је рад о спектралним линијама неутралног флуора, са Владисом Вујновићем.[261]

Поред успешног истраживања Штарковог ширења Димитријевић је, у то време, развио знатну сарадњу са Петром Грујићем, једним од ментора. Заједно су проучавали законитости понашања различитих величина као и пресека у близини прага за јонизацију појединих система.[262]

У саджајној сарадњи са Грујићем, настала је већа група радова у периоду од 1979-1990. Ти научни текстови су, у реферату - предлогу за чланство у Српској академији наука и уметности, разврстани у групи под ознаком атомски сударни процеси у астрономији и физици и семикласична теорија интеграбилних система. На пример, у раду о испитивању Ленгмирових модела хелијумовог атома са становишта модерне науке, разматрају неке од првих покушаја за стварање оваквих модела, анализирају њихову успешност или неуспешност и евентуалне могућности реализације таквог система честица.

У том периоду, и нешто касније, Димитријевић је развио значајну сарадњу са Анатолијем Михајловим, која и данас траје, а дала је низ важнијих

---

[260] Ј. Пурић, М. С. Димитријевић и И. С. Лакићевић, *Some regularities within the Stark widths of resonance lines of alkali like homologous atoms and ions*, Phys. Lett. 67 A, 1978, 189-190.

[261] В. Вујновић, Ч. Вадла, В. Локнер, М. С. Димитријевић, *Half-widths o neutral fluorine lines*, Astron. Astrophys. 123, 1983, 249-252.

[262] М. С. Димитријевић, П. В. Грујић, *On Mutual angle and energy distributions near ionisation thresholds for electron ion collisions*, „J. Phys. B“ 12, 1979, 1873-1880.

М. С. Димитријевић, П. В. Грујић, *Electron-helium double ionisation near the threshold: numerical investigations*, „J. Phys, B“ 14, 1981, 1663-1674.

М. С. Димитријевић, П. В. Грујић, *The classical trajectory study of* ($e^+ + A \rightarrow A^+ + e^- + e^+$) *reaction near the threshold*, „J. Phys. B“ 16, 1983, 297-305.

М. С. Димитријевић, П. В. Грујић, G. Peach, Н. Симоновић, *Small-energy three-body systems: IV Classical trajectory calculations for the near-threshold behaviour of collision-induced dissociation*, J. Phys. B 23, 1990, 1641-1653.

остварења.[263] Конкретан резултат је што се дошло до астрофизичких примена у истраживању јон-атомских радијативних сударних процеса, па су тако остварили нови продор у проучавању зрачења у звезданој и сунчевој плазми, где они раније нису узимани у обзир.

Осим бројних публикованих радова са Силви Сахал-Брешо, увек када се указала прилика, Димитријевић је сарађивао и са другима, на пример са Трионг Баком,[264] Тјери Ланцом и Мари-Кристин Артру;[265] уз то, и са Ив Вителом, Морисом Сковронеком и Марком Поповићем.[266]

У коауторству са Ален Лесажом, Јагошем Пурићем и Миливојем Ћуком, написао је научни прилог о регуларностима параметара Штарковог ширења дуж периодног система елемената.[267]

Сарадњу мањег обима, у поређењу са француским астрономима, Димитријевић је развио и са Болеславом Грабовским, са универзитета Ополе у Пољској.[268]

У раздобљу од 1987. до 1990. остварен је заједнички пројекат *Теорија атомских судара* (Theory of Atomic Collisions) и успешна радно-стваралачка комуникација и сарадња са Џилијен Пич, из Лондона, што се очитује у текстовима о процесима близу прага за сударну дисоцијацију система три тела[269] и о регуларностима ширина спектралних линија проузрокованих сударима са неутралним атомима.[270] А једно време коауторски је деловао и са

[263] A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, Influence of ion-atom collisions on the absorption of radiation, Astronomy and Astrophysics, 155, 1986, 319-322.

A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, Influence of ion-atom collisions on the absorption of radiation in white dwarfs, Astronomy and Astrophysics, 256, 1992, 305-308.

A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, LJ. Ignjatović, The contribution of ion-atom radiative collisions to the opacity of the solar atmosphere, Astronomy and Astrophysics Supplement Series, 276, 1993, 187-192.

[264] M. C Димитријевић, Truong-Bach, *On the Stark broadening of singly ionized argon lines*, „Z. Naturforsch." 41a, 1986, 772-776.

[265] T. Lanz, M. C. Димитријевић, M. C. Artru, *Stark broadening of visible Si II lines in stellar atmospheres*, „Astron. Astrophys." 192, 1988, 249-254.

[266] Y. Vitel, M. Skowronek, M. C. Димитријевић, M. M. Поповић, *Stark broadening along a homologous sequence of noble gas atomic lines in dense plasmas*, „Astron. Astrophys." 200, 1988, 285-290.

[267] J. Пурић, M. Ћук, M. C. Димитријевић and A. Lesage, *Regularities of Stark parameters along the periodic table*, „Astrophysical Journal" 382, 1991, 353-357.

[268] M. C. Димитријевић, A. A. Михајлов, З. Ћурић, Б. Грабовски, *On the influence of Debye shielding on the Stark broadening of ion lines wtthin the classical model*, „J. Phys. B" 22, 1989, 3845-3850.

[269] M. C. Димитријевић, П. Грујић, G. Peach, H. Симоновић, *Small-energy three-body systems: IV classical trajectory calculations for the near-threshold behaviour of calculations for collision-induced dissociation*, „J. Phys. B" 23, 1990, 1641-1653.

[270] M. C. Димитријевић, G. Peach, *Regularties and similarities on the widths of spectral lines prerturbed by neutral atoms*, „Astron. Astrophys." 236, 1990, 261-267.

Алексејем Јермолајевим, пријатељем Анатолија Михајлова, са универзитета у Дарему.[271]

Димитријевић убрзо почиње да ствара свој сарадднички тим, у првом реду са онима које је, као ментор, водио и усмеравао. Веома је садржајан коауторски рад са Луком Ч. Поповићем. То заједничко деловање се с временом развило и у велико пријатељство. Сад су они окружени својим ученицима са којима сарађују и креативно их упућују. Такав је случај са Ненадом Д. Миловановићем, Зораном Симићем, Предрагом Јовановићем, Јеленом Ковачевић, Едијем Боном и другима.

После преласка на Астрономску опсерваторију у Београду, Димитријевић се све више оријентише на истраживање спектара астрофизичке плазме… Креативну сарадњу са Русијом и Украјином, остварује још од 1998. и надаље, и то са Тањом Рјабчиковом из Москве, Денисом Шуљаком, Вадимом Цимбалом и Сергејем Каном са Универзитета у Симферопољу.

У том периоду Милан започиње сарадњу и са Грчком, понајвише са Ефстратиосом Теодосијуом,[272] Емануелом Данезисом и Евангелијом Лирадзи. Реч је о историји и филозофији астрономије, као и о спектралним линијама топлих звезда. А долази и до интензивирања раније започетих контаката са Небилом бен Несибом и његовим тимом у Тунису, Хајкелом Елабидијем, Валид Фуед Махмудијем Рафик Хамдијем и Бесмом Змерли.

У новије време остварена су и успешна заједничка истраживања са Стеваном Ђенижеом, и његовом групом, коју чине: Владимир Милосављевић, Срђан Буквић и Александар Срећковић. Они експериментално одређују параметре Штарковог ширења, а Милан је задужен за теоријски део.

Као што смо напред поменули, Димитријевић је најпре радио у већ афирмисаној групи експериментатора са Коњевићем, Платишом и Миланом Поповићем. То је већ раније означени период од 1974-1978, када прелази у Лабораторију за физику и технику ласера. Онда је млади Димитријевић углавном био теоријска подршка за успешније фундирање експерименталних истраживања. Радови су се односили на Штарково ширење спектралних линија вишеструко наелектрисаних јона.[273] При том, ове студије спадају у пионирске захвате, не само у Србији већ и у свету.

---

[271] А. А. Михајлов, А. М. Ермолаев, М. С. Димитријевић, *Continuous emission from low-temperature helium plasma due to radiative charge exchange and radiative ion-atom recombination*, „Journal of Quantitative Spectroscopy and Radiative Transfer“, 50, 1993, 227-232.

[272] М. С. Димитријевић, Е. Theodossiou: *The calendar of the Greek ortodox church*, „Astron. Astrophys, Transactions“ 21, 2002, 145-147.

[273] Ту етапу обележили су следећи радови:

М. Платиша, М. Поповић, М. С. Димитријевић, Н. Коњевић, *Stark broadening of A III and A IV lines*, „Z. für Naturforschung“ 30A, 1975, 212-215.

М. Платиша, М. С. Димитријевић, М. Поповић and Н. Коњевић, *Stark broadening of F II and Cl III lines*, „Astronomy and Astrophysics“ 54, 1977, 837-840.

Поменута Лабораторија, и њени вредни посленици, чинили су језгро „београдске школе“, како је понекад именују.[274] Напоменимо да је она ваљано деловала и пре доласка Димитријевића, који је имао прилику да уђе у једну доиста светску лабораторију.

Како је Милан већ онда студијски пратио сва најновија изучавања и продоре у научној области којом се бавио, солидно је владао најмодернијим теоријским учењима. То му је омогућило да на основу њих врши успешна прорачунавања, која су ишла у прилог лабораторијским истраживањима.

Другу фазу Димитријевићевог научног рада, условно речено, означава прелазак у Институт за примењену физику 1978. па до 1984, када се укључује у рад на Астрономској опсерваторији. Док је у претходној Милан примењивао постојеће ваљано упознате теорије, ради контролисања процеса истраживања и упоређивања експерименталних и теоријских резултата, у новој етапи почиње са формулацијама и преиспитивањима на властитој основи и концепцијама. У почетку, уз подршку и сарадничку помоћ Николе Коњевића, а затим се појављују и самостални радови већ у 1982.[275] и касније. Димитријевић тада доста чврсто стаје на властито научно-теоријско становиште.

Највећи домет те фазе представаља формулисање Модификованог семиемпиријског прилаза, који је нашао примену у разним областима. Овај научни прилог је био пуно коришћен и цитиран.[276]

За тај период је карактеристично излажење изван институционалних оквира и започињање сарадње са Петром Грујићем, Анатолијем Михајловим,

---

М. Платиша, М. С. Димитријевић, М. Поповић and Н. Коњевић, *Stark broadening of Si III and Si IV lines*, „J. Phys. B“ 10, 1997, 2997-3004.

М. Платиша, М. С. Димитријевић and Н. Коњевић, *Stark broadening of Ne II lines*, „Astronomy and Astrophysics“ 67, 1978, 103-105.

М. Платиша, М. Поповић, М. С. Димитријевић, Н. Коњевић, *Stark broadening of S (III) and S (IV) lines*, „J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer“ 22, 1979, 333-335.

М. С. Димитријевић, Н. Коњевић, *On the Stark broadening of ionized nitrogen lines*, „J. Quant, Spectrosc, Radiat. Transfer“ 25, 1981, 387-392.

[274] М. С. Димитријевић, *Stark broadening in astrophysics (Applications of Belgrade school results and collaborations with former soviet republics)*, „Astronomy and Astrophysics Transactions“ 22, 2003, 389-412.

[275] М. С. Димитријевић, *On the variation of Stark line width within a supermultiplet*, „Astron. Astrophys.“ 112, 1982, 251-256.

М. С. Димитријевић, *The trajectory effect on calculations of the phase shift for binary collisions and broadening of neutral atom lines*, „J. Phys. B“ 17, 1984, L 283-L 287.

М. С. Димитријевић, *Electron impact line widths of the resonances of Be-like ions*, Astron. Astrophys. 131, 1984, 327-328.

М. С. Димитријевић, *Dependence of Stark widths shifts on the ionization potential; прк-1 (n+1)s-np^k resonance transitions*, „Astron. Astrophys.“ 145, 1985, 439-442.

[276] М. С. Димитријевић, *On the Stark broadening of doubly and triply ionized atoms*, „J. Quant, Spectorsc. Radiat. Transfer“ 24, 1980, 451-459.

Јагошем Пурићем и другима. Димитријевић настоји да сваки рад тако конципира и осмисли како би довео до одговарајућих научних резултата. По службеним обавезама и потребама посла, тада је радио и на апликативним пројектима.

Са Николом Коњевићем 1980. године пише рад о значају облика импулса за интеракцију ласерског снопа, обликујући и самосвојан метод. Вредно је поменути да су му руски научници, на једној конференцији, рекли да су они то већ раније открили, али никако нису смели да објаве пошто је у питању војна тајна.

Трећа, најплоднија фаза зрелог научног деловања Милана С. Димитријевића, захвата време од 1984/85-2004. и даље, све до ових дана. То је деценија потпуне научне зрелости и креативне самосталности. Студијска и теоријска истраживања се усмеравају на астрофизичке проблеме, што је довело до читаве стваралачке експлозије нових радова и низа значајних резултата и продора. У библиографији *радова у међународним часописима* они иду од броја 30 до 169. Најзначајније резултате остварио је у области спектроскопије звездане, лабораторијске и технолошке плазме. При том је понајбоље истражен утицај наелектрисаних честица на облике спектралних линија. Уз то, добро је разрадио и тестирао модификовани прилаз за прорачун ширина и помераја спектралних линија, проузрокованих Штарковим ефектом.

Осим поменутог модификованог семиемпиријског прилаза, који је погодан за спектралне линије вишеструко наелектрисаних јона, успешно је формулисао и испитао више метода за прорачун и процену ширине и помака спектралних линија за различите врсте емитера и услова у звезданим и лабораторијским плазмама.

У већем броју радова, Димитријевић истражује регуларности и систематске трендове параметара ширења спектралних линија и анализира употребу добијених резултата за брзу критичку процену експерименталних вредности и интерполацију нових података.

Од посебне научне важности су и студије настале у коауторству са Анатолијем Михајловим и његовим сарадницима, о утицају, до сада занемарених, сударних процеса на оптичке особине плазме, карактеристике зрачења и насељеност атомских енергетских нивоа у атмосфери Сунца, хладних звезда и белих патуљака.

Димитријевић је, у овој трећој фази, велику пажњу посветио проучавању, сакупљању и аналитичком систематизовању радова о истраживању облика спектралних линија у Југославији и њиховим одјецима у свету. О томе је објавио неколико корисних и библиографски прегледних књига, са индексом цитата, сагледавајући четири деценије, од првог прилога из 1962. до 2001. године.

У последњих десетак година, Милан С. Димитријевић се стваралачки потврђивао и у научно-педагошком раду. Поред наставе на постдипломским студијама, био је ментор при изради и одбрани више докторских дисертација

и магистарских теза,[277] припремајући читаву малу екипу младих научних посленика.

Занимљиво је и да је на Универзитету Париз VII, био члан реномиране комисије за одбрану докторске дисертације Жозе Сераоа. Из увида у Димитријевићеву листу цитата, може се уочити да су коришћени бројни његови научни радови, не само у студијама, монографијама, приручницима и уџбеницима, већ и у више докторских дисертација у иностранству.

Поред вишедеценијске и плодоносне сарадње са Париском опсерваторијом, Димитријевић је успоставио и даље развио креативну комуникацију са Катедром за физику и астрономију Универзитетског колеџа у Лондону и низом универзитета, астрономских опсерваторија и сличних институцијам.[278] То му је омогућило да непосредније, на лицу места, упозна делатност већег броја реномираних научних институција широм Европе, да ради у њима и научно сарађује са многим еминентним научним посленицима. Уз то, као велики друмовник и немирник, туристички је детаљно обилазио све, чак и мање важне, културно-историјске и друге знаменитости на овим подручјима.

Додајмо овде узгред да је Милан систематично, на основу темељно разрађених и прецизираних планова, уз коришћење одговарајуће путописне и друге литературе, обилазио градове у којима је боравио и њихову ближу и даљу околину. У време викенда је, према већ претходно припремљеној маршрути, посећивао и удаљеније споменике културе и занимљиве објекте: тврђаве, замкове, музеје, светилишта, природне и друге лепоте. Да би све ово што потпуније остварио, он је благовремено обезбеђивао железничке карте за слободно циркулисање у одређеном периоду (нпр. интеррејл карте), које су му омогућавале да све слободно време проведе у туристичким обиласцима. Ове погодности су му допуштале да на путу до одредишта, на пример за Париз, посети више интересантних дестинација, задржавајући се онолико колико је неопходно да види и упозна оно што је путешествено наумио.

[277] Докторате су одбранили: Иштван Винце, Скендер Скендери, Лука Ч. Поповић и Зоран Симић, а магистарске тезе: Владимир Кршљанин, Лука Ч. Поповић, Нели Кристин Тодоровић, Ненад Миловановић и Зоран Симић.

[278] На пример у Тунису, Пољској (Ополе), у Белорусији (Минск), Украјини (Симферопољ), Шпанији (Ваљадолид, Кордоба), Грчкој (Атина, Солун), Бугарској (Софија), Румунији (Букурешт), Мађарској (Будимпешта), те са Институтом за астрономију Руске академије наука у Москви и другима.

ОРГАНИЗОВАЊЕ НАЦИОНАЛНИХ И МЕЂУНАРОДНИХ НАУЧНИХ КОНФЕРЕНЦИЈА

Милан С. Димитријевић је показао велику виталност у организовању, за наше прилике, великог броја међународних и националних конференција. Године 1987, као посленик Астрономске опсерваторије, припремио је и ваљано реализовао II семинар „Астрофизика у Југославији“ (Београд). При том је дошло до пунијег изражаја то што је упоредо студирао астрономију и физику када је упознао и ваљане стручњаке, које је потом и ангажовао. Спретност[279] и комуникативност, у организационо-научним и другим пословима, значајне су Миланове врлине.

На поменутом семинару Милан је поднео четири реферата: о регуларностима код Штарковог ширења, о спектралним линијама у звезданим атмосферама и код белих патуљака, као и о формирању спектралних линија неутралног кисеоника у атмосфери звезде Гама Казиопеје.[280] У овим саопштењима коауторски су суделовали: Ив Вител, Морис Сковронек, Мари Кристин Артру, Никол Фотрије и Силви Сахал Брешо из Париза, Тјери Ланц из Швајцарске, и Марко Поповић и Иштван Винце, из Беогарда. О семинару је, у два маха, детаљније писано у *Васиони*.[281]

У време док је био на дужности Савезног министра за науку, технологију и развој, Димитријевић је концептирао и организовао X националну конференцију астронома Југославије (Београд, 1993). Јубиларна конференција је окупила најеминентније астрономе из наше земље, као и стручњаке из блиских и граничних области. Милан је тада имао уводно предавање са темом *Прорачун параметара Штарковог ширења за истраживање звездане плазме*. Поднео је, уз то, и седам саопштења из ове области, као и о утицају јон-атомских радијативних судара на непрозрачност атмосфере Сунца, у коауторству са Силви Сахал Брешо из Париза и Владимиром Кршљанином, Луком Поповићем, Анатолијем Михајловим, Иштваном Винцеом и Љубинком Игњатовићем, из Београда.[282] Ова конференција је на одговарајући начин забележена у *Васиони*.[283]

---

[279] Андерсен је лепо запазио да ни један сапутник није тако веран на путу кроз живот као – спретност. „А када је човек има, онда она увек остаје уз њега“.

[280] Види одељак *Научно стваралаштво*, пододељак *Ј Научни радови у зборницима националних конференција штампани у целини*, радове под бројем: 18-20, и пододељак *М Научни радови у зборницима националних конференција штампани у изводу*, рад бр.7.

[281] M. S. Dimitrijević: *II Workshop: Astrophysics in Yugoslavia*, Bulletin Astronomique de Belgrade, бр. 139, 1988, стр. 72-73.

[282] Види одељак *Научно стваралаштво*, пододељак *ЈЬ Предавања по позиву на националним конференцијама штампана у изводу*, под бројем 2. и пододељак *Ј Научни радови у зборницима националних конференција штампани у целини*, радови 24-30.

[283] Лука Ч. Поповић, X *национална конференција југословенских астронома*, „Васиона“, бр. 5, 1993, 99.

Овде треба посебно поменути шест импозантних научних конференција *Развој астрономије код Срба*, које је Димитријевић успешно организовао. Све је почело обазриво, али и врло амбициозно, у Београду 1997, уз учешће већег броја студијских радника. Конференција је одржана поводом јубилеја 110 година од оснивања Опсерваторије.[284] Резултат овог скупа је обухватан зборник радова, који је, заједно са зборницима конференција из 1997, 2002, 2004, 2006, 2008. и 2010, постао скоро неопходан приручник, од неколико хиљада страница, за све оне који се баве историјом ове науке.

У пролеће 2002, Димитријевић је, по сличном моделу припремио и II конференцију *Развој астрономије код Срба*. Скуп је организован у напетој атмосфери сталних притисака на Милана да напусти све функције на Опсерваторији и у Астрономском друштву „Руђер Бошковић". Услед тога, било је мање учесника и радова, па зборник нема обим као претходни. Организатори су били Астрономска опсерваторија и Астрономско друштво „Руђер Бошковић", а скуп је одржан у Планетаријуму, који је, на тај начин, по први пут постао место на коме се одржавају научне конференције. Повод је био 115 година Астрономске опсерваторије и 50 година часописа *Васиона*. Међу 23 прилога посебно су занимљиви *Педесет година Васионе* (М. С. Димитријевић), *Астрономска опсерваторија током Другог светског рата* (Л. Ч. Поповић, М. Радованац) и *Историја изградње новосадског планетаријума на Петроварадинској тврђави* (Ј. Францисти). Вредно је помена да је Милан дао и прилог везан за завичај *О доприносу Ђорђа Станојевића развоју текстилне индустрије Лесковца*.

У мају 2004, Димитријевић је организовао и III научну конференцију *Развој астрономије код Срба*. Овога пута, за разлику од претходних, поред астронома, историчара, филозофа и археолога, у раду Конференције су живо суделовали књижевни историчари и теоретичари, заједно са ликовним стручњацима. Они су се бавили поетским и сликарским виђењем космоса у књижевности и ликовној уметности ради чега је организована посебна секција. У оквиру овог заседања укратко је приказана прва антологија песама са астрономском тематиком *Космички цвет*.

Осврт на конференцију „Развој астрономије код Срба" III и IV

Конференција *Развој астрономије код Срба III* окупила је, поред осталих, и скроман број студената и професора у оквиру тематског блока *Књижевност, уметност и астрономија*. Осим Миливоја Анђелковића, присутног у раду скоро свих ових конференција, који се бавио космичким у новијој српској књижевности,[285] ту је и проф. др Миливоје Павловић са разматрањима космичког у српској књижевној неоавангарди, који чини даљи

[284] Милан Јеличић, 110 *година Астрономске опсерваторије*, „Васиона", бр. 4,1997, 101.

[285] Миливој Анђелковић, *Космичко у новијој српској књижевности*, Зборник радова Конференције *Развој астрономије код Срба III*, Београд, 2005, стр. 369-375.

искорак, од оног што је *новије* у књижевности, ка неоавангардном, а неколико година касније и трансавангардном, постмодерном и неоконцептуалном.[286] Поменимо и наш осврт на астропоетске и поетолошке аспекте антологије *Космички цвет*, која је, неко време потом, створила основу за читав један мали *покрет* у смеру новог космизма, и за распевани „букет" младих у оквиру Књижевног клуба Факултетас за културу и медије, које инспирише васиона. Према поменутој антологији песама о космосу именовано је учешће групе даровитих песника, који су у лирски-астралном узлету наступили у завршном делу VI конференције.[287] Поменимо овде и нашег студента Радована Илића који је, у оквиру III конференције, надахнуто говорио о космичким визијама *небеског* сликара Сретка Дивљана и младог графичара Владимира Димитријевића.

Већ на наредној, IV конференцији *Развој астрономије код Срба* (2006), у петом тематском блоку *Књижевност, уметност и астрономија*, суделује троструко већи број стваралаца. Захваљујући поменутим професорима Мегатренд универзитета, као и главном организатору ових научних скупова Милану С. Димитријевићу, број учесника који се баве космичким мотивима у литератури, сликарству, музици и уметности уопште, знатно се увећао. Они су ангажовали своје пријатеље, научне раднике, књижевнике, публицисте и младе студијске посленике, магистре, специјалисте и студенте, да својим прилозима обогате стручни скуп и подигну га на још виши ниво.

Међу професорима се посебно издваја проф. др Зоран Јевтовић, са Факултета за културу и медије, чији веома занимљив прилог припада четвртом, мотивски богатијем и осмишљенијем одељку, посвећеном *култури, друштвеним наукама и астрономији*. Он пише о информатичкој експанзији наше планете и масмедијима који *стварају вештачке хоризонте јавности*.[288] Нагласимо да је овај професор и продекан ФКМ, свесрдно подржао активности Књижевног клуба, и повремено присуствовао његовим радним састанцима, уз активно укључивање у рад „драгоценим програмским указивањима и сугестијама…"[289]

У наредном, петом блоку Конференције посвећеном *књижевности, уметности и астрономији*, проф. др Миливоје Павловић анализира концепцију планетарне културе у делима Мирољуба Тодоровића,

---

[286] Проф. др М. Павловић, *Србија и свет: четири деценије сигнализма (1969-2009)*, Годишњак Факултета за културу и медије II, 2010, стр. 361.

[287] *Развој астрономије код Срба VI*, Београд, 22-26. април 2010. године, *Програм*, 26. IV 2010, *Космички цвет* младости – Књижевни клуб Факултета за културу и медије.

[288] Након указивања да је васцели свет у превирању, Јевтовић истиче: „Планета је загушена, информациони ратови будућност траже у неистраженим и неосвојеним дубинама космоса…" – З. Јевтовић, *Информатичка бомба у космосу*, Зборник радова Конференције *Развој астрономије код Срба IV*, Београд, 2007, стр. 499.

[289] Записник са радног састанка Књижевно-реторског клуба студената од 21. XI 2006.

родоначелника сигналистичког покрета, са освртом на осам чинилаца планетарности у његовом стваралаштву.[290] И Павловић, као и његов близак сарадник Јевтовић, пружио је пуну подршку Књижевном клубу и његовим члановима нарочито у припремама за учешће на VI научној конференцији. Поред тога, тражио је од својих колега да се учешће његових студената и професора благовремено афирмише преко сајта Факултета и на друге начине (*Мегатрендер*), сматрајући то и важним студијским продором младих истраживача у научној јавности.

Слично проф. др Миливоју Павловићу, и аутор ове књиге за научни скуп је одабрао тему која додирује домен његове докторске дисертације о Милошу Црњанском. Прихватио се преиспитивања наглашеног присуства *космичког*, *етеристичког и суматраистичког* у поезији писца *Сеоба*, указујући на његову обухватну песничку *космогонију* и преданост небеским висинама, бесконачју, васељенском ритму и слојевитој астралној симболици, у познатој песми *Сербиа*.[291]

Поједини студенти, сада већ докторанди, на овој научној Конференцији поднели су неколико веома занимљивих реферата, који су побудили знатно интересовање. Мр Зоран Миладиновић је написао повећу студију о космичким визијама и астралним симболима, у разноврсној ратној књижевној периодици.[292] Радован Илић, који је специјализирао методику ликовног васпитања и културе, аналитички се бави космичко-сигналистичким аспектима слика Владимира Димитријевића: *Космичка игра светова* и *Чари космоса*.[293]

Љиљана Клајић Бојковић је, на наше подстицаје, проучила присуство симболике Сунца и звезда у познатим *Знаковима поред пута*, нобеловца Иве Андрића.[294] Док се Предраг Јашовић, у контексту нацрта „за будућа истраживања целокупног књижевног дела“ свог професора Н. Цветковића, овом приликом позабавио космичком тематиком као и мотивима у његовој поезији.[295]

---

[290] М. Павловић, *Концепција планетарне културе Мирољуба Тодоровића*, Зборник радова Конференције *Развој астрономије код Срба IV*, стр. 571-580.

[291] У студији је анализирана богата и разнолика космичка симболика. У песничкој визији Црњанског „*Сербиа* је небесница; он у њој зорњачу тражи, а симболика Сунца, Месеца и звезда је скоро свеприсутна“. – Н. Цветковић, *Космичко у поеми „Сербиа“ Милоша Црњанског*, Зборник радова Конференције *Развој астрономије код Срба IV*, стр. 551-560.

[292] З. Миладиновић, *Космичке представе и симболи у ратној књижевној периодици (1914-1918)*, Исто, стр. 527-544.

[293] Р. Илић, *Космичко у сигналистичким визијама* („Космичка игра светова“ и „Чари космоса“), Исто, стр. 603-607.

[294] Љ. Клајић Бојковић, *Поетска представа о Сунцу и звездама у Андрићевим „Знаковима поред пута“*, Исто, стр. 545-550.

[295] После напомене да космички мотиви у Цветковићевој поезији „до данас нису обрађени“, Јашовић прецизира: „Анализом мотива указујемо на полисемантичност његове поезије, као и на мултимедијалност коју она иницира као мисаону сензацију приликом перципирања садржине узначеног“. – П. Јашовић, *Космички митови у поезији Николе Цветковића*, Исто, стр. 609-630.

Мр Миле Пенков пише о вишезначности космичке симболике у краткој прози Антонија Исаковића,[296] што је делимично захватио и у својој магистарској тези; а она се јавља и у његовим занимљивим причама.[297] Истакнимо овде да је и доц. др Виолета Јовановић, асистент аутора овог текста, такође, у докторској дисертацији, поред симболике боја, биља и бројева, посебно проучавала *симболику Сунца и Месеца*,[298] што је основа њеног саопштења на недавној VI конференцији: *Поетика приповедања Антонија Исаковића и космичке визије*.[299]

Вредно је помена да је Ђорђе Петковић поводом овде разматране IV Конференције специјално објавио *Деконструисане сонете са репом и акростихом у огледалу* посвећене угледним научним посленицима, песницима и сликарима, судеоницима претходне Конференције (III). Тако, на пример, он један од сонета посвећује проф. др Миливоју Павловићу, *аутору „Беле књиге" и научнику*, како записује изнад самог деконструисаног сонета; потом Милану С. Димитријевићу, *песнику и научнику*, родоначелнику сигнализма Мирољубу Тодоровићу, Сретку Дивљану, *сликару и професору*, као и аутору овог текста, који је за оригиналне сонете написао и мали пролог.[300]

Припреме и стваралачко присуство на V конференцији

Припреме за учешће професора и студената Мегатренд универзитета, укључујући и оне са мастер студија, у оквиру Књижевног клуба, почеле су одмах после објављивања Зборника са IV конференције негде крајем 2007. године. Павловић и Цветковић као чланови Организационог одбора, имали су увид не само у остварено, већ и у оно што се припрема.

Илустрације ради поменимо овде само неколико важнијих момената регистрованих у 2007/2008. години.

Упадљиво је да су чланови Књижевног клуба скоро од самог почетка показивали велико интересовање за космичке теме и мотиве. Обузетост небом, васионом, Сунцем, Месецом, бескрајним даљинама, звездама, астралним пространствима, недокучивим васељенским тајнама – за песника је увек изазов, подстицај и надахнуће. Они изворно откривају лепоте и чари универзума, небеске дијаманте и рубине, у обличју блиставих звезда… *Смрти нема …Има сеоба*, узвикује Црњански, следећи Вергилијеву древну мисао: *да сва жива бића одлете међу звезде*… Вредно је помена да и Буњин у програмској причи *Ружа Јерихонска*, скоро узвикује: *Нема смрти на овом*

[296] М. Пенков, *Космичка симболика у краткој прози Антонија Исаковића*, Исто, стр. 561-569.

[297] М. Пенков, *Дан великих таласа* и др.

[298] В. П. Јовановић, *Тренови и раскршћа – Поетика приповедања Антонија Исаковића*, Просвета – Алтера, 2009, стр. 109-113.

[299] В. Јовановић, *Поетика приповедања Антонија Исаковића и космичке визије*, Програм Конференције *Развој астрономије код Срба VI*, 25. IV 2010.

[300] Ђ. Петковић, *Деконструисани сонети*, 533, и цео 594.

свету…[301] Младалачки распевани Војкан Живојиновић, Мирослав Масловарић, Ивана Михајловић, Никола Велебит и други, током 2007/2008, лирски ваносе до космичких пространстава све оно о чему певају, али то чине и у прозним, есејистичким, репортерским, журналистичким текстовима…

Половином априла 2007, у згради на Булевару уметности, одржано је врло успело музичко-поетско вече, које је водила студентеса Ивана Михајловић… У Масловарићевим стиховима било је понешто од *зрачног неба* које ваносиси, смирује и благосиља душу…Војкан Живојиновић је такође говорио стихове у којима се помињу *месечева стабла*, и *Свемир* што се *множи у љуштури цвета*, а то је на известан начин, визионарски најављивало будући *Космички цвет младости*. И у песмама осталих учесника просијавале су звезде, треперила је задивљеност небом, зрачила осунчаност, антропоморфизоване се васељенске појаве, маштовито лебдело у поетским и прозним исказима (Ивана Михајловић).

Полазећи од личног искуства, напоменули смо да је песма велико унутрашње поприште духа, на коме се својски боре наше примисли и идеје, представе и сензације, са науком и сазнањима које смо прихватили од других, што провејава кроз стихове… На том понекад страхобном попришту „ратујемо“ са свеколиким сазнањем које смо прихватили, али и са собом; „крвимо“ се са речима, које би да све узму под своје, овладају нама и водају као слепе по вашару таштине; носимо се са преовлађујућим смислом наших хтења, тражећи им нова симболичка исходишта… Мучки се боримо за сваку слику и ново поетско обличје, које нам измиче… Ту су речи посебна радост али и мука духу, тврдокорне док не овладамо њима, са сумњом, као и надом да је из њих почело да зрачи нешто незнано и неухватљиво.

Песма, нагласили смо, такође „војује“ са собом и у себи, осваја у налету, или клецаво пада, сустаје, посрће, и поново се подиже; стаје на своје ноге, спремна да издржи нови налет. Нађе ли снаге у себи, „ускописти“ се да узлети, ослобађајући и себе и песника.

Неко је при том поставио питање: а како ви пишете?

Пре но што почне да пише, песник дуго пребире по себи, по својој нутрини, прикупља и преиспитује своје примисли, прелистава сећања, догласава се са баштином, прикупља речи које ће му затребати, слаже их тако да од њих може да гради и обликује свој песнички храм… А онда, у имагинативном и бајословном извориштy наслеђа и лексике, тражи праву, најбољу реч, која ће озвездати и одвезати ритмички ромор и језик песме… Када су стихови кренули песник тражи најбољи начин да их усмери ка могућем, а ипак незнаном исходишту… При том, тражи и начин овладавања унутрашњим наносима и структурама, као и самоовладавања, у корист слободне воље, наума, а против анахроничних, сладуњавих традиционалистичких самоизлива. И ту се чува од оног *пођох пут у беспут*, *нађох штап нерезат*… Ове речи преузете из фолклорне баштине, изазвале су мало чуђење.

---

[301] И. Буњин, *Песме и приповетке*, «Вук Караџић» - Београд, Прогрес – Москва, 1976, стр. 330.

Казивање смо завршили речима да се права, изворна песма отима свакој формули и обрасцу, свему већ виђеном и знаном, што се чуло и разазнавало… И онда када хоћемо да је уколотечимо, песма искочи из себе, прековрне се наглавце и поново прохода…

Део радног састанка Књижевног клуба, крајем маја[302] био је посвећен разговору о улози песничке слике, која разоткрива мноштво сваковрсних идеја. Примећено је да је та слика у стиховима Бориса Косовића и Војкана Живојиновића својеврсни чулно-проживљени елеменат. Констатовано је да управо захваљујући снажно доживљеним песничким сликама, лирика неколицине младих стваралаца оставља веома дубок утисак.

Расправу о песничкој слици стручно је потпомогла књига коју је приредио проф. др Милосав Шутић. У њој су објављени текстови Р. Фрејзера *Порекло термина „слика“*, потом Г. Башлара *Поетска слика*, В. Виноградова *Реч и слика* и др. Ови и други текстови могли су значајно помоћи едукацији младих песника.

Тог дана вођен је подужи разговор са професором Шутићем о Војкановој збирци песама. Он нам је тада рекао да високо цени његову песничку даровитост, смисао за обликовање сасвим оригиналних и непоновљивих песничких слика. Напоменуо је да га је запазио још током наставе из свог предмета, на првој години студија.

Почетком јуна месеца 2007. године, Књижевни клуб је био гост сличног књижевног клуба Учитељског факултета у Јагодини, пошто је ФКМ био суорганизатор научно-стручног скупа. То је било једно од првих гостовања и сусрет са младим писцима из Поморавља. После поздравне речи домаћина, декана Сретка Дивљана, скуп је отворен казивањем стихова најактивнијих чланова књижевних клубова две поменуте високообразовне установе. А Факултет за културу и медије, чији су професори суделовали у раду научно-стручног скупа, био је, поред осталог, и један од суорганизатора.[303]

---

[302] Записник са радног састанка од 23. V 2007.

[303] Научно-стручни скуп *Стваралаштво Николе Цветковића*, Универзитет у Крагујевцу, Педагошки факултет у Јагодини, Факултет за културу и медије Мегатренд универзитета у Београду, Banja Luka college, Студентско-дечје позориште „Станиславски“, Јагодина, Књижевна радионица „Владимир Красић“ Београд, Јагодина, 1. јун 2007. године.

На овом научно-стручном скупу Љубиша Цветковић је поднео запажен уводни реферат: *Општи поглед на студијско-монографску и песничку активност*.

У то време, радио је на компјутеризацији судства; тада је било речи да евентуално буде и помоћник министра правосуђа, пошто је током поменутог деликатног посла програмирања, савладао и правне науке.

То поред осталог потврђују и казивања брата аутора ове књиге Душана: - Током трајања научног скупа у Јагодини, а и касније, често је примао телефонске позиве и поруке из Министарства правде, каже Душан, што је био показатељ да је тамо обављао важне послове и задатке…

Крепке стихове, у којима је доминирала космичка тематика, казивали су студенти два факултета, који су, у претходном сусрету узајамно измењали искуства о раду. Најпре се Војкан Живојиновић присутнима обратио кратком беседом у име Клуба из Београда, изражавајући захвалност, што заједно са својим колегама, суделује у овом радно-свечаном тренутку. Он је неосимболистички, помињући *беспрекорност неубраног цвета*, метафорично означио *плишани нерод зима*. А онда наставио:

„Привид царује између парампарчади
Неба и прлине
И поткопаног скелета неживо мртве
Земље“

Живојиновић је у знаку васељенске симболике, у својим стиховима сустекао небеске висине и прлине, са приземним, потом оглувели Југ са пресамићеним Севером:

„Исукани успех бесвесно гине
Обрезали су жар и зубљу
Накот неродимља под груде
Олеандри перутаво сањају лаку смрт…“

Милка Радовић је на занимљив сценско-поетски начин саопштила прозно-поетски текст *Глума и ја*. Док је Борис Косовић наизуст, врло надахнуто казивао стихове које носи у себи, спреман да их подари заљубљеницима поетске речи. Поетеса Марија Брас, из Крагујевца, рецитовала је песме у којима су просијавала небеска пространства:

„Уморна душа
пуца зором у небо.
На врху пера
свет урлика

_ _ _ _
Док лепет
жутих крила носи небо
Тиха, топла знаност
подрхтава њиховим обрисима…“

У овом тону, наставила је она да говори своју рефлексивну и космички озарену лирику.

Поменути, али и други лиричари, поетски су освечанили овај научно-стручни скуп, обраћајући се истовремено и васељенским сферама и чаровитости дана који се *раздањује под трепавицама*…

Декан Миливоје Павловић, који је као један од суорганизатора, такође, поздравио присутне на овом симпозијуму, у преподневној сесији говорио је о књижевно-теоријским погледима на авангарду и неоавангарду

професора у чије се име одржавао скуп. Проф. др Зоран Јевтовић, са којим смо се упознали на Филозофском факултету у Приштини, беседио је о списатељско-публицистичкој активности Цветковића, почетком драматичних деведесетих година прошлог века у Приштини. Између појединих саопштења, као лирско освежење чула се и бодра поетска реч младих, вазда заинтересованих за васионске теме.[304]

Пошто је у позним јесењим данима 2007. године Војкан Живојиновић чуо фрагменте нашег предговора за његову књигу песама, као један од учесника скупа, тада је написао и свој први студијски текст о нашој поезији, са акцентом на космичке преокупације. У уводу, позивајући се на исказ Десанке Максимовић „као нека реч да се рекла", покушао је да открије *одакле се управо реч искристалисала*, и при том бавећи се самим почетком стварања речи.[305] Позивајући се на песников став, *да је појавност усуд постојања*, одважно је констатовао: „да је реч усуд мисли". Потом напомиње да стваралац, кроз поезију, трага у ствари за самим собом и ту поставља питање: *постоји ли блиставија енергија од стваралачког ума*?

Цитирајући мисао да *филозофи гледају у небо*, *а не знају шта им је под ногама*, Живојиновић је у духу космизма закључио да песников *поглед горе*, *поглед у бескрај* (који асоцира на слободу ума), „и промаја огромних пространстава, дозвољава претпоставку да тло, тј. реалност, није нарочито битна док год имамо то преносно средство (тело, тј. живот), које представља линију између унутрашњег стваралачког нагона и спољашње једноличне околине". Враћајући се на поглед у небеске висине, Живојиновић аутопоетички истиче да процес стваралачке реинкарнације управо „омогућава да по вољи и тренутном расположењу креирамо стварност, нашу стварност, тј. наш доживљај стварности".

Суочен са драмом последњих дана живљења Надежде Димитријевић, мајке организатора шест протеклих конференција *Развој астрономије код Срба*, и духовне помајке писца ових редова, Живојиновић је у јесењим данима 2007. године, написао песму *У светлост преточена*, посвећену Надежди.

---

[304] После тог научно-стручног скупа чињено је више узалудних покушаја да се припреми и објави Зборник радова са поменутог симпозијума. Међутим, разни видови одлагања, „издајства" и манипулације су то ометали, од 19. октобра 2007, када је Драгојла отпутовала у Праг, па све до данас… Док припремамо материјал за дигитализацију Зборника, она уједампут каже – Сутра идем у Праг! То је деловало као гром из ведра неба и на известан ирационалан начин блокирало даљи рад (Види Дневник од 19. X 2007. до првих месеци 2011).

[305] Као мото своје мале студије исписао је речи: *Кад би постојала универзална дефиниција стваралачког процеса она би била:*

„Насилност пламти у глави
Моћ у врзином колу
Доноси грабеж голу
Што се над теменом јави".

Н. Ц.

Уметничка слика је један од најважнијих елемената поезије и као таква истрајава кроз време, правце и епохе. Вишезначна слика у метафори *у светлост преточена* – за Надежду Димитријевић – више је него Песма сама. Она као да је траг Божанског послања што ју је спасоносно примило у своје наручје, у знаку библијског позвања. Наша наизглед обична Мајка, од *глагола радити* (М. Одаловић), истовремено духовна Мати, - истински је у *свеживотну светлост преточена*; па је у Живојиновићевом певању истовремено и Боготворни симбол, *велемисао без речи*, песничка слика[306] као доживљај душе, и метафора,[307] у смислу етеризације.

У лирској метафоризацији Надежде, *Светлост* је идеално исходиште и апсолут; идеална граница етерично-материјалног у безграничју, што се креће немистификованом брзином детерминисаном коначношћу (смрт) у људском постојању и непостојању. Светлост је вид безобличја света у коме је *свеобличје*, односно Апсолут. У Живојиновићевој песничкој визији, с ове стране светлости, у коју је Надежда преточена, није оностраност праоблика, па и људског обличја, ни свеколика чулност и поимање, узето као *облик мишљења* и духовне делатности. Поимање је, у песниковом виђењу, истовремени и облик и путеност и - концепт који је идеја, - мисаони пројекат и програм осмишљавања варљивог и неизрецивог горко-слатког Постојања…

„Поноћ у зубима
А још ме дан
до костију гули,
круг распори недра
и врела вишња
у самоћи запева:
знам, само си се у светлост преточила.“

Свемајка у *светлост преточена* и поноћни трен упокојења у зубима, у Живојиновићевом певању, симболизују и истовремено метафоризују наизменичне токове и аксиологију развојног, као и временско-просторног, дневно-ноћног циклуса, на разним космичким нивоима, вишим или нижим.

Надежда у свом горко-слатком Постојању, из сеновитог раздобља живота, прелази у светлосно озорено, зрачно и чисто, у новом свевиду обновљено.

У овој песми Војкан Живојиновић показује обухватно поимање света и драме људског живљења, бујну имагинативност, стваралачки полет и спремност да у сваком деликатнијем тренутку реагује стихом. Песничке слике и књижевна средства којима настоји да постигне одговарајуће емотивне и уметничко-естетске ефекте, можда нису најадекватнији, али су у

[306] Код Живојиновића, набојитост песничке слике има одређен степен произвољности па и херметичности. Слика је код њега творевина виспреног духа, плод разигране имагинације и већег степена ирационалности.

[307] Метафора је код овог песника, проистекла из суптилног претраживања, уз пуније учешће емотивне интелигенције, разуђене осећајности и полетне маштовитости, под извесним упливом присвести, која настоји све да повеже.

свему у његовом препознатљивом стилу, рембоовски жустро постигнутом, за релативно кратко време.

На недавној VI конференцији Милан С. Димитријевић је надахнуто словио о космичком у стваралаштву барда и теоретичара надреализма у Србији, издвајајући астропесничке и научно-поетичке текстове Марка Ристића. А Предраг Јашовић је на V конференцији говорио о Ристићевим *Сведочанствима под звездама*, указујући на његова интересовања за космос, звезде и промене у васиони, истичући песниково занимање за ову област природних наука.[308]

Даровит песник и глумац Дејан Цветковић, који је врхунио у бројним студентским представама, пажљиво преиспитује космичко-поетске, астралне и небеске представе у народском певању Синише Цветковића, и то о васиони, висинама и разастртим даљинама.[309]

Наш некадашњи студент, а сада колега, који је докторирао са темом из књижевности за децу, у својој студији анализира космичке мотиве у поезији за децу и младе Слободана Станишића, иначе аутора осамдесет жанровски различитих књига. Он ту захвата и елементе научне фантастике, роботике, и савремене научно-технолошке цивилизације.[310]

Мр Зоран Миладиновић наставља са проучавањем космичких мотива и симболике у српској ратној литератури, уз навођење бројних извора, књига, листова и часописа.[311]

Креативна уметница у домену хорског певања, са бројним наградама и признањима на такмичењима, мр Јелена Цветковић, доцент Факултета уметности у Нишу, анализира космичке аспекте музике у доба ренесансе, и то као резултат тежњи да се у средиште уметничке тематике постави човек. Она истиче да су читава два века (период од XV-XVII) „теоретичари музике прихватали *хармонију сфера* као аналогију музичкој хармонији, заснивали

---

[308] П. Јашовић, *Марко Ристић, сведок под звездама*, Зборник радова Конференције *Развој астрономије код Срба V*, Београд, 2009, стр. 595-603.

Јашовић истиче песникова интересовања везана за космос, звезде и промене у васиони, што се углавном односе на књигу *Сведочанства под звездама* (1981).

[309] Д. Цветковић, *Космичко-поетске визије у стваралаштву Синише Цветковића*, Исто, стр. 689-693.

Небо које се привиди у Синишиним стиховима, „упућује на веру у људско и боготворно што се очитује у свеживотном. У његовим стиховима се лирско-стваралачки преобликује доживљај о оносветским збивањима, уз дубоко лична преламања истине света“.

[310] М. Ђуричковић, *Космичко у поезији за децу Слободана Станишића*, Исто, стр. 661-668.

[311] З. Миладиновић, *Космички аспекти у српској ратној књижевности*, Исто, стр. 669-682.

У закључним разматрањима Миладиновић констатује да је послератна авангардна књижевност рушила традицију и устаљени поредак, а међу бројним покретима: од експресионизма, суматраизма, зенитизма па све до надреализма, налази се и *космизам*. „Нема сумње да космички симболи имају велику улогу у дометима послератне српске књижевности и да су вредни дубљег истраживања“ (стр. 681).

музику на космичком, и указивали на космолошку и метафизичку улогу музичке консонанце“.[312] Радован Илић и овом приликом истражује космичке визије и мотиве у једном веома занимљивом графичком раду Владимира М. Димитријевића.[313] Надежда Ерић[314] и Владимир Красић обликовали су и стварали заједнички животни и поетски свет. Његово певање је пуно тананог лиризма и музикалности;[315] а Надеждина поезија је осмишљена опорим животним истинама и драматичним одјецима сурове стварности. Владимир пише о визионарству и симболици у стиховима *Пророчице из Кремана*;[316] Надежда пише о суптилним симболичким преливима у певању Владимира Красића, у двадесетак објављених књига стихова. Овај знаменити српски новинар, документариста, песник, оснивач Радио Новости, после Надеждине књиге *Човек из једног комада* (2005), сачинио је Сабрана дела у дигиталној форми, под насловом *Живот у једном комаду* (2008). Књига има 15.000 страна и налази се у Народној библиотеци Србије.

На овој Конференцији представљена је веома разуђена лирска слика васељене у стиховима Милана С. Димитријевића.[317] Анализиране су „поетско-визуелне представе неба, звезда, Сунца, Месеца, планете Марс и метеорита у стиховима“ и публицистичким и студијским остварењима овог астропесника, што је у ствари одломак из ове књиге.

Пажња коју је својевремено Димитријевић, као уредник *Васионе* и других сличних публикација, посвећивао астрономији, књижевности и уметности, а касније космичком као инспирацији поезије, показала се у најновијим зборницима са Конференција – дубоко оправдана. Већи део прилога под насловом *Лирско–стваралачка обузетост космичком симболиком*[318] проистекао је из рада и деловања Књижевног клуба ФКМ и са Мегатренд универзитета: од професора, сарадника и студената. Поменимо

---

[312] Ј. Цветковић, *Космички аспекти у музичкој уметности – Одјеци ренесансе*, Исто, стр. 705-717.

[313] Р. Илић, *Космичко у ликовним представама Владимира Димитријевића*, Исто, стр. 699-703.

[314] За Надежду Ерић, која је унеколико допринела обликовању овог одељка у Зборнику, ***космос је коло цветних лептира***. *Својом игром, некада лаком као пролећни лахор, други пут громком као када се проломи олујно небо - цветни лептири космоса проносе тајну живота. Они изгледају неухватљиви у богатству и разноликости боја и облика, све док у дамарима тишине не чујемо поруку: да је знање истина, а истина – космос сам.*

Космос је широм отворио врата да га откривамо и упознајемо, али не и да његове законе, сазнајући их, нарушавамо. Јер, ***цветни лептири космоса*** *су на нашим отвореним длановима који држе свет*.

[315] В. Красић, *Неко сасвим трећи*, аудио издање (2007)/Књиге/*Живот у једном комаду*, Београд, 2008, Народна Библиотека Србије и сајт на Интернету www.vladimirkrasic.com.

[316] В. Красић, *Поетско-космичка симболика у певању креманске пророчице*, Зборник радова Конференције *Развој астрономије код Срба V*, стр. 653-656.

[317] Н. Цветковић, *Песничка слика космоса у поезији Милана С. Димитријевића*, Исто, стр. 635-652.

[318] Исто, стр. 729-747.

овде проф. др Слободана Бранковића, Марију Цекић, Бориса Косовића и Миодрага Петровића. Уз стихове Слободана Бранковића: *Космичка непознаница* и *Космички заборав*, уследио је коментар о сили живота и витализму као изворишитима плодотворне енергије из које се вигори научна мисао, културно-стваралачка акција и надахнуто певање, овог аутора. Он је, поред осталог, објавио веома подстицајну збирку *Писма из Србије - Траг пера косовог*,[319] која је, у духу српске библије, далас допринос нашој савременој поезији. Његово певање је у духу традиције српске космичке лирике, са својеврсном уметничком космогонијом.

Студентеса Марија Цекић, као рођена поетеса, представљена је са две песме: *Моја си* и *Лутање*. У наслову је именована као *кнегиња духа и стиха*, која пева из патње што јој је основа сазнања света. Њене мелодиозне стихове карактерише лиризам, раздешена осећајност и богата душевност, па се у много чему „приближава бранковско-стражиловској песничкој линији".

Студент Борис Косовић, на свој оригиналан и помало парадоксалан начин, пева о *сутону зоре*. Овај даровити лиричар рембоовски слови о патњи, ништавилу, распадању, о клетвама и проклетству, бунилу језе и сл. Његови исповедни и проживљени стихови понекад делују као странице истргнуте из интимног дневника страдања. Он призива „сутон зоре, сјај сунца, звезде, труло небо и освит таме". Певање о сутонском, сеновитом и мрачном, у његовој визији света је својеврстан пут *преласка у светлост*.

Мирјанка Р. Селчанец заступљена је са космички озраченом песмом *Круг*. *Круг* у неким древним традицијама оличава и небеса, па је у стиховима о њему пуно слојевите космичке симболике. Ту се све креће од спирале духовности, интелектуалности, и оног фолклорног *небу под облаке*, преко одисејског лутања *Марсу у походе*, до кућице у небеском спиралном кругу.

Певање Миодрага Петровића је у знаку звездане светлости и астралног кола свепостојања. Нешто од те чаровите зрачности присутно је и у песми *Усамљеност*. Ведрим стиховима он хоће да досегне небеске висине, па је сав испуњен чежњом за далеким и незнаним просторима. Према речима Саше Хаџи Танчића, његову лирику одликује *изузетна симболизација и метафоризација*. Недавно је објавио књигу *Звездана светлост*, у којој је такође „окренут васељенским сферама, са уверењем да сваки човек носи у себи једну малу галаксију". Петровићева космичка обузетост, као да се у извесном смислу надовезује на *космизам* присутан у поезији између два светска рата.[320]

Ђорђе Петковић објављује самосвојне стихове под насловом *С београдске звездарнице*.[321] То су као и у претходном зборнику *Деконструисани сонети с репом и акростихом у огледалу*, који су посвећени

[319] Филозофски факултет, Косовска Митровица, 2009.

[320] Н. Цветковић, *Песничка звездана светлост*, предговор књизи *Звездана светлост*, Међународно удружење „Стил", Београд, 2010.

[321] *Поетска звездарница Ђорђа Петковића*, Зборник радова Конференције *Развој астрономије код Срба V*, стр. 721-722.

организатору V Конференције проф. др Милану Димитријевићу.[322] Овај занимљив песник окренут је астралним и суматраистичким даљинама, које доводи у непосреднију везу са хераклитовском и Миљковићевом ватром, као и са *сигналима* из програмског певања Мирољуба Тодоровића.

Милан С. Димитријевић пише о поетском стваралаштву савремених бугарских песника, посебно оних који су окупљени у клубу *С Геом на редуту*. После уводног представљања плејаде бугарских песника под насловом *Стваралачко-поетски скуп песничког клуба „С Геом на редуту“*, Димитријевић најпре пише о Милчи Кирилову, уз коментар песме *Поклон*, која је посвећена организатору Конференције. А бави се и његовом песмом *Сиријус*. Потом скреће пажњу на катедрално озвездање космичке ноћи (*НОЋ КАО ДРЕВНИ ВЛАДАР СЕДИ. / Високо и катедрално*…) у поетском стваралаштву Рајча Русева Рајсина; и при том објављује његову песму *Београд*. Стихови о *белом граду* израз су љубави и оданости овој балканској метрополи.

Полифоној стваралачкој личности Евгеније Маринчеве посвећује посебан текст под насловом *Речитост сликарства, поезије и неимарства*. Његову пажњу привлачи песма *На позадини Месеца*, која је преведена из богато илустроване књиге *Месечеве илузије*. У лирици Маје Митове, Димитријевић препознаје својеврсну митско-поетску космогонију. При том истиче висок степен њене књижевне културе, широку и свестрану упућеност у митологију и космичку симболику. Вредно је помена да наш астропесник преводи више песама Маје Митове, а посебно анализира *Месечеву птицу*, *Питагорино огледало* и *Песму зрнима*, која асоцира на стихове Гарсија Лорке.

У наставку Милан С. Димитријевић се бави космичким аспектима поезије Катје Маринове; затим интимном хаику „васељеном“ Илијане Илијеве; поезијом науке и науком поезије Петка Недјалкова; лирским разговорима са небеским сферама Меглене Божанове; а онда следи чудесно љубавно гнездо Геновеве Цандеве; и на крају су антологијски стихови Зинаиде Чаушеве, *поетесе сунца и љубави*, са вредном песмом „Обрти“.

Додајмо овде да је Димитријевић и за VI конференцију припремио сличан прилог са преводом стихова горе наведених песника, уз пропратне коментаре и напомене. Поводом песника Ангела Ангелова и Јорданке Брзинске Дандан, овај суздржани антологичар, у анализи њиховог стваралаштва, врло спретно преплиће организаторско-студијска настојања (припремање VII бугарско-српске астрономске конференције), велику љубав према древним културно-историјским знаменитостима, путешествено сазнајна интересовања и спремност да пренесе и са другима подели задовољство упознавања туристичких знаменитости са преданим интересовањем за лирска остварења савремених бугарских песника. По свему судећи, из овог захвата произаћи ће мала збирка преведених стихова, као сведочанство стваралачке сарадње младих и даровитих песника, чланова

[322] Из посвете видимо да су из антологије *Космички цвет* „узети стихови за ове сонете“. Ту се помиње и наша „подршка у овој активности“.

Књижевног клуба Факултета за културу и медије и бугарских песника и уметника, како на прошлој V конференцији тако и на овој VI.

При крају овог одељка објављен је један наш аутопоетички псеудо-есеј, који се поетолошки ослања на основе постструктуралистичке концепције Ролана Барта.[323] Аутобиографским чином упућује се на стваралачки процес, псеудо-есејистичким и егзибиционистичким самопоказивањем, са извесним документаристичким елементима. То су стварне мистификације и метафикционалне представе о поезији *Весни(ци) пролећа живота на измаку* Љубави, *о небеском сликару* Сретку Дивљану и *дивљанизму* и *болничком/болесничком инфузионом раствору неба*, са документаристичким фуснотама *личних сећања*.[324]

„Космички цвет“ младости на VI конференцији

Наслов[325] прве антологије песама о космосу *Космички цвет* Милана С. Димитријевића, подстакао је организаторе Конференције *Развој астрономије код Срба VI*, као и поједине младе и даровите песнике и есејисте, чланове Књижевног клуба ФКМ, да се аутопоетички позабаве својим виђењем васионе, темама и мотивима астралне природе и слојевитом и вишезначном симболиком универзума. За те захвате припремали су се поред осталог, на бројним радним састанцима Књижевног клуба, од почетка децембра 2009. са полазницима мастер студија, а од фебруара 2010. и са студентима на основним академским студијама; та припремна активност се појачала нарочито у марту и априлу 2010, као и након Конференције, и то у процесу стручне припреме прилога за Зборник VI, у договору са већ афирмисаним младим писцима и појединим професорима, књижевницима и сарадницима Факултета.

На тим радним договорима било је речи о самом феномену стваралаштва као изворној и делотворној способности човека усмереној на остваривање нових вредности у области уметности, књижевности, науке и уопште у култури и духовности. При том је имало издвојено гледиште оснивача Књижевног клуба, у коме се указује да стваралаштво представља *животно надгорњавање с свеколиким нередом и недовољностима у себи и свету око себе, као и тежња да се изађе из те збрканости и хаотичности и васпостави известан ред и склад у унутрашњем и спољашњем свету и*

[323] Овај знаменити поетичар, на једном месту наглашава да постмодерни субјект па и субјект „уметника, писца, теоретичара (…) није ’биће од крви и меса него конституисана или симулирана хипотеза о субјекту писања (écriture). Хипотеза о субјекту постоји као мимезис других хипотеза…“

[324] У вези са овим скреће се пажња на Лаканово виђење метајезика и аутобиографије која „није привилеговани објективни дискурс него језик у који се уписују фрагментарне хипотезе животне игре и жеље да се језиком досегне биће, на пример писања“.

[325] Наслов је, како примећује Умберто Еко, *кључ за тумачење*, истичући да „наслови који понајвише уважавају читаоца јесу они епонимични…“ – *Постиле уз „Име руже“*, у књизи Умберта Ека *Име руже*, Библиотека Новости, 2004, стр. 451.

делању. Тако су ови радни састанци, уз представљање *Годишњака*, имали и одговарајући теоријско-сазнајни и едукативни карактер.

Наредни састанак[326] Књижевног клуба био је у знаку стваралаштва неколицине младих и даровитих писаца, заинтересованих за космичке мотиве, које преплићу у својим прозним и поетским остварењима. Виолета Вучетић је понудила један одељак из прозе под насловом *Лисабонска и друге приче*, за коју је добила награду „Мирко Петковић" за 2009. годину. Она је и на следећем састанку прочитала фрагмент под насловом *Пасош*, који је наишао на врло добар пријем код присутних. Татјана Мишић је у својим помало сентименталним стиховима певала:

„Сад поздрављам ноћи кад пошаљу сан
Па у њему живим из дана у дан…"

Она се служи космичком симболиком коју уткива у своје лирско казивање. Критички је замерено што се у великој мери служи само именичким римама које се појављују у њеним стиховима. Јован Перић је прочитао занимљиву кратку причу *Постизање сличности*. Он складно и сликовито приповеда служећи се фигурама које осликавају један микрокосмички план. *Бахата песма громова заробљена је у једној капи*. *А у њеном одсјају здробљени су очњаци ветра*… А Борис Косовић је наизуст казао песму *Утваре* у којој се појављују *праскозорја душе*… *глувонема неба босиока*. Оцењено је да у његовим космичким визијама, упркос сетних и тамновитих стања и расположења, провејава исходишна светлост. Сви поменути чланови Књижевног клуба прихватили су предлог и позив да учествују на Конференцији *Развој астрономије код Срба VI*.

Крајем 2009.[327] и почетком 2010. године у рад Књижевног клуба успешно су се укључили и нови чланови са мастер студија: Невена Миљановић, Валентина Ракић, Сања Кличковић и други. Новопридошли чланови су показали истанчан смисао за критичко промишљање онога што су понудили неки већ афирмисани млади писци из ранијих генерација, као што је Бојана Кандић, на пример. Тада је критички истакнуто да је потребно одлучније излазити из традиционалног начина певања и стварања, уз окретање ка авангардним и неоавангардним стремљењима. Прецизирано је да се под неоавангардом подразумевају покрети, појаве и разнолике оријентације у уметности и књижевности, засноване на пројектима модерности, уз укључивање бројних *изама* друге половине XX века. Као пример поменуто је песничко стваралаштво Мирољуба Тодоровића и цитирани његови стихови из *Планете* (1965)

„Над главом ми претећи
утварне маглине стоје
Залеђена крви
појмиш ли
звездана тама колика је?"

[326] Записник са радног састанка Књижевног клуба од 17. фебруара 2009.
[327] Записник са радног састанка Књижевног клуба од 27. децембра 2009.

Овим стиховима, који су објављени у Зборнику са III Конференције, илустрована је потреба излажења из овешталог начина поетског изражавања. Узгред, поменута је и студија Миливоја Анђелковића *Космичко у новијој српској књижевности*, која може да буде подстицајна за оне који су заинтересовани да се на наредној Конференцији позабаве астралним темама у савременој српској поезији (Виолета Вучетић).

У духу припрема за наредну Конференцију, један од професора, осврнуо се на традицију певања о космосу, небеским просторима, дневним и ноћним звездама, метеорима, универзуму и сл. Поменуто је да се богата баштина певања о космосу протеже од нашег фолклора и народне лирике и епике (*Почетак буне против дахија*),[328] те Његоша као националног и космичког песника, преко космизма романтичара (Лаза Костић), бранковско-стражиловског смера (Црњански, Раичковић), до неосимболизма Бранка Миљковића, који је узор групи младих песника чланова Књижевног клуба. Поново је истакнута неоавангардна улога и космичка понесеност родоначелника сигнализма Мирољуба Тодоровића.

Том приликом изложен је и кратак осврт на антологију *Космички цвет*, ту „цветну збирку" у којој се могу наћи сваковрсни васионски мотиви и преокупације. Занимљиво је да је антологичар Милан С. Димитријевић насловну лирску синтагму узео и васионски надахнуте песме Вељка Петровића *Репатица*.[329] Ова антологија, као и *Антологија српске поезије* Зорана Мишића, уз неколико сличних, препоручене су члановима Књижевног клуба и полазницима мастер студија, као могућа основа за припрему њихових студијских, аутопоетичких, или лирско-стваралачких прилога. Још једном је истакнуто да је поезија, од памтивека била у непосредној вези са космичким мотивима, међутим, преиспитивање космолошких концепција и песничких дела, нарочито у новије време, подстакло је креативно сустицање песничког и сциентистичког језика у неоавангардној и постмодерној уметности.

На састанцима Књижевног клуба од 4. III 2010. и 11. III 2010. било је речи о припремама и учешћу чланова Клуба на VI конференцији. Коментарисане су теме и приступи, појединачно и групно, сажимани су првобитни преобимни захвати, тражене њихове прецизније формулације, и то на основу онога што је већ урађено. Разматрана је могућа ужа и шира литература; указивано на зборнике са претходних конференција *Развој астрономије код Срба*, уз упућивање на сличне текстове, који би могли да послуже као модел и подстицај, а посебно на књигу Ненада Ђ. Јанковића *Откривање васионе*, као и на *Космички цвет* М. С. Димитријевића.

Пошто је већ почетком марта месеца 2010. била сачињена прва, нешто шира верзија Програма Конференције, на радном састанку од 18. III, чланови

---

[328] Милан С. Димитријевић, *О вези небеских прилика са дешавањима на земљи*, у књизи: Драгослав Васић, Нада Јакшић, Вожд Карађорђе и српска револуција*; Казивања и филмови о хероју тополскоме*, Топола Филм, 2003, стр. 79.

[329] В. Петровић, *Репатица,* у „Антологији српске поезије" Зорана Мишића, Матица српска, Нови Сад, 1956.

Клуба су упознати са тематским целинама које захвата Конференција: од прилога за историју Астрономске опсерваторије у Београду, преко одговарајућих установа, популаризације и едукације, те одељка о научницима и педагозима; а посебно са комплексом питања везаних за културу друштвене науке и астрономије, књижевност и уметност, уз нарочито важан круг тема о космосу као инспирацији поезије. Скренута је пажња на постере и прилоге у њиховом оквиру. Истовремено су означени дани за подношење реферата и сатница учешћа.

Борис Косовић је преузео обавезу да се договори са Маријом Цекић око њеног прилога и ангажовања у овим пословима. Инсистирано је на важности космичке симболике, уз осврт на више речника симбола, који се помињу у овом раду (Ханс Бидерман, *Речник симбола*, Плато, Београд, 2004; *Словенска митологија – енциклопедијски речник*, Zepter book world, Београд и Куперова *Илустрована енциклопедија традиционалних симбола*).

На овом радном састанку Бојана Кандић је прочитала песму *Клетва*, која се својом симболиком уклапа у програм и концепцију саме Конференције. То донекле важи и за рад Ђурђије Влајић *Пакао и рај*, као и за *Пророчанство* Матије Јелић.

И овога пута били су присутни новинари и сарадници *Мегатрендера*, часописа студената Мегатренд универзитета, како би забележили нове појединости о раду Књижевног клуба и припремама за предстојећу научну Конференцију.

Поменуто је да је на недавној седници Наставно-научног већа ФКМ, декан проф. др Миливоје Павловић указао на врло корисну и подстицајну ваннаставну активност у оквиру Књижевног клуба; при том је речено да је о томе обавестио и ректора Мегатренд универзитета.

Предложено је да у *Мегатрендеру* буде основана рубрика *Представљамо вам*, где би се објављивала највреднија остварења. Ту рубрику би требало да организационо води и осмишљава Борис Косовић, који врло живо прати активност Клуба и у непосредној је комуникацији са скоро свим његовим члановима.

Месец дана после Конференције и афирмације њених резултата, *Космички цвет младости* постао је сам по себи тема промишљања и књижевне обраде младих писаца.[330] Тако је, на пример, Дарко Пантић у свом прозно-поетском напису, са сцијентистичким појединостима, поставио занимљиво и помало изазовно питање: *Јесмо ли сви ми један космички цвет младости?* Ми додајемо: младост која мисли, надмоћно сазнаје себе, у оном хегеловском смислу. Младост је чиста, самим тим што је младост (Достојевски), па још преобраћена у свемирски цвет потенцијалности.

Да ли смо сви „постали од једне честице, која масивним праском направи све, хаос који се вешто шири, правећи унутар сопственог система хармонију елемената“, поетски ламентира млади уметник, и наставља са питањем: *Јесмо ли можда једина бића у универзуму која су свесна своје*

[330] Записник са радног састанка Књижевног клуба од 20. маја 2010.

појаве и свега онога што нас окружује? Сведенборг замишља да их има и ван Сунчевог система. Он чак тврди да је општио са њима.[331]

Међутим, ако смо ми једина самосвесна бића „онда смо врло усамљени“, пише Панић. У суморном расположењу велики Његош ће забележити: „Човјек усамљен на високу гору…“ У наставку поменути млади истраживач се бави феноменом математичког броја „Fi“ и доводи га у непосреднију везу са „златним пресеком“ у природи, музици, уметности, да би закључио како се *златни пресек* „може сматрати мерилом за лепо, а самим тим и хармонично - хаос света има исходишни ред“. Златни пресек, углавном у емпиријској естетици, у ликовној и примењеној уметности, па и када је у питању људско тело, условљава хармоничним односима, снажан доживљај лепоте.

У завршно делу прозно-поетског прилога Дарко Пантић пише како смо сви ми „део једног великог циклуса. Циклуса стварања…“ И ту инсистира на цикличном низу појава које следе одређене фазе: од рођења, одрастања, сазревања, старења, одумирања и смрти, када се тај универзални круг затвара. Тај циклус је, како закључује млади уметник, сачињен од хармоније напетости различитих супротних сила и хаоса као почетка свега каснијег у смислу несклада. „Хаос вечито тежи хармонији, хармонија вечито тежи хаосу“, што је супротност космосу, који представља уређени универзум…

На наредним радним састанцима Књижевног клуба[332] истакнута је потреба да учесници Конференције финализирају своје прилоге и припреме их за публиковање у Зборнику. Сви студијски текстови треба да имају одговарајући резиме, научну апаратуру, изворе и литературу на самом крају, и у том смислу понуђена је стручна помоћ професора. То се посебно односило на реферате Татјане Мишић, Виолете Вучетић и Зорана Бранковића. Подвучено је да аутопоетичке текстове, који ће пратити одабране стихове са космичком тематиком, као и реферате, треба дубље студијски утемељити, прегледати нову и ширу литературу, о којој је било речи на самој Конференцији и после ње, у индивидуалним консултацијама са стручним појединцима и професорима што су свесрдно подржали научна интересовања својих студената. Речено је да је научна Конференција *Развој астрономије код Срба*, и студијски, књижевни и аутопоетички радови припремани на њој, својеврсна провера и експликација теоријских сазнања стечених током наставе.

Поново је указано на раније објављене прилоге, као на евентуалне смернице, као што је на пример, мала студија Тиодора Росића о космичком у поезији Васка Попе, па на прилог Предрага Јашовића о надреалисти Марку Ристићу као „сведоку под звездама, те на повећи оглед о песничкој слици космоса у поезији Милана С. Димитријевића, као и на читав одељак *Космичко – инспирација поезије*, у раније објављеном Зборнику (V). А

[331] Ненад Јанковић, *Откривање васионе – Историја астрономије до XIX века*, стр. 822.

[332] Записник са радног састанка Књижевног клуба од 27. V 2010.

препоручени су и врло солидни текстови Марије Цекић о лирско узноситом певању о космосу, Бојане Кандић и др, са овогодишње Конференције.

На крају састанка, укратко је представљена новоизашла књига аутора овог текста *Росија*,[333] у којој се преплићу лирска остварења у катренима са прозно поетским и медитативним записима о Гатчини и Гатчинском дворцу, Петровом дворцу, умилном Дону, Талину и видиковцу над њим, са одом о Петрограду и виђењем појединих уметничких дела у чувеном Ермитажу (Ван Гог, Анри Матис, Клод Моне, Дега и др.). Приликом промоције било је речи да збирке, припремане од стране младих писаца, треба да имају и одговарајуће поетичке елементе и исказе, попут *Видова поетике путовања* у поменутој књизи. Истакнута је важност рецензија и начина њиховог конципирања као малог, писаног приказа, са оценама, валоризацијом и препоруком. Постављено је и питање композиције, како сваког појединог песничког остварења тако и збирке као целине; те потребе да се води рачуна о тематским целинама, њиховом цикличном организовању, као и композицији и структури књиге уопште.

На овој научној Конференцији, осим стваралачког суделовања већег броја професора са Факултета за културу и медије, као и даровитих студената са мастер студија, плодотворно је учествовало и више чланова Књижевног клуба. Они су цветним букетом стихова о васиони, на узносит поетски начин, заокружили и лирским и студијским прилозима, обогатили рад Конференције. Раздрагана песничка младост и продуховљени аутопоетички искази, били су у знаку космичког стваралаштва.

Успеху Конференције видно су, поред студената, допринели професори, асистенти и сарадници ФКМ и Мегатренд универзитета; показали су одговарајући ниво научности у приступу, у рефератима и саопштењима која су лепо примљена, како на самом скупу, тако и на Универзитету и у широј јавности.

Посебно је био запажен реферат проф. др Слободана Бранковића о космосу у интердисциплинарним истраживањима, од самих зачетака до успона најранијих цивилизација, с освртом на модерно доба. Научно је дочарана представа о васиони у водећим цивилизацијама, кроз историјске етапе, до наше савремености. Са највећим интересовањем је саслушана митолошка верзија о постанку света и васионе. Успешно су анализирана рана открића и широко интерпретирана тумачења и сведочанства, уз вредне иновације. Полазећи од изложених становишта древних цивилизација, антиципирани су одјеци на појаве у садашњости и будућности.[334]

У обимној студији, проистеклој из две и по деценије истраживања, др Будимир Поточан је теоријски, мултидисциплинарним методолошким поступком, и емпиријски, посредством публикованих радова, насталих на темељу истраживања о пуковнику Рајевском, доказао да је то прототип пуковника Вронског у Толстојевој *Ани Карењини*. Рајевски, односно

[333] Н. Цветковић, *Росија*, „Папирграф“ – Јагодина, Београд, 2010.

[334] С. Бранковић, *Космичко и историја културе и цивилизације*, Програм Конференције *Развој астрономије код Срба VI*, 23. IV 2010.

Вронски, доиста је стигао у Србију где је имао у много чему драматичан живот. Уз помоћ архивских докумената и обимне научне и уметничке грађе, Поточан је поуздано утврдио како долазак Рајевског у Србију, тако и његово војевање на моравском ратишту; он је успешно реконструисао одговарајуће историјске појединости, скоро из дана у дан, а време пре погибије овог јунака из часа у час.[335]

Мр Нада Торлак је изложила виђење третмана деце у савременим медијима са становишта космичке тематике. Заложила се да млади и најмлађи добију адекватно место у данашњим средствима масовног информисања. При том је запазила да у већини текстова у штампаним медијима, као и у прилозима у електронским средствима јавног информисања, релативно се мало указује на потребу упознавања деце и младих са астрофизички важним сазнајним темама и питањима.[336]

Млади Зоран Бранковић је изложио своје погледе на савремене медије и васиону, указујући на изазове креирања визије стварности помоћу медија, те медијске стварности – надстварности. Он је продубљено поставио питање хоће ли човек постати само један од референцијала, који ће бити апсорбован од стране моћних медијских система сутрашњице, производ процеса симулације, или ће уз помоћ нових медија стећи услове и могућности за досезање незнаних планета и светова. Човекова загледаност у звезде углавном је била осмишљена одгонетањем приче о *себи*. Сателитско комуницирање је отворило нову епоху која је појмове простора и времена усмерила у потпуно новом правцу.[337]

Виолета Вучетић,[338] са обимнијом библиографијом радова,[339] преиспитује космичке визије и представе у модерној српској поезији. Своју

---

[335] Б. Поточан, *Планетарни и космички аспекти истраживања о Вронском*, Програм Конференције *Развој астрономије код Срба VI*, 25. IV 2010.

[336] Н. Торлак, *Космички аспекти у виђењу деце у савременим медијима*, Програм конференције *Развој астрономије код Срба VI,* 25. IV 2010.

[337] З. Бранковић, *Медији и васиона*, Програм Конференције *Развој астрономије код Срба VI*, 23. IV 2010.

[338] Виолета Вучетић рођена 30. X 1976. у Лозници. Основну школу „Небојша Јерковић“ завршила у Мачванском Прњавору, а средњу техничку ПТТ школу у Београду. У трећој години средње школе освојила награду Српског друштва за језик и књижевност за есеј „Прави песник никада не може умрети пре него што испуни своје ја“ (о Милошу Црњанском). Дипломирала књижевност на Филолошком факултету Универзитета у Београду на студијској групи српска књижевност и језик са општом књижевношћу. Била је новинар Радио Београда 1 и дописник Радио Београда 2 из Лисабона. Приче, есеје, путописе, текстове о културним феноменима, објављује у Србији: *Градина, Наш траг, Вечерње новости, Новине београдског читалишта* (где је радила као оперативни уредник)...; у земљама региона: *Књигомат* (Загреб, где је члан уредништва), *Плагијат, Блесок* (Скопље).

Учествовала је на сусретима српских писаца у Румунији (Темишвар, 2006), као и на књижевним фестивалима: Фестивал поп књижевности (Загреб, 2007) и Ф.Р.И.К. (Скопље, 2009.) Била је гост-модератор књижевног програма Будва град театра 2006.

Добитник је награде за прозу „Доситеј Новаковић“, Неготин, 2009.

пажњу усредсређује на песничке поетике од Милоша Црњанског до Васка Попе, истичући значај васионских преокупација присутних у песничком изразу. У том смислу, акценат ставља на везе са оностраним, мистичним, истичући то као срж теоријских виђења. Посебну пажњу обраћа стилско-изражајним средствима којима се успешно дочарава магија космичког. Појам модерно употребљава у значењу онога што је савремено, дајући при том шири опсег песничких опуса и поетика. Вучетићева у српском песништву XX века лепо уочава да се васионске представе најчешће повезују са самим основама песничких поетика: „Већина песника космичко повезује са личним осећањем света, али и са љубављу према отаџбини или пак, мистичкој вези са православљем“.

Одјеци VI конференције и нова визија мултиверзума на Мегатренд универзитету

Научна Конференција *Развој астрономије код Срба VI* имала је знатног одјека међу студентима и професорима Мегатренд универзитета, у штампи и електронским медијима, као и у стручној и научној јавности; поред осталог и захваљујући учешћу већег броја професора, полазника мастер студија и њиховим написима и информацијама пласираним у широј јавности, међу људима заинтересованим за астрономију и у круговима оних које је занимала лепа писана реч, уметничка фотографија, ликовна визија и астропоезија. Тако је Конференција својим истраживачким резултатима, домашајима, новим сазнањима и стиховима, као и *„Космичком цвету“ младости* и *Књижевном клубу ФКМ*, изашла из уско стручних простора, сала, слушаоница и омеђених учењачких релација, продирући и међу обичне људе, али и песнике, сликаре, есејисте, публицисте, новинаре, уметничке фотографе.

Члан је Удружења новинара Србије и Удружења књижевника Србије.

Факултет за културу и медије у Београду уписала **је** 01.10.2009. Мастер рад има наслов *Персуазивне технике у пропагандним порукама на телевизији.*

[339] „Мање веће надмеће“, Драслар партнер, Београд, 2006. *Антологија народних загонетки*, приређивач

„Мудра је мука преварити“, Драслар партнер, Београд, 2006. *Антологија народних пословица*, приређивач

„Без воље Божије ништа не бива“-збирка интервјуа на тему вере, културе и нације и путописи са Косова и Метохије, КД Свети Сава, Београд, 2006.

„Путописи“, *Књигомат*, Загреб, 2008.

Видео радови:

„Без воље Божије ништа не бива“-живот Срба на Косову и Метохији, КД Свети Сава, Београд, 2006.

Видео рад и збирка кратких прича „Заглављене бубе“ промовисана на фестивалу Поп књижевности у Загребу, потом објављена у *Плагијату* (Македонија); приче гласовима публике одабране за Студентски радио Загреб где су прилагођене у форму радио-драме.

Посебно је драгоцено што је део Конференције пренет и у студентске слушаонице, библиотеке, инфо-центре и универзитетске просторе, међу младе и потенцијалне научне посленике, уметнике, песнике, приповедаче…

Последњег дана ове вишедневне Конференције, Наташа Станић је поднела веома занимљиво саопштење *Мултиверзум љубави између астрономије и поезије*,[340] пропраћено красним уметничким фотографијама Марије Миловановић Максимовић. Њена разматрања мултиверзума привукла су пажњу скоро свих присутних, а посебно професора и студената Факултета за културу и медије, којима је отворено једно ново поље. То је био разлог за договор да мр Наташа Станић посети овај Факултет и Књижевни клуб и да упозна шири круг студената, мастер студијаца и професора са својим научним, али и поетским виђењем мултиверзума.

Навече 29. IV 2010. Наташа је, заједно са сарадницом, дошла на Универзитет. У амфитеатру А-3 сачекала их је и топло поздравила група студената, професора и чланова Књижевног клуба. Њу је, пре свих, срдачно поздравио један од оснивача Књижевног клуба, заједно са својим колегама. После краћег упознавања, предавачки се обратила присутнима.

Најпре је скренула пажњу на становиште католичког калуђера, иначе заговорника коегзистенције науке и религије, наводећи дословно његове речи:

„Да ли постоје и други светови осим нашег или је наш свет један једини – то је једно од најузвишенијих и најинтересантнијих питања које човек може поставити проучавајући природу и свет око себе.“ (Albertus Magnus, XIII век).

Потом је указала на чињеницу да се данас о мноштву светова говори како у космологији, тако и у физици, астрономији, филозофији, психологији и научној фантастици, а релативно ретко у поезији. При том је нагласила да још увек, можда, код неких научника и уметника постоји, донекле несвесно, „историјски укорењен страх од задирања у ову тему због које је Инквизиција 1600. године спалила на ломачи великог астронома, математичара и мислиоца Ђордана Бруна“.

Напомињемо да њена збирка песама *Мултиверзум љубави* даје повода и разлога за шира разматрања овог феномена. Та књига је члановима Књижевног клуба представљена на оригиналан начин, и кроз уметничке фотографије, „као сцена на којој се догађа поезија“. Од већег броја песама,[341] за младе писце и публику издвојено је и представљено петнаестак, уз видео презентацију фотографија Марије Миловановић Максимовић.

Пред члановима Књижевног клуба и присутним гостима, Наташа и Марија су понудиле *особену* поезију у слици (фотографији) и пикторалном лиризму. На видео биму су показале свој паралелни уметнички универзум, што се преплитао са космичким, *кроз игру светлости и таме*, *могућих и немогућих светова*, „који кроз поезију (код Наташе) и фотографију (код Марије) пуштају свој глас…“ Складно обједињени стихови и уметничке

[340] Програм Конференције *Развој астрономије код Срба VI*, 26. IV 2010.
[341] Избор песама је начинио познати књижевник Лаза Лазић.

фотографије доносиле су нови квалитет и једну вишедимензионалну и мултимедијалну структуру.

Нагласимо на крају да је овај мултидисциплинарни експеримент у два смера: од поезије ка уметничкој фотографији и од фотографије ка поезији, остави врло снажан утисак на присутне, који су, уз то, били обогаћени и сазнањима из најновијих научно-стваралачких истраживања. Све ово, може да чини част Мегатренд универзитету и Факултету за културу и медије, који су отворени за иновације, модерна настојања и смеле подухвате. Отвореност за најмодерније концепције у домену науке и уметности, од неоавангардних стремљења преко трансавангарде, до неоконцептуалне уметности, подржавају и поспешују професори овог Универзитета.

Информација на сајту Мегатренд универзитета

У току рада научне Конференције и непосредно после ње је на сајту Универзитета, 29. IV 2010. објављена информација о учешћу младих, даровитих студијских и књижевних посленика и њихових професора; и то у оквиру вести са ове високошколске установе, под насловом *Мегатрендов „Космички цвет младости“*. Декан Факултета за културу и медије проф. др Миливоје Павловић, пошто је целовитије упознат са учешћем својих студената и професора на овој научној Конференцији, у чијим сесијама је раније и сам креативно суделовао, затражио је да се ова важна активност афирмише на одговарајући начин. У тим смислу, ангажовао је др Будимира Поточана да објави одговарајућу информацију. При том је овај научни радник, учесник поменуте Конференције, истакао да је ФКМ имао запажено учешће на петодневном научном скупу од 22. до 26. априла 2010. у Београду, посвећеном развоју астрономије код Срба.

Ту помиње реферате појединих учесника; на пример, саопштење аутора овог текста под насловом *Космичко-поетске и симболичке визије у иконографији српске средњовековне нумизматике у делу Сергија Димитријевића*; као и своју студију *Планетарни космички аспекти истраживања о Вронском*. Овај драгоцени прилог је резултат Поточановог вишедеценијског трагања за Вронским, односно Рајевским у Србији.[342] Овде придодајемо и саопштење проф. др Слободана Бранковића *Космичко и историја културе*,[343] као и три прилога младих научних посленика са мастер студија: Татјане Мишић *Космичко у документима из Историјског архива Србије*,[344] Зорана Бранковића *Космичко и космополитско у медијском свету*[345] и Виолете Вучетић *Космичке визије и представе у модерној поезији*.[346]

[342] Будимир Поточан, *Вронски: част и љубав*, „Филип Вишњић“, Београд, 2002.

[343] Програм Конференције *Развој астрономије код Срба VI*, 23. IV 2010.

[344] Исто, 23. IV 2010.

[345] Исто, 23. IV 2010.

[346] Исто, 26. IV 2010.

У другом делу поменуте информације Поточан наглашава да је посебно „било запажено учешће наших студената, чланова књижевног клуба Факултета за културу и медије, којим већ годинама успешно руководи“ ранији професор предмета Креативно писање, читање и интерпретација. Представљени као *Космички цвет младости* студенти су прочитали своје књижевне радове инспирисане космичком тематиком, уз самосвојна аутопоетичка виђења. Он ту наводи више имена: Бојана Кандић, Марија Цекић, Тамара Јаковљевић, Валентина Ракић и др.

Информацију закључује речима да ће научна саопштења и студентски књижевни прилози бити публиковани у Зборнику радова Конференције *Развој астрономије код Срба VI*, који ће објавити Астрономско друштво „Руђер Бошковић“.

„Мегатрендер“ о научној Конференцији

Ангажовање др Будимира Поточана у стручним пословима издавања и обликовања *Мегатрендера*, часописа студената Мегатренд универзитета,[347] учинило је да ова публикација, за релативно кратко време, поприми одговарајуће садржаје, који афирмишу стваралаштво, научне и ваннаставне активности ФКМ. Тако су у јунском броју за 2010. публикована два прилога, која сведоче о доста богатим и разноврсним слободним активностима, али и студијским и научним настојањима, студената и професора поменутог Факултета. Уз то, представљена је и делатност Књижевног клуба Мегатренда у Београду,[348] начин, садржаји и облици његовог рада, сарадња са сличним књижевним клубовима на високошколским установама (Јагодина),[349] уз изјаве студената.[350] Поред тога, објављен је и шири осврт на учешће чланова Књижевног клуба и професора, на научном скупу *Развој астрономије код Срба VI*,[351] са крађим назнакама о њиховом стваралачком присуству на претходним сличним научним конференцијама (III-V).

---

[347] О овој иницијативи декана Павловића било је речи на радном састанку Књижевног клуба 4. III 2010.

[348] Према записнику од 11. III 2010. састанку Књижевног клуба присуствовали су млади новинари Зорица Шоргић и Игор Ралић. То је била прилика да се суоче са духом и атмосфером, потом начином рада, нивоом и досегом литерарних остварења, као и критичким промишљањима студената у процесу анализе текстова.

[349] Зорица Шоргић, Игор Ралић, „Креативност која оплемењује“, *Мегатрендер*, часопис студената Мегатренд универзитета, јун 2010, бр. 26, стр. 5.

[350] У антрфилеу поменутог текста студент Иван Срнић истиче да је време проведено на радним састанцима Књижевног клуба квалитетно осмишљено, „јер студенти имају могућност да чују мноштво креативних и ваљаних текстова“ о којима се потом разговара и критички расуђује. „У раду Клуба теоријска знања, која студенти стичу током наставе из различитих предмета, овде се практично проверавају и то у креативном смислу“.

[351] Н. Цветковић, *Учешће Књижевног клуба Факултета за културу и медије на научној Конференцији Развој астрономије код Срба VI*, Исто, стр. 4.

У уводном делу текста се сасвим кратко назначава историја настанка и развоја Клуба,[352] а потом се указује на учешће на књижевним и музичко-поетским вечерима, као и на суделовање у раду неколико симпозијума и конференција.[353] У наставку се скреће пажња на сарадњу са поменутим Астрономским друштвом, на афирмацији Димитријевићеве антологије песама о космосу и публиковању текстова у Зборницима са Конференција III - V.

Већи део овог осврта посвећен је VI Конференцији, све бројнијем учешћу професора са Мегатренд универзитета, студената са мастер студија, као и веома активном суделовању Књижевног клуба, са песничким и аутопоетичким прилозима, и одговарајућим студијама (Борис Косовић, Јован Пераћ и др.). Уз то, поменути су и најмлађи чланови Клуба и учесници Конференције (Милица Перовић, Лидија Рађеновић, Марија Јелић и др.).

Видно место у осврту добио је завршни део Конференције и маркантно учешће Књижевног клуба под симболичним насловом „*Космички цвет*“ *младости*. А помињу се и постери појединих професора са Факултета.

На самом крају регистровано је гостовање мр Наташе Станић и Марије Миловановић Максимовић на ФКМ. Осврт се завршава истицањем плодотворне стваралачке сарадње чланова Књижевног клуба и Астрономског друштва „Руђер Бошковић“, уз суделовање Народне опсерваторије на Калемегдану и Планетаријума у Београду.[354]

Интересовање професора, асистената, сарадника и студената као и медија за VI конференцију

Импозантан Зборник радова са претходног научног скупа стигао је на Мегатренд универзитет у већем броју примерака, у првом реду због многобројних учесника, заинтересованих професора, асистената, сарадника и студената, од којих су неки суделовали и на ранијим научним конференцијама *Развој астрономије код Срба* (III-IV). Масовност учесника

[352] Књижевни клуб Факултета за културу и медије постоји такорећи од времена формирања ове високошколске научне установе на Мегатренд универзитету. После те почетне етапе, уз подршку руководећих људи факултета, Клуб се све више развијао, бројчано увећавао и садржински и делатно разрастао… У активностима Клуба непосредно су суделовали и помагали његов рад: проф. др Слободан Бранковић, др Будимир Поточан, Нада Торлак, Сандра Соколовић, Гордана Гаврић и други.

[353] Научно-стручни скуп *Стваралаштво Николе Цветковића*, Јагодина, 1. јун 2007. године.

А затим и на научним конференцијама у оквиру Астрономског друштва „Руђер Бошковић“, те на јавним културним манифестацијама (Културно просветна заједница Србије); у размени гостовања са сличним клубовима (Учитељски факултет у Јагодини, Студентско-дечје позориште „Станиславски“) и др.

[354] За ову креативну сарадњу са астрофизичарима посебне заслуге има др Милан С. Димитријевић, песник, антологичар космичке лирике, знаменити научни посленик и велесветски путник, ранији дугогодишњи председник поменутог Друштва и директор Астрономске опсерваторије у Београду, и његов сарадник, аутор ове књиге, који је анимирао један број песника, књижевника и уметника.

са овог Универзитета на V Конференцији још је више увећала тај број, укључујући и руководеће људе, библиотеку и поједине катедре. Публикација од 940 страница, сама по себи, уливала је поштовање и остављала снажан утисак, посебно разноврсним садржајем, усмереним на образовање, популаризацију, на научнике педагоге и њихово дело, као и на културу, друштвене науке, уметност, књижевност и астрономију. Поред импозантног обима, уметничко-естетске опреме, ту су и бројне скоро уметничке фотографије учесника, које дочаравају дух и атмосферу на Конференцији,[355] што је све изазовно и привлачно.

Сведочанство о томе, да је поменути *Зборник радова* веома добро примљен, су и прибележени подаци о *интересовању за теме минулих научних скупова*, од стране веома предузимљивог проф. др Слободана Бранковића. Он истиче да је овај Зборник побудио пажњу код бројних колега, па прецизира: „Хваљен је, не само опсег, него и садржај, теме и наслови радова, пошто је мој примерак ишао из руке у руку…“[356] Нарочито су запажени и истицани студијски радови који се односе на историју културе и астрономије древних цивилизација. Поменимо само неке од њих: Сретен М. Аџић је једна од најистакнутијих личности у историји наше културе и просвете. Након студија педагогије у иностранству (Беч, Лајпциг), био је професор, управитељ и оснивач учитељских школа у Србији (Јагодина), професор Више педагошке школе у Београду и аутор бројних монографских публикација, уџбеника, научних и белетристичких дела. Написао је научно-популарну књигу из области астрономије *Кроз васиону*, па му се зато с разлогом посвећује знатна пажња.[357]

Пошто је нешто раније обележен јубилеј Риге од Фере, студенте је занимао драматичан животни пут овог слободара и претече просветитељског покрета у Грчкој.[358] Поред бројних дела значајна је његова књига *Антологија*

---

[355] Фотографије је начинио др Миодраг Дачић, који је и коаутор занимљивог прилога о комплету фотографија запослених на Астрономској опсерваторији половином прошлог века. – Зборник радова Конференције *Развој астрономије код Срба V*, стр. 59-68.

Дачић је и аутор једне хуморно-сатиричне књижице *Испод писте глисте*, за коју је М. С. Димитријевић написао поговор. Тим поговором се бавимо у контексту ове књиге о Милану.

[356] Електронско писмо проф. др Слободана Бранковића (slbrankovic@yahoo.com) аутору овог текста, од петка, 27. августа 2010.

[357] Аџић је активно „сарађивао у многобројним листовима и часописима и у њима публиковао преко стотину прилога из области педагогије и методике, као и оне научне и литерарне садржине. Преводио је уџбенике и научна дела са немачког и есперанта“. - Зборник радова Конференције *Развој астрономије код Срба V*, стр. 403.

[358] Неуморним интелектуалним прегнућима и „истраживањима, књигама, публикацијама и револуционарним идејама, успео је да допринесе интелектуалном буђењу своје поробљене нације, уводећи идеје европског просветитељства, заједно са порукама Француске револуције“. – Ефстратије Теодосију, Василије Н. Маниманис, Милан С. Димитријевић и Еманоел Данезис, *Рига од Фере и астрономија у његовој „Антологији физике“*. - Исто, стр. 339.

физике, богата астрономским садржајима, који су предмет анализе групе еминентних домаћих и страних аутора.

Пажњу професора, асистената и студената привукло је и неколико радова који захватају питања древне културе Лепенског Вира, као и аспекте митологије и уметности, те идеје и представе о мноштву светова од античког времена до модерних космологија: керамички фрагменти, скулптура из Лепенског Вира, од око 6000 година пре н. е., као и миграциона кретања риба, дају основу за назнаке календарских елемената и за могућу реконструкцију *хлебне* калотне пећи.[359] Поменимо овде и рад др Владе Милићевића *Миланковићева крива осунчања од максимума последње глацијације до почетка културе Лепенског Вира*.[360]

На консултацијама из предмета *Историја културе и цивилизације, Мменаџмент у медијима*, *Менаџмент у издаваштву и штампи*, студенти су, према речима проф. др Слободана Бранковића, испољили знатну радозналост како за напред поменуте радове што се односе на древну културу Лепенског Вира, тако и за апејронистичко бесконачје од пресократовске до модерних космологија. У том смислу пажњу им је привукла студија групе аутора: Ефстратије Теодосију, Петрос Мантаракис, Милан С. Димитријевић, Василије Н. Маниманис и Емауел Данезис, под насловом *Појам бесконачности и идеја о мноштву светова од античких грчких до модерних космологија*. Поменути аутори су анализирали античке текстове да би размотрили увођење појма бесконачности.[361] По оцени ове групе аутора, космолошки аспект Анаксимандрове теорије *има необичну лепоту*; „небројени светови се рађају из **апеирона** и нестају у њему. Дакле **апеирон** је повезан са вечним космолошким процесом – током времена".

Студенте је заинтересовала еволуција хелиоцентричке теорије у античком свету, од њених почетака у Орфичким химнама, па све до цара Јулијана Апостате у IV веку. Млади студијски посленици су при том имали у виду *Орфичко завештање* Бранка Миљковића, које су, на свој начин, доводили у непосреднију везу са Орфичким химнама, погледима Питагорејаца, Хераклида Понтијског и поменутог Анаксимандра.[362]

---

[359] Борислав Јовановић из *Археолошког института* САНУ пише: „Култура Лепенског Вира је као елеменат за директно мерење времена користила периодичну миграцију дуж Ђердапа риба врсте аципенсерида, моруна и јесетри, два пута годишње (пролеће и јесен)". - *Познавање календарских елемената за миграциона кретања риба фамилије Acipenseridae у култури Лепенског Вира*. - Исто, стр. 417.

[360] Исто, стр. 355-376.

[361] Према њиховом указивању „Анаксимандар је увео **апеирон** (безгранично) као почетак свега (први принцип), према његовој теорији недефинисан и увек покретан. Он рађа супротности „топло" и „хладно", као и „влажно" и „суво" и њихову вечну борбу". - Исто, стр. 423.

[362] Ефстратије Теодосију, Ари Даканалис, Милан С. Димитријевић, Петрос Мантаракис, *Хелиоцентрични систем од Орфичких химни и Питагорејаца до цара Јулијана Апостате*, Зборник радова Конференције *Развој астрономије код Срба V*, стр. 463-479.

У напред поменутој белешци проф. др Слободан Бранковић истиче интересовање за резултате научне Конференције *Развој астрономије код Срба VI*, и то нарочито за песничке и студијске прилоге његових сарадника (Татјане Мишић, Зорана Бранковића, Виолете Вучетић, Тамаре Јаковљевић, Марије Цекић и др.). На часовима *Историје културе и цивилизације*, као и *Менаџмент у издаваштву и штампи*, живо су дискутоване и разматране поједине теме и њихови наслови, нарочито оне које су се бавиле космосом у медијима, као и у вези са медиологијом и комуникологијом. Скренута је пажња да масмедији у савременом свету све више обликују вештачке хоризонте јавности, а киберпросторима царују мреже као носиоци информационог капитала. Истакнуто је да проф. др Зоран Јевтовић, као један од најпознатијих комуниколога и медиолога данас код нас, надахнуто пише о ентропији универзума, те о систему симбола, норми и вредности, уз онтолошке претпоставке о природи космоса. Изузетну пажњу је побудио сам наслов његовог реферата: *Видљиво и невидљиво у сајберпростору*, где он указује да су се у протеклих пола века у свету догодиле огромне и скоро несамерљиве промене. Јевтовић наглашава да су се под налетима „конвергенције мета медија“ у знатној мери повукли постојећи облици комуницирања, „редизајнирали конвенционални појмови простора и времена, док је интегрисање Интернета, чипова, телевизије, сателитских програма, мобилне телефоније, мултимедија и рачунарских мрежа, произвело медијско обједињавање“.[363]

Импозантни скуп *Дијалози о медијима*, први овакве врсте у Србији, како је то већ означено у штампи, анализирао је и преиспитивао рубрике у којима се публикују подаци о космосу, астрономији, свемиру, галактичким догађањима и слично. У дискусији на поменутом скупу, као и у разговорима о тематским блоковима Конференције *Развој астрономије код Срба,* говорило се о могућностима обухватније сарадње с медијима стручним истраживачима и популаризаторима у овој области, као и о новим сазнањима човековог продора у васиону. У том смислу посебно су били заинтересовани новинари из *Новости*, *Трећег ока*, *Студента* и других штампаних медија.

Поред тога, било је речи о наступима на телевизији *Метрополис*, појединих научних радника, астрофизичара, популаризатора, али и песника и уметника са поменутих скупова (Борис Косовић, Бојана Кандић, Марија Цекић).

Помињу се и заинтересовани студенти са мастер студија, који су показали завидан ниво. Неки од њих оставили су снажан утисак, као што је то случај са Татјаном Мишић, Виолетом Вучетић и Зораном Бранковићем (сви они имају висок просек на студијама). Његово саопштење *Космичко и*

[363] Проф. др Зоран Јевтовић, који је председавао једној сесији (Програм Конференције), умно и далековидо закључује: „Високо развијене земље, које примењују нове медијске и виртуелне технологије већ уживају значајну предност над осталим светом, јер обликујући будућност према својим потребама генеришу односе између реалности и апстракције. Стално активан систем информационе мобилности омогућава контакт свих са свима, било где на планети.“ Зборник радова Конференције *Развој астрономије код Срба VI*, стр. 771.

космополитско у медијском свету, било је понајвише коментарисано. То донекле важи и за изворна архивска истраживања Татјане Мишић о појединим документима из Историјског архива који имају космички предзнак (хороскоп кнеза Милоша). И овога пута се показало да полазници мастер студија имају одговарајуће научно-истраживачке потенцијале.

На крају се може констатовати да овај осврт даје информације о историјату раста и развоја Књижевног клуба Факултета за културу и медије Мегатренд универзитета, нарочито последњих година; уз разматрања лирско-космичких и аутопоетичких визија младих песника, са краћим приказом креативног суделовања професора овог Факултета на III и IV конференцији. Одговарајућа пажња посвећена је припремама и стваралачком присуству на V и VI конференцији. Средишње место дато је *Космичком цвету младости*; а у завршном делу захватили смо шире одјеке Конференције и нову поетско-ликовну визију мултиверзума, уз скретање пажње на информацију на сајту Универзитета, као и на писање часописа *Мегатрендер*, са назнакама о интересовању професора, асистената, сарадника и студената. Овом приликом шире смо осветлили рад неколико последњих скупова *Развој астрономије код Срба* с намером да скренемо пажњу на потребу да се у сличном духу можда евентуално обраде и прва два научна састанка ове врсте.

Заснивање серија билатералних и других конференција

Ако се имају у виду наше књижевно поетске преокупације и литерарно уметничка интересовања Милана С. Димитријевића, те антологија *Космички цвет* из које је проистекао скоро читав мали литерарни покрет, онда може бити разумљиво зашто смо знатно већу пажњу посветили напред поменутим конференцијама *Развој астрономије код Срба,* које укључују и секције такве и сличне садржине. – А сада ћемо укратко скренути пажњу на драгоцен подухват заживљавања билатералних и других серија научних скупова.

Милан С. Димитријевић је „један од најплоднијих истраживача“ облика спектралних линија, како је добро оцењено.[364] Објавио је неколико обухватних књига из ове области, са целовитим библиографијама и индексом цитата наших истраживача у раздобљу од 1962-2000. Ове библиографије су, поред осталог, послужиле и као подстицај за организовање више конференција о облицима спектралних линија почевши од 1995. У Кривају је 1995. одржана I југословенска конференција о облицима спектралних линија.

Полазећи од знатног броја истраживача у овој области, код нас, Милан је настојао да се створи могућност заједничког окупљања у годинама када нема Међународне конференције о облицима спектралних линија. На Конференцији је учествовало више од двадесет студијских посленика из Београда, Новог Сада, али и три страна госта из Енглеске и Белорусије и

[364] Л. Ч. Поповић, *Милан С. Димитријевић: Истраживања облика спектралних линија у Југославији 1962-1985*, „Васиона“, бр. 4, 1990, стр. 83.

један студент из Јужне Америке. Милан је, као и у другим сличним приликама, имао више прилога.

На Првој конференцији је, захваљујући Милановој иницијативи, договорено да се, осим Опсерваторије у Београду, у организовање укључе и Физички факултет у Београду, Природно-математички факултет у Новом Саду и Институт за физику у Београду. Па су тако Јагош Пурић и Миливоје Ћук организовали II конференцију на белоцркванским језерима. А 1999, после НАТО бомбардовања, одржана је Трећа, на Бранковцу, на Фрушкој Гори, захваљујући ангажовању Стевице Ђуровића (ПМФ Нови Сад). После тога је настао застој због личне непредузимљивости оних који су организационо били обавезни да то ураде и поремећених међуљудских односа. Пошто Конференција није остварена 2001, према устаљеном ритму, Милан С. Димитријевић је 2003, уз пуну предузимљивост, поново оживео ову серију конференција. Тада је Конференција преименована из југословенске у српску, и реализована у Аранђеловцу, уз учешће већег броја стручњака за облике спектралних линија, из Србије и света.

Захваљујући широко успостављеној сарадњи и личној иницијативи, Милан је, на високом нивоу, организовао и више добро припремљених међународних научних конференција. Неке од њих су се, по више пута, наизменично, одржавале у иностраним центрима, и у Србији. Резултати, нова сазнања и открића, публикована су у одговарајућим зборницима. Највише интересовања за наизменичне научне скупове и размену искустава, испољили су научници из Бугарске и Белорусије. То је у многоме зависило од појединаца и њихове заинтересованости за овакве видове сарадње. Милан посебно истиче др Милчу и др Катју Цветкове, који су носили терет организације, упркос различитим притисцима. У Белорусији, иза серије оваквих скупова, стајало је ангажовање и утицај Александра Павловича Војтовича, који је, касније, постао председник Белоруске академије наука и министар за науку

Први од таквих билатералних научних састанака, Димитријевић је организовао са Иштваном Винцеом и групом сарадника, још 1995, у Баји. То је била успешна мађарско-југословенска астрономска конференција.[365] На њој је суделовало педесетак научних радника, а циљ је био да се мађарски и југословенски астрономи ближе упознају, саопште на чему раде и успоставе међусобну сарадњу. Тим поводом, Димитријевић је, посебним аутобусом, повео у Бају групу од тридесетак учесника из Београда и Новог Сада.

С разлогом је одабрао Бају, у којој постоји мала астрономска опсерваторија, чији је директор Тибор Хегедуш. Он је са великим интересовањем прихватио ову инцијативу и више пута чинио безуспешне напоре да се организује следећи овакав састанак. Милан је чак предвидео да он буде 1997. године у Сомбору и обезбедио салу Градске куће; али они који су тада водили мађарску астрономију, нису показали одговарајуће интересовање.

[365] М. С. Димитријевић, *Прва мађарско-југословенска конференција*, „Васиона“, 1995, бр. 1, стр. 16.

Исте те 1995. године, у Темишвару је одржан први југословенско-румунски скуп о астрономији.[366] А онда је уследила скоро читава серија наизменичних састанака: у Београду 1996,[367] у Клужу 1997, па поново у Београду 1998. Прва три окупљања су била нека врста округлог стола, где је свако од присутних, у форми усменог излагања, обавестио присутне о ономе на чему ради. Последње овакво састајање одржано је у Београду као Конференција, а присуствовао је и румунски амбасадор. Зборник реферата је објављен у серији *Публикације Астрономске опсерваторије*. Поред уобичајених уводних предавања, учесници су, усмено и преко постера, приказали резултате свога рада. Напоменимо да румунска страна није организовала следећу конференцију због тадашње политичке ситуације.

У периоду 1996-2010. уследило је осам југословенско-белоруских, односно српско-белоруских научних скупова. Основна тема им је била: физика и дијагностика лабораторијске и астрофизичке плазме. Први такав симпозијум је одржан у Минску 1996,[368] а након две године, на Златибору, (1998),[369] па 2000. поново у Минску, 2002. у Београду, 2004. у Минску, 2006. у Београду, 2008 у Минску и 2010. у Доњем Милановцу .

Са суседном Бугарском остварена је, такође, узајамна сарадња. Године 1998. у Белоградчику је одржан бугарско-српски астрономски семинар, који се потом систематски одржавао сваке друге године. У Зајечару 2000, Ћолечици на Рили 2002, у Београду 2004, потом, пети 2006. у Софији, шести 2008 у Београду, а седми 2010 у Чепеларима.

СТРУЧНА И НАУЧНО-ПОПУЛАРИЗАТОРСКА АКТИВНОСТ

Свесрдно ангажовање Милана С. Димитријевића на пољу популаризације науке, усмерено је, између осталог, и на уграђивање науке и научности у саме основе живота и људског делања; настојање да се од науке начини одговарајући поглед на васиону, свет, људе и догађаје, који би разбијао сваковрсне заблуде, илузије и замагљивања.

У једном од сусрета, крајем 2003. године, [370] читам Милану почетни део фрагмента о његовом ангажовању на популаризацији науке. Пошто је саслушао прву реченицу, одлучно ме је прекинуо и рекао:

---

[366] С(лободанка) А(ндрић), *У Темишвару 20. и 21. јула Југословенско-румунски округли сто о сарадњи у астрономији*, „Политика“, 19. VII 1995, 13.

[367] Јелена Милоградов-Турин*, Румунски астрономи у Југославији,* „Васиона“, 1997, бр. 4, стр. 101.

[368] Максим Тодоров, *Сотрудничают ученые,* „Центральная газета“, Минск, 19. VIII 1996, I;

Александар Чумаков, *Кантакты плазменшыкау Беларуси и Югославии мацнеют,* „Навины Академии навук Беларуси“, Минск, 23. VIII 1996, 1.

[369] Н(аташа) Трајковић, *Белоруски и југословенски астрофизичари*, „Галаксија“, октобар, 1998, 5.

[370] Рукописне белешке из разговора са М. С. Димитријевићем, Београд, 22. децембар 2003.

- Сваки добар научник би требало да део своје активности, макар и најмањи, посвети афирмацији и популаризацији научних достигнућа. То би повећало веродостојност и уверљивост објављених популаризаторских прилога и ослободило их произвољности; а уместо журналистичких недореченост, читалачкој публици пружило најсавременије научне резултате и достигнућа.

- Популарна предавања и медијски наступи врхунских научника, плене пажњу публике и сузбијају утицај астролога, видовњака и других квази-научника, упознајући људе са правим научним вредностима, говори Милан одмерено, настојећи да прецизира скоро сваку изговорену реч.

Целином свог научно-популаризаторског рада Димитријевић тежи да савременог човека суочи са научним сазнањима и стварношћу онаквом каква она јесте. Јер наука је за њега „конкретно јединство објективне чињенице с неком хипотезом или системом хипотеза које надмашују пуку објективну чињеницу“, како би рекао Антонио Грамши.[371] Зато се Димитријевић својски бори за пуну афирмацију и одговарајуће представљање научних чињеница и ширих концепција и метода, а против различитих видова измишљања, уобразености, заблуда и празноверица, које садрже у себи наивна и детињаста схватања и виђења, блиска оном верско–теолошком сујеверју и фантазирању.

Насупрот томе, Димитријевић је стваралачким снагама и умећем управљен на зналачко тумачење и високостручно разоткривање научних истина, ради њиховог целовитијег упознавања. Често указује да је популаризација науке и њено ширење у народу, посао самих научника и оних врхунских прегалаца и истраживача, а не појединих површних новинских пискарала, неостварених „учењака“, или самоуверених и надувених самоука, који су склони да доста тога мистификују, из незнања и неразумевања.

Историја природних наука, а у првом реду астрономије и физике, посебна је област Димитријевићевих подробних и акрибичних изучавања. У томе му помаже веома широко познавање саме историје наука и преданост архивским истраживањима, компаративним разматрањима, као и смисао за систематизацију и одговарајуће научне валоризације. Можда је то попримио од свога оца Сергија, врсног историчара-иноватора, који је дао значајни допринос историјској науци, у више различитих области, а посебно у нум изматици.

М. С. Димитријевић се у студијском прилазу историји савремене физике критички позабавио настојањем Милутина Миланковића да објасни резултат Мајкелсон-Морлијевог огледа, у светлу класичне физике. А у коауторству са Н. Коњевићем изложио је допринос југословенских научних истраживача изучавању Штарковог ширења спектралних линија плазме, придодајући ту прву библиографију радова наших аутора о овој

[371] Антонио Грамши, *Изабрана дела*, стр. 70.

проблематици.[372] Уз то, у сарадњи са А. Томићем, у оквиру два студијска рада о популаризаторском деловању Радована Данића (*I штампани радови; II предавања и курсеви)*,[373] осветлио је његов прилог афирмацији астрономије.

Плодна уређивачка активност је још једно подручје деловања М. С. Димитријевића, који је био главни и одговорни уредник часописа *Васиона*, чију физиономију је доградио и обликовао са доста иновација. Настојао је да створи часопис, који ће представљати не само збирку научно-популарних текстова, него и хронику живота, рада и деловања астронома и љубитеља астрономије. Као уредник часописа *Bulletin de l' Observatoire Astronomique de Belgrade*, ангажовао се за одговарајући технички изглед, систематизацију и прикладније компоновање прилога у сваком броју. Осим тога, био је главни и одговорни уредник серије *Publ. Obs. Astron. Belgrade*; сарађујући у *Младом физичару*, објавио је више занимљивих и разноврсних написа; а био је и члан уређивачког одбора ове радо читане публикације, која остварује значајну мисију популаришући физику код младих генерација.

Додајмо овде, да је Димитријевић уређивао *Васиону* од првог броја за 1985, до последњег броја 5, у 2004. години. Укупно је уредио сто бројева, а од читалаца се опростио текстом *Реч на крају*.

Захвалност је памћење срца, каже једна француска пословица. Ако је искрена, то је велика врлина, а према Цицерону, *и извор свих врлина. Реч на крају*[374] двадесетогодишњег уређивачког рада *Васионе* Милана С. Димитријевића, обилује благодарношћу свима који су му помогли у том деликатном и одговорном послу. *Реч захвалности* је и логос својеврсног подухвата и елемент у процесу стваралачке манифестације, која када је искрена, може да има и творачку снагу.

Реч захвалности налази се на крају последњег од **сто** бројева *Васионе,* колико их је Димитријевић предано уредио током две деценије, а у њој сарађује од 1974. године. Има неке слојевите симболике у томе, јер, заједно са декадом, скоро да садржи у себи све бројеве, ствари и отворене могућности.[375] *Сто* је виши распон потпуности од *десет*, што је у неким традицијама знаним научнику Димитријевићу, основа васцеле космогоније. То су, поетски гледано, нумеричке одреднице васељене, читавог универзума, а могу бити, као што, у случају *Васионе*, и јесу – парадигма стварања.

---

[372] М. С. Димитријевић, Н. Коњевић, *Ширење спектралних линија у плазми*. – Зборник *Савремена истраживања у физици*, Институт за физику и Научна књига, Београд, 1981, стр. 191 – 217.

[373] М. С. Димитријевић, А. Томић, *Радован Данић – популаризатор астрономије: I штампани радови*, VII национална конференција југословенских астронома, Београд, 1984, *Публикација Астрономског друштва "Руђер Бошковић"*, No 4, Београд, 1985, стр. 41.

А. Томић, М. С. Димитријевић, *Радован Данић – популаризатор астрономије: II предавања и курсеви*, VII национална конференција југословенских астронома, Београд, 1985, 47.

[374] (М. С. Д.), *Реч на крају*, „Васиона", 2004, LII, 5, стр. 295.

[375] Ц. К. Купер, *Илустрована енциклопедија традиционалних симбола*, стр. 26.

Поједини студијски радови, у поменутим свескама *Васионе*, су истинско извориште и подстицај за нове научне захвате. Они, сликовито речено, могу бити оквир, трајно упориште, креативан резултат, па и методска процедура за стваралачко структуирање потоњих остварења. Реално је очекивати да ће неки новији научни прилази следити парадигматичне основе и релације које је васпоставила *Васиона*, у уредничком раду Милана С. Димитријевића.

При опраштању од читалаца и захваљивању свим сарадницима, уредник испољава пуну свест о завршетку одговорне дужности. Користила му је њихова помоћ да *Васиона* „буде лепша и садржајнија, и да у целини представља што свеобухватнији извор информација о астрономији и историји нашег друштва и науке коју волимо“, пише Димитријевић, помало емотивно. Његово осећање је интенционално у односу на лепоту изгледа *Васионе*, схваћену као интелектуална контемплација. Појам садржајности овде користи у смислу богатства научне грађе, дубљег значења, историјске сврхе, аналитичких и вредносних одређења.

Милан се захваљује поименце пријатељима,[376] на несебичној помоћи која му је била драгоцена у уредничком раду. За међусобно пријатељство тих астронома, сликовито пријања Цицеронова изрека: „Што је сунце у свемиру то је пријатељство у животу“. За Димитријевића је пријатељство широкогруда „отвореност“ према другима, која доприноси снажењу сопственог *ја,* у складу са оним Аристотеловим ставом да је пријатељ друго *ја.* Пријатељство неколицине првонаведених сарадника Милану је „увек било велики ослонац, посебно у тренуцима када је покренута ’хајка’ против мене“, како сам пише. Показало се да су ти добри пријатељи били и верни другови, те да ниједна веза не спаја људе чврше од пријатеља у невољи.

Као пример за „хајку“, Димитријевић, у фусноти, наводи писање *Астромагазина* „О крвавом јужном телескопу“.[377] И напомиње да од момента када више није директор Астрономске опсерваторије, никога више не занима то питање.[378]

Искрена захвалност Милана С. Димитријевића у овој *Речи на крају* је и вид врлог „отплаћивања“ дуга уваженим сарадницима, драгим пријатељима и колегама. У поетски богатом речнику срца, поред пријатељства, љубави и осећања, свеприсутна је реч захвалности, за труд да *Васиона* буде увек на првом месту (Јелени Милоградов Турин), за указано поверење, подршку,

---

[376] Топлу захвалност Милан упућује: Луки Ч. Поповићу, Миодрагу Дачићу и Александру Томићу, новом главном и одговорном уреднику *Васионе*. Уз то, и Милану Јеличићу, аутору највећег броја прилога и Јелени Милоградов Турин, која је бдила над *Васионом*.

[377] Види: http:/www.astronomija.co.yuinstrumenti/jst.htm и низ писама и коментара у прилогу.

[378] Са пуно ироније он у тој напомени додаје: „Неки су можда одрасли и схватили да мени нису од деде остали *крвави* телескопи па да их делим наоколо првом ко ми уђе у канцеларију, него да о томе одлучују надлежне инстанце на п и с м е н и предлог, а неки су можда постигли свој циљ, па их ова отужна прича више не занима“.

охрабрење и поуку (Ненаду Јанковићу и Браниславу Шеварлићу); и најзад, захвалност већој групи оних који су му помагали око издавања ове драгоцене публикације, те бројним читаоцима.

ТЕЛЕВИЗИЈСКЕ СЕРИЈЕ О АСТРОНОМИЈИ

Милан С. Димитријевић припада релативно малобројној групи афирмисаних и светски признатих научних радника код нас, који су у тој мери писали и креативно сарађивали са телевизијом, припремали специјалне емисије, образовне и научне програме, ваљано конципиране серије и сл. Спремно је одговарао на изазове овог новог медија и стручно, квалификовано и телевизијски умешно, заједно са сарадницима, уобличио више серија за школске и друге сличне програме. Пошто је упознао специфичности телевизијског језика, ваљано и приступачно је саопштавао поуке из астрономије кроз естетски осмишљену симбиозу слике, звука и речи. Нешто од поетског смисла унео је у тај посао успостављајући складан однос између образовно-сазнајног, сликовно-визуелног и дидактичко-педагошког. При том је доста спретно избегавао огољену дидактичност, уносећи елементе лирско-имагинативне природе, оплемењене музичким појединостима.[379] То је нарочито дошло до изражаја у прве две серије: *Свет комета* и *Ново о планетама*.

У њима, као и у другим сличним серијама, вербално поучне исказе допуњује телевизијска слика, која мало потискује распричаност, градећи упечатљиве представе. Сликовни и илустративни детаљи имају улогу да на известан начин дорекну вербалне исказе и унесу визуелну динамику. Димитријевићева склоност ка документарности учинила је да превазиђе општости, развучене прологе и да секвенце серије усмери на оно што је есенцијално, без излишног детаљисања (*Постанак и судбина васионе*). Тако је стварао један вид „учене астрономије“, попут некадашње „учене књижевности“. Поменуте телевизијске серије су производ обухватног студијског рада и свестране учењачке упућености у вишезначне тајне астрономије. У *Астрономској почетници* је ваљано обједињено знање са унутарњом проживљеношћу и умећем прегледног саопштавања.

У полифоној личности Милана С. Димитријевића спојена су разнородна знања и даровитости да, и путем нових електронских технологија, дође до изражаја његова ерудиција, која је разумела модерни сензибилитет нових генерација. Зато његове телевизијске емисије, серије и та самосвојна „учена астрономија“, подстичу младе да непосредније учествују у ономе што саопштава речима и сликом и да својом имагинацијом дограђују појединости које прате на екрану. Колико телевизија, која је у основи сликовно визуелна,

[379] Н. Цветковић, *Поуке у новим видовима телевизијске литературе...*, у књизи *Тумачење књижевности за децу II*, Филозофски факултет, Косовска Митровица, стр. 102-128.

позива на сазнајно дијалошко, толико и аутор провоцира на креативно општење, што је у функцији образовања.

Димитријевићева „учена астрономија“, као самосвојни међужанровски телевизијски облик, на васиону гледа кроз објектив камере, спектрограф и др., па, помоћу научних чињеница, упућује виђење ка сазнајно-образовном току и процесу. Он као аутор тражи одговарајући начин да студијско сагледавање космоса и едукативне елементе, у сарадњи са режисером,[380] преко покретне групе слика - прати реч. Тако „учена астрономија“ тежи да што прецизније прикаже и студијски продуховљено пројектује васионске појаве, космичка кретања и релације.

Имајући у виду образовно-информативни ниво Димитријевићевих телевизијских серија о астрономији, Завод за уџбенике и наставна средства издао је три видео касете под следећим насловима: *Свет комета*,[381] *Породица планета*[382] и *Астрономска почетница*.[383] Иницијатор тог посла, који је увео новину у издавачку продукцију *Завода*, био је проф. др Добросав Бјелетић, тадашњи генерални директор, а у једном ранијем периоду и директор Телевизије Србије. Милан је врло успешно сарађивао са Бјелетићем, који је нашу културу и духовност драгоцено обогатио са „више од 30 пројеката дела великана српске научне мисли, захваљујући којима се утемељује национална самосвест“.[384] Димитријевић указује на његову добронамерност и заинтересованост, и док је, са Александром Томићем, радио на новом издању уџбеника из Астрономије за IV разред гимназије природно-математичког смера.

Поред тога, Милан је, као јавна личност из света науке, доста често наступао на телевизији и радију, нарочито у време док је био Савезни министар за науку, технологију и развој, али и пре и после тога. Учествовао је у већем броју емисија, са најпознатијим стручњацима из своје области, као и са познатим популаризаторима астрономије и космонаутике (Миливоје Југин,[385] Руди Дебијађи, Мирослав Лазањски, Влада Ајдачић, Радмило Ђорђевић и др.).[386]

---

[380] У реализацији ових серија, Милан је започео сарадњу са Тањом Феро (прве две серије), а наставио са Драшком Ђуровићем.

[381] М. Димитријевић, *Свет комета,* (1. Сведоци прошлости; 2. Халејева комета; 3. Изглед комете; 4. Велико мало срце; 5. У загрљају Земље; 6. Упорни трагачи), Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1997.

[382] М. Димитријевић, *Породица планета,* (1. Мекур; 2. Венера; 3. Са Земље на Месец; 4. Марс; 5. Јупитер; 6. Сатурн; 7. Уран; 8. Нептун; 9. Плутон) - Исто.

[383] М. Димитријевић, (1. Поглед у небо; 2. Небеске координате; 3. Мерење времена; 4. Револуција Земље и календар; 5. Како су измерене даљине до небеских тела; 6. Месец; 7. Од Меркура до Јупитера; 8. Поглед преко старе границе) - Исто.

[384] Н. Цветковић, *Записи о Сергију Димитријевићу,* стр.252.

[385] *Светоскоп* (са Миливојем Југином, поводом доласка *Духа* на Марс, и изјаве Буша о пројектима сталне базе на Месецу и експедицији на Марс), водитељ Лидија Бартуш-Васиљевић, ТВ Студио Б, 21-22ч, 17. I 2004. Реприза 15-16ч, 18. I 2004.

[386] *Квадратура круга,* (са Радмилом Ђорђевићем и Миодрагом Дачићем) о Милутину Миланковићу, ТВ Београд,1. 7.II 2004. 23:30ч – 24ч.

При скоро сваком значајнијем догађају и појави у космичким сферама, као што су: потпуно помрачење Сунца, 11. августа 1999;[387] питање када почиње трећи миленијум;[388] појава метеорског роја Персеида,[389] те открића астероида који може да се судари са зељом[390] - позивали су Милана Димитријевића да саопшти своје мишљење и став, да изложи свој коментар и виђење. Он је те позиве увек радо прихватао, а онда се темељито и обухватно припремао, клонећи се импровизација.

Богато искуство, стечено у раду на поменутим телевизијским серијама из астрономије, омогућило му је да зналачки напише сценарио о историјском развоју Астрономске опсерваторије у Београду, као и о раду и достигнућима њених сарадника. Уз то, поред обликовања целине концепције, Димитријевић је организовао и снимање две получасовне емисије о овој знаменитој научној установи. Године 2002, објављена је о томе занимљива па и инспиративна видео касета.[391]

Научно-популарне серије из астрономије, на којима су се генерације упућивале у лепоте и чари астрономске науке и појава на звезданом небу,

---

[387] *Јутарњи програм* (о потпуном помрачењу Сунца 11. VIII 1999), ТВ Београд I, 11. VII 1999.

НИТ (Научно-технички) магазин (о потпуном помрачењу Сунца 11. VIII 1999), ТВ Београд 2, 9. II 1999, 22,15h.

[388] *Незванична верзија* (Када почиње трећи миленију?), ТВ БК, 15. I 1999, 21:18ч-21:36ч.

[389] *Информативни програм* (Метеорски рој Персеида), Телевизија С, Варварин, 3. VIII 1999, 21:18ч-21:36ч.

[390] *Србија данас (*Астероид убица) ТВ Београд 1, 26. VII 2002.

[391] Милан Димитријевић, *Астрономска опсерваторија Београд,* Астрономска опсерваторија, Београд, 2002.

У време интензивнијег рада на овој књизи, стигла је *Тужба ради развода брака* потписана са Драгојла Цветковић, која је примљена 28. 02. 2002 у Трећем општинском суду у Београду, регистрована под бројем П-671/02. У тужби се, поред осталог, истиче да је међу странкама „дошло до тешког поремећаја односа и већ дуги низ година нетрпељивост постаје све већа… „.

Уз помоћ духовне помајке, уследио је *Одговор на тужбу за развод брака*, примљен 21. 04. 2003. у Трећем општинском суду. У поменутом одговору демантовани су скоро сви наводи из тужбе.

Наредне 2004. године уследила су два *Поднеска тужиље* Првом општинском суду у Београду XXXI П. 6961/03, у вези са правно-имовинским односима.

Исте године, према *Записнику о главној расправи,* од 27. 09. 2004 XXXI П. 6961/03 постигнуто је *Судско поравнање*.

Све ово није могло остати без озбиљнијих последица на здравствено стање аутора ове књиге, о чему сведоче документа о лечењу и дијагнозама St. Post iradiationem adenoma prostatae C 61; Sepsis A41.9; Diabetes mellitus E 11.

После хоспитализације на Институту за Инфективне и тропске болести у Београду, 20. августа 2008. године написао сам песму *Инфузиони раствор неба*, којој је у напомени придодат коментар са фактографијом. – Н. Цветковић, *Аутопоетички псеудоесеј о космичком – Болниковање и космичко-поетске визије*, Зборник радова Конференције *Развој астрономије код Срба V*, стр. 755-758.

постале су саставни део историје школског и научно-образовног програма код нас.

Милан Димитријевић је дао видан допринос примени телевизије у школској настави и шире, у процесима образовања у области астрономије. Захваљујући видео касетној техници, сазнања из ове области могла су се непосредније пласирати у смислу масовнијег школског обухвата, али и у домену уже интерне па и кућне употребе. Видео касете, са поменутим астрономским садржајем, нашле су примену не само у образовним програмима путем телевизије, већ и у смеру задовољавања личних, специфичних, као и специјалних потреба у вези са свестранијим образовањем.

МИЛАНОВА НУМИЗМАТИЧКА ИНТЕРЕСОВАЊА

Још у раном детињству, по угледу на свога оца, Милан је, поред различитих интересовања (за историју, књижевност, стране језике, списатељство, математику и др.) изразитију пажњу посвећивао нумизматици. То је добро запазио новинар Божидар Кнежевић, који помиње троје деце Димитријевићевих (Милана, Нину и Лидију). „Сваком од њих је, на свој начин, близак и драг тај свет древних реткости“, констатује он.[392] Милан је више од својих сестара, као дете, а нарочито касније, поклањао континуирану пажњу нумизматици, што између осталог, потврђује и његово ангажовање да се афирмишу и објаве Сергијеви нумизматички текстови, сачувани у оставштини.

Од дупликата старог кованог новца, које му је отац давао, почео је да ствара своју збирку. У једном моменту, половином педесетих година двадесетог века, имао је, за свој узраст, доста богату збирку старог српског новца.

Према нашем увиду, о Милану, као најмлађем нумизматичару, писано је у два маха.[393]

У једном разговору, за лист *Пионир*, дословце је рекао:

- Кад сам био мали, и нисам знао да читам, гледао сам татину врло богату збирку старог новца и познавао поједине примерке по лику владара, обично по носу. Доцније, кад сам одрастао, заинтересовао сам се за нумизматику и данас имам своју сопствену збирку старог српског новца, говорио је тада Милан С. Димитријевић.[394]

Од најранијих дана, интересовао се за ликове владара на новцу, а касније, за историјске епохе у којима су живели и деловали. Тако се догодило да је још пре поласка у основну школу „постао одличан познавалац римске и

[392] Б. Кнежевић, *Ризница старог новца,* „Политика“, 21. II 1965.
[393] Д. Ћ., *Нумизматички лексикон*, „Пионир“, 11.XII 1958.
Т. С. М. *Најмлађи нумизматичар*, „Илустрована политика“ бр. 75.
[394] *Пионир*, 11. XII 1958.

ПИОНИР НУМИЗМАТИЧКИ ЛЕКСИКОН

Београдски ученик Милан Димитријевић има збирку старог српског новца богатију од збирке Народног музеја у Београду

МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ

Међу београдским нумизматичарима (скупљачима старог новца) познат је и необично цењен пионир Милан Димитријевић, члан Нумизматичког друштва Хрватске и скупљач старог новца који има збирку богатију од збирке Народног музеја у Београду.

— Кад сам био мали и нисам знао да читам, — причао нам је — гледао сам татину врло богату збирку старог новца и познавао по једине примерке по лику владара, обично по носу. Доцније кад сам одрастао, заинтересовао се за нумизматику и данас имам своју сопствену збирку старог српског новца за коју је утврђено да је богатија од збирке Народног музеја.

Милан необично воли историју, чита нумизматичке књиге и замењује новац. Старији скупљачи чак кажу да је пионир Димитријевић прави живи лексикон за историју. То је, наравно, постигао радом и великим интересовањем. Редовно посећује музеје и интересује се за старине. Највреднији су му примерци римског, грчког и старог српског новца још од пре Косовске битке. Све ово скупио је разменом.

— Београдски музеј — рекао нам је на крају Димитријевић — познајем као и своју збирку.

— А шта ти се највише свидело у музејима?

— Изложба фресака, а на њој фреска лозе Немањића.

Д. Ђ.

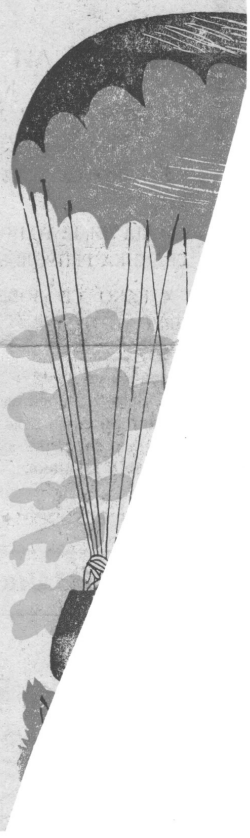

Слика 7: Чланак „Пионир нумизматички лексикон“, *Пионир*, 11. децембар 1958.

српске нумизматике и колекционар нашег средњовековног и античког новца“, писала је онда *Илустрована политика*.

И доиста, тада су, према неким другим писаним изворима, највреднији били примерци римског новца, који су му се посебно свиђали због препознатљивих ликова императора, као и древни српски новац из ковница владара из времена пре Косовске битке.

Сакупљање старог новца, код Милана, је било повезано са страсничким упознавањем историје и прочитавањем нумизматичке литературе. Многи су га онда сматрали живим „лексиконом за историју“. У том погледу отац му је био пример, који је хтео да домаши, што је унеколико и успео, бавећи се историјом науке, посебно астрономије.

Нагласимо да је Милан примљен у Хрватско нумизматичко друштво још пре поласка у основну школу; а годину дана потом и у Српско нумизматичко друштво. Далеке 1954, у посету његовом оцу, који је тада имао најпотпунију приватну збирку српског и босанског средњовековног новца (бројала је онда 1630 примерака, само српског), дошао је др Мајснер. Тај познати хрватски нумизматичар и колекционар био је истовремено и председник поменутог Друштва. Суочен са Милановим изузетним познавањем нумизматике, старе римске, грчке и националне историје – одмах је одлучио да га прими за редовног члана у своје Друштво.[395]

Пријем Милана у Хрватско нумизматичко друштво регистрован је у његовом органу, у *Нумизматичким вијестима*.[396]

Према новинским написима из друге половине педесетих година прошлог века, о особеном и „ретком дечаку“, може се закључити да су код Милана, још у раном детињству, заживела разнородна интересовања, не само за упознавање историје, нумизматичких збирки и других сличних колекција, већ и за страснички предано упознавање старина, фресака, стећака, уметности, преко честих посета и обилазака музеја. „Редовно посећује музеје и интересује се за старине“, пише на једном месту. А београдски музеј познаје, можда, „као и своју збирку“, речено је тада.

На питање новинара: шта му се највише свидело у музејима, одговорио је: „Изложба фресака, а на њој фреска лозе Немањића“. Претпоставио сам да је Милан, који је у раном детињству био задивљен поменутом фреском, можда утицао да се њен снимак нађе у постхумно објављеној књизи Сергија Димитријевића *Средњовековни српски новац*.[397]

У разговору са мном, Милан одриче могућност таквог утицаја, али истиче велико задовољство што се успела фотографија ове фреске нашла у књизи.

---

[395] Т. С. М. *Најмлађи нумизматичар*, „Илустрована политика“, бр. 75, 12. IV 1960 (Поднаслов: Миша Димитријевић примљен у Хрватско нумизматичко друштво пре него што је пошао у основну школу). – У књизи С. Димитријевића, *Библиографија српске средњовековне нумизматике*, Српско нумизматичко друштво, Београд, 2010, стр. 101.

[396] Загреб, 1955, II, бр. 5, стр. 25.

[397] С. Димитријевић, *Средњовековни српски новац,* Српска академија наука и уметности, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1997, стр. 13.

Упадљиво је велико историјско уважавање лозе Немањића у фамилији Димитријевић. Млади Милан је то свакако прихватио од оца, уз лично, високо вредновање немањићског доприноса у заснивању прве српске државе. Међу поклоницима нумизматике и историчарима колала је анегдота и питалица преузета из народне епике и прилагођена новим приликама: „Куд се деде цар Немање благо?“ – Ено га код Сергија! – гласио је одговор у нашим модерним условима.[398]

- Какав је и колики удео самог Сергија у припремању и конципирању књиге *Српски средњовековни новац*? питамо Милана.

- Најпре, он је сам и својеручно припремио и конципирао целину књиге и то као својеврсне „антологије“: сто најлепших примерака српског средњовековног новца, одговара Милан, прихвата књигу и на страни 144, прстом показује:

- Ево броја 100! То је фолар града Скадра, са представом грба, напомиње. – Избор је извршио у складу са својим естетским и вредносним критеријумима... Уз то, написао је текстове описа новца за сваки примерак, мало застаје, прелистава књигу и каже:

- Мама и ја смо упоређивали и прегледавали да ли су уредници и редактор нешто мењали и интервенисали, и запазили смо доста пропуста. Она ме је више пута молила да се распитам да ли је књига распродата, како би се, евентуално, припремило штампање другог издања, где би ове грешке биле исправљене, па, обраћајући се, каже:

- Видиш, књигу је веома лепо дизајнирао Миодраг Вартабедијан.

Додајмо да се при дну чланка о Сергију Димитријевићу, који располаже „највећом [приватном – *прим.* Н. Ц.] збирком средњовековног српског и босанског новца“,[399] налази и белешка *Мали нумизматичар*, о осмогодишњем Милану. На почетку се истиче да је у скромном, а можда, најбогатијем стану у Београду, започео рад и најмлађи нумизматичар Миша, Сергијев син. Ту се понавља информација о чланству у нумизматичким друштвима у Загребу и Београду и указује да му је „збирка такође велика“. Уз то, напомиње се да дечак, поред старог новчарства, „познаје изврсно и историју владара чији новац поседује“. На слици, доле, налази се снимак једног занимљивог примерка из збирке. То је новац Стефана Уроша III Дечанског, са ћириличним натписом. Вредно је помена да је Сергије, касније, примерак ове врсте укључио у своју „антологију“ сто најлепших примерака српског средњовековног новца.[400]

Захвално би било, у некој другој прилици, посветити одговарајућу пажњу развојном току и генези интересовања Милана С. Димитријевића за обилазак музеја, културно-историјских споменика, уметничких изложби, галерија и слично. И то посебно, у компаративном виду, како је у младости

---

[398] С. Убавић, *Сергије и његово благо*, „Недељне новине“, 30. VI 1968.

[399] Д. Несторовић, *Талири причају историју*, „Спорт и свет“, Београд. 3. X 1959.

[400] С. Димитријевић, *Средњовековни српски новац,* стр. 43.

С. Димитријевић, *Каталог збирке српског средњовековног новца,* стр. 85, (врста 33).

радио његов отац, на пример у Паризу и Француској, о чему смо поодавно писали.[401]

После смрти Сергија Димитријевића (1987), Милан и његова мајка Нада, уложили су посебан труд у настојању да објаве поједине радове из нумизматике, који су се нашли у оставштини овог сакупљача и научног истраживача, као и да скрену пажњу на неке његове прилоге из ове области. Тако, захваљујући мајци Надежди, која је др Станиши Новаковићу обезбедила примерке новијих Сергијевих сепарата, он, у *In memoriam*, употпуњује библиографију и слику о Сергијевим нумизматичким захватима. Наиме, Новаковић је, у чланку о Димитријевићевом раду на пољу нумизматике, већ раније,[402] регистровао 26 студијских прилога овог аутора, публикованих до 1976. године, и тај преглед употпунио новим, афирмативним приказом.[403]

Приликом припремања за штампу *Каталога збирке српског средњовековног новца*,[404] крајем 2000. и почетмом 2001. године, Милан С. Димитријевић се, већ тада, активније укључује у те послове. Пошто је Нада претходно прочитала, сравнила са оригиналом и пронашла низ крупнијих грешака у материјалу припремљеном за штампу, од стране Завода за уџбенике и наставна средства, укључила је Милана да то погледа, проконтролише и коригује. У више наврата он је проверио целину материјала и учинио низ исправки, коректорских и других интервенција, материјалне, техничке и фактографске природе, што се може и сада видети, уколико је почетна рукописна основа сачувана у Заводу. То је, заједно са Надом, радио истрајно и марљиво са пуно пажње и личног уношења, и поред бројних студијских обавеза, уредничких и других задатака, службених послова, путовања и учешћа на научним скуповима и конференцијама.

Свестан велике одговорности, јер је у питању, свакако, једно од најзначајнијих дела његовог оца Сергија,[405] Милан је, по више пута,

---

[401] Н. Цветковић, *Записи о Сергију Димитријевићу,* Лесковац, 1997, стр. 93-107.

[402] Др Станиша Новаковић, *Научни рад Сергија Димитријевића на подручју нумизматике, „*Нумизматичар“, 1979, бр. 2. стр. 233-240.

[403] С(таниша) Новаковић, *Сергије Димитријевић (1912-1987)*, „Нумизматичар“, 1987, бр. 10, стр. 127-128.

При том, Новаковић помиње још следећа четири рада С. Димитријевића:

Динар цара Костадина Дејановића, „Нумизматичар“, 1979, 2, стр. 131-148.

Оставе које садрже српски средњовековни новац из периода до 1371. године, Споменик САНУ, CXXII, стр. 1-59.

Најстарије врсте ситног новца фолара које су биле у промету у Дубровнику, „Историјски часопис“, 1982-1983, књ.XXIX - XXX, стр. 85-93.

Грошеви типа матапан са натписом “цар“, „Нумизматичар“, 1983, 6, стр. 117-129.

[404] Завод за уџбенике и наставна средства, Српска академија наука и уметности, Београд 2001.

[405] Проф. Др Добросав Бјелетић, који је Сергија Димитријевића сврстао међу наше националне великане, као директор Завода за уџбенике и наставна средства, организовао је благовремено све послове око издавања овог, у нас у много чему

прочитавао поједине делове, проверавао, консултовао се са мајком Надом, загледао, упоређивао поједине детаље, фотографије, фрагменте описа и слично. Па ипак, ни тада, а ни данас, није ни приближно задовољан, урађеним; све чешће уочава мање или веће грешке и чини напоре да на њих укаже; а када му се пружи прилика, у припремању за објављивање Сергијевих књига из нумизматике, и да се те мањкавости отклоне.

- На више места у *Каталогу*, запазио сам словне грешке, понекад и у другој, трећој коректути, или ревизији текста. Догађало се да се, због пропуста приређивача или редактора издања, словне ознаке на новцу не слажу са пропратним текстом, или назнакама у опису, говори нам Милан и прелистава *Каталог*, наводећи конкретније примере.

- То сам контролисао, проверавао, преиспитивао, и уз консултације са мамом, исправљао, наставља да коментарише поједине интервенције у *Каталогу*. – Можеш мислити, тај посао је тражио пуно концентрисане пажње и времена. Уз бројна прегледавања и прочитавања, застаје мало, склања наочаре са повећом диоптријом и додаје: - Природа и карактер организованог нумизматичког материјала нису допуштали да се то сведе на неко техничко-коректурно исправљање, поготову што су се јављале и бројне недоумице, кат-кад и концепцијске природе, у вези са редоследом врста и подврста у *Каталогу*.

Бележећи ове појединости тражимо од Милана да наведе одговарајући пример.

- Ево ти један очигледан пример: Редослед врста и подврста у *Каталогу* дат је онако како је то у збирци; он одсликава распоред који је назначио и успоставио тата... Међутим, упадљиво је да нико, од оних који су прегледали *Каталог*, није приметио озбиљно нарушавање редоследа и континуитета, каже Милан. Жустрим покретом прихвата велику књигу формата А-4 и листа је мало узрујано и напето.

- Обрати пажњу, упозорава. – Гледај, Душанов царски новац иде у непрекидном низу од примерка бр. 1 на страни 138, па све до примерка 58 на страни 153.

Прекидамо га загледајући пажљивије опис аверса тог првог примерка изнад кога стоји: „Цар Стефан Душан (1346-1355)“, врста 48. У левој колони дословно пише: „Цар са куполастом круном, у дивитисиону, седи на престолу без наслона“, читамо полугласно и пажљиво, гледамо детаље на дивитисиону, а посебно скиптар, који на врху има крст.

- Пази, онда одједном, скоро без разлога, на тој истој страни 153 упада бан Стефан II Котроманић, са врстом 60/КМ, а на страни 154 преносе се и врсте 61/КМ и 62/КМ, говори Милан нешто ужурбаније, преокреће лист и превлачи прстом по средини преломљене стране.

- Ту је, на моје изненађење, при дну странице, убачен и „Неодређени српски или босански динар“, чита гласније и додаје: „Врста 63/КМ... Највише

јединственог, *Каталога*. Међутим, због промена на челу ове издавачке куће, његово име је неоправдано изостало из импресума, што је неправда према овом инспиратору и издавачу бројних капиталних дела.

недоумица су ми изазвали управо овај, некако уметнути, новац бана Стефана II Котроманића, од врсте 60/КМ, завршно са врстом 62/КМ и овај, како пише „Неодређени српски или босански динар“, понавља са пуно чуђења и истинских дилема.

Поново загледамо текст описа аверса врсте 61/КМ где пише: „Владар са куполастом круном, у хаљини, седи на престолу без наслона“...

- Па тај опис је веома сличан, у неким детаљима скоро исти, напред поменутом, код првог примерка Душановог царског новца (врста 48/КМ), примећујемо. – Тамо је „цар“, овде „владар“... У питању је куполаста круна, хаљина и седење на престолу без наслона...

- У томе и јесте ствар, прекида нас Милан упадицом. – Контрамаркирани новац бана Стефана II Котроманића, као и овај неодређени динар, кован је по узору на Душанов царски новац, напомиње један од приређивача нумизматичких дела Сергија Димитријевића. – А неодређени српски или босански динар, ако је српски, вероватно је цара Душана, каже хипотетички, и скреће пажњу на Сергијеву студију *Контрамарке на средњовековним српским и босанским динарима*.[406]

Када се пажљивије погледа и проучи *Каталог,* јасно се види, да се после убачених новчаних врста бана Стефана II Котроманића (од 60/КМ) и помињаног неодређеног динара (врста 63/КМ) – *п о н о в о* све наставља са врстом 64 цара Стефана Душана.[407] Негде при крају *Каталога,* након бакарних фалсификата Душановог новца, и имитације Младена и Павла Шубића, (врста 406)[408] – опет се догађа враћање на Стефана II Котроманића (1353-1355) врста 408.[409] и даље до врсте 408/7.[410]

Ту је све требало да иде у континуитету, па је нелогично свако прекидање и укључивање, између неких других врста.

- Сасвим је необично да приређивач и редактор *Каталога*, дакле они који су радили на свему томе – нису запазили овај, више него очигледан, дисконтинуитет, каже Милан и додаје:

- Када смо мама и ја то уочили, нажалост, било је већ касно, примећује са жаљењем и настоји да одмах потом да и једно могуће објашњење:

- Припремајући за штампу књигу *Нове врсте српског средњовековног новца* и друге, увидео сам да је мој отац, новац цара Душана и бана Стефана II Котроманића, држао један уз други, углавном из студијских разлога, ради

---

[406] Отисак из *Историјског часописа*, XII – XIII, Београд, 1963, стр. (91)-152, са VIII табела на крају.

Касније смо запазили да се у *Каталогу,* у напомени на стр. 154. указује на Димитријевићеву студију *Контрамарке на средњовековним...*и на стр. 113-117, 125-126, 137-145.

[407] С. Димитријевић, *Каталог збирке српског средњовековног новца,* стр. 157.

[408] Исто, стр. 468.

[409] Исто, стр. 471.

[410] Исто, стр. 476.

БАЧЕ ПОГОЛЕМЕ ОД СОКАЦИ

(ЉУДИ И СОКАЦИ СТАРОГ ЛЕСКОВЦА, II)

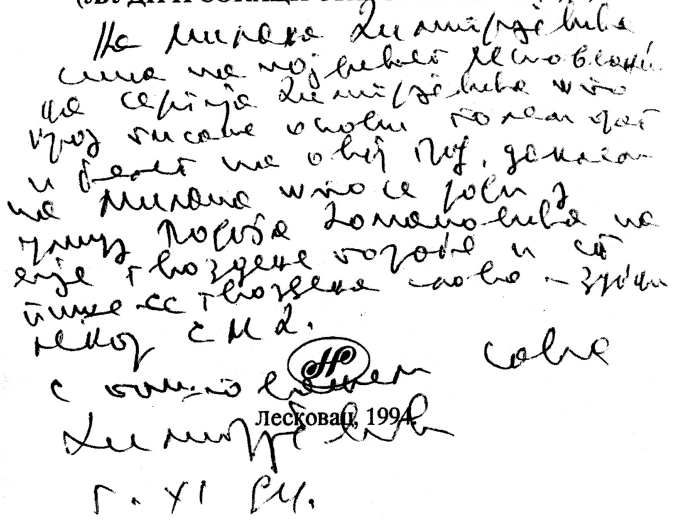
Лесковац, 1994.

Слика 8: Посвета познатог лесковачког књижевника Саве Димитријевића, који пише у дијалекту:

На Милана Димитријевића сина на највећег лесковчанина Сергија Димитријевића, који кроз писање остави голем траг и белег на овај град, даклем на Милана што се роди у улицу Радоја Домановића [раније улица Краљевића Томислава, број 15] *на чије гвоздене тарабе и сг пише сс гвоздена слова – зубни лекар СМД.*

С поштовањем
Сава Димитријевић
5. XI 94.

поређења, због веома велике међусобне сличности и подударности. Хтео је да му буду на дохват руке приликом компаративних испитивања и анализа.

Милан још једном спусти главу, унесе се у фотографске снимке и додаде:

- По свој прилици, зато их је ту преместио, нарушавајући континуитет и редослед.

На подстицаје и захтеве Наде Димитријевић, која је инспиратор идеје да се обједине студијски радови Сергија Димитријевића из нумизматике, Милан је преузео на себе организовање прекуцавања материјала из ауторских сепарата. Студијске текстове, у облику сепарата, у почетку је распоредио Ранко Мандић према одговарајућој концепцији књиге; тако су компјутерски припремани за штампу.

После укуцавања, Милан је упоређивао прекуцане текстове са сепаратима, на којима је сам Сергије вршио исправке. Те примерке, често са више редакцијских интервенција од стране аутора, обезбеђивала му је Нада, која је, поред осталог, и финансијски и на сваки други начин, стајала иза читавог пројекта...

Треба нагласити да је Милан по неколико пута коректорски прочитавао све текстове, повремено вршећи ситније лекторске, граматичко-синтаксичке и правописне интервенције, тамо где су оне биле упадљиве и очигледне. Уз то, исправљао је и уочене материјалне грешке, чувајући се да при том не мења смисао.

Милан С. Димитријевић, заједно са мајком Надом, која је инспиратор читавог подухвата, зналачки је радио на објављивању Сергијевих књига – студија из нумизматике, раније већином штампаних у стручној периодици. У новом виду и иновираном облику, у сарадњи са Ранком Мандићем, публикује и, у форми књиге, реафирмише Сергијево проучавање бројних нових и непознатих новчаних врста и подврста, богатећи представе о нашој средњовековној историји. Поједина нова сазнања, проистекла из креативног прожимања и познавања историјских основа, материјала и нумизматичких извора, унеколико трансформишу и употпуњују виђења о медијевалистици. Тако на пример, разматрања ћириличних и латиничних натписа на српском и босанском средњовековном новцу, прилог су лингвистичким проучавањима. Те корисне и подстицајне нумизматичке студије, које сагледавамо у новом обличју и научној пројекцији, представљају, темељну основу означене концепције капиталног, а недовршеног дела Сергија Димитријевића *Corpus nummorum Serbiae.*

У мају 2005. изашао је из штампе први том *Нове врсте српског средњовековног новца*, где се Милан С. Димитријевић, заједно са поменутим Ранком Мандићем, појављује као приређивач.[411] Публикован је други том под насловом *Проблеми српске средњовековне нумизматике*, који је Милан сам

[411] Сергије Димитријевић, *Нове врсте српског средњовековног новца,* (приредили Милан С. Димитријевић– Ранко Мандић), Српско нумизматичко друштво, Београд, 2005.

приредио,[412] као и трећи *Новац српских средњовековних владара*.[413] Нада Димитријевић је започела приређивање необјављеног Сергијевог рукописа, библиографије српске средњовековне нумизматике, што је завршио Милан.[414]

МИЛАНОВО СТВАРАЛАЧКО СУДЕЛОВАЊЕ У ОБЈАВЉИВАЊУ СЕРГИЈЕВИХ НУМИЗМАТИЧКИХ ДЕЛА

С годинама, за живота Сергија Димитријевића, све је више нарастао опус нумизматичких студија, књига и дела. Највећи број тих научних текстова уклапао се у благовремено конципирани *Corpus numorum Serbiae*; ово обимно, у неким видовима монументално дело, настајало је и обликовало се у све обухватнијим целинама… Одлазак овог великана српске средњовековне нумизматике у легенду, отворио је питање: шта учинити са деловима Corpus-a, разасутим у бројним часописима, зборницима, посебним књигама, сепаратима и сл? Како и на који начин окупити, средити, тематски систематизовати и ваљано организовати те делове и фрагменте, које аутор није успео за живота да *приреди*.

Иницијатор и зачетник да се почну објављивати Сабрана нумизматичка дела Сергија Димитријевића, била је његова супруга Надежда. Полако, уз њена указивања, кристалисала се и дограђивала идеја о том подухвату. Један од разлога и подстрека био је и тај, што су сепарати Сергија Димитријевића из области нумизматике, на аукцијама у Нумизматичком друштву, постизали одређену, понекад релативно високу цену, јер су постајали све теже доступни.

Као евентуални узор за овај захват могла је да послужи и књига Растислава Марића, којом се Сергије критички бавио, а обједињавала је његове студијске прилоге и чланке из српске средњовековне нумизматике. Уосталом, текстови прикупљени у књизи, на једном месту, приступачнији су од оних у сваковрсној периодици.

У једном каснијем разговору питамо Милана: који је и какав његов конкретнији допринос у обликовању повеће књиге *Проблеми српске средњовековне нумизматике*?

- Поред осталог, успео сам и да поменута и претходна књига *Нове врсте српског средњовековног новца*, заједно са *Проблемима*, представљају једну функционалну целину. А да би се то постигло, требало је решити два важна питања: у *Новим врстама…*, код позивања на радове уврштене у наредну књигу *Проблеми српске средњовековне нумизматике*, наведене су странице у претходно објављеним текстовима, које су потпуно друкчије у књизи *Проблеми*, и без помоћи оригиналног текста, практично их је немогуће пронаћи – ту застаје и претражује по књигама, па каже:

[412] Српско нумизматичко друштво, Београд, 2006.

[413] Српско нумизматичко друштво, Београд, 2006.

[414] С. Димитријевић, *Библиографија српске средњовековне нумизматике*, Српско нумизматичко друштво, Београд, 2010.

- На пример, на страни 67 *Нових врста…*, у фусноти 23, упућује се на текст *Проблеми српске средњовековне нумизматике*, стр. 109-110. У књизи *Проблеми*, то се налази на страни 66. То значи требало је прочитати текст и фусноту, схватити на шта се она односи и пронаћи у овој новој књизи, на стр. 66, део текста који је у оригиналу на напред поменутим странама (109-110).

Милан отвара одељак при крају књиге *Проблеми…* означен као *Додатак*, а насловљен: *Напомене из књиге Димитријевића: Нове врсте српског средњовековног новца* и дословце каже:

- Овде је дата кореспонденција/релација између броја страна у оригиналним текстовима и у овој књизи, што омогућује студијско коришћење обе књиге, без потребе за консултовањем текстова раније публикованих у часописима и зборницима.

То је, запажамо и сами, био дуготрајан посао, који је тражио доста истрајности, прецизности и систематичности.

- Када сам на овај проблем скренуо пажњу Ранку Мандићу, рекао је: *То је огроман посао*, и заиста, изискивао је много труда и напора, потврђује и сам Милан.

Као другу велику потешкоћу истиче:

- Трудио сам се да обогатим књигу додавањем слика примерака новца који се помињу у тексту, а нису били укључени у раније публиковану нумизматичку студију. Тако на пример, у књизи *Проблеми…* поглавље VII *Српски средњовековни новац пронађен у току ископавања на Новом Брду*, садржи 132 слике, а у раније штампаном тексту било их је свега 48, при чему су аверс и реверс нумерисани као једна, за разлику од *Проблема…*, тако да су понуђене слике нумерисане од 1-24.

Напоменимо да је додавање слика иницирао и неквалитетно одштампани *Каталог.*

Уз то, Милан је припремио одговарајући пример за проблем који произилази из напред поменутог:

- Приликом позивања на слике из овог рада, у другим нумизматичким студијама, мој отац се, на пример, позива на слику број 12, а њој у књизи *Проблеми…* одговарају слике 67-68, тако да је, опет, без раније публикованог текста, тешко студијски користити ову књигу. Да би се то прикладно решило, направио сам табеле у којима је дата кореспонденција/релација између бројева слика у овој и претходној књизи и у раније публикованим текстовима.

Проблем је био и што су се у неким студијама увећане слике новца у сепаратима налазиле на крају текста сваког од њих, а у књизи су унете у сам текст. И то премештање и уклапање слика на одговарајуће место, тражило је такође времена, поготову када се зна да је при штампању, у сепаратима, било и погрешно означених и измештених слика.

То је, са упоредном систематизацијом фуснота и слика, било неопходно за студијску функционализацију књиге.

- Пошто сам стекао одређено искуство, припремајући *Нове врсте српског средњовековног новца* са Ранком Мандићем, код *Проблема…*, практично сам све урадио сам, укратко резимира, па наставља:

- Организовао сам припрему за штампу свих текстова, и то на основу ауторских исправки у оригиналним радовима, јер мој отац је, чим добије штампани текст, одмах, на свом примерку означеном симболом муње, пажљиво уносио све корекције, наравно, уз негодовање… Али, и поред највеће пажње, грешке су скоро неизбежне, закључује Милан, имајући у виду и сопствено искуство.

- Уочио сам да у *Проблемима српске средњовековне нумизматике* има и нових, раније необјављених текстова, примећујем гласно, како бих подстакао Димитријевића да и о томе нешто каже.

- Јесте, у *Проблемима*...је штампан необјављен рукопис под насловом *Поводом чланка о Сент-Андрејском налазу*, као и текст *О Валтазару Богишићу као нумизматичару и његовој збирци*. Ту је и текст *Идејна скица и методолошка разрада књиге Преглед српске средњовековне нумизматике*, који је по први пут објављен, а раније умножен и броширан за учеснике расправе о овом питању..

Поводом чланка о Сент-Андрејском налазу, на страни 225, Милан нам скреће пажњу на своју редакторску напомену, коју сада полугласно прочитава: „Необјављени рукопис Сергија Димитријевића који се помиње у напомени 5 следеће главе. Димитријевић је одустао од објављивања пошто је дошао до закључка да је Сент-Андрејски налаз измишљен. У напомени 5 главе V описано је истраживање Димитријевића о овом налазу.“ (Примедба редактора М. С. Димитријевића).[415]

- Ево шта Иванишевић, у својој књизи о новчарству средњовековне Србије, на страни 320, пише о Сент Андрејској остави… Можеш то и сам да прочиташ.

У намери да укаже на актуелност раније необјављеног чланка, Милан С. Димитријевић је у напомени истакао: да и данас постоје разлике у додели одређених врста појединим владарима, на пример између аутора М. Јовановића[416] и В. Иванишевића,[417] па је одговарајућа Сергијева аргументација, изнета у поменутој студији, још увек занимљива за студијске истраживаче.

Укратко смо назначили појединости о Милановом доприносу издавању Сабраних нумизматичких дела Сергија Димитријевића. Указали смо на важније моменте и на начин функционализовања поменутих дела са многобројним Сергијевим сепаратима. У некој другој прилици, у дијалошкој форми, осврнућемо се на поједина отворена питања и проблеме, нарочито када су у питању гледишта неких од напред поменутих аутора.

[415] С. Димитријевић, *Проблеми српске средњовековне нумизматике*, Српско нумизматичко друштво, Београд, 2006, стр. 225.

[416] М. Јовановић, *Српски средњовековни новац*, Београд, 2001, стр. 29.

[417] В. Иванишевић, *Новчарство средњовековне Србије*, Стубови културе, Београд, 2001, стр. 120.

СРПСКА [illegible] НАУКА
И УМЕ[illegible]АД
Датум 19.12.2001
Предмет 879/2

ЗАПИСНИК
о извршеној примопредаји нумизматичке збирке
српског средњовековног новца из легата др Сергија Димитријевића

Комисија у саставу: академик Василије Крестић, председник, академик Слободан Душанић, Миле Станић, помоћник управника Архива САНУ и Оливера Прица, шеф Службе Председништва САНУ, у име поклонопримца, примила је дана 19. децембра 2001. године од поклонодаваца госпође Надежде Димитријевић, супруге др Сергија Димитријевића и др Милана Димитријевића, сина др Сергија Димитријевића, у просторијама Архива САНУ, нумизматичку збирку средњовековног српског новца из легата др Сергија Димитријевића, у укупном износу од 1.721 новчића.

Збирка је смештена у шест посебних албума са таблама, а сваки албум садржи и то:

- албум бр. 1 319 примерака новца,
- албум бр. 2 392 примерка новца,
- албум бр. 3 294 примерка новца,
- албум бр. 4 331 примерак новца,
- албум бр. 5 212 примерака новца и
- албум бр. 6 173 примерка новца.

Саставни део овог записника је прилог спискова албума, са бројем табли у албуму и бројем комада новца.

Записник је сачињен у четири истоветна примерка од којих по два припадају поклонодавцу и поклонопримцу.

Чланови Комисије

госпођа Надежда Димитријевић

др Милан Димитријевић

академик Слободан Душанић

Председник Комисије

академик Василије Крестић

Миле Станић, помоћник управника Архива САНУ

Оливера Прица, шеф Службе Председништва САНУ

Слика 9: Записник о извршеној примопредаји нумизматичке збирке Сергија Димитријевића.

Српска академија наука и уметности
Бр. 1042/13-88
9. 10. 1988. год.

Српска академија наука и уметности из Београда, Кнез Михаилова 35, коју заступа председник САНУ академик Душан Каназир и наследници покојног др Сергија Димитријевића супруга Надежда, као овлашћени пуномоћник сина Милана Димитријевића и кћери Нине и Лидије из Београда, споразумели су се да закључе следећи

УГОВОР О ПОКЛОНУ

1) Породица др Сергија Димитријевића поклања Српској академији наука и уметности у трајну својину Збирку новца средњовековне српске државе, средњовековни босански, бугарски и влашки новац, сву литературу и документацију везану за ову Збирку, као и све рукописе било да су завршени у потпуности или само делимично, према попису о прегледу и процени, акт бр.

2) Српска академија наука и уметности прихвата поклон из тачке 1. овог Уговора и обавезује се да: оснује при Архиву САНУ "Легат Сергија Димитријевића" - нумизматичка збирка српског средњовековног новца; да легат чува као целину; да објави каталог комплетне Збирке средњовековног новца Сергија Димитријевића; да објави рукопис "Лепота новца српске средњовековне државе", као и радове Сергија Димитријевића из области нумизматике.

3) Саставни део овог Уговора чини попис Збирке средњовековног српског новца и сав писани пратећи материјал, као и оверена судска пуномоћја Надежде Димитријевић за сина Милана и кћери Нину и Лидију.

4) У случају спора о правима и обавезама из овог Уговора надлежан је редовни суд у Београду.

5) Уговор је сачињен у 6 (шест) истоветних примерака, од којих свакој страни припада по 3 (три) примерка.

У Београду,

ЗА НАСЛЕДНИКЕ
Надежда Димитријевић

Председник САНУ
академик Душан Каназир

Слика 10: Уговор о поклону САНУ нумизматичке колекције средњовековног новца Сергија Димитријевића.

У ЗНАКУ ПЕВАЊА О КОСМОСУ

КЊИЖЕВНИ ПОЧЕЦИ И УЧЕШЋЕ НА КЊИЖЕВНИМ ВЕЧЕРИМА

Крајем 1971. или почетком 1972. године Милан С. Димитријевић је похађао песничку школу коју је водио знаменити песник Миодраг Павловић, бард српске модерне песничке мисли. Овај гласовити поета, заједно са Васком Попом, почетком педесетих година прошлог века, дао је нови смер нашој песничкој мисли. А почетком седамдесетих година, отприлике у време када је водио поменуту песничку школу у београдском Дому омладине, био је један од *кључних српских модерниста*. Тада се запитао: „Да ли још живимо у модерним временима или у постмодерном добу?“ Од тог момента, према мишљењу Александра Јеркова, питање постмодерног доба је незаобилазно.[418]

Наш астроном, песник и друмовник Димитријевић је у то време запазио оглас у дневној штампи, у коме се позивају заинтересовани, да се пријаве за *песничку школу* коју ће водити Миодраг Павловић. Тај оглас чини се није привукао велику пажњу, јер се пријавило двадесетак полазника.

- На Миодрага Павловића, као песника модерног усмерења, ти си ми већ раније скренуо пажњу, сећа се Милан. – Пошто сам то знао, пријавио сам се у Дому омладине да је похађам. Школа је ту радила једном недељно, ако ме сећање не вара, додаје он.[419]

Распитујемо се око садржаја, начина рада и функционисања те Павловићеве песничке школе, пошто смо и сами руководили њима на Филолошком факултету Универзитета у Приштини, на Учитељском факултету у Јагодини, краће време на Бањалука колеџу, а у новије време на Факултету за културу и медије Мегатренд универзитета у Београду.[420]

- Песник и есејиста Миодраг Павловић нам је говорио о поезији као књижевном роду, њеним формалним обележјима и стиху, као и о улози песничког ритма и мелодиозности. Истицао је важност еуфоније, интонације, везаног и слободног стиха... Указивао је на чињеницу да савремена поезија пролази кроз врло буран и динамичан развитак, да у њој постоје разнолики обликотворни модели и врсте, казује Милан, уз наше подстицаје да прецизирамо неке важније поетолошке елементе, у првом реду зато што је Павловић и врстан тумач литературе и теоретичар.

- После тога, ми смо говорили своје стихове, које је он пажљиво слушао, а онда аналитички разлагао и коментарисао, наставља Димитријевић да нам говори о методу рада ове песничке школе. – При том је песник Павловић позивао и све нас присутне да изнесемо своје мишљење о песмама које смо чули, да евентуално означимо њихове естетске домашаје или мањкавости. Тако смо расправљали о појединим песничким остварењима... А

---

[418] А. Јерков, *Постмодерно доба и ледени брег*, "Књижевне новине", 1. V 1996, бр. 929-930. Наведено према Н. Цветковић, *Нови и стари поводи* (*Књижевно-поетичке студије IV*), Јагодина, 1997, стр. 166.

[419] Рукописне белешке од 1. VIII 2006. Лична архива Н. Цветковића.

[420] Н. Цветковић, *Стваралачко деловање књижевног клуба студената Факултета за културу и медије Мегатренд универзитета*. – Комуникације, медији, култура, Годишњак Факултета за културу и медије Мегатренд универзитета у Београду, Београд, 2010, стр. 961-974.

на крају је, пре но што заокружи своју оцену о уметничко-естетским вредностима стихова, тражио од нас да изложимо: шта нас је навело да напишемо песму, који су и какви мотиви, шта та песма за нас значи и шта смо хтели њоме да кажемо? Захтевао је да сами критички анализирамо своје стихове, уз назначавање инспиративних разлога, прецизира Милан.

Овде треба напоменути да су песме које су читане у оквиру ове Павловићеве песничке школе, биле умножаване и доступне свима. Тако они који су их разматрали и коментарисали, имали су текст пред собом, што им је омогућавало боље и целовитије сагледавање и евентуално критичко преиспитивање.

- Прву песму *Улица* објавио сам захваљујући покојном Душану Вукајловићу, такође полазнику ове песничке школе, прича нам утихнуто Милан. – Он је самоиницијативно начинио избор из те хрпе умножених песама и публиковао их је на две стране повременог подлистка у панчевачком *Трагу*, сећа се Димитријевић тих незаборавних момената, када је први пут омирисао штампарску боју.

- Ево, присећам се и једне мале анегдоте у вези са мојом првом песмом читаном у тој школи. Пошто су сви критички анализирали своје стихове и ја сам се доста оштро усмерио на своју песму, а говорио сам и о подстицајима и мотивима да је напишем... Павловић је концентрисано пратио сваку моју реч и опаску, каже и мало застаје као да призива дословно песниково казивање. – Рекао је: Димитријевићу, или можда Милане, сада више нисам сигуран - то што сте сада саопштили, можда је унеколико интересантније од ваше песме... Тако је он, на свој начин, оценио и моје прве стихове, али и метод критичког просуђивања о њима, напомиње Милан са уздржаним смешком, и малом недоумицом: да ли да исприча овај детаљ?

- Најжешће је своје песме критиковао Синиша Благојевић. Чинио је то са толико негаторског духа и силином самопорицања да нас је наводио на смех, напомиње Милан, па додаје: - Са највише дубине и аргументованости у приступу поезији, и са највише зналачке промишљености, деловали су Раша Ливада и Драгиња Урошевић... Они су суптилније од других залазили у разматрање песама полазника школе, као и својих, запажа Димитријевић.

У једном моменту током нашег разговора о овоме приметио је да међу полазницима ове Павловићеве школе нису сви били почетници; међу њима је имало и оних који су већ раније објављивали своје песме и били бар донекле присутни у књижевној јавности. Наш делимични увид у лексикон писаца показао је на пример, да је Земунац Раша Ливада (1948), који се као и Димитријевић, бави преводилачким радом, прве збирке песама објавио још 1969/70,[421] и да је већ био награђиван (1968).[422] Сличан је случај и са песником и есејистом Мирком Магарашевићем (1946) који је примљен у

[421] Почетком 70-их година, у време размаха "стварносне прозе", он за своје стихове узима "материјал из животне стварности". Прва збирка: *Попрскан знојем казаљки* (1969); *Рањени дитирамб* (1970); *Атлантида* (1971).

[422] Године 1968. добио је награду Радио Београда; потом награду "Бранко Радичевић" 1969; Фестивала југословенске поезије у Врбасу 1970. и др.

Удружење књижевника Србије 1970, а прву збирку, као и Раша Ливада, штампао 1969;[423] уз то, касније је и студијски писао о вођи ове песничке школе – Миодрагу Павловићу. И Мирослав Максимовић (1946) се донекле прикључује овој групи. Прве збирке објавио је почетком 70-их,[424] приближно у време рада песничке школе, коју тада, још увек као почетник, похађа Милан С. Димитријевић. Песник и есејиста Мирослав Максимовић је већ од 1972. секретар редакције и уредник у листу "Књижевна реч", где ће Милан објавити нека вреднија песничка остварења. Максимовић је онда и нешто касније добио две престижне награде,[425] а потом и неке друге.

На крају рада ове Павловићеве песничке школе одржано је заједничко репрезентативно књижевно вече под симболичним називом *Кључ за отворена врата.*[426] У надахнутом есејистичком стилу, Миодраг Павловић је у уводној речи дао назнаке о раду школе, а затим се укратко осврнуо и на поједине појаве и зрелије личности које су већ имале извесну афирмацију.

- Те јунске вечери сала Дома омладине је била препуна, скоро да није било места за све заинтересоване, прича нам Милан. – Полазници школе читали су избор из својих стихова према најављеном редоследу. Било је укупно осамнаест учесника...

Гледајући најаву листе учесника књижевне вечери, Димитријевић нам приповеда и коментарише неке важније моменте:

- Међу првима је била Нада Шербан, ћерка сликара Миленка Шербана, који је био у контакту и сарађивао са мојим оцем, мало застаје као да се присећа, па наставља – И ти га помињеш као професора Академије примењених уметности и колекционара, аутора студија о ликовно-уметничким видовима средњовековног новца.[427] Нада је касније била професор Хемијског факултета, а објавила је и неколико збирки песама, напомиње узгред.

Увидом у доступну литературу може се запазити да је још пре укључивања у рад Павловићеве песничке школе, 1970. године објавила збирку песама *Оно пре или оно после*, а наредних година и књигу *Кожа, огледало* (1983).[428]

---

[423] Прва збирка *Потоци за вучје и друге очи* (1969) "најавила га је као већ изграђеног песника"; а следећа, *Поворке троугла 1999* (1971), открила га је као сатиричара.

[424] Максимовић, као и Димитријевић (*Улица*), пева о свакодневници живљења у градској средини. Његове збирке: *Спавач под упијачем* (1971), и наредна *Мењачи* (1972), имале су тада доста одјека у књижевној јавности.

[425] *Бранкову награду* (1972) и награду *Милан Ракић* (1973).

[426] *Политика*, 26. јун 1972.

[427] Н. Цветковић, *Космичко-поетске и симболичке визије у иконографији српске средњовековне нумизматике у делу Сергија Димитријевића*, Зборник радова Конференције *Развој астрономије код Срба V*, стр. 481-488.

М. Шербан, *Ликовно виђење српског средњовековног новца*, „Нумизматичар“, 1978, бр. 1, стр. 141-144.

[428] *Ко је ко – писци из Југославије* (приредио Милисав Савић), Београд, 1994, стр. 274.

Милан даље, мало на прескок, прочитава имена учесника те по свој прилици занимљиве и по броју судеоника импозантне књижевне вечери. Њоме је на свечан начин, али и радно и креативно, крунисан истрајан рад школе, са завидним књижевно уметничким резултатима, што ће се још изразитије испољити и осетити наредних година. Наш песник и астроном загледан у фотокопију обавештења за књижевно вече, из листа "Политика", са именима учесника, у наставку помиње: Магарашевића, Максимовића, генерацијски блиског Слободана Зубановића (1947), годину дана старијег Вука Милатовића (1946), касније више познатог као педагошког радника и писца уџбеника за књижевност и језик.[429]

На том списку су и мање позната имена: Божидар Лишанин, Мара Стојановић, Синиша Благојевић, Јелена Недић, Весна Ратковић, Јасна Шакота и други. А на књижевној вечери није учествовала Драгиња Урошевић, чије стихове и коментаре Милан посебно истиче, као ни Душан Вукајловић, значајан за објављивање Димитријевићеве прве песме.

Док је Милан С. Димитријевић у првим годинама после Павловићеве песничке школе објављивао стихове у разним листовима и часописима: *Књижевна реч*, *Видици*, *Наше стварање*, *Студент* и др., Слободан Зубановић, његов вршњак, штампао је збирку песама *Купатило* (1973); нешто старији Јанко Вујиновић (1945) књигу *Мукла распуклина* (1973);[430] а две године млађа, даровита Радмила Лазић (1949) публиковала је прву збирку веристички озрачених и ангажованих стихова, *То је то* (1974).[431] А четири-пет година млађи Миљурко Вукадиновић (1952) користи нешто од подстицајне надреалистичке баштине и у свом раном певању (*Слободно Средоземље*, 1977). Рајко Лукач (1955) пак, као и корифеј песничке школе Павловић и Димитријевић, касније, вешто користи слојевите митске симболе делимично у свом младалачком, а нарочито у потоњем песничком стваралаштву (*Плавуша и путник*, 1977).

Песник и астроном Димитријевић у великој мери је окренут вишезначној и разноврсној космичкој симболици, не само у својој лирици,

[429] Вук Милатовић припада оној групи полазника Павловићеве песничке школе која је годину-две дана након ње објавила збирку песама. Овај методичар своју књигу је насловио *Вечерамо спрам звезда* (1973). – Поезија му је богата асоцијацијама, животно осмишљена, "на линији чврсте и модерне концепције". – Исто, стр. 153.

[430] Овај песник и прозни писац надахнуто пише о драматичној судбини нашег национа, како би рекао Црњански; уз то, ослања се на богато српско фолклорно и митско наслеђе, донекле као и М. С. Димитријевић. У тешким данима борбе за Косово и Метохију објавио је књигу *Косово је грдно судилиште* (1989).

[431] Радмила Лазић је антитрадиционално усмерена како у поезији, тако и у смелим критичко-поетичким промишљањима. Доста је тешко у нашој савременој поезији наћи толико духовите дескриптивности и сарказма према свему што личи на "трајну вредност" (С. Слапшек) – Исто, стр. 132.

већ и у својим студијским,[432] а посебно публицистичким текстовима.[433] Зато није ни мало случајно што је, након наше врло разуђене традиције певања о космосу и својеврсног *космичког идеализма* Станислава Винавера,[434] сачинио јединствену антологију песама о космосу под насловом *Космички цвет* (2003). У њој видно место има Миодраг Павловић, који је са Васком Попом, почетком педесетих година минулог века означио нову, прекретничку фазу у модернизацији песничких израза. Они, како је сликовито речено, представљају "двоглаво сазвежђе модерне српске поезије".[435]

Димитријевић је полазницима Павловићеве песничке школе дао истакнуто место у својој наглашеној и крајње субјективној антологији поезије о космосу; пре свега вршњаку Слободану Зубановићу, Драгињи Урошевић и понајвише, можда неоправдано, Мирославу Лилеку. То показује помањкање књижевно естетског смисла у просуђивању о уметничким вредностима, као и недовољно познавање основнох начела при компоновању антологијског избора, те одсуство одговарајућих вредносних критеријума. Лилек на пример суделује у завршном циклусу *Освајање космоса* са пет песама из збирке *Бродски дневник,*[436] вероватно и зато што је антологичар Димитријевић имао на располагању мањи број песама одговарајуће тематске усмерености,[437] и онда је неодмерено и без критичке валоризације унео и стихове који не би могли издржати строжије књижевно критичке и естетске критеријуме.

---

[432] М. С. Димитријевић, *Космички мотиви у српској средњовековној нумизматици*, Зборник радова конференције *Развој астрономије код Срба IV*, 461-476.

[433] М. С. Димитријевић, *Пред крај миленијума – са астрономијом у прошлост и будућност васионе*, „Васиона“, 1999, стр 4; М. С. Димитријевић, *Помрачења Сунца и Месеца кроз историју – закон природе и природа људи*, „Политика“, 7.08.1999, стр. 23; М. С. Димитријевић, *Зашто је ноћно небо тамно*, “Conscientia”, бр. 0, 1998, стр. 26.

[434] Радован Вучковић, *Поетика хрватског и српског експресионизма*, "Свјетлост", Сарајево, 1979, стр. 118-120.

[435] Борислав Михајловић Михиз је писао: "Оно што су Ракић и Дучић били за нашу поезију на самом почетку овог века, оно што су Црњански и Растко Петровић значили две деценије доцније, то су без сумње у средини века Миодраг Павловић и Васко Попа: покретачи, заокретачи, модернизатори, истраживачи и творци".

[436] *Ново дело*, *Просвета*, Београд, 1986.

[437] Приликом критичко-редакторског прочитавања овог дела текста, Димитријевић примећује да аутор ове књиге није уочио прави смисао нити схватио да су ту „комбиноване“ песме из Лилекове књиге *Бродски дневник,* које говоре о лирском путовању кроз космос и Тодоровићеви стихови о планетама, тако да целина претставља неку врсту СФ путовања од планете до планете, при чему Лилекове песме о космичком лутању повезују Тодоровићеве лирско-поетске описе небеских тела.

Аутор Цветковић на ову Димитријевићеву напомену одговара: да схватање или несхватање „комбинованих песама“, на чему инсистира антологичар, има мало или нимало додирних тачака и веза са естетском валоризацијом појединих остварења; а Димитријевић на сцијентистички начин настоји да осмисли композицију завршног одељка антологије (23.V 2010).

Занимљиво је да тај девети одељак и започиње Лилековим стиховима *Дан осми*, који су помало надреалистички озрачени, па се даље смењују са сигналистичким песмама Мирољуба Тодоровића, из збирке *Планета.*[438] Лилеков интелектуализам, потекао из Павловићеве школе, има извесних додирних тачака са сцијентизмом Тодоровића, и Павловићевим помињањем метеора, ракета, вегетативних центара. Пажњу привлаче Лилекове песме *Година сто пета*, *Трећи сат* и *Осми минут*,[439] које се издвајају лепотом једноставности поетске фактуре и богатијом симболиком.

Драгиња Урошевић је заступљена песмом *Господин Месец – Ручак*, коју је антологичар Димитријевић пронашао у *Летопису Матице српске.*[440] У дијалошкој структури широких, на моменте распричаних стихова, присутни су креативно осмишљени одјеци неосимболизма у прожимању са митопоетским елементима. У циклусу *Комете* налази се песма Димитријевићевог "исписника" Слободана Зубановића *Синоћ у опсерваторији – Гошћа из свемира – Телескоп застарео, не гледа се најлепше*, из збирке *Репортер.*[441] Овај "урбани неолиричар",[442] на начин песничког "саопштења", исписује стихове о чудесној Госпи што "клизи ка екватору небесном", на оригиналан начин преплиће космичку симболику са поетолошким аспектима.

Захвално би било у некој другој прилици космичке мотиве и симболику у стиховима астро-песника Милана С. Димитријевића сагледати у контексту сличне лирике полазника Павловићеве песничке школе. А заинтересоване из овог креативног круга позвати да се укључе у једну од наредних конференција "Развој астрономије код Срба".

Доста често се истиче да је песник у почетку понајвише изворно креативан. Песничке искре и визије из младости носе у себи чудесну духовну енергију. Та младалачки наивна, понекад можда и незрела остварења у искричаво треперавом севу, каткад садрже у себи притајену а неодољиву снагу и необичну моћ самосвојног изражавања света и живота.

На почетку штампарски обнародованог песничког стваралаштва Милана С. Димитријевића налази се песма под симболичним насловом *Улица*;[443] она у извесном смислу предочава његов пут и смер од почетних седамдесетих година прошлог века. А већ друга песма *Дрво* објављена је пола године касније у завичајном листу *Наша реч*,[444] у Лесковцу, у чијој су се редакцији, као што смо напред писали, први пут срели и упознали његови родитељи Сергије и Надежда Анђелковић, венчана Димитријевић. Наредне

[438] *Просвета*, Ниш, 1995.

[439] М. С. Димитријевић, *Космички цвет*, стр. 221, 214 и 217.

[440] *Летопис Матице српске*, Нови Сад, год. 169, јул-август 1993, стр. 5-8.

[441] *Рад*, Београд, 1986.

[442] *Ко је ко – писци из Југославије*, стр. 87.

[443] Стихови су штампани у листу са такође симболичним значењем *Траг* (Месечни лист удружења студената Панчева), 2. IV 1972, бр. 10; и то у *Жижи*, повременом подлистку за стваралаштво, бр. 2, стр. 11.

[444] М. С. Димитријевић, *Дрво*, "Наша реч", Лесковац, 24. XI 1972, XXVIII, бр. 45-46.

1973. године, Димитријевић прештампава поменуту песму *Дрво*, придодајући и нову *Огањ*, у тада цењеном и младима отвореном листу *Књижевна реч.*[445] Песму *Тренутак*, публиковану у листу *Студент*,[446] Милан је братски посветио аутору ове књиге.

- Тадашњем уреднику листа *Студент* однео сам прегршт песама са жељом да се нешто од тога објави, прича нам Милан. – Он је пажљиво то прегледао и издвојио песму *Тренутак* коју сам теби посветио. А онда се мало више удубио у те стихове и начинио неколико ситнијих стилских интервенција... Чини ми се да је рекао како те познаје, па је зато и издвојио ту песму, каже Милан.

У 1974. години Милан С. Димитријевић је објавио неколико зрелих и запажених песничких остварења, која ће се касније наћи у његовој збирци *Песме*, а имаће знатног одјека и у критичко-естетским и симболичким разматрањима. Песма *Острво*[447], о којој ће надахнуто писати филозоф и астро-песник проф. др. Првослав Ралић, послужила му је као наслов за први циклус у наведеној књизи; а *На рушевинама града* и песма без наслова,[448] с пуно стилских уметничко-естетских и поетичких разлога, добиће видно место управо у том лирском кругу.

Приликом прочитавања овог дела текста о Милановим књижевним почецима и сарадњи у *Књижевној речи*, присећа се:

- У овом листу сам у два наврата објавио своје песме. Пошто сам познавао уредника Максимовића из Павловићеве песничке школе, однео сам му, или послао, сада то не могу прецизно да кажем, стихове, да сам начини избор; и уредник је у првом моменту, према својим критеријумима, издвојио *Дрво* и *Огањ*, каже, погледавајући део своје библиографије *Песме у периодици*. – Наредне 1974. штампао ми је још *три песме*, напомиње Милан, за кога је учешће у Павловићевој „школи“, било од несумњивог значаја.

При том, узгред, указујем да се на страницама *Књижевне речи* налазе и нека моја запажања о издавачкој делатности, културном стваралаштву, монополима у овој области и сл.[449]

Певаније *Горско језеро*, *У потрази за коренима*[450] и *Ноћ под звездама*,[451] као и већина првих штампаних песама наћи ће се у средишњем

---

[445] М. С. Димитријевић, *Дрво* и *Огањ*, "Књижевна реч" (Лист књижевне омладине Србије), Београд, април 1973, II, бр. 13, стр. 21.

[446] М. С. Димитријевић, *Тренутак* (Николи Цветковићу), „Студент“, Београд, 8. I 1974, XXVIII, 1, 7.

[447] М. С. Димитријевић, *Острво*, „Видици“ (часопис за културу и уметност студената Београда), јануар-фебруар, 1974, бр. 159-160, стр. 19.

[448] М. С. Димитријевић, *Три песме*, „Књижевна реч“, фебруар 1974, бр. 23, стр. 17.

[449] *Књижевна реч у Лесковцу – Добри људи обликују сами себе*, „Књижевна реч“, 1972, бр. 6, стр. 20-21.

[450] М. С. Димитријевић, *У потрази за коренима*, „Фронт“, 27. IX 1974, XX, бр. 39, стр. 14.

[451] М. С. Димитријевић, *Ноћ под звездама*, „Наша реч“, 28. XII 1974, XXX, бр. 50.

циклусу *Огледало ока*. Следеће 1975. Миланови стихови наћи ће се у антологији лесковачких песника[452] и у засебној књизи *Песмопис.*[453]

Следећи поетске и космичко-симболичке преокупације Милан С. Димитријевић ће, десетак година касније, посветити значајну пажњу лирско-поетолошким записима у оквиру рубрике *Мало поезије* („Васиона“). Обазриво је почео са песмом *Планетаријум* Андријане Рич, 1987. године,[454] да би, уз отпоре, наставио са Витменом *На обали ноћу*, 1989;[455] а онда ће та рубрика постати редовнија, до момента када ће се усталити. Вредно је помена да ће се, уз мале антологијске изборе песама о космосу, повремено појављивати и продуховљени цртежи младог и даровитог Владимира М. Димитријевића,[456] који ће ликовним прилозима обогатити и неколико књига и зборника.

При крају прочитавања и коментарисања ових фрагмената Милан, из осећања дуга према рано преминулом Душану Вукајловићу, говори о томе како га је посећивао у његовом стану у Панчеву.

- Повремено смо контактирали и дружили се... Разговарали смо о поезији, ангажованој литератури, јер је у његовој лирици било доста стварносних, па и актуелних појединости... Он ми је даровао једну своју збирку песама.

- Можеш ли да је пронађеш? Можда је на њој занимљива посвета, прекидам га док говори.

- Нажалост, не могу. Највећи део моје личне библиотеке је у Матици српској, у Новом Саду; тамо су и књиге које сам добијао са посветама.[457] Чини ми се да ми је поклонио књигу *Увод у болест*.

- Али, то је његова књига из друге половине седамдесетих година, упадам му поново у реч. – Ако је тако онда је Вукајловић у то време достигао и понајвећу афирмацију, констатујем, имајући у виду оно што се о њему писало.[458]

- Разговори са Вукајловићем били су веома инспиративни и упутни. Мислио је слободно, неоптерећен конвенцијама, па је имало и шта да се чује од њега, додаје Милан.

---

[452] М. С. Димитријевић, *Тренутку првом* и *Улица*, избор Мирослав Миловановић, *Лесковачки песници* (1945-1975), „Наше стварање“, 1977, XXIV, стр. 29.

[453] М. С. Димитријевић, *Тренутку првом* и *Улица*, у књизи *Песмопис* (*Лесковачки песници* 1945-1975), избор М. Миловановић, Културни центар, Лесковац, 1977, стр. 29.

[454] *Васиона*, 1987, бр. 1, стр. 32.

[455] *Васиона*, 1989, бр. 3, стр. 83.

[456] М. С. Димитријевић, *Космологија, космогонија, универзум*. Мала антологија. Цртежи Владимира М. Димитријевића, *Васиона*, 1997, бр. 5, стр. 105.

[457] Све библиографске јединице у Миановом фонду имају ознаку *М. С. Д.*

[458] Критика је указивала на комбинацију веризма и неолиризма у његовој поезији. "На суверен начин потврђује да најмаргиналнији предмет и најобичнији повод, под светлом имагинације, могу бити идеалан предложак поетског изричја" (С. Радуловић).

- Носио сам тада своје песме и Божи Вукадиновићу, сећа се Милан. Он је имао врло позитивно мишљење о мојим стиховима. Уочавао је у њима извесну интелектуалистичку ноту, каже Димитријевић.

Милан С. Димитријевић је као песник учествовао на више књижевних вечери, лирских сусрета и манифестација. Понекад је и сам био инспиратор, покретач и организатор, који је повремено приказивао појединa остварења, појаве и личности, и то не само у рубрици *Мало поезије* у „Васиони*“*, већ и другде. Овде ћемо укратко скренути пажњу и на тај вид његове активности што донекле употпуњује слику и представу о разноликости сваковрсног делања овог научника, велепутника и песника.

Половином 80-тих година, на пример, учествовао је на вечери поезије одржаној у оквиру Астрономског викенда у Планетаријуму 21. VI 1986. године.[459] Занимљиво је да аутор приказа поетске вечери истиче да се већи број чланова Астрономског друштва "Руђер Бошковић" бави и поезијом. То је учинило да је остварена успешна сарадња и са *Клубом младих писаца* при Дому омладине Београда, такође учесника у овој поетској манифестацији.[460] Поред Боривоја Јовановића, који је предложио одржавање ове вечери поезије, од астронома-песника учествовала је и Оливера Лазаревић, Владимир Кршљанин и Милан С. Димитријевић. Два на крају поменута песника достигла су понајвиши домет на овом пољу, о чему сведоче и њихове књиге, од којих је Миланова (*Песме)* и преведена на бугарски језик.

Приказивач А. Томић оцењује да су песме поменутих аутора зреле, дубоке и истовремено лепршаве. "Песници су били астрономи, астрономи су били песници". Оавј изузетан догађај обогатио је Астрономски викенд па је предложено да се припреми и организује и у следећој прилици.

Наредне 1987. године, такође је одржано унеколико слично вече поезије. О томе сведочи белешка Милана С. Димитријевића у оквиру помињане рубрике *Мало поезије* у часопису *Васиона*.[461] Аутор, и сам песник, наглашава да је као саставни део четвртог Београдског астрономског викенда одржано "и веома успешно вече поезије у нашем Планетаријуму". Оно је, према Милановим речима, изазвало интересовање међу учесницима скупа.

Та заинтересованост чланова Астрономског друштва "Руђер Бошковић" подстакла је Димитријевића да објави неколико инспиративних "астро-строфа". Пошто као астроном-песник будно прати и збивања на књижевно-уметничкој сцени, у листу *Песник*, који излази у Скадарлији,[462] запазио је врло оригиналну песму *Планетаријум* Андријане Рич[463] па је

---

[459] Александар Томић, *Вече поезије у планетаријуму*, "Васиона"1986, XXXIV, 5, стр. 105-106.

[460] Поменимо Снежану Бадивук, Бистрицу Милићевић и Радивоја Станивука, као и специјалног госта Бору Мајданца.

[461] М. С. Димитријевић, *Мало поезије*, "Васиона", 1987, XXXV

[462] *Песник*, 1986, бр. 9-10, стр. 18.

[463] Андријана Рич је рођена 1929. године. Награђена је 1960. године од стране Америчког института за уметност и књижевност. Објавила је више збирки поезије (*Промена света*, 1951; *Резачи драгуља*, 1955; *Животне неминовности*, 1966; *Жеља за променом*, 1971; *Урањање у бродску олупину*; *Песме*, 1973).

укључио у поменуту рубрику *Васионе*. Позната америчка књижевница наведену песму је написала „размишљајући о Каролини Хершел (1750-1848), сестри Виљема Хершела, чувеног астронома који је открио планету Уран…“. Димитријевић при том даје и основне био-библиографске податке о поетеси која је била професор на Колумбија универзитету.

Ово су само неке сажете назнаке о Димитријевићевим младалачким књижевним интересовањима и почецима који захтевају и шире разматрање у некој другој прилици.

НАДАХНУТО ПЕВАЊЕ О КОСМОСУ

Младалачка поезија Милана С. Димитријевића је у највећој мери у знаку космичких тема и мотива, који су доминантни и када пева о природним силама и збивањима, о љубави, свету и животу уопште.[464] Обузетост свемирским визијама и симболима присутна је и када лирски дочарава ноћ, усамљеност (*Острво*), сету, те жамор простора и времена, као и противречна хтења бескраја (*Сабирање одјека, Плуг времена, Видарица времена*).[465] У његовим стиховима преплиће се песничко, астрономски-сазнајно, онтолошко, са рефлексивним, лирско-интимистичким, оностраним и етеристичким. Космолошко у овом певању је основа која обједињује научно-сазнајно, мисаоно и емотивно, у целину, повезујући при том значења различитих елемената који нису увек у одговарајућем складу и међусобној коресподенцији.

Све ово имало је уплива и на Димитријевићево касније тематско организовање и циклично структуирање антологије песама *Космички цвет*. Може се слободно рећи да је идеја водиља за конципирање поменуте антологије у основи садржана у бићу његовог невеликог, али занимљивог песничког дела. У најновијој књизи Димитријевић као да на известан начин антологијским избором стихова, помало постмодернистички, посредством певања других, надограђује, развија и употпуњује своју песничку и поетолошку визију о космосу. Преданост астралним просторима најчешће се варира па и понавља у Димитријевићевим стиховима, уз одговарајуће модификације, и чини не само тематски, семантички већ и симболички супстрат његове поезије, антологијског избора, научних, књижевних и уметничко-поетичких виђења.

За њега је у младалачким данима постојао космос као могућа целина и у оквиру ње људско биће као саставни део, које долази до самосталности, „али никада не излази из ње *realiter*, тј. не живи у апсолутној изолацији, и само у томе односу оно може да се одржава и развија“, како би рекао Милош Н. Ђурић.[466]

---

[464] Милан С. Димитријевић, *Песме*, Београд, 2003.

[465] Ово су наслови циклуса који на свој начин, такође, именују тематско-мотивску оријентацију Димитријевићеве младалачке поезије.

[466] Милош Ђурић, *Космички дух у нашем песништву*, Народна одбрана, II 1927, бр. 15, 16, 17. – Наведено према књизи др М. Н. Ђурића “Културна историја и

Из раније реченог може се запазити да су разнолике космичке теме и мотиви веома присутни у Димитријевићевом младалачком певању. Космос је за њега, као и за неке друге песнике (Слободан Костић[467]) и истраживаче, својеврсни модел па и образац духовно-поетског и другог стварања. Он је скоро сав предан космосу и космичкоме у коме види основу и упориште за своје лирске захвате и креације. У свеколиком васељенском устројству Димитријевић налази надахнуће за своје певање, те захваљујући свемирском, обликује стихове, настојећи да им да животворност. Поједини лирски фрагменти о космосу, из ове невелике књиге песама, као да човеку олакшавају тегобан живот у овим земаљским и приземним сферама.

Приликом тумачења и интерпретације поезије Милана С. Димитријевића, поготову оне о космосу, потребно је имати у виду сваковрсну грађу и материјал који је користио. А та разнолика грађа има своје извориште у природи, свету и животу који га окружује, у обухватним астрономским знањима, класичној старини, древним филозофским учењима и митологији, и још шире: у књижевној и културној традицији коју је баштинио, са смислом за препознавање новог, неоавангардног и постмодерног. Пошто је у процесу песничког рада користио веома различиту грађу и изворе нужно је да се при аналитичком разматрању певања о свемирским ентитетима, слојевитој симболици и онтологији, целовитије упозна његова "интелектуална биографија,"[468] поглед на свет и култура схваћена као креативна дисциплина сопственог унутрашњег „ја". Тек након тога тумач и истраживач његовог песничког света моћи ће да васпостави креативни ток и процес којим су астрална бића, из космичких сфера, лирски преобликована у стиховима.

За Димитријевићево младалачко певање и поетику од значаја је врло изразито присуство општијих категорија мисли као што су време (вечност), простор (бескрај), постојање (постање), својство, стварно, ум, стање, догађање. Ове категорије су, додуше, универзалне и скоро свеприсутне у разним врстама мишљења, али су у његовој песничкој слици света особено озрачене и веома променљиве, понекад до неухватљивости. Неке од поменутих категорија и терминолошких одредница не означавају и не именују супстанције директно, него индиректно и то према субјективно-лирском издвајању акциденталних квалитета који су унеколико присутни у песничком субјекту.

Првослав Ралић, у првом делу предговора Димитријевићевој књизи песама, запажа да његови стихови „усклађују велики број самосталних а зависних ентитета". И ту региструје поменуте општије категорије мисли, па додаје: Небо, Сунце, Месец, звезде, али и извор, камен, птица, ветар, звук, љубав, чежњу и др. При том закључује да наш песник све то „чини смисленим свакидашњим говором из кога извлачи глас — поруку битнога:

рани философски списи", Изабрана дела, II, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1977, стр. 240.

[467] У огледу о Костићевој песничкој космогонији истакли смо да је она „основа и упориште његовог свеколиког духовног стваралачког узрастања и развоја" – Н. Цветковић, *Нови и стари поводи (Књижевно-поетичке студије IV)*, стр. (89)-97.

[468] А. Грамши, *Изабрана дела*, стр. 74.

нашег космичког и људског станишта, аскезе и гозбе...“[469] Песнички говор Милана С. Димитријевића је укупност сваковрсних знања, искуства и појмова из којих се рађају и препорађају називи особина као и лирско семантичке одреднице васионских односа и релација.

Обратимо укратко пажњу Димитријевићевом певању о космичким ентитетима: звездама, сунцу, месецу, планети Марс, метеориту, њиховој поетској онтологији, симболици, као и појединим видовима експлицитне поетике у вези са тим. Наша намера није да исцрпимо све мотиве васељенске природе, већ да издвојимо оне који су нам се у датом моменту учинили важнијим.

Поетска слика неба у поезији Милана С. Димитријевића

Небо као поетски изазовни део свемира наткриљује стихове Милана С. Димитријевића. Оно је ту космичко-изражајна и лирско-имагинативна одредница која означава подручје недомашног, тек слућеног, незнаног, и емотивно неухватљивог света, духовног и етичког, астрономски сазнатљивог али и трансцендентног. Слика неба се код њега варира у веома различитим представама што су одраз космолошког као и општијег људског виђења и сазнања. Наш песник спаја небо и земљу, небеске звезде, очи и сазвежђа, а зеленим небом додирује сунце, док оно пева птићима, над нама. То поетско небо омогућује му да лирски сагледа трансцендентно и да га понесено мисли у стиховима.

Димитријевић, лирски осетљив за светлости неба што наткриљују Земљу, обликује своју песничку космогонију. Свестан тавнила, које је “у нама и око нас”, жељан је светлости и сјаја:

„И изнесоше пред нас светлост.
И би светлост.
И зађе светлост међу нас, али нас не виђаше“

У старословенској и српској митологији, коју је млади Димитријевић проучавао – небо је примарно означавало облачно небо, спојено са земљом. Њему је било знано да је у нашој старини небо замишљано као двоструко: горње, ведро и сјајно, и доње небо облака,[470] па је то и доста успешно лирски уобличио.

У песми “Стајали смо на пропланку тишине“, изнели су нам најпре таму, па онда светлост, а затим “ветар вечности”, и најзад:

„Изнесоше пред нас земљу и воду
А небо је певало над нама

[469] Проф. др Првослав Ралић, *Поезија која пати и радује се чуду космоса и људи*, предговор књизи М. С. Димитријевића *Песме*, Београд, 2003, стр. 6.

[470] Ш. Кулишић, П. Ж. Петровић, Н. Пантелић, *Српски митолошки речник*, Београд, 1970, стр. 209-210.

И топлим сребром сликало
Цветове на ливадама нашим.
И би Земља“.

Земља и вода су, према Емпедокловом учењу, основни градивни елементи, које је Димитријевић овде престиховао. А небо које је певало нека је врста лирске квинтесенције; оно је језгриште, упориште и суштаство; скуп свега онога што је најбитније, понајбоље уређено и саздано. Небески свод је, и према Димитријевићевом певању, осут дивотним сазвежђима и звездама са чаровито треперавом светлошћу које величанском правилношћу свога распореда сведоче о чудесној снази и красоти васионских сфера. Својим огромним пространством, невероватним обасјањем и необичним складом, небо узвишено пева подижући “душу човечју изнад природе земаљске”, како би рекао Ђуро Даничић.

Небо је, према наведеним стиховима, *сребром*, које је иначе у симболичкој вези са Месецом — „сликало цветове“. А цветови купастог облика су стециште небеских активности и истовремено слика душевних врлина: Чистом светлошћу и сребром сликани цветови су на ливадама и пољима, која су лирска антитеза мрачном подземљу. “И би Земља”, скоро узвикује песник. Земља, као велика мајка, је у овим стиховима и универзални архетип родности, и симбол плодности и обнове.

“Изнесоше пред нас плодова свакојаких
И рујнога вина
И појаше жито у нама...”

Но, тек када пустише птице међу небеске сводове, развија песник Димитријевић слику даље: “пропевасмо, и никоше врбе у нама”. Песма неба, са птицама које су духови ваздуха, узлазак у етеричне просторе и ступање у више стање свести, спаја и потврђује певање и пропевање у бићу, заједно са ницањем апотропејских врба. У старој српској религији и митологији врбе имају врло угледно место, знао је песник Миодраг Павловић,[471] као и његов следбеник Милан С. Димитријевић. Наш астроном и песник посебно инсистира на врби и у наредном стиху (“И стадоше нас врбе пити и душом нашом капати”...), јер је врба зачарано дрво посвећено богињи Месеца. Она је, као кочоперна и бујна, постала магична шибљика — шибљика живота (Веселин Чајкановић);[472] а код словенских народа је чак и симбол напретка и подмлађивања.

Након овог мелодичног певања, слављења неба и узлета птице међу сводове, у песми *Свитање*, такође се причују угодни звуци небеских сфера: будиш се... “а небо пева птићима у гнезду”(...) док боје свићу “у огледалу

[471] М. Павловић, *Огледи о народној и старој српској поезији*, СКЗ, Београд, 1993.

[472] В. Чајкановић, *Речник српских народних веровања о биљкама*, Сабрана дела, књ. 4, Београд, 1994, стр. 59-64.

срца". Умилни тонови се разлежу, небо пева, чује се васељенска музика што је у складу са кретањем звезда, уз мешање мелодија (промена годишњих доба), и открива се својеврсни питагорејски лирски концерт.

У песничком свету и астрономско-научним погледима Димитријевића хроматологија има одговарајуће место, и углавом је у складу са постојећом традицијом, независно од нових продора који су се догодили захваљујући Кандинском, Хербину и другима. У појединим његовим стиховима небо је добило одређена колористичка означења што је повезано са космичким, делимично биолошким па и етичким симболизмом. При том основне бојене значајке су универзалнијег карактера, како у сазнајној тако и у онтолошкој, психолошкој и космогонијској равни.

"Кануло је небо плаво
Сунцем на небо зелено".

Овде плава боја неба има симболичку вредност. Поглед тоне у небеску плавет и губи се у неухватљиви бескрај и безграничје. Небо плаво сачињено од нематеријалне прозирности и празнине ваздуха, кануло је Сунцем, том врховном васељенском моћи, на небо зелено - небески непрегледно зеленило и биље, живот, боје и лепоту.

И у другим Димитријевићевим песмама (*На развалинама града*) небо се зазелени,[473] нарочито када човек испод раскошно разгранатог дрвета баци поглед навише, па се боја лишћа сједини и здружи са сунцем и плаветнилом. Песма *Дрво* лирски и симболички обједињује: звезде, небо, праскозорје, росу и слутњива свитања. То као да је неко особено васељенско дрво, можда нека врста Дрвета сазнања ("Зашто мрсиш звезде гранама својим — дрво?"). Гране се додирују са астралним сферама, па горњи део, чини се, симболизује дух и тело васељене, док је доњи у складу са вишеслојном природом човека и песника.

„Зашто зеленим небом сунце дарујеш — дрво?
Ил' зриш на сунцопаду подневних тишина?
Мирисом давнина обавијено
Грлиш плаветнило крилом висина".

Дрво у овој песми, и према традиционалној симболици, попут гаја, планине, камена — може само собом да оличава читаву васељену. Зелено, што је скоро подједнако удаљено од небески плаветног и од земаљски жућкастог, чини неку средњу величину и посредника између високог и ниског; према Гербранту, представља нешто умирујуће („подневне тишине"), освежавајуће чак; то је у много чему људска боја. Спајањем неба и земље

[473] Занимљиво је да зелена боја у народној симболици означава *сазревање наде*; зелена страна је „страна срца", што упућује на богато пулсирање живота, које у извесном смислу обележава дух оптимизма песника Димитријевића. – Ханс Бидерман, *Речник симбола*, Плато, Београд, 2004, стр. 448.

настаје мистична зелена боја, која истовремено комбинује хладну, плавичасту светлост интелекта с осећајном топлином жутог сунца те сажима у себи ученост, животну обнову и наду. Према речницима симбола, зелена боја „доживљава“ посебну почаст у књигама свете Хилдегард из Бингена, која понесесно пише о зеленилу и снази клијања, доводећи све то у везу са смарагдом. „Он настаје у цик зоре док Сунце излази (…) Сунце већ сија и биље тако пожудно упија зеленило као јагње млеко“.[474]

Са Димитријевићевим стиховима о небу преплићу се они о „последњим звездама“, „умрлим звездама“, сазвежђима, месецу, сунцу, астралној светлости... У том смислу најрепрезентативнија је песма *Ноћ под звездама* којом се завршава циклус *Огледало ока*. А у овом циклусу су, гледано у целини, понајвише „пропевали“ космички ентитети и изразила се њихова онтологија. Платани, који иначе фактички сежу до врха Милановог станишта, грле месец својим лиснатим рукама. Они су иначе својим стасом и растом моћни и величанствени, и у грчкој традицији симболизују ученост и знаалаштво. Нашем песнику, великом љубитељу класичне старине, познато је да су се у древној Атини академске расправе водиле под једним платаном; зато он овде, преко лиснатих руку обнове, хоће да споји нешто од те учености са тренутком осећајног даровања месеца девојци.

У средишњем делу ове песме видимо како се „звезде гасе лагано“ у очима просјака што кркља умирући; док све то опет „звезде гледају с неба очима невидећим“. Наведени стихови носе у себи нешто од трансценденције, јер се ту у једној поетској равни, астрално додирује са земаљским, а у другој, звезде, чије гашење само по себи означава смрт, умиру у очима просјака. Очи пак, које имају и моћ интуитивног виђења, ту су невидеће.

„Крик давно умрле звезде још одјекује горе.
Безвремља своја искром, птицама небо нуди“.

Димитријевићев песнички свет неба пун је тајанства. Њиме се разлеже крик умрле звезде, која као да изражава вид нестајања што се одједном поново враћа, пошто ће се услед коначности брзине светлости, експлозивни крик њеног краја бесконачно ширити васионом. У магијском поимању крик, заједно са одјеком, као да представља начин продужавања у безвремље. А птице раскриљеним небом што им се нуди, чини се, у ваздуху пишу песму стварања која покреће животворне енергије.

Сазвежђа, у првом делу песме, „трепере мирно“, и нигдинама палацају огањем праискони, што је вид очишћења па можда и одуховљења. Сазвежђа, као именоване групе сјајних звезда, јављају се у алегоријском виду на крају песме:

„По сазвежђима пада киша времена нашег
И прича давне приче у ноћима потоњим“

[474] Исто, стр. 448

Киша времена овде оличава силазак небеских утицаја, као и вид духовног откривења кроз приповести, и то у прекосмогонијским ноћима. А лирска слика неба, као дела универзума, наглашено је присутна у Милановом певању.

Лирски трептаји звезда

Мало је Димитријевићевих песама у којима не затрепери звезда, не огласи се неки свемирски ентитет, или не „заживи“ неко васионско биће. Звезде су му симбол вечног и постојаног, далеког и бескрајног; оне су извор светлости и анђеоски гласник чаробне лепоте највиших досега и *духовне* премоћи, као зрачни титрај наде у препотопском мраку, сукоб и сусретиште поетско-етеричног и материјалног.

У традиционалној симболици звезде су превасходно оличење „Иштар или Венере, као Зорњаче и Вечерњаче“.[475] Такав смисао имају и у појединим песмама Милана С. Димитријевића. Међутим, у подужој песми *Икар*, „бакарне звезде“ су и симбол прекомерних тежњи и трагичног узлета у висине; он је својеврсна митска персонификација душевног живота и заносног узмаха у више небеске сфере. Икар је, у Димитријевићевом певању, оваплоћење духовног ослобађања од стега и ограничења материје; он оличава прелазак из једне онтолошке равни у другу, и то у моменту када је „у кули заноћило оловно небо“. То тешко оловно небо је, у алхемијском смислу, нека врста тегобног “болесног” стања метала; у космичком: олово је метал планете Сатурн.[476] У духовном и онтолошком смислу: оловно небо је и један вид непрозирне телесне свести, а ми додајемо и непрепорођеног предикарског стања које ипак може бити предмет преображавања и трансформација. То и такво небо хладноћом је “прекрило храстове и звезде”.[477] Храстови су овде амблем богова неба, док су звезде знамење вечности и премоћи.

У завршној строфи читамо како су бакарни споменици усковитлали „бакарне звезде на небу боје ноћи“. Бакарне звезде и тавнина ноћи два су вида Димитријевићеве песничке и васељенске стварности. На усковитланим бакарним споменицима застала је „звезда стајаћица“, обраћа се он овде астролошким, краљевским звездама.[478] И ту у певању о Икару:

„Звезде се преко куле премећу
А очне дупље их не виде“.[479]

---

[475] Ц. К. Купер, *Илустрована енциклопедија традиционалних симбола*, стр. 201.

[476] Исто, стр. 118.

[477] М. С. Димитријевић, *Песме*, стр. 34.

[478] У астрологији то су углавном четири највеће звезде, које су и биле најважније у вавилонском календару: “*Алдебаран*, главна звезда у сазвежђу Бика, *Чуварица истока*; *Regulus*, из сазвежђа Лава, *Чуварица севера*; *Antares*, језгро сазвежђа Шкорпиона, *Чуварица запада*; и *Fomalhaut*, из Јужне Рибе, *Чуварица југа*”. — Ж. Шевалије, А. Гербрант, *Рјечник симбола*, Загреб, 1987, стр. 816.

[479] М.С.Димитријевић,. *Песме*, стр. 35.

Куле су симбол узлета и узмаха, али такође и будућности. Међутим, оне случају Икара и његовог лета, овде оличавају прелазак из једне равни у другу, из једног материјализованог модалитета бића, у дематеријализовани. Куле су у овом лирски астралном обухвату и продор до новог онтолошког нивоа; а такође оне су, заједно са звездама и бакарним звездама, својеврсно општење и комуникација између неба и земље, уз двосмерно кретање: икарски узлазак у астрално, али и силазак божанског и надљудског. У космогонијској симболици бакарних звезда и кула, коју је Димитријевић проосећао, сажима се светлост што зрачно избија из бакарног хеликоида и обавија сунце са истовременим уздизањем кула у небеске сфере.

У циклусу *Огледало ока* Димитријевић понајвише помиње звезде које повремено доводи у везу са сјајем неба (*Светионик*) и путоказањем, са сунцем (*Улица*), са категоријама времена и простора, лирско-интимистичким тренуцима (*Поглед из давнина*), другим расположењима и стањем духа, митским представама и сл. Звезде у његовим стиховима жаморе, оне се огледају (*Горско језеро*), бремене трајањем (*Ноћи*), залазе у очи, звезде плачу, бледе, мрсе се са дрвећем. У песми без наслова (циклус *Сабирање одјека*) звезде затитрају скоро у сваком стиху.

У претпоследњој песми поменутог циклуса лиричар претаче егзистенцијалну "самоћу у жамор звезда" и време мери "трептајима звезда". Поменимо да је Хусерл разликовао космичко мерљиво време од оног унутрашњег временског доживљаја. Може ли оно протицати брже или спорије? Да ли је бескрајно дељиво? Има ли зрнасту, тренутачну, структуру у смислу делића трајања.[480] И трептаји звезда су један променљиви процес. Да ли и он, како Милан лирски запажа, може бити у функцији мерења времена?

"Урастао у звезде посматрао сам
бој звезде и облака
А звезде су биле далеко..."[481]

Звезде су, као симбол духа и светлости, у сукобу са материјалним снагама и мраком. Оне у наведеним стиховима војују са облацима, који су тамни и настоје да покрију звезде, али оне су далеко, предалеко. Пошто су звезде далеко, у бесконачју, песнику остаје:

[480] Ово указивање о времену на асоцијативном хоризонту има Андрићево виђење пролазности и тренутка као таквог : „Са страхом, са осмејком, са задовољством готово, гледам како минуте протичу. И у даљини непојмљиви и безимени тренутак када ће канути последња минута…"

[481] М.С.Димитријевић,. *Песме*, стр. 45.

“Само сажети сјај[482] крлетке
Само далеко брујање тишине.”

У овој песми наш астроном, по мишљењу филозофа Првослава Ралића, узорно разоткрива и разазнаје положај човека у космосу. Напред наведене стихове о крлетки и брујању тишине он коментарише истичући да ту самоћа и тишина нису усамљеност и ћутање. “Сами смо у безбројју. Тишина величанствено брујн, прегршт таме је у зеницама ока, звуком дочекујемо раслојавање простора. То су наше потраге за коренима...”[483]

У две песме *Јут*ро и *Светионик* из истог циклуса *Огледало ока*, изразитије су присутни симболи звезде. Из почетног дела прве видимо како се у рано јутро разлаже ткиво мрака и диже се са *биљородних поља*.[484] Песник је овде вешто употребио неологизам “биљородни” пун слојевите симболике. Сама новотворевина је доста успешно, скоро природотворно саздана, у складу с неким основним правилима грађења речи. Овај и други слични примери, са мањим изузецима, показују Димитријевићеву склоност за избирљивије неологизме. Он се, насупрот мало превазиђеној филолошкој традицији, прилично спретно служи стваралачким језичким поступком у обликовању нових речи, на шта овде узгред указујемо.

Биљородна поља у песми *Јутро* указују на животну силу, јер је симболика биља у тесној вези са животодавном плодношћу растиња и „великом мајком“. Песник Димитријевић то овде повезује са митским представама и астралним култом:

„Свака звезда украде део
Однесе га до црних извора
Ноћ да вида“.[485]

Звезде као симболично присутна божанства, узимају, краду део са тих богатих биљородних поља, и носе га до црних изворишта мрака — прекосмогонијске ноћи и пренаталне таме да их на свој начин видају и лекују за нова *јутра* и свитања.

Завршни део песме *Јутро*, која следи астралну и светлосну симболику, почетне стихове окреће у интимистичком смеру. И ту се догађа „ускрснуће светлости“ док земља гори:

---

[482] Занимљиво је да је писац ових редова, далеких седамдесетих година прошлог века, у локалној периодици Лесковца, објавио песму *Сажети сјај,* у којој се такође помиње *крлетка*, космички ентитети и бескрај. Ти стихови касније прештампани у књизи *Све је љубав*, са којима и почиње други циклус песама “Сажети сјај”, могу се довести у асоцијативну везу, што је занимљиво посебно са становишта блискости књижевно-поетских погледа. — Види: Н. Цветковић, *Све је љубав*, Лесковац, 1979, стр. 17.

[483] Проф. др Првослав Ралић, *Поезија која пати и радује се чуду космоса и људи*, предговор књизи *Песме* М. С. Димитријевића, стр. 9.

[484] М. С. Димитријевић, *Песме*, стр. 52.

[485] Исто, стр. 52.

„Само прегршт таме у твојим зеницама
Само твој шапат замућен у звездама
Само твој додир на мојој руци“.

У тренуцима нежних љубавних драгања гусне се прегршт пренаталне таме страсти у зеницама, а шапат драгане бива *замућен у звездама*.

Други део песме *Светионик*[486] такође је озрачен лирско-интимистичким духом и у знаку је светлости, сјаја неба и звезда. Након спиралне светлости што се уздиже изнад плаве ноћи, необична „камена сазвучја светлости маме / као песма давних сирена“. Помен сензуалног мириса жене из претходне строфе доводи се у везу са женственим завођењем сирена и искушењем. И тада су „очи упаљене звездама“, каже песник. Очи, које су и општији симбол интелектуалног опажања, упаљене су звездама што су “очи ноћи”, али и извор светлости и сјаја:

“Закључан у многоцени сјај неба
На стражи до последње звезде”

Небо је, као и звезде, у Димитријевићевом певању, очитовање светлости и вековитости. Очи су у овој песми многозначни симбол устаљеног реда у космосу, без могућности лутања и “залутаја” својствених смртнику.

“Са мојим погледом ти знаш
Где је залутај а где прави пут
За вечни људски дом.”[487]

Наглашено присуство астралних симбола у *Светионику* на одређен начин сугерира идеју о вишем, узноситом и вечном, за разлику од физички приземног и видљивог света.

Песма *Огањ*[488] почиње занимљивом кованицом и сложеним питањем односа негативног принципа — *сенке* — насупрот позитивном — сунцу (огњу):

„На звездометинама простора
Не виде се твоје сенке.
Зашто их поклањаш нама?“

Питање о сенкама, које делимично залази и у домен фолклорне баштине, поновиће се још једном пре помена звезде. (“Зашто сенкама завијаш оне / Што не схватају шта си наумио”). А онда следи лирска поента са

[486] Исто, стр. 57.
[487] Исто, стр. 57.
[488] Исто, стр. 63.

експлицитном тврдњом: “Звезде немају своје сенке”, и претпоставком – питањем са повећом поетском набојитошћу:

„Или је можда ноћ њихова сенка,
Којом трепере на пучини чежње“.

У народном сујеверју и вештичлуку, који се повезује са ноћним присенима, сенка често представља душу онога коме припада. У размахнутој космичко-поетској визији младог Димитријевића, далеке и зрачне звезде немају своје сенке, па им је тамни фон ноћи можда основа која им омогућује да сјајновито затрепере на метафоричној „пучини чежње“.

Првослав Ралић у ширем поетичком контексту коментарише и ситуира песму *Огањ* и указује да песник Димитријевић усклађује велики број разноликих ентитета, које чини смисленим свакидашњим говором,[489] а при том не излази из песме, већ „говори о другима и о своме *ја* али на песнички чудесан начин”.[490]

На крају књиге налази се можда понајбоља интимистичко-љубавна песма *Поглед из давнина*,[491] упућена непознатој:

“У тихим, звезданим ноћима
Тражим твој поглед. Непозната. ”

Али наш научник и песник, који помало лирски и поетички следи Волта Витмена што је у “тишини дизао поглед ка звездама”, у сличном тону започиње свој студијски прилог, помињући бацање погледа “на звездама осуто ноћно небо”.[492]

Очи Непознате о којој надахнуто пева су „две давне ноћи“ што су у погледу нашле свитања.

„Звезде су бледеле на несташној води
Огрнуте ружичастим копренама
Давне зоре, која је свитала“

Поново се у средишњем делу овог певања лиричар Димитријевић враћа звездама у духу наше фолклорне традиције, али и хомеровске ружопрсте зоре. У завршној строфи, док лик непознате путује далеким

[489] Према Ралићу, песник из свакидашњег говора извлачи глас – поруку битнога: “нашег космичког и људског станишта, аскезе и гозбе, непристајања на вечно у коме нисмо важан глас нити на бесконачно у коме нисмо моменат личне и светске везе”. — П. Ралић, *Поезија која пати и радује се чуду космоса и људи* (предговор), стр. 6.

[490] Димитријевић, према Ралићевој интерпретацији, из целине света издваја и уочава “да звезде, за разлику од човека, немају своје сенке или је можда ноћ њихова сенка, којом трепере на пучини оним најљудскијим: чежњом”. — Исто, стр. 6.

[491] Исто, стр. 85.

[492] М. С. Димитријевић, *Постанак и развој универзума*, стр. 3.

тишинама, „Звезда га звезди искром додаје“ у раскошним и тихим звезданим ноћима. И на крају, тај поглед драгане осут звездама “из давнина благослов” песнику дарује.[493]

У песми *Горско језеро*[494] где је увир горских извора, долазе звери да пију воду, виле да се купају, те утве златокриле:

> “Ту звезде долазе да се огледају.
> Понека се омакне и падне.”

Горско језеро Димитријевић приказује као огледало свемира, где и јутра долазе росу да захвате, а ноћи да нађу свој мир. У њему звезде се огледају у самопрепознавању и магијски залазе у царство обрнутости. Нека звезда се при том огледању, пратећи осу светлости, омакне и падне. И тамо где падне “никне водени цвет” који оличава читаву васељену и човеков микрокосмос, а врбе што симболизују зачарано дрво посвећено богињи месеца, нагињу се да “чују његову причу”, дочарава нам песник ту мало необичну космичко-поетску слику звезде падалице или метеора. Лирски трептаји звезда симболички се додирују и преплићу са васељенским светилима, са етеричном судбином, фолклорним, *прошлим*, звездозорним (*давне зоре*), уз Миланове астралне персонификације.

Певање о Сунцу

За експлицитну поетику Сунца песника Димитријевића је занимљиво што за научно-популарни прилог[495] о овој звезди, као мото узима стихове Смиљане Ђуровић: “... живимо само зато што нам је у венама сунчана светлост / опомињем вас”, који су нашли места и у антологији *Космички*

---

[493] Приликом сарадничког прочитавања разматрања песме *Поглед из давнина* Милан је осетио потребу да аутопоетички промисли и студијско-поетски домисли шири контекст онога што га је надахнуло за напред анализиране стихове: *Загледаност у звезде је својеврсни поглед у Прошлост; јер због коначне брзине светлости она је са њих кренула према нама пре онолико времена колико су светлосних година удаљене; односно, песнички, на звездама је, када их данас видимо, магновена копрена неке давне зоре из времена када је њихова светлост кренула према нама. Исто тако, ако би нас неко можда гледао са удаљене звезде довољно снажним инструментом, видео би Земљу и догађаје на њој у оном тренутку када је светлост са наше планете кренула према њему. Слично песнику Енценсбергеру, запитаном: међу којим звездама данас лута поглед астронома Месијеа о коме надахнуто пева (кога у време писања ове песме нисам познавао, али су ми биле знане основе науке о природи), и ја у астралним просторима тражим поглед који је ка звездама управила нека лепотица из прадавних времена, а који можда још незнано лута васељенем, па је неко тамо евентуално може видети…* Из овог Милановог аутопоетичког фрагмента се недвосмислено јасно види како стваралачки прожима научно студијско и лирски имагинативно (23. мај 2010).

[494] М. С. Димитријевић, *Песме*, стр. 55.

[495] М. С. Димитријевић, *Наша звезда Сунце*, (3. вршачки астрономски сусрети), *Геа*, годишњи билтен Природњачког друштва, Вршац, 2003, 3, стр. 25.

цвет.[496] Следећи наведену опомену поетесе, наш научник и песник се пита: шта би се догодило када би Сунце изненада нестало са неба. И на то питање одговара једном апокалиптичном поетском сликом и визијом: "Земља би утонула у мрак, који би једва разгртала слаба светлост звезда". Тада би се угасили Месец и друге планете, пошто оне светле захваљујући одбијеној Сунчевој светлости; реке би, супротно животној и поетској представи из *Књиге проповедникове,*[497] "престале да теку, ветрови да дувају, а океани би се заледили све до дна". Потом би гасови из атмосфере почели страхотно да се трансформишу у течност, а онда да се смрзавају, и то све док "огроман ледник од смрзнутог ваздуха не би прекрио беживотни свет, на коме би температура била нешто виша од апсолутне нуле".[498] Ова стравична слика, напомиње Димитријевић, не би требало да застраши него да метафорично и упечатљиво покаже "шта нама Сунце значи и колико зависимо од њега". А Антон Павлович Чехов, кога је Милан радо читао, добро примећује: да када сунце сја "и на гробљу је весело".

Слојевита и вишезначна симболика сунца провлачи се кроз више песама Милана С. Димитријевића и засветли, а понекад и у пуном сјају сине, у сваком од шест циклуса. У првом делу подуже песме о Икару, на пример, присутна је светлост сунца у лирско-метафоричном преплету са небом и звездама. У певању о граду у наредној песми *На рушевинама града*, такође, затрепери Сунце заједно са звезданом пеном на биљу. У последњем циклусу *Видарица времена* обасја „озар сунца" које сјаји и у другим бројним Димитријевићевим стиховима. Сунце је тако сплет разигране светлости; оно је крв и сок што се претаче у биље. Али песник истовремено види и прерану смрт сунца на крововима; а у песми *Ноћи* крик сломљених крила пева сунцу.

У *Икару* песнички субјект "обрастао у небо"[499] види како се "дуж груди напуклих од бескраја" таласа простор. Простор је ту артефакт песниковог запажања и креативног мишљења. И он користи прилику да у том контексту, након лирске слике о миловању ветра "удовима", изложи део своје поетике путовања:

> „једини скитник и потуцало
> на путевима без одјека"

Иначе наш песник који свој субјект преобликује и у немирника Икара, велики је друмовник и узносити светски путник, са изграђеном имплицитно-лирском и експлицитном поетиком путовања Земљиним шаром, као и по духовно-астралним просторима.

---

[496] С. Ђуровић, *Опомена*, у књизи *Космички цвет*, стр. 31.

[497] "Ветар се на југ креће, на север окреће, па се опет обрће и обртања своја вечито понавља... Све реке у море теку, а море никако да се препуни; и оне и даље теку куд су текле." — *Библија — Стари и Нови завет*, Будућност, Нови Сад, стр. 442.

[498] М. С. Димитријевић, *Наша звезда Сунце*, стр. 25.

[499] Исто, стр. 32.

„Пружио сам руке
да пехар светлости уснама принесем
чинило ми се да дирам шакама Сунце...“

Две пружене руке су истовремено софија и динамика: мудрост и делање. А због положаја — пружене — оличавају добродошлицу, јер треба да благословени пехар светлости принесу уснама. Тај величански пехар симболизује васељенску просторност и једну врсту духовног тријумфа. Док додир Сунца шакама упућује на животодавну моћ што долази са зрачних небеса.

У помало интимистички озраченом певању о “видарици времена”, Димитријевић складно укључује вишезначну симболику Сунца. Пошто је суптилно поменуо питоме сенокосе на којима су “ватровале” булке, вешто дочарава стасити храст што укорењен у преплодну земљу:

„блажио је озар Сунца
И твој слаповити додир
док смо тражили ускрснуће“[500]

Животворни “озар Сунца” се у овим стиховима стапа са слаповитим додирима, на путу до ускрснућа. Сунце се појављује као поетски симбол ускрснућа и поновног рађања да би овековечило један трен узајамних предавања, што је “узидан” у време (“очуван до увек”). Као да они што се предају у љубави — упијају сунчеву есенцију попут зрневља сунцокрета. Сунце је у овој поетској визији, заједно са храстом, упоришно стабло живота што се поистовећује са зрачним “озаром”. У српској фолклорној традицији храст је скоро свето стабло па су стародревни примерци имали култни смисао. То је Димитријевић знао још од раног детињства и првих сусрета са горостасним храстовима „записима“, са усеченим (или прислоњеним) крстовима уз њихова дебла.[501] Виђење и снажан доживљај једног таквог огромног храста што је од тада затрајало у њему, овде се уобличило у сугестивну поетску слику моћног и узвишеног храста, који сада дуговечношћу и висином у духовном и моралном смислу, блажи обасјање и радост Сунца љубави. Али истовремено и слапова нежних интимистичких додира на путу до лирско-осећајних ускрснућа.

У краћој песми без наслова сунце се у пуном сјају јавља у сплету (песникова одредница) кише, дуге и вечности.[502] У почетним стиховима киша се придружује симболици дуге и светлости. Она је често оличење родности, плодности као и духовног откривења:

---

[500] Исто, стр. 80.

[501] У одељку *Поезија и поетика путовања* описан је први Димитријевићев сусрет са величанственим храстом — “записом” у селу Братмиловцу код Лесковца, на југу Србије. О том храсту су се испредале свакојаке чудесне приче које су разгоревале песничку имагинацију.

[502] М. С. Димитријевић, *Песме*, стр. 53.

„Киша
Сплет разиграних капи“

Она као божански благослов силази разиграним капима очишћења, блаженства и родности. У старогрчкој митологији први божански пар били су Небо и мајка Земља. При том Небо, које обгрљује Земљу, оплођује је кишом што је на њу шаље, односно, како пева грчки трагичар Есхил, кога је Димитријевић читао у младалачким данима: “Киша, падајући с неба, обремењује земљу, те ова рађа биље и жито за човека и звер.”[503]

Дуга, је пак чаровити мост што спаја небо и земљу и представља сусретиште и стециште овог света и рајских предела, у Димитријевићевом певању је „сплет распеваних боја“. Она је зраковита афирмација светлости и својеврсна небеска слава, али и преображење, па и означење различитих стања свести. Док је Сунце „сплет разигране светлости“, који овде симболизује универзални принцип у манифестацији, као и нови живот. Та разиграна сунчева светлост је првостворена и има моћ да разгони силе таме и зла, па је и извориште свеколике доброте. Зато Милан с посебном радошћу пева о Сунцу као животодавном небеском светлилу, које и у староруском пантеону има истакнуто место.

Замамна светлост и лепота Месеца

Милан С. Димитријевић у неколико махова пише студијски, научно-популарно и публицистички[504] о Месецу, док га много чешће помиње у контексту бројних написа и прилога из астрономије, космологије[505] и др. У тим студијским и популарним текстовима захвата и додирује и нека експлицитно-поетичка питања космичког у својој поезији.

Студијски прилог о Месецу[506] започиње подужим цитатом узетим из текста Камија Фламариона, који је у много чему подударан са његовим лирским и поетичким представама о Месецу. Димитријевићу као астроному је прихватљив па можда и присан Фламарионов метафоричан исказ да је светлост Месеца била прва астрономска светлост. Наука је, пише даље Фламарион, “почела обасјана његовим сјајем и од столећа до столећа, освајала је звезде и безмерна пространства космоса...” Наш песник доста често пише о далеким, бескрајним и бесконачним космичким и астралним просторима којима је и лирски-емотивно обузет.

---

[503] Е. Теодосију, В. Н.Маниманис, М. С. Димитријевић, П. З. Мантаракис, *Геа, Уран, Хелиос и Селена – Три главна небеска тела и небо у старој грчкој космогонији*, Зборник радова конференције *Развој астрономије код Срба VI*, Београд, 2011, стр. 585-603.

[504] М. С. Димитријевић, *Друга страна Месеца*, „Школарац“, 1998, III, 24.

[505] Проф. др Милан Димитријевић, *Границе космологије*, „Свест“ (Conscientia), часопис за проницање у тајанство свести, душе и твари, Стара Пазова, год. IV, бр. 10, стр. 58.

[506] М. С. Димитријевић, *Месец, Васиона*, 1992, XL, 2, стр. 30-36.

У поетички осликаном цитату Фламариона, што је истовремено и мото читавог текста, јер наговештава његов дубљи смисао и сврху, Димитријевић и као лиричар, издваја оно што се односи на "благи и смирени сјај Месеца", који је ослободио и растеретио наш дух од земаљских веза и спона, присиљавајући нас и упућујући да мислимо о небеским просторима. А у стиховима опет помиње тихе звездане ноћи и благи смирај месечеве светлости.

Астроном и песник Димитријевић надахнуто пева и пише о чарима и лепоти Месеца. У поменутом студијском прилогу истиче да је за аматере који располажу малим телескопом, Месец вероватно „најлепше од свих небеских тела, с обзиром на обиље детаља који се могу видети на њему".[507] Овај став нашег учењака такође има свој поетички смисао и значење.

У традиционалној симболици Месец се, као и у певању М. С. Димитријевића, повезује са универзалним постојањем као и са ритмом живота и цикличног времена што није само ток. Време, које је једна од најчешћих категорија песниковог мишљења, понајпре се мерило лунарним фазама па је оно и својеврсно периодично претварање. У Димитријевићевим стиховима Месец симболизује време које пролази, али и вечност па и непрестану обнову; а повезује се и са женственим и судбинским, са сазнајним и имагинативним. Понајчешће Месец у његовој књизи песама, као и у каснијој антологији стихова о космосу, метафорички призива и оживљава лепоту, суптилни лиризам и просветљење у срцу и мислима.

Након певања о Марсу, планети црвенкастог сјаја, Димитријевић се непосредније обраћа Месецу у коме као да види укупност слике човековог постојања на земљи. Месец ту у већој мери представља тамну страну природе, али и унутрашње знање па и нешто ирационално.

„Месец бахато плази
Језик окрвављен постојањем
Ономе што греје се на месечини"[508]

Месец који има превласт над водама, облацима, кишом, овде, у преносном смислу, плази језик. То плажење језика у просторима древног истока, чију је филозофију Димитријевић настојао да упозна, оличава вид изласка из мрака и тавнила на светлост, а носи у себи и апотропејски смисао. За Месец који је у традиционалној симболици *око ноћи*, наш песник каже: „Око — тамница звезда".

Око ноћи и тамница звезда:

„Иште у огледалу мрака
Дубоком као дебело море
Тајну погинуле светлости"

[507] Исто, стр. 31.
[508] М. С. Димитријевић, *Песме*, стр. 75.

У овом сетном певању о Месецу, у контексту "сатрулих давнина", светлости, које оличавају првостворено и васељену, — гину. Тако се још једном показују дуални видови манифестације светлости и таме и Месеца као мушког и женског принципа.

У стиховима о тражењу (истоимена песма) и тражитељу Димитријевић доста складно повезује ловиште жудњиво усмерено ка овосветским циљевима, симболику жира која оличава родност и бесмртност, са вечношћу и Месецом. При том користи смело и оригинално поређење у обликовању слике о тражитељу који пребира мисли "као бројанице од црног жира".[509] На то надовезује поређење ловишта које је "велико као разум", имплицирајући да је Месец једно од божанства мудрости у улози мериоца времена, или сведока вечности.

„Но треба учинити корак
Ка сивом крају вечности
Заталасати бистри прах
Свога Месеца".

Нога и стопало којим ваља учинити корак, према једној лирској представи, су лунарни симболи; они, на пример, код Кинеза навештавају мерење времена или одељак времена, и то на „сивом крају вечности", како Димитријевић поетско-колористички именује свеукупност времена без почетка и краја. Да ли сива боја овде означава жалост и потиштеност безвремености? Или можда упућује на прах, пепео и трошност свега људског, у односу на вечност лунарног, песник оставља *отвореним* да сваки читалац домисли... Ни нешто ведрији, заталасани „бистри прах", чини се, не нуди коначно разрешење и исходиште, већ усмерава на непрекидност кретања и промена "свога Месеца", као субјективног, интуитивног, унутрашњег знања, доживљаја и виђења света.

У завршном делу књиге (циклус "Видарица времена") Димитријевић интимистички интонира песму *Сан*,[510] помињући тиху шапутавост Месеца. Ту он, такође, укључује већ раније помињане општије категорије мисли (време, вечност), космичке и друге ентитете, са можда нешто више сликовито-фигуративних појединости но у другим певанијама. У почетном делу песме причује се нежни шапат усана драге, који заустављају "старе таљиге времена" и то само за тренутак. Апострофирање тренутка као да упућује на неки лунарни женски вид времена. Таљиге времена имају атрибуцију љубави и повезују се са радосним осмехом сна, док: „Ноћ плашљиво застаје на свом путу / тихо, шапуће Месецу дахом вечности". Ноћ је овде, и поред бојажљивости, на сврховитом путу, и означава стремљење ка љубавно нежнутљивом, шапутавом Месецу. А шапутање је у знаку животодавног даха вечности и духовних моћи љубави.

[509] Исто, стр. 31.
[510] Исто, стр. 81.

Средишњи део песме *Путеви*, значајне за поетику путовања М. С. Димитријевића, која би могла да се нађе и као нека врста лирског пролога на почетку одељка о велепутнику и друмовнику, дочарава слику о далеким иреалним водопадима што "Месец глођу"; док "седеф засипа даљине". И поред тога што Месец симболизује постојање, бесмртност и вечност, у Димитријевићевим стиховима имагинарни, можда небески слапови раскошно засипају далека пространства.

Замамне и заводљиве светлости и лирске чудовишности месеца у Димитријевићевим стиховима у много чему се укрштају и тешко је ту разлучити њихов симболички смисао од сликовно-метафоричних представа.

Црвенкасто-рића планета Марс

Песник Димитријевић поетички помиње машту научника, писаца и сањара у вези са питањем: да ли на Марсу, о коме пева, постоји живот.[511] Многи су донедавно сматрали да је поменута планета насељена, "можда чак и разумним бићима". Међутим, тек је динамичнији развој космичких истраживања омогућио да се Марс боље упозна. И то потпуније него што смо, "до почетка космичке ере познавали Месец", зналачки прави поређење наш песник и астроном.

Након помена космичког брода „Маринер-4", Димитријевић указује на драгоцена открића „Викинга" 1 и „Викинга" 2. И у складу са лирским виђењем ове црвене планете, детаљније колористички описује место и тло на које је слетео „Викинг" 1. То је пустиња засута камењем, "а боја тла је црвенкасто-рића, због присуства оксида гвожђа". У песниковим представама Марс је, са мало наглашенијом симболиком рата, "крвава тачка"; а њено име звезду "руменилом хвата". Научна открића, која Димитријевић помно прати, проширила су представу о тој бојено озраченој планети. Зато три деценије после песме *Марс*, захваљујући новим сазнањима, пише да, због учесталих пешчаних олуја што у висину дижу "ситне честице са црвенкасто-риђе површине планете, небо на Марсу има ружичасту а не плаву боју". Овако дочаране активне боје умногоме се подударају са динамично-ратно-митолошком визијом тада младог писца.

При крају чланка о овој планети Димитријевић визионарски предвиђа да ће се можда ускоро, почетком трећег миленијума, у који смо запловили, на Марс спустити космички брод са људском посадом. "То ће бити прва планета на коју ће ногом ступити човек у својој вековној тежњи да се са Земље вине ка звездама",[512] закључује помало лирско-поетички.

Планета Марс, о којој младалачки пева Димитријевић, је нама најближа од спољашњих планета и заједно са Сатурном и Јупитером вија се међу звездама на ноћном небу. У његовим стиховима *Марс*,[513] како је и

[511] Др Милан С. Димитријевић, *Викинзи на Марсу*, „Школарац", јануар 1999, IV, 22, стр. 22.

[512] Исто, стр. 22.

[513] М. С. Димитријевић, *Песме*, стр. 74.

насловио песму у циклусу *Плуг времена*, оличава мешање и преплитање неких од суштинских сила космоса, природе, историјских и митолошких сазнања, са овоземаљским, миротворним или милитаристичким тежњама и збивањима. Марс је ту, и поред "крваве тачке", представљен углавном персонификовано, делатно и мужевно, са страшћу умног бића и оптимистичком надом, уз пацифистичку поруку.

За нашег песника, Марс је *крвава тачка* што небом следи свој пут, а "име њено звезду руменилом хвата". Уводни стихови су колористички црвено, румено и још снажније: крваво обојени. То је у складу и са симболиком ватре, огња, пламеног југа и наоружаног мушкарца-ратника кога и оличава. У односу на Сунце, у „језгришту" нашег планетарног система, Марс је *крвава тачка*, што, према симболици крви, може да значи и један животни принцип и снагу у законитом васионском кретању. Руменило што звезду хвата у складу је са активним принципом, сувереношћу и ватреним хтењем да буде планета мира:

"Са ужасом чедо Фобос син је следи
Силином у бескрај пробија им врата"

У Димитријевићевој филозофији и поетици простора и времена: бескрај, бесконачност, вечност, безвременосно и сл. имају важно место. Он је на трагу уверења да је неограниченост, бесконачност, интуитивно присутна скоро у сваком човеку. Зато се, у наведеним стиховима, силином продире у неограничено, у оно што је изван свих граница, и пробијају се врата, да би се отворио пут у нови живот. Врата су истовремено симбол наде, знао је песник Димитријевић, и у наредним стиховима оптимистички отвара перспективу:

"Али ипак надом сијају погледи
Оплођена умом биће једном схвата"

У тој нади што сија, присутно је нешто од онога што сличи стварању васељене, или зрачности новог живота и праисконског интелекта. На то упућује и следећи стих, који говори о оплодњи умом, што је врхунац и исходиште једног стања и најава наредног. Јер тада ће Марс "бити планета мира / И никад никад неће бити рата", скоро програмски поручује песник.

Црвенкасто светло планете Марс, жарко попут пламена, допринело је да је она у римској митологији постала амблем рата, оличење ватрене жеље, страсти и снаге. У фигуративном смислу, зна Милан из класичне старине, Марс означава бој, борбену буку, смелост, агресивност... Зато га на поетски начин доводи у везу са Фобосом, који је персонификација ужаса, заокружујући тако слику о ратничкој моћи и сили.

Са стилско-формалног становишта, песма *Марс* је једна од релативно ретких у којој се појављује рефрен:

"Хтела би бити планета мира
А названа је планетом рата".

У овом случају рефрен има улогу да појача емоционалност, као и да оснажи поруку и још више истакне поенту на крају песме. Уз то, наведени рефрен више богати семантичко-емоционалну озрачености него што доприноси јединству тоналности стихова.

Чаровит светлосни траг метеорита

Димитријевић, почетком седамдесетих година, са све већом пажњом проучава поједине свемирске и астрофизичке појаве и проблеме; интересује се за космогонијске теорије, учења и митске представе о пореклу и постанку света, човека и универзума и пева о васељенским збивањима и размерама. Метеори и метеорити тада заокупљају његову студијску и песничку пажњу, поред осталог и због чаросног светлосног трага који остављају за собом, при продору у високу атмосферу. Лирско лебдење метеорита у зраку, који се веома много загреје и јонизирајући подстиче светлосне појаве, побуђивало је Димитријевићеву научно-истраживачку, као и песничку имагинацију, што посведочава и песма *Метеорит*.[514]

Метеорит је, према његовом лирско-метафоричном виђењу, "каљен у огњу прапочетка" и прошао је кроз извесно очишћење и преображај. Димитријевић се играо и поигравао са просторима који могу да буду васељенско средиште и место узајамног општења. Као такав, метеорит је од ситних "честица ничег" исплео:

"Танку копрену бесмртности
Под којом се таложило време"[515]

То плетење и испредање стања вечног живота из — ничег — унеколико је блиско древној источњачкој филозофији и мистичној контемплацији. Уз то, додирује се и са неоплатонистичком традицијом бесмртности, према којој је циљ опстајања изван времена, или под талогом времена, како поетски назначава песник.

У завршној строфи песник сликовито истиче кристалну кап времена "коју ће разбуктати у море". Кристал, као и метеорит, носи у себи нешто од чистоте и самосветлеће снаге духовног савршенства; у симбиози са временом ствара лирску представу о безвременој егзистенцији, изван асиметрије прошлости и будућности, која је и ван живота. Живот је тада, као и метеор и метеорит, у возносећем самораздевању које вуче ка дну и, у једном моменту, манифестује се у виду кристалног *над-живота*.

[514] Исто, стр. 73.
[515] Исто, стр. 73.

КОСМИЧКО–ПОЕТСКЕ И ПОЕТИЧКЕ ВИЗИЈЕ, СА ОСВРТОМ НА „КОСМИЧКИ ЦВЕТ“

Певање о космосу, свемирским и небеским[516] просторима, дневним и ноћним звездама,[517] метеорима, репатим кометама,[518] универзуму, а у новије време о астрономима и њиховим инструментима и освајању васионе, има доста дугу традицију у нашој књижевности. Та богата баштина се протеже од нашег фолклора и народне лирике и епике (*Почетак буне против дахија*), великог Његоша (националног и космичког песника), преко космизма романтичара (Лаза Костић), бранковско–стражиловског смера (Црњански, Раичковић), до неосимболизма (Бранко Миљковић) и наше неоавангарде и сигнализма (Мирољуб Тодоровић).

Филип Вишњић је један од најбољих Вукових певача, а његова изванредна песма *Почетак буне против дахија* има непролазну уметничку вредност. У овом индивидуализираном епском певању појављују се небески знаци и збивања који су, у приличној мери, слични космичким догађањима у класичним еповима. „Чудесне небеске прилике“, везане за помрачење месеца и сунца, те за комете и грмљавину громова у зиму – на известан начин најављују подизање српских устаника на оружје. Те небеске и божанске знаке народни песник врло успешно повезује са драматичним и набојитим догађајима на земљи. Помрачење сунца је, према православном народном веровању, означавало велику несрећу за Србе, а помрачење месеца за Турке.[519] Астроном Милан Димитријевић, стручно пише о поетским везама небеских прилика са драматичним догађањима на земљи. Своје разматрање почиње указивањем на запис из дела апостолских: сунце ће се претворити у таму и месец у крв пре него што наступи велики и славан дан Господњи. При том, истиче да је човек вазда тражио у небеским приликама везу са дешавањима на земљи, и то, поготову, међу ратарским и сточарским народима који су упирали поглед у небо. Српски епски песник је у *Почетку буне против дахија* "тражио на небу знакове за долазеће догађаје". У песму је ставио помрачење месеца, комете које оличавају крваве барјаке што по небу "иђаше". Према Димитријевићевом тврђењу, уочи самог Првог српског устанка 1804. године, није било комета, већ "коју годину пре тога", а да се 1805. године видела комета "Бијела", коју је открио Жан Луј Понс.[520] При

---

[516] “То не бјеху небесни громови”, пева Његош у *Огледалу српском*, LII, стр. 313.

[517] Сликовит израз “звијездо дневна”, Његош употребљава на свој космогонијски начин за Сунце “Поздрављам те дивна звијездо дневна” – *Биљежница,* 137.

[518] “Дужност ми је гонит репату комету, / за њом врат ломити…”

[519] Н. Цветковић, *Погледи Милоша Црњанског на Његошеву стваралачку личност и појаву*, Научни скуп “Филозофска и друштвено – политичка мисао Његоша”, САНУ, 20-21. новембар 2003.

[520] Др Милан Димитријевић, *О вези небеских прилика са дешавањима на земљи*, у публикацији Драгослава Васића и Наде Јакшић, *Вожд Карађорђе и српска револуција*, Топола филм, 2003, стр. 79-80.

крају овог прилога пише о увреженом веровању да небеске прилике обележавају смрт, али и рођење значајних личности.

Помрачење Сунца, према астрономским тумачењима, слепи песник истиче као најстрашнији небески знак – "као оно последње чиме је небо захтевало од Срба да се дигну на оружје, као један знак који у ствари најављује несрећу и у православљу – (а) вероватно је хтео да каже – ако се не дигну на оружје и не ураде оно што свеци траже".[521]

Његошев језик и говор је, по оцени Исидоре Секулић, доиста једна васиона ка којој се "лети умнијем крилима". Њој су се причули они познати Његошеви стихови: "Ја умнима летим крилма / око сунца и планетах".[522] Космизам Његошеве филозофије понајвише долази до изражаја у *Лучи микрокозми*, у којој као да се назире траг и тајанствена моћ лирике, а све то опет повезује се са врачарским чарима изазовних Његошевих лирских места у којима су присутна небеса, космичке визије и даљине.

Његош је звездозорник наше поезије и један од најзнаменитијих космичких песника. Владика Раде, песник *Извиискре*, присно је везан за "мага нашег романтизма" – Симу Милутиновића Сарајлију и космичко у његовој поезији. Надахнута лирска понесеност и космизам Лазе Костића пак пун је поетске неутољивости и развигорене чулности.[523] Попримајући нешто од Костићевог лирског размаха и понесености, Црњански је двадесетих година 20. века донео нове поетске садржаје озрачене етеристичко-суматраистичним и космичким.[524] У песничкој космогонији Његоша, етеристичкој узлебделости Бранка и космичкој и суматраистичко-стражиловској обузетости Црњанског као да владају сличне васељенске законитости. Родословна лоза којој припадају Сима Милутиновић Сарајлија, Његош, Бранко Радичевић, Лаза Костић и Црњански,[525] била је предодређена да у своме времену да нови смер српском песништву, заснивајући космичко-етеристичку и бранковско-стражиловску[526] песничку линију.

Поменута и само делимично назначена традиција певања о космичким темама или мотивима код Срба, углавном је у складу и сазвучју са сличним европским токовима и стремљењима, а посебно у новије доба (сигнализам). Укључујући се у модерну концепцију универзалних

---

[521] Исто, стр. 80.

[522] П. П. Његош, *Пјесме*, 64, 83-84.

[523] У "Поетичким чувидама" Н. Цветковић пева о Лази Костићу:

"Небесник у плаветном хору завичаја
Нечујем се догласава са крлеткама
……
Берба божјих винограда
Срем кандилом сунца сјаји" – Н. Цветковић, *Чувидне мисли*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2000, стр. 80.

[524] Н. Цветковић, *Књижевно – поетичке студије*, Београд, 1993, стр. 68.

[525] Н. Цветковић, *Нови и стари поводи*, (*Књижевно-поетичке студије IV*), стр. 29.

[526] Исто, *Бранковско-стражиловско у поезији Милоша Црњанског*, *Стевана Раичковића и Десанке Максимовић*, стр. 66-97.

кореспонденција српски песници пре Првог светског рата, као и у међуратном периоду, стварају у духу *космичког експресионизма*, како га је означио Радован Вучковић,[527] врстан зналац поетике европског и српског експресионизма.

У почетним годинама након Првог светског рата много тога било је усмерено у правцу поетике космизма, уз креативну филозофску синтезу Бергсоновог елан витал динамизма и космичког универзализма. Упадљиво је да је некако у то време у часопису *Мисао* преведен оглед Пола Јаматија *Космичка поезија у Француској* (Данашње стање поезије и њена будућност).[528] Тим поводом Вучковић констатује: "Објашњења француског песника [Јаматија] филозофских основа космичке поезије идентична су онима српских писаца истога времена".[529] Манифестни текстови, попут Винаверових, делују више као књижевно-уметничка остварења, са поетско-имагинативним појединостима, а са нешто мање теоријских ставова. Динамизам и борбени активизам подстицали су "излете" у космичке просторе, у васељенско визионарство и свемирске релације. "Поједини експресионисти су се, због обузетости космичким визијама, преносили у метафизичка стања духа, у сфере религиозног заноса. Вечност, бескрај, дубоки мир и мистично спокојство биле су честе преокупације експресиониста. Но, у том васељенском заносу, у тој особеној мистици и метафизичкој обузетости, било је више егзалтираности од религиозног призвука".[530]

Од рубрике "Мало поезије" до антологије

Милан С. Димитријевић је са великом љубављу и страснички пришао, не само читању песама о космосу и хедонистичком уживању у њима, већ и њиховом прикупљању, публиковању и стваралачкој афирмацији. Радост и задовољство које је осећао због песама о чаровитој лепоти неба желео је несебично да подели са другима. Зато је од момента када је постао главни и одговорни уредник *Васионе* (1985), својски настојао да уведе нову, сталну, рубрику под насловом "Мало поезије". Први стихови о космосу објављени су у *Васиони* далеке 1970, захваљујући ангажовању Ненада Јанковића.[531] Та песма била је "изванредан поетски доживљај комете – *Састанак*, француског нобеловца Силија Придома", коментарише Димитријевић.

Занимљиво је да при том назначава кратак историјат првих "космичких" песама и појаву рубрике "Мало поезије" у овом часопису за

---

[527] Радован Вучковић, *Поетика хрватског и српског експресионизма*, Свјетлост, Сарајево, 1979, стр. 219.

[528] Пол Јамати, *Космичка поезија у Француској*, „Мисао“, 1922, књ. VIII, 2, стр. 87.

[529] Радован Вучковић, *Поетика хрватског и српског експресионизма*, стр. 219.

[530] Исто, стр. 203.

[531] *Васиона*, 1970, 3-4, стр. 69.

астрономију, пре скоро четрдесет година 1974.[532] Требало је да протекне шест година да би се, усрдним залагањем Милана Јеличића 1980. поново појавили мало пригодни стихови...[533] Исте године, на заузимање Милана С. Димитријевића, а у слободном препеву пријатеља и сарадника Душана Коледина, публикована је по трећи пут рубрика "Мало поезије".[534] Наредне, 1981, године према овом кратком Димитријевићевом прегледу, који открива његову заинтересованост да се поезија о космосу приближи широј читалачкој публици, штампани су стихови академика Љубице К. Марић.[535]

Вредно је помена да је Димитријевић, у сарадњи и уз пуно залагање својих пријатеља (Александар Томић, Боривоје Јовановић), 21. јуна 1986. непосредније суделовао у организовању једне вечери поезије у Планетаријуму и то у оквиру Београдског астрономског викенда. Тада је већ, као уредник *Васионе*, подстакао и лично подржао објављивање целовитијих информација са те књижевне вечери.[536] Уз тај промишљени извештај А. Томића, обнародовано је и неколико занимљивих песама.[537] Ово је, такође, показатељ његове континуиране активности на пољу афирмације певања о космосу групе домаћих аутора.

У другој половини осамдесетих година прошлога века Димитријевић је чинио напоре да некако устали поменуту рубрику, али у томе није успевао, или је тек делимично и повремено чинио неки продор. Амбиција да рубрика постане редовна није се остварила, јер је увек некоме сметало да се "драгоцени" и "скуп" простор у *Васиони* "троши" на овакве текстове. Ипак повремено сам успевао да "прокријумчарим" по коју строфу,[538] каже Милан.

Поред изразитијих отпора и потешкоћа у периоду 1987-1990. године, Димитријевић је, почетком деведесетих, као савезни Министар за науку технологију и развој, успео да учини проходнијом рубрику "Мало поезије". А од 1996. почео је са систематским истраживањима литературе, прегледавањем књига, часописа, посебних антологија поезије појединих народа и сл., у трагању за вредним песмама о космосу. У том процесу се истовремено помаљала идеја и сазревала намера и одлука о антологији песама о космосу. Тако је 1996. године у *Васиони* објавио 10 песама о Сунцу, под заједничким насловом "Песничке визије Сунца", када је то први пут именовао "Мала антологија";[539] слично се догодило и са избором "Песници и комете",[540] као и са антологијским одабиром "Космогонија, космологија,

---

[532] Слободан Лалић, *Светови*, „Васиона“, 1974, 2 стр. 56.

[533] Деса Пантић Данић, *Вече на кули опсерваторије на Калемегдану*, „Васиона“, 1980, 1-2, стр. 48.

[534] Џорџ Гамов, *Равнотежни модел пред најездом Великог праска,*“Васиона“, 1980, 4, стр. 92.

[535] *Васиона,* 1981, 2-3.

[536] *Васиона,* 1986, 5, стр. 105.

[537] Оливера Лазаревић: *Космос, Екстаза, Млад Месец*; Боривоје Јовановић: *Ода Сунцу*.

[538] М. С. Димитријевић, *Песници и Васиона*, „Васиона“, 2003, LI, стр. 28.

[539] *Васиона*, 1996, 1-2, стр. 14.

[540] *Васиона*, 1996, 3, стр. 46.

универзум".[541] Године 1999. публиковао је избор "Поетске визије Сунца и Месеца (Мала антологија)".[542] Рубрика "Мало поезије", додајмо овде, прошла је кроз неколико фаза, и имала своју развојну линију и еволуцију. Најпре, то су биле само песме штампане на последњим страницама *Васионе*, касније су, уз стихове, уследиле краће информативне напомене, потом назнаке о писцу и коментари; у новије време су то белешке и записи, са поетичким и естетичким указивањима.

Поводом рубрике "Мало поезије", Димитријевић програмски истиче да је њена улога и задатак да "допринесе развоју љубави читалаца према звезданом небу". Осим љубави за астралне просторе, мисли се и на естетичка осећања усхићености, као и на поштовање и дивљење пред озвезданим небеским величанством. У тај сажети поетолошки програм укључује и манифестне стихове Слободана Вуксановића о телескопу који треба да буде свачије оружје: "Приручник свакидашњи / Библија радозналости". При том, позива читаоце да осете поруку песника Бранислава Петровића о узбудљивости, савршенству и сигурности светлосне године. Јер они: "Који се домогну светлосне године / Има да путују".

Обратимо пажњу појединим особенијим Димитријевићевим прилозима, коментарима и написима космичко–поетске и поетичке природе, погледима на сигналистичко виђење космоса и Мирољуба Тодоровића, као и на неке друге теме и мотиве којима се бавио.

Милан С. Димитријевић, поводом песме Ханса Карла Артмана о Поларној звезди,[543] пише да она "вековима помаже путницима, морепловцима и астрономима да лакше нађу свој циљ".[544] И ту назначава један аспект поетике космизма, издвајајући, уз коментаре, баш ту најсјајнију звезду у сазвежђу Малог медведа.

Песник Ханс Карл Артман, на мало самоироничан начин, идентификује себе са Поларном звездом: "ја сам поларна звезда", па то понавља, служећи се симболиком броја сто: "ја сам поларна звезда коштам сто долара". Број сто овде индивидуализира део целине, која је опет и сама саставни део неке веће укупности, у смислу свеукупности квалитета. Јер стотина је, према традиционалној симболици, део целине у целини, "микрокосмос у макрокосмосу, који издваја или индивидуализује неку особу",[545] у овом случају Артманово песничко "ја". Тај индивидуализовани песнички ентитет, и по мишљењу Милана С. Димитријевића, показује се у наредним стиховима, сажима у себи разнолика дистинктивна својства, која га чине посебно креативним и плодотворним у саставу васељене узете као целина.

---

[541] *Васиона*, 1996, 5, стр. 105.

[542] *Васиона,* 1999, 2-3, стр. 81.

[543] *Антологија савремене немачке поезије (1945-1989),* Братство-јединство, Нови Сад, 1989. (Приредио Златко Красни).

[544] М. С. Димитријевић, *Мало поезије*, „Васиона“, Београд, 2003, LI, 3, стр. 88.

[545] Ж. Шевалије, А. Гербрант, *Рјечник симбола-Митови, сни, обичаји, гесте, облици, ликови, боје, бројеви*, стр. 640.

Доследан слојевитој симболици Поларне звезде песник у наставку истиче: "поларна медведица ме је родила једне блисташе зимске ноћи". Поларна медведица, која подтекстно упућује на Великог медведа, односно на небески пол, у сликовно-космичким визијама и песника Димитријевића, додирује се са средиштем исцртаним на поду и основама земаљског пола.[546] Тај небески пол, или Поларна звезда, заједно са сазвежђем, оличава слеме неба, које је боравиште врховног Једног. А Поларна звезда, овде, као наглашени песнички субјект, управља васколиким кретањем звезда и налази се у духовном средишту.

За поетику космичких визија Милана С. Димитријевића значајно је што узима Артманов стих у вези са једним "веома северним тотемом у зимској ноћи", и у непосреднију везу са светлошћу која "скакуће по зидовима атомских подморница", из првог дела песме. Тотем се овде, астроному и песнику Димитријевићу, открива у лирској представи ритуалног преласка "другог брежуљка". Он има дубље значење чувара или заштитника силе која припада песничком индивидууму. Артман је ту имао у виду Квејнов принцип индивидуације према коме "нема ентитета без идентитета (*Говорење о објектима*, 1958)".

Песниково име "светлуца у наутичким венцима", па га зато капетани "поштују као председника", а председници воле "као своје најбоље капетане…". Поменуто највише слеме и врховно Једно, у усправности председника и цара "управља кретањем света као што Поларна звезда управља кретањем звезда".[547]

За књижевно–поетичке погледе Димитријевића посебно је значајно укључивање више одабраних стихова и сигналистички визуелних песама у антологију *Космички цвет*, што се складно уграђују у ову књигу, креативно прожимајући лирско и ликовно–уметничко. У том смислу је вредан *Космички мејл-арт* Мирољуба Тодоровића,[548] који је сав у знаку васионских хијероглифа, као и његова визуелна представа *Луномер*.[549] Ово су примери космичког мејл-арта, подврсте визуелне поезије, која је "вид уметничке комуникације на даљину у оквиру неоавангардног покрета званог сигнализам", пише у предговору Димитријевић. У антологији је дао и одговарајуће место светлом *Млечном путу*, Миливоја Павловића.

У садржајном броју *Васионе*[550] који, између осталог доноси богат програм и резимее са скупа "Развој астрономије код Срба III", Милан у рубрици "Мало поезије", објављује прилог који захвата поезију и поетику српске неоавангарде: *Космичко-сцијентистичка поетика Мирољуба Тодоровића*. То је нов истраживачки продор који излази из домена традиционалног поимања поезије и поетике; а у сагласју је са појединим те-

[546] Исто, стр. 523.
[547] Исто, стр. 523.
[548] М. Димитријевић, *Космички цвет*, стр. 25.
[549] Исто, стр. 86.
[550] *Васиона*, 2004, LII, 2.

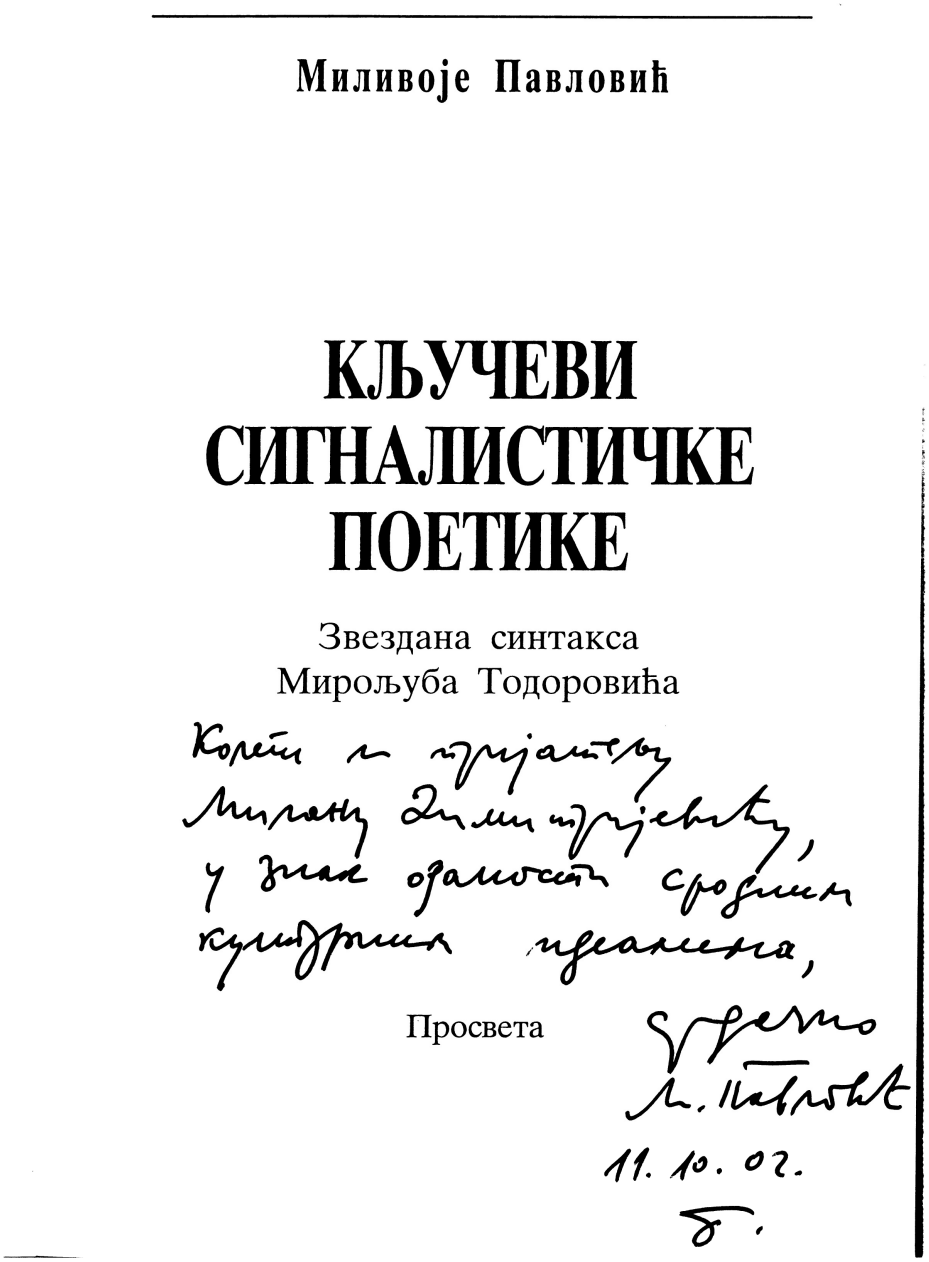

Миливоје Павловић

КЉУЧЕВИ СИГНАЛИСТИЧКЕ ПОЕТИКЕ

Звездана синтакса
Мирољуба Тодоровића

Колеги и пријатељу
Милану Димитријевићу,
у знак одамости сродним
културним идеалима,

Просвета

срдачно
М. Павловић
11. 10. 02.
б.

Слика 11: Посвета др Миливоја Павловића, књижевника и новинара, Министра за информације у два мандата, редовног професора и декана Факултета за културу и медије Универзитета Мегатренд.

мама космичко–сцијентистичке неоавангардне па и постмодерне оријентације.

Димитријевић ту показује познавање развојних фаза сигнализма и његове поетике изложене у три манифеста "песничке науке":први објављен 1968; три године после *Планете* (1965), други 1969, а трећи 1970.[551] У овим програмским текстовима Мирољуб Тодоровић је скренуо пажњу на процес перманентне "стваралачке револуције на коју је посебно утицала нова технолошка цивилизација".[552] Пошто се Димитријевић задржава на сцијентистичкој поезији и поетици, уверен да научне методе дају одговарајућу основу за књижевно-експериментална и теоријско-филозофска истраживања, указује да се њиховом применом тежи да зађе у она тајновита и магновена стања свести. И ту цитира став Миливоја Павловића у настојању да покаже како сваки "појединац на различите начине доживљава оно што се може именовати као промењено или чак халуцинантно стање духа".[553]

У наставку Милан наводи Тодоровићеву оцену према којој је сцијентистичка фаза најважнија за сигнализам, јер ће се из ње касније развити сви поетски и други уметнички (ликовни) облици. Ми овде додајемо: да сам родоначелник сигнализма Тодоровић, пре непуних двадесет година (1975), наглашава да је овај покрет почео са планетарним, астралним и научним (сцијентистичким), и то у несусталом трагању за новим звездама, неоткривеним планетама, виђеним у "звездозорима песничке имагинације".[554] Према њему, као да су битне компоненте модерне астронаутике, космогоније и егзактних наука "биле и остале кључне полуге сигнализма", који је креативно освојио просторе васељене за поезију. Додуше, то су пре сигнализма чинили и други песнички покрети, али са више мистичног, религијског и митског, чега се сигнализам у знатној мери ослободио, користећи искуства егзактних наука.[555]

Најважније Тодоровићеве књиге сцијентистичке поезије и поетике, за Димитријевића су: *Планета*, *Путовање у Звездалију* и *Textum*, што потврђују и други истраживачи сигнализма (Миливоје Павловић, на пример). Оне су доиста у знаку изразитије космичке инспирације што се уосталом види из самих наслова као и из песама: *Химне звездареве*, *Светлост се у атоме настањује*.[556] Рад на две напред поменуте књиге одвијао се, према речима самог Тодоровића, у време када је Гагарин узлетео у космос и човек закорачио на Месец. То је била деценија, коментарише антологичар, када се чинило да ће се уз помоћ науке, "започети са остваривањем никада досањаног сна многих песника и маштара о мноштву насељених светова", сна због којег

[551] М. Павловић, *Авангарда, неоавангарда и сигнализам*, стр. 95.

[552] М. Тодоровић, *Сигнализам,* Ниш, 1979, стр. 28.

[553] М. Павловић, *Авангарда, неоавангарда и сигнализам*, стр. 143.

[554] М. Тодоровић, *Планетарно и космичко у сигнализму*, у књизи *Поетика сигнализма*, Просвета, Београд, 2003, стр. 74.

[555] Исто, стр. 73-75.

[556] М. С. Димитријевић, *Космичко-сцијентистичка поетика Мирољуба Тодоровића*, „Васиона“, 2004, LII, 2, стр. 91.

МИРОЉУБ ТОДОРОВИЋ

ПЛАНЕТА
(две поеме)

Ниш 1960 - Београд 1968.

Поштованом господину Димитријевићу,
у знак добродошлице мећу песнике,
срдачно
Мирољуб Тодоровић

12.XII 02.

ПРОСВЕТА НИШ

Слика 12: Посвета Мирољуба Тодоровића,
родоначелника сигнализма.

је, не желећи да га се јавно одрекне, Ђордано Бруно спаљен 1600. године.[557] У том раздобљу полетно је настајала совјетска космичка поезија, а код нас заживљавао сигналистички покрет, што је у знатној мери окренут васељенском. Димитријевић, за илустрацију наводи песму *Гравитација,* у којој је уметник Тодоровић привлачну силу међу небеским телима или половима, "гравитацију или љубав користио да дочара троугао узајамне привлачности планете, Сунца и комете".[558]

КРАТАК ОСВРТ НА АНТОЛОГИЈУ *КОСМИЧКИ ЦВЕТ*

Антологија, која према грчкој етимолошкој основи означава "цветну збирку", добила је врло звучан и поетичан наслов: *Космички цвет*. Димитријевић је ову красну лирску синтагму узео из космички надахнуте песме Вељка Петровића *Репатица*.[559] Стихови о свемиру, небеским телима, звездама, планетама и кометама, које је Димитријевић са уживањем читао, хедонистички прочитавао, а потом са смислом бирао, и на њега самог деловали су подстицајно и инспиративно. То показује и лирско-поетолошки и помало есејистички интониран текст *Звездана светковина (Уместо предговора)*, на самом почетку антологије.

Космос је за антологичара својеврсни обликотворни модел узноситог духовног стварања, и то посебно песничког, читамо у уводном делу поменутог текста. Он добро примећује да је, од момента када је човек управио поглед ка звезданом небу, "сваки културно – цивилизацијски круг и песнички нараштај имао своје концепције, теорије и митове о настанку и смислу Васељене".[560] А онда се у разматрањима развоја астрономије и космологије Милан враћа нашем времену и констатује да оне, које су раније биле у домену теологије и филозофије, захваљујући експлозивном развоју звездознанства и науке о васиони као целини – све више постају егзактне, *хранећи песничку имагинацију новим садржајним облицима и визијама, па и новим заблудама*. (подвукао Н. Ц.).[561] Схватајући науку као критичку делатност, Димитријевић, с разлогом, помиње заблуде и застрањивања која постоје у овим областима и поред огромних продора и величанствених достигнућа, посебно у филозофским учењима о суштини света и васељене.

Поезија је, по нашем мишљењу, од памтивека била у присној и непосредној вези са космичким темама и мотивима, али је зато темељно научно преиспитивање космолошких концепција и остварених естетских вредности, нарочито у новије време, убрзало и поспешило креативно сустицање песничког и сцијентистичког језика, у неоавангардној и постмодерној

[557] Исто, стр. 91.

[558] Исто, стр. 91.

[559] В. Петровић, *Репатица,* у *Антологија српске поезије*, сакупио Зоран Мишић, Матица српска, Нови Сад, 1956.

[560] М. С. Димитријевић, *Космички цвет* - Антологија песама о космосу, стр. 140-141.

[561] Исто, стр. 5.

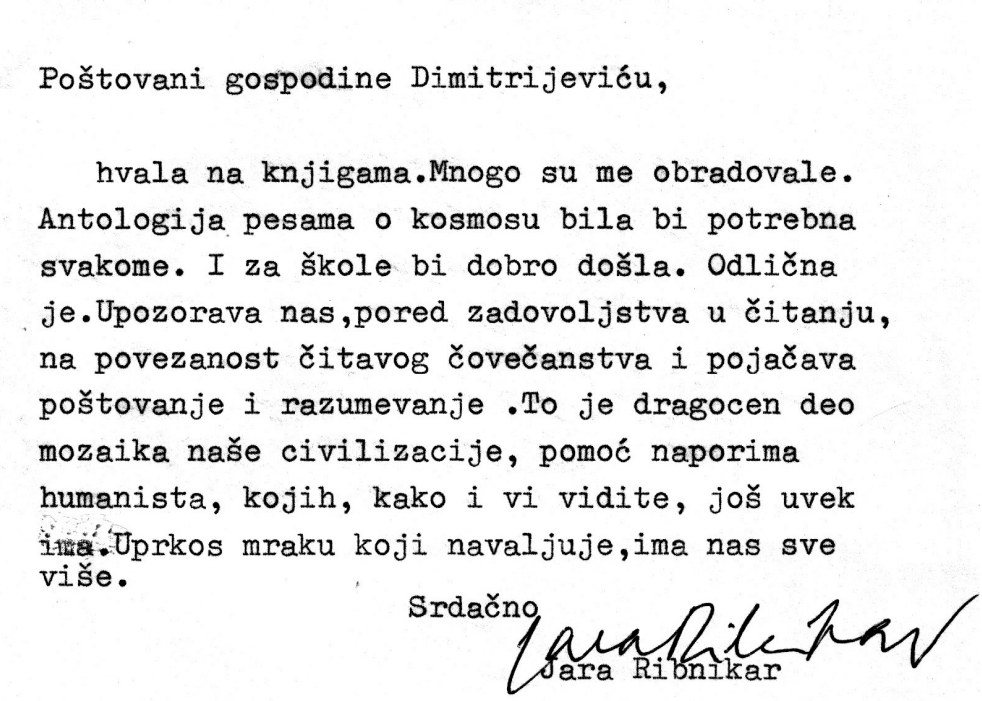

Poštovani gospodine Dimitrijeviću,

hvala na knjigama.Mnogo su me obradovale. Antologija pesama o kosmosu bila bi potrebna svakome. I za škole bi dobro došla. Odlična je.Upozorava nas,pored zadovoljstva u čitanju, na povezanost čitavog čovečanstva i pojačava poštovanje i razumevanje .To je dragocen deo mozaika naše civilizacije, pomoć naporima humanista, kojih, kako i vi vidite, još uvek ima.Uprkos mraku koji navaljuje,ima nas sve više.

Srdačno

Jara Ribnikar

Слика 13: После објављивања књиге „Космички цвет“ (2003), послате Јари Рибникар, преводиоцу песме „Прозор пун звезда“ Јарослава Сајферта, уследило је ово писмо.

уметности. И то све обухватније изучавање космоса, универзума и васељенских законитости, додатно вигори научну, али и песничко–стваралачку радозналост за ново и неоткривено, и "у много чему побуђује и увећава човеково чуђење пред непознатим", лепо примећује Димитријевић.

У даљем, општијем приступу, он се пита: да ли ће човек, који је у тек минулом двадесетом веку "почео да симулира процес Великог праска у лабораторији, моћи једном да сам створи нови универзум?" Димитријевић универзум схвата као свеобухватну целовитост и тоталитет свега што стварно постоји; а савремена истраживања универзума сматра једном од најграндиознијих интелектуалних авантура човечанства новог доба.

Антологичар је, још од детињства, сведок човековог узлета у астралне просторе и треперавог пута до звезда. Понесено говори о напору човечанства да се уздигне до звезда, да истражује и проучава Сунчев систем, и "да се инструментима на космичким бродовима планете Земље приближи самом Постању".[562]

[562] Исто, стр. 6.

Димитријевић аутобиографски пише: "Када је 1957. лансирањем првог *Спутњика*, започела космичка ера, имао сам десет година." Тада је узбуђено пратио освајање васионе "и доживео незаборавни тренутак када је човек први пут закорачио на Месец".[563] Са великим интересовањем и помно је читао и просто гутао литературу, текстове и написе из астрономије и космологије, научно-фантастичну прозу и поезију, а понешто је и сам певао служећи се васељенском метафориком, која је, у његовим стиховима, а још више у говорним исказима, била израз особенијег начина поимања света и живота. Прочитана литература му је помагала, да се послужимо Шољановом метафором: да буде "пијан од лепоте неба и окупан менама Месеца", коју користи и сам Милан у предговору антологији. Небо је, у својој чаровитој неизмерности, симбол узноситих човекових тежњи ка недохватном; у његовим дивотама као да је садржан универзум и дух васцелог света. А Месец, са својим лепотним менама, и у Димитријевићевим песничко–поетичким визијама, оличење је женских моћи; он је величанска небеска царица, са гибавим смењивањима, што истовремено симболизују и незаустављиве промене као и поновни повратак чарних облика узетих у смислу питагорејске концепције.

О дубоко личном избору песама за ову антологију и о субјективној радости због бајословних дивота звезданог неба, Димитријевић пише у два-три маха, што је у знатној мери разумљиво и оправдано. Антологичар је свестан да је овај његов захват "неизбежно обележен личним виђењем, вредносним мерилима и доживљајем",[564] како истиче у уводном делу књиге. Јер су доиста лепоте звезданог неба и тајанства васељенских простора, свима над главом, па је и поезија инспирисана тиме присна и пријемчива највећем броју људи. Димитријевић је управо бирао оне песме које су најдубље одзвањале у њему, "у уверењу да ће многи од ових стихова – на трагу старе идеје о универзалној коресподенцији уметничких вредности, отеловљеној у сагласју облика, простора, светлости, звукова и хармонија – одјекнути и у другима".[565]

Но, и поред тога што је овај антологијски избор "један од могућих", ипак је било потребно да се уместо већем броју песама појединих аутора (Првослав Ралић, Смиљана Ђуровић, Мирољуб Тодоровић и др.), уступи одговарајуће место и другим песницима, са сличном тематском и мотивском оријентацијом. Захвално је што је овај избор извукао из анонимности један број вредних песама мање познатих или непознатих аутора, које су понекад боље од стихова много знаменитијих писаца.

Димитријевићева антологија је, у досадашњем периоду, послужила као повод Првославу Ралићу за продубљено разматрање односа васионе и поезије; а појавио се и краћи приказ ове књиге у лесковачком листу *Наша реч*. Скренимо укратко пажњу на ове прилоге.

---

[563] Исто, стр. 6.
[564] М. С. Димитријевић, *Звездана светковина (Уместо предговора)*, стр. 10.
[565] Исто, стр. 10.

При крају есеја *Васиона и поезија* Првослав Ралић антологију песама Милана С. Димитријевића оцењује као велики пионирски подухват и то "у част смисла и трајности сукоба и садејства Васељене и Поезије".[566]

За Ралића поезија је вид човекове креације и биће међу бићима васионе, па као таква "има са космосом заједничко родно место"; она је својеврсна космичка фуга, гетеовска музика сфера, те хармонија насупрот хаосу, "унутрашња непредвидљива сигурност и стабилност, целина животних знакова и звукова". Поезија, према његовом уверењу, извире из есенцијалне мисли о васељени и има достојанство, "ако не садруга, а оно пратиоца астрономских истина".[567]

У почетном делу приказа књиге *Космички цвет*, Дејан Ђорђевић указује да је Димитријевићевим избором из богатог и разноликог песништва о космосу, бачена "нова и неочекивана светлост" у недомашну дубину књижевно-поетског стваралаштва на ову тему.[568] Занимљиво је да и он, у неколико махова, подвлачи лични приступ састављача антологије и цитира кључне ставове Милана о одјеку стихова из књиге, у њему и другима. А онда констатује да је аутору *Космичког цвета* било скоро немогуће да укључи све песнике који су писали на ову тему.[569]

У завршном делу приказа Ђорђевић настоји да оправда самосвојност овог антологијског избора и да разуме Димитријевићев "приватно-лични увид у ову врсту поезије", и закључује како је неоспорно "да овај избор може да излучи неке уметнички достојанствене резултате, чији се домети могу вредновати без неких умањених књижевних критеријума".

Димитријевићева антологија *Космички цвет* садржи стихове о небу, Сунцу, Месецу, звездама, метеорима, кометама, универзуму, астрономима и њиховим инструментима и освајању космоса. Песме су сврстане у цикличне целине, а одабране према наглашенијим личним естетским критеријумима приређивача. Антологичар је био доследан у избору стихова посвећених теми космоса, али није увек водио довољно рачуна о уметничким вредностима и домашајима појединих остварења, већ је више следио одјеке које су песме имале у субјективном доживљају, што је уосталом његово право. Важно је да књига *Космички цвет* изражава дух наше епохе и помера уметничко-естетске границе ка новим неоавангардним и постмодерним стремљењима. Поред одређених естетских мерила, Димитријевићева антологија у знатној мери одражава и савременост, потом уже поетичке, социо-психолошке, етичке па и друштвено-политичке тенденције. Зато се с правом може очекивати да ова антологија, која је доста дуго и стрпљиво припремана, изазове различите коментаре, критичка запажања и оцене.

---

[566] Првослав Ралић, *Васиона и поезија* (Поводом Антологије о космосу Кос*мички цвет* Милана С. Димитријевића), *Васиона*, 2004, LII, 1, стр. 36.

[567] Исто, стр. 36.

[568] Дејан Ђорђевић, *Милан С. Димитрије*в*ић: Космички цвет*, „Наша реч“, 23. април 2004, LX, 16.

[569] Ђорђевић упозорава да је Димитријевић у првом реду астроном-научник па се тако и понаша. “Он својим телескопом пажљиво посматра и у књизи бележи једну по једну звезду са неба књижевног”, пише сликовито.

Садржинска структура антологије *Космички цвет*

Садржинско-тематска основа и структура антологије *Космички цвет* је доста богата и разнолика. У њој су присутне мисли, запажања и лирска виђења васионе, небеских тела, која носе у себи светлост и зрачност, трансценденције, универзална начела у строгој правилности и природотворној манифестацији кретањем звезда, планета и уопште небеских тела. Свемиром управљају природни и истовремено тајанствени разлози које песници и научници настоје да одгонетну, свако на свој начин. Недохватна лепота васељене, која је вечна и не може свенути, осмишљена езотеричним, стални је изазов стваралаоцима и уметницима свих врста.

Космос је, како је добро примећено, "примарни модел сваке врсте стварања" (Мирче Елијаде). Он је изванредан архетип разнолике животне и делатне ситуације, овосветског и оносветског збивања, догађања и сложенијег узајамног односа, те скоро сваког стваралаштва, што недвосмислено показује Димитријевићева антологија. Зато је и много заједничких, узајамно прожетих појединости (verborum immitatio) на релацији односа између самих небеских тела, далеких треперавих звезда, зрачног сунца, љубавности месеца, суновратних метеора, распрскавајућих комета, свемирских чудеса, космогонијских митова, па и лирско-поетских казивања о свему томе.

Димитријевић, који је као научник учинио напор да разазна нешто од тајновите, магновене и чудотворне онтологије космоса, као песник пун енергије, саздао је ову антологију како би омогућио да свакоме ко је заинтересован – помирише величанствен *космички цвет*. И поред знатних проблема и недоумица, то, чини се, није било нарочито тешко, јер све што је васељенски узвишено, у себи складно и закономерно, све што је родно и као око пуно, све што је лирско-уметнички непатворено и поетски узносито, чак и када се у стихованом делу не потврђује као такво, смислено претрајава. Добро радити, стварати, срећивати, обликовати, све то казује да се нешто доводи до Постојања, да се нечему даје живот и да се настоји да, у метафоричном смислу, буде слично усклађеној организацији космоса.[570]

Богата и разноврсна космолошка знања Милана С. Димитријевића, лични доживљај великог броја песама о васиони, као и увид у ту врсту певања, пружили су основу за садржинско-тематско структуирање антологије *Космички цвет*. Скоро сваку песму о небу, месецу, звездама или универзуму коју је издвојио антологичар је на свој начин проживео и сагледао, не полазећи само од формалних елемената, већ од песникове уметничке визије што је у њима садржински изражена. Познато је да је само она поетска форма добра у којој је одговарајући, у овом случају, космолошки садржај нашао свој најбољи уметничко-поетски израз. При том је Димитријевић водио рачуна о естетској вредности и значењу, као и о људском, сцијентистичком, етичком, социо-психолошком и др. смислу, који је свемирски и онтолошки материјал или доживљај добио у језичко-фигуративном обликовању песничког дела. ("Шта ће нам уметност ако не пружа духовне садржаје потребне човечијем духу" –

[570] Ж. Шевалије, А. Гербрант, *Рјечник симбола*, стр. 298.

А. Б. Шимић). Бирајући песме специфичнијег садржаја: о астрономским инструментима, метеорима или кометама, имао је у виду сложеност односа животно-сазнајног, емотивног, стилско-изражајног и уметничко-поетски саопштеног. Обликујући антологију *Космички цвет* антологичар је полазио колико од животворних поетских извориштa и расположиве грађе, толико и од важности појединих мотива, и слојевитости симболике, митолошких и других елемената. Тако је, с пуно разлога, певање о небу, сунцу и месецу композиционо ставио у први план, док је стихове о метеорима, кометама, универзуму, ситуирао у другом делу књиге. Том приликом, већу пажњу је обраћао присуству слојевитог садржаја у свести аутора који пева о сунцу (Васко Попа), или универзуму (Хорхе Луис Борхес). Руководило га је надахнуће, али и елементи свесног, сазнајног, научног, као и појединости што се односе на психоменталне токове у процесу песничког стварања. Занимљиво би било аналитичко-поетолошки истражити садржај космолошких појмова и њихове варијације код различитих аутора, имајући у виду скуп разноликих појединости, симбола, метафорике и сл., обухваћених семантичким пољем научних, али и поетских одредница које детерминишу астрономске појмове.

Надмоћно небо у знаку савршенства

Ко небо не носи у себи,
тражиће га узалуд
у читавој васиони.
Ото Лудвиг

Давно је пословички речено да небо нема уста, зато подстиче човека да о њему говори. С разлогом, песници понајвише певају о небесима. Иако понекад носе читаву космогонију у себи, они небо, са звездама и облацима, несустало траже у васцелом свету. И оно може бити њихова преокупација, тема и мотив, али не и проблем у оном прагмтичном смислу, јер га запоседа чудесна васионска свита. За учењаке и уметнике, небо сажима у себи астрофизичко, метеоролошко, и теолошко, у смислу станишта Богова, и изазов је за сваковрсне спекулације о настанку космоса.

Вечито ћутање бескрајних небеских пространстава понекад је људе испуњавало страхом, иако из тих "горњих" сфера долази свеколика светлост, што прожима васељену, спутава тмину и зрачи духовношћу. Човеку је изгледа постањем дата могућност да подиже главу горе, ка звездама, док доле тапка по земаљском праху. У појединим стиховима ове антологије небо и звезде су изразмоћи судбине, са упливом на земаљска збивања. А онај ко је горе, "на висинама" и ко је песнички "узвишен", када говори, зрачи и одаје трансцендентно. Вечност небеских симбола присутних у овој књизи, чини се, обликује структуру космоса и зрачи снагом астралних бића.

Димитријевићева антологија *Космички цвет* је конципирана тако што је први део сав у знаку Неба, схваћеног као бесконачност и вечност, ред и поредак у свемиру, као суверености и моћ у регулисању космичког устројства, те као васељенско ритмичко кретање, освештани смер универзума и поетско

очитовање трансценденције. Небо је, у певању о космосу, скоро свеопшти симбол који често изражава понешто од оног што је ентитетски обухватније и веће од њега самог, па и од човековог и песниковог безграничја. Као такво, оно подстиче, плоди и вигори имагинацију, запућујући је у сфере духа и мисли без речи. Небо је, у лирским представама, израз за неке више и недохватне симболизоване истине, показује то и овај Димитријевићев избор песама о небу. Талентованим уметницима и песницима, као што су Волт Витмен, Душан Васиљев и др., обдареним урођеним знањем и мудрошћу, небо је полазиште и извориште за истраживачке подухвате, трагања и преиспитивања духа, срца и ума. Оно је упоришна тачка за понирања у нутринске дубине и астралне висине, у просторе иманентног и трансценденталног и лирски узноситог, као и инспирација за васпостављање нових песничких законитости, животних и етичких начела, што речито говоре стихови Волта Витмена. Небо, којим су обузети лиричари Душан Васиљев, Витезовић и Драгомир Брајковић, упућује на различита веровања и религије, што се очитују у нормама живота и понашања, на разнолика културно-цивилизацијска стецишта и филозофско метафизичке представе. У њему се поетско-стваралачки кристализују сваколики доживљаји и збивања, дубоко личне и опште истине света и људског постојанства.

Певање о небу почиње песмом Душана Костића *Надмоћно небо*,[571] која донекле може да има смисао пролога. Она представља неку врсту *увода* у даља поетска догађања. Помињући месец и метеор Костић као да најављује наредне одељке посвећене тим небеским ентитетима.[572] И завршна песма Миодрага Павловића, без наслова, у извесном смислу заокружује почетни одељак антологије указивањем да су земља и небо два темена "што имају исто тело".[573]

Од песника из светске књижевности Димитријевић је у први план истакао Волта Витмена и његове стихове *На обали ноћу,*[574] који су имали видно место и у рубрици *Мало поезије*, у *Васиони*. Руску и енглеску поезију представљају Николај Заболоцки (*Кад сјај дневни згасне даљинама*)[575] и Елизабет Џенингс (*Небеса*).[576] А у средишњем делу одељка су стихови Душана Васиљева *Летња ноћ*[577] и *Јулско вече* Милована Витезовића.[578] Српским песницима се придружује и наш савременик Драгомир Брајковић песмом *Између звезда.*[579] А певање о небу у антологији ликовно-поетски и

[571] Д. Костић, *Отапање лудила*, Просвета, Београд, 1987.

[572] М. С. Димитријевић, *Космички цвет*, стр. 13.

[573] Исто, стр. 26. Песма је узета из Павловићеве књиге *Cosmologia Profanata*, Графос, Београд, 1990.

[574] В. Витмен, *Влати траве*, БИГЗ, Београд, 1974.

[575] Н. Заболоцки, *Кад сјај дневни згасне даљинама,* у *Шест руских песника*, избор и превод Стеван Раичковић, Култура, Београд, 1970.

[576] Елизабет Џенингс, *Небеса*, у *Антологија енглеске поезије 1945-1990*, Срба Митровић, Светови, Нови Сад, 1992.

[577] Д. Васиљев, *Изабране песме*, СКЗ, коло XXXV, бр. 232, Београд, 1932.

[578] М. Витезовић, *Певање српско*, „Дневник“, Нови Сад, 1992.

[579] Д. Брајковић, *Велико путовање*, Матица српска, Нови Сад, 1970.

визуелно-уметнички употпуњују сигналистички прилози Мирољуба Тодоровића *Васионски хијероглифи* и Владе Стоиљковића. Родоначелник сигнализма надахнуто пева о космосу, што се може запазити и из завршног одељка антологије *Освајање космоса*, где је више Тодоровићевих поетских прилога. Антологијски избор астронома Димитријевића, потврђује запажања др Миливоја Павловића, да сигналисти, а у првом реду Тодоровић, стављају човека у средиште космоса, па се његова судбина "решава неодвојиво од судбине небеских тела и целокупног свемира".[580] У тим размахнутим космогонијским сферама човек настоји да овлада скривеним играма васељенских догађања.

Песничка похвала Сунцу

Сунце, неограничено добро, безгранично велико, које си насред неба, које си ум и које управљаш светом (...), ти које чиниш да ватре других звезда заувек трају, ширећи за њих правом мером пламен властите светлости…

Молитва с почетка IV века

Сјајно и величанско Сунце није само свакога дана ново, "оно је увек и непрестано ново", говорио је Хераклит. Сунце се свакога јутра рађа и све поново изводи на светлост дана. Оно рађа и прождире своју децу, пише у древним индијским *Упанишадама.* Сунце, као „дневна звезда“, заузима примарно, понајважније место међу скоро свим астралним ентитетима. Узвишени појам Бога на небу, у многим религијама, непосредно се повезује са Сунцем. У вавилонским веровањима Сунце-Бог је онај што "тмину осветљава и небу светло дарује, који горе и доле зло уништава ..."[581]

У певању о космосу симболика Сунца је вишеструка, показују то песме из циклуса *Сунце*, у антологији *Космички цвет*. Али она је, поред све слојевитости, у много чему противуречна, као што су то понекад и научна сазнања о нашој „звезди дневној“. Све је то нашло поетски израз у одама и похвалама Сунцу, те у истицању његове оплодне снаге, али и у речима опомене да оно може бити и убитачно, да спржи, поништи… Велико, "железно сунце" је ватрено, оно је извор светлости ("светла пређа") и топлине, али измамљује и животну тајну (Десанка Максимовић). Сунце је, у стиховима Смиљане Ђуровић, стаклено у одсјају и животодавно, јер истрајавамо и одолевамо "што нам је у венама сунчана светлост".[582] У нео-

[580] Миливоје Павловић, *Кључеви сигналистичке поетике – Звездана синтакса Мирољуба Тодоровића*, Просвета, Београд, 1999, стр. 55.

[581] Ханс Бидерман, *Речник симбола*, стр. 377.

[582] Смиљана Ђуровић, *Помрачење Сунца*, Сова, Београд, 2000.

симболистичком певању Бранка Миљковића Сунце је бела звезда, птица која греје и пркосна ружа.[583] Орфичко певање Крстивоја Илића дочарава Сунце над завичајем са свестворитељским моћима, када оно даје "божански облик" долини.[584] За орфике,[585] Сунце је разум света, као и за астронома Боривоја Јовановића, који истиче да је оно створило најчудније космичко дело, те живот и вид, љубав и разум.[586] И Томићева *Ода сунцу*,[587] као и предходна Јовановићева, тежи да буде свечана, достојанствена и похвална песма, али су оне то само делимично, јер у скоро аматерском захвату, ни изблиза не додирују високи стил оде. По песничким вредностима скромне су и две наредне песме Николе Дреновца, као и *Расветљавање сунца* Првослава Ралића.

Али зато *Поноћно Сунце* Васка Попе, што се излегло из "големог црног јата", неугасло сјаји и као да има окултно поље деловања.[588] У овом одељку су, поред слабашних стихова Јанике Печи и сигналистичког фрагмента о Сунцу Мирољуба Тодоровића, још две песме Васка Попе озрачене густом метафориком.

Месец и месечина као душа песникова

И ти Месече,
постављен у најнижи предео
неба, из месеца у месец
непрестано храњен сунчаним
зрацима, сјајиш узвишеним
сјајем, да одржиш расплодно
семе ...

Молитва с почетка IV века

Структура Димитријевићеве антологије *Космички цвет*, композиционо и по редоследу, Сунце повезује са Месецом, баш као што се вишесмерни симболизам Месеца налази у узајамном односу са Сунцем. Песме објављене у овој књизи показују да је Месец углавном општи, универзални и скоро свеобухватни симбол променљивости, трансформације и свеколиког постојања. Пошто непрестано мења облик Месец се, у појединим стиховима, описује и као обнова, периодичност, али и као извесно просвет-

[583] Б. Миљковић, *Похвала сунцу*, у књизи "Орфичко завештање", Градина, Ниш, 1972.

[584] Крстивоје Илић, *Приговор Орфеју*, Нолит, Београд, 1987.

[585] Орфици су веровали у сеобу душе и њено прочишћавање путем затварања у тело и казни у подземном свету…

[586] Б. Јовановић, *Дозревање Сунца*, Градишка, 1994.

[587] Александар Томић, *Ода сунцу*, „Васиона“, Београд, 2000, бр. 1-3, стр. 69.

[588] Пишући о поезији Васка Попе, неосимболиста Иван В. Лалић подвлачи да је он кроз древне инкантације, "ушао у драгоцене тајне прастарих метаморфоза". А Владо Урошевић коментарише то и додаје да је Лалић мислио "на енигме које се крију у симболичким сликама алхемијских преображаја". – В. Урошевић, *О процесу преображавања у злато*, Зборник *Иван В. Лалић – песник*, Краљево, 1996, стр. 31.

љење. Јер би без њега земља "била мрачна и страшна", како пише сељак-песник Божидар Митровић.[589] У песмама ове антологије Месец се дочарава као небеско тело којим управљају природни, али и неки, за песника, тајанствени разлози, па се он, према одређеном ритму постојања: увећава, смањује или пак ишчезава. Сликовито речено, Месец понекад има свечан и узбудљив, други пут, потресан и достојанствен животопис, скоро као и људска бића.

Као ноћно небеско тело, Месец фигуративно, у преносном смислу, оживљава разнородне красоте и оличава зрачност у затављеном беспућу и озвезданим просторима. Зато му песник довикује: "леп си, леп си / пуни месече леп си у врућој снази звезда".[590] Он је ту и вид духовног просветљења у тмини.

Месечина је интуитивно знање, „откривење које се развија из човекове душе“ (Гете). Она је "као душа песникова", која осветљава немуште ствари[591] и даје крила. Душа песникова, која у себи има нечег земаљског, али и нечег натприродног, па је као таква: извукла из таме завичајне путање, "избудила гробља / и као барјаке развила покрове". Месец је, у неким поетским представама, симбол прелаза из живота у смрт, и обрнуто.

У овој антологији присутан је скроман број песама у прози, које иначе представљају прелазни уметнички облик између стиха и лирског приповедања. Стиче се утисак да је релативно мало у овом жанровском облику писано о космосу, посебно о метеорима и кометама, док о месецу, сунцу и звездама могу да се нађу бројнија остварења. Димитријевић је издвојио две песме у прози Вјекослава Мајера *Мјесец*[592] и у наредном циклусу *Звијезде*. У поменутим песмама доминира узвично О, говорне фигуре, а на моменте се осети и складан ритам. По уметничкој вредности издвајају се стихови Дана Зајца *Високи црвени месец,*[593] Мака Диздара *Мјесец*, из *Каменог спавача*, као и *Тај огромни месец* ... Милана Ракића.[594]

Одељак са песмама о Месецу заокружује се сигналистичким ликовно-визуелним *Луномером* Мирољуба Тодоровића. То је особена визуелна творевина ослобођена вербалног песничког израза, усмерена ка десемантизацији, у духу новог, универзалнијег комуницирања.[595]

---

[589] Поводом вечне месечеве променљивости, овај песник наиве се пита: ко ће да те гледа

"Кад мењаш своју географију
када си пун и када си млад ..."

Б. Митровић, *Месече ти помози*, "Орфеј међу шљивама", Светлост, Крагујевац, 1963.

[590] Мома Димић, *Месец*, "Цигански кревет", Дело, Београд, 1968.

[591] Десанка Максимовић, *Месечина у Бранковини*, у књизи "Немам више времена", Просвета, Београд, 1974.

[592] В. Мајер, *И опет је једна љубав умрла*, Слобода, Београд, 1982.

[593] Д. Зајц, *Високи црвени месец*, Нолит, Београд, 1962.

[594] М. Ракић, *Тај огромни месец*, у *Парнас*, „Зборник лирике српске и хрватске“, саставио Божидар Ковачевић, Нови Сад, 1955.

[595] Мирољуб Тодоровић, *Поетика сигнализма*, Просвета, Београд, 2003, стр. 52.

Звездана јата као васељенска камилица

Звезданог неба и људског лица никад се човек неће моћи нагледати. Гледаш и гледаш, и све је виђено а незнано, познато а ново. Лице, то је цвет на тој биљци која се зове човек...

Иво Андрић

"Две ствари испуњавају душу дивљењем, поштовањем, који се увек обнављају и који све више расту колико се мисао чешће на њих враћа и више у њих удубљује: звездано небо над нама, морални закон у нама", писао је Кант у *Критици практичног ума*. При том је, између осталог, мислио на онај космички уређен и у свему складан и хармоничан свет.

Звезде су, у небеским али и у поетским просторима, извор светлости, а у општељудском виђењу и духовном доживљају, истински извор благородне и тихе радости живота; поготову за онога ко уме да се препушта њиховим светлосно-треперавим чарима.

Звезде, у људским, а много више у поетским представама: расејавају, расипају, раздевају свој сјај. У симболистичким и неосимболистичким визијама оне су несустала лутајућа ватра и распрскавајући плам песничких метафора:

"Мудрости, неискусно свићу зоре
На обичне речи више немам право!
Моје се срце гаси, очи горе,
Певајте, дивни старци, док над главом
Распрскавају се звезде као метафоре!"[596]

Напоменимо узгред, да се код Бранка Миљковића доста често понављају речи-симболи: звезде, Сунце, Месец, планете, као израз једне интерпланетарне и космичке свести. Од њих је, у знатној мери, саздана Бранкова песничка космогонија, добро је приметио антологичар Димитријевић, укључујући и његове стихове у књигу *Космички цвет*.

Звезде приказане у куполама и засвођеним просторима храмова и цркава, као и мало сетно засенченим сводовима наших светиња и богомоља на Косову и Метохији – имају изразитије небеско значење, и шире, космички смисао. Због тог и таквог смисла и значења оне су вишезначни симболи свеколиког духа, а доста често, у уметничким и песничким визијама, оличавају сукоб између духовних снага и енергија, или светлосне моћи разас-

[596] Б. Миљковић, *Балада*, у књизи *Песме* (избор и предговор, Петар Џаџић, Просвета, Београд, 1965, стр. 146-147.

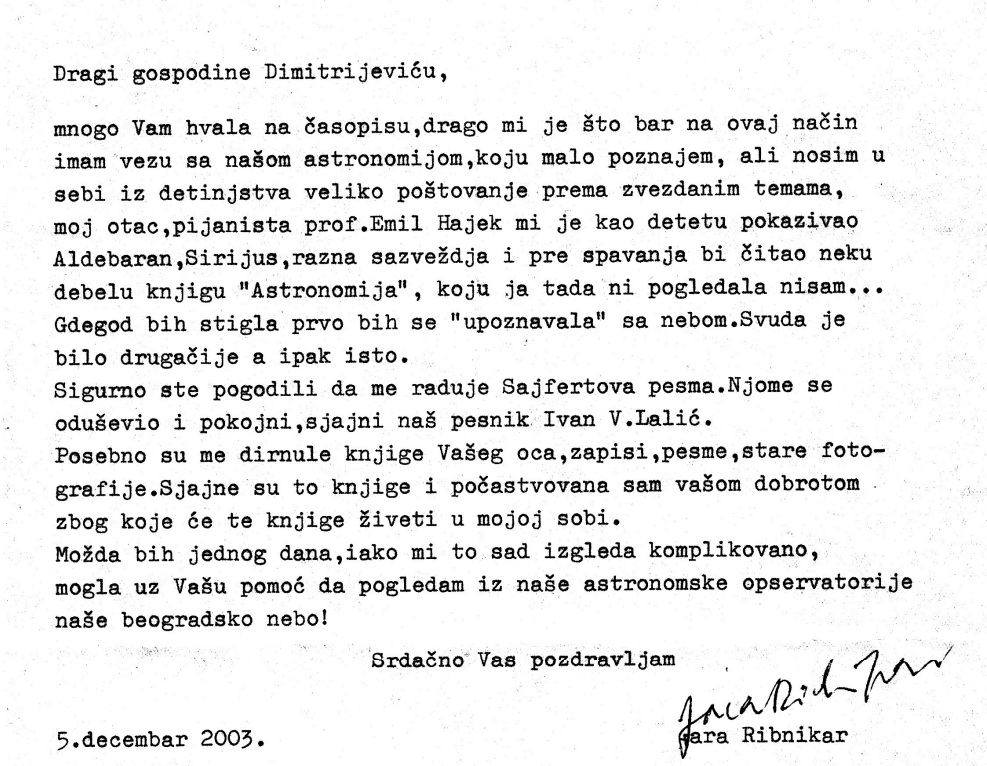

Dragi gospodine Dimitrijeviću,

mnogo Vam hvala na časopisu,drago mi je što bar na ovaj način imam vezu sa našom astronomijom,koju malo poznajem, ali nosim u sebi iz detinjstva veliko poštovanje prema zvezdanim temama, moj otac,pijanista prof.Emil Hajek mi je kao detetu pokazivao Aldebaran,Sirijus,razna sazveždja i pre spavanja bi čitao neku debelu knjigu "Astronomija", koju ja tada ni pogledala nisam... Gdegod bih stigla prvo bih se "upoznavala" sa nebom.Svuda je bilo drugačije a ipak isto.
Sigurno ste pogodili da me raduje Sajfertova pesma.Njome se oduševio i pokojni,sjajni naš pesnik Ivan V.Lalić.
Posebno su me dirnule knjige Vašeg oca,zapisi,pesme,stare fotografije.Sjajne su to knjige i počastvovana sam vašom dobrotom zbog koje će te knjige živeti u mojoj sobi.
Možda bih jednog dana,iako mi to sad izgleda komplikovano, mogla uz Vašu pomoć da pogledam iz naše astronomske opservatorije naše beogradsko nebo!

Srdačno Vas pozdravljam

Jara Ribnikar

5.decembar 2003.

Слика 14: Поводом послате „Васионе“ (бр. 4, 2003,) са прилогом М. С. Димитријевића о поезији Јарослава Сајферта у њеном преводу; књиге С. Димитријевића које се помињу су: „Песме и писма“ (1999) и „Искре из прошлости“ (2001).

тирања, с једне стране, и материјалних снага, или сила мрака, с друге стране. Лепо је примећено: звезде "продиру кроз таму као светла уперена у ноћ несвесног".[597]

У антологији *Космички цвет* најобухватнији је одељак о звездама; изгледа да се о њима понајвише пева, када је реч о васељени. И ту су бројнији стихови домаћих аутора, уз мању групу руских и страних песника; са две допадљиве песме у прози, што другде није случај. Одељак почиње слабашном песмом Првослава Ралића *Ћутање,* а завршава се Радичевићевом популарном и певљивом *Певам дању, певам ноћу*, из *Споменара* Мине Караџић.

Од лирских остварења домаћих, српских песника, треба издвојити *Звезде* Десанке Максимовић; *Ноћас звезде*, мало познатог Новака Брчића,[598]

[597] Ж. Шевалије, А. Гербрант, *Рјечник симбола*, стр. 813.

као и стихове Божидара Тимотијевића (*Звезда*),[599] Јована Христића (*Ноћу, изађи да гледаш звезде, гледаш судбине*), те *Алгол* Ивана В. Лалића.[600]

Поред руског симболисте Александра Блока, од страних песника, ту су врло запажени стихови Осипа Мандељштама *На страшној висини лутајућа ватро ...*[601] и Леонида Мартинова, у надахнутом преводу-препеву Бранка Миљковића. Из збирке нобеловца Јарослава Сајферта, антологичар Димитријевић је издвојио веома добру песму *Прозор пун звезда*, на приближно истом књижевно-уметничком нивоу су и *Орион* Блеза Сандрара,[602] као и *Звезда у зору* Чезара Павеза,[603] у преводу песника Милана Комненића.

Поларној звезди, као највишем стожеру неба, посвећене су две песме; поред већ раније поменуте Ханса Карла Артмана, ту је и *Поларна звезда* Николаса Гиљена,[604] која се "неповратно крави" у огромним количинама леда и гаси се у хладној светлости. Песник звезду Поларис, што „управља кретањем других“, види као огромну животињу. У завршном делу песме узвикује: "Каква савесност!" И афористички закључује: "Животињу која нас највише кошта / најтеже је очувати".

Мала, поетски интонирана прича *Под звездама* Саше Хаџи Танчића, из књиге *Силазак у време* (1987),[605] употпуњује представу о астралним просторима и васељени. Он пише о њиховој судбинској свемоћи као и о "изненадним поплавама светлости по небеском шару." А наше речи, кораци и најскривеније мисли, одмерене су звезданим "бесконачним даљинама". Света моћ звезда и њихова поплава светлости испуњава све.[606]

---

[598] Н. Брчић, *Лампа времена*, библиотека "Паун", Књижевно друштво "Развигор", Пожега, 1987.

[599] Б. Тимотијевић, *Василиск*, Матица српска, Нови Сад, 1974.

[600] И. В. Лалић, *Песме*, Просвета, Београд, 1987.

[601] *Антологија руске поезије XVII-XX век*, књига друга, избор Александар Петров, превео Бранко Миљковић, Просвета, Београд, 1977.

[602] Б. Сандрар, *Острва*, Багдала, Крушевац, 1961.

[603] Ч. Павезе, *Доћи ће смрт и имаће твоје очи*, Рад, Београд, 1977.

[604] Н. Гиљен, *Бесана вода*, Багдала, Крушевац, 1982.

[605] Н. Цветковић, *Видови поетичког у књизи "Силазак у време" Саше Хаџи Танчића*, у књизи *Поетика писаца – Књижевно-поетичке студије III*, Београд, 1994, стр. 49-61.

[606] Исто, стр. 57-58.

Речити говор метеора и метеорита

Каљен у огњу прапочетка ...
Играо се са просторима
Исплео је од ситних честица ничега
Танку копрену бесмртности
Под којом се таложило време ...
Милан С. Димитријевић

Лексикографско-поетски речено: метеор је "оно што се види у ваздуху" (зраку),[607] ваздушна и светлосна појава, делова (зрна) чврсте материје који продиру у високу атмосферу.[608] Другим речима, метеор је малено небеско тело у саставу Сунчевог система, које се креће елиптичном путањом кроз васиону, а види се тек када уђе у Земљину атмосферу, остављајући за собом светао траг.[609]

Пошто су метеори у извесној вези са кометама и о њима је, поред осталих, писао и Тодор Радивојевић, наглашавајући да су то "небеска тела, која одједном засијају на небу, пролећу преко њега остављајући за собом светао траг, па ишчезавају после неколико тренутака". Милан С. Димитријевић на једном месту истиче да када Земља прође кроз метеорски рој делићи се онда у атмосфери усијају и постају видљиви. Та појава је у народу позната као "киша звезда падалица" или опет као "звездани пљусак". У тим метеорскимројевима "метеори се јављају у великом броју и изгледа као да извиру из једне тачке која се зове радијант",[610] пише Димитријевић. Метеорскиројеви се, према овом указивању, редовно јављају у одређено доба године.

Метеорити су комади метеора који су се кретали кроз васиону и као чврсто тело пали на Земљу. И док као метеори пролазе кроз атмосферу проузрокују поетски изазовну светлосну појаву. Уочено је да имају приближно сличан „примитиван“ састав материје, каква је била у доба настанка Сунчевог система и Земље, стога се закључује да им је порекло заједничко.[611] Метеорити су, својим светлосним расипањем (трагом), лирски "заводили" песнике па их је и Димитријевић опевао у својој младалачкој поезији.

---

[607] *Енциклопедија Лексикографског завода*, 5, Загреб, 1961, стр. 167.
Милан Вујаклија, *Лексикон страних речи и израза*, Просвета, Београд, 1996/97, стр. 539.

[608] Метеор је зрачна појава када делови материје који продиру у високу атмосферу (око 100 км висине) успоравају (крајња брзина између 11 и 72 км/сек), и усијани, делимично или потпуно испаравају, уз стварање плазматских канала (који рефлектују радарске импулсе) ... – *Астролошки лексикон – Астрологија – Астрономија – Космологија*, приредио Удо Бекер, Дечје новине, Горњи Милановац, 1992,стр. 174.

[609] Т. Радивојевић, *Основи математичке географије*, стр. 39.

[610] М. С. Димитријевић, *Комете*, „Млади физичар“, 1984/85, бр. 34-35, стр. 7.

[611] *Астролошки лексикон*, стр. 174-175.

Понајмањи одељак у овој антологији је о метеорима и метеоритима; садржи само неколико песама, две домаћих и исто толико страних класика. Тин Ујевић, песник чувене *Колајне*, слови о ноћи у којој пљуште звезде и моли „најмање парче метеора“ да га у лобању лупи па да му леш „плане у свету ломачу одозгора ...“[612] У Шантићевим стиховима под насловом *Метеор,*[613] антологичар Димитријевић види својеврсни поетски "извештај" о метеору, над романтичним Мостаром, из 1911. године. Поводом те песме, наш је астрофизичар написао један од најзанимљивијих коментара, за корисну рубрику *Мало поезије*, у часопису *Васиона*.[614]

Поменути текст додирује сложени феномен интуиције, као једне врсте инстинкта несвесног или полусвесног знања и осећаја, за научне и уметничке истине као и језик (поетски) и говор. Интуицијом се дубље продире у бит стварности и суштаственије схватање живота.

Димитријевић ту, више него другде, помиње читаву плејаду врхунских филозофа, од Декарта и Хегела, преко светских великана писане речи: Пушкина и Толстоја, до нашег Алексе Шантића и показује упућеност не само у тајне науке и теоријско-филозофске истине, већ и уметничке интуиције. При том запажа да, за разлику од учењака и астронома, што се могу сложити око истраживачких резултата и открића до којих су дошли логичко-сцијентистички, "песници ће своја сведочења обележити личном истином",[615] у духу Толстојеве поруке: да човек, научним саопштавањем и другим говором, своје мисли и сазнања преноси људима, а уметничким стваралаштвом преноси им осећања.[616] За разлику од утврђивања конкретних појединости неког догађаја у научном извештају, опис песника и уметника може да подстакне нове и "допунске асоцијације изван граница омеђених простим чињеницама и да њиховом синтезом доведе до нових интуитивних уопштавања и идеја, у зависности од степена мобилизације интелектуалних и емоционалних могућности ..."[617] То, како запажа Димитријевић, отвара могућности виђења описиваног догађаја из сасвим нових углова и подстицање неочекиваних и необичних асоцијација и идеја које уметник индукује (...) песничким делом, што доводи до нових духовних продора и сазнања. Он ту наводи мисао да је "надахнуће потребно у геометрији као и у поезији". Ово становиште је унеколико блиско гледишту песника Бранка Миљковића: да се Ајнштајн може препевати. Јер, по њему, све истинске и праве формуле света су поетске. "Често буљим у Ајнштајнове формуле и

---

[612] Тин Ујевић, *Ноћ у којој пљуште звијезде*, „Одабране пјесме“, Просвета, Београд, 1956.

[613] А. Шантић, *Метеор*, „Песме“, Рад, Београд, 1988.

[614] М. С. Димитријевић, *Поетски "извештај" Алексе Шантића о метеору над Мостаром*, „Васиона“, 2004, LII, 3, стр. 146.

[615] Исто, стр. 146.

[616] У том смислу, Димитријевић обраћа пажњу и Хегеловом гледишту да "уметност има задатак да открива истину у емотивном облику", што је једна од највиших форми духа, сада већ добија потврду и у науци коју допуњава, и обезбеђује јој "свеукупност спознаје унутрашњег и спољашњег света".

[617] Исто, стр. 146.

верујем да се и оне могу препевати."[618] И научник Димитријевић закључује: да о свему томе сведочи Шантићев "поетски извештај", како га је именовао и насловио, о појави метеора над Мостаром.

Поменимо овде и две добро одабране песме страних аутора које уоквирују овај мали циклус. То је почетна песма *Говор метеорита* Артура Лундквиста[619] и помало митски осмишљени стихови Ф. Халоса *Метеори*[620].

Комете – звезде репатице – космате звезде

Комету слутимо,
то мало тело што заводи Сунце
исто а увек другачије;
и очи навикнуте на мрак, на стари космос ...
Јелена В. Цветковић

Комете, сликовитије "косате, космате звезде", или звезде репатице, одувек су побуђивале пажњу песника, звездочатаца, астролога, мистика, па су, с доста разлога, добиле средишње место у антологији *Космички цвет*. Та небеска тела променљивог изгледа и облика, често са блеђом или сјајном, косастом траком у виду репа,[621] према народном веровању, имају моћ да наговештавају судбоносне догађаје.[622] Комете, које се, попут планета и планетоида, крећу око Сунца, постале су основа кометомантије – прорицања на појавама комета. Далеких двадесетих година прошлог века Тодор Радивојевић је, у великој мери, поједностављено, са становишта знања тога доба, писао да комете нису небеска тела обликована као звезде и планете, "већ су састављене од мноштва већих и мањих делова ... језгра, магловитог омотача и репа",[623] из чега се може запазити да су оне, помало мистично, представљене као тајанствени објекти који крију непознате опасности.

Када је бирао песме о кометама за антологију, Димитријевић је имао већ изграђену песничку поетику о том експресивном небеском феномену. У занимљивом чланку за *Млади физичар* писао је да комете долазе у ред

[618] Саставни део Миљковићеве поетске формуле света је да су управо речи његов моћни оквир. "Све што се дешава, дешава се на подручју језика и симбола, било да се ради о атомима или о звездама". – Б. Миљковић, *Песме,* Просвета, Београд, 1965, стр. 249.

[619] А. Лундквист, *Говор метеорита*, "Текстови на снегу", Багдала, Крушевац, 1985.

[620] Ф. Халос, *Савремена чехословачка поезија*, Нолит, Београд, 1962.

[621] *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*, књ. Х, САНУ, Београд, 1978, стр. 56.

[622] У древном Мексику, Перуу и другде, прелетање комета био је лош предзнак, најава националне катастрофе, као што су глад, пораз у рату или блиска краљева смрт. – Ж. Шевалије, А. Гербрант, *Рјечник симбола – митови, сни, обичаји ...* стр. 268.

[623] Т. Радивојевић, *Основи математичке географије*, II издање, Београд, 1923, стр. 37.

"најспектакуларнијих небеских појава".[624] Велелепни призор светлосног распрскавања плени својом раскоши. Током минулих епоха комете су, поред осећања дивљења и чуђења, изазивале страх и најављивале „ратове и велике несреће, а нарочито су важиле као весници смрти владара“, пише Димитријевић[625].

Исказе ове врсте потврђују и поједине песме у антологији *Космички цвет*. Тако Јелена В. Цветковић пева о претњи ватрене комете и ужасу света:[626]

"Комета прети одасвуд;
небо је катастрофично стално
киша небеска пада у нама".

Страх од комета, који Димитријевић помиње помало поетолошки, присутан је у народним представама прошлих векова, а у неколико и данас. За појаву комета везивао се ужас и страхоте, како каже поетеса; заједно са том стравом и катаклизмичним виђењем, ишле су бојазни „од драматичних појава у природи, зараза, ратова и катастрофа сваке врсте“.[627]

Састављач антологије и врсни астроном објашњава зашто комете побуђују велико интересовање и наглашава да је оно последица њиховог могућег утицаја на Земљу. Када се комете сувише приближе неком великом небеском телу, оне се „распадају на безброј ситних комадића који образују метеорски рој“.[628] Димитријевић записује податак да је, од првих помена у кинеским записима 2315. године пре наше ере до данас, виђено око 1500 различитих комета, од којих се неке јављају периодично. Ту се поново враћа Халејевој комети која је, како видимо из *Космичког цвета*, повише опевана. Слободан Вуксановић је према њој насловио читаву збирку песама, сагледавајући је изнад косовско-метохијских светиња.

Стиче се утисак да су песме Првослава Ралића, *Светли траг* и *Пљусак комета*,[629] објављене у овом одељку антологије *Космички цвет*, у извесном смислу настале под утицајем научно-популарне литературе и актуелних астрономских појава. Тај утисак појачава присуство фактографских појединости у Ралићевим стиховима. Песма почиње поменом велике црвене мрље на Јупитеру, што се, уз истицање пљуска комета, које доносе нове олује, појављује и у наредној строфи:

---

[624] М. С. Димитријевић, *Комете*, „Млади физичар“, стр. 7.

[625] У наставку додаје да је папа написао специјалну посланицу, такозвану папску булу и бацио клетву на Халејеву комету која се појавила приликом опсаде Београда 1456. године. – Исто, стр. 7.

[626] Ј. Цветковић, *Космички миг*, у књизи "Неодложна берба", Рад, Београд, 1996.

[627] *Астролошки лексикон*, стр. 126.

[628] М. С. Димитријевић, *Комете*, стр. 7.

[629] П. Ралић, *Космички хербаријум*, Просвета, Ниш, 1995.

„А онда пљусак комета
Јупитер вришти од радости
стигоше нови гејзири и олује ...“

Напоменимо да и Димитријевић, у чланку *Комете*, на сличан начин помиње тај пљусак и износи неке фактографске појединости које је и Ралић престиховао у песми *Халејева комета*.

У овом циклусу публиковане су и две врло добре песме под насловом *Репатица*, које припадају различитим поетикама, и више неуједначених о Халејевој комети. *Репатицу* Вељка Петровића, већ је у своју антологију унео Зоран Мишић, пре скоро пола века, а почетне речи из првог стиха који гласи "Космички цвете, ког не узбра нико", послужиле су као наслов целе Димитријевићеве књиге.[630] Наредна песма знаменитог песника Љубомира Симовића, под истим насловом, само у првој строфи носи нешто од бранковско-стражиловске мелодиозности, док је преостали део сав у знаку самоироничних астралних и кантарских мера:

„Да л ме то неко овом звездом мери
и, мерећи ме, ко тег помера
по небу ко по кантарском репу,
и с тога репа пресуду ми чита?“[631]

Вредно је помена да и Димитријевић посебно пише о репу као једном од главних обележја комете, истичући да је то „најкарактеристичнији део ових небеских тела“.

Међу песмама о Халејевој комети издваја се истоимена певанија нобеловца Јарослава Сајферта. Њој су блиске две драматски озрачене песме Слободана Вуксановића, тада актуелног министра просвете, из књиге *Халејева комета над Косовом*. Песме *Дечанско бдење Халејеве комете*[632] и *Халејева комета у Девичу*, на свој начин сведоче о погибељности и погромима на Косову и Метохији. У њима су пропевале наше патње и страдања после којих би требало да дође извесно духовно препорађање.[633] Столетни зов, одјек и молитва, возносе се над Косовом и Метохијом и лебде над њим. Јер тамо се не збраја и не сабира, пошто се са кочева памћење скида ("Натопљено /Па утабано"). Песник поставља питање: „Да л се ко одзива“, и одговара позивајући се на астралне просторе:

---

[630] *Антологија српске поезије*, сакупио Зоран Мишић, Матица српска, Нови Сад, 1956.

[631] Љубомир Симовић, *Горњи град*, БИГЗ, Београд, 1990.

[632] С. Вуксановић, *Халејева комета над Косовом*, Хипнос, Београд, 1990.

[633] Аутор овог текста је слично певао: "Дечани сумрачја развиделе, / Надрасли василинска стецишта; / Обасину сводове потавнеле, / Пупчаница им утробно запишта" - Н. Цветковић, *Чувидне мисли*, Завод за уџбенике и наставна средства, 2000, стр. 59.

„Сем одјека столетног
Звезданог
Због тебе
Све по теби“.

Антологичар Димитријевић је, као и песник Вуксановић, забринут над драматичном судбином Косова и зато бира ове песме-предсказања. Њему су, упркос свему, дечанска и девичка сазвежђа жива у зрачном *васељенском обасјању*.[634] И даје за право Халејевој комети да осветли:

„Сањиве пастире и будне овце
_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
Да осветли Јоаникија Светог“,

али и да својом чудесном и помало парадоксалном снагом „угаси запаљено сено“, које некрсти стално потпирују и пале.

Певање о Универзуму као безграничном васионском простору

У антологији *Космички цвет,* одељком о *Универзуму* завршава се певање о небу, Сунцу, Месецу и звездама, уколико се оставе мало по страни последњи циклуси о *Астрономима и њиховим инструментима* и *Освајање космоса*, којима се овом приликом нећемо бавити. У том одељку су стихови о рађању васионе, о васељени, свемиру, световима,[635] што у ширем смислу и представља Универзум. *Речник српскохрватског књижевног језика* – Матице српске уз реч универзум, понајпре бележи: свет, а потом васиона, свемир.[636]

Универзум, или васиона, (и Димитријевић те речи узима у синонимском значењу),[637] је васцели, свеобухватни свет, са свим небеским

[634] Н. Цветковић, *Књижевно-поетички фрагменти уз "Косовијаду"*, у књизи "Косовијада", Матица српска, 1997, стр. 78.

[635] Драгоцени речник *Синонима и сродних речи српскохрватског језика* Миодрага С. Лалевића садржи одредницу: *васиона, васељена, васелена, свемир, космос*. Поводом прва три синонима Лалевић истиче да су истог корена и смисла: *сав свет небески, свет у смислу све што постоји у бескрају свемирском*. А за наредне синониме бележи: *свемир (мир значи свет) је што и сав свет, васиона*. Космос је туђица за васиону. – При крају, Лалевић упућује на свет. Свет је све што постоји, све о чему се зна, што се замишља, сунчани систем ... И ту додаје да су васиона, васељена, васелена, свемир, истог смисла: *цео свет, све на свету, сав видљиви и невидљиви свет*. – М. С. Лалевић, *Синоними и сродне речи српскохрватског језика*, Лексикографски завод "Свезнање", Београд, 1974, стр. 844. и 775.

[636] *Речник српскохрватског књижевног језика*, књ. VI, Матица српска, Нови Сад, 1976, стр. 526.

Као изворник и пример: "Читав бескрајни универзум није друго него живо јединство". – Б. Бошњак, В. Филиповић и др., *Антологија филозофских текстова*, Загреб, 1954.

[637] М. С. Димитријевић, *Постанак и развој универзума*, „Васиона“, 1994, XLII, 4, стр. 61-63.

телима, у неограниченом свемирском простору. То је јединствена целовитост свега, заједно са свеколиким небеским сводом као и са свим видљивим и невидљивим што стварно постоји. Универзум је унеколико повезан са оним што је вечна музика сфера. Нешто од те небеске музике, која настаје и постоји у васиони схваћеној као свемир, причује се у појединим стиховима истоименог одељка.

Милан С. Димитријевић се научно, али и лирски и поетички, одређује према универзуму. Када бацимо поглед на звездама осуто ноћно небо, може нам се учинити да се звезде и галаксије простиру бесконачно, пише наш астроном и песник. И одмах се пита: да ли је то могуће? И одговара да је астроном Олберс још 1826. године показао неодрживост таквог модела. Ако би то било тачно, додаје Димитријевић у кондиционалу, на путу зрака који полази из нашег ока до било које тачке на небеској сфери, налазило би се до бесконачности, бескрајно много звезда. Пошто сјај звезда опада са повећањем растојања, па је тек у бесконачности раван нули, "свеукупни сјај бесконачно много звезда чинио би да небо блешти неподношљиво интензивним сјајем". Међутим, то није тако јер је грађа и устројство васионе другачије.[638]

Бесконачност, коју Димитријевић више пута помиње, истовремено је и неограниченост, те иде изван било које границе, као и безграничје што нема свршетка – јесте отворен прозор кроз који око астронома-филозофа гледа на васиону, односно универзум. Овде се с правом може поставити питање: да ли ограничен човеков ум може домашити бесконачје? Поједини стихови из циклуса *Универзум* показују да је крај бесконачја ипак притајен у песнику.[639]

Док Димитријевић помало поетолошки пише о настанку универзума и његовој архитектури, Првослав Ралић пева о *Рођењу васионе*.[640] Они као да заједно питају: „Како и зашто је почела васиона?“ И заједно, свако на свој лирски начин, траже узрок њеном настанку из „непостојбине“.

О космологији, као научно-филозофском учењу о настанку и развоју света и васионе, Димитријевић пише у неколико махова. Космологију, као посебну грану астрономије, која се бави изучавањем физичко-математичке структуре свемира (универзума), Милан именује у напред поменутом студијском прилогу. При том наглашава да је предмет проучавања космологије „истраживање Васионе као целине, односно проблема њеног настанка, развоја и устројства“.[641]

У почетном делу циклуса *Универзум* астроном Димитријевић објављује песму *Космологија* Максима Танка.[642] Према том „космологијском“

---

[638] Исто, стр. 61.

[639] Песник Рабиндранат Тагора на једном месту пише да "коначност не пориче бесконачност. То се само целина исказује у деловима, то се бескрај открива у границама".

[640] М. С. Димитријевић, *Космички цвет*, стр. 155.

П. Ралић, *Рађање васионе*, у књизи "Космички хербаријум", Просвета, Ниш, 1995.

[641] М. С. Димитријевић, *Постанак и развој универзума*, стр. 61.

[642] М. Танк, *Космологија*, у књизи "Преписка с временом", Ново дело, Београд, Багдала, Крушевац, 1986.

певању Земља се ослања на: слонове, корњаче, голубове, на житноме класу и дечјој љуљашци:

„И док се песма буде чула,
Љуљашка – љуљушкала,
А зрно – клијало,

_ _ _ _ _ _ _ _ _ _
Земља ће се вечно
Зеленити, зеленити, зеленити ...“

Песма је, за Максима Танка, као и љуљашка, нешто што живот и истрајавање продужава у вечност. Зелена боја пак означава сазревање наде као и животворно напредовање.

Више песама различитих аутора (Ралића, Ање Аранђеловић, Игора Милоша, Цветковића и др.) посвећено је ту космосу, свемиру, универзуму. Космос се доста често у лексикографској литератури именује као читава васиона, свемир, свет. Замишљен је као „уређен“ у астрономском смислу „поретка“, под влашћу неких закона, те судбине, правде, божјих заповести или нужности.[643] Као такав се, према античкој митологији, супротставља хаосу, нереду, што је нашло одјека и у песмама циклуса *Универзум*. ЗаАњу Аранђеловић, сав космос је саздан од чуђења али и од понеке песме. Она читаву васељену види као чудо. А чудо је, према њеном личном виђењу, које је донекле у складу са учењем светог Августина: оно што се појављује као сасвим необично, супротно и различито од очекивања и разумевања. Уз то, космос је у њеном певању „и једна мисао / која је звезда ...“[644] па тако звезда постаје и део наше способности да је мислимо, али и понављање у уму онога што слутимо и у себи носимо. Слободан Лалић, у ваљано компонованој песми *Светови*,[645] препознаје милијарде рођених, нових, живих и срећних светова. Они су тамо где се свемир граничи са умом, „тамо, где ни векови не теку / у прапочетку материје / у прелудију кретања ...“[646] Занимљиво је да су ове две песме објављене у Димитријевићевој рубрици *Мало поезије*, у *Васиони*, у чију се концепцију складно уклапају.

М. С. Димитријевић, *Космички цвет*, стр. 159.

[643] С. Блекбурн, *Оксфордски филозофски речник*, стр. 218.

[644] *Васиона*, Београд, 2001, 3, стр. 76. У књизи М. С. Димитријевића, *Космички цвет*, стр. 163.

[645] *Васиона*, Београд, 1974, 2, стр. 56.

[646] М. С. Димитријевић, *Космички цвет*, стр. 169.

У биографском делу ове књиге указали смо на блиске родбинске везе Милановог деде и оца са породицама у Бугарској. Дедина два брата одселила су се у Софију, где је и деда Милан провео део свога живота. Истакнимо да је бројним и различитим рођачким, пријатељским и пословним везама био уткан у бугарске животне и духовне просторе. Током шездесетих година, отац Сергије је обновио везе са фамилијом у Софији, па се почело са размењивањем узајмних посета. Његова нумизматичка и историјска истраживања учинила су све учесталијим те међусобне сусрете. Повремене боравке у Бугарској, на научним и песничким сусретима, Милан је, једном приликом, искористио да посети рођаке Георгија - Гошу Николова и Антона Стамболџијева.

Усудна звезда водиља најпре је довела у блиску сарадничку везу, а потом и присно братско дружење, два научника астронома и истовремено песника, делом и по души: Милана С. Димитријевића и Бугарина Милчу Кирилова Цветкова. Први пут су се срели и упознали на астрономском научном скупу у Солуну 1997. У мају 1998, на повратку из Истамбула, Милан је био гост Цветкова и тада су договорили организовање Прве бугарско-српске астрономске конференције, која је одржана у Белоградчику, августа исте године. Тако су засновани доста чврсти и поуздани темељи будуће сарадње на неколико различитих подручја. Од тада су, заједничким напорима и у пуном сагласју остварили осам плодотворних научних конференција српских и бугарских астронома.

Захваљујући Милану, у мају 2012, у његовом завичајном Лесковцу, одржана је Осма српско-бугарска астрономска конференција. Један од разлога и мотива био је да се афирмише лесковачка локална средина и да јој се придода известан студијско стваралачки садржај. Уз то, југ Србије, је ближи и приступачнији гостима – научним посленицима из Бугарске. Скуп је имао завидан научни ниво. Напоменимо, да је оперативну припомоћ Милану пружао и наш заједнички брат Душан Цветковић Лешњак.

Истакнимо, да је ангажовањем књижевника Драгана Радовића, приређено запажено књижевно-поетско вече у Културном центру Лесковца. Поред Милана, учествовали су: Милчо Цветков, Рајчо Русев Рајсн, Петко Недјалков, Здравка Шејретова и Даринка Крстић, родом из околине Босилеграда, као водитељ. Бугарским песницима се придружио и афирмисани културни посленик и инспиратор велике културно-уметничке акције „Јухорско око“ – Ђорђе Петковић, аутор више песничких књига. Он је за ту прилику сачинио 50 нумерисаних примерака збирчице деконструисаних сонета, посвећених Конференцији. Том приликом, Здравки Шејретовој доделио је признање Poeta Primus. Касније, Петко Недјалков је позвао Милана, Даринку Крстић и Драгана Радовића на међународни скуп писаца у Плевену. У зборнику са ове песничке свечаности објављени су стихови поменутих аутора.

На Петој конференцији „Развој астрономије код Срба“, којој је присуствовало више даровитих песника из Србије, као и из Бугараске,

догодило се спонтано лирско-уметничко надметање присутних астро-песника. Био је то сјајан „ватромет“ стихова, који је обогатио и оплеменио активност у секцијама *Књижевност, уметност и астрономија* и *Космичко – инспирација поезије*. После надахнутог лирског слова Милча Кирилова, илустрованог одговарајућом презентацијом, при чему је изразито емотивно говорио ангажовану поезију, укључио сам се и сам говорећи одломак из „Облака у панталонама“ Мајаковског. То су прихватили и други присутни списатељи, укључујући и Надежду Ерић. То је додатно подстакло Милча да са још више инспирације и лирске развигорености, настави свој импресивни наступ, који је срдачно поздрављен од свих присутних. А онда су почели да се смењују рецитатори, уносећи нове садржаје и динамику.

Милан и Меглена Божанова, врли преводилац његових стихова, представили су Димитријевићеву књигу *Песме,* објављену на бугарском.[647] При том је стихове на српском говорио аутор поменуте збирке, а потом их је поетеса Божанова читала на бугарском. Додајмо овде да је књига штампана у једној врсти дивот издања, у посебном формату, са красним ликовним прилозима, на посебној врсти папира и неупоредиво бољој опреми од издања на српском.[648]

У поменутом Зборнику објављена је и песма Милче Кирилова *Поклон*, [649]посвећена Милану, публикована у контексту приказа активности клуба „С Геом на Редуту“.

Научник и песник Милчо Кирилов Цветков увео је Милана у круг савремених бугарских песника окупљених у поменутом Клубу. Крајем јула 2008, Милчо га је позвао на дружење у оквиру поетског окупљања у парку „Гео Милев“.[650] Ту се непосредније упознао са стваралаштвом чланова Клуба, који су му даровали збирке песама, а њихово прочитавање га је подстакло да се позабави превођењем и поетолошким разматрањима. То је био зачетак активности, што је довело до потоњег обликовања Зборника *Пред звезданим вратима*. У поменутом зборнику број пет Димитријевић је представио читаву плејаду бугарских песника инспирисаних космичким и астралним сферама.[651]

У некој врсти пролога за овај песнички зборник, Димитријевић, с пуно разлога, указује на извесну сродност, па и родословну блискост, песничке лозе, што га је, по неком вишем космичком науму, повезала са

---

[647] М. С. Димитриевич, *Стихотворения*, Херон прес, София, 2008.

[648] Вредно је помена да је и збирка песама Сергија Димитријевића, *Искри от миналото*, Българска книжница, София, 2012, штампана код реномираног издавача у врло лепој опреми, која привлачи пажњу.

[649] Милчо Кирилов, *Поклон*, Зборник радова конференције *Развој астрономије код Срба* V, стр. 764.

[650] Том сусрету, поред Милана и Милче, присуствовали су Маја Митова, Улјана Петкова Паскалева, Илијана Илијева, Катја Маринова, Евгенија Маринчева и Рајчо Русев Рајсн. – *Развој астрономије код Срба* V, фотографије 1-5, стр. 761-763.

[651] М. С. Димитријевић, *Савремена бугарска поезија – клуб песника «С Геом на Редуту» и чаровитост лирско-космичке инспирације*, Зборник радова конференције *Развој астрономије код Срба* V, стр. 759-791.

распеваним савременим бугарским лиричарима. Његова племенита културно-уметничка намера је да, у српским просторима, афирмише и делом оваплоти оно што бугарски песници обликују у својим стиховима. Избор песама је овде начињен, више по сродности замисли, идејама, хуманистичким хтењима и надахнућу.

У прологу *Пред звезданим вратима*, Димитријевић се скоро интимно обраћа широкој читалачкој публици, истичући да је поменута књига настала „по нужности случаја, који сасвим ненадно кроји наше судбине“ и делотворно их повезује са модерним и отвореним токовима песничког умећа. Он врло сликовито помиње *лирски цветник* и раздрагано *звездано јато* лиричара, чије га стваралаштво, вредностима, ритмичко-музикалним квалитетима, смелим стилско-изражајним средствима, обавезује да посвети одговарајућу пажњу лирски размахнутој братији у песничком клубу *С Геом на Редуту*.

Цветни врт парка *Редут* постао је инспиративна узајамна „тајна веза“ између стихотвораца, заталасаних небеса, нежних трава и девојачки витких и узноситих бреза. Име знаменитог бугарског песника Гео Милева, свеприсутног у бићу свога времена, које унеколико превазилази и надраста, окупило је културно-уметничко и мисаоно братство око заједничке духовне трпезе.

Већина од лиричара присутних у овом Зборнику, недвосмислено показује, парафразирајмо Одна: да је песник отац својих стихова, а језик, који је астроном и друмовник Милан, добро разумео, свеопшта мајка и родитељка узмахнутог твораштва. Поједини од ових бугарских песника су истински представници и видовити *делегати* будућности у нашој савременостин. Они су, врли и даровити „функционери“ будућњарења, како би рекао Оскар Давичо.

Књига *Пред звезданим вратима* потврђује да астроном, космополита, полиглота и даровит научник, свестрано разазнаје и продубљено познаје људе, њихов слојевит и вишезначан говор и опевано суштаство бивствовања. Неки од ових стихова, исписани су са истинским разумевањем за општечовечанске, љубавно-интимистичке, универзалне, космичке и социјалне појаве и проблеме, али и за обичне, свакодневне, мале људске радости и невоље; као да су саздани од руменила крви што је непосредно канула из топлог људског срца.

Најдаровитији уметници речи су, са своје стране, врло добро схватили задатке и обавезе своје генерације, настојећи да своја стихотворенија озраче и духовно просветле трачком визија долазећег времена. У бројним од ових песама можемо да пронађемо и откријемо много више, богатије и лирски разуђеније од онога што је у њима подтекстно саденуто и инкрустирано.

Већину лиричара представљених у овој књизи озрачава животворан и смео израз за свеколике и у много чему противречне околности живљења и постојања и вештине да све оно што виде и проживе могу и умеју да саопште на сугестиван начин. Неки од њих, врло интензивно живе своје време и судбину, без намере да се прилагођавају наопаким околностима у своме

окружењу, спремни да се хватају у коштац са најразличитијим облицима конформизма. Зато они одважно продиру у мале и велике људске тајновитости, налазећи у себи снаге да бодро и достојанствено проговоре о ономе што је мука духу, али и шире, о тегобама људског постојања уопште.

Стихови из ове лирски особене хрестоматије претрајавају у бићу истинских човекољубаца, сањајући истовремено раскриљене астралне просторе, недомашну васиону, тврду и опору земљу као и свељудско у одолевању. Захваљујући стваралачком полету, интелектуалној развигорености и моралној доследности, они продиру чак и тамо где блештави сунчани зраци не сеж, а чарна небеска светила не трепере.

Књига окупља и афирмише песнике из најразличитијих области људског делања, од учењака, преко привредника, предавача, до сликара и издавача који, поред лирског, здраворазумског и ванчулног виђења света, вигоре једну нову поетику радости живљења и бележе драму људског страдања. Понајбољи међу њима налазе се на релацијама савремене уметничке, културолошке, теоријске, научне и филозофске мисли, коју на свој начин богате и осмишљавају. Откривајући чари и лепоте света и људског постојања истовремено разоткривају дубље и суштаственије истине од појединих стихоклепаца и умишљених филозофа, који копају по људским ранама, тражећи скривену истину, која може колико да обасја нове хоризонте, толико и да заслепи невиделом.

Састављач овог Зборника добро запажа да је песничка форма врло разнолика и добро негована, те да се креће од суптилне лирске дескрипције, преко интимистичког, понегде сентименталног распевавања, рефлексивно-медитативног, сцијентистичког, колоритног, епски разуђеног певања, па све до хаику стихова. У томе, они иду за корак испред своје епохе, а смело корачају упоредо са лирским и поетолошким настојањима модерне књижевности.

Међу њима има и профески надахнутих стваралаца, који друге лекују својим истанчаним стихотворенијима, а сами страдају у сопственим заносима, заплетеностима и обузетостима. Па ипак својим делима посведочавају да је песник гласовита речитост времена и простора у коме живе и опстају. Њихов лиризам помера тешке завесе и драперије самотништва и туге, показујући да су управо они, као стваоци истовремено и највећи и најмањи усамљеници, аскете, и страдалници, док војују и краљују као промишљени учењаци духовности. Они живе и претрајавају остварењима којима нам се нуде, обраћајући се и новим поколењима, инспиришући их за могуће подухвате.

Са вером да се зрачак и трачак поезије таласа и лелује у срцима скоро свих људи, а прихватајући Лотреамонов став да ће поезију једнога дана сви писати, понадавамо се да ће песничка остварења у овом Зборнику наћи одјека у културно-уметничкој јавности, којој су упућена. Јер поезија је доиста *матерински језик* у души распеваног људског рода (Хердер).

У овом одељку осврнули смо се на песничко дело Милана С. Димитријевића, на разноврсност мотива, слојевитост и вишезначност симболике и стилско-изражајна средства, имајући у виду пре свега његово

рано, младалачко стваралаштво, књигу *Песме* (2000), антологију *Космички цвет* (2003), као и на зборник савремене бугарске поезије *Пред звезданим вратима*, што на известан начин заокружује оно што је осамдесетих година прошлог века, започето у оквиру рубрике *Мало поезије* у астрономском часопису *Васиона*. Анализирајући поменуту Антологију, посебно смо захватили певање о небу, сунцу, месецу, звездама и другим важнијим космичким ентитетима, отварајући и могућности за нова компаративна истраживања, између осталог, и на релацији Димитријевићевог лирског стваралаштва, студијско-публицистичких и појединих научних прилога. У том погледу могу бити од значаја дубља аналитичка, уметничко-естетска и поетолошка преиспитивања и валоризације у ширем контексту потоње антологије и најновијег зборника бугарске поезије, њихових додирних тачака и узајамних преплитања, што је овде само у скицама назначено. Захвално би било позабавити се и бројним Димитријевићевим приказима, осврти ма, студијским прилозима и белешкама о већој групи домаћих и страних песника, са становишта космичких преокупација.

ДРУМОВНИК

ПОЕЗИЈА И ПОЕТИКА ПУТОВАЊА

Поезија и поетика путовања сажимају у себи изворишта живота и основа су за креативно продужавање у времену и простору где се осмишљава нова димензија људског постојања. Пређене незнане просторе и релације на великим путовањима и превазиђено време могу бити занимљиви као збир сваковрсних представа и плодотворних енергија које привремено ишчезавају, кружно се крећу уоколо и изнова враћају.

Путовање је разборито уобличено духовно сликарство што додирује метафизичке видове бескраја и чини да доживљено и виђено дођу до чулно смисаоне појавности.

Путовање и поезија су размах духа опијен росом понадања, али и откривање истина у свечаној одори китњастих лирских визија, заогрнутих плаштом омамљивих даљина.

Поезија је потребна човеку скоро као и путовања на којима добија спорове и расправе чак и са новинама што га превазилазе и надрастају. Тада се догађа да стихови постају музика небеских сфера, а путешествена виђења извор сазнања. Ко није у љубави са поезијом и не воли путовања, има тегобне мисли, опор и сиромашан дух.

Миланова велика, скоро неодољива љубав према путовањима налази основу у широј породичној традицији. Деда чије име носи, као и неки преци из баба Софијине породице, били су друмовници, неспокојници и ходољупци. Често су путовали широм света, ношени унутрашњим немирима и потребама да упознају различите људе и крајеве. Тако је његов деда Милан путовао по Европи, а живео је и у Букурешту, Санкт Петербургу, где је упознао супругу Софију, и у Одеси где су имали зуболекарску ординацију.[652] У њиховим казивањима о Одеси било је понешто од атмосфере из одеског циклуса прича Исака Бабеља.

Отац Сергије, који је и сам био велики светски путник, судбински је утицао на Миланову путешествену усмереност и туристичку преданост и радозналост.

- Тата је одиграо велику улогу у мојој оријентацији ка путешественом и туристичком виђењу света као важном садржају пунијег и богатијег живљења. Негде од 50-тих година двадесетог века он је стално одлазио на нека већа, дужа и раскошнија путовања. Из сваког места које је посетио стизала је разгледница што је у мени будила жељу да упознам тај крај, људе, природу, културне и историјске знаменитости, да прођем тим путем и лично проживим те просторе.

На Милана су још у раном детињству, а нарочито касније, очева све чешћа путовања по Европи и свету, посредно утицала, подстичући у њему жељу да и сам једном крене очевим стопама, његовим маршрутама, и да их премаши, ако буде могао...

- Пре тих путовања слушао сам татина занимљива казивања о културно-историјским споменицима, музејима, историјским збивањима, или

[652] Н. Цветковић, *Живети пуним животом*, стр. 47.

о лепоти природе и предела које ће посетити. Помно сам пратио његове припреме, детаљне планове обилазака онога што је сматрао најважнијим, уз скицирање свих етапа на географској карти.

На тај начин отац га је све више увлачио у туристичко-путешествене мреже и замке, што је, иначе, годило Милановој великој радозналости и жељи да види и упозна свет. Уз то, био је и сведок очевих темељних спремања за свако путовање. Јер је Сергије благовремено прикупљао одговарајуће податке, туристички материјал (проспекте), допуњавао белешке из погодне путописне и друге литературе, вадио исечке из новина, распитивао се код путничких агенција и својих пријатеља, уколико су били на неком сличном путешествију, бирајући увек најповољнију трасу.

Упадљиво је да су многа Сергијева путовања била повезана са научно–истраживачким прегледавањем архива, музеја, нумизматичких и других збирки. Док је његов отац често користио туристичке обиласке и за поменута студијска истраживања, Милан је обрнуто, одлазак на научне конференције и студијске боравке употребљавао за интензивна туристичка прегледавања, уживања и упознавања. После тога настајале су поједине студије, научни прилози, чланци, монографије, чије је стварање било повезано и са лепотом доживљаја путовања.

Милан се сећа и онога што се догађало након очевих „експедиција“, а имало је утицаја и одјека у његовој свести.

-По татином повратку са путовања са великим интересовањем сам разгледао сав туристички материјал: од раније прикупљених исечака, преко донетих разгледница и проспеката, до евентуалних новонабављених бедекера. Поред тога, с пажњом сам слушао његово детаљно опричавање важнијих етапа путовања и различите доживљаје и догодовштине. Све ме је то испуњавало неким посебним задовољством и у мислима и жељама упућивало да то и сам видим...

У Сергијевој соби, у делу ормана у коме је чувао студијски материјал, на дохват леве руке, стајала је, између стакала витрине, једна стара предратна карта Европе. Била је на упадљивом месту и скоро увек сам се чудио тој поприлично исцртаној карти, са пунијим црвеним и црним линијама, што су се протезале у разним правцима.[653]

- На карти су биле означене линије татиних путовања по Европи, још од студентских дана, и разуме се из новијег, поратног времена. Њу и сада имам кристално јасно пред очима, и чак ми се чини да бих скоро жмурећи могао и сада да уцртам неке његове путне правце. Поготову што сам туда прошао, некада и по више пута, уз много подробније прегледавање свих знаменитости.

[653] При ауторизовању овог дела текста Милан каже: - Чини ми се да је тата тада црвеном бојом означавао план путовања, а црном или плавом преко црвене, оно што је реализовао… Понекад, због недоступности одговарајућих информација, догађало се да понешто не оствари, да скрати или премости део замишљене маршруте, што се такође може назрети из поменуте географске карте. – Ауторизован исказ, Београд, 5. јануар 2004.

Раде Јовић

ПРИНЦ ЛЕСКО И ПРИНЦЕЗА ЛЕСКА

БАЈКА

Г-дину Милану Димитријевићу,
Родни градови су гнезда свих летача,
који се по сили природних закона,
бар у мислима враћају назад.
Срдачно,
Раде Јовић
6. XI 94

ЛЕСКОВАЦ, '94.

Слика 15: Од важности за поетику завичаја и завичајности два песника – посвета значајног уметника и песника Радета Јовића лирском звездословцу Милану.

Милан је, доиста, полазећи од очевих указивања и искуства, у великој мери усавршио не само метод припрема, разраду појединих етапа, него је Европу прокрстарио у више праваца, много обухватније и целовитије од свог узора. И то, поред осталог, захваљујући младалачкој полетности, здрављу, студијској предузимљивости на неколико подручја, као и повећаној брзини и ефикасности превозних средстава и комуникација у новој епохи техничко-технолошког и сваког другог напретка и развоја.

- У току очевих бројних путовања, враћа се Милан својим сећањима, увек сам, према разгледницама и другим информацијама, на географским картама пратио његов тренутни положај. А онда сам, скоро га следећи у мислима, настојао да дознам нешто више о историји, култури и уметности земаља у којима је боравио. На тај начин, прикупљајући детаље, мало сам се поистовећивао са њим, што ми је омогућавало да у машти што боље и потпуније доживим његова путовања.

У време кад смо о овоме разговарали Милан се скоро студијско-аналитички припремао за пут у Тунис. И онда је запазио да се програми туристичких агенција за детаљнији обилазак знаменитости Туниса у много чему поклапају са његовом маршрутом.

- Ето, резултати татиних разматрања: шта све треба посетити у Тунису, практично се подударају са накнадним сличним анализама туристичких стручњака. - Ту Милан наглашава да је Тунис много касније постао дестинација путничких агенција из наше земље, што значи да су његови закључци донети независно и без утицаја туристичких програма били исправни. – Из тога се види да је тата, захваљујући свестраној култури и широкој обавештености, имао веома добар преглед свега што је важно обићи у овој земљи, па чак и концепцију путних траса којима треба ићи, закључује Милан.

Последњих дана јануара, дакле 1988. године са Миланом смо на Хвару разговарали о најранијим искуствима и сазнањима са путовања која су се односила на "туристички" обилазак ближе и даље околине Лесковца.[654] Крајем педесетих година прошлог века, у време школског распуста, сваке године је боравио у родном граду, у баба Росиној кући или код Лешњакових. Још тада, поред дечачких игара и забаве, посвећивао је велику пажњу систематском упознавању ширег завичајног подручја.

- Покушавао сам да начиним план о томе шта све треба видети. Ради тога сам одлазио у Градску библиотеку Лесковца да бих потражио одговарајућу литературу о томе и консултовао *Туристичку енциклопедију*. А још пре поласка у родни крај покушавао сам да из књига у очевој библиотеци сазнам што више о околини Лесковца, о важнијим културно-историјским споменицима, археолошким локалитетима, туристичким местима и слично.[655]

[654] Рукописне белешке из разговора са М. С. Димитријевићем, Хвар, 29. јануар 1988.

[655] Ауторизован исказ М. С. Димитријевића, Београд, 5. јануар 2004.

Планови су, као што је познато, рационалне сањарије разборитих људи. Милан је још тада знао да планови постају стварност тек ако се активно дела; па ипак многи од њих остали су му неостварени.

- Тада нисам успевао да видим Јашуњске манастире[656] о којима ми је отац говорио. Јер пут је доста далек, стрмовит, а можда и није било аутобуских веза. Па ипак сам користио сваку прилику да направим неки излет у ближој околини Лесковца.

Пошто је овај текст обликован и на основу бележака из давне 1988. године, Милан је, приликом прочитавања, жустро реаговао, сав обливен неком радошћу: - Е, тај план и жељу сам остварио у време када сам био Министар за науку, технологију и развој, у Савезној влади. Тада сам, приликом једне службене посете југу Србије, обишао и Јашуњске манастире. Поред њих, на мене је оставила врло снажан утисак забит и беспуће који их окружују...

Неочекивана посета једног министра, за све у манастиру била је велики догађај. Монахиња која га је дочекала, вероватно игуманија, искористила је прилику да се касније обрати министру Милану С. Димитријевићу, са молбом да јој, код надлежних органа у Лесковцу, помогне око питања важних за манастир, што је он и учинио.

У дубоком сећању из детињства остао му је излет до Братмиловца и Манојловца.

- Једног спарног летњег дана, по великој припеци и прашњавом путу, где није било хлада да се човек бар за тренутак склони, кренули смо у обилазак поменутих села и на купање у реци Морави, описује Милан један од првих младалачких туристичких излета.

- Са нама је тада пошла Дуда и Светлана – Цеца, Предрагова ћерка. Била је то мања групица. Док смо ходали по тој несносној врелини, прашинчина се увлачила између ножних прстију, а жеђ нас испијала... Одједном се у даљини почело да помаља огромно сеновито дрво. То је био онај џиновски храст у Братмиловцу, дочарава Милан, скоро литерарно, један од првих путешествених доживљаја и наставља у сличном тону:

- До тада нисам видео нешто слично и тако величанствено, а у оној врелини и заједнелости, чинило ми се, да је то дрво било још горостасније и сеновитије... Оно је полако све више и више расло и узрастало пред нама, чудесно трепереће у прегрејаном ваздуху. На моменте је, чак, тај огромни храст, изгледао нестваран и полулелујав, као да ће сваког тренутка нестати и узлебдети. Једва сам чекао да стигнем до његовог хлада, који ми је непрестано измицао.[657]

Мештани Братмиловца имали су велико поштовање за овај древни храст, који је био култно дрво - запис. Уз велико дебло дуба, које није могло обухватити више људи, био је прислоњен крст и ту су се о летњим

[656] О значају Јашуњских манастира сведочи и текст Милана Кашанина у *Енциклопедији Југославије*, 4, Загреб, 1960, стр. 468.

[657] Рукописне белешке из разговора са М. С. Димитријевићем, Хвар, 29. јануар 1988.

празницима одржавале разне светковине, молитве, литије[658]... И све то као да се преплитало и подударало са Милановим експресивним и врло снажним младалачким виђењем и доживљајем, у подневној летњој јари...

Некако у то време Милан је, са братом Градимиром Костићем и друговима из Масарикове улице у Лесковцу, обишао Грделицу и околна места.

А када је око 1960. научио да вози бицикл туристички је посетио Рударе, знамениту рударску цркву и конак; потом Богојевце и друга оближња села. Испод лесковачке Светоилијске цркве сишао је до Јајине. Нешто касније, са сестром Нином, походио је Чифлук Миру и Винарце. Вучје је видео у раном детињству када је имао 4-5 година, боравећи са родитељима у планинарском дому на Кукавици.

Пошто је почетком шездесетих година 20. века, из историографске литературе сазнао да је Царичин град један од најинтересантнијих културно-историјских споменика у околини Лесковца, имао је велику жељу да посети тај рановизантијски археолошки локалитет. Дуго се припремао за тај "поход"; прочитавао доступну литературу, понешто из "Старинара", који је пронашао у очевој библиотеци; а посебно се интересовао за доба Цара Јустинијана, када је град подигнут.

- О том туристичком подухвату, у више наврата сам разговарао са Драгојлом Дудом Пауновић. Она је, више од других, показала спремност да ми ту велику жељу испуни. И једног дана, убрзо потом, заједно смо пошли у Царичин град. У ту, за мене, изузетно важну "експедицију" кренули смо најпре до Лебана. Аутобус, који и сада памтим, детаљише Милан, посебна је "прича". Био је неки предратни модел са издуженим предњим делом, попут носа, као код камиона... Кретао се споро, просто се вукао и толико је бректао, дрмусао се, димио, да сам се чудио како уопште може да се креће, описује подробно то што је врло упрчатљиво доживео.

- Тада сам први пут видео Лебане. Тамо смо свратили код Дудине сестре Раде[659] и зета Миће, где смо потражили Дудиног друга кога су сви

---

[658] Веселин Чајкановић, *Речник српских народних веровања о биљкама,* стр. 206-208.

[659] Рада (1933-2009), најстарија кћи Загорке и Љубомира Пауновића, рођена је у Чокотину, као прва радост родитеља. Основну школу започела је у Лебану а завршила у Лесковцу; а медицинску школу изучила, уз рад, у Градској болници (1953). Удала се за Михајла Мићу Недељковића (1934-1969), из Ваљева, и прешла са службом у Лебане, где је у Народној милицији радио њен супруг. Године 1960. прешли су у Лесковац и живели у породичној кући.

После трагичне смрти супруга Михајла, Рада се посветила послу. Неколико година касније упознала је Милетија Ђоковића, возача у Градском саобраћајном предузећу и самохраног родитеља. Његову двогодишњу ћерку Зорицу (1967), прихватила је и однеговала као рођено дете, и сама је школовала. У то време радила је на Дечијем одељењу болнице, показујући пуну бригу за све болесне малишане. Зорица, која је Ради узвратила љубав, са успехом је завршила Средњу медицинску школу, затим часове енглеског језика и рада на рачунару, а обучила се и за посао фризера. - Рада је више пута била у сарадничком односу са знаменитом породицом Фанфани из Ђеновића (Бока Которска).

звали "Голуб".[660] Требало је да нам он покаже пут, којим правцем и како да стигнемо до Царичиног града. Ишли смо пешке, скоро кроз дивљину. Када су се пред нама указали остаци овог древног византијског града, био сам одушевљен. То за мене није била само гомила камења и остаци древног града, већ нека неуништива стварност и остварење једног сна и маштања током дужег времена.

Милан је још од раног детињства имао способност да ствара и оживљава имагинативне слике у свом умном оку. Али истовремено и вештину и умеће да великим жељама које теже реализацији, ствара и опробава могуће ситуације као и да на неуобичајене начине комбинује своје знање са предузимљивим личним хтењима и спремношћу других да му изађу у сусрет.

- За остварење големе жудње и маштарије да видим Царичин град и да то реализујем било је потребно уложити пуно времена, много спремности и предузимљивости, али и велики физички напор, труд и зној...

Миланова бујна машта и крупне туристичко-авантуристичке тежње, скоро трепераво су се понављале, нарочито у сличним путешественим приликама, присно се повезујући са његовим знањем, доста широком обавештеношћу и хтењима. У таквом стању духа и односа, чинио му се уистину могућим сваки добро замишљен план и туристички пројектовани сценарио.

- Био сам одушевљен и пресрећан због остварења онога о чему сам сањарио у вези са виђењем Царичиног града и пуно захвалан Дуди што ми је то омогућила са својом сестром и друговима.

Срећа се за њега, у томе моменту, састојала од задовољства да осмисли свој циљ и види Царичин град. Та пријатност и блаженство код њега

Станица Цака Пауновић (Чокотин 22. август 1936 - Лесковац, 22. август 2005), је завршила Вишу административну школу. Радила је у Медицинском центру са Роксандом Бјелетић и у Хигијенском заводу у Лесковцу где је стекла пензију. На себе је преузела бригу о родитељима до њихове смрти и члановима породице предано помагала у свакој прилици.

Драгојла Цветковић је написала део напомена биографске природе о породици Пауновић, Костић-Грозничка, Цакић, Предраг Цветковић и др., на чему јој топло захваљујемо.

Аутору ове књиге је, повремено, помагала у обликовању појединих текстова, у дигитализацији и редактури неких збирки (на пример, у Ђеновићима), као што су *О граде мој*, *Ране 50-те и 60-те*, *Свадбено путовање* и др.

Када се све то има у виду, а посебно проблеми са здрављем, изазвани поменутом тужбом и поднесцима, може се закључити: *колико је помагала*, *скоро исто толико је и одмагала*, нарочито од половине 2002. године (саботирање каснијег Зборника са научно-стручног скупа у Јагодини, уз елементе и ауторовог самосаботерства, што се испољава и као вид протеста).

[660] Момчило Голубовић (1938), из Лебана, Дудин и Николин школски друг из гимназије и са студија. Завршио први степен Правног факултета у Београду. Радио у Општинском суду у Лебану као шеф писарнице. Са супругом Ковиљком одгајио сина Зорана и ћерку Зорицу.

били су квалитет разуђене свести и имагинације повезан са срећом да се оствари прижељкивано и то уз пријатељску предусретљивост будуће снаје.

- Са радошћу, али и са жаљењем и протестом у себи, гледао сам остатке тих камених грађевина обраслих у траву, коров и жбуње, због чега су били скоро неприступачни... Унаоколо је све било пусто и у тој осамљености за мене је одједном све почело некако да оживљава. Скоро да сам видео сени византијских ратника под пуном опремом и вреву на улицама тог, некада моћног, града, које сам замишљао на основу доста прецизног тлоцрта... Назирао сам војнике, жене, трговце и веселе грађане тог величанственог древног града, сада занемареног у дивљини.

Док је Милан обилазио остатке и рушевне зидове некада велелепних грађевина, Дуда и Голуб су седели и посматрали како он скаче с камена на камен, прелази из једне у другу означену одају...

- При том обиласку, опет, на тренутке ми се чинило да напола пролазим кроз стварне и измишљене улице Царичиног града, да се крећем његовим некадашњим раскошним трговима... Настојао сам тада да у свом сећању уцртам сваки детаљ, сваки део зида, скривеног мозаика...

Овде смо само укратко указали на један од раних, експресивно саопштених, путешествених доживљаја, који су најављивали, касније, многобројна, ходољубива путовања. Маштовито се и својски уживљавао у помало мистичну атмосферу, што је окружавала изузетне и драгоцене археолошке ископине. То је указивало на важне животне подстицаје, који су га инспирисали за слична будућа истраживања.

Назнаке о првим већим туристичким виђењима

У време раних боравака у Медону крај Париза, Милан је писао подужа писма у којима је регистровао туристичка путовања, обиласке, излете и добро осмишљене мале екскурзије. Из тих писама се може запазити ширина његових захвата, начин прегледавања историјских појединости, којима је посвећивао већу пажњу, усмереност на детаљније „исцрпљивање“ неких подручја и виђења скоро свих важнијих културно-историјски стецишта, објеката, природних лепота и предела. – Овде ћемо настојати да делимично реконструишемо извесне етапе тих путовања, уз Миланове коментаре, опричавања, разгледнице, као и на основу суочавања наших личних запажања са његовим упечатљивим утисцима.

Писмо од 9. новембра 1978. упућено из Медона,[661] сведочи како је Димитријевић пролазак кроз Италију, на путу за Француску, користио и у добро испланиране туристичке сврхе. Пошто је Венецију раније упознао, овога пута је, након вечерњег пристизања, само преноћио, а онда је ујутру рано кренуо за Падову.

[661] У заглављу писма стоји исписано: *Др. Милан Димитријевић,Observatoire de Paris-Meudon, Département d'astrophysique fondamentale 5, Place Jules Janssen, Meudon*.

У Падови је најпре отишао да види базилику Св. Антуна Падованског, а затим је разгледао Ораторијум Св. Ђорђа и Scuolu di San Antonio.

- Леп утисак је на мене оставила, на пример, и велика статуа коњаника на тргу испред базилике, коју је извајао Донателo половином петнаестог века. Приказан је венецијански кондотјере са звучним именом Гатамелата, које и данас памтим, а прочитао сам у туристичкој књижици, коју и данас чувам, да је то и прва тако импозантна и потпуна коњаничка статуа, после античког Рима, инспирисана сличном, што представља римског императора Марка Аурелија, на Капитолу у Риму. И данас се сећам путног водича за базилику Светог Антуна, који сам тада користио, а добио сам га од својих родитеља.

Након обиласка музеја, у близини катедрале, „пошао сам пешке, поред парка Prato della Valle и дошао на Piazzu dei Signori, некадашњи Падовански главни трг са грандиозном Палатом della Ragione...“ – пише Милан и у загради додаје: да је послао разгледницу једне сале у њеној унутрашњости, са доминантним дрвеним коњем, погрешно приписаним Донателу.

- Палата дела Рађоне је веома дугачка грађевина која својом колонадом затвара једну страну трга, као да је дошла са неког шпанског Плаца Мајор, где је то уобичајено. Доле је мноштво малих радњица, а цео простор првог спрата представља јединствену, монументалну салу са мноштвом прозора, која упркос фрескама и уметничким предметима, делује пусто. Народ је зове кратко *Салоне*, а користи се и за повремене изложбе.

Према тексту поменутог писма, Милан је одатле отишао на Piazzu delle Erbe да види лођу della Granguardia и Палату del Capitanio, која је била резиденција венецијанског гувернера. Потом је посетио Piazzu del duomo на којој се налази црква Santa Maria Assunta, са баптистеријумом из XIII века.

Обилазак Падове Милан је завршио прегледавањем „једног од најлепших објеката“, како сам оцењује: Капеле degli Scrovegni из XIV века. Целу је фрескама осликао Ђото, а оне се сматрају врхунцем његовог стваралаштва, пише он својим укућанима.

- Родитељи су ми причали да су приликом једног боравка у Италији купили месечне железничке карте и возом обишли, како су говорили „целу чизму“, када су посетили и Падову. Вероватно у њиховој документацији постоје разгледнице упућене са тога пута. Сећам се да су скоро сваки дан писали породици, попут оних разгледница са пута по Норвешкој, што је објављено у *Писмима из Холандије* С. Димитријевића.[662]

После прегледавања Вероне, Милан је, у вечерње сате, кренуо за Милано. Нашао је преноћиште близу железничке станице и одмах, пошто се сместио, запутио у центар града. То је била лепа прилика да споља разгледа монументалну катедралу и чувену Миланску скалу. Како је Музеј воштаних

[662] Н. Димитријевић, *Из породичног споменара*, у књизи С. Димитријевића, *Писма из Холандије*, приредили Милан С. Димитријевић и Никола Цветковић, Народни музеј, Лесковац, 2007, стр. 107-142.

фигура био отворен до поноћи, посетио га је и пажљиво осмотрио, отварајући себи могућности за поређења са сличним.

Сутрадан је поранио и *Лутецијa експресом* кренуо за Париз. Са прецизно разрађеним планом и јасним представама шта све успут може видети, посебну пажњу је обратио језеру Лаго Мађоре; а из воза су се "дивно видела isole Boromee“, које ће, деценију касније, посебно походити. У наставку Милан дословце пише: „Прошли смо кроз Симплонски тунел и поред Леманског језера кроз Монтреј, Вевеј и Лозану“.

На путовањима се збијају сваковрсне изненадне догодовштине на које човек мора да буде спреман. Тако се десило да се после Дижона покварила локомотива, што је условило закашњење од пуна три сата; уместо да воз стигне у Париз у двадесет часова, приспео је у 23^h. Када је Милан дошао до Монпарнаса чекало га је ново изненађење: „Због штрајка није радила станица на Монпарнасу, а у реду за такси, који никако није долазио, било је 200-300 људи“, писао је тада Милан својим родитељима. Пошто је закључио да је безнадежно чекати почео је, као и неки други путници, да тражи преноћиште негде у околини; јер то је било јефтиније од ноћног превоза таксијем до Медона. Међутим, све је било попуњено очајним путницима који су чекали да се штрајк заврши, описује Милан. Захваљујући томе што је добро познавао Монпарнас, који је више пута прошао уздуж и попреко, кренуо је ка једној удаљеној улици са два-три хотела, и у ситне сате, око пола два, нашао преноћиште.

Када је штрајк окончан, отишао је возом у Медон, где се лепо сместио и „почео са радом“, завршава он, у делатном смислу, ово своје епски широко приказаније.

Из писама упућиваних септембра - децембра 1978. године из Медона, може се донекле сагледати начин организовања путовања и обилазак појединих знаменитости.

Писмо од 26. IX 1978. године, из Медона,[663] Милан започиње напоменом о дивном смештају и соби "са изванредним погледом на Париз". А онда пише како је претходног дана читаво радно време (од 9^h – 17^h) провео у лабораторији. Али је исте вечери из Медона отишао у Париз да прошета великим булеварима. Најпре по булевару Сен Жермен де Пре и око њега, па потом по Монпарнасу и около, као и по булевару Сан Мишел. У те вечерње сате, сви значајнији објекти које би обишао, углавном су затворени, јада се он у писму.

Међутим, сутрадан, у суботу, начинио је велику експедицију по овом чаровитом граду, од јутра у 8 часова до иза поноћи. Са станице Монпарнас пошао је пешке до Луксембуршког парка и палате, онда до Одеона, па до цркве Св. Сулпис, улицом Гренел до Св. Клотилде, лепе средњовековне готске цркве, као и до чувеног Роденовог музеја. Потом је разгледао Војни музеј и Наполеонов гроб у Инвалидима; обишао је и цркву Св. Франсоа Ксавијера, Палату Унеско, и преко Војне школе и Марсових поља, стигао до

[663] Писмо од 26. IX 1978. Оригинал у личној архиви Милана С. Димитријевића; копија у архиви Н. Цветковића.

Ајфелове куле, испред које је 200-300 људи чекало у реду да се попне на њу. Одустајући од чекања, прешао је пешице Сену и отишао у палату Шајо на Трокадеру. Ту је посетио Музеј француских споменика и акваријум; а одатле се запутио у авенију Фош па све до трга Шарл де Гол, који је раније носио име Етоал.

Пошто је прошетао Јелисејским пољима до трга Конкорд, кренуо је поред ресторана Максим до цркве Мадлен, "па булеваром Капуцинера до Опере, а затим (...) на булевар Клиши па преко Пигала, булевара Рошешуар, булеваром Магента и улицом Сен Дени, до Шатлеа, где сам, сав исцрпљен, сео на метро и вратио се у собу", наводимо ово дословце из писма. Како и не би био сав исцрпљен и изнурен након тако огромне маршруте, која открива Димитријевићеву жељу да у једном дану, ходољубиво препешачи тако преголем простор и види оно што је понајлепше у ужем центру Париза; осим поменуте тежње, у овом својеврсном подвигу сажела се и неодољива туристичко-путешествена страст која је за поштовање. Али се отвара и питање да ли је у тих 15-16 сати динамичног обилажења, прегледавања, убрзаног разгледања, могло све то преобиље чари и лепота потпуније да се проживи? Ако он то и није могао све у једном дану, опхрван сваковрсним утисцима, касније, током бројних једномесечних боравака у овом граду светлости и неисцрпне чаровитости, имао је прилике да све што је у збиру поменуто, пажљиво и натенане прегледа, својом неутољивом душом „сними" и доживи.

Сутрашњи недељни дан је, са пуно истинске преданости, посветио разгледању Версаја, прекрасног парка, Малог и Великог Тријанона, краљичиног села, храма љубави, Белведереа и осталих објеката у том простору.

Након посете Палати открића (Palais de la decouvertes), Димитријевић је, видимо из писама од 17. XI 1978. године,[664] био позван на ручак код Алена Лесажа, пријатеља, коме је нешто раније указао сличну пажњу у Београду. Дружељубивост, одано пријатељство и предусретљивост у међуљудским односима увек му је отварала скоро сва врата.[665] После домаћег недељног ручка, пријатељ га је својим колима повео на леп излет до замка-тврђаве Пјерфон,[666] онда су излетнички продужили до Компијењске шуме,[667] прошли

[664] Писмо из Медона, 17. XI 1978. Копија код Н. Цветковића, оригинал у архиви М. С. Димитријевића.

[665] Мајка Надежда је често, за његову топлу људску предусретљивост, користила једну мало руралну народну пословицу – „Питомо јагње две мајке сиса".

[666] Пјерфон је, поред осталог, био и резиденција Наполеона III, пише Милан и додаје: "Иначе, пошто је он близу Париза, а баш изгледа као замак из бајке, у њему се обично снимају француски филмови о средњем веку."

[667] Ту су разгледали место на коме је склопљено примирје у Првом светском рату и вагон маршала Фоша. Милан је приметио да су у њему заставе свих француских савезника осим српске или југословенске. То је касније испричао на једном свечаном ручку, који је приредио француски амбасадор, што је заинтересовало присутне. Културни аташе француске амбасаде је потражио информацију о томе и касније му саопштио да су савезничке заставе биле уништене

кроз истоимено место, где су споља погледали замак и градску кућу, а на повратку разгледали аеродроме "Шарл де Гол" и Бурже.

Занимљиво је да је Милан и један дан штрајка у Паризу, када је на Астрономској опсерваторији у Медону све било затворено, искористио за обилазак Поштанског музеја.[668] У писму помиње посету гробљу Пер Лашез и Националној библиотеци, где је оставио примерке магистарске и докторске тезе.[669] Уз то, прегледао је и Музеј воштаних фигура – Гревен.[670]

Након петнаестак дана, 24. XI 1978, Милан пише о посети Шартру.[671] При том самокритички признаје да је мало "претерао са похвалом катедрали" у разгледницама које је послао породици, али сматра да се то може разумети. А онда објашњава: "Као што је у музици најлепше дело које је човек управо чуо, тако сам и овде био потпуно под утиском величанствености ове катедрале".

У наставку писма Милан обавештава родитеље и укућане о обиласку Париза и околине: о посети музеју Бурдела на Монпарнасу, као и Музеју модерне уметности у палати Токио.[672] А недељу пре подне провео је у Музеју ваздуха у Медону.[673]

Истог дана, у подне, кренуо је са пријатељем Лесажом колима до чувеног замка Во ле Виконт, за који каже да је један „од најлепших замкова Француске", помињући његовог градитеља Фукеа, иначе министра финансија

за време немачке окупације у Другом светском рату. Након свега тога, Француска је званично затражила српску заставу да је постави на одговарајуће место и добила необичан одговор да та држава више не постоји. У једној каснијој прилици, све је то детаљно испричао своме школском другу Милану Ђурђевићу, који је у то време био наш војни аташе у Паризу. Његовим залагањем и предузимљивошћу застава је свечано постављена у Фошов вагон.

[668] Овај музеј "поседује прву поштанску марку на свету, комплетну колекцију француских марака и разне занимљивости као што су златне марке афричких држава, тродимензионалне марке Бутана, пижонограми, балонограми и слично."

[669] Напоменимо узгред, да Милан у све велике националне библиотеке метропола које посећује, оставља своје и очеве новообјављене књиге; од многих има и захвалнице за оно што им је даровао. Понекад, то је повећи терет, који носи с муком, свестан важности да се оне нађу у одговарајућим књижним фондовима.

[670] Према његовој оцени, фигуре нису тако верне као у музеју Мадам Тисо. "После сам чуо, напомиње Димитријевић, да у Француској постоји неки закон који забрањује узимање отисака у воску са лица живих људи, тако да фигуре нису рађене према отиску лица него према фотографији."

[671] Писмо из Медона, 24. XI 1978. год. Оригинал у личној архиви М. С. Димитријевића; копија у архиви Н. Цветковића.

[672] "То је стари музеј модерне уметности – слови он у писму – пошто је нови са истим називом у Културном центру „Жорж Помпиду" који се зове још и Бобур" – Писмо, Медон, 24. XI 1978.

[673] У писму истиче да је то највећи музеј те врсте: "У њему су оригинални авиони Сантоса Димона, Блериоа, Непера, Лилијентала, делови балона, оригиналне кабине дирижабла и слично."

Луја XIV, уз занимљиве историјско-анегдотске појединости.[674] Тада, због раног затварања (у 17ч), није успео да разгледа цео дворац Фонтенбло. Ово показује са колико је систематичности и пажње разгледао Париз и околину, остављајући, у форми писма, траг о своме виђењу и доживљају.

У петом писму из Медона од 27. XI 1978. године, према нашој евиденцији, Милан скоро путописно бележи своје утиске из Ремса у коме је провео читав дан. На путу до овог старог града, са пуно културно-историјских споменика и музеја, прошао је кроз Шампању и њен главни град Еперне. Најснажнији утисак на њега је оставила изванредна катедрала, знаменита по крунидбеним свечаностима.[675] Тада је посетио и палату Тау у којој су одседали француски краљеви, и при том даје доста детаљан опис њеног музејског садржаја и ризница.[676] Поред тога, у Ремсу је походио и Музеј уметности и Музеј старог Ремса, а посетио је и базилику Св. Ремија из XI века, у којој се налази гроб овога светитеља, заштитника Ремса. Сутрашње недељно пре подне, сазнајемо из писма, провео је у Поморском музеју, у палати Шајо, где је, након празничног пријема поводом 29. новембра, у нашој амбасади која се налазила у непосредној близини, обишао и Музеј човека (Musé de l'homme). Нешто касније започео је разгледање Музеја палате Токио, које ће наставити у наредној прилици.

У следећем писму од 5. XII 1978. године, Милан информише своје најрођеније да је пословно боравио у Руану па је искористио прилику да разгледа град.[677] Већ сутрадан, у суботу, посетио је базилику Сен Дени, у којој се налазе гробови француских краљева, обишао је и дворац Сен Жермен ан Ле. Затим је посетио и гробље паса у Аснијеу, што само показује са каквом је пажњом и скоро студиозно, систематски, обилазио сва знаменитија места и објекте у Паризу и околини. Те исте вечери био је и у Лувру, а након његовог затварања походио је Центар „Жорж Помпиду", који је отворен до каснијих вечерњих сати.

Недељни благдан је искористио да поново обиђе Музеј француских споменика у палати Шајо, "и по трећи пут музеј палате Токио". Потом

[674] "Замак је био тако раскошан да је Луј XIV постао љубоморан и ухапсио Фукеа, а дворац му одузео. Самим здањем је био толико одушевљен да је његове градитеље узео да му сагради нови двор – Версај."

[675] У тој катедрали вршена су крунисања француских краљева. "Једино је Наполеон прекинуо традицију и крунисао се у Нотр Дам у Паризу." – Писмо од 27. XI 1978. год. Оригинал у личној архиви М. С. Димитријевића; копија у архиви Н. Цветковића.

[676] Милан помиње талисман Карла Великог и неке "успомене" са крунисања француских краљева, па прецизира: "Нарочито је пуно предмета везаних за Шарла X, његова круна, одело са крунисања, одело његове гарде и друге ствари." Импресионирала га је велика збирка таписерија из XV-XVII века којима су зидови катедрале украшавани приликом свечаности крунисања.

[677] Ево како Милан описује овај град: "Руан је диван, са средњовековним језгром које чине читаве улице, са средњовековним кућама, и три величанствене катедрале, једна у стилу готике, друга у стилу gothique flamboyante и трећа у стилу ogival." Указивање на ове стилске особености показује Димитријевићев зналачки приступ сакралним туристичким објектима.

помиње још три музеја које је тог дана посетио: Музеј Гиме, са предметима источних култура и цивилизација, музеј Мале палате,[678] и, на Монмартру, приватни музеј воштаних фигура, који представља неку врсту историје овог уметничког стецишта.

При крају писма обавештава оца Сергија о спомињању и референцама са његовим именом у Каталогу Националне библиотеке, и у библиотеци Центра „Жорж Помпиду“, што је ископирао у неколико примерака, од којих му понешто и шаље поштом.

Након седам дана (12. XII 1978), Милан поново пише родбини како је суботу и недељу провео у "*скитњи*".[679] Та реч коју смо овде намерно апострофирали, у његовом, и у вокабулару оца Сергија, има сасвим особено значење које се креће између онога што је усмерена шетња, мало опуштено лутање, путешествено-туристичко разгледавање и истраживање у одморничком предаху. Суботњи дан је провео у Паризу, у посети трезору цркве Нотр Дам, који је већ раније видео, Консјержери и неколико музеја, као што је Музеј Карнавале, где је "представљена" историја Париза, Музеј декоративних уметности, Музеј импресионизма (Jeu de Paume) и музеј Мармотан.[680]

Милан, са посебним одушевљењем, у помало репортерском заносу, пише о Шантијиу, његовом богатству и разноликом преобиљу замка породице Кондеових, сакупљаног вековима. Ту су слике великих мајстора,[681] портрети чувених личности,[682] мозаици, грчке и римске вазе, древни предмети из Египта. Нарочито истиче изузетну библиотеку "од преко 13000 најдрагоценијих средњовековних књига", потом сваковрсно старо оружје, ратне трофеје и заставе, поклоне француских и иностраних краљева, те намештај и осликане салоне,[683] као и накит и дијаманте.[684] Дан је завршио одласком у стари средњовековни град Сенлис, са катедралом и капелом

[678] Тај музеј је познат по великим изложбама које се тамо одржавају, пише он укућанима и додаје: "Рецимо, ту је била изложба о Тутанкамону, а сада су у њој две изложбе – Трезор данских краљева и 5000 година индијске цивилизације." – Писмо из Медона, 5. XII 1978. год. Оригинал у личној архиви М. С. Димитријевића; копија у архиви Н. Цветковића.

[679] Писмо из Медона, 12. XII 1978. год. Оригинал у личној архиви М. С. Димитријевића; копија у архиви Н. Цветковића.

[680] За овај музеј објашњава да има две колекције: "С једне стране, то је музеј намештаја и уметничких предмета Првог царства, а са друге стране, поседује огромну колекцију слика Монеа и сматра се допуном Музеја импресионизма".

[681] Милан помиње слике Рафаела, Леонарда да Винчија, Рубенса, Ботичелија, Николе Пусена, Каравађа...

[682] Димитријевић издваја портрете Анрија II, Шарла IX, Франсоа I, Франсоа II, Анрија III, Ришељеа, Мазарена, па напомиње "каквих у Лувру нема."

[683] Ти салони су, према његовој оцени, "равни онима у Версају, Тријанону и Во ле Виконту".

[684] Међу њима се налази огроман "ружичасти дијамант, један од највећих и најлепших на свету, који су, као и Мона Лизу, крали неколико пута и увек га проналазили, јер га је немогуће продати".

Свети Фамбур. Али снажан утисак који је на њега оставио Шантији, бацио је у засенак све ове друге древне лепоте.

Почетком априла 1981. године Милан пише оцу Сергију,[685] који је, вероватно тада, из здравствених разлога, боравио на Хвару, како се спрема за учешће на научној конференцији у Хајделбергу. И при том, обавештава о својим путешественим плановима и намерама. Јер бројна и интензивна суделовања на научним и стручним скуповима и конференцијама, понекад са два-три па и више прилога, била су лепа прилика и за туристичке обиласке, посете културно-историјским центрима и природним лепотама, што је нашег велепутника додатно подстицало да пријави и припреми одговарајуће научне реферате и прилоге.

Из Милановог писма видимо да је тада планирао да остане један дан у Салцбургу и један дан у Минхену, а одатле би "направио екскурзију или до краљевских замкова Нојшванштајн и Хохеншвангау или до Ротенбурга“. Ту напомиње да се у организацији конференције из Хајделберга праве одређене екскурзије и излети, па закључује: "Гледаћу да од тога што више видим, јер је једна екскурзија бесплатна, а за друге две цене су симболичне".

Након петнаестак дана,[686] после повратка, Милан С. Димитријевић детаљно упознаје оца Сергија са туристичким обиласцима, посетама музејима, замковима, историјским споменицима и другим знаменитостима, са овог путовања; уз то, шаље му и фотокопије научних радова са конференције у Хајделбергу и два објављена чланка. Његовог оца је све то веома занимало пошто је и сам био страстан и предан велепутник и туриста, који га је повремено упућивао шта све треба да види од онога што је и сам лично разгледао. При том му је и финансијски помагао, пошто новац који је добијао за путне трошкове најчешће није могао да покрије све оно што су тражили Миланови велики туристичко-путешествени „апетити“.

Син, који је од оца наследио тај унутрашњи туристички и друмовнички порив и неодољиву потребу за свестраним и динамичним упознавањем света, пише Сергију како се одлично провео на путовању. Из Београда је кренуо у четвртак и наредног дана изјутра био у Салцбургу, што је додатно испланирано као „успутно“, у одласку на конференцију. Тамо је посетио замак Мирабел, Dreifaltigkeitskirche, потом гробље Св. Себастијана са гробовима Парацелзуса и Моцартове породице, па се попео на Kapuziner Berg на Hetwerbastei, затим је видео праисторијског риноцероса у Haus der Natur „пео се у замак Hochensalzburg, посетио катедралу, резиденцију, Моцартову родну кућу и шетао се улицама као што су Getreide gasse и Juden gasse“.

У касне ноћне сате, сазнајемо из овог писма, прешао је у Минхен где је и преноћио. Онда је од раног јутра кренуо у обилазак града, најпре краљевског трга, па Antikensamlung, Пинакотеке, Ленбахове виле, са великом

[685] Писмо из Београда, 1. IV 1981. год. Оригинал у архиви М. С. Димитријевића; копија у архиви Н. Цветковића.

[686] Писмо из Београда, 15. IV 1981. год. Оригинал у личној архиви М. С. Димитријевића; копија у архиви Н. Цветковића.

збирком Василија Кандинског и краљевске резиденције. Пинакотеку, коју је раније видео, поново је обишао целу и свратио у познату пивницу Hofenbrauhaus, где је својевремено Хитлер држао говоре. У једној другој прилици, на повратку из наше заједничке "Арктичке експедиције", након обиласка нордијских земаља, ту смо на дрвеним клупама, из великих кригли, пили добро минхенско пиво,[687] а служила је земљакиња, што нас је по језику препознала.

После скоро целовитог виђења и доживљаја Минхена, сутрадан, Милан је кренуо за Хајделберг. Пре но што ће у писму, доста подробно, изложити туристичко прегледавање овог града и околине, наш неуморни путник информише оца Сергија да је на научној конференцији један рад изложио усмено, а два презентирао у облику постера. При том оцењује да је на конференцији "било дивно и у научном и у туристичком погледу", и прецизира да је Хајделберг "обишао цео, врло детаљно". Начинио је екскурзију до дворца Швецинген, "летње резиденције Пфалцских курфирста". Организатори конференције повели су их на крстарење Некаром "који је посут замковима", бележи Милан. На повратку се мало задржао у Штутгарту и поново у Минхену.

На крају писма бележи како се полако привикава "на обичан свакодневни живот", и напомиње да је "ослабио четири киле од силног јурцања на путу". Израз "јурцање" на продуховљен начин сведочи о напорима, предузимљивости и неумору да се што више види и сазна на путовању.

За разлику од писама са путовања, када се јавља из Београда, завршне реченице су обично у знаку скоро идиличних породичних момената и информација које делимично осликавају природу односа и начин живљења.[688]

Фрагменти о путовањима по Европским просторима

Крајем осамдесетих година двадесетог века чешће смо се састајали са Миланом, понекад и једном недељно, разговарали о различитим животним, друштвеним, актуелно-политичким и другим темама. Занимљивије појединости из тих разговора записивао сам на лицу места и скоро увек под његовим будним оком, да се случајно не догоди нека омашка или пропуст...

После дужих путовања, која су обично била везана за неку научну конференцију, скуп или симпозијум, и истовремено мотивисана туристичким виђењем одређене земље, Милан Димитријевић ми је, приликом наших сусрета, детаљније опричавао поједине догодовштине, понекад врло

[687] Приликом каснијег заједничког обиласка Минхена, поред виђења Градске куће, посебну пажњу смо посветили Пинакотеки, где је Милан већ добро познавао распоред сала са старим мајсторима. Дивили смо се Рубенсу; заносиле су нас Бројгелове чудесне и фантастичне сцене и сл.

[688] Последње реченице гласе: „Љиља и Влада су одлично. Влада је порастао и цело време се играо са мном, а сада је, на жалост, отишао у Зрењанин, где ће остати недељу дана. Воле вас Влада, Љиља и Миша“.

сликовито и пластично, уз показивање разгледница, књига, проспеката, туристичких водича и сл. Пред собом је имао скицу плана путовања коју је припремао и разрађивао пре поласка на пут, а онда настојао да је до танчина реализује. Она му је служила као подсетник и основа за прецизирање датума, понекад чак и сатнице, и омогућавала да прегледно и систематски изложи своја путешествена опажања. То је најчешће била нека џепна бележница, у форми роковника, каткад сасвим мала, да сам се томе чудио. Када бих мало завирио могао сам уочити само назнаке, јер је проживљено углавном носио у свести, а бележницом се само узгредно испомагао, приподсећао.

На уобичајено питање: Како је било на путешествију, ту реч смо заједно чешће користили, одговарао је кратко:

- Колосално! Тиме је хтео да каже да је путовање било изузетно и да је побуђивало осећање величанствености и поноса.

Кренуо сам 31. августа 1989, почео је да прича одмерено, – и одмах пошто сам стигао у Венецију, продужио сам за Десенцано, на обали језера Гарда, где сам посетио два града: Сирмионе и Гардоне, које сам и раније, боравећи у Венецији, имао у плану да видим и обиђем. - У месту Сирмионе обишао је замак Скалигер (Rocca Scaliger) из 15. века. То је у ствари град хотел. Као бивши ђак Класичне гимназије, у којој је доста слушао о песнику Катулу, био је посебно заинтересован да обиђе Катулову вилу.

- То је повећи комплекс, са пуно мозаика, а уз вилу је занимљив музеј.

Показује нам одабране разгледнице шароликих и експресивних појединости. Пун снажних утисака, нарочито импресиониран мозаицима, Милан се вратио у Десенцано, па преко места Сало стигао у Гардоне. Ту је посебну пажњу посветио обиласку и разгледању виле Габријела Д'Анунција (1863-1938), коју је овај назвао "Виторијале". Д'Анунцио, о коме је млади Црњански надахнуто писао, ту је све удесио по своме укусу.

- Лепо је видети када један самосвојан стваралачки дух располаже и великим материјалним могућностима да, према својим естетским назорима, уобличи тако складан и у нечему узвишен меморијални комплекс – гласно размишља Милан, напомињући да је Д'Анунцио све то изградио за живота.

Показује нам разгледницу са врло складним и допадљивим позориштем и додаје:

- Све је ту на оригиналан начин декорисано, по песниковом захтеву.

Потом настоји да нам дочара унутрашњи изглед. Пошто разгледнице, по његовом мишљењу, нису довољно убедљиве, он потеже књигу,[689] која тек донекле може да употпуни дивоту уметничко-естетске представе.

- „Антиподморнички моторни чамац"[690] је ту посебна прича, присети се Милан и поче да казује како је Д'Анунцио у време Првог светског рата сео у њега и у току ноћи, са лудом храброшћу, скоро ирационално, прешао море и упловио у луку Бакар у ноћи између 10. и 11. фебруара 1918.

[689] Attilio Hazza: D'Annunzio et le Vittoriale, Editions du Vittoriale, Fondation du Vittoriale des Italiens, Brescia 1987.

[690] Motoscafo Antisommergibile.

- Док га је непријатељски стражар забезекнуто гледао, бацио му је у море три флаше шампањца са италијанским заставицама, у чему има пуно симболике и патриотске пожртвованости, напомиње. Мало потом, додаје са смешком – Д'Анунцио је касније писао да су чак и птице око њега певале Аустријанцима на италијанском.

- И вратио се, преко мора, назад...

Милан се поново враћа на маузолеј песника Д'Анунција, који доминира над језером, и показује како ни у смрти није сам, већ је окружен саборцима, који су уоколо сахрањени.

Из Десенцана Милан 1. септембра 1989. године путује за Милано где проводи ноћ, па наредног дана ујутру обилази Боромејска острва. Преко Стрезе стиже до Изола Беле, Изола Мадре и Изола деи Пескатори.

- То су острва чувена по прекрасним вртовима који одишу јаким и опојним мирисима...

Пођута мало као да тражи нешто чиме би дочарао свој лирски доживљај:

- Да, да, због тих прејаких мириса тамо се чак каже: *Мирише као Боромејско острво*.

У Изола Мадре Димитријевић је купио план како би, уз његову помоћ, могао све ваљано да обиђе, информишући се о појединостима које му нису биле знане.

- Изола Мадре је диван ботанички врт, са музејем и чувеним Позориштем лутака, каже кратко и додаје да је потом прешао на Изола деи Пескатори. Ту је лагано обишао град-хотел са многобројним кафићима за уживање и видиком који зазива и мами.

- Просто не можеш да одеш а да не седнеш испред неког кафића ради освежења.

То је, уосталом, у складу са његовом филозофијом и поетиком путовања, у шта сам се лично уверио током заједничких лирско-туристичких лутања по Европи. Тако смо, на пример, путујући кроз нордијске земље, увек настојали да једемо њихову храну и пробамо националне специјалитете.

На Изола Бела је обишао дворац Боромеа, чувен по богатству и раскоши, а онда са уживањем прошетао парком, који је на посебан начин пејзажно уобличен.

По подне је ухватио, како сам каже, еуро сити за Лозану, у коју је стигао за само три сата. Ту је сачекао воз за Париз и у цик зоре, 3. септембра стигао у овај још уснули град.

- Одмах сам на станици купио новине, прелистао их и пуно се изненадио што ништа не пишу о самиту несврстаних у Југославији.

На Монпарнасу је потражио хотел у коме је иначе боравио више пута. И одмах, пошто се сместио, кренуо је у обилазак Париза према већ раније припремљеном плану, са намером да види оно што му је преостало; сваки боравак у овоме граду је користио да види и посети неки реон, и то систематски, не занемарујући скоро ни једну важнију улицу или познатији објекат. Зато се слободно може рећи, да је Париз боље упознао, целовитије и обухватније га обишао, од многих рођених Парижана, или оних који ту живе.

А то уосталом важи и за друге европске метрополе, туристичке центре и читаве регионе у којима је чешће боравио.

Овога пута, најпре је отишао до музеја чувеног вајара Пола Ландовског, у предграђу Булоњ–Бијанкур; а затим посетио вртове Алберта Кана. Одатле је продужио у Сен Клу да види познати парк и замак. Тај огромни и велелепни парк обишао је пешице и изашао у градић Севр, прешао реку Сену и онда се метроом одвезао до центра Париза. У касније вечерње сате свратио је у један оближњи алжирски ресторан да би вечерао њихово национално јело "кус-кус".

Бележимо све ове детаље да би смо конкретно показали како изгледа његов дан посвећен обиласку једног рејона (кварта) Париза са предграђем; како бира најзначајније изложбене просторе, не само да то види, походи, већ и да стопама, у ходу, све проосети.

Питамо Милана да ли на путовањима, у слободном времену, стигне и понешто студијски да уради.

- Само у возу, када путовања дуже трају и уколико сам туда већ раније пролазио, мало пођута па додаде. – И касно увече! Али кад радим, урадим доста, иако су то посебне околности. А изгледа ми и да доживљај тих сваковрсних лепота на путовањима – подстиче стваралачке енергије.

Наредног дана, 5. септембра 1989, радио је читав дан у Медону са Сахал Брешо. Дискутовали су о различитим научно-теоријским и другим питањима. То је био део припрема за сутрашње предавање.

На Трећој радионици за атомске податке, одржао је предавање по позиву, са темом "Семикласично израчунавање параметара Штарковог ширења". Организатор скупа је била Опсерваторија у Медону.

- Предавање је лепо примљено и имало је доста одјека... После мене је говорио Мајкл Ситон, који је коментарисао и моје "слово". Циљ прилога је био да изнесем синтезу заједничког рада са Сахал Брешо и да назначим даље перспективе наших истраживања, ту застаде и мало се замисли, пребирајући нешто по памети. – Трудио сам се да у свом приказу, поименице, поменем напоре свих истраживача у тој области, а нарочито достигнућа и резултате присутних.

Записујем ове речи и мислим како оне изражавају неку врсту филозофије његових међуљудских односа, не само на научним скуповима и конференцијама, већ и у другим приликама. Димитријевић је пун уважавања за резултате и домашаје других, увек спреман да то истакне, понекад, можда, мало и да прецени, али скоро никада да занемари и превиди.

По завршетку скупа у Медону, Милан је прешао у оближњи Орлеан, где је такође учествовао у раду Међународне конференције "Судари и зрачења". Она је трајала од 6-8. септембра 1989. и на њој је имао два постера.

Шире се интересујем за тај вид конференцијског саопштавања.

- То је нешто сасвим једноставно, објашњава. – Добије се пано на коме може графички прегледно да се прикажу резултати до којих се дошло током истраживања. У програму се означи када се стаје поред постера и онда се излаже, коментарише, показује заинтересованима, у оквиру договореног времена.

Питам га и тражим да оцени ниво и домашаје те међународне конференције.

- Конференција је била занимљива, јер се инсистирало на практичној примени резултата истраживања. Нарочито су била вредна поједина предавања, која су се односила на медицину. Остало ми је у живом сећању излагање једног лекара о примени ласерског зрачења у поступку лечења болести срца, инфаркта... Био је интересантан и "фабрикант озона", каже са уздржаним смешком, због тога што је укључујући се у дискусију о озонским рупама изјавио да би он могао да произведе довољно озона да их све затвори и „окрпи", само научници треба да се договоре како да га подигну горе.

Дводневни боравак у Орлеану била је прилика да обиђе парк "Флорал", ужива у пејзажима и мирису и да као песник и научник, мисли на стихове, препуштајући се лепоти доживљаја.

- Видео сам много пејзажних паркова по свету, каже, - али је "Флорал" заиста величанствен – показује ми разгледнице у боји које дочаравају нешто од свега што описује.

- Али да знаш, у природи, у оригиналу, то је још много чаровитије... Кроз средину парка протиче једна речица и она представља као живу, продужену осовину, где се увек понешто догађа... Велика лепота, уверио си се сам на нашим заједничким путовањима, често је неизрецива, само те обузме, испуни, за шта је доста тешко наћи праве речи, размишља гласно, и гледа час у разгледнице, час опет у мене, да провери какав утисак све то оставља.

- Волео бих да једном одеш тамо и да у тој дивоти, надахнут оним што ти не могу дочарати – напишеш песму.

Негде око поднева, 8. септембра 1989, по завршетку Конференције, враћа се у Париз.

- Тога дана сам једноставно изашао да онако лутам булеварима, посматрам људе, пролазнике, утапам се у то људско мноштво, у масу. За мене је вид опуштања, прецизира Димитријевић, - када сједињен са тим мноштвом у покрету, осећам да полако постајем и део простора на Монпарнасу, на пример.

- Тако упознајем људе, наставља овај подужи монолог. Називају ти "добро вече" у пролазу... Ступаш у контакт, онако успут, узгред, необавезно – прелази Милан на монолошко исказивање, у трећем лицу, како би изразио надошла осећања што их побуђују та многобројна виђења у мимопролазу, неочекивани сусрети, нека шаролика одећа, женска хаљина живих боја…

- Јесте, уживаш у богатом колориту који ти испуњава очи и душу. Уживљаваш се у општу атмосферу, препушташ неким чудним токовима, скиташ и скиташ, загледајући повремено неко занимљиво лице...

Док тече овај монолог великог путника, немирника и неспокојника, присећам се казивања његовог оца Сергија, са далеких путовања по Индији... "Има путника, туриста, који се не држе плана и програма обилазака културно-историјских споменика у Бомбају, или у Њу Делхију, на пример, ккако је то предвиђено аранжманом, него изађу на улицу, шетају, посматрају

људска лица, загледају свет, настоје на неки начин да доживе атмосферу, таласаво мноштво народа, тај источњачки амбијент."

- Пошто доста често, понекад дуже, боравиш у Паризу, како се тамо радно-студијски организујеш? питам Милана. – И како ти протиче један дан у том граду?

- Релативно касно лежем и не волим рано устајање, говори жустро, скоро ужурбано. – Најпре, радим мало у соби... нешто презалогајим. Око девет сати кренем из хотела, свратим до лабораторије Лесажа, одем до библиотеке, погледам часописе и видим шта ново има у струци. Настојим да то пропратим, а у Паризу ми је најједноставније, јер је све на дохват руке...

- Следећа етапа ми је одлазак до рачунара на коме радим неко време. После једанаест сати одем код Паскала Сотировског, проћаскам са њим, коментаришемо најновије догађаје... Свратим до свог бироа. Око дванаест сати пођем на ручак који траје до четрнаест, а то је пауза и за све друго. Негде до седамнаест и тридесет или осамнаест радим у канцеларији или на рачунару. Када одрадим планирано, крећем у Париз, у живот, шали се помало у жаргону. – Тамо се шеткарам, смуцам, разгледам и загледам леп, углађен, дотеран "свет". И најчешће хватам ноћни воз за Медон. Ето, тако отприлике изгледа један мој животно-радни дан.

У касније вечерње сате одлазим на пример у вијетнамски ресторан, некада опет у мексички, тибетски и друге, са намером да пробам понешто из тих егзотичних кухиња.

То ме је подсетило на заједничка уживања у специјалитетима шведске и норвешке националне кухиње на једном ранијем подужем путовању.

- Топли оброк утиче на моје животно расположење и некако крепи унутрашње снаге и енергије, додаје након једне краће паузе.

Са тежњом да све то некако убедљиво посведочи, показује ми сачуван проспект из неке реномиране јапанске посластичарнице. Онда покушава рукама да ми дочара начин сервирања, уз описивање естетског изгледа фигура извајаних од слаткиша.

- У Паризу смо довршили чланак и послали га у штампу. При том смо коментарисали примедбе рецензената и њихова критичка указивања... Саопштење из Орлеана смо припремили као целовитији текст за објављивање.

Париз, са својим многобројним библиотекама, за Милана је посебно важан и као место за остваривање увида у најновију стручну литературу, за проналажење и копирање студијског материјала, па чак и за праћење појединих политички занимљивих збивања у Југославији и то без цензурисања...

- Тамо сам, за три недеље боравка, прегледао врло обимну и разнолику периодику и ископирао хиљаде страница... Узгред, напомиње да у Медону чак прима и део поште.

- У таквом центру имам и изванредне погодности за техничку обраду рукописа, коју обављам са лакоћом... Не губим драгоцено време око рутинских послова, те могу продуктивније да радим и са више удубљивања.

Део тајне за толики број студијских радова налази се и у овим красним условима.

Поново се враћамо туристичким путовањима, излетима и Милановом уживању у свему томе.

- Из Париза сам у петак, 15. септембра 1989, кренуо и вратио се у понедељак, прецизира Милан на себи својствен начин. – Најпре сам боравио у Сен Малоу...

Ту нам описује моменат пристизања, прве утиске и атмосферу.

- Стигао сам у рану зору, у пет сати ујутру; све уоколо је било мирно и поспано. Али у једној крчми, која је на мене оставила леп утисак, било је веома живо. Ту су се срели путници намерници, придошли из Париза и измешали са ноћобдијама и скитницама... Свратио сам на јутарњу кафу и кроасан. И допала ми се та крчмица...

А онда укратко назначава своје виђење Сен Малоа.

- Из топле, мало загушљиве крчме, где сам се окрепио, кренуо сам полако, пешке према луци. Дошао сам до зидина Сен Малоа и попео се, са мало бојазни, да њима прошетам... Осматрао сам одозго тај некако чудно обасјани градић, што је са друге стране био притиснут великом плимом која је стално надолазила. Јер то је Атлански океан, са пуно сваковрсног жаморења, и доста тога се може намирисати у ваздуху…

Док у домаћој атмосфери, поред кафе, лагано испија и чај, Милан даље приповеда о свом путешествију.

— Када сам пристигао у луку узео сам брод за Џерси, а онда сам прешао у брод за Гернси, начини малу паузу, као да преседа из једног пловила у друго, па закључи са мало поноса у гласу: — Тако сам у два дана, посетио две државе! – Понешто од лепоте путовања доживљава се не само у маштаријама, пре но што се крене на пут, и после њега, већ и у сликовитом путешественом приповедању, показивању разгледница, сувенира и проспеката. Данас то замењују електронска показивања дигиталних фотографија и туристичког материјала.

— Сен Петер-Порт је главни град Гернсија... Пошто сам имао само пет сати времена, најпре сам обишао енглеско утврђење, а потом и град... Нарочито ми се допала кућа Виктора Игоа, која је под француском заставом, јер ту Париз управља својим особљем, напомиње Милан. Затим говори о Игоовом изгнанству у то место, о његовом сиромашком животу, у великој оскудици.

— Касније, када је дошао до већих сума новца од продаје својих књига, Иго је купио ту кућу и прионуо да је сам уређује... При том су се откриле и показале многе песникове даровитости. Све столарске, уметничко-резбарске, дрводељске и друге радове, у естетској опреми ентеријера, обављао је сам лично...

Милан показује разгледнице на којима су детаљи унутрашњости куће: сто и столице, на пример, које је дрводељисао Иго. Потом салон, који је највећим делом урадио, набавио и уредио сам писац.

— Иго је својеручно израдио посебан систем огледала који му је омогућавао да прати ко све долази код њега... Бојао се полиције Наполеона

III, или "Малог" Наполеона, како су га звали. Због тога је изградио и тајно склониште, чак и ходник за бекство.

Кратко пребира по разгледницама донетих са путовања и проналази једну на којој се види лепа тераса из Игоовог времена.

— Ова тераса је имала двоструку функцију, објашњава нам Димитријевић. — По лепом времену, са ње је могао да види Француску; а гледала је и на кућу његове љубавнице, и био је у прилици да се са прозора или терасе „догласава" марамицом и да јој шаље свакојаке "сигнале", каже у мало шаљивом тону. И ту помиње детаљ како се понекад догађало да песника на путовањима прате и супруга и љубавница. Понешто од тих и сличних авантура остало је записано у његовој шифрованој књизи.

За Миланов начин туристичких обилазака, карактеристично је да када дође у неку државу понајпре купи новине из којих се може понешто видети о животу, проблемима, о расположењу, ставовима и мишљењу народа. То му припомаже да боље упозна људе, да успостави одговарајуће комуникације, да се информише о ономе што га занима. Потом чита и како пишу о нашој земљи и сл.

— Новине Гернсија су ме на посебан начин одушевиле. Главна вест, на првој страни, била им је како је њихов суграђанин Џорџ, нашао нову симпатију и љубав на Филипинима... Међународна збивања их скоро не занимају; самит несврстаних, који је био доста важан догађај, готово и да не помињу...

По подне тог истог дана Милан је кренуо за Џерси. Одмах пошто се сместио у тамошњем хотелу, кренуо је у "скитњу" да га боље упозна и лично провери и осведочи се у оно што је током припрема за пут сазнао и прикупио.

— Та два острва Гернси и Џерси спој су свега доброг од начина живота у Француској и Енглеској, коментарише Милан. — Енглези не подносе заједничко становање, свако тежи да има посебну кућу, зато нема вишеспратница... У понашању и исхрани провејава и француски и енглески дух. Нико, на пример, није зачуђен када се сервира хлеб, што у Енглеској није чест обичај...

За тренутак Милан се враћа на једно запажање са острва Гернси и на утиске из катедрале Сент Петер Порт, где је присуствовао црквеној служби.

— Свештеник је био у фармерицама, што је за мене било мало необично... Млади су, слично одевени, седели са гитарама и пратили обред... После им се придружио и свештеник и сви су складно певали духовне песме. Изненадило ме је и то што је катедрала била пуна младих људи које је свештеник умео да заинтересује на оригиналан начин.

Након ове мале дигресије Милан се враћа опису енглеско-француског градића Сен Хелијер, који је истовремено и привлачно летовалиште.

— Тамо се понајвише шета по плажи, сунча се, удише свеж ваздух и аеросол, док је купање нешто споредно. Већи део времена резервисан је за забаву по парковима, а вече је предвиђено за изласке у ресторане, кафанице, бистрое... У једној малој кафаници пробао сам специјалитет "џерси плајс" – риба лист.

Милан отпије мало кафе, а потом сок, што је иначе његов начин уживања, па наставља да описује изглед луке Сен Хелијер, којом доминира тврђава Елизабете, потом необичне ефекте плиме, па огромне таласе високе дванаест метара.

— Ево, на разгледницама се лепо открива унутрашњост тврђаве, трг, ова мала капелица... Видиш како су плаже простране и лепо уређене.

Том приликом Димитријевић је летимично, само у пролазу, видео Сен Оден, а детаљније обишао градић Тореј, понајвише због природних лепота и прекрасног изгледа замка који се изванредно уклапа у живописни амбијент.

— Свуда где су могли, направили су складан врт, засадили растиње, дрвеће... Куће су окречене, дотеране, са пуно цвећа...

Исте вечери, Милан је кренуо у Сен Мало и видео да брод због велике плиме није могао да уђе у луку преко устава. Зато је дошло до великог кашњења, па је одатле директно отишао на воз и вратио се у Париз.

Одлаже разгледнице, удубљује се у роковник и каже:

- У уторак, 19. септембра, отишао сам, по традицији, на вечеру код Никол Фотрије. Она увек приреди неку пикантерију, коју дотле нисам пробао; овога пута то је било месо, спремљено на оригиналан начин, са поморанџама...

Наредног дана, 20. септембра увече, Милан је сео у воз за Бијариц како би се нашао пред вратима Шпаније.

Овом приликом обрадили смо само једну крађу етапу Димитријевићевог путовања, с намером да покажемо како репортерски-путописно запажа и осликава, потом које и какве појединости издваја за опричавање. Овде смо узгред назначили и неке елементе његове самосвојне поетике путовања.

Претходно смо целовитије изложили младалачке туристичке обиласке Лесковца и околине, када се путешествено зачињало све што ће Милан у каснијим етапама довести скоро до савршенства; а захватићемо и приказати нека друга важнија путовања која имамо забележена у свескама.

Разговарамо о биографским деловима ове књиге, која је у процесу настајања, о приступу и концепцији како животописа тако и библиографских одељака, као и о евентуалним роковима за реализацију читавог захвата. Слажемо се да биографски део, за прво издање, може бити и фрагментаран, отворен за касније допуне и дограђивања; али да у овом моменту треба да понуди један општији поглед без детаљнијег залажења у научне аспекте и развојне етапе.

Милан покреће разговор око динамике штампања књиге животописа са прилозима за биографију, у вези са предстојећим путешественим обавезама у првој половини 2004. године. А онда вади роковник, окреће странице, негде при крају и детаљно говори о плановима за наредна студијска и туристичка путовања, испланирана за наредних осам година.

- Видиш, овај завршни део роковника намењен је белешкама за предстојећа путовања. Ту сам означио оне етапе, знаменита места, градове, културно-историјске споменике и објекте, на пример усамљене манастире ван градова, дворце, важније локалитете и туристичке знаменитости, које још

желим да посетим до одласка у пензију 2012. године... Ево, погледај, све је ту јасно означено, фиксирано и чека моменат реализације…

Иако сам, у више махова, био сведок темељног и аналитички продубљеног планирања путовања, организованих и систематских припрема, ипак сам био поприлично изненађен овим пројектовањем на тако дуг рок, до 2012. године; а нарочито веома прецизним и детаљним назнакама шта све треба посетити и обићи на предстојећим путовањима.

- Овом приликом издвојићу ти један пример земље која је анализирана у целини. То је Мароко, пошто га још нисам посетио и зато су у мом дугорочном плану означена сва места која намеравам да походим. У осталим, овде поменутим земљама, већ сам боравио, понегде и више пута, те је списак места и објеката делимичан, са указивањима шта још треба тамо видети... Ево, за Мароко, код мене су на списку: Танџер, Рабат, Сале, Казабланка, Маракеш и Фес, каже подижући главу мало навише како би осмотрио моје реакције.

Поменуте културне, туристичке и урбане центре намерава да обиђе, када му се за то укаже одговарајућа прилика, у наредним годинама. И то у првом реду преко Шпаније или Португалије, где има повољне прилике и комуникације са студентом-сарадником, коме је био члан комисије за одбрану докторске дисертације, у Паризу.

- То је, ако хоћеш, можеш и да забележиш, проф. др. Жозе Серао. Он ће ми скренути пажњу када се у датом тренутку стекну услови за неки научни скуп или конференцију, а ја ћу те погодности искористити да начиним обухватнији обилазак Марока.

Поново са пажњом загледа своју бележницу-роковник, уноси се у исписане редове, подиже наочаре према челу и каже:

- Пример Туниса, опет, може да ти покаже, како је, приликом првог обиласка тамо био туристички захваћен најважнији део ове егзотичне земље. Тада сам скинуо "крем", каже у шали, мислећи на оно најлепше што је видео. – Сада, с обзиром да ми се указује нова могућност за посету Тунису, захваљујући сарадњи са Небилом Бен Несибом, са Универзитета у Бизерти, разрадио сам плански, условно речено, "другу поставу" онога што треба обићи. И наводи: Бизерту, Утику, Сус, Буларегију, Загуан, Тубурбус Мајо, Монастир и Хамамет... Ту су, ако ниси знао, велелепни остаци римских градова, али и модерних летовалишта, као Хамамет... Додуше, то није нешто прворазредно, али када се пружи прилика, захвално је проћи туда.

Питамо, када је све то исписано у завршном делу роковника?

- Ових дана, приводећи крају претходни роковник, прво сам преписао оно што ми остаје као планска обавеза и намера за наредни период, како бих то стално имао у виду.

- Да ли ћеш оно што не оствариш и наредне године уписати у нови "ћитап"?

- Наравно, то је мени нека врста подсетника, узвраћа жустро. - Али сам тако благовремено начинио и план путовања и одлазака на научне конференције у 2004. години. Нека путовања су чак детаљније разрађена...

Показује ми роковник са тачно избележеним и означеним појединостима.

- Зашто је ово исписано оловком? - распитујем се, погледајући љубопитљиво те странице.

- Зашто оловком, питаш ме, зато да би се ту понешто могло, евентуално, мењати, усавршавати, брисати и дописивати, зависно од околности.[691]

Занимљиво је да су у роковнику означени и посебно важни астрономски догађаји, као што је прелазак лика Венере преко лика Сунца, такозвани "транзит Венере", 8. јуна 2004. године. Милан је то лично пратио са обале Волге, у Јарослављу, са добрим пријатељима Миодрагом Дачићем и Предрагом Јовановићем. У врх странице забележено је и потпуно помрачење Сунца 29. марта 2006. године, једино које му је временски блиско и може га посматрати пре одласка у пензију. За ту прилику планирао је боравак у Турској, у Анталији, где ће се помрачење Сунца лепо видети.

Овај неуморни путник поново научно-туристички планира да са својим ученицима и пријатељима, у некој врсти студијског пројекта, пође комбијем у Турску ка Анталији и да успут обиђу: Анталију, Тремесос, Перге, Аспендос, Сиде, Ефес, Пергамон, Измир, Бурсу... То је такође успешно остварио, на лично задовољство, са Надеждом Пејовић, Жарком Мијајловићем и Слободаном Нинковићем. Потпуно помрачење Сунца посматрали су из познатог античког града Сиде, код Анталије, а туристички програм обилазака био је још богатији и разноврснији него онај планирани, што се може видети из целовитог *Пописа путовања*, у овој књизи, који открива не само чежњивост за упознавањем и доживљајем одређених места, већ за богатим и разноликим осећајима што их у велепутницима она буде.

Из овога се види како постепено сазревају и разрађују се креативне мисли, идеје и представе о предстојећим и будућим научно-туристичким путовањима која су у перспективи. То је стално отворен процес непрестаног усавршавања, на основу темељног увида у одговарајућу путописну и другу литературу, укључујући и одговарајуће репортаже са путовања и исечке из ревијалне штампе, што све подстиче концепцијска дограђивања, даља побољшања и обогаћивања путешествених визија. У том разуђеном току и процесу веома често су присутне и неке нове, понекад неслућене прилике за које се, с временом, и у ходу, отварају одговарајуће основе, захваљујући расположивој литератури, бедекерима, енциклопедијским и другим изворима, а у новије време и интернет. У тим припремним фазама, разраде планова путовања, суделује и лично задовољство велепутника, његово свестрано познавање историјских, геополитичких и сличних извора и материјала, па са уживањем осмишљава различите етапе, са истраживачком страшћу за дотле невиђеним.

[691] Исто, 15. децембар 2003.

Путописне белешке и записи

Прави путници су једино
они што због путовања
увек иду на пут...
Бодлер

...Изгуби пут ако путовању смета...
Б. Миљковић

Путовање је својеврсно трагање за сазнањем, за неком вишом истином, за собом. Оно је и израз хтења за унутрашњим променама, потреба за новим, неочекиваним[692] открићима, духовним продорима, искуствима, виђењима и доживљајима света.[693] За млађе је вид образовања а за старије део обогаћеног искуства.

Путопис, па и путописна белешка,[694] коју повремено ствара Димитријевић, је књижевно-публицистичка врста у којој писац износи своје утиске и виђења о земљама кроз које путује; и при том слободно и креативно транспонује и описује што је доживео, уз прожимање детаљима и освртом на оно савремено, али и на прошла збивања, или пак излаже стручан опис одређених појава, као што то чини Милан и неки други астрономи. Путопис и белешка са путовања не садрже само набрајање онога што је успут виђено, већ и одређен став и гледиште према свету и животу, друштвено-историјским, гео-политичким, културним, сазнајним, емоционалним, естетским и другим аспектима. У њима су изложена сваковрсна запажања,

[692] "Ако се не надаш неочекиваном, открити га нећеш, јер га је тешко пронаћи" – Хераклит.

[693] Живот у поезији и поезија путовања су најлепши дар који човек себи чини, дар природе и духа; то је суочавање са стварношћу кроз унутрашње просветљење. Поезија путовања налаже страсну тежњу ка личној, лирски осмишљеној истини, бистрој интелектуалној и сазнајној светлости, и то кроз Лепоту и подстицајну умност спознаје.

Путовање светом, али и по личним, унутрашњим микрокосмичким пространствима, тежња је да се сазнаје, да се виде земље, упознају људи, народи, разнолики предели и да се човек ослободи сваковрсних предрасуда... А путописи онда могу да буду нека врста романа душе и онога што је опажено, доживљено и забележено оком духа камере. – Н. Цветковић, *Видови поетике путовања*, у књизи *Росија*, стр. 102-106.

[694] Бројни теоретичари путопис жанровски сврставају међу књижевно-научне врсте и публицистику. Међу њима посебно место има путопис који је по времену настанка врло стар, док је путописна белешка, са студијским елементима, новијег времена.

различити сусрети, субјективна промишљања, етнолошки, фолклорни и други подаци и карактеристике одређеног подручја.[695]

Путописци и аутори путешествених белешки, друмовници и ходољупци су најчешће, попут Димитријевића, велики радозналци, немирници, неспокојници, истраживачи незнаног, научници, студијски посленици и други. Они записују своје успутне опсервације, утиске, евентуална открића, занимљиве дијалоге, симболичне слике, узгредне медитације, оно што виде и чују и сл. и то без већих амбиција.

Милан је у раној младости, и касније, врло радо читао путописну литературу. У школским данима чак и систематичније, поред осталог и захваљујући бакиним указивањима, очевим упутствима, и личном интересовању за класике ове врсте књижевне, публицистичке и репортерске стваралачке активности, која га је привлачила извесним авантуристичким и егзотично-питорескним појединостима.

После упознавања са једним подужим, до најситнијих појединости испланираним путовањем, питамо Милана када је почео да чита путописну литературу и коју?

- У богатој библиотеци мога оца, још док сам био дете, проналазио сам и са уживањем прочитавао путописе на руском језику; пре свега текстове Хенрија Стенлија, који је боравио у Конгу; Норденшелда о његовој експедицији на Северном полу… А користио сам сличну изворну литературу и из Библиотеке „Вук Караџић“, која је у суседству, сећа се Милан тих првих изазовних путописних књига, које су побуђивале његову живу имагинацију.

- Осим тога, отац Сергије и мајка Нада, имали су обичај, када се врате са неког пута из иностранства, да дуго и детаљно причају о њему, показујући импозантан број разгледница и проспеката које су донели са собом. То је све подстицало и разгоревало моју машту, велику жељу и жеђ за путовањима.

Пошто је сам кренуо у ране, младалачке путешествене и туристичке обиласке, почео је да се припрема за то, по угледу на оца Сергија и неке пријатеље. Спремајући се, на пример, за систематске обиласке Београда и Лесковца, касније Париза, користио је различите изворе који су му били приступачни: од књига и текстова из очеве библиотеке, преко приручне енциклопедијске и друге одговарајуће историјске грађе, па све до репортерско-путописних чланака, записа и бележака.

У његовим дечачким данима о свему овоме остављао је писане трагове, назнаке, скице, картографска уцртавања и одговарајуће папире, што се може и проверити, у делу очеве и његове личне архиве.

Када је реч о путописним белешкама, репортерским записима и назнакама у писмима и другде, као и смислу детаљнијег упознавања Лесковца и околине, Милан је, као и аутор овога текста, имао велики узор у родитељу Сергију Димитријевићу. Скоро све оно што пише о оцу, у почетном

[695] Н. Цветковић, *Путопис као књижевно-публицистички жанр*, Белешке са предавања из предмета "Креативно писање, читање и интерпретација", Факултет за културу и медије, Мегатренд универзитет Београд, 2007.

делу предговора за књигу *Писма из Холандије*,[696] у великој мери може да се односи и на њега самог. Од раног детињства, испољавао је велико и помало усплахирено, па и пожртвовано, интересовање за обилазак и упознавање Београда, завичаја и ближе околине, касније Француске и великих европских метропола. Према ваљано и до у детаље разрађеном плану походио је онда све значајније објекте, културно-историјске знаменитости, важнија културна стецишта и установе, археолошка и друга налазишта, цркве, манастире итд.

Милан је, попут оца Сергија, у време одлазака на летовање са родитељима и сестрама, настојао да туристички, али и историјски-сазнајно, упозна Србију, Македонију, а потом и целу Југославију. Често су породично летовали у Охриду, па је то била прилика да детаљније види све знаменитије цркве, да посети оближњу Стругу и друга околна месташца; а отац, који је из нумизматичких разлога обилазио кујунџијске и друге одговарајуће занатске радње, повремено га је водио са собом, што су му биле врло драге "експедиције", како их је називао.

Прве озбиљније путописне белешке и назнаке, фрагментарне природе, налазимо у писмима и преписци. Имао сам могућности да остварим увид у нека од тих писама, појединa и да делимично обрадим, управо са путешественог становишта. Најзанимљивија су она из Медона крај Париза, из новембра и децембра 1978. године, која сам разматрао углавном по хронолошком редоследу, онако како сам их добијао од самог Милана;[697] потом нека из 1980. године и потоњег периода (1981,1982) из других градова и простора. У њима се, поред историјско-географских и информативних указивања, провлаче репортерска, лирска и друга запажања.

У обимној библиографији научних радова Милана С. Димитријевића, један мали одељак посвећен је *Путописним белешкама*. Првих неколико фрагмената објављени су у другој половини 90-тих година двадесетог века, у мало тиражној публикацији *Информације*, ротари клуба "Београд", а само један, почетком новог миленијума у *Билтену*, и то поново ротари клуба "Београд – Стари град". Чињеница да су објављени у мало специфичној публикацији *Информације* ротари клуба, донекле упућује на њихов информативно-сазнајни, делимично студијско-инструктивни карактер, са више историјских и географских, на моменте стручно-астрономских, документаристичких и других појединости. Аутор очигледно није имао већих књижевно-путописних и медитативних па и уметничких амбиција, иако се кроз поједине прилоге провлаче и допадљиви лирски елементи као и лепи репортерски и журналистичко-публицистички детаљи. Текстови су донекле прилагођени природи публикације и њеним особенијим захтевима, без већих поетских излета и субјективног лиризма, који иначе није далек и стран *песнику* Димитријевићу, окренутом космичким темама и мотивима у лирици,[698] или васионској симболици, када пише о нумизматичким делима

[696] Сергије Димитријевић, *Писма из Холандије*, стр. 5-7.

[697] Тако су, на пример, међу писмима из Медона, упућеним новембра месеца, укључена и два нарочито путописно занимљива од 5. XII 1978. и 12. XII 1978.

[698] М. С. Димитријевић, *Песме*.

свога оца,[699] као и о астро-песништву својих колега који стварају стихове,[700] укључујући ту и коментаре прилога за рубрику "Мало поезије", коју је годинама успешно неговао у часопису *Васиона*, одакле је делимично проистекла поменута антологија *Космички цвет.*[701]

У *Путописним белешкама*, како их сам скромно именује, пише о малој, али стратешки, историјско-географски важној *стени* – земљи Гибралтар, која се пешице, ходољубиво може обићи; потом о плимским таласима од 10 метара и осеки у месту Мон Сен Мишел, што обалу океана помера за више од 16 км, уз одговарајућа стручна астрофизичка и друга тумачења; а посебно о чарима и лепотама Канарских острва.

У почетној реченици прве путописне белешке о Гибралтару Димитријевић истиче да су за ову *стену* битна два фактора: *облик* и *стратешки положај*.[702] Знање о облику, овде је у непосредној вези са стратешким моментом и слојевитом симболиком "живе" стене велике потенцијалности, у контроли 32 км широког мореуза између Европе и Африке. А у историју археологије је ушла као склонитељско место каменитих пећина где је "пронађена прва лобања Неандерталског човека".

Пошто је у уводном приступу изнео неколико важних историјских и једну мало пикантну архео-антрополошку појединост, аутор Димитријевић се, као зналац класичних и других језика, упушта у занимљива етимолошка разматрања и допадљиву афористику. Феничани су ову стену стаситог облика звали Калпе, од феничанског глагола kalf – издубити, због њених пећина, тумачи он корен и основно значење речи. Даље, настоји да скрене пажњу на известан историјски развој, указујући на промене у форми и значењу, у разним раздобљима и фазама, у другим језицима, враћајући се на понајстарију познату основу – на етимон.[703] "Ушла је и у римску сентенцу Nec plus ultra (Не даље с оне стране), са значењем *Кренеш ли даље идеш у сопствену пропаст*, додаје овај зналац максима, које уме да употреби, на најбољем месту; и то не само у овом случају, већ и у другим списатељским, приказивачким и разговорним приликама.

Овај љубитељ историографије ("од оца је остануло сину"), и историчар науке, посебно астрономије, у којој је створио широку основу – довољну за изучавање у једној будућој докторској дисертацији - обраћа пажњу друштвено-историјским и борбено освајачким аспектима. И њих доводи у везу са пореклом значења и именовањем. Арапи су 711. године били спремни за освајање Иберијског полуострва, пише Милан и помиње војсковођу Тарик Ибн Заједа, који се управо тада искрцао на јужној страни. Име Гибралтар настало је од арапске речи Џебел Тарик, што значи Тарикова

---

[699] М. С. Димитријевић, *Космички мотиви у српској средњовековној нумизматици*, Зборник радова Конференције "Развој астрономије код Срба", Београд, 2007, стр. 461-476.

[700] На пример, бугарски астроном Милчо Цветков.

[701] М. С. Димитријевић, *Космички цвет* – Антологија песама о космосу.

[702] М. С. Димитријевић, *Гибралтар – земља која се може обићи пешке*, „Информације“, 1. фебруар 1996, стр. 4-5.

[703] Грци су је звали *Херкулови стубови*, а стари Римљани *Mons Calpe*.

планина, прецизира аутор, обраћајући се историјским и творбено-значењским детаљима, који су могли бити занимљиви члановима Ротари клуба.

У наставку, Димитријевић се осврће на историју оснивања града, његов изглед, зидине и замак,[704] па на даља освајања, ратове, свађе и нагодбе, уз занимљиве хералдичке и анегдотске детаље.[705] Захваљујући енглеском посредовању, конфликт[706] између Француске и Аустрије је решен тако што је Утрехтским миром Гибралтар "за увек постао драгуљ енглеске круне", па су га они и претворили у моћну и неосвојиву тврђаву. Имајући у виду слојевитост симболике стене, Димитријевић истиче да га становници обично зову "The Rock" - "Стена", а израз "As safe as the Rock" - "Сигуран као стена", постао је уобичајен. Аутору ове путописне белешке је добро знано да *стена* у традиционалној симболици означава стаменост, стабилност, поузданост. "Стена је такође снага, уточиште, крепост...[707]"

Прву половину ове путописне белешке, као што смо показали, чине углавном историјско-фактографски подаци, етимолошка и народска именовања и афористичке назнаке које је Димитријевић издвојио и прикладно посложио, како жанровски ова скица и захтева. У том смислу она има сазнајни, историјски и сцијентистички значај; а делује и помало дидактички, јер преноси друштвено-историјска, географска, и друга знања.

У другом делу, пак, аутор Димитријевић прелази на излагање у првом лицу, пружајући субјективно виђење Гибралтара, у који је ушао пешке, ходољубиво, и исто тако га напустио. Као велепутник, са мало чуђења, у два маха пише како је прешао аеродромску писту што се налази иза граничног прелаза "и преко које пролази пут..." У завршном пасусу поново истиче како је Гибралтар напустио пешке, "преко јединствене аеродромске писте". А у самом наслову, такође, указује да је то *земља[708] која се може обићи пешке*. И тако се сликовито затвара тај мало зачудни круг што је у знаку корачања. У томе има и неке суздржане симболике пешачког повратка, ходочасничког путовања у једно могуће средиште.

На том малом парчету енглеске цивилизације, што ће заокружујуће нагласити и у последњој реченици ("комадић енглеске цивилизације"), осетио

---

[704] Град је основао 1160. године "Марокански калиф Абдул Мамен, опасавши га зидинама и украсивши га замком".

[705] Изабела од Кастиље га је освојила ратним дејствима 1501. године и поклонила му "грб на коме су замак и кључ, пошто је *племенити град Гибралтар кључ Шпаније*".

[706] У време рата за Шпанско наслеђе око њега су се свађали и отимали француски Филип Анжујски и аустријски надвојвода Карло, "претенденти на шпански престо".

[707] Ц. К. Купер, *Илустрована енциклопедија традиционалних симбола*, стр. 157.

[708] Овај наслов са заменицом у средини делимично асоцира на први путопис његова оца Сергија из Холандије: "Земља коју су људи створили" Појам земље као универзалног архетипа родности доминантан је у оба случаја. – С. Димитријевић, *Писма из Холандије*, стр. 29-37.

је *врело шпанско сунце*, које помиње већина путописаца,[709] приликом дочаравања опште атмосфере. И као што обично чини, када је у далеком свету, купио је домаће новине да би видео "који проблеми интересују 30.000 становника *Стене*, користи и он израз што га за Гибралтар употребљавају и сами његови житељи. И одмах је кренуо да се освежи "у правом енглеском пабу", што је, такође, "комадић" поменуте цивилизације, и да прелиста новине. Ту додаје, као потврду мирног живота, што је скоро куриозитет: да "енглеске новине стижу са закашњењем од неколико дана..."

Највише лирски проживљеног има у опису Гибралтара и његове околине, посматраног са врха *Стене*. Димитријевић дочарава тај величанствени видик на мореуз, Алгезирас и Линеу, "који се цео може обухватити погледом", и што се донекле може обићи пешке, додајемо ми. "Јединствени доживљај представља шетња по врху гребена, међу топовима који, укопани у стену, контролишу овај стратешки важан пеостор".

А онда следи лепо пронађен детаљ о колонији мајмуна, који се можда и сам наметнуо, али је спретно анегдотски осмишљен, помињањем пророчанства. При силаску са прекрасног видиковца наилази се на "чувену колонију". Мајмуни ту слободно живе, навикнути на све, „тако да се крећете међу њима и колико они забављају вас толико и ви забављате њих“,[710] примећује духовито. Ту скреће пажњу на старо пророчанство које каже "да ће Енглези изгубити Гибралтар кад више не буде мајмуна на Стени".

На крају, сажето приказује унутрашњост Стене, која је прави подземни град, "са преко 40 километара путева", што ипак зачуђује, бар колико и пешачки прелаз преко аеродромске писте.

У путописној белешци *Мон Сен Мишел, место где плима и осека померају обалу океана 16 км*,[711] скоро све је журналистички речено у самом наслову и уводним пасусима. Димитријевић прави разлику између плиме и осеке на просторима Медитерана и на обалама океана. Таласи плиме у неким заливским местима могу достићи висину већу од 10 метара. У том смислу посебно је карактеристичан Мон Сен Мишел што Милан приказује на особен начин преплићући информативно, историјско, легендарно и помало литерарно, уз извесну предоминацију сазнајних чињеница. При том, на моменте прожима и спаја студијско и лирско-путописно, што је иначе тек делимично остваривo.

У почетном делу ове белешке, чију је природу доста тешко жанровски именовати, Димитријевић скоро студијски показује како настаје плима – тако што се на површини океана ствара једно испупчење, „према резултанти векторског збира гравитационих сила Месеца и Сунца, које се као плимски

[709] На пример, Иво Андрић у запису *Шпанска стварност и први кораци у њој*, у књизи *Стазе, лица, предели*, Београд, 1965, стр. 167.

[710] Мајмуни, у симболици оличавају радозналост, али и безочност, као и злоћу и ниже инстинкте. У хришћанским представама, они су нешто ђаволско, ташто и похлепно, што се донекле може довести у везу са назначеном анегдотом.

[711] *Информације Ротари клуба „Београд*“, 27. јун 1996, стр. 7.

талас лагано креће, изазивајући плиму када дође до обале“.[712] А даље тумачи како се ствара мањи плимски талас, који надолази пола дана након основног, а најбоље се запажа када су плиме највеће.

У завршном делу Димитријевић указује на грандиозност плимског дејства, као манифестације силе гравитације у планетарним релацијама, за разлику од онога што се догађа на Земљи. И зналачки обраћа пажњу на Јупитер и сателит Ио, наглашавајући да поменута планета, плимским дејством, изазива највеличанственије вулканске ерупције у Сунчевом систему. Како је сателит Ио мали, па његова сила гравитације не може да задржи одговарајућу атмосферу,[713] он је губи. Пошто Јупитер има јако магнетско поље кроз њега се, приликом кретања ствара напонска разлика између сателита и површине планете. Услед тога између њих "долази до пражњења јачине до 5 милиона ампера", дочарава Милан тај деликатан и са литерарног становишта, поетски процес.

У последњем пасусу сликовито тумачи природу и карактер "звезданог канибализма“,[714] који се због претакања масе из једног система у други и плимског дејства, догађа и у случају блиских галаксија. И закључује да према тим деловањима сила природе "сва испољавања плимског дејства на земљи, заиста су само дечја играчка, упркос свој својој величанствености".

Обратимо сада пажњу на историјско-легендарне, медитативне и литерарне аспекте ове Димитријевићеве путописне белешке, према којој су многи Мон Сен Мишел проглашавали "за осмо светско чудо". Ту је најлепши француски манастир, по оригиналности архитектуре, дивоти свога положаја, са пребогатом историјом. Прекрасном конструкцијом "прати облик острва урастајући у њега и крунишући га предивном црквом (13. век). Настао је у осмом веку, када се на том месту опату Оберу указао свети арханђел Михајло, те је ту основао првотну богомољу, која прераста у опатију; а у десетом веку, према овом Милановом приказању, моћ јој дају бенедиктинци. У време Стогодишњег рата "задобија бесмртну славу као једина тврђава на северу и западу Француске која никада није пала Енглезима у руке". Овај љубитељ и зналац историјских знаменитости, по личном виђењу, њен завичај пореди са Ченстоховом за Пољску. Потом бележи народну легенду према

[712] Наш астроном и песник, у наставку објашњава како окретањем Земље око своје осе "центрифугална сила такође деформише површину океана. Док са оне стране Земље, где је основни плимски талас, доприноси његовој моћи и снази, са супротне, збирно гравитационо привлачење Месеца и Сунца смањује њену јачину, па је ово смањење највеће управо насупрот плимском таласу."

[713] Површина Иоа покривена је вулканима, језерима и рекама течног сумпора, као и адекватном атмосфером коју непрестано обнављају вулканске ерупције.

[714] Приликом плимског дејства, између две блиске звезде, догађа се да "врх плимског таласа на једној звезди дође у област где је гравитација друге јача, па материја са једне звезде почиње да прелази на другу."

којој је лично свети Арханђел бдио над његовим добром, па је Мон Сен Мишел постао место ходочашћа.[715]

Након ових историјско-легендарних запажања следи врло експресивна поетско-путописна поента о космичкој силини стихије, са елементима рефлексивности: када се дође у тај град, опасан зидинама, стиче се "осећај као да је време стало". О времену се обично размишља као о току и непрестаном, незаустављивом протицању. Уколико је тако, питају се филозофи и поједини астро-песници, да ли се оно незаустављиво одлива из прошлости ка будућности, носећи нас снагом свога тока?[716] Са заустављеним временом, за нашег астронома, песника и ходочасника лепотама, догађа се изгледа моменат астралног просветљења и један вид духовно-васељенске довршености; или пак нешто као осећај безвремене егзистенције, у сучељењу са неодољивом силом природе.

После сугестивне метафоре о заустављеном времену, Димитријевић истиче да се управо на том месту може *доживети права снага елементарне стихије*, "када у јуну, у ноћи без месеца, уз хуку надолази океан који лагано дише и пред очима задивљеног гледаоца драматично мења видокруг..." У овој више поетској но учењачкој слици и визуелној представи, сажимају се неке мистериозне силе стихијности праисконских вода у надолажењу, животворног и универзалног ритма *дисања* природе и драматичног преобликовања видокруга. Тада доиста може изворно и непатворено да се умује: "Шта смо, где смо и куда идемо, да се медитира о величанствености Универзума и силама које владају у њему"; да се размишља о вишесмерној структури Космоса и начелима која уводе ововременски поредак, и о ирационалној нужности која без Бога влада оностраним. Да ли је космичко извориште у власти извесних закона природе, или Провиђења, Логоса? Овде песничко-путописни логос, постаје Мисао аутора Димитријевића и његов овог приказивача, док начела из којих природно-стихијни догађаји еманирају, творе покретачке принципе васионе, што су у сагласју са самом душом Песника, и обрнуто.

Најобимнија Димитријевићева путописна белешка, из периода којим се бавимо, под насловом "Канарска острва", објављена је овога пута у *Билтену* ротари-клуба.[717] Она у основи садржи у себи све битне карактеристике претходних, које се односе на географско-историјске, етимолошке, информативне, астрономске и делимично литерарне видове, са

---

[715] Милан овде, у легендарно-поетском контексту, помиње поклич окупљања Јованке Орлеанке: "Сен Мишел и Монжуа"; и историографско-документаристички записује: "Филип Добри установљава 1469. године ред витезова светог Михаила, а и данас 70 општина у Француској носи име арханђела."

[716] "Да ли је добро о времену размишљати као о току?" пита се Сајмон Блекбурн и додаје: "Ако је тако, да ли оно тече из будућности у прошлост са нама усидреним као бродови усред реке, или плови из прошлости ка будућности, носећи нас са собом?" Он је, чини се склон да одбаци метафору временског тока. – С. Блекбурн, *Оксфордски филозофски речник*, стр. 451.

[717] М. С. Димитријевић, *Канарска острва*, *Билтен*, Ротари клуб "Београд – Стари град", 8. VIII 2001, 3.

нешто више пејзажистичких, туристичких указивања, и мање медитативног. Недељу дана проведених у лепом друштву и студијском виђењу тамошњих важних астрономских институција,[718] пружиле су му могућности за пуније доживљај чари и дивота Канарских острва, него ли што је то успео путописно да изрази, оптерећен географско-историјским и уопште фактографско-документаристичким и другим појединостима. Уосталом, његове *путописне белешке* измичу уобичајеном жанровском одређењу путописа, што показује и сама поетолошка одредница,[719] и могу се третирати и као настојање да се створи специфичнији обликотворни модел који би укључио и студијске, научно-информативне елементе, у споју са изразитим друштвено-историјским или пак географским аспектима.

Разлог Димитријевићевог боравка у Институту за астрофизику Канарских острва, која приказује на свој начин, било је учешће на конференцији о праћењу гравитационих сочива.[720] Помало обузет својим корисним открићем да је боље на Канарска острва запутити се из Беча, једним од свакодневних чартер летова, него из Београда или Будимпеште, уз неколико преседања и непотребних ноћења, он почетни део путописа посвећује управо тој чињеници, која, чини се, није била знана многима, чак ни неким туристичким посленицима. Међутим, то није могло измаћи нашем велепутнику, који вазда пажљиво истражује преко разних туристичких информатора, бедекера и сл. боље од неких професионалаца из одговарајућих агенција. У то смо се и лично уверили на заједничком туристичком путовању по нордијским земљама.

Већи део ове, за сада најопширније, путописне белешке Милан посвећује поменутим историјским, климатским и туристичким аспектима, са бројним и прекобројним општијим фактографским детаљима, од којих су неки могли и да изостану, на рачун избирљивијих личних путописних осликавања. У средишту његове пажње је понајпре земљописно и природно-климатско ситуирање и карактерисање Канарског архипелага,[721] уз указивања на вулкане и њихове ерупције, што иначе може да привуче већу пажњу

[718] На Канарским острвима, према Димитријевићевој белешци, налазе се чак три астрономске установе: "Осим Института за астрофизику, у граду Ла Лагуна, у коме је Музеј космоса, на 2400 м налази се Опсерваторија Теиде (2400 м). На острву Палма, на његовом највишем врху Роке де лос Муњаћос (2423 м) налази се Северна европска опсерваторија..."

[719] Под *белешком* се обично подразумева сажетији напис, који саопштава резултате истраживачког или студијског захвата, са новим појединостима, сазнањима, запажањима. Припада такозваној научној прози и основни јој је задатак да укратко информише о некој новини, важној појави, догађају и сл.

[720] У питању су објекти што својим гравитационим пољем криве зраке светлости, попут оптичких сочива, тако да ове огромне космичке "лупе" омогућују да се боље проучи структура далеких објеката.

[721] Овај архипелаг се налази "у Атланском океану, 115 км од Марока и 1150 км од Шпаније, близу Ракове обратнице... Вечито (је) пролеће са средњим температурама од 19 ^{0}C зими, до 25 ^{0}C лети, тако да сезона купања траје целе године. Канарски архипелаг чине 7 већих острва подељена у две провинције..."

читалаца. Источну провинцију Гран Канарија, на пример, чини истоимено вулканско острво, и још два: "Ланцароте са невероватним и јединственим пејзажима и Фуертевентура са километрима пешчаних плажа". На западу је друга провинција Тенерифе са највећим острвом и вулканом Теиде. Ту су и Гомера и Палма, где је последња вулканска ерупција била 1971. године.

Након овога, Димитријевић прелази на занимљиве историјско-освајачке и етимолошке моменте, са указивањем на староседеоце Гуанче. При том истиче да Канарска острва помињу још стари Грци и Плиније,[722] а посећивали су их и бројни истраживачи,[723] који су затекли народ што је себе звао Гуанчи.[724] Године 1496. Алонсо Фернандез де Луго, као последње, освојио је највеће оство Тенерифе. Без ових острва, сматрају њихови житељи, Колумбо не би открио Америку, записује Милан, који следи историјске чињенице о његовим боравцима на Гран Канарији и Гомери, да би се 12. октобра исте године искрцао на Антилима, а 1498. открио делту Орионока, и 1502. нашао се на обали Хондураса.

Све ово била је нека врста пролога за шири осврт на прво и најзначајније туристичко место – Тенерифе – што на језику староседеоца значи: планина под снегом.[725] Потом Милан приказује стару престоницу овог острва и њену историју, истичући да је Ла Лагуну основао Луго 1496. године. Древно језгро тог града сада је под заштитом Уједињених нација, као део светског културног наслеђа. Ту обраћа пажњу на пејзажистичке појединости и симболику јединственог канарског дрвета Драго. Описани предели су углавном пусти "са формацијама вулканског порекла и понеким кактусом и палмом[726]... На путу смо видели и један прави вулкан (Гуимар) и много остатака токова лаве". А онда скреће пажњу на особењију покривену пијацу, са великим избором тропског воћа и поврћа. Напоменимо узгред да смо на заједничком путовању кроз Шведску, на пример, посебну пажњу посветили карактеристичним рибљим и другим пијацама.

Овде смо изложили само део путешествених захвата Милана С. Димитријевића, с намером да у некој другој прилици, шире захватимо његова несустала одисејска путовања, која су, овде у књизи, регистрована у *Попису путовања.*

Димитријевић разнородном и многоврсном природом својих интересовања унеколико надраста области астрономских наука, залазећи и у поетске сфере као лиричар, а у научним текстовима и студијско-

[722] Плиније их је назвао "Срећна острва"; а име Канари потиче од латинске речи canis – пас.

[723] Од морепловаца помиње Ланселота Малочела коме острво Lanzarote дугује име. Жан де Бетанкур и Гадифер де ла Сал искрцали су се на Канаре 1402.

[724] Тај народ је био у каменом добу. "Живели су у пећинама, носили одећу од козје коже и нису познавали текстил. Били су добри ратници и освајање Канара је текло острво по острво..."

[725] Највећи врх је Теиде, вулкан висок 3718м, што је истовремено и највиши планински масив у целој Шпанији.

[726] Пошто наш астроном и песник користи производе Калифорније фитнес, овде посебно бележи кактус нопал од кога се спрема препарат нопалин.

публицистичким прилозима, као и у популарним предавањима, превазилази уобичајене дисциплинарне поделе (историја науке, нумизматика, филозофија, социологија, организација и евалуација научног рада). Он је понајпре студијски истраживач и аналитичар у домену астрономије и физике, који се бави сагледавањем обухватних и сложених процеса у појединим подручјима поменутих области, тежећи ка могућој синтези; али и проучавалац слојевитих историјских токова и тенденција у природним наукама (развој астрономије код нас и у свету), истраживач научних идеја и филозофских промишљања у ранијим цивилизацијама, који смело залази у сцијентистичка, методолошка, друштвена, етичка и социо-политичка разматрања и преиспитивања.

Као полиглота (руски, француски, енглески, бугарски, италијански, а служи се шпанским и немачким) врстан је зналац појединости из историје и теорије уметности; зашао је и у област астроинформатике, и ту је на трагу будућности која је почела. Истовремено, критичар је догматских погледа и схватања, не само у домену савремених астрофизичких теорија, већ и у друштвеној пракси. Поседује конструктивно конципиран интелектуални, филозофски и уметничко-естетски програм и визију. Његову пажњу привлачи дезидеологизован приступ научном стваралаштву, где успешно неутралише трагове и наносе идеолошких тенденција ранијег периода, борећи се против непосреднијег мешања дневне политике у науку.

У песничком стваралаштву настоји да премаши тачку и ниво реалистичког и неореалистичког виђења стварности и да помало зађе „с ону страну“, после чега се лирске визије трансформишу у нове видове појавности; са уверењем да се поетска реалност, у класичном смислу, може увек изнова „произвести“, када се у бићу његовог песничког и научног дела догађа успешна симбиоза животно-стварносног, сцијентистичког и имагинативног.

Духовно обогаћен многобројним путовањима, заносним ходољубљем и скоро ненадмашним друмовништвом, оплемењује се сваковрсним доживљајима и информацијама и залази у сфере духовности што додирују, с једне стране оно што је етерично, а с друге, научно-сцијентистичко, избегавајући при том поједностављености, уз остајање у релацијама продубљеног научног приступа. У његовим путешественим и поетским захватима самосвојна поетика и разуђена дијалектика путовања на трагу је обликовања нових интелектуално-спознајних продора, уз откривање извесних фигуралних значења. Милан, научно-историјским, поетским и путешественим подухватима, преобликује креативну сензибилност у новостворену „митологију“ и симболику модерних астрономских виђења и неку врсту интермедијалног изражавања, што повремено постаје „материјал“ за сценско-визуелне серије и сценарија, и космичко-астрономска педагошко-популарна приказања. Поред тога, успешно дела и у области нових медија, клонећи се идеолошког заточништва у науци и гради нове, духовно-интелектуалне стратегије, у области научних истраживања и поетско-алегоричне и путописне сликовности. Димитријевић креативно прожима оно што је биће космичких, животних и природотворних догађања, са раскриљеним визијама долазећег, предочава корпус нових сазнања,

интерактивне духовне токове и процесе тежећи развојној промени, у смислу настајања нових вредности, уносећи оно што је опредмећена и осмишљена научно-визионарска, савремена поетска и путешествено-ходољубива концепција, те модеран мултимедијски приступ, укључујући и виртуелизацију извора података (виртуелне опсерваторије, библиотеке, базе података и центри за одговарајућу претрагу, као што је Виртуелни центар за атомске и молекуларне податке – европски пројекат на коме сарађује). Из свега изложеног може се закључити да је Милан С. Димитријевић изузетно марљив, плодотворан и подстицајан научник-истраживач, понесени песник и преводилац, размахнути европски велепутник, који успешно и креативно остварује своју судбину, на модеран ренесансни начин потврђујући се у више области и сфера духовности, дајући крупан и незаобилазан допринос научном, културно-уметничком животу и ширењу најновијих истраживачких резултата и достигнућа астрономије у нашој средини.

ПРИЛОЗИ

ПОПИС ПУТОВАЊА
(1961-2015)

1) 1961.	Софија, Станке Димитров, Рилски манастир, Витоша.[727]
2) 1976. септембар	Лондон, Свонси, Мамбл с, Бишопстон, Оксвич, Ејнон (Eynon), Росили, Ланридиа (Llanrhidia),[728] Говертон, Порт Талбот.[729]
3) 1977. јул	Крф, Венеција.[730]
4) 1977. септембар	Берлин, Потсдам, Лајпциг, Дрезден, Вајмар, Јена.
5) 1978. септембар-октобар	Келн, Есен, Ахен, Брисел, Париз, Версај, Во ле Виконт, Фонтенбло, Милано, Венеција.
6) 1978. новембар-децембар	Венеција, Падова, Верона, Милано, Париз, Пјерфон, Раскршће примирја (Carrefour de l'armistice), Компијењ, Шантији, Сен Лис, Руан, Сен Жермен ан Ле, Ремс, Шартр, Руеј Малмезон.

[727] У детињству, на шта смо скренули пажњу, Милан је паралелно обилазио завичајни Лесковац и околину, као и важније знаменитости Београда и оближњих места. А у периоду дечаштва је показивао велико интересовање за путешествене подухвате у суседним земљама, пре свега за Бугарску, где је имао рођаке по очевој линији. За време поменутог боравка детаљније је упознао Софију и одатле, са родитељима и фамилијом, аутомобилом најпре посетио Станке Димитров, а потом и Рилски манастир, који је на њега оставио врло дубок утисак.

[728] У транскрипцији имена појединих географских појмова, насеља, туристичких објеката и сл., настојали смо, да у складу са правописом, наведемо ћирилични облик. Када нам то није било у свему јасно, у заградамо смо означили и оригинални назив.

[729] После деценију и по, пошто је завршио постдипломске студије и одбранио магистарски рад, конкурисао је за средства потребна ради учешћа на научној конференцији о пражњењима у гасовима у Свонсију (Велс) и то је било прво велико самостално студијско – туристичко путовање у велики свет. Тада је уплатио туристички аранжман који му је омогућио да проведе и недељу дана у Лондону и учествује на Трећој међународној конференцији о облицима спектралних линија. Том приликом посетио је најважније знаменитости ове метрополе, коју ће у наредним деценијама више пута походити, углавном у научне, студијске и туристичке сврхе.

[730] Ово путовање је било остварено заједно са супругом и у много чему лирски осмишљено и повезано са лепим доживљајима на првом крстарењу. Брод „Јединство“ је кренуо из Пуле, дуж Јадранске обале, са краћим задржавањима: Уније, Сушак, Мали Лошињ, Шибеник, Сплит, Хвар, Корчула, Дубровник, Котор (са излетом за Цетиње, Ловћен и Будву), Крф и Венеција (Подаци о овом крстарењу су дати на основу програма који се налази у Милановој личној архиви).

7) 1979. мај	Минхен, Аугзбург, Улм, Штутгарт, Стразбур, Нанси, Париз, Милано, Венеција.
8) 1979. јул	Бари, Парма, Милано, Торино, Гренобл, Визил, Ст. Пјер де Шартрез, Ст. Лорен ди Пон, Воарон, Кремје (Cremieu), Максимје (Maximieu), Перуж, Шамбери, Анеси, Ст. Жерве ле Бен, Шамони, Торино, Милано, Венеција.
9) 1980. јул	Праг, Берлин, Нирнберг, Минхен.
10) 1980 април-мај	Атина, Коринт, Науплион, Микена, Епидаурус, Аргос, Ливадија, Арахова, Делфи, Солун.
11) 1980. 30.10-18.11.	Падова, Виђенца, Бреша, Милано, Париз, Амијен, Милано, Венеција.
12) 1981. април	Салцбург, Минхен, Хајделберг, Швецинген, Крстарење по Некару, Штутгарт, Минхен.
13) 1981. 11.09-2.10.	Будимпешта, Беч, Мелк, Линц, Пасау, Регенсбург, Штутгарт, Париз, Орлеан, Блоа, Шамбор, Тур, Лин (Luynes), Ланже, Виландри, Азеј ле Ридо, Шинон, Сенк Марс ла Пил (Cinq Mars la Pile), Исе (Usse), Фонтенбло, Дижон, Милано, Венеција.
14) 1982. 6.03-5.05.	Венеција, Милано, Ђенова, Сан Ремо, Монако, Тулон, Марсеј, Тараскон, Авињон, Лион, Париз, Ле Ман, Анже, Нант, Тур, Париз, Лион, Торино, Милано, Венеција.
15) 1982. 21.10-11.11.	Москва, Лењинград, Новгород, Павловск, Пушкин.
16) 1982. 18.11-20.12.	Венеција, Ферара, Болоња, Милано, Бергамо, Париз, Суасон, Лаон, Пуатје, Ла Рошел, Тур, Вандом, Венеција.
17) 1983. мај-јун	Венеција, Павија, Милано, Бриг, Цермат, Лозана, Женева, Бург ан Брез, Дижон, Париз, Бове, Труа, Милуз, Базел, Лугано, Милано, Венеција.
18) 1983. 27.08-3.10.	Беч, Франкфурт, Долина Рајне, Диселдорф, Амстердам, Харлем, Хаг, Шевенинген, Ротердам, Париз, Санс, Милуз, Колмар, Цирих, Орлеан, Амбоаз, Шомон.
19) 1984. април	Будимпешта, Катовице, Ополе, Ченстохова, Краков.

20) 1984. јун	Венеција, Равена, Римини, Сан Марино, Милано, Лион, Пиј, Клермон Феран, Бурж, Париз, Модан, Осуа (Aussois), Торино, Тур, Божанси, Кур Шеверни, Монришар, Шенонсо, Лош.
21) 1984. новембар	Инсбрук, Букс, Лихтенштајн, Луцерн, Интерлакен, Јунгфрау, Тун, Берн, Париз, Милуз, Берн, Милано, Венеција.
22) 1985. 9.04-1.06.	Ротенбург, Франкфурт, Вирцбург, Трир, Луксембург, Мец, Париз, Амстердам, Кејкенхоф (Keukenhof), Лајден, Делфт, Волендам, Маркен, Антверпен, Бриж, Ган, Брисел, Париз, Лизје, Кан (Caen), Баје (Bayeux), Кутанс (Coutances), Мон сен Мишел, Ст. Мало, Рен, Париз.
23) 1985. септембар	Тулон, Марсеј, Маноск, Сен Мишел Обсерватуар, Форкалкје, Ганагоби, Ст. Реми де Прованс, Ле Бо, Пон ди Гар, Ним, Монпеље, Палавас ле Фло, Ла Гранд Мот, Гро ле Руа, Ег Морт, Сент Мери де ла мер, Нарбона, Фонтфруад, Каркасон, Тулуза, Бордо, Орлеан, Париз, Венеција.
24) 1985. новембар	Катовице, Сосновјец, Хожув, Битом, Тошек, Ополе, Вроцлав, Краков.
25) 1986. мај	Фиренца, Сијена, Сан Ђеминијано, Перуђа, Асизи, Арецо, Пиза, Торино, Париз, Трст.
26) 1986. јул	Напуљ, Поцуоли, Солфатара, Помпеји, Херкуланум, Капри, Сорento, Позитано, Амалфи, Равело, Атрани, Салерно, Пестум, Везув, Рим, Трст.
27) 1986. септембар-октобар	Штутгарт, Маулборн, Швабиш Хал, Бад Вимпфен, Карлсруе, Фрајбург, Стразбур, Париз, Фиренца, Модена, Мантова, Венеција.
28) 1987. 13.03-19.04.	Штутгарт, Тибинген, Манхајм, Вормс, Мајнц, Лијеж, Лувен, Брисел, Турне, Париз, Арас, Лил, Кале, Довер, Лондон, Јорк, Дарем, Њукасл, Тинмаут, Берик, Единбург, Стирлинг, Тросах, Лох Ломонд, Абердин, Инвернес, Глазгов, Лондон, Виндзор, Итон, Довер, Париз.

29) 1987. 2.08-12.08. Малме, Лунд, Копенхаген, Штокхолм, Упсала, Хелсинки.[731]

30) 1987. 14.09-3.10. Орвијето, Рим, Остија, Лидо ди Остија, Тиволи, Париз, Линдау, Отобајрен, Минхен.

31) 1987. 12.10. Грац.

32) 1987. 11.11-20.11. Катовице, Гљивице, Ополе, Гоголин, Катовице, Бжег, Олава, Вроцлав, Битом, Катовице.

33) 1988. 20.03-28.04. Гармиш-Партенкирхен, Цугшпиц, Минхен, Париз, Булоњ, Фолкстон, Дун Лаогер, Даблин, Белфаст, Даблин, Честер, Ливерпул, Бирмингем, Лондон, Оксфорд, Хартфилд, Хам, Кју, Чизик, Виндзор, Хемптон Корт, Хендон, Довер, Париз.

34) 1988. 22.07-2.08. Сосновјец, Торуњ, Хелмжа, Хелмно, Барбарка, Малборк, Гдањск, Варшава.

35) 1988. 11.09-9.10. Верона, Торино, Гренобл, Екс ле Бен, Шамбери, Модан, Фурно, Милано, Падова, Венеција, Мурано, Милано, Комо, Чернобио, Молтарсио, Карате, Аргењо, Лено, Тремецо, Каденабја, Белађо, Лецено (Lezzeno), Несо, Торно, Стреза, Мотароне, Париз.

36) 1989. 9.01-19.02. Рим, Ливорно, Пиза, Лука, Париз, Довер, Бат, Бристол, Солзбери, Амерзбери, Стонхенџ, Олд Сарум, Солзбери, Лондон, Кембриџ, Довер, Париз, Сен Манде, Рамбује, Шалон на Марни, Бар ле Дик (Bar le Duc), Мец, Сарбрикен, Кобленц, Бон, Дуизбург, Бохум, Диселдорф, Намир, Шарлероа, Монс, Париз, Клиши, Сен Уен.

37) 1989. 25.04-21.05. Фиренца, Кјоменте, тунел Фрежис, Екс ле Бен (Aix le Bains), Париз, Кентербери, Лондон, Хајгејт, Хампстед, Гилдфорд,

[731] У време боравка у Хелсинкију, приликом посете острву Суоменлина, приликом телефонирања мајци Надежди сазнао је да му је отац Сергије, који се налазио у болници (ВМА) у коми. Упитао је да ли одмах да крене у Београд на шта му је мајка одговорила да сачека, јер још увек има наде, "пошто нису све лађе потонуле". Сутрадан је сазнао да му је отац преминуо, па је одмах кренуо до агенције да извади авионску карту за повратак. При том је обавештен да авион из Хелсинкија лети само једном недељно за Београд. Из џепа је извадио неколико иностраних валута и питао докле са расположивим новцем може да стигне. Пошто је особље агенције сазнало да је у питању смрт оца, окупили су се око њега да заједнички то срачунају. Дошло је до пребројавања расположивог новца и показало се да може да долети само до Хамбурга, што је и урадио. Оданде је наставио путовање возом и благовремено стигао на сахрану.

Винчестер, Блекхет (Blackheath), Брајтон, Хов (Hove), Ст. Албанс, Брентфорд, Портсмаут, Саутси, Хавр, Париз, Линц, Постингберг, Селцтал (Selzhtal), Брук на Мури.

38) 1989. 31.08-30.09. Десенцано, Сирмионе, Сало, Гардоне, Милано, Стреза, Изола Бела, Изола Мадре, Изола деи Пескатори, Валорб, Париз, Орлеан, Сен Мало, Ст. Петер Порт – Гернси (St. Peter Port - Guernsey), Ст. Хелиер – Џерси (St. Helier-Jersey), Ст. Обен (St. Aubins), Горej (Gorey), Париз, Биариц, Сан Себастиан, Ваљадолид, Авила, Ранедо, Саламанка, Симанка, Бургос, Андај (Henday), По, Лурд, Венеција, Бурано.

39) 1989. 19.11-7.12. Рим, Месина, Таормина, Катанија, Николози, Етна, Ла Валета, Паола, Тарксиен, Мдина, Рабат, Флориана, Гзар Далам (Gxar Dalam,) Хамрун, Слиема, Гзира, Хагар, Ким (Quim), Мнаждра (Mnajdra), Кренди (Qrendi), Мкаба (Mqabba), Поцало (Pozzalo), Сиракуза, Агрићенто, Палермо, Монреале, Трапани, Тунис, Сиди Бу Саид, Картагина, Керуан, Гафса, Нефта, Тозер, Кебили, Дуз, Габес, Матмата, Шенини, Сфакс, Ел Џем, Тунис, Трапани, Палермо, Венеција.

40) 1990. 12.04-24.05. Дол, Безансон, Париз, Довер, Лондон, Колчестерр, Ипсвич, Норич (Norwich), Ели (Ely), Беконсфилд (Beaconsfield), Париз.

41) 1990. 17.07-3.08. Будимпешта,[732] Малме, [733] Штокхолм,[734] Кируна, Нарвик,[735] Ромбакфјорд, Офотфјорд, Харстад,[736] Вагсфјорд, Андфјорд,

[732] Ово путовање по Скандинавији и другим европским земљама, после дужих припрема, остварио је аутор ове књиге заједно са братом Миланом.

Дневничке белешке из књиге Н. Цветковића *Норвешки фјордови* (у припреми – дигитализована): среда, 18.VII 1990. – Будимпешта – Комарно – Братислава – Брно – Праг – Дечин – Дрезден

Јутро нас је затекло у Будимпешти (5,00). Подуже маневрисање на овом великом железничком чвору. Од домаћина сазнајемо да све до 8 сати боравимо у престоници Мађарске. Изашли смо да мало прошетам градом, који се полако будио из топле летње поспаности.

Истога дана, око 17 часова, у возу, детаљнији разговор са братићем о његовом недавном студијско-туристичком боравку у Тунису; пажљиво записујем појединости о обиласку оаза, које су на овог велепутника и немирника оставиле доста дубок утисак.

[733] Дневничке белешке: четвртак, 19.VII 1990. – Берлин – Засниц – Трелеборг – Малме – Штокхолм.

Продужавамо возом за Малме. Пре изласка у овај допадљиви шведски град, презалогајили како бисмо имали више времена за обилазак… У ране поподневне сате попели се у врло удобан климатизовани воз за Штокхолм. Успут помало разгледамо, записујемо понешто од виђеног, повремено ћаскамо и коментаришемо; а ја настојим и да понешто дневнички региструјем, како у томе не бих заостајао.

Ризојхамн, Сортланд, Стоксмаркнес, Рафтсунд, Тролфјорд, Сволвер (Svolvaer), Стамсунд,[737] Вестфјорд, Боде, Ернес,

---

[734] Дневничке белешке: петак, 20.VII 1990. – Штокхолм – ка Кируни – Нарвику.

Шетња и обилазак старог дела Штокхолма: загледаност у Катедралу витезова што је мало врхом заљуљана међу облацима, а пожелела нам је добродошлицу; Градска кућа је са више стамености и гордиње, у дневном обасјању; синоћ, у првомрачју, из чамца, мало се гибала… У „најлепшој улици“, каже братић, прилика је да пазаримо разгледнице које ћемо у журби отпослати рођацима.

Око 10 часова на бродици, ради крстарења каналима и да још једном прошетамо воденим путевима, обилазећи ову мрко-цигласту Венецију севера, са бојом натруле вишње.

Подуже се задржавамо у националном Музеју, нарочито међу сликама… Занима нас Рембрант, Мунк, експресионисти, али не и шведски савременици. То нам душа иште…

И опет и увек журба до хотела, па у крвавом зноју, са пртљагом, до железничке станице… У одмакле подневне сате крећемо ка Норвешкој, замамним фјордовима и поноћном сунцу Харстада…

После 20 часова успорено дневнички белешкарим, уз погледање на северњачка пејзажистичка преламања.

[735] Дневничке белешке: субота, 21.VII 1990. – Нарвик – Харстад

Одстајали поред прозора вагона у очекивању да видимо прелазак поларног круга.

Причарије са братићем, па прочитавање путописних текстова о Кируни. Око поднева, по киши, обилазимо Кируну. Упињемо се да видимо и пронађемо неког Лапонца, залуд. Узрастање модерног града као да је потиснуло све друго.

Мало се чудимо што воз за Нарвик касни. Када смо се, најзад, удобно сместили, обедовали, мало напето ишчекујемо суочење са првим фјордом који посматрамо из воза… Застаје дах! Записујем у дневник… Убрзо Нарвик испред кога видимо живописна туристичка места, учестале слапове и снег, снег у јулу…

Пошто смо разменили валуту и обезбедили норвешке круне обилазимо Нарвик. Понајвише се задржавамо код моћних постројења за претовар руде. Купујемо разгледнице… У излозима видимо тролове, који нам привлаче пажњу, јер очекује нас Пут Тролова.

[736] У, за нас касне вечерње сате, који су овде у прозирности неког чудног видела, скоро свевидела, кренули до Евенеса, у малој неизвесности како стићи до Харстада… На аеродрому се послужили телефоном, позвали такси којим смо без по муке дошли на циљ. Сместили се у хотелу до кога овога пута нисмо морали да вучемо тегобне торбе, и пошто смо се мало средили, обријали, уљудили, изашли смо у шетњу, омамљени Поноћним сунцем.

[737] Дневничке белешке: недеља, 22.VII 1990. – Харстад – Вестеролска острва – Лофотска острва.

Ујутру, укрцавање на брод дуге линије којим обилазимо Вестеролска и Лофотска острва и норвешку обалу и приобаље. Узбудљиво крстарење бродом, уз застајање у појединим местима као што је Ризојхамн (11,30).

Око поднева, ево нас у Сортланду, на Вестеролским острвима. Продужавамо до Стокмаркнеса где фотографишем брата Милана. У 15,50 улазимо у Рафтсунд фјорд где он фотографише мене. Ту већ прибрано пратим и записујем бројне појединости и особености нордијске обале која је некако суздржано опора и

Несна, Санднесјен (Sandnessjoen) Бренесунд, Рорвик,[738] Трондхајм,[739] Трондхајм фјорд, Оркдалс фјорд, Стангвик фјорд, Сундал фјорд, Лангфјорд, Фанефјорд, Молде,[740]

сургасто-сиво достојанствена, а фјордови на које наилазимо све чаровитији… Приближавамо се Трол фјорду; узбуђење расте; путници су похрлили на палубе. Када смо зашли у овај повише очекивани фјорд, спустиле су се завесе кише и прикриле нешто од слућене лепоте (17,00).

Убрзо после 19 сати на видику су Лофотска острва. Читајући поодавно „Лофотске рибаре“, нисам ни слутио да ћу имати прилику да их уживо видим… Упловили смо у главни град Сволвер, нешто пре 20,00. Силазимо с брода, запљуснути мирисом риба, који све прожима, увлачи се под кожу. Загледамо тај необични нордијски начин сушења риба.

У Стамсунду хладовито. Нешто као дочек за туристе: младићи и девојке у шароликој народној ношњи, испред брода, што делује фолклорно.

Целодневни силовити „наплави“ сваковрсних утисака, интензивно белешкарско делање и стална напетост која се непрекидно продужавала, од једног до другог снажног доживљаја, најзад су ме оборили у хоризонталу… Неуморни и вазда несустали Милан је некамо одлуњао, да би ме на повратку у поноћ пробудио…

[738] Дневничке белешке: понедељак, 23.VII 1990. Боде – Ернес – Несна – Санднесјен – Бренесунд – Рорвик.

Око 1 сат бродом стигли у Боде. Силазимо да погледамо град, упркос ветрини која несустало дува. Имамо податке о времену поласка; брод креће у 5 сати изјутра. Обилажење градића завршили после 2 часа па се вратили на усидрени брод да одспавамо.

Од 6,30 у покрету, срећивање, спремање, док брод одмиче према Ернесу, где смо убрзо после 8,00. Силазимо да за кратко прошетамо и осетимо чврсто тло под ногама. Не смета нам кишица која некако северњачки прохладно сипи.

За непуна три сата, рачунајући и претходно задржавање, стигли смо у Несну (11,00). Поново силазимо са брода ради фотографисања, али и да потражимо хлеб и мало допунимо резерве хране.

У 13,30 у Санднесјену. Прекинули обед с ногу ради виђења места... А онда следе легендарних „Седам сестара“, које скоро да нисам запазио, па велики „Шешир“ у морској води…

Из Бренесунда се јављам породици; краће разговарам телефоном са Дудом (17,40).

У бродском ресторану попили кафу и уз опричавања допунили белешке.

Сишли и у Рорвик ради фотографисања (21,00). На овом крстарењу све се некако догађа, брод застаје, ми силазимо на два и по до три сата…

[739] Дневничке белешке: уторак, 24.VII 1990. Трондхајм – Молде.

Пријатна и опуштенија шетња по граду. Обилазак и загледање чувене катедрале Нидарос, потом Музеја, уз записивање важнијих појединости; два пута се нашли на поетски занимљивом градском тргу; посебну пажњу привукле су нам шаролико и експресивно обојене куће као и древна престона краљева резиденција и старински болнички комплекс. На пребогатој рибљој пијаци, на коју нам је указао наш велики Учитељ и туристички бард, начинили мали пазар (15,20).

[740] У аутобусу за Молде. То је прилика да обиђемо неколико фјордова: Стангвик фјорд, Сундал фјорд и друге. Загледање и коментарисање различитих појединости, уз одмеравање, поређење, скицирање и записивање (21,25). Смештај у

Молдефјорд, Фанефјорд, Лангфјорд, Ромсдалфјорд, Андалснес, Пут Тролова, Таффјорд, Еидсдал, Геирангер, Геирангерфјорд, Хелесилт (Hellesylt), Синилсфјорд (Synnylsfjord), Хорниндалсвату (Hornindalsvatu - језеро), Нордфјордид (Nordfjordeid), Ејдсфјорд (Eidsfjord), Стархајм (Starheim), Нордфјорд, Малој (Maloy),[741] Леиргулен (Leirgulen), Сморхамн (Smorhamn), Флоро, Асквол, Кракхела, Бифјорд, Берген,[742] Лавик, Согнефјорд, Нордајд (Nordeide),

---

за нас прескупом хотелу (320 норвешких круна). Позна вечерња шетња по Молдеу, уз пребирање богатих дневних виђења и путешествених импресија.

[741] Дневничке белешке: среда, 25.VII 1990. Молде – Пут Тролова.

У 7,45 ужурбано сишли на доручак, а већ у 8,30 кренули за Андалснес. Извесне недоумице како најједноставније стићи до Герлангер фјорда, поготову што су финансијски издаци доста знатни: милијарда динара дневно, у то време велике инфлације у Југославији!

Трајектом прелазимо преко Фанефјорда и Лангфјорда (9,20). Обилазимо део Ромсдал фјорда, где се фотографишемо (10,00). Распитујемо се око наставка путовања. Поново дилема, таксиста нам тражи по 250 круна, што је повећи издатак за наше скромне материјалне могућности. Ипак се одлучили за такси, и нисмо погрешили, јер смо на најбољи начин могли да доживимо величанствени Пут Тролова, уз застајање на прекрасним местима и бележење важних појединости.

Неизвесност хоћемо ли благовремено стићи за трајект. У 12,30 прешли Таффјорд. А онда краће шеткање и распитивање како стићи до Геирангер фјорда?

У 14 часова, аутобусом, кренули ка Геирангер фјорду. Успут аутобус застаје на местима погодним да се одозго сними и фотографише поглед на Геирангер фјорд, који посматрамо из птичје перспективе. Гледамо лаке авионе како га надлећу са срећницима који могу да разгледају Геирангер фјорд летећи изнад, по његовој дужини. Пошто смо сишли до пристаништа, укрцали се на туристички брод и подуже уживали у дивотној вожњи највеличанственијим фјордом.

Након овог чаровитог виђења братић Милан се информише за могућности обиласка Норд фјорда и долазак у Мелој. Изненадило нас је да у туристичкој агенцији нису знали за могућности укрштања аутобуских линија у правцу Мелоја, али велепутнику и страсном туристи и друмовнику то није могло измаћи, захваљујући бедекеру који је ваљано и до танчина проучио, боље од професионалаца који у том крају живе. Пошто смо узели аутобуске карте до места укрштаја, прешли смо из једног у други који иде до Мелоја, и захваљујући томе прејездили целу обалу мало језерски разастртог Норд фјорда.

Када смо стигли у овај градић (20,35) сместили се и оставили ствари, пошли у обилазак и разгледање околине. Подуже се задржали на узноситом и елегантно извијеном вијадукту (21,35).

Вечера и допаковање задржали су нас до поноћи.

[742] У дневнику записано: Мелој – Берген, четвртак, 26.VII 1990.

Укрцавање на један од понајвећих глисера којима смо до сада бродили. „Устоличили“ се сасвим напред, на прва седишта, ради што боље прегледности... Пре поласка краће скицирање, белешкарење.

Лепљива маглушина у почетку сужава видик.

Полугласно прочитавање *Писама из Норвешке* Исидоре Секулић: опис и виђење Бергена. То је вид припрема за наше суочење са тим прекрасним градом и његовим старинама.

Балестранд, Вангснес (Vangsnes), Лајкангер (Leikanger), Аурланд (Aurland), Аурландсфјорд (Aurlandsfjord), Наорефјорд (Naorefjord), Флам, Мирдал,[743] Осло,[744]

Обилазак и упознавање Бергена: музеја и његових збирки, куле Розенкранц.

У 15 часова обилазимо збирку Расмуса Мејера (16,00). Потом, у оближњем парку предахнули, освежили се јабукама па до агенције да обезбедимо преноћиште. Соба у приватном смештају је најприступачнија (115 круна). Када смо оставили торбе кренули да се шетамо и „врзмамо“ уличицама да бисмо осетили атмосферу и „душу“ града, подаље од булевара (18,00).

Након тога уследило је узбудљиво пењање на брдо Флеј и величанствен поглед који се отворио одозго. Краће бележење утисака, дневничко регистровање и исписивање разгледница драгим укућанима и пријатељима.

[743] У дневничким белешкама од петка, 27.VII 1990. – Берген – Согне фјорд – Флам – Мирдал – Осло – стоји записано:

Од 6 сати изјутра спремање за наставак пута и обилазак можда највећег Согне фјорда. Тачно у 8,10 кренули ка поменутом фјорду. Успут доручковали користећи сопствене залихе хране. Прилика је да мало белешкарим. Од 10,30 напето, са доста пажње, иако уморан, пратим и понешто записујем о лепотама Согне фјорда.

Из места Флам продужавамо Бергенском железницом и њоме се пењемо до највише тачке – станице Мирдал. Веома узбудљиво пентрање железницом по живописним и стрмим, готово окомитим планинским пределима.

Посебна атракција на том путу је велики и чудесно леп водопад…

Воз специјално ту стаје како би путници могли да уживају у чаровитости (15,45). Око 17 часова, краће белешкарнуо…

Како не бисмо вукли претешке путне торбе, остављамо их у станичним касетама (160 круна), а онда се запутили према хотелу, шетајући Ослом који ћемо сутра детаљније и по плану обилазити.

[744] Субота, 28. VII 1990.

Како бисмо себи омогућили обилазак Осла с једног на други крај, купили смо повлашћену карту за јавни превоз, у свим правцима; па ипак ка музеју идемо пешице да бисмо непосредније осетили јутарњи ритам и животно пулсирање града.

Мало смо поранили, Мунк музеј се отвара у 10 часова; прилика је да бацимо поглед на неке околне јавне зграде, да завиримо у излоге, уз погледавање на људе, њихово одевање, изглед, расположење… У мислима ми је један човек са ранијег крстарења по Источном Медитерану, кога нису занимали туристички обиласци, посета културно-историјских споменика, музеја, већ животна атмосфера, дух и дах града (Александрија, или Каиро) у који смо пристигли.

Одушевљен Мунковим музејем записујем: „У Осло треба доћи само ради величанских дела Едуарда Мунка“.

Излазећи из социјално-драмске напетости Мункових слика, силазимо у метро, који се ни по чему не може поредити са Московским, скоро уметнички обликованим… Запутили смо се до најужег центра Осла да видимо красну катедралу.

… У Историјском музеју дивили смо се необичним формама викиншког накита…

У Националној галерији – величански Ван Гог и дела француских импресиониста…

Након инспиративних слика у галеријском простору, окренули се онима у животворној природи. Посетили једно веће острво Бигбеј. Поглед плови по бујној и шароликој шуми једрилица и грчевитих јарбола у марини.

Гетеборг,[745] Елсинор,[746] Копенхаген,[747] Либек, Хамбург, Целе, Хановер, Минхен.

Предуго се задржали у некој врсти норвешког Скансена, и скоро да смо спали с ногу… Мало нам је времена остало за разгледање најразличитијих викиншких бродова… Највећу пажњу привлаче они дрвени, што су били за људе, али и за Месец и Сунце, у стилизованом праобличју небеских тела… И наравно, чудовити, извинути Кон-Тики… Све то у једном силнијем замаху и у једну душу…

У окаснело предвечерје парк скулптуре; уметност као да је религија на отвореном, а паркови љубавно сеновитији (Вагеландов парк).

Како ли изгледа Осло, ноћу, са небеске висине? Нисмо могли одолети. Облакодер врхом сеже до разоблачја. Један од лифтова је споља, у некој врсти стаклене куле. И са разних покретних нивоа и тачака песничког гледишта, можете да посматрате Осло ноћу.

Недеља, 29. VII 1990.

За доручком спаковали и по један сендвич да нам се нађе при обиласку Осла, у предаху.

Посетили најстарију цркву из XI века. Унутрашњост јој је некако мало мистично затављена, сеновита. У смерности и достојанственој усправљености, она је у додиру са небом. „Доњи свет су јој мрке и тамнопуте воде ових разгранатих канала“, помишљам, погледајући на гроболики олтар на источној страни, према сунцу које овде тешко продире.

Излазећи из те древне цркве, поноса Норвежана, осетио сам потребу за другом врстом овостране светлости, која је због тмурног дана била некако сургаста, сивозеленкаста…

Пријатан и умирујући поглед на питорескну и шаролику уличицу, коју смо поново видели. Почела је опет да прска ситна кишица.

Одатле, под лаким, пелеринастим кишним мантилима, изашли смо у ужи центар Осла. Прошетали око краљевске палате, која се ничим не размеће, нити пати од неке грандиозности… Пејзаж уоколо је сасвим природан, са ситним, лепо орезаним растињем, обичном земљом и са мало ситног шљунка. Ништа мануфактурно, бетонски или асфалтно срезано.

Погледали на стамено, тврдо и мало скорело прочеље Националног театра.

Застали код Ибзеновог споменика.

Пожурили до железничке станице…

[745] У возу према Гетеборгу белешкарим, срећујем утиске, пребирем по разгледницама; проверавам: да ли су мотиви на њима, доиста, обухватили и све оно што сам видео у Ослу.

Обилазак града у вечерње и ноћне сате. Планирали смо да и сутрадан проведемо у Гетеборгу, али због превисоких цена преноћишта одустали од те намере. Око 23 часа одлучили да кренемо спаваћим колима за Копенхаген, односно за Хелсинборг где ћемо бити у рано јутро.

[746] Понедељак, 30.VII 1990.

Док пролазимо возом кроз Елсинор, посебну пажњу посвећујемо краљевском замку са терасом на којој се, према легенди и Шекспировом „Хамлету“, младом краљевићу указао Дух покојног оца. Вратићемо се да то детаљније разгледамо.

После присећања детаља из славног дела, меркања композиције простора, са бројним асоцијацијама на сценске приказе и извођења, кренули смо за Копенхаген.

Док је Милан тражио хотел у околини, препаковао сам нешто у приручну торбу, мало белешкарио, очекујући да се врати…

42) 1990. 22.08-2.09. Софија, Велико Трново, Арбанаси, Преображенски Манастир, Горња Орјаховица, Шумен, Варна, Дружба, Златни Пјасаци, Алаџа манастир, Албена, Кранево, Балчик, Дружба, Несебр, Слнчев Брјаг, Бургас, Софија.

43) 1990. 7.10-30.10. Букс, Алтштатен (Altstaten), Гаис (Gais), Ст. Гален, Сарганс, Давос, Вајсфлухгипфел (Weissfluhgipfel – 2846 m), Шафхаузен, Нојхаузен ам Рајнфал, Штајн ам Рајн, Делмон (Delemont), Белфор, Париз, Мезон Лафит, Екуен, Лимож, Каор, Алби, Хоспиталет пре д'Андора (Hospitalet pres d'Andora), Пас де ла Каса, Порт Енвалира (2407m), Солдеу (Soldeu), Каниљо (Canillo), Енкамп (Encamp), Лес Ескалдес, Андора ла Вела, Порт

Враћамо се у Елсинор да га детаљније разгледамо. То ми је важно, јер када тумачим Шекспировог „Хамлета", могу да укажем на неке занимљивије појединости и тако обогатим казивање.

Замак виђен изнутра, са терасама, кулама, надсвођеним пролазима, оставља упечатљив утисак. Оно што сам видео у самом дворцу у знатној мери се подудара са имагинативним визијама које се јављају приликом читања књижевног дела.

Поглед на околне цркве придодаје нешто спиритуално, скоро мистично и помаже да се стекне целовитија представа о духу тога времена, и поред тога што је све подређено туристичким ефектима.

У том амбијенту неизбежан је споменик Хамлету; и он је прилагођен општој атмосфери и окружењу, која има нешто од спољашње, мало наметљиве патине.

Посетили смо и суседни дворац, а онда сишли до лепо уређене, каменом подзидане обале да се мало освежимо пре повратка у Копенхаген. И из овог угла краљевски дворац делује моћно и експресивно, можда и зато што га обавија магновеност свакојаких примисли.

[747] По доласку у Копенхаген свратили у хотел „Метропол" где смо појели само супу. Толико су нам допуштале могућности. Да сам био сасвим сам, бојим се да се не бих осмелио за тако скроман оброк у луксузном ресторану; иако је, више од јела, мамила сеновита хладовина. Бежећи од врућинштине, повукли смо се у собу да мало отпочинемо.

У предвечерје, када је утихнула велика Звезда, изашли смо да прошетамо градом.

Улице Копенхагена су, чини се, као и другде, ипак понешто записујем. Монументално изгледа зграда берзе.

Занимљива је и нова, модерно грађена лука са великим прекоокеанским бродовима.

Плени пажњу и краљичин двор, али ни изблиза као древна резиденција у Трондхајму.

Главна улица Копенхагена је ипак особенији, богатији доживљај, од оне у Ослу.

Подуже смо тражили ресторан са данском националном кухињом.

Нисмо хтели да мимоиђемо ни „Улицу греха".

Уторак, 31.VII 1990.

Посебно време издвојили за посету једне од најпознатијих глиптотека у Европи, која можда мало заостаје за оном у Минхену. Дивимо се античкој уметности с подручја Асирије, Египта, постојаним лепотама грчког и римског стваралаштва.

Пијморан (Porte Puymorens), Ла Тур де Карол (La Tour de Carol), Фон Ромо (Font Romeu), Ница, Венеција, Тревизо.

44) 1991. 15.04-16.05. Монфалконе, Удине, Тренто, Париз, Лондон, Манчестер, Лидз, Ливерпул, Даглас, Баласала, Порт Ерин, Кастлтаун (Castletown), Ончан (Onchan), Лекси (Laxey), Ремзи (Ramsey), Ланкастер, Престон, Лондон, Арундел, Рочестер, Хастингс, Тун брић Велс, Париз, Дурдан.

45) 1991. 21.06-14.07. Ђенова, Мантон, Ница, Тулон, Перпињан, Порт Бу, Валенција, Тарагона, Сарагоса, Барцелона, Монсерат, Сербер (Cerbere), Париз, Бурж.

46) 1991. 3.08-17.08. Софија, Варна, Албена, Варна, Софија.

47) 1991. 2.09-22.09. Минхен, Париз, Дортмунд, Минстер, Оснабрик, Бремен, Кил, Шилкзе, Нојминстер, Брауншвајг, Гослар, Гетинген, Минхен.

48) 1992. 12.04-15.04. Беч.

49) 1992. 2.05-30.05. Беч, Каленберг, Леополдсберг, Гринцинг, Минхен, Баден-Баден, Стразбур, Париз, Ст. Квентин, Мадрид, Ескоријал, Ваљадолид, Кордова, Севиља, Алкала де Гвадаира, Арахон, Пуебла де Кацала, Осуна, Агва Дулче, Естепа, Рода де Андалузија, Фуенте де Пиедра, Гранада, Малага, Торемолинос, Фуенђирола, Марбеља, Сан Педро де Алкантара, Естепона, Сан Роко, Ла Линеа, Гибралтар, Алгезирас, Ронда, Мадрид, Сербер, Нарбона, Ница, Венеција, Беч.

50) 1992. 14.10-5.11. Беч, Венеција, Ница, Марсељ, Сет, Порт Бу, Барцелона, Мадрид, Ваљадолид, Паленција, Леон, Понферада, Орензе, Сан Јаго де Комопостело, Авила, Алсасуа (Навара), Париз.

51) 1993. 27.07-29.07. Сантово, Давод, Нађбарацка, Батмоноштор, Баја, Калоча, Будимпешта, Сент Андреја, Кечкемет, Кишкунфелеђхаза, Сегедин.

52) 1993. 4.09-11.09. Нађкорос, Цеглед, Егер, Мишколц, Сиксо (Szikszo), Кошице, Прешов, Бардејов (Bardejov), Спишски Храд, Спишске Похрадие, Спишска Капитула, Кичов, Левоча, Спишски Штврток, Лубица, Кежмарок, Велика Ломница, Попрад, Спишска Собота, Татранска Ломница, Стара Лесна, Стари Смоковец, Татранска Пољана, Штрбске Плесо, Ломницки штит (2632м), Скалнате Плесо, Татранска Штрба, Всходна,

Липтовски Храдок, Околичне, Липтовски Микулаш, Ружомберок, Липтовска Осада, Банска Бистрица, Зволен, Банска Штиавница, Кремница, Жарновица, Нитра, Братислава, Мошонмађаровар, Ђер, Панонхалма, Веспрем, Балатоналмади, Балатонфузфо (Balatonfuzfo), Балатоналига, Секешфехервар, Будимпешта.

53) 1994. 19.01-22.01. Кишкунмајса, Будимпешта, Вишеград, Естергом, Будимпешта.

54) 1994. 11.03-13.03. Моравица, Жебел (Jebel), Темишвар, Арад, Темишвар.

55) 1994. 18.03-30.03. Бачалмаш, Сексард, Пакс, Будимпешта, Лисабон, Кашкаиш, Кабо да Рока, Парк е паласио де Пена, Синтра, Лисабон, Касерес, Мадрид, Тордесиљас (Tordesillas), Симанкас, Ваљадолид, Куељар (Cuellar), Сеговија, Аранхуез, Толедо, Мадрид, Париз, Амстердам-Шипол, Будимпешта.

56) 1995. 9.03-23.03. Чоп, Москва, Ст. Петербург, Москва.

57) 1995. 26.04-27.04. Баја.

58) 1995. 8.05-15.05. Букурешт.

59) 1995. 11.06-18.06. Праг.

60) 1995. 27.06-3.07. Солун, Переа, Неа Епиватес, Агиа Триада, Неа Миханиона, Аг. Василиос, Лангадикиа, Аполониа, Неа Мадитос, Аспровалта, Неа Перамос, Неа Ираклица, Каламица, Кавала, Неа Карвали, Ксанти, Хрисуполи, Неа Кариа, Керамоти, Тасос, Елефтеруполи, Подохори, Солун.

61) 1995. 20.06-21.06. Темишвар.

62) 1995. 12.08-31.08. Москва, Казан, Москва, Тарту, Тораверe, Талин, Рига, Јурмала, Виљнус, Љвов.

63) 1995. 21.09-9.10. Бари, Матера, Алтамура, Гроте Кастелане, Алберобело, Бари, Лече, Бриндиси, Паола, Катанија, Капо Мулини, Аћи Треца (Accі Treza), Аћи Кастело, Аћи Реале, Пјаца Армерина, Месина,

Вила Сан Ђовани, Ређо ди Калабрија, Сцила, Бањара Калабра, Маратеа, Рим, Фиренза, Монтекатини Терме, Пистоја, Прато, Галуцо, Сан Андреа ин Перкусио, Импрунета, Греве, Кастело Векјомађо, Рим, Сулмона, Пескара, Барлета, Трани, Бари.

64) 1995. 11.11-1.12. Чоп, Љвов, Минск, Раубичи, Ждановичи, Ратомка, Заслављ, Кијев, Симферопољ, Научни, Прохладноје, Трудољубовка, Скалистое, Новопавловка, Бахчисарај, Симферопољ, Одеса, Кишињев, Букурешт.

65) 1996. 12.05-21.05. Солун, Неа Потидеа, Неа Фокеа, Калитеа, Палини Бич, Криопиги, Полихроно, Ханиотис, Пефкохори, Палиури, Касандриа, Фурка, Касандрино, Каландра, Неа Скиони, Лутра, Агиа Параскеви, Хрусу, Бродом: Рт Дрепано (Сидонија), Атос, Мони Агију Павлу, Мони Агију Дионисију, Мони Осију Григориу, Мони Симона Петрас, Мони Ксиропотаму, Дафни, Мони Аг. Панделејмона, Мони Ксенофонда, Мони Дохиариу, Уранополис, Неа Муданиа, Неа Триља (Nea Triglia), Елеохориа, Неа Силата, замак Платамонас, клисура Темпе, Лариса, Мегалохори, Каламбака, Тригона, Коридалос, Панагиа, Мецово, Вотоноси, Јањина, Перама, Каламбака, Метеори, Трикала, Кардица, Софадес, Неа Монастири, Врисиа, Фарсала, Амбелиа, Микротивес (Mikrothives), Неа Анхиалос, Неа Пагасос, Волос, Солун, Амфиполис, Палеокоми, Родоливос, Проти, Илиокоми, Драма, Доксато, Филипи, Солун.

66) 1996. 29.06-7.07. Љвов, Минск, Хатињ, Кијев.

67) 1996. 23.08-30.08. Беч, Утрехт, Ајндховен, Маастрихт, Утрехт, Амерсфорт, Цволе, Гронинген, Зуидхорн, Буитенпост, Хардегаријп (Hardegarijp), Леуварден (Leeuwarden), Гронинген, Амстердам, Пасау, Беч.

68) 1966. 20.09-30.09. Москва, Коломенскоје, Останкино.

69) 1996. 15.11-16.11. Скопље.

70) 1997. 30.06-7.07. Солун, Калитеа, Солун, Калива Полигиру, Скала Геракинис, Ватопедиу, Метаморфозис, Никитас, Елиа, Трипотамос, Парадизос, Неа Мармарис, Калитеа, Неа Редестос, Басилика (Vassilika), Галатиста, Ајос Продромос, Геропатанос, Палеохори, Неохори, Стагира, Стратоники, Стратонион, Јерисос, Неа Рода, Хиландар, Солун.

71) 1997. 20.07-30.07. Беч, Шопроњ, Будимпешта.

72) 1997. 2.09-7.09. Темишвар, Клуж, Фелеаку, Турени, Турда, Униреа, Ајуд, Теиуш, Алба Јулиа, Ланкрам, Себеш, Ораштие, Симериа, Хунедоара, Дева, Добра, Фађет (Faget), Лугош (Lugoj), Коштеју, Рекаш, Реметеа Маре, Ђирода (Giroda), Темишвар.

73) 1997. 26.10-10.11. Беч, Тренчин, Братислава, Ст. Пелтен, Мелк, Шенбихел (Schoenbuehel), Агсбах Дорф, Агштајн, Арнсдорф, Росац (Rossatz), Маутерн, Штајн, Кремс, Праг, Брно, Беч.

74) 1998 29.03-8.04. Солун, Атина, Пирej, Ираклион, Агиа Варвара, Агиа Дека, Гортис, Мирес, Фестос, Ираклион, Неа Аликарнасос, Амнисос, Картерос, Хани Кокини, Хани, Гурнес, Херсонисос, Лименос Херсонису, Сталида, Маља (Malia), Неаполи, Агиос Николаос, Ираклион, Амудара, Агиа Пелагиа, Бали, Памормос, Платанес, Мисира, Периволио, Ретимно, Георгиуполи, Врисес, Суда, Ханиа, Атина, Халкида, Елеусина, Скарамангас, Дафни, Палеос Фалиро, Каламаки, Алимос, Агиос Космас, Елинико, Глифада, Вула, Вулиагмени, Варкица, Агиа Марина, Лагониси, Каливиа Паралиас, Саронида, Анависос, Палеа Фокеа, Легрена, Сунион, Лаврио, Торико, Кератеа, Неа Куварас, Каливиа, Маркопуло, Пеаниа, Агиа Параскеви, Холаргос, Атина, Солун, Скопље, манастир Св. Никита, манастир Св. Архангели, Кучевиште, Бродец, Скопље.

75) 1998. 13.04-22.04. Беч, Винер Нојштат, Грац, Сент Готхард, Косег, Сомбатхељ, Занат, Ват, Сарвар, Боргата, Кисомљо (Kissomlyo), Ригац, Ук, Залађоморо (Zalagyomoro), Шумег, Бадачоњ (Badacsony), Бадачоњтома, Абрахамхеђи, Балатонрендес, Ревфулоп, Балатонсепезд (Balatonszepezd), Балатонакали, Килиантелеп, Балатонудвари, Орвењес (Orvenyes), Асофо, Тихањи, Замарди, Шиофок, Сантод, Фурдотелеп, Балатонфолдвар, Балатонсарсо, Балатонсод, Балатонсемеш, Богларлеле, Фониодлигет, Фониод, Балатонмариафурдо, Балатонкерестур, Балатонберењи, Кестхељ, Ђенешдиаш (Gyenesdias), Воњарцвашхеђи (Vonyarcvashegy), Таполка, Балатонфиред, Будимпешта.

76) 1998. 11.05-19.05. Једрене, Истамбул, Бејоглу, Искидар, Канлика, Јеникеј, Румели Хисар, Бебек, Арнавуткеј, Ортакеј, Истамбул, Асеновград, Бачково, Бачковски манастир, Нареченска Бања, Хвојна, Чепеларе, Опсерваторија Рожен, Пловдив, Софија.

77) 1998. 1.07-8.07. Беч, Брно, Требич, Владислав, Намести над Славоу, Крахтилов, Петровице, Окришки, Зашовице, Бртнице, Присека, Телч,

Крамулчи, Мракотин, Студена, Јилем, Стрмилов, Кунжак, Члунек, Отин, Јиндрихоув Храдек, Хорни Ждар, Долни Лхота, Страж над Незарку, Млака, Стара Хлина, Требон, Лишов, Рудолфово, Чешке Буђејовице, Хлубока над Влтавоу, Вчелна, Камени Ујезд, Присечна, Чешки Крумлов, Табор, Плзењ, Маријанске Лазни, Карлове Вари, Лубенец, Хоре Седли, Хоровчики, Крушовице, Ревничов, Рачице, Кладно, Праг, Карлштајн, Брно, Беч.

78) 1998. 5.08-8.08. Брегово, Димово, Белограцик, Рабиша, Магура, Видин.

79) 1998. 12.09-18.09. Беч, Бамберг, Бенсхајм, Дармшат, Магдебург, Нирнберг, Пасау, Беч.

80) 1998. 18.12-20.12. Мохач, Лањчок (Lanycsok), Сајк, Седеркењи, Печуј, Салонта, Харкањ, Шиклош, Нађхаршањ, Вилани (Vilany), Поча (Pocsa), Борјад (Borjad), Бољ (Boly), Гара, Бачборшод, Бачбокод, Чавољ (Csavoly), Јаношхалма, Кишкунхалаш.

81) 1999. 17.02-22.02. Беч, Клостернојбург, Ст. Андра, Тулн, Сигхарц-Кирхен (Siegharts-Kirchen), Тулнер-Бах, Брајтрнфурт, Перхтолсдорф, Будимпешта.

82) 1999. 23.03-30.03. Будимпешта, Брно, Кромериж, Оломоуц, Брно, Праг, Кутна Хора, Будимпешта.

83) 1999. 15.07-20.07. Беч.

84) 1999. 20.09-30.09. Москва, Реутов, Балашиха, Обухово, Кузњеци, Мала Дубна, Покров, Стари Петушки, Болдино, Лакинск, Ворша, Јурјевец, Владимир, Суздаљ, Москва.

85) 1999. 29.10-4.11. Беч, Брегенц, Фелдкирх, Ст. Антон ам Арлберг, Ландек, Кицбихлер, Цел ам Зе, Беч, Ајзенштат, Шицен, Огау, Руст, Морбиш ам Зе, Беч.

86) 2000. 22.02-27.02. Беч, Баден, Сателбах, Мајерлинг, Хејлигенкројц, Гаден, Хинтербрил, Лихтенштајн, Гисхибл, Беч, Нојжидер ам Зе.

87) 2000. 10.04-22.04 Солун, Атина, Геракас, Палини, Пикерми, Диаставроси, Неа Макри, Агиос Пантелејмонас, Тимбос Маратона, Паралиа Маратона, Маратон, Атина, Родос, Фалираки, Афандон, Архангелос, Малонас, Масари, Палатос, Линдос, Родос, Кос, Калимнос, Агиа Марина (Лерос), Скала (Патмос), Хора

(Патмос), Ермуполи (Сирос), Тинос, Миконос, Делос, Гаврио (Андрос), Рафина, Атина, Солун, Скопље.

88) 2000. 5.05-9.05. Беч, Вилдунгсмауер, Бад Дојч-Алтенбург, Петронел-Карнунтум, Рорау, Швехат, Будимпешта.

89) 2000. 26.05-9.06. Москва, Звездној Городок, Красногорск, Голево, Архангелско, Москва.

90) 2000. 8.07-14.07. Марбург, Хановер Минден, Гетинген, Хановер (EXPO 2000), Берлин, Потсдам.

91) 2000. 31.07-15.08. Беч, Линц, Кобленц, Брисел, Еуро Сити Стар, Лондон, Виндермер (Windermare), Боунес он Виндермер (Bowness on Windermare), Стејвли (Stavely), Барнсајд (Burneside), Кендал, Оксенхолм, Локерби, Глазгов, Странрер, Белфаст, Арма (Armagh), Монахан (Monaghan), Килили (Killylea), Каледон, Огнаклеј (Aughnaclay), Балигејвли (Ballygawley), Ома (Omagh), Њутонстјуарт, Даглас Бриц, Сион Милс, Страбан (Strabane), Балимогори (Ballymogorry), Магерамасон (Magheramasson), Њу Билдингс, Лондондери, Баликели, Лимавади (Limavady), Ејганлу (Aghanloo), Мегилиган (Magilligan), Даунхил, Кастелрок, Артиклејв, Колерејн (Coleraine), Портраш (Portrush), Данлас (Dunluce), Портбалинтре (Portballintrae), Бушмилс, Козвеј Хед, Џајантс Козвеј, Балинтри, Карик-а-Ред Роупбриџ (Carrick-a-rede Ropebridge), Карндуф (Carnduff), Баликастл (Ballycastle), Баливој (Ballyvoy), Мурлог Беј (Murlough bay), Кашенданм (Cushendunm), Нокнакари (Knocknaccary), Кашендал (Cushendall), Глендариф, Портадаун, Арма, Белфаст, Њутонаби (Newtonabbey), Грин Ајленд, Карик Фергус, Арма, Белфаст, Странрер, Аир (Ауг), Глазгов, Кингстон апон Хул, Брасдфорд, Манчестер, Шефилд, Честерфилд, Нотингем, Линколн, Брисел, Остенде, Бриж, Хејст (Heist), Дуиненберг (Duinenberg), Алберт – Страбд (Albert – Strabd), Кноке (Knokke), Брисел, Бинш (Binche), Лиер (Lier), Мешелн (Mechelen), Беч.

92) 2000. 25.09-29.09. Вршка Чука, Киреево, Раковица, Подгоре, Рајановци, Ошане, Вешчица, Белоградчик.

93) 2000. 9.10-17.10. Беч, Венеција, Трст, Мирамаре, Гриньано, Трст, Венеција, Верона, Бресаноне, Мерано, Болцано, Местре, Тарвизио, Велден, Клагенфурт, Беч.

94) 2001. 15.02-9.03 Беч, Атнан Пухајм (Attnang Pucheim), Гминден, Алтминстер ам Траунзе, Траункирхен, Траункирхен орт Ебензе, Бад Ишл, Бад Гоизерн, Штиг ам Халштетер Зе, Халштат, Обертраун, Бад Аузе,

Митендорф, Штајнах-Ирднинг, Минхен, Париз, Ламбал, Брест, Ле Фау, Кимперх (Quimperc'h), Пон де Буи (Pont de Buis), Пор Лоне, Шатолен, Кимпер, Ван, Париз, Кале, Довер, Лондон, Абердур, Киркалди, Леучар (Leuchars), Ст. Ендрјус, Глазгов, Трун, Белфаст, Арма, Њури (Newry), Мајорбриџ, Хилтаун, Малартаун (Mullartown), Њукасл, Дандрам, Клог (Clough), Даунпатрик, Саул, Вардкасл, Стренгфорд, Портафери, Абердин, Киркубин, Грејеби, Маунт Стјуарт, Њутонард, Дандоналд, Белфаст, Арма, Огер (Augher), Нокмани (Knockmany), Клогер, Фајфмајлтаун, Брукборо, Лизбело (Lisbelaw), Енискилен, Кастл Кул, Драмкард, Флоренц Корт, Малан (Mullan), Дерилин, Тули, Лиснаски (Lisnaskea), Магирес Бриџ, Арма, Белфаст, Трун, Глазгов, Престон, Манчестер, Лондон, Довер, Кале, Париз, Минхен, Верона, Трст, Удине, Беч.

95) 2001. 21.04-29.04 Букурешт, Отопени, Сафтика, Ћоплани, Пукени Мари, Банешти, Кимпина, Корну, Комарник, Синаја, Буштени, Ацуга, Пириул Рече, Рижнов, Тохану Ноу, Бран, Кристиан, Брашов, Прежмер, Тимишу де Жос, Тимишу де Сус, Предеал, Букурешт.

96) 2001. 18.05-23.05 Беч.

97) 2001. 1.06-16.06. Беч, Сан Кристобал де ла Лагуна, Санта Круз де Тенерифе, Такоронте, Ла Куеста де ла Вила, Ла Оротава, Пуерто дела Круз, Теиде, Пуерто де лас Ниевес (Гран Канариа), Агете, Галдар, Сан Фелипе, Лас Палмас де Гран Канариа, Ла Лагуна, Беч, Хамбург, Копенхаген, Малме, Хоеер (Hoeoer), Хоерби (Hoerby), Осбихолм (Osbyholm), Хурва, Гардстанга, Лунд, Малме, Копенхаген, Хамбург, Беч.

98) 2001. 11.08-20.08. Жмеринка, Одеса, Черноморка, Фонтанка, Вапњарка, Визирка, Коблево, Нечајаное, Николаев, Велика Корениха, Кирово, Козирка, Парутино, Олбија, Одеса, Жмеринка, Тарнопољ.

99) 2001. 8.09-19.09. Минхен, Беч, Весендорф (Voesendorf), Бидермансдорф, Лаксенбург, Беч, Минхен, Гаутинг, Штарнберг, Туцинг, Фелдафинг, Траубинг, Андекс, Минхен, Оберау, Етал, Грасванг, Линдерхоф, Оберамергау, Унтерамергау, Саулсгруб, Бад Бајерзојен, Гшвелд, Вилдштајг, Штајнгаден, Бихл, Рид (Ried), Траухгау, Халблех, Букинг (Buching), Хохеншвангау, Нојшванштајн, Пајсенберг, Одердинг, Вајлхајм, Штарберг, Минхен, Копенхаген, Одензе, Архус, Фредерициа, Колдинг, Минхен, Беч.

100) 2001. 6.11-14.11. Букурешт, Доброешти, Пентелимон, Манастир Черника, Могошоаја, Буфтеа, Тамаши, Кобеанка, Балотешти, Кађулати, Моара Влашићи, Манастир Калдарушани, Липиа, Грују, Силистеа, Манастир Снагов, Манастир Циганешти, Леордени, Фрумушани, Херашти, Букурешт.

101) 2001. 3.12-8.12. Софија, Долни Богров, Саранци, Долни Камарци, Челопеч, Златица, Пирдоп, Антон, Копривштица.

102) 2002. 12.02-19.02. Беч.

103) 2002. 8.05-16.05. Софија, Кокаљане, Долни Пасарел, Самоков, Сапарево, Сапарева Бања, Паничиште, Маджаре, Говедарци, Гјолечица, Маљовица, Софија.

104) 2002. 23.05-4.06. Москва, Митишчи, Мамонтовка, Братовшчина, Сергијев Посад, Краснозаводск, Переслав Залески, Пушкино, Пироговскиј, Черкизово, Поведници, Бељаниново, Бородино, Москва, Красногорск, Опалиха, Нахабино, Дедовск, Ново Јерусалимское, Москва.

105) 2002. 13.06-23.06. Беч, Фулда, Ерфурт, Ајзенах, Касел, Волфенбител, Линебург, Хамбург, Малме, Штокхолм, Упсала, Штокхолм, Дротингхолм, Штокхолм, Вестерос, Штокхолм, Упсала, Гамла Упсала, Штокхолм, Копенхаген, Либек, Рошток, Шверин, Хамбург, Минхен, Беч.

106) 2002. 2.10-6.10. Темишвар.

107) 2002. 6.12-8.12. Белоградчик, Видин, Кула.

108) 2003. 3.02-28.02. Беч, Париз, Кале, Лондон, Пул, Борнмаут, Саутемптон, Лондон, Дерби, Лестер, Лондон, Карлајл, Странрер, Кеирнрајан (Cairnryan), Ларне, Белфаст, Дундлак, Каслбелингам, Монастербоис, Њугрејнџ, Килсара, Дрогхеда, Џулиенстаун, Свордс, Малахид, Туламор, Скреган, Блубел, Килкормак, Бир, Клоган, Клокмакноис, Балиновен, Атлона, Гласан, Танг, Карикбој, Ецвортстаун, Гранард, Балинаг, Каван, Батлерсбриџ, Ватлбриџ, Клон, Смитборо, Монахан, Арма, Белфаст, Странрер, Карлајл, Престон, Блекпул, Лондон, Кардиф, Каерфили, Глостер, Лондон, Довер, Кале, Париз, Беч

109) 2003. 1.05-14.05. Солун, Переа, Агија Тријада, Солун, Стилида, Термопили, Камена Вурла, Агиос Константинос, Агиос Николаос, Атина, Пиреј, Парос, Наксос, Атиниос, Фира, Иа, Месариа, Вотонас (Vothonas), Пиргос, Мегалохори, Ебрион, Периса, Фира, Акротири, Атиниос, Парос, Пиреј, Егина, Метана, Порос, Галатас, Хидра, Спецес, Егина, Агиос Нектариос, Палеохора, Афеа, Пиреј, Атина, Лутраки, Перахора, Иреон де Перахора, Атина, Триполи, Kerassitsa, Спарта, Амиклес, Дафни, Крокеес, Скала, Елос, Влахиотис, Молаи, Сикиа, Монемвасиа, Спарта, Мистра, Атина, Солун.

110) 2003. 3.06-20.06. Беч, Париз, Дизниленд, Сомир, Прованс, Бурж, сансер, Ст. Сатир (St. Sature), Париз, Беч.

111) 2003. 8.07-11.07. Белоградчик, Рабиша, Магура.

112) 2003. 16.08-30.08. Виница, Жмеринка, Одеса, Хмељницки, Будимпешта.

113) 2003. 10.09-22.09. Солун, Атина, Неа Манолада, Варда, Лехена, Андравида, Гастони, Савалиа, Амалиада, Пиргос, Олимпија, Патрас, Сами, Аргостоли, Сфороната, Ацупадес, Маркопуло, Порос, Килини, Патрас, Рион, Егио, Коринт, Науплион, Тиринт, Аргос, Атина, Пендели, Атина, Килкис, Доирани, Родополи, Сидерокастро, Серез, Паранести, Амаксадес, Иасмос, Комотини, Кими, Александруполис, Камариотиса, Палеополис, Самотраки, Александруполис, Солун.

114) 2003. 9.11-26.11. Беч, Минхен, Париз, Виши, Мулен, Невер, Париз, Бон (Beaune), Париз, Беч.

115) 2004. 22.02-27.02. Солун, Атина.

116) 2004. 18.05-24.05. Софија.

117) 2004. 30.05-12.06. Москва, Сергијев Посад, Јарослављ.

118) 2004. 15.06-9.07. Беч, Париз, Футуроскоп, Марсељ, Ајачио, Бонифачио, Ст. Тереза Галура, Палау, Арзахена, Олбиа, Чивитавекија, Рим, Сполето, Губио, Анкона, Пезаро, Урбино, Пјаченца, Кремона, Бреша, Венеција, Беч.

119) 2004. 5.09-24.09. Беч, Стразбур, Париз, Вијен, Оранж, Марсељ, Барселона, Палма де Мајорка, Ибица, Денија, Бенидром, Аликанте, Елче, Орихуела, Мурсија, Лорка, Алмерија, Херез де ла Фронтера, Кадиз, Севиља, Гранада, Кордоба, Мадрид, Лисабон, Евора, Монтемар, Батаља, Леирија, Коимбра, Порто, Виана до Кастело, Валенција до Миньо, Туи, Ла Коруња, Бетанцос, Луго, Меира, Ла Понтенова, Луарка, Гихон, Овиједо, Ларедо, Кастро Урдиалес, Сантандер, Билбао, Хендај, Париз, Беч.

120) 2004. 5.11-9.11. Софија.

121) 2005. 10.03-27.03. Беч. Минхен, Париз, Мо (Meaux), Кале, Довер, Лондон, Ворик, Плимут Ексетер, Бристол, Велс, Бангор, Порт Диновиц (Port Dinowic), Кернарфон (Caernarfon), Конви (Conwy), Честер, Лондон, Нортхемптон, Холихед, Дун Лаогер, Даблин, Лондон, Кале, Париз, Беч.

122) 2005. 9.04-16.04. Солун, Атина, Мандра, Инои, Елефтерес, Еритрес, Платеја, Вилиа, Егостена, Порто Германо, Атина, Ливадија, Дистомо, Осиос Лукас, Атина, Скала Оропу, Оропос, Амфиарео, Атина, Солун.

123) 2005. 25.04-2.05. Софија, Владаја, Мрчаево, Старо село, Дупница, Кочериново, Рила, Пастра, Рилски манастир, Благоевград, Симитли, Кресна, Струмјана, Сандански, Спатово, Хотово, Лозеница, Мелник, Софија.

124) 2005. 22.07-15.08. Будимпешта, Геделе, Рацкеве, Беч, Минхен, Обершлајсхајм, Париз, Ангулем, Тулуза, Бордо, Сарла, Сујак, Брив ла Гајард, Рокамадур, Париз, Кале, Довер, Лондон, Холихед, Дун Лаогер, Даблин, Пауерс Корт, Глендалу, Даблин, Килкени, Ати (Athy), Килкален (Killculen), Нас (Naas), Даблин, Корк, Фермој (Fermoy), Мичелстаун, Кахер, Кашел, Корк, Малоу, Шарлевил, Бунрати, Енис, Лимерик, Галвеј, Огнанур (Aughnanure), Оугтерард (Oughterard), Лоуг Кориб (Lough Corrib), Росавел, Аранска острва, Инишмор, Килронан, Килмарџи (Kilmurgy), Росавел, Галвеј, Балинроб, Балинтобер Еби, Вестпорт, Кастелбар, Понтун, Фоксфорд, Свинфорд, Чарлстаун, Тобекари, Балисадар (Balysadare), Нокнареа (Knocknarea), Кароумор, Слиго, Паркс Кастл, Манорхамилтон, Блеклајон, Белу, Летербрин, Арма, Монахан, Кастл Бларни, Карик Макрос, Арди, Колон, Слејн, Ашборн, Дун Лаогер, Холихед, Лондон, Довер, Кале, Париз, Беч.

125) 2005. 18.09-25.09. Солун, Рапсани, Платамонас, Неа Пори, Рапсани, Дион, Вергина, Агии Димитрии, Амбелакја, Рапсани, Солун.

126) 2005. 20.10-27.10. Букурешт, Слобоциа, Буку, Тандареи, Ђурђени, Хиршова, Тополог, Ћиукурова, Николае Балческу, Налбант, Каталои, Фрекацеи, Никулицел, Манастир Кокош, Манастир Саон, Манастир Челик Дере, Михаил Когалничеану, Бабадаг, Михај Витеазул, Тариверди, Овидиу, Басараб, Мутфатлар, Констанца, Мамаја, Castelu, Фетешти, Чернавода, Букурешт.

127) 2005. 1.11-27.11. Беч, Париз.

128) 2005. 18.12-24.12. Софија.

129) 2006. 24.01-27.01. Беч.

130) 2006. 30.01-4.02. Софија.

131) 2006. 25.03-3.04. Пирот, Харманли, Хавса, Узункепри, Гелиболу, Лапсеки, Чанаккале, Троја, Езине, Кичиккују, Армутова, Ајвалик, Алтинова, Зејтинлик, Алиага, Менемен, Измир, Ајдин, Назили, Кујучак, Бухархернд, Сарајкеј, Денизли, Памуккале, Хијераполис, Серинхисар, Аџипајам, Сегит, Кизилчадаг, Коркутели, Анталија, Сиде, Аспендос, Перге, Памуккале, Каракасу, Афродизијас, Ајдин, Селџук, Ефес, Бергама, Ајваџик, Бехрамакале, Асос, Чанаккале, Ечеабат, Гелиболу, Капикуле, Харманли, Софија.

132) 2006. 6.05-12.05. Ботевград, Јабланица, Ловеч, Тројан, Тројански манастир, Арбанаси, Велико Трново, Дрјаново, Трјавна, Габрово, Шипченски проход, Шипка, Шипченски манастир, Шејново, Карлово, Сопот, Софија, Радомир, Рилски манастир, Гроб Св. Ивана Рилског, Благоевград, Софија.

133) 2006. 10.06-13.06. Белоградчик, Боровица, Долни Лом, Митровци, Белимел, Боровци, Берковица, Брзија, Костин Брод, Софија.

134) 2006. 22.09-30.09. Турну Северин, Броштени, Мотру, Тишмана, Манастиреа Тишмана, Пештишани, Аркани, Тргу Жиу, Скоарта, Беагешти, Манастиреа Хурец, Хорезу, Рамнику Влчеа, Калиманешти, Кћулата, Манастиреа Коциа, Куртеа де Арџеш, Валеа Јесулуи, Беревоешти, Кмпулунг, Валеа Маре Правати, Драгославеле,

Рукари, Фундата, Мојећу де Жос, Бран, Ржнов, Кристиан, Брашов, Озун, Тргу Сакујешч, Лемниа, Бретин, Појана Сарата, Ојтуз, Онешти, Хелећу, Сандулени, Магура, Бакау, Филипешти, Роман, Мирославешти, Тимишешти, Тргу Неамт, Манастиреа Неамт, Фалтичени, Сучеава, Митоку, Драгомирне, Драгомирна, Манастиреа Драгомирна, Патраути, Баденти, Радаути, Маргинеа, Ватра, Молдовите, Молдовица, Манастиреа Молдовица, Вама, Воронец, Манастиреа Воронец, Гура Хуморулуи, Палтиноаса, Илишешти, Салчеа, Думбравени, Владени, Ботошани, Копалау, Николае Балеску, Хирлау, Тргу Фрумош, Струнга, Роман, Филипешти, Бакау, Николае Балеску, Ракаћуни, Валеа Сеака, Саскунт, Адјуд, Марашешти, Тисица, Гароафа, Фокшани, Голешти, Думбравени, Слобоциа Брадулуи, Рамнику Сарат, Пошта Улнау, Бузау, Костешти, Косерени, Мовилица, Синешти, Букурешт, Синаја, Мороени, Пјетошица, Фиени, Пућиоаса, Дојчешти, Трговиште, Драгодана, Гаешти, Питешти, Албота, Лунка, Слатина, Балс, Крајова, Подари, Радован, Ћубега, Галичеа Маре, Маглавит, Калафат, Видин, Белоградчик.

135) 2006. 22.10-16.12. Беч, Париз, Мадрид, Албасете, Мадрид, Кордова, Малага, Кордова, Севиља, Хуелва, Кордова, Еспиел, Белмез, Пенхароха, Фуентеобехуна, Гранца де Торемолинес, Ацуага, Берланга, Ахилонес, Лерена, Вила Гарциа де ла Торе, Зафра, Монестирио, Санта Олала дел Кала, Ел Ронкијо, Севиља, Кордова, Ел Карпио, Бухаланце, Канете де лас Торес, Порсуна, Торедон Химено, Торекампо, Хаен, Баеза, Убеда, Ла Једра, Рус, Канена, Линарес, Бајлен, Андухар, Кордова, Мадрид, Толедо, Кордова, Медина Азахар, Кордова, Севиља, Кордова, Мадрид, Париз, Беч.

136) 2007. 16.03-20.03. Белоградчик, Магура, Монтана, Враца, Паволче, Челопек, Околчица, Леденика, Враца, Монтана, Студено Буче, Белоградчик.

137) 2007. 25.03-31.03. Софија.

138) 2007. 10.04-21.04 Беч, Минхен, Париз, Брисел, Бриж, Антверпен, Брисел, Париз.

139) 2007. 28.04-5.05. Шаг, Темишвар, Рекаш, Лугож, Гавожда, Жупа, Карансебеш, Глимбока, Очелу, Рошу, Завој, Баутар, Сармисегетуза, Тотешти, Хацег, Хунедоара, Синтухалм, Симериа, Ораштие, Винту де Жос, Алба Јулија, Ланкрам, Себеш, Миеркуреа Сибиулуи, Кристиан, Сибиу, Сура Маре, Слимник, Шеика Маре, Копса,

Аксенте Север, Медиаш, Братеју, Денеш, Сигишоара, Надеш, Балансери, Акакари, Тргу Муреш, Сигишоара,Хомрод, Алешти, Винатори, Сашиц, Михај Витеазул, Крик, Бунешти, Фишер, Рупеа, Хогит, Мајеруш, Ротбав, Брашов, Синаја, Крајова, Брадешти, Ракарии де Жос, Филиашу, Стрехаја, Симиан, Турну Северин, Оршова, Лешелница, Дубова, Свиница, Берзаска, Пескари, Молдова Веке, Пожежена, Калуђерово.

140) 2007. 7.05-18.05. Софија, Перник, Витановци, Зидарци, Лесковец, Косача, Ковачевци, Лобуш, Жаблене, Земен, Земенски манастир, Пештера, Врања Стена, Пенкјовци, Докјовци, Видрар, Мрамор, Вукан, Трн, Трнско Ждрело, Филиповци, Маракетинци, Брезник, Слаковци, Батановци, Софија.

141) 2007. 5.07-9.07. Софија, Самоков, Боровец, Радуил, Марица, Долна Бања, Костенец, Софија.

142) 2007. 9.09-15.09. Беч.

143) 2007. 27.10-25.11. Беч, Стразбур, Париз, Брисел, Ган, Брисел, Париз, Мадрид, Кордоба, Мадрид, Памплона, Сан Себастијан, Ирун, Андај, Париз, Келн, Минхен, Траунштајн, Салцбург, Беч.

144) 2007. 16.12-22.12. Софија.

145) 2008. 21.01-25.01. Софија, Нови Хан, Елин Пелин.

146) 2008. 24.02-16.03. Беч, Париз, Беч.

147) 2008. 6.04-13.04. Букурешт.

148) 2008. 17.05-25.05. Љубљана, Копар, Трст, Басовица, Аквилинија, Шкофје, Копар, Љубљана.

149) 2008. 9.06-22.06. Беч, Стразбур, Париз, Мадрид, Логроњо, Сарагоса, Мадрид, Ваљадолид, Медина дел Кампо, Тордесиљас, Руеда, Ваљадолид, Андај, Париз, Беч.

150) 2008. 26.07-03.08. Софија, Перник, Слаковци.

151) 2008. 21.10-28.10. Букурешт, Јаши, Букурешт.

152) 2008. 13.10-3.11. Беч, Стразбур, Париз, Мадрид, Кордоба, Мадрид, Куенка, Кордоба, Мадрид, Париз, Стразбур, Беч.

153) 2009. 5.02-8.02. Жимболија, Темишвар, Лугож, Дева, Сибиу, Мјеркуреа Сибиулуи, Себеш, Хунедоара, Дева, Арад, Темишвар.

154) 2009. 4.03-22.03. Будимпешта, Беч, Стразбур, Париз, Штутгарт, Минхен, Беч, Будимпешта.

155) 2009. 25.03-29.03. Софија.

156) 2009. 1.04-22.04. Будимпешта, Беч, Минхен. Штутгарт, Париз, Лил, Кале, Довер, Лондон, Хатфилд, Довер, Кале, Париз, Франкфурт, Беч, Будимпешта.

157) 2009. 20.05-23.05. Решица, Карансебеш, Хацег, Клуж, Герла, Манастир Никула, Клуж, Ајуд, Алба Јулија, Темишвар.

158) 2009. 2.09-14.09. Велес, Пела, Платамон, Вергина, Манастир Тимиос Продромос, Вериа, Аристотелова школа, Науса, Платамон, Неа Пори, Александруполис, Делта Евроса Александруполис, Амфиполис, Велес.

159) 2009. 28.09-4.10. Софија, Пловдив, Бачковски манастир, Чепеларе, Рожен, Устово, Рајково, Смољан, Чокманово, Смиљан, Могилица, Пампорово, Рожен, Софија, Мелник, Рожен, Роженски манастир, Мелник, Рупишта, Сандански, Софија.

160) 2009. 25.10-30.10. Париз.

161) 2009. 6.11-13.11. Софија.

162) 2009. 14.11-14.12. Париз, Мадрид, Кордоба, Мадрид, Париз.

163) 2010. 25.01-24.02. Будимпешта, Беч, Минхен, Карлсруе, Хајделберг, Манхајм, Париз, Минхен, Будимпешта.

164) 2010. 1.05-10.05. Будимпешта, Линц, Франкфурт, Стразбур, Париз, Минхен, Будимпешта.

165) 2010. Пазарџик, Пловдив, Чепеларе, Бачковски манастир.
30.05-4.06.

166) 2010. Будимпешта, Тибинген, Беч, Будимпешта.
14.08-20.08.

167) 2010. Париз, Мадрид, Кордоба, Мадрид, Париз.
15.11-19.12.

168) 2011. Цирих, Нион Версуа, Женева, Париз.
16.01-20.02.

169) 2011. Софија.
08.03-13.03.

170) 2011. Лондон, Кембриџ.
27.03-03.04.

171) 2011. Париз.
10.05-21.05.

172) 2011. Беч.
14.06-19.06.

173) 2011. Треске Цонца, Канове ди Роана, Асјаго, Калтрано, Ћупано,
30.06-04.07. Каре.

174) 2011. Беч, Нове Место на Мораве, Ждар Над Сазавоу, Војнув Местец,
04.09-09.09. Круцемборк, Ждирец над Дубравоу, Весели Копец.

175) 2011. Париз.
7.11-27.11.

176) 2011. Софија.
06.12-12.12.

177) 2012. Цирих, Рол, Цирих.
30.01-04.02.

178) 2012. Софија.
10.02-17.02.

179) 2012. Беч, Париз, Марсељ, Алаук, Касис, Обањ, Париз.
20.02-20.03.

180) 2012. 01.04-06.04. Беч.

181) 2012. 21.06-24.06. Софија, Ботевград, Златна Панега, Румјанцево, Петревене, Луковит, Обнова, Булгарене, Русе, Басарбово, Иваново, Софија.

182) 2012. 28.06-06.07. Шемпетер при Горици, Нова Горица, Асиаго, Рим.

183) 2012. 17.09-23.09. Софија, Брестница, Блгарски Извор, Велико Трново, Дрјановски манастир, Боженци, Габрово, Етр, Софија.

184) 2012. 13.11-25.11. Париз.

185) 2012. 05.12-12.12. Софија.

186) 2013. 22.01-03.02. Париз, Рол, Женева, Париз.

187) 2013. 01.03-27.03. Милано, Падова, Болоња, Венеција, Падова, Милано.

188) 2013. 05.04-26.04. Милано, Падова, Венеција, Падова, Понте сан Николо, Лењаро, Пјове ди Сако, Кјоћа, Пелестрина, Сант Антонио ди Пелестрина, Сан Пјетро ин Волта, Санта Марија дел Маре, Алберони, Маламоко, Повеља, Лидо, Венеција, Падова, Ферара, Падова, Бреша, Пескјера ди Гарда, Падова, Венеција, Падова, Верона, Виченца, Падова, Милано.

189) 2013. 17.06-30.06. Париз.

190) 2013. 02.07-11.07. Софија, Перник, Витановци, Палилула, Слаковци, Брезник, Софија, Костин Брод, Брзија, Берковица, Боровци, Монтана, Белоградчик, Вештица, Ошане, Рајановци, Подгоре, Раковица, Киреево.

191) 2013. 03.08-10.08. Беч.

192) 2013. 18.09-27.09. Париз.

193) 2013 Софија
01.10-05.10.

194) 2013. Париз.
11.11-30.11.

195) 2013. Милано, Падова, Милано.
02.12-24.12.

196) 2014. Париз, Женева, Рол, Женева, Париз.
12.01-26.01.

197) 2014. Софија
03.03-08.03.

198) 2014. Милано, Падова, Милано.
04.05-28.06.

199) 2014. Софија
01.07-04.07.

200) 2014. Милано, Падова, Милано.
07.07-28.07.

201) 2015. Париз, Марсељ, Париз
16.02-9.03.

Друмовник и велепутник Димитријевић несустало наставља са ходољубљем по свету и после пензионисања половином седме деценије живота, што се јасно види из *пописа путовања* после броја 183, са надом да ће се још знатно продужити.

НАУЧНИК СВЕТСКОГ ГЛАСА И ИМЕНА[748]

Разговор са др Миланом С. Димитријевићем,
Савезним министром за науку, технологију и развој

У граду на Ветерници снажно је одјекнула вест да је др Милан С. Димитријевић, рођен у Лесковцу 24. августа 1947, изабран за Министра за науку, технологију и развој у Савезној влади Савезне Републике Југославије.

Док су се млађи питали: ко је то? – старији Лесковчани су се одмах сетили знамените зубо-лекарске породице Димитријевић. Деда Милан, чије име према старој, доброј традицији, носи Савезни министар, био је социјалиста још из периода пре првог светског рата. Због политичке активности и окупљања млађих, напредно усмерених људи, стари Милан је више пута затваран и осуђиван. Данас једна од улица у близини Хемијске школе носи његово име. Баба Софија, први зубни лекар у Лесковцу, родом из Вологде на далеком северу, припадала је генерацији која је учествовала у првој руској револуцији. Она је заједно са Миланом, у тешким ратним и поратним условима, након прве светске катаклизме, подигла сина Сергија, будућег научника, познатог и цењеног историчара, али и учесника у стварању историје, врсног нумизматичара (највећу [приватну] збирку српског средњовековног кованог новца заветовао САНУ). Плодни научни радник и истраживач Сергије Димитријевић (Пирот, 1. IV 1912- Београд, 10. VIII 1987), заточеник Главњаче и многих злогласних логора у Француској и Немачкој (Бухенвалд), учесник и у међународном радничком покрету, отац је Милана Димитријевића; а мајка Нада је из чувене неимарске породице Анђелковић из Косанчића.

У окрињу те породице стасао је и развијао се Милан С. Димитријевић, научник од гласа и имена у европским и светским релацијама. Поред две значајне књиге ("Истраживање облика спектралних линија у Југославији" I и II) објавио је врло велики број студија из модерне физике и астрофизике у најугледнијим светским часописима и зборницима. Тај плодан рад, уз учешће на веома бројним научним скуповима и конгресима у земљи и иностранству (преко 60), донео му је међународну репутацију, поред осталог и чланство у Међународној астрономској унији.

На научно-стручном пољу наш Савезни министар Милан С. Димитријевић, дао је крупан допринос разумевању појава у лабораторијским и звезданим спектрима и познавању атомских процеса у плазми. И поред вишеструких фундаменталних научних истраживања, обележених запаженим резултатима, он се успешно бави организацијом научних активности. Научно стваралачки популарише физику човекове околине и физику универзума у чланцима које објављује у *Васиони, Галаксији, Политици, Математичко-физичком листу, Младом физичару* и др. Сарађивао је и у лесковачкој *Нашој речи* и часопису *Наше стварање*. Уредник је нашег највећег часописа из астрономије *Bulletin Astronomique de Belgrade*, затим главни и одговорни

[748] „Наша реч“, 12. март 1993 (*Угрожено достојанство науке*)

уредник *Васионе* и председник Астрономског друштва "Руђер Бошковић". Остварио је три серије о планетама и другим небеским телима на Телевизији Београд од 1986-1992. Истовремено је и занимљив песник што је мало познато; али и велики светски путник, несустали песник путовања.

Као рођени Лесковчанин везу са завичајем није прекидао, иначе београдски школарац и студент, сарадник је многих научних радника из Париза, Енглеске и Пољске. По усмерењу космополита, однегован на српској традицији и руској култури и цивилизацији, полиглота, заљубљеник је свеколике лепоте света и живота. Након дипломирања на Природно-математичком факултету, Одсек за астрономију 1972, а 1973. године дипломирао физику на Одсеку за физику и метеоролошке науке. Магистрирао је 1976. на смеру за Физику јонизованих гасова. На истом факултету одбранио је докторску дисертацију из области плазмене спектроскопије (1978). Радну активност започиње у Институту за физику у Београду (1984), а после неколико година прелази у Лабораторију за физику и технику ласера у Институту за примењену физику. Као виши научни сарадник од 1984. ради на Астрономској опсерваторији, где је 1986. изабран за научног саветника. Иако је он снажна стваралачка индивидуалност, поседује веома истанчан смисао за тимски рад, уз спремност за стваралачко друштвено ангажовање, што иначе није чест случај. Све ово показује да је Димитријевић свестрана и слојевита стваралачка личност, веома даровит и плодотворан радник изражених личних и стручних квалитета и великих могућности, што ће се с временом све више потврђивати.

Поводом избора за Савезног министра за науку, технологију и развој, обратили смо се Милану С. Димитријевићу интересујући се за његов однос према завичајном Лесковцу.

- Лесковац је град у коме сам се родио, град за који су везане најлепше успомене мога детињства, пошто сам у њему редовно проводио летњи распуст, за мало дете најлепше годишње доба, шетајући од бабе до тетака, од тетака до бабе. Упијао сам приче моје бабе Роске Анђелковић и бројних најближих рођака из породица Лешњак и Грозничка; Одрастао заједно са лесковачком дечурлијом, тако да се моја учитељица хватала за главу каквим то језиком говорим кад се најесен вратим у школу. Кад бих следећег распуста дошао на мене је велики утисак остављало што ме кад прођем први пут улицом препознају из сваке радње као Сергијевог сина, док сам у Београду увек потпуно непознат пролазио улицама. То ме је испуњавало неком топлином и осећањем да припадам овом крају.

Који су Ваши задаци и шта намеравате да урадите као Савезни министар?

- Желим да организованим и систематским радом побољшам стање у науци и технологији, што ће обезбедити бржи развој целог нашег друштва. Ради остваривања ефикасније развојне политике ангажоваћу се за увођење најновијих научних достигнућа и савремених технологија, што ће, надам се, довести до боље спремности наше привреде за већу конкурентност и брже укључивање на светска тржишта, по престанку санкција.

Борба за укидање санкција је међу најважнијим задацима Савезне владе. Као министар за науку покушаћу да укажем, хуманистички

оријентисаним интелектуалцима у свету, на моралну неприхватљивост санкција у фундаменталној науци, које нас, у доба када је човек закорачио у Космос, враћају методама средњовековне инквизиције против слободно мислећих научника.

Да ли неко има морално право да у име било каквог циља спречи објављивање научног рада који представља допринос целом човечанству? Таква наопака настојања представљају напад на универзалност науке, на чињеницу да је она опште човечанска и да доприноси развоју целе Планете. Верујем да ће се једнога дана стидети сви они који су у томе суделовали, па можда и они који се томе нису супротставили. Зато бих желео да мобилишем научнике у свету и код нас да својим појединачним протестима све више шире фронт оних који се боре за достојанство фундаменталне науке.

Забрињава одлазак младих стручњака из земље, може ли се то и како зауставити?

Потребно је, пре свега, да се идентификују и подрже они људи и организације, научне и технолошке институције, које дају највећи допринос нашем развоју и пружити им сву потребну помоћ. Да би се смањио "одлив мозгова" неопходно је такође да се идентификују и подрже они млади људи који обећавају да ће се стваралачки уздићи до највиших нивоа. Њима треба обезбедити све потребне услове за пуни стваралачки развој и усавршавање, уз отварање свих перспектива, због тога што се млади људи много лакше одлучују да спале мостове за собом и свију гнездо у некој другој средини, ван домовине.

Како то мислите да реализујете?

- Доношењем одговарајућих закона треба пронаћи најбоља решења за егзистенцијалне проблеме установа које живе само од науке а налазе се у тешком материјалном положају. Тим недовољним средствима морају се решавати и сви други животни проблеми, посебно непрофитних организација, као што су на пример научна друштва. Уз то, покушао бих да организујем мрежу научних и технолошких организација на савезном, републичком и регионалном нивоу, по могућству заснивањем заједничких база података, што би омогућило боље међусобно повезивање и планирање научног и технолошког развоја.

У овом смислу какав је Ваш однос према завичају?

- Са осећањем тескобе читам у књигама свога оца и других лесковачких научних стваралаца о значају који је некада имао овај српски Манчестер у југословенској привреди. Југ Србије има значајне потенцијале које треба свестрано подржати, има врло добре кадрове и људе способне да достигну највише научне домете, као што је академик Звонко Марић... Према завичају осим носталгије и љубави осећам и изузетну одговорност и обавезу. Зар би неко, доиста, могао занемарити родни град у коме две улице носе имена чланова његове најуже породице.[749]

[749] Улица Милана Димитријевића, стрељаног у Јајинцима због левичарског и прокомунистичког опредељења, и др Сергеја (Сергија) Димитријевића.

ФРАГМЕНТИ О ЗАЈЕДНИЧКОЈ САРАДЊИ ИЗ *ДНЕВНИКА ПРИМИСЛИ*[750]

Велики учитељ и родитељ, Сергије Димитријевић је, из здравствених разлога, проводио зимске месеце на осунчаном Хвару, где је врло интензивно радио на изучавању радничког покрета, економске историје и студијама из нумизматике, које представљају једну од могућих основа *Corpus nummorum Serbiae*. Његов подстицајни пример следили су чланови уже и шире породице, користећи овај прекрасан и лирски замаман амбијент, за своје студијске, публицистичко-списатељске и лирске послове и дневничке записе. Тако се догодило да су се почетком 1977, Милан, са супругом Љиљом, и аутор ове књиге, са породицом, нашли на Хвару.

Била је то прилика да се започну разговори о будућој књизи, која би захватила биографски и библиографски део, па су у том смислу учинили покушаје да заједнички уобличе нека скромна запажања о колективном/тимском и индивидуалном раду.

Из тог покушаја проистекао је прилог о сложеном односу појединачног, индивидуалног и колективног, тимског рада, као и о односу учитеља и ученика, где су коаутори назначили поједина недоречена промишљања о овој деликатној теми, имајући у виду доста различита искуства, с једне стране научно-аналитичког, а с друге литерарно-поетолошког. Тада скицирани и дуго занемаривани текст, укључили су у једну од првобитних, радних, верзија *Прилога* на крају ове књиге. После критичког прочитавања, заједно су закључили да поменути текст нема задовољавајући теоријски и поетолошки ниво, па су, у једном моменту, одустали од његовог објављивања.

Међутим, пошто се у међувремену одвијао посао на дигитализацији *Дневника примисли*, коју је Милан благовремено заговарао, имајући у виду жељу да буду сачувани, појавили су се фрагменти који сведоче о том заједничком боравку на Хвару, разговорима који су вођени и покушају да се поједине мисли из тих дијалога непретенциозно уобличе у један могући младалачки прилог.

---

[750] Аутор ове књиге води дневнике од раних школских дана. У новије време, на иницијативу М. С. Димитријевића, почео је са њиховом дигитализацијом. Тако је, уз помоћ Надежде Ерић, дигитализовано понешто из јула 1967. Касније је Радмила Жугић, научни саветник, дигитализовала фрагменте *Дневника* из 1971-1972, 1973-1974, до 16. августа 1975; док је остао недигитализован други део из 1975. Жугићева је прекуцала и део дневника из 1976, 1977, док преостале из поменутих годишта укуцава Милица Драгичевић.

Напоменимо овде да се у његовој личној архиви налазе десетине исписаних свезака разговора са Сергијем Димитријевићем; посебно су вредни пажње дневници вођени током његовог рада на *Историји Лесковца и околине (1918-1928)*, Лесковац, 1983. Додајмо овде да у ауторовој архиви постоје 62 пребројане свеске дневничких бележака различитог формата, које је скоро систематски водио од почетка седамдесетих година прошлог века, до данас.

Овом приликом доносимо неке појединости из *Дневника примисли,*[751] које скрећу пажњу пре свега на њихово постојање, бројне записе о Сергију Димитријевићу, начину његовог рада, на заједничке напоре и настојања два поменута коаутора, као и на поједине лирско-пејзажистичке записе:

29.01.1977.

У тренутку ових белешкарија, пристигли су су Љиља и Миша. Као да се успоставила нека магновена међусобна веза, а у процесу писања и нека прозивка, па се остварио овај контакт... Истог дана, предвече, ради пливања у базену, они су нас поново посетили. Тада се наметнула примисао да је брат Милан својеврсни духовно-поетски космос, који речима и визијама плоди нове студијске и лирске светове и помера замишљене границе постојећег... Моћан и самосвојан систем апстрактног мишљења. Недоречена расправа о различитим системима погледа на свет...

Током времена, код еминентних учењака, умноже се идеје у толикој мери, да они скоро нису ни физички у стању да их реализују, као што је то на пример Сергије Димитријевић, који је у шали говорио да би му била мало и два живота како би остварио своје науме. Оно што је он, делимично и Милан, радио захтевало би тимове сарадника .

*

С.Д. и хиљаде написаних страница, које релативно мало значе у односу на монументално замишљени *Corpus nummorum Serbiae*, који је, и поред огромног Докторовог прегнућа, под знаком питања, у смислу довршавања. Да ли ће се стићи? А његово објављивање у деловима,

---

[751] У документарно-мемоарској писанији, из детињско-дечачког раздобља, помињу се дневници из 1954, док је био ученик VII_4 Осмогодишње школе „Петар Тасић“ и V_{10} Више мешовите гимназије у Лесковцу. - Иза корица свеске од стотину листова, на унутрашњој страни, степенасто је исписано:

„Из /школског/ приватног живота“; а испод, на средини, Никола Цветковић.

Неки од првих тематски означених дневничких записа, насталих у Лесковцу, су: *Окука смрти* (4. I 1954); *Примање ђачких књижица* (18. I 1954); *Први пут на скијама и хајка на вукове* (27. I 1954); *Набујала Ветерница* (4. III 1954); *Казна* (12. III 1954); *Залутали пас* (13 и 14. III 1954), и да не наводим даље.

У истој свесци: *Д н е в н и к – 1955. год.* – Никола Ч. Цветковић, V_{10} В. М. Г.

Следе дневнички записи, са датумима, без тематских назнака. До половине марта те године *Дневник* сам водио редовније; април и мај, само дан два, па тек понешто у јуну и августу, и „скок“ на 12. XII 1955. када помињем догађаје из новембра месеца, поводом казне укором Наставничког већа са смањењем оцене из владања на 3.

Из те 1955. године сачувана је и свешчица са почетничким стиховима; први је *Никада или Сети се*; а са друге стране прозни запис о јесени и мислима. Неке од тих песама су објављене, уз дотеривања и стилизацију, у збирци *Плаветно доба дечаштва*. – *Приличје мисли о песничкој младости* – Саопштено на скупу о књижевном, критичком, новинарском и просветном раду Томислава Петровића, књижевника из Јагодине. Део објављен у *Саборнику,* часопису за књижевност, уметност и културу, год. XV, 2009, бр. 2, нова серија, Зборник радова са колоније XV, Параћин, 2010, стр. 13-24. Дигитализована целина у личној архиви аутора.

представља торзо капиталног остварења, које богати нашу историјску и нумизматичку науку.

*

Концепција Миланове и моје поезије, која се бави космичким визијама и представама, лирски оплођује и друге сфере, али не у свему и онтолошко суштаство.

*

Човеку, са могућностима и умењем откривања лепоте, не смета „седећа“ пасивна загледаност у дивоте Хвара, јер се и при том открива пуно тога што шетње не омогућују. А та лепота, што се доживљава, у сучељењу са простором заводљивих чари, несумњиво има великог удела у унутрашње складном организовању стваралачког процеса код Милана. Тај удео спољашње лепоте на склад и токове мисли, организацију асоцијација, продубљивање и развијање концепција – тек би требало испитати.

30.01.1977.

...У тренуцима, пре но што се појави сунце, Хварски кровови изгледају као громуљице неба, па узлећу у оним светлим прорезима што се виде између танких облачастих сенокоса. Записујем ово да тај тренутак лепоте незнано не мине!

*

...Свитања су над Хваром бескрајно различита и у тој мери неисцрпна очаравајућом лепотом. Свако свануће има своју боју, смисао и зрачење.

31.01.1977.

Вечерњи рад на тераси хотела „Адријатик“, што се узноси и вазноси заједно са светлима града – према тамновитом небу. Осећај јасне организованости хтења, намера, списатељских токова. У тренутку драговољне паузе, која није значила и прекидање тока мисли – одлазак до телефона на рецепцији (уговарање собе у „Амфори“, договор за сусрет са С.Д.). Задовољство смисленим самоорганизовањем у тренуцима списатељско-стваралачког процеса. Али, за кратко. Мишин изненадни долазак после вечере – нарушио је један део тих ваљано осмишљених намера. (Нисам могао отићи код С. Д., али што је још горе – немам снаге, начина и умења за борбу против спољашњих чиниоца нарушавања замисли и намера, које није довољно бранити од себе, од личне неумешности, дезорганизованости, већ више и чешће од онога изван нас, што их угрожава).

*

Белешкарећи ове примисли, понекад се питам над смислом поновног проживљавања појединих дневних догађаја, осећања, разговора. Шта то значи у систему мишљења? Куда води?

*

Из разговора са умним Братићем Мишом запажам да сам веома мало размишљао о основним питањима света и живота, а још мање суделовао у расправама о њима. То је последица мог предавања сваковрсним писанијама

и дангуби при том, која, ето, није допустила да се ваљано промисле и нека суштаственa питања.

*

Уживљавањем у разговор на одређену тему, када се говори не из промишљености, него из ранијег, нагомиланог интелектуалног и животног искуства – може се доћи до занимљивих запажања и исказа, и о ономе што није било предмет наших ранијих интересовања. У последње време, од када су почели процеси креативног самоосвешћивања, видну пажњу посвећујем феномену „*уживљавања* “.

До неких од ових запажања дошао сам у тренутку „физичког“ *опуштања* мисли, када сам после ненадне посете, отпраћао Братића Мишу, трпећи и силовите налете буре што све може да раздеши...

01.02.1977.

Дуго ме је мучило питање: Како разговоре са Мишом, понекад и наметнуте, укључити у део стваралачке спознаје, продубљивања знања и представа? Јер, одговором на ово питање смањио бих оне штетне унутрашње тензије које намећу утисак дангубности, која то није...

Бележити поједине делове разговора са М.С.Д.; нарочито оне етеричне утиске и опажања што се при том најаве. Ето разрешења.

После овога ми је „свануло“.

*

Одмичем у аналитичким разматрањима „Лета у Дубровнику“ и „Привиђења“ Црњанског. За успешно успостављање појединих мисаоних и асоцијативних токова и веза, као и за ваљано формулисање неких представа, потребно је и мало среће. Да, и срећа или Божја помоћ, бивају неопходни у сваком озбиљнијем стваралачком раду.

*

Разговор са Мишом. Лична запажања:

Проблематична је употреба примера, поготову оних продуховљених и произвољних, у полемичком разматрању. Пример често има негативну функцију песничке фигуре у контексту строго-научних испитивања. Полемичар се онда поставља као *песник*, а не као саговорник поменутих проблема разматрања.

Примери којима се жели доказати једна представа, бирају се најчешће здраворазумски и то нарочито у ватри полемике, када у име убедљивости по сваку цену, замире критичка самосвест, па и мера у избирљивости примера.

*

Веома је опасна наглашена утилитарност, и тежња ка сврховитости, - у поимању света. Она најчешће одводи од есенције! Сам смисао живљења, па и многе животне ситуације и манифестације су изван утилитарности. То стално треба имати на уму.

*

Уметност и када је ангажована, излази из оквира уске сврсисходности.

*

Увек треба рачунати на елеменат професионалне деформације у погледима људи, свим бићем преданих послу којим се баве, па и код оних који се према томе односе необавезно (у неким случајевима код њих је та деформација чак и више изражена). Професионална оријентација (сада намерно ублажавам) има много уплива у свакодневици битисања. Астроном који је стално окренут далекој светлости звезда, на пример, и на земљи, у доживљају ноћног пејзажа на мору, посматрајући светионик који „на сваких 15 секунди“ пушта сигнале, убеђено би тврдио да је то светионик на Вису, удаљеном више десетина миља, и када та светлост долази са неког мало више удаљеног рта.

Астроном и када је о земаљским светиљкама реч – мисли у астрономским релацијама.

02.02.1977.

Са одмицањем у писању, нараста свест о дубини мисаоног понирања у предмет разматрања, о површности појединих реченица и опаски. Први пут сам у прилици да кажем себи: -Хајд, повуци још мало, упри снаге и истераћеш мисао на чистину. Или: -Сада запни... о-рук – у продубљивању још овог става, и за данас ће бити готов посао.

Јест, сада све јасније знам за о-рук! У процесу мисаоног продубљивања неких ставова. За мене је откриће да ја то могу!

*

Разговор са Мишом. Лична запажања: -У немогућности да се формулишу неки општији ставови током дискусије, поједини учесници се исцрпљују у тражењу најпогоднијих илустрација и примера. Учесталим рећањем они се понајвише троше и аче са њима, подлежући заводљивости духовито пронађених илустративних детаља. И најбољи илустративни пример у ватри полемике, мач је са две оштрице. Миша: - Пример и аргумент су скоро синоними у научно-егзактним расправама. Добро употребљен пример у таквој дискусији је, више или мање, аргумент.

Позабавити се функцијом и карактером примера у књижевно-поетичким текстовима, поготову што они попримају улогу „узгредно испричаног“. Питање је колико тај узгредни говор, или исказ, функционализује поетолошку одредницу.

*

У шетњи са Мишом, скицирана концепција нашег бављења питањем односа колективног и појединачног рада.

Опаска: Уместо дескрипције примера захвално би било говорити концепције, могућа уопштавања, макар и кроз најличнију призму, визије о отвореном питању колективног и индивидуалног рада.

Постоје људи који у своме ингениозном уму обједињују колективитет; (сами собом значе институт у малом, као што је С. Д. на пример), али се то мало када признаје. Или, што је још горе, из те снаге ума,

који је институција за себе – појединци развлаче, отимају и поткрадају, прикривајући се иза паравана личног умовања.[752]

03.02.1977.

Са жаљењем запажам да ће остати недогледана и белешкарски неуобличена многа виђења Хварског града:

Када се у сам цик зоре погаси расвета по улицама, што је дотле лепотом војевала против тморине, тада почињу да се пале светиљке које некако чудно зраче из дубине мрака, из тврђаве ноћи, из живог меса мрклине...

...У одређено доба дана, негде на пола пута до поднева (око 10^h или можда касније), појаве се гребени светла на крововима, нарочито по ивицама... То треба догледати!

... Захвално би било направити паралелу већ исписаном тексту о руменим одсевима кровова, јер они патинасти, стари, маховинасти, одају пригушени одсев светла, загаситог, бордо зрачења...

*

... Бруј црквених звона, ван подређености сату и времену техницизиране цивилизације. Тај бруј звона има своју логику, унутрашњи смисао, поруку и значење које треба разабрати...

Ово су само неке идеје које догодине ваља разрадити и уобличити, ако се при том не наметну и неке нове!

*

Постоје срећни тренуци када се опште стање духа подигне на ниво сликовитости исказа, па онда заједно зраче, не зна се ко више и моћније!

*

Из доброг распореда ствари, материјала за рад, из његове макар и само спољашње организације, могу да проистекну и неке идеје за наставак студијских захвата.[753]

04.02.1977.

...Под бљеском месечине фамозно светлуцају обале, огољене од сталног бацања морских таласа. У том светлуцању има нечег нестварног што упућује на поништене праоблике живота, или на ћелу, што разголићује људску главу.

Најављивање дана у праскозорје као да почиње од тих огољених стена у даљини, а не од небеског руменила које као да тамо на пучини гута и упија

[752] Због разговора са Мишом, пропала је последња Хварска вечерња шетња са Дудом, у којој сам имао пуно тога да јој кажем.

[753] Бојазан да ће дани што ми преостају овде на Хвару бити најмучнији и најтежи.

Доста садржајан рад на тексту о Црњанском, уз присутну свест да сам овде ради тог посла, а да ми поподне предстоји дангуба пресељења у „Амфору“.

модрине мора. Како без живота те стене могу животно да одјекују у оном празачетку?

И празнина има лепоту неспознатог савршенства; али та лепота нема душу!

Замах галебових крила и његов лет има други, измењени, смисао у овом раскриљеном простору. Тамо, где тај лепет крила притешњују обале и градска сидришта, он подражава кретање мало усталасаног мора...

Ето, како, и поред свег труда, казивање о празном, што га испуњавају боје, може да остане мисаоно и подтекстно – једнобојно. Међутим, када се описује слика града, који је субјекат живљења, испод сваке речи, тока или слике, као да просијавају нека нова и друга значења.

*

Песнички живети и доживљавати свекодневицу битисања може за песника да буде погибељно. Непеснички живот лиричара је можда плодотворнији.

*

Обиман претходни рад и припрема за стваралачки узлет, код умних људи се догађа у њима самима, а не на виделу дана. Од тога они праве сублимно дело – не стављајући себе у руке другима. Али понеки пут је жалосно што не доведе до коначног резултата - Corpus nummorum Serbiae.

С. Д. колико се брани да му неко не преузме и „покраде“ идеје и намере, толико је оно што је остварио, препустио на милост и немилост другима, припремајући им терен и основу за даљи рад, да је тај парадокс мени скоро неразумљив. Можда је у тој његовој напетој самоодбрани, која исцрпљује баш оне унутрашње снаге што нас организују и у личном раду, загубио могућност самосвесне разраде даљих концепција...

У вечерњим сатима надахнути рад са Мишом на заједничкој писанији о односу колективног и појединачног, у обухвату узноситих лепота Хвара.

Дангуба и чашћење са момцима на рецепцији. Умор и мала дезоријентација времена, које је већ ионако ишчилило.

05.02.1977.

...Зашумљена острвца, која се виде са прозора хотела „Адријатик“, заједно са изоштреним линијама брегова, негде у недохватној даљини, сећају ме на брегове мог и Милановог завичаја; на изукрштане линије у пресеку, што се са маглама утапају. Када се лепа испразност пучине иживи, онда се траже и прижељкују облици и простори завичаја...

*

У овом морски раскриљеном поднебесју, поподневни рад са Мишом на конципирању основних теза и назнака за заједнички фрагмент текста „Однос учитеља и ученика“.

*

Сазрева свест о самодограђивању у стваралачком току и процесу скоро сваког корака и потеза, с преда и од позади, с лева на десно, из угла

оригиналности, проживљености, методолошке организованости, садржинске усмерености. И све то у један мах!

06.02.1977.

Пошто је стварање врло сложен процес, онда начин живота треба прилагодити стварању, а не уклапати могућност креације у неки чврст и крут оквир живљења, као што сам то најчешће чинио до сада, уз много личног „силовања“ и упорства. Чак ако се ради на више ствари упоредо (укључујући и текст о идивидуалном и колективном, М.С.Д.), са истанчаном пажњом ваља организовати време и у најпогоднијем тренутку остваривати одређени посао. То захтева будно и прецизно самопраћење и добро самоорганизовање. Ни један од предвиђених послова не треба потценити или преценити; нарочито треба водити рачуна о често неопходним припремним радњама, које се најчешће занемарују и ниподаштавају, а оне су саставни део стваралачког процеса, подједнако значајан као и сам тренутак формулисања (Миланова искуства из плодотворне сарадње са Николом Коњевићем).

*

Разумљиво је, да уз вишечасовни рад на Црњанском, потом на забелешкама о С. Д., на овим дневничким писанијама – није могуће делати и на путописним текстовима. (У ствари било би и то могуће, када би се на свему по мало закинуло). Ако сам у време, пре Дудиног доласка, у томе стизао, то је било нешто друго, као ни онда, ни део тих послова нисам могао остварити бавећи се Љубишом, лепотама живота и сластима љубави. Да, то је ипак било нешто друго. А сада? Сада, сазрела је свест о потреби продубљеног писања и стварања на основу широке и обилно ишчитане литературе – када прочитавање постаје саставни и неодвојиви део тог рада, који тражи много времена – што захтева нову, виталнију, флексибилнију самоорганизованост (о чему сам напред нешто забележио). – То значи да и *нова сазнања* о процесу рада и стварања, могу изнутра да мењају систем стваралачке самоорганизованости, а не само неке спољашње силе и притисци.

07.02.1977.

Песници и кад воле – воле невино! – рекао сам данас при случајном сусрету са Светланом. После, то је био разлог да напишем песму „Светлана – Светлани“ (радни наслов).

*

Од живота је важније одржавати систем у околностима које сами чинимо немогућим.

*

...У рано јутро дуго је лебдела префињена измаглица у оном сабијеном простору између Паклених отока и високих гребена удаљеног острва. Била је то нека маглена душа, или душица. У предвечерје, када се сунчево коло навезло на сам вршак те удаљене острвске гребене, тамо где је јутрос лебдела маглена душица, појавило се љубичасто треперење. На небу је гуснула румен изнад које је узрастало плавозеленкасто пространство, море је

све више модрило, подножје гребена се гасило, а љубичасто треперење се продужавало, продужавало, као што се понекад живот продужава Надом!

08.02.1977.

Дангубно је и илузорно предано и искрено разговарати, полемисати и расправљати са неискреним и према себи самом непоштеним саговорником.

*

Људи који су дубоко и озбиљно сумњали у своје стваралачке могућности, у првом моменту када им се оне ипак отворе, скоро изгубе главу. Тада се свим бићем и скоро без остатка предају том раду који их у потпуности обузме – овладавајући њиховим животом. Када рад у свему овлада животом, онда се појављује опасност да он почне самог себе да угрожава и то у оној најдубљој суштини смисла самих радних остварења.[*]

*

09.02.1977.

Још увек не умем целовито да мислим тако да у једном исказу буде садржан позитиван и негативан пол и све оно што је између њих. „Тотална мисао“ вероватно је врхунац мишљења! За сада мислим само у једном смеру, приметио сам говорећи Миши о могућем литерарном делу о Доктору „драми и трагедији његове породице“ – рекао сам – уместо да сам додао – али и о лепоти и богатству његовог живљења!

*

Да би један астроном уобличио нову визију космоса, он мора у себи да догради микрокосмос (промишљање о Миши).

*

Допуна неких ранијих размишљања: Хвар није само прекрасан декор, већ својом лепотом, јесте непосредан судеоник у процесима креативног дозревања.

10.02.1977.

... У рано јутро, на мутном и заоблаченом небу, које су развлачили ветрови, појавила се крпица мало искрзаног руменила. Ускоро та румен се почела растварати у усталасаној морској води, уз све веће очитовање. И као што то бива у животу, то се догодило и на небу: што је притисак сивила био већи, то је руменило више одскакало...

12.02.1977.

...У тренуцима када и сунце примиче заласку, и када у њему почиње да румени и дозрева свест о самонестајању, са надањем сутрашњег поновног рађања, настаје невероватно и чудовишно раслојавање светлости, боја,

[*] Вечерњи сусрет са Мишом. Прочитавање и широко коментарисање неких од ових забележака.

зрачности, видици се померају, перспективе удвајају, даљине заодевају и пресвлаче, а небеско, земаљско и морско се бескрајно умножавају. Негде тамо у процепу, иза Хварских Паклених отока, златно разливање неба – измамљује површину мора, која обла, у полулуку, почиње да се диже навише. И та недогледна морска раван некако се изнутра упиње да полети небу и то баш тамо где је румен најтања и висина најприснија мору. Присности се измамљују и привлаче и када нису од овога света... Ако се човек здружи са њима можда ће га понети у ту ванземаљску присност која је мало хладна и шири студен око срца...

ФРАГМЕНТИ И НАЗНАКЕ О КОЛЕКТИВНОМ И ПОЈЕДИНАЧНОМ РАДУ И ОДНОСУ УЧИТЕЉА И УЧЕНИКА

Однос колективног и појединачног рада

У уводном пасусу аутори нсу указали на историјат односа друштва и појединца у стваралачком процесу и поред осталог констатовали значљај и утицај средине на креативно деловање. А онда су забележили:

У случају да је тај даровити појединац био окружен изузетно пријемчивом средином за поруке стваралаштва које је изражавало општу мисао и стремљења, најчешће се дело поново враћало колективу, постајући општенародно добро и својина.

Развојем цивилизације стварају се погодни услови за креативну активност изузетних појединаца, а са друге стране, напретком свеопште стваралачке мисли, појединцима постаје све теже да у себи обједињују интегралне резултате сазнања. У таквим околностима могући саговорник и сарадник све је чешће просторно и временски удаљен, па је упућен да настоји да му се „обраћа“ кроз време и простор остварењима која остају.

У данашње време људска мисао се развија невероватном брзином, што све више сужава временске границе између међусобних сабеседника; док модерна средства комуникација практично бришу просторне разлике, а све већа специјализација у разним областима знања – нужно намеће потребу за тимским радом, те се стваралачки процеси људске мисли све више окрећу своме изворном почетку – колективном/народном стваралаштву. Тако се јављају парови или групице људи, који се, видевши ограничене могућности појединца, окрећу заједничком раду, што се често оваплоћује новим квалитетима и садржајем.

У једном колективу извесност успешног остварења наумљеног – даје пуно маха и полета стваралачкој мисли. То лекује сумње у сопствене снаге, које спутавају полет духа, а стечено самопоуздање не заводи на странпутицу због изразитијег присуства критичког уплива колектива.

Рад већег стваралачког тима може боље да изрази шира научна стремљења па самим тим и да се улије у доминантне научно-сазнајне токове, него „академски“ рад појединца изолованог од колективног напора васцелог човечанства.

Мањкавости колективног рада

- Смањена лична одговорност – ако ја као појединац не видим грешку – видеће је други.

- Код великог броја мисаоно недовољно интегрисаних аутора постоји опасност да рад уместо да представља дело удружене свести у себи садрже индивидуалне карактеристике које чине основну мисао некохерентном.

Мане и врлине

- Код два-три аутора побројане врлине долазе до пуног изражаја.

- У процесу колективног рада саживљавање је веома битно.

- Са порастом броја аутора понекад се привидно чини да више њих – боље види. Ово може да утиче на слабљење изоштрене критичке пажње.

- Важан је утицај колективно-тимског рада на стваралачко дозревање и усавршавање личности појединца (на пример инспиративан однос песничког кружока – мења и дограђује однос и став према поезији).

- Однос два ствараоца који су међусобно учитељ и ученик,

- Однос доброг учитеља и самоука. Стваралачко саживљавање са учитељем. Потреба за већим бројем учитеља. Један се тешко достиже, а од више њих се понешто може усвојити и узети и тако се узвисити до њиховог нивоа.

- Добар стваралачки колектив намеће осмишљено критичко мишљење што је један вид суштаства науке. Важност благовремене критике и самокритичности у датом моменту. Некритичке похвале и опсервације могу да нанесу озбиљне штете и невоље.

Прва фаза:

Страх од ауторитета – „обожавање“ и примисао да се не може достићи. Помањкање критичког сагледавања – недостатак концепцијског мишљења – компаративних односа и аналогија. Често се од „дрвета не сагледава шума“.

Друга фаза:

Настаје кад се схвате мане и слабости „идола“, реакција у њиховом „рушењу“.

Трећа фаза:

Када се ауторитет схвата као човек са постојећим врлинама и манама. Људски је погрешити – то је разлика од аутомата.

Однос учитеља и ученика

Филозофија праксе се, поред осталог, позабавила педагошким аспектима и сложеним односом између учитеља и ученика. То је, по Грамшијевом мишљењу *активан однос узајамних веза*, у коме је сваки учитељ „увек и ученик, а сваки ученик и учитељ.“ [754] Гледано шире, овај однос и релација постоји *у читавом друштву у целини*, али он се манифестује и у међуљудским корелацијама у смислу постављања појединца, према другим јединкама. По Грамшијевом мишљењу, он се очитује и *између интелектуалних и неинтелектуалних сталежа*, између елитно најбољих и најодабранијих с једне стране и њихових следбеника с друге, те између предавача, професора и ученика и студената. У нашем случају, то се

[754] Антонио Грамши, *Изабрана дела,* стр. 43-44.

испољило у компатибилном односу између руководиоца једне научне групе или тима и појединих актера и судеоника у њему. [755]

Снажна и изразита стваралачка личност појединог научника, професора, учитеља, на известан начин је одређена делатним и активним односом између њих као јединки и укупног окружења, културно-уметничке и научно усмерене средине, коју поменути учењаци, истраживачи, учитељи, настоје да измене и усаврше, па се тако догађа да и средина, односно окружење, општа радна атмосфера, делује на поменуте вође и корифеје, упућујући их на одговарајућу самокритику, па се ту очитује и њено дејство као својеврсног „учитеља".

Значајна остварења појединих аутора, који могу да буду узори, често изгледају недостижна. Учитељу се обично приступа са много поверења, а према његовој личности и делима негује се вид понекад неоправданог вазношења, без могућност сагледавања свеукупности, места и улоге његовог дела и личности. У исто време, ученик са пуно самосумње и неверице, приступа својим стваралачким захватима и покушајима, што још више подстиче однос зависности од ставова и погледа учитеља.

С временом, у процесу стваралачког дозревања, све чешће се уочавају недостаци личности и дела "безгрешног учитеља". Те мањкавости се, у почетку понекад преувеличавају и интимно доживљавају, што може донекле да доводи у питање ауторитет учитеља. Све оно што је раније прецењивано, долази у опасност да буде подцењено, што је израз личне реакције на претходна схватања. То може да доведе до сумње у друге ауторитете на том пољу, па чак и до кризе идеала и некритичког преувеличавања личних могућности.

Употпунивши своје представе о сложеним токовима уобличавања резултата креативног рада, са све више разумевања, ученик се сусреће са несавршеностима учитеља, доживљавајући их као израз његове људскости. Нарастањем критичке свести дело учитеља добија све адекватније место, а и представа о сопственим могућностима и остваренима домашајима поприма реалније облике. У овој фази развоја понекад наступа моменат када постојећи учитељ више не задовољава нарасле потребе ученика те он већ бива упућен на тражење нових учитеља.

Извесна опасност, ако ученик зависи само од једног учитеља, ма каква ширина и опсег његових погледа и схватања била, је да се несвесно преузимају неке слабости учитеља. А с обзиром на разлике у личним способностима у појединим смеровима интересовања и могућности остварења, каткад је само један учитељ недостижни узор. Преузете мане се

[755] Грамши корелацију односа између учитеља и ученика, и између појединца и других индивидуа, између интелектуалних и неинтелектуалних слојева и групација, сагледава из перспективе социополитичких и хегемоних односа, који, по њему, у основи и нужно бивају *педагошки*, и то не само у кругу и обухвату једне нације, међу снагама које је сачињавају, «већ и на читавом међународном и светском пољу, између националних и континенталних друштвених целина». При том, он има у виду и сложен и противречан однос *између руководилаца и оних које они воде*, па и између авангарди и војске. – Исто, стр. 44.

могу чак и увећати услед сопствених слабости, што може лоше да утиче на даљи напредак и размах сопствених концепција. Уз то, постоји опасност да се, слепо следећи учитеља, ученик развија у правцу где његове способности не могу у потпуности да дођу до изражаја, па се при том измичу нека од подручја на којима би се евентуално постигли већи резултати и домашаји.

АУТОБИОГРАФИЈА НАДЕЖДЕ ДИМИТРИЈЕВИЋ[756]

Рођена сам у Лесковцу 1924. године, а 1929. године прешли смо за Ниш.[757] Тамо сам завршила основну школу и отпочела гимназију. Године 1934. умро ми је отац. Наредних година поудавале су ми се сестре, тако да сам остала сама са мајком.[758] Долазак Немаца, 1941. год. затиче ме у Нишу. Тада сам била у VI раз. гимназије, који сам тамо завршила. У то време мама доноси одлуку да пређемо у Косанчић, село удаљено од Лесковца 20 км где смо имали рођаке.[759]

У то доба почиње партизански покрет у том крају. Организују се поједини одреди и народ се окупља за борбу противу окупатора. Један од моје браће од стрица одлази у Бабички одред. Добио је Споменицу 1941. год. Сви ми, мислим на чланове наше породице, стављамо се на страну партизана, помажемо покрет. Касније, чим су дорасли, 1943. год. још један брат од стрица и сестра одлазе у партизане. Ја сам са мамом остала у Косанчићу од јуна 1941, па све до фебруара 1942. год. Прикупљамо прилог за партизане, учествујем у припремању програма за приредбе које су даване за народ. Из тог периода зна ме Пера Михајловић, повереник отсека унутрашњих послова у Неготину. Долази фебруар месец 1942. год. Почиње офанзива Бугара и Немаца. Партизани се повлаче из краја у коме сам. Мама и ја одлазимо за Лесковац. Тамо ме нико није познавао. Тада сам имала 17 година, нико није на мене обраћао пажњу. У Лесковцу за неколико месеци завршавам VII раз. гимназије. Дружим се са напредним омладинцима. Дајем прилоге за партизане.[760] Моје две најбоље другарице Ану Чомић и Радмилу Младеновић хапсе и одводе у

---

[756] У заоставштини Сергија Димитријевића пронађене су две аутобиографске белешке Наде Димитријевић, које се знатно разликују од потоње, објављене у *Лексикону писаца Лесковачког краја* (Књижевни клуб "Глубочица", Лесковац, 2003). На првој, опширнијој, стоји наслов "Биографија", док је друга, ужа, без наслова и потписа. Обе аутобиографске белешке, писане су са одређеном наменом, вероватно у партијско-политичке сврхе.

У почетном делу поменутих аутобиографија указује се на годину рођења, прелазак у Ниш и основно и гимназијско школовање.

[757] Са мајком је становала у Горичкој улици.

[758] Око поменуте удаје сестара посредовала је најстарија сестра Дана, удата за богатијег трговца Ђоку Гуцку, који је удомио две њене сестре, Загу и Раду. Загу, због банкротства фирме, извели су из школске клупе и уз Данино наводаписање, удали за знатно старијег Чедомира Н. Цветковића Лешњака, а млађу сестру Раду за Божидара Костића Грозничку.

[759] Самохрана Роска Анђелковић, са ћерком Надом, прелази у Косанчић, ради животно-материјалне припомоћи од рођака.

[760] Сестре Зага и Рада су често причале, како је најближи комшилук Роске и Наде Анђелковић знао да је гимназијалка Надежда била непосредније повезана са напредним омладинским покретом, но, и поред тога, нико није хтео да ода Надеждино политичко ангажовање и деловање. Већина њих била је солидарна са сиромашном удовицом Роском и њеном ћерком, које су једва издржавале, уз припомоћ најстарије сестре Дане.

Смедеревску Паланку. Године 1943. сам матурирала. Као одличан ђак била сам ослобођена матуре. У то време са мамом једва састављамо крај с крајем.

За време окупације нисам била ни на каквој служби. Са окупатором нисам имала никад никакве везе. Увек сам волела НО борбу.

Ослобођење ме затиче у Лесковцу. Крајем 1944. године бивам учлањена у СКОЈ. Постајем члан секретаријата УСАОС-а. Радим са омладином. Ступам на службу у редакцију листа Наша реч, органа Окружног одбора Народног фронта. Сарађујем у „Младом борцу". Постајем секретар скојевске групе у којој сам до тада била члан. Године 1945. уписујем се на Правни факултет као ванредни студент.

Године 1946. новембра месеца напуштам службу и одлазим у Београд ради студија. Радим у скојевској групи на Правном факултету. Сарађујем у листу „Народни студент". У то време се удајем. Веза са мојим другом (супругом, чланом партије од 1934. године) била је и остаје од огромног утицаја на мене, која нисам била довољно изграђена и формирана. Почетком 1948. године ступам на службу у Планској комисији НР Србије. Прелазим у Скојевску групу тамо. Те године добијам и друго дете. Породичне обавезе се повећавају. Два детета једно за другим, слабо здравље мога мужа, породичне прилике уопште, имају огромног утицаја на мој даљи рад и на читаву моју активност у друштвеним организацијама. Другови из Партије поставили су питање мога пријема у Партију, али су пријем одложили због мојих породичних прилика. Године 1950, по расформирању Планске комисије НР Србије бивам премештена у Министарство рада НР Србије, али ја дајем отказ услед оптерећености у породици. Године 1952. успевам да дипломирам на Правном факултету. У то време сам члан кућног савета. И сада сам члан кућног савета. Године 1956. рађам треће дете.

Сада су ми деца одраслија, тако да сам са породичне стране ипак растерећенија и сматрам да могу одговорити задацима који се пред мене постављају.

То је у главним цртама моја биографија.

Надежда Анђелковић-Димитријевић
Булевар револуције 126 – Београд

У другом, сажетијем аутобиографском тексту, на крају се налази биографски део што се односи на каснији период, па га овде укључујемо.

Године 1959. постајем члан Партије. У то време почиње и мој рад у Друштву за васпитање деце на месној заједници, прво као члан Друштва, потом потпретседник, па онда председник Друштва, члан Општинског одбора. Дуго година ангажујем се свесрдно на друштвеном васпитању деце, васпитном раду са пионирима. Осим тога радим и у социјалистичком савезу на месној заједници, у партијској организацији, у школи „Сава Ковачевић", дуго

времена члан Савета школе, председник Кућног савета у згради у којој станујем.[761]

До сада нисам никад кажњавана. Сва друштвена збивања и мере које предузима наше државно и партијско руководство правилно схватам и тумачим.

[761] Булевар револуције 126, 4. спрат, стан број 13; сада Булевар краља Александра.

БИБЛИОГРАФИЈА РАДОВА НАДЕЖДЕ ДИМИТРИЈЕВИЋ

Надежда Димитријевић је, још у школским данима, припадала напредном омладинском покрету, као и већина њених сестара и браће Анђелковић из Косанчића. У гимназијском периоду испољила је извесна интересовања, не само за прогресивне левичарске идеје, већ и за ширу литературу, публицистику и књиге из марксизма. У једном раздобљу сиромашког живота, била је активна и запажена у скојевском раду и деловању; као таква, примљена је у сараднички однос у локалном листу *Наша реч*. Ту је повремено, уз подршку Аристомена Ристића, објављивала информације о раду младих, па се и захваљујући томе, успешно јавља написима и у *Младом борцу*. Овде доносимо Библиографију њених радова: [762]

1. *Фабрици у Грделици утврђена ратна добит на 4,921.408,77 дин*. Рад Комисије за утврђивање ратне добити у Лесковцу. – *Наша реч* (Лесковац), 19. I 1946, бр. 3, год III (потпис: Н. А.).

2. *Друга аграрна расправа у Лесковцу*. – *Наша реч* (Лесковац), 9. II 1946, бр. 6, год. III (потпис: Н. Анђелковић).

3. *Омладина Лесковца за обнову и изградњу*. – *Млади борац* (Београд), 14. II 1946, бр. 69. (потпис: Н. Анђелковић).

4. *Ветеринарски течај у срезу лесковачком*. - *Наша реч* (Лесковац), 23. II 1946, год. III, бр. 8. (потпис: А.).

5. *Радом на подизању лакоатлетског стадиона 800 омладинаца Лесковца отпочело испуњавање нових обавеза*. – *Млади борац* (Београд), 13. VI 1946. (потпис: Н. А.).

6. *Почела је жетва у лесковачком округу*. – *Млади борац* (Београд), 4. VII 1946, бр. 89. (без потписа).

7. *Народ Лесковца и нашег округа једнодушно тражи припајање Трста и Јулиске крајине Југославији*. – *Наша реч* (Лесковац), 27. VII 1946, бр. 30, год. III (потпис: А.).

[762] Напоменимо овде узгред да је у *Лексикону писаца Лесковачког краја* (Лесковац, 2003, стр. 28-29) публикована сасвим фрагментарна, у многим деловима неадекватно формулисана библиографија, што ни приближно не одсликава обим њене списатељске делатности. Овом приликом, захваљујући посебном ангажовању Милана С. Димитријевића, дајемо њен целовити списак радова. Скренимо пажњу да је Димитријевићева и сама креативно остваривала библиографске захвате (на пример референце 18 и 31).

8. *У Лесковцу је одржан протестни митинг против крвавог Франковог режима у Шпанији*. – *Наша реч* (Лесковац), 3. VIII 1946, бр. 31, год. III.

9. *Нова група од 320 одушевљених омладинаца отпутовала је из нашег округа на омладинску пругу*. – *Наша реч* (Лесковац), 31. VIII 1946, бр. 35, год. III (потпис: Н. Анђелковић).

10. *Из Лесковачког округа отишло је 320 омладинаца на изградњу омладинске пруге*. – *Млади борац* (Београд), 5. IX 1946, бр. 99. (потпис: Н. Анђелковић).

11. *Посело АФЖ-а у Лесковцу*. – *Наша реч* (Лесковац), 5. X 1946, бр. 40, год III (потпис: Н. А.).

12. *Место недељног одмора – добровољни рад на обнови града*. Грађани Првога региона сложно и организовано су превозили материјал са Мораве. – *Наша реч* (Лесковац), 12. X 1946, бр. 41, год. III (потпис: Н. Анђелковић).

13. *Наша омладина је постигла видне резултате у свом раду*. Она прве изборе дочекује са великим успесима постигнутим на делу обнове и изградње земље. *Наша реч* (Лесковац), 2. XI 1946, бр. 44, год. III (Наднаслов: Припреме омладине нашег округа за предстојеће изборе). (потпис: Н. А.).

14. *Наша прва година*. Како се студенти права прве године припремају за испите. – *Народни студент* (Београд), 30. V 1947, бр. 28. (потпис: Н. Анђелковић, студ. права).

15. *Народне песме лесковачког краја*. Сергије Димитријевић, Свеска друга.- (У књизи): *Лесковачки зборник*, 1988, год. XXVIII, стр. 1-56. Издање Народног музеја у Лесковцу, Посебан део на крају Зборника. (Приредила Н. Димитријевић).

16. *Народне песме лесковачког краја*. Сергије Димитријевић, Свеска трећа.- (У књизи): *Лесковачки зборник*, 1989, год. XXIX, стр. 1-27. Издање Народног музеја у Лесковцу. (Приредила Н. Димитријевић). (Првобитно замишљено да се посебни делови укорице заједно како би представљали књигу, што није учињено).

17. *Партијско-политичка активност Трајка Стаменковића* (Излагање на округлом столу о животу и делу Трајка Стаменковића, одржаном 17. јуна 1987. год. у Београду), Сергије Димитријевић. – (У књизи): *Лесковачки зборник*, 1989, XXIX, стр. 203-210. Припремила за штампу: Н. Димитријевић.

18. *Библиографија радова Сергија Димитријевића*. – (У књизи: *Живот и дело др Сергија Димитријевића*, Лесковац, 1989, стр. 171-208. Библиотека

Народног музеја у Лесковцу, бр. 41. (без потписа Наде Димитријевић, писца Библиографије).

19. *Наша реч – моја судбина* (Назнака о непотписаним чланцима). – *Наша реч* (Лесковац), год. L, 5. XI 1994, бр. 42, стр. 17. (Наднаслов: Сећања једног од најстаријих бивших радника). (Пише: Надежда Анђелковић – Димитријевић).

20. *Песме и писма*, Сергије Димитријевић. – Народни музеј, Лесковац, 1999, стр. 1-124. (Приредила и напомене написала Нада Димитријевић. Реч на крају и биографска белешка: Н. Димитријевић).

21. *Искре из прошлости*, Сергије Димитријевић. – Народни музеј, Лесковац, 2001, стр. 1-87. (Приредила: Нада Димитријевић. Белешка о аутору: Н. Д.).

22. Биографска белешка: Н. Д. – (У књизи): *Комунистичка партија Југославије у легалном периоду њеног постојања 1919-1921*, Сергије Димитријевић, Београд, 2001, Издање библиотеке Задужбина Андрејевић, стр. 1-505.

23. Биографска белешка: Надежда Димитријевић. – (У књизи): *Структурне промене у пољопривреди Србије половином XX века*. Сергије Димитријевић, Београд, 2001, Издање библиотеке Задужбина Андрејевић, стр. 224. приредио Милан Р. Милановић.

24. Биографска белешка: Н. Димитријевић. – (У књизи): *Прилози за историју Лесковца 1929-1941*, Сергије Димитријевић, Лесковац, 2003, Народни музеј у Лесковцу и Институт за савремену историју, Београдм стр. 221-223.

25. Биографска белешка: Н. Д. – (У књизи): *Комунистичка партија Југославије у легалном периоду њеног постојања 1919-1921*, Сергије Димитријевић, Београд, 2003, Издање библиотеке Задужбина Андрејевић.

26. Биографска белешка: Надежда Димитријевић – (У књизи): *Почеци модернизације лесковачке привреде*, Сергије Димитријевић, Лесковац, 2003, Народни музеј

27. Биографска белешка: Н. Димитријевић. – (У књизи): *Песме*, Милан С. Димитријевић, Београд, 2003, Сова, стр. 87-89.

28. Биографска белешка, Biographical Note: Надежда Димитријевић – (У књизи): *Српски астрономи у индексу научних цитата у XX веку*, Милан С. Димитријевић, Београд, 2005, Библиотека Inspiratio бр. 2, Задужбина Андрејевић, стр. 395-398.

29. Породични споменар, Надежда Димитријевић – (У књизи): *Писма из Холандије*, Сергије Димитријевић, Лесковац, 2007, Народни музеј, стр. 105-142.

30. Биографични белешки, Надежда Димитриевич – (У књизи): *Стихотворения*, Милан С. Димитриевич, София, 2008, Херон прес, стр. 87-88.

31. *Библиографија српске средњовековне нумизматике*, Сергије Димитријевић. – Српско нумизматичко друштво, Београд, 2010, стр. 1-137. (Приредили: Надежда Димитријевић и Милан С. Димитријевић).

БИБЛИОГРАФИЈА

УВОДНА БЕЛЕШКА

Научна библиографија Милана С. Димитријевића обухвата раздобље од 1971 (текст предат у штампу 1972) до првих радова у 2004. години. Библиографија је персонална и хронолошки обликована по врстама радова. У саставу научне библиографије овог периода садржани су одељци: *Научни радови у међународним часописима; Прилози монографског карактера у међународним часописима; Предавања по позиву на међународним конференцијама штампана у оквиру књига и часописа међународних издавача; Књиге и прегледни чланци у публикацијама националног значаја; Научни радови штампани у књигама међународних издавача; Научни радови у зборницима међународних конференција штампани као посебна свеска; Научни радови у научним часописима; Предавања по позиву на међународним конференцијама штампана у целини; Научни радови у зборницима међународних конференција штампани у целини; Предавања по позиву на националним конференцијама штампана у целини; Научни радови у зборницима националних конференција штампани у целини; Предавања по позиву на међународним конференцијама штампана у изводу; Прилози у зборницима међународних конференција штампани у изводу; Предавања по позиву на националним конференцијама штампана у изводу; Научни радови у зборницима националних конференција штампани у изводу; и магистарска теза и докторска дисертација.* У сваком од поменутих поглавља нумерација библиографских јединица почиње хронолошки од броја један.

Рад на овој обимној библиографији био нам је олакшан тиме што је све јединице наведене у њој Милан С. Димитријевић укоричио у два примерка, од којих је један дао Библиотеци Астрономске опсерваторије у Београду; а други се налази у оквиру његове Спомен библиотеке, у фондовима Матице српске у Новом Саду.[763]

Како је цитираност радова мера могућег утицаја на развој појединих области, њихове корисности, престижа и значаја, после научне библиографије, у наредном одељку II, под насловом *Стваралачко присуство и утицаји*, наведени су цитати појединих текстова, и то посебно у међународним изворима. У *Прилозима књизи*, као прилог одељку о цитатности у националним изворима, изложена је цитираност у извештајима, дипломским радовима, научно популарним часописима и библиографијама. У сва три поменута одељка, најпре је наведен рад што се цитира, а потом хронолошки и абецедно, у току одређене године, дат је списак радова који га цитирају.

[763] Напомињемо да је ову понајвећу приватну астрономску библиотеку, новијег времена, код нас, најпре понудио Српској академији наука и уметности, а затим и Народној библиотеци Србије, које то нису прихватиле. Матица српска из Новог Сада је са захвалношћу примила овај драгоцени поклон, о чему је написан чланак: Јелена Ковачек-Светличић, *Библиотека Милана С. Димитријевића у Библиотеци Матице српске*, „Годишњак Библиотеке Матице српске за 2007. годину“, Нови Сад 2008, 109.

Овај посао нам је значајно олакшао Милан С. Димитријевић пошто је годинама, пажљиво и систематски, пратио и прикупљао радове са његовим цитатима; и као и у претходном случају, сачинио два вишетомна укоричена комплета, од којих је један у Библиотеци Астрономске опсерваторије, а други у његовој Спомен библиотеци, у фондовима Матице српске. Вредно је помена да их је назвао *Сфера утицаја*, по угледу на оца Сергија, који је пажљиво пратио одјеке својих радова у широј научној јавности и мање прилоге лепио у посебно сачињеној и укоричној књизи, са горњим насловом; а књиге и веће радове и сепарате означавао сигнатуром SF и издвајао у посебан одељак своје библиотеке.[764]

У одељку III дати су подаци о Димитријевићевој стручној и научно–популарној делатности. Унутар ове целине посебно су означени: *уџбеници, прилози и чланци, прикази, осврти и пригодни написи; аудио визуелна продукција што је разврстана на видео касете, учешће у ТВ емисијама и учешће у радио емисијама; преводи; кратке информације у рубрици „Новости и белешке у Васиони“ (1972 – 1976).* На крају су регистрована и јавна предавања.

Посебан одељак у библиографији посвећен је *Књижевном стваралаштву,* и то од првих штампаних песама 1972, књиге под насловом *Песме* и антологије *Космички цвет* (2003), као и садржаја рубрике *Мало поезије* у часопису *Васиона.* У оквиру овог одељка означена је посебно: *поезија*, чији је садржај подељен на *књиге, песме у периодици и лирско-поетички записи и прочитавања.* Потом су истакнути *предговори, поговори, указивања, путописне белешке, прикази и изводи из рецензија.*

У средишњем делу библиографије ситуирани су *Разговори и одјеци.* На почетку су *интервјуи*; потом следе *искази*, *разматрања о науци*, *реаговања*.

Наредни одељак захвата *Организовање научних скупова и уређивачку активност*; ту се као први пододељак појављује *Организовање научних скупова*, а подељен је на: *Научни скупови – организатор М. С. Димитријевић* и *Научни скупови – М. С. Димитријевић члан комитета, односно одбора*.

Уређивачкој активности дато је посебно место. А онда следе *Књиге и публикације – М. С. Димитријевић потписан као рецензент.*

Седми одељак посвећен је просветно-педагошком раду и подељен је на менторску активност, где су издвојени *дипломски радови*, *магистарски радови* и *докторске дисертације*. У наставку су појединости које се односе на *наставу* и *изборе у научна звања*, где је М. С. Димитријевић председник комисије.

Друштвене активности овог аутора обухваћене су одељком VIII. У првом плану су активности у научним установама и организацијама; следи друштвено–политичка активност, активност у Влади СР Југославије,

[764] Додајмо овде да је Сергије и у последњим данима свога живота, сину Милану оставо аманет да се посебно брине о овом издвојеном фонду. Још тада је далековидо антиципирао корисност и могућности метода индекса цитата, који данас поприма све значајнију улогу у процени утицаја и домета научног стваралаштва.

подзаконска акта, активности у друштвима, активности у ротари клубовима; а на крају су награде и признања.

Завршни одељак *Записи, осврти и помињања* М. С. Димитријевића, чине, *биографски записи*, *осврти на уџбенике, књиге* и *видео касете*, и *помињања у периодици*.

На крају су *Прилози појединим одељцима*, који обухватају мање важне податке; као и велики блок углавном породичних фотографија.

Гледано у целини, ова многоврсна, веома обимна и прикладно систематизована библиографија Милана С. Димитријевића, пружа отворене могућности за осмишљену реконструкцију интелектуално–делатне биографије за више различитих области научне, списатељске, историјско–истраживачке, педагошке, организаторске, путешествене, песничке, предавачаке, практичне и популарно–публицистичке активности. Прецизан попис библиографских јединица, хронолошким редом, подељен према њиховим унутрашњим садржајима, преокупацијама и усмерењима, у знатној мери може да открије процес интелектуалног формирања, делатног сазревања, студијског и друмовничког узрастања и разрастања, моменте продора новог и особенијег начина мишљења, виђења и поимања универзума, света и живота.

Будући истраживачи живота и дела др Милана С. Димитријевића ће, на основу ове целовите библиографије, моћи да анализирају и преиспитују његове унутрашње побуде, мисли водиље, ритам сазнајног преламања, дозревања и развоја. Укупан претходни рад на овој готово монументалној библиографији, која се убудуће (у наредном издању од 2004. и надаље) вероватно може другачије и боље систематизовати и организовати, на различите начине, према другачијим начелима, сврсисходно наменама; но у овом виду, она пружа солидну основу и прилику за даља научна истраживања и преиспитивања. Тако, на пример, пружа увид у бројне варијанте и верзије појединих студијских, а нарочито публицистичких и популаризаторских прилога и текстова из области астрономије, астрофизике и др. Уз то, неки Димитријевићеви радови, нарочито они из почетног периода, су сажимани, понегде скраћивани, са извесним неадекватним редакцијским интервенцијама, па накнадно интегралније публиковани, што може бити предмет акрибичне пажње и темељ за сагледавање развојних фаза и етапа. Постоје групе радова који су најпре фрагментарно или само делимично објављени, а потом накнадно дорађивани, употпуњавани и финализирани.

У међувремену, ова библиографија је знатно нарасла, што ће се видети из њеног наставка.

I НАУЧНО СТВАРАЛАШТВО (1971-2003)

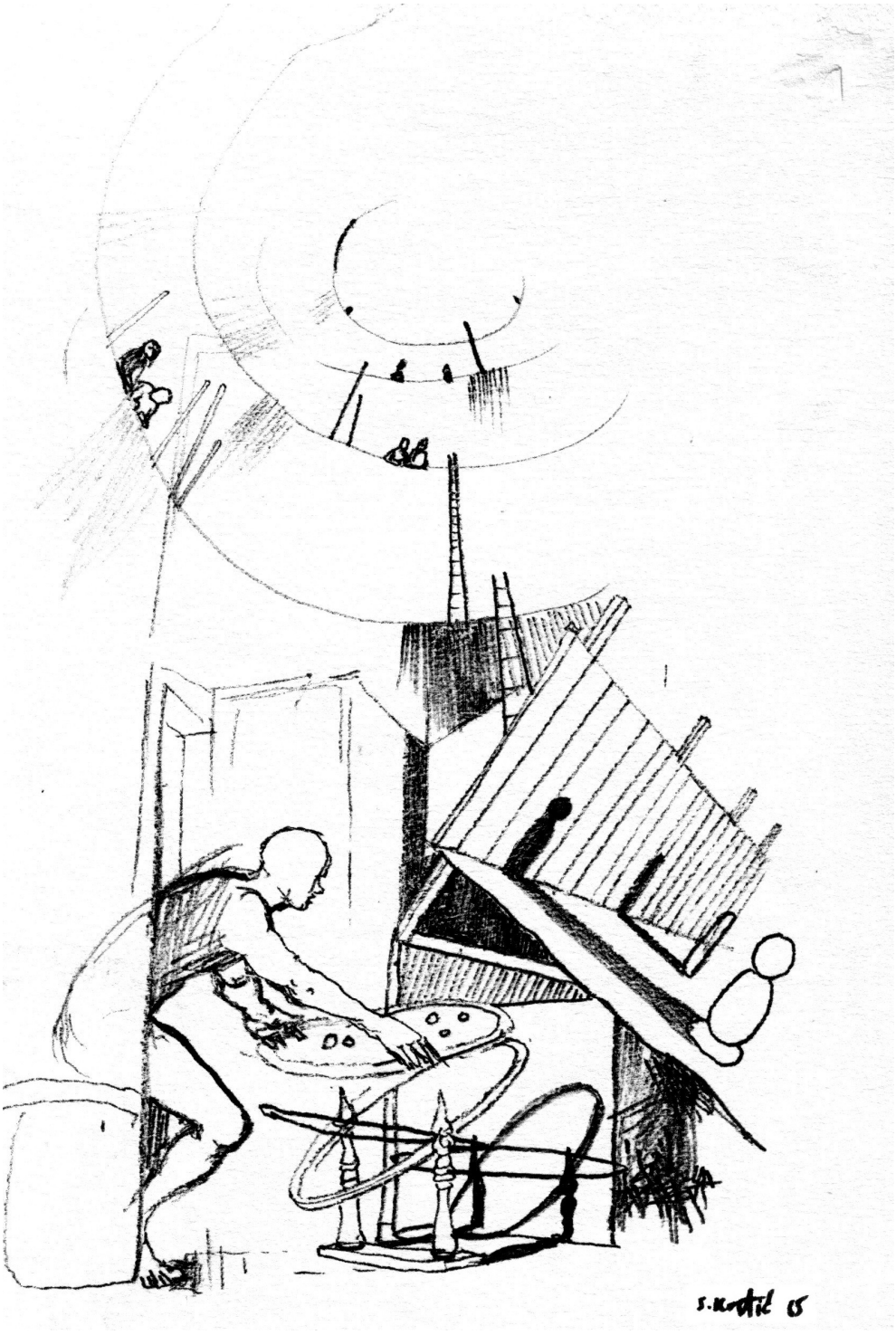

А. НАУЧНИ РАДОВИ У МЕЂУНАРОДНИМ ЧАСОПИСИМА

1. M. Platiša, M. Popović, M. Dimitrijević, N. Konjević: STARK BROADENING OF A III AND A IV LINES, Z. fur Naturforschung **30A**, (1975), 212-215.
2. M. Platiša, M. Dimitrijević, M. Popović and N. Konjević: STARK BROADENING OF F II AND Cl III LINES, Astronomy and Astrophysics **54**, (1977), 837-840.
3. M. Platiša, M. Dimitrijević, M. Popović and N. Konjević: STARK BROADENING OF Si III and Si IV LINES, J. Phys. B **10,** (1977), 2997-3004.
4. M. S. Dimitrijević and P. Grujić: LONG-RANGE POTENTIALS AND STARK BROADENING OF NEUTRAL LINES, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **19**, (1978), 407-416.
5. M. Platiša, M. S. Dimitrijević and N. Konjević: STARK BROADENING OF Ne II LINES, Astronomy and Astrophysics. **67**, (1978), 103-105.
6. J. Purić, M. S. Dimitrijević and I. S. Lakićević: SOME REGULARITIES WITHIN THE STARK WIDTHS OF RESONANCE LINES OF ALKALI LIKE HOMOLOGOUS ATOMS AND IONS, Phys.Lett. **67 A**, (1978), 189-190.
7. M. Dimitrijević and N. Konjević: ON THE TEMPERATURE DEPENDENCE OF GAUNT FACTORS, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **20**, (1978), 223-226.
8. M. S. Dimitrijević and P. V. Grujić: ON MUTUAL ANGLE AND ENERGY DISTRIBUTIONS NEAR IONISATION THRESHOLDS FOR ELECTRON ION COLLISIONS, J. Phys. B **12**, (1979), 1873-1880.
9. M. Platiša, M. Popović, M. Dimitrijević, N. Konjević: STARK BROADENING OF S (III) AND S (IV) LINES, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **22**, (1979), 333-335.
10. M. S. Dimitrijević, P. Grujić: APPROXIMATE CLASSICAL TRAJECTORIES AND THE ADIABATIC THEORY OF THE STARK BROADENING OF NEUTRAL-ATOM LINES, Z. Naturforsch **34a**, (1979), 1362-1364.
11. M. Dimitrijević, N. Konjević: THE IMPORTANCE OF THE PULSE SHAPE FOR THE LASER-BEAM TARGET INTERACTION, Optics and Laser Technology **12**, (1980), 145-148.
12. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: STARK BROADENING OF DOUBLY AND TRIPLY IONIZED ATOMS, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **24**, (1980), 451-459.
13. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: ON THE STARK BROADENING OF IONIZED NITROGEN LINES, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **25**, (1981), 387-392.
14. M. S. Dimitrijević, P. V. Grujić: ELECTRON-HELIUM DOUBLE IONISATION NEAR THE THRESHOLD: NUMERICAL INVESTIGATIONS, J. Phys. B **14**, (1981), 1663-1674.
15. M. S. Dimitrijević, N. Feautrier, S. Sahal-Bréchot: COMPARISON BETWEEN QUANTUM AND SEMICLASSICAL CALCULATIONS OF THE ELECTRON IMPACT BROADENING OF THE Li I RESONANCE LINE, J. Phys. B **14,** (1981), 2559-2668.

16. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: SEMIEMPIRICAL STARK LINEWIDTHS OF ALKALI LIKE IONS, Astron. Astrophys. **102,** (1981), 93-96.
17. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: SEMICLASSICAL CALCULATIONS OF ELECTRON IMPACT WIDTHS OF S(III), Cl (III) AND S(IV) ISOLATED LINES, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **27** (1982), 203-205.
18. M. S. Dimitrijević: ON THE VARIATION OF STARK LINE WIDTH WITHIN A SUPERMULTIPLET, Astron. Astrophys. **112**, (1982), 251-256.
19. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: STARK BROADENING OF ISOLATED SPECTRAL LINES OF HEAVY ELEMENTS IN PLASMAS, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **30**, (1983), 45-54.
20. M. S. Dimitrijević, P. Grujić: THE CLASSICAL TRAJECTORY STUDY OF ($e^+ + A - A^+ + e^- + e^+$) REACTION NEAR THE THRESHOLD, J. Phys. B **16**, (1983), 297-305.
21. V. Vujnović, Č. Vadla, V. Lokner, M. S. Dimitrijević: HALF-WIDTHS OF NEUTRAL FLUORINE LINES, Astron. Astrophys. **123**, (1983), 249-252.
22. M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING OF Si II AND Si III SPECTRAL LINES, Astron. Astrophys. **127**, (1983), 68-72.
23 M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF NEUTRAL HELIUM LINES, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **31**, (1984), 301-313.
24. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF NEUTRAL HELIUM LINES OF ASTROPHYSICAL INTEREST: REGULARITIES WITHIN SPECTRAL SERIES, Astron. Astrophys. **136**, (1984), 289-298.
25. M. S. Dimitrijević: THE TRAJECTORY EFFECT IN CALCULATIONS OF THE PHASE SHIFT FOR BINARY COLLISIONS AND BROADENING OF NEUTRAL ATOM LINES, J. Phys. B **17**, (1984), L 283-L 287.
26. M. S. Dimitrijević: ELECTRON IMPACT LINE WIDTHS OF THE RESONANCE LINES OF Be-LIKE IONS, Astron. Astrophys. **131**, (1984), 327-328.
27. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: ON THE DEPENDENCE OF STARK WIDTH AND SHIFT ON THE IONIZATION POTENTIAL, Z. Naturforsch. **39a**, (1984), 553-555.
28. M. S. Dimitrijević, P. V. Grujić: LANGMUIR'S HELIUM LIKE MODELS REVISITED, Z. Naturforsch. **39a**, (1984), 930-938.
29. M. S. Dimitrijević: DEPENDENCE OF STARK WIDTHS AND SHIFTS ON THE IONIZATION POTENTIAL: $np^{k-1}(n+1)s - np^k$ RESONANCE TRANSITIONS, Astron. Astrophys. **145**, (1985), 439-442.
30. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: COMPARISON OF MEASURED AND CALCULATED STARK BROADENING PARAMETERS FOR NEUTRAL-HELIUM LINES, Phys. Rev. A **31**, (1985), 316-320.
31. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: BROADENING OF NEUTRAL SODIUM LINES, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **34**, (1985), 149-161.
32. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević: INFLUENCE OF ION-ATOM COLLISIONS ON THE ABSORPTION OF RADIATION, Astron. Astrophys. **155**, (1986), 319 -322.
33. M. S. Dimitrijević: ON THE STARK BROADENING WITHIN A F I TRANSITION ARRAY, Astron. Astrophys. Suppl. Series **64**, (1986), 591-594.

34. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: SIMPLE FORMULAE FOR ESTIMATING STARK WIDTHS AND SHIFTS OF NEUTRAL ATOM LINES, Astron. Astrophys. **163**, (1986), 297-300.
35. M. S. Dimitrijević, V. Kršljanin: ELECTRON-IMPACT SHIFTS OF ION LINES: MODIFIED SEMIEMPIRICAL APPROACH, Astron. Astrophys. **165**, (1986), 269-274.
36. M. S. Dimitrijević, Truong-Bach: ON THE STARK BROADENING OF SINGLY IONIZED ARGON LINES, Z. Naturforsch. **41a**, (1986), 772-776.
37. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: SIMPLE ESTIMATES FOR STARK BROADENING OF ION LINES IN STELLAR PLASMAS, Astron. Astrophys. **172**, (1987), 345-349.
38. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, D. Djordjević, M. Luft, W. D. Kraeft: QUASI-CLASSICAL AND CLASSICAL CROSS SECTIONS FOR THE SCATTERING OF ELECTRONS ON THE COULOMB CUT-OFF POTENTIAL, Contrib. Plasma. Phys. **27**, (1987), 1-13.
39. M. S. Dimitrijević, A. A. Mihajlov, M. M. Popović: STARK BROADENING TRENDS ALONG HOMOLOGOUS SEQUENCES, Astron. Astrophys. Suppl. Ser. **70**, (1987), 57-61.
40. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF NEUTRAL POTASSIUM LINES, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **38**, (1987), 37-45.
41. T. Lanz, M. S. Dimitrijević, M. C. Artru: STARK BROADENING OF VISIBLE Si II LINES IN STELLAR ATMOSPHERES, Astron. Astrophys. **192,** (1988), 249-254.
42. Y. Vitel, M. Skowronek, M. S. Dimitrijević, M. M. Popović: STARK BROADENING ALONG A HOMOLOGOUS SEQUENCE OF NOBLE GAS ATOMIC LINES IN DENSE PLASMAS, Astron. Astrophys. **200**, (1988), 285-290.
43. M. S. Dimitrijević: ELECTRON-IMPACT WIDTHS OF DOUBLY AND TRIPLY CHARGED ION LINES OF ASTROPHYSICAL IMPORTANCE, Astron. Astrophys. Suppl. Series **76**, (1988), 53-59.
44. M. S. Dimitrijević, M. M. Popović: ESTIMATES OF STARK WIDTH ALONG A HOMOLOGOUS SEQUENCE, Astron. Astrophys. **217**, (1989), 201-203.
45. M. S. Dimitrijević, A. A. Mihajlov, Z. Djurić, B. Grabowski: ON THE INFLUENCE OF DEBYE SHIELDING ON THE STARK BROADENING OF ION LINES WTTHIN THE CLASSICAL MODEL, J. Phys. B **22**, (1989), 3845-3850.
46. V. Kršljanin, M. S. Dimitrijević: MODIFIED SEMIEMPIRICAL STARK SHIFTS OF Ar II LINES, Z. Phys. D **14**, (1989), 273-280.
47. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF He I LINES, Astron. Astrophys. Suppl. Series **82**, (1990), 519-529.
48. M. S. Dimitrijević, P. Grujić, G. Peach, N. Simonović: SMALL-ENERGY THREE-BODY SYSTEMS: IV. CLASSICAL TRAJECTORY CALCULATIONS FOR THE NEAR-THRESHOLD BEHAVIOUR OF COLLISION - INDUCED DISSOCIATION, J. Phys. B **23**, (1990), 1641-1653.

49. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF Na (I) LINES WITH THE PRINCIPAL QUANTUM NUMBER OF THE UPPER STATE BETWEEN 6 AND 10. J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **44**, (1990), 421-431.
50. M. S. Dimitrijević, G. Peach: REGULARITIES AND SIMILARITIES ON THE WIDTHS OF SPECTRAL LINES PERTURBED BY NEUTRAL ATOMS, Astron. Astrophys. **236**, (1990), 261-267.
51. M. S. Dimitrijević, P. Grujić, N. Simonović: FOURFOLD IONIZATION BY ELECTRONS NEAR THE THRESHOLD, Z. Phys. D **15**, (1990), 203-209.
52. S. Djurović, N. Konjević, M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING OF HALOGEN ATOM LINES FROM (^{1}D)np LEVELS, Z. Phys. D **16**, (1990), 255-260.
53. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot and V. Bommier: STARK BROADENING OF SPECTRAL LINES OF MULTICHARGED IONS OF ASTROPHYSICAL INTEREST. I. C IV LINES, Astron. Astrophys. Suppl. Series **89**, (1991), 581-590.
54. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot and V. Bommier: STARK BROADENING OF SPECTRAL LINES OF MULTICHARGED IONS OF ASTROPHYSICAL INTEREST. II Si IV LINES, Astron. Astrophys. Suppl. Series **89**, (1991), 591-598.
55. J. Purić, M. Ćuk, M. S. Dimitrijević and A. Lesage: REGULARITIES OF STARK PARAMETERS ALONG THE PERIODIC TABLE, Astrophysical Journal **382**, (1991), 353-357.
56. M. S. Dimitrijević and S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF Li (I) LINES, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **46**, (1991), 41-53.
57. B. Grabowski, A. Czainski and M. S. Dimitrijević: EFFECT OF BACK REACTION ON BROADENING OF ATOMIC SPECTRAL LINES IN THE IMPACT APPROXIMATION, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **45**, (1991), 181-188.
58. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević: INFLUENCE OF ION-ATOM COLLISIONS ON THE ABSORPTION OF RADIATION IN WHITE DWARFS, Astron. Astrophys. **256**, (1992), 305-308.
59. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF SPECTRAL LINES OF MULTICHARGED IONS OF ASTROPHYSICAL INTEREST. Sc III AND Ti IV LINES, Astron. Astrophys. Suppl. Series **95**, (1992), 121-128.
60. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF SPECTRAL LINES OF MULTICHARGED IONS OF ASTROPHYSICAL INTEREST. IV. N V LINES, Astron. Astrophys. Suppl. Series **95**, (1992), 109-120.
61. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF Be II SPECTRAL LINES, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **48**, (1992), 397-403.
62. M. S. Dimitrijević: STARK-BROADENING PARAMETERS OF IONIZED MERCURY SPECTRAL LINES OF ASTROPHYSICAL INTEREST, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **47**, (1992), 315-318.

63. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ASYMPTOTIC BEHAVIOUR OF THE A AND a FUNCTIONS FOR IONIZED EMITTERS IN SEMICLASSICAL STARK-BROADENING THEORY, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **48**, (1992), 349-351.
64. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF SPECTRAL LINES OF MULTICHARGED IONS OF ASTROPHYSICAL INTEREST. VI. CIV LINES OF LARGE PRINCIPAL QUANTUM NUMBER, Astron. Astrophys. Suppl. Series **96**, (1992), 613-624.
65. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF SPECTRAL LINES OF MULTICHARGED IONS OF ASTROPHYSICAL INTEREST. III. O VI LINES, Astron. Astrophys. Suppl. Series **93**, (1992), 359-371.
66. A. A. Mihajlov, N. N. Ljepojević, M. S. Dimitrijević: INFLUENCE OF ION - ATOM COLLISIONS ON THE RECOMBINATION OF ELECTRONS, J. Phys. B. **25**, (1992), 5121-5127.
67. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF Ca II SPECTRAL LINES, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **49**, (1993), 157-164.
68. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF SPECTRAL LINES OF MULTICHARGED IONS OF ASTROPHYSICAL INTEREST. VIII. S VI LINES, Astron. Astrophys. Suppl. Series **100**, (1993), 91-101.
69. A. A. Mihajlov, A. M. Ermolaev, M. S. Dimitrijević: CONTINUOUS EMISSION FROM A LOW-TEMPERATURE HELIUM PLASMA DUE TO RADIATIVE CHARGE EXCHANGE AND RADIATIVE ION-ATOM RECOMBINATION, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **50**, (1993), 227-232.
70. M. S. Dimitrijević: STARK-BROADENING PARAMETERS OF SPECTRAL LINES OF ASTROPHYSICAL INTEREST OF NEUTRAL PALLADIUM, Astron. Astrophys. Suppl. Ser. **100**, (1993), 593-594.
71. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, Lj. M. Ignjatović: THE CONTRIBUTION OF ION-ATOM RADIATIVE COLLISIONS TO THE OPACITY OF THE SOLAR ATMOSPHERE, Astron. Astrophys. Suppl. Ser. **276**, (1993), 187-192.
72. M. S. Dimitrijević: ELECTRON-IMPACT WIDTHS OF FOUR- AND FIVE-TIMES CHARGED ION LINES OF ASTROPHYSICAL IMPORTANCE, Astron. Astrophys. Suppl. Ser. **100**, (1993), 237-241.
73. L. Č. Popović, I. Vince, M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING OF Zn II AND Cd II SPECTRAL LINES OF ASTROPHYSICAL INTEREST, Astron. Astrophys. Suppl. Series **102**, (1993), 17-23.
74. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF SPECTRAL LINES OF MULTICHARGED IONS OF ASTROPHYSICAL INTEREST. VII. Al III LINES, Astron. Astrophys. Suppl. Series **99**, (1993), 585-589.
75. Milan S. Dimitrijević: STARK WIDTHS OF FOURTHLY AND FIFTHLY CHARGED ION LINES, Astrophys.Lett. and Communications **28**, (1993), 385-388.
76. Milan S. Dimitrijević: STARK BROADENING OF Pt II LINES IN CHEMICALLY PECULIAR STARS, Astrophys. Lett. and Communications **28**,

(1993), 381-383.
77. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF SPECTRAL LINES OF MULTICHARGED IONS OF ASTROPHYSICAL INTEREST. IX. F VII LINES, Astron. Astrophys. Suppl. Series **101**, (1993), 587-597.
78. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović: STARK BROADENING OF Bi II LINES OF ASTROPHYSICAL INTEREST, Astron. Astrophys. Suppl. Series **101**, (1993), 583-586 (Erratum in Astron. Astrophys. Suppl. Series **107**, (1994) 191).
79. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF Al I SPECTRAL LINES, Physica Scripta **49**, (1994), 34-38.
80. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, Lj. Ignjatović, Z. Djurić: SPECTRAL COEFFICIENTS OF EMISSION AND ABSORPTION DUE TO ION-ATOM RADIATION COLLISIONS IN THE SOLAR ATMOSPHERE, Astron. Astrophys. Suppl. Series **103**, (1994), 57-66.
81. M. S. Dimitrijević, Z. Djurić, A. A. Mihajlov: STARK BROADENING OF Al III AND Cu IV LINES FOR DIAGNOSTIC OF THE RAIL GUN ARC PLASMA, J. Phys. D: Appl. Phys. **27**, (1994), 247-252.
82. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF Be I SPECTRAL LINES, Astron. Astrophys. Suppl. Series **105**, (1994), 243-244.
83. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF SPECTRAL LINES OF MULTICHARGED IONS OF ASTROPHYSICAL INTEREST. XI. Al XI AND Si XII, Astron. Astrophys. Suppl. Series **105**, (1994), 245-246.
84. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF Rb I SPECTRAL LINES, Physica Scripta **49**, (1994) 661-665.
85. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, Lj. M. Ignjatović: THE INFLUENCE OF ION-ATOM RADIATIVE COLLISIONS ON THE CONTINUOUS OPTICAL SPECTRA IN HELIUM-RICH DB WHITE - DWARF ATMOSPHERES, Astron. Astrophys. **287**, (1994) 1026-1028.
86. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF SPECTRAL LINES OF MULTICHARGED IONS OF ASTROPHYSICAL INTEREST. X. Ne VIII AND Na IX LINES, Astron. Astrophys. Suppl. Series **107**, (1994), 349-351.
87. B. Blagojević, M. V. Popović, N. Konjević, M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING OF TRIPLY IONIZED OXYGEN LINES: THE TEMPERATURE DEPENDENCE, Phys. Rev. E **50**, (1994), 2986-2990.
88. M. S. Dimitrijević, P. V. Grujić, N. Simonović: SMALL-ENERGY THREE-BODY SYSTEMS: V. THRESHOLD LAWS WHEN WANNIER THEORY FAILS, J. Phys. B **27**, (1994), 5717-5730.
89. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF SPECTRAL LINES OF MULTICHARGED IONS OF ASTROPHYSICAL INTEREST. XII. O IV AND O V, Astron. Astrophys. Suppl. Series **109**, (1995), 551-552.
90. M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING OF SINGLY-IONIZED IRON SPECTRAL LINES, Astron. Astrophys. Suppl. Series **111**, (1995), 565-568.

91. A. M. Ermolaev, A. A. Mihajlov, Lj. M. Ignjatović, M. S. Dimitrijević: CONTINUOUS EMISSION DUE TO RADIATIVE ION-ATOM ASSOCIATION AND CHARGE EXCHANGE IN WEAKLY IONIZED PLASMAS OF H, He, Li and Na, J. Phys. D: Appl. Phys. **28**, (1995), 1047-1057.
92. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF Mg I SPECTRAL LINES, Physica Scripta **52**, (1995), 41-51.
93. M. S. Dimitrijević: STARK WIDTHS AND SHIFTS OF Ni II SPECTRAL LINES, Astron. Astrophys. Suppl. Series **114**, (1995), 171-173.
94. A. A. Mihajlov, Z. Djurić, M. S. Dimitrijević: THE INFLUENCE OF He - He^+-e AND He_2^+ - e RECOMBINATION AND He - He^* (n) IONIZATION ON THE POPULATION OF He^*(n) ATOMS IN HELIUM PLASMA, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **55**, (1996), 141-147.
95. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, Lj. M. Ignjatović, Z. Djurić: RADIATIVE $He^+(1s)$ + $He(1s^2)$ PROCESSES AS THE SOURCE OF THE DB WHITE DWARF ATMOSPHERE ELECTROMAGNETIC CONTINUOUS SPECTRA, Astrophysical Journal **454**, (1995), 420-428.
96. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF SPECTRAL LINES OF MULTICHARGED IONS OF ASTROPHYSICAL INTEREST. XIII. C V AND P V, Astron. Astrophys. Suppl. Series **115**, (1996), 351-552.
97. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, Z. Djurić: RATE COEFFICIENTSS OF COLLISIONAL H - H^* (n) IONIZATION AND H - H^+ - e AND H_2^+ - e RECOMBINATION, Physica Scripta **53**, (1996), 159-166.
98. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING OF HEAVY ION LINES: As II, Br II, Sb II AND I II, Physica Scripta **53**, (1996), 325-331
99. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING OF Xe II LINES, Astron. Astrophys. Suppl. Series **116**, (1996), 359-365.
100. M. S. Dimitrijević, S. Djeniže, A. Srećković, M. Platiša: ON THE S III AND S IV SPECTRAL LINES STARK BROADENING PARAMETERS, Physica Scripta **53**, (1996), 545-548.
101. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF SOLAR Mg I LINES, Astron. Astrophys. Suppl. Series **117**, (1996), 127-129.
102. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF Li II SPECTRAL LINES, Physica Scripta **54**, (1996), 50-55.
103. B. Blagojević, M.V. Popović, N. Konjević, M. S. Dimitrijević: PLASMA BROADENING AND SHIFTING OF SPECTRAL LINES ALONG THE ISOELECTRONIC SEQUENCE OF BORON, Phys. Rev. E **54**, (1996), 743-756.
104. M. S. Dimitrijević S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF Se I SPECTRAL LINES, Ж. Прикл. Спектроск. **63**, (1996), 853-860.
105. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF Se I SPECTRAL LINES, J. Appl. Spectrosc. **63**, (1996), 726-731.
106. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF SPECTRAL LINES OF MULTICHARGED IONS OF ASTROPHYSICAL INTEREST. XIV. Be III AND B III, Astron. Astrophys. Suppl. Series **119**, (1996), 369-371.

107. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF Sr I SPECTRAL LINES, Astron. Astrophys. Suppl. Series **119**, (1996), 529-530.
108. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: STARK WIDTHS FOR ASTROPHYSICALLY IMPORTANT ns-np TRANSITIONS IN Sc II, Y II, AND Zr II SPECTRA, Astron. Astrophys. Suppl. Series **120**, (1996), 373-374.
109. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF Ba I AND Ba II SPECTRAL LINES, Astron. Astrophys. Suppl. Series **122**, (1997), 163-166.
110. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF SPECTRAL LINES OF MULTICHARGED IONS OF ASTROPHYSICAL INTEREST XV. P IV SPECTRAL LINES, Astron. Astrophys. Suppl. Series **122**, (1997), 533-534.
111. A. A. Mihajlov, Lj. M. Ignjatović, M. M. Vasiljević, M. S. Dimitrijević: PROCESSES OF H - H^+ - e RECOMBINATION IN THE WEAKLY-IONIZED LAYERS OF THE SOLAR ATMOSPHERE, Astron. Astrophys. **324**, (1977), 1206-1210.
112. A. A. Mihajlov, Z. Djurić, M. S. Dimitrijević, N. N. Ljepojević: COLLISIONAL He - $He^*(n)$ CHEMI-IONIZATION AND DIELECTRONIC He - He^+ - e AND He_2^+ RECOMBINATION: DIFFERENTIAL AND TOTAL REACTION RATE COEFFICIENTS, Physica Scripta **56**, (1997), 631-639.
113. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING PARAMETERS FOR Kr II LINES FROM 5s - 5p TRANSITIONS, Astron. Astrophys. Suppl. Series **127**, (1998), 295-297.
114. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF SPECTRAL LINES OF MULTICHARGED IONS OF ASTROPHYSICAL INTEREST XVI. S V SPECTRAL LINES, Astron. Astrophys. Suppl. Series **127**, (1998), 543-544.
115. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF V V AND V XIII SPECTRAL LINES, Atomic Data and Nuclear Data Tables **68**, (1998), 241-277.
116. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: THE ELECTRON IMPACT BROADE-NING PARAMETERS IN HOT STAR ATMOSPHERES: Mn II, Mn III, Ga III, Ge III AND Ge IV LINES, Astron. Astrophys. Suppl. Series **128**, (1998), 203-205.
117. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF SPECTRAL LINES OF MULTICHARGED IONS OF ASTROPHYSICAL INTEREST. XVII. Ca IX AND Ca X, Astron. Astrophys. Suppl. Series **128**, (1998). 359-360.
118. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF SPECTRAL LINES OF MULTICHARGED IONS OF ASTROPHYSICAL INTEREST. XVIII. Si XI AND Si XIII, Astron. Astrophys. Suppl. Series **129**, (1998), 155-156.
119. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ELECTRON-IMPACT BROADENING OF Mg II SPECTRAL LINES FOR ASTROPHYSICAL AND LABORATORY PLASMA RESEARCH, Physica Scripta **58**, (1998), 61-71.

120. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF MULTICHARGED IONS OF ASTROPHYSICAL INTEREST. XIX Na X SPECTRAL LINES, Astron. Astrophys. Suppl. Series **130,** (1998), 539-540.
121. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF SPECTRAL LINES OF MULTICHARGED IONS OF ASTROPHYSICAL INTEREST XX. O VII AND Mg XI SPECTRAL LINES, Astron. Astrophys. Suppl. Series **131,** (1998), 141-142.
122. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF SPECTRAL LINES OF MULTICHARGED IONS OF ASTROPHYSICAL INTEREST. XXI. Sc X, Sc XI, Ti XI AND Ti XII SPECTRAL LINES, Astron. Astrophys. Suppl. Series **131**, (1998), 143-144.
123. М. С. Димитриевич, С. Саха-Брешо: ШТАРКОВСКОЕ УШИРЕНИЕ СПЕКТРАЛЬНЫХ ЛИНИЙ Y III, Ж. Прикл. Спектроск. **65**, (1998), 476-481.
124. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF Y III SPECTRAL LINES, J. Appl. Spectrosc. **65**, (1998), 492-498.
125. B. Blagojević, M. V. Popović, N. Konjević, M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING PARAMETERS OF ANALOGOUS SPECTRAL LINES ALONG THE LITHIUM AND BERYLLIUM ISOELECTRONIC SEQUENCES, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **61**, (1999), 361-375.
126. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF MULTICHARGED IONS OF ASTROPHYSICAL INTEREST. XXII K VIII AND K IX SPECTRAL LINES, Astron. Astrophys. Suppl. Series **133,** (1999), 227-228.
127. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević, T. Ryabchikova: THE ELECTRON-IMPACT BROADENING EFFECT IN CP STARS: THE CASE OF La II, La III, Eu II, AND Eu III LINES, Astron. Astrophys. **350,** (1999), 719-724.
128. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF NEUTRAL CALCIUM SPECTRAL LINES, Astron. Astrophys. Suppl. Series **140,** (1999), 191-192.
129. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF NEUTRAL ZINC SPECTRAL LINES, Astron. Astrophys. Suppl. Series **140,** (1999), 193-196.
130. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević, D. Tankosić: THE STARK BROADENING EFFECT IN HOT STAR ATMOSPHERES: Au I AND Au II LINES, Astron. Astrophys. **139**, (1999), 617-623.
131. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, Lj. M. Ignjatović, M. M. Vasiljević: CHEMI-IONIZATION AND CHEMI-RECOMBINATION PROCESSES IN ASTROPHYSICAL PLASMAS, Astronomical and Astrophysical Transactions **18**, (1999), 145-149.
132. М. С. Димитриевич, С. Саха-Брешо: ШТАРКОВСКОЕ УШИРЕНИЕ СПЕКТРАЛЬНЫХ ЛИНИЙ In III, Tl III И Pb IV, Ж. Прикл. Спектроск. **66**, (1999), 753-757.
133. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF In III, Tb III AND Pb IV SPECTRAL LINES, J. Appl. Spectrosc. **66**, (1999), 868-873.

134. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING PARAMETERS FOR SPECTRAL LINES OF SINGLY-, DOUBLY- AND TRIPLY-CHARGED VANADIUM IONS, Physica Scripta **61**, (2000), 192-199.
135. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF F VI, Cl VII AND Kr VIII SPECTRAL LINES, Physica Scripta **61**, (2000), 319-322.
136. M. S. Dimitrijević, D. Tankosić: ON THE VARIATION OF STARK LINE SHIFTS WITHIN A GIVEN SPECTRUM IN THE CASE OF IRREGULAR ENERGY LEVEL STRUCTURE, Physica Scripta **62**, (2000), 177-182.
137. V. Milosavljević, S. Djeniže, M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović: STARK BROADENING PARAMETERS OF THE Kr II AND Kr III SPECTRAL LINES, Phys. Rev. E **62**, (2000), 4137.
138. L. Č. Popović, N. Milovanović, M. S. Dimitrijević: THE IMPORTANCE OF ELECTRON-IMPACT BROADENING IN HOT STAR ATMOSPHERES: THE CASE OF Zr II AND Zr III LINES, Baltic Astronomy **9**, (2000), 656.
139. D. Tankosić, L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING OF HEAVY ELEMENT SPECTRAL LINES IN HOT STARS: Au II, Co II, Ti II AND Co III, Baltic Astronomy **9**, (2000), 662.
140. N. Milovanović, L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: BELDATA - THE DATABASE OF BELGRADE ASTRONOMICAL OBSERVATORY, Baltic Astronomy **9**, (2000), 595.
141. М. С. Димитриевич, С. Саха-Брешо: ШТАРКОВСКОЕ УШИРЕНИЕ СПЕКТРАЛЬНЫХ ЛИНИЙ Ar VIII, Ж. Прикл. Спектроск. **67**, (2001), 285-288.
142. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF Ar VIII SPECTRAL LINES, J. Appl. Spectrosc. **67**, (2000), 392-395.
143. D. Tankosić, L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: ELECTRON-IMPACT BROADENING PARAMETERS FOR Ra II SPECTRAL LINES, Physica Scripta **63**, (2001), 54.
144. L. Č. Popović, N. Milovanović, M. S. Dimitrijević: THE ELECTRON-IMPACT BROADENING EFFECT IN HOT STAR ATMOSPHERES: THE CASE OF SINGLY- AND DOUBLY-IONIZED ZIRCONIUM, Astron. Astrophys. **365**, (2001), 656.
145. A. Srećković, M. S. Dimitrijević, S. Djeniže: STARK BROADENING IN O III SPECTRUM, Astron. Astrophys. **371**, (2001), 354-359.
146. V. Milosavljević, M. S. Dimitrijević, S. Djeniže: STARK WIDTHS OF THE Ne II, Ne III AND Ne IV SPECTRAL LINES, Astrophys. J. Suppl. Ser. **135**, (2001), 115-124.
147. D. Tankosić, L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: ELECTRON - IMPACT STARK BROADENING PARAMETERS FOR Ti II AND Ti III SPECTRAL LINES, Atomic Data and Nuclear Data Tables **77**, (2001), 277-310.
148. L. Č. Popović, S. Simić, N. Milovanović, M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING EFFECT IN STELLAR ATMOSPHERES: Nd II LINES, Astrophys. J. Suppl. Series **135**, (2001), 109.

149. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF In II SPECTRAL LINES, Physica Scripta **65**, (2002), 83-95.
150. S. Djeniže, V. Milosavljević, M. S. Dimitrijević: STARK SHIFTS AND TRANSITION PROBABILITIES IN THE Ne II SPECTRUM, Astron. Astrophys. **382**, (2002), 359-367.
151. M. S. Dimitrijević, Lj. Skuljan, S. Djeniže: STARK BROADENING OF THE Ar I SPECTRAL LINES 763.51, 738.39 AND 696.54 nm, Physica Scripta **66**, (2002), 77-81.
152. M. S. Dimitrijević: MILUTIN MILANKOVIĆ (1879-1958) AND HIS CONTRIBUTION TO EUROPEAN ASTRONOMY, Astronomische Nachrichten **323**, (2002), 570-573.
153. S. Djeniže, M. S. Dimitrijević, A. Srećković, S. Bukvić: STARK SHIFTS AND TRANSITION PROBABILITIES IN Si III AND Si IV SPECTRA, Astron. Astrophys. **396**, (2002), 331-336.
154. M. S. Dimitrijević, E. Theodossiou: THE CALENDAR OF THE GREEK ORTHODOX CHURCH, Astron. Astrophys. Transactions **21**, (2002), 145-147.
155. D. Tankosić, L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: THE ELECTRON-IMPACT BROADENING PARAMETERS FOR Co III SPECTRAL LINES, Astron. Astrophys. **399**, (2003), 795-797.
156. M. S. Dimitrijević, M. Dačić, Z. Cvetković, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF MULTICHARGED IONS OF ASTROPHYSICAL INTEREST. XXIII Be III, Astron. Astrophys. **400,** (2003), 791-793.
157. A. Srećković, M. S. Dimitrijević, S. Djeniže, S. Bukvić: STARK BROADENING PARAMETERS IN THE S III SPECTRUM, Astron. Astrophys. **400,** (2003), 1155-1159.
158. A. A. Mihajlov, D. Jevremović, P. Hauschildt, M. S. Dimitrijević, Lj. M. Ignjatović, F. Alard: INFLUENCE OF CHEMI-IONIZATION AND CHEMI-RECOMBINATION PROCESSES ON THE POPULATION OF HYDROGEN RYDBERG STATES IN ATMOSPHERES OF LATE TYPE DWARFS, Astron. Astrophys. **403**, (2003), 787-791.
159. M. S. Dimitrijević, T. Ryabchikova, L. Č. Popović, D. Shulyak, V. Tsymbal: ON THE INFLUENCE OF STARK BROADENING ON Si I LINES IN STELLAR ATMOSPHERES, Astron. Astrophys. **404**, (2003), 1099-1106.
160. М. С. Димитриевич: ШТАРКОВСКОЕ УШИРЕНИЕ СПЕКТРАЛЬНЫХ ЛИНИЙ Ne II И Ne III, Ж. Прикл. Спектроск. **70**, (2003), 439-443.
161. A. A. Mihajlov, Lj. M. Ignjatović, M. S. Dimitrijević, Z. Djurić: SYMMETRICAL CHEMI-IONIZATION AND CHEMI-RECOMBINATION PROCESSES IN LOW-TEMPERATURE LAYERS OF HELIUM-RICH DB WHITE DWARF ATMOSPHERES, Astrophys. J. Suppl. Series **147**, (2003), 369-377.
162. V. Milosavljević, S. Djeniže, M. S. Dimitrijević: EXPERIMENTAL AND CALCULATED STARK WIDTHS WITHIN THE Kr I SPECTRUM, Phys. Rev. E **68**, (2003), 016402-1-8.

163. M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING IN ASTROPHYSICS (APPLICATIONS OF BELGRADE SCHOOL RESULTS AND COLLABORATION WITH FORMER SOVIET REPUBLICS), Astronomy and Astrophysics Transactions **22**, (2003), 389-412.
164. A. A. Mihajlov, D. Jevremović, Lj. M. Ignjatović, P. Hauschildt, M. S. Dimitrijević: THE INFLUENCE OF CHEMICAL IONIZATION AND CHEMICAL RECOMBINATION PROCESSES ON THE PLASMA PARAMETERS IN LOW-TEMPERATURE LAYERS OF STELLAR ATMOSPHERES, Astronomy and Astrophysics Transactions **22**, (2003), 513-517.
165. M. S. Dimitrijević, P. Jovanović, Z. Simić: STARK BROADENING OF NEUTRAL GERMANIUM SPECTRAL LINES, Astron. Astrophys. **410**, (2003), 735-739.
166. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF Ag I SPECTRAL LINES, Atomic Data and Nuclear Data Tables **85**, (2003), 269-290.
167. M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING OF Ne II AND Ne III SPECTRAL LINES, Journal of Applied Spectroscopy **70**, (2003), 493-497.
168. S. Djeniže, V. Milosavljević, M. S. Dimitrijević: TRANSITION PROBABILITIES IN Kr II AND Kr III SPECTRA, European Physical Journal D **27**, (2003), 209-213.
169. N. Milovanović, M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, Z. Simić,: IMPORTANCE OF COLLISIONS WITH CHARGED PARTICLES FOR STELLAR UV LINE SHAPES: Cd III, Astronomy and Astrophysics **417**, (2004), 375-380.

Б. ПРИЛОЗИ МОНОГРАФСКОГ КАРАКТЕРА У МЕЂУНАРОДНИМ ЧАСОПИСИМА

1. N. Konjević, M. S. Dimitrijević, W. L. Wiese: EXPERIMENTAL STARK WIDTHS AND SHIFTS FOR SPECTRAL LINES OF POSITIVE IONS (A CRITICAL REVIEW AND TABULATION OF SELECTED DATA FOR THE PERIOD 1976. TO 1982), J. Phys. Chem. Ref. Data **13**, (1984), 649-686.
2. N. Konjević, M. S. Dimitrijević, W. L. Wiese: EXPERIMENTAL STARK WIDTHS AND SHIFTS FOR SPECTRAL LINES OF NEUTRAL ATOM (A CRITICAL REVIEW OF SELECTED DATA FOR THE PERIOD 1976. TO 1982), J. Phys. Chem. Ref. Data **13**, (1984), 619-647.

В. ПРЕДАВАЊА ПО ПОЗИВУ НА МЕЂУНАРОДНИМ КОНФЕРЕНЦИЈАМА ШТАМПАНА У ОКВИРУ КЊИГА И ЧАСОПИСА МЕЂУНАРОДНИХ ИЗДАВАЧА

1. M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING OF NONHYDROGENIC ION LINES WITHIN THE IMPACT APPROXIMATION, The Physics of Ionized Gases, ed. G. Pichler (SPIG-82, Invited lectures), Zagreb (1982), 397-416.

2. M. S. Dimitrijević: CLASSICAL TRAJECTORY METHOD IN LINE SHAPES INVESTIGATIONS, in Classical Dynamics in Atomic and Molecular Physics, (CDAMP 88), eds. T. Grozdanov, P. Grujić, P. Krstić, World Scientific, Singapore, New Jersey, London, Hong Kong (1989), 403-427.
3. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević: CUT-OFF COULOMB POTENTIAL IN ATOMIC AND PLASMA PHYSICS, in Classical Dynamic in Atomic and Molecular Physics, (CDAMP 88), eds. T. Grozdanov, P. Grujić, P. Krstić, World Scientific, Singapore, New Jersey, London, Hong Kong (1989), 463-478.
4. Milan S. Dimitrijević: ACCURACY OF LINE BROADENING DATA, in Accuracy of Elemental Abundances from Stellar Atmospheres, ed. R. Wehrse, Lecture Notes in Physics **356,** Springer Verlag (1990), 31-44.
5. M. S. Dimitrijević and S. Sahal-Bréchot: SEMICLASSICAL CALCULATIONS OF STARK BROADENING PARAMETERS, Journal de Physique IV, Vol 1, Coll. 1, Suppl. JP II, N° 3, (1991), C1-111 - C1-120.
6. N. Konjević, M. S. Dimitrijević: SIMPLE ESTIMATES FOR PLASMA BROADENING AND SHIFT OF NON-HYDROGENIC ION LINES, in Short Wavelength Lasers and their Applications eds. V. V. Korobkin, M.Yu. Romanovsky, Nova Science Publ. Inc., New York (1992), 355-362.
7. Milan S. Dimitrijević: SEMICLASSICAL AND APPROXIMATE METHODS FOR STARK - BROADENING INVESTIGATIONS OF ASTROPHYSICAL AND LABORATORY SPECTRA, Physics of Ionized Gases, ed. D. Veža, Nova Science Publishers Inc. (1995), 543-558.
8. M. S. Dimitrijević: A PROGRAMME TO PROVIDE STARK BROADENING DATA FOR STELLAR AND LABORATORY PLASMA INVESTIGATIONS, Ж. Прикл. Спектроск. **63**, (1996), 810-815.
9. M. S. Dimitrijević: A PROGRAMME TO PROVIDE STARK BROADENING DATA FOR STELLAR AND LABORATORY PLASMA INVESTIGATIONS, J. Appl. Spectrosc. **63**, (1996), 684-689.
10. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: THE MODIFIED SEMIEMPIRICAL APPROACH FOR LINES FROM COMPLEX SPECTRA, in The Physics of ionized gases (18th SPIG), eds. B. Vujičić, S. Djurović, J. Purić, Institute of Physics, Faculty of Sciences, University of Novi Sad, Novi Sad (1997), 477-486.
11. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević: PROCESSES INVOLVING ION ATOM COMPLEXES IN WEAKLY IONIZED LABORTORY AND ASTROPHYSICAL PLASMAS, in The Physics of ionized gases (18th SPIG), eds. B. Vujičić, S. Djurović, J. Purić, Institute of Physics, Faculty of Sciences, University of Novi Sad, Novi Sad (1997), 487-492.
12. Milan S. Dimitrijević: STARK BROADENING DATA FOR STELLAR PLASMA RESEARCH, Astrophysics and Space Sciences **252**, (1997), 415-422.
13. Milan S. Dimitrijević: STARK BROADENING DATA FOR STELLAR PLASMA RESEARCH, Astronomical and Astrophysical Transactions **18**, (1999), 163-169.

14. М. С. Димитриевич, Л. Ч. Попович: МОДИФИЦИРОВАННЫЙ ПОЛУЭМПИРИЧЕСКИЙ МЕТОД РАСЧЕТА ПАРАМЕТРОВ ШТАРКОВСКОГО УШИРЕНИЯ СПЕКТРАЛЬНЫХ ЛИНИЙ (ОБЗОР), Журнал Прикладной Спектроскопии **68**, (2001), 685.
15. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović: MODIFIED SEMIEMPIRICAL METHOD, Journal of Applied Spectroscopy **68**, (2001), 893-901.
16. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović, S. Simić, Z. Simić, P. Jovanović: APPLICATIONS OF THE MODIFIED SEMIEMPIRICAL METHOD FOR STELLAR PLASMA INVESTIGATIONS, 21th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 21th SPIG, The Physics of ionized Gases, Invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. N. Bibić, T. Grozdanov, M. K. Radović, M. S. Jovanović, Vinča Institute of Nuclear Sciences, Belgrade (2003), 413-424.
17. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF SPECTRAL LINE SHAPES (ON THE FRENCH-SERBIAN COLLABORATION), High Temperature Material Processes, An International Journal, **7**, (2003), 313-318.

Г. КЊИГЕ И ПРЕГЛЕДНИ ЧЛАНЦИ У ПУБЛИКАЦИЈАМА НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА

1. Milan S. Dimitrijević, Nikola Konjević: ŠIRENJE SPEKTRALNIH LINIJA U PLAZMI, Savremena istraživanja u fizici, ed. V. Urošević, Institut za fiziku i Naučna knjiga, Beograd (1981), 191-217.
2. Milan S. Dimitrijević: **LINE SHAPES INVESTIGATIONS IN YUGOSLAVIA 1962-1985 (Bibliography and Citation Index),** Publ. Obs. Astron. Belgrade **39**, (1990), 1-203.
3. Milan S. Dimitrijević: **LINE SHAPES INVESTIGATIONS IN YUGOSLAVIA II (1985-1989) (Bibiliography and Citation Index),** Publ. Obs. Astron. Belgrade **41,** (1991), 1-129.
4. Milan S. Dimitrijević: STARK BROADENING DATA FOR STELLAR PLASMA INVESTIGATION, Newsletter on Analysis of Astronomical Spectra (Daresbury Laboratory) **17**, (1992), 1-8.
5. M. S. Dimitrijević: O PARAMETRIMA ŠTARKOVOG ŠIRENJA SPEKTRALNIH LINIJA, POTREBNIM ZA ISTRAŽIVANJE ZVEZDANE I LABORATORIJSKE PLAZME, u Istraživanja u astronomiji I, eds. O. Atanacković-Vukmanović, M. S. Dimitrijević, Publ. Obs. Astron. Belgrade **48**, 127-138
6. Milan S. Dimitrijević: **LINE SHAPES INVESTIGATIONS IN YUGOSLAVIA AND SERBIA III (1989-1993) (Bibliography and Citation Index),** Publ. Obs. Astron. Belgrade **47**, (1994), 1-184.
7. Milan S. Dimitrijević: **BELGRADE ASTRONOMICAL OBSERVATORY IN 1995**, Publ. Obs. Astron. Belgrade **52**, (1996), 1-86.

8. Милан С. Димитријевић: ТЕОРИЈА РЕЛАТИВНОСТИ У СРБА, Флогистон, бр. 4, (1996) 83-124.
9. Milan S. Dimitrijević: **BELGRADE ASTRONOMICAL OBSERVATORY IN 1996**, Publ. Obs. Astron. Belgrade **55**, (1997), 1-94.
10. Milan Dimitrijević: FULERENI U ASTROFIZICI, Fullerenes & Nanotubes Review **1**, No. 2, (1997), 1-2.
11. Milan S. Dimitrijević: **LINE SHAPES INVESTIGATIONS IN YUGOSLAVIA AND SERBIA IV (1993-1996) (Bibliography and Citation Index),** Publ. Obs. Astron. Belgrade **58**, (1997), 1-251.
12. Milan S. Dimitrijević: **BELGRADE ASTRONOMICAL OBSERVATORY IN 1997,** Publ. Obs. Astron. Belgrade **59**, (1998), 1-122.
13. Milan Dimitrijević: FULLERENES IN ASTROPHYSICS, Fullerenes and Nanotubes Review **2**, No. 1, (1998), 39-42.
14. М. С. Димитријевић: **АСТРОНОМСКА СПЕКТРОСКОПИЈА**, Publ. Obs. Astron. Belgrade **62**, 1-116.
15. Milan S. Dimitrijević: **BELGRADE ASTRONOMICAL OBSERVATORY IN 1998**, Publ. Obs. Astron. Belgrade **63**, (1999), 1-160.
16. Milan S. Dimitrijević: **BELGRADE ASTRONOMICAL OBSERVATORY IN 1999**, Publ. Obs. Astron. Belgrade **69**, (2000), 1-154.
17. Milan S. Dimitrijević: **BELGRADE ASTRONOMICAL OBSERVATORY IN 2000**, Publ. Obs. Astron. Belgrade **71**, (2001), 1-128.
18. Milan S. Dimitrijević: **LINE SHAPES INVESTIGATIONS IN YUGOSLAVIA AND SERBIA V (1997-2000) (Bibliography and Citation Index)**, Publ. Obs. Astron. Belgrade **70**, (2001), 1-326.

Д. НАУЧНИ РАДОВИ ШТАМПАНИ У КЊИГАМА МЕЂУНАРОДНИХ ИЗДАВАЧА

1. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: MODIFIED SEMIEMPIRICAL FORMULA FOR THE ELECTRON IMPACT WIDTH OF IONIZED ATOM LINES: THEORY AND APPLICATIONS, in Spestral line shapes, ed. B. Wende, Walter de Gruyter, Berlin & New York (1981), 211-239.
2. N. Konjević, M. S. Dimitrijević: ON THE SYSTEMATIC TRENDS OF STARK BROADENING PARAMETERS OF ISOLATED LINES IN PLASMAS, in Spectral line shapes, ed. B. Wende, Walter de Gruyter, Berlin & New York (1981), 241-248.
3. Milan S. Dimitrijević: STARK BROADENING OF HEAVY ION SOLAR LINES, in Sun And Planetary System, eds. W. Fricke, G. Teleki Astrophysics and Space Science Library **96**, D. Reidel P. C., Dordrecht, Boston, London (1982), 101-102.
4. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETERS FOR He I INFRARED LINES, in Spectral Line Shapes **II**, ed. K. Burnett, Walter de Gruyter, Berlin-New York (1983), 103-115.

5. N. Konjević, M. S. Dimitrijević: ON THE STARK BROADENING OF NON-HYDROGENIC LINES OF HEAVY ELEMENTS IN PLASMAS, in Spectral Line Shapes **II**, ed. K. Burnett, Walter de Gruyter, Berlin-New York (1983), 137-146.
6. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF He I LINES OF ASTROPHYSICAL INTEREST: REGULARITIES WITHIN SPECTRAL SERIES AND INFLUENCE OF DEBYE SHIELDING, in Spectral Line Shapes **III**, Walter de Gruyter, Berlin, New York (1985), 53-54.
7. I. Vince, M. S. Dimitrijević, V. Kršljanin: COLLISION BROADENING AND SOLAR LIMB EFFECT: Na I $3p^2P^o$ - ns^2S LINES, in Spectral Line Shapes **III,** Walter de Gruyter, Berlin, New York (1985), 649-650.
8. I.Vince, M. S. Dimitrijević, V. Kršljanin: PRESSURE BROADENING AND SOLAR LIMB EFFECT, Progress in Stellar Spectral Line Formation Theory, D. Reidel P. C., Dordrecht, Boston, Lancaster (1985), 373-380.
9. M. S. Dimitrijević, N. Konjević, V. Kršljanin: MODIFIED SEMIEMPIRICAL ESTIMATES OF ION LINES STARK BROADENING I. THEORY, in Spectral Line Shapes **4**, ed. R. J. Exton, A. Deepak Publ. Hampton, Virginia (1987), 63-64.
10. M. S. Dimitrijević, N. Konjević, V. Kršljanin: MODIFIED SEMIEMPIRICAL ESTIMATES OF ION LINE STARK BROADENING II. APPLICATTION in Spectral Line Shapes Vol. 4, ed. R.J.Exton, A.Deepak Publ. Hampton, Virginia (1987), 65-66.
11. I.Vince, M. S. Dimitrijević: SOLAR SPECTRAL LINE ASYMMETRIES AND PRESSURE BROADENING, in Spectral Line Shapes **4**, ed. R. J. Exton, A. Deepak Publ. Hampton, Virginia (1987), 621-622.
12. A. Kubičela, I. Vince, M. S. Dimitrijević, R. Dümmler: DIFFERENTIAL Fe I LIMB EFFECT AROUND LAMBDA λ = 630.2 nm, in Spectral Line Shapes **4**, ed. R. J. Exton, A. Deepak Publ. Hampton, Virginia (1987), 619-620.
13. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF K I: REGULARITIES WITHIN SPECTRAL SERIES, in Spectral Line Shapes **4**, ed. R. J. Exton, A. Deepak Publ. Hampton, Virginia (1987), 61-62.
14. M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING OF THE Fe II LINES IN THE SOLAR AND STELLAR SPECTRA, in Physics of Formation of Fe II Lines Outside LTE, eds. R. Viotti, A. Vitone, M. Friedjung, D. Reidel, (1988), 211-216.
15. I. Vince, M. S. Dimitrijević: PRESSURE BROADENING AND SOLAR SPECTRAL LINE BISECTORS in Solar and Stellar Granulation, eds. R. J. Rutten, G. Severino, Kluwer Acad. Publishers, Dordrecht, Boston, London (1989), 93-97.
16. S. Djurović, N. Konjević and M. S. Dimitrijević: PLASMA BROADENING OF Br I AND II LINES FROM ($^1D_2$) np LEVELS, American Institute of Physics Conference Proceedings **216** (Spectral Line Shapes **6**), (1990), 65-66.
17. M. S. Dimitrijević and G.Peach: AN EXAMINATION OF REGULARITIES IN NEUTRAL ATOM BROADENING, American Institute of Physics Confer-

ence Proceedings **216** (Spectral Line Shapes **6**), (1990), 170-171.
18. M. S. Dimitrijević and N. Ben Nessib: SIMPLE CONVERGENT FORMULA FOR ESTIMATING STARK WIDTHS OF NEUTRAL ATOM LINES, American Institute of Physics Conference Proceedings **216**. (Spectral Line Shapes **6**), (1990), 605-606.
19. V. Kršljanin, M. S. Dimitrijević: ON STARK LINE SHIFTS IN SPECTRA OF VERY HOT STARS, in The Atmospheres of Early-Type Stars, eds. U. Heber, C. S. Jeffery, Lect. Notes in Physics **401**, (1992), 371-373.
20. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETERS FOR SPECTRAL LINES OF MULTICHARGED IONS IN STELLAR ATMOSPHERES: C IV, N V, O VI LINES AND REGULARITIES WITHIN AN ISOELECTRONIC SEQUENCE, in The Atmospheres of Early-Type Stars, eds. U. Heber, C. S. Jeffery, Lect. Notes in Physics **401**, (1992), 368-370.
21. A. A. Mihajlov, N. N. Ljepojević, M. S. Dimitrijević: ION-ATOM COMPLEXES AND THE RECOMBINATION IN STELLAR PLASMA, in The Atmospheres of Early-Type Stars, eds. U. Heber, C. S. Jeffery, Lect. Notes in Physics **401**, (1992), 365-367.
22. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević: ION-ATOM COMPLEXES AND THE ABSORPTION OF RADIATION IN STELLAR PLASMA, in The Atmospheres of Early-Type Stars, eds. U. Heber, C. S. Jeffery, Lect. Notes in Physics **401**, (1992), 362-364.
23. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: LINE BROADENING DATA: STARK BROADENING OF Ca II, Sc I AND Ti IV LINES, in Inside the stars, IAU Colloquium 137, ASP Conference Series **40**, (1993), 260-262.
24. M. S. Dimitrijević, N. Ben Nessib, Z. Ben Lakhdar: SIMPLE CONVERGENT FORMULA FOR ESTIMATING STARK WIDTHS AND SHIFTS FOR NEUTRAL AND IONIC LINES, in Spectral Line Shapes **7,** eds. R. Stamm and B. Talin, Nova Science Publ. Inc. (1993), 533-535.
25. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF SINGLY IONIZED CALCIUM LINES, in Spectral Line Shapes **7,** eds. R. Stamm and B. Talin, Nova Science Publ. Inc. (1993), 537-538.
26. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF C IV LINES OF LARGE PRINCIPAL QUANTUM NUMBER: REGULARITIES WITHIN SPECTRAL SERIES, in Spectral Line Shapes **7,** eds. R. Stamm and B. Talin, Nova Science Publ. Inc. (1993), 539-540.
27. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović: ON STARK BROADENING OF HEAVY ELEMENT LINES IN A-TYPE STAR SPECTRA: Bi II LINES, in Peculiar Versus Normal Phenomena in A-Type and Related Stars, eds. M. M. Dworetsky, F. Castelli, R. Faraggiana ASP Conference Series **44**, (1993), 165-168.
28. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF C IV LINES FOR STELLAR PLASMA RESEARCH, in Planetary Nebulae, eds. R. Weinberger, A. Acker, Kluwer Acad. Publ., Dordrecht, Boston, London (1993), 94.

29. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, A. M. Ermolaev: RADIATION CHARGE EXCHANGE AND RADIATION ION-ATOM RECOMBINATION AS A SOURCE OF CONTINUAL E-M RADIATION FROM ASTROPHYSICAL PLASMA, in Planetary Nebulae, eds. R. Weinberger, A. Acker, Kluwer Acad. Publ., Dordrecht, Boston, London (1993), 189.
30. Milan S. Dimitrijević: STARK WIDTHS OF ASTROPHYSICALLY IMPORTANT FOUR- AND FIVE-TIMES CHARGED IONS, in Pulsation, rotation and mass loss in early-type stars, eds. L. A. Balona, H. F. Henrichs, J. M. Le Contel, Kluwer, Dordrecht, Boston, London (1994), 335-336.
31. Milan S. Dimitrijević: STARK BROADENING OF STELLAR Pt II LINES, in Pulsation, rotation and mass loss in early-type stars, eds. L. A. Balona, H. F. Henrichs, J. M. Le Contel, Kluwer, Dordrecht, Boston, London (1994), 337-338.
32. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: INFLUENCE OF THE OSCILLATOR STRENGTHS ON THE STARK BROADENING OF Rb I LINES, in Spectral Line Shapes **8,** eds. A. D. May, J. R. Drummond, E. Oks, AIP Conf. Proc. **328**, American Institute of Physics, New York (1995), 87-88.
33. N. Konjević, B. Blagojević, M.V. Popović, M. S. Dimitrijević: TEMPERATURE DEPENDENCE OF THE TRIPLY IONIZED OXYGEN STARK WIDTHS, in Spectral Line Shapes **8,** eds. A. D. May, J. R. Drummond, E. Oks, AIP Conf. Proc. **328**, American Institute of Physics, New York (1995), 75-76.
34. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: THE MODIFIED SEMIEMPIRICAL APPROACH FOR THE STARK WIDTHS OF COMPLEX ION LINES OF ASTROPHYSICAL INTEREST, in Astrophysical Applications of Powerful New Databases, eds. S. J. Adelman, W. L. Wiese, ASP Conference Series **78**, (1995), 165-167.
35. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF Na IX SPECTRAL LINES, in Astrophysical Applications of Powerful New Databases, eds. S. J. Adelman, W. L. Wiese, ASP Conference Series **78**, (1995), 169-173.
36. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF Al XI SPECTRAL LINES, in Astrophysical Applications of Powerful New Databases, eds. S. J. Adelman, W. L. Wiese, ASP Conference Series **78**, (1995), 175-177.
37. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF Mg I SPECTRAL LINES OF ASTROPHYSICAL INTEREST, in Laboratory and Astronomical High Resolution Spectra, eds. A. J. Sauval, R. Blomme, N. Grevesse, ASP Conference Series **81**, (1995), 242-244.
38. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF Mg I SPECTRAL LINES IMPORTANT FOR SOLAR AND STELLAR SPECTRA INVESTIGATIONS, in Cool Stars Stellar Systems and the Sun, 9th Cambridge Workshop, eds. R. Pallaviccini, A. K. Dupree, ASP Conference Series **109**, (1996) 125-126.

39. B. Blagojević, M.V. Popović, N. Konjević, M. S. Dimitrijević: PLASMA BROADENING AND SHIFTING OF ANALOGOUS SPECTRAL LINES ALONG ISOELECTRONIC SEQUENCES, in Spectral Line Shapes **9**, eds. M. Zoppi, L. Ulivi, AIP Conf. Proc. **386**, (1997), 143-146.
40. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF Mg II SPECTRAL LINES, Spectral Line Shapes **9**, eds. M. Zoppi, L. Ulivi, AIP Conf. Proc. **386**, (1997), 149-150.
41. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF B III SPECTRAL LINES, Spectral Line Shapes **9**, eds. M. Zoppi, L. Ulivi, AIP Conf. Proc. **386**, (1997), 147-148.
42. Milan S. Dimitrijević, Sylvie Sahal-Bréchot: STARK BROADENING LINE PROFILES OF NEUTRAL STRONTIUM LINES IN PLASMA CONDITIONS, in Planetary Nebulae, eds. H. J. Habing, H. J. G. L. M. Lamers, Kluwer A. P., Dordrecht (1998), 219.
43. D. Tankosić, L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: THE PROJECT FOR THE DETERMINATION OF STARK BROADENING PARAMETERS WITH-IN THE MODIFIED SEMIEMPIRICAL APPROACH: Ag II, Spectral Line Shapes **10**, 14th ICSLS, State College, Pennsylvania. June 1998, ed. R. M. Herman, AIP Conference Proceedings **467**, American Institute of Physics, Woodbury, New York (1999), 160-162.
44. V. Milosavljević, M. S. Dimitrijević, S. Djeniže, L. Č. Popović: STARK WIDTHS AND SHIFTS OF THE Kr III SPECTRAL LINES, Spectral Line Shapes **10**, 14th ICSLS, State College, Pennsylvania. June 1998, ed. R. M. Herman, AIP Conference Proceedings **467**, American Institute of Physics, Woodbury, New York (1999), 163-165.
45. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović: STARK BROADENING EFFECT AND ZIRCONIUM CONFLICT PROBLEM, Spectral Line Shapes **10**, 14th ICSLS, State College, Pennsylvania. June 1998, ed. R. M. Herman, AIP Conference Proceedings **467**, American Institute of Physics, Woodbury, New York (1999), 208-211.

Ђ. НАУЧНИ РАДОВИ У ЗБОРНИЦИМА МЕЂУНАРОДНИХ КОНФЕРЕНЦИЈА ШТАМПАНИ КАО ПОСЕБНА СВЕСКА ЧАСОПИСА

1. M. Dimitrijević and N. Konjević: ON THE APPROXIMATIVE SEMICLASSICAL FORMULA FOR THE ELECTRON - IMPACT WIDTH OF MULTIPLY IONIZED ATOM LINES IN PLASMAS, XIV Int. Conf. Phen. Ioniz. Gases, Grenoble, 1979, J. de Physique **40**, Colloque C7, (1979), C7-815 - C7-816.
2. M. S. Dimitrijević, P. Grujić and D. Koledin: QUANTUM MECHANICAL CALCULATIONS OF THE STARK BROADENING OF SOME He I LINES FROM PLASMAS, XIV Int. Conf. Phen. Ioniz. Gases, Grenoble, 1979, J. de Physique **40**, Colloque C-7, (1979), C7-825 - C7-826.

3. M. S. Dimitrijević and P. Grujić: A MODIFIED ADIABATIC THEORY CALCULATION FOR THE STARK BROADENING OF He I (3^1P^o-2^1S), XIV Int. Conf. Phen. Ioniz. Gases, Grenoble, 1979, J.de Physique **40**, Colloque C-7,(1979), C7-119 - C7-120.
4. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: SIMPLE FORMULAE FOR ESTIMATING STARK BROADENING PARAMETERS OF NEUTRAL ATOM LINES, Ann. Phys. Coll. 3, Suppl. 3, **11**, (1986), 179-180.
5. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: L' ELLARGISSEMENT STARK DES RAIES DU POTASSIUM NEUTRE, Ann. Phys. Coll. 3, Suppl. 3, **11**, (1986), 181-182.
6. M. S. Dimitrijević, Truong-Bach: SUR L' INEGALITE DES LARGEURS STARK A L' INTERIEUR D' UN MULTIPLET OU SUPERMULTIPLET DE L' ARGON II, Ann. Phys. Coll. 3, Suppl. 3, **11**, (1986), 183 -184.
7. M. S. Dimitrijević, Z. Djurić, A. A. Mihajlov: ELECTRON-IMPACT BROADENING OF Cu IV LINES FOR THE DIAGNOSTIC OF THE ARC PLASMA OF ELECTRODYNAMIC MACRO-PARTICLE ACCELERATOR, Journal de Physique, Colloque C1, Suppl. au N° 1, Tome **50**, (1989), C1-623, C1-626.
8. M. S. Dimitrijević and S. Sahal-Bréchot: LINE PROFILE PARAMETERS FOR Li-LIKE IONS, Annales de Physique, Coll. N° 3, Suppl. au N° 3, **15**, (1990), 77-80.
9. M. S. Dimitrijević and O. Atanacković-Vukmanović: PLASMA SCREENING EFFECTS ON STARK BROADENING OF ION LINES AT THE ADIABATIC LIMIT, Annales de Physique, Coll. N° 3, Suppl. au N° 3, **15**, (1990), 76-80.

Е. НАУЧНИ РАДОВИ У НАЦИОНАЛНИМ ЧАСОПИСИМА

1. Dr M. Vukićević-Karabin, M. Dimitrijević: THE CRITERIA FOR HOMOLOGOUS RADIO EVENTS ASSOCIATED WITH FLARES, Publ. of Dept. of Astronomy, Beograd **3**, (1971), 17-24.
2. M. S. Dimitrijević: MILUTIN MILANKOVIĆ AND AN ATTEMPT FOR EXPLAINING MICHELSON MORLEY'S EXPERIMENT, Dijalektika **XV**, No 3-4, Beograd (1980), 207-210.
3. M. S. Dimitrijević, P. Grujić, S. Vučić: A CLASSICAL MODEL FOR e-He ($2s^2$) ELASTIC SCATTERING, Fizika **13**, (1981), 321-329.
4. M. S. Dimitrijević: SIMILARITIES OF STARK LINE WIDTHS WITHIN A GIVEN SPECTRUM AND IRREGULAR ENERGY LEVEL STRUCTURE, Hvar Obs. Bull. **6**, (1982), 185-190.
5. M. S. Dimitrijević, N. Feautrier, S. Sahal-Bréchot: INFLUENCE OF DIFFERENT COLLISIONAL PROCESSES ON THE STARK BROADENING, Fizika **15**, (1983), 205-212.
6. M. S. Dimitrijević: MILUTIN MILANKOVIĆ I POKUŠAJ OBJAŠNJENJA MAJKELSON-MORLIJEVOG OGLEDA, Matematičko fizički list br.

1/140 (1984/85), 5-9.
7. I. Vince, M. S. Dimitrijević: INFLUENCE OF DIFFERENT LINE BROADENING MECHANISMS ON THE LIMB-EFFECT WITHIN Na I ($4s^2S$ - $np\ ^2P^o$) SERIES, Publ. Obs. Astron. de Belgrade, **33**, (1985), 15-18.
8. M. S. Dimitrijević, P. Grujić: CLASSICAL SPECTRUM OF AN OSCILLATORY HELIUM MODEL, Fizika **17**, (1985), 1-6.
9. M. S. Dimitrijević: COMPARISON BETWEEN DIFFERENT APPROXIMATE APPROACHES FOR THE CALCULATION OF STARK WIDTHS OF DOUBLY AND TRIPLY CHARGED ION LINES, Bull. Obs. Astron. Belgrade **139**, (1988), 31-58.
10. M. S. Dimitrijević: ON THE STARK BROADENING OF C IV LINES, Bull. Obs. Astron. Belgrade **139**, (1988), 70-71.
11. M. S. Dimitrijević: II WORKSHOP: ASTROPHYSICS IN YUGOSLAVIA, Bull. Obs. Astron. Belgrade **139**, (1988), 72-73.
12. V. Kršljanin, M. S. Dimitrijević: MODIFIED SEMIEMPIRICAL STARK WIDTHS AND SHIFTS OF Ar II LINES, Bull. Obs. Astron. Belgrade **140**, (1989), 7-14.
13. M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING IN ASTROPHYSICS, Bull. Obs. Astron. Belgrade **140**, (1989), 111-116.
14. M. S. Dimitrijević and S. Sahal-Bréchot: TABLES FOR HeI LINES STARK BROADENING PARAMETERS, Bull. Obs. Astron. Belgrade **141**, (1989), 57-86.
15. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF K I LINES, Bull. Obs. Astron. Belgrade **142**, (1990), 29-57.
16. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: TABLES FOR Na I LINES STARK BROADENING PARAMETERS, Bull. Obs. Astron. Belgrade **142**, (1990), 59-77.
17. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot and V. Bommier: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR SPECTRAL LINES OF MULTICHARGED IONS OF ASTROPHYSICAL INTEREST.I: C IV LINES, Bull. Obs. Astron. Belgrade **144**, (1991), 65-79.
18. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot and V. Bommier: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR SPECTRAL LINES OF MULTICHARGED IONS OF ASTROPHYSICAL INTEREST. II: Si IV LINES, Bull. Obs. Astron. Belgrade **144**, (1991), 81-99.
19. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: BROADENING OF Li (I) LINES BY COLLISIONS WITH CHARGED PARTICLES, Bull. Obs. Astron. Belgrade **143**, (1991), 29-48.
20. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR Be II LINES OF ASTROPHYSICAL INTEREST, Bull. Astron. Belgrade **145**, (1992), 65-81.
21. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR Ca II LINES OF ASTROPHYSICAL INTEREST, Bull. Astron. Belgrade **145**, (1992), 81-99.

22. Milan S. Dimitrijević: INFLUENCE OF DIFFERENT COLLISIONAL PROCESSES ON THE STARK BROADENING WITHIN SPECTRAL SERIES: THE O VI CASE, Bull. Astron. Belgrade **146**, (1992), 115-119.
23. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR Rb I LINES, Bull.Astron.Belgrade **146**, (1992), 97-104.
24. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR LARGE QUANTUM NUMBER C IV UV LINES OF INTEREST FOR EXTREME ULTRAVIOLET EXPLORER MISSION, Bull. Astron. Belgrade **146**, (1992), 105-114.
25. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR Be I LINES OF ASTROPHYSICAL INTEREST, Bull. Astron. Belgrade **146**, (1992), 73-81.
26. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR Al I LINES OF ASTROPHYSICAL INTEREST, Bull. Astron. Belgrade **146**, (1992), 83-95.
27. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR Al III LINES, Bull. Astron. Belgrade **147**, (1993), 35-40.
28. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR Al XI AND Si XII LINES OF ASTROPHYSICAL INTEREST, Bull. Astron. Belgrade **148**, (1993), 21-28.
29. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR Ne VIII AND Na IX LINES OF ASTROPHYSICAL INTEREST, Bull. Astron. Belgrade **148**, (1993), 29-42.
30. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR Be I LINES OF ASTROPHYSICAL INTEREST, Bull. Astron. Belgrade **148**, (1993), 65-69.
31. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR Mg I LINES OF INTEREST FOR SOLAR AND STELLAR SPECTRA RESEARCH.I, Bull. Astron. Belgrade **149**, (1994), 31-84 (Errata in Bull. Astron. Belgrade **150**, (1994), 121).
32. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR Mg I LINES OF INTEREST FOR SOLAR AND STELLAR SPECTRA RESEARCH. II, Bull. Astron. Belgrade **150**, (1994), 47-94.
33. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR O IV AND O V LINES OF ASTROPHYSICAL IMPORTANCE, Bull. Astron. Belgrade **150**, (1994), 95-108.
34. I. Vince, A. Kubičela, M. S. Dimitrijević: POLARIMETRIC METHOD TO MEASURE THE RELATIVE TURBIDITY OF THE EARTH'S ATMOSPHERE, J. Serb. Chem. Soc. **59**, (1994), 781-785.
35. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR Mg II, Bull. Astron. Belgrade **151**, (1995), 101-114.
36. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR Li II, Bull. Astron. Belgrade **151**, (1995), 115-126.
37. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR C V AND P V, Bull. Astron. Belgrade **152**, (1995), 99-129.

38. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR Sr I, Bull. Astron. Belgrade **153**, (1996) 89-100.
39. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR Be III AND B III, Bull. Astron. Belgrade **153**, 101-114.
40. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR Ba I AND Ba II, Bull. Astron. Belgrade **154**, (1996), 61-84.
41. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR Se I, Bull. Astron. Belgrade **154**, (1996), 85-89.
42. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR P IV, Bull. Astron. Belgrade **154**, (1996), 91-143.
43. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR S V, Bull. Astron. Belgrade **155**, (1997), 131-144.
44. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR Y III, Bull. Astron. Belgrade **155**, (1997), 145-158.
45. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR Xe II, Sc II, Y II and Zr II, Bull. Astron. Belgrade **155**, (1997), 159-164.
46. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR Si XI AND Si XIII, Bull. Astron. Belgrade **156**, (1997), 113-148.
47. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR Ca IX AND Ca X, Bull. Astron. Belgrade **156**, (1997), 149-172.
48. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: TABLES OF THE ELECTRON IMPACT BROADENING PARAMETERS: Mn II, Mn III, Ga III, Ge III AND Ge IV LINES, Bull. Astron. Belgrade **156**, (1997), 173-178.
49. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: MILUTIN MILANKOVIĆ IN SCIENCE CITATION INDEX 1946 – 1996, Bull. Astron. Belgrade **156**, (1997), 205-241.
50. Милан С. Димитријевић: ЂОРЂЕ СТАНОЈЕВИЋ ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ ЛЕСКОВЦУ ДАО СВЕТЛОСТ, Наше стварање XLV, Нова серија бр. 4, (1997) 65-70.
51. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR Sc X, Sc XI, Ti XI AND Ti XII, Serb. Astron. J. **157**, (1998), 39-64.
52. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR Na X, Serb. Astron. J. **157**, (1998), 65-91.
53. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR O VII AND Mg XI, Serb. Astron. J. **157**, (1998), 93-108.
54. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: ESTIMATION OF ELECTRON-IMPACT LINE WIDTHS FOR SINGLY-, DOUBLY- AND TRIPLY-CHARGED VANADIUM IONS, Serb. Astron. J. **157**, (1998), 109-114.
55. Милан С. Димитријевић: СОФИЈА ДИМИТРИЈЕВИЋ - ПРВИ ЗУБНИ ЛЕКАР У ЛЕСКОВЦУ, Наше стварање XLV, Лесковац, бр. 3, (1998) 386-393.

56. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR In III, Tl III AND Pb IV, Serb. Astron. J. **158**, (1998), 81-91.
57. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR F VI AND Cl VI, Serb. Astron. J. **158**, (1998), 93-101.
58. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR K VIII AND K IX, Serb. Astron. J. **158**, (1998), 103-122.
59. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: LIFE AND ACTIVITIES OF NENAD Dj. JANKOVIĆ (1911 - 1997), Serb. Astron. J. **158**, (1998), 131-145.
60. M. S. Dimitrijević: LIFE AND SCIENTIFIC ACTIVITY OF PROFESSOR IVAN ATANASIJEVIĆ (1919 - 1998), Serb. Astron. J. **158**, (1998), 147-156.
61. M. S. Dimitrijević: LIFE AND SCIENTIFIC ACTIVITY OF PROFESSOR IVAN ATANASIJEVIĆ (1919 - 1998), Erratum, Serb. Astron. J. **159**, (1999), 111.
62. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević, D. Tankosić: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR Au I AND Au II, Serb. Astron. J. **159**, (1999), 59-64.
63. M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING DATA TABLES FOR SOME ANALOGOUS SPECTRAL LINES ALONG Li AND Be ISOELECTRONIC SEQUENCES, Serb. Astron. J. **159**, (1999), 65-72.
64. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR Kr VIII, Serb. Astron. J. **159**, (1999), 73-77.
65. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR Ar VIII, Serb. Astron. J. **160**, (1999), 15-20.
66. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR NEUTRAL ZINC SPECTRAL LINES, Serb. Astron. J. **160**, (1999), 21-33.
67. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR NEUTRAL CALCIUM SPECTRAL LINES I, Serb. Astron. J. **160**, (1999), 35-74.
68. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF Ar VIII SPECTRAL LINES, J. Res. Phys. **28**, (1999), 287-290.
69. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF NEUTRAL SILVER SPECTRAL LINES, J. Res. Phys. **28**, (1999), 291-294.
70. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF NEUTRAL CALCIUM SPECTRAL LINES, J. Res. Phys. **28**, (1999), 295-298.
71. D. Tankosić, L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: THE ELECTRON-IMPACT BROADENING PARAMETERS FOR ASTROPHYSICALLY IMPORTANT LINES IN Co II SPECTRA, J. Res. Phys. **28**, (1999), 299-302.
72. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: THE ELECTRON-IMPACT EFFECT IN Hg-Mn STARS: ASTROPHYSICAL IMPORTANT Zr III LINES, J. Res. Phys. **28**, (1999), 303-305.
73. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević, N. D. Milovanović, N. Trajković: BELDATA - THE ASTRONOMICAL DATABASE OF ASTRONOMI-

CAL OBSERVATORY: STARK BROADENING DATA INVESTIGATIONS, J. Res. Phys. **28**, (1999), 307-309.
74. M. S. Dimitrijević, Z. Cvetković, M. Dačić: BELGRADE MERIDIAN CIRCLE OBSERVATIONS OF STARS OF INTEREST FOR THE INVESTIGATIONS OF THE STARK BROADENING INFLUENCE ON STELLAR SPECTRAL LINES, J. Res. Phys. **28**, (1999), 315-318.
75. D. Tankosić, L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING OF HEAVY ELEMENT SPECTRAL LINES IN HOT STARS: Au II, Co II AND Ti II, in Long and Short Term Variability in Sun's History and Global Change, ed. Wilfried Schroeder, Interdivisional Commission on History of the IAGA, European Section, Newsletters of the Interd. Comm. History, **39**, Science Edition, Bremen-Roennebeck (2000), 242-246.
76. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR NEUTRAL CALCIUM SPECTRAL LINES II, Serb. Astron. J. **161**, (2000), 39-88.
77. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR Kr II LINES, Serb. Astron. J. **161**, (2000), 89-95.
78. M. S. Dimitrijević, A. V. Oskanjan: LIFE AND ACTIVITIES OF VASILIJE OSKANJAN (1921-1989), Serb. Astron. J. **161**, (2000), 101-115.
79. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR In II, Serb. Astron. J. **162**, (2000), 57-90.
80. V. Trajkovska, M. S. Dimitrijević: LIFE AND WORKS OF MILAN NEDELJKOVIĆ (1857-1950), Serb. Astron. J. **162**, (2000), 135-150.
81. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR In II (Part II), Serb. Astron. J. **163**, (2001), 35-47.
82. L. Č. Popović, E. G. Mediavilla, M. S. Dimitrijević, P. Jovanović: THE GRAVITATIONAL MICROLENS INFLUENCE ON X-RAY SPECTRAL LINE GENERATED BY AN AGN ACCRETION DISC, Serb. Astron. J. **164**, (2001), 53-56.
83. M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR Ne II AND Ne III SPECTRAL LINES, Serb. Astron. J. **164**, (2001), 57-74.
84. M. S. Dimitrijević: MILUTIN MILANKOVIĆ (1879-1958) AND HIS CONTRIBUTION TO EUROPEAN ASTRONOMY, in Alte und neue probleme der physik und geophysig (Physics and geophysics), ed. Wilfried Schroeder, Beitraege zur Geschite der Geophysik und Kosmichen Physik, Band IV (2003), Heft 1, Zugleich: Interdivisional Commission on History of the IAGA, European Section, Newsletters of the Interd. Comm. History, **46**, Wilfried Schroeder Science Edition, Bremen, Potsdam 2003, 98-108.
85. M. S. Dimitrijević, M. Dačić, Z. Cvetković, S. Sahal-Brechot: STARK BROADENING PARAMETER TABLES FOR Be III, Serb. Astron. J. **165**, (2002), 67-88.
86. M. S. Dimitrijević: LIFE AND ACTIVITIES OF DANILO ZULEVIĆ, Serb. Astron. J. **165**, (2002), 89-104.
87. M. S. Dimitrijević: DEVELOPMENT OF ASTRONOMY AT SERBS FROM THE BEGINNING OF XVIII CENTURY UP TO THE FIRST WORLD

WAR, Meteorological and Geophysical Fluid Dynamics (A book to commemorate the centenary of the birth of Hans Ertel), Collected and edited by Wilfried Schroeder, Arbeitskreis Geschichte der Geophysik und Kosmische Physik (2004), 205-223.

Ж. ПРЕДАВАЊА ПО ПОЗИВУ НА МЕЂУНАРОДНИМ КОНФЕРЕНЦИЈАМА ШТАМПАНА У ЦЕЛИНИ

1. M. Dimitrijević: ON STARK BROADENING DATA FOR STELLAR PLASMA RESEARCH, in Chemically peculiar and magnetic stars, eds. J. Zverko, J. Žižnovsky, Astronomical Institute, Slovak Academy of Sciences, Tatranska Lomnica (1994), 137-145.
2. M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING DATA FOR PLASMA DIAGNOSTICS, 17th Symp. on Plasma Physics and Technology, Prague 1995, Proceedings (1995), 299-301.
3. M. S. Dimitrijević: ARCHAEOASTRONOMY AND ASTRONOMY IN CULTURE AND RELEVANT RESEARCH IN SERBIA, Proc. 4th Yugoslav - Romanian Astronomical Meeting, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, Publ. Obs. Astron. Belgrade **60**, (1998), 157 - 161.
4. M. S. Dimitrijević: BELGRADE ASTRONOMICAL OBSERVATORY, Proc. 4th Yugoslav - Romanian Astronomical Meeting, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, Publ. Obs. Astron. Belgrade **60**, (1998), 162 - 170.
5. Милан С. Димитријевић: АСТРОНОМИЈА У СРБИЈИ, Proceedings of the first Bulgarian-Yugoslav Astronomical Meeting, August 5-8, 1998, Belogradchik, Bulgaria, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, M. Tsvetkov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **64**, (1999), 19-36.
6. Милан С. Димитријевић: АСТРОФИЗИЧКИ ЗНАЧАЈ ИСТРАЖИВАЊА СПЕКТРАЛНИХ ЛИНИЈА И ОДГОВАРАЈУЋА ИСТРАЖИВАЊА У ЈУГОСЛАВИЈИ, Proceedings of the first Bulgarian-Yugoslav Astronomical Meeting, August 5-8, 1998, Belogradchik, Bulgaria, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, M. Tsvetkov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **64**, (1999), 37-43.
7. M. S. Dimitrijević: MODIFIED SEMIEMPIRICAL METHOD 1980-2000, Proc. 3rd Belarussian-Yugoslav Symposium on Physics and Diagnostics of Laboratory and Astrophysical Plasma (PDP-III'2000), Minsk, September 17-21, 2000, eds. V. S. Burakov, M. S. Dimitrijević, Publ. Astron. Obs. Belgrade **68**, (2000) 63-65.
8. M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING IN ASTROPHYSICS, The Physics of Ionized Gases: invited lectures, topical invited lectures and prog-ress reports, 20th SPIG - 20th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases 4-8 September 2000, Zlatibor, eds. N. Konjević, Z. Petrović, G. Malović, Sveske Fizičkih nauka - SFIN, Series A: Conferences, No A1, Institute of Physics, Belgrade (2001), 433-452.
9. M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING DATA FOR ASTROPHYSICAL PLASMA INVESTIGATIONS, Atomic and Molecular Data For Astrophys-

ics, Proceedings of a colloquium held in Moscow, Russia, 5-6 June 2000, eds. F. Kholtygin, V. I. Ochkur, Saint Petersburg (2000), 35-42.

10. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, Lj. Ignjatović Z. Djurić: DIELECTRONIC CHEMI-IONIZATION AND CHEMI-RECOMBINATION ATOMIC PROCESSES IN STELLAR ATMOSPHERES, Atomic and Molecular Data For Astrophysics, Proceedings of a colloquium held in Moscow, Russia, 5-6 June 2000, eds. A. F. Kholtygin, V. I. Ochkur, Saint Petersburg (2000), 72-78.
11. M. S. Dimitrijević: SOLAR PLASMA AND STARK BROADENING INVESTIGATIONS, Proceedings of the Regional meeting on Solar physics: Solar researches in the South-Eastern European countries: Present and perspectives, 24-28 April 2001, Bucharest, Romania, Observations Solaires (2002), 133-137.
12. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, M. Dačić, Z. Cvetković: APPROXIMATE METHODS FOR STARK BROADENING CALCULATIONS FOR ASTROPHYSICALLY IMPORTANT SPECTRAL LINES, Proc. 3rd Bulgarian-Serbian Astronomical Meeting, May 13-15, 2002, Gjolechitsa, Bulgaria, eds. G. Ivanov, M. S. Dimitrijević, P. Jovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **73**, 13-26.
13. L. Č. Popović, P. Jovanović, E. Bon, M. S. Dimitrijević: GRAVITATIONAL MICROLENSES IN ACTIVE GALACTIC NUCLEI, Proc. 3rd Bulgarian-Serbian Astronomical Meeting, May 13-15, 2002, Gjolechitsa, Bulgaria, eds. G. Ivanov, M. S. Dimitrijević, P. Jovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **73**, 49-65.

3. НАУЧНИ РАДОВИ У ЗБОРНИЦИМА МЕЂУНАРОДНИХ КОНФЕРЕНЦИЈА ШТАМПАНИ У ЦЕЛИНИ

1. M. Platiša, M. Popović, M. Dimitrijević, N. Konjević: STARK BROADENING OF A III A IV LINES, VII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Rovinj (1974), 245-248.
2. M. Dimitrijević, P. Grujić, N. Konjević: ON THE STARK BROADENING THEORY OF SINGLY IONIZED ATOMS, VII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Rovinj (1974), 249-252.
3. M. S. Dimitrijević, S. Vuković: DISTRIBUTION FUNCTIONS FOR WEAKLY IONIZED HEAVY RARE GASES IN CONSTANT STRONG ELECTRIC FIELD, VII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Rovinj (1974), 237-240.
4. M. S. Dimitrijević, S. Vuković: MEAN ELECTRON ENERGY AND CONDUCTIVITY IN WEAKLY IONIZED RARE GASES, VII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Rovinj (1974), 241-244.
5. M. Platiša, M. Dimitrijević, M. V. Popović, N. Konjević, V. Glavonić: STARK BROADENING OF F II LINES, VIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Dubrovnik (1976), 409-411.

6. M. Dimitrijević and P. Grujić: ON THE INFLUENCE OF THE POLARIZATION POTENTIAL ON THE STARK BROADENING, VIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Dubrovnik (1976), 427-430.
7. Milan Dimitrijević: THRESHOLD EFFECTS IN STARK BROADENING, VIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Dubrovnik (1976), 424-426.
8. M. S. Dimitrijević and B. S. Milić: LIMITING POLARIZATION OF WAVES REFLECTED FROM THE IONOSPHERE, VIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Dubrovnik (1976), 475-478.
9. M. Popović, M. Dimitrijević and M. Platiša: LOW FREQUENCY OSCILLATIONS IN A PLASMA WITH NEGATIVE IONS, 4th Int. Conf. on Gas Discharges, Swansea (1976), 342-345.
10. M. S. Dimitrijević and P. Grujić: CURVILINEAR TRAJECTORIES AND STARK BROADENING OF HYDROGEN LINES, Proc, XIIIth Int. Conf. on Phenomena in Ionized Gases, Berlin (1977), part I, 131-132.
11. M. S. Dimitrijević and P. V. Grujić: SOME DISTRIBUTION FUNCTIONS CALCULATIONS FOR ELECTRON-HYDROGEN-LIKE IONS COLLISIONS NEAR THE IONIZATION THRESHOLD, IX Symp. Phys. Ioniz. Gases, Dubrovnik (1978), 3-6.
12. M. Platiša, M. V. Popović, M. Dimitrijević and N. Konjević: STARK BROADENING OF S III AND S IV LINES, IX Symp. Phys. Ioniz. Gases, Dubrovnik (1978), 245-248.
13. M. S. Dimitrijević and P. V. Grujić: ON THE BEHAVIOUR OF HALF-WIDTHS AND SHIFTS OF NEUTRAL LINES IN THE ZERO-TEMPERATURE LIMIT, IX Symp. Phys. Ioniz. Gases, Dubrovnik (1978), 261-264.
14. M. V. Popović, M. Dimitrijević and M. Platiša: EFFECT OF COLLISIONS ON THE LOW FREQUENCY OSCILLATIONS IN A PLASMA WITH NEGATIVE IONS, 5th Int. Conf. on Gas Discharges, Liverpool (1978), 236-239.
15. M. S. Dimitrijević, P. Grujić: AN INVESTIGATION OF e-He DOUBLE IONIZATION NEAR THE THRESHOLD. THE CLASSICAL TRAJECTORIES METHOD, X Symp. Phys. Ioniz. Gases, Dubrovnik (1980), 22-23.
16. M. Dimitrijević, N. Konjević: SEMIEMPIRICAL STARK LINE WIDTHS OF ALKALI LIKE IONS, X Symp. Phys. Ioniz. Gases, Dubrovnik (1980), 204-205.
17. M. S. Dimitrijević: ELECTRON IMPACT BROADENED LINE WIDTHS IN A SUPERMULTIPLET, I European Conf. on Atomic Physics, Heidelberg (1981), 529-530.
18. M. S. Dimitrijević, P. Grujić: ELECTRON-HYDROGEN COLLISSIONS IN A HOMOGENEOUS MAGNETIC FIELD: CLASSICAL CALCULATIONS, I European Conf. on Atomic Physics, Heidelberg (1981), 735-736.
19. M. S. Dimitrijević, P. Grujić, S. Vučić: ELASTIC e-He ($2s^2$) SCATTERING: CLASSICAL TREATMENT, I European Conf. on Atomic Physics, Heidelberg (1981), 764-765.

20. M. S. Dimitrijević, D. P. Grubor, N. Konjević: ELECTRON IMPACT BROADENING OF MULTIPLY CHARGED ION LINES, 2^{emme} Colloque sur l' influence des processus collisionnels sur le profil des raies spectrales, Orleans (1981), P9 (1-4).
21. M. S. Dimitrijević, N. Feautrier, S. Sahal-Bréchot: QUANTUM AND SEMICLASSICAL STARK WIDTH CALCULATIONS FOR THE Li I RESONANCE LINE, 2^{emme} Colloque sur l' influence des processus collisionnels sur le profil des raies spectrales, Orleans (1981), P8 (1-4).
22. M. S. Dimitrijević, P. Grujić: CLASSICAL INVESTIGATIONS OF $e^+ + H \Rightarrow H^+ + e^- + e^+$ REACTION NEAR THE THRESHOLD, 5th General Conference of the EPS, Istambul (1981), 122-123.
23. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF THE He I RESONANCE LINES, XI Symp. Phys. Ioniz. Gases, Dubrovnik (1982), 273-276.
24. M. S. Dimitrijević, N. Feautrier, S. Sahal-Bréchot: INFLUENCE OF DIFFERENT KINDS OF COLLISIONS ON THE STARK BROADENING OF THE Li I RESONANCE LINE, XI Symp. Phys. Ioniz. Gases, Dubrovnik (1982), 277-280.
25. M. Dimitrijević, M. Cornille, N. Feautrier, S. Sahal-Bréchot: RESONANT SCATTERING (AUTOIONIZATION) CONTRIBUTIONS TO STARK BROADENING OF ION LINES, XI Symp. Phys. Ioniz. Gases, Dubrovnik (1982), 281-283.
26. M. Dimitrijević, M. Cornille, J. Dubau, N. Feutrier, S. Sahal: DIAGNOSTIC SPECTROSCOPIQUE DES PLASMAS DENSES: CONTRIBUTION DES RESONANCES D' AUTOIONISATION A L' ELARGISSEMENT STARK DES RAIES EMISES PAR DES IONS, Collisions et rayonnement, Orleans (1983), P27 (1-4).
27. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: L' ELARGISSEMENT STARK DES RAIES DE L' HELIUM NEUTRE, Collisions et rayonnement, Orleans (1983), P26 (1-4).
28. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ELARGISSEMENT DES RAIES SPECTRALES PAR COLLISIONS AVEC LES ELECTRONS ET LES PROTONS: FORMULE ASYMPTOTIQUE DE LA LARGEUR LORSQUE LE NOMBRE PRINCIPAL AUGMENTE, Collisions et rayonnement, Orleans (1983), P25 (1-5).
29. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: SEMICLASSICAL CALCULATION OF HeI STARK BROADENING PARAMETERS, XVI Int. Conf. Phen. Ioniz. Gases, Dusseldorf (1983), 630-631.
30. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: APPROXIMATIVE ELECTRON-AND PROTON-IMPACT LINE WIDTHS WITHIN A SPECTRAL SERIES, XVI Int. Conf. Phen. Ioniz. Gases, Dusseldorf (1983), 628-629.
31. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF HeI LINES OF ASTROPHYSICAL INTEREST: REGULARITIES WITHIN SPECTRAL SERIES AND INFLUENCE OF DEBYE SHIELDING, VII Int. Conf. Spectr. Line Shapes, Aussois (1984), A 10 (1-2).

32. V. Ištvan, M. S. Dimitrijević, V. Kršljanin: COLLISION BROADENING AND SOLAR LIMB EFFECT: Na I $3p^2P^o$ - ns^2S LINES, VII Int. Conf. on Spectral Line Shapes, Aussois (1984), P.F4 (1-2).
33. M. S. Dimitrijević: ENERGY DISTRIBUTION IN THE NEAR-TRESHOLD POSITRON IMPACT IONIZATION OF ATOMS, XII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Šibenik (1984), 109-111.
34. M. S. Dimitrijević, P. Grujić: AN OLD TWO-ELECTRON - SYSTEM REVISED, XII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Šibenik (1984), 112-115.
35. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević: DETERMINATION FOR THE CROSS SECTION FOR ELASTIC SCATTERING OF THE ELECTRONS ON CUT OFF COULOMB POTENTIAL IN QUASI CLASSICAL METHOD, XII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Šibenik (1984), 416-419.
36. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, M. M. Popović: DETERMINATION OF ELECTRICAL CONDUCTIVITY OF PLASMA BY THE USE OF CLASSICAL TRANSPORT CROSS SECTIONS CALCULATED ON THE BASIS OF THE CUT OFF COULOMB POTENTIAL MODEL, XII Symp. Phys.Iouniz.Gases, Šibenik (1984), 420-423.
37. M. S. Dimitrijević: THE TRAJECTORY EFFECT AND BROADENING OF NEUTRAL ATOM LINES, XII Symp. Phys.Iouniz.Gases, Šibenik (1984), 465-468.
38. M. Dimitrijević, N. Konjević: ЕЛЕКТРОННОЕ УШИРЕНИЕ СПЕКТРАЛЬНЫХ ЛИНИЙ ИОНИЗИРОВАННЫХ АТОМОВ, Фотопроцесы возбуждения и йонизации, Ленинград (1984), 41-45.
39. M. Dimitrijević, N. Konjević: О ШТАРКОВСКОМ УШИРЕНИИ ЛИНИЙ НЕЙТРАЛЬНЫХ АТОМОВ РУБИДИЯ, КАДМИЯ И ЦИНКА, Фотопроцесы возбуждения и йонизации, Ленинград (1984), 47-49.
40. M. S. Dimitrijević, V. Kršljanin: SEMIEMPIRICAL STARK SHIFTS OF ION LINES, XVII Int. Conf. Phen. Ioniz. Gases, Budapest (1985), 975-977.
41. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF Na I LINES: REGULARITIES WITHIN A SPECTRAL SERIES, XVII Int. Conf. Phen. Ioniz. Gases, Budapest (1985), 978-980.
42. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: A SIMPLE FORMULA FOR ESTIMATING STARK BROADENING PARAMETERS OF NEUTRAL ATOM LINES, Collisions et rayonnement, Orleans (1985), P 21 (1-4).
43. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: L' ELLARGISSEMENT STARK DES RAIES DU POTASSIUM NEUTRE, Collisions et rayonnement, Orleans (1985), P 22 (1-4).
44. M. S. Dimitrijević, Truong-Bach: SUR L' INEGALITE DES LARGEURS STARK A L' INTERIEUR D' UN MULTIPLET OU SUPERMULTIPLET DE L' ARGON, Collision et Rayonnement, Orleans (1985), P 23 (1-4).
45. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, M. M. Popović: DETERMINATION OF ELECTRICAL CONDUCTIVITY OF PLASMA ON THE BASIS OF THE CUT-OFF COULOMB POTENTIAL MODEL, XVII Int. Conf. Phen. Ioniz. Gases, Budapest (1985), 357-359.

46. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF KI: REGULARITIES WITHIN SPECTRAL SERIES, VIII ICSLS, Williamsburg (1986), A10 (1-2).
47. M. S. Dimitrijević, N. Konjević, V. Kršljanin: MODIFIED SEMIEMPIRICAL ESTIMATES OF ION LINES STARK BROADENING: I THEORY, VIII ICSLS, Williamsburg (1986), A 11 (1-2).
48. M. S. Dimitrijević, N. Konjević, V. Kršljanin: MODIFIED SEMIEMPIRICAL ESTIMATES OF ION LINES STARK BROADENING: II APPLICATION, VIII ICSLS, Williamsburg (1986), A 12 (1-2).
49. A. Kubičela, I. Vince, M. S. Dimitrijević, R. Dummler: DIFFERENTIAL FeI LIMB EFFECT AROUND λ = 630.2 nm, VIII ICSLS, Williamsburg (1986), DA 1 (1-2).
50. I. Vince, M. S. Dimitrijević: SOLAR SPECTRAL LINE ASSYMMETRIES AND PRESSURE BROADENING, VIII ICSLS, Williamsburg (1986), DA 2 (1-2).
51. I. Vince, M. S. Dimitrijević: INFLUENCE OF SPECTRAL LINES PRESSURE SHIFT ON THE CONVECTIVE LAYER DIAGNOSTIC, XIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Šibenik (1986), 325-327.
52. M. S. Dimitrijević, V. Kršljanin: MODIFIED SEMIEMPIRICAL ESTIMATES OF ION LINES STARK SHIFTS: SPECTRA OF HOT DA WHITE DWARFS, XIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Šibenik (1986), 321-324.
53. M. S. Dimitrijević, M. C. Artru: STARK BROADENING OF Ga II AND Ga III SPECTRAL LINES, XIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Šibenik (1986), 317-320.
54. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: ION LINE STARK BROADENING IN STELLAR PLASMAS, XIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Šibenik (1986), 313-316.
55. M. S. Dimitrijević, N. Feautrier, S. Sahal-Bréchot: RESONANCE STRUCTURES IN ELECTRON SCATTERING CROSS SECTIONS AND STARK BROADENING, XIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Šibenik (1986), 303-305.
56. B. Grabowski, M. S. Dimitrijević: TRAJECTORY EFFECTS ON THE PHASE SHIFT IN THE IMPACT APROXIMATION, XIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Šibenik (1986), 299-302.
57. M. S. Dimitrijević, A. A. Mihajlov, M. Popović: ON THE ELECTRON-IMPACT BROADENING FOR THE RESONANCE LINES OF THE ALKALIS, VIII European Sectional Conf. Atomic Molec. Phys. Ioniz. Gases, Greifsfald (1986), 89-90.
58. M. S. Dimitrijević, V. Kršljanin: AN APROXIMATE METHOD FOR ELECTRON IMPACT SHIFT CALCULATION, in Radiative excitation and ionization processes, Inst. of Physics of the University, Zagreb (1987), 22-25.
59. M. S. Dimitrijević, G. Peach: REGULARITIES IN LINE WIDTHS DUE TO NEUTRAL NONRESONANT COLLISIONS, in Radiative excitation and ionization processes, Institute of Physics of the University, Zagreb (1987), 19-21.

60. M. S. Dimitrijević S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF HIGHLY EXCITED C IV LINES, in Radiative excitation and ionization processes (Proc. of lectures given at seminar held in Zagreb) Inst. of Phys. Univ. Zagreb (1987), 76-79.
61. I. Vince, M. S. Dimitrijević: INFLUENCE OF NON RESONANT COLLISIONS WITH NEUTRAL ATOMS ON THE NaI LINES IN THE SOLAR SPECTRUM, in Radiative excitation and ionization processes Inst. of Phys. Univ., Zagreb (1987), 84-86.
62. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF Si IV LINES: REGULARITIES WITHIN SPECTRAL SERIES, IX Int. Conf. Spectr. Line Shapes, Torun (1988), A12. (1-3).
63. M. S. Dimitrijević, G. Peach: LINE WIDTH REGULARITIES AND SYSTEMATIC TRENDS DUE TO COLLISIONS WITH NEUTRAL PERTURBERS, IX Int. Conf.Spectr.Line Shapes, Torun (1988), D9. (1-3).
64. M. S. Dimitrijević, M. M. Popović: STARK BROADENING OF NOBLE GAS IONS AS A FUNCTION OF THE IONIZATION POTENTIAL, XIV Symp. Phys. Ioniz. Gases, Sarajevo (1988), 289-292.
65. M. S. Dimitrijević, G. Peach: LINE WIDTHS DUE TO NEUTRAL NONRESONANT COLLISIONS WITHIN A HOMOLOGUE SEQUENCE: AN INVESTIGATIONS OF THE VAN DER WAALS FORMULA, XIV Symp. Phys. Ioniz. Gases, Sarajevo (1988), 321-324.
66. M. S. Dimitrijević, A. A. Mihajlov, B. Grabowski: THE INFLUENCE OF DEBYE SHIELDING ON THE STARK WIDTHS AND SHIFTS OF ION LINES IN THE ADIABATIC LIMIT, XIV Symp. Phys. Ioniz. Gases, Sarajevo (1988), 329-332.
67. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: COMPARISON BETWEEN CALCULATED AND MEASURED STARK WIDTHS OF C IV LINES, XIV Symp. Phys. Ioniz. Gases, Sarajevo (1988), 333-336.
68. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, D. Djordjević, M. M. Popović: ABSORPTION OF ELECTRO-MAGNETIC RADIATION DURING COLLISIONS BETWEEN LITHIUM ATOMS AND IONS IN LOW TEMPERATURE PLASMA, IX Int. Conf. on Gas Discharges, Venezia (1988), 587-588.
69. M. S. Dimitrijević, Z. Djurić, A. A. Mihajlov: ELECTRON-IMPACT BROADENING OF Cu IV LINES FROM AN ELECTRODYNAMIC MACROPARTICLES ACCELERATOR ARC PLASMA, Int. Conf. on Phys. of Multiply Charged Ions, Grenoble (1988), 2.16, (1-2).
70. V. Kršljanin, M. S. Dimitrijević: MODIFIED SEMIEMPIRICAL STARK SHIFT EXAMINATION: Ar II STARK LINE SHIFTS, XIX Int. Conf. Phen. Ioniz. Gases, Beograd (1989), 330-331.
71. V. Kršljanin, M. S. Dimitrijević: MODIFIED SEMIEMPIRICAL STARK SHIFT EXAMINATION: II. ALCALI-LIKE SINGLY CHARGED ION LINES STARK SHIFTS, XIX Int. Conf. Phen. Ioniz. Gases, Beograd (1989), 332-333.
72. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE SEMICLASSICAL STARK WIDTHS OF C IV LINES, XIX Int. Conf. Phen. Ioniz. Gases, Beograd

(1989), 334-335.

73. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF Si IV LINES: INFLUENCE OF DIFFERENT COLLISIONAL PROCESSES, XIX Int. Conf. Phen. Ioniz. Gases, Beograd (1989), 336-337.
74. M. S. Dimitrijević, M. M. Popović: STARK BROADENING DATA ALONG A HOMOLOGOUS SEQUENCE OF EARTH ALKALI-METAL ION LINES, XIX Int. Conf. Phen. Ioniz. Gases, Beograd (1989), 338-339.
75. M. S. Dimitrijević, V.Vujnović: STARK BROADENING OF Cu I LINES - NEW CALCULATION AND A REVIEW OF OLD RESULTS, XIX Int. Conf. Phen. Ioniz. Gases, Beograd (1989), 340-341.
76. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING PARAMETERS FOR Li-LIKE IONS, Collisions et Rayonnement, Orleans (1989), 2 str. bez numeracije
77. M. S. Dimitrijević, O. Atanacković-Vukmanović: PLASMA SCREENING EFFECTS ON STARK BROADENING OF ION LINES AT THE ADIABATIC LIMIT, Collision et Rayonnement, Orleans (1989), 2 str. bez numeracije
78. Milan S. Dimitrijević, Sylvie Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF Li (I) LINES: REGULARITIES WITHIN A SPECTRAL SERIES, 22 European Group for Atomic Spectroscopy Conference, Upsala (1990), 478-480.
79. Lj. M. Ignjatović, A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević: ELECTRON ELASTIC SCATTERING ON THE CUT-OFF COULOMB AND DEBYE POTENTIAL, XV Symp. Phys. Ioniz. Gases, Dubrovnik (1990), 37-38.
80. Milan S. Dimitrijević, Vladimir Kršljanin: ON THE USE OF THE MODIFIED SEMIEMPIRICAL APPROACH: THE CASE OF CLOSE PERTURBING LEVELS, XV Symp. Phys. Ioniz. Gases, Dubrovnik (1990), 201-202.
81. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ASYMPTOTIC BEHAVIOUR OF THE STARK BROADENING A AND a FUNCTIONS FOR ATTRACTIVE HYPERBOLIC PATHS, XV Symp. Phys. Ioniz. Gases, Dubrovnik (1990), 211-212.
82. M. S. Dimitrijević, V. Vujnović: ON THE STARK BROADENING OF Cu I LINES - THE INFLUENCE OF THE OSCILLATOR STRENGTH VALUES, XV Symp. Phys. Ioniz. Gases, Dubrovnik (1990), 241-242.
83. M. S. Dimitrijević, A. A. Mihajlov: INFLUENCE OF ION-ATOM COLLISIONS ON THE STELLAR CONTINUUM ABSORPTION SPECTRA, XV Symp. Phys. Ioniz. Gases, Dubrovnik (1990), 368-369.
84. M. S. Dimitrijević, G. Peach: AN EXAMINATION OF REGULARITIES IN NEUTRAL ATOM BROADENING, 10th Int. Conf. Spectral Line Shapes, Austin (1990), 57-58.
85. M. S. Dimitrijević, N. Ben-Nessib: SIMPLE CONVERGENT FORMULAE FOR ESTIMATING STARK WIDTHS OF NEUTRAL ATOM LINES, 10th Int. Conf. Spectral Line Shapes, Austin (1990), 161-162.
86. S. Djurović, N. Konjević, M. S. Dimitrijević: PLASMA BROADENING OF BrI AND II LINES FROM ($^1D_2$) np LEVELS, 10th Int. Conf. Spectral Line Shapes, Austin (1990), 26-27.

87. Milan S. Dimitrijević, Sylvie Sahal-Bréchot: PROFILES OF NEUTRAL LITHIUM LINES: BROADENING BY CHARGED PARTICLES, 12th European Regional Astronomy Meeting of IAU, Davos (1990), III 6. (1-2).
88. V. Kršljanin and M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING OF C IV 1549 A LINES AND CARBON ABUNDANCE IN HOT DA WHITE DWARFS in Evolution of stars: The photospheric abundance connection, eds. G. Michaud, A. Tutukov, M. Bergevin, Université de Montreal (1991), 143-144.
89. Milan S. Dimitrijević: ON THE APPROXIMATE METHODS FOR STARK BROADENING CALCULATIONS in Evolution of stars: The photospheric abundance connection, eds. G. Michaud, A. Tutukov, M. Bergevin, Université de Montreal (1991), 5-6.
90. M. S. Dimitrijević and S. Sahal-Bréchot: THE INVESTIGATION OF SYSTEMATIC TRENDS IN SPECTRAL SERIES: O VI LINES, I DIAM, (Dynamique des Ions, Atomes et Molécules), Bourges (1991), 84, (1-2).
91. M. S. Dimitrijević and G.Peach: THE SEARCH FOR A SIMPLE FORMULA FOR NEUTRAL ATOM BROADENING, I DIAM, (Dynamique des Ions, Atomes et Molécules), Bourges (1991), 85, (1-2).
92. A. A. Mihajlov and M. S. Dimitrijević: INFLUENCE OF ION-ATOM COLLISIONS ON THE ABSORPTION OF RADIATION IN HELIUM PLASMA, I DIAM, (Dynamique des Ions, Atomes et Molécules), Bourges (1991), 106, (1-2).
93. J. Purić, M. Ćuk, M. S. Dimitrijević and A. Lesage: SIMPLE ESTIMATES OF STARK BROADENING PARAMETERS ON THE BASIS OF REGULARITIES AND SYSTEMATIC TRENDS ALONG THE PERIODIC TABLE, XX Int. Conf. Phen. Ioniz. Gases, Pisa, (1991), 1451-1452.
94. B. Grabowski, A. Czainski, J. Halenka and M. S. Dimitrijević: BROADENING OF SPECTRAL LINES DUE TO ATOMIC COLLISIONS AT PRESENCE OF THE BACK REACTION, XX Int. Conf. Phen. Ioniz. Gases, Pisa (1991), 1420-1421.
95. M. S. Dimitrijević and S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING WITHIN A SPECTRAL SERIES, XX Int. Conf. Phen. Ioniz. Gases, Pisa (1991), 1408-1409.
96. M. S. Dimitrijević and S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF O VI LINES, XX Int. Conf. Phen. Ioniz. Gases, Pisa (1991), 1406-1407.
97. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF SINGLY IONIZED CALCIUM LINES, 11 Int. Conf. Spectral Line Shapes, Carry le Rouet (1992), A 37. (1-2)
98. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF C IV LINES OF LARGE PRINCIPAL QUANTUM NUMBER: REGULARITIES WITHIN SPECTRAL SERIES, 11 Int. Conf. Spectral Line Shapes, Carry le Rouet (1992), A 38 (1-2)
99. M. S. Dimitrijević, N. Ben Nessib, Z. Ben Lakhdar: SIMPLE CONVERGENT FORMULA FOR ESTIMATING STARK WIDTHS AND SHIFTS FOR NEUTRAL AND IONIC LINES, 11 Int. Conf. Spectral Line Shapes, Carry

le Rouet (1992), A 36. (1-2)
100. M. S. Dimitrijević, K. N. Todorović: AN INVESTIGATION OF THE SIMPLE FORMULAE FOR STARK WIDTH AND SHIFT CALCULATION OF NEUTRAL ATOM LINES, Proc. 1st Gen. Conf. Balkan Physical Union, ed. K. M. Paraskevopoulos, Hellenic Physical Society, Thessaloniki (1992), Bul. 1, 158-160.
101. M. S. Dimitrijević, Z. Djurić, A. A. Mihajlov, M. M. Popović: STARK BROADENING OF Al III LINES IN THE ARC OF ELECTRODYNAMIC MACROPARTICLE ACCELERATOR, Proc. X Int. Conf. on Gas Discharges and their applications, Swansea (1992), ed. W.T.Williams, Univ.College of Swansea, Swansea 1992, 726-727.
102. M. S. Dimitrijević S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF Be II SPECTRAL LINES: COMPARISON OF DIFFERENT THEORETICAL CALCULATIONS, XVI Symp. Phys. Ioniz. Gases, Beograd (1993), 181-184.
103. M. S. Dimitrijević S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF SINGLY IONIZED CALCIUM SPECTRAL LINES, XVI Symp. Phys. Ioniz. Gases, Beograd (1993), 185-188.
104. M. S. Dimitrijević S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF FOURTHLY CHARGED NITROGEN SPECTRAL LINES, XVI Symp. Phys. Ioniz. Gases, Beograd (1993), 189-192.
105. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, Lj. M. Ignjatović: ION-ATOM RADIATIVE COLLISIONS AND CONTINUOUS OPTICAL SPECTRA IN HELIUM REACH DB WHITE DWARF ATMOSPHERE, XVI Symp. Phys. Ioniz. Gases, Beograd (1993), 365-368.
106. L. Č. Popović, I. Vince, M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING OF Zn II AND Cd II LINES WITHIN THE MODIFIED SEMIEMPIRICAL APPROACH, II DIAM (Dynamique des Ions, des Atomes et des Molécules), Bourges (1993), 255-256.
107. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF Al III LINES, II DIAM (Dynamique des Ions, des Atomes et des Molécules), Bourges (1993), 153-154.
108. M. S. Dimitrijević, I. Vince: SPECTRAL LINE WIDTH AND SHIFT INVESTIGATION FOR SOLAR PLASMA DIAGNOSTIC, 2. Workshop ueber den Geochemischen Nachweis der Sonnen Neutrinos mit Hilfe des ^{205}Tl-Lorex Projektes, Salzburg (1993), 10-11
109. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: ON STARK BROADENING OF HEAVY ION LINES IN SPECTRA OF CP STARS: Sb II LINES, in Chemically peculiar and magnetic stars (eds. J. Zverko, J. Žižnovsky) Astronomical Institute, Slovak Academy of Sciences, Tatranska Lomnica (1994), 146-148.
110. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, Lj. M. Ignjatović: THE INFLUENCE OF ION-ATOM RADIATIVE COLLISIONS TO THE OPACITY IN HELIUM RICH DB WHITE DWARFS, in Chemically peculiar and magnetic stars (eds.J. Zverko, J. Žižnovsky) Astronomical Institute, Slovak Academy of Sciences, Tatranska Lomnica (1994), 149-154.

111. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: INFLUENCE OF THE OSCILLATOR STRENGTHS ON THE STARK BROADENING OF Rb I LINES, XII Int. Conf. on Spectral Line Shapes, Toronto (1994), PB-5 (1-2).
112. N. Konjević, B. Blagojević, M. V. Popović, M. S. Dimitrijević: TEMPERATURE DEPENDENCE OF THE TRIPLY IONIZED OXYGEN STARK WIDTHS, XII Int. Conf. on Spectral Line Shapes, Toronto (1994), PA-2 (1-2).
113. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF NEUTRAL RUBIDIUM SPECTRAL LINES, XVII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Beograd (1994), 187-190.
114. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF Al XI AND Si XII SPECTRAL LINES, XVII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Beograd (1994), 205-207.
115. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, Lj. M. Ignjatović: ION ATOM COLLISIONS AND ELECTRON RECOMBINATION IN ASTROPHYSICAL HYDROGEN PLASMA, XVII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Beograd (1994), 346-349.
116. L. Popović, M. S. Dimitrijević, I. Vince: STARK BROADENING OF HEAVY ION SPECTRAL LINES IN SPECTRA OF CP STARS, Proc. of the 25th Workshop and Meeting of the Working Group on CP stars, eds. I. Janković, I. J. Vince, ELTE Gothard Astrophysical Observatory, Szombathely (1994), 129-132.
117. M. S. Dimitrijević: ON THE IONIZED IRON LINES STARK BROADENING IN PLASMAS, 17th Symp. on Plasma Physics and Technology, Prague 1995, Proceedings (1995), 302-304.
118. M. Blagojević, M.V. Popović, N. Konjević, M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING OF THE FV $3s^2S$ - $3p^2P^o$ AND $3p^2P$ - $3d^2D^o$ TRANSITIONS, Proc. of the First Hungarian-Yugoslav Astronomical Conference, Baja, eds. I. Vince, M. S. Dimitrijević, L. Balazs, Publ. Obs. Astron. Belgrade **49**, (1995), 89-92.
119. M. Blagojević, M. V. Popović, N. Konjević, M. S. Dimitrijević: STARK SHIFTS OF N III AND O IV LINES, Proc. of the First Hungarian-Yugoslav Astronomical Conference, Baja, eds. I. Vince, M. S. Dimitrijević, L. Balazs, Publ. Obs. Astron. Belgrade **49**, (1995), 93-96.
120. M. S. Dimitrijević: ON THE IONIZED IRON LINES STARK BROADENING IN STELLAR SPECTRA, Proc. of the First Hungarian-Yugoslav Astronomical Conference, Baja, eds. I. Vince, M. S. Dimitrijević, L. Balazs, Publ. Obs. Astron. Belgrade, **49**, (1995), 131-134.
121. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF O V LINES, Proc. of the First Hungarian-Yugoslav Astronomical Conference, Baja, eds. I. Vince, M. S. Dimitrijević, L. Balazs, Publ. Obs. Astron. Belgrade **49**, (1995) 135-138.
122. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF LITHIUM ION LINES IN ASTROPHYSICAL AND LABORATORY PLASMAS, Proc. of the First Hungarian-Yugoslav Astronomical Conference, Baja, eds. I. Vince, M. S. Dimitrijević, L. Balazs, Publ. Obs. Astron. Belgrade **49**,

(1995), 139-142.
123. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, Lj. M. Ignjatović, Z. Djurić: THE IMPORTANCE OF RADIATIVE $He^+(1s) + He(1s^2)$ PROCESSES FOR THE DB WHITE DWARF ATMOSPHERE EM-CONTINUOUS SPECTRA, Proc. of the First Hungarian-Yugoslav Astronomical Conference, Baja, eds. I. Vince, M. S. Dimitrijević, L. Balazs, Publ. Obs. Astron. Belgrade **49**, (1995), 171-174.
124. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING OF Kr II SPECTRAL LINES, Proc. I Belarussian - Yugoslavian Symposium on Physics and Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasma, PDP I'96, Minsk, eds. V.S. Burakov, M. S. Dimitrijević, Publ. Obs. Astron. Belgrade **53**, (1996) 139-141.
125. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ELECTRON - IMPACT BROADENING OF NEUTRAL STRONTIUM LINES IN STELLAR AND LABORATORY PLASMAS, Proc. I Belarussian - Yugoslavian Symposium on Physics and Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasma, PDP I'96, Minsk, eds. V. S. Burakov, M. S. Dimitrijević, Publ. Obs. Astron. Belgrade **53**, (1996) 97-100.
126. B. Blagojević, M. V. Popović, N. Konjević, M. S. Dimitrijević: 1996, PLASMA BROADENING OF SPECTRAL LINES ALONG ISOELECTRONIC SEQUENCES OF LITHIUM AND BORON, Proc. I Belarussian - Yugoslavian Symposium on Physics and Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasma, PDP I'96, Minsk, eds. V. S. Burakov, M. S. Dimitrijević, Publ. Obs. Astron. Belgrade **53**, (1996) 67-70.
127. B. Blagojević, M. V. Popović, N. Konjević, M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING OF SPECTRAL LINES ALONG THE ISOELECTRONIC SEQUENCE OF LITHIUM AND BERYLLIUM, XVIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Kotor (1996), 259-262.
128. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF P IV SPECTRAL LINES, XVIII Symp. Phys. Ioniz. Gases (Kotor), 1996, 275-278.
129. M. S. Dimitrijević, G. G. Il'in, E. V. Sarandaev, M. Kh. Salakhov: THE ESTIMATION OF STARK BROADENING PARAMETERS FOR THE SPECTRAL LINES OF NEUTRAL COPPER ATOMS, XVIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Kotor (1996), 283-285.
130. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF Ba II SPECTRAL LINES, XVIII Symp. Phys. Ioniz. Gases (Kotor), 1996, 548-551.
131. A. A. Mihajlov, Lj. M. Ignjatović, M. M. Vasiljević, M. S. Dimitrijević: PROCESSES OF H - H^+ - e AND H^+_2 - e RECOMBINATION IN THE LOW - TEMPERATURE LAYERS OF SUN ATMOSPHERE, XVIII Symp. Phys. Ioniz. Gases Kotor (1996), 528-531.
132. B. Blagojević, M.V. Popović, N. Konjević, M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING OF SPECTRAL LINES ALONG THE ISOELECTRONIC SEQUENCE OF BORON, 5th Int. Coll. on Atomic Spectra and Oscillator

Strengths for Astrophysical and Laboratory Plasmas, Meudon 1995, Poster Papers, eds. W.-U. L. Tchang - Brilet, J.-F. Wyrat, C. J. Zeippen, Observatoire de Paris, Meudon, (1995), 132-133.
133. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović: STARK BROADENING PARAMETERS FOR STELLAR PLASMA RESEARCH: Bi III LINES, International Conference on Variable Star Research, Brno (1997), 7-8.
134. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF Sc X LINES, Proc. 4th Yugoslav - Romanian Astronomical Meeting, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, Publ. Obs. Astron. Belgrade **60**, (1998), 19 - 21.
135. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF Mg XI LINES, Proc. 4th Yugoslav - Romanian Astronomical Meeting, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, Publ. Obs. Astron. Belgrade **60**, (1998), 22 - 25.
136. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF Na X LINES, Proc. 4th Yugoslav - Romanian Astronomical Meeting, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, Publ. Obs. Astron. Belgrade **60**, (1998), 26 - 29.
137. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: THE ELECTRON-IMPACT WIDTHS FOR 4s - 4p TRANSITIONS OF Sr III LINES, Proc. 4th Yugoslav - Romanian Astronomical Meeting, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, Publ. Obs. Astron. Belgrade **60**, (1998), 71 - 73.
138. D. Tankosić, L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: THE ELECTRON-IMPACT BROADENING PARAMETERS FOR Ti II LINES, Proc. 4th Yugoslav - Romanian Astronomical Meeting, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, Publ. Obs. Astron. Belgrade **60**, (1998), 83 - 86.
139. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: A PROGRAM FOR ELECTRON-IMPACT BROADENING PARAMETER CALCULATIONS OF IONIZED RARE-EARTH ELEMENT LINES, Proc. 26th Meeting and Workshop of the European Working Group on CP Stars, eds. P. North, A. Schnell, J. Žižnovsky, Contrib. Astron. Obs. Skalnate Pleso **27**, (1998), 353-355.
140. Milan S. Dimitrijević, Dragana Tankosić: STARK BROADENING PARAMETER REGULARITIES AND INTERPOLATION AND CRITICAL EVALUATION OF DATA FOR CP STAR ATMOSPHERES RESEARCH: STARK LINE SHIFTS, Proc. 26th Meeting and Workshop of the European Working Group on CP Stars, eds. P. North, A. Schnell, J. Žižnovsky, Contrib. Astron. Obs. Skalnate Pleso **27**, (1998), 335-337.
141. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović: STARK BROADENING PARAMETERS FOR STELLAR PLASMA RESEARCH: Bi III SPECTRAL LINES, Proc. 29th Conf. on Variable Star Research eds. J. Dušek, M. Zejda, Nicholas Copernicus Observatory and Planetarium Brno (1998), 56-57.
142. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF K VIII LINES, Proc. II Yugoslav - Belarussian Symposium on Physics & Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasmas, Zlatibor 1998, eds. M. S. Dimitrijević, V. S. Burakov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **61**, (1998), 78-80.
143. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF Tl III AND Pb IV LINES, Proc. II Yugoslav - Belarussian Symposium on

Physics & Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasmas, Zlatibor 1998, eds. M. S. Dimitrijević, V. S. Burakov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **61**, (1998), 81-83.
144. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF Ti XI LINES, Proc. II Yugoslav - Belarussian Symposium on Physics & Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasmas, Zlatibor 1998, eds. M. S. Dimitrijević, V. S. Burakov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **61**, (1998), 84-86.
145. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF F VI AND Cl VII LINES, Proc. II Yugoslav - Belarussian Symposium on Physics & Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasmas, Zlatibor 1998, eds. M. S. Dimitrijević, V. S. Burakov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **61**, (1998), 87-90.
146. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF Sc XI LINES, Proc. II Yugoslav - Belarussian Symposium on Physics & Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasmas, Zlatibor 1998, eds. M. S. Dimitrijević, V. S. Burakov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **61**, (1998), 91-94.
147. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: ELECTRON-IMPACT BROADENING PARAMETERS FOR ASTROPHYSICALLY IMPORTANT Eu II LINES, Proc. II Yugoslav - Belarussian Symposium on Physics & Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasmas, Zlatibor 1998, eds. M. S. Dimitrijević, V. S. Burakov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **61**, (1998), 135-138.
148. L. Č. Popović, D. Tankosić, M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING MECHANISM IN ATMOSPHERES OF A, DA AND DB TYPE STARS, Proc. II Yugoslav - Belarussian Symposium on Physics & Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasmas, Zlatibor 1998, eds. M. S. Dimitrijević, V. S. Burakov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **61**, (1998), 143-146.
149. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF Ti XII LINES, 19th SPIG Zlatibor 1998, Contributed papers & Abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. N. Konjević, M. Ćuk, I. R. Videnović, Faculty of Physics, University of Belgrade, Belgrade (1998), 685-688.
150. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF K IX LINES, 19th SPIG Zlatibor 1998, Contributed papers & Abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. N. Konjević, M. Ćuk, I. R. Videnović, Faculty of Physics, University of Belgrade, Belgrade (1998), 689-692.
151. L. Č. Popović, D. Tankosić, E. Bon, M. S. Dimitrijević: THE ELECTRON-IMPACT BROADENING PARAMETERS FOR 6s-6p Au II LINES, 19th SPIG Zlatibor 1998, Contributed papers & Abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. N. Konjević, M. Ćuk, I. R. Videnović, Faculty of Physics, University of Belgrade, Belgrade, 1998, 681-683.
152. B. Blagojević, M. V. Popović, N. Konjević, M. S. Dimitrijević: PLASMA BROADENING OF ANALOGOUS SPECTRAL LINES OF B II - C III AND N II - O III, 19th SPIG Zlatibor 1998, Contributed papers & Abstracts

of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. N. Konjević, M. Ćuk, I. R. Videnović, Faculty of Physics, University of Belgrade, Belgrade (1998), 353-356.
153. A. A. Mihajlov, Lj. M. Ignjatović, M. S. Dimitrijević: ROLE OF CHEMI-IONIZATION AND CHEMI-RECOMBINATION PROCESSES IN PLASMA OF SOLAR ATMOSPHERE, Труды Конференции "Новый цикл активности Солнца", Пулково, 24-29 юня 1998 г., ГАО Пулково (1999), 129-123.
154. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF Kr VIII LINES, Proc. XII Nat. Conf. Yug. Astron. and Int. Workshop on the Development of Astronomical Databases, eds. L. Č. Popović, M. Dačić, Publ. Astron. Obs. Belgrade **65**, (1999), 51-53.
155. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF NEUTRAL ZINC SPECTRAL LINES, Proc. XII Nat. Conf. Yug. Astron. and Int. Workshop on the Development of Astronomical Databases, eds. L. Č. Popović, M. Dačić, Publ. Astron. Obs. Belgrade **65**, (1999), 55-58.
156. Milan S. Dimitrijević: SERBIAN ASTRONOMERS IN SCIENCE CITATION INDEX IN 1946-1998 PERIOD, Proc. XII Nat. Conf. Yug. Astron. and Int. Workshop on the Development of Astronomical Databases, eds. L. Č. Popović, M. Dačić, Publ. Astron. Obs. Belgrade **65**, (1999), 161-164.
157. V. Trajkovska, M. S. Dimitrijević: ACTIVITY AND BIBLIOGRAPHY OF MILAN NEDELJKOVIĆ, Proc. XII Nat. Conf. Yug. Astron. and Int. Workshop on the Development of Astronomical Databases, eds. L. Č. Po-pović, M. Dačić, Publ. Astron. Obs. Belgrade **65**, (1999), 197-200.
158. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević, N. Milovanović, N. Trajković: BELDATA-THE ASTRONOMICAL DATABASE OF ASTRONOMICAL OBSERVATORY: PRESENT STATUS AND FUTURE, Proc. XII Nat. Conf. Yug. Astron. and Int. Workshop on the Development of Astronomical Databases, eds. L. Č. Popović, M. Dačić, Publ. Astron. Obs. Belgrade **65**, (1999), 225-226.
159. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, Lj. M. Ignjatović, M. M. Vasiljević: CHEMI-IONIZATION AND CHEMI-RECOMBINATION RATE COEFFICIENTS FOR STELLAR ATMOSPHERES CONDITIONS, Proceedings Supplement of Balkan Physics Letters **5,** Part 1, (1997), 92-95.
160. Милан С. Димитријевић: МИЛУТИН МИЛАНКОВИЋ И АСТРОНОМИЈА, Proceedings of the second Serbian-Bulgarian Astronomical Meeting, June 23-26, 2000, Zaječar, Serbia, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, M. Tsvetkov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **67** (2000), 39-49.
161. V. Milosavljević, M. S. Dimitrijević, S. Djeniže, L. Č. Popović: STARK SHIFT OF SEVERAL Kr II LINES, Proceedings of the second Serbian-Bulgarian Astronomical Meeting, June 23-26, 2000, Zaječar, Serbia, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, M. Tsvetkov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **67**, (2000), 99-103.
162. V. Milosavljević, M. S. Dimitrijević, S. Djeniže: STARK WIDTHS IN THE Ne IV SPECTRUM, 20th Summer School and International Symposium on the

Physics of Ionized Gases, 20th SPIG, September 4-8, 2000, Zlatibor, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. Z. Lj. Petrović, M. M. Kuraica, N. Bibić, G. Malović, Institute of Physics, Faculty of Physics, University of Belgrade, Institute of Nuclear Sciences "Vinča", Belgrade, Yugoslavia (2000), 277-280.

163. S. Simić, N. Milovanović, M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović: THE ELECTRON-IMPACT EFFECT IN HOT STELLAR ATMOSPHERES: Nd II LINES, 20th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 20th SPIG, September 4-8, 2000, Zlatibor, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. Z. Lj. Petrović, M. M. Kuraica, N. Bibić, G. Ma-lović, Institute of Physics, Faculty of Physics, University of Belgrade, Institute of Nuclear Sciences "Vinča", Belgrade, Yugoslavia (2000), 489-492.
164. N. Milovanović, M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović: CREATION OF DATABASE FOR STARK BROADENING PARAMETERS AT BELGRADE ASTRONOMICAL OBSERVATORY, Proc. 3rd Belarussian-Yugoslav Symposium on Physics and Diagnostics of Laboratory and Astrophysical Plasma (PDP-III'2000), Minsk, September 17-21, 2000, eds. V. S. Burakov, M. S. Dimitrijević, Publ. Astron. Obs. Belgrade **68**, (2000), 117-118.
165. V. Milosavljević, M. S. Dimitrijević, S. Djeniže, L. Č. Popović: THE Kr II SPECTRAL LINES STARK WIDTHS, Proc. 3rd Belarussian-Yugoslav Symposium on Physics and Diagnostics of Laboratory and Astrophysical Plasma (PDP-III'2000), Minsk, September 17-21, 2000, eds. V. S. Burakov, M. S. Dimitrijević, Publ. Astron. Obs. Belgrade **68**, (2000), 119-123.
166. Nenad Milovanović, Luka Č. Popović, Milan S. Dimitrijević: BELDATA - THE DATABASE OF BELGRADE ASTRONOMICAL OBSERVATORY, Atomic and Molecular Data For Astrophysics, Proceedings of a colloquium held in Moscow, Russia, 5-6 June 2000, eds. A. F. Kholtygin, V. I. Ochkur, Saint Petersburg (2000), 79-80.
167. M. S. Dimitrijević, L. Csillag: ON THE STARK BROADENING OF THE 537.8 nm AND 441.6 nm Cd II LINES, 21th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 21th SPIG, August 26-30, 2002, Sokobanja, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. M. K. Radović, M. S. Jovanović, Department of Physics, Faculty of Sciences and Mathematics, University of Niš, Niš, Yugoslavia (2002), 322-326.
168. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Brechot, M. Dačić, Z. Cvetković: ON THE STARK BROADENING OF Be III SPECTRAL LINES, 21th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 21th SPIG, August 26-30, 2002, Sokobanja, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. M. K. Radović, M. S. Jovanović, Department of Physics, Faculty of Sciences and Mathematics, University of Niš, Niš, Yugoslavia (2002), 327-329.

169. M. S. Dimitrijević, S. Djeniže, A. Srećković: STARK WIDTHS IN THE Si III SPECTRUM, 21th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 21th SPIG, August 26-30, 2002, Sokobanja, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. M. K. Radović, M. S. Jovanović, Department of Physics, Faculty of Sciences and Mathematics, University of Niš, Niš, Yugoslavia (2002), 338-340.
170. V. Milosavljević, S. Djeniže, M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING PARAMETERS OF THE 763.51 nm Ar I SPECTRAL LINE, 21th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 21th SPIG, August 26-30, 2002, Sokobanja, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. M. K. Radović, M. S. Jovanović, Department of Physics, Faculty of Sciences and Mathematics, University of Niš, Niš, Yugoslavia (2002), 348-350.
171. M. S. Dimitrijević, T. Ryabchikova, L. Č. Popović, D. Shulyak, V. Tsymbal: STARK BROADENING EFFECT ON Si I 6155 LINE IN STELLAR ATMOSPHERES, 21th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 21th SPIG, August 26-30, 2002, Sokobanja, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. M. K. Radović, M. S. Jovanović, Department of Physics, Faculty of Sciences and Mathematics, University of Niš, Niš, Yugoslavia (2002), 566-569.
172. Milan S. Dimitrijević: ATANASIJE STOJKOVICH AND VYACHESLAV Zh. ZHARDECKY, SERBIAN ASTRONOMER IN UKRAINE AND UKRAINIAN IN SERBIA, Extension and Connection of Reference Frames Using Ground Based CCD Technique, ed. G. I. Pinigin, Ministry of Education and Science of Ukraine, Nikolaev Astronomical Observatory, Nikolaev (2001), 320-323.
173. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, L. Ignjatović: INFLUENCE OF CHEMI-IONIZATION AND CHEMI-RECOMBINATION PROCESSES ON THE PLASMA KINETICS IN THE SOLAR ATMOSPHERE, Proceedings of the Regional meeting on Solar physics: Solar researches in the South-Eastern European countries: Present and perspectives, 24-28 April 2001, Bucharest, Romania, Observations Solaires (2002), 156-159.
174. M. S. Dimitrijević, S. Djeniže, A. Srećković, S. Bukvić: STARK SHIFT IN THE Si IV SPECTRUM, Proc. 3rd Bulgarian-Serbian Astronomical Meeting, May 13-15, 2002, Gjolechitsa, Bulgaria, eds. G. Ivanov, M. S. Dimitrijević, P. Jovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **73**, (2002), 109-112.
175. M. S. Dimitrijević, V. Milosavljević, S. Djeniže: STARK SHIFT IN THE Ne II SPECTRUM, Proc. 3rd Bulgarian-Serbian Astronomical Meeting, May 13-15, 2002, Gjolechitsa, Bulgaria, eds. G. Ivanov, M. S. Dimitrijević, P. Jovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **73**, (2002), 113-119.
176. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, T. Ryabchikova: Si 6142 AND 6155 A LINES IN STELLAR ATMOSPHERES: STARK BROADENING EFFECT, Proc. 3rd Bulgarian-Serbian Astronomical Meeting, May 13-15, 2002, Gjolechitsa,

Bulgaria, eds. G. Ivanov, M. S. Dimitrijević, P. Jovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **73**, (2002),121-124.

177. M. S. Dimitrijević, Z. Simić, N. Milovanović, L. Č. Popović: STARK BROADENING OF Cd III LINES, Proc. 3rd Bulgarian-Serbian Astronomical Meeting, May 13-15, 2002, Gjolechitsa, Bulgaria, eds. G. Ivanov, M. S. Dimitrijević, P. Jovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **73**, (2002), 125-129.
178. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević, M. Dačić, A. Kubičela: THE PROBLEM OF THE Fe II TEMPLATE IN AGNs, Proc. 3rd Bulgarian-Serbian Astronomical Meeting, May 13-15, 2002, Gjolechitsa, Bulgaria, eds. G. Ivanov, M. S. Dimitrijević, P. Jovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **73**, (2002), 207-210.

И. ПРЕДАВАЊА ПО ПОЗИВУ НА НАЦИОНАЛНИМ КОНФЕРЕНЦИЈАМА ШТАМПАНА У ЦЕЛИНИ

1. M. Dimitrijević: ASTROPHYSICAL SIGNIFICANCE OF SPECTRAL LINE SHAPES INVESTIGATION, Publ. Obs. Astron. de Belgrade, **33**, (1985), 11-14.
2. М. С. Димитријевић: АСТРОНОМИЈА И ФИЗИКА У СРБИЈИ У XVIII И ПРВОЈ ПОЛОВИНИ XIX ВЕКА, Зборник радова научног скупа ПРИРОДНЕ И МАТЕМАТИЧКЕ НАУКЕ У СРБА У 18. И У ПРВОЈ ПОЛОВИНИ 19. ВЕКА, Нови Сад 26-27 јуни 1995, Српска академија наука и уметности, огранак у Новом Саду, Универзитет у Новом Саду, Матица српска, Нови Сад (1995), 25-31.
3. Милан. С. Димитријевић: 110 ГОДИНА АСТРОНОМСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ, у Развој астрономије код Срба, Development of Astronomy among Serbs, eds. M. S. Dimitrijević, J. Milogradov-Turin, L. Č. Popović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **56**, (1997), 9-20.
4. Милан. С. Димитријевић: РАЗВОЈ АСТРОНОМИЈЕ КОД СРБА ОД ПОЧЕТКА XVIII ВЕКА ДО ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА, у Развој астрономије код Срба, Development of Astronomy among Serbs, eds. M. S. Dimitrijević, J. Milogradov-Turin, L. Č. Popović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **56**, (1997), 21-30.
5. Милан. С. Димитријевић: ЂОРЂЕ СТАНОЈЕВИЋ ПРВИ СРПСКИ АСТРОФИЗИЧАР, у Развој астрономије код Срба, Development of Astronomy among Serbs, eds. M. S. Dimitrijević, J. Milogradov-Turin, L. Č. Popović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **56**, (1997), 119-123.
6. Милан С. Димитријевић: АСТРОНОМИЈА, у Вредновање научног рада, уредник М. Р. Сарић, Српска академија наука и уметности, Београд (1997), 61-66.
7. Milan S. Dimitrijević: INFLUENCE OF COLLISIONS WITH CHARGED PARTICLES ON ASTROPHYSICAL SPECTRA, Seminar on Current Issues of Astronomical and Planetary Environmental Concern, Thessaloniki 1998, ed. N. K. Spyrou, Thessaloniki (1999), 63-78.

8. Милан С. Димитријевић: КОСМОЛОГИЈА НА РАЗМЕЂИ МИЛЕНИЈУМА, Зборник предавања са Републичког семинара о настави физике, Врњачка Бања 28-30.3.2000, Друштво физичара Србије, (2000), 18-25.
9. М. С. Димитријевић: АСТРОНОМИЈА У СРБА 1850-1918, Зборник радова научног скупа "Природне и математичке науке у Срба 1850 - 1918", Нови Сад, 30 - 31. октобар 2000, САНУ - Огранак у Новом Саду, Универзитет у Новом Саду, Матица српска, Нови Сад 2001, 59-69.
10. Dimitrijević, M. S., Popović, L. Č.: DEVELOPMENT AND APPLICATION OF DATABASES, Applied physics in Serbia-APS, Contributed papers and invited lectures abstracts, eds S. Koički, N. Konjević, Z. Lj. Petrović, Dj. Bek-Uzarov, Scientific Meetings, **XCVIII**, Dept. of Math. Phys. and Geosciences Book 2/1, Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade (2002), 37-38.

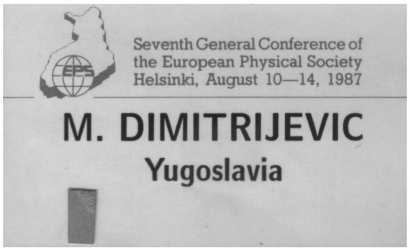

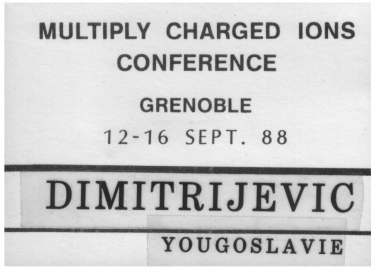

Ј. НАУЧНИ РАДОВИ У ЗБОРНИЦИМА НАЦИОНАЛНИХ КОНФЕРЕНЦИЈА ШТАМПАНИ У ЦЕЛИНИ

1. M. Dimitrijević, N. Konjević: UTICAJ OBLIKA LASERSKOG IMPULSA NA STEPEN INTERAKCIJE LASERSKOG ZRAČENJA SA MATERIJOM, 21. simpozij ETAN u pomorstvu, Zadar (1979). Zbornik radova, 199-204.
2. M. S. Dimitrijević: STARK WIDTHS OF MULTIPLY IONIZED ATOMS OF ASTROPHYSICAL INTEREST, Proc. of III Nat. Conf. of Yug. Astronomers 1977, Publ. de l Observatoire Astronomique de Belgrade **26**, (1979), 138-143.
3. I. Lakićević, J. Purić, M. Dimitrijević: SOME REGULARITES OF STARK WIDTHS OF ALKALI-METAL AND SINGLY IONIZED EARTH ALKALI-METAL RESONANT SPECTRAL LINES, Proc. of III Nat. Conf. of Yug. astronomers 1977, Publ. de l Observatoire Astronomique de Belgrade **26**, (1979), 144-149.
4. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: UTICAJ OBLIKA SPEKTRALNE LINIJE NA INTERAKCIJU ZRAČENJA SA PLAZMOM, 22 ETAN u pomorstvu, Zadar (1980), Vol. 2, 365-370.
5. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: UTICAJ PREDIMPULSA NA OŠTEĆENJE PROZRAČNE METE LASERSKIM ZRAČENJEM, 22 ETAN u pomorstvu, Zadar (1980), Vol. 2, 371-376.
6. T. Sotirović, M. S. Dimitrijević: PROBLEM ANALIZE I SINTEZE TRAKASTIH VODOVA, 23 ETAN u pomorstvu, Zadar (1981), 272-278.
7. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: O PROCENI OPTIČKE PROZRAČNOSTI PLAZME KOJA NASTAJE PRILIKOM OBRADE METALA SNAŽNIM LASERSKIM ZRAČENJEM, 23 ETAN u pomorstvu, Zadar (1981), 323-329.
8. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: UTICAJ OBLIKA LASERSKOG IMPULSA NA PROFIL PLAZME ISPRED METALNIH META, 23 ETAN u pomorstvu, Zadar (1981), 330-334.
9. B. Lončarević, S. Jovićević, M. S. Dimitrijević, N. Konjević: APSORPCIJA LASERSKOG ZRAČENJA NA METALNOJ METI U PRISUSTVU PROBOJA ISPRED METE, 23 ETAN u pomorstvu, Zadar (1981), 335-340.
10. S. Jovićević, B. Lončarević, V. Knežević, S. Manola, M. S. Dimitrijević, N. Konjević: SPEKTROSKOPSKO PROUČAVANJE LASERSKI PROIZVEDENE PLAZME, 23 ETAN u pomorstvu, Zadar (1981), 348-353.
11. S. Jovićević, M. S. Dimitrijević, N. Konjević: UTICAJ TALASNE DUŽINE LASERA NA APSORPCIJU ZRAČENJA NA METALU U PRISUSTVU PLAZME, 24 ETAN u pomorstvu, Zadar (1982), 374-382.
12. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: ULOGA PREDIMPULSA KOD PRAGA ZA OŠTEĆENJE METALNE METE LASERSKIM ZRAČENJEM, 24 ETAN u pomorstvu, Zadar (1982), 367-373.
13. M. S. Dimitrijević: APSORPCIJA LASERSKOG ZRAČENJA NA METALIMA U PRISUSTVU PLAZME ISPRED METE, 25 ETAN u pomorstvu, Zadar (1983), 522-529.

14. M. S. Dimitrijević, A. A. Mihajlov: ISTRAŽIVANJE OBLIKA KALIJUMOVIH LINIJA U PRAŽNJENJIMA SREDNJEG I VISOKOG PRITISKA, 25 ETAN u pomorstvu, Zadar (1983), 530-536.
15. M. S. Dimitrijević, A. Tomić: RADOVAN DANIĆ - POPULARIZATOR ASTRONOMIJE: I ŠTAMPANI RADOVI, VII Nac. konf. jug. astr. Beograd 1984, Publ. Astr. društva Rudjer Bošković No 4, Beograd (1985), 41-45.
16. A.Tomić, M. S. Dimitrijević: RADOVAN DANIĆ-POPULARIZATOR ASTRONOMIJE: II PREDAVANJA I KURSEVI, VII Nac.konf.jug.astr. Beograd 1984, Publ.Astr.društva Rudjer Bošković No 4, Beograd (1985), 47-49.
17. I. Vince M. S. Dimitrijević: INFLUENCE OF DIFFERENT LINE BROADENING MECHANISMS ON THE LIMB-EFFECT WITHIN Na I ($4s^2S$ – $4p^2P^o$) SERIES, Publ. Obs. Astron. Belgrade **33**, (1985), 15-18.
18. Y. Vitel, M. Skowronek, M. S. Dimitrijević, M. M. Popović: ELECTRON-IMPACT BROADENING ALONG HOMOLOGOUS SEQUENCES OF NOBLE GASES, II Workshop: Astrophysics in Yugoslavia, Beograd (1987), 15-16.
19. I. Vince, M. S. Dimitrijević: ON THE C IV LINE PROFILES IN THE WHITE DWARFS, II Workshop: Astrophysics in Yugoslavia, Beograd (1987), 5-6.
20. T. Lanz, M. S. Dimitrijević, M. C. Artru: INFLUENCE OF STARK BROADENING ON EQUIVALENT WIDTHS OF Si II VISIBLE LINES IN STELLAR ATMOSPHERES, II Workshop: Astrophysics in Yugoslavia, Beograd (1987), 33-34.
21. O. Atanacković-Vukmanović, M. S. Dimitrijević, E. Simonneau: KARAKTERISTIKE PRENOSA ZRAČENJA U PRAŽNJENJIMA VISOKOG PRITISKA KOJA SE KORISTE U SVETLOSNIM IZVORIMA, 29 ETAN u pomorstvu, Zadar (1987), 282-284.
22. N. Ben Nessib, Z. Ben Lakhdar, M. S. Dimitrijević: THEORIE CONVERGENTE SIMPLIFIEE: APPLICATION A L'ELARGISSEMENT STARK DE L'HELIUM NEUTRE, III Coll. Nat. de Rechèrche en Physique, 1-3 Nov. 1990, Bizerte, Société Tunisiènne de Physique, (1990), B6-B9.
23. И. Винце, А. Кубичела, М. С. Димитријевић: ЈЕДНА ПОЛАРИМЕТРИЈСКА МЕТОДА МЕРЕЊА РЕЛАТИВНЕ ЗАМУЂЕНОСТИ ЗЕМЉИНЕ АТМОСФЕРЕ, II Симпозијум "Хемија и заштита животне средине", Врњачка Бања (1993), 47-48.
24. V. Kršljanin, M. S. Dimitrijević: STARK SHIFTS OF C IV LINES IN THE SPECTRUM OF PG 1159-035, X Nac. konf. astron. Jugoslavije, Beograd, Publ. Obs. Astron.Belgrade **44**, (1993), 45-48.
25. Milan S. Dimitrijević: STARK BROADENING OF Hg II LINES IN STELLAR ATMOSPHERES, X Nac.Konf.Astron.Jugoslavije, Beograd, Publ. Obs. Astron. Belgrade **44**, (1993), 49-52.
26. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević, I. Vince: SPECTRUM OF CP STARS: STARK WIDTH OF HEAVY ION LINES, X Nac. konf. astron. Jugoslavije, Beograd, Publ. Obs. Astron. Belgrade **44**, (1993), 55-58.
27. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETERS FOR Be II SPECTRAL LINES, X Nac. konf. astron. Jugoslavije, Beograd,

Publ. Obs. Astron. Belgrade **44**, (1993), 59-63.
28. Milan S. Dimitrijević: STARK WIDTHS OF FOUR- AND FIVE-TIMES CHARGED ION LINES FOR ASTROPHYSICISTS, X Nac. konf. astron. Jugoslavije, Beograd, Publ. Obs. Astron. Belgrade **44**, (1993), 65-67.
29. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF S VI LINES, X Nac. konf. astron. Jugoslavije, Beograd Publ. Obs. Astron. Belgrade **44**, (1993), 69-71.
30. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, Lj. M. Ignjatović: ION-ATOM RADIATIVE COLLISIONS AND THE OPACITY OF THE SOLAR ATMOSPHERE, X Nac. konf. astron. Jugoslavije, Belgrade, Publ. Obs. Astron. Belgrade **44**, (1993), 73-79.
31. Милан С. Димитријевић, Благота Жарковић: ТЕСЛИНО НАУЧНО НАСЛЕЂЕ, Саветовање ИНОСТ 94, Заштита индустријске својине, трансфер и нове технологије у српским земљама, Бања Лука (1994), 1-12.
32. B. Blagojević, M. V. Popović, N. Konjević, M. S. Dimitrijević: ON THE STARK BROADENING AND SHIFT OF TRIPLY IONIZED OXYGEN LINES, Proc. of the first Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Publ. Obs. Astron. Belgrade **50**, (1995), 31-34.
33. M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING OF IONIZED NICKEL LINES, Proc. of the first Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Publ. Obs. Astron. Belgrade **50**, (1995), 43-45.
34. M. S. Dimitrijević, S. Djeniže, A. Srećković, M. Platiša: STARK BROADENING OF S III AND S IV SPECTRAL LINES, Proc. of the first Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Publ. Obs. Astron. Belgrade **50**, (1995), 47-50.
35. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF P V LINES, Proc. of the first Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Publ. Obs. Astron. Belgrade **50**, (1995), 51-54.
36. M. S. Dimitrijević, N. K. Todorović: THE ANALYSIS OF THE SIMPLIFIED FORMULA FOR THE STARK BROADENING OF NEUTRAL ATOM LINES, Proc. of the first Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Publ. Obs. Astron. Belgrade **50**, (1995), 55-60.
37. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING OF DOUBLE IONIZED ATOMS: As III AND Se III, Proc. of the first Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Publ. Obs. Astron. Belgrade **50**, (1995), 105-106.
38. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF Se I SPECTRAL LINES, Proc. XI Nat. Conf. Yug. Astron., eds. M. Vukićević- - Karabin, Z. Knežević, Publ. Astron. Obs. Belgrade **54**, (1996), 31-34.
39. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, Lj. M. Ignjatović, M. M. Vasiljević: CHEMI-IONIZATION AND CHEMI-RECOMBINATION PROCESSES IN SOLAR AND STELLAR ATMOSPHERES, Proc. XI Nat. Conf. Yug. Astron., eds. M. Vukićević - Karabin, Z. Knežević, Publ. Astron. Obs. Belgrade **54**, (1996), 35-38.
40. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: STARK WIDTHS OF Mg III LINES, Proc. XI Nat. Conf. Yug. Astron., eds. M. Vukićević - Karabin, Z. Knežević, Publ. Astron. Obs. Belgrade **54**, (1996), 39-41.

41. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF Ba I SPECTRAL LINES, Proc. XI Nat. Conf. Yug. Astron., eds. M. Vukićević - Karabin, Z. Knežević, Publ. Astron. Obs. Belgrade **54**, (1996), 63-66.
42. M. S. Dimitrijević: SERBIAN ASTRONOMERS IN SCIENCE CITATION INDEX IN 1961-1995 PERIOD, Proc. XI Nat. Conf. Yug. Astron., eds. M. Vukićević - Karabin, Z. Knežević, Publ. Astron. Obs. Belgrade **54**, (1996), 217-220.
43. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ELECTRON-IMPACT BROADENING OF Mg II LINES FOR SOLAR AND STELLAR ATMOSPHERES INVESTIGATIONS, Proc. 2nd Hellenic Astronomical Conf., eds. M. E. Contadakis, J. D. Hadjidemetriou, L. N. Mavridis, J. H. Seiradakis, Hellenic Astronomical Society, Thessaloniki (1996), 73-74.
44. M. S. Dimitrijević, Z. Djurić, Lj. M. Ignjatović, A. A. Mihajlov: THE He - He^+ - He RECOMBINATION AND He - He^*(n) IONIZATION IN STELLAR ATMOSPHERES, Proc. 2nd Hellenic Astronomical Conf., eds. M. E. Contadakis, J. D. Hadjidemetriou, L. N. Mavridis, J. H. Seiradakis, Hellenic Astronomical Society, Thessaloniki (1996), 200-204.
45. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF C V LINES IN STELLAR ATMOSPHERES, Proc. 2nd Hellenic Astronomical Conf., eds. M. E. Contadakis, J. D. Hadjidemetriou, L. N. Mavridis, J. H. Seiradakis, Hellenic Astronomical Society, Thessaloniki (1996), 205-207.
46. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING OF Ge III AND Ge IV LINES, Proc. 2nd Hellenic Astronomical Conf., eds. M. E. Contadakis, J. D. Hadjidemetriou, L. N. Mavridis, J. H. Seiradakis, Hellenic Astronomical Society, Thessaloniki (1996), 208-211.
47. Milan S. Dimitrijević, Sylvie Sahal-Bréchot: BROADENING DUE TO COLLISIONS WITH CHARGED PARTICLES OF V V AND V XIII SPECTRAL LINES, Proc. II Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Bela Crkva, eds. L. Č. Popović, M. Ćuk, Publ. Astron. Obs. Belgrade **57,** (1997), 15-18.
48. Milan S. Dimitrijević, Sylvie Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF Si XIII LINES, Proc. II Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Bela Crkva, eds. L. Č. Popović, M. Ćuk, Publ. Astron. Obs. Belgrade **57,** (1997), 19-22.
49. Milan S. Dimitrijević, Sylvie Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF Y III SPECTRAL LINES, Proc. II Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Bela Crkva, eds. L. Č. Popović, M. Ćuk, Publ. Astron. Obs. Belgrade **57,** (1997), 23-26.
50. Milan S. Dimitrijević, Sylvie Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF Ca X LINES, Proc. II Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Bela Crkva, eds. L. Č. Popović, M. Ćuk, Publ. Astron. Obs. Belgrade **57,** (1997), 27-30.
51. Milan S. Dimitrijević, Dragana Tankosić: ON THE VARIATION OF STARK LINE SHIFTS WITHIN A SUPERMULTIPLET, Proc. II Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Bela Crkva, eds. L. Č. Popović, M. Ćuk, Publ. Astron. Obs. Belgrade **57,** (1997), 31-34.
52. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: ELECTRON IMPACT BROADENING PARAMETERS FOR IONIZED RARE-EARTHS: La II AND La III, Proc. II

Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Bela Crkva, eds. L. Č. Popović, M. Ćuk, Publ. Astron. Obs. Belgrade **57,** (1997), 91-93.

53. Лука Ч. Поповић, Милан С. Димитријевић, Аљоша Јовановић: БАЗА АСТРОНОМСКИХ ПОДАТАКА АСТРОНОМСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ У БЕОГРАДУ, Информационе технологије; Садашњост и будућност, уредници Н. Д. Јауковић, С. С. Станковић, С. Р. Турајлић, Зборник радова са III научно – стручног скупа ИНФОРМАЦИОНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ – садашњост и будућност, Жабљак, 28.02. - 8.03.1998, 427-428.
54. Милан Димитријевић, Томислав Петровић: ЂОРЂЕ СТАНОЈЕВИЋ, ФИЗИЧАР, АСТРОФИЗИЧАР И ИНЖЕЊЕР, Зборник предавања са републичког семинара о настави физике, Друштво физичара Србије, Београд (1999), 16-20.
55. Лука Ч. Поповић, Милан С. Димитријевић, Ненад Д. Миловановић: МИЛУТИН МИЛАНКОВИЋ - ДИРЕКТОР АСТРОНОМСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ, Симпозијум "Миланковић – јуче, данас, сутра", Београд, 25. и 26. новембар 1999, Рударско – геолошки факултет, Београд (1999), 43-51.
56. Веселка Трајковска, Милан С. Димитријевић: МИЛУТИН МИЛАНКОВИЋ У ИЗДАЊИМА АСТРОНОМСКОГ ДРУШТВА "РУЂЕР БОШКОВИЋ", Симпозијум "Миланковић – јуче, данас, сутра", Београд, 25. и 26. новембар 1999, Рударско – геолошки факултет, Београд (1999), 167-177.
57. Ненад Миловановић, Лука Ч. Поповић, Милан С. Димитријевић, Драгана Танкосић, Еди Бон: УТИЦАЈ СУДАРА ЕМИТЕРА СА ЕЛЕКТРОНИМА НА ОБЛИК СПЕКТРАЛНИХ ЛИНИЈА ИЗ ЗВЕЗДАНИХ АТМОСФЕРА, 10. Конгрес физичара Југославије, Врњачка Бања 27-29.3.2000, Зборник радова, књига II, Југословенско друштво физичара (2000), 675-678.
58. Милан С. Димитријевић: ИВАН АТАНАСИЈЕВИЋ - ПИОНИР СРПСКЕ РАДИОАСТРОНОМИЈЕ, 10. Конгрес физичара Југославије, Врњачка Бања 27-29.3.2000, Зборник радова, књига II, Југословенско друштво физичара (2000), 1041-1043.
59. Милан С. Димитријевић: ПЕДЕСЕТ ГОДИНА "ВАСИОНЕ", Развој Астрономије код Срба II, Development of astronomy among Serbs II, edited by M. S. Dimitrijević, Publ. Astron. Obs. Belgrade **72**, (2002), 33-44.
60. Милан С. Димитријевић: МИЛАН ПОПОВИЋ – ОД ЕКОНОМА АСТРОНОМСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ ДО ВЕЛИКАНА СРПСКОГ НАДРЕАЛИЗМА, Развој Астрономије код Срба II, Development of astronomy among Serbs II, edited by M. S. Dimitrijević, Publ. Astron. Obs. Belgrade **72**, (2002), 45-56.
61. Милан С. Димитријевић: О ДОПРИНОСУ АСТРОНОМА ЂОРЂА СТАНОЈЕВИЋА РАЗВОЈУ ТЕКСТИЛНЕ ИНДУСТРИЈЕ ЛЕСКОВЦА, Развој Астрономије код Срба II, Development of astronomy among Serbs II, edited by M. S. Dimitrijević, Publ. Astron. Obs. Belgrade **72**, (2002), 57-70.

62. S. Djeniže, V. Milosavljević, M. S. Dimitrijević: TRANSITION PROBABILITIES IN Kr III SPECTRUM, OF INTEREST FOR HIGH RESOLUTION STELLAR SPECTRA ANALYSIS, XIII Nat. Conf. Yug. Astronomers, Belgrade 17-20 Oct. 2002, Absrtracts, ed. R. Pavlović, (2002), 26.
63. N. Milovanović, M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, Z. Simić: IMPORTANCE OF COLLISIONS WITH CHARGED PARTICLES FOR STELLAR UV LINE SHAPES: Cd III, IV Serbian Conference on Spectral Line Shapes, Arandjelovac, Serbia, 10-15 October 2003, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **76**, (2003), 215-220.
63. P. Jovanović, L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: CORRELATION BETWEEN X-RAY CONTINUUM AND Fe K alpha LINE VARIATION DUE TO MICROLENSING, IV Serbian Conference on Spectral Line Shapes, Arandjelovac, Serbia, 10-15 October 2003, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **76**, (2003), 205-209.
64. M. S. Dimitrijević, M. Dačić, Z. Cvetković, Z. Simić: STARK BROADENING OF NEUTRAL GALLIUM SPECTRAL LINES IN ASTROPHYSICAL PLASMA, IV Serbian Conference on Spectral Line Shapes, Arandjelovac, Serbia, 10-15 October 2003, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **76**, (2003), 191-195.
65. M. S. Dimitrijević, P. Jovanović, Z. Simić: ON THE STARK BROADENING OF NEUTRAL GERMANIUM SPECTRAL LINES, IV Serbian Conference on Spectral Line Shapes, Arandjelovac, Serbia, 10-15 October 2003, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **76**, (2003), 185-189.
66. N. Ben Nessib, M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Brechot: ON THE STARK BROADENING OF THE FOUR TIMES IONIZED SILICON SPECTRAL LINES, IV Serbian Conference on Spectral Line Shapes, Arandjelovac, Serbia, 10-15 October 2003, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **76**, (2003), 167-170.
67. M. Dimitrijević, E. Theodossiou: CALENDAR OF THE GREEK ORTHODOX CHURCH, 5th Hellenic Astronomical Conference organized by the Hellenic Astronomical Society 20-22 September 2001, Fodele Crete, proceedings at http://astrophysics. Physics.uoc.gr/conf/proceedings.htm.
68. S. Djeniže, V. Milosavljević, M. S. Dimitrijević: TRANSITION PROBABILITIES IN Kr III SPECTRUM OF INTEREST FOR HIGH RESOLUTION STELLAR SPECTRA ANALYSIS, Proc. XIII National Conference of Yugoslav Astronomers, October 17-20, 2002, eds. J. Milogradov-Turin, G. M. Popović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **75**, (2003), 93-96.
69. M. S. Dimitrijević, V. Milosavljević, S. Djeniže: Kr II TRANSITION PROBABILITIES FOR ANALYSIS OF TRACE ELEMENT LINES IN HIGH RESOLUTION STELLAR SPECTRA, Proc. XIII National Conference of Yugoslav Astronomers, October 17-20, 2002, eds. J. Milogradov-Turin, G. M. Popović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **75**, (2003), 111-115.
70. M. S. Dimitrijević, P. Jovanović: STARK BROADENING OF NEUTRAL GERMANIUM SPECTRAL LINES IN ASTROPHYSICAL PLASMA,

Proc. XIII National Conference of Yugoslav Astronomers, October 17-20, 2002, eds. J. Milogradov-Turin, G. M. Popović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **75**, (2003), 117-120.

71. M. S. Dimitrijević, M. Dačić, Z. Cvetković, S. Sahal-Brechot. INFLUENCE OF STARK BROADENING WITHIN Be III SPECTRAL SERIES, Proc. XIII National Conference of Yugoslav Astronomers, October 17-20, 2002, eds. J. Milogradov-Turin, G. M. Popović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **75**, (2003), 121-124.
72. Z. Simić, M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović: STARK BROADENING OF F III LINES IN STELLAR PLASMA, Proc. XIII National Conference of Yugoslav Astronomers, October 17-20, 2002, eds. J. Milogradov-Turin, G. M. Popović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **75**, (2003), 125-128.
73. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, E. Bon, V. Bajčeta, P. Jovanović, N. Milovanović: DATABASE BelData: PRESENT STATE AND PLANS FOR FUTURE DEVELOPMENT, Proc. XIII National Conference of Yugoslav Astronomers, October 17-20, 2002, eds. J. Milogradov-Turin, G. M. Popović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **75**, (2003), 129-133.

К. ПРЕДАВАЊА ПО ПОЗИВУ НА МЕЂУНАРОДНИМ КОНФЕРЕНЦИЈАМА ШТАМПАНА У ИЗВОДУ

1. Milan Dimitrijević: STARK BROADENING AND ITS ASTROPHYSICAL APPLICATIONS, XI Int. School for Young Astronomers, Hvar (1980), 22.
2. M. S. Dimitrijević: CLASSICAL TRAJECTORY METHOD IN LINE SHAPES INVESTIGATIONS, I Int. Conf. on Classical Dynamics in Atomic and Molecular Physics (CDAMP), Brioni (1988), 21.
3. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević: COULOMB CUT-OFF POTENTIAL AND MODELING OF RADIATION AND COLLISION PROCESSES IN DENSE PLASMAS, I CDAMP, Brioni (1988), 25.
4. Milan S. Dimitrijević: SEMICLASSICAL AND APPROXIMATE METHODS FOR STARK-BROADENING INVESTIGATIONS OF ASTROPHYSICAL AND LABORATORY SPECTRA, XV Symp. Phys. Ioniz. Gases, Dubrovnik (1990), 322.
5. M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING DATA FOR STELLAR PLASMA RESEARCH, Int. conf. on chemmically peculiar and magnetic stars on and close to upper main sequence, Stara Lesna (1993), 1.
6. M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING DATA FOR PLASMA DIAGNOSTICS, 17th Symp. on Plasma Physics and Technology, Prague 1995, Programme and Abstracts, 15.
7. M. S. Dimitrijević: ASTRONOMY IN SERBIA, Proc. of the First Hungarian-Yugoslav Astronomical Conference, Baja, eds. I. Vince, M. S. Dimitrijević, L. Balazs, Publ. Obs. Astron. Belgrade **49**, (1995), 71-72.
8. M. S. Dimitrijević: THE INFLUENCE OF COLLISIONS WITH CHARGED PARTICLES ON STELLAR LINE SPECTRA, Proc. of the First Hungarian-

Yugoslav Astronomical Conference, Baja, eds. I. Vince, M. S. Dimi-trijević, L. Balazs, Publ. Obs. Astron. Belgrade **49,** (1995), 69-70.

9. M. С. Димитрийевич, Л. Я. Минько: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯАНИЕ ТЕОРИИ И ЭКСПЕРИМЕНТА ПО УШИРЕНИЮ СПЕКТРАЛЬНЫХ ЛИНИЙ ПРИМЕНИТЕЛЬНО К ДИАГНОСТИКЕ ЛАБОРАТОРНОЙ ПЛАЗМЫ, Proc. I Belarussian - Yugoslavian Symposium on Physics and Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasma, PDP I'96, Minsk, eds. V. S. Burakov, M. S. Dimitrijević, Publ. Obs. Astron. Belgrade **53**, (1996), 19.
10. M. S. Dimitrijević: HOW CRITICALLY SELECT THEORETICAL STARK BROADENING DATA NEEDED FOR THE INVESTIGATION OF AS-TROPHYSICAL, LABORATORY AND LASER PRODUCED PLAS-MAS, Proc. I Belarussian - Yugoslavian Symposium on Physics and Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasma, PDP I'96, Minsk, 1996, eds. V. S. Burakov, M. S. Dimitrijević, Publ. Obs. Astron. Belgrade **53**, (1996), 17-18.
11. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević: A - A^*(n) IONIZATION AND A - A^+ - e RECOMBINATION PROCESSES IN STELLAR ATMOSPHERES, Proc. XI Nat. Conf. Yug. Astron., eds. M. Vukićević - Karabin, Z. Knežević, Publ. Astron. Obs. Belgrade **54**, (1996), 27.
12. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević: PROCESSES INVOLVING ION ATOM COMPLEXES IN WEAKLY IONIZED LABORATORY AND ASTRO-PHYSICAL PLASMAS, XVIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Kotor (1996), 466.
13. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović: BELDATA - DATABASE OF BELGRADE ASTRONOMICAL OBSERVATORY, Joint European and National Astronomy Meeting JENAM-2000, 9th European and 5th Euro-Asian Astronomical Society Conference, Moscow, Russia, May 29 - June 3, 2000, Abstracts, European Astronomical Society, Euro-Asian Astronomical Society (2000), 176.

14 M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING DATA FOR ASTROPHYSICAL PLASMA INVESTIGATIONS, Joint European and National Astronomy Meeting JENAM-2000, 9th European and 5th Euro-Asian Astronomical Society Conference, Moscow, Russia, May 29 - June 3, 2000, Abstracts, European Astronomical Society, Euro-Asian Astronomical Society (2000), 206.

15. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, Lj. Ignjatović Z. Djurić: DIELECTRONIC CHEMI-IONIZATION AND CHEMI-RECOMBINATION ATOMIC PROCESSES IN STELLAR ATMOSPHERES, Joint European and National Astronomy Meeting JENAM-2000, 9th European and 5th Euro-Asian Astronomical Society Conference, Moscow, Russia, May 29 - June 3, 2000, Abstracts, European Astronomical Society, Euro-Asian Astronomical Society (2000), 207.
16. M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING IN ASTROPHYSICS, 20th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 20th SPIG, September 4-8, 2000, Zlatibor, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports,

eds. Z. Lj. Petrović, M. M. Kuraica, N. Bibić, G. Malović, Institute of Physics, Faculty of Physics, University of Belgrade, Institute of Nuclear Sciences "Vinča", Belgrade, Yugoslavia (2000), 471.

17. M. S. Dimitrijević: SOLAR PLASMA AND STARK BROADENING INVESTIGATIONS, Regional meeting on Solar physics: Solar researches in the South-Eastern European countries: Present and perspectives, Bucharest 24-28 April 2001, Programme and abstracts (2001), 13.
18. Dimitrijević, M. S.: SPECTRAL LINE SHAPES IN ASTROPHYSICS, Международное сотрудничество в области астрономии: состояние и перспективы, 25 мая - 2 юня 2002, Москва АстрО 2002, 22.
19. Milan S. Dimitrijević, Sylvie Sahal-Bréchot: POSZERZENIE STARKA LINII SPEKTRALNYCH - L'ELARGISSEMENT STARK DES RAIES SPECTRALES, Quatrième séminaire Franco-Polonais sur les plasmas thérmiques dans l'éspace et en laboratoire, Czwarte seminarium Polsko-Fracuskie: Plazma termiczna w przestrzeni kosmicznej i laboratorijum, Bourges 16-19 Juin 2003, 67.

Љ. ПРИЛОЗИ У ЗБОРНИЦИМА МЕЂУНАРОДНИХ КОНФЕРЕНЦИЈА ШТАМПАНИ У ИЗВОДУ

1. M. Platiša, M. Dimitrijević, M. Popović, N. Konjević: STARK BROADENING OF DOUBLY IONIZED CHLORINE LINES, 3rd Int. conf. on Spectral Line Shapes, London (1976), 75.
2. M. S. Dimitrijević and P. V. Grujić: INFLUENCE OF THE POLARIZATION POTENTIAL ON THE STARK BROADENING OF NEUTRAL LINES IN THE ADIABATIC LIMIT, European Sectional Conf. Atomic. Molec. Phys. Ioniz. Gases, Essen (1978), 96.
3. M. Dimitrijević, N. Konjević: MODIFIED SEMIEMPIRICAL FORMULA FOR THE ELECTRON-IMPACT WIDTH OF IONIZED ATOM LINES, V Int. Conf. on Spectral Line Shapes, Berlin (1980), Program and Abstracts 53-54.
4. N. Konjević, M. S. Dimitrijević: ON THE SYSTEMATIC TRENDS OF STARK BROADENING PARAMETERS OF ISOLATED ION LINES, V Int. Conf. on Spectral Line Shapes, Berlin (1980), Program and Abstracts 55-56.
5. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: STARK BROADENING OF NII, NIII and NIV LINES, V European Sectional Conf. Atomic Molec. Phys. Ioniz. Gases, Dubrovnik (1980), 88.
6. M. S. Dimitrijević, D. P. Grubor: STARK LINE WIDTHS OF SOME LITHIUM ISOELECTRONIC SEQUENCE IONS, V European Sectional Conf. Atomic Molec. Phys. Ioniz. Gases, Dubrovnik (1980), 89.
7. M. S. Dimitrijević: SEMICLASSICAL CALCULATIONS OF THE STARK WIDTHS OF CIII AND CIV, V European Sectional Conf. Atomic Molec. Phys. Ioniz. Gases, Dubrovnik (1980), 90.

8. P. K. Cibin, M. S. Dimitrijević: INFLUENCE OF ELECTRON COLLISIONS ON THE PROPAGATION OF GUIDED ELECTRON PLASMA WAVES ALONG THE CYLINDRICAL INTERFACE BETWEEN TWO PLASMAS, Int. Conf. on Plasma Physics, Göteborg (1982), 319.
9. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: ON THE STARK BROADENING OF HEAVY NON-HYDROGENIC NEUTRAL ATOM LINES IN PLASMAS, Int. Conf. on Plasma Physics, Göteborg (1982), 343.
10. M. S. Dimitrijević: ELECTRON IMPACT BROADENING DEPENDENCE ON THE IONIZATION POTENTIAL: $np^{k-1}(n+l)s$ - np^{k} RESONANCE TRANSITIONS, II European Conf. Atomic. Molec. Phys, Amsterdam (1985), 206.
11. M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING OF SPECTRAL LINES IN THE SPECTRUM OF Am 15 VULPECULAE, IAU Colloq. No 94, Physics of Formation of Fe II lines Outside LTE, ed. R. Viotti, Capri (1986), 47.
12. N. Simonović, P. Grujić, M. Dimitrijević: TRIATOM FRAGMENTATION NEAR THE BREAK UP THRESHOLD, Collision dynamics of clusters and long-lived states, Brioni (1986), 1 стр. без нумерације.
13. V. Kršljanin, M. S. Dimitrijević: MODIFIED SEMIEMPIRICAL APPROACH AS A SOURCE FOR STARK BROADENING DATA IN ASTROPHYSICS: Li-LIKE LINES IN STELLAR ATMOSPHERES, Coll. on Atomic Spectra and Oscillator Strengths for Astrophysics and Fusion Research, Toledo (1986), 4.
14. M. S. Dimitrijević, N. Feautrier, S. Sahal-Bréchot: O I LINES FORMATION IN STELLAR ENVELOPES, VII Gen. Conf. European Phys. Soc."Trends in Physics", Helsinki (1987), 165.
15. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF C IV LINES, VII Gen. Conf. European Phys. Soc."Trends in Physics", Helsinki (1987), 171.
16. M. S. Dimitrijević, P. Grujić, G. Peach. N. Simonović: NEAR-THRESHOLD CID PROCESSES: NUMERICAL STUDIES, I CDAMP, Brioni (1988), 48.
17. M. S. Dimitrijević, P. Grujić: THRESHOLD LAWS FOR THE FOURFOLD IONIZATION BY ELECTRONS, I CDAMP, Brioni (1988), 47.
18. Milan S. Dimitrijević: APPROXIMATE METHODS FOR LINE BROADENING CALCULATIONS, IAU Symposium 145, Evolution of stars: the photospheric abundance connection, Zlatni Pjasci (Družba) (1990), 16.
19. V. Kršljanin, M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING OF C IV 1549 A LINES AND CARBON ABUNDANCE IN HOT D1 WHITE DWARFS, IAU Symposium 145, Evolution of stars: the photospheric abundance connection, Zlatni Pjasci (Družba) (1990), 82.
20. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević: INFLUENCE OF H - H^- COLLISIONS ON THE CONTINUUM ABSORPTION SPECTRA OF COOL STARS, 12th European Regional Astronomy Meeting of IAU, Davos (1990), III 17. (A-2).
21. A. A. Mihajlov and M. S. Dimitrijević: ION-ATOM COMPLEXES AND THE ABSORPTION OF RADIATION IN STELLAR PLASMA, Kiel/CCP 7 Workshop on Atmospheres of Early Type Stars, Kiel (1991), P V.2.

22. A. A. Mihajlov and M. S. Dimitrijević: ION-ATOM COMPLEXES AND THE RECOMBINATION IN STELLAR PLASMA, Kiel/CCP 7 Workshop on Atmospheres in Early Type Stars, Kiel (1991), P V.3.
23. M. S. Dimitrijević and S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETERS FOR SPECTRAL LINES OF MULTICHARGED IONS IN STELLAR ATMOSPHERES: C IV, N V, O VI LINES AND REGULARITIES WITHIN AN ISOELECTRONIC SEQUENCE, Kiel/CCP 7 Workshop on Atmospheres in Early Type Stars, Kiel (1991), P V.4.
24. V. Kršljanin and M. S. Dimitrijević: ON STARK LINE SHIFTS IN SPECTRA OF VERY HOT STARS, Kiel/CCP 7 Workshop on Atmospheres in Early Type Stars, Kiel (1991), P V.5.
25. M. S. Dimitrijević and Lj. Škovrlj: ON THE INFLUENCE OF CURVILINEAR TRAJECTORIES ON STARK BROADENING OF HYDROGEN LINE WINGS, 1 Gen. Conf. of the Balkan Physical Union, Thessaloniki (1991), 2-15.
26. M. S. Dimitrijević and K. N. Todorović: AN INVESTIGATION OF THE SIMPLE FORMULAE FOR STARK WIDTH AND SHIFT CALCULATION OF NEUTRAL ATOM LINES, I Gen. Conf. of the Balkan Physical Union, Thessaloniki (1991), 3-04.
27. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETERS, IAU Coll 137, Inside the stars, Commun. Asteroseimsology **43**, (1992), 3/1.
28. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING PARAMETERS OF C IV LINES FOR STELLAR PLASMA RESEARCH, IAU Symp. 155, Planetary Nebulae, Abstract booklet (1992), II-30.
29. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević: RADIATIVE CHARGE EXCHANGE AND RADIATIVE ION-ATOM RECOMBINATION AS A SOURCE OF CONTINUAL E-M RADIATION FROM ASTROPHYSICAL PLASMA, IAU Symp. 155, Planetary Nebulae, Abstract Booklet, 1992, III-51.
30. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, A. M. Ermolaev: RADIATIVE ION-ATOM PROCESSES AS A SOURCE OF CONTINUAL EM-RADIATION FROM LOW TEMPERATURE HELIUM PLASMA, XVIII Int. Conf. Phys. Electronic and Atomic Collisions, Arhus (1993), 826.
31. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, Lj. M. Ignjatović: ION-ATOM RADIATIVE COLLISIONS IN THE SOLAR ATMOSPHERE, XVIII Int. Conf. Phys. Electronic and Atomic Collisions, Arhus (1993),825.
32. I. Vince, L. Popović, M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING OF HEAVY ION SPECTRAL LINES IN SPECTRA OF CP STARS, 25th Meeting and Workshop of the Working Group on CP stars, Szombathely (1993), без пагинације.
33. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: ON STARK BROADENING OF HEAVY ION LINES IN SPECTRA OF CP STARS: Sb II LINES, Int. conf. on chemmically peculiar and magnetic stars on and close to upper main sequence, Stara Lesna (1993), 5.

34. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević: THE INFLUENCE OF ION-ATOM RADIATIVE COLLISIONS TO THE OPACITY IN HELIUM RICH DB WHITE DWARFS, Int. conf. on chemmically peculiar and magnetic stars on and close to upper main sequence, Stara Lesna (1993), 3.
35. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević: ION-ATOM COLLISIONS AND ELECTRON RECOMBINATION IN ASTROPHYSICAL HYDROGEN PLASMA, IAU Coll. 138, Peculiar versus Normal Phenomena in A-type and Related Stars, Abstracts of invited and contributed papers, Trieste (1992), 1 page.
36. M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING OF Pt II LINES IN CHEMICALLY PECULIAR STARS, IAU Coll. 138, Peculiar versus Normal Phenomena in A-type and Related Stars, Abstracts of invited and contributed papers, Trieste (1992), 1 page.
37. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING PARAMETERS OF SINGLY IONIZED IODINE LINES, 25th E.G.A.S. Conference Abstracts, Caen 1993, Europhys. Conf. Abstracts **17 D**, P2-066(1-2).
38. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF Al I SPECTRAL LINES, 25th E.G.A.S. Conference Abstracts, Caen 1993, Europhys. Conf. Abstracts **17 D,** P2-067(1-2).
39. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF F VII SPECTRAL LINES, 25th E.G.A.S. Conference Abstracts, Caen 1993, Europhys. Conf. Abstracts **17 D,** P2-068(1-2).
40. M. S. Dimitrijević: ON THE STARK-BROADENING OF SOLAR AND STELLAR Pd I LINES, European Astronomical Society, 2nd General Meeting Extragalactic Astronomy and Observational Cosmology, Torun (1993), 23.
41. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, N. N. Ljepojević: EXCITED HELIUM ATOM STATES POPULATION DUE TO ELECTRON-ION-ATOM RECOMBINATION, European Astronomical Society, 2nd General Meeting Extragalactic Astronomy and Observational Cosmology, Torun (1993), 54.
42. Milan S. Dimitrijević: STARK WIDTHS OF ASTROPHYSICALLY IMPORTANT FOUR-AND FIVE-TIMES CHARGED ION LINES, IAU Symp. 162, Pulsation, Rotation and Mass Loss in Early Type Stars, Antibes, Juan les Pins, Abstracts (1993), 1 page without page number.
43. M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING OF STELLAR Pt II LINES, IAU Symp. 162, Pulsation, Rotation and Mass Loss in Early Type Stars, Antibes, Juan les Pins, Abstracts (1993), 1 page without page number.
44. A. A. Mihajlov, N. N. Ljepojević, M. S. Dimitrijević: RECOMBINATION OF ELECTRONS ON BINARY ION-ATOM SYSTEMS, ATMOP 3, Daresbury (1993), 1 page without page number.
45. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: STARK WIDTH OF Xe II SPECTRAL LINE, 26 EGAS Conference, Bellatera (Barcelona), Europhysics conference abstracts **18 D,** (1994), 93-94.
46. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF SPECTRAL LINES ALONG THE LITHIUM ISOELECTRONIC SE-

QUENCE: Ne VIII AND Na IX, 26 EGAS Conference, Bellatera (Barcelona), Europhysics conference abstracts **18 D**, (1994), 344-345.
47. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot. STARK BROADENING OF Ne VIII LINES, III DIAM (Colloque sur la Dynamique des Ions Atomes et Molecules), Albi (1994), P78.
48. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević. STARK BROADENING OF As II SPECTRAL LINES, III DIAM (Colloque sur la Dynamique des Ions Atomes et Molécules), Albi (1994), P120.
49. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF Be I SPECTRAL LINES, IX Gen. Conf. European Phys. Soc., Trends in Physics, Firenze (1993), 122.
50. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović: ON THE INFLUENCE OF RADIATOR COMPLEXITY TO STARK BROADENING, IX Gen. Conf. European Phys. Soc. Trends in Physics, Firenze (1993), 138.
51. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF F VII SPECTRAL LINES, IX Gen. Conf. European Phys. Soc., Trends in Physics, Firenze (1993), 150.
52. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, A. M. Ermolaev: RADIATIVE ION-ATOM COLLISIONS AS A SOURCE OF CONTINUAL EM-RADIATION FROM LOW TEMPERATURE HELIUM PLASMA, IX Gen. Conf. European Phys. Soc., Trends in Physics, Firenze (1993), 152.
53. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF Na IX SPECTRAL LINES, VII Int. Conf. on the Physics of Highly Charged Ions, Book of Abstracts, eds. F. Aumayr, H. P. Winter, Vienna (1994), We60.
54. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF Si XII SPECTRAL LINES, VII Int. Conf. on the Physics of Highly Charged Ions, Book of Abstracts, eds. F. Aumayr, H. P. Winter, Vienna (1994), We61.
55. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF Mg I LINES OF INTEREST FOR SOLAR AND LABORATORY PLASMAS, Workshop on Laboratory and Astronomical High Resolution Spectra, Brussels (1994), 72.
56. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF SOLAR Mg I LINES IN THE INFRARED SOLAR SPECTRUM, XXIInd General Assembly of the International Astronomical Union, Den Haag, Astronomy posters, Abstracts, ed. H. van Woerden (1994), 212.
57. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF Na IX SPECTRAL LINES, XXIInd General Assembly of the International Astronomical Union, Den Haag, Astronomy posters, Abstracts, ed. H. van Woerden (1994), 255.
58. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF Al XI SPECTRAL LINES, XXIInd General Assembly of the International Astronomical Union, Den Haag, Astronomy posters, Abstracts, ed. H. van Woerden (1994), 255.

59. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: THE MODIFIED SEMIEMPIRICAL APPROACH FOR COMPLEX ION LINES OF ASTROPHYSICAL INTEREST, XXIInd General Assembly of the International Astronomical Union, Den Haag, Astronomy posters, Abstracts, ed. H. van Woerden (1994), 256.
60. A. A. Mihajlov, A. M. Ermolaev, M. S. Dimitrijević: RADIATIVE SYMMETRICAL ION-ATOM COLLISIONS AS AN ADDITIONAL SOURCE OF CONTINUOUS RADIATION FROM WEAKLY-IONIZED PLASMA, 5th EPS Conf. on Atomic and Molecular Physics, Edinburg, EPS Conf. Abstracts **19A**, Part II (1995), 793.
61. M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING OF Ni II SPECTRAL LINES, 5th EPS Conf. on Atomic and Molecular Physics, Edinburg, EPS Conf. Abstracts **19A**, Part II (1995), 607.
62. M. S. Dimitrijević: ON THE IONIZED IRON LINES STARK BROADENING IN PLASMAS, 17th Symp. on Plasma Physics and Technology, Prague 1995, Programme and Abstracts, 75.
63. M. S. Dimitrijević, Z. Djurić, Lj. M. Ignjatović, A. A. Mihajlov: THE He - He^+ IONIZATION AND He - He+ - He RECOMBINATION IN STELLAR ATMOSPHERES, B'Hellenic Astronomical Conference, Programme and Abstracts, Thessaloniki (1995), 10.
64. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF C V LINES IN STELLAR ATMOSPHERES, B'Hellenic Astronomical Conference, Programme and Abstracts, Thessaloniki (1995), 10.
65. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ELECTRON-IMPACT BROADENING OF Mg II LINES FOR SOLLAR AND STELLAR ATMOSPHERES INVESTIGATIONS, B'Hellenic Astronomical Conference, Programme and Abstracts, Thessaloniki (1995), 10.
66. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING OF Ge II AND Ge IV LINES, B'Hellenic Astronomical Conference, Programme and Abstracts, Thessaloniki (1995), 39.
67. A. A. Mihajlov, Lj. M. Ignjatović, Z. Djurić, M. S. Dimitrijević: ELECTRON-ION-ATOM AND ELECTRON-MOLECULAR ION RECOMBINATION IN HYDROGEN PLASMA, XIX Int. Conf. on the Physics of Electronic and Ionic Collisions, Whistler, Canada (1995), 587.
68. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE ELECTRON-IMPACT BROADENING OF O IV LINES, XIX Int. Conf. on the Physics of Electronic and Ionic Collisions, Whistler, Canada (1995), 596.
69. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: BROADENING OF Li II LINES BY COLLISIONS WITH CHARGED PARTICLES, XIX Int. Conf. on the Physics of Electronic and Ionic Collisions, Whistler, Canada (1995), 595.
70. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF C V SPECTRAL LINES OF ASTROPHYSICAL INTEREST, JENAM-95 (Joint European and National Astronomy Meeting), Progress in European Astrophysics, Catania (1995), 197.
71. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF Mg II SPECTRAL LINES OF ASTROPHYSICAL INTEREST, JENAM-95

(Joint European and National Astronomy Meeting), Progress in European Astrophysics, Catania (1995), 196.
72. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF Mg I SPECTRAL LINES IN SOLAR AND STELLAR SPECTRA, Cool Stars Stellar Systems and the Sun, Florence (1995), 64.
73. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: Be III STARK BROADENING DATA FOR THE INVESTIGATION OF SUBPHOTOSPHERIC LAYERS, 8th European Meeting on Solar Physics, Solar and Heliospheric Plasma Physics, Final Programme and Abstracts, ed. C. E. Alissandrakis, Thessaloniki (1996), 10-11.
74. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: STARK WIDTHS FOR Sc II, Y II AND Zr II SPECTRAL LINES, XIII ICSLS, Firenze, 1996, Consiglio Nazionale delle Ricerche, O-11.
75. B. Blagojević, M. V. Popović, N. Konjević, M. S. Dimitrijević: PLASMA BROADENING OF SPECTRAL LINES ALONG THE ISO-ELECTRONIC SEQUENCES OF BERYLLIUM, XIII ICSLS, Firenze, 1996, Consiglio Nazionale delle Ricerche, A-15.
76. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF B III SPECTRAL LINES, XIII ICSLS, Firenze, 1996, Consiglio Nazionale delle Ricerche, B-8.
77. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF Mg II SPECTRAL LINES, XIII ICSLS, Firenze, 1996, Consiglio Nazionale delle Ricerche, B-26.
78. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENING DATA FOR THE CONDITIONS OF CARBON STAR PLASMA, IAU Symp. 177 The Carbon Star Phenomenon, ed. R. F. Wing, Antalya, 1996, B-6.
79. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: STARK WIDTHS FOR 4s - 4p TRANSITIONS IN Zn III SPECTRA, 28 EGAS, Graz, 1996, EPS Conference Abstracts, ed. L. Windholz, 102-103.
80. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: STARK BROADENED LINE PROFILES OF NEUTRAL STRONTIUM LINES IN STELLAR PLASMA CONDITIONS, IAU Symposium 180, Planetary Nebulae, Groningen 26 - 30 August 1996, Abstract Booklet, 31.
81. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, Lj. M. Ignjatović, M. M. Vasiljević: CHEMI-IONIZATION AND CHEMI-RECOMBINATION PROCESSES INFLUENCE ON EXCITED ATOM POPULATIONS IN SOLAR ATMOSPHERES, JENAM 97 (Joint European and National Astronomical Conference), New Trends in Astronomy and Astrophysics, Thessaloniki, European Space Agency (1997), 48.
82. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON STARK BROADENING OF Y III SPECTRAL LINES FOR STELLAR PLASMA RESEARCH, JENAM '97 (Joint European and National Astronomical Conference), New Trends in Astronomy and Astrophysics, Thessaloniki, European Space Agency (1997), 123.

83. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: BROADENING DUE TO COLLISIONS WITH CHARGED PARTICLES OF V V LINES IN HOT STAR PLASMAS, JENAM 97 (Joint European and National Astronomical Conference), New Trends in Astronomy and Astrophysics, Thessaloniki, European Space Agency (1997), 124.
84. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, Lj. M. Ignjatović, Z. Djurić: THE INFLUENCE OF ION-ATOM COMPLEXES ON THE STELLAR PLASMA KINETIC AND OPTICAL CHARACTERISTICS OF STELLAR ATMOSPHERES, JENAM 97 (Joint European and National Astronomical Conference), New Trends in Astronomy and Astrophysics, Thessaloniki, European Space Agency (1997), 147.
85. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: ELECTRON-IMPACT BROADENING MECHANISM IN Hg-Mn STAR ATMOSPHERES: STARK WIDTHS FOR Mn II LINES, JENAM 97 (Joint European and National Astronomical Conference), New Trends in Astronomy and Astrophysics, Thessaloniki, European Space Agency (1997), 155.
86. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: STARK WIDTHS FOR 4s - 4p TRANSITIONS OF Cu III, 29 EGAS (European Group for Atomic Spectroscopy), Berlin, Europhysics Conference Abstracts **21 C,** ed H. -D. Kronfeldt (1997), 469-470.
87. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE ELECTRON-IMPACT BROADENING OF S V LINES, XX Int. Conf. on Phys. Electronic and Atomic Collisions, Vienna (1997), MO 157.
88. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: THE ELECTRON IMPACT PARAMETERS IN THE ATMOSPHERES OF CP STARS: Ga III LINES, Abstract book, Kyoto IAU 23, Internationl astronomical union, Kyoto (1997), 88
89. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, Lj. M. Ignjatović, M. M. Vasiljević: CHEMI-IONIZATION AND CHEMI-RECOMBINATION RATE COEFFICIENTS FOR STELLAR ATMOSPHERES CONDITIONS, 3rd General Conference of the Balkan Physical Union, Cluj-Napoca (1997), 57.
90. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: ELECTRON-IMPACT WIDTHS FOR Sr III LINES, 3rd General Conference of the Balkan Physical Union, Cluj-Napoca (1997), 57.
91. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF O VII SPECTRAL LINES, 3rd General Conference of the Balkan Physical Union, Cluj-Napoca (1997), 306.
92. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: THE ELECTRON IMPACT PARAMETERS FOR Na II LINES, Физика плазмы и плазменные технологии, Материалы конференции, Минск (1997), Том 2, 328.
93. M. S. Dimitrijević, S., Sahal-Bréchot: STARK BROADENING OF Si XI LINES, Физика плазмы и плазменные технологии, Материалы конференции, Минск (1997), Том 2, 344.
94. M. S. Dimitrijević, D. Tankosić: STARK BROADENING PARAMETER REGULARITIES AND INTERPOLATION AND CRITICAL EVALUATION OF DATA FOR CP STAR ATMOSPHERES RESEARCH: STARK

LINE SHIFTS, European Working Group on CP Stars, 26th Meeting and Workshop, Vienna, Abstracts (1997), 11.
95. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: A PROGRAM FOR ELECTRON-IMPACT BROADENING PARAMETER CALCULATIONS OF IONIZED RARE-EARTH ELEMENT LINES, European Working Group on CP Stars, 26th Meeting and Workshop, Vienna, Abstracts (1997), 56.
96. A. A. Mihajlov, Lj. M. Ignjatović, M. S. Dimitrijević: ROLE OF CHEMI-IONIZATION AND CHEMI-RECOMBINATION COLLISION PROCESSES IN PLASMA OF SOLAR PHOTOSPHERE, Новый цикл активности Солнца: Наблюдательный и теоретический аспекты, Пулково, 1998, Тезиси Конференции, посвященной 50-летию Горной Астрономической Станции ГАО РАН (1998), 52.
97. Milan S. Dimitrijević, Sylvie Sahal-Bréchot: ELECTRON IMPACT BROADENING PARAMETERS FOR Ti XI AND Ti XII SPECTRAL LINES, 6th EPS Conference on Atomic and Molecular Physics, Siena 1998, eds. C. Biancalana, P. Bicchi, E. Mariotti, Europhysics Conference Abstracts **22D**, (1998), (4-)45.
98. D. Tankosić, L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: THE ELECTRON IMPACT BROADENING PARAMETERS FOR Ti III SPECTRAL LINES, 6th EPS Conference on Atomic and Molecular Physics, Siena 1998, eds. C. Biancalana, P. Bicchi, E. Mariotti, Europhysics Conference Abstracts **22D**, (1998), (5-)18.
99. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: ELECTRON IMPACT BROADENING PARAMETERS FOR V II LINES, 6th EPS Conference on Atomic and Molecular Physics, Siena 1998, eds. C. Biancalana, P. Bicchi, E. Mariotti, Europhysics Conference Abstracts **22D**, (1998), (4-)119.
100. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: STARK WIDTHS FOR 4s-4p TRANSITIONS OF Cu III, IV Межгосударственный симпозиум по радиационной плазмодинамике, Тезиси докладов, Министерство общего и професионального образования Российской федерации Московский Государственный технический университет им. Н. Е. Баумана, НИИ Енергетического машиностроения МГТУ им. Н. Е. Бауманна, Российская АН, Отделение физико-технических проблем енергетики РАН, Москва (1997), 181-182.
101. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: ON THE STARK BROADENING OF P IV SPECTRAL LINES, IV Межгосударственный симпозиум по радиационной плазмодинамике, Тезиси докладов, Министерство общего и професионального образования Российской федерации Московский Государственный технический университет им. Н. Е. Баумана, НИИ Енергетического машиностроения МГТУ им. Н. Е. Бауманна, Российская АН, Отделение физико-технических проблем енергетики РАН, Москва (1997), 242-243.
102. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: PROJECT FOR LARGE-SCALE STARK BROADENING DATA PRODUCTION: F VI AND Cl VII SPECTRAL LINES, IX Int. Conf. on the Physics of Highly charged ions, Bensheim 1998,

Book of abstracts, Bensheim (1998), **A 42**, 61.
103. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević, T. Ryabchikova: STARK BROADENING EFFECT IN CP STELLAR ATMOSPHERES: THE CASE OF IONIZED RARE EARTH ELEMENT LINES, 31 EGAS (European Group for Atomic Spectroscopy), Marseille, Europhysics Conference Abstracts **23 D,** ed. F. Vedel (1999), 422-423.
104. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: A PROJECT FOR LARGE-SCALE STARK BROADENING DATA CALCULATION: Ca I, 31 EGAS (European Group for Atomic Spectroscopy), Marseille, Europhysics Conference Abstracts **23 D**, ed**.** F. Vedel (1999), 218-219.
105. D. Tankosić, L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: THE ELECTRON-IMPACT BROADENING PARAMETERS FOR Ra II SPECTRAL LINES, 31 EGAS (European Group for Atomic Spectroscopy), Marseille, Europhysics Conference Abstracts **23 D**, ed. F. Vedel (1999), 245-246.
106. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: A PROJECT FOR LARGE-SCALE STARK BROADENING DATA PRODUCTION OF INTEREST FOR Be STARS, IAU Colloquium 175, Alicante, The Be Phenomenon in Early-Type Stars, Abstracts (1999), 1-2 (without numeration).
107. L. Č. Popović, N. Milovanović, M. S. Dimitrijević: THE IMPORTANCE OF ELECTRON-IMPACT BROADENING IN HOT STAR ATMOSPHERES: THE CASE OF Zr II AND Zr III LINES, Joint European and National Astronomy Meeting JENAM-2000, 9th European and 5th Euro-Asian Astronomical Society Conference, Moscow, Russia, May 29 - June 3, 2000, Abstracts, European Astronomical Society, Euro-Asian Astronomical Society (2000), 99.
108. M. S. Dimitrijević: ON THE STARK BROADENING PARAMETERS FOR SOLAR PLASMA RESEARCH, Joint European and National Astronomy Meeting JENAM-2000, 9th European and 5th Euro-Asian Astronomical Society Conference, Moscow, Russia, May 29 - June 3, 2000, Abstracts, European Astronomical Society, Euro-Asian Astronomical Society (2000), 117.
109. D. Tankosić, L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING OF HEAVY ELEMENT SPECTRAL LINES IN HOT STARS: Au II, Co II, Ti II AND Co III, Joint European and National Astronomy Meeting JENAM-2000, 9th European and 5th Euro-Asian Astronomical Society Conference, Moscow, Russia, May 29 - June 3, 2000, Abstracts, European Astronomical Society, Euro-Asian Astronomical Society (2000), 181.
110. D. Tankosić, L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: THE PROJECT FOR THE STARK BROADENING PARAMETER DETERMINATION WITHIN THE MODIFIED SEMIEMPIRICAL APPROACH: Ag II, 15th Int. Conference on Spectral Line Shapes, Berlin, 10-14 July 2000, Physikalische-Technische Bundesanstalt, Braunschweig und Berlin (2000), 32.
111. V. Milosavljević, M. S. Dimitrijević, S. Djeniže, L. Č. Popović: STARK WIDTHS AND SHIFTS OF THE Kr III SPECTRAL LINES, 15th Int. Conference on Spectral Line Shapes, Berlin, 10-14 July 2000, Physikalische-Technische Bundesanstalt, Braunschweig und Berlin (2000), 33.

112. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović: STARK BROADENING EFFECT AND ZIRCONIUM CONFLICT PROBLEM, 15th Int. Conference on Spectral Line Shapes, Berlin, 10-14 July 2000, Physikalische-Technische Bundesanstalt, Braunschweig und Berlin (2000), 34.
113. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević, N. Milovanović: BELDATA - AN ATOMIC DATABASE FOR ASTROPHYSICAL PURPOSE, International Astronomical Union 24th General Assembly, Manchester 7-18 August 2000, Abstract book, 136.
114. N. Milovanović, M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović: STARK BROADENING EFFECT IN HOT STAR ATMOSPHERES: Tl II, International Astronomical Union 24th General Assembly, Manchester 7-18 August 2000, Abstract book, 136.
115. D. Tankosić, M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović: THE ELECTRON-IMPACT BROADENING PARAMETERS FOR Pd II SPECTRAL LINES, International Astronomical Union 24th General Assembly, Manchester 7-18 August 2000, Abstract book, 136.
116. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Brechot: A PROJECT FOR LARGE-SCALE STARK BROADENING DATA CALCULATION: Cd I SPECTRAL LINES, International Astronomical Union 24th General Assembly, Manchester 7-18 August 2000, Abstract book, 136.
117. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, L. Ignjatović: INFLUENCE OF CHEMI-IONIZATION AND CHEMI-RECOMBINATION PROCESSES ON THE PLASMA KINETICS IN THE SOLAR ATMOSPHERE, Regional meeting on Solar physics: Solar researches in the South-Eastern European countries: Present and perspectives, Bucharest 24-28 April 2001, Programme and abstracts (2001), 15.
118. Milan S. Dimitrijević: ASTRONOMY IN SERBIA, Balkan Meeting of Young Astronomers, 25-29 September 2000, Belogradchik, Bulgaria, Proceedings, eds. A. Andov, R. Konstantinova-Andova, R. Bogdanovski, M. Tsvetkov, Bulgarian Academy of Sciences, Institute of Astronomy, Belogradchik Astronomical Observatory, Belogradchik, 2001, 20.
119. Milan S. Dimitrijević: MILUTIN MILANKOVIĆ (1879-1958) AND HIS CONTRIBUTION TO THE EUROPEAN ASTRONOMY, Astronomische Gesellschaft, Abstract Series **18,** (2001) 133.
120. M. S. Dimitrijević, A. A. Mihajlov: INFLUENCE OF ION-ATOM COLISIONAL QUASIMOLECULAR COMPLEXES ON DB WHITE DWARF PLASMA PROPERTIES, Astronomische Gesellschaft, Abstract Series **18,** (2001) 192.
121. Milan S. Dimitrijević, Aleksandar Srećković, Stevan Djeniže: STARK WIDTHS OF ASTROPHYSICALLY IMPORTANT O III SPECTRAL LINES, Astronomische Gesellschaft, Abstract Series **18,** (2001) 193.
122. Milan S. Dimitrijević, Vladimir Milosavljević, Stevan Djeniže: IONIZED NEON SPECTRAL LINES STARK WIDTHS FOR STELLAR PLASMA RESEARCH AND MODELING, Astronomische Gesellschaft, Abstract Series **18,** (2001) 193.

123. Milan S. Dimitrijević: DEVELOPMENT OF ASTRONOMY IN SERBIA IN THE 20th CENTURY, Astronomische Gesellschaft, Abstract Series **18,** (2001) 263.
124. M. Dimitrijević, E. Theodossiou: CALENDAR OF THE GREEK ORTHODOX CHURCH, 5th Hellenic Astronomical Conference organized by the Hellenic Astronomical Society 20 - 22 September 2001, Fodele Crete, Hellas, Book of abstracts (2001), 171.
125. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević, S. Simić, N. Milovanović: THE ELECTRON - IMPACT BROADENING EFFECT IN STELLAR ATMOSPHERES: RARE EARTH ELEMENTS, 5th Hellenic Astronomical Conference organized by the Hellenic Astronomical Society 20 - 22 September 2001, Fodele Crete, Hellas, Book of abstracts (2001), 79.
126. Milan S. Dimitrijević: SCIENCE AND RELIGION: COMPLEMENTARITY IN THE FIGHT AGAINST ASTROLOGY, Int. Symp. Science and Religion: Antagonism or Complementarity, Bucharest, 8-11. Novembre 2001, 16.
127. A. A. Mihajlov, Lj. M. Ignjatović, L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: THE INFLUENCE OF CHEMI-IONIZATION AND CHEMI-RECOMBINATION COLLISION PROCESSES ON THE CHARACTERISTICS OF PLASMA IN THE LOW TEMPERATURE LAYERS OF THE SOLAR ATMOSPHERE, Международное сотрудничество в области астрономии: состояние и перспективы, 25 мая - 2 юня 2002, Москва АстрО (2002), 46.
128. M. S. Dimitrijević, A. A. Mihajlov: CHEMI-IONIZATION/RECOMBINATION AND RADIATION PROCESSES IN ATOM-ATOM AND ION-ATOM COLLISIONS IN THE MODELING OF LOW-TEMPERATURE STELLAR ATMOSPHERES, IAY Symposium 210, Modeling of Stellar Atmospheres, ed. E. Stempels, Abstract book, Uppsala (2002), 52.
129. M. S. Dimitrijević, S. Djeniže, A. Srećković, S. Bukvić: STARK SHIFTS AND TRANSITION PROBABILITIES IN Si III SPECTRA, IAY Symposium 210, Modeling of Stellar Atmospheres, ed. E. Stempels, Abstract book, Uppsala (2002), 59.
130. A. Shavrina, N. Polosukhina, M. Hack, M. Dimitrievich, V. Gopka, Y. Pavlenko, J. Zverko, J. Žižnovsky, A. Yushchenko, P. Quinet: THE INVESTIGATION OF SPECTRUM ro Ap STAR HD101065 (Przybylsky's star) IN Li I 6708 A REGION, IAY Symposium 210, Modeling of Stellar Atmospheres, ed. E. Stempels, Abstract book, Uppsala (2002), 184.
131. M. S. Dimitrijević, A. Srećković, S. Djeniže: STARK WIDTHS IN THE S III SPECTRUM, IV Yugoslav - Belarussian Symposium on Physics & Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasmas, Belgrade 2002, Faculty of Physics, University of Belgrade, Center for Science and Technology Development, Belgrade (2002), 15.
132. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović, S. Simić, Z. Simić, P. Jovanović: APPLICATIONS OF THE MODIFIED SEMIEMPIRICAL METHOD FOR STELLAR PLASMA INVESTIGATIONS, 21th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 21th SPIG, August 26-30, 2002, Sokobanja, Yugoslavia, Contributed Papers and

abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. M. K. Radović, M. S. Jovanović, Department of Physics, Faculty of Sciences and Mathematics, University of Niš, Niš, Yugoslavia (2002), 547.

133. L. Č. Popović, E. G. Mediavilla, P. Jovanović, J. A. Munoz, M. S. Dimitrijević: THE MICROLENSING INFLUENCE ON AGN SPECTRAL LINE SHAPES: FROM X-RAY TO THE OPTICAL WAVELENGTH RANGE, 21th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 21th SPIG, August 26-30, 2002, Sokobanja, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. M. K. Radović, M. S. Jovanović, Department of Physics, Faculty of Sciences and Mathematics, University of Niš, Niš, Yugoslavia (2002), 548.
134. M. S. Dimitrijević, A, Srećković, S. Djeniže, S. Bukvić: STARK BROADENING IN S III SPECTRUM OF INTEREST FOR STELLAR PLASMAS, II Int. Seminar of the South-Eastern Branch of the European Astronomical Society "New Results in Stellar Physics", 3-5. October 2002, Timisoara (2002), 7.
135. M. S. Dimitrijević, V. Milosavljević, S. Djeniže: TRANSITION PROBABILITIES IN Kr II SPECTRUM, OF INTEREST FOR HIGH RESOLUTION STELLAR SPECTRA ANALYSIS, II Int. Seminar of the South-Eastern Branch of the European Astronomical Society "New Results in Stellar Physics", 3-5. October 2002, Timisoara (2002), 8.
136. M. S. Dimitrijević: ON THE STARK BROADENING OF Ne III SPECTRAL LINES OF INTEREST FOR STELLAR ATMOSPHERES RESEARCH, II Int. Seminar of the South-Eastern Branch of the European Astronomical Society "New Results in Stellar Physics", 3-5. October 2002, Timisoara (2002), 8.
137. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, L. Ignjatović: CHEMI-IONIZATION AND CHEMI-RECOMBINATION PROCESSES IN HELIUM RICH WHITE DWARF ATMOSPHERES, II Int. Seminar of the South-Eastern Branch of the European Astronomical Society "New Results in Stellar Physics", 3-5. October 2002, Timisoara (2002), 9.
138. V. Milosavljević, S. Djeniže, M. S. Dimitrijević: POSZERZENIE STARKA LINII Ar I - L'ELARGISSEMENT STARK DANS LE SPECTRE DE Ar I, Quatrième séminaire Franco-Polonais sur les plasmas thérmiques dans l'éspace et en laboratoire, Czwarte seminarium Polsko-Fracuskie: Plazma termiczna w przestrzeni kosmicznej i laboratorijum, Bourges 16-19 Juin 2003, 127.
139. M. S. Dimitrijević, M. Dačić, Z. Cvetković, Z. Simić (грешком организатора потписано: D. S. Milan, D. Miodrag, C. Zorica, S. Zoran): BROADENING OF Ga I UV LINES DUE TO COLLISIONS WITH CHARGED PARTICLES, Joint European and National Astronomy Meeting JENAM-2003, New deal in European astronomy: Trends and Perspectives, 25-30 August 2003, Budapest, Abstracts, 125.

140. N. Milovanović, M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, Z. Simić: IMPORTANCE OF COLLISIONS WITH CHARGED PARTICLES FOR STELLAR UV LINE SHAPES: Cd III, Joint European and National Astronomy Meeting JENAM-2003, New deal in European astronomy: Trends and Perspectives, 25-30 August 2003, Budapest, Abstracts, 126.

Љ. ПРЕДАВАЊА ПО ПОЗИВУ НА НАЦИОНАЛНИМ КОНФЕРЕНЦИЈАМА ШТАМПАНА У ИЗВОДУ

1. М. С. Димитријевић: ПРИБЛИЖНИ МЕТОДИ ЗА ДОБИЈАЊЕ ПАРАМЕТАРА ШТАРКОВОГ ШИРЕЊА, (Уводно предавање), VI Југ. скуп. из физике атомских судара, Бриони (1989), 35.
2. M. S. Dimitrijević: CALCULATION OF STARK BROADENING PARAMETERS FOR STELLAR PLASMA INVESTIGATION, X Nac. konf. astron. Jugoslavije, Beograd, Publ. Obs. Astron.Belgrade **44**, (1993), 127.
3. М. С. Димитријевић: АСТРОНОМИЈА И ФИЗИКА У СРБА У 18. И ПРВОЈ ПОЛОВИНИ 19. ВЕКА, Природне и математичке науке у Срба у 18. и првој половини 19. века, Нови Сад, 1995, 18.
4. M. S. Dimitrijević: A PROGRAMME TO PROVIDE STARK BROADENING DATA FOR STELLAR AND LABORATORY PLASMA INVESTIGATIONS, Proc. of the first Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Publ. Obs. Astron. Belgrade **50**, (1995), 9.
5. Milan S. Dimitrijević: DIFFUSE BANDS IN INTERSTELLAR SPECTRA AND FULLERENES, Proc. II Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Bela Crkva, eds. L. Č. Popović, M. Ćuk, Publ. Astron. Obs. Belgrade **57,** (1997), 3.
6. Milan S. Dimitrijević: LINE SHAPES INVESTIGATIONS IN YUGOSLAVIA 1962 – 1997, Proc. II Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Bela Crkva, eds. L. Č. Popović, M. Ćuk, Publ. Astron. Obs. Belgrade **57,** (1997), 5.
7. A. A. Mihajlov, Lj. M. Ignjatović, M. S. Dimitrijević: EMISSION/ABSORPTION BANDS IN OPTICAL AND VUV SPECTRA OF PARTIALLY IONIZED PLASMA GENERATED BY ION-ATOM COLLISIONS, Proc. II Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Bela Crkva, eds. L. Č. Popović, M. Ćuk, Publ. Astron. Obs. Belgrade **57,** (1997), 9.
8. М. С. Димитријевић: АСТРОНОМИЈА У СРБА 1850-1918, Научни скуп "Природне и математичке науке у Срба 1850 – 1918", Кратки садржаји саопштења, Нови Сад, 30 и 31. октобар 2000, Универзитет у Новом Саду, Матица српска, САНУ - Огранак у Новом Саду, 4.
9. Lj. M. Ignjatović, A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević: QUASIMOLECULAR BANDS IN OPTICAL SPECTRA OF WEAKLY IONIZED PLASMAS, J. Res. Phys. **28**, (1999), 221.

М. НАУЧНИ РАДОВИ У ЗБОРНИЦИМА НАЦИОНАЛНИХ КОНФЕРЕНЦИЈА ШТАМПАНИ У ИЗВОДУ

1. M. S. Dimitrijević: STARK BROADENING OF SOME O III LINES, Publ. of Astronomical Observatory of Sarajevo, Vol 1, No 1 (IV Nat. Conf. Yug. Astronomers, Sarajevo 1979) (1980), 215.
2. Милан С. Димитријевић: ШТАРКОВО ШИРЕЊЕ ЈОНСКИХ ЛИНИЈА У СУДАРНОЈ АПРОКСИМАЦИЈИ, II Југословенски семинар о атомској физици, Стубичке Топлице (1981), 1 стр. без броја.
3. А. Михајлов, М. Димитријевић, Д. Ђорђевић: КВАЗИКЛАСИЧНО И КЛАСИЧНО ОДРЕЂИВАЊЕ ПРЕСЕКА ЗА РАСЕЈАЊЕ ЧЕСТИЦА НА ОДСЕЧЕНОМ КУЛОНОВОМ ПОТЕНЦИЈАЛУ, IV Југословенски састанак о физици атомских судара, Плитвице (1985), Ц2.
4. А. А. Михајлов, М. С. Димитријевић: УТИЦАЈ ЈОН-АТОМСКИХ СУДАРА НА АПСОРПЦИЈУ ЗРАЧЕЊА У АТМОСФЕРАМА ЗВЕЗДА А ТИПА, VIII Конгрес МФАЈ, Приштина (1985), 344.
5. И. Винце, М. С. Димитријевић: УТИЦАЈ СУДАРНИХ ПРОЦЕСА НА ПРОФИЛЕ ЛИНИЈА НАТРИЈУМА У СУНЧЕВИМ И ЗВЕЗДАНИМ СПЕКТРИМА, V Југ. скуп из физике атомских судара, Копаоник (1987), стр. Г1.
6. М. С. Димитријевић: МЕХАНИЗАМ ФОРМИРАЊА ЛИНИЈА НЕУТРАЛНОГ КИСЕОНИКА У ЗВЕЗДАНИМ ОМОТАЧИМА, V Југ. скуп из физике атомских судара, Копаоник (1987), стр. Г2.
7. M. S. Dimitrijević, N. Feautrier, S. Sahal-Bréchot: ON NEUTRAL OXYGEN LINES FORMATION IN GAMMA CAS, II Workshop: Astrophysics in Yugoslavia, Beograd (1987), 39.
8. M. S. Dimitrijević, G. Peach: AN INVESTIGATION OF VAN DER WAALS FORMULA WITHIN A HOMOLOGOUS SEQUENCE, IX Nat. Conf. Yug. Astr., Sarajevo (1988), 7.
9. M. S. Dimitrijević: CRITICAL SELECTION OF LINE BROADENING DATA FOR ASTROPHYSICISTS, IX Nat. Conf. Astr. Yug., Sarajevo (1988), 8.
10. М. С. Димитријевић, М. М. Поповић: ШТАРКОВО ШИРЕЊЕ ДУЖ ХОМОЛОГНОГ НИЗА АЛКАЛНИХ МЕТАЛА, VI Југ. скуп. из физике атомских судара, Бриони (1989), 36.
11. V. Kršljanin, M. S. Dimitrijević: MODIFIED SEMIEMPIRICAL THEORY OF STARK BROADENING IN ASTROPHYSICS: Ar II LINE SHIFTS IN SPECTRA OF B STARS, III Seminar Astrofizika u Jugoslaviji, Zagreb (1989), 11.
12. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: SEMICLASSICAL CALCULATIONS OF ASTROPHYSICALLY IMPORTANT STARK BROADENING PARAMETERS, III Seminar Astrofizika u Jugoslaviji, Zagreb (1989), 10.
13. M. S. Dimitrijević, A. Kubičela, J. Arsenijević, V. Kršljanin: POSITION OF ASTROPHYSICS AT THE ASTRONOMICAL OBSERVATORY IN BELGRADE, III Seminar Astrofizika u Jugoslaviji, Zagreb (1989), 17.

14. Милан С. Димитријевић: НОВИ ЗАКОН О ФИНАНСИРАЊУ НАУЧНО-ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА И ЊЕГОВЕ МОГУЋНОСТИ, XXXVII Конференција за ЕТАН, детаљни програм, Улцињ (одложена па одржана у Београду) (1993), 8.
15. N. Ben Nessib, Z. Ben Lakhdar, M. S. Dimitrijević: FONCTIONS D'ELARGISSEMENT STARK POUR LES EMETTEURS NEUTRES ET IONISES, V Coll. Nat. de Rechèrche en Physique, 17-19 Mars 1995, Hammamet, Société Tunisiènne de Physique, B5.
16. М. С. Димитријевић: ХЕМИЈА ВАСИОНЕ, Априлски дани просветних радника Србије, Дванаести семинар за професоре хемије, Београд 9. и 10. априла 2001, Хемијски факултет и Српско хемијско друштво, Београд (2001), 5.
17. M. S. Dimitrijević, S. Djeniže, V. Milosavljević: TRANSITION PROBABILITIES IN Kr II SPECTRUM, XIII Nat. Conf. Yug. Astronomers, Belgrade 17-20 Oct. 2002, Abstracts, ed. R. Pavlović, 27.
18. M. S. Dimitrijević, P. Jovanović: STARK BROADENING OF NEUTRAL GERMANIUM SPECTRAL LINES IN ASTROPHYSICAL PLASMA, XIII Nat. Conf. Yug. Astronomers, Belgrade 17-20 Oct. 2002, Abstracts, ed. R. Pavlović, 27.
19. M. S. Dimitrijević, M. Dačić, Z. Cvetković, S. Sahal-Brechot: INFLUENCE OF STARK BROADENING WITHIN Be III SPECTRAL SERIES, XIII Nat. Conf. Yug. Astronomers, Belgrade 17-20 Oct. 2002, Abstracts, ed. R. Pavlović, 28.
20. Z. Simić, M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović: STARK BROADENING OF F III LINES IN STELLAR PLASMA, XIII Nat. Conf. Yug. Astronomers, Belgrade 17-20 Oct. 2002, Abstracts, ed. R. Pavlović, 28.
21. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, E. Bon, V. Bajčeta, P. Jovanović, N. Milovanović: DATABASE BELDATA, PRESENT STATE AND PLANS FOR FUTURE DEVELOPMENT, XIII Nat. Conf. Yug. Astronomers, Belgrade 17-20 Oct. 2002, Abstracts, ed. R. Pavlović, 29a.

Н. МАГИСТАРСКА ТЕЗА И ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА

1. Милан С. Димитријевић: АНАЛИЗА ШТАРКОВОГ ШИРЕЊА СПЕКТРАЛНИХ ЛИНИЈА АРГОНА, магистарски рад, Институт за физику, Београд (1976), 1-98.
2. Милан С. Димитријевић: УТИЦАЈ ПОТЕНЦИЈАЛА ДУГОГ ДОМЕТА НА ШТАРКОВО ШИРЕЊЕ СПЕКТРАЛНИХ ЛИНИЈА ПЛАЗМЕ, докторска дисертација, Универзитет у Београду Институт за примењену физику, Београд, (1978), 1-148.

II СТВАРАЛАЧКО ПРИСУСТВО И УТИЦАЈ

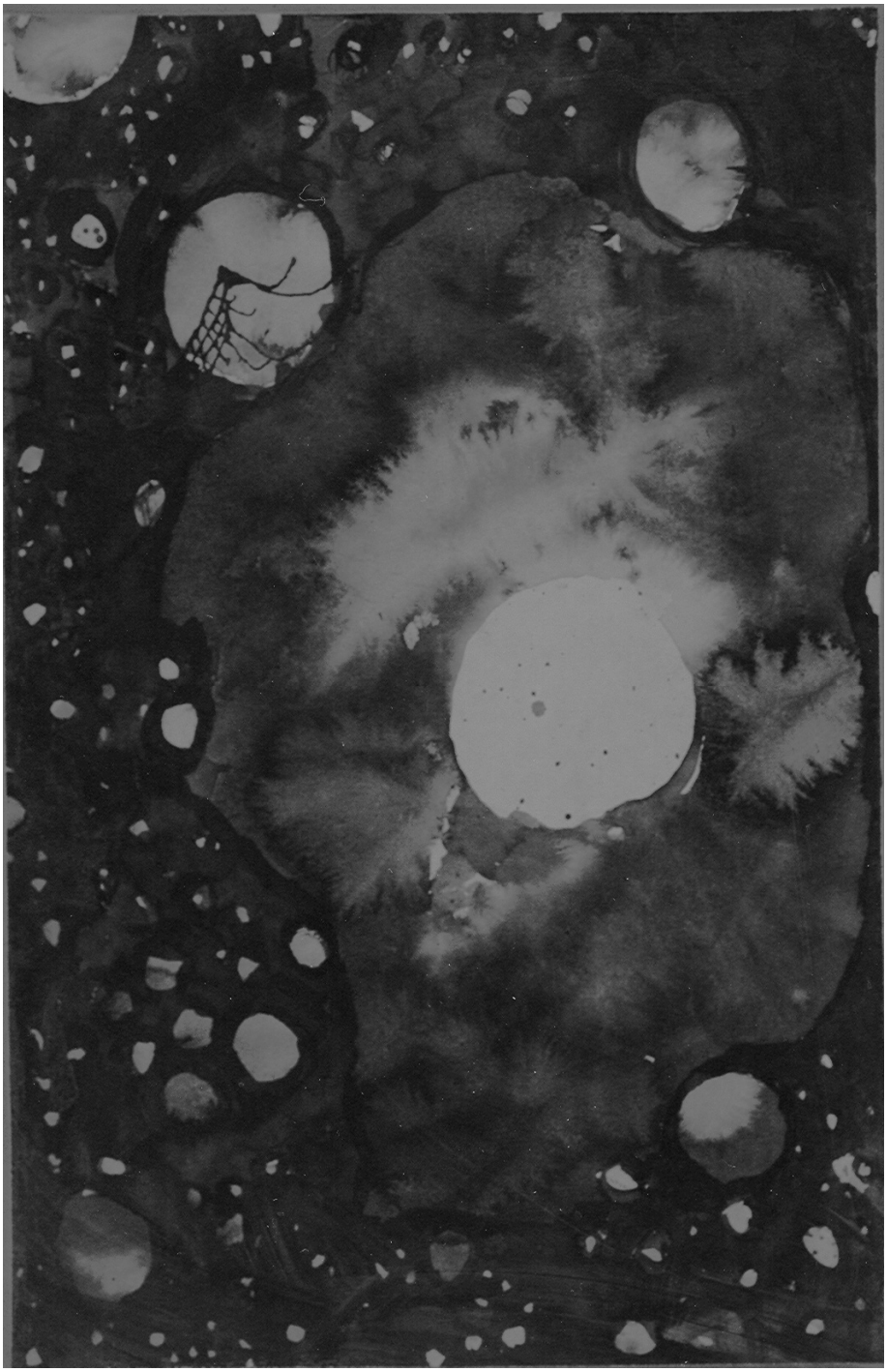

Владимир Димитријевић

II 1. ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРЕДЛОГА ЗА ИЗБОР МИЛАНА С. ДИМИТРИЈЕВИЋА ЗА ДОПИСНОГ ЧЛАНА САНУ*

1. Биографија

Милан С. Димитријевић, син Сергија и Наде, рођен је 24.08.1947. године у Лесковцу. Класичну (Осму) гимназију завршио је у Београду, где на Природно-математичком факултету студира упоредо астрономију (дипломирао 1972) и физику (дипломирао 1973). Магистрирао је на истом факултету 1976, а 1978. године одбранио и докторску дисертацију. У Институту за физику у Одељењу за спектроскопију плазме запослио се 1. јануара 1974. Године 1978. прелази у Институт за примењену физику у Лабораторију за физику и технику ласера, а 1983. заједно са целом лабораторијом у Институт за физику. На Астрономску опсерваторију долази 1. септембра 1984. године. Изабран је 1979. у звање научног сарадника, 1983. постао је виши научни срадник а 1986. научни саветник.

Остварио је успешну међународну сарадњу са Париском опсерваторијом, Универзитетима у Лондону, Тунису, Ополу (Пољска), Ваљадолиду (Шпанија), Дарему (Енглеска), Белфасту, Атини, Солуну, Казању и Институтом за астрономију Руске академије наука у Москви.

Организовао је више међународних и националних конференција: II семинар „Астрофизика у Југославији" (Београд 1987), 10. Националну конференцију астронома Југославије (Београд 1993), I Мађарско - југословенску астрономску конференцију (Баја 1995), I-IV Југословенско - румунски скуп о астрономији (Темишвар 1995, Београд 1996, Клуж 1997 и Београд 1998), I-III Југословенско-Белоруски симпозијум о физици и дијагностици лабораторијске и астрофизичке плазме (Минск 1996, Златибор 1998, Минск 2000), I Југословенску конференцију о облицима спектралних линија (Криваја1995), прву и другу конференцију „Развој астрономије код Срба" (Београд 1997, 2002) и I-III Српско-Бугарски астрономски семинар (Белоградчик 1998, Зајечар 2000, Рила (Гјолечица) 2002).

Био је главни и одговорни уредник научног часописа „Serbian Astronomical Journal" и серије „Publications of the Belgrade Astronomical Observatory" 1987-2002. Председник је редакционог одбора библиотеке „Dissertatio" (Задужбина „Андрејевић").

Велику пажњу кандидат посвећује и ширењу астрономских знања у нашој средини. Председник је Астрономског друштва „Руђер Бошковић" од 1982. и главни и одговорни уредник часописа „Васиона" од 1985. Објавио је 227 научнопопуларних чланка из астрономије и физике, као и уџбеник из астрономије за гимназију и дао 46 интервјуа. Одржао је више од 200 предавања и то како из области којима се бави, тако и популарних у циљу ширења научних сазнања у нашој средини (поред Београда и у Српским

* Избори за нове чланове САНУ 2003. године.

гимназијама у Будимпешти и Темишвару, Новом Саду, Кикинди, Апатину, Сомбору, Петници, Нишу, Крагујевцу, Подгорици, Бијељини, Ваљеву, Смедеревској Паланци, Смедереву, Убу, Љубовији, Лозници, Зајечару, Неготину, Зрењанину и Лесковцу. Написао је и снимио за школски програм на телевизији пет серија о астрономији, од којих су три издате као видео касете намењене настави. Поводом 110 година Астрономске опсерваторије написао је сценарио и организовао снимање филма о овој установи што је издато и као видео касета.

Године 1994. и 2000. био је кандидат за дописног члана на предлог изван САНУ. На изборе је у оба случаја изашао као један од 4 кандидата које је подржало одељење и 2000. године добио 62 гласа.

2. Научни допринос

Научна библиографија Др Милана Димитријевића има до сада укупно 779 јединица. Од 156, научних радова у најугледнијим европским и америчким међународним научним часописима, 87 је у астрономским (73 у издањима најпознатијег европског астрономског часописа „Astronomy and Astrophysics", а 6 најпознатијег америчког „Astrophysical Journal", 2 у „Astrophysical Letters and Communications", 3 у „Baltic Astronomy", 2 у „Astronomy and Astrophysics Transactions" и 1 у „Astronomische Nachrichten"), а 69 у најугледнијим међународним часописима из физике (12 у издањима најпознатијег европског часописа из физике „Journal of Physics", а 4 најпознатијег америчког „Physical Review", 5 у „Zeitschrift fuer Naturforschung", 1 у „Physics Letters", 3 у „Zeitschrift fuer Physik D", 15 у „Physica Scripta", 1 у „Contributions to Plasma Physics", 20 у „Journal of Quantitative Spectroscopy and Radiative Transfer", 1 у „Optics and Laser Technology", 4 у „Журнал прикладной спектроскопии" и 3 у „Atomic Data and Nuclear Data Tables"). Два текста монографског карактера објављена су у иностранству, а 19 у Југославији. У књигама монографског карактера међународних издавача објављено му је 45 научних радова, а 9 у зборницима међународних конференција који су издати као посебан број међународних часописа. У националним часописима објавио је 87 научних радова.

Кандидат је учествовао на великом броју међународних конференција. На оваквим скуповима одржао је 32 уводна предавања, од којих је 12 у целини објављено у књигама монографског карактера познатих међународних издавача. Посебно треба истаћи да је био организатор округлог стола о недостајућим атомским подацима на симпозијуму Међународне астрономске уније о моделирању звезданих атмосфера, као и предавање по позиву на XXI Конгресу Међународне астрономске уније на седници посвећеној тачности одређивања заступљености појединих елемената у звезданим атмосферама, као и уводно предвање на Међународној конференцији о звездама неправилног хемијског састава и магнетним звездама, на и близу главног низа (Татранска Ломница 1993). На међународним конференцијама кандидат има

310 саопшења, а на домаћим 17 уводних предавања и 82 саопштења.

Знање и искуство које је стекао школујући се и радећи како у области астрономије тако и у области физике, омогућило му је да објави низ значајних научних радова у неколико области ове две науке и њиховим интердисциплинарним областима, при чему је и у радовима из физике врло често анализирана применљивост добијених резултата у астрономији. Његови научни радови могу се груписати у следеће области: 1. Спектроскопија звездане и лабораторијске плазме; 2. Физика Сунца; 3. Звездане атмосфере; 4. Атомски ударни процеси у астрономији и физици; 5. Физика плазме; 6. Физика ласера; 7. Семикласична теорија интеграбилних система; 8. Радови из области историје и развоја природних наука.

Најзначајније резултате дао је у области **спектроскопије звездане и лабораторијске плазме** где је највише проучавао утицај наелектрисаних честица (Штарков ефекат) на профиле спектралних линија. У неколико радова формулисао је и разрадио модификовани семиемпиријски прилаз за прорачун параметара спектралних линија проширених Штарковим ефектом. Овај прилаз је нашао широку примену у астрономији и физици што се види из чињенице да су само два основна рада цитирана 217 пута. Такође је разрадио и тестирао више различитих апроксимативних прилаза за прорачун и процену параметара спектралних линија проширених ударима са наелектрисаним честицама, погодних за различите ситуације које се срећу у звезданим атмосферама. Истраживања профила линија вишеструко наелектрисаних јона су често прва систематска теоријска истраживања овакве врсте, а проучавање профила резонантне линије литијума у оквиру метода јаке спреге обављено 1981. остало је до 1999 једина квантно-механичка анализа Штарковог ширења једне неводоничне линије неутралног атома.

Специјалну пажњу Димитријевић је посветио проучавању нискотемпературне границе при разматрању ширења спектралних линија наелектрисаним честицама, с обзиром на њен значај за разматрање звездане плазме. Истраживао је утицај потенцијала дугог домета, утицај ефекта повратне спреге, утицај Фешбахових резонанци, као и утицај различитих ударних процеса на формирање профила спектралних линија.

У низу радова истражују се регуларности и систематски трендови параметара ширења спектралних линија, унутар мултиплета, супермултиплета, скупа прелаза, спектралних серија, низова хомологних атома и изоелектронских низова, као и њихова зависност од јонизационог потенцијала. Такође су анализирани изузеци у доступним теоријским и експерименталним подацима и дискутовани разлози за такву ситуацију. Резултати ових истраживања дају један нов метод за брзу критичку процену публикованих вредности, проверу у току експеримента и интерполацију нових, што је нарочито значајно за моделирање преноса зрачења и непрозрачности у случају звездане плазме, као и за разраду теоријских модела звезда.

Поред тога, дао је анализу развоја истраживања профила спектралних линија астрофизичке и лабораторијске плазме у Југославији и сачинио прву библиографију радова наших истраживача на разматраном студијском

подручју од првог рада у овој области објављеног 1962. године до 2001.

Групу радова Димитријевић посвећује проблемима из области **физике Сунца** те испитује утицај судара апсорбера са водониковим атомима, електронима и протонима на помаке и асиметрију Фраунхоферових линија, са нарочитим освртом на интерпретацију промене ових параметара линије од центра Сунчевог диска ка његовом крају (лимбу; лимб ефекат). У овим истраживањима разјашњено је када су такви процеси значајни и у којој мери, а процењен је и њихов допринос овом ефекту. Такође је вршена анализа посматрања диференцијалног лимб ефекта код линије Fe I, анализиране неке Сунчеве линије тешких јона и проучаван утицај механизама ширења притиском на дијагностику конвективног слоја на Сунцу. Кандидат је истраживао и анализирао и критеријуме за степен хомологности радио-ерупција са Сунца. Уводећи извесна ограничења у постојеће, предложен је један нови критеријум који води рачуна о механизму настанка ове појаве.

У серији радова анализиран је утицај јон-атомских радијативних сударних процеса на континуиране спектре емисије (абсорпције) у Сунчевој фотосфери и хромосфери и показано је да су ови процеси од значаја у појединим слојевима.

Звездане атмосфере: У овој области Димитријевић је проучавао линије које се јављају у спектрима појединих звезда, као што су то помаци линија C IV у спектру PG1159-035, линије Si II у видљивој области спектра Ap силицијумских звезда, линије гвожђа у спектру Am 15 Vulpeculae и Au I, Au II, Pd I, Hg II и Pt II линије у спектрима CP звезда. Такође су изучаване спектралне линије ретких земаља у спектрима CP звезда и то линије La II, La III, Eu II, Eu III и Nd II.

Истражена је и улога Штарковог ширења у добијању различитих резултата за хемијску заступљеност цирконијума у атмосфери звезде Chi Lupi, када се она одређује из линија Zr II и Zr III. Анализиран је и механизам настанка једне необичне линије неутралног кисеоника у спектру звезде Гама Касиопеје. Проучени су и различити аспекти утицаја јон - атомских сударних процеса са формирањем квазимолекуларног комплекса, на емисију, апсорпцију и рекомбинацију у атмосферама хладних звезда и код белих патуљака. Размотрен је и утицај ових процеса на одређивање непрозрачности атмосфере белих патуљака богатих хелијумом и показано да су они, мада до сада занемаривани, од великог значаја за анализу атмосфера оваквих звезда.

3. Списак одабраних радова др Милана Димитријевића

А. РАДОВИ У ИНТЕРНАЦИОНАЛНИМ ЧАСОПИСИМА

1. M. S. Dimitrijević, P. Grujić, *Long-range potentials and Stark broadening of neutral lines*, Journal of Quantitative Spectroscopy and Radiative Transfer **19**, (1978), 407-416.

2. M. S. Dimitrijević, N. Konjević, *Stark broadening of doubly and triply ionized atoms*, Journal of Quantitative Spectroscopy and Radiative Transfer **24**, (1980), 451-459.
3. M. S.Dimitrijević, N. Konjević, *Modified semiempirical formula for the electron impact width of ionized atom lines: Theory and applications*, in Spestral line shapes ed. B.Wende, Walter deGruyter, Berlin & New York (1981), 211-239.
4. M. S.Dimitrijević, N. Feautrier, S. Sahal-Bréchot, *Comparison between quantum and semiclassical calculations of the electron impact broadening of the Li I resonance line*, Journal of Physics B **14**, (1981), 2559-2668.
5. M. S. Dimitrijević, *On the variation of Stark line width within a supermultiplet*, Astronomy and Astrophysics **112**, (1982), 251-256.
6. M.S.Dimitrijević, *Stark broadening of Si II and Si III spectral lines*, Astron. Astrophys. **127**, (1983), 68-72.
7. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot, *Stark broadening of neutral helium lines*, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **31**, (1984), 301-313.
8. M. S.Dimitrijević, *The trajectory effect in calculations of the phase shift for binary collisions and broadening of neutral atom lines*, J. Phys. B **17**, (1984), L 283-L 287.
9. M. S. Dimitrijević, *Dependence of Stark widths and shifts on the ionization potential: $np^{k1}(n+1)s$ - np^{k} resonance transitions*, Astron. Astrophys. **145**, (1985), 439-442.
10. M. S. Dimitrijević, *On the stark broadening within a F I transition array*, Astron. Astrophys. Suppl. Series **64**, (1986), 591-594.
11. M. S. Dimitrijević, N. Konjević, *Simple formulae for estimating Stark widths and shifts of neutral atom lines*, Astron. Astrophys. **163**, (1986), 297-300.
12. M. S. Dimitrijević, V. Kršljanin, *Electron-impact shifts of ion lines: Modified semiempirical approach*, Astron. Astrophys. **165**, (1986), 269-274.
13. M. S. Dimitrijević, N. Konjević, *Simple estimates for Stark broadening of ion lines in stellar plasmas*, Astron. Astrophys. **172**, (1987), 345-349.
14. T. Lanz, M. S. Dimitrijević, M. C. Artru, *Stark broadening of visible Si II lines in stellar atmospheres*, Astron. Astrophys. **192**, (1988), 249-254.
15. M. S.Dimitrijević, G. Peach, *Regularities and similarities on the widths of spectral lines perturbed by neutral atoms*, Astron. Astrophys. **236**, (1990), 261-267.
16. M. S. Dimitrijević, *Stark-broadening parameters of ionized mercury spectral lines of astrophysical interest*, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **47**, (1992), 315-318.
17. M. S. Dimitrijević, *Stark-broadening parameters of spectral lines of astrophysical interest of neutral palladium*, Astron. Astrophys. Suppl. Ser. **100**, (1993), 593-594.
18. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, Lj. M. Ignjatović, *The contribution of ion-atom radiative collisions to the opacity of the solar atmosphere*, Astron. Astrophys. Suppl. Ser. **276**, (1993), 187192.

19. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, Lj. M. Ignjatović, *The influence of ion-atom radiative collisions on the continuous optical spectra in helium-rich DB white - dwarf atmospheres*, Astron. Astrophys. **287**, (1994),1026-1028.
20. M. S. Dimitrijević, *Stark widths and shifts of Ni II spectral lines*, Astron. Astrophys. Suppl. Series **114**, (1995), 171-173.
21. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, Lj. M. Ignjatović, Z. Djurić, *Radiative $He^+(1s) + He(1s^2)$ processes as the source of the DB white dwarf atmosphere electromagnetic continuous spectra*, Astrophysical Journal **454**, (1995), 420-428.
22. M. S. Dimitrijević, D. Tankosić, *On the variation of Stark line shifts within a given spectrum in the case of irregular energy level structure*, Physica Scripta **62**, (2000), 177-182.
23. D. Tankosić, L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević, *The electron-impact broadening parameters for Co III spectral lines*, Astron. Astrophys. **399**, (2003), 795-797.
24. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Brechot, *Stark broadening of multicharged ions of astrophysical interest. XXIII Be III*, Astron. Astrophys. **400**, (2003), 791-793.

Б. ТЕКСТОВИ ПРЕГЛЕДНОГ ТИПА У ИНТЕРНАЦИОНАЛНИМ ПУБЛИКАЦИЈАМА

1. N. Konjević, M. S. Dimitrijević, W. L. Wiese, *Experimental Stark widths and shifts for spectral lines of positive ions (A critical review and tabulation of selected data for the period 1976. to 1982)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **13**, (1984), 649-686.
2. N. Konjević, M. S. Dimitrijević, W. L. Wiese, *Experimental Stark widths and shifts for spectral lines of neutral atom (A critical review of selected data for the period 1976. to 1982)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **13**, (1984), 619-647 .
3. M. S. Dimitrijević, *Accuracy of line broadening data*, in Accuracy of Elemental Abundances from Stellar Atmospheres, ed. R.Wehrse, Lecture Notes in Physics **356**, Springer Verlag, (1990), 31-44.
4. M. S. Dimitrijević, *A programme to provide Stark broadening data for stellar and laboratory plasma investigations*, Ж. Приклад. Спектроск. **63**, (1996), 810-815.
5. M. S. Dimitrijević, *Milutin Milanković (1879-1958) and his contribution to European astronomy*, Astronomische Nachrichten **323**, 2002, 570-573.
6. M. S. Dimitrijević, *Stark broadening in Astrophysics (Applications of Belgrade school results and collaboration with former soviet republics)*, Astron. Astrophys.Transactions **23** (3) (2003), 1-24.

В. МОНОГРАФИЈЕ И ПРЕГЛЕДНИ РАДОВИ НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА

1. M. S. Dimitrijević, *Astronomska spektroskopija*, Publ. Astron. Obs. Belgrade **62**, (1998), 1-108.
2. M. S. Dimitrijević, *Line shapes investigations in Yugoslavia I*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **39**, (1990), 1-203; II, ibid. **41**, (1991), 1-129; III, ibid. **47**, (1994), 1-184; IV, ibid. **58**, (1997), 1-251;V, ibid. **70**, (2001), 1-326.
3. Dimitrijević, M. S.: 1998, *Fullerenes in astrophysics*, Fullerenes and Nanotubes Review, **2**, 1, 39-42.
4. Dimitrijević, M. S., Tomić, A.: 1994, 1995, 1998, 2001, 2002, Astronomija za IV razred gimnazije Prirodno – matematičkog smera (1-132), Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd; izdanje na makedonskom kao knjiga, Skopje, 1998; izdanje na albanskom, Priština, 1998.

4. Одјек радова кандидата

Научни резултати Милана С. Димитријевића нашли су велику примену код анализе, дијагностике и моделирања звездане плазме, плазме код истраживања термонуклеарне фузије, као и оне која се јавља код ласерске обраде метала и других материјала. Они су нашли примену и код испитивања хемијског састава звезда, прорачуна непрозрачности звезданих атмосфера, истраживања појединих линија у звезданим спектрима, моделирања спектара звезда и Сунца, прорачун радијативног убрзања у звезданим атмосферама, истраживања критеријума спектралне класификације звезда и температурске скале спектралних класа, проучавања хемијске стратификације у звезданим атмосферама, прорачуна оптичких својстава звездане и лабораторијске плазме, развоја и истраживања ласера, као и развоја појединих извора светлости, што се види на основу анализе листе од 2026 цитата дате у прилогу. Нова теоријска метода за израчунавање параметара ширења спектралних линија – Модификовани семиемпиријски прилаз, ушла је у приручнике (на пример Atomic , Molecular and Optical Physics, Handbook, ed. G.W.F. Drake, AIP Press, New York, 1996), у неке од великих компјутерских програма, као што је програм ОПАЛ за израчунавање преноса зрачења кроз звездане атмосфере и у монографије као што су на пример Griem, H. R., Principles of Plasma Spectroscopy, Cambridge Monographs of Plasma Physics, Vol. 2., Cambridge University Press, Cambridge, 1997. О широкој примени овог метода у астрономији и физици сведочи и чињеница да су само два основна рада цитирана 217 пута.

Резултати Димитријевићевих истраживања утицаја судара са наелектрисаним честицама на облике спектралних линија, примењивани су више од хиљаду пута и то приликом анализе спектара појединих звезда, разраде модела звезда, дијагностике лабораторијске и ласерски произведене плазме и теоријских и експерименталних истраживања профила спектралних

линија. Они су ушли и у међународне базе података како што су Центар за податке о звездама у Стразбуру и База о атомским подацима у Бечу.

Радови кандидата се цитирају и у монографијама и књигама иностраних издавача. Као примере из исцрпне листе у додатку, можемо навести књиге: Gray, D.F.: 1992, The Observation and Analysis of Stellar Photospheres, Cambridge Univ. Press; Thorne, A.P.: 1991, Spectrophysics, Chapman and Hall, London. Посебно треба истаћи велики број цитата у монографији Elemental Abundance Analysis, eds. S.J.Adelman, T.Lanz, Lausanne, 1988 и у књизи Atomic and Molecular Data for Space Astronomy: Needs, Analysis and Availability, 1992, Lecture Notes in Physics 407, Springer Verlag.

Резултати Димитријевићевих истраживања у области звезданих атмосфера, коришћени су у иностраној литератури у истраживању атмосфера звезда А типа, магнетних звезда, звезда богатих силицијумом, у разматрању спектралних линија ретких земаља у атмосферама хемијски неправилних звезда, као и у истраживању профила линија лабораторијске плазме.

Димитријевић је био и руководилац 3 докторске и 4 магистарске тезе. Такође је на Универзитету Париз VII био члан комисије за одбрану докторске тезе Жозе Сераоа а његови резултати коришћени су и у већем броју докторских дисертација у иностранству, што се може видети из приложене листе цитата.

Осим предавања на међународним конференцијама, Димитријевић је позиван да одржи предавање о својим резултатима на Опсерваторијама и Универзитетима у Ополу (Пољска), Медону (Француска), Бохуму (Немачка), Фиренци, Ваљадолиду (Шпанија), Тунису, Букурешту, Казању (Татарстан - Русија), Торавереу (Естонија), Риги, Виљнусу, Минску, Кијеву, Научном (Крим - Украјина), Одеси, Скопљу, Атини, Софији, Брну, Солуну, Армагу (Северна Ирска), Трсту, Бечу, Ст. Ендрјусу (Шкотска) и Белфасту.

Значај Димитријевићевих резултата види се и из тога да је био позван 32 пута да одржи предавање на међународним конференцијама, као и да се његови научни резултати користе и цитирају. Без аутоцитата, кандидат има преко 2000 цитата (у прилогу је листа са 2026 цитата). Од више од 200 цитираних радова 29 је цитирано више од 10 пута у међународним изворима, што показује да није у питању пар изолованих достигнућа. Поред тога, он је и члан међународног научног комитета најзначајније конференције из његове области, Међународне конференције о облицима спектралних линија.

На основу свега изнетог можемо закључити да су научни резултати др Милана Димитријевића познати, прихваћени и широко коришћени у иностранству, да су ушли у монографије, приручнике, компјутерске програме и базе података и имали у међународним размерама утицај на развој спектроскопије звездане и лабораторијске плазме и истраживања звезданих атмосфера. Димитријевић је дао велики допринос и ширењу астрономских знања у нашој средини. Стога сматрамо да би избор Милана Димитријевића за дописног члана Српске академије наука и уметности био признање не само резултатима његовог научног стваралаштва него и од значаја за положај наше астрономске науке и признање њеним укупним достигнућима код нас. С

обзиром да је Димитријевић данас изузетно активан у науци што се види по референцама из 2003. и 2002. године у његовој библиографији, САНУ би добила вредног и активног сарадника и активније укључила у свој делокруг астрономију, науку која нас је приближила звездама.

др Лука Ч. Поповић
Научни саветник Астрономске опсерваторије

др Анатолиј Михајлов
Научни саветник Института за физику

др Слободан Нинковић
Научни саветник Астрономске опсерваторије

II 2. ИЗБОР У НАУЧНА ЗВАЊА И КАНДИДАТУРЕ ЗА САНУ

1. Конкурс за асистента на ПМФ, *Билтен*, Реферати о пријављеним кандидатима за избор наставника и факултетских сарадника Универзитета у Београду, бр. 1100, 12. III 1978, 98.
2. Избор у звање асистент приправник, *Билтен Института за физику*, бр. 8/1, 24. IX 1974.
3. Избор у звање асистент, *Билтен Института за физику*, бр. 12, 21. I 1977.
4. Избор у звање научни сарадник, Билтен Института за физику, бр. 17, 5. IV 1979.
5. Носилац задатка "Интеракција ласерског зрачења са материјом", *Билтен Института за примењену физику*, бр. 2, фебруар 1979.
6. Избор у звање виши научни сарадник, *Билтен Института за физику*, бр. 25, 24. IV 1983.
7. Избор у звање научни саветник, *Билтен реферата за научна звања*, Астрономска опсерваторија, бр. 1, 12. V 1986.
8. САНУ, Одељење природно-математичких наука, Скупштина за избор нових чланова, Београд, 1994.
9. САНУ, Одељење природно-математичких наука, Скупштина за избор нових чланова, Београд, 1997.
10. САНУ, Одељење за математику, физику и гео-науке, Скупштина за избор нових чланова, Београд, 2000.
11. САНУ, Одељење за математику, физику и гео-науке, Скупштина за избор нових чланова, Београд, 2003.

Pour Milan Dimitrijević (میلان دیمیتریفیش)
Haykel 2004

INSTITUTE OF PHYSICS PUBLISHING JOURNAL OF PHYSICS B: ATOMIC, MOLECULAR AND OPTICAL PHYSICS

J. Phys. B: At. Mol. Opt. Phys. **37** (2004) 63–71 PII: S0953-4075(04)64419-1

Quantum mechanical calculations of the electron-impact broadening of spectral lines for intermediate coupling

Haykel Elabidi[1], Nébil Ben Nessib[1] and Sylvie Sahal-Bréchot[2,3]

[1] Groupe de Recherche en Physique Atomique et Astrophysique, Faculté des Sciences de Bizerte, 7021 Zarzouna, Tunisia
[2] Laboratoire d'Etude du Rayonnement et de la Matière en Astrophysique, Observatoire de Paris, Section de Meudon, UMR CNRS 8112, Bâtiment 18, 5 Place Jules Janssen, F-92195 Meudon Cedex, France

E-mail: Sylvie.Sahal-Brechot@obspm.fr

Received 4 June 2003, in final form 15 September 2003
Published 9 December 2003
Online at stacks.iop.org/JPhysB/37/63 (DOI: 10.1088/0953-4075/37/1/004)

Abstract

A new quantum mechanical expression for calculating electron-impact broadening is obtained for intermediate coupling. It would be especially useful for calculations of widths and shifts of fine structure spectral lines of multicharged ions where LS coupling breaks down.

II 3. ЦИТИРАНОСТ У МЕЂУНАРОДНИМ ИЗВОРИМА (1975-2003)

1. M. Platiša, M. Popović, M. Dimitrijević, N. Konjević: 1975, Z. Fur Naturforsch. 30a, 212 [A 1].*

1. Griem, H. R.: 1975, *Stark Broadening*, Adv. Atom. Molec. Phys. **11**, 331.
2. Platiša, M., Popović, M. V., Konjević, N.: 1975, *Stark broadening of O II and O III lines*, Astron. Astrophys. **45,** 325.
3. Konjević, N., Wiese, W. L.: 1976, *Experimental Stark widths and shifts for non-hydrogenic spectral lines of ionized atoms*, J. Phys. Chem. Ref. Data **5**, 259.
4. Hey, J. D.: 1977, *On the Stark broadening of isolated lines of F (II) and Cl (III) by plasmas*, JQSRT **18**, 649.
5. Hey, J. D.: 1977, *Estimates of Stark broadening of some Ar III and Ar IV lines*, JQSRT **17**, 729.
6. Hey, J. D.: Breger, P.: 1980, *Stark broadening of isolated lines emitted by singly - ionized tin*, JQSRT **23**, 311.
7. Hey, J. D.: Breger, P.: 1981, *Stark broadening of isolated ion lines by plasmas: Application of theory*, in Spectral Line Shapes **I**, ed. B. Wende, W. de Gruyter, 201.
8. Сыркин, М. И.: 1981, *Расчеты электронного уширения спектральных линий в теории оптических свойств плазмы*, Опт. Спектроск. **51**, 778.
9. Wiese, W. L., Konjević, N.: 1982, *Regularities and similarities in plasma broadened spectral line widths (Stark widths)*, JQSRT **28,** 185.
10. Konjević, N., Pittman, T. P.: 1986, *Stark broadening of spectral lines of homologous, doubly ionized inert gases*, JQSRT **35**, 473.
11. Konjević, N., Pittman, T. P.: 1987, *Stark broadening of spectral lines of homologous, doubly - ionized inert gases*, JQSRT **37**, 311.
12. Бабин, С. А., Донин, В. И., Родишевский, А. В., Шапиро, Д. А.: 1988, *Кулоновское уширение провала Лемба в Ar^{++} лазере*, Квантовая Электроника **15**, 1261.
13. Purić, J., Djeniže, S., Labat, J., Platiša, M., Srećković, A., Ćuk, M.: 1988, *Stark - broadening regularities of lithium - like and sodium - like isoelectronic sequences*, Z. Phys. D **10**, 431.
14. Purić, J., Djeniže, S., Srećković, A., Ćuk, M.: 1988, *Regularities in neutral and ion line Stark broadening in plasma*, Fizika **20**, 485.
15. Purić, J., Djeniže, S., Srećković, A., Ćuk, M., Labat, J., Platiša, M.: 1988, *Stark broadening and regularities of ionized neon and argon spectral lines*, Z. Phys. D **8**, 343.
16. Babin, S. A., Donin, V. I., Rodishevsky, A. V., Shapiro, D. A.: 1989, *Diagnostics of ion-laser plasma by nonlinear spectroscopy methods*, XIX ICPIG, Beograd, 750.

---

* Овде су болдом издвојени цитирани научни радови испод којих су дате референце у којима се цитирају.

У угластим заградама словом азбуке означен је одељак у библиографији (*I Научно стваралаштво*) иза кога стоји редни број.

17. Hey, J. D., Breger, P.: 1989, *The classical Kramers - Gaunt factor in Stark broadening calculations*, J. Phys. B **22**, L79.
18. Hey, J. D., Gawron, A., Xu, X.J., Breger, P., Kunze, H. J.: 1989, *Stark broadening of Ar IV lines in a dense plasma*, J. Phys. B **22**, 241.
19. Babin, S. A., Shapiro, D. A.: 1990, *Coulomb broadened spectral resonances*, in Spectral Line Shapes **6**, AIP Conf. Proc. **216,** eds. L. Fromhold, J. W. Keto, AIP, New York, 48.
20. Kobilarov, R., Konjević, N.: 1990, *Plasma shift and broadening of analogous transitions of S II, Cl III, Ar IV, Cl II and Ar III*, Phys. Rev. A **41**, 6023.
21. Konjević, N., Wiese, W. L.: 1990, *Experimental Stark widths and shifts for spectral lines of neutral and ionized atoms (A critical review of selected data for the period 1983 through 1988)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **19**, 1307.
22. Babin, S. A., Shapiro, D. A.: 1994, *Spectral line broadening due to the Coulomb interaction in plasma*, Physics Reports **241**, 119.
23. Djeniže, S., Bukvić, S., Srećković, A., Platiša, M.: 1996, *Stark widths of doubly ionized argon spectral lines*, J. Phys. B **29**, 429.
24. Wetzler, H., Suss, W., Stockl, C., Tauschwitz, A., Hoffmann, D. H. H.: 1997, *Density Diagnostics of an Argon Plasma by Heavy-Ion Beams and Spectroscopy,* Laser and Particle Beams **15**, 449.
25. Djeniže, S., Bukvić, S., Mišković, D.: 1999, *Measured Stark widths of several Ar IV spectral lines*, Proc. XII Nat. Conf. Yug. Astron. and Int. Workshop on the Development of Astronomical Databases, eds. L. Č. Popović, M. Dačić, Publ. Astron. Obs. Belgrade **65**, 67.
26. Djeniže, S.: 2000, *Measured, calculated and estimated Stark widths of several Ar IV spectral lines,* Proceedings of the second Serbian-Bulgarian Astronomical Meeting, June 23-26, 2000, Zaječar, Serbia, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, M. Tsvetkov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **67**, 51.
27. Djeniže, S.: 2000, *Measured, calculated and estimated Stark widths of several Ar III spectral lines,* Proc. 3rd Belarussian-Yugoslav Symposium on Physics and Diagnostics of Laboratory and Astrophysical Plasma (PDP-III'2000), Minsk, September 17-21, 2000, eds. V. S. Burakov, M. S. Dimitrijević, Publ. Astron. Obs. Belgrade **68**, 77.
28. Djeniže, S., Bukvić, S., Mišković, D.: 2001, *Stark widths and shifts of triply ionized argon spectral lines*, Astron. Astrophys. **367**, 737.

2. M. Platiša, M. Dimitrijević, M. Popović, N. Konjević: 1977, Astron. Astrophys. 54, 837 [A 2].

1. Hey, J. D.: 1977, *On the Stark broadening of isolated lines of F (II) and Cl (III) by plasmas*, JQSRT **18**, 649.
2. Hey, J. D.: 1977, *Estimates of Stark broadening of some Ar III and Ar IV lines*, JQSRT **17**, 729.
3. Platiša, M., Konjević, N.: 1977, *Stark broadening of Ne II lines*, XIII ICPIG, Berlin, 121.

4. Hey, J. D.: 1978, *On the variation of spectral line widths within Stark broadened multiplets*, JQSRT **20**, 403.
5. Hey, J. D., Breger, P.: 1980, *Stark broadening of isolated lines emitted by singly - ionized tin*, JQSRT **23**, 311.
6. Hey, J. D., Breger, P.: 1981, *Stark broadening of isolated ion lines by plasmas: Application of theory*, in Spectral Line Shapes **I**, ed. B. Wende, W. de Gruyter, 201.
7. Wiese, W. L., Konjević, N.: 1982, *Regularities and similarities in plasma broadened spectral line widths (Stark widths)*, JQSRT **28**, 185.
8. Purić, J., Srećković, A., Djeniže, S., Platiša, M., Cekić, M.: 1987, *Stark widths and shifts of Cl II, Cl III and Cl IV lines*, XVIII ICPIG, Swansea, 484.
9. Purić, J., Srećković, A., Djeniže, S., Platiša, M.: 1988, *Stark broadening and regularities of prominent spectral lines of multiply ionized chlorine and fluorine*, Phys. Rev. A **37**, 4380.
10. Hey, J. D., Gawron, A., Xu, X. J., Breger, P., Kunze, H. J.: 1989, *Stark broadening of Ar IV lines in a dense plasma*, J. Phys. B **22**, 241.
11. Kobilarov, R., Konjević, N.: 1990, *Plasma shift and broadening of analogous transitions of S II, Cl III, Ar IV, Cl II and Ar III*, Phys. Rev. A **41**, 6023.
12. Konjević, N., Wiese, W. L.: 1990, *Experimental Stark widths and shifts for spectral lines of neutral and ionized atoms (A critical review of selected data for the period 1983 through 1988)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **19**, 1307.
13. Djeniže, S., Labat, J., Srećković, A., Labat, O., Platiša, M., Purić, J.: 1991, *Stark broadening and shifts of singly and doubly ionized fluorine spectral lines*, Physica Scripta **44**, 148.
14. Labat, O., Djeniže, S., Purić, J., Labat, J. M., Srećković, A.: 1991, *Stark broadening and regularities of ionized bromine spectral lines*, J. Phys. B **24**, 1251.
15. Djeniže, S., Srećković, A., Labat, J., Purić, J., Platiša, M.: 1992, *Measured Stark widths of doubly and triply ionized silicon spectral lines*, J. Phys. B **25**, 785.
16. Djeniže, S., Srećković, A., Labat, J., Platiša, M.: 1999, *On the Stark Width Regularities in the Singly Ionized Spectra*, Physica Scripta **59**, 98.
17. Djeniže, S.: 2000, *On the Stark Width Regularities in Doubly Ionized Spectra*, Physica Scripta **61**, 412.
18. Srećković, A., Bukvić, S.: 2003, *Experimental Stark shifts in the F II 3s'-3p' transition*, IV Serbian Conference on Spectral Line Shapes, Arandjelovac, Serbia, 10-15 October 2003, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **76**, 225.

3. M. Platiša, M. Dimitrijević, M. Popović, N. Konjević: 1977, J. Phys. B 10, 2997 [A 3].

1. Hey, J. D.: 1978, *On the variation of spectral line widths within Stark broadened multiplets*, JQSRT **20**, 403.

2. Hey, J. D., Breger, P.: 1980, *Stark broadening of isolated lines emitted by singly - ionized tin*, JQSRT **23**, 311.
3. Сыркин, М. И.: 1981, *Расчеты электронного уширения спектральных линий в теории оптических свойств плазмы*, Опт. Спектроск. **51**, 778.
4. Brown, P. J. E., Dufton, P. L., Lennon, D. J., Keenan, F. P., Kilkenny, D.: 1986, *The chemical composition of the young open cluster NGC 6611*, Astron. Astrophys. **155**, 113.
5. Lennon, D. J., Lynas-Gray, A. E., Brown, P. J. E. Dufton, P. L.: 1986, *Non - LTE calculations of silicon - line strengths in B - type stars*, Mon. Not. Roy. Astron. Soc. **222**, 719.
6. Purić, J., Djeniže, S., Labat, J., Platiša, M., Srećković, A., Ćuk, M.: 1988, *Stark - broadening regularities of lithium - like and sodium - like isoelectronic sequences*, Z. Phys. D **10**, 431.
7. Purić, J., Djeniže, S., Srećković, A., Ćuk, M.: 1988, *Regularities in neutral and ion line Stark broadening in plasma*, Fizika **20**, 485.
8. Djeniže, S., Labat, J., Platiša, M., Srećković, A., Purić, J.: 1990, *Stark-broadening regularities of np-nd transition arrays of nitrogen, oxygen, neon, and silicon ion spectral lines*, Astron. Astrophys. **227**, 291.
9. Dufton, P. L., Fitzsimmons, A., Howarth, I. D.: 1990, *The chemical composition of a main - sequence star in the Small Magelanic cloud*, Astrophys. J. **362**, L59.
10. Djeniže, S., Srećković, A., Labat, J., Purić, J., Platiša, M.: 1992, *Measured Stark widths of doubly and triply ionized silicon spectral lines*, J. Phys. B **25**, 785.
11. Abdel-Baky, A. M., El-Ghazaly, M. H., Mansour, M. M.: 2000, *Spectroscopic and electric probe measurements of plasma parameters in the negative glow region of helium discharge plasma*, Journal of Quantitative Spectroscopy and Radiative Transfer **67**, 217.
12. Konjević, N., Lesage, A., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2002, *Experimental Stark Widths and Shifts for Spectral Lines of Neutral and Ionized Atoms (A Critical Review of Selected Data for the Period 1989 Through 2000)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **31**, 819.

4. M. S. Dimitrijević, P. Grujić: 1978, JQSRT 19, 407 [A 4].

1. Boyko, W.J., Keliher, P. N., Malloy, J. M: 1980, *Emission spectrometry,* Analyt. Chemistry **52**, 53R.
2. Bassalo, J. M., Cattani, M., Walder, V. S.: 1982, *Convergent calculations for electron impact broadening and shift of neutral helium lines*, JQSRT **28**, 75.

5. M. Platiša, M. Dimitrijević, N. Konjević: 1978, Astron. Astrophys. 67, 103 [A 5].

1. Miller, M. H., Lesage, A., Abadie, D.: 1982, *Experimental Stark widths of Xe II and trends in the broadening of homologous rare - gas ions*, Phys. Rev. A **25**, 2064.

2. Richou, J., Manola, S., Lesage, A., Abadie, D., Miller, M. H.: 1983, *Stark broadening parameter trends for ionized rare gas and miror image elements*, XVI ICPIG, Dusseldorf, 632.
3. Helbig, V.: 1985, *Good news - bad news? Stark broadening at moderate electron densities*, in Spectral Line Shapes **III**, ed. F. Rostas, W. de Gruyter, 3.
4. Purić, J., Djeniže, S., Srećković, A., Labat, J., Ćirković, Lj., 1987, *Stark widths of Ne II spectral lines*, Spectral line Shapes **IV**, ed. R. J. Exton A. Deepak, Hampton, Virginia, 55.
5. Purić, J., Djeniže, S., Srećković, A., Labat, J., Ćirković, Lj.: 1987, *Stark widths and shifts of Ne II spectral lines*, Phys. Rev. A **35**, 2111.
6. Purić, J., Djeniže, S., Srećković, A., Ćuk, M.: 1988, *Regularities in neutral and ion line Stark broadening in plasma*, Fizika **20**, 485.
7. Purić, J., Djeniže, S., Srećković, A., Ćuk, M., Labat, J., Platiša, M.: 1988, *Stark broadening and regularities of ionized neon and argon spectral lines*, Z. Phys. D **8**, 343,
8. Istrefi, L.: 1989, *Stark broadening of spectral lines in some N(II) and C(III) multiplets in Z-pinch plasma*, Revue Roumaine de Physique **33,** 667.
9. Lesage, A., Abadie, D., Miller, M. H.: 1989, *Stark broadening in krypton and xenon*, Phys. Rev. A **40**, 1367.
10. Djeniže, S., Labat, J., Platiša, M., Srećković, A., Purić, J.: 1990, *Stark-broadening regularities of np-nd transition arrays of nitrogen, oxygen, neon, and silicon ion spectral lines,* Astron. Astrophys. **227**, 291.
11. Uzelac, N. I., Glenzer, S., Konjević, N., Hey, J. D., Kunze, H. J.: 1993, *Plasma broadening of Ne II - Ne VI and F IV - F V spectral lines*, Phys. Rew. E **47**, 3623.
12. Djeniže, S., Srećković, A., Labat, J., Platiša, M.: 1999, *On the Stark Width Regularities in the Singly Ionized Spectra*, Physica Scripta **59**, 98.
13. del Val, J. A., Aparicio, J. A., Mar, S.: 2000, *Stark width measurements of Ne II spectral lines,* Astrophys. J. **536**, 998.
14. Djeniže, S.: 2000, *Measured, calculated and predicted Stark widths of the singly ionized C, N, O, F, Ne, Si, P, S, Cl, and Ar Spectral lines,* Serb. Astron. J. **161**, 89.
15. Djeniže, S., Milosavljević, V.: 2000, *Stark broadening in the Ne II 3s ^4P-3p $^4D^o$ multiplet,* Proceedings of the second Serbian-Bulgarian Astronomical Meeting, June 23-26, 2000, Zaječar, Serbia, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, M. Tsvetkov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **67**, 59.
16. Djeniže, S., Milosavljević, V.: *Experimental Stark widths in the Ne II spectrum,* 2000, Proc. 3rd Belarussian-Yugoslav Symposium on Physics and Diagnostics of Laboratory and Astrophysical Plasma (PDP-III'2000), Minsk, September 17-21, 2000, eds. V. S. Burakov, M. S. Dimitrijević, Publ. Astron. Obs. Belgrade **68**, 87.

6. J. Purić, M. S. Dimitrijević, I. S. Lakićević: 1978, Phys. Lett. 67A, 189 [A 6].

1. Purić, J., Lakićević, I. S., Glavonić, V.: 1979, *Some regularities within the Stark widths and shifts of resonance lines of neutral atoms from He to Ca*, J. Phys. **40**, C7-795.
2. Purić, J., Lakićević, I., Glavonić, V.: 1979, *Some regularities within the Stark widths and shifts of resonance lines of singly charged ions from He to Ca*, J. Phys. **40**, C7-835.
3. Miller, M. H., Lesage, A., Purić, J.: 1980, *Stark broadening trends in homologous ions,* Astrophys. J. **239,** 410.
4. Purić, J., Lakićević, I., Glavonić, V.: 1980, *Stark width and shift dependence on the ionized potential*, Phys. Lett. A **76**, 128.
5. Purić, J.: 1981, *Regularities and trends in Stark parameters of neutral and ion spectral lines*, XV ICPIG, Minsk, Invited papers, 311.
6. Purić, J., Lakićević. I.: 1981, *Stark width and shift periodic dependence on nuclear charge number*, XV ICPIG, Minsk, 927.
7. Purić, J., Lakićević, I. S.; Glavonić, V.: 1981, *Some regularities within the Stark widths and shifts of resonance ion lines from Li to Ca*, JQSRT **26**, 65.
8. Lakićević, I. S.: 1982, *Regularities and systematic trends in the Stark broadening parameters of spectral lines in plasma*, in Phys. Ioniz. Gases, ed. G. Pichler, Zagreb, 483.
9. Lakićević, I. S., Purić, J.: Ćuk, M.: 1982, *Stark width and shift of Cs I 852.11nm resonance line*, Phys. Lett. A **91**, 19.
10. Miller, M. H., Lesage, A., Abadie, D.: 1982, *Experimental Stark widths of Xe II and trends in the broadening of homologous rare - gas ions*, Phys. Rev. A **25**, 2064.
11. Purić, J., Lakićević, I. S.: 1982, *Periodic dependence of Stark width and shift on nuclear charge number*, Phys. Lett. A **91**, 345.
12. Wiese, W. L, Konjević, N.: 1982, *Regularities and similarities in plasma broadened spectral line widths (Stark widths)*, JQSRT **28**, 185.
13. Lakićević, I. S., Purić, J.: 1983, *Stark shift trends in homologous ions*, J. Phys. B **16**, 1525.
14. Purić, J., Lakićević, I. S.: 1983, *Stark widths and shifts of IV and V group homologous ions*, in Spectral Line Shapes **II**, ed. K. Burnett, W. de Gruyter, 161.
15. Miller, M. H., Abadie, D., Lesage, A.: 1985, *Experimental phosphorus and sulfur Stark widths and systematic broadening trends for third row ions*, Astrophys. J. **291**, 219.
16. Purić, J. Ćuk, M., Lakićević, I. S.: 1985, *Regularities and systematic trends in the Stark broadening and shift parameters of spectral lines in plasma*, Phys. Rev. A **32**, 110.
17. Tsu-Jee A. Nee: 1985, *Near - resonance - Rayleigh scattering measurement on a resonant laser - driven barium plasma*, J. Appl. Phys. **57**, 4968.

18. Purić, J.: 1993, *Stark broadening of spectral lines and the problem of regularities - present status*, XXI ICPIG, Proceedings III, Ruhr - Universitaet, Bochum, 34.
19. Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 1995, *Experimental Stark parameters of $3s^2S$ - $3p^2P^o$ multiplet lines of singly ionized carbon*, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **54**, 827.
20. Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 1996, *Regularities in the Stark widths and shifts of spectral lines of singly - ionized aluminium*, JQSRT **56**, 399.
21. Sarandaev, E. V., Salakhov, M. K.: 1996, *Regularities for Stark Widths of Spectral-Lines of Singly Ionized Aluminum,* Optika i Spektroskopiya, **81**, 33.

7. M. Dimitrijević, N. Konjević : 1978, JQSRT 20, 223 [A 7].

1. Hey, J. D., Breger, P.: 1980. *Calculated Stark widths of isolated S(III) and S(IV) lines*, JQSRT **24**, 427.
2. Hey, J. D., Breger, P.: 1980, *Calculated Stark widths of oxygen ion lines*, JQSRT **24**, 349.
3. Seaton, M.: 1987, *Atomic data for opacity calculations: V. Electron broadening of some C III lines*, J. Phys. B. **20**, 6431.
4. Seaton, M. J.: 1995, *Atomic data for opacity calculations V. Electron impact broadening of some C III lines*, in The Opacity Project Vol. 1. Compiled by the Opacity Project Team, Institute of Physics Publishing, Bristol and Philadelphia, 147.

8. M. S. Dimitrijević, P. V. Grujić: 1979, J. Phys. B 12, 1873 [A 8].

1. Grujić, P.: 1979, *Angular momenta near ionisation threshold for electron - ion collisions*, J. Phys. B **12**, L131.
2. Peterkop, R., Liepinsh, A.: 1981, *Investigation of threshold behaviour of ionisation cross sections*, J. Phys. B **14**, 4125.
3. Grujić, P.: 1982, *The classical theory of near threshold ionisation*, J. Phys. B **15**, 1913.
4. Grujić, P. V.: 1984, *Energy distribution in the near - threshold electron - impact ionization of atoms and ions*, Phys. Rev. A **30**, 3012.
5. Grujić, P. V.: 1986, *Classical calculations of the near - threshold multiple - escape processes*, Comments At. Molec. Phys. **18**, 47.
6. Wetmore, A. E., Olson, R. E.: 1986, *Ionization of H and He^+ by electrons and positrons colliding at near threshold energies*, Phys. Rev. A **34**, 2822.
7. Rau, A. R. P.: 1991, *Study of correlations with ions (theory)*, Nuclear Instruments and Methods in Physics Research **B56/57**, 200.
8. Schultz, D. R., Meng, L., Olson, R. E.: 1992, *Classical description and calculation of ionization in collisions of 100 eV electrons and positrons with He and H_2*, J. Phys. B **25**, 4601.
9. Kazansky, A. K., Ostrovsky, V. N.: 1993, *Angular electron correlations near the double ionization threshold*, J. Phys. B **26**, 2231.

10. Asmis, K. R., Allan, M.: 1997, *Excess Energy Partitioning Between Electrons Departing at 0-Degrees and 180-Degrees in the Ionization of Helium Near-Threshold*, J. Phys B **30**, L167.
11. Grujić, P. V., Simonović, N.: 1998, *e+H- Detachment Function - I - The Classical-Dynamic Study*, Journal of Physics B **31**, 2611.

9. M. Platiša, M. Popović, M. Dimitrijević, N. Konjević: 1979, JQSRT 22, 333 [A 9].

1. Hey, J. D., Breger, P.: 1980, *Calculated Stark widths of isolated S(III) and S(IV) lines*, JQSRT **24**, 427.
2. Hey, J. D., Breger, P.: 1981, *Stark broadening of isolated ion lines by plasmas: Application of theory*, in Spectral Line Shapes **I**, ed. B. Wende, W. de Gruyter, 201.
3. Сыркин, М. И.: 1981, *Расчеты электронного уширения спектральных линий в теории оптических свойств плазмы*, Опт. Спектроск. **51**, 778.
4. Baschek, B., Kudritzki, R. P., Scholz, M., Simon, K. P.: 1982, *Spectral analysis of the subdwarf HD 149382*, Astron. Astrophys. **108**, 387.
5. Wiese, W. L., Konjević, N.: 1982, *Regularities and similarities in plasma broadened spectral line widths (Stark widths)*, JQSRT **28**, 185.
6. Purić, J., Djeniže, S., Labat, J., Platiša, M., Srećković, A., Ćuk, M.: 1988, *Stark - broadening regularities of lithium - like and sodium - like isoelectronic sequences*, Z. Phys. D **10**, 431.
7. Djeniže, S., Srećković, A., Platiša, M., Konjević, R., Labat, J., Purić, J.: 1990, *Stark broadening and shift of singly and doubly ionized sulfur spectral lines*, Physical Review A **42**, 2379.
8. Kobilarov, R., Konjević, N.: 1990, *Plasma shift and broadening of analogous transitions of S II, Cl III, Ar IV, Cl II and Ar III*, Phys. Rev. A **41**, 6023.
9. Srećković, A., Djeniže, S., Labat, J., Platiša, M., Purić, J.: 1990, *Stark broadening regularities within successive ionization stages of phosphorus and sulfur*, Fizika **22**, 583.
10. Djeniže, S.: 1999, *On the Stark width regularities in the doubly ionized sulfur spectrum*, Proc. XII Nat. Conf. Yug. Astron. and Int. Workshop on the Development of Astronomical Databases, eds. L. Č. Popović, M. Dačić, Publ. Astron. Obs. Belgrade **65**, 63.
11. Djeniže, S.: 2000, *On the Stark Width Regularities in Doubly Ionized Spectra*, Physica Scripta **61**, 412.
12. Djeniže, S., Srećković, A., Jelisavčić, M., Bukvić, S.: 2002, *Measured Stark widths of prominent S IV spectral lines*, 21th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 21th SPIG, August 26-30, 2002, Sokobanja, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. M. K. Radović, M. S. Jovanović, Department of Physics, Faculty of Sciences and Mathematics, University of Niš, Niš, Yugoslavia, 344.

13. Djeniže, S., Srećković, A., Jelisavčić, M., Bukvić, S.: 2002, *Experimental Stark widths and shifts of triply ionized sulfur spectral lines*, Astron. Astrophysics **389**, 1086.
14. Konjević, N., Lesage, A., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2002, *Experimental Stark Widths and Shifts for Spectral Lines of Neutral and Ionized Atoms (A Critical Review of Selected Data for the Period 1989 Through 2000)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **31**, 819.

10. M. S. Dimitrijević, P. Grujić: 1979, Z. Naturforsch. 34a, 1362 [A 10].

1. Vučić, S., Grujić, P., Radojević, V.: 1981, *Elastic scattering of low-energy electrons on He 2^1S*, Phys. Rev. A **24**, 1823.

11. M. Dimitrijević, N. Konjević: 1980, Optics and Laser Technology 12, 145 [A 11].

1. Lewis, G. K., Dixon, R. D.: 1985, *Plasma monitoring of laser beam welds*, Welding Research Suppl. **2**, 495.

12. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: 1980, JQSRT 24, 451 [A 12].

1. Hey, J. D., Breger, P.: 1982, *A classical path calculation of Stark broadening of isolated ion lines by plasmas*, South African J. Phys. **5**, 111.
2. Konjević, N.: 1982, *Stark broadening of nonhydrogenic atom and ion lines in plasmas (an overview of experimental data)*, in Phys. Ioniz. Gases, ed. G. Pichler, 417.
3. Ackermann, U., Finken, K. H., Musielok, J.: 1983, *Broadening of C IV lines in dense plasmas*, XVI ICPIG, Dusseldorf, 620.
4. El-Farra, M. A., Hughes, T. P.: 1983, *Stark broadening of lines from multiply - charged carbon ions in a high - density arc plasma*, JQSRT **30**, 335.
5. Ackermann, U., Finken, K. H., Musielok, J.: 1985, *Line profiles of the P alpha and P beta transitions in He II and broadening of C IV lines at high electron densities*, Phys. Rev. A **31**, 2597.
6. Konjević, N., Pittman, T. P.: 1986, *Stark broadening of spectral lines of homologous, doubly ionized inert gases*, JQSRT **35**, 473.
7. Lennon, D. J., Lynas-Gray, A. E., Brown, P. J. F., Dufton, P. L.: 1986, *Non - LTE calculations of silicon - line strengths in B - type stars*, Mon. Not. Roy. Astron. Soc. **222**, 719.
8. Marasinghe, P. A. B., Lovett, R. J. : 1986, *An evaluation of methods for estimating electron Stark width of atomic spectral lines*, Spectrochimica Acta **41B**, 349.
9. Bottcher, F., Musielok, J., Kunze, H. J., 1987, *Stark broadening of C IV and N V lines in the vacuum - UV - spectral range*, Phys. Rev. A **36**, 2265.
10. Konjević, N., Pittman, T. P.: 1987, *Stark broadening of spectral lines of homologous, doubly - ionized inert gases*, JQSRT **37**, 311.
11. Kunze, H. J.: 1987, *The gas - liner pinch and its potential as a plasma source for spectroscopic investigations*, in Spectral Line Shapes **IV**, ed. R. J. Exton, A. Deepak, 123.
12. Purić, J., Srećković, A., Djeniže, S., Platiša, M.: 1987, *Stark broadening and regularities of prominent multiply ionized nitrogen spectral lines*, Phys. Rev. A **36**, 3957.

13. Seaton, M. J.: 1987, *Atomic data for opacity calculations: V. Electron broadening of some C III lines*, J. Phys. B **20**, 6431.
14. Bottcher, F., Breger, P., Hey, J. D., Kunze, H. J.: 1988, *Dependence of the Stark broadening on the emitter charge for the 3s - 3p transitions of Li - like ions*, Phys. Rev. A **38**, 2690.
15. Djeniže, S., Srećković, A., Milosavljević, M., Labat, J., Platiša, M., Purić, J.: 1988, *Stark broadening and shift of multiply ionized carbon spectral lines*, Z. Phys, D **9**, 129.
16. Lanz, T., Artru, M. C.: 1988, *Critical overview of atomic data for stellar abundance analysis*, in Elemental abundance analysis, eds. S. J. Adelman, T. Lanz, Institut d'Astronomie de l'Université de Lausane, 156.
17. Purić, J., Djeniže, S., Srećković, A., Ćuk, M.: 1988, *Regularities in neutral and ion line Stark broadening in plasma*, Fizika **20**, 485.
18. Purić, J., Djeniže, S., Srećković, A., Platiša, M., Labat, J.: 1988. *Stark - broadening regularities of prominent multiply - ionized - oxygen spectral lines in plasma*, Phys. Rev. A **37**, 498.
19. Hey, J. D., Breger, P.: 1989, *The classical Kramers - Gaunt factor in Stark broadening calculations*, J. Phys. B **22**, L79.
20. Hey, J. D., Gawron, A., Xu, X. J., Breger, P., Kunze, H. J.: 1989, *Stark broadening of Ar IV lines in a dense plasma*, J. Phys. B **22**, 241
21. Istrefi, L.: 1989, *Stark broadening of spectral lines in some N(II) and C(III) multiplets in Z-pinch plasma*, Revue Roumaine de Physique **33**, 667.
22. Konjević, N: 1989, *Stark broadening of multielectron atom and ion lines: Present status and application*, XIX ICPIG Invited papers, ed. V. J. Žigman, Beograd, 382.
23. Maron, Y., Sarid, E., Zahavi, O., Perelmutter, L., Sarfaty, M.: 1989, *Particle - velocity distribution and expansion of a surface flashover plasma in the presence of magnetic fields,* Phys. Rev. A **39**, 5842.
24. Bakshi V.: 1990*, Electron - impact widths of Si III transitions*, in Spectral Line Shapes **6**, AIP Conf. Proc. **216,** eds. L. Fromhold, J. W. Keto, AIP, New York, 71.
25. Djeniže, S., Srećković, A., Platiša, M., Labat, J., Konjević, R., Purić, J.: 1990, *Measurement of Stark width of some Ar I transitions in a D. C. argon plasma jet at atmospheric pressure*, JQSRT **44**, 405.
26. Iglesias, C. A., Rogers, F. J., Wilson, B. G.: 1990, *Opacities for classical cepheid models*, Astrophys. J. **360**, 221.
27. Kobilarov, R., Konjević, N.: 1990, *Plasma shift and broadening of analogous transitions of S II, Cl III, Ar IV, Cl II and Ar III*, Phys. Rev. A **41**, 6023.
28. Konjević, N., Wiese, W. L.: 1990, *Experimental Stark widths and shifts for spectral lines of neutral and ionized atoms (A critical review of selected data for the period 1983 through 1988)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **19**, 1307.

29. Srećković, A., Djeniže, S., Labat, J., Platiša, M., Purić, J.: 1990, *Stark broadening regularities within successive ionization stages of phosphorus and sulfur*, Fizika **22**, 583.
30. Бережецкая, Н. К., Копьев,. В. А., Коссый, И. А., Кутузов, И. И., Тиит, Б. М.: 1991, *Взрывоэмиссионные явления на границе металл - горячая плазма*, Ж. Т. Ф. **61**, 179.
31. Glenzer, S., Musielok, J., Kunze, H. J.: 1991, *Investigation of a pair of transition probabilities of C III in high - density plasmas*, Phys. Rev. A **44**, 1266.
32. Glenzer, S., Uzelac, N. I., Kunze, H.-J.: 1992, *Stark - broadening of spectral - lines along the isoelectronic sequence of Li*, Phys. Rev. A **45**, 8795.
33. Gray, D. F.: 1992, *The Observation and Analysis of Stellar Photospheres,* Cambridge University Press, Cambridge.
34. Iglesias, C. A., Rogers, F. J.: 1992, *Results obtained using the Opal code*, Revista Mexicana de Astronomia y Astrofisica **23**, 161.
35. Rogers, F. J., Iglesias, C. A.: 1992, *Radiative atomic Rosseland mean opacity tables*, Astrophys. J. Suppl. Series **79**, 507.
36. Wiese, W. L., Konjević, N.: 1992, *Regularities in experimental Stark shifts*, JQSRT **47**, 185.
37. Bakshi, V., Barett, B. D., Boone, T. D. Jr., Nunnally, W. C.: 1993, *Spectroscopic diagnostics of railgun plasma armatures*, IEEE Transactions on Magnetics **29**, 1097.
38. Djeniže, S., Popović, L. Č., Labat, J., Srećković, A., Platiša, M.: 1993, *Stark parameters of several B II, C II and N III spectral lines*, Contrib. Plasma Phys. **33**, 193.
39. Glenzer, S., Uzelac, N. I., Kunze, H.-J.: 1993, *Stark broadening of 3s - 3p transitions in F VII*, in Spectral Line Shapes **7,** eds. R. Stamm, B. Talin, Nova, 119.
40. Lee, R. W., Castor, J. I., Iglesias, C. A., Rogers, F. J., Keane, C. J.: 1993, *Line shape calculations of charged radiator for large scale simulation*, in Spectral Line Shapes **7**, eds. R. Stamm, B. Talin, Nova, 179.
41. Seaton, M. J.: 1993, *Radiative opacities*, in Inside Stars, IAU Colloquium 137, eds. Weiss, W. W., Baglin, A., Astron. Soc. of the Pacific Conference Series **40**, 222.
42. Smith, K. C.: 1993, *Elemental abundances in normal late-B and HgMn stars from co-added IUE spectra. 2. Magnesium, aluminium and silicon*, Astron. Astrophys. **276**, 393.
43. Uzelac, N. I., Glenzer, S., Konjević, N., Hey, J. D., Kunze, H. J.: 1993, *Plasma broadening of Ne II - Ne VI and F IV - F V spectral lines*, Phys. Rew. E **47**, 3623.
44. Alexiou, S.: 1994, *Collision operator for isolated ion lines in the standard Stark-broadening theory with applications to the Z scaling in the Li isoelectronic series 3p-3s transitions*, Phys. Rev. A **49**, 106.

45. Fill, E. E., Schoning, T.: 1994, *Linewidth Calculations of Si-11+ and Mg-9+ Resonance Lines and Applications to Photoresonant X-Ray Laser Pumping*, J. Appl. Phys. **76**, 1423.
46. Glenzer, S., Hey, J. D., Kunze, H. J.: 1994, *Stark broadening of spectral lines along the isoelectronic sequence of B*, J. Phys. B **27**, 413.
47. Alexiou, S.: 1995, *Problems with the standard semiclassical impact line - broadening theory,* Phys. Rev. Lett. **75**, 3406.
48. Alexiou, S., Maron, Y.: 1995, *Theoretically based closed form formulas for the collision operator for isolated ion lines in the standard Stark - broadening theory*, JQSRT **53**, 109.
49. Chayer, P., Fontaine, G., Wesemael, F.: 1995, *Radiative levitation in hot white dwarfs: Equilibrium theory*, Astrophys. J. Suppl. Series **99**, 189.
50. Chayer, P., Vennes, S., Pradhan, A. K., Thejll, P., Beauchamp, A., Fontaine, G., Wesemael, F.: 1995, *Improved calculations of the equilibrium abundances of heavy elements supported by radiative levitation in the atmospheres of hot DA white dwarfs*, Astrophys. J. **454**, 429.
51. Glenzer, S.: 1995, *Line broadening of nonhydrogenic ions in plasmas*, in Spectral Line Shapes **8**, eds. A. D. May, J. R. Drummond, E. Oks, AIP Conf. Proc. **328**, American Institute of Physics, New York, 134.
52. Gonzales, J. F., Artru, M.-C., Michaud, G.: 1995, *Radiative accelerations on carbon, nitrogen and oxygen*, Astron. Astrophys. **302**, 788.
53. Gonzales, J. F., LeBlanc, F., Artru, M.-C., Michaud, G.: 1995, *Improvements on radiative acceleration calculations in stellar envelopes*, Astron. Astrophys. **297**, 223.
54. LeBlanc, F., Michaud, G.: 1995, *Radiative accelerations on iron*, Astron. Astrophys. **303**, 166.
55. Mostovych, A. N., Chan, L. Y., Kearney, K. J., Garren, D., Iglesias, C. A., Klapisch, M., Rogers, F. J.: 1995, *Opacity of dense, cold, and, strongly coupled plasmas*, Phys. Rev. Lett. **75**, 1530.
56. Rogers, F. J., Iglesias, C. A.: 1995, *The Opal opacity code: New results*, in Astrophysical Applications of Powerful Databases, eds. S. J. Adelman, W. L. Wiese, ASP Conf. Series **78**, 31.
57. Rogers, F. J., Iglesias, C. A.: 1995, *The Opal Opacity Effort*, in The Opacity Project Vol. 1. Compiled by the Opacity Project Team, Institute of Physics Publishing, Bristol and Philadelphia, 1.
58. Seaton, M. J.: 1995, *Atomic data for opacity calculations V. Electron impact broadening of some C III lines*, in The Opacity Project Vol. 1. Compiled by the Opacity Project Team, Institute of Physics Publishing, Bristol and Philadelphia, 147.
59. Djeniže, S., Bukvić, S., Srećković, A., Platiša, M.: 1996, *Stark widths of doubly ionized argon spectral lines*, J. Phys. B **29**, 429.
60. Glenzer, S., Kunze, H. J.: 1996, *Stark-Broadening of Resonance Transitions in B-III,* Phys. Rev. A **53**, 2225.

61. Menart, J., Heberlein, J., Pfender, E.: 1996, *Line-by-Line Method of Calculating Emission Coefficients for Thermal Plasmas Consisting of Monoatomic Species,* JQSRT **56**, 377.
62. Menart, J., Heberlein, J., Pfender, E.: 1996, *Theoretical Radiative Emission Results for Argon/Copper Thermal Plasmas*, Plasma Chemistry and Plasma Processing **16**, S245.
63. Peach, G.: 1996, *Collisional broadening of spectral lines*, in Atomic, Molecular, & Optical Physics. Handbook, ed. G. W. F. Drake, AIP Press, Woodbury, New York, 669.
64. Wrubel, Th., Glenzer, S., Buescher, S., Kunze, H.-J., Alexiou, S.: 1996, *Line profile measurements of the 2s3s-2s3p singlet and triplet transitions in Ne VII*, Astron. Astrophys. **306**, 1023.
65. Alexiou, S.: 1997, *Closing in on Stark Broadening for weakly coupled plasmas,* Spectral Line Shapes **9**, eds. M. Zoppi, L. Ulivi, AIP Conf. Proc. **386**, 79.
66. Heading, D. J., Machacek, A., Whitford, L. C., Varney, A. J., Wark, J. S., Lee, R. W., Stamm, R., Talin, B.: 1997, *Rapid generation of approximate optical spectra of dense cool plasmas*, J. Quant. Spectrosc. Radiative Transfer **58**, 619.
67. Heading, D. J., Wark, J. S., Lee, R. W., Stamm, R., Talin, B.: 1997, *Comparison of the Semiclassical and Modified Semiempirical Method of Spectral Calculation*, Phys. Rev. E **56**, 936.
68. Michaud, G., Richer, J.: 1997, L*ine Profiles and Actor: Abundance Anomalies in Stars,* Spectral Line Shapes **9**, eds. M. Zoppi, L. Ulivi, AIP Conf. Proc. **386**, 397.
69. Seaton, M. J.,: 1997, *Radiative Accelerations in Stellar Envelopes,* MNRAS **289,** 700.
70. Wetzler, H., Suss, W., Stockl, C., Tauschwitz, A., Hoffmann, D. H. H.: 1997, *Density Diagnostics of an Argon Plasma by Heavy-Ion Beams and Spectroscopy,* Laser and Particle Beams **15**, 449.
71. Wrubel, Th., Glenzer, S., Buscher, S., Kunze, H. J.: 1997, *Line Profile Measurements in a Gas-Liner Pinch Discharge,* Spectral Line Shapes **9**, eds. M. Zoppi, L. Ulivi, AIP Conf. Proc. **386**, 71.
72. Ahmad, I., Buscher, S., Wrubel, T., Kunze, H. J.: 1998, *Experimental Stark Widths of Kr-III*, Physical Review E **58**, 6524.
73. Decker, C. D., London, R. A.: 1998, *Designs for a Compact Ni-Like-Tungsten X-Ray Laser*, Physical Review A **57**, 1395.
74. Djeniže, S., Milosavljević, V.: 1998, *Measured Stark widths and shifts of several N III spectral lines: Temperature dependence*, Astron. Astrophys. Suppl. Series **131**, 355.
75. Djeniže, S., Platiša, M., Srećković, A.: 1998, *Measured, calculated and estimated Stark width values*, 19th SPIG Zlatibor 1998, Contributed papers & Abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. N. Konjević, M. Ćuk, I. R. Videnović, Faculty of Physics, University of Belgrade, Belgrade, 397.

76. Milosavljević, V., Djeniže, S.: 1998, *Measured Stark widths and shifts of N II, N III and N IV spectral lines,* Astron. Astrophys. Suppl. Series **128**, 197.
77. Milosavljević, V., Konjević, R., Djeniže, S.: 1998, *Stark width of the 463.054 nm N II spectral line*, 19th SPIG Zlatibor 1998, Contributed papers & Abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. N. Konjević, M. Ćuk, I. R. Videnović, Faculty of Physics, University of Belgrade, Belgrade, 393.
78. O'Reilly, F., Dunne, P.: 1998, *3D Photoabsorption in Zn-III and Ge-V*, Journal of Physics B **31**, L141.
79. O'Reilly, F., Dunne, P.: 1998, *3D Photoabsorption in Zn-II, Ga-III and Ge-IV,* Journal of Physics B **31**, 1059.
80. Wrubel, T., Ahmad, I., Buscher, S., Kunze, H. J.: 1998, *Stark-Broadening Along the Berylliumlike Sequence*, Physical Review E **57**, 5972.
81. Blagojević, B., Popović, M. V., Konjević, N.: 1999, *Stark Broadening of Spectral Lines of Singly Ionized C, N, O, F and Ne*, Physica Scripta **59**, 374.
82. Djeniže, S.: 1999, *Measured, calculated and estimated Stark widths of the 580.133 nm and 581.198 nm C IV spectral lines*, Proc. XII Nat. Conf. Yug. Astron. and Int. Workshop on the Development of Astronomical Databases, eds. L. Č. Popović, M. Dačić, Publ. Astron. Obs. Belgrade **65**, 59.
83. Djeniže, S.: 1999, *Measured, calculated and estimated Stark width of the 381.135 nm O VI spectral line*, J. Res. Phys. **28**, 231.
84. Djeniže, S., Bukvić, S., Mišković, D.: 1999, *Measured Stark widths of several Ar IV spectral lines*, Proc. XII Nat. Conf. Yug. Astron. and Int. Workshop on the Development of Astronomical Databases, eds. L. Č. Popović, M. Dačić, Publ. Astron. Obs. Belgrade **65**, 67.
85. Konjević, N.: 1999, *Plasma broadening and shifting of non-hydrogenic spectral lines: Present status and applications*, Physics Reports **316**, 339.
86. Milosavljević, V., Konjević, R., Djeniže, S.: 1999, *Temperature dependence of Stark width of the 463.054 nm N II spectral line*, Astron. Astrophys. Suppl. Series **135,** 565.
87. Porquerusse, A., Alexiou, S.: 1999, *Fast analytic formulas for the modified Bessel functions of imaginary order for spectral line broadening calculations*, J. Quant Spectrosc. Radiative Transfer **62**, 389.
88. Porquerusse, A., Alexiou, S.: 1999, *Improved closed-form formulas for the collision operator for isolated ion lines in the standard Stark-broadening theory*, JQSRT **61**, 209.
89. Rogers, F. J., Iglesias, C. A.: 1999, *Opacity of stellar matter*, Space Science Reviews **85,** 61.
90. Blagojević, B., Popović, M. V., Konjević, N.: 2000, *Stark line broadening of 3s-3p and 3p-3d transitions of doubly ionized C, N, O, F and N*, J. Quant. Spectrosc. Radiative Transfer **67**, 9.

91. Djeniže, S.: 2000, *Measured, calculated and estimated Stark widths of several Ar IV spectral lines,* Proceedings of the second Serbian-Bulgarian Astronomical Meeting, June 23-26, 2000, Zaječar, Serbia, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, M. Tsvetkov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **67**, 51.
92. Djeniže, S.: 2000, *Measured, calculated and predicted Stark widths of the singly ionized C, N, O, F, Ne, Si, P, S, Cl, and Ar Spectral lines,* Serb. Astron. J. **161**, 89.
93. Djeniže, S., Milosavljević, V.: 2000, *Stark broadening in the Ne II 3s ^4P-3p $^4D^o$ multiplet,* Proceedings of the second Serbian-Bulgarian Astronomical Meeting, June 23-26, 2000, Zaječar, Serbia, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, M. Tsvetkov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **67**, 59.
94. Djeniže, S., Milosavljević, V.: 2000, *Experimental Stark widths in the Ne II spectrum,* 2000, Proc. 3rd Belarussian-Yugoslav Symposium on Physics and Diagnostics of Laboratory and Astrophysical Plasma (PDP-III'2000), Minsk, September 17-21, 2000, eds. V. S. Burakov, M. S. Dimitrijević, Publ. Astron. Obs. Belgrade **68**, 87.
95. Gonzalez, V. R., Aparicio, J. A., del Val, J. A., Mar, S.: 2000, *Stark width and shift measurements of visible Si III lines*, Astron. Astrophys. **363**, 1177.
96. Konjević, R., Konjević, N.: 2000, *On the Stark broadening of singly ionized tin lines*, 20th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 20th SPIG, September 4-8, 2000, Zlatibor, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. Z. Lj. Petrović, M. M. Kuraica, N. Bibić, G. Malović, Institute of Physics, Faculty of Physics, University of Belgrade, Institute of Nuclear Sciences "Vinča", Belgrade, Yugoslavia, 281.
97. Konovalova, O. A., Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 2000, *Regularities in behavior of the Stark width of the spectral lines of the ns - n'p and np - n's transitions for Li-like ions*, 20th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 20th SPIG, September 4-8, 2000, Zlatibor, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. Z. Lj. Petrović, M. M. Kuraica, N. Bibić, G. Malović, Institute of Physics, Faculty of Physics, University of Belgrade, Institute of Nuclear Sciences "Vinča", Belgrade, Yugoslavia, 305.
98. Mar, S., Aparicio, J. A., de la Rosa, M. I., del Val, J. A., Gigosos, M. A., Gonzales, V. R., Perez, C.: 2000, *Measurement of Stark broadening and shift of visible N II lines*, J. Phys. B **33**, 1169
99. Srećković, A., Drinčić, V., Bukvić, S., Djeniže, S.: 2000, *Experimental Stark width of the 581.198 nm C IV spectral lines,* Proceedings of the second Serbian-Bulgarian Astronomical Meeting, June 23-26, 2000, Zaječar, Serbia, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, M. Tsvetkov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **67**, 115.

100. Srećković, A., Drinčić, V., Bukvić, S., Djeniže, S.: 2000, *Stark broadening parameters in C II, C III and C IV spectra*, J. Phys. B **33**, 4873.
101. Srećković, A., Drinčić, V., Djeniže, S.: 2000, *Stark widths in the C II $3s^2S$ - $3p^2P^o$ transition*, Proc. 3rd Belarussian-Yugoslav Symposium on Physics and Diagnostics of Laboratory and Astrophysical Plasma (PDP-III'2000), Minsk, September 17-21, 2000, eds. V. S. Burakov, M. S. Dimitrijević, Publ. Astron. Obs. Belgrade **68**, 155.
102. Stehle, C., Peach, G.: 2000, L*ine broadening*, Reports on Astronomy, ed. J. Andersen, Transactions of the International Astronomical Union **XXIVA,** Astronomical Society of the Pacific, 401.
103. Chenais-Popovics, C., Fajardo, M., Gilleron, F., Teubner, U., Gauthier, J. C., Bauche-Arnoult, C., Bachelier, A., Bauche, J., Blenski, T., Thais, F., Perrot, F., Benuzzi, A., Turck-Chieze, S., Chieze, J. P., Dorchies, F., Andiel, U., Foelsner, W., Eidmann, K.: 2001, *L-band x-ray absorption of radiatively heated nickel***,** Physical Review E **65**, 016413.
104. Djeniže, S., Bukvić, S., Mišković, D.: 2001, *Stark widths and shifts of triply ionized argon spectral lines*, Astron. Astrophys **367**, 737.
105. Djeniže, S., Milosavljević, V.: 2001, *Experimental Stark widths in the Ne II spectrum*, 2000, Proc. 3rd Belarussian-Yugoslav Symposium on Physics and Diagnostics of Laboratory and Astrophysical Plasma (PDP-III'2000), Minsk, September 17-21, 2000, eds. V. S. Burakov, M. S. Dimitrijević, Publ. Astron. Obs. Belgrade **68**, 87.
106. Djeniže, S., Srećković, A., Kalezić, S.: 2001, *Measured, calculated and predicted Stark widths along a beryllium isoelectronic sequence in the 3s-3p transition,* Serb. Astron. J. **164**, 21.
107. Jiaolong Zeng, Jianmin Yuan, Qisheng Lu: 2001, *Photoionization of O III low-lying states: Autoionization resonance energies and widths of some 1s-2p excited states*, Journal of Physics B **34**, 2823.
108. Jiaolong Zeng, Jianmin Yuan, Qisheng Lu: 2001, *Detailed - term - accounting - approximation calculations of the radiative opacity of laser - produced Al plasmas*, Physical Review E **64**, 066412.
109. Konovalova, O. A., Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 2001, *Stark width of spectral lines dependence for the ns - n'p and np - n's transitions of Li-like ions*, in Spectral Line Shapes **11**, ed. J. Seidel, American Institute of Physics Conference Proceedings **559**, 516.
110. Konjević, N.: 2001, *On the use of non-hydrogenic spectral line profiles for plasma electron density diagnostics*, Plasma Source Sci. Technol. **10**, 356.
111. Konjević, N., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2001, *Plasma Broadening and Shift of Non-Hydrogenic Spectral Lines: An Overview of Recent Results*, in Spectral Line Shapes **11**, ed. J. Seidel, American Institute of Physics Conference Proceedings **559**, 117.
112. Ralchenko, Yu. V., Griem, H. R., Bray, I., Fursa, D. V.: 2001, *Electron collisional broadening of 2s3s-2p3p lines in Be-like ions*, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **71**, 595.

113. Djeniže, S., Srećković, A., Bukvić, S.: 2002, *Experimental transition probabilities in N III, N IV and N V spectra*, European Physical Journal D **20**, 11.
114. Ivković, I., Ben Nessib, N., Konjević, N.: 2002, *Stark broadening of $3p^3D - 3d^3F^o$ transitions along carbon isoelectronic sequence of ions*, 21th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 21th SPIG, August 26-30, 2002, Sokobanja, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. M. K. Radović, M. S. Jovanović, Department of Physics, Faculty of Sciences and Mathematics, University of Niš, Niš, Yugoslavia, 294.
115. Jiaolong Zeng, Jianmin Yuan: 2002, *Detailed - term - accouting - approximation calculations of the radiative opacity of aluminium plasmas: A systematic study*, Physical Review E **66**, 06401.
116. Konjević, N., Lesage, A., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2002, *Experimental Stark Widths and Shifts for Spectral Lines of Neutral and Ionized Atoms (A Critical Review of Selected Data for the Period 1989 Through 2000)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **31**, 819.
117. Menart, J., Malik, S.: 2002, *Net emission coefficients for argon-iron thermal plasmas*, J. Phys. D **35**, 867.
118. Riviere, Ph.: 2002, *Systematic semi-classical calculations of Stark broadening parameters of NI, OI, NII, OII multiplets for modeling the radiative transfer in atmospheric air mixture plasmas*, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **73**, 91.

13. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: 1981, JQSRT 25, 387 [A 13].

1. Kallne, E., Jones, L. A.: 1981, *Reply to the preceding note on the Stark broadening of ionized nitrogen lines*, JQSRT **25**, 393.
2. Brown, P. J. E., Dufton, P. L., Lennon, D. J., Keenan, F. P, Kilkenny, D.: 1986, *The chemical composition of the young open cluster NGC 6611*, Astron. Astrophys. **155**, 113.
3. Purić, J., Srećković, A., Djeniže, S., Platiša, M.: 1987, *Stark broadening and regularities of prominent multiply ionized nitrogen spectral lines*, Phys. Rev. A **36**, 3957.
4. Istrefi, L.: 1989, *Stark broadening of spectral lines in some N(II) and C(III) multiplets in Z-pinch plasma*, Revue Roumaine de Physique **33**, 667.
5. Djeniže, S., Srećković, A., Platiša, M., Labat, J., Konjević, R., Purić, J.: 1990, *Measurement of Stark width of some Ar I transitions in a D. C. argon plasma jet at atmospheric pressure*, JQSRT **44**, 405.
6. Djeniže, S., Milosavljević, V.: 1998, *Measured Stark widths and shifts of several N III spectral lines: Temperature dependence*, Astron. Astrophys. Suppl. Series **131**, 355.
7. Milosavljević, V., Djeniže, S.: 1998, *Measured Stark widths and shifts of N II, N III and N IV spectral lines,* Astron. Astrophys. Suppl. Series **128**, 197.

8. Blagojević, B., Popović, M. V., Konjević, N.: 2000, *Stark line broadening of 3s-3p and 3p-3d transitions of doubly ionized C, N, O, F and N*, J. Quant. Spectrosc. Radiative Transfer **67**, 9.

14. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: 1981, in Spectral Line Shapes I, ed. B. Wende, W. de Gruyter, 211 [Д 1].

1. Konjević, N.: 1982. *Stark broadening of nonhydrogenic atom and ion lines in plasmas (an overview of experimental data)*, in Phys. Ioniz. Gases, ed. G. Pichler, 417.
2. Miller, M. H., Lesage, A., Abadie, D.:1982, *Experimental Stark widths of Xe II and trends in the broadening of homologous rare - gas ions*, Phys. Rev. A **25**, 2064.
3. Бабин, С. А., Донин, В. И.: 1985, *Провал Лемба и времена жизни нижних лазерных уровней йона Ар III*, Опт. Спектроск. **59**, 983.
4. Рябцев, А. Н.: 1986, *Уширение в плазме атомных уровней смещенных термов, лежащих ниже границы ионизации*, Письма в ЖЕТФ **44,** 124.
5. Ehrich, H., Kaplan, J., Muller, K. G.: 1986, *Initiation of arcing at a plasma - wall contact*, IEEE Trans. Plasma Sci. **PS-14**, 603.
6. Konjević, N., Pittman, T. P.: 1987, *Stark broadening of spectral lines of homologous, doubly - ionized inert gases*, JQSRT **37**, 311.
7. Purić, J., Srećković, A., Djeniže, S., Platiša, M.: 1987, *Stark broadening and regularities of prominent multiply ionized nitrogen spectral lines*, Phys. Rev. A **36**, 3957.
8. Djeniže, S., Srećković, A., Milosavljević, M., Labat, O., Platiša, M., Purić, J.: 1988, *Stark broadening and shift of multiply ionized carbon spectral lines*, Z. Phys. D **9**, 129.
9. Griem, H. R.: 1988, *Plasma shifts of ion lines*, J. Phys. (Paris) Colloque Cl, Suppl. au No 3, **49**, Cl-293.
10. Purić, J., Djeniže, S., Labat, J., Platiša, M., Srećković, A., Ćuk, M.: 1988, *Stark - broadening regularities of lithium - like and sodium - like isoelectronic sequences*, Z. Phys. D **10**, 431.
11. Purić, J., Djeniže, S., Srećković, J., Ćuk, M.: 1988, *Regularities in neutral and ion line Stark broadening in plasma*, Fizika **20**, 485.
12. Purić, J., Djeniže, S., Srećković, A., Ćuk, M., Labat, J., Platiša, M.: 1988, *Stark broadening and regularities of ionized neon and argon spectral lines*, Z. Phys. D **8,** 343.
13. Purić, J., Djeniže, S., Srećković, A., Platiša, M., Labat, J.: 1988, *Stark - broadening regularities of prominent multiply - ionized - oxygen spectral lines in plasma*, Phys. Rev. A **37**, 498.
14. Purić, J., Srećković, A., Djeniže, S., Platiša, M.: 1988, *Stark broadening and regularities of prominent spectral lines of multiply ionized chlorine and fluorine*, Phys. Rev. A **37**, 4380.
15. Seaton, M. J.: 1988, *Atomic data for opacity calculations VIII. Line - profile parameters for 42 transitions in Li - like and Be - like ions*, J. Phys. B **21**, 3033.

16. Griem, H. R.: 1989, *Stark broadening in multielectron atoms and ions*, in Spectral Line Shapes **V**. ed. J. Szudy, Ossolineum, Wroclaw, 17.
17. Konjević, N: 1989, *Stark broadening of multielectron atom and ion lines: Present status and application*, XIX ICPIG Invited papers, ed. V. J. Žigman, Beograd, 382.
18. Purić, J., Djeniže, S., Srećković, A., Platiša, M., Labat, J.: 1989*, Stark width regularities within several ionization stages of Kr and Xe*, XIX ICPIG, Beograd, 328.
19. Djeniže, S., Srećković, A., Platiša, M., Konjević, R., Labat, J., Purić, J.: 1990, *Stark broadening and shift of singly and doubly ionized sulfur spectral lines*, Physical Review A **42**, 2379.
20. Konjević, N., Wiese, W. L.: 1990, *Experimental Stark widths and shifts for spectral lines of neutral and ionized atoms (A critical review of selected data for the period 1983 through 1988)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **19**, 1307.
21. Srećković, A., Djeniže, S., Labat, J., Platiša, M., Purić, J.: 1990, *Stark broadening regularities within successive ionization stages of phosphorus*, in Spectral Line Shapes **6**, AIP Conf. Proc. **216,** eds. L. Fromhold, J. W. Keto, AIP, New York, 69.
22. Srećković, A., Djeniže, S., Labat, J., Platiša, M., Purić, J.: 1990, *Stark broadening regularities within successive ionization stages of phosphorus and sulfur*, Fizika **22**, 583.
23. Wiese, W. L., Konjević, N.: 1990, *A new critical review of experimental Stark widths and shifts*, in Spectral Line Shapes **6,** AIP Conf. Proc. **216,,** eds. L. Fromhold, J. W. Keto, AIP, New York, 48.
24. Purić, J., Djeniže, S., Labat, J., Srećković, A., Platiša, M.: 1991, *Stark broadening regularities within successive ionization stages in krypton and xenon*, Contrib. Plasma Phys. **31**, 63.
25. Gies, D. R., Lambert, D. L.: 1992, *Carbon, Nitrogen and Oxygen abundances in early B - type stars*, Astrophys. J. **387**, 673.
26. Djeniže, S., Srećković, A., Labat, J., Platiša, M.: 1992, *Measured Stark widths of B I, B II, B III and Na I spectral lines*, Physica Scripta **45**, 320.
27. Djeniže, S., Srećković, A., Labat, J., Purić, J., Platiša, M.: 1992, *Measured Stark widths of doubly and triply ionized silicon spectral lines*, J. Phys. B **25**, 785.
28. Alexiou, S.: 1994, *Collision operator for isolated ion lines in the standard Stark-broadening theory with applications to the Z scaling in the Li isoelectronic series 3P-3S transitions*, Phys. Rev. A **49**, 106.
29. Lemoff, B. E., Barty, C. P. J., Harris, S. E.: 1994, *Femtosecond - pulse - driven, electron - excited XUV lasers in eight - times - ionized noble gases*, Optics Letters **19**, 569.
30. Glenzer, S.: 1995, *Line broadening of nonhydrogenic ions in plasmas*, in Spectral Line Shapes **8**, eds. A. D. May, J. R. Drummond, E. Oks, AIP Conf. Proc. **328**, American Institute of Physics, New York, 134.

31. Lemoff, B. E., Yinm, G. Y., Gordon, C. L., Barty, C. P. J., Harris, S. E.: 1995, *Demonstration of a 10-Hz femtosecond - pulse - driven XUV laser at 41.8nm in Xe IX*, Phys. Rev. Lett. **74**, 1574.
32. Seaton, M. J.: 1995, *New atomic data for astronomy: An introductory review*, in Astrophysical Application of Powerful New Databases, eds. S. J. Adelman, W. L. Wiese, ASP Conf. Series **78**, 1.
33. Seaton, M. J.: 1995, *Atomic data for opacity calculations VIII. Line profile parameters for 42 transitions in Li-like and Be-like ions*, in The Opacity Project Vol. 1. Compiled by the Opacity Project Team, Institute of Physics Publishing, Bristol and Philadelphia, 193.
34. Djeniže, S., Bukvić, S., Srećković, A., Platiša, M.: 1996, *Stark widths of doubly ionized argon spectral lines*, J. Phys. B **29**, 429.
35. Lemoff, B. E., Yin, G. Y., Gordon, C. L., Barty, C. P. J., Harris, S. E.: 1996, *Femtosecond-Pulse-Driven 10-Hz 41.8-nm Laser in Xe-IX*, J. Opt. Soc. of America B-Optical Physics **13**, 180.
36. Griem, H. R.: 1997, *Principles of Plasma Spectroscopy*, Cambridge Monographs of Plasma Physics 2, Cambridge University Press.
37. Griem, H. R., Ralchenko, Y. V., Bray, I.: 1997, *Stark-Broadening of the B-III 2s-2p Lines*, Physical Review E **56**, 7186.
38. Heading, D. J., Machacek, A., Whitford, L. C., Varney, A. J., Wark, J. S., Lee, R. W., Stamm, R., Talin, B.: 1997, *Rapid generation of approximate optical spectra of dense cool plasmas*, J. Quant. Spectrosc. Radiative Transfer **58**, 619.
39. Heading, D. J., Wark, J. S., Lee, R. W., Stamm, R., Talin, B.: 1997, *Comparison of the Semiclassical and Modified Semiempirical Method of Spectral Calculation*, Phys. Rev. E **56**, 936.
40. Brunner, W., Ritze, H. H.: 1998, *Conditions for XUV Amplification Considering Recombination in Clusters*, Applied Physics B - Lasers and Optics **67**, 47.
41. Djeniže, S., Milosavljević, V.: 1998, *Measured Stark widths and shifts of several N III spectral lines: Temperature dependence*, Astron. Astrophys. Suppl. Series **131**, 355.
42. Milosavljević, V., Djeniže, S.: 1998, *Measured Stark widths and shifts of N II, N III and N IV spectral lines,* Astron. Astrophys. Suppl. Series **128**, 197.
43. Konjević, N.: 1999, *Plasma broadening and shifting of non-hydrogenic spectral lines: Present status and applications*, Physics Reports **316**, 339.
44. Ralchenko, Y. V., Griem, H. R., Bray, I., Fursa, D. V.: 1999, *Quantum mechanical calculation of Stark widths of Ne VII n = 3, Delta n = 0 transitions*, Phys. Rev. A **59**, 1890.
45. Djeniže, S.: 2000, *Measured, calculated and estimated Stark widths of several Ar IV spectral lines,* Proceedings of the second Serbian-Bulgarian Astronomical Meeting, June 23-26, 2000, Zaječar, Serbia, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, M. Tsvetkov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **67**, 51.

46. Djeniže, S.: 2000, *Measured, calculated and estimated Stark widths of several Ar III spectral lines,* Proc. 3rd Belarussian-Yugoslav Symposium on Physics and Diagnostics of Laboratory and Astrophysical Plasma (PDP-III'2000), Minsk, September 17-21, 2000, eds. V. S. Burakov, M. S. Dimitrijević, Publ. Astron. Obs. Belgrade **68**, 77.
47. Gonzalez, V. R., Aparicio, J. A., del Val, J. A., Mar, S.: 2000, *Stark width and shift measurements of visible Si III lines*, Astron. Astrophys. **363**, 1177.
48. Srećković, A., Drinčić, V., Bukvić, S., Djeniže, S.: 2000, *Stark broadening parameters in C II, C III and C IV spectra*, J. Phys. B **33**, 4873.
49. Djeniže, S., Bukvić, S., Mišković, D.: 2001, *Stark widths and shifts of triply ionized argon spectral lines*, Astron. Astrophys. **367**, 737.
50. Konjević, N.: 2001, *On the use of non-hydrogenic spectral line profiles for plasma electron density diagnostics*, Plasma Source Sci. Technol. **10**, 356.
51. Djeniže, S., Srećković, A., Jelisavčić, M., Bukvić, S.: 2002, *Measured Stark widths of prominent S IV spectral lines*, 21th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 21th SPIG, August 26-30, 2002, Sokobanja, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. M. K. Radović, M. S. Jovanović, Department of Physics, Faculty of Sciences and Mathematics, University of Niš, Niš, Yugoslavia, 344.
52. Djeniže, S., Srećković, A., Jelisavčić, M., Bukvić, S.: 2002, *Experimental Stark widths and shifts of triply ionized sulfur spectral lines*, Astron. Astrophysics **389**, 1086.
53. Jiaolong Zeng, Jianmin Yuan: 2002, *Detailed - term - accouting - approximation calculations of the radiative opacity of aluminium plasmas: A systematic study*, Physical Review E **66**, 06401.
54. Konjević, N., Lesage, A., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2002, *Experimental Stark Widths and Shifts for Spectral Lines of Neutral and Ionized Atoms (A Critical Review of Selected Data for the Period 1989 Through 2000)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **31**, 819.

15. N. Konjević, M. S. Dimitrijević: 1981, in Spectral Line Shapes I, ed. B. Wende, W. de Gruyter, 241 [Д 2].

1. Purić, J.: 1981, *Regularities and trends in Stark parameters of neutral and ion spectral lines*, XV ICPIG, Minsk 1981, Invited papers, 311.
2. Hey, J. D., Breger, P.: 1982, *A classical path calculation of Stark broadening of isolated ion lines by plasmas*, South African J. Phys. **5**, 111.
3. Konjević, N.: 1982, *Stark broadening of nonhydrogenic atom and ion lines in plasmas (an overview of experimental data)*, in Phys. Ioniz. Gases, ed. G. Pichler, 417.
4. Wiese, W. L., Konjević, N.: 1982, *Regularities and similarities in plasma broadened spectral line widths (Stark widths)*, JQSRT **28**, 185.
5. Purić, J.: 1993, *Stark broadening of spectral lines and the problem of regularities - present status*, XXI ICPIG, Proceedings III, Ruhr - Universitaet, Bochum, 34.

6. Šćepanović, M., Purić, J.: 2003, *Stark width and shift dependence on the rest core charge of the emitters for multiply charged ion spectral lines*, IV Serbian Conference on Spectral Line Shapes, Arandjelovac, Serbia, 10-15 October 2003, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **76**, 135.

16. M. S. Dimitrijević, P. V. Grujić: 1981, J. Phys. B 14, 1663 [A 14].

1. Grujić, P.: 1982, *A classical model for the ($p + e^- + e^+$) system*, J. Phys. B **15**, L195.
2. Grujić, P.: 1982, *The classical theory of near threshold ionisation*, J. Phys. B **15**, 1913.
3. Mark, T. D.: 1982, *Fundamental aspects of electron - impact ionization*, Int. J. Mass Spectrometry and Ion Phys. **45**, 125.
4. Grujić, P.: 1983, *The threshold law for double ionization in electron - atom collisions*, J. Phys. B **16**, 2567.
5. Grujić, P.: 1983, *Threshold laws for double ionization by positrons*, Fizika **15**, 213.
6. Grujić, P., Tomić, A., Vučić, S.: 1983, *A classical model for the low - energy e^+ - H(1s) elastic scattering*, J. Chem. Phys. **79**, 1776.
7. Read, F. H.: 1985, *Threshold behaviour of ionization cross - sections*, in Electron Impact Ionization, eds. T. D. Mark, G. H. Dunn, Springer Verlag, 42.
8. Grujić, P. V.: 1986, *Classical calculations of the near - threshold multiple - escape processes*, Comm. At. Mol. Phys. **18**, 47.
9. Samson J. A. R., Angel G. C.: 1988, *Test of the threshold law for triple photoionization in atomic oxygen and neon*, Phys. Rev. Lett. **61**, 1584.
10. Masuoka T., Koyano I.: 1991, *Dissociative single, double, and triple photoionization of OCS in the region h_ν = 20 - 100 eV studied by mass spectrometry and the photoion - photoion coincidence method*, J. Chem. Phys. **95**, 909,
11. Masuoka T., Koyano I.: 1991, *Dissociative single and double photoionization of CH_3F in the region 20 - 100 eV studied by mass spectrometry and the photoion - photoion coincidence method*, J. Chem. Phys. **95**, 1619.
12. Schmidt, V.: 1992, *Photoionization of Atoms using Synchrotron Radiation*, Reports on Progress in Physics **55**, 1483.
13. Grujić, P. V., Simonović, N.: 1998, *e+H- Detachment Function - I - The Classical-Dynamic Study*, Journal of Physics B **31**, 2611.

17. M. S. Dimitrijević, N. Feautrier, S. Sahal-Bréchot: 1981, J. Phys. B 14, 2559 [A 15].

1. Goldbach, C., Nollez, G., Plomdeur, P., Zimmermann, J. P.: 1982, *Stark width measurements of neutral and singly ionized magnesium resonance lines in a wall stabilized arc*, Phys. Rev. A **25**, 2596.
2. Seaton, M.. J.: 1988, *Atomic data for opacity calculations VIII. Line - profile parameters for 42 transitions in Li - like and Be - like ions*, J. Phys. B **21**, 3033.

3. Seaton, M. J.: 1995, *Atomic data for opacity calculations VIII. Line profile parameters for 42 transitions in Li-like and Be-like ions*, in The Opacity Project Vol. 1. Compiled by the Opacity Project Team, Institute of Physics Publishing, Bristol and Philadelphia, 193.
4. Griem, H. R.: 1997, *Principles of Plasma Spectroscopy*, Cambridge Monographs of Plasma Physics 2, Cambridge University Press.
5. Zhao Zeng-xiu, Yuan Jian-min, Sun Yong-sheng: 1999, *Electron Interaction with Lithium Atoms and Electron Impact Broadening of the Lithium Resonance Line*, Chin. Phys. Lett. **16**, 885.
6. Riviere, Ph.: 2002, *Systematic semi-classical calculations of Stark broadening parameters of NI, OI, NII, OII multiplets for modeling the radiative transfer in atmospheric air mixture plasmas*, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **73**, 91.

18. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: 1981, Astron. Astrophys. 102, 93 [A 16].

1. Goldbach, C, Nollez, G., Plomdeur, P., Zimmermann, J. P.: 1983, *Stark width measurements of neutral and singly ionized calcium resonance lines in a wall stabilized arc*, Phys. Rev. A **28**, 234.
2. Tsu-Jue A. Nee: 1985, *Near - resonance - Rayleigh scattering measurement on a resonant laser - driven barium plasma*, J. Appl. Phys. **57**, 4968.
3. Konjević, N: 1989, *Stark broadening of multielectron atom and ion lines: Present status and application*, XIX ICPIG Invited papers, ed. V. J. Žigman, Beograd, 382.
4. Konjević, N., Wiese, W. L.: 1990, *Experimental Stark widths and shifts for spectral lines of neutral and ionized atoms (A critical review of selected data for the period 1983 through 1988)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **19**, 1307.
5. Bassalo, J. M., Cattani, M.: 1993, *Quantum - mechanical formulas for the electron - impact widths and shifts of isolated lines of neutral atoms and ions in plasmas*, JQSRT **50**, 359.

19. M. S. Dimitrijević, P. Grujić, S. Vučić: 1981, Fizika 13, 321 [E 3].

1. Gryzinski, M., Kunc, A.: 1986, *Collisional ionisation and the atomic model*, J. Phys. B **19**, 2479.
2. Gryzinski, M.: 1987, *Angular Distribution of Electrons Ejected from Helium by Protons and the ff Atomic Model*, Journal of Physics B **20**, 4741.
3. Gryzinski, M., Kowalski, M.: 1987, *Scattering of low-energy electrons and model of helium atom*, Fizika **19**, 135.
4. Grujić, P., Simonović, N.; 1991, *The classical helium atom - An asynchronous - mode model*, J. Phys. B **24**, 5055.
5. Grujić, P., Simonović, N. S.: 1995, *Semiclassical calculations of intra - schell S resonances of doubly excited helium*, J. Phys. B **28**, 1159.

20. M. S. Dimitrijević: 1982, in Sun and Planetary Systems, eds. W. Fricke, G. Teleki, Astrophysics and Space Science Library 96, D. Reidel P. C., Dordrecht, Boston, London, 101 [Д 3].

1. Lanz, T., Artru, M. C.: 1988, *Critical overview of atomic data for stellar abundance analysis*, in Elemental abundance analysis, eds. S. J. Adelman, T. Lanz, Institut d'Astronomie de l'Université de Lausane, 156.

21. M. S. Dimitrijević: 1982, Astron. Astrophys. 112, 251 [A 18].

1. Richou, J., Manola, S., Lebrun, J. L., Lesage, A.: 1984, *Stark broadening measurements of singly ionized xenon*, Phys. Rev. A **29**, 3181.
2. Purić, J.: 1993, *Stark broadening of spectral lines and the problem of regularities - present status*, XXI ICPIG, Proceedings III, Ruhr - Universitaet, Bochum, 34.
3. Menart, J., Heberlein, J., Pfender, E.: 1996, *Line-by-Line Method of Calculating Emission Coefficients for Thermal Plasmas Consisting of Monoatomic Species,* JQSRT **56**, 377.
4. Purić, J.: 1996, *Regularities in the Stark broadening and shift parameters of spectral lines*, Zh. Prikl. Spektrosk. **63**, 816.
5. Purić, J.: 1996, *Regularities in the Stark broadening and shift parameters of spectral lines*, J. Appl. Spectrosc. **63**, 690.
6. Djeniže, S., Milosavljević, V., Srećković, A.: 1997, *Measured Stark Widths and Shifts of Singly Ionized Oxygen Spectral Lines in Lower Multiplets*, J. Quant. Spectrosc. Radiative Transfer **59**, 71.
7. del Val, J. A., Aparicio, J. A., Gonzales, V., Mar, S.: 1999, *Measurement of Stark widths in single ionized oxygen,* Astronomy and Astrophysics Supplement Series **140**, 171.
8. Srećković, A., Drinčić, V., Bukvić, S., Djeniže, S.: 2001, *Stark broadening parameters and transition probabilities in the O II spectrum*, Physica Scripta **63**, 306.
9. Riviere, Ph.: 2002, *Systematic semi-classical calculations of Stark broadening parameters of NI, OI, NII, OII multiplets for modeling the radiative transfer in atmospheric air mixture plasmas*, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **73**, 91.
10. Šćepanović, M., Purić, J.: 2003, *Stark width and shift dependence on the rest core charge of the emitters for multiply charged ion spectral lines*, IV Serbian Conference on Spectral Line Shapes, Arandjelovac, Serbia, 10-15 October 2003, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **76**, 135.

22. M. S. Dimitrijević: 1982, in Phys. Ioniz. Gases, ed. G. Pichler, 397 [B 1].

1. Konjević, N.: 1982, *Stark broadening of nonhydrogenic atom and ion lines in plasmas (an overview of experimental data)*, in Phys. Ioniz. Gases, ed. G. Pichler, 417.
2. Mar, S., Czernichowski, A., Chapelle, J.: 1985, *Experimental determination of the Stark widths of S II lines*, in Spectral Line Shapes **III,** ed. F. Rostas, W. de Gruyter, 49.

3. Kobzev, G. A.: 1985, *Radiation processes in low - temperature plasma*, in Phys. Ioniz. Gases, ed. M. Popović, P. Krstić, World Scientific, Singapore, 725.

23. P. K. Cibin, M. S. Dimitrijević: 1982, Int. Conf. on Plasma Physics, Goeteborg 1982, 319 [К 8].

1. Cibin, P. K.: 1982, *Influence of the dissipative processes on the propagation of the guided electron plasma waves*, in Phys. Ioniz. Gases, ed. G. Pichler, 465.

24. N. Konjević, M. S. Dimitrijević: 1983, in Spectral Line Shapes II, ed. K. Burnett, W. de Gruyter, 137 [Д 5].

1. Konjević, N.: 1985, *Stark broadening of potassium lines*, Phys. Rev. A **32**, 673.
2. Djurović, S., Konjević, R., Platiša, M., Konjević, N.: 1988, *Stark broadening and shift of neutral bromine lines*, J. Phys. B **21**, 739.

25. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: 1983, JQSRT 30, 45 [A 19].

1. Konjević, N.: 1982, *Stark broadening of nonhydrogenic atom and ion lines in plasmas (an overview of experimental data)*, in Phys. Ioniz. Gases, ed. G. Pichler, 417.
2. Cappelli, M. A., Measures, R. M.: 1984, *Two - channel technique for Stark measurements of electron density within a laser - produced sodium plasma*, Appl. Optics **23**, 2107.
3. Konjević, N.: 1985, *Stark broadening of potassium lines*, Phys. Rev. A **32**, 673.
4. Konjević, R., Platiša, M., Konjević, N.: 1985, *Stark broadening of Br I lines*, in Spectral Line Shapes **III**, ed. F. Rostas, W. de Gruyter, 57.
5. Musiol, K., Pokrzywka, B., Labuz, S.: 1985, *Measurements of Stark widths of Ge I lines*, XVII ICPIG, Budapest, 1025.
6. Салахов, М. Х., Сарандаев, Е. В., Фишман, И. С.: 1985, *Параметры Штарковского уширения нейтрального и однократно ионизованного свинца*, Опт. Спектроск. **59**, 200.
7. Musiol, K., Pokrzywka, B., Labuz, S.: 1986, *Measurements of Stark widths of Ge I lines*, Ann. Physique, Coll. No 3, Suppl. **11**, 143.
8. Pokrzywka, B., Musiol, K.: 1987, *Iterative method of correcting measured total intensity of a spectral line for the reabsorption effect (end - on - measurement)*, Acta Phys. Pol. **72A**, 547.
9. Purić, J., Djeniže, S., Srećković, A., Milosavljević, M., Labat, J.: 1987, *Stark widths and shifts of O III and O IV lines*, XVIII ICPIG, Swansea, 486.
10. Purić, J., Srećković, A., Djeniže, S., Platiša, M., Cekić, M.: 1987, *Stark widths and shifts of Cl II, Cl III and Cl IV lines*, XVIII ICPIG, Swansea, 484.
11. Djurović, S., Konjević, R., Platiša, M., Konjević, N.: 1988, *Stark broadening and shift of neutral bromine lines*, J. Phys B. **21**, 739.
12. Musiol, K., Labuz, S., Pokrzywka, B.: 1988, *Measurement of some plasma - broadened Ge I spectral line profiles*, JQSRT **40**, 143.

13. Purić, J., Djeniže, S., Srećković, A., Ćuk, M.: 1988, *Regularities in neutral and ion line Stark broadening in plasma*, Fizika **20**, 485.
14. Purić, J., Djeniže, S., Srećković, A., Platiša, M., Labat, J.: 1988, *Stark - broadening regularities of prominent multiply - ionized - oxygen spectral lines in plasma*, Phys. Rev. A **37**, 498.
15. Purić, J., Srećković, A., Djeniže, S., Platiša, M.: 1988, *Stark broadening and regularities of prominent spectral lines of multiply ionized chlorine and fluorine*, Phys. Rev. A **37**, 4380.
16. Griem, H. R.: 1989, *Stark broadening in multielectron atoms and ions*, in Spectral Line Shapes **V**. ed. J. Szudy, Ossolineum, Wroclaw, 17
17. Konjević, N: 1989, *Stark broadening of multielectron atom and ion lines: Present status and application*, XIX ICPIG Invited papers, ed. V. J. Žigman, Beograd, 382.
18. Сарандаев, Е. В., Салахов, М. Х.: 1989, *Параметры Штарковского уширения линий нейтрального свинца и однократно ионизованной меди*, Опт. Спектроск. **66**, 463.
19. Djeniže, S., Srećković, A., Platiša, M., Labat, J., Konjević, R., Purić, J.: 1990, *Measurement of Stark width of some Ar I transitions in a D. C. argon plasma jet at atmospheric pressure*, JQSRT **44**, 405.
20. Konjević, N., Wiese, W. L.: 1990, *Experimental Stark widths and shifts for spectral lines of neutral and ionized atoms (A critical review of selected data for the period 1983 through 1988)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **19**, 1307.
21. Fishman, I. S., Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 1994, *Experimental determination of the Stark parameters of Pb I, Pb II and Cu II spectral lines in a plasma of the pulse capillary discharge*, JQSRT **52**, 887.
22. Djurović, S.: 1995, *Plasma broadening of neutral halogen lines,* Physics of Ionized Gases, ed. D. Veža, Nova Science Publishers Inc., 429.
23. Baclawski, A., Goly, A., Ksiazek, I., Wujec, T.: 1997, *Stark Effect in Some Lines of Br I,* Spectral Line Shapes **9**, eds. M. Zoppi, L. Ulivi, AIP Conf. Proc. **386**, 307.
24. Konjević, R., Konjević, N.: 1997, *On the Use of Nonhydrogenic Spectral-Line Profiles for Electron-Density Diagnostics of Inductively-Coupled Plasmas*, Spectrochimica Acta B **52**, 2077.
25. Born, M.: 1999, *Line broadening measurements and determination of the contribution of radiation diffusion to thermal conductivity in a high-pressure zinc discharge*, Journal of Physics D: Applied Physics **32,** 2492.
26. Konjević, N.: 1999, *Plasma broadening and shifting of non-hydrogenic spectral lines: Present status and applications*, Physics Reports **316**, 339.
27. Sarandaev, E. V., Konovalova, O. A., Salakhov, M. Kh.: 2000, *Regularities in the Stark widths of spectral lines of ns - n'p and np - n's transitions for a series of neutral atoms*, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **67**, 105.
28. Konjević, N.: 2001, *On the use of non-hydrogenic spectral line profiles for plasma electron density diagnostics*, Plasma Source Sci. Technol. **10**, 356.

29. Baclawski, A., Golly, A., Ksiazek, I., Wujec, T.: 2002, *Stark effect in some lines of neutral bromine*, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **72**, 1.

26. M. S. Dimitrijević, P. Grujić: 1983, J. Phys. B 16, 297 [A 20].

1. Grujić, P.: 1983, *Threshold laws for double ionization by positrons*, Fizika **15**, 213.
2. Grujić, P. V.: 1984, *Energy distribution in the near - threshold electron - impact ionization of atoms and ions*, Phys. Rev. A **30**, 3012.
3. Temkin, A.: 1984, *The Coulomb - dipole theory of the $e^{\pm}$ - atom impact ionization*, in Electronic and Atomic Collisions, Elsevier, eds. S. J. Eichler et al, 755.
4. Grujić, P. V.: 1986, *Classical calculations of the near - threshold multiple - escape processes*, Comm. At. Mol. Phys. **18**, 47.
5. Wetmore, A. E., Olson, R. E.: 1986, *Ionization of H and He^+ by electrons and positrons colliding at near threshold energies*, Phys. Rev. A **34**, 2822.
6. Simonović, N., Grujić, P.: 1987, *Small - energy three - body systems: I. Threshold laws for the Coulomb interaction*, J. Phys. B **20**, 3427.
7. Charlton, M.: 1990, *The physics of low - energy positron collisions*, Physica Scripta **42**, 164.
8. Charlton, M., Laricchia, G.: 1990, *Positron impact phenomena*, J. Phys. B **23**, 1045.
9. Schultz, D. R., Meng, L., Olson, R. E.: 1992, *Classical description and calculation of ionization in collisions of 100 eV electrons and positrons with He and H_2*, J. Phys. B **25**, 4601.
10. Rost, J. M.: 1995, *Threshold ionization of atoms by electron and positron impact*, J. Phys. B **28**, 3003.
11. Sil, N. C., Roy, K.: 1996, *Threshold Law for Ionization of Atomic-Hydrogen by Positron-Impact*, Phys. Rev. A **54**, 1360.
12. Miyashita, N., Watanabe, S., Matsuzava, M., Macek, J. H.: 1999, *Influence of short-range interference on ionization threshold law*, Phys. Rev. A **61**, 014901
13. Roy, U., Roy, K., Sil, N. C.: 2000, *Threshold limit of electron and positron impact ionization of hydrogen atom in the effective charge model*, Physica Scripta **62**, 300.

27. V. Vujnović, Č. Vadla, V. Lokner, M. S. Dimitrijević: 1983, Astron. Astrophys. 123, 249 [A 21].

1. Mar, S., Czernichowski, A., Chapelle, J.: 1986, *Experimental Stark parameters for some spectral lines in SF_6 plasma*, J. Phys. D **19**, 43.
2. Djurović, S., Konjević, N.: 1988, *Stark shift and broadening of F I and C II lines*, Z. Phys. D **10**, 425.
3. Konjević, N., Wiese, W. L.: 1990, *Experimental Stark widths and shifts for spectral lines of neutral and ionized atoms (A critical review of selected data for the period 1983 through 1988)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **19**, 1307.

4. Hong, D., Fleurier, C.: 1993, *Stark width measurement of Si II and F I spectral lines in a Z - pinch plasma*, in Spectral Line Shapes **7**, eds. R. Stamm, B. Talin, Nova, 123.
5. Djurović, S.: 1995, *Plasma broadening of neutral halogen lines,* Physics of Ionized Gases, ed. D. Veža, Nova Science Publishers Inc., 429.
6. Placentino, L., Colombo, E., Emolumento, E., Paganini, E., Piemontese, V., Tondello, G.: 1996, *Spectroscopic measurements of radial distribution of electron density and temperature in a SF_6 plasma*, Pure and Applied Optics **5**, 471.
7. Konjević, N.: 1999, *Plasma broadening and shifting of non-hydrogenic spectral lines: Present status and applications*, Physics Reports **316**, 339.

28. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1983, XVI Int. Conf. Phen. Ioniz. Gases, Dusseldorf, 628 [3 30].

1. Bassalo, J. M., Cattani, M.: 1993, *Quantum - mechanical formulas for the electron - impact widths and shifts of isolated lines of neutral atoms and ions in plasmas*, JQSRT **50**, 359.

29. M. S. Dimitrijević: 1983, Astron. Astrophys. 127, 68 [A 22].

1. Lennon, D. J., Lynas-Gray, A. E., Brown, P. J. F., Dufton, P. L.: 1986, *Non - LTE calculations of silicon - line strengths in B - type stars,* Mon. Not. Roy. Astron. Soc. **222**, 719.
2. Lesage, A., Lebrun, J. I., Miller, M. H., Manola, S.: 1989, *The singly ionized silicon spectra: Transition probabilities and Stark parameters of astrophysical interest, and unexpected results*, XIX ICPIG, Beograd, 280.
3. Kilian, J., Montenbruck, O., Nissen, P. E.: 1991, *Chemical abundance in early B - type stars II. Line identification and atomic data for high resolution spectra*, Astron. Astrophys. Suppl. Series **88**, 101.
4. Gies, D. R., Lambert, D. L.: 1992, *Carbon, Nitrogen and Oxygen abundances in early B - type stars*, Astrophys. J. **387**, 673.
5. Cugier, H.: 1993, *Modeling line - profiles in Beta - Cephei stars including temperature and pressure effects*, Acta Astronomica **43**, 27.
6. Purić, J.: 1993, *Stark broadening of spectral lines and the problem of regularities - present status*, XXI ICPIG, Proceedings III, Ruhr - Universitaet, Bochum, 34.
7. Topilskaya, G. P.: 1993, *Evolutionary status and chemical composition of the atmospheres of He weak stars*, Astrofiz. Issled. (Izv. SAO) **36**, 52.
8. Golovatyj, V. V., Sapar, A., Feklistova, T., Kholtygin, A. F.: 1997, *Catalogue of Atomic Data for Low-Density Astrophysical Plasma*, Astron. Astrophys. Transactions **12**, 85.
9. Gonzalez, V. R., Aparicio, J. A., del Val, J. A., Mar, S.: 2000, *Stark width and shift measurements of visible Si III lines*, Astron. Astrophys. **363**, 1177.
10. Konjević, N., Lesage, A., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2002, *Experimental Stark Widths and Shifts for Spectral Lines of Neutral and Ionized Atoms (A Critical Review of Selected Data for the Period 1989 Through 2000)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **31**, 819.

30. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1984, JQSRT 31, 301 [A 23].

1. Andersson, M., Pendrill, L. R.: 1984, *Improved Measurements of the Hyperfine Structure of the 1s3s $^3S_1$ State of He_3*, Physica Scripta **30**, 403.
2. Pittman, T., Konjević, N.: 1985, *Width and shift measurements of spectral lines of He I in a proton gas*, in Spectral Line Shapes **III**, ed. F. Rostas, W. de Gruyter, 71.
3. Kelliher, P. N., Boyko, W. J., Clifford, R. H., Snyder, J. L. Zhu, S. F.: 1986, *Emission spectrometry*, Analyt. Chem. **58**, 335R.
4. Dimitrov, D. L.: 1987, *The interacting binary Beta Lyr. II. Non-LTE model analysis and evolutionary conclusions*, Bull. Astron. Inst. Czechosl. **38**, 240.
5. Musielok, B., Madej, J.: 1988, *Variability of Balmer lines in Ap stars*, Astron. Astrophys. **202**, 143.
6. Bohlender, D. A.: 1989, *Delta Orionis C and HD 58260: Peculiar helium - strong stars?*, Astrophys. J. **346**, 459.
7. Guimerans, Y., Iglesias, E. J., Mandelbaum, D., Sanchez, A.: 1989, *Stark broadening measurement of the line 2058,13 nm of neutral helium in a linear discharge*, JQSRT **42**, 39.
8. Kobilarov, R., Konjević, N., Popović, M. V.: 1989, *Influence of ion dynamics on the width and shift of isolated He I lines in plasmas*, Phys. Rev. A **40**, 3871.
9. Konjević, N.: 1989, *Stark broadening of multielectron atom and ion lines: Present status and application*, XIX ICPIG Invited papers, ed. V. J. Žigman, Beograd, 382.
10. Uzelac, N. I., Kobilarov, R., Konjević, N.: 1989, *Broadening and shift of neutral helium lines in pulsed arc plasma*, XIX ICPIG, Beograd, 346.
11. Vujičić, B. T., Djurović, S., Halenka, J.: 1989, *The Stark broadening of the He I 667.8 nm line*, Z. Phys. D **11**, 119.
12. Dufton, P. L., Brown, P. J. F., Fitzsimmons, A., Lennon, D. J.: 1990, *The chemical composition of the northern double cluster h and chi Persei and the loose association Cepheus OB III*, Astron. Astrophys. **232**, 431.
13. Konjević, N.: 1990, *Ion - dynamic effects in non - hydrogenic spectra*, in Spectral Line Shapes **6**, AIP Conf. Proc. **216**, eds. L. Fromhold, J. W. Keto, AIP, New York, 19.
14. Сахибулин, Н. А., Шаберт, В. Я.: 1990, *Роль блендирования в образовании синглетных линий гелия в атмосферах Bp - звезд*, Письма в Астрон. Журнал **16**, 539.
15. Konjević, N.: 1991, *Influence of ion - dynamics on the width and shift of non - hydrogenic spectral lines in plasmas*, in Elementary processes in clusters, lasers and plasmans, eds. T. D. Mark, R. W. Schrittwieser, Studia, Innsbruck, 344.
16. Perez, C., De la Rosa, I., De Frutos, A. M., Mar, S.: 1991, *Calibration of Stark broadening parameters for some He I lines*, Phys. Rev. A **44**, 6785.

17. Thejll, P., Vennes, S., Shipman, H. L.: 1991, *A critical analysis of the ultraviolet temperature scale of the helium - dominated DB and DBV white dwarfs*, Astrophys. J. **370**, 355.
18. Heading, D. J., Marangos, J. P., Burges, D. D.: 1992, *Helium spectral lineshapes in a dense, cool, Z - pinch plasma*, J. Phys. B **25**, 4745.
19. Jeffery, C. S., Heber, U.: 1992, *The Extreme Helium Star BD 9^0 4395*, Astron. Astrophys. **260**, 133.
20. Luttermoser, D. G., Johnson, H. R.: 1992, *Ionization and excitation in cool giant stars. 1. Hydrogen and helium*, Astrophys. J. **388**, 579.
21. Vennes, S.: 1992, *The constitution of the atmospheric layers and the extreme ultraviolet spectrum of hot hydrogen - rich white dwarfs*, Astrophys. J. **390**, 590.
22. Vennes, S., Fontaine, G.: 1992, *An interpretation of the Spectral Properties of Hot Hydrogen-Rich White Dwarfs with Stratified H/He Model Atmospheres*, Astrophys. J. **401**, 288.
23. Dufton, P. L., Conlon, E. S., Keenan, F. P., McCausland, R. J. H., Holmgren, D. E.: 1993, *3 Stars at High Galactic Latitudes with Peculiar Helium Abundances*, Astron. Astrophys. **269**, 201.
24. Purić, J.: 1993, *Stark broadening of spectral lines and the problem of regularities - present status*, XXI ICPIG, Proceedings III, Ruhr - Universitaet, Bochum, 34.
25. Bergeron, P., Wesemael, F., Beauchamp, A., Wood, M. A., Lamontagne, R., Fontaine, G., Liebert, J.: 1994, *A spectroscopic analysis of DAO and hot white dwarfs: The implications of the presence of helium and the nature of DAO stars*, Astrophys. J. **432**, 305.
26. Gray, R. O., Corbally, C. J.: 1994, *The calibration of MK spectral classes using spectral synthesis. I. The effective temperature calibration of dwarf stars*, Astron. J. **107**, 742.
27. Linnell, A. P., Hubeny, I.: 1994, *A spectrum synthesis program for binary stars*, Astrophys. J. **434**, 738.
28. Piskunov, N., Ryabchikova, T. A., Kuschnig, R., Weiss, W. W.: 1994, *Spectrum variability of ET Andromedae: Si and He surface mapping*, Astron. Astrophys. **291,** 910.
29. Sasselov, D. D., Lester, J. B.: 1994, *The He I lambda 10830 line in classical cepheides II. Mechanism of formation*, Astrophys. J. **423**, 785.
30. Захарова, Л. А.: 1994, *Исследование атмосфер двух HgMn-звезд с предполагаемыми аномалиями благородных газов*, Астрон. Ж. **71**, 588.
31. Buescher, S., Glenzer, S., Wrubel, Th., Kunze, H.-J.: 1995, *Profiles of the He I 2^3P - 3^3D line at high densities*, JQSRT **54**, 73.
32. Kuschnig, R., Ryabchikova, T., Piskunov, N., Weiss, W. W., LeContel, J. M.: 1995, *The atmosphere of the peculiar binary system Eta Andromedae*, Astron. Astrophys. **294**, 757.

33. Ben Nessib, N., Ben Lakhdar, Z., Sahal-Bréchot, S.: 1996, *Stark-Broadening of Neutral Oxygen Lines in the Impact and Quasi-Static Approximations,* Physica Scripta **54**, 608.
34. Vennes, S., Thejll, P. A., Wickramasinghe, D. T., Bessell, M. S.: 1996, *Hot White-Dwarfs in the Extreme-Ultraviolet Explorer Survey. 1. Properties of a Southern-Hemisphere Sample*, Astrophys. J. **467**, 782.
35. Vujnović, V.: 1996, *A Note on the Hydrogen and Helium Spectral Line Profiles in Low Density Plasmas*, in Model Atmospheres and Spectrum Synthesis, ASP Conference Series, eds. S. J. Adelman, F. Kupka, W. W. Weiss, **108**, 134.
36. Ben Nessib, N., Ben Lakhdar, Z., Sahal-Bréchot, S.: 1997, *Semiclassical Stark Broadening Calculations of Neutral Oxygen Lines,* Spectral Line Shapes **9**, eds. M. Zoppi, L. Ulivi, AIP Conf. Proc. **386**, 117.
37. Harmanec, P., Hadrava, P., Yang, S., Holmgren, D., North, P., Koubsky, P., Kubat, J., Poretti, E.: 1997, *Search for Forced-Oscillations in Binaries .1. The Eclipsing and Spectroscopic Binary V436 Persei-1 Persei,* Astron. Astrophys. **319**, 867.
38. Zboril, M., North, P., Glagolevskij, Y. V., Betrix, F.: 1997, *Properties of He-Rich Stars .1. Their Evolutionary State and Helium Abundance*, Astron. Astrophys. **324**, 949.
39. Terzi, N., Sahal - Bréchot, S., Ben Lakhdar, Z.: 1998, *Stark Profiles of Infrared Helium Lines*, Astronomy and Astrophysics Supplement Series **133**, 229.
40. Unglaub, K., Bues, I.: 1998, *The Effect of Diffusion and Mass-Loss on the Helium Abundance in Hot White-Dwarfs and Subdwarfs*, Astronomy and Astrophysics **338**, 75.
41. Jeffery, C. S., Woolf, V. M., Pollacco, D. L.: 2001, *Time-resolved spectral analysis of the pulsating helium star V652 Her*, Astronomy and Astrophysics **376**, 497.
42. Labrosse, N., Gouttebroze, P.: 2001, *Formation of helium spectrum in solar quiescent prominences*, Astronomy and Astrophysics **380**, 323.
43. Pandey, G., Kameswara Rao, N., Lambert, D. L., Jeffery, C. S., Asplund, M.: 2001, *Abundance analyses of cool extreme helium stars*, Monthly Notices of Royal Astronomical Society **324**, 937.
44. Ivković, I., Ben Nessib, N., Konjević, N.: 2002, *Stark broadening of $3p^3D - 3d^3F^o$ transitions along carbon isoelectronic sequence of ions*, 21th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 21th SPIG, August 26-30, 2002, Sokobanja, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. M. K. Radović, M. S. Jovanović, Department of Physics, Faculty of Sciences and Mathematics, University of Niš, Niš, Yugoslavia, 294.
45. Milosavljević, V., Djeniže, S.: 2002, *Ion contribution to the astrophysically important 447.15, 587.56 and 667.82 nm He spectral lines broadening*, Astron. Astrophys. **393**, 721.

46. Milosavljević, V., Djeniže, S.: 2002, *The He I 706.52 nm line shape characteristics in the plasma diagnostics*, Eur. Phys. J. D **23**, 385.
47. Smith, G. R.: 2003, *Enhancement of the helium resonance lines in the solar atmosphere by suprathermal electron excitation - II. Non-Maxwellian electron distributions*, Mon. Not. Roy. Astron. Soc. **341**, 143.

31. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1984, Astron. Astrophys. 136, 289 [A 24].

1. Kelliher, P. N., Boyko, W. J., Clifford, R. H., Snyder, J. L. Zhu, S. F.: 1986, *Emission spectrometry*, Analyt. Chem. **58**, 335R.
2. Lanz, T., Artru, M. C.: 1988, *Critical overview of atomic data for stellar abundance analysis*, in Elemental abundance analysis, eds. S. J. Adelman, T. Lanz, Institut d'Astronomie de l'Université de Lausane, 156.
3. Копылов, И. М., Леушин, В. В., Топильская, Г. П., Цымбал, В. В., Гвоздь, Ю. А.: 1989, *Исследование критерийев спектральной классификации и температурной шкалы спектральных классов*, Астрофизические исследования, Известия специальной астрофизической опсерватории **28**, 72.
4. Michaud, G., Bergeron, P., Heber, U., Wesemael, F.: 1989*, Studies of hot B subdwarfs. VII Non - LTE radiative acceleration of helium in the atmospheres of sdOB stars*, Astrophys. J. **338**, 417.
5. Mac Donald J., Vennes, S.: 1991*, How much hydrogen is there in a white dwarf?*, Astrophys. J. **371**, 719.
6. Thejll, P., Vennes, S., Shipman, H. L.: 1991, *A critical analysis of the ultraviolet temperature scale of the helium - dominated DB and DBV white dwarfs*, Astrophys. J. **370**, 355.
7. Vennes, S.: 1992, *The constitution of the atmospheric layers and the extreme ultraviolet spectrum of hot hydrogen - rich white dwarfs*, Astrophys. J. **390**, 590.
8. Vennes, S., Fontaine, G.: 1992, *An interpretation of the Spectral Properties of Hot Hydrogen-Rich White Dwarfs with Stratified H/He Model Atmospheres*, Astrophys. J. **401**, 288.
9. Alecian, G., Michaud, G., Tully, J.: 1993, *Radiative Accelerations on Iron Using Opacity Project Data*, Astrophys. J. **411**, 882.
10. Purić, J.: 1993, *Stark broadening of spectral lines and the problem of regularities - present status*, XXI ICPIG, Proceedings III, Ruhr - Universitaet, Bochum, 34.
11. Bergeron, P., Wesemael, F., Beauchamp, A., Wood, M. A., Lamontagne, R., Fontaine, G., Liebert, J.: 1994, *A spectroscopic analysis of DAO and hot white dwarfs: The implications of the presence of helium and the nature of DAO stars*, Astrophys. J. **432**, 305.
12. Ryabchikova, T. A., Stateva, I.: 1996, *Helium lines in the He-weak star 36 Lyncis*, in Model Atmospheres and Spectrum Synthesis, eds. S. J. Adelman, F. Kupka, W. W. Weiss, ASP Conference Series, **108**, 265.

13. Jeffery, C. S., Hamill, P. J., Harrison, P. M., Jeffers, S. V.: 1998, *Spectral Analysis of the Low Gravity Extreme Helium Stars LSS 4357, LS II+33°5 and LSS 99*, Astronomy and Astrophysics **340**, 476.

32. M. S. Dimitrijević: 1984, J. Phys B 17, L283 [A 25].

1. Grabowski, B.: 1987, *Debye shielding and trajectory effects in the phase shift calculations*, XVIII ICPIG, Swansea, 56.
2. Grabowski B.: 1987, *Effects of Debye shielding in the electron broadening calculations*, Pramana-J. Phys. **29**, 455.
3. Grabovski B., Czainski A.: 1990, *Influence of Debye shielding and back reaction on Stark broadening of atomic lines in the quasi - classical impact model*, in Spectral Line Shapes **6,** AIP Conf. Proc. **216,** eds. L. Fromhold, J. W. Keto, AIP, New York, 86.

33. M. S. Dimitrijević: 1984, Astron. Astrophys. 131, 327 [A 26].

1. Golovatyj, V. V., Sapar, A., Feklistova, T., Kholtygin, A. F.: 1997, *Catalogue of Atomic Data for Low-Density Astrophysical Plasma*, Astron. Astrophys. Transactions **12**, 85.

34. N. Konjević, M. S. Dimitrijević, W. L. Wiese: 1984, J. Phys. Chem. Ref. Data 13, 649 [Б 1].

1. Konjević, N.: 1982, *Stark broadening of nonhydrogenic atom and ion lines in plasmas (an overview of experimental data)*, in Phys. Ioniz. Gases, ed. G. Pichler, 417.
2. Kelleher, D. E., Cooper, J.: 1985, *Shifts of ion lines in plasmas*, in Spectral Line Shapes **III**, ed. F. Rostas, W. de Gruyter,85.
3. Goly, A., Weniger, S.: 1986, *Stark broadening of some C(I) and N(I) vacuum ultraviolet lines*, JQSRT **36**, 147.
4. Kelliher, P. N., Boyko, W. J., Clifford, R. H., Snyder, J. L., Zhu, S. F.: 1986, *Emission spectrometry*, Analyt. Chem., **58**, 335R.
5. Pittman, T. L., Konjević, N.: 1986, *Stark broadening along homologous sequences of singly ionized noble gases*, JQSRT **35**, 247.
6. Pittman, T. L., Konjević, N.: 1986, *Experimental study of Stark broadened N II lines from states of high orbital angular momentum*, JQSRT **36**, 289.
7. Bottcher F., Musielok, J., Kunze, H. J., 1987, *Stark broadening of C IV and N V lines in the vacuum - UV - spectral range*, Phys. Rev. A **36**, 2265.
8. Konjević, N., Pittman, T. L.: 1987, *Stark broadening of spectral lines of homologous, doubly - ionized inert gases*, JQSRT **37**, 311.
9. Seaton, M.: 1987, *Atomic data for opacity calculations: V. Electron broadening of some C III lines*, J. Phys. B **20**, 6431.
10. Bottcher, F., Breger, P., Hey, J. D., Kunze, H. J.: 1988, *Dependence of the Stark broadening on the emitter charge for the 3s - 3p transitions of Li - like ions*, Phys. Rev. A **38**, 2690.
11. Djeniže, S., Srećković, A., Milosavljević, M., Labat, O., Platiša, M., Purić, J.: 1988, *Stark broadening and shift of multiply ionized carbon spectral lines*, Z. Phys. D **9**, 129.
12. Djurović, S., Konjević, N.: 1988, *Stark shift and broadening of F I and C II lines*, Z. Phys. D **10**, 425.

13. Griem, H. R.: 1988, *Spectral line shapes*, in Astrophysical and laboratory spectroscopy, eds. R. Brown, J. Lang, Scottisch Universities Summer School in Physics, 105
14. Griem, H. R.: 1988, *Plasma shifts of ion lines*, J. Phys. (Paris) Colloque Cl, Suppl. au No 3, **49**, Cl-293.
15. Lanz, T., Artru, M. C.: 1988, *Critical overview of atomic data for stellar abundance analysis*, in Elemental abundance analysis, eds. S. J. Adelman, T. Lanz, Institut d'Astronomie de l'Université de Lausane, 156.
16. Purić, J., Srećković, A., Djeniže, S., Platiša, M.: 1988, *Stark broadening and regularities of prominent spectral lines of multiply ionized chlorine and fluorine*, Phys. Rev. A **37**, 4380.
17. Seaton, M.. J.: 1988, *Atomic data for opacity calculations VIII. Line - profile parameters for 42 transitions in Li - like and Be - like ions*, J. Phys. B **21**, 3033.
18. Bakshi V., Kearney R. J. : 1989, *Measurement of Stark width of some Ar I transitions in a D. C. argon plasma jet at atmospheric pressure*, JQSRT **42**, 405.
19. Griem, H. R.: 1989, *Stark broadening in multielectron atoms and ions*, in Spectral Line Shapes **V**. ed. J. Szudy, Ossolineum, Wroclaw, 17
20. Hey, J. D., Breger, P.: 1989, *The classical Kramers - Gaunt factor in Stark broadening calculations*, J. Phys. B **22**, L79.
21. Hey, J. D., Gawron, A., Xu, X. J., Breger, P., Kunze, H. J.: 1989, *Stark broadening of Ar IV lines in a dense plasma*, J. Phys. B **22**, 241
22. Konjević, N: 1989, *Stark broadening of multielectron atom and ion lines: Present status and application*, XIX ICPIG Invited papers, ed. V. J. Žigman, Beograd, 382.
23. Kobilarov, R., Konjević, N.: 1990, *Plasma shift and broadening of analogous transitions of S II, Cl III, Ar IV, Cl II and Ar III*, Phys. Rev. A **41**, 6023.
24. Konjević, N., Uzelac, N. I.: 1990, *A review of the Stark widths and shifts of spectral lines from non - hydrogenic atoms and ions in weakly - coupled plasmas and experimental results for Xe I and Xe II lines*, JQSRT **44**, 61.
25. Konjević, N., Wiese, W. L.: 1990, *Experimental Stark widths and shifts for spectral lines of neutral and ionized atoms (A critical review of selected data for the period 1983 through 1988)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **19**, 1307.
26. Purić, J., Ćuk, M., Djeniže, S., Lesage, A.: 1990, *Stark parameter regularities along the periodic table*, in Spectral Line Shapes **6,** AIP Conf. Proc. **216,** eds. L. Fromhold, J. W. Keto, AIP, New York, 609.
27. Seaton, M. J.: 1990, *Mass production of accurate atomic data*, in Atomic Spectra and Oscillator Strengths for Astrophysics and Fusion Research, ed. J. E. Hansen, North Holland, Amsterdam, Oxford, New York, Tokyo, 120.

28. Wiese, W. L., Konjević, N.: 1990, *A new critical review of experimental Stark widths and shifts*, in Spectral Line Shapes **6,** AIP Conf. Proc. **216,** eds. L. Fromhold, J. W. Keto, AIP, New York, 48.
29. Djeniže, S., Srećković, A., Labat, J.: 1991, *Stark broadening regularities along a homologous sequence of the second group in the periodic system*, JQSRT **46**, 433.
30. Djeniže, S., Srećković, A., Labat, J., Platiša, M.: 1991, *Stark broadening and shift of O II spectral lines in higher multiplets*, Z. Phys. D **21**, 295.
31. Kilian, J., Montenbruck, O., Nissen, P. E.: 1991, *Chemical abundance in early B - type stars II. Line identification and atomic data for high resolution spectra*, Astron. Astrophys. Suppl. Series **88**, 101.
32. Poueyo, A., Sabatier, L., Deshors, G, Fabbro, R., De Frutos, A. M., Bermejo, D., Orza, J. M.: 1991, *Experimental study of the laser induced plasma in welding conditions with continuous high power CO_2 lasers*, Journal de Physique IV **1, C-7**, 183.
33. Purić, J., Djeniže, S., Labat, J., Srećković, A., Platiša, M.: 1991, *Stark broadening regularities within successive ionization stages in krypton and xenon*, Contrib. Plasma Phys. **31**, 63.
34. Thorne, A. P.: 1991, *Spectrophysics*, (second edition), Chapman and Hall, London
35. Wiese, W. L.: 1991, *Spectroscopic diagnostics of low temperature plasmas: techniques and required data*, Spectrochimica Acta **46B**, 831.
36. Djeniže, S., Labat, J., Konjević, R.: 1992, *On the Stark broadening regularities along a homologous sequence of the IV subgroup in the periodic system*, Contrib. Plasma Phys. **32**, 69.
37. Djeniže, S., Srećković, A., Labat, J.: 1992, *Stark shifts of singly - ionized nitrogen spectral lines*, Astron. Astrophys. **253**, 632.
38. Gies, D. R., Lambert, D. L.: 1992, *Carbon, Nitrogen and Oxygen abundances in early B - type stars*, Astrophys. J. **387**, 673.
39. Glenzer, S., Uzelac, N., Kunze, H.-J.: 1992, *Stark - broadening of spectral - lines along the isoelectronic sequence of Li*, Phys. Rev. A **45**, 8795.
40. Griem, H.: 1992, *Plasma spectroscopy in inertial confinement fusion and soft - X - ray laser research*, Physics of Fluids B **4**, 2346.
41. Kuraica, M., Konjević, N., Platiša, M., Pantelić, D.: 1992, *Plasma diagnostics of the Grimm - type glow discharge*, Spectrochimica Acta **47B**, 1173.
42. Martin, W. C.: 1992, *Sources of Atomic Spectroscopic Data for Astrophysics*, in Atomic and Molecular Data for Space Astronomy: Needs, Analysis and Availability, eds. P. L. Smith, W. L. Wiese, Lecture Notes in Physics **407**, 121.
43. Wiese, W. L., Konjević, N.: 1992, *Regularities in experimental Stark shifts*, JQSRT **47**, 185.
44. De Izarra, C., Chapelle, J., Czernichowski, A., Vallee, O.: 1993, *Anomalous Ar I 430.01nm line profile distortion in an arc plasma*, JQSRT **49**, 433.

45. Djeniže, S., Popović, L. Č., Labat, J., Srećković, A., Platiša, M.: 1993, *Stark parameters of several B II, C II and N III spectral lines*, Contrib. Plasma Phys. **33**, 193.
46. Purić, J.: 1993, *Stark broadening of spectral lines and the problem of regularities - present status*, XXI ICPIG, Proceedings III, Ruhr - Universitaet, Bochum, 34.
47. Purić, J., Miller, M. H., Lesage, A.: 1993, *Electron impact broadening parameters predictions from regularities: Fe I, Fe II, Fe III, Fe IV, C IV and Si IV*, Astrophys. J. **416**, 825
48. Scheeline, A., Farnsworth, P. B.: 1993, *News on fundamental reference data*, Spectrochimica Acta B **48**,99.
49. Fishman, I. S., Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 1994, *Experimental determination of the Stark parameters of Pb I, Pb II and Cu II spectral lines in a plasma of the pulse capillary discharge*, JQSRT **52**, 887.
50. Szymanski, Z., Kurzyna, J.: 1994, *Spectroscopic measurements of laser - induced plasma during wellding with CO_2 laser*, J. Appl. Phys. **76**, 7750.
51. Djeniže, S., Skuljan, Lj., Konjević, R.: 1995, *Experimental Stark shifts of several He I and Ar I spectral lines*, JQSRT **54**, 581.
52. Lesage, A.: 1995, *Why Stark broadening parameters are important for stellar atmosphere opacity calculations*, in Astrophysical Applications of Powerful Databases, eds. S. J. Adelman, W. L. Wiese, ASP Conf. Series **78**, 161.
53. Seaton, M. J.: 1995, *Atomic data for opacity calculations V. Electron impact broadening of some C III lines*, in The Opacity Project Vol. 1. Compiled by the Opacity Project Team, Institute of Physics Publishing, Bristol and Philadelphia, 147.
54. Seaton, M. J.: 1995, *Atomic data for opacity calculations VIII. Line profile parameters for 42 transitions in Li-like and Be-like ions*, In The Opacity Project Vol. 1. Compiled by the Opacity Project Team, Institute of Physics Publishing, Bristol and Philadelphia, 193.
55. Purić, J.: 1996, *Regularities in the Stark broadening and shift parameters of spectral lines*, Zh. Prikl. Spektrosk. **63**, 816.
56. Purić, J.: 1996, *Regularities in the Stark broadening and shift parameters of spectral lines*, J. Appl. Spectrosc. **63**, 690.
57. Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 1996, *Regularities in the Stark widths and shifts of spectral lines of singly - ionized aluminium*, JQSRT **56**, 399.
58. Sarandaev, E. V., Salakhov, M. K.: 1996, *Regularities for Stark Widths of Spectral-Lines of Singly Ionized Aluminum,* Optika i Spektroskopiya **81**, 33.
59. Sigut, T. A. A.: 1996, *Non-LTE Calculations for the C-II Doublet System,* Astrophys. J. **473**, 452.
60. Sigut, T. A. A., Lester, J. B.: 1996, *Infrared Rydberg Emission-Lines in Early-Type Stars. 1. Mg-II*, Astrophys. J. **461**, 972.
61. Vogt, H. H. editor: 1996, *Stellar atmospheres: Atomic and molecular data*, Astronomy and Astrophysics Extension and Supplement to Vol. 2, Sub-

volume B, Stars and Star Clusters, Landolt-Boernstein, Group VI: Astron. Astrophys. Volume 3, Springer, 57.
62. Djurović, S., Mijatović, Z., Kobilarov, R., Konjević, N.: 1997, *Stark width and shift temperature dependence of the Ar I 425.9nm line*, JQSRT **57,** 695.
63. Golovatyj, V. V., Sapar, A., Feklistova, T., Kholtygin, A. F.: 1997, *Catalogue of Atomic Data for Low-Density Astrophysical Plasma*, Astron. Astrophys. Transactions **12**, 85.
64. Griem, H. R.: 1997, *Principles of Plasma Spectroscopy*, Cambridge Monographs of Plasma Physics 2, Cambridge University Press.
65. Mauas, P. J. D., Falchi, A., Pasquini, L., Pallavicini, R.: 1997, *Chromospheric Models of Dwarf M-Star*, Astron. Astrophys. **326**, 249.
66. Pellerin, S., Musiol, K., Chapelle, J.: 1997, *Measurement of Atomic Parameters of Singly Ionized Argon Lines. 3. Stark-Broadening Parameters*, JQSRT **57**, 377.
67. Falchi, A., Mauas, P. J. D.: 1998, *Building Reliable Models of M-Dwarf Chromospheres - The Impact of the Usual Assumptions*, Astronomy and Astrophysics **336**, 281.
68. Milosavljević, V., Djeniže, S.: 1998, *Measured Stark widths and shifts of N II, N III and N IV spectral lines,* Astron. Astrophys. Suppl. Series **128**, 197.
69. Siano, S., Pacini, G., Pini, R., Salimbeni, R.: 1998, *Reliability of Refractive Fringe Diagnostics to Control Plasma-Mediated Laser-Ablation*, Optics Communications **154**, 319.
70. Griem, H. R.: 1999, *Review of Plasma Broadening of Spectral Lines from Multiply Ionized Non-Hydrogenic Atoms*, in Spectral Line Shapes **10**, 14th ICSLS, State College, Pennsylvania, June 1998, ed. R. M. Herman, AIP Conference Proceedings **467**, American Institute of Physics, Woodbury, New York, 3.
71. Konjević, N.: 1999, *Plasma broadening and shifting of non-hydrogenic spectral lines: Present status and applications*, Physics Reports **316**, 339.
72. Rojas, J. A. M., Ortiz, M., Campos, J.: 1999, *Experimental transition probabilities for lines arising from $3s^2 3p^2\ ^4P$ configuration of singly ionized sulfur*, J. Quant. Spectrosc. Radiative Transfer **62**, 433.
73. Djeniže, S.: 2000, *Measured, calculated and predicted Stark widths of the singly ionized C, N, O, F, Ne, Si, P, S, Cl, and Ar Spectral lines,* Serb. Astron. J. **161**, 89.
74. Griem, H. R., Ralchenko, Yu. V.: 2000, *Electron collisional broadening of isolated lines from multiply ionized atoms*, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **65**, 287.
75. Konjević, N., Lesage, A., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2000, *A New Critical Review of Experimental Stark Widths and Shifts*, 15th Int. Conference on Spectral Line Shapes, Berlin, 10-14 July 2000, Physikalisch-Technische Bundesanstalt, Braunschweig und Berlin, 29.

76. Mar, S., Aparicio, J. A., de la Rosa, M. I., del Val, J. A., Gigosos, M. A., Gonzales, V. R., Perez, C.: 2000, *Measurement of Stark broadening and shift of visible N II lines*, J. Phys. B **33**, 1169.
77. Riley, D., Weaver, I., Morrow, T., Lamb, M. J., Martin, G. W., Doyle, L. A., Al-Khateeb, A., Lewis, C. L. S.: 2000, *Spectral simulation of laser ablated magnesium plasmas*, Plasma Sources Science and Technology **9**, 270.
78. Sarandaev, E. V., Konovalova, O. A., Salakhov, M. Kh.: 2000, *Regularities in the Stark widths of spectral lines of ns - n'p and np - n's transitions for a series of neutral atoms*, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **67**, 105.
79. Konjević, N.: 2001, *On the use of non-hydrogenic spectral line profiles for plasma electron density diagnostics*, Plasma Source Sci. Technol. **10**, 356.
80. Konjević, N., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2001, *Plasma Broadening and Shift of Non-Hydrogenic Spectral Lines: An Overview of Recent Results*, in Spectral Line Shapes **11**, ed. J. Seidel, American Institute of Physics Conference Proceedings **559**, 117.
81. Konjević, N., Lesage, A., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2001, *A New Critical Review of Experimental Stark Widths and Shifts*, in Spectral Line Shapes **11**, ed. J. Seidel, American Institute of Physics Conference Proceedings **559**, 126.
82. Bikmaev, I. F., Ryabchikova, T. A., Bruntt, H., Musaev, F. A., Mashonkina, L. I., Belyakova, E. V., Shimansky, V. V., Barklem, P. S., Galazutdinov, G.: 2002, *Abundance analysis of two late A-type stars HD 32115 and HD 37594*, Astron. Astrophys. **389**, 537.
83. Karl, S., Fletcher, D., Degrez, G., Magin, T., Playez, M.: 2002, *Assessment of Radiative Transport in an Argon Plasma Flow*, Proc. 4th European Symp. Aerothermodynamics for Space Applications, 15-18 Oct. 2001, Capua, Italy, ESA SP-**487**, 505.
84. Konjević, N., Lesage, A., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2002, *Experimental Stark Widths and Shifts for Spectral Lines of Neutral and Ionized Atoms (A Critical Review of Selected Data for the Period 1989 Through 2000)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **31**, 819.

35. N. Konjević, M. S. Dimitrijević, W. L. Wiese: 1984, J. Phys. Chem. Ref. Data 13, 619 [Б 2].

1. Konjević, N.: 1982, *Stark broadening of nonhydrogenic atom and ion lines in plasmas (an overview of experimental data)*, in Phys. Ioniz. Gases, ed. G. Pichler, 417.
2. Konjević, N.: 1985, *Stark broadening of potassium lines*, Phys. Rev. A **32**, 673.
3. Konjević, R., Platiša, M. Konjević, N.: 1985, *Stark broadening of Br I lines*, in Spectral Line Shapes, **III,** ed. F. Rostas, W. de Gruyter, 57.
4. Kelliher, P. N., Boyko, W. J., Clifford, R. H., Snyder, J. L., Zhu, S. F.: 1986, *Emission spectrometry*, Analyt. Chem. **58**, 335R.
5. Konjević, R, Konjević, N.: 1986, *Stark broadening and shift of neutral copper spectral lines*, Fizika **18**, 327.

6. Marasinghe, P. A. B., Lovett, R. J.: 1986, *An evaluation of methods for estimating electron Stark width of atomic spectral lines*, Spectrochimica Acta **41B**, 349.
7. Jones, D. W., Pichler, G., Wiese, W. L.: 1987, *Asymmetries in spectral lines due to plasma - ion broadening: Some unusual cases and a possible test for plasma homogeneity*, Phys. Rev. A **35**, 2585.
8. Purić, J., Srećković, A., Djeniže, S., Platiša, M.: 1987, *Stark broadening and regularities of prominent multiply ionized nitrogen spectral lines*, Phys. Rev. A **36**, 3957.
9. Vittel,Y., Skowronek, M.: 1987, *Noble gas line profiles in dense plasmas: II. Krypton and xenon*, J. Phys. B **20**, 6493.
10. Wiese, W. L., Jones, D. W.: 1987, *Ion broadening of heavy element lines in plasmas*, in Spectral Line Shapes **IV**, ed. R. J. Exton, A. Deepak, Hampton, Virginia, 35.
11. Djurović, S., Konjević, N.: 1988*, Stark shift and broadening of F I and C II lines*, Z. Phys. D **10**, 425.
12. Djurović, S., Konjević, R., Platiša, M., Konjević, N.: 1988, *Stark broadening and shift of neutral bromine lines*, J. Phys. B **21**, 739.
13. Griem, H. R.: 1988, *Spectral Line Shapes*, in Astrophysical and laboratory spectroscopy, eds. R. Brown, J. Lang, Scottisch Universities Summer School in Physics, 105.
14. Lanz, T., Artru, M. C.: 1988, *Critical overview of atomic data for stellar abundance analysis*, in Elemental abundance analysis, eds. S. J. Adelman, T. Lanz, Institut d'Astronomie de l'Université de Lausane, 156.
15. Nadeau, D.: 1988, *A determination of the shifts induced in the visible and infrared lines of iron by the convective motions in the solar photosphere*, Astrophys. J. **325**, 480.
16. Griem, H. R.: 1989, *Stark broadening in multielectron atoms and ions*, in Spectral Line Shapes **V**. ed. J. Szudy, Ossolineum, Wroclaw, 17
17. Kobilarov, R., Konjević, N., Popović, M. V.: 1989, *Influence of ion dynamics on the width and shift of isolated He I lines in plasmas*, Phys. Rev. A **40**, 3871.
18. Konjević, N: 1989, *Stark broadening of multielectron atom and ion lines: Present status and application*, XIX ICPIG Invited papers, ed. V. J. Žigman, Beograd, 382.
19. Mauas, P. J., Avrett, B. H., Loeser, R.: 1989, *Computed profiles of the solar C I multiplets at 1561 and 1657 A*, Astrophys. J. **345**, 1104.
20. Seaton, M.. J.: 1989, *Atomic data for opacity calculations: XII. Line - profile parameters for neutral atoms of He, C, N and O*, J. Phys. B **22**, 3603.
21. Uzelac, N. I., Kobilarov, R., Konjević, N.: 1989, *Broadening and shift of neutral helium lines in pulsed arc plasma*, XIX ICPIG, Beograd, 346.
22. Vujičić, B. T., Djurović, S., Halenka, J.: 1989, *The Stark broadening of the He I 667.8 nm line*, Zeitschrift fuer Physik D **11**, 119.

23. Kobilarov, R., Konjević, N.: 1990, *Plasma shift and broadening of analogous transitions of S II, Cl III, Ar IV, Cl II and Ar III*, Phys. Rev. A **41**, 6023.
24. Konjević, N.: 1990, *Ion - dynamic effects in non - hydrogenic spectra*, in Spectral Line Shapes **6,** AIP Conf. Proc. **216,** eds. L. Fromhold, J. W. Keto, AIP, New York, 19.
25. Konjević, N., Uzelac, N. I.: 1990, *A review of the Stark widths and shifts of spectral lines from non - hydrogenic atoms and ions in weakly - coupled plasmas and experimental results for Xe I and Xe II lines*, JQSRT **44**, 61.
26. Konjević, N., Wiese, W. L.: 1990, *Experimental Stark widths and shifts for spectral lines of neutral and ionized atoms (A critical review of selected data for the period 1983 through 1988)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **19**, 1307.
27. Wiese, W. L., Konjević, N.: 1990, *A new critical review of experimental Stark widths and shifts*, in Spectral Line Shapes **6**, AIP Conf. Proc. **216,** eds. L. Fromhold, J. W. Keto, AIP, New York, 48.
28. Konjević, N.: 1991, *On the importance of ion - dynamics for the Stark broadening electron density diagnostics of helium plasma*, XX ICPIG, Pisa, 1435.
29. Konjević, N.: 1991, *Influence of ion - dynamics on the width and shift of non - hydrogenic spectral lines in plasmas*, in Elementary processes in clusters, lasers and plasmans, eds. T. D. Mark, R. W. Schrittwieser, Studia, Innsbruck, 344.
30. Poueyo, A., Sabatier, L., Deshors, G., Fabbro, R., Defrutos, A. M., Bermejo, D., Orza, J. M.: 1991, *Experimental study of the laser induced plasma in welding conditions with continuous high power CO_2 lasers*, J. De Physique IV **1**, C7-183.
31. Thorne A. P.: 1991, *Spectrophysics* (second edition), Chapman and Hall, London.
32. Wiese, W. L.: 1991, *Spectroscopic diagnostics of low temperature plasmas: techniques and required data*, Spectrochimica Acta **46B**, 831.
33. Wiese, W. L., Konjević, N.: 1992, *Regularities in experimental Stark shifts*, JQSRT **47**, 185.
34. Gies, D. R., Lambert, D. L.: 1992, *Carbon, Nitrogen and Oxygen abundances in early B - type stars*, Astrophys. J. **387**, 673.
35. Heading, D. J., Marangos, J. P., Burges, D. D.: 1992, *Helium spectral lineshapes in a dense, cool, Z - pinch plasma*, J. Phys. B **25**, 4745.
36. Martin, W. C.: 1992, *Sources of Atomic Spectroscopic Data for Astrophysics*, in Atomic and Molecular Data for Space Astronomy: Needs, Analysis and Availability, eds. P. L. Smith, W. L. Wiese, Lecture Notes in Physics **407**, 121.
37. Karl, S., Fletcher, D., Degrez, G., Magin, T., Playez, M.: 2002, *Assessment of Radiative Transport in an Argon Plasma Flow*, Proc. 4th European Symp. Aerothermodynamics for Space Applications, 15-18 Oct. 2001, Capua, Italy, ESA SP-**487**, 505.

38. Kuraica, M., Konjević, N., Platiša, M., Pantelić, D.: 1992, *Plasma diagnostics of the Grimm - type glow discharge*, Spectrochimica Acta **47B**, 1173.
39. de Frutos, A. M., Poueyo, A., Sabatier, L., Fabbro, R., Orza, J. M.: 1993, *Spectroscopic parameters of some iron lines obtained from a plasma produced by a high power CO_2 laser*, in Spectral Line Shapes **7**, eds. R. Stamm, B. Talin, Nova, 143.
40. Poueyo-Verwaerde, A., Fabbro, R., Deshors, G., De Frutos, A. M., Orza, J. M.: 1993, *Experimental Study of Laser Induced Plasma in Welding Conditions with Continuous CO_2 Laser*, J. Appl. Phys. **74**, 5773.
41. Purić, J.: 1993, *Stark broadening of spectral lines and the problem of regularities - present status*, XXI ICPIG, Proceedings III, Ruhr - Universitaet, Bochum, 34.
42. Purić, J., Miller, M. H., Lesage, A.: 1993, *Electron impact broadening parameters predictions from regularities: Fe I, Fe II, Fe III, Fe IV, C IV and Si IV*, Astrophys. J. **416**, 825.
43. Scheeline, A.: 1993, *Fundamental reference data: where have we come in five years*, Spectrochimica Acta B **48**,1297.
44. Scheeline, A., Farnsworth, P. B.: 1993, *News on fundamental reference data*, Spectrochimica Acta B **48**,99.
45. Uzelac, N. I., Glenzer, S., Konjević, N., Hey, J. D., Kunze, H. J.: 1993, *Plasma broadening of Ne II - Ne VI and F IV - F V spectral lines*, Phys. Rew. E **47**, 3623.
46. Fishman, I. S., Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 1994, *Experimental determination of the Stark parameters of Pb I, Pb II and Cu II spectral lines in a plasma of the pulse capillary discharge*, JQSRT **52**, 887.
47. Mijatović, Z., Konjević, N., Ivković, M., Kobilarov, R.: 1994, *Influence of ion dynamics on the width and shift of isolated He I lines in plasmas. II*, Phys. Rev. E **51**, 4891.
48. Djurović, S.: 1995, *Plasma broadening of neutral halogen lines,* Physics of Ionized Gases, ed. D. Veža, Nova Science Publishers Inc., 429.
49. Lesage, A.: 1995, *Why Stark broadening parameters are important for stellar atmosphere opacity calculations*, in Astrophysical Applications of Powerful Databases, eds. S. J. Adelman, W. L. Wiese, ASP Conf. Series **78**, 161.
50. Mijatović, Z., Konjević, N., Kobilarov, R., Djurović, S.: 1995, *Search for ion dynamics effects on the shift and width of plasma - broadened C I and O I spectral lines*, Phys. Rev. E **51**, 613.
51. Beverini, N., Delgobbo, G., Genovesi, G. L., Maccarrone, F., Strumia,F., Paganucci, F., Turco, A., Andrenucci, M.: 1996, *Time-Resolved Plasma Diagnostic by Laser-Diode Spectroscopy,* IEEE Journal of Quantum Electronics **32**, 1874.
52. Glenzer, S., Kunze, H. J.: 1996, *Stark-Broadening of Resonance Transitions in B-III,* Phys. Rev. A **53**, 2225.

53. Menart, J., Heberlein, J., Pfender, E.: 1996, *Line-by-Line Method of Calculating Emission Coefficients for Thermal Plasmas Consisting of Monoatomic Species,* JQSRT **56**, 377.
54. Mijatović, Z.: 1996, *Influence of ion - dynamics effect on the shape of neutral atoms spectral lines*, J. Appl. Spectrosc. **63**, 709.
55. Mijatović, Z.: 1996, *Influence of ion - dynamics effect on the shape of neutral atoms spectral lines*, Zh. Prikl. Spektrosk. **63**, 836.
56. Purić, J.: 1996, *Regularities in the Stark broadening and shift parameters of spectral lines*, Zh. Prikl. Spektrosk. **63**, 816.
57. Purić, J.: 1996, *Regularities in the Stark broadening and shift parameters of spectral lines*, J. Appl. Spectrosc. **63**, 690.
58. Vogt, H. H. editor: 1996, *Stellar atmospheres: Atomic and molecular data*, Astronomy and Astrophysics Extension and Supplement to Vol. 2, Subvolume B, Stars and Star Clusters, Landolt-Boernstein, Group VI: Astron. Astrophys. Volume 3, Springer, 57.
59. Vučelić, M., Mijović, S.: 1996, *Regularization Method and Applications in Spectroscopy*, JQSRT **56**, 617.
60. Djurović, S., Mijatović, Z., Kobilarov, R., Konjević, N.: 1997, *Stark width and shift temperature dependence of the Ar I 425.9nm line*, JQSRT **57**, 695.
61. Golovatyj, V. V., Sapar, A., Feklistova, T., Kholtygin, A. F.: 1997, *Catalogue of Atomic Data for Low-Density Astrophysical Plasma*, Astron. Astrophys. Transactions **12**, 85.
62. Gonzalez, A. M., Ortiz, M., Campos, J.: 1997, *Experimental Transition-Probabilities for Lines Arising from 5P(2)6S Configuration of Neutral Sb*, JQSRT **57**, 825.
63. Griem, H. R.: 1997, *Principles of Plasma Spectroscopy*, Cambridge Monographs of Plasma Physics 2, Cambridge University Press.
64. Konjević, R., Konjević, N.: 1997, *On the Use of Nonhydrogenic Spectral-Line Profiles for Electron-Density Diagnostics of Inductively-Coupled Plasmas*, Spectrochimica Acta B **52**, 2077.
65. Mijatović, Z.: 1997, *Influence of ion-dynamics on the shape of neutral helium and carbon lines*, in The Physics of ionized gases (18th SPIG) eds. B. Vujičić, S. Djurović, J. Purić, Institute of Physics, Faculty of Sciences, University of Novi Sad, Novi Sad, 351.
66. Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 1997, *Regularities in the Behaviour of Stark Widths of Argon Spectral Lines,* Spectral Line Shapes **9**, eds. M. Zoppi, L. Ulivi, AIP Conf. Proc. **386**, 327.
67. Sobel'man, I. I., Vainshtein, L. A., Yukov, E. A.: 1997, *Excitation of Atoms and Broadening of Spectral Lines*, Springer.
68. Szymanski, Z., Kurzyna, J., Kalita, W.: 1997, *The Spectroscopy of the Plasma Plume Induced During Laser-Welding of Stainless- Steel and Titanium*, J. Phys. D **30**, 3153.

69. Szymanski, Z., Peradzynski, Z., Kurzyna, J., Hoffman, J., Dudeck-M Degraaf, M., Lago, V.: 1997, *Spectroscopic Study of a Supersonic Jet of Laser-Heated Argon Plasma*, J. Phys. D **30**, 998.
70. Aparicio, J. A., Perez, C., Del Val, J. A., Gigosos, M. A., De la Rosa, M. I., Mar, S.: 1998, *Measurement of Stark-Broadening and Shift Parameters of Several Ar-I Lines*, Journal of Physics B **31**, 4909.
71. Nikolić, D., Djurović, S., Mijatović, Z., Kobilarov, R., Konjević, N.: 1998, *Plasma Broadened 419.07 nm and 419.10 nm Neutral Argon Lines*, Proc. II Yugoslav - Belarussian Symposium on Physics & Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasmas, Zlatibor 1998, eds. M. S. Dimitrijević, V. S. Burakov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **61**, 131.
72. Nikolić, D., Djurović, S., Mijatović, Z., Kobilarov, R., Konjević, N.: 1998, *Plasma broadening of two close neutral argon lines 419.07 nm and 419.10 nm*, 19th SPIG Zlatibor 1998, Contributed papers & Abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. N. Konjević, M. Ćuk, I. R. Videnović, Faculty of Physics, University of Belgrade, Belgrade, 381.
73. Nikolić, D., Djurović, S., Mijatović, Z., Kobilarov, R., Konjević, N.: 1998, *Determination of the Ion-Broadening Parameter for Ar I 425.9 nm Spectral Line*, J. Res. Physics **27**, 133.
74. Aguilera, J. A., Aragon, C.: 1999, *A comparison of the temperatures and electron densities of laser - produced plasmas obtained in air, argon, and helium at atmospheric pressure*, Applied Physics A **69** [Supplement], S475.
75. Griem, H. R.: 1999, *Review of Plasma Broadening of Spectral Lines from Multiply Ionized Non-Hydrogenic Atoms*, in Spectral Line Shapes **10**, 14th ICSLS, State College, Pennsylvania, June 1998, ed. R. M. Herman, AIP Conference Proceedings **467**, American Institute of Physics, Woodbury, New York, 3.
76. Konjević, N.: 1999, *Plasma broadening and shifting of non-hydrogenic spectral lines: Present status and applications*, Physics Reports **316**, 339.
77. Monge, M., Aguilera, J. A., Aragon, C.: 1999, *Space- and time-resolved measurements of temperatures and electron densities of plasmas formed during laser ablation of metallic samples*, Applied Physics A **69** [Supplement], S691.
78. Mijatović, Z., Nikolić, D., Djurović, S., Kobilarov, R., Konjević, N.: 1999, *Stark broadening of neutral argon lines by plasmas*, in Invited Lectures of the 2nd Yugoslav-Belarussian Symposium on Physics & Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasmas, September 5-6, 1998, Zlatibor, Yugoslavia, eds. M. S. Dimitrijević, J. Purić, V. S. Burakov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **66**, 47.
79. Nikolić, D., Djurović, S., Mijatović, Z., Kobilarov, R., Konjević, N.: 1999, *Plasma Broadened 419.07 nm and 419.10 nm Neutral Argon Lines*, in Spectral Line Shapes **10**, 14th ICSLS, State College, Pennsylvania, June 1998, ed. R. M. Herman, AIP Conference Proceedings **467**, American In-

stitute of Physics, Woodbury, New York, 191.
80. Nikolić, D., Djurović, S., Mijatović, Z., Kobilarov, R., Konjević, N.: 1999, *Quasi - static Stark profile as a model of the spectral line shape of heavy neutral non - hydrogen emitters*, J. Res. Phys. **28**, 185.
81. Nikolić, D., Djurović, S., Mijatović, Z., Kobilarov, R., Konjević, N.: 1999, *On the Stark broadening of some Ar I spectral lines*, J. Res. Phys. **28**, 251.
82. Roby, S. W., Leckrone, D. S., Adelman, S. J.: 1999, *Abundances of the elements in sharp-lined early-type stars from IUE high-dispersion spectrograms. II. The nitrogen deficiency in mercury-manganese stars*, Astrophysical Journal **524,** 974.
83. Wujec, T., Musielok, J.: 1999, *Diagnostics of Helium-Argon Arc Discharge Plasma based on Spectral Line Shape Measurements*, Acta Physica Polonica A **95**, 221.
84. Zhao Zeng-xiu, Yuan Jian-min, Sun Yong-sheng: 1999, *Electron Interaction with Lithium Atoms and Electron Impact Broadening of the Lithium Resonance Line*, Chin. Phys. Lett. **16**, 885.
85. Konjević, N., Lesage, A., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2000, *A New Critical Review of Experimental Stark Widths and Shifts*, 15th Int. Conference on Spectral Line Shapes, Berlin, 10-14 July 2000, Physikalische-Technische Bundesanstalt, Braunschweig und Berlin, 29.
86. Riley, D., Weaver, I., Morrow, T., Lamb, M. J., Martin, G. W., Doyle, L. A., Al-Khateeb, A., Lewis, C. L. S.: 2000, *Spectral simulation of laser ablated magnesium plasmas*, Plasma Sources Science and Technology **9**, 270.
87. Sarandaev, E. V., Konovalova, O. A., Salakhov, M. Kh.: 2000, *Regularities in the Stark widths of spectral lines of ns - n'p and np - n's transitions for a series of neutral atoms*, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **67**, 105.
88. de Castro, A., Aparicio, J. A., del Val, J. A., Gonzalez, V. R., Mar, S.: 2001, *Measurement of Stark broadening and shift constants of singly ionized krypton lines*, Journal of Physics B **34**, 3275.
89. Konjević, N.: 2001, *On the use of non-hydrogenic spectral line profiles for plasma electron density diagnostics*, Plasma Source Sci. Technol. **10**, 356.
90. Konjević, N., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2001, *Plasma Broadening and Shift of Non-Hydrogenic Spectral Lines: An Overview of Recent Results*, in Spectral Line Shapes **11**, ed. J. Seidel, American Institute of Physics Conference Proceedings **559**, 117.
91. Konjević, N., Lesage, A., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2001, *A New Critical Review of Experimental Stark Widths and Shifts*, in Spectral Line Shapes **11**, ed. J. Seidel, American Institute of Physics Conference Proceedings **559**, 126.
92. Nikolić, D., Djurović, S., Mijatović, Z., Kobilarov, R., Konjević, N.: 2001, *On modeling of the spectral line shape of heavy neutral nonhydrogen-like emitters*, J. Appl. Spectrosc. **68**, 902.

93. Nikolić, D., Djurović, S., Mijatović, Z., Kobilarov, R., Konjević, N.: 2001, *Моделирование профиля спектральных линий тяжелых неводородоподобных излучателей*, Ж. Прикл. Спектроск. **68**, 691.
94. Konjević, N., Lesage, A., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2002, *Experimental Stark Widths and Shifts for Spectral Lines of Neutral and Ionized Atoms (A Critical Review of Selected Data for the Period 1989 Through 2000)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **31**, 819.
95. Nikolić, D., Djurović, S., Mijatović, Z., Kobilarov, R.: 2002, *Ion broadening parameters of two close Ar I spectral lines*, 21th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 21th SPIG, August 26-30, 2002, Sokobanja, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. M. K. Radović, M. S. Jovanović, Department of Physics, Faculty of Sciences and Mathematics, University of Niš, Niš, Yugoslavia, 314.
96. Wiese, W. L., Fuhr, J. R., Lesage, A., Konjević, N.: 2002, *Experimental Stark Widths and Shifts for Spectral Lines of Neutral and Ionized Atoms (A Critical Review of Selected Data for the Period 1989 Through 2000)*, Spectral Line Shapes **12**, 16th International Conference of Spectral Line Shapes, Berkley, California, ed. C. A. Back, AIP Conference proceedings **645**, 106.

36. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: 1984, Z. Naturforsch. 39a, 553 [A 27].
1. Miller, M. H., Abadie. D., Lesage, A.: 1984, *Experimental phosphorus and sulfur Stark widths and systematic broadening trends for third row ions*, Astrophys. J. **291**, 219.
2. Salakhov, M. Kh., Sarandaev, E. V., Fishman, I. S.: 1991, *New approach to the search for relationships between the Stark parameters of broadening and shift of atomic and ionic spectral lines*, Opt. Spectrosc. (USSR) **71**, 509.
3. Sarandayev, E. V., Fishman, I. S., Salakhov, M. Kh.: 1991, *A search for regularities in the behaviour of the Stark parameters of atomic and ionic spectral lines*, XX ICPIG, Pisa, 837.
4. Purić, J.: 1993, *Stark broadening of spectral lines and the problem of regularities - present status*, XXI ICPIG, Proceedings III, Ruhr - Universitaet, Bochum, 34.
5. Fishman, I. S., Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 1994, *Experimental determination of the Stark parameters of Pb I, Pb II and Cu II spectral lines in a plasma of the pulse capillary discharge*, JQSRT **52**, 887.

37. M. S. Dimitrijević, P. V. Grujić: 1984, Z. Naturforsch. 39a, 930 [A 28].
1. Harcourt, R. D.: 1987, *Bohr orbit theory revisited. II. Energies for 1s 2p, 3d, and 4f states in helium*, Int. J. Quantum Chemistry **31**, 445.
2. Grujić, P.: 1988, *Small-Energy 3-Body Systems. 2. Rovibronic Spectra for the Coulombic Interaction*, Journal of Physics B **21**, 63-79.
3. Mahecha J. G.: 1989, *The rotating two - electron atom in an external electric field*, Few Body Systems **6**, 183.

4. Grujić, P. V.: 1993, *Newtonian and Coulombic systems*, Bull. Astron. Belgrade **147**, 15.
5. Richter, K., Tanner, G., Wintgen, D.: 1993, *Classical mechanics of two-electron atoms*, Phys. Rev. A **48**, 4182.
6. Grujić, P. V., Simonović, N. S.: 1994, *Asymmetrical configurations in Coulombic rigid rotators*, Phys. Rev. A **50**, 4386.
7. Perez, F., Mahecha, J.: 1996, *Classical Trajectories in Coulomb 3 Body Systems*, Revista Mexicana de Fisica **42**, 1070.
8. Santander, A., Mahecha, J., Perez, F.: 1997, *Rigid-Rotator and Fixed-Shape Solutions to the Coulomb Three-Body Problem*, Few Body Systems **22**, 37.
9. Tanner, G., Richter, K., Rost, J. M.: 2000, *The theory of two-electron atoms: between ground state and complete fragmentation*, Rev. Modern Physics **72**, 497.

38. M. S. Dimitrijević: 1985, Astron. Astrophys. 145, 439 [A 29].

1. Artru, M. C., Freire Ferrero, R.: 1986, *Galium overabundance in the Ap - Si star HD 25823*, in Uper Main Sequence Stars with Anomalous Abundances, eds. C. R. Cowley et al., D. Reidel, 421.
2. Hey, J. D.: 1987, *Multiplet oscillator strengths and transition probabilities for neutral oxygen*, South. Afr. Tydskr. Fys. **10**, 118.
3. Lanz, T., Artru, M. C.: 1988, *Critical overview of atomic data for stellar abundance analysis*, in Elemental abundance analysis, eds. S. J. Adelman, T. Lanz, Institut d'Astronomie de l'Université de Lausane, 156.
4. Purić, J., Djeniže, S., Srećković, A., Ćuk, M.: 1988, *Regularities in neutral and ion line Stark broadening in plasma*, Fizika **20**, 485.
5. Purić, J., Djeniže, S., Srećković, A., Platiša, M., Labat, J.: 1988, *Stark - broadening regularities of prominent multiply - ionized - oxygen spectral lines in plasma*, Phys. Rev. A **37**, 498.
6. Labat, O., Djeniže, S., Labat, J., Purić, J., Srećković, A.: 1990, *Stark broadening of singly and doubly ionized iodine spectral lines*, Phys. Lett. A **143**, 455.
7. Bassalo, J. M., Cattani, M.: 1993, *Quantum - mechanical formulas for the electron - impact widths and shifts of isolated lines of neutral atoms and ions in plasmas*, JQSRT **50**, 359.
8. Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 1996, *Regularities in the Stark widths and shifts of spectral lines of singly - ionized aluminium*, JQSRT **56**, 399.

39. I. Vince, M. S. Dimitrijević: 1985, Publ. Astron. Obs. Belgrade 33, 15 [И 17].

1. Vince, I.: 2002, *Solar Physics during the last three decades at the Astronomical Observatory in Belgrade*, in Observations Solaires, Regional Meeting on Solar Physics: Solar Researches in the South-Eastern European Countries: Present and Perspectives, 24-28 April 2001, Bucharest, Romania, eds. G. Maris, M. Messerotti, Institut Astronomique de l' Academie Roumaine, Edition de l' Academie Roumaine, 123.

40. I. Vince, M. S. Dimitrijević, V. Kršljanin: 1985, in Spectral Line Shapes III, W. de Gruyter, Berlin, New York, 649 [Д 7].

1. Kršljanin, V., Vince, I., Erkapić, S.: 1991, *Fe I lines assymetries and shifts caused by pressure broadening*, in The Sun and Cool Stars: activity, magnetism, dynamos, Lecture Notes in Physics **380**, 277.
2. Gonzalez, V. R., Aparicio, J. A., del Val, J. A., Mar, S.: 2000, *Stark width and shift measurements of visible Si III lines*, Astron. Astrophys. **363**, 1177.
3. Vince, I.: 2002, *Solar Physics during the last three decades at the Astronomical Observatory in Belgrade*, in Observations Solaires, Regional Meeting on Solar Physics: Solar Researches in the South-Eastern European Countries: Present and Perspectives, 24-28 April 2001, Bucharest, Romania, eds. G. Maris, M. Messerotti, Institut Astronomique de l' Academie Roumaine, Edition de l' Academie Roumaine, 123.

41. I. Vince, M. S. Dimitrijević, V. Kršljanin: 1985, in Progress in Stellar Spectral Line Formation Theory, D. Reidel P. C., Dordrecht, Boston, Lancaster, 373 [Д 8].

1. Kršljanin, V.: 1989, *On pressure shifts of Fe I lines in stellar atmospheres*, in Solar and Stellar Granulation, eds. R. J. Rutten, G. Severino, Kluver, Dordrecht, Boston, London, 91.
2. Kršljanin, V., Vince, I., Erkapić, S.: 1991, *Fe I lines assymetries and shifts caused by pressure broadening*, in The Sun and Cool Stars: activity, magnetism, dynamos, Lecture Notes in Physics **380**, 277.

42. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1985, Phys. Rev. A 31, 316 [A 30].

1. Konjević, R., Konjević, N.: 1986, *Stark broadening and shift of neutral copper spectral lines*, Fizika **18**, 327.
2. Schoning, T.: 1994, *Stark broadening of He I lines*, J. Phys. B **27**, 4501.
3. Leushin, V. V., Glagolevskij, Yu. V., North, P.: 2000, *Helium abundance in atmospheres of He-rich stars*, in Magnetic Fields of Chemically Peculiar and Related Stars, eds. Yu. V. Glagolevskij, I. I. Romanyuk, Russian Academy of Sciences, Special Astrophysical Observatory, Moscow, 173.

43. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1985, JQSRT 34, 149 [A 31].

1. Keliher, P. N., Boyko, W.J., Clifford, R. H., Snyder, J. L., Zhy, S. F.: 1986, *Emission spectrometry*, Analyt. Chem. **58**, 335R.
2. Cappelli, M. A., Measures, R. M.: 1987, *Electron density radial profiles derived from Stark broadening in a sodium plasma produced by laser resonance saturation*, Appl. Optics **26**, 1058.
3. Lanz, T., Artru, M. C.: 1988, *Critical overview of atomic data for stellar abundance analysis*, in Elemental abundance analysis, eds. S. J. Adelman, T. Lanz, Institut d'Astronomie de l'Université de Lausane, 156.
4. Kršljanin, V.: 1991, *Hydrogen - impact broadening and solar abundance of sodium*, in Evolution of stars: The photospheric abundance connection, eds. G. Michaud, A. Tutukov, Université de Montreal, 31.
5. Djeniže, S., Srećković, A., Labat, J., Platiša, M.: 1992, *Measured Stark widths of B I, B II, B III and Na I spectral lines*, Physica Scripta **45**, 320.

6. Purić, J., Miller, M. H., Lesage, A.: 1993, *Electron impact broadening parameters predictions from regularities: Fe I, Fe II, Fe III, Fe IV, C IV and Si IV*, Astrophys. J. **416**, 825
7. Srećković, A., Djeniže, S., Bukvić, S.: 1996*, On the Na I - D spectral lines Stark shifts*, Physica Scripta **53**, 54.
8. Leonov, A. G., Chekhov, D. I., Starostin, A. N.: 1997, *Mechanisms of Resonant Laser Ionization*, J. Experimental and Theoretical Physics **84**, 703.
9. Konjević, N., Lesage, A., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2002, *Experimental Stark Widths and Shifts for Spectral Lines of Neutral and Ionized Atoms (A Critical Review of Selected Data for the Period 1989 Through 2000)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **31**, 819.

44. M. S. Dimitrijević, P. Grujić: 1985, Fizika 17, 1 [E 8].

1. Stephen Berry R.: 1989, *How good is Niels Bohr's atomic model*, Contemporary Physics **30**, 1.
2. Simonović, N.: 1996, *Semiclassical theory of two-electron systems*, in Atomic Collision Processes and Laser Beam Interactions with Solids, eds. M. Milosavljević, Z. Petrović, Nova Science Publishers Inc., 83.
3. Grujić, P. V.: 1999, *Triply excited three-electron systems-semiclassical model*, European Phys. J. D **6**, 441.

45. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1985, XVII ICPIG, Budapest, 978 [3 41].

1. Purić, J.: 1993, *Stark broadening of spectral lines and the problem of regularities - present status*, XXI ICPIG, Proceedings III, Ruhr - Universitaet, Bochum, 34. .

46. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević: 1986, Astron. Astrophys. 155, 319 [A 32].

1. Stancil. P. C.: 1994, *Continuous absorption by He_2^+ and H_2^+ in cool white dwarfs*, Astrophys. J. **430**, 360.

47. M. S. Dimitrijević: 1986, Astron. Astrophys. Suppl. Series 64, 591 [A 33].

1. Djurović, S., Konjević, N.: 1988, *Stark shift and broadening of F I and C II lines*, Z. Phys. D **10**, 425.
2. Hartinger, K. T., Pierre, L., Cahen, C.: 1998, *Combination of Emission-Spectroscopy and Fast Imagery to Characterize High-Voltage SF_6 Circuit-Breakers*, Journal of Physics D **31**, 2566.

48. M. S. Dimitrijević, N. Konjević, V. Kršljanin: 1986, VIII ICSLS, Williamsburg, A11 [3 47].

1. Konjević, N., Pittman, T. P.: 1986, *Stark broadening of spectral lines of homologous, doubly ionized inert gases*, JQSRT **35**, 473.
2. Konjević, N., Pittman, T.: 1987, *Stark broadening of spectral lines of homologous, doubly - ionized inert gases*, JQSRT **37**, 311.

49. M. S. Dimitrijević, N. Konjević, V. Kršljanin: 1986, VIII ICSLS, Williamsburg, A12 [3 48].

1. Konjević, N., Pittman, T. P.: 1986, *Stark broadening of spectral lines of homologous, doubly ionized inert gases*, JQSRT **35**, 473.
2. Konjević, N., Pittman, T.: 1987, *Stark broadening of spectral lines of homologous, doubly - ionized inert gases*, JQSRT **37**, 311.

50. M. S. Dimitrijević, M. C. Artru: 1986, Proc, XIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, 317 [3 53].

1. Рябчикова, Т. А., Смирнов, Ю. М.: 1994, *Силы осцилляторов линий Ga II в видимой области спектра и содержание галлия в атмосфере HgMn звезды Kappa Cancri*, Астрономический Журнал **71**, 83.
2. Smith, K. C.: 1995, *Anomalous gallium line profiles in HgMn stars: Possible evidence for chemically stratified atmospheres*, Astron. Astrophys. **297**, 237.
3. Smith, K. C.: 1996, *Elemental abundances in normal late-B and HgMn stars from co-added IUE spectra IV. Gallium*, Astron. Astrophys. **305**, 902.
4. Dworetsky, M. M., Jomaron, C. M., Smith, C. A.: 1998, *The Gallium Problem in HgMn Stars*, Astronomy and Astrophysics **333**, 665.

51. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: 1986, Astron. Astrophys. 163, 297 [A 34].

1. Konjević, R., Konjević, N.: 1986, *Stark broadening and shift of neutral copper spectral lines*, Fizika **18**, 327.
2. Vittel, Y., Skowronek, M.: 1987, *Noble gas line profiles in dense plasmas: I. Argon*, J. Phys. B **20**, 6477.
3. Djurović, S., Konjević, N.: 1988, *Stark broadening and shift of neutral iodine lines and regularities for analogous transitions of halogene atoms*, Zeitschrift fuer Physik D **11,** 113.
4. Djurović, S., Konjević, R., Platiša, M., Konjević, N.: 1988, *Stark broadening and shift of neutral bromine lines*, J. Phys. B **21**, 739.
5. Lanz, T., Artru, M. C.: 1988, *Critical overview of atomic data for stellar abundance analysis*, in Elemental abundance analysis, eds. S. J. Adelman, T. Lanz, Institut d'Astronomie de l'Université de Lausane, 156.
6. Kršljanin, V.: 1989, *On pressure shifts of Fe I lines in stellar atmospheres*, in Solar and Stellar Granulation, eds. R. J. Rutten, G. Severino, Kluver, Dordrecht, Boston, London, 91.
7. Uzelac, N. I., Konjević, N.: 1989, *Stark broadening and shift of Kr I and Kr II lines in dense plasma*, J. Phys. B **22**, 2517.
8. Djeniže, S., Srećković, A., Platiša, M., Labat, J., Konjević, R., Purić, J.: 1990, *Stark broadening and shift of neutral and singly - ionized mercury lines*, JQSRT **44**, 405.
9. Konjević, N., Uzelac, N. I.: 1990, *A review of the Stark widths and shifts of spectral lines from non - hydrogenic atoms and ions in weakly - coupled plasmas and experimental results for Xe I and Xe II lines*, JQSRT **44**, 61.
10. Iglesias, C. A., Rogers, F. J., Wilson, B. G.: 1990, *Opacities for classical cepheid models*, Astrophys. J. **360**, 221.
11. Rogers, F. J., Iglesias, C. A.: 1992, *Radiative atomic Rosseland mean opacity tables*, Astrophys. J. Suppl. Series **79**, 507.
12. Carlsson, M., Rutten, R. J. , Shchukina, N. G.: 1992, *The formation of the Mg I emission features near 12 micrometers*, Astron. Astrophys. **253**, 567.

13. Djeniže, S., Srećković, A., Labat, J., Konjević, R., Brnović, M.: 1992, *Stark widths and shifts of Sn I, Hg II, Hg III and Pb II spectral lines*, Z. Phys. D **24**, 1.
14. Iglesias, C. A., Rogers, F. J.: 1992, *Results obtained using the Opal code*, Revista Mexicana de Astronomia y Astrofisica **23**, 161
15. Rogers, F. J., Iglesias, C. A.: 1992, *Radiative atomic Rosseland mean opacity tables*, Astrophysical Journal Supplement Series **79**, 507.
16. Bertuccelli, D., Di Rocco, H. O.: 1993, *Linewidths of singly charged, noble-gas ions from Born and Born - Robb approximations - Dependence with atomic parameters and electron - density*, Physica Scripta **47**, 747.
17. Chayer, P., Fontaine, G., Wesemael, F.: 1995, *Radiative levitation in hot white dwarfs: Equilibrium theory*, Astrophys. J. Suppl. Series **99**, 189.
18. Chayer, P., Vennes, S., Pradhan, A. K., Thejll, P., Beauchamp, A., Fontaine, G., Wesemael, F.: 1995, *Improved calculations of the equilibrium abundances of heavy elements supported by radiative levitation in the atmospheres of hot DA white dwarfs*, Astrophys. J. **454**, 429.
19. Djurović, S.: 1995, *Plasma broadening of neutral halogen lines,* Physics of Ionized Gases, ed. D. Veža, Nova Science Publishers Inc., 429.
20. Gonzales, J. F., Artru, M.-C., Michaud, G.: 1995, *Radiative accelerations on carbon, nitrogen and oxygen*, Astron. Astrophys. **302**, 788.
21. Gonzales, J. F., LeBlanc, F., Artru, M.-C., Michaud, G.: 1995*, Improvements on radiative acceleration calculations in stellar envelopes*, Astron. Astrophys. **297**, 223.
22. LeBlanc, F., Michaud, G.: 1995, *Radiative accelerations on iro*n, Astron. Astrophys. **303**, 166.
23. Stehle, C.: 1995, *Line shapes in astrophysics*, in Spectral Line Shapes **8**, eds. A. D. May, J. R. Drummond, E. Oks, AIP Conf. Proc. **328**, American Institute of Physics, New York, 36.
24. Uzelac, N. I.: 1995, *Stark widths and shifts of spectral lines in weakly non-ideal plasmas,* Physics of Ionized Gases, ed. D. Veža, Nova Science Publishers Inc., 417.
25. Menart, J., Heberlein, J., Pfender, E.: 1996, *Line-by-Line Method of Calculating Emission Coefficients for Thermal Plasmas Consisting of Monoatomic Species,* JQSRT **56**, 377.
26. Menart, J., Heberlein, J., Pfender, E.: 1996, *Theoretical Radiative Emission Results for Argon/Copper Thermal Plasmas*, Plasma Chemistry and Plasma Processing **16**, S245.
27. Heading, D. J., Machacek, A., Whitford, L. C., Varney, A. J., Wark, J. S., Lee, R. W., Stamm, R., Talin, B.: 1997, *Rapid generation of approximate optical spectra of dense cool plasmas*, J. Quant. Spectrosc. Radiative Transfer **58**, 619.
28. Michaud, G., Richer, J.: 1997, L*ine Profiles and Actor: Abundance Anomalies in Stars,* Spectral Line Shapes **9**, eds. M. Zoppi, L. Ulivi, AIP Conf. Proc. **386**, 397.

29. Seaton, M. J.,: 1997, *Radiative Accelerations in Stellar Envelopes,* MNRAS **289,** 700.
30. Grishina, N. A., Il'in, G. G., Salakhov, M. Kh., Sarandaev, E. V.: 1998, 19th SPIG Zlatibor 1998, *The estimation of Stark broadening parameters for the spectral lines of $4s^2S$-$4p^2P^o$ and $4s^2\ ^2D$-$4p^2P^o$ Multiplets of neutral cooper atoms,* Contributed papers & Abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. N. Konjević, M. Ćuk, I. R. Videnović, Faculty of Physics, University of Belgrade, Belgrade, 361.
31. Konjević, N.: 1999, *Plasma broadening and shifting of non-hydrogenic spectral lines: Present status and applications*, Physics Reports **316**, 339.
32. Sigut, T. A. A.: 1999, *Non LTE equivalent widths for Ne I with error estimates*, Astrophys. J. **519**, 303.
33. Leushin, V. V., Glagolevskij, Yu. V., North, P.: 2000, *Helium abundance in atmospheres of He-rich stars*, in Magnetic Fields of Chemically Peculiar and Related Stars, eds. Yu. V. Glagolevskij, I. I. Romanyuk, Russian Academy of Sciences, Special Astrophysical Observatory, Moscow, 173.
34. Sarandaev, E. V., Konovalova, O. A., Salakhov, M. Kh.: 2000, *Regularities in the Stark parameters of spectral lines of neutral magnesium*, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **64**, 41.
35. Chenais-Popovics, C., Fajardo, M., Gilleron, F., Teubner, U., Gauthier, J. C., Bauche-Arnoult, C., Bachelier, A., Bauche, J., Blenski, T., Thais, F., Perrot, F., Benuzzi, A., Turck-Chieze, S., Chieze, J. P., Dorchies, F., Andiel, U., Foelsner, W., Eidmann, K.: 2001, *L-band x-ray absorption of radiatively heated nickel*, Physical Review E **65**, 016413.
36. Konjević, N.: 2001, *On the use of non-hydrogenic spectral line profiles for plasma electron density diagnostics*, Plasma Source Sci. Technol. **10**, 356.
37. Konjević, N., Lesage, A., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2002, *Experimental Stark Widths and Shifts for Spectral Lines of Neutral and Ionized Atoms (A Critical Review of Selected Data for the Period 1989 Through 2000)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **31**, 819.
38. Menart, J., Malik, S.: 2002, *Net emission coefficients for argon-iron thermal plasmas*, J. Phys. D **35**, 867.
39. Milosavljević, V., Djeniže, S.: 2002, *Ion contribution to the astrophysically important 447.15, 587.56 and 667.82 nm He spectral lines broadening*, Astron. Astrophys. **393**, 721.
40. Milosavljević, V., Djeniže, S.: 2002, *Ion characteristics to the 667.82 nm He I spectral line shapes*, Proc. 3rd Bulgarian-Serbian Astronomical Meeting, May 13-15, 2002, Gjolechitsa, Bulgaria, eds. G. Ivanov, M. S. Dimitrijević, P. Jovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **73**, 167.
41. Babina, E. M., Il'in, G. G., Konovalova, O. A., Salakhov, M. Kh., Sarandaev, E. V.: 2003, *The Complete Calculation of Stark Broadening Parameters for the Neutral Copper Atoms Spectral Lines of $4s^2S$-$4p^2P^o$ and $4s^2\ ^2D$-$4p^2P^o$ Multiplets in the Dipole Approximation*, IV Serbian Conference on Spectral Line Shapes, Arandjelovac, Serbia, 10-15 October 2003, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović, Publ. Astron. Obs. Bel-

grade **76**, 163.

42. Milosavljević, V.: 2003, *Electron and ion contributions to the Stark broadening in the He I spectrum*, IV Serbian Conference on Spectral Line Shapes, Arandjelovac, Serbia, 10-15 October 2003, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade 47.

52. B. Grabowski, M. S. Dimitrijević: 1986, XIII SPIG, Šibenik, 299 [3 56].

1. Grabowski,B.: 1987, *Debye shielding and trajectory effects in the phase shift calculations*, XVIII ICPIG, Swansea, 56.
2. Grabowski B.: 1987, *Effects of Debye shielding in the electron broadening calculations*, Pramana-J. Phys. **29**, 455.
3. Grabowski B., Czainski A.: 1990, *Influence of Debye shielding and back reaction on Stark broadening of atomic lines in the quasi - classical impact model*, in Spectral Line Shapes **6** (AIP Conf. Proc. **216),** eds. L. Fromhold, J. W. Keto, AIP, New York, 86.

53. M. S. Dimitrijević, V. Kršljanin: 1986, Astron. Astrophys. 165, 269 [A 35].

1. Konjević, N: 1989, *Stark broadening of multielectron atom and ion lines: Present status and application*, XIX ICPIG Invited papers, ed. V. J. Žigman, Beograd, 382.
2. Kobilarov, R., Konjević, N.: 1990, *Plasma shift and broadening of analogous transitions of S II, Cl III, Ar IV, Cl II and Ar III*, Phys. Rev. A **41**, 6023.
3. Djeniže, S., Popović, L. Č., Labat, J., Srećković, A., Platiša, M.: 1993, *Stark parameters of several B II, C II and N III spectral lines*, Contrib. Plasma Phys. **33**, 193.
4. Konjević, N.: 1999, *Plasma broadening and shifting of non-hydrogenic spectral lines: Present status and applications*, Physics Reports **316**, 339.
5. Konjević, R., Konjević, N.: 2000, *On the Stark broadening of singly ionized tin lines*, 20th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 20th SPIG, September 4-8, 2000, Zlatibor, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. Z. Lj. Petrović, M. M. Kuraica, N. Bibić, G. Malović, Institute of Physics, Faculty of Physics, University of Belgrade, Institute of Nuclear Sciences "Vinča", Belgrade, Yugoslavia, 281.
6. Konjević, N.: 2001, *On the use of non-hydrogenic spectral line profiles for plasma electron density diagnostics*, Plasma Source Sci. Technol. **10**, 356.
7. Konjević, N., Lesage, A., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2002, *Experimental Stark Widths and Shifts for Spectral Lines of Neutral and Ionized Atoms (A Critical Review of Selected Data for the Period 1989 Through 2000)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **31**, 819.

54. M. S. Dimitrijević, Truong-Bach: 1986, Z. Naturforsch. 41a, 772 [A 36].

1. Djeniže, S., Malešević, M., Srećković, A., Milosavljević, M., Purić, J.: 1989, *Stark broadening and shift of singly - ionized argon spectral lines in higher multiplets*, JQSRT **42**, 429.

2. Pellerin, S., Musiol, K., Chapelle, J.: 1997, *Measurement of Atomic Parameters of Singly Ionized Argon Lines. 3. Stark-Broadening Parameters*, JQSRT **57**, 377.

55. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: 1987, Astron. Astrophys. 172, 345 [A 37].

1. Konjević, N., Pittman, T. P.: 1986, *Stark broadening of spectral lines of homologous, doubly ionized inert gases*, JQSRT **35**, 473.
2. Purić, J., Srećković, A., Djeniže, S., Platiša, M.: 1987, *Stark broadening and regularities of prominent multiply ionized nitrogen spectral lines*, Phys. Rev. A **36**, 3957.
3. Griem, H. R.: 1988, *Plasma shifts of ion lines*, J. Phys. (Paris) Colloque Cl, Suppl. au No 3, **49**, Cl-293.
4. Lanz, T., Artru, M. C.: 1988, *Critical overview of atomic data for stellar abundance analysis*, in Elemental abundance analysis, eds. S. J. Adelman, T. Lanz, Institut d'Astronomie de l'Université de Lausane, 156.
5. Purić, J., Djeniže, S., Labat, J., Platiša, M., Srećković, A., Ćuk, M.: 1988, *Stark - broadening regularities of lithium - like and sodium - like isoelectronic sequences*, Z. Phys. D **10**, 431.
6. Purić, J., Djeniže, S., Srećković, A., Ćuk, M.: 1988, *Regularities in neutral and ion line Stark broadening in plasma*, Fizika **20**, 485.
7. Purić, J.,Djeniže, S., Srećković, A., Ćuk, M., Labat, J., Platiša, M.: 1988, *Stark broadening and regularities of ionized neon and argon spectral lines*, Z. Phys. D **8**, 343,
8. Purić, J., Djeniže, S., Srećković, A., Platiša, M., Labat, J.: 1988, *Stark - broadening regularities of prominent multiply - ionized - oxygen spectral lines in plasma*, Phys. Rev. A **37**, 498.
9. Purić, J., Srećković, A., Djeniže, S., Platiša, M.: 1988, *Stark broadening and regularities of prominent spectral lines of multiply ionized chlorine and fluorine*, Phys. Rev. A **37**, 4380.
10. Konjević, N: 1989, *Stark broadening of multielectron atom and ion lines: Present status and application*, XIX ICPIG Invited papers, XIX ICPIG Invited papers, ed. V. J. Žigman, Beograd, 382.
11. Djeniže, S., Labat, J., Platiša, M., Srećković, A., Purić, J.: 1990, *Stark-broadening regularities of np-nd transition arrays of nitrogen, oxygen, neon, and silicon ion spectral lines*, Astron. Astrophys. **227**, 291.
12. Djeniže, S., Srećković, A., Platiša, M., Konjević, R., Labat, J., Purić, J.: 1990, *Stark broadening and shift of singly and doubly ionized sulfur spectral lines*, Phys. Rev. A **42**, 2379.
13. Iglesias, C. A., Rogers, F. J., Wilson, B. G.: 1990, *Opacities for classical cepheid models*, Astrophys. J. **360**, 221.
14. Kobilarov, R., Konjević, N.: 1990, *Plasma shift and broadening of analogous transitions of S II, Cl III, Ar IV, Cl II and Ar III*, Phys. Rev. A **41**, 6023.
15. Labat, O., Djeniže, S., Labat, J., Purić, J., Srećković, A.: 1990, *Stark broadening of singly and doubly ionized iodine spectral lines*, Phys. Lett. A **143**, 455.

16. Djeniže, S., Srećković, A., Labat, J.: 1991, *Stark broadening regularities along a homologous sequence of the second group in the periodic system*, JQSRT **46**, 433.
17. Djeniže, S., Srećković, A., Labat, J., Konjević, R., Popović, L.: 1991, *Stark broadening and shift of singly ionized zinc and cadmium spectral lines*, Phys. Rev. A **44**, 410.
18. Labat, O., Djeniže, S., Purić, J., Labat, J. M., Srećković, A.: 1991, *Stark broadening and regularities of ionized bromine spectral lines*, J. Phys. B **24**, 1251.
19. Bolcal, C., Kocer, D., Adelman, S. J.: 1992, *Elemental abundance analyses with DAO spectrograms. IX. The metallic - lined stars 15 - Vulpeculae and 32 - Aquarii*, Mon. Not. R. Astron. Soc. **258**, 270.
20. Djeniže, S., Labat, J., Konjević, R.: 1992, *On the Stark broadening regularities along a homologous sequence of the IV subgroup in the periodic system*, Contrib. Plasma Phys. **32**, 69.
21. Djeniže, S., Srećković, A., Labat, J., Konjević, R., Brnović, M.: 1992, *Stark widths and shifts of Sn I, Hg II, Hg III and Pb II spectral lines*, Z. Phys. D **24**, 1.
22. Iglesias, C. A., Rogers, F. J.: 1992, *Results obtained using the Opal code*, Revista Mexicana de Astronomia y Astrofisica **23**, 161.
23. Rogers, F. J., Iglesias, C. A.: 1992, *Radiative atomic Rosseland mean opacity tables*, Astrophys. J. Suppl. Series **79**, 507.
24. Alecian, G., Michaud, G., Tully, J.: 1993, *Radiative Accelerations on Iron Using Opacity Project Data*, Astrophys. J. **411**, 882.
25. Lanz, T., Artru, M. C., Didelon, P., Mathys, G.: 1993, *The Ga - II lines in the red spectrum of Ap stars*, Astron. Astrophys. **272**, 465.
26. Norreys, P. A., Zhang, J., Cairns, G., Djaoui, A., Dwivedi, L., Key, M. H., Kodama, R., Krishnan, J., Lewis, C. L. S., Neely, D., Neill, D.O., Pert, G.J., Ramsden, S. A., Rose, S. J., Tallents, G.J., Uhomoibhi, J.: 1993, *Measurement of the photo-pump strength of the 3d-5f transitions in the automatically line matched Ni-like Sm photo-pumped X-ray laser*, J. Phys. B **26**, 3693.
27. Purić, J.: 1993, *Stark broadening of spectral lines and the problem of regularities - present status*, XXI ICPIG, Proceedings III, Ruhr - Universitaet, Bochum, 34.
28. Djeniže, S., Skuljan, Lj., Labat, J., Bukvić, S., Konjević, R.: 1994, *Measured Stark widths and shifts of several Ni I and Ni II spectral lines*, Astron. Astrophys. Suppl. Series **105**, 115.
29. Butler, K.: 1995, *Atmospheres and winds of hot stars: The impact of new opacity calculations and continuing needs*, in Astrophysical Applications of Powerful New Databases, eds. S. J. Adelman, W. L. Wiese, ASP Conf. Series **78**, 509.
30. Chayer, P., Fontaine, G., Wesemael, F.: 1995, *Radiative levitation in hot white dwarfs: Equilibrium theory*, Astrophys. J. Suppl. Series **99**, 189.

31. Chayer, P., Vennes, S., Pradhan, A. K., Thejll, P., Beauchamp, A., Fontaine, G., Wesemael, F.: 1995, *Improved calculations of the equilibrium abundances of heavy elements supported by radiative levitation in the atmospheres of hot DA white dwarfs*, Astrophys. J. **454**, 429.
32. Gonzales, J. F., Artru, M.-C., Michaud, G.: 1995, *Radiative accelerations on carbon, nitrogen and oxygen*, Astron. Astrophys. **302**, 788.
33. Gonzales, J. F., LeBlanc, F., Artru, M.-C., Michaud, G.: 1995, *Improvements on radiative acceleration calculations in stellar envelopes*, Astron. Astrophys. **297**, 223.
34. LeBlanc, F., Michaud, G.: 1995, *Radiative accelerations on iron*, Astron. Astrophys. **303**, 166.
35. Stehle, C.: 1995, *Line shapes in astrophysics*, in Spectral Line Shapes **8,** eds. A. D. May, J. R. Drummond, E. Oks, AIP Conf. Proc. **328**, American Institute of Physics, New York, 36.
36. Placentino, L., Colombo, E., Emolumento, E., Paganini, E., Piemontese, V., Tondello, G.: 1996, *Spectroscopic measurements of radial distribution of electron density and temperature in a SF_6 plasma*, Pure and Applied Optics, **5**, 471.
37. Purić, J.: 1996, *Regularities in the Stark broadening and shift parameters of spectral lines*, Zh. Prikl. Spektrosk. **63**, 816.
38. Purić, J.: 1996, *Regularities in the Stark broadening and shift parameters of spectral lines*, J. Appl. Spectrosc. **63**, 690.
39. Vogt, H. H. editor: 1996, *Stellar atmospheres: Atomic and molecular data*, Astronomy and Astrophysics Extension and Supplement to Vol. 2, Subvolume B, Stars and Star Clusters, Landolt-Boernstein, Group VI: Astron. Astrophys. Volume 3, Springer, 57.
40. Golovatyj, V. V., Sapar, A., Feklistova, T., Kholtygin, A. F.: 1997, *Catalogue of Atomic Data for Low-Density Astrophysical Plasma*, Astron. Astrophys. Transactions **12**, 85.
41. Michaud, G., Richer, J.: 1997, L*ine Profiles and Actor: Abundance Anomalies in Stars,* Spectral Line Shapes **9**, eds. M. Zoppi, L. Ulivi, AIP Conf. Proc. **386,** 397.
42. Seaton, M. J.,: 1997, *Radiative Accelerations in Stellar Envelopes,* MNRAS **289,** 700.
43. Konjević, N.: 1999, *Plasma broadening and shifting of non-hydrogenic spectral lines: Present status and applications*, Physics Reports **316**, 339.
44. Gonzalez, V. R., Aparicio, J. A., del Val, J. A., Mar, S.: 2000, *Stark width and shift measurements of visible Si III lines*, Astron. Astrophys. **363**, 1177.
45. Artru, M. C.: 2001, *Parametric estimates of Line Broadening due to Quadratic or Linear Stark Effect*, Spectroscopic Chalenges of Photoionized Plasmas, eds. G. Ferland, D. W. Savin, ASP Conference Series **247**, 155.
46. Blagojević, M., Popović, M. V., Konjević, N.: 2001, *Stark shifting of analogous spectral lines along isoelectronic sequences of beryllium and boron*, Physica Scripta **64**, 448.

47. Chenais-Popovics, C., Fajardo, M., Gilleron, F., Teubner, U., Gauthier, J. C., Bauche-Arnoult, C., Bachelier, A., Bauche, J., Blenski, T., Thais, F., Perrot, F., Benuzzi, A., Turck-Chieze, S., Chieze, J. P., Dorchies, F., Andiel, U., Foelsner, W., Eidmann, K.: 2001, *L-band x-ray absorption of radiatively heated nickel***,** Physical Review E **65**, 016413.
48. Jiaolong Zeng, Jianmin Yuan, Qisheng Lu: 2001, *Photoionization of O III low-lying states: Autoionization resonance energies and widths of some 1s-2p excited states*, Journal of Physics B **34**, 2823.
49. Jiaolong Zeng, Jianmin Yuan, Qisheng Lu: 2001, *Detailed - term - accouting - approximation calculations of the radiative opacity of laser - produced Al plasmas*, Physical Review E **64**, 066412.
50. Jiaolong Zeng, Jianmin Yuan, Qisheng Lu: 2001, *Photoionization for the ground state of Al VII from threshold to the K shell*, Physical Review A **64**, 042704.
51. Konjević, N.: 2001, *On the use of non-hydrogenic spectral line profiles for plasma electron density diagnostics*, Plasma Source Sci. Technol. **10**, 356.
52. Jiaolong Zeng, Jianmin Yuan: 2002, *Resonance energies, oscillator strengths and autoionization widths of the 1s-2p excitations from O IV low-lying states*, Journal of Physics B **35**, 3041.
53. Jiaolong Zeng, Jianmin Yuan: 2002, *Detailed - term - accouting - approximation calculations of the radiative opacity of aluminium plasmas: A systematic study*, Physical Review E **66**, 06401.
54. Konjević, N., Lesage, A., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2002, *Experimental Stark Widths and Shifts for Spectral Lines of Neutral and Ionized Atoms (A Critical Review of Selected Data for the Period 1989 Through 2000)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **31**, 819.
55. Šćepanović, M., Purić, J.: 2003, *Stark width and shift dependence on the rest core charge of the emitters for multiply charged ion spectral lines*, IV Serbian Conference on Spectral Line Shapes, Arandjelovac, Serbia, 10-15 October 2003, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **76**, 135.

56. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, D. Djordjević, M. Luft, W. D. Kraeft: 1987, Contrib. Plasma Phys. 27, 1 [A 38].

1. Sigeneger, F., Arndt, S., Redmer, R., Luft, M., Tamme, D., Kraeft, N. D., Ropke, G., Meyer, T.: 1988, *Transport cross sections for charged particle scattering in (dense-) cesium plasma: Electrical conductivity*, Physica A (Amsterdam) **152**, 365.
2. Mihajlov, A. A., Djordjević, D., Popović, M. M., Meyer, T., Luft, M., Kraeft, W. D.: 1989, *Determination of the electrical conductivity of a plasma on the basis of the Coulomb cut - off potential model*, Contrib. Plasma Phys. **29**, 441.
3. Zaika, E. V., Mulenko, I. A., Khomkin, A. L.: 2000, *Electrical Conductivity of Fully Ionized Nonideal Plasma with Screened Interaction between Charges*, High Temperature **38**, 1.

57. M. S. Dimitrijević: 1987, Private communication.

1. Artru, M. C., Lanz, T.: 1987, *Silicon absorption in UV spectra of Ap Si stars*, Astron. Astrophys. **182**, 273.

58. I. Vince, M. S. Dimitrijević: 1987, in Spectral Line Shapes 4, ed. R. J. Exton, A. Deepak, Hampton, Virginia, USA, 621 [Д 11].

1. Prieto, C. A., Lopez, R. J. G., Bueno, J. T.: 1997, *The Limited Influence of Pressure-Gradients on Late-Type Stellar Line Asymmetries,* Astrophys. J. **483**, 941.

59. M. S. Dimitrijević, A. A. Mihajlov, M. M. Popović: 1987, Astron. Astrophys. Suppl. Series 70, 57 [A 39].

1. Purić, J.: 1993, *Stark broadening of spectral lines and the problem of regularities - present status*, XXI ICPIG, Proceedings III, Ruhr - Universitaet, Bochum, 34. .

60. M. S. Dimitrijevic.: 1988, in Physics of Formation of Fe II Lines Outside LTE, eds. R. Viotti, A. Vittone, M. Friedjung, Reidel, P. C., 211 [Д 14].

1. Lanz, T., Artru, M. C.: 1988, *Critical overview of atomic data for stellar abundance analysis*, in Elemental abundance analysis, eds. S. J. Adelman, T. Lanz, Institut d'Astronomie de l'Université de Lausane, 156.

61. T. Lanz, M. S. Dimitrijević, M. C. Artru: 1988, Astron. Astrophys. 192, 249 [A 41].

1. Adelman, S. J.: 1988, *Elemental abundance analyses with co-added DAO spectrograms - IV. Revision of Previous Analyses*, Monthly Notices of the Royal Astronomical Society **235**, 749.
2. Adelman, S. J.: 1988, *Elemental abundance analyses with co-added DAO spectrograms - V. The Mercury-Manganese Stars Phi-Herculis, 28-Herculis and Hr-7664*, Monthly Notices of the Royal Astronomical Society **235**, 763.
3. Lanz, T.: 1988, *Abundance analysis of Phi Hercules*, in Elemental abundance analysis, eds. S. J. Adelman, T. Lanz, Institut d'Astronomie de l'Université de Lausanne, 82.
4. Lanz, T., Artru, M. C.: 1988, *Critical overview of atomic data for stellar abundance analysis*, in Elemental abundance analysis, eds. S. J. Adelman, T. Lanz, Institut d'Astronomie de l'Université de Lausane, 156.
5. Manola, S., Konjević, N., Richou, J., Lebrun, J. L., Lesage, A.; 1988, *Stark broadening of the singly ionized xenon lines: Temperature variation*, Phys. Rev. A **38**, 5742.
6. Adelman, S. J.: 1989, *Elemental abundance analyses with co-added DAO spectrograms - VI. The Mercury-Manganese Stars Nu-Cancri, Iota Coronae Borealis and Hr-8349*, Monthly Notices of the Royal Astronomical Society **239**, 487.
7. Lesage, A., Lebrun, J. I., Miller, M. H., Manola, S.: 1989, *The singly ionized silicon spectra: Transition probabilities and Stark parameters of astrophysical interest, and unexpected results*, XIX ICPIG, Beograd, 280.

8. Castelli, F., Singh, J.: 1990, *The features at 130.55 and 130.95 nm in B type stars*, Proc.Int. Symp. "Evolution in Astrophysics", Toulouse, ESA SP-310, 261.
9. Perez, C., De la Rosa, M. I., De Frutos, A. M., Gonzales V. R., Mar, S.: 1990, *Stark broadening of several Si II lines*, Ann. De Physique, Coll. No3, Suppl. Au No 3, **15**, 115.
10. Adelman, S. J.: 1991, *Elemental abundance analyses with DAO spectrograms - VII. The late normal B stars Pi Ceti, 134 Tauri, 21 Aquilae and Nu Capricorni and the use of Reticon spectra*, Mon. Not. R. Astr. Soc. **252**, 116.
11. Adelman, S. J., Bolcal, C., Hill, G., Kocer, D.: 1991, *Elemental abundance analyses with DAO spectrograms - VIII. The normal F main sequence stars Theta Cygni and Iota Piscium*, Mon. Not. R. Astr. Soc. **252**, 329.
12. Gustafsson, B.: 1991, *The future of stellar spectroscopy and its dependence on you*, Physica Scripta **T34**, 14.
13. Mathys, G.: 1991, *The blue stragglers of M 67*, Astron. Astrophys. **245**, 467.
14. Adelman, S. J.: 1992, *Elemental abundance analyses with DAO spectrograms - X. The mercury - manganese stars Pi [1] Bootis, v Herculis and HR 7361*, Montly Notices of the Royal Astronomical Society **258**, 167.
15. Adelman, S. J., Philippe, A. G. D.: 1992, *Elemental abundances of the B - star and A - star Gamma Geminorum, 7 - Sextantis, Hr - 4817, and Hr - 578*0, Publ. Astron. Society of Pacific, **104**, 316.
16. Bolcal, C., Kocer, D., Adelman, S. J.: 1992, *Elemental abundance analyses with DAO spectrograms. IX. The metallic - lined stars 15 - Vulpeculae and 32 - Aquarii*, Mon. Not. R. Astron. Soc. **258**, 270.
17. Singh, J., Castelli, F.: 1992, *Effective temperature of B - type stars from the Si II lines of the UV multiplet 13.04 at 130.5 - 130.9 nm*, Astron. Astrophys. **253**, 431.
18. Lanz, T., Artru, M. C., Didelon, P., Mathys, G.: 1993, *The Ga - II lines in the red spectrum of Ap stars*, Astron. Astrophys. **272**, 465.
19. Lopez-Garcia, Z., Adelman, S. J.: 1993, *An abundance analysis of the silicon CP star HD 43819*, in Peculiar versus normal phenomena in A-type and related stars, Astron. Soc. of Pacific Conference Series **44,** 149.
20. Perez, C., de la Rosa, I., de Frutos, A. M., Mar, S.: 1993, *Temperature dependence of Stark broadening for several Si II lines*, Phys. Rev.E **47**, 756.
21. Pintaldo, O. I., Adelman, S. J.: 1993, *Elemental abundance analyses with DAO spectrograms. XI. B stars Gamma Pegasi and Iota Herculis*, Mon. Not. R. Astron. Soc. **264**, 63.
22. Rauch, T.: 1993, *NLTE Analysis of subluminous O stars: the hot subdwarf in the binary system HD 128220*, Astron. Astrophys. **276**, 171.
23. Sokoll, M., Mitsching, J., Meiners, D., Lesage, A.: 1993, *Shock tube measurements of Stark width and shift of silicon II lambda = 386.26nm*, XXI ICPIG Bochum, 269.

24. Adelman, S. J.: 1994, *Elemental abundance analyses with DAO spectrograms - XII. The mercury - manganese stars HR 4072A and 7775 and the metallic - lined star HR 4072B*, Mont. Not. R. Astron. Soc. **266,** 97.
25. Adelman, S. J.: 1994, *Elemental abundance analyses with DAO spectrograms. XIII. The superficially normal early A - type stars 68 Tauri, 21 Lyncis and Alpha Draconis*, Mont. Not. Roy. Soc. **271**, 355.
26. Adelman, S. J., Davis Philip, A. G.: 1994, *Elemental abundances of the B and A stars. II. Gamma Geminorum, HD 60825, 7 Sextantis, HR 4817, and HR 5780*, Publ. Astron. Soc. Pacific **106**, 1239.
27. Djeniže, S., Skuljan, Lj., Labat, J., Bukvić, S., Konjević,R.: 1994, *Measured Stark widths and shifts of several Ni I and Ni II spectral lines*, Astron. Astrophys. Suppl. Series **105**, 115.
28. Хохлова, В. Л.: 1994, О роли Штарковских сдвигов спектральных линий при определении химического состава звезд методом моделей атмосфер, Письма в Астрон. Ж. **20**, 110.
29. Lopez-Garcia, Z., Adelman, S. J.: 1994, *Elemental abundance studies of CP stars: The silicon star HD 43819 and the CP star HD 147550*, Astron. Astrophys. Suppl. Series **107**, 353.
30. North, P., Berthet, S., Lanz, T.: 1994, *The nature of the F STR Lambda 4077 stars V. Spectroscopic data*, Astron. Astrophys. Suppl. Series **103**, 321.
31. Wahlgren, G. M., Adelman, S. J., Robinson, R. D.: 1994, *An optical region elemental abundance analysis of the chemically peculiar HgMn star Chi Lupi*, Astrophys. J. **434**, 349.
32. Zverko, J., Zboril, M., Žižnovsky, J.: 1994, *Abundance determination in the CP star 21 Canum Venaticorum by means of spectrum synthesis*, Astron. Astrophys. **283**, 932.
33. Artru, M. C.: 1995, *Atomic data and stellar chemical peculiarities for the elements Z=6 to 20*, in Atomic Spectra and Oscillator Strengths for Astrophysics and Fusion Research, ed. J. E. Hansen, North Holland, Amsterdam, Oxford, New York, Tokyo, 38.
34. Kuschnig, R., Ryabchikova, T., Piskunov, N., Weiss, W. W., LeContel, J. M.: 1995, *The atmosphere of the peculiar binary system ET Andromedae*, Astron. Astrophys. **294**, 757.
35. Piskunov, N. E., Kupka, F., Ryabchikova, T. A., Weiss, W. W., Jeffery, C. S.: 1995, *VALD: The Vienna Atomic Line Data Base*, Astron. Astrophys. Suppl. Series **112**, 525.
36. Piskunov, N., Ryabchikova, T. A., Kuschnig, R., Weiss, W. W.: 1994, *Spectrum variability of ET Andromedae: Si and He surface mapping*, Astron. Astrophys. **291,** 910.
37. Adelman, S. J.: 1996, *Elemental Abundance Analyses with DAO Spectrograms. 15. The Superficially Normal Late B-Type and Early A-Type Stars Merak, Pi Draconis and Kappa Cephei*, Monthly Notices of the Royal Astronomical Society **280,** 130.
38. Adelman, S. J., Philip, A. G. D.: 1996, *Elemental Abundances of the B-Star and A-Star .3. Gamma-Geminorum, Hr-1397, Hr-2154, HD-60825 and*

7-Sextantis, Monthly Notices of the Royal Astronomical Society **282**, 1181.
39. Bertuccelli, D., Dirocco, H. O.: 1996, *The Elastic Contribution to the Line-widths*, Physics of Plasmas **3**, 2778.
40. Pintaldo, O. I., Adelman, S. J.: 1996, *Elemental abundance analyses with Complejo Astronomico El Leoncito REOSC echelle spectrograms. I. Kappa Cancri, HR 7245, and Ksi Octantis*, Astron. Astrophys. Suppl. Series **118**, 283.
41. Adelman, S. J., Caliskan, H., Kocer., D., Bolcal, C.: 1997, *Elemental Abundance Analyses with DAO Spectrograms. 16. The Normal-F Main-Sequence Stars Sigma-Bootis, Theta-Cygni and Iota-Piscum, and the Am Stars 15-Vulpeculae and 32-Aquarii*, MNRAS **288**, 470.
42. Caliskan, H., Adelman, S. J.: 1997, *Elemental Abundance Analyses with DAO Spectrograms .17. The Superficially Normal Early A-Stars 2-Lyncis, Omega-Ursa-Majoris and Phi-Aquilae,* MNRAS **288**, 501.
43. Lesage, A., Depiesse, M., Meiners, D., Richou, J., Wollschlager, F.: 1997, *A New Deconvolution Method Applied to the Si II(1) Lines Profiles,* Spectral Line Shapes **9**, eds. M. Zoppi, L. Ulivi, AIP Conf. Proc. **155**, 153.
44. Wollschlaeger, F., Mitsching, J., Meiners, D., Depiesse, M., Richou, J., Lesage. A.: 1997, *Measurements of the ionised silicon multiplet (1) Stark parameters by two different methods*, JQSRT **58**, 135.
45. Adelman, S. J.: 1998, *Elemental Abundance Analyses with DAO Spectrograms - XIX - The Superficially Normal B-Stars Zeta-Draconis, Eta-Lyrae, 8-Cygni and 22-Cygni*, Monthly Notices of the Royal Astronomical Society **296**, 856.
46. Adelman, S. J., Albayrak, B.: 1998, *Elemental Abundance Analyses with DAO Spectrograms - 20 - The Early A-Stars Epsilon-Serpentis, 29-Vulpeculae and Sigma - Aquarii*, Monthly Notices of the Royal Astronomical Society **300**, 359.
47. Pintado, O. I., Adelman, S. J., Gulliver, A. F.: 1998, *Elemental Abundance Analyses with Complejo-Astronomico - El-Leoncito REOSC Echelle Spectrograms - III - Hr-4487, 14-Hydrae, and 3-Centauri-A*, Astronomy and Astrophysics Supplement Series **129**, 563.
48. Adelman, S. J., Caliskan, H., Cay, T., Kocer., D., Tektanali, H. G.: 1999, *Elemental Abundance Analyses with DAO Spectrograms. 21. The hot metallic lined stars 60 Leonis and 6 Lyrae*, MNRAS **305**, 591.
49. Konjević, N.: 1999, *Plasma broadening and shifting of non-hydrogenic spectral lines: Present status and applications*, Physics Reports **316**, 339.
50. Kupka, F., Piskunov, N., Ryabchikova, T. A., Stempels, H. C., Weiss, W. W.: 1999, *VALD-2: Progress of the Vienna Atomic Line Data Base*, Astron. Astrophys. Suppl. Series **138**, 119.
51. Lesage, A., Konjević, N., Fuhr, J. R.: 1999, *Progress in Spectral Line Shapes and Shifts Evaluation of Experimental Stark Broadening Parameters*, in Spectral Line Shapes **10**, 14th ICSLS, State College, Pennsylvania, June 1998, ed. R. M. Herman, AIP Conference Proceedings **467**, American In-

stitute of Physics, Woodbury, New York, 27.

52. Lopez-Garcia, Z., Adelman, S. J.: 1999, *Elemental Abundance Studies of CP Stars. II. The Silicon Stars HD 133029 and HD 192913*, Astronomy and Astrophysics Supplement Series **137**, 227.
53. Ryabchikova, T. A., Piskunov, N., Stempels, H. C., Kupka, F., Weiss, W. W.: 1999, *The Vienna Atomic Line Data Base - a Status Report*, Physica Scripta **T83**, 162.
54. Lopez-Garcia, Z., Adelman, S. J., Pintado, O. I.: 2001, *Elemental abundance studies of CP stars III. The magnetic CP stars alpha Scl and HD 170973*, Astron. Astrophys. **367**, 859.
55. Albacete-Colombo, J. F., Lopez-Garcia, Z., Levato, H., Malaroda, S. M., Grosso, M.: 2002, *Elemental abundance study of the CP star HD 206653*, Astron. Astrophys. **392**, 613.
56. Alonso, M. S., Lopez-Garcia, Z., Malaroda, S., Leone, F.: 2003, *Elemental abundance studies of CP stars. The helium-weak stars HD 19400, HD 34797 and HD 35456*, Astron. Astrophys. **402**, 331.
57. Ryabchikova, T.: 2003, *Importance of Stark Damping in the Study of Abundance Stratification in Ap Stars*, IV Serbian Conference on Spectral Line Shapes, Arandjelovac, Serbia, 10-15 October 2003, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **76**, 105.

62. Y. Vitel, M. Skowronek, M. S. Dimitrijević, M. M. Popović: 1988, Astron. Astrophys 200, 285 [A 42].

1. Vitel, Y., Mokhtari, A., Skowronek, M.: 1990, *Electrical conductivity and pertinent collision frequencies in non-ideal plasmas with only a few particles in the Debye sphere*, J. Phys. B **23**, 651.
2. Purić, J.: 1993, *Stark broadening of spectral lines and the problem of regularities - present status*, XXI ICPIG, Proceedings III, Ruhr - Universitaet, Bochum, 34.
3. Djeniže, S., Skuljan, Lj., Konjević, R.: 1995, *Experimental Stark shifts of several He I and Ar I spectral lines*, JQSRT **54**, 581.
4. Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 1996, *Regularities in the Stark widths and shifts of spectral lines of singly - ionized aluminium*, JQSRT **56**, 399.

63. M. S. Dimitrijević: 1988, Bull. Obs. Astron. Belgrade, 139, 31 [E 9].

1. Hey, J. D., Gawron, A., Xu, X. J., Breger, P., Kunze, H. J.: 1989, *Stark broadening of Ar IV lines in a dense plasma*, J. Phys. B **22**, 241.
2. Heading, D. J., Wark, J. S., Lee, R. W., Stamm, R., Talin, B.: 1997, *Comparison of the Semiclassical and Modified Semiempirical Method of Spectral Calculation*, Phys. Rev. E **56**, 936.

64. M. S. Dimitrijević: 1988, Bull. Obs. Astron. Belgrade, 139, 70 [E 10].

1. Huang Y. W., Wang J. S., Moreno J. C., Griem, H. R.: 1990, *Measurement and interpretation of spontaneous line emission from a common upper level in laser - produced carbon - plasmas*, Phys. Rev. Lett. **65**, 1757.

65. M. S. Dimitrijević: 1988, IX Nat. Conf. Astr. Yug., Sarajevo, 8 [ЈЬ 9].

1. Lanz, T., Artru, M. C.: 1988, *Critical overview of atomic data for stellar abundance analysis*, in Elemental abundance analysis, eds. S. J. Adelman, T. Lanz, Institut d'Astronomie de l'Université de Lausane, 156.

66. M. S. Dimitrijević: 1988, Astron. Astrophys. Suppl. Series 76, 53 [A 43].

1. Hey, J. D., Gawron, A., Xu, X. J., Breger, P., Kunze, H. J.: 1989, *Stark broadening of Ar IV lines in a dense plasma*, J. Phys. B **22**, 241
2. Djeniže, S., Labat, J., Platiša, M., Srećković, A., Purić, J.: 1990, *Stark-broadening regularities of np-nd transition arrays of nitrogen, oxygen, neon, and silicon ion spectral lines*, Astron. Astrophys. **227**, 291.
3. Djeniže, S., Srećković, A., Platiša, M., Konjević, R., Labat, J., Purić, J.: 1990, *Stark broadening and shift of singly and doubly ionized sulfur spectral lines*, Phys. Rev. A **42**, 2379.
4. Kudritzki R., Hummer D. G.: 1990, *Quantitative spectroscopy of hot stars*, Ann. Rev. Astron. Astrophys. **28**, 303.
5. Purić, J., Ćuk, M., Djeniže, S., Lesage, A.: 1990, *Stark parameter regularities along the periodic table*, in Spectral Line Shapes **6,** AIP Conf. Proc. **216,** eds. L. Fromhold, J. W. Keto, AIP, New York, 609.
6. Martin, W. C.: 1992, Sources of Atomic Spectroscopic *Data for Astrophysics*, in Atomic and Molecular Data for Space Astronomy: Needs, Analysis and Availability, eds. P. L. Smith, W. L. Wiese, Lecture Notes in Physics **407**, 121.
7. Alecian, G., Michaud, G., Tully, J.: 1993, *Radiative Accelerations on Iron Using Opacity Project Data*, Astrophys. J. **411**, 882.
8. Purić, J., Miller, M. H., Lesage, A.: 1993, *Electron impact broadening parameters predictions from regularities: Fe I, Fe II, Fe III, Fe IV, C IV and Si IV*, Astrophys. J. **416**, 825.
9. Smith, K. C.: 1993, *Elemental abundances in normal late-B and HgMn stars from co-added IUE spectra. 2. Magnesium, aluminium and silicon*, Astron. Astrophys. **276**, 393.
10. Purić, J., Šćepanović, M., Ćuk, M.: 1997, *Stark widths predictions from regularities for some multiply charged ion off resonance lines*, Физика плазмы и плазменные технологии, Материалы конференции, Минск 1997, Том 2, 320.
11. Purić, J., Šćepanović, M.: 1998, *Stark parameter general regularities for the ion lines,* Proc. II Yugoslav - Belarussian Symposium on Physics & Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasmas, Zlatibor 1998, eds. M. S. Dimitrijević, V. S. Burakov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **61**, 151.
12. Purić, J., Šćepanović, M.: 1998, *Stark parameter dependence on the emitter rest core charge within isoelectronic sequences,* 19th SPIG Zlatibor 1998, Contributed papers & Abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. N. Konjević, M. Ćuk, I. R. Videnović, Faculty of Physics, University of Belgrade, Belgrade, 369.
13. Purić, J. Šćepanović, M.: 1999, *General Regularities of Stark Parameters for Ion Lines*, Astrophys. J. **521**, 490.

14. Purić, J., Šćepanović, M.: 1999, *Stark parameter dependence on the emitter rest core charge within isoelectronic sequences,* Proc. XXIV Int. Conf. Phen. Ioniz. Gases, eds. P. Pisarczyk, T. Pisarczyk, J. Wolowski, Vol. II, Warsaw, 51.
15. Gonzalez, V. R., Aparicio, J. A., del Val, J. A., Mar, S.: 2000, *Stark width and shift measurements of visible Si III lines*, Astron. Astrophys. **363**, 1177.

67. M. S. Dimitrijević: 1989, in Classical Dynamics in Atomic and Molecular Physics, eds. T. Grozdanov, P. Grujić, P. Krstić, World Scientific, Singapore, New Jersey, London, Hong Kong, 403 [B 2].

1. Grabowski, B., Czainski, A.: 1990, *Influence of Debye shielding and back reaction on Stark broadening of atomic lines in the quasi - classical impact model*, in Spectral Line Shapes **6,** AIP Conf. Proc. **216,** eds. L. Fromhold, J. W. Keto, AIP, New York, 86.

68. I. Vince, M. S. Dimitrijević: 1989, in Solar and Stellar Granulation, eds. R. J. Rutten, G. Severino, Kluwer Acad. Publishers, Dordrecht, Boston, London, 93 [Д 15].

1. Атрощенко, И. Н., Гадун, А. С., Костык, Р.И.: 1990, *Тонкая структура Фраунгоферовских линий: Результаты наблюдений и интерпретация*, Кинематика и физика небесных тел **6** (6), 3.
2. Kršljanin, V., Vince, I., Erkapić, S.: 1991, *Fe I lines assymetries and shifts caused by pressure broadening*, in The Sun and Cool Stars: activity, magnetism, dynamos, Lecture Notes in Physics **380**, 277.
3. Gray, D. F., Baliunas, S. L.: 1994, *The Activity Cycle of Tau-Ceti***,** Astrophys. J. **427**, 1042.
4. Vince, I.: 1996, *On temporal variations of Solar spectral lines*, in Low temperature and general plasmas, eds. M. Milosavljević, Z. Petrović, Nova Science Publishers Inc., 213.

69. M. S. Dimitrijević, M. M. Popović: 1989, Astron. Astrophys. 217, 201 [A 44].

1. Lesage, A., Abadie, D., Miller, M. H.: 1989, *Stark broadening in krypton and xenon*, Phys. Rev. A **40**, 1367.
2. Thejll, P., Shipman, H. L., MacDonald, J., MacFarland, W. M.: 1990, *An atmospheric analysis of the carbon - rich white dwarf G35-26*, Astrophys. J. **361**, 197.

70. M. S. Dimitrijević, A. A. Mihajlov, Z. Djurić, B. Grabowski: 1989, J. Phys. B 22, 3845 [A 45].

1. Ben Lakhdar, Z., Ben Nessib, N.: 1990, *Collision width function in a correlated plasma*, in Specrtal Line Shapes **6**, AIP Conf. Proc. **216,** eds. L. Fromhold, J. W. Keto, AIP, New York, 88.
2. Ben Nessib, N., Sahal-Bréchot, S., Ben Lakhdar, Z.: 1997, *Semiclassical Collisional Functions in a Non Ideal Plasma,* Astron. Astrophys. **324**, 799.
3. Bardet, J. P., Valognes, J. C., Vitel, Y.: 2000, *Complement to Stark broadening study of neutral He(I) spectral lineshapes in dense cold plasmas* ($1.0x10^{17}cm^{-3} < 1.6x10^{18}cm^{-3}$, $20\ 000\ K < T_e < 30\ 000\ K$), J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **65**, 853.

4. Drake, R. P., Marjoribanks, R. S.: 2001, *Ion plasma waves induced by frustrated Debye Shielding*, Physics of Plasmas **9**, 267.

71. V. Kršljanin, M. S. Dimitrijević: 1989, Bull. Obs. Astron. Belgrade 140, 7 [E 12].

1. Knauer, J. P., Kock, M.: 1996, *Experimental Stark broadening constants for Ar I, Ar II and Kr I resonance lines in the vacuum ultraviolet region*, JQSRT **56**, 563.

72. M. S. Dimitrijević: 1989, Bull. Obs. Astron. Belgrade, 140, 111 [E 13].

1. Djeniže, S., Skuljan, Lj., Konjević, R.: 1995, *Experimental Stark shifts of several He I and Ar I spectral lines*, JQSRT **54**, 581.
2. Djeniže, S.: 1999, *On the Stark width regularities in the singly ionized argon spectrum*, Serb. Astron. J. **160**, 5.
3. Djeniže, S.: 1999, *On the Stark width regularities in the doubly ionized oxygen spectrum*, J. Res. Phys. **28**, 227.
4. Djeniže, S., Srećković, A., Labat, J., Platiša, M.: 1999, *On the Stark Width Regularities in the Singly Ionized Spectra*, Physica Scripta **59**, 98.
5. Djeniže, S.: 2000, *On the Stark Width Regularities in Doubly Ionized Spectra*, Physica Scripta **61**, 412.
6. Djeniže, S.: 2000, *Measured, calculated and predicted Stark widths of the singly ionized C, N, O, F, Ne, Si, P, S, Cl, and Ar Spectral lines,* Serb. Astron. J. **161**, 89.

73. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1989, Bull. Obs. Astron. Belgrade 141, 57 [E 14].

1. Асташинский, В. М., Баканович, Г. И., Юкова, Н. А., Кузьмицкий, А. М., Маньковский, А. А., Минько, Л. Я.: 1991, *Спектроскопическая диыагностика плазмы квазистационарного сильноточного плазменного ускорителя с использованием примесей инертных газов*, Ж. Прикл. Спектроск. **55**, 337.
2. Heading, D. J., Marangos, J. P., Burges, D. D.: 1992, *Helium spectral lineshapes in a dense, cool, Z - pinch plasma*, J. Phys. B **25**, 4745.
3. Castelli, F., Bonifacio, P., Kurucz, R. L.: 1994, *The LTE helium abundance in Vega*, Proc. of the 25th Workshop and Meeting of the Working Group on CP stars, eds. I. Jankovics, I. J. Vince, ELTE Gothard Astrophysical Observatory, Szombathely, 141.
4. Mijatović, Z., Konjević, N., Ivković, M., Kobilarov, R.: 1994, *Influence of ion dynamics on the width and shift of isolated He I lines in plasmas. II*, Phys. Rev. E **51**, 4891.
5. Bonifacio, P., Castelli, F., Hack, M.: 1995, *The field horizontal - branch B - type star Feige 8*6, Astron. Astrophys. Suppl. Series **110**, 441
6. Buescher, S., Glenzer, S., Wrubel, Th., Kunze, H.-J.: 1995, *Profiles of the He I 2^3P - 3^3D line at high densities*, JQSRT **54**, 73.
7. Djeniže, S., Skuljan, Lj., Konjević, R.: 1995, *Experimental Stark shifts of several He I and Ar I spectral lin*es, JQSRT **54**, 581.
8. Mijatović, Z.: 1996, *Influence of ion - dynamics effect on the shape of neutral atoms spectral lines*, Zh. Prikl. Spektrosk. **63**, 836.

9. Mijatović, Z.: 1996, *Influence of ion - dynamics effect on the shape of neutral atoms spectral lines*, J. App. Spectrosc. **63**, 709.
10. Mijatović, Z.: 1997, *Influence of ion-dynamics on the shape of neutral helium and carbon lines*, in The Physics of ionized gases (18th SPIG) eds. B. Vujičić, S. Djurović, J. Purić, Institute of Physics, Faculty of Sciences, University of Novi Sad, Novi Sad, 351.
11. Vitel, Y., El Bezzari, M., D'yachkov, L. G., Kurilenkov, Yu. K.: 1998, *Profiles of neutral lines emitted from weakly nonideal helium plasmas produced in flashlamps*, 14th Int. Conf. on Spectral Line Shapes, State College, Pennsylvania, 1998, Penn State University Park, 51.
12. Vitel, Y., El Bezzari, M., D'yachkov, L. G., Kurilenkov, Yu. K.: 1998, *Profiles of neutral lines emitted from weakly nonideal helium plasmas produced in flashlamps,* in Spectral Line Shapes **10**, 14th ICSLS, State College, Pennsylvania, June 1998, ed. R. M. Herman, AIP Conference Proceedings **467**, American Institute of Physics, Woodbury, New York, 183.
13. Astashynski, V. M.: 1999, *The problems of plasma accelerator spectroscopy diagnostics*, J. Res. Phys. **28**, 199.
14. Jeffery, C. S., Woolf, V. M., Pollacco, D. L.: 2001, T*ime-resolved spectral analysis of the pulsating helium star V652 Her*, Astronomy and Astrophysics **376**, 497.

74. V. Kršljanin, M. S. Dimitrijević: 1989, Z. für Physik D 14, 273 [A 46].

1. Aparicio, J. A., Gigosos, M. A., Gonzales, V. R., Perez, C., de la Rosa, M. I., Mar, S.: 1998, *Measurement of Stark-Broadening and Shift of Singly Ionized Ar Lines*, Journal of Physics B **31**, 1029.
2. Mišković, D., Srećković, A., Bukvić, S., Djeniže, S.: 1999, *Experimental Stark shifts of several Ar II spectral lines,* J. Res. Phys. **28**, 247.

75. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1990, Astron. Astrophys. Suppl. Series 82, 519 [A 47].

1. Heading, D. J., Marangos, J. P., Burges, D. D.: 1992, *Helium spectral lineshapes in a dense, cool, Z - pinch plasma*, J. Phys. B **25**, 4745.
2. Van Regemorter, H., Hoang-Binh, D.: 1993, *Stark broadening theory of solar Rydberg lines in the far infrared spectrum*, Astron. Astrophys. **277**, 623.
3. Mijatović, Z., Konjević, N., Ivković, M., Kobilarov, R.: 1994, *Influence of ion dynamics on the width and shift of isolated He I lines in plasmas. II*, Phys. Rev. E **51**, 4891.
4. Schoning, T.: 1994, *Stark broadening of He I lines*, J. Phys. B **27**, 4501.
5. Smith, M. A., Hubeny, I., Lanz, T., Meylan, T.: 1994, *Dynamic processes in Be star atmospheres II. He I 2P-nD line formation in lambda Eridani (outburst)*, Astrophys. J. **432**, 392.
6. Buescher, S., Glenzer, S., Wrubel, Th., Kunze, H.-J.: 1995, *Profiles of the He I* $2^3P - 3^3D$ *line at high densities*, JQSRT **54**, 73.
7. Butler, K.: 1995, *Atmospheres and winds of hot stars: The impact of new opacity calculations and continuing needs*, in Astrophysical Applications of Powerful New Databases, eds. S. J. Adelman, W. L. Wiese, ASP Conf.

Series **78**, 509.
8. Djeniže, S., Skuljan, Lj., Konjević, R.: 1995, *Experimental Stark shifts of several He I and Ar I spectral lines*, JQSRT **54**, 581.
9. Schoening, T.: 1995, *Stark broadening of He I lines*, in Spectral Line Shapes 8, eds. A. D. May, J. R. Drummond, E. Oks, AIP Conf. Proc. **328**, American Institute of Physics, New York, 77.
10. Israelian, G., Friedjung, M., Graham, J., Muratorio, G., Rossi, C., de Winter, D.: 1996, *The atmospheric variations of the peculiar B[e] star HD 45677 (FS Canis Majoris)*, Astron. Astrophys. **311**, 643.
11. Mijatović, Z.: 1996, *Influence of ion - dynamics effect on the shape of neutral atoms spectral lines*, Zh. Prikl. Spektrosk. **63**, 836.
12. Mijatović, Z.: 1996, *Influence of ion - dynamics effect on the shape of neutral atoms spectral lines*, J. App. Spectrosc. **63**, 709.
13. Mijatović, Z., Konjević, N., Kobilarov, R., Djurović, S., Ivković, M.: 1996, *Search for ion - dynamics effects on the shift and width of plasma broadened neutral atom lines*, 5th Int. Coll. on Atomic Spectra and Oscillator Strengths for Astrophysical and Laboratory Plasmas, Meudon 1995, Poster Papers, eds. W.-U. L. Tchang - Brilet, J.-F. Wyrat, C. J. Zeippen, Observatoire de Paris, Meudon, 130.
14. Valenti, J. A., Piskunov, N.: 1996, *Spectroscopy Made Easy - A New Tool for Fitting Observations with Synthetic Spectra*, Astron. Astrophys. Suppl. Series **118**, 595.
15. Захарова, Л. А., Рябчикова, Т. А.: 1996, *Изотоп ^{3}He в атмосферах HgMn звезд,* Письма в Астрон. Ж. **22**, 172.
16. Golovatyj, V. V., Sapar, A., Feklistova, T., Kholtygin, A. F.: 1997, *Catalogue of Atomic Data for Low-Density Astrophysical Plasma*, Astron. Astrophys. Transactions **12**, 85.
17. Griem, H. R.: 1997, *Principles of Plasma Spectroscopy*, Cambridge Monographs of Plasma Physics 2, Cambridge University Press.
18. Leone, F., Lanzafame, A. C.: 1997, *Behavior of the HeI 587.6, 667.8, 706.5 and 728.1 nm Lines in B-Type Stars - On the Helium Stratification in the Atmosphere of Magnetic Helium Peculiar Stars*, Astron. Astrophys. **320**, 893.
19. Mijatović, Z.: 1997, *Influence of ion-dynamics on the shape of neutral helium and carbon lines*, in The Physics of ionized gases (18th SPIG) eds. B. Vujičić, S. Djurović, J. Purić, Institute of Physics, Faculty of Sciences, University of Novi Sad, Novi Sad, 351.
20. Konjević, N.: 1999, *Plasma broadening and shifting of non-hydrogenic spectral lines: Present status and applications*, Physics Reports **316**, 339.
21. Leushin, V. V., Glagolevskij, Yu. V., North, P.: 2000, *Helium abundance in atmospheres of He-rich stars*, in Magnetic Fields of Chemically Peculiar and Related Stars, eds. Yu. V. Glagolevskij, I. I. Romanyuk, Russian Academy of Sciences, Special Astrophysical Observatory, Moscow, 173.

22. Jeffery, C. S., Woolf, V. M., Pollacco, D. L.: 2001, T*ime-resolved spectral analysis of the pulsating helium star V652 Her*, Astronomy and Astrophysics **376**, 497.
23. Piskunov, N., Kupka, F.: 2001, *Model atmospheres with individualized abundances*, Astrophys. J. **547**, 1040.
24. Milosavljević, V., Djeniže, S.: 2002, *Ion contribution to the astrophysically important 447.15, 587.56 and 667.82 nm He spectral lines broadening*, Astron. Astrophys. **393**, 721.
25. Milosavljević, V., Djeniže, S.: 2002, *Ion contribution to the astrophysical important 388.86, 471.32 and 501.56 nm He I spectral lines broadening*, New Astronomy **7**, 543.
26. Milosavljević, V., Djeniže, S.: 2002, *The He I 706.52 nm line shape characteristics in the plasma diagnostics*, Eur. Phys. J. D **23**, 385.
27. Milosavljević, V., Djeniže, S.: 2002, *Ion characteristics to the 667.82 nm He I spectral line shapes*, Proc. 3rd Bulgarian-Serbian Astronomical Meeting, May 13-15, 2002, Gjolechitsa, Bulgaria, eds. G. Ivanov, M. S. Dimitrijević, P. Jovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **73**, 167.
28. Milosavljević, V., Djeniže, S.: 2002, *Contribution of ion to the astrophysical important 471.32 nm He I spectral line broadening*, Proc. 3rd Bulgarian-Serbian Astronomical Meeting, May 13-15, 2002, Gjolechitsa, Bulgaria, eds. G. Ivanov, M. S. Dimitrijević, P. Jovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **73**, 173.
29. Milosavljević, V.: 2003, *Electron and ion contributions to the Stark broadening in the He I spectrum*, IV Serbian Conference on Spectral Line Shapes, Arandjelovac, Serbia, 10-15 October 2003, eds. M. S. Dimitrije-vić, L. Č. Popović, N. Milovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **76,** 47.
30. Smith, G. R.: 2003, *Enhancement of the helium resonance lines in the solar atmosphere by suprathermal electron excitation - II. Non-Maxwellian electron distributions*, Mon. Not. Roy. Astron. Soc. **341**, 143.

76. M. S. Dimitrijević, P. Grujić, G. Peach, N. Simonović: 1990, J. Phys. B 23, 1641 [A 48].

1. Grujić, P., Koledin, D.: 1989, *Simultaneous excitation - detachment functions for the electron - negative hydrogen ion collisions near the threshold*, Z. Phys. D **14**, 327.
2. Grujić, P., Koledin, D.: 1993, *Simultaneous excitation-detachment functions for the electron-negative hydrogen ion collisions near the threshold*, Z. Phys. D **28**, 1831.
3. Grujić, P. V.: 1997, *Some Recent Advances in the Near-Threshold Ionization Theory*, Comments on Atomic and Molecular Physics **33**, 351.
4. Grujić, P. V., Simonović, N.: 1998, *e+H- Detachment Function - I - The Classical-Dynamic Study*, Journal of Physics B **31**, 2611.
5. Sakimoto, K.: 1998, *Theoretical Investigation of Collision-Induced Dissociation in He+Na_2*, Chemical Physics **228**, 167.

77. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1990, JQSRT 44, 421 [A 49].

1. Bacon, J. R., Ellis, A. T., Williams, J. G.: 1991, *Atomic spectrometry update-Inorganic mass spectrometry and X-ray fluorescence spectrometry*, J. Analyt. Atomic Spectroscopy **6**, 229R.
2. Purić, J., Miller, M. H., Lesage, A.: 1993, *Electron impact broadening parameters predictions from regularities: Fe I, Fe II, Fe III, Fe IV, C IV and Si IV*, Astrophys. J. **416**, 825
3. Kettlitz, M., Oltmanns, P.: 1996, *Shift of the Na-I 467 and 498-nm Lines in a Dense-Plasma*, Phys. Rev. E **54**, 6741.
4. Golovatyj, V. V., Sapar, A., Feklistova, T., Kholtygin, A. F.: 1997, *Catalogue of Atomic Data for Low-Density Astrophysical Plasma*, Astron. Astrophys. Transactions **12**, 85.

78. M. S. Dimitrijević, G. Peach: 1990, Astron. Astrophys. 236, 261 [A 50].

1. Littlejohn, D., Jowitt, R., Sparkes, S., Thorne, A. P., Watson, S. J.: 1991, *Atomic spectrometry update-Atomic emission spectrometry*, J. Analyt. Atomic Spectroscopy **6**, 137R.
2. Mashonkina, L. I., Bikmaev, I. F.: 1996, *Determination of Non-LTE Barium Abundances in Solar-Type Stars - A Technique for Non-LTE Calculations*, Astronomicheskij Zhurnal **73**, 109.
3. Burrows, A., Marley, M. S., Sharp, C. M.: 2000, *The near-infrared and optical spectra of methane dwarfs and brown dwarfs*, Astrophysical Journal **531**, 438.
4. Burrows, A., Hubbard, W. B., Lunine, J. I., Liebert, J.: 2001, *The theory of brown dwarfs and extrasolar giant planets*, Reviews of Modern Physics **73**, 719.
5. Burrows, A., Volobuyev, M.: 2003, *Calculations of the far-wing line profiles of sodium and potassium in the atmospheres of substellar-mass objects*, Astrophysical Journal **583**, 985.
6. Hubeny, I., Burrows, A., Sudarsky, D.: 2003, *A possible bifurcation in Atmospheres of strongly irradiated stars and planets*, Astrophysical Journal **594**, 1011.

79. M. S. Dimitrijević, P. Grujić, N. Simonović: 1990, Z. für Physik D 15, 203 [A 51].

1. Kuchiev, M. Y., Ostrovsky, V. N.: 1998, *Threshold Laws for the Breakup of Atomic Particles into Several Charged Fragments*, Physical Review A **58**, 321.
2. Grujić, P. V.: 1999, *Triply excited three-electron systems-semiclassical model*, European Phys. J. D **6**, 441.

80. S. Djurović, N. Konjević, M. S. Dimitrijević: 1990, X ICSLS, Austin, 26 [3 86].

1. Kršljanin, V.: 1991, *Hydrogen - impact broadening and solar abundance of sodium*, in Evolution of stars: The photospheric abundance connection, eds. G. Michaud, A. Tutukov, Université de Montreal, 31,

81. S. Djurović, N. Konjević, M. S. Dimitrijević: 1990, Z. Phys. D 16, 255 [A 52].

1. Baclawski, A., Goly, A., Ksiazek, I., Wujec, T.: 1997, *Stark Effect in Some Lines of Br I,* Spectral Line Shapes **9,** eds. M. Zoppi, L. Ulivi, AIP Conf. Proc. **386**, 307.
2. Baclawski, A., Golly, A., Ksiazek, I., Wujec, T.: 2002, *Stark effect in some lines of neutral bromine*, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **72**, 1.
3. Konjević, N., Lesage, A., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2002, *Experimental Stark Widths and Shifts for Spectral Lines of Neutral and Ionized Atoms (A Critical Review of Selected Data for the Period 1989 Through 2000)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **31**, 819.

82. M. S. Dimitrijević: 1990, in Accuracy of Elemental Abundances from Stellar Atmospheres, ed. R. Wehrse, Lecture Notes in Physics 356, 31 [B 4].

1. Carlsson, M., Rutten, R. J. , Shchukina, N. G.: 1992, *The formation of the Mg I emission features near 12 micrometers*, Astron. Astrophys. **253**, 567.
2. Martin, W. C.: 1992, *Sources of Atomic Spectroscopic Data for Astrophysics*, in Atomic and Molecular Data for Space Astronomy: Needs, Analysis and Availability, eds. P. L. Smith, W. L. Wiese, Lecture Notes in Physics **407**, 121.

83. Dimitrijević, M. S., Ben Nessib, N.: 1991, in Spectral Line Shapes 5, 605 [Д 18].

1. Ben Nessib, N.: 2003, *Line broadening research in Tunisia: history, present state and international collaboration*, IV Serbian Conference on Spectral Line Shapes, Arandjelovac, Serbia, 10-15 October 2003, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **76**, 11.

84. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1990, Anales de Physique, Coll. No 3, Suppl. au No 3, 15, 77 [Ђ 8].

1. Griem, H. R.: 1997, *Principles of Plasma Spectroscopy*, Cambridge Monographs of Plasma Physics 2, Cambridge University Press.
2. Griem, H. R.: 1999, *Review of Plasma Broadening of Spectral Lines from Multiply Ionized Non-Hydrogenic Atoms*, In Spectral Line Shapes **10**, 14th ICSLS, State College, Pennsylvania, June 1998, ed. R. M. Herman, AIP Conference Proceedings **467**, American Institute of Physics, Woodbury, New York, 3.

85. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1991, Journal de Physique IV, Vol 1, Coll. 1, Suppl. JP II, No 3, C1-111 [B 5].

1. Schoening, T.: 1995, *Line Broadening in Hot Stellar Atmospheres*, in White Dwarfs, eds. D. Koester, K. Werner, Springer Verlag, Berlin-Heidelberg, 113.
2. Vogt, H. H. editor: 1996, *Stellar atmospheres: Atomic and molecular data*, Astronomy and Astrophysics Extension and Supplement to Vol. 2, Subvolume B, Stars and Star Clusters, Landolt-Boernstein, Group VI: Astron. Astrophys. Volume 3, Springer, 57.

3. Golovatyj, V. V., Sapar, A., Feklistova, T., Kholtygin, A. F.: 1997, *Catalogue of Atomic Data for Low-Density Astrophysical Plasma*, Astron. Astrophys. Transactions **12**, 85.

86. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot, V. Bommier: 1991, Astron. Astrophys. Suppl. Series 89, 581 [A 53].

1. Martin, W. C.: 1992, *Sources of Atomic Spectroscopic Data for Astrophysics*, in Atomic and Molecular Data for Space Astronomy: Needs, Analysis and Availability, eds. P. L. Smith, W. L. Wiese, Lecture Notes in Physics **407**, 121.
2. Rauch, T.: 1992, NLTE *Analysis of a sdO binary: HD128220*, Lecture Notes in Physics **401**, 267.
3. Werner, K.: 1992, *Analysis of PG 1159 stars*, in The Atmospheres of Early-Type Stars, eds. U. Heber, C. S. Jeffery, Lecture Notes in Physics **401**, 273.
4. Griem, H. R.: 1993, *Collisional and radiative processes in dense and hot plasmas*, in Spectral Line Shapes **7**, eds. R. Stamm, B. Talin, Nova, 3.
5. Purić, J.: 1993, *Stark broadening of spectral lines and the problem of regularities - present status*, XXI ICPIG, Proceedings III, Ruhr - Universitaet, Bochum, 34.
6. Purić, J., Miller, M. H., Lesage, A.: 1993, *Electron impact broadening parameters predictions from regularities: Fe I, Fe II, Fe III, Fe IV, C IV and Si IV*, Astrophys. J. **416**, 825.
7. Schoning, T.: 1993*, Stark broadening of C IV lines*, J. Phys. B **26**, 899.
8. Godbert, L., Calisti, A., Stamm, R., Talin, B., Glenzer, S., Kunze, H. J., Nash, J., Lee, R., Klein, L.: 1994, *Plasma spectroscopy of n = 4 to 3 C IV and N IV lines in hot and dense plasmas*, Phys. Rev. E **49**, 5889.
9. Godbert, L., Calisti, A., Stamm, R., Talin, B., Lee, R., Klein, L.: 1994, *Plasma diagnostics with spectral profile calculations*, Phys. Rev. E **49**, 5644.
10. Glenzer, S.: 1995, *Line broadening of nonhydrogenic ions in plasmas*, in Spectral Line Shapes 8, eds. A. D. May, J. R. Drummond, E. Oks, AIP Conf. Proc. **328**, American Institute of Physics, New York, 134.
11. Stehle, C.: 1995, *Line shapes in astrophysics*, in Spectral Line Shapes 8, eds. A. D. May, J. R. Drummond, E. Oks, AIP Conf. Proc. **328**, American Institute of Physics, New York, 36.
12. Unglaub, K., Bues, I.: 1996, *The influence of gravitational settling and selective radiative forces in PG 1159 stars*, Astron. Astrophys. **306**, 843.
13. Werner, K., Dreizler, S., Heber, U., Rauch, T., Fleming, T. A., Sion, E. M., Vauclair, G.: 1996, *High resolution UV spectroscopy of two hot (pre-) white dwarfs with the Hubble Space Telescope. KPD 0005+5106 and RXJ 2117+3412*, Astron. Astrophys. **307**, 860.
14. Golovatyj, V. V., Sapar, A., Feklistova, T., Kholtygin, A. F.: 1997, *Catalogue of Atomic Data for Low-Density Astrophysical Plasma*, Astron. Astrophys. Transactions **12**, 85.

15. Vennes, S., Dupuis, J., Chayer, P., Polomski, E. F., Dixon, W. V., Hurwitz, M.: 1998, The *Complete Spectral Energy-Distribution and the Atmospheric Properties of the Helium-Rich White-Dwarf MCT 0501-2858*, Astrophysical Journal **500**, L41.
16. Djeniže, S.: 1999, *Measured, calculated and estimated Stark widths of the 580.133 nm and 581.198 nm C IV spectral lines*, Proc. XII Nat. Conf. Yug. Astron. and Int. Workshop on the Development of Astronomical Databases, eds. L. Č. Popović, M. Dačić, Publ. Astron. Obs. Belgrade **65**, 59.
17. Vennes, S., Thorstensen, J. R., Polomski, E. F.: 1999, *Stellar masses, kinematics, and white dwarf composition for three close DA+dMe binaries*, Astrophysical Journal **523**, 386.
18. Srećković, A., Drinčić, V., Bukvić, S., Djeniže, S.: 2000, *Experimental Stark width of the 581.198 nm C IV spectral lines,* Proceedings of the second Serbian-Bulgarian Astronomical Meeting, June 23-26, 2000, Zaječar, Serbia, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, M. Tsvetkov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **67**, 115.
19. Srećković, A., Drinčić, V., Bukvić, S., Djeniže, S.: 2000, *Stark broadening parameters in C II, C III and C IV spectra*, J. Phys. B **33**, 4873.
20. Konjević, N., Lesage, A., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2002, *Experimental Stark Widths and Shifts for Spectral Lines of Neutral and Ionized Atoms (A Critical Review of Selected Data for the Period 1989 Through 2000)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **31**, 819.

87. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot, V. Bommier: 1991, Astron. Astrophys. Suppl. Series 89, 591 [A 54].

1. Цымбал, В. В.: 1991, *Линии He I в атмосферах B-звезд*, Астрофиз. исслед. (Изв. САО), **34**, 113.
2. Djeniže, S., Srećković, A., Labat, J., Purić, J., Platiša, M.: 1992, *Measured Stark widths of doubly and triply ionized silicon spectral lines*, Journal of Physics B **25**, 785.
3. Martin, W. C.: 1992, *Sources of Atomic Spectroscopic Data for Astrophysics*, in Atomic and Molecular Data for Space Astronomy: Needs, Analysis and Availability, eds. P. L. Smith, W. L. Wiese, Lecture Notes in Physics **407**, 121.
4. Purić, J.: 1993, *Stark broadening of spectral lines and the problem of regularities - present status*, XXI ICPIG, Proceedings III, Ruhr - Universitaet, Bochum, 34.
5. Purić, J., Miller, M. H., Lesage, A.: 1993, *Electron impact broadening parameters predictions from regularities: Fe I, Fe II, Fe III, Fe IV, C IV and Si IV*, Astrophys. J. **416**, 825.
6. Djurović, S.: 1995, *Plasma broadening of neutral halogen lines,* Physics of Ionized Gases, ed. D. Veža, Nova Science Publishers Inc., 429.
7. Golovatyj, V. V., Sapar, A., Feklistova, T., Kholtygin, A. F.: 1997, *Catalogue of Atomic Data for Low-Density Astrophysical Plasma*, Astron. Astrophys. Transactions **12**, 85.

8. Konovalova, O. A., Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 1998, *Regularities in the behaviour of the Stark widths of spectral lines of the ns-n'p and np-n's transitions for ions with different multiplicities of ionization,* 19th SPIG Zlatibor 1998, Contributed papers & Abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. N. Konjević, M. Ćuk, I. R. Videnović, Faculty of Physics, University of Belgrade, Belgrade, 365.
9. Konjević, N., Lesage, A., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2002, *Experimental Stark Widths and Shifts for Spectral Lines of Neutral and Ionized Atoms (A Critical Review of Selected Data for the Period 1989 Through 2000)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **31**, 819.

88. J. Purić, M. Ćuk, M. S. Dimitrijević, A. Lesage: 1991, Astrophys. J. 382, 353 [A 55].

1. Purić, J., Miller, M. H., Lesage, A.: 1993, *Electron impact broadening parameters predictions from regularities: Fe I, Fe II, Fe III, Fe IV, C IV and Si IV*, Astrophys. J. **416**, 825.
2. Purić, J.: 1993, *Stark broadening of spectral lines and the problem of regularities - present status*, XXI ICPIG, Proceedings III, Ruhr - Universitaet, Bochum, 34.
3. Purić, J., Ćuk, M.: 1995, *Stark parameter regularities within spectral series of several multicharged ions*, in Spectral Line Shapes 8, eds. A. D. May, J. R. Drummond, E. Oks, AIP Conf. Proc. **328**, American Institute of Physics, New York, 79.

89. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1991, JQSRT 46, 41 [A 56].

1. Zhao Zeng-xiu, Yuan Jian-min, Sun Yong-sheng: 1991, *Electron Interaction with Lithium Atoms and Electron Impact Broadening of the Lithium Resonance Line*, Chin. Phys. Lett. **16**, 885.
2. Carlson, M., Rutten, R. J. , Bruls, J. H. M. J., Schukina, N. G.: 1994, *The non-LTE formation of Li I lines in cool stars*, Astron. Astrophys. **288**, 860.
3. Golovatyj, V. V., Sapar, A., Feklistova, T., Kholtygin, A. F.: 1997, *Catalogue of Atomic Data for Low-Density Astrophysical Plasma*, Astron. Astrophys. Transactions **12**, 85.

90. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1991, Bull. Obs. Astron. Belgrade 142, 29 [E 15].

1. Sarandaev, E. V., Konovalova, O. A., Salakhov, M. Kh.: 2000, *Regularities in the Stark widths of spectral lines of ns - n'p and np - n's transitions for a series of neutral atoms*, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **67**, 105.

91. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1991, Bull. Obs. Astron. Belgrade 142, 59 [E 16].

1. Kršljanin, V.: 1991, *Hydrogen - impact broadening and solar abundance of sodium*, in Evolution of stars: The photospheric abundance connection, eds. G. Michaud, A. Tutukov, Université de Montreal, 31,
2. Kettlitz, M., Oltmanns, P.: 1996, *Shift of the Na-I 467 and 498-nm Lines in a Dense-Plasma*, Phys. Rev. E **54**, 6741.

3. Sarandaev, E. V., Konovalova, O. A., Salakhov, M. Kh.: 2000, *Regularities in the Stark widths of spectral lines of ns - n'p and np - n's transitions for a series of neutral atoms*, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **67**, 105.

92. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1991, Bull. Obs. Astron. Belgrade 143, 29 [E 19].

1. Purić, J., Miller, M. H., Lesage, A.: 1993, *Electron impact broadening parameters predictions from regularities: Fe I, Fe II, Fe III, Fe IV, C IV and Si IV*, Astrophys. J. **416**, 825.
2. Sarandaev, E. V., Konovalova, O. A., Salakhov, M. Kh.: 2000, *Regularities in the Stark widths of spectral lines of ns - n'p and np - n's transitions for a series of neutral atoms*, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **67**, 105.
3. Konovalova, O. A., Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 2000, *Regularities in behavior of the Stark width of the spectral lines of the ns - n'p and np - n's transitions for Li-like ions*, 20th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 20th SPIG, September 4-8, 2000, Zlatibor, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. Z. Lj. Petrović, M. M. Kuraica, N. Bibić, G. Malović, Institute of Physics, Faculty of Physics, University of Belgrade, Institute of Nuclear Sciences "Vinča", Belgrade, Yugoslavia, 305.

93. B. Grabowski, A. Czainski, M. S. Dimitrijević: 1991, JQSRT 45, 181 [A 57].

1. Grabowski, B., Czainski, A., Halenka, J.: 1993, *Stark impact line width and shift in the quasi - classical adiabatic limit at presence of the back reaction and screening effects*, in Spectral Line Shapes **7,** eds. R. Stamm, B. Talin, Nova, 153.
2. Purić, J.: 1996, *Regularities in the Stark broadening and shift parameters of spectral lines*, Zh. Prikl. Spektrosk. **63**, 816.
3. Purić, J.: 1996, *Regularities in the Stark broadening and shift parameters of spectral lines*, J. Appl. Spectrosc. **63**, 690.
4. Purić, J., Šćepanović, M., Ćuk, M.: 1997, *Stark widths predictions from regularities for some multiply charged ion off resonance lines*, Физика плазмы и плазменные технологии, Материалы конференции, Минск 1997, Том 2, 320.
5. Konovalova, O. A., Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 2000, *Regularities in behavior of the Stark width of the spectral lines of the ns - n'p and np - n's transitions for Li-like ions*, 20th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 20th SPIG, September 4-8, 2000, Zlatibor, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. Z. Lj. Petrović, M. M. Kuraica, N. Bibić, G. Malović, Institute of Physics, Faculty of Physics, University of Belgrade, Institute of Nuclear Sciences "Vinča", Belgrade, Yugoslavia, 305.
6. Sarandaev, E. V., Konovalova, O. A., Salakhov, M. Kh.: 2000, *Regularities in the Stark parameters of spectral lines of neutral magnesium*, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **64**, 41.

7. Sarandaev, E. V., Konovalova, O. A., Salakhov, M. Kh.: 2000, *Regularities in the Stark widths of spectral lines of ns - n'p and np - n's transitions for a series of neutral atoms*, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **67**, 105.
8. Konovalova, O. A., Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 2001, *Stark width of spectral lines dependence for the ns - n'p and np - n's transitions of Li-like ions*, in Spectral Line Shapes **11**, ed. J. Seidel, American Institute of Physics Conference Proceedings **559**, 132.
9. Šćepanović, M., Purić, J.: 2003, *Stark width and shift dependence on the rest core charge of the emitters for multiply charged ion spectral lines*, IV Serbian Conference on Spectral Line Shapes, Arandjelovac, Serbia, 10-15 October 2003, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **76**, 135.

94. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević: 1992, Astron. Astrophys. 256, 305 [A 58].

1. Stancil. P. C.: 1994, *Continuous absorption by He_2^+ and H_2^+ in cool white dwarfs*, Astrophys. J. **430**, 360.

95. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1992, Astron. Astrophys. Suppl. Series 95, 121 [A 59].

1. Glenzer, S., Hey, J. D., Kunze, H. J.: 1994, *Stark broadening of spectral lines along the isoelectronic sequence of B*, J. Phys. B **27**, 413.
2. Griem, H. R.: 1997, *Principles of Plasma Spectroscopy*, Cambridge Monographs of Plasma Physics 2, Cambridge University Press.

96. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1992, Astron. Astrophys. Suppl. Series 95, 109 [A 60].

1. Werner, K.: 1992, *Analysis of PG 1159 stars*, in The Atmospheres of Early-Type Stars, eds. U. Heber, C. S. Jeffery, Lecture Notes in Physics **401**, 273.
2. Purić, J.: 1993, *Stark broadening of spectral lines and the problem of regularities - present status*, XXI ICPIG, Proceedings III, Ruhr - Universitaet, Bochum, 34.
3. Alexiou, S.: 1994, *Collision operator for isolated ion lines in the standard Stark-broadening theory with applications to the Z scaling in the Li isoelectronic series 3p-3s transitions*, Phys. Rev. A **49**, 106.
4. Glenzer, S., Hey, J. D., Kunze, H. J.: 1994, *Stark broadening of spectral lines along the isoelectronic sequence of B*, J. Phys. B **27**, 413.
5. Rauch, T., Koeppen, J., Werner, K.: 1994, *Spectral analysis of the planetary nebula K 1-27 and its very hot hydrogen - deficient central star*, Astron. Astrophys. **286**, 543.
6. Glenzer, S.: 1995, *Line broadening of nonhydrogenic ions in plasmas*, in Spectral Line Shapes 8, eds. A. D. May, J. R. Drummond, E. Oks, AIP Conf. Proc. **328**, American Institute of Physics, New York, 134.
7. Purić, J., Ćuk, M.: 1995, *Stark parameter regularities within spectral series of several multicharged ions*, in Spectral Line Shapes 8, eds. A. D. May, J. R. Drummond, E. Oks, AIP Conf. Proc. **328**, American Institute of Physics, New York, 79.

8. Schoning, T.: 1995, *Stark broadening of the N V 6f, g, h - 7f, g, h, i line complex*, Astron. Astrophys. Suppl. Series **113**, 579.
9. Golovatyj, V. V., Sapar, A., Feklistova, T., Kholtygin, A. F.: 1997, *Catalogue of Atomic Data for Low-Density Astrophysical Plasma*, Astron. Astrophys. Transactions **12**, 85.
10. Griem, H. R.: 1997, *Principles of Plasma Spectroscopy*, Cambridge Monographs of Plasma Physics 2, Cambridge University Press.
11. Purić, J., Šćepanović, M., Ćuk, M.: 1997, *Stark widths predictions from regularities for some multiply charged ion off resonance lines*, Физика плазмы и плазменные технологии, Материалы конференции, Минск 1997, Том 2, 320.
12. Konovalova, O. A., Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 1998, *Regularities in the behaviour of the Stark widths of spectral lines of the ns-n'p and np-n's transitions for ions with different multiplicities of ionization,* 19th SPIG Zlatibor 1998, Contributed papers & Abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. N. Konjević, M. Ćuk, I. R. Videnović, Faculty of Physics, University of Belgrade, Belgrade, 365.
13. Purić, J., Šćepanović, M.: 1998, *Stark parameter general regularities for the ion lines,* Proc. II Yugoslav - Belarussian Symposium on Physics & Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasmas, Zlatibor 1998, eds. M. S. Dimitrijević, V. S. Burakov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **61**, 151.
14. Purić, J., Šćepanović, M.: 1998, *Stark parameter dependence on the emitter rest core charge within isoelectronic sequences,* 19th SPIG Zlatibor 1998, Contributed papers & Abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. N. Konjević, M. Ćuk, I. R. Videnović, Faculty of Physics, University of Belgrade, Belgrade, 369.
15. Purić, J. Šćepanović, M.: 1999, *General Regularities of Stark Parameters for Ion Lines*, Astrophys. J. **521**, 490.
16. Purić, J., Šćepanović, M.: 1999, *Stark parameter dependence on the emitter rest core charge within isoelectronic sequences,* Proc. XXIV Int. Conf. Phen. Ioniz. Gases, eds. P. Pisarczyk, T. Pisarczyk, J. Wolowski, Vol. II, Warsaw, 51.
17. Konovalova, O. A., Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 2000, *Regularities in behavior of the Stark width of the spectral lines of the ns - n'p and np - n's transitions for Li-like ions*, 20th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 20th SPIG, September 4-8, 2000, Zlatibor, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. Z. Lj. Petrović, M. M. Kuraica, N. Bibić, G. Malović, Institute of Physics, Faculty of Physics, University of Belgrade, Institute of Nuclear Sciences "Vinča", Belgrade, Yugoslavia, 305.
18. Konjević, N., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2001, *Plasma Broadening and Shift of Non-Hydrogenic Spectral Lines: An Overview of Recent Results*, in Spectral Line Shapes **11**, ed. J. Seidel, American Institute of Physics Conference Proceedings **559**, 117.

19. Konjević, N., Lesage, A., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2002, *Experimental Stark Widths and Shifts for Spectral Lines of Neutral and Ionized Atoms (A Critical Review of Selected Data for the Period 1989 Through 2000)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **31**, 819.

97. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1992, JQSRT 48, 397 [A 61].

1. Griem, H. R.: 1997, *Principles of Plasma Spectroscopy*, Cambridge Monographs of Plasma Physics 2, Cambridge University Press.
2. Villoresi, P., Bidoli, P., Nicolosi, P.: 1997, *Absorption-Spectra and Oscillator Strength Ratio Measurements for delta n=1 Transitions from Excited-Levels of Be-I and Be-II,* JQSRT **57**, 847.
3. Purić, J., Šćepanović, M.: 1998, *Stark parameter general regularities for the ion lines,* Proc. II Yugoslav - Belarussian Symposium on Physics & Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasmas, Zlatibor 1998, eds. M. S. Dimitrijević, V. S. Burakov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **61**, 151.
4. Purić, J., Šćepanović, M.: 1998, *Stark parameter dependence on the emitter rest core charge within isoelectronic sequences,* 19th SPIG Zlatibor 1998, Contributed papers & Abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. N. Konjević, M. Ćuk, I. R. Videnović, Faculty of Physics, University of Belgrade, Belgrade, 369.
5. Purić, J. Šćepanović, M.: 1999, *General Regularities of Stark Parameters for Ion Lines*, Astrophys. J. **521**, 490.
6. Purić, J., Šćepanović, M.: 1999, *Stark parameter dependence on the emitter rest core charge within isoelectronic sequences,* Proc. XXIV Int. Conf. Phen. Ioniz. Gases, eds. P. Pisarczyk, T. Pisarczyk, J. Wolowski, Vol. II, Warsaw, 51.

98. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1992, JQSRT 47, 315 [A 62].

1. Smith, K. C.: 1997, *Elemental Abundances in Normal Late-B and HgMn Stars from Co-Added IUE Spectra. 5. Mercury,* Astron. Astrophys. **319**, 928.

99. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1992, JQSRT 48, 349 [A 63].

1. Alexiou, S.: 1994, *Collision operator for isolated ion lines in the standard Stark-broadening theory with applications to the Z scaling in the Li isoelectronic series 3p-3s transitions*, Phys. Rev. A **49**, 106.
2. Alexiou, S.: 1994, *Calculation of the semiclassical Stark-broadening dipole width functions for isolated ion lines*, JQSRT **51**, 849.
3. Oks, A., Derevianko, A., Ispolatov, Ya.: 1995, *A generalized theory of Stark broadening of hydrogen - like spectral lines in dense plasmas*, JQSRT **54**, 307.

100. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1992, Astron. Astrophys. Suppl. Series 96, 613 [A 64].

1. Purić, J.: 1993, *Stark broadening of spectral lines and the problem of regularities - present status*, XXI ICPIG, Proceedings III, Ruhr - Universitaet, Bochum, 34.

2. Golovatyj, V. V., Sapar, A., Feklistova, T., Kholtygin, A. F.: 1997, *Catalogue of Atomic Data for Low-Density Astrophysical Plasma*, Astron. Astrophys. Transactions **12**, 85.
3. Purić, J., Šćepanović, M.: 1998, *Stark parameter general regularities for the ion lines,* Proc. II Yugoslav - Belarussian Symposium on Physics & Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasmas, Zlatibor 1998, eds. M. S. Dimitrijević, V. S. Burakov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **61**, 151.
4. Purić, J., Šćepanović, M.: 1998, *Stark parameter dependence on the emitter rest core charge within isoelectronic sequences,* 19th SPIG Zlatibor 1998, Contributed papers & Abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. N. Konjević, M. Ćuk, I. R. Videnović, Faculty of Physics, University of Belgrade, Belgrade, 369.
5. Purić, J. Šćepanović, M.: 1999, *General Regularities of Stark Parameters for Ion Lines*, Astrophys. J. **521,** 490.
6. Purić, J., Šćepanović, M.: 1999, *Stark parameter dependence on the emitter rest core charge within isoelectronic sequences,* Proc. XXIV Int. Conf. Phen. Ioniz. Gases, eds. P. Pisarczyk, T. Pisarczyk, J. Wolowski, Vol. II, Warsaw, 51.

101. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1992, Astron. Astrophys. Suppl. Series 93, 359 [A 65].

1. Werner, K.: 1992, *Analysis of PG 1159 stars*, in The Atmospheres of Early-Type Stars, eds. U. Heber, C. S. Jeffery, Lecture Notes in Physics **401**, 273.
2. Purić, J.: 1993, *Stark broadening of spectral lines and the problem of regularities - present status*, XXI ICPIG, Proceedings III, Ruhr - Universitaet, Bochum, 34.
3. Alexiou, S.: 1994, *Collision operator for isolated ion lines in the standard Stark-broadening theory with applications to the Z scaling in the Li isoelectronic series 3p-3s transitions*, Phys. Rev. A **49**, 106.
4. Glenzer, S., Hey, J. D., Kunze, H. J.: 1994, *Stark broadening of spectral lines along the isoelectronic sequence of B*, J. Phys. B **27**, 413.
5. Glenzer, S.: 1995, *Line broadening of nonhydrogenic ions in plasmas*, in Spectral Line Shapes 8, eds. A. D. May, J. R. Drummond, E. Oks, AIP Conf. Proc. **328**, American Institute of Physics, New York, 134.
6. Purić, J., Ćuk, M.: 1995, *Stark parameter regularities within spectral series of several multicharged ions*, in Spectral Line Shapes 8, eds. A. D. May, J. R. Drummond, E. Oks, AIP Conf. Proc. **328**, American Institute of Physics, New York, 79.
7. Rauch, T., Koeppen, J., Werner, K.: 1996, *Spectral analysis of the multiple-shell planetary nebula LoTr4 and its very hot hydrogen-deficient central star*, Astron. Astrophys. **310**, 613.
8. Golovatyj, V. V., Sapar, A., Feklistova, T., Kholtygin, A. F.: 1997, *Catalogue of Atomic Data for Low-Density Astrophysical Plasma*, Astron. Astrophys. Transactions **12**, 85.

9. Griem, H. R.: 1997, *Principles of Plasma Spectroscopy*, Cambridge Monographs of Plasma Physics 2, Cambridge University Press.
10. Purić, J., Šćepanović, M.: 1998, *Stark parameter general regularities for the ion lines,* Proc. II Yugoslav - Belarussian Symposium on Physics & Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasmas, Zlatibor 1998, eds. M. S. Dimitrijević, V. S. Burakov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **61**, 151.
11. Konovalova, O. A., Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 1998, *Regularities in the behaviour of the Stark widths of spectral lines of the ns-n'p and np-n's transitions for ions with different multiplicities of ionization,* 19th SPIG Zlatibor 1998, Contributed papers & Abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. N. Konjević, M. Ćuk, I. R. Videnović, Faculty of Physics, University of Belgrade, Belgrade, 365.
12. Purić, J., Šćepanović, M.: 1998, *Stark parameter dependence on the emitter rest core charge within isoelectronic sequences,* 19th SPIG Zlatibor 1998, Contributed papers & Abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. N. Konjević, M. Ćuk, I. R. Videnović, Faculty of Physics, University of Belgrade, Belgrade, 369.
13. Purić, J. Šćepanović, M.: 1999, *General Regularities of Stark Parameters for Ion Lines*, Astrophys. J. **521**, 490.
14. Djeniže, S.: 1999, *Measured, calculated and estimated Stark width of the 381.135 nm O VI spectral line*, J. Res. Phys. **28**, 231.
15. Werner, K., Wolf, B.: 1999, *The EUV spectrum of the unique bare stellar core H1504+65*, Astron. Astrophys. **347**, L9.
16. Purić, J., Šćepanović, M.: 1999, *Stark parameter dependence on the emitter rest core charge within isoelectronic sequences,* Proc. XXIV Int. Conf. Phen. Ioniz. Gases, eds. P. Pisarczyk, T. Pisarczyk, J. Wolowski, Vol. II, Warsaw, 51.
17. Konovalova, O. A., Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 2000, *Regularities in behavior of the Stark width of the spectral lines of the ns - n'p and np - n's transitions for Li-like ions*, 20th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 20th SPIG, September 4-8, 2000, Zlatibor, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. Z. Lj. Petrović, M. M. Kuraica, N. Bibić, G. Malović, Institute of Physics, Faculty of Physics, University of Belgrade, Institute of Nuclear Sciences "Vinča", Belgrade, Yugoslavia, 305.
18. Konjević, N.: 2001, *On the use of non-hydrogenic spectral line profiles for plasma electron density diagnostics*, Plasma Source Sci. Technol. **10**, 356.
19. Konjević, N., Lesage, A., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2002, *Experimental Stark Widths and Shifts for Spectral Lines of Neutral and Ionized Atoms (A Critical Review of Selected Data for the Period 1989 Through 2000)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **31**, 819.

102. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1992, Bull. Obs. Astron. Belgrade 145, 65 [E 20].

1. Konovalova, O. A., Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 1998, *Regularities in the behaviour of the Stark widths of spectral lines of the ns-n'p and np-n's transitions for ions with different multiplicities of ionization,* 19th SPIG Zlatibor 1998, Contributed papers & Abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. N. Konjević, M. Ćuk, I. R. Videnović, Faculty of Physics, University of Belgrade, Belgrade, 365.
2. Konovalova, O. A., Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 2000, *Regularities in behavior of the Stark width of the spectral lines of the ns - n'p and np - n's transitions for Li-like ions*, 20th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 20th SPIG, September 4-8, 2000, Zlatibor, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. Z. Lj. Petrović, M. M. Kuraica, N. Bibić, G. Malović, Institute of Physics, Faculty of Physics, University of Belgrade, Institute of Nuclear Sciences "Vinča", Belgrade, Yugoslavia, 305.

103. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1992, Bull. Obs. Astron. Belgrade 146, 97 [E 23].

1. Sarandaev, E. V., Konovalova, O. A., Salakhov, M. Kh.: 2000, *Regularities in the Stark widths of spectral lines of ns - n'p and np - n's transitions for a series of neutral atoms*, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **67**, 105.

104. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1992, Bull. Obs. Astron. Belgrade 146, 105 [E 24].

1. Konovalova, O. A., Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 1998, *Regularities in the behaviour of the Stark widths of spectral lines of the ns-n'p and np-n's transitions for ions with different multiplicities of ionization,* 19th SPIG Zlatibor 1998, Contributed papers & Abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. N. Konjević, M. Ćuk, I. R. Videnović, Faculty of Physics, University of Belgrade, Belgrade, 365.
2. Konovalova, O. A., Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 2000, *Regularities in behavior of the Stark width of the spectral lines of the ns - n'p and np - n's transitions for Li-like ions*, 20th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 20th SPIG, September 4-8, 2000, Zlatibor, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. Z. Lj. Petrović, M. M. Kuraica, N. Bibić, G. Malović, Institute of Physics, Faculty of Physics, University of Belgrade, Institute of Nuclear Sciences "Vinča", Belgrade, Yugoslavia, 305.

105. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1992, Bull. Obs. Astron. Belgrade 146, 73 [E 25].

1. Sarandaev, E. V., Konovalova, O. A., Salakhov, M. Kh.: 2000, *Regularities in the Stark widths of spectral lines of ns - n'p and np - n's transitions for a series of neutral atoms*, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **67**, 105.

106. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1992, Bull. Obs. Astron. Belgrade 146, 83 [E 26].

1. Sarandaev, E. V., Konovalova, O. A., Salakhov, M. Kh.: 2000, *Regularities in the Stark widths of spectral lines of ns - n'p and np - n's transitions for a series of neutral atoms*, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **67**, 105.

107. A. A. Mihajlov, N. N. Ljepojević, M. S. Dimitrijević: 1992, J. Phys. B 25, 5121 [A 66].

1. Djurić, Z., Mihajlov, A. A.: 2001, *The influence of chemi-recombination and chemi-ionization processes on kinetics of non-equilibrium helium plasma*, JQSRT **70**, 285.

108. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1993, J. Quant. Spectrosc. Radiative Transfer 49, 157 [A 67].

1. Purić, J., Šćepanović, M.: 1998, *Stark parameter general regularities for the ion lines,* Proc. II Yugoslav - Belarussian Symposium on Physics & Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasmas, Zlatibor 1998, eds. M. S. Dimitrijević, V. S. Burakov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **61**, 151.
2. Purić, J. Šćepanović, M.: 1999, *General Regularities of Stark Parameters for Ion Lines*, Astrophys. J. **521**, 490.
3. Ryabchikova, T. A., Malanushenko, V. P., Adelman, S. J.: 1999, *Orbital elements and abundance analyses of the double-lined spectroscopic binary alpha Andromedae*, Astron. Astrophys. **351**, 963.
4. Bikmaev, I. F., Ryabchikova, T. A., Bruntt, H., Musaev, F. A., Mashonkina, L. I., Belyakova, E. V., Shimansky, V. V., Barklem, P. S., Galazutdinov, G.: 2002, *Abundance analysis of two late A-type stars HD 32115 and HD 37594*, Astron. Astrophys. **389**, 537.

109. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1993, Astron. Astrophys. Suppl. Series 100, 91 [A 68].

1. Purić, J., Ćuk, M.: 1995, *Stark parameter regularities within spectral series of several multicharged ions*, in Spectral Line Shapes 8, eds. A. D. May, J. R. Drummond, E. Oks, AIP Conf. Proc. **328**, American Institute of Physics, New York, 79.
2. Konovalova, O. A., Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 1998, *Regularities in the behaviour of the Stark widths of spectral lines of the ns-n'p and np-n's transitions for ions with different multiplicities of ionization,* 19th SPIG Zlatibor 1998, Contributed papers & Abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. N. Konjević, M. Ćuk, I. R. Videnović, Faculty of Physics, University of Belgrade, Belgrade, 365.

110. A. A. Mihajlov, A. M. Ermolaev, M. S. Dimitrijević: 1993, JQSRT 50, 227 [A 69].

1. Griem, H. R.: 1997, *Principles of Plasma Spectroscopy*, Cambridge Monographs of Plasma Physics 2, Cambridge University Press.
2. Hammer, D., Frommhold, L.: 2001, *Topical review - Sonoluminescence: how bubbles glow*, Journal of Modern Optics **48**, 239.

111. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, Lj. M. Ignjatović: 1993, Astron. Astrophys. 276, 187 [A 71].

1. Ignjatović, Lj. M., Mihajlov, A. A.: 1998, *UV Emission/absorption in H + A^+ and H^+ + A ion-atom collisions*, 19th SPIG Zlatibor 1998, Contributed papers & Abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. N. Konjević, M. Ćuk, I. R. Videnović, Faculty of Physics, University of Belgrade, Belgrade, 163

112. M. S. Dimitrijević: 1993, Astron. Astrophys. Suppl. Series 100, 237 [A 72].

1. Purić, J., Šćepanović, M., Ćuk, M.: 1997, *Stark widths predictions from regularities for some multiply charged ion off resonance lines*, Физика плазмы и плазменные технологии, Материалы конференции, Минск 1997, Том 2, 320.
2. Purić, J., Šćepanović, M.: 1998, *Stark parameter general regularities for the ion lines,* Proc. II Yugoslav - Belarussian Symposium on Physics & Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasmas, Zlatibor 1998, eds. M. S. Dimitrijević, V. S. Burakov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **61**, 151.
3. Purić, J., Šćepanović, M.: 1998, *Stark parameter dependence on the emitter rest core charge within isoelectronic sequences,* 19th SPIG Zlatibor 1998, Contributed papers & Abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. N. Konjević, M. Ćuk, I. R. Videnović, Faculty of Physics, University of Belgrade, Belgrade, 369.
4. Purić, J. Šćepanović, M.: 1999, *General Regularities of Stark Parameters for Ion Lines*, Astrophys. J. **521,** 490.
5. Purić, J., Šćepanović, M.: 1999, *Stark parameter dependence on the emitter rest core charge within isoelectronic sequences,* Proc. XXIV Int. Conf. Phen. Ioniz. Gases, eds. P. Pisarczyk, T. Pisarczyk, J. Wolowski, Vol. II, Warsaw, 51.

113. L. Č. Popović, I. Vince, M. S. Dimitrijević: 1993, Astron. Astrophys. Suppl. Series 102, 17 [A 73].

1. Purić, J., Šćepanović, M.: 1998, *Stark parameter general regularities for the ion lines,* Proc. II Yugoslav - Belarussian Symposium on Physics & Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasmas, Zlatibor 1998, eds. M. S. Dimitrijević, V. S. Burakov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **61**, 151.
2. J. Purić, M. Šćepanović, *General Regularities of Stark Parameters for Ion Lines*, Astrophys. J. **521**, 490.
3. Konjević, N., Lesage, A., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2002, *Experimental Stark Widths and Shifts for Spectral Lines of Neutral and Ionized Atoms (A Critical Review of Selected Data for the Period 1989 Through 2000)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **31**, 819.

114. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1993, Astron. Astrophys. Suppl. Series 99, 585 [A 74].

1. Heading, D. J., Benett, G. R., Wark, J. S., Lee, R. W.: 1994, *Novel plasma source for dense plasma effects*, Phys. Rev. Lett. **74**, 3616.

2. Chan, L. Y., Mostovych, A. N., Kearney, K. J.: 1995, *Stark-Broadening Measurements of Al(III) Doublet Lines in Dense and Optically-Thin Laser Plasmas,* JQSRT **55**, 815.
3. Heading, D. J., Wark, J. S., Bennett, G. R., Lee, R. W.: 1995, *Simulations of spectra from dense aluminium plasmas*, JQSRT **54**, 167.
4. Purić, J., Šćepanović, M.: 1998, *Stark parameter general regularities for the ion lines,* Proc. II Yugoslav - Belarussian Symposium on Physics & Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasmas, Zlatibor 1998, eds. M. S. Dimitrijević, V. S. Burakov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **61**, 151.
5. Purić, J., Šćepanović, M.: 1999, *General Regularities of Stark Parameters for Ion Lines*, Astrophys. J. **521**, 490.

115. M. S. Dimitrijević: 1993, Astrophys. Lett. and Communications 28, 385 [A 75].

1. Purić, J., Šćepanović, M., Ćuk, M.: 1997, *Stark widths predictions from regularities for some multiply charged ion off resonance lines*, Физика плазмы и плазменные технологии, Материалы конференции, Минск 1997, Том 2, 320.

116. M. S. Dimitrijević: 1993, Astrophys. Lett. and Communications 28, 381 [A 76].

1. Bohlender, D. A., Dworetsky, M. M., Jomaron, C. M.: 1998, *Isotopic anomalies of platinum in the mercury manganese star HR-7775*, Astrophys. J. **504**, 533.
2. Purić, J., Šćepanović, M.: 1998, *Stark parameter general regularities for the ion lines,* Proc. II Yugoslav - Belarussian Symposium on Physics & Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasmas, Zlatibor 1998, eds. M. S. Dimitrijević, V. S. Burakov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **61**, 151.
3. Purić, J. Šćepanović, M.: 1999, *General Regularities of Stark Parameters for Ion Lines*, Astrophys. J. **521**, 490.

117. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1993, Astron. Astrophys. Suppl. Series 101, 587 [A 77].

1. Konovalova, O. A., Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 1998, *Regularities in the behaviour of the Stark widths of spectral lines of the ns-n'p and np-n's transitions for ions with different multiplicities of ionization,* 19th SPIG Zlatibor 1998, Contributed papers & Abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. N. Konjević, M. Ćuk, I. R. Videnović, Faculty of Physics, University of Belgrade, Belgrade, 365.
2. Purić, J., Šćepanović, M.: 1998, *Stark parameter general regularities for the ion lines,* Proc. II Yugoslav - Belarussian Symposium on Physics & Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasmas, Zlatibor 1998, eds. M. S. Dimitrijević, V. S. Burakov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **61**, 151.
3. Purić, J., Šćepanović, M.: 1998, *Stark parameter dependence on the emitter rest core charge within isoelectronic sequences,* 19th SPIG Zlatibor 1998, Contributed papers & Abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. N. Konjević, M. Ćuk, I. R. Videnović, Faculty of Physics, University of Belgrade, Belgrade, 369.

4. Purić, J., Šćepanović, M.: 1999, *General Regularities of Stark Parameters for Ion Lines*, Astrophys. J. **521**, 490.
5. Purić, J., Šćepanović, M.: 1999, *Stark parameter dependence on the emitter rest core charge within isoelectronic sequences,* Proc. XXIV Int. Conf. Phen. Ioniz. Gases, eds. P. Pisarczyk, T. Pisarczyk, J. Wolowski, Vol. II, Warsaw, 51.
6. Konovalova, O. A., Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 2000, *Regularities in behavior of the Stark width of the spectral lines of the ns - n'p and np - n's transitions for Li-like ions*, 20th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 20th SPIG, September 4-8, 2000, Zlatibor, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. Z. Lj. Petrović, M. M. Kuraica, N. Bibić, G. Malović, Institute of Physics, Faculty of Physics, University of Belgrade, Institute of Nuclear Sciences "Vinča", Belgrade, Yugoslavia, 305.
7. Konjević, N., Lesage, A., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2002, *Experimental Stark Widths and Shifts for Spectral Lines of Neutral and Ionized Atoms (A Critical Review of Selected Data for the Period 1989 Through 2000)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **31**, 819.

118. M. S. Dimitrijević, N. Ben Nessib, Z. Ben Lakhdar: 1993, in Spectral Line Shapes 7, 533 [Д 24].

1. Ben Nessib, N.: 2003, *Line broadening research in Tunisia: history, present state and international collaboration*, IV Serbian Conference on Spectral Line Shapes, Arandjelovac, Serbia, 10-15 October 2003, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **76,** 11.

119. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Brechot: 1993, Bull. Astron. Belgrade, 148, 29 [E 29].

1. Konjević, N., Lesage, A., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2002, *Experimental Stark Widths and Shifts for Spectral Lines of Neutral and Ionized Atoms (A Critical Review of Selected Data for the Period 1989 Through 2000)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **31**, 819.

120. M. S. Dimitrijević, Z. Djurić, A. A. Mihajlov: 1994, J. Phys. D 27, 247 [A 81].

1. Heading, D. J., Benett, G. R., Wark, J. S., Lee, R. W.: 1994, *Novel plasma source for dense plasma effects*, Phys. Rev. Lett. **74**, 3616.
2. Chan, L. Y., Mostovych, A. N., Kearney, K. J.: 1995, *Stark-Broadening Measurements of Al(III) Doublet Lines in Dense and Optically-Thin Laser Plasmas,* JQSRT **55**, 815.
3. Heading, D. J., Wark, J. S., Bennett, G. R., Lee, R. W.: 1995, *Simulations of spectra from dense aluminium plasmas*, JQSRT **54**, 167.
4. Heading, D. J., Wark, J. S., Lee, R. W., Stamm, R., Talin, B.: 1997, *Comparison of the Semiclassical and Modified Semiempirical Method of Spectral Calculation*, Phys. Rev. E **56**, 936.

5. Konovalova, O. A., Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 1998, *Regularities in the behaviour of the Stark widths of spectral lines of the ns-n'p and np-n's transitions for ions with different multiplicities of ionization,* 19th SPIG Zlatibor 1998, Contributed papers & Abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. N. Konjević, M. Ćuk, I. R. Videnović, Faculty of Physics, University of Belgrade, Belgrade, 365.
6. Purić, J., Šćepanović, M.: 1998, *Stark parameter general regularities for the ion lines,* Proc. II Yugoslav - Belarussian Symposium on Physics & Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasmas, Zlatibor 1998, eds. M. S. Dimitrijević, V. S. Burakov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **61**, 151.
7. Purić, J., Šćepanović, M.: 1999, *General Regularities of Stark Parameters for Ion Lines*, Astrophys. J. **521**, 490.
8. Jaehoon Kim, Dong-Eon Kim: 2002, *Measurement of the degree of polarization of the spectra from laser produced recombining Al Plasmas*, Physical Review E **66**, 017401.
9. Jaehoon Kim, Dong-Eon Kim: 2002, *Measurement of the degree of polarization of the spectra from laser-produced Al plasma*, Applied Surface Science **197-198**, 188.
10. Konjević, N., Lesage, A., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2002, *Experimental Stark Widths and Shifts for Spectral Lines of Neutral and Ionized Atoms (A Critical Review of Selected Data for the Period 1989 Through 2000)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **31**, 819.

121. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1994, Astron. Astrophys. Suppl. Series 105, 245 [A 83].

1. Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 1996, *Regularities in the Stark widths and shifts of spectral lines of singly - ionized aluminium*, JQSRT **56**, 399.
2. Sarandaev, E. V., Salakhov, M. K.: 1996, *Regularities for Stark Widths of Spectral-Lines of Singly Ionized Aluminum,* Optika i Spektroskopiya **81**, 33.
3. Konovalova, O. A., Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 2000, *Regularities in behavior of the Stark width of the spectral lines of the ns - n'p and np - n's transitions for Li-like ions*, 20th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 20th SPIG, September 4-8, 2000, Zlatibor, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. Z. Lj. Petrović, M. M. Kuraica, N. Bibić, G. Malović, Institute of Physics, Faculty of Physics, University of Belgrade, Institute of Nuclear Sciences "Vinča", Belgrade, Yugoslavia, 305.
4. Sarandaev, E. V., Konovalova, O. A., Salakhov, M. Kh.: 2000, *Regularities in the Stark parameters of spectral lines of neutral magnesium*, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **64**, 41.

122. Mihajlov, A. A, Dimitrijević, M. S., Ignjatović, Lj. M.: 1994, Astron. Astrophys. 287, 1026 [A 85].

1. Mihajlov, A. A., Ermolaev, A. M., Vasiljević, M.: 1997, *UV and VUV emission in symmetrical ion-atom collisions*, XX Int. Conf. on The Physics of Electronic and Atomic Collisions, Vienna, 1997, FR017.
2. Mihajlov, A. A., Ermolaev, A. M.: 1998, *Radiation charge exchange with the symmetrical ion-atom collisions as a source of the EM short wave emission*, IV Сьезд Астрономического общества, Труды, Государственный Астрономический институт им П. К. Штернберга, Московский Государственный университет им М. В. Ломоносова, Москва 1998, 41.

123. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1994, Astron. Astrophys. Suppl. Series 107, 349 [A 86].

1. Glenzer, S.: 1995, *Line broadening of nonhydrogenic ions in plasmas*, in Spectral Line Shapes 8, eds. A. D. May, J. R. Drummond, E. Oks, AIP Conf. Proc. **328**, American Institute of Physics, New York, 134.
2. Schoening, T.: 1995, *Line Broadening in Hot Stellar Atmospheres*, in White Dwarfs, eds. D. Koester, K. Werner, Springer Verlag, Berlin-Heidelberg, 113.
3. Golovatyj, V. V., Sapar, A., Feklistova, T., Kholtygin, A. F.: 1997, *Catalogue of Atomic Data for Low-Density Astrophysical Plasma*, Astron. Astrophys. Transactions **12**, 85.
4. Konovalova, O. A., Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 2000, *Regularities in behavior of the Stark width of the spectral lines of the ns - n'p and np - n's transitions for Li-like ions*, 20th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 20th SPIG, September 4-8, 2000, Zlatibor, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. Z. Lj. Petrović, M. M. Kuraica, N. Bibić, G. Malović, Institute of Physics, Faculty of Physics, University of Belgrade, Institute of Nuclear Sciences "Vinča", Belgrade, Yugoslavia, 305.

124. B. Blagojević, M. V. Popović, N. Konjević, M. S. Dimitrijević: 1994, Phys. Rev. E 50, 2986 [A 87].

1. Glenzer, S.: 1995, *Line broadening of nonhydrogenic ions in plasma*s, in Spectral Line Shapes 8, eds. A. D. May, J. R. Drummond, E. Oks, AIP Conf. Proc. **328**, American Institute of Physics, New York, 134.
2. Glenzer, S., Kunze, H. J.: 1996, *Stark-Broadening of Resonance Transitions in B-III,* Phys. Rev. A **53**, 2225.
3. Blagojević, B., Popović, M. V., Pavlović, Z.: 1997, *Spectroscopic diagnostics of high current pulse discharge in the helium-nitrogen and helium-oxygen gas mixtures*, Физика плазмы и плазменные технологии, Материалы конференции, Минск 1997, Том 2, 348.
4. Griem, H. R.: 1997, *Principles of Plasma Spectroscopy*, Cambridge Monographs of Plasma Physics 2, Cambridge University Press.

5. Blagojević, B., Popović, M. V., Konjević, N.: 1998, *Systematic Experimental Study of the Stark Broadening of C II, C III, N II, N III, O II and O III Spectral Lines*, 14th Int. Conf. on Spectral Line Shapes, State College, Pennsylvania, 1998, Penn State University Park, 44.
6. Purić, J., Šćepanović, M.: 1998, *Stark parameter general regularities for the ion lines,* Proc. II Yugoslav - Belarussian Symposium on Physics & Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasmas, Zlatibor 1998, eds. M. S. Dimitrijević, V. S. Burakov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **61**, 151.
7. Blagojević, B., Popović, M. V., Konjević, N.: 1999, *Stark Broadening of Spectral Lines of Singly Ionized C, N, O, F and Ne*, Physica Scripta **59**, 374.
8. Blagojević, B., Popović, M. V., Konjević, N.: 1999, *Systematic Experimental Study of the Stark Broadening of C II, C III, N II, N III, O II and O III Spectral Lines*, in Spectral Line Shapes **10**, 14th ICSLS, State College, Pennsylvania, June 1998, ed. R. M. Herman, AIP Conference Proceedings **467**, American Institute of Physics, Woodbury, New York, 189.
9. Griem, H. R.: 1999, *Review of Plasma Broadening of Spectral Lines from Multiply Ionized Non-Hydrogenic Atoms*, in Spectral Line Shapes **10**, 14th ICSLS, State College, Pennsylvania, June 1998, ed. R. M. Herman, AIP Conference Proceedings **467**, American Institute of Physics, Woodbury, New York, 3.
10. Konjević, N.: 1999, *Plasma broadening and shifting of non-hydrogenic spectral lines: Present status and applications*, Physics Reports **316**, 339.
11. Purić, J., Šćepanović, M.: 1999 *General Regularities of Stark Parameters for Ion Lines*, Astrophys. J. **521**, 490.
12. Blagojević, B., Popović, M. V., Konjević, N.: 2000, *Stark Shifting of Analogous Spectral Lines along Isoelectronic Sequences of Beryllium and Boron*, 15th Int. Conference on Spectral Line Shapes, Berlin, 10-14 July 2000, Physikalische-Technische Bundesanstalt, Braunschweig und Berlin, 30.
13. Šćepanović, M., Purić, J.: 2000, *Stark widths dependence on the upper level ionisation potential and the rest core charge of the emitter within 3s-3p and 3p-3d transition arrays*, 20th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 20th SPIG, September 4-8, 2000, Zlatibor, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. Z. Lj. Petrović, M. M. Kuraica, N. Bibić, G. Malović, Institute of Physics, Faculty of Physics, University of Belgrade, Institute of Nuclear Sciences "Vinča", Belgrade, Yugoslavia, 301.
14. Blagojević, M., Popović, M. V., Konjević, N., Dimitrijević, M. S.: 2001, *Stark shifting of analogous spectral lines along isoelectronic sequences of beryllium and boron*, Physica Scripta **64**, 448.
15. Konjević, N.: 2001, *On the use of non-hydrogenic spectral line profiles for plasma electron density diagnostics*, Plasma Source Sci. Technol. **10**, 356.

16. Konjević, N., Lesage, A., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2002, *Experimental Stark Widths and Shifts for Spectral Lines of Neutral and Ionized Atoms (A Critical Review of Selected Data for the Period 1989 Through 2000)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **31**, 819.
17. Wiese, W. L., Fuhr, J. R., Lesage, A., Konjević, N.: 2002, *Experimental Stark Widths and Shifts for Spectral Lines of Neutral and Ionized Atoms (A Critical Review of Selected Data for the Period 1989 Through 2000)*, Spectral Line Shapes **12,** 6th International Conference of Spectral Line Shapes, Berkley, California, ed. C. A. Back, AIP Conference proceedings, **645,** 106.
18. Djeniže, S., Srećković, A., Bukvić, S., Kalezić, S.: 2003, *Measured Stark widths and shifts in the O IV spectrum*, Serb. Astron. J. **166**, 51.
19. Šćepanović, M., Purić, J.: 2003, *Stark widths dependence on the upper level ionization potential and the rest core charge of the emitter within 3s-3p and 3p-3d transition arrays*, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **78**, 197.

125. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1994, Bull. Astron. Belgrade 149, 31 [E 31].

1. Bayazitov, U. Sh., Saghidulin, I. Kh.: 1996, *The Stark broadening's influence stellar Mg I, Mg II lines intensities*, 10th General Conf. of the European Physical Society, Trends in Physics, Sevilla, 289.
2. Sarandaev, E. V., Konovalova, O. A., Salakhov, M. Kh.: 2000, *Regularities in the Stark parameters of spectral lines of neutral magnesium*, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **64**, 41.
3. Sarandaev, E. V., Konovalova, O. A., Salakhov, M. Kh.: 2000, *Regularities in the Stark widths of spectral lines of ns - n'p and np - n's transitions for a series of neutral atoms*, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **67**, 105.

126. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1994, Bull. Astron. Belgrade 150, 95 [E 33].

1. Konjević, N.: 2001, *On the use of non-hydrogenic spectral line profiles for plasma electron density diagnostics*, Plasma Source Sci. Technol. **10**, 356.
2. Konjević, N., Lesage, A., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2002, *Experimental Stark Widths and Shifts for Spectral Lines of Neutral and Ionized Atoms (A Critical Review of Selected Data for the Period 1989 Through 2000)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **31**, 819.
3. Djeniže, S., Srećković, A., Bukvić, S., Kalezić, S.: 2003, *Measured Stark widths and shifts in the O IV spectrum*, Serb. Astron. J. **166**, 51.

127. M. S. Dimitrijević, P. V. Grujić, N. Simonović: 1994, J. Phys. B 27, 5717 [A 88].

1. Grujić, P. V.: 1997, *Some Recent Advances in the Near-Threshold Ionization Theory*, Comments on Atomic and Molecular Physics **33**, 351.
2. Ihra, W., Mota-Furtado, F., O'Mahony, P. F.: 1997, *3-Particle Breakup Near-Threshold When the Wannier Exponent Diverges*, Phys. Rev. A **55**, 4263.
3. Chocian, P., Ihra, W., O'Mahony, P. F.: 1998, *Semiclassical Threshold Law When the Wannier Exponent Diverges*, Physical Review A **57**, 3583.

4. Kuchiev, M. Y., Ostrovsky, V. N.: 1998, *Threshold Laws for the Breakup of Atomic Particles into Several Charged Fragments*, Physical Review A **58**, 321.
5. Friedrich, H., Ihra, W., Meerwald, P.: 1999, *Threshold behavior of (e,2e) reactions classical and quantum mechanics*, Australian J. Phys. **52**, 323.
6. Chocian, P., Ihra, W., O'Mahony, P. F.: 2000, *Wannier threshold law and the classical-quantum correspondence in three-body Coulomb breakup*, Physical Review A **62**, 014704.
7. Chocian, P., Ihra, W., O'Mahony, P. F.: 2000, *Classical and Quantum Threshold Laws in 3-Body Coulomb Breakup*, Physics Essays **57**, 394.
8. Uptal Roy, Roy, K., Sil, N. C.: 2000 *Threshold Limit of Electron and Positron Impact Ionization of Hydrogen Atom in the Effective Charge Model*, Physica Scripta **62**, 310.

128. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1995, Astron. Astrophys. Suppl. Series 109, 551 [A 89].

1. Golovatyj, V. V., Sapar, A., Feklistova, T., Kholtygin, A. F.: 1997, *Catalogue of Atomic Data for Low-Density Astrophysical Plasma*, Astron. Astrophys. Transactions **12**, 85.
2. Djeniže, S., Bukvić, S., Srećković, A., Kalezić, S.: 2003, *Experimental transition probabilities and Stark shifts in O III and O IV spectra*, Astron. Astrophys. **406**, 759.
3. Djeniže, S., Srećković, A., Bukvić, S., Kalezić, S.: 2003, *Measured Stark widths and shifts in the O IV spectrum*, Serb. Astron. J. **166**, 51.

129. M. S. Dimitrijević: 1995, Astron. Astrophys. Suppl. Series 111, 565 [A 90].

1. Golovatyj, V. V., Sapar, A., Feklistova, T., Kholtygin, A. F.: 1997, *Catalogue of Atomic Data for Low-Density Astrophysical Plasma*, Astron. Astrophys. Transactions **12**, 85.
2. Konjević, N., Lesage, A., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2003, *Experimental Stark Widths and Shifts for Spectral Lines of Neutral and Ionized Atoms (A Critical Review of Selected Data for the Period 1989 Through 2000)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **31**, 819.

130. A. M. Ermolaev, A. A., Mihajlov, Lj. M, Ignjatović, M. S., Dimitrijević: 1995, J. Phys. D 28, 1047 [A 91].

1. Mihajlov, A. A., Ermolaev, A. M., Vasiljević, M.: 1997, *UV and VUV emission in symmetrical ion-atom collisions*, XX Int. Conf. on The Physics of Electronic and Atomic Collisions, Vienna, 1997, FR017.

131. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1995, Physica Scripta 52, 41 [A 92].

1. Ben Nessib, N., Ben Lakhdar, Z., Sahal-Bréchot, S.: 1996, *Stark-Broadening of Neutral Oxygen Lines in the Impact and Quasi-Static Approximations,* Physica Scripta **54**, 608.
2. Ben Nessib, N., Ben Lakhdar, Z., Sahal-Bréchot, S.: 1997, *Semiclassical Stark Broadening Calculations of Neutral Oxygen Lines,* Spectral Line Shapes **9,** eds. M. Zoppi, L. Ulivi, AIP Conf. Proc. **386**, 117.

3. Sarandaev, E. V., Konovalova, O. A., Salakhov, M. Kh.: 2000, *Regularities in the Stark parameters of spectral lines of neutral magnesium*, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **64**, 41.
4. Ivković, I., Ben Nessib, N., Konjević, N.: 2002, *Stark broadening of $3p^3D$ – $3d^3F^o$ transitions along carbon isoelectronic sequence of ions*, 21th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 21th SPIG, August 26-30, 2002, Sokobanja, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. M. K. Radović, M. S. Jovanović, Department of Physics, Faculty of Sciences and Mathematics, University of Niš, Niš, Yugoslavia, 294.

132. M. S. Dimitrijević: 1995, Astron. Astrophys. Suppl. Series 114, 171 [A 93].

1. Golovatyj, V. V., Sapar, A., Feklistova, T., Kholtygin, A. F.: 1997, *Catalogue of Atomic Data for Low-Density Astrophysical Plasma*, Astron. Astrophys. Transactions **12**, 85.
2. Konjević, N., Lesage, A., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2002, *Experimental Stark Widths and Shifts for Spectral Lines of Neutral and Ionized Atoms (A Critical Review of Selected Data for the Period 1989 Through 2000)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **31**, 819.

133. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1995, Bull. Astron. Belgrade 151, 101 [E 35].

1. Bayazitov, U. Sh., Saghidulin, I. Kh.: 1996, *The Stark broadening's influence stellar Mg I, Mg II lines intensities*, 10th General Conf. of the European Physical Society, Trends in Physics, Sevilla, 1996, 289.
2. Konjević, N., Lesage, A., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2002, *Experimental Stark Widths and Shifts for Spectral Lines of Neutral and Ionized Atoms (A Critical Review of Selected Data for the Period 1989 Through 2000)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **31**, 819.

134. M. S. Dimitrijević: 1995, Publ. Obs. Astron. Belgrade 48, 127 [Г 5].

1. Lesage, A., Konjević, N., Fuhr, J. R.: 1999, *Progress in Spectral Line Shapes and Shifts Evaluation of Experimental Stark Broadening Parameters*, in Spectral Line Shapes **10**, 14th ICSLS, State College, Pennsylvania, June 1998, ed. R. M. Herman, AIP Conference Proceedings **467**, American Institute of Physics, Woodbury, New York, 27.

135. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1995, Publ. Astron. Obs. Belgrade 50, 51 [И 35].

1. Konovalova, O. A., Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 1998, *Regularities in the behaviour of the Stark widths of spectral lines of the ns-n'p and np-n's transitions for ions with different multiplicities of ionization,* 19th SPIG Zlatibor 1998, Contributed papers & Abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. N. Konjević, M. Ćuk, I. R. Videnović, Faculty of Physics, University of Belgrade, Belgrade, 365.

136. A. A. Mihajlov, Z. Djurić, M. S. Dimitrijević: 1996, JQSRT *55*, 141 [A 94].

1. Djurić, Z., Mihajlov, A. A.: 2001, *The influence of chemi-recombination and chemi-ionization processes on kinetics of non-equilibrium helium plasma*, JQSRT **70**, 285.

137. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, Lj. M. Ignjatović, Z. Djurić: 1995, Astrophys. J. 454, 420 [A 95].

1. Mihajlov, A. A., Ermolaev, A. M., Vasiljević, M.: 1997, *UV and VUV emission in symmetrical ion-atom collisions*, XX Int. Conf. on The Physics of Electronic and Atomic Collisions, Vienna, 1997, FR017.
2. Ignjatović, Lj. M., Mihajlov, A. A.: 1998, *UV Emission/absorption in $H + A^+$ and $H^+ + A$ ion-atom collisions*, 19th SPIG Zlatibor 1998, Contributed papers & Abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. N. Konjević, M. Ćuk, I. R. Videnović, Faculty of Physics, University of Belgrade, Belgrade, 163.
3. Mihajlov, A. A., Ermolaev, A. M.: 1998, *Radiation charge exchange with the symmetrical ion-atom collisions as a source of the EM short wave emission*, IV Сьезд Астрономического общества, Труды, Государственный Астрономический институт им П. К. Штернберга, Московский Государственный университет им М. В. Ломоносова, Москва 1998, 41.

138. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1996, Astron. Astrophys. Suppl. Series 115, 351 [A 96].

1. Stehle, C., Peach, G.: 2000, L*ine broadening*, Reports on Astronomy, ed. J. Andersen, Transactions of the International Astronomical Union **XXIVA,** Astronomical Society of the Pacific, 401.

139. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, Z. Djurić: 1996, Physica Scripta 53, 159 [A 97].

1. Schultz, D. R., Stancil, P. C.: 2000, *Collision processes*, Reports on Astronomy, ed. J. Andersen, Transactions of the International Astronomical Union **XXIVA,** Astronomical Society of the Pacific, 392.
2. Djurić, Z., Mihajlov, A. A.: 2001, *The influence of chemi-recombination and chemi-ionization processes on kinetics of non-equilibrium helium plasma*, JQSRT **70**, 285.

140. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: 1996, Physica Scripta 53, 325 [A 98].

1. Purić, J., Šćepanović, M.: 1998, *Stark parameter general regularities for the ion lines,* Proc. II Yugoslav - Belarussian Symposium on Physics & Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasmas, Zlatibor 1998, eds. M. S. Dimitrijević, V. S. Burakov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **61**, 151.
2. Purić, J. Šćepanović, M.: 1999, *General Regularities of Stark Parameters for Ion Lines*, Astrophys. J. **521**, 490.
3. Colon, C., Alonso-Medina, A.: 2002, *Stark broadening parameters prediction and regularities of singly ionized lead*, J. Phys. B **35**, 1143.

141. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: 1996, Astron. Astrophys. Suppl. Series 116, 359 [A 99].

1. Konjević, N.: 1999, *Plasma broadening and shifting of non-hydrogenic spectral lines: Present status and applications*, Physics Reports **316**, 339.
2. Stehle, C., Peach, G.: 2000, L*ine broadening*, Reports on Astronomy, ed. J. Andersen, Transactions of the International Astronomical Union **XXIVA,** Astronomical Society of the Pacific, 401.

142. M. S. Dimitrijević, S. Djeniže, A. Srećković, M. Platiša: 1996, Physica Scripta 53, 545 [A 100].

1. Djeniže, S., Bukvić, S., Srećković, A., Platiša, M.: 1996, *Stark widths of doubly ionized argon spectral lines*, J. Phys. B **29**, 429.
2. Purić, J., Šćepanović, M.: 1998, *Stark parameter general regularities for the ion lines,* Proc. II Yugoslav - Belarussian Symposium on Physics & Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasmas, Zlatibor 1998, eds. M. S. Dimitrijević, V. S. Burakov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **61**, 151.
3. Djeniže, S.: 1999, *On the Stark width regularities in the doubly ionized sulfur spectrum*, Proc. XII Nat. Conf. Yug. Astron. and Int. Workshop on the Development of Astronomical Databases, eds. L. Č. Popović, M. Dačić, Publ. Astron. Obs. Belgrade **65**, 63.
4. Purić, J. Šćepanović, M.: 1999, *General Regularities of Stark Parameters for Ion Lines*, Astrophys. J. **521**, 490.
5. Djeniže, S.: 2000, *On the Stark Width Regularities in Doubly Ionized Spectra*, Physica Scripta **61**, 412.
6. Djeniže, S., Srećković, A., Jelisavčić, M., Bukvić, S.: 2002, *Measured Stark widths of prominent S IV spectral lines*, 21th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 21th SPIG, August 26-30, 2002, Sokobanja, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. M. K. Radović, M. S. Jovanović, Department of Physics, Faculty of Sciences and Mathematics, University of Niš, Niš, Yugoslavia, 344.
7. Djeniže, S., Srećković, A., Jelisavčić, M., Bukvić, S.: 2002, *Experimental Stark widths and shifts of triply ionized sulfur spectral lines*, Astron. Astrophysics **389**, 1086.
8. Konjević, N., Lesage, A., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2002, *Experimental Stark Widths and Shifts for Spectral Lines of Neutral and Ionized Atoms (A Critical Review of Selected Data for the Period 1989 Through 2000)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **31**, 819.

143. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1996, Astron. Astrophys. Suppl. Series 117, 127 [A 101].

1. Barklem, P. S., Omara, B. J., Ross, J. E.: 1998, *The Broadening of d-f and f-d Transitions by Collisions with Neutral Hydrogen-Atoms*, Monthly Notices of the Royal Astronomical Society **296**, 1057.
2. Zhao, G., Butler, K., Gehren, T.: 1998, *Non-LTE Analysis of Neutral Magnesium in the Solar Atmosphere*, Astronomy and Astrophysics **333**, 219.

3. Sarandaev, E. V., Konovalova, O. A., Salakhov, M. Kh.: 2000, *Regularities in the Stark parameters of spectral lines of neutral magnesium*, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **64**, 41.
4. Stehle, C., Peach, G.: 2000, L*ine broadening*, Reports on Astronomy, ed. J. Andersen, Transactions of the International Astronomical Union **XXIVA,** Astronomical Society of the Pacific, 401.
5. Przybilla, N., Butler, K., Becker, S. R., Kudritzki, R. P.: 2001, *Non-LTE line formation for Mg I/II: Abundances and stellar parameters; Model atom and first results on A-type stars,* Astron. Astrophys. **369**, 1009.

144. B. Blagojević, M. V. Popović, N. Konjević, M. S. Dimitrijević: 1996, XVIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Kotor, 259 [3 127].

1. Milosavljević, V., Djeniže, S.: 1998, *Stark widths of the N V and O V spectral lines*, Proc. 4th Yugoslav - Romanian Astronomical Meeting, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, Publ. Obs. Astron. Belgrade **60**, 55.
2. Djeniže, S., Platiša, M., Srećković, A.: 1998, *Measured, calculated and estimated Stark width values*, 19th SPIG Zlatibor 1998, Contributed papers & Abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. N. Konjević, M. Ćuk, I. R. Videnović, Faculty of Physics, University of Belgrade, Belgrade, 397.
3. Konovalova, O. A., Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 2000, *Regularities in behavior of the Stark width of the spectral lines of the ns - n'p and np - n's transitions for Li-like ions*, 20th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 20th SPIG, September 4-8, 2000, Zlatibor, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. Z. Lj. Petrović, M. M. Kuraica, N. Bibić, G. Malović, Institute of Physics, Faculty of Physics, University of Belgrade, Institute of Nuclear Sciences "Vinča", Belgrade, Yugoslavia, 305.
4. Konovalova, O. A., Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 2001, *Stark width of spectral lines dependence for the ns - n'p and np - n's transitions of Li-like ions*, in Spectral Line Shapes **11**, ed. J. Seidel, American Institute of Physics Conference Proceedings **559**, 132.

145. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1996, Physica Scripta 54, 50 [A 102].

1. Purić, J., Šćepanović, M.: 1998, *Stark parameter general regularities for the ion lines,* Proc. II Yugoslav - Belarussian Symposium on Physics & Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasmas, Zlatibor 1998, eds. M. S. Dimitrijević, V. S. Burakov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **61**, 151.
2. Purić, J., Šćepanović, M.: 1998, *Stark parameter dependence on the emitter rest core charge within isoelectronic sequences,* 19th SPIG Zlatibor 1998, Contributed papers & Abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. N. Konjević, M. Ćuk, I. R. Videnović, Faculty of Physics, University of Belgrade, Belgrade, 369.
3. Purić, J. Šćepanović, M.: 1999, *General Regularities of Stark Parameters for Ion Lines*, Astrophys. J. **521**, 490.

4. Purić, J., Šćepanović, M.: 1999, *Stark parameter dependence on the emitter rest core charge within isoelectronic sequences,* Proc. XXIV Int. Conf. Phen. Ioniz. Gases, eds. P. Pisarczyk, T. Pisarczyk, J. Wolowski, Vol. II, Warsaw, 51.
5. Colon, C., Alonso-Medina, A.: 2002, *Stark broadening parameters prediction and regularities of singly ionized lead*, J. Phys. B **35**, 1143.

146. B. Blagojević, M. V. Popović, N. Konjević, M. S. Dimitrijević: 1996, Phys. Rev.E 54, 743 [A 103].

1. Alexiou, S., Calisti, A., Gauthier, P., Klein, L., Leboucher-Dalimier, E., Lee, R. W., Stamm, R., Talin, B.: 1997, *Aspects of plasma spectroscopy: Recent advances*, J. Quant. Spectrosc. Radiative Transfer **58**, 399.
2. Griem, H. R.: 1997, *Principles of Plasma Spectroscopy*, Cambridge Monographs of Plasma Physics 2, Cambridge University Press.
3. Blagojević, B., Popović, M. V., Konjević, N.: 1998, *Systematic Experimental Study of the Stark Broadening of C II, C III, N II, N III, O II and O III Spectral Lines*, 14th Int. Conf. on Spectral Line Shapes, State College, Pennsylvania, 1998, Penn State University Park, 44.
4. Djeniže, S., Milosavljević, V.: 1998, *Measured Stark widths and shifts of several N III spectral lines: Temperature dependence*, Astron. Astrophys. Suppl. Series **131**, 355.
5. Blagojević, B., Popović, M. V., Konjević, N.: 1999, *Stark Broadening of Spectral Lines of Singly Ionized C, N, O, F and Ne*, Physica Scripta **59**, 374.
6. Blagojević, B., Popović, M. V., Konjević, N.: 1999, *Systematic Experimental Study of the Stark Broadening of C II, C III, N II, N III, O II and O III Spectral Lines*, In Spectral Line Shapes **10**, 14th ICSLS, State College, Pennsylvania, June 1998, ed. R. M. Herman, AIP Conference Proceedings **467**, American Institute of Physics, Woodbury, New York, 189.
7. Griem, H. R.: 1999, *Review of Plasma Broadening of Spectral Lines from Multiply Ionized Non-Hydrogenic Atoms*, in Spectral Line Shapes **10**, 14th ICSLS, State College, Pennsylvania, June 1998, ed. R. M. Herman, AIP Conference Proceedings **467**, American Institute of Physics, Woodbury, New York, 3.
8. Konjević, N.: 1999, *Plasma broadening and shifting of non-hydrogenic spectral lines: Present status and applications*, Physics Reports **316**, 339.
9. Blagojević, B., Popović, M. V., Konjević, N.: 2000, *Stark Shifting of Analogous Spectral Lines along Isoelectronic Sequences of Beryllium and Boron*, 15th Int. Conference on Spectral Line Shapes, Berlin, 10-14 July 2000, Physikalische-Technische Bundesanstalt, Braunschweig und Berlin, 30.
10. Blagojević, B., Popović, M. V., Konjević, N.: 2000, *Stark line broadening of 3s-3p and 3p-3d transitions of doubly ionized C, N, O, F and N*, J. Quant. Spectrosc. Radiative Transfer **67**, 9.
11. Šćepanović, M., Purić, J.: 2000, *Stark widths dependence on the upper level ionisation potential and the rest core charge of the emitter within 3s-3p*

and 3p-3d transition arrays, 20th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 20th SPIG, September 4-8, 2000, Zlatibor, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. Z. Lj. Petrović, M. M. Kuraica, N. Bibić, G. Malović, Institute of Physics, Faculty of Physics, University of Belgrade, Institute of Nuclear Sciences "Vinča", Belgrade, Yugoslavia, 301.

12. Stehle, C., Peach, G.: 2000, L*ine broadening*, Reports on Astronomy, ed. J. Andersen, Transactions of the International Astronomical Union **XXIVA,** Astronomical Society of the Pacific, 401.
13. Blagojević, M., Popović, M. V., Konjević, N., Dimitrijević, M. S.: 2001, *Stark shifting of analogous spectral lines along isoelectronic sequences of beryllium and boron*, Physica Scripta **64**, 448.
14. Konjević, N.: 2001, *On the use of non-hydrogenic spectral line profiles for plasma electron density diagnostics*, Plasma Source Sci. Technol. **10**, 356.
15. Konjević, N., Lesage, A., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2002, *Experimental Stark Widths and Shifts for Spectral Lines of Neutral and Ionized Atoms (A Critical Review of Selected Data for the Period 1989 Through 2000)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **31**, 819.
16. Djeniže, S., Srećković, A., Bukvić, S., Kalezić, S.: 2003, *Measured Stark widths and shifts in the O IV spectrum*, Serb. Astron. J. **166**, 51.
17. Šćepanović, M., Purić, J.: 2003, *Stark widths dependence on the upper level ionization potential and the rest core charge of the emitter within 3s-3p and 3p-3d transition arrays*, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **78**, 197.

147. M. S. Dimitrijević: 1996, Zh. Prikl. Spektrosk. 63, 810 [B 8].

1. Konjević, N.: 1999, *Plasma broadening and shifting of non-hydrogenic spectral lines: Present status and applications*, Physics Reports **316**, 339.
2. Milosavljević, V., Konjević, R., Djeniže, S.: 1999, *Temperature dependence of Stark width of the 463.054 nm N II spectral line*, Astron. Astrophys. Suppl. Series **135,** 565.
3. Sarandaev, E. V., Konovalova, O. A., Salakhov, M. Kh.: 2000, *Regularities in the Stark widths of spectral lines of ns - n'p and np - n's transitions for a series of neutral atoms*, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **67**, 105.
4. Djeniže, S., Srećković, A., Kalezić, S.: 2001, *Measured, calculated and predicted Stark widths along a beryllium isoelectronic sequence in the 3s-3p transition,* Serb. Astron. J. **164**, 21.
5. Konjević, N., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2001, *Plasma Broadening and Shift of Non-Hydrogenic Spectral Lines: An Overview of Recent Results*, in Spectral Line Shapes **11**, ed. J. Seidel, American Institute of Physics Conference Proceedings **559**, 117.

148. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1996, Bull. Obs. Astron. Belgrade 153, 89 [E 38].

1. Sarandaev, E. V., Konovalova, O. A., Salakhov, M. Kh.: 2000, *Regularities in the Stark widths of spectral lines of ns - n'p and np - n's transitions*

for a series of neutral atoms, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **67**, 105.

149. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1996, Astron. Astrophys. Suppl. Series 119, 369 [A 106].

1. Griem, H. R., Ralchenko, Y. V., Bray, I.: 1997, *Stark-Broadening of the B-III 2S-2P Lines*, Physical Review E **56**, 7186.
2. Konjević, N.: 1999, *Plasma broadening and shifting of non-hydrogenic spectral lines: Present status and applications*, Physics Reports **316**, 339.
3. Konovalova, O. A., Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 2000, *Regularities in behavior of the Stark width of the spectral lines of the ns - n'p and np - n's transitions for Li-like ions*, 20th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 20th SPIG, September 4-8, 2000, Zlatibor, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. Z. Lj. Petrović, M. M. Kuraica, N. Bibić, G. Malović, Institute of Physics, Faculty of Physics, University of Belgrade, Institute of Nuclear Sciences "Vinča", Belgrade, Yugoslavia, 305.
4. Stehle, C., Peach, G.: 2000, L*ine broadening*, Reports on Astronomy, ed. J. Andersen, Transactions of the International Astronomical Union **XXIVA,** Astronomical Society of the Pacific, 401.
5. Konjević, N., Lesage, A., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2002, *Experimental Stark Widths and Shifts for Spectral Lines of Neutral and Ionized Atoms (A Critical Review of Selected Data for the Period 1989 Through 2000)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **31**, 819.

150. M. S. Dimitrijević, S., Sahal-Bréchot: 1996, Astron. Astrophys. Suppl. Series 119, 529 [A 107].

1. Konjević, N.: 1999, *Plasma broadening and shifting of non-hydrogenic spectral lines: Present status and applications*, Physics Reports **316**, 339.
2. Stehle, C., Peach, G.: 2000, L*ine broadening*, Reports on Astronomy, ed. J. Andersen, Transactions of the International Astronomical Union **XXIVA,** Astronomical Society of the Pacific, 401.
3. Christou, C., Garg, A., Barber, Z. H.: 2001, *Vapor - phase oxidation during pulsed laser deposition of* $SrBi_2Ta_2O_9$, Journal of Vacuum Science Technology A **19**, 2061.
4. Barber, Z. H., Christou, C., Chiu, K. -F., Garg, A.: 2003, *The measurement and control of ionization of the depositing flux during thin film growth*, Vacuum, **69**, 53.

151. M. S. Dimitrijević, G. G. Il'in, E. V. Sarandaev, M. Kh. Salakhov: 1996, 18 SPIG, Kotor, 283 [3 129].

1. Grishina, N. A., Il'in, G. G., Salakhov, M. Kh., Sarandaev, E. V.: 1998, 19th SPIG Zlatibor 1998, *The estimation of Stark broadening parameters for the spectral lines of* $4s^2S\text{-}4p^2P^o$ *and* $4s^2\ ^2D\text{-}4p^2P^o$ *Multiplets of neutral cooper atoms,* Contributed papers & Abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. N. Konjević, M. Ćuk, I. R. Videnović, Faculty of Physics, University of Belgrade, Belgrade, 361.

2. Grishina, N. A., Il'in, G. G., Salakhov, M. Kh., Sarandaev, E. V.: 2000, *The estimation of Stark broadening parameters for the spectral lines of $4s^2S$-$4p^2P^o$ and $4s^2\,{}^2D$-$4p^2P^o$ multiplets of neutral copper atoms with allowance for the back reaction of copper atoms on perturbing electrons in inelastic collisions,* 20th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 20th SPIG, September 4-8, 2000, Zlatibor, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. Z. Lj. Petrović, M. M. Kuraica, N. Bibić, G. Malović, Institute of Physics, Faculty of Physics, University of Belgrade, Institute of Nuclear Sciences "Vinča", Belgrade, Yugoslavia, 297.
3. Il'in, G. G., Salakhov, M. Kh., Sarandaev, E. V.: 2001, *The estimation of Stark broadening parameter of neutral cooper atoms resonance spectral lines by the parameters of asymmetric self-reversed profiles*, in Spectral Line Shapes, **11**, ed. J. Seidel, American Institute of Physics Conference Proceedings **559**, 156.
4. Babina, E. M., Il'in, G. G., Konovalova, O. A., Salakhov, M. Kh., Sarandaev, E. V.: 2003, *The Complete Calculation of Stark Broadening Parameters for the Neutral Copper Atoms Spectral Lines of 4s2S-4p2Po and 4s2 2D-4p2Po Multiplets in the Dipole Approximation*, IV Serbian Conference on Spectral Line Shapes, Arandjelovac, Serbia, 10-15 October 2003, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **76**, 163.
5. Il'in, G. G., Konovalova, O. A., Salakhov, M. Kh., Sarandaev, E. V.: 2003, *The Experimental and Theoretical Investigations of the Asymmetric Self-Reversal of the Neutral Copper Atoms Resonance Spectral Line Cu I 327.936 nm under Conditions of an Impulse Discharge*, IV Serbian Conference on Spectral Line Shapes, Arandjelovac, Serbia, 10-15 October 2003, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **76**, 201.

152. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Brechot: 1996, 18 SPIG, Kotor, 548 [3 130].

1. Bikmaev, I. F., Ryabchikova, T. A., Bruntt, H., Musaev, F. A., Mashonkina, L. I., Belyakova, E. V., Shimansky, V. V., Barklem, P. S., Galazutdinov, G.: 2002, *Abundance analysis of two late A-type stars HD 32115 and HD 37594*, Astron. Astrophys. **389**, 537.

153. B. Blagojević, M. V. Popović, N. Konjević, M. S. Dimitrijević: 1997, in Spectral Line Shapes 9, eds. M. Zoppi, L. Ulivi, AIP Conf. Proc. 386, 143 [Д 39].

1. Griem, H. R.: 1999, *Review of Plasma Broadening of Spectral Lines from Multiply Ionized Non-Hydrogenic Atoms*, in Spectral Line Shapes **10**, 14th ICSLS, State College, Pennsylvania, June 1998, ed. R. M. Herman, AIP Conference Proceedings **467**, American Institute of Physics, Woodbury, New York, 3.

154. M. S. Dimitrijević, S., Sahal-Bréchot: 1997, Astron. Astrophys. Suppl. Series 122, 163 [A 109].

1. Konjević, N.: 1999, *Plasma broadening and shifting of non-hydrogenic spectral lines: Present status and applications*, Physics Reports **316**, 339.
2. Stehle, C., Peach, G.: 2000, L*ine broadening*, Reports on Astronomy, ed. J. Andersen, Transactions of the International Astronomical Union **XXIVA,** Astronomical Society of the Pacific, 401.
3. Ryabchikova, T.: 2003, *Importance of Stark Damping in the Study of Abundance Stratification in Ap Stars*, IV Serbian Conference on Spectral Line Shapes, Arandjelovac, Serbia, 10-15 October 2003, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **76**, 105.

155. M. S. Dimitrijević, S., Sahal-Bréchot: 1997, Astron. Astrophys. Suppl. Series 122, 533 [A 110].

1. Konjević, N.: 1999, *Plasma broadening and shifting of non-hydrogenic spectral lines: Present status and applications*, Physics Reports **316**, 339.
2. Stehle, C., Peach, G.: 2000, L*ine broadening*, Reports on Astronomy, ed. J. Andersen, Transactions of the International Astronomical Union **XXIVA,** Astronomical Society of the Pacific, 401.

156. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: 1997, Bull. Astron. Belgrade 155, 159 [E 45].

1. Konjević, N.: 1999, *Plasma broadening and shifting of non-hydrogenic spectral lines: Present status and applications*, Physics Reports **316**, 339.

157. M. S. Dimitrijević: 1997, Astrophys. Space Sci. 252, 415 [B 12].

1. Andrievsky, S. M., Korotin, S. A., Luck, R. E., Kostynchuk, L. Yu.: 1999, *Carbon and nitrogen abundances in early B-stars. I. NLTE calculations for a sample of stars with small v sin i values*, Astronomy and Astrophysics **350,** 598.
2. Korotin, S. A., Andrievsky, S. M., Luck, R. E.: 1999, *Oxygen abundances in early B-stars*, Astronomy and Astrophysics **351,** 168.
3. Konjević, N.: 2001, *On the use of non-hydrogenic spectral line profiles for plasma electron density diagnostics*, Plasma Source Sci. Technol. **10**, 356.

158. A. A. Mihajlov, Lj. M. Ignjatović, M. M. Vasiljević, M. S. Dimitrijević: 1997, Astron. Astrophys. 324, 1206 [A 111].

1. Djurić, Z., Mihajlov, A. A.: 2001, *The influence of chemi-recombination and chemi-ionization processes on kinetics of non-equilibrium helium plasma*, JQSRT **70**, 285.
2. Nagesha, K., MacAdam, K. B.: 2003, *Electron Impact Ionization of Sodium Rydberg Atoms below 2 eV*, Phys. Rev. Lett. **91**, 113202.

159. A. A. Mihajlov, Z. Djurić, M. S. Dimitrijević, N. N. Ljepojević: 1997, Physica Scripta 56, 631 [A 112].

1. Denkelmann, R., Maurmann, S., Lokajczyk, T., Drepper, P., Kunze, H. J.: 1999, *Measurement of rate coefficients for electron - atom collisions in a helium plasma by laser - induced fluorescence*, Journal of Physics B **32**, 4635.

2. Djurić, Z., Mihajlov, A. A.: 2001, *The influence of chemi-recombination and chemi-ionization processes on kinetics of non-equilibrium helium plasma*, JQSRT **70,** 285.

160. M. S. Dimitrijević, S., Djeniže, A., Srećković, S., Bukvić: 2002, IAU Symp. 210, Modelling of Stellar Atmospheres, Upsala, 59 [3 131].

1. Neiner, C., Geers, V. C., Henrichs, H. F., Floquet, M., Fremat, Y., Hubert, A., Preuss, M., Wiersema, K.: 2003, *Discovery of a magnetic field in the Slowly Pulsating B star zeta Cassiopeiae*, Astron. Astrophys. **406**, 1019.
2. Neiner, C., Hubert, A. M., Fremat, Y., Floquet, M., Jankov, S., Preuss, O., Henrichs, H. F., Zorec, J.: 2003, *Rotation and magnetic field in the Be star omega Orionis*, Astron. Astrophys. **409**, 275.

161. M. Blagojević, M. V. Popović, N. Konjević, M. S. Dimitrijević: 1998, Proc. 19 SPIG, Zlatibor, 353 [3 152].

1. Djeniže, S.: 2000, *On the Stark Width Regularities in Doubly Ionized Spectra*, Physica Scripta **61**, 412.

162. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: 1998, Astron. Astrophys. Suppl. Series 127, 295 [A 113].

1. de Castro, A., Aparicio, J. A., del Val, J. A., Gonzalez, V. R., Mar, S.: 2001, *Measurement of Stark broadening and shift constants of singly ionized krypton lines*, J. Phys. B. **34**, 3275.
2. Flih, S. A., Vitel, Y.: 2002, *Stark broadening of Kr II spectral lines in dense plasmas produced in flashtubes*, Spectral Line Shapes **12,** 6th International Conference of Spectral Line Shapes, Berkley, California, ed. C. A. Back, AIP Conference proceedings **645**, 99.
3. Konjević, N., Lesage, A., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2002, *Experimental Stark Widths and Shifts for Spectral Lines of Neutral and Ionized Atoms (A Critical Review of Selected Data for the Period 1989 Through 2000)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **31**, 819.

163. M. S. Dimitrijević, S., Sahal-Bréchot: 1998, Astron. Astrophys. Suppl. Series 127, 543 [A 114].

1. Stehle, C., Peach, G.: 2000, L*ine broadening*, Reports on Astronomy, ed. J. Andersen, Transactions of the International Astronomical Union **XXIVA,** Astronomical Society of the Pacific, 401.

164. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: 1998, Astron. Astrophys. Suppl. Series 128, 203 [A 116].

1. Stehle, C., Peach, G.: 2000, *Line broadening*, Reports on Astronomy, ed. J. Andersen, Transactions of the International Astronomical Union **XXIVA,** Astronomical Society of the Pacific, 401.

165. M. S. Dimitrijević, S., Sahal-Bréchot: 1998, Astron. Astrophys. Suppl. Series 128, 359 [A 117].

1. Stehle, C., Peach, G.: 2000, L*ine broadening*, Reports on Astronomy, ed. J. Andersen, Transactions of the International Astronomical Union **XXIVA,** Astronomical Society of the Pacific, 401.

166. M. S. Dimitrijević, S., Sahal-Bréchot: 1998, Astron. Astrophys. Suppl. Series 129, 155 [A 118].

1. Stehle, C., Peach, G.: 2000, L*ine broadening*, Reports on Astronomy, ed. J. Andersen, Transactions of the International Astronomical Union **XXIVA,** Astronomical Society of the Pacific, 401.
2. Djeniže, S., Srećković, A., Kalezić, S.: 2001, *Measured, calculated and predicted Stark widths along a beryllium isoelectronic sequence in the 3s-3p transition,* Serb. Astron. J. **164**, 21.

167. M. S. Dimitrijević, S., Sahal-Bréchot: 1998, Astron. Astrophys. Suppl. Series 130, 539 [A 120].

1. Stehle, C., Peach, G.: 2000, *Line broadening*, Reports on Astronomy, ed. J. Andersen, Transactions of the International Astronomical Union **XXIVA,** Astronomical Society of the Pacific, 401.

168. M. S. Dimitrijević, S., Sahal-Bréchot: 1998, Astron. Astrophys. Suppl. Series 131, 141 [A 121].

1. Stehle, C., Peach, G.: 2000, *Line broadening*, Reports on Astronomy, ed. J. Andersen, Transactions of the International Astronomical Union **XXIVA,** Astronomical Society of the Pacific, 401.

169. M. S. Dimitrijević, S., Sahal-Bréchot: 1998, Astron. Astrophys. Suppl. Series 131, 143 [A 122].

1. Stehle, C., Peach, G.: 2000, *Line broadening*, Reports on Astronomy, ed. J. Andersen, Transactions of the International Astronomical Union **XXIVA,** Astronomical Society of the Pacific, 401.

170. M. Blagojević, M. V. Popović, N. Konjević, M. S. Dimitrijević: 1999, JQSRT 61, 361 [A 125].

1. Blagojević, B., Popović, M. V., Konjević, N.: 1998, *Systematic Experimental Study of the Stark Broadening of C II, C III, N II, N III, O II and O III Spectral Lines*, 14th Int. Conf. on Spectral Line Shapes, State College, Pennsylvania, 1998, Penn State University Park, 44.
2. Blagojević, B., Popović, M. V., Konjević, N.: 1999, *Systematic Experimental Study of the Stark Broadening of C II, C III, N II, N III, O II and O III Spectral Lines*, in Spectral Line Shapes **10**, 14th ICSLS, State College, Pennsylvania, June 1998, ed. R. M. Herman, AIP Conference Proceedings **467**, American Institute of Physics, Woodbury, New York, 189.
3. Djeniže, S.: 1999, *Measured, calculated and estimated Stark widths of the 580.133 nm and 581.198 nm C IV spectral lines*, Proc. XII Nat. Conf. Yug. Astron. and Int. Workshop on the Development of Astronomical Databases, eds. L. Č. Popović, M. Dačić, Publ. Astron. Obs. Belgrade **65**, 59.
4. Konjević, N.: 1999, *Plasma broadening and shifting of non-hydrogenic spectral lines: Present status and applications*, Physics Reports **316**, 339.
5. Blagojević, B., Popović, M. V., Konjević, N.: 2000, *Stark Shifting of Analogous Spectral Lines along Isoelectronic Sequences of Beryllium and Boron*, 15th Int. Conference on Spectral Line Shapes, Berlin, 10-14 July 2000, Physikalische-Technische Bundesanstalt, Braunschweig und Berlin,

30.
6. Blagojević, B., Popović, M. V., Konjević, N.: 2000, *Stark line broadening of 3s-3p and 3p-3d transitions of doubly ionized C, N, O, F and N*, J. Quant. Spectrosc. Radiative Transfer **67**, 9.
7. Šćepanović, M., Purić, J.: 2000, *Stark widths dependence on the upper level ionisation potential and the rest core charge of the emitter within 3s-3p and 3p-3d transition arrays*, 20th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 20th SPIG, September 4-8, 2000, Zlatibor, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. Z. Lj. Petrović, M. M. Kuraica, N. Bibić, G. Malović, Institute of Physics, Faculty of Physics, University of Belgrade, Institute of Nuclear Sciences "Vinča", Belgrade, Yugoslavia, 301.
8. Srećković, A., Drinčić, V., Bukvić, S., Djeniže, S.: 2000, *Experimental Stark width of the 581.198 nm C IV spectral lines,* Proceedings of the second Serbian-Bulgarian Astronomical Meeting, June 23-26, 2000, Zaječar, Serbia, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, M. Tsvetkov, Publ. Astron. Obs. Belgrade **67**, 115.
9. Srećković, A., Drinčić, V., Bukvić, S., Djeniže, S.: 2000, *Stark broadening parameters in C II, C III and C IV spectra*, J. Phys. B **33**, 4873.
10. Stehle, C., Peach, G.: 2000, L*ine broadening*, Reports on Astronomy, ed. J. Andersen, Transactions of the International Astronomical Union **XXIVA,** Astronomical Society of the Pacific, 401.
11. Blagojević, M., Popović, M. V., Konjević, N.: 2001, *Stark shifting of analogous spectral lines along isoelectronic sequences of beryllium and boron*, Physica Scripta **64**, 448.
12. Blagojević, M., Popović, M. V., Konjević, N.: 2001, *Experimental Study of LS Coupling Along Isoelectronic Sequences*, Physica Scripta **64**, 448.
13. Konjević, N.: 2001, *On the use of non-hydrogenic spectral line profiles for plasma electron density diagnostics*, Plasma Source Sci. Technol. **10**, 356.
14. Konjević, N., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2001, *Plasma Broadening and Shift of Non-Hydrogenic Spectral Lines: An Overview of Recent Results*, in Spectral Line Shapes **11**, ed. J. Seidel, American Institute of Physics Conference Proceedings **559**, 117.
15. Ralchenko, Yu. V., Griem, H. R., Bray, I., Fursa, D. V.: 2001, *Electron collisional broadening of 2s3s-2p3p lines in Be-like ions*, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **71**, 595.
16. Konjević, N., Lesage, A., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2002, *Experimental Stark Widths and Shifts for Spectral Lines of Neutral and Ionized Atoms (A Critical Review of Selected Data for the Period 1989 Through 2000)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **31**, 819.
17. Wiese, W. L., Fuhr, J. R., Lesage, A., Konjević, N.: 2002, *Experimental Stark Widths and Shifts for Spectral Lines of Neutral and Ionized Atoms (A Critical Review of Selected Data for the Period 1989 Through 2000)*, Spectral Line Shapes **12**, 6th International Conference of Spectral Line

Shapes, Berkley, California, ed. C. A. Back, AIP Conference proceedings **645**, 106.

18. Hegazy, H., Seidel, S., Wrubel, Th., Kunze, H. J.: 2003, *Broadening of the 3s-3p transition in Ne VIII*, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **81**, 221.
19. Ralchenko, Yu. V., Griem, H. R., Bray, I.: 2003, *Electron-impact broadening of the 3s-3p lines in low-Z Li-like ions*, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **81**, 371.
20. Šćepanović, M., Purić, J.: 2003, *Stark widths dependence on the upper level ionization potential and the rest core charge of the emitter within 3s-3p and 3p-3d transition arrays*, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer **78**, 197.

171. M. S. Dimitrijević, S., Sahal-Bréchot: 1998, Astron. Astrophys. Suppl. Series 133, 227 [A 126].

1. Stehle, C., Peach, G.: 2000, *Line broadening*, Reports on Astronomy, ed. J. Andersen, Transactions of the International Astronomical Union **XXIVA,** Astronomical Society of the Pacific, 401.

172. A. A. Mihajlov, Lj. M. Ignjatović, M. S. Dimitrijević: 1998, Proc. Int. Conf. on New Cycle Act. Sun, Sankt-Petersburg, 119 [К 97].

1. Djurić, Z., Mihajlov, A. A.: 2001, *The influence of chemi-recombination and chemi-ionization processes on kinetics of non-equilibrium helium plasma*, JQSRT 70, 285.

173. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević, D. Tankosić: 1999, Astron. Astrophys. Suppl. Series 139, 617 [A 130].

1. Milosavljević, V., Poparić, G.: 2001, *Atomic spectral line free parameter deconvolution procedure*, Phys. Rev. E **63**, 036404.
2. Milosavljević, V., Djeniže, S.: 2002, *Ion contribution to the astrophysical important 388.86, 471.32 and 501.56 nm He I spectral lines broadening*, New Astronomy **7**, 543.
3. Milosavljević, V., Djeniže, S.: 2003, *Ion contribution to the prominent Ne I, Ar I and Kr I spectral line broadening*, Astronomy and Astrophysics **398**, 1179.
4. Milosavljević, V., Djeniže, S.: 2002, *Contribution of ion to the astrophysical important 471.32 nm He I spectral line broadening*, Proc. 3rd Bulgarian-Serbian Astronomical Meeting, May 13-15, 2002, Gjolechitsa, Bulgaria, eds. G. Ivanov, M. S. Dimitrijević, P. Jovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **73**, 173.
5. Poparić, G.: 2003, *Determination of plasma parameters from shapes of atomic spectral lines*, IV Serbian Conference on Spectral Line Shapes, Arandjelovac, Serbia, 10-15 October 2003, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **76,** 75.

174. V. Milosavljević, S. Djeniže, M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović: 2000, Phys. Rev. E 62, 4137 [A 137].

1. de Castro, A., Aparicio, J. A., del Val, J. A., Gonzalez, V. R., Mar, S.: 2001, *Measurement of Stark broadening and shift constants of singly ionized krypton lines*, J. Phys. B. **34**, 3275.

2. Milosavljević, V., Djeniže, S.: 2001, *On the Stark broadening of the He I 447.1 nm spectral line*, European Physical J. D **15**, 99.
3. Milosavljević, V., Poparić, G.: 2001, *Atomic spectral line free parameter deconvolution procedure,* Phys. Rev. E **63**, 036404.
4. Flih, S. A., Vitel, Y.: 2002, *Stark broadening of Kr II spectral lines in dense plasmas produced in flashtubes*, Spectral Line Shapes **12,** 6th International Conference of Spectral Line Shapes, Berkley, California, ed. C. A. Back, AIP Conference proceedings **645**, 99.
5. Konjević, N., Lesage, A., Fuhr, J. R., Wiese, W. L.: 2002, *Experimental Stark Widths and Shifts for Spectral Lines of Neutral and Ionized Atoms (A Critical Review of Selected Data for the Period 1989 Through 2000)*, J. Phys. Chem. Ref. Data **31**, 819.
6. Milosavljević, V., Djeniže, S.: 2002, *Ion broadening parameters in the 5s - 6p Kr I transition*, 21th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 21th SPIG, August 26-30, 2002, Sokobanja, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. M. K. Radović, M. S. Jovanović, Department of Physics, Faculty of Sciences and Mathematics, University of Niš, Niš, Yugoslavia, 351.
7. Milosavljević, V., Djeniže, S.: 2002, *Ion contribution to the astrophysically important 447.15, 587.56 and 667.82 nm He spectral lines broadening*, Astron. Astrophys. **393**, 721.
8. Milosavljević, V., Djeniže, S.: 2002, *Ion contribution to the Ne I spectral lines broadening*, Physics Letters **305**, 70.
9. Milosavljević, V., Djeniže, S.: 2002, *Ion contribution to the astrophysical important 388.86, 471.32 and 501.56 nm He I spectral lines broadening*, New Astronomy, **7**, 543.
10. Milosavljević, V.: 2003, *Electron and ion contributions to the Stark broadening in the He I spectrum*, IV Serbian Conference on Spectral Line Shapes, Arandjelovac, Serbia, 10-15 October 2003, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade 47.
11. Milosavljević, V., Djeniže, S.: 2003, *Ion contribution to the prominent Ne I, Ar I and Kr I spectral line broadening*, Astronomy and Astrophysics **398**, 1179.

175. A. Srećković, M. S. Dimitrijević, S. Djeniže: 2001, Astron. Astrophys. 371, 354 [A 145].

1. Srećković, A., Djeniže, S., Bukvić, S.: 2002, *Stark shifts in the S III 4p - 4d transitions*, 21th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 21th SPIG, August 26-30, 2002, Sokobanja, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. M. K. Radović, M. S. Jovanović, Department of Physics, Faculty of Sciences and Mathematics, University of Niš, Niš, Yugoslavia, 341.
2. Djeniže, S., Srećković, A., Jelisavčić, M., Bukvić, S.: 2002, *Measured Stark widths of prominent S IV spectral lines*, 21th Summer School and Interna-

tional Symposium on the Physics of Ionized Gases, 21th SPIG, August 26-30, 2002, Sokobanja, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. M. K. Radović, M. S. Jovanović, Department of Physics, Faculty of Sciences and Mathematics, University of Niš, Niš, Yugoslavia, 344.

3. Djeniže, S., Srećković, A., Jelisavčić, M., Bukvić, S.: 2002, *Experimental Stark widths and shifts of triply ionized sulfur spectral lines*, Astron. Astrophysics **389**, 1086.
4. Djeniže, S., Bukvić, S., Srećković, A., Kalezić, S.: 2003, *Experimental transition probabilities and Stark shifts in O III and O IV spectra*, Astron. Astrophys. **406**, 759.
5. Srećković, Bukvić, S.: 2003, *Experimental Stark shifts in the F II 3s'-3p' transition*, IV Serbian Conference on Spectral Line Shapes, Arandjelovac, Serbia, 10-15 October 2003, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **76**, 225.

176. V. Milosavljević, M. S. Dimitrijević, S. Djeniže: 2001, Astrophys. J. Suppl., 135, 115 [A 146].

1. Milosavljević, V., Djeniže, S.: 2001, *On the Stark broadening of the He I nm spectral line*, European Physical J. D **15**, 99.
2. Milosavljević, V., Poparić, G.: 2001, *Atomic spectral line free parameter deconvolution procedure,* Phys. Rev. E **63**, 036404.
3. Milosavljević, V., Djeniže, S.: 2002, *Ion contribution to the astrophysically important 447.15, 587.56 and 667.82 nm He spectral lines broadening*, Astron. Astrophys. **393**, 721.
4. Milosavljević, V., Djeniže, S.: 2002, *Ion contribution to the Ne I spectral lines broadening*, Physics Letters **305**, 70.
5. Milosavljević, V., Djeniže, S.: 2002, *Ion contribution to the astrophysical important 388.86, 471.32 and 501.56 nm He I spectral lines broadening*, New Astronomy **7**, 543.
6. Milosavljević, V.: 2003, *Electron and ion contributions to the Stark broadening in the He I spectrum*, IV Serbian Conference on Spectral Line Shapes, Arandjelovac, Serbia, 10-15 October 2003, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **76,** 47.
7. Milosavljević, V., Djeniže, S.: 2003, *Ion contribution to the prominent Ne I, Ar I and Kr I spectral line broadening*, Astronomy and Astrophysics **398**, 1179.

177. L. Č. Popović, E. G. Mediavilla, J. Munoz, M. S. Dimitrijević, P. Jovanović: 2001, Serb. Astron. J. 164, 53 [E 82].

1. Popović, L. Č., Mediavilla, E. G., Jovanović, P., Munoz, J. A.: 2002, *The influence of microlensing on the shape of the AGN Fe K_α line,* Astron. Astrophys. **398**, 975.
2. Popović, L. Č., Jovanović, P.: 2002, *Could the shape of Mrk 205 Fe K_α line be explaned by microlensing effect?*, Proc. 3rd Bulgarian-Serbian Astronomical Meeting, May 13-15, 2002, Gjolechitsa, Bulgaria, eds. G. Iva-

nov, M. S. Dimitrijević, P. Jovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **73**, 215.

178. L. Č. Popović, E. G. Mediavilla, J. Munoz, M. S. Dimitrijević, P. Jovanović, 2001, GLITP Workshop on Gravitational Lens Monitoring, 4-6 June 2001, La Laguna, Tenerife, Spain (није публиковано).

1. Popović, L. Č., Mediavilla, E. G., Jovanović, P., Munoz, J. A.: 2002, *The influence of microlensing on the shape of the AGN Fe K_α line,* Astron. Astrophys. **398**, 975.
2. Popović, L. Č., Jovanović, P.: 2002, *Could the shape of Mrk 205 Fe K_α line be explaned by microlensing effect?*, Proc. 3rd Bulgarian-Serbian Astronomical Meeting, May 13-15, 2002, Gjolechitsa, Bulgaria, eds. G. Ivanov, M. S. Dimitrijević, P. Jovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **73**, 215.

179. S. Djeniže, V. Milosavljević, M. S. Dimitrijević: 2002, Astron. Astrophys. 382, 359 [A 150].

1. Djeniže, S., Srećković, A., Bukvić, S.: 2002, *Experimental transition probabilities in the N III 3s - 3p and 3p - 3d transitions*, 21th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 21th SPIG, August 26-30, 2002, Sokobanja, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. M. K. Radović, M. S. Jovanović, Department of Physics, Faculty of Sciences and Mathematics, University of Niš, Niš, Yugoslavia, 334.
2. Djeniže, S., Srećković, A., Bukvić, S.: 2002, *Experimental transition probabilities in N III, N IV and N V spectra*, European Physical Journal D **20**, 11.
3. Djeniže, S., Srećković, A., Jelisavčić, M., Bukvić, S.: 2002, *Measured Stark widths of prominent S IV spectral lines*, 21th Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases, 21th SPIG, August 26-30, 2002, Sokobanja, Yugoslavia, Contributed Papers and abstracts of invited lectures, topical invited lectures and progress reports, eds. M. K. Radović, M. S. Jovanović, Department of Physics, Faculty of Sciences and Mathematics, University of Niš, Niš, Yugoslavia, 344.
4. Djeniže, S., Srećković, A., Jelisavčić, M., Bukvić, S.: 2002, *Experimental Stark widths and shifts of triply ionized sulfur spectral lines*, Astron. Astrophysics **389**, 1086.
5. Milosavljević, V., Djeniže, S.: 2002, *Ion contribution to the astrophysically important 447.15, 587.56 and 667.82 nm He spectral lines broadening*, Astron. Astrophys. **393**, 721.
6. Milosavljević, V., Djeniže, S.: 2002, *Ion contribution to the Ne I spectral lines broadening*, Physics Letters **305**, 70.
7. Milosavljević, V., Djeniže, S.: 2002, *Ion characteristics to the 667.82 nm He I spectral line shapes*, Proc. 3rd Bulgarian-Serbian Astronomical Meeting, May 13-15, 2002, Gjolechitsa, Bulgaria, eds. G. Ivanov, M. S. Dimitrijević, P. Jovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **73**, 167.

8. Milosavljević, V., Djeniže, S.: 2002, *Contribution of ion to the astrophysical important 471.32 nm He I spectral line broadening*, Proc. 3rd Bulgarian-Serbian Astronomical Meeting, May 13-15, 2002, Gjolechitsa, Bulgaria, eds. G. Ivanov, M. S. Dimitrijević, P. Jovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **73**, 173.
9. Milosavljević, V., Djeniže, S.: 2002, *Ion contribution to the astrophysical important 388.86, 471.32 and 501.56 nm He I spectral lines broadening*, New Astronomy **7**, 543.
10. Djeniže, S., Bukvić, S., Srećković, A.: 2003, *On the Bowen fluorescence mechanism in the helium-oxygen plasmas*, Astronomy and Astrophysics **411**, 637.
11. Djeniže, S., Bukvić, S., Srećković, A., Kalezić, S.: 2003, *Experimental transition probabilities and Stark shifts in O III and O IV spectra*, Astron. Astrophys. **406**, 759.
12. Milosavljević, V.: 2003, *Electron and ion contributions to the Stark broadening in the He I spectrum*, IV Serbian Conference on Spectral Line Shapes, Arandjelovac, Serbia, 10-15 October 2003, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade 47.
13. Milosavljević, V., Djeniže, S.: 2003, *Ion contribution to the prominent Ne I, Ar I and Kr I spectral line broadening*, Astronomy and Astrophysics **398**, 1179.

180. S. Djeniže, M. S. Dimitrijević, A. Srećković, S. Bukvić: 2002, Astron. Astrophys. 396, 331 [A 153].

1. Djeniže, S., Bukvić, S., Srećković, A., Kalezić, S.: 2003, *Experimental transition probabilities and Stark shifts in O III and O IV spectra*, Astron. Astrophys. **406**, 759.
2. Srećković, Bukvić, S., Kalezić, S.: 2003, *Measured Stark shifts of several Ar III spectral lines*, IV Serbian Conference on Spectral Line Shapes, Arandjelovac, Serbia, 10-15 October 2003, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **76,** 229.

181. A. A. Mihajlov, D. Jevremović, P. Hauschildt, M. S. Dimitrijević, Lj. M. Ignjatovic, F. Alard: 2003, Astron. Astrophys. 403, 787 [A 158].

1. Christian, D. J., Mathioudakis, M., Jevremović, D, Dupuis, J., Vennes, S., Kawka, A.: 2003, *The extreme-ultraviolet continuum of a strong stellar flare*, Astrophys. J. **593**, L105.

182. M. S. Dimitrijević, T. Ryabchikova, L. Č. Popović, D. Shulyak, V. Tsymbal: 2003, Astron. Astrophys. 404, 1099 [A 159].

1. Ryabchikova, T.: 2003, *Importance of Stark Damping in the Study of Abundance Stratification in Ap Stars*, IV Serbian Conference on Spectral Line Shapes, Arandjelovac, Serbia, 10-15 October 2003, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **76**, 105.

183. V. Milosavljević, S. Djeniže, M. S. Dimitrijević: 2003, Phys. Rev. E 68, 016402 [A 162].

1. Poparić, G.: 2003, *Determination of plasma parameters from shapes of atomic spectral lines*, IV Serbian Conference on Spectral Line Shapes,

Arandjelovac, Serbia, 10-15 October 2003, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **76,** 75.

II 4. ЦИТИРАНОСТ У НАЦИОНАЛНИМ ИЗВОРИМА

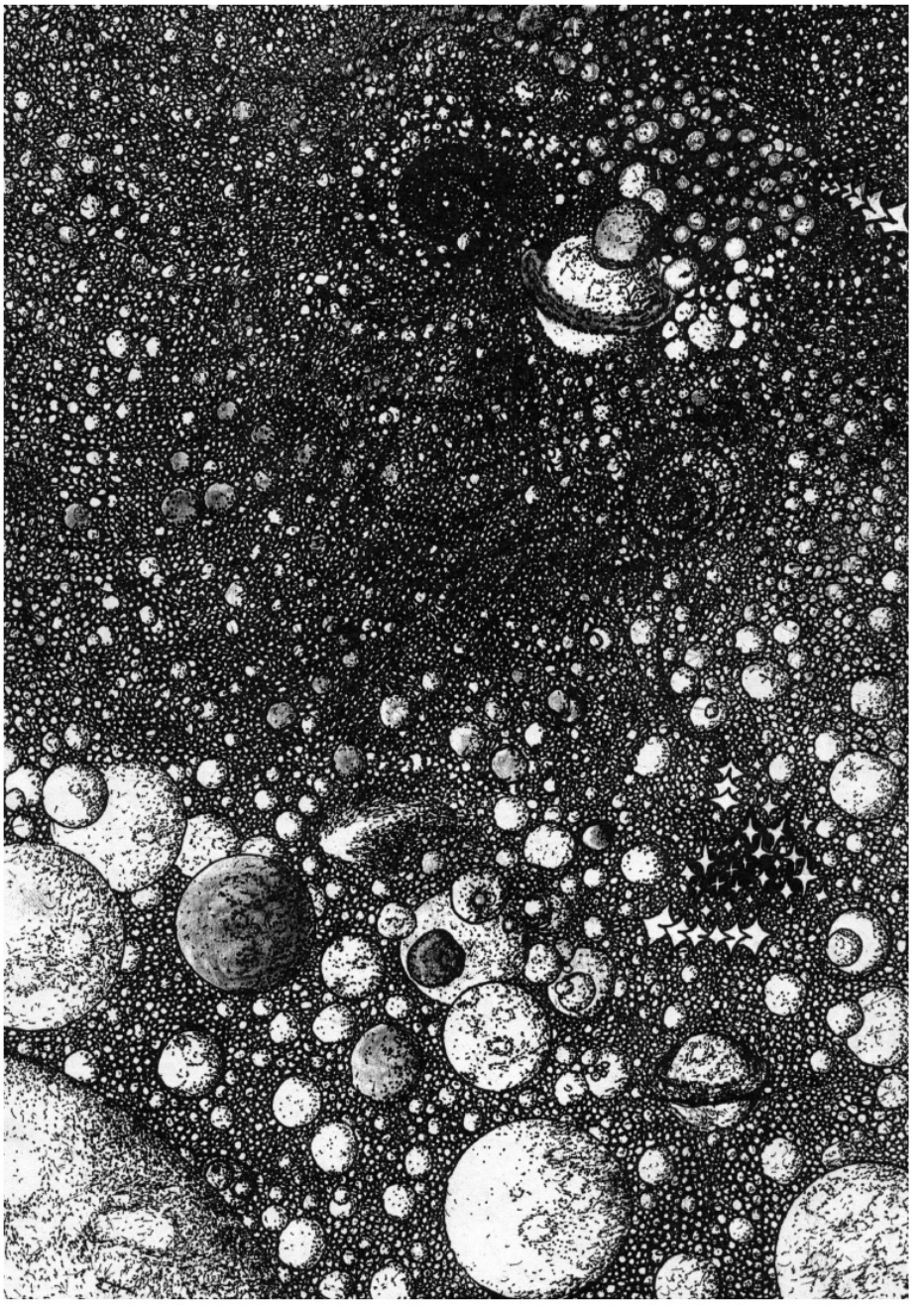

Владимир Димитријевић

1. M. Platiša, M. Popović, M. Dimitrijević, N. Konjević: 1975, Z. fuer Naturforschung 30[a], 212 [A 1].*

1. Breger, P.: 1980, *Stark broadening of isolated ion lines by plasmas*, M. Sc. Thesis, University of Cape Town.
2. Istrefi, L.: 1981, *Širenje spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma u plazmi*, doktorska disertacija, PMF, Priština.
3. Kobilarov, R.: 1983, *Štarkovo širenje spektralnih linija supermultipleta np - nd (dubleti) jednostruko jonizovanog argona i ksenona u plazmi*, magistarski rad, PMF, Beograd.
4. Бабин, С. А., Донин, В. И., Родишевский, А. В., Шапиро, Д. А.: 1987, *Кулоновское уширение провала Лемба в Ar^{++} лазере*, Иннститут Автоматики и Электрометрии АН СССР, Препринт Но 347, Новосибирск.
5. Ćuk, M.: 1989, *Zakonitosti Štarkovog širenja i pomeranja spektralnih linija u plazmi unutar sličnih spektara atoma i jona*, doktorska disertacija, PMF Beograd.
6. Kršljanin, V.: 1989, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **37**.
7. Kobilarov, R.: 1990, *Uticaj dinamike jona na oblik i pomeraj spektralnih linija u plazmi*, doktorska disertacija, PMF Beograd.
8. Istrefi, L.: 1991, *Spectral lines broadening in some Ar(II) and Ar(III) multiplets measured in Z - pinch plasma*, I Gen. Conf. Balkan Phys. Union, Thessaloniki, 2-04.
9. Djeniže, S., Bukvić, S., Srećković, A., Platiša, M.: 1995, *Stark widths of Ar III spectral lines from 4s'-4p' transition*, Proc. of the first Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Publ. Obs. Astron. Belgrade **50**, 61.
10. Srećković, A., Bukvić, S., Djeniže, S.: 1996, *Stark widths of several Ar III spectral lines*, XI Nat. Conf. Yug. Astron., eds. M. Vukićević -Karabin, Z. Knežević, Publ. Astron. Obs. Belgrade **54**, 43.

2. Milan S. Dimitrijević: 1976, magistarski rad, Institut za fiziku, Beograd [H 1].

1. Lakićević, I. S.: 1977, *Neke regularnosti Stark-ovih parametara širenja i pomeranja rezonantnih spektralnih linija alkalnih metala u plazmi*, magistarski rad, Institut za fiziku, Beograd.
2. Todorović-Vasović, N. K.: 1995, *Analiza uprošćenog prilaza za proračun parametara Štarkovog širenja spektralnih linija neutralnih atoma*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.

---

* Овде су болдом издвојени цитирани научни радови испод којих су дате референце у којима се цитирају.

У угластим заградама словом азбуке означен је одељак у библиографији (*I Научно стваралаштво*) иза кога стоји редни број.

3. M. Dimitrijević and P. Grujić: 1976, VIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Dubrovnik, 427 [3 6].

1. Rathore, B. A.: 1982, *Study of Stark widths and shifts of some spectral lines of Ne I, Si I, Si II, Cr II, Co I, Ni I, Cu I, Zn I, Pd I, Ag I, In I, In II, and Hg I in plasmas*, Doctoral Thesis, PMF, Belgrade.

4. M. Popović, M. Dimitrijević and M. Platiša: 1976, 4th Int. Conf. on Gas Discharges, Swansea, 342 [3 9].

1. Milić, B. S., Brajušković, N. R.: 1986, *Characteristics of the ordinary wave in multispecies magnetized weakly ionized plasmas*, XIII SPIG, Šibenik, 545.

5. M. Platiša, M. Dimitrijević, M. Popović and N. Konjević: 1977, Astronomy and Astrophysics 54, 837 [A 2].

1. Burges, A., Sahal-Bréchot, S.: 1979, *Collision cross - sections and line broadening*, in Fundamental spectroscopic data, Reports on Astronomy, Transactions of the IAU **XVII A**, part I, 43.
2. Breger, P.: 1980, *Stark broadening of isolated ion lines by plasmas*, M. Sc. Thesis, University of Cape Town.
3. Istrefi, L.: 1981, *Širenje spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma u plazmi*, doktorska disertacija, PMF, Priština.
4. Kobilarov, R.: 1983, *Štarkovo širenje spektralnih linija supermultipleta np - nd (dubleti) jednostruko jonizovanog argona i ksenona u plazmi*, magistarski rad, PMF, Beograd.
5. Purić, J., Djeniže, S., Srećković, A., Labat, J., Ćirković, Lj.: 1986, *Stark widths of Ne II spectral lines*, VIII ICSLS, Williamsburg, A7.
6. Srećković, A. B.: 1988, *Ispitivanje Štarkovog širenja i pomeranja jonskih spektralnih linija u plazmi*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.
7. Labat, O.: 1989, *Regularnost Štarkovog širenja spektralnih linija jona homologne grupe halogenih elemenata*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.
8. Kršljanin, V.: 1989, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **37.**
9. Labat, O., Djeniže, S., Labat, J., Srećković, A., Purić, J.: 1990, *Regularities of Stark broadening within homologous group of halogene elements*, XV SPIG, Dubrovnik, 203.
10. Kobilarov, R.: 1990, *Uticaj dinamike jona na oblik i pomeraj spektralnih linija u plazmi*, doktorska disertacija, PMF Beograd.

6. M. Platiša, M. Dimitrijević, M. Popović and N. Konjević: 1977, J. Phys. B 10, 2997 [A 3].

1. Burges, A., Sahal-Bréchot, S.: 1979, *Collision cross - sections and line broadening*, in Fundamental spectroscopic data, Reports on Astronomy, Transactions of the IAU XVII A, part I, 43.
2. Istrefi, L.: 1981, *Širenje spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma u plazmi*, doktorska disertacija, PMF, Priština.
3. Rathore, B. A.: 1982, *Study of Stark widths and shifts of some spectral lines of Ne I, Si I, Si II, Cr II, Co I, Ni I, Cu I, Zn I, Pd I, Ag I, In I, In II, and Hg I*

in plasmas, Doctoral Thesis, PMF, Belgrade.

4. Ćuk, M.: 1989, *Zakonitosti Štarkovog širenja i pomeranja spektralnih linija u plazmi unutar sličnih spektara atoma i jona*, doktorska disertacija, PMF Beograd.

7. M. S. Dimitrijević and P. Grujić: 1978, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer 19, 407 [A 4].

1. Burges, A., Sahal-Bréchot, S.: 1979, *Collision cross - sections and line broadening*, in Fundamental spectroscopic data, Reports on Astronomy, Transactions of the IAU **XVII A**, part I, 43.
2. Breger, P.: 1980, *Stark broadening of isolated ion lines by plasmas*, M. Sc. Thesis, University of Cape Town.
3. Grujić, P.: 1981, *Teorija elektron-atomskih sudara, Savremena istraživanja u fizici I*, Beograd, 83.
4. Rathore, B. A.: 1982, *Study of Stark widths and shifts of some spectral lines of Ne I, Si I, Si II, Cr II, Co I, Ni I, Cu I, Zn I, Pd I, Ag I, In I, In II, and Hg I in plasmas*, Doctoral Thesis, PMF, Belgrade
5. Grabowski, B.: 1989, *Wplyw zakrzywienia toru na szerokos i przesuniecie linii widmowych w przyblizeniu zderzeniowym*, Zeszyty naukowe WSP (Opole), Fizyka **23**, 77.
6. Grujić, P. V.: 1994, *Atomski procesi u blizini praga*, Sveske fizičkih nauka, god. VII br 1.
7. Grujić, P. V.: 1994, *Uvod u teoriju sudara elektrona sa atomima i molekulima*, Naučna knjiga, Beograd.
8. Grujić P. V.: 1995, *Doubly-excited atoms and the line broadening*, Bull. Astron. Belgrade **152**, 79.

8. M. Platiša, M. S. Dimitrijević and N. Konjević: 1978, Astronomy and Astrophys. 67, 103 [A 5].

1. Burges, A., Sahal-Bréchot, S.: 1979, *Collision cross - sections and line broadening*, in Fundamental spectroscopic data, Reports on Astronomy, Transactions of the IAU **XVII A**, part I,
2. Rathore, B. A.: 1982, *Study of Stark widths and shifts of some spectral lines of Ne I, Si I, Si II, Cr II, Co I, Ni I, Cu I, Zn I, Pd I, Ag I, In I, In II, and Hg I in plasmas*, Doctoral Thesis, PMF, Belgrade.
3. Istrefi, L.: 1982, *Stark broadening of spectral lines in some N II multiplets*, XI SPIG, Dubrovnik, 295.
4. Nick, K. P., Helbig, V.: 1984, *Regularities in rare gas ion line broadening*, VII ICSLS, Aussois, A6.
5. Srećković, A. B.: 1988, *Ispitivanje Štarkovog širenja i pomeranja jonskih spektralnih linija u plazmi*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.
6. Ćuk, M.: 1989, *Zakonitosti Štarkovog širenja i pomeranja spektralnih linija u plazmi unutar sličnih spektara atoma i jona*, doktorska disertacija, PMF Beograd.
7. Glenzer, S.: 1994, *Untersuchung von Besetzungsverteilungen in Ionen transienter Plasmen*, Dissertation, Fakultät für Physik und Astronomie der Ruhr-Universität Bochum, Bochum 1994.

8. Milosavljević, V.: 2002, *Štarkovi parametri spektralnih linija inertnih gasova*, Dissertatio 147, Zadužbina "Andrejević", Beograd.

9. M. S. Dimitrijević and P. V. Grujić: 1978, IX Symp. Phys. Ioniz. Gases, Dubrovnik.

1. Grujić, P. V.: 1994, *Atomski procesi u blizini praga*, Sveske fizičkih nauka, god. VII br 1.

10. J. Purić, M. S. Dimitrijević and I. S. Lakićević: 1978, Phys. Lett. 67 A, 189 [A 6].

1. Purić, J., Glavonjić, V.: 1978, *Regularities in Stark broadening parameters of resonant lines from He to Ca*, IX SPIG, Dubrovnik, 253.
2. Glavonjić, V.: 1979, *Neke regularnosti Štarkovih parametara širenja i pomeranja spektralnih linija neutralnih atoma i jona*, magistarski rad, Beograd.
3. Breger, P.: 1980, *Stark broadening of isolated ion lines by plasmas*, M. Sc. Thesis, University of Cape Town.
4. Rathore, B. A.: 1982, *Study of Stark widths and shifts of some spectral lines of Ne I, Si I, Si II, Cr II, Co I, Ni I, Cu I, Zn I, Pd I, Ag I, In I, In II, and Hg I in plasmas*, Doctoral Thesis, PMF, Belgrade.
5. Lakićević, I. S.: 1982, *Regularnosti i sistematski trendovi Stark - ovih parametara spektralnih linija u plazmi*, doktorska disertacija, PMF, Beograd.
6. Kobilarov, R.: 1983, *Štarkovo širenje spektralnih linija supermultipleta np - nd (dubleti) jednostruko jonizovanog argona i ksenona u plazmi*, magistarski rad, PMF, Beograd.
7. Ćuk, M.: 1989, *Zakonitosti Štarkovog širenja i pomeranja spektralnih linija u plazmi unutar sličnih spektara atoma i jona*, doktorska disertacija, PMF Beograd.
8. Сарандаев, Е. В.: 1992, *Исследование закономерностей в поведении Штарковских параметров спектральных линий тяжелых элементов*, Диссертация для степени кандидата физико-математических наук, Казанский государственный университет, Казан.
9. Purić, J.: 1995, *Stark broadening of spectral lines in plasmas*, Scientific Review, Series: Science and Engineering **14**, 49.

11. M. S. Dimitrijević and P. V. Grujić: 1978, European Sectional Conf. Atomic. Molec. Phys. Ioniz. Gases, Essen 96 [K 2].

1. Grujić, P.: 1981, *Teorija elektron-atomskih sudara*, Savremena istraživanja u fizici I, Beograd, 83ю

12. M. Dimitrijević and N. Konjević: 1978, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer 20, 223 [A 7].

1. Breger, P.: 1980, *Stark broadening of isolated ion lines by plasmas*, M. Sc. Thesis, University of Cape Town.
2. Istrefi, L.: 1981, *Širenje spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma u plazmi*, doktorska disertacija, PMF, Priština.
3. Rathore, B. A.: 1982, *Study of Stark widths and shifts of some spectral lines of Ne I, Si I, Si II, Cr II, Co I, Ni I, Cu I, Zn I, Pd I, Ag I, In I, In II, and Hg I in plasmas*, Doctoral Thesis, PMF, Belgrade.

4. Popović, L. Č.: 1994, *Štarkovo širenje spektralnih linija jona teških elemenata u spektrima toplih zvezda (STZ)*, doktorska disertacija, Univerzitet u Beogradu, Matematički fakultet.
5. Popović, L. Č.: 1994, *Štarkovo širenje spektralnih linija teških jona u spektrima toplih zvezda, Stark broadening of heavy ion spectral lines in spectra of hot stars*, Publ. Obs. Astron. Belgrade 46.
6. Milosavljević, V. M.: 1996, *Štarkovo pomeranje i širenje spektralnih linija iz spektara jednostruko, dvostruko i trostruko jonizovanih atoma azota*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
7. Milovanović, N.: 2001, *Doprinos Štarkovog širenja interpretaciji spektara CP zvezda*, magistarska teza, Matematički fakultet, Univerzitet u Beogradu.
8. Foued, M. W.: 2002, *Etude sémi-classique et sémi-empirique de l'élargissement par éffet Stark des raies spéctrales des atomes une fois ionisés. Aplication aux atomes N II et O II*, Mémoire de D. E. A. en Physique Quantique, Université Tunis el Manar, Faculté des sciences de Tunis, Tunis.

13. Milan S. Dimitrijević: 1978, doktorska disertacija, Univerzitet u Beogradu Institut za primenjenu fiziku, Beograd [H 2].

1. Istrefi, L.: 1981, Širenje spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma u plazmi, doktorska disertacija, PMF, Priština.
2. Kobilarov, R.: 1983, *Štarkovo širenje spektralnih linija supermultipleta np - nd (dubleti) jednostruko jonizovanog argona i ksenona u plazmi*, magistarski rad, PMF, Beograd.
3. Djurović, S.: 1989, *Štarkovo širenje i pomeranje spektralnih linija neutralnih halogenih elemenata u plazmi stabilisanog električnog luka*, doktorska disertacija, PMF Beograd.
4. Milosavljević, M. K.: 1991, *Štarkovo pomeranje nekih spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma: C; N; O; Ar; i Br u plazmi*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.
5. Popović, L. Č.: 1991, *Štarkovo širenje i pomeraj spektralnih linija Zn II*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
6. Mijatović Z.: 1995, *Uticaj dinamike jona na oblik i pomeraj spektralnih linija atomskog helijuma, ugljenika i kiseonika u plazmi, doktorska* disertacija, Univerzitet u Beogradu, Fizički fakultet.
7. Todorović-Vasović, N. K.: 1995, *Analiza uprošćenog prilaza za proračun parametara Štarkovog širenja spektralnih linija neutralnih atoma*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
8. Savić, I.: 2000, *Asimetrija vodonikove H beta linije emitovane iz plazme*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.

14. M. S. Dimitrijević and P. V. Grujić: 1979, J. Phys. B <u>12</u>, 1873 [A 8].

1. Grujić, P.: 1981, *Teorija elektron-atomskih sudara, Savremena istraživanja u fizici I*, Beograd, 83.
2. Grujić, P. V.: 1994, *Atomski procesi u blizini praga*, Sveske fizičkih nauka, god. VII br 1.

15. M. Dimitrijević, N. Konjević: 1979, 21. simpozij ETAN u pomorstvu, Zadar, 1979, Zbornik radova, 199 [J 1].

1. Jovićević, S., Konjević, N.: 1983, *Apsorpcija laserskog zračenja na metalnoj meti u prisustvu plazme i laserski podržanog detonacionog talasa*, 25 ETAN u pomorstvu, Zadar, 510.

16. M. S. Dimitrijević, P. Grujić and D. Koledin: 1979, XIII Int. Conf. Phen. Ioniz. Gases, Grenoble, 1979. J. de Physique, 40, Colloque C7-825 [Ђ 2].

1. Koledin, D.: 1979, *Teorija rasejanja niskoenergetskih elektrona na nekim pobudjenim stanjima helijuma*, magistarski rad, Beograd.
2. Grujić, P.: 1981, *Teorija elektron-atomskih sudara*, Savremena istraživanja u fizici I, Beograd, 83.

17. M. S. Dimitrijević: 1979, Proc. of III Nat. Conf. of Yug. Astronomers 1977, Publ. de l Observatoire Astronomique de Belgrade 26, 138 [J 2].

1. Sahal-Bréchot, S.: 1982, *Line broadening*, in Reports on Astronomy, (XVIII Gen. Assembly of the IAU), ed. P. A. Wayman, D. Reidel P. C., 124.

18. M. Platiša, M. Popović, M. Dimitrijević, N. Konjević: 1979, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer 22, 333 [A 9].

1. Breger, P.: 1980, *Stark broadening of isolated ion lines by plasmas*, M. Sc. Thesis, University of Cape Town.
2. Hey, J. D., Breger, P.: 1980, *Stark broadening of isolated ion lines by plasmas: Application of theory*, V Int. Conf. on Spectral Line Shapes, Berlin, 58.
3. Istrefi, L.: 1981, *Širenje spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma u plazmi*, doktorska disertacija, PMF, Priština.
4. Sahal-Bréchot, S.: 1982, *Line broadening*, in Reports on Astronomy, (XVIII Gen. Assembly of the IAU), ed. P. A. Wayman, D. Reidel P. C., 124.
5. Kobilarov, R.: 1983, *Štarkovo širenje spektralnih linija supermultipleta np - nd (dubleti) jednostruko jonizovanog argona i ksenona u plazmi*, magistarski rad, PMF, Beograd.
6. Ćuk, M.: 1989, *Zakonitosti Štarkovog širenja i pomeranja spektralnih linija u plazmi unutar sličnih spektara atoma i jona*, doktorska disertacija, PMF Beograd.
7. Djeniže, S., Srećković, A., Platiša, M., Labat, J., Purić, J.: 1990, *Stark widths of S III spectral lines*, XV SPIG, Dubrovnik, 205.
8. Kobilarov, R.: 1990, *Uticaj dinamike jona na oblik i pomeraj spektralnih linija u plazmi*, doktorska disertacija, PMF Beograd.

19. M. S. Dimitrijević, P. Grujić: 1979, Z. Naturforsch. 34a., 1362 [A 10].

1. Grujić, P.: 1981, *Teorija elektron-atomskih sudara, Savremena istraživanja u fizici I*, Beograd, 83.
2. Sahal-Bréchot, S.: 1982, *Line broadening,* in Reports on Astronomy, (XVIII Gen. Assembly of the IAU), ed. P. A. Wayman, D. Reidel P. C., 124.
3. Grujić, P. V.: 1994, *Uvod u teoriju sudara elektrona sa atomima i molekulima*, Naučna knjiga, Beograd.
4. Grujić P. V.: 1995, *Doubly-excited atoms and the line broadening,* Bull. Astron. Belgrade **152**, 79.

5. Todorović-Vasović, N. K.: 1995, *Analiza uprošćenog prilaza za proračun parametara Štarkovog širenja spektralnih linija neutralnih atoma*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
6. Zmerli, B.: 2003, *Variation de l'élargissement des raies spéctrales dans un plasma en fonction de la température*, Mémoire de D. E. A., Physique Quantique, Faculté des sciences de Tunis, Université de Tunis El Manar.

20. N. Konjević, M. S. Dimitrijević: 1980, V Int. Conf. on Spectral Line Shapes, Berlin. Program and Abstracts 55 [Л 4].

1. Lakićević, I. S.: 1982, *Regularnosti i sistematski trendovi Stark - ovih parametara spektralnih linija u plazmi*, doktorska disertacija, PMF, Beograd.

21. M. Dimitrijević, N. Konjević: 1980, Optics and Laser Technology 12, 145 [A 11].

1. Jovićević, S., Konjević, N.: 1983, *Apsorpcija laserskog zračenja na metalnoj meti u prisustvu plazme i laserski podržanog detonacionog talasa*, 25 ETAN u pomorstvu, Zadar, 510.

22. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: 1980, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer 24, 451 [A 12].

1. Breger, P.: 1980, *Stark broadening of isolated ion lines by plasmas*, M. Sc. Thesis, University of Cape Town.
2. Istrefi, L.: 1981, *Širenje spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma u plazmi,* doktorska disertacija, PMF, Priština.
3. Istrefi, L.: 1982, *Stark broadening of spectral lines in some N II multiplets*, XI SPIG, Dubrovnik, 295.
4. Sahal-Bréchot, S.: 1982, *Line broadening, in Reports on Astronomy*, (XVIII Gen. Assembly of the IAU), ed. P. A. Wayman, D. Reidel P. C., 124.
5. Кобзев, Г. А.: 1983, *Уширение спектральных линий положительных ионов азота и кислорода*, Институт высоких температур АН СССР, Москва, 1983.
6. Konjević, N., Pittman, T.: 1984, *Electron impact broadening of spectral lines of doubly ionized noble gases. Multiplets* ns^3S^o - np^3P, XII SPIG, Šibenik, 450.
7. Kršljanin, V. M.: 1986, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, magistarski rad, PMF, Beograd.
8. Kršljanin, V.: 1987, *Stark broadening of resonance lines of the lithium isoelectronic sequence and some astrophysical applications*, in Radiative Excitation and Ionization Processes, Institute of Physics of the University, Zagreb, 8.
9. Srećković, A. B.: 1988, *Ispitivanje Štarkovog širenja i pomeranja jonskih spektralnih linija u plazmi*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.
10. Kršljanin, V.: 1989, *The spectral line synthesis study in Belgrade*, Bull. Obs. Astron. Belgrade **140**, 123
11. Kršljanin, V.: 1989, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **37**.
12. Labat, O.: 1989, *Regularnost Štarkovog širenja spektralnih linija jona homologne grupe halogenih elemenata*, doktorska disertacija, Fizički fa-

kultet, Beograd.
13. Uzelac, N. I.: 1989, *Širenje i pomeraj spektralnih linija atoma i jona inertnih gasova u slabo neidealnoj plazmi impulsnih bljeskalica*, doktorska disertacija, ETF Beograd.
14. Bakshi, V.: 1990, *Electron - impact width of Si III transitions*, X ICSLS, Austin, 32.
15. Kobilarov, R.: 1990, *Uticaj dinamike jona na oblik i pomeraj spektralnih linija u plazmi*, doktorska disertacija, PMF Beograd.
16. Kršljanin, V., Marković-Kršljanin, S.: 1990, *On Stark line shifts in spectra of hot main sequence stars*, XV SPIG, Dubrovnik, 370.
17. Milosavljević, M. K.: 1991, *Štarkovo pomeranje nekih spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma: C; N; O; Ar; i Br u plazmi*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.
18. Popović, L. Č.: 1991, *Štarkovo širenje i pomeraj spektralnih linija Zn II*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
19. Brnović, M. J.: 1992, *Štarkovo širenje i pomjeranje Pb II, Hg II i Hg III spektralnih linija*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
20. Glenzer, S., Uzelac, N. I., Kunze, H. -J.: 1992, *Stark broadening of 3s - 3p transitions in F VII*, 11 ICSLS, Carry le Rouet, A01.
21. Skuljan, Lj.: 1993, *Štarkovo pomeranje spektralnih linija He I i Ar I*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
22. Glenzer, S.: 1994, *Line Broadening of Nonhydrogenic Ions in Plasmas*, XII Int. Conf. on Spectral Line Shapes, Toronto, IA-4.
23. Glenzer, S.: 1994, *Untersuchung von Besetzungsverteilungen in Ionen transienter Plasmen*, Dissertation, Fakultät für Physik und Astronomie der Ruhr-Universität Bochum, Bochum 1994.
24. Konjević, R., Konjević, N.: 1994, *On the Stark broadening of doubly-ionized krypton lines*, XVII Int. Symp. Phys. Ioniz. Gases, Beograd, 194.
25. Popović, L. Č.: 1994, *Štarkovo širenje spektralnih linija jona teških elemenata u spektrima toplih zvezda (STZ)*, doktorska disertacija, Univerzitet u Beogradu, Matematički fakultet.
26. Popović, L. Č.: 1994, *Štarkovo širenje spektralnih linija teških jona u spektrima toplih zvezda, Stark broadening of heavy ion spectral lines in spectra of hot stars*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **46**.
27. Blagojević, B.: 1995, *Temperaturna zavisnost širine i pomeraja spektralnih linija duž dela izoelektronske sekvence bora*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
28. Erkapić, S.: 1995, *Odredjivanje osetljivosti Fraunhoferovih linija na promene fotosferskih karakteristika*, magistarski rad, Matematički fakultet, Beograd, 1995.
29. Konjević R.: 1995, *Testing simple formula for evaluation of Stark widths*, Proc. of the first Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Publ. Obs. Astron. Belgrade **50**, 87.
30. Nikolić, B.: 1995, *Štarkovo širenje i pomeraj spektralnih linija Cd II*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.

31. Djeniže, S., Milosavljević, V., Srećković, A., Platiša, M.: 1996, *Stark widths of doubly ionized oxygen spectral lines*, XVIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Kotor, 267.
32. Milosavljević, V., Djeniže, S., Labat, J.: 1996, *Measured Stark parameters of several NIV spectral lines,* XVIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Kotor, 263.
33. Popović, L. Č.: 1996, *The modified semiempirical approach for lines from complex spectra*, XVIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Kotor, 465.
34. Srećković, A., Bukvić, S., Djeniže, S.: 1996, *Stark widths of several Ar III spectral lines*, XI Nat. Conf. Yug. Astron., eds. M. Vukićević - Karabin, Z. Knežević, Publ. Astron. Obs. Belgrade **54**, 43.
35. Nikolić, D. Lj.: 1998, *Uticaj temperature plazme na oblik i pomeraj spektralnih linija argona*, Magistarsk rad, Univerzitet u Beogradu, Fizički fakultet, Beograd.
36. B. Blagojević: 1999, *Širenje i pomeraj analognih spektralnih linija jona u plazmi duž izoelektronskih nizova*, doktorska disertacija, Fizički fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd.
37. Djeniže, S., Srećković, A.: 2000, *O Štarkovom širenju spektralnih linija iz prelaza 3s-3p u spektru četvorostruko jonizovanog azota*, 10. Kongres fizičara Jugoslavije, Vrnjačka Banja 27-29. 3. 2000, Zbornik radova, knjiga II, Jugoslovensko društvo fizičara, 659.
38. Drinčić, V.: 2000, *Štarkovo širenje nekih spektralnih linija iz spektra C II, C III i C IV*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
39. Milovanović, N.: 2001, *Doprinos Štarkovog širenja interpretaciji spektara CP zvezda*, magistarska teza, Matematički fakultet, Univerzitet u Beogradu.
40. Simić, S.: 2001, *Efekti sudarnog širenja astrofizički značajnih linija Nd II u zvezdanim atmosferama*, magistarska teza, Univerzitet u Beogradu, Matematički fakultet, Katedra za astronomiju.
41. Foued, M. W.: 2002, *Etude sémi-classique et sémi-émpirique de l'élargissement par éffet Stark des raies spéctrales des atomes une fois ionisés. Aplication aux atomes N II et O II*, Mémoire de D. E. A. en Physique Quantique, Université Tunis el Manar, Faculté des sciences de Tunis, Tunis.
42. Šćepanović, M.: 2002, *Zavisnost Štarkovih parametara spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma od naelektrisanja ostatka emitera*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.

23. M. S. Dimitrijević: 1980, Publ. of Astronomical Observatory of Sarajevo, Vol 1, No 1, (IV Nat. Conf. Yug. Astronomers, Sarajevo 1979), 215 [M 1].

1. Srećković, A. B.: 1988, *Ispitivanje Štarkovog širenja i pomeranja jonskih spektralnih linija u plazmi*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.

24. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: 1981, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer 25, 387 [A 13].

1. Breger, P.: 1980, *Stark broadening of isolated ion lines by plasmas*, M. Sc. Thesis, University of Cape Town.

2. Istrefi, L.: 1981, *Širenje spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma u plazmi*, doktorska disertacija, PMF, Priština.
3. Istrefi, L.: 1982, *Stark broadening of spectral lines in some N II multiplets*, XI SPIG, Dubrovnik, 295.
4. Sahal-Bréchot, S.: 1982, *Line broadening, in Reports on Astronomy*, (XVIII Gen. Assembly of the IAU), ed. P. A. Wayman, D. Reidel P. C., 124.
5. Кобзев, Г. А.: 1983, *Уширение спектральных линий положительных ионов азота и кислорода*, Институт высоких температур АН СССР, Москва, 1983.
6. Kršljanin, V. M.: 1986, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, magistarski rad, PMF, Beograd.
7. Kršljanin, V.: 1989, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **37.**
8. Blagojević, B.: 1995, *Temperaturna zavisnost širine i pomeraja spektralnih linija duž dela izoelektronske sekvence bora*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
9. Milosavljević, V., Djeniže, S. and Labat, J.: 1995, *Stark widths and shifts of N III spectral lines of 2p3p-2p3d transition*, Proc. of the first Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Publ. Obs. Astron. Belgrade **50**, 95.
10. Djeniže, S., Milosavljević, V., Srećković, A., Platiša, M.: 1996, *Stark widths of doubly ionized oxygen spectral lines*, XVIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Kotor, 267.
11. Milosavljević, V. M.: 1996, *Štarkovo pomeranje i širenje spektralnih linija iz spektara jednostruko, dvostruko i trostruko jonizovanih atoma azota*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
12. Milosavljević, V., Djeniže, S., Labat, J.: 1996, *Measured Stark parameters of several NIV spectral lines,* XVIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Kotor, 263.

25. M. S. Dimitrijević, P. Grujić, S. Vučić: 1981, I European Conf. on Atomic Physics, Heidelberg 764 [3 19].

1. Srećković, A. B.: 1988, *Ispitivanje Štarkovog širenja i pomeranja jonskih spektralnih linija u plazmi*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.

26. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: 1981, in Spestral line shapes ed. B. Wende, Walter de Gruyter, Berlin & New York, 211 [Д 1].

1. Breger, P.: 1980, *Stark broadening of isolated ion lines by plasmas*, M. Sc. Thesis, University of Cape Town.
2. Istrefi, L.: 1981, *Širenje spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma u plazmi*, doktorska disertacija, PMF, Priština.
3. Rathore, B. A.: 1982, *Study of Stark widths and shifts of some spectral lines of Ne I, Si I, Si II, Cr II, Co I, Ni I, Cu I, Zn I, Pd I, Ag I, In I, In II, and Hg I in plasmas*, Doctoral Thesis, PMF, Belgrade.
4. Konjević, N., Pittman, T.: 1984, *Electron impact broadening of spectral lines of doubly ionized noble gases. Multiplets* ns^3S^o - np^3P, XII SPIG, Šibenik, 450.
5. Kršljanin, V. M.: 1986, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, magistarski rad, PMF, Beograd.

6. Kršljanin, V.: 1987, *Stark broadening of resonance lines of the lithium isoelectronic sequence and some astrophysical applications*, in Radiative Excitation and Ionization Processes, Institute of Physics of the University, Zagreb, 8.
7. Ćuk, M.: 1989, *Zakonitosti Štarkovog širenja i pomeranja spektralnih linija u plazmi unutar sličnih spektara atoma i jona*, doktorska disertacija, PMF Beograd.
8. Kršljanin, V.: 1989, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, Publ. Obs. Astron. Belgrade 37.
9. Labat, O.: 1989, *Regularnost Štarkovog širenja spektralnih linija jona homologne grupe halogenih elemenata*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.
10. Istrefi, L.: 1991, *Spectral lines broadening in some Ar(II) and Ar(III) multiplets measured in Z - pinch plasma*, I Gen. Conf. Balkan Phys. Union, Thessaloniki 1991, 2-04.
11. Djeniže, S., Bukvić, S., Srećković, A. and Platiša, M.: 1995, *Stark widths of Ar III spectral lines from 4s'-4p' transition*, Proc. of the first Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Publ. Obs. Astron. Belgrade **50**, 61.
12. Djeniže, S., Milosavljević, V., Srećković, A., Platiša, M.: 1996, *Stark widths of doubly ionized oxygen spectral lines*, XVIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Kotor, 267.
13. Milosavljević, V., Djeniže, S., Labat, J.: 1996, *Measured Stark parameters of several NIV spectral lines,* XVIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Kotor, 263.
14. Srećković, A., Bukvić, S., Djeniže, S.: 1996, *Stark widths of several Ar III spectral lines*, XI Nat. Conf. Yug. Astron., eds. M. Vukićević -Karabin, Z. Knežević, Publ. Astron. Obs. Belgrade **54**, 43.
15. Drinčić, V.: 2000, *Štarkovo širenje nekih spektralnih linija iz spektra C II, C III i C IV*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
16. Milosavljević, V.: 2002, *Štarkovi parametri spektralnih linija inertnih gasova*, Dissertatio 147, Zadužbina "Andrejević", Beograd.

27. N. Konjević, M. S. Dimitrijević: 1981, in Spectral line shapes ed. B. Wende, Walter de Gruyter, Berlin & New York, 241 [Д 2].

1. Breger, P.: 1980, *Stark broadening of isolated ion lines by plasmas*, M. Sc. Thesis, University of Cape Town.
2. Konjević, N., Kobilarov, R.: 1982, *On the influence of Debye shielding on electron impact widths within Stark broadened multiplet*, XI SPIG, Dubrovnik, 285.
3. Rathore, B. A.: 1982, *Study of Stark widths and shifts of some spectral lines of Ne I, Si I, Si II, Cr II, Co I, Ni I, Cu I, Zn I, Pd I, Ag I, In I, In II, and Hg I in plasmas*, Doctoral Thesis, PMF, Belgrade.
4. Kobilarov, R.: 1983, *Štarkovo širenje spektralnih linija supermultipleta np - nd (dubleti) jednostruko jonizovanog argona i ksenona u plazmi*, magistarski rad, PMF, Beograd.
5. Kršljanin, V. M.: 1986, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, magistarski rad, PMF, Beograd.

6. Ćuk, M.: 1989, *Zakonitosti Štarkovog širenja i pomeranja spektralnih linija u plazmi unutar sličnih spektara atoma i jona*, doktorska disertacija, PMF Beograd.
7. Kršljanin, V.: 1989, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **37.**
8. Srećković, A., Djeniže, S., Labat, J., Platiša, M., Purić, J.: 1990, *Stark broadening regularities within successive ionization stages of phosphorus*, X ICSLS, Austin, 30.
9. Wiese, W. L., Konjević, N.: 1990, *A new critical review of experimental Stark widths and shifts*, X ICSLS, Austin, 17.
10. Сарандаев, Е. В.: 1992, *Исследование закономерностей в поведении Штарковских параметров спектральных линий тяжелых элементов,* Диссертация для степени кандидата физико-математических наук, Казанский государственный университет, Казан.
11. Srećković, A., Djeniže, S., Platiša, M.: 1993, *Stark widths of several B III and O III spectral lines*, XVI SPIG, Beograd, 201.
12. Šćepanović, M.: 2002, *Zavisnost Štarkovih parametara spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma od naelektrisanja ostatka emitera*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.

28. M. S. Dimitrijević, P. V. Grujić: 1981, J. Phys. B 14, 1663 [A 14].

1. Grujić, P. V.: 1994, *Atomski procesi u blizini praga*, Sveske fizičkih nauka, god. VII br 1.
2. Grujić, P. V.: 1994, *Uvod u teoriju sudara elektrona sa atomima i molekulima*, Naučna knjiga, Beograd.
3. P. Grujić, N. Simonović: 1997, *Elektron kao gradivni element organizovane materije*, Elektron i svet oko nas, gl. redaktor Milan Kurepa (Elektron - sto godina otkrića; sv. 1), SANU i Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 97.

29. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: 1981, 23 ETAN u pomorstvu, Zadar, 323 [J 7].

1. Jovićević, S., Konjević, N.: 1983, *Uticaj tankog transparentnog dielektričnog sloja na površini metalne mete na apsorpciju laserskog zračenja*, 25 ETAN u pomorstvu, Zadar, 504.

30. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: 1981, 23 ETAN u pomorstvu, Zadar, 330 [J 8].

1. Jovićević, S., Konjević, N.: 1983, *Apsorpcija laserskog zračenja na metalnoj meti u prisustvu plazme i laserski podržanog detonacionog talasa*, 25 ETAN u pomorstvu, Zadar, 510

31. B. Lončarević, S. Jovićević, M. S. Dimitrijević, N. Konjević: 1981, 25 ETAN u pomorstvu, Zadar 335 [J 9].

1. Jovićević, S., Konjević, N.: 1983, *Apsorpcija laserskog zračenja na metalnoj meti u prisustvu plazme i laserski podržanog detonacionog talasa*, 25 ETAN u pomorstvu, Zadar, 510.

32. M. S. Dimitrijević, N. Feautrier, S. Sahal-Bréchot: 1981, J. Phys. B 14, 2559 [A 15].

1. Feautrier, N.: 1981, *Ellargissement des raies spéctrales*, Cours de 3e cycle donné à l'Université de Mons, L'Université de Mons.
2. Sahal-Bréchot, S.: 1981, *Physique fine intervenant dans l'analyse des processus microscopiques necessaires a l'interpretation des spectres a haute résolution*, II Colloque National du Conseil français du telescope spatial, Orsay, 33.
3. Sahal-Bréchot, S.: 1982, *Line broadening*, in Reports on Astronomy, (XVIII Gen. Assembly of the IAU), ed. P. A. Wayman, D. Reidel P. C., 124.
4. Kršljanin, V. M.: 1986, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, magistarski rad, PMF, Beograd.
5. Kršljanin, V.: 1989, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **37**.
6. Milovanović, N.: 2001, *Doprinos Štarkovog širenja interpretaciji spektara CP zvezda*, magistarska teza, Matematički fakultet, Univerzitet u Beogradu.
7. Foued, M. W.: 2002, *Etude sémi-classique et sémi-émpirique de l'élargissement par éffet Stark des raies spéctrales des atomes une fois ionisés. Aplication aux atomes N II et O II*, Mémoire de D. E. A. en Physique Quantique, Université Tunis el Manar, Faculté des sciences de Tunis, Tunis.

33. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: 1981, Astron. Astrophys. 102, 93 [A 16].

1. Sahal-Bréchot, S.: 1982, *Line broadening*, in Reports on Astronomy, (XVIII Gen. Assembly of the IAU), ed. P. A. Wayman, D. Reidel P. C., 124.
2. Cattani, M.: 1983, *Quantum - mechanical electron - impact widths and shifts of isolated lines of neutral atoms and ions*, IV Japan-Brazil symposium on science and technology, Vol III, 216.
3. Кобзев, Г. А.: 1983, *Уширение спектральных линий положительных ионов азота и кислорода*, Институт высоких температур АН СССР, Москва, 1983.
4. Kršljanin, V. M.: 1986, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, magistarski rad, PMF, Beograd.
5. Kršljanin, V.: 1989, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **37**.
6. Srećković, A., Djeniže, S.: 1993, *Stark width and shift of 393. 367 nm Ca II resonance spectral line*, XVI SPIG, Beograd, 197.
7. Milovanović, N.: 2001, *Doprinos Štarkovog širenja interpretaciji spektara CP zvezda*, magistarska teza, Matematički fakultet, Univerzitet u Beogradu.

34. Milan S. Dimitrijević, Nikola Konjević: 1981, Savremena istraživanja u fizici, urednik. V. Urošević, Institut za fiziku i Naučna knjiga, Beograd, 191 [Г 1].

1. Vujnović, V.: 1982, *Research in laboratory astrophysics in Yugoslavia*, Hvar Obs. Bull. **6**, 179.
2. Rathore, B. A.: 1982, *Study of Stark widths and shifts of some spectral lines of Ne I, Si I, Si II, Cr II, Co I, Ni I, Cu I, Zn I, Pd I, Ag I, In I, In II, and Hg I in plasmas*, Doctoral Thesis, PMF, Belgrade.

35. M. S. Dimitrijević, P. Grujić, S. Vučić: 1981, Fizika 13, 321 [E 3].

1. Simonović, N., Grujić, P.: 1990, *Semiclassical asynchronous model of helium - plane case*, XV SPIG, Dubrovnik, 33.
2. Девятов, А. М.: 1991, *Упругое рассеяние элекронов на возбужденных атомах*, Московский Государственный Университет, Физический Факультет, Изд. Моск. Унив., 1991.
3. P. Grujić, N. Simonović: 1997, *Elektron kao gradivni element organizovane materije*, Elektron i svet oko nas, пl. redaktor Milan Kurepa (Elektron - sto godina otkrića; sv. 1), SANU i Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 97.

36. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: 1982, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer 27, 203 [A 17].

1. Sahal-Bréchot, S.: 1986, *Line broadening*, in Reports on Astronomy, Transaction of IAU **XIX A**, ed. R. M. West, Reidel P. C., 139.

37. S. Jovićević, M. S. Dimitrijević, N. Konjević: 1982, 24 ETAN u pomorstvu, Zadar, 374 [J 11].

1. Jovićević, S., Konjević, N.: 1983, *Apsorpcija laserskog zračenja na metalnoj meti u prisustvu plazme i laserski podržanog detonacionog talasa*, 25 ETAN u pomorstvu, Zadar, 510.

38. Milan S. Dimitrijević: 1982, in Sun And Planetary System, eds. W. Fricke, G. Teleki, Astrophysics and Space Science Library 96, D. Reidel P. C., Dordrecht, Boston, London, 101 [Д 3].

1. Sahal-Bréchot, S.: 1986, *Line broadening*, in Reports on Astronomy, Transaction of IAU **XIX A**, ed. R. M. West, Reidel P. C., 139.
2. Kršljanin, V. M.: 1986, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, magistarski rad, PMF, Beograd.
3. Kršljanin, V.: 1989, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **37**.

39. M. S. Dimitrijević: 1982, Astron. Astrophys. 112, 251 [A 18].

1. Kobilarov, R., Konjević, N.: 1982, *Stark line widths within Ar II 4p - 4d (doublets) supermultiplet*, VI ICSLS, Boulder, 3.
2. Kršljanin, V. M.: 1986, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, magistarski rad, PMF, Beograd.
3. Oumarou, B.: 1986, *Théories quantique et sémiclassique des intégrales radiales de transitions dipolaires et multipolaires des états éxcités: Applications au calculs des forces d'oscillateurs et des probabilités de transition dans l'approximation a une configuration*, Thèse de docteur es sciences, Université d'Orleans.
4. Kršljanin, V.: 1989, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, Publ. Obs. Astron. Belgrade 37.
5. Сарандаев, Е. В.: 1992, *Исследование закономерностей в поведении Штарковских параметров спектральных линий тяжелых элементов*, Диссертация для степени кандидата физико-математических наук, Казанский государственный университет, Казан.

6. Todorović-Vasović, N. K.: 1995, *Analiza uprošćenog prilaza za proračun parametara Štarkovog širenja spektralnih linija neutralnih atoma*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
7. Nikolić, D. Lj.: 1998, *Uticaj temperature plazme na oblik i pomeraj spektralnih linija argona*, Magistarsk rad, Univerzitet u Beogradu, Fizički fakultet, Beograd.
8. B. Blagojević: 1999, *Širenje i pomeraj analognih spektralnih linija jona u plazmi duž izoelektronskih nizova*, doktorska disertacija, Fizički fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd.
9. Šćepanović, M.: 2002, *Zavisnost Štarkovih parametara spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma od naelektrisanja ostatka emitera*, doktor-ska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.
10. Zmerli, B.: 2003, *Variation de l'élargissement des raies spéctrales dans un plasma en fonction de la température*, Mémoire de D. E. A., Physique Quantique, Faculté des sciences de Tunis, Université de Tunis El Manar.

40. M. S. Dimitrijević: 1982, Hvar Obs. Bull. 6, 185 [E 4].

1. Konjević, R., Platiša, M., Konjević, N.: 1984, *Stark broadening of Br I red lines*, XII SPIG, Šibenik, 446.

41. M. S. Dimitrijević: 1982, The Physics of Ionized Gases, ed. G. Pichler (SPIG-82, Invited lectures), Zagreb, 397 [B 1].

1. Cattani, M.: 1983, *Quantum - mechanical electron - impact widths and shifts of isolated lines of neutral atoms and ions*, IV Japan-Brazil symposium on science and technology, Vol III, 216.
2. Mar, S., Czernichowski, A., Chapelle, J.: 1984, *Experimental determination of the Stark widths of S II lines*, VII ICSLS, Aussois, A7.
3. Kršljanin, V. M.: 1986, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, magistarski rad, PMF, Beograd.
4. Sahal-Bréchot, S.: 1986, *Line broadening*, in Reports on Astronomy, Transaction of IAU **XIX A**, ed. R. M. West, Reidel P. C., 139.
5. Vince, I. I.: 1986, *Uticaj sudarnih procesa na Limb efekt*, doktorska diser-tacija, PMF, Beograd.
6. Kršljanin, V.: 1989, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **37**.

42. M. Dimitrijević, M. Cornille, N. Feautrier, S. Sahal-Bréchot: 1982, XI Symp. Phys. Ioniz. Gases, Dubrovnik, 281 [3 25].

1. Sahal-Bréchot, S.: 1981, *Physique fine intérvènant dans l'analyse des procéssus microscopiques nécéssaires a l'interprétation des spèctres a haute résolution*, II Colloque nat. du Conseil français du telescope spatial, Orsay, 53.
2. Feautrier, N.: 1981, *Ellargissement des raies spéctrales*, Cours de 3e cycle donné a l Université de Mons.

43. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: 1983, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer 30, 45 [A 19].

1. Klar, H.: 1982, *Threshold laws*, NATO Summer School on energetic atomic collisions, Maratea.

2. Konjević, R., Platiša, M., Konjević, N.: 1984, *Stark broadening of Br I red lines*, XII SPIG, Šibenik, 446.
3. Konjević, R., Platiša, M., Konjević, N.: 1984*, Stark broadening of Br I lines*, VII ICSLS, Aussois, A12.
4. Musiol, K., Pokrzywka, B., Labusz, S.: 1985, *Measurements of Stark widths of Ge I lines*, Collisions et Rayonnement, Orleans, P6.
5. Oumarou, B.: 1986, *Théories quantique et sémiclassique des intégrales radiales de transitions dipolaires et multipolaires des états éxcités: Applications au calculs des forces d'oscillateurs et des probabilités de transition dans l'approximation a une configuration*, Thèse de docteur es sciences, Université d Orleans.
6. Sahal-Bréchot, S.: 1986, *Line broadening, in Reports on Astronomy*, Transaction of IAU **XIX A,** ed. R. M. West, Reidel P. C., 139.
7. Djurović, S., Konjević, N.: 1988, *Experimental study of the Stark broadening of neutral iodine lines*, 9 ICSLS, Torun, A17.
8. Srećković, A. B.: 1988, *Ispitivanje Štarkovog širenja i pomeranja jonskih spektralnih linija u plazmi*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.
9. Djurović, S.: 1989, *Štarkovo širenje i pomeranje spektralnih linija neutralnih halogenih elemenata u plazmi stabilisanog električnog luka*, doktorska disertacija, PMF Beograd.
10. Milosavljević, M. K.: 1991, *Štarkovo pomeranje nekih spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma: C; N; O; Ar; i Br u plazmi*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.
11. Popović, L. Č.: 1991, *Štarkovo širenje i pomeraj spektralnih linija Zn II*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
12. Салахов, М. Х.: 1991, *Обработка и интерпретация эксперимента в прикладной спектроскопии*, Диссертация для степени доктора физико-математических наук, Казанский государственный университет, Казан.
13. Сарандаев, Е. В.: 1992, *Исследование закономерностей в поведении Штарковских параметров спектральных линий тяжелых элементов*, Диссертация для степени кандидата физико-математических наук, Казанский государственный университет, Казан.
14. Popović, L. Č.: 1994, *Štarkovo širenje spektralnih linija jona teških elemenata u spektrima toplih zvezda (STZ)*, doktorska disertacija, Univerzitet u Beogradu, Matematički fakultet, 87.
15. Popović, L. Č.: 1994, *Štarkovo širenje spektralnih linija teških jona u spektrima toplih zvezda*, Stark broadening of heavy ion spectral lines in spectra of hot stars, Publ. Obs. Astron. Belgrade **46.**
16. Konjević, R.: 1997, *Non-Hydrogenic spectral line shapes for electron density diagnostics of ICP*, Proc. II Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Bela Crkva, eds. L. Č. Popović, M. Ćuk, Publ. Astron. Obs. Belgrade **57,** 71.

44. M. S. Dimitrijević, P. Grujić: 1983, J. Phys. B 16, 297 [A 20].

1. Grujić, P. V.: 1994, *Atomski procesi u blizini praga*, Sveske fizičkih nauka, god. VII br 1.

45. V. Vujnović, Č. Vadla, V. Lokner, M. S. Dimitrijević: 1983, Astron. Astrophys. 123, 249 [A 21].

1. Sahal-Bréchot, S.: 1986, *Line broadening*, in Reports on Astronomy, Transaction of IAU **XIX A,** ed. R. M. West, Reidel P. C., 139.
2. Djurović, S.: 1989, *Štarkovo širenje i pomeranje spektralnih linija neutralnih halogenih elemenata u plazmi stabilisanog električnog luka*, doktorska disertacija, PMF Beograd.
3. Hong, D., Fleurier, C.: 1992, *Stark broadening of Si II and F I spectral lines in a Z - pinch plasma*, 11 ICSLS, Carry le Rouet, A04.

46. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1983, XVI Int. Conf. Phen. Ioniz. Gases, Dusseldorf, 628 [3 30].

1. Cattani, M.: 1983, *Quantum - mechanical electron - impact widths and shifts of isolated lines of neutral atoms and ions*, IV Japan-Brazil symposium on science and technology, Vol III, 216.

47. M. S. Dimitrijević: 1983, Astron. Astrophys. 127, 68 [A 22].

1. Sahal-Bréchot, S.: 1986, *Line broadening*, in Reports on Astronomy, Transaction of IAU **XIX A,** ed. R. M. West, Reidel P. C., 139.
2. Kršljanin, V. M.: 1986, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvez*da, magistarski rad, PMF, Beograd.
3. Lanz, T.: 1987, *Le spèctre ultraviolet des étoiles Ap Si*, Thèse, Université de Genève.
4. Kršljanin, V.: 1989, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **37**.

48. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1984, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer 31, 301 [A 23].

1. Pittman, T., Konjević, N.: 1984, *Width and shift measurements of spectral lines of He I in a proton gas*, VII ICSLS, Aussois, A9.
2. Uzelac, N. I.: 1985, *Štarkovo širenje spektralnih linija neutralnog helijuma u plazmi*, magistarski rad, ETF, Beograd.
3. Sahal-Bréchot, S.: 1986, *Line broadening*, in Reports on Astronomy, Transaction of IAU **XIX A**, ed. R. M. West, Reidel P. C., 139.
4. Kobilarov, R., Konjević, N., Popović, M. V.: 1988, *Stark broadening and shift of allowed transitions of He I in a proton gas*, XIV SPIG, Sarajevo, 341.
5. Heading, D. J.: 1990, *Helium spectral lineshapes in a dense, cool, Z-pinch plasma*, Ph. D. Thesis, Imperial College of Sciences, Technology and Medecine, London.
6. Kobilarov, R.: 1990, *Uticaj dinamike jona na oblik i pomeraj spektralnih linija u plazmi*, doktorska disertacija, PMF Beograd.
7. Vujičić; B. T., Djurović, S., Pavlov, M., Mijatović, Z., Kobilarov, R.: 1990/1991, *The Parameters of Stark Broadening of the He I* 2^1P - 3^1D *Line*, Review of Research, Faculty of Sciences, University of Novi Sad, **20/21**, 151.
8. Skuljan, Lj.: 1993, *Štarkovo pomeranje spektralnih linija He I i Ar I*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.

9. Hubeny, I., Lanz, T., Jeffery, C. S.: 1994, *TLUSTY and SYNSPEC -A brief description*, Newsletter on Analysis of Astronomical Spectra, Daresbury laboratory, **20**, 30.
10. Blagojević, B.: 1995, *Temperaturna zavisnost širine i pomeraja spektralnih linija duž dela izoelektronske sekvence bora*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
11. Nikolić, B.: 1995, *Štarkovo širenje i pomeraj spektralnih linija Cd II*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
12. Todorović-Vasović, N. K.: 1995, *Analiza uprošćenog prilaza za proračun parametara Štarkovog širenja spektralnih linija neutralnih atoma*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
13. El Bezzari, M.: 1997, *Etude des plasmas denses d'hélium creés dans les tubes a éclairs: éffèt de la distribution des microchamps ioniques sur leur diagnostic*, Thèse de doctorat de l'Université Paris 6.
14. Blagojević, B.: 1999, *Širenje i pomeraj analognih spektralnih linija jona u plazmi duž izoelektronskih nizova*, doktorska disertacija, Fizički fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd.
15. Milosavljević, V.: 2000, *Štarkovo širenje spektralnih linija atomskih spektara inertnih gasova*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Univerzitet u Beogradu, Beograd.
16. Milovanović, N.: 2001, *Doprinos Štarkovog širenja interpretaciji spektara CP zvezda*, magistarska teza, Matematički fakultet, Univerzitet u Beogradu.
17. Milosavljević, V.: 2002, *Štarkovi parametri spektralnih linija inertnih gasova*, Dissertatio **147,** Zadužbina "Andrejević", Beograd.

49. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1984, Astron. Astrophys. 136, 289 [A 24].

1. Sahal-Bréchot, S.: 1986, *Line broadening*, in Reports on Astronomy, Transaction of IAU **XIX A**, ed. R. M. West, Reidel P. C., 139.
2. Vince, I. I.: 1986, *Uticaj sudarnih procesa na Limb efekt*, doktorska disertacija, PMF, Beograd.
3. Glenzer, S.: 1994, *Untersuchung von Besetzungsverteilungen in Ionen transienter Plasmen*, Dissertation, Fakultät für Physik und Astronomie der Ruhr-Universität Bochum, Bochum 1994.
4. Zmerli, B.: 2003, *Variation de l'élargissement des raies spéctrales dans un plasma en fonction de la température*, Mémoire de D. E. A., Physique Quantique, Faculté des sciences de Tunis, Université de Tunis El Manar.

50. M. S. Dimitrijević, J. Phys. B: 1984, 17, L 283 [A 25].

1. Grabowski, B., Czainski, A.: 1988, *The phase shift calculations in presence of effects of the back reaction in atom - perturber collisions*, 9 ICSLS, Torun, D23.
2. Grabowski, B.: 1989, *Wplyw zakrzywienia toru na szerokosć i przesuniecie linii widmowych w przybliżeniu zderzeniowym*, Zeszyty naukowe WSP (Opole), Fizyka **23,** 77.

3. Grabowski, B., Czainski, A.: 1990, *Influence of the Debye shielding and of back reaction on Stark broadening of atomic lines within quasi - classical impact model*, X ICSLS, Austin, 38.
4. Grabowski, B., Czainski, A.: 1990, *On possibility of appearance of assymmetry and shift of impact line profiles as a result of the back reaction in case of self - broadening*, XV SPIG, Dubrovnik, 362.

51. N. Konjević, M. S. Dimitrijević, W. L. Wiese: 1984, J. Phys. Chem. Ref. Data 13, 649 [Б 1].

1. Kobilarov, R., Manola, S., Konjević, N., Popović, M. V.: 1984, *Dense, reproducible Z - pinch suitable for Stark broadening studies of spectral lines of multiply ionized atoms*, XII SPIG, Šibenik, 515.
2. Uzelac, N. I.: 1985, *Štarkovo širenje spektralnih linija neutralnog helijuma u plazmi*, magistarski rad, ETF, Beograd.
3. Kršljanin, V. M.: 1986, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, magistarski rad, PMF, Beograd.
4. Lanz, T.: 1987, *Le spèctre ultraviolet des étoiles Ap Si*, Thèse, Université de Genève.
5. Heading, D. J.: 1990, *Helium spectral lineshapes in a dense, cool, Z-pinch plasma*, Ph. D. Thesis, Imperial College of Sciences, Technology and Medecine, London.
6. Kobilarov, R.: 1990, *Uticaj dinamike jona na oblik i pomeraj spektralnih linija u plazmi*, doktorska disertacija, PMF Beograd.
7. Purić, J., Ćuk, M., Djeniže, S., Lesage, A.: 1990, *Stark parameters regularities along the periodic table*, X ICSLS, Austin, 165.
8. Wiese, W. L., Konjević, N.: 1990, *A new critical review of experimental Stark widths and shifts*, X ICSLS, Austin, 17.
9. Milosavljević, M. K.: 1991, *Štarkovo pomeranje nekih spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma: C; N; O; Ar; i Br u plazmi*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.
10. Салахов, М. Х.: 1991, *Обработка и интерпретация эксперимента в прикладной спектроскопии*, Диссертация для степени доктора физико-математических наук, Казанский государственный университет, Казан.
11. Сарандаев, Е. В.: 1992, *Исследование закономерностей в поведении Штарковских параметров спектральных линий тяжелых элементов,* Диссертация для степени кандидата физико-математических наук, Казанский государственный университет, Казан.
12. Grabowski, B.: 1993, *Procesy i modele formowania ksztaltu linii widmowych w warunkach od chlodnego gazu do goracej plazmy*, Sympozjum Naukowe Plazma 93, "Badania i zastosowania plazmy", Warszawa 1993, 26.
13. Fishman, I. S., Salakhov, M. Kh. and Sarandaev, E. V.: 1995, *Regularities in the Stark parameters of spectral lines of singly ionized aluminium*, Proc. of the first Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Publ. Obs. Astron. Belgrade **50**, 73.

14. Purić, J.: 1995, *Stark broadening of spectral lines in plasmas*, Scientific Review, Series: Science and Engineering, **14**, 49.
15. Djurović, S., Mijatović, Z., Kobilarov, R., Konjević. N.: 1996, *Stark parameters temperature dependence of the Ar I 425. 9 nm line*, Proc. I Belarussian - Yugoslavian Symposium on Physics and Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasma, PDP I'96, Minsk, eds. V. S. Burakov, M. S. Dimitrijević, Publ. Obs. Astron. Belgrade **53**, 105.
16. Djurović, S., Kobilarov, R., Vujičić, B.: 1996, *Experimental difficulties in determination of the spectral line shapes emitted from plasma*, Bull. Astron. Belgrade **153**, 41.
17. Srećković, A., Bukvić, S., Djeniže, S.: 1996, Proc. I Belarussian - Yugoslavian Symposium on Physics and Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasma, PDP I'96, Minsk, eds. V. S. Burakov, M. S. Dimitrijević, Publ. Obs. Astron. Belgrade **53**, 147.
18. Blagojević, B.: 1999, *Širenje i pomeraj analognih spektralnih linija jona u plazmi duž izoelektronskih nizova*, doktorska disertacija, Fizički fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd.
19. Savić, I.: 2000, *Asimetrija vodonikove H beta linije emitovane iz plazme*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
20. Milovanović, N.: 2001, *Doprinos Štarkovog širenja interpretaciji spektara CP zvezda*, magistarska teza, Matematički fakultet, Univerzitet u Beogradu.
21. Šćepanović, M.: 2002, *Zavisnost Štarkovih parametara spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma od naelektrisanja ostatka emitera*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.

52. N. Konjević, M. S. Dimitrijević, W. L. Wiese: 1984, J. Phys. Chem. Ref. Data 13, 619 [Б 2].

1. Konjević, R., Platiša, M., Konjević, N.: 1984, *Stark broadening of Br I red lines*, XII SPIG, Šibenik, 446.
2. Konjević, R., Platiša, M., Konjević, N.: 1984, *Stark broadening of Br I lines*, VII ICSLS, Aussois, A12.
3. Djurović, S., Konjević, N.: 1986, *Experimental study of the Stark broadening of Cl I lines*, XIII SPIG, Šibenik, 333.
4. Radovanov, S. B.: 1986, *Fizičkohemijske osobine plazme impulsnog pražnjenja u vodenim rastvorima elektrolita*, doktorska disertacija, Institut za fiziku, Beograd.
5. Vitel, Y.: 1986, *Etude des plasmas denses faiblement non ideaux crées dans les tubes a éclaires*, Thèse de doctorat d'état, L'Université Pierre et Marie Curie, Paris VI.
6. Perez, M. C., de la Rosa, M. I., de Frutos, A. M., Mar, S.: 1988, *Calibration of the Stark parameters in several He lines*, 9 ICSLS, Torun, A10.
7. Srećković, A. B.: 1988, *Ispitivanje Štarkovog širenja i pomeranja jonskih spektralnih linija u plazmi*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.
8. Vujičić, B. T., Kobilarov, R.: 1988, *Experimental Stark width of the H I 667. 8 nm line*, 9 ICSLS, Torun, A18.

9. Ćuk, M.: 1989, *Zakonitosti Štarkovog širenja i pomeranja spektralnih linija u plazmi unutar sličnih spektara atoma i jona*, doktorska disertacija, PMF Beograd.
10. Kobilarov, R.: 1990, *Uticaj dinamike jona na oblik i pomeraj spektralnih linija u plazmi*, doktorska disertacija, PMF Beograd.
11. Kršljanin, V.: 1990, *Simple estimates for Stark widths and shifts of neutral atom lines*, 22nd EGAS, Uppsala 1990, Vol. II, Europhys. Conference abstracts **14 D,** 757.
12. Vujičić, B. T., Djurović, S., Pavlov, M., Mijatović, Z., Kobilarov, R.: 1990/1991, *The Parameters of Stark Broadening of the He I 2^1P - 3^1D Line*, Review of Research, Faculty of Sciences, University of Novi Sad, **20/21**, 151.
13. Wiese, W. L., Konjević, N.: 1990, *A new critical review of experimental Stark widths and shifts*, X ICSLS, Austin, 17.
14. de Frutos, A. M., Poueyo, A., Sabatier, L., Fabbro, R., Orza, J. M.: 1992, *Spectroscopic parameters of some iron lines obtained from a plasma produced by a high power CO_2 laser*, 11 ICSLS, Carry le Rouet, A22.
15. Салахов, М. Х.: 1991, *Обработка и интерпретация експеримента в прикладной спектроскопии*, Диссертация для степени доктора физико-математических наук, Казанский государственный университет, Казан.
16. Сарандаев, Е. В.: 1992, *Исследование закономерностей в поведении Штарковских параметров спектральных линий тяжелых элементов,* Диссертация для степени кандидата физико-математических наук, Казанский государственный университет, Казан.
17. Grabowski, B.: 1993, *Procesy i modele formowania ksztaltu linii widmowych w warunkach od chlodnego gazu do goracej plazmy*, Sympozjum Naukowe Plazma 93, "Badania i zastosowania plazmy", Warszawa 1993, 26.
18. Skuljan, Lj.: 1993, *Štarkovo pomeranje spektralnih linija He I i Ar I*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
19. Garcia, M., Bayon, R., Mar, S., Gigosos, M. A.: 1994, *Stark width calibration of several He I spectral lines*, 26 EGAS, Barcelona, 140.
20. Glenzer, S.: 1994, *Untersuchung von Besetzungsverteilungen in Ionen transienter Plasmen*, Dissertation, Fakultät für Physik und Astronomie der Ruhr-Universität Bochum, Bochum 1994.
21. Mijatović, Z., Konjević, N., Kobilarov, R., Djurović, S.: 1994, *Influence of ion-dynamics on the lineshapes of C I spectral lines in plasma*, XVII Int. Symp. Phys. Ioniz. Gases, Beograd, 177.
22. Mijatović, Z.: 1995, *Uticaj dinamike jona na oblik i pomeraj spektralnih linija atomskog helijuma, ugljenika i kiseonika u plazmi, doktorska* disertacija, Univerzitet u Beogradu, Fizički fakultet.
23. Purić, J.: 1995, *Stark broadening of spectral lines in plasmas*, Scientific Review, Series: Science and Engineering, **14**, 49.
24. Skuljan, Lj., Bukvić, S., Srećković, A., and Djeniže, S.: 1995, *Stark widths of Fe I and Ni I spectral lines*, Bull. Astron. Belgrade **152**, 17.

25. Djurović, S., Kobilarov, R., Vujičić, B.: 1996, *Experimental difficulties in determination of the spectral line shapes emitted from plasma*, Bull. Astron. Belgrade **153**, 41.
26. Djurović, S., Mijatović, Z., Kobilarov, R., Konjević. N.: 1996, *Stark parameters temperature dependence of the Ar I 425. 9 nm line*, Proc. I Belarussian - Yugoslavian Symposium on Physics and Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasma, PDP I'96, Minsk, eds. V. S. Burakov, M. S. Dimitrijević, Publ. Obs. Astron. Belgrade **53**, 105.
27. Sarandaev, E. V., Salakhov, M. Kh.: 1996, *Regularities in the behaviour of Stark widths of argon spectral lines*, Firenze, Consiglio Nazionale delle Ricerche, A-28.
28. Srećković, A., Bukvić, S., Djeniže, S.: 1996, Proc. I Belarussian - Yugoslavian Symposium on Physics and Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasma, PDP I'96, Minsk, eds. V. S. Burakov, M. S. Dimitrijević, Publ. Obs. Astron. Belgrade **53**, 147.
29. Nikolić, D., Djurović, S., Mijatović Z., Kobilarov, R., Konjević N.: 1997, *Stark widths and shifts of the Ar I 427. 2 nm line*, Proc. II Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Bela Crkva, eds. L. Č. Popović, M. Ćuk, Publ. Astron. Obs. Belgrade **57,** 83.
30. Nikolić, D. Lj.: 1998, *Uticaj temperature plazme na oblik i pomeraj spektralnih linija argona*, Magistarski rad, Univerzitet u Beogradu, Fizički fakultet, Beograd.
31. Djurović, S., Mijatović, Z., Kobilarov, R., Nikolić, D.: 2000, *Odredjivanje oblika i pomeraja spektralnih linija emitovanih iz plazme*, 10. Kongres fizičara Jugoslavije, Vrnjačka Banja 27-29. 3. 2000, Zbornik radova, knjiga II, Jugoslovensko društvo fizičara, 569.
32. Milosavljević, V.: 2000, *Štarkovo širenje spektralnih linija atomskih spektara inertnih gasova*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Univerzitet u Beogradu, Beograd.
33. Savić, I.: 2000, *Asimetrija vodonikove H beta linije emitovane iz plazme*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
34. Milosavljević, V.: 2002, *Štarkovi parametri spektralnih linija inertnih gasova*, Dissertatio **147**, Zadužbina "Andrejević", Beograd.
35. Šćepanović, M.: 2002, *Zavisnost Štarkovih parametara spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma od naelektrisanja ostatka emitera*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.

53. M. S. Dimitrijević: 1984, Astron. Astrophys. 131, 327 [A 26].

1. Kršljanin, V. M.: 1986, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, magistarski rad, PMF, Beograd.
2. Sahal-Bréchot, S.: 1986, *Line broadening*, in Reports on Astronomy, Transaction of IAU **XIX A**, ed. R. M. West, Reidel P. C., 139.
3. Kršljanin, V.: 1987, *Stark broadening of resonance lines of the lithium isoelectronic sequence and some astrophysical applications*, in Radiative Excitation and Ionization Processes, Institute of Physics of thr University, Zagreb, 8.

4. Kršljanin, V.: 1989, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **37**.

54. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: 1984, Z. Naturforsch. 39a, 553 [A 27].

1. Purić, J., Ćuk, M.: 1986, *Stark width and shift regularities within similar spectra of atoms and ions*, XIII SPIG, Šibenik, 345.
2. Салахов, М. Х.: 1991, *Обработка и интерпретация експеримента в прикладной спектроскопии*, Диссертация для степени доктора физико-математических наук, Казанский государственный университет, Казан.
3. Сарандаев, Е. В.: 1992, *Исследование закономерностей в поведении Штарковских параметров спектральных линий тяжелых элементов*, Диссертация для степени кандидата физико-математических наук, Казанский государственный университет, Казан.

55. M. S. Dimitrijević, P. V. Grujić: 1984, Z. Naturforsch. 39a, 930 [A 28].

1. Grujić, P.: 1985, *Stara kvantna i semiklasična mehanika*, u Niels Bohr i savremena fizika, povodom stogodišnjice rodjenja, Institut za fiziku, Beograd, 33.
2. Grujić, P. V.: 1993, *Newtonian and Coulombic systems*, Bull. Astron. Belgrade **147**, 15.
3. P. Grujić, N. Simonović: 1997, *Elektron kao gradivni element organizovane materije*, Elektron i svet oko nas, gl. redaktor Milan Kurepa (Elektron - sto godina otkrića; sv. 1), SANU i Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 97.

56. M. S. Dimitrijević: 1985, Astron. Astrophys. 145, 439 [A 29].

1. Lanz, T.: 1987, *Le spèctre ultraviolet des étoiles Ap Si*, Thèse, Université de Genève.
2. Ćuk, M.: 1989, *Zakonitosti Štarkovog širenja i pomeranja spektralnih linija u plazmi unutar sličnih spektara atoma i jona*, doktorska disertacija, PMF Beograd.
3. Labat, O.: 1989, *Regularnost Štarkovog širenja spektralnih linija jona homologne grupe halogenih elemenata*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.
4. Šćepanović, M.: 2002, *Zavisnost Štarkovih parametara spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma od naelektrisanja ostatka emitera*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.

57. M. S. Dimitrijević, P. Grujić: 1985, Fizika 17, 1 [E 8].

1. P. Grujić, N. Simonović: 1997, *Elektron kao gradivni element organizovane materije*, Elektron i svet oko nas, gl. redaktor Milan Kurepa (Elektron - sto godina otkrića; sv. 1), SANU i Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 97.

58. I. Vince, M. S. Dimitrijević, V. Kršljanin: 1985, in Spectral Line Shapes III, W. de Gruyter, Berlin, New York, 649 [Д 7].

1. Kršljanin, V. M.: 1986, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, magistarski rad, PMF, Beograd.

2. Vince, I. I.: 1986, *Uticaj sudarnih procesa na Limb efekt*, doktorska disertacija, PMF, Beograd.
3. Vince, I.: 1989, *Investigation of the collisional Limb effect and shape of Solar spectral lines at the Astronomical observatory in Belgrade*, Bull. Obs. Astron. Belgrade **140**, 117.
4. Kršljanin, V.: 1989, *The spectral line synthesis study in Belgrade*, Bull. Obs. Astron. Belgrade **140**, 123.
5. Kršljanin, V.: 1989, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **37.**
6. Skuljan, Lj.: 1993, *Štarkovo pomeranje spektralnih linija He I i Ar I*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
7. Ben Nessib, N.: 1997, *Contribution à l'élargissement éléctronique des émétteurs complèxes dans un plasma*, Université de Tunis II, Tunis.

59. I. Vince, M. S. Dimitrijević: 1985, Publ. Obs. Astron. de Belgrade, 33, 15 [И 17].

1. Vince, I. I.: 1986, *Uticaj sudarnih procesa na Limb efekt*, doktorska disertacija, PMF, Beograd.
2. Milovanović, N.: 2001, *Doprinos Štarkovog širenja interpretaciji spektara CP zvezda*, magistarska teza, Matematički fakultet, Univerzitet u Beogradu.

60. I. Vince, M. S. Dimitrijević, V. Kršljanin: 1985, Progress in Stellar Spectral Line Formation Theory, D. Reidel P. C., Dordrecht, Boston, Lancaster, 373 [Д 8].

1. Kršljanin, V. M.: 1986, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, magistarski rad, PMF, Beograd.
2. Kršljanin, V.: 1989, *The spectral line synthesis study in Belgrade*, Bull. Obs. Astron. Belgrade **140**, 123.
3. Kršljanin, V.: 1989, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zv*ezda, Publ. Obs. Astron. Belgrade **37**.
4. Kršljanin, V., Marković-Kršljanin, S.: 1990, *On Stark line shifts in spectra of hot main sequence stars*, XV SPIG, Dubrovnik, 370.
5. Kršljanin, V., Vince, I., Erkapić, S.: 1990, *Fe I line asymmetries and shifts by pressure broadening and diagnostics of solar convective motions*, IAU Coll. 130, The Sun and Cool Stars: Activity, Magnetism, Dynamos, Helsinki, 68.
6. Popović, L. Č.: 1994, *Štarkovo širenje spektralnih linija jona teških elemenata u spektrima toplih zvezda (STZ)*, doktorska disertacija, Univerzitet u Beogradu, Matematički fakultet.
7. Popović, L. Č.: 1994, *Štarkovo širenje spektralnih linija teških jona u spektrima toplih zvezda, Stark broadening of heavy ion spectral lines in spectra of hot stars*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **46**.
8. Ben Nessib, N.: 1997, *Contribution a l'élargissement éléctronique des émétteurs complèxes dans un plasma*, Université de Tunis II, Tunis.

61. M. S. Dimitrijević, V. Kršljanin: 1985, XVII Int. Conf. Phen. Ioniz. Gases, Budapest, 975 [3 40].

1. Kršljanin, V.: 1989, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **37**.

62. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1985, Phys. Rev. A 31, 316 [A 30].

1. Heading, D. J.: 1990, *Helium spectral lineshapes in a dense, cool, Z-pinch plasma*, Ph. D. Thesis, Imperial College of Sciences, Technology and Medecine, London.

63. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1985, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer 34, 149 [A 31].

1. Oumarou, B.: 1986, *Théories quantique et sémiclassique des intégrales radiales de transitions dipolaires et multipolaires des états éxcités: Applications au calculs des forces d'oscillateurs et des probabilités de transition dans l'approximation a une configuration*, Thèse de docteur es sciences, Université d'Orleans.
2. Kršljanin, V., Vince, I.: 1986, *Collision broadening and microturbulence sensitivity of some Na I non - resonant lines*, Bull. Obs. Astron. Belgrade **136**, 12.
3. Vince, I.: 1986, *Tudomanyos talalkozo 1986, A részecske - utkozések hatasa a nap - és a csillagkonvekcio diagnosztikajara*, Eloadasok kivonatai II, Budapest, 897.
4. Vince, I. I.: 1986, Uticaj sudarnih procesa na Limb efekt, doktorska disertacija, PMF, Beograd
5. Ćuk, M.: 1989, *Zakonitosti Štarkovog širenja i pomeranja spektralnih linija u plazmi unutar sličnih spektara atoma i jona*, doktorska disertacija, PMF Beograd.
6. Kršljanin, V.: 1989, *The spectral line synthesis study in Belgrade*, Bull. Obs. Astron. Belgrade **140**, 123.
7. Vince, I.: 1989, *Investigation of the collisional Limb effect and shape of Solar spectral lines at the Astronomical observatory in Belgrade*, Bull. Obs. Astron. Belgrade **140**, 117.
8. Kršljanin, V.: 1990, *Broadening of Na I lines due to collisions with atomic hydrogen*, 22nd EGAS, Uppsala 1990, Vol. II, Europhys. Conference abstracts **14 D,** 760.
9. Vince, I.: 1990, *Contribution of atomic collisions to the solar limb effect*, XV SPIG, Dubrovnik, 328.
10. Srećković, A., Djeniže, S., Platiša, M.: 1993, *Stark widths of several B III and O III spectral lines*, XVI SPIG, Beograd, 201.
11. Srećković, A., Djeniže, S.: 1994, *Measured Stark shift of the Na I-D spectral lines in nitrogen plasma*, XVII Int. Symp. Phys. Ioniz. Gases, Beograd, 181.
12. Bukvić, S., Djeniže, S. and Srećković, A.: 1995, *Measured Stark parameters of the NaI D spectral lines in argon plasma*, Proc. of the first Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Publ. Obs. Astron. Belgrade **50**, 35.

64. M. S. Dimitrijević, A. Tomić: 1985, VII Nac. konf. jug. astr. Beograd 1984, Publ. Astr. društva "Rudjer Bošković" No 4, Beograd, 41 [J 15].

1. Tomić, A.: 1984, *VII Nacionalna konferencija astronoma Jugoslavije*, Dijalektika **9**, 221.
2. Jeličić, M.: 1989, *Bibliografija radova prof. Dr Radovana Danića i bibliografija radova o njemu*, Vasiona **37**, 30.
3. Popović, L. Č.: 1997, *Razvoj i aktivnosti Astronomskog društva "Rudjer Bošković"*, u Razvoj astronomije kod Srba, Development of Astronomy among Serbs, eds. M. S. Dimitrijević, J. Milogradov-Turin, L. Č. Popović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **56**, 77.

65. A. Tomić, M. S. Dimitrijević: 1985, VII Nac. konf. jug. astr. Beograd 1984, Publ. Astr. Društva "Rudjer Bošković" No 4, Beograd, 47 [J 16].

1. Tomić, A.: 1984, *VII Nacionalna konferencija astronoma Jugoslavije*, Dijalektika, 9, 221.
2. Jeličić, M.: 1989, *Bibliografija radova prof. Dr Radovana Danića i bibliografija radova o njemu*, Vasiona **37**, 30.
3. Popović, L. Č.: 1997, *Razvoj i aktivnosti Astronomskog društva "Rudjer Bošković"*, u Razvoj astronomije kod Srba, Development of Astronomy among Serbs, eds. M. S. Dimitrijević, J. Milogradov-Turin, L. Č. Popović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **56,** 77.

66. M. S. Dimitrijević: 1986, Astron. Astrophys. Suppl. Series 64, 591 [A 33].

1. Djurović, S.: 1989, *Štarkovo širenje i pomeranje spektralnih linija neutralnih halogenih elemenata u plazmi stabilisanog električnog luka*, doktorska disertacija, PMF Beograd.
2. Feautrier, N.: 1989, *Line broadening*, in Reports on Astronomy, Transactions of the IAU **XX A**, ed. J. P. Swings, Kluwer, 128.

67. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: 1986, Astron. Astrophys. 163, 297 [A 34].

1. Konjević, R., Konjević, N.: 1986, *Stark broadening of neutral mercury and thalium lines*, XIII SPIG, Šibenik, 309.
2. Kršljanin, V. M.: 1986, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih z*vezda, magistarski rad, PMF, Beograd.
3. Lesage, A., Richou, J.: 1988, *Variation of the Stark parameters with the temperature*, 9 ICSLS, Torun, A37.
4. Mokhtari, A.: 1988, *Etude et réalisation d'un plasma dense quasi - stationaire et homogène de 1 m de long en présence d'un champ magnétique modulé spatialement*, Thèse, Université Paris VI.
5. Feautrier, N.: 1989, *Line broadening*, in Reports on Astronomy, Transactions of the IAU **XX A**, ed. J. P. Swings, Kluwer, 128.
6. Kršljanin, V.: 1989, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **37**.
7. Uzelac, N. I.: 1989, *Širenje i pomeraj spektralnih linija atoma i jona inertnih gasova u slabo neidealnoj plazmi impulsnih bljeskalica*, doktorska disertacija, ETF Beograd.
8. Kršljanin, V., Marković-Kršljanin, S.: 1990, *On Stark line shifts in spectra of hot main sequence stars*, XV SPIG, Dubrovnik, 370.

9. Kršljanin, V.: 1990, *Simple estimates for Stark widths and shifts of neutral atom lines*, 22nd EGAS, Uppsala 1990, Vol. II, Europhys. Conference abstracts **14 D,** 757.
10. Skuljan, Lj.: 1993, *Štarkovo pomeranje spektralnih linija He I i Ar I*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
11. Popović, L. Č.: 1994, *Štarkovo širenje spektralnih linija jona teških elemenata u spektrima toplih zvezda (STZ)*, doktorska disertacija, Univerzitet u Beogradu, Matematički fakultet.
12. Popović, L. Č.: 1994, *Štarkovo širenje spektralnih linija teških jona u spektrima toplih zvezda, Stark broadening of heavy ion spectral lines in spectra of hot stars*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **46**.
13. Erkapić, S., Vince, I.: 1995, *On the average optical depths of formation of some Fraunhofer lines*, Bull. Astron. Belgrade **151**, 13.
14. Erkapić, S.: 1995, *Odredjivanje osetljivosti Fraunhoferovih linija na promene fotosferskih karakteristika*, magistarski rad, Matematički fakultet, Beograd, 1995.
15. Todorović-Vasović, N. K.: 1995, *Analiza uprošćenog prilaza za proračun parametara Štarkovog širenja spektralnih linija neutralnih atoma*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
16. Ben Nessib, N.: 1997, *Contribution a l'élargissement éléctronique des émétteurs complèxes dans un plasma*, Université de Tunis II, Tunis.
17. Nikolić, D. Lj.: 1998, *Uticaj temperature plazme na oblik i pomeraj spektralnih linija argona*, magistarski rad, Univerzitet u Beogradu, Fizički fakultet, Beograd.
18. Milosavljević, V.: 2000, *Štarkovo širenje spektralnih linija atomskih spektara inertnih gasova*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Univerzitet u Beogradu, Beograd.
19. Milovanović, N.: 2001, *Doprinos Štarkovog širenja interpretaciji spektara CP zvezda*, magistarska teza, Matematički fakultet, Univerzitet u Beogradu.
20. Simić, S.: 2001, *Efekti sudarnog širenja astrofizički značajnih linija Nd II u zvezdanim atmosferama*, magistarska teza, Univerzitet u Beogradu, Matematički fakultet, Katedra za astronomiju.
21. Milosavljević, V.: 2002, *Štarkovi parametri spektralnih linija inertnih gasova*, Dissertatio **147**, Zadužbina "Andrejević", Beograd.
22. Zmerli, B.: 2003, *Variation de l'élargissement des raies spéctrales dans un plasma en fonction de la température*, Mémoire de D. E. A., Physique Quantique, Faculté des sciences de Tunis, Université de Tunis El Manar.

68. M. S. Dimitrijević, V. Kršljanin: 1986, XIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Šibenik, 321 [3 52].

1. Feautrier, N.: 1989, *Line broadening*, in Reports on Astronomy, Transactions of the IAU **XX A,** ed. J. P. Swings, Kluwer, 128.
2. Kršljanin, V.: 1989, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **37**.

69. M. S. Dimitrijević, M. C. Artru: 1986, XIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Šibenik, 317 [З 53].

1. Feautrier, N.: 1989, *Line broadening*, in Reports on Astronomy, Transactions of the IAU **XX A,** ed. J. P. Swings, Kluwer, 128.

70. B. Grabowski, M. S. Dimitrijević: 1986, XIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Šibenik, 299 [З 56].

1. Grabowski, B., Czainski, A.: 1988, *The phase shift calculations in presence of effects of the back reaction in atom - perturber collisions*, 9 ICSLS, Torun, D23.
2. Grabowski, B., Czainski, A.: 1988, *Effects of back reaction in impact phase - shift calculations in case of Van der Waals attraction*, 9 ICSLS, Torun, D24.
3. Grabowski, B., Czainski, A., Halenka, J.: 1988, *Stark line - width and shift calculations in case of impact broadening at share of screening and of back reaction effect*, XIV SPIG, Sarajevo, 301.
4. Grabowski, B., Czainski, A.: 1990, *Influence of the Debye shielding and of back reaction on Stark broadening of atomic lines within quasi - classical impact model*, X ICSLS, Austin, 38.
5. Grabowski, B., Czainski, A.: 1990, *On possibility of appearance of assymmetry and shift of impact line profiles as a result of the back reaction in case of self - broadening*, XV SPIG, Dubrovnik, 362.

71. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1986, Ann. Phys. Coll. 3, Suppl. 3, 11, 181 [Ђ 5].

1. Feautrier, N.: 1989, *Line broadening*, in Reports on Astronomy, Transactions of the IAU **XX A**, ed. J. P. Swings, Kluwer, 128.

72. M. S. Dimitrijević, Truong-Bach: 1986, Ann. Phys. Coll. 3, Suppl. 3, 11, 183 [Ђ 6].

1. Feautrier, N.: 1989, *Line broadening*, in Reports on Astronomy, Transactions of the IAU **XX A,** ed. J. P. Swings, Kluwer, 128.

73. M. S. Dimitrijević, V. Kršljanin: 1986, Astron. Astrophys. 165, 269 [A 35].

1. Kršljanin, V.: 1987, *Stark broadening of resonance lines of the lithium isoelectronic sequence and some astrophysical applications*, in Radiative Excitation and Ionization Processes, Institute of Physics of the University, Zagreb, 8.
2. Feautrier, N.: 1989, *Line broadening*, in Reports on Astronomy, Transactions of the IAU **XX A**, ed. J. P. Swings, Kluwer, 128.
3. Kršljanin, V.: 1989, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **37**.
4. Kršljanin, V.: 1989, *The spectral line synthesis study in Belgrade*, Bull. Obs. Astron. Belgrade **140**, 123.
5. Kobilarov, R.: 1990, *Uticaj dinamike jona na oblik i pomeraj spektralnih linija u plazmi*, doktorska disertacija, PMF Beograd.
6. Kršljanin, V., Marković - Kršljanin, S.: 1990, *On Stark line shifts in spectra of hot main sequence stars*, XV SPIG, Dubrovnik, 370.

7. Milosavljević, M. K.: 1991, *Štarkovo pomeranje nekih spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma: C; N; O; Ar; i Br u plazmi*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.
8. Popović, L. Č.: 1991, *Štarkovo širenje i pomeraj spektralnih linija Zn II*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
9. Brnović, M. J.: 1992, *Štarkovo širenje i pomjeranje Pb II, Hg II i Hg III spektralnih linija*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
10. Popović, L., Srećković, A., Djeniže, S.: 1992, *Influence of the electron temperature decay on the Stark shift measurement*, 11 ICSLS, Carry le Rouet, A25.
11. Popović, L. Č.: 1994, *Štarkovo širenje spektralnih linija jona teških elemenata u spektrima toplih zvezda (STZ)*, doktorska disertacija, Univerzitet u Beogradu, Matematički fakultet.
12. Popović, L. Č.: 1994, *Štarkovo širenje spektralnih linija teških jona u spektrima toplih zvezda, Stark broadening of heavy ion spectral lines in spectra of hot stars*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **46**.
13. Nikolić, B.: 1995, *Štarkovo širenje i pomeraj spektralnih linija Cd II*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
14. Milosavljević, V. M.: 1996, *Štarkovo pomeranje i širenje spektralnih linija iz spektara jednostruko, dvostruko i trostruko jonizovanih atoma azota*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
15. Popović, L. Č.: 1996, *The modified semiempirical approach for lines from complex spectra*, XVIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Kotor, 465.
16. Blagojević, B.: 1999, *Širenje i pomeraj analognih spektralnih linija jona u plazmi duž izoelektronskih nizova*, doktorska disertacija, Fizički fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd.
17. Milovanović, N.: 2001, *Doprinos Štarkovog širenja interpretaciji spektara CP zvezda*, magistarska teza, Matematički fakultet, Univerzitet u Beogradu.
18. Simić, S.: 2001, *Efekti sudarnog širenja astrofizički značajnih linija Nd II u zvezdanim atmosferama*, magistarska teza, Univerzitet u Beogradu, Matematički fakultet, Katedra za astronomiju.
19. Milosavljević, V.: 2002, *Štarkovi parametri spektralnih linija inertnih gasova*, Dissertatio **147**, Zadužbina "Andrejević", Beograd.
20. Šćepanović, M.: 2002, *Zavisnost Štarkovih parametara spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma od naelektrisanja ostatka emitera*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.

74. M. S. Dimitrijević, Truong-Bach: 1986, Z. Naturforsch. 41a, 772 [A 36].

1. Feautrier, N.: 1989, *Line broadening*, in Reports on Astronomy, Transactions of the IAU **XX A**, ed. J. P. Swings, Kluwer, 128.
2. Milosavljević, M. K.: 1991, *Štarkovo pomeranje nekih spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma: C; N; O; Ar; i Br u plazmi*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.
3. Malešević, M. M.: 1988, *Štark-ovo širenje spektralnih linija iz viših multipleta spektra jedanput jonizovanog argona*, magistarski rad, PMF Beograd.

75. V. Kršljanin, M. S. Dimitrijević: 1986, Coll. on Atomic Spectra and Oscillator Strengths for Astrophysics and Fusion Research, Toledo, 4 [JI 13].

1. Kršljanin, V.: 1989, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **37**.

76. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: 1987, Astron. Astrophys. 172, 345 [A 37].

1. Purić, J., Djeniže, S., Srećković, A., Milosavljević, M., Platiša, M., Labat, J.: 1988, *Stark shifts of N III and O III lines*, XIV SPIG, Sarajevo, 345.
2. Srećković, A. B.: 1988, *Ispitivanje Štarkovog širenja i pomeranja jonskih spektralnih linija u plazmi*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.
3. Ćuk, M.: 1989, *Zakonitosti Štarkovog širenja i pomeranja spektralnih linija u plazmi unutar sličnih spektara atoma i jona*, doktorska disertacija, PMF Beograd.
4. Feautrier, N.: 1989, *Line broadening*, in Reports on Astronomy, Transactions of the IAU **XX A,** ed. J. P. Swings, Kluwer, 128.
5. Labat, O.: 1989, *Regularnost Štarkovog širenja spektralnih linija jona homologne grupe halogenih elemenata*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.
6. Uzelac, N. I.: 1989, *Širenje i pomeraj spektralnih linija atoma i jona inertnih gasova u slabo neidealnoj plazmi impulsnih bljeskalica*, doktorska disertacija, ETF Beograd.
7. Kobilarov, R.: 1990, *Uticaj dinamike jona na oblik i pomeraj spektralnih linija u plazmi*, doktorska disertacija, PMF Beograd.
8. Kršljanin, V.: 1990, *Simple estimates for Stark widths and shifts of neutral atom lines*, 22nd EGAS, Uppsala 1990, Vol. II, Europhys. Conference abstracts **14 D**, 757.
9. Milosavljević, M. K.: 1991*, Štarkovo pomeranje nekih spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma: C; N; O; Ar; i Br u plazmi*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.
10. Popović, L. Č.: 1991, *Štarkovo širenje i pomeraj spektralnih linija Zn II*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd
11. Konjević, R., Konjević, N.: 1994, *On the Stark broadening of doubly-ionized krypton lines*, XVII Int. Symp. Phys. Ioniz. Gases, Beograd, 194.
12. Popović, L. Č.: 1994, *Štarkovo širenje spektralnih linija jona teških elemenata u spektrima toplih zvezda (STZ)*, doktorska disertacija, Univerzitet u Beogradu, Matematički fakultet.
13. Popović, L. Č.: 1994, *Štarkovo širenje spektralnih linija teških jona u spektrima toplih zvezda, Stark broadening of heavy ion spectral lines in spectra of hot stars*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **46**.
14. Nikolić, B.: 1995, *Štarkovo širenje i pomeraj spektralnih linija Cd II*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
15. Milosavljević, V. M.: 1996, *Štarkovo pomeranje i širenje spektralnih linija iz spektara jednostruko, dvostruko i trostruko jonizovanih atoma azota*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
16. Ben Nessib, N.: 1997, *Contribution a l'élargissement éléctronique des émétteurs complèxes dans un plasma*, Université de Tunis II, Tunis.

17. Drinčić, V.: 2000, *Štarkovo širenje nekih spektralnih linija iz spektra C II, C III i C IV*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
18. Milovanović, N.: 2001, *Doprinos Štarkovog širenja interpretaciji spektara CP zvezda*, magistarska teza, Matematički fakultet, Univerzitet u Beogradu.
19. Simić, S.: 2001, *Efekti sudarnog širenja astrofizički značajnih linija Nd II u zvezdanim atmosferama*, magistarska teza, Univerzitet u Beogradu, Matematički fakultet, Katedra za astronomiju.
20. Milosavljević, V.: 2002, *Štarkovi parametri spektralnih linija inertnih gasova*, Dissertatio **147**, Zadužbina "Andrejević", Beograd.
21. Šćepanović, M.: 2002, *Zavisnost Štarkovih parametara spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma od naelektrisanja ostatka emitera*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.

77. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, D. Djordjević, M. Luft, W. D. Kraeft: 1987, Contrib. Plasma. Phys. 27, 1 [A 38].

1. Popović, M. M., Mihajlov, A. A., Djordjević, D. S.: 1986, *Neidealna plazma - primena modelnih potencijala za proučavanje transportnih i optičkih osobina plazme*, Savremena istraživanja u fizici III, Zbornik radova, urednik Z. V. Popović, Institut za fiziku i Naučna knjiga, Beograd, 125.

78. M. S. Dimitrijević, A. A. Mihajlov, M. M. Popović: 1987, Astron. Astrophys. Suppl. Ser. 70, 57 [A 39].

1. Feautrier, N.: 1989, *Line broadening*, in Reports on Astronomy, Transactions of the IAU **XX A,** ed. J. P. Swings, Kluwer, 128.
2. Kršljanin, V., Marković-Kršljanin, S.: 1990, *On Stark line shifts in spectra of hot main sequence stars*, XV SPIG, Dubrovnik, 370.
3. Feautrier, N.: 1991, *Line broadening*, in Reports on Astronomy, Transactions of the IAU **XXI A**, ed. D. McNally, Kluwer, 122.

79. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Brechot: 1987, in Spectral Line Shapes 4, ed. R. J. Exton, A. Deepak Publ. Hampton, Virginia, 61.

1. Ben Nessib, N.: 1988, *Généralisation de la thèorie convergent aux raies partiellement dégénérées. Application à la raie 2^3P - 4^3D de l'Hélium neutre*, Thèse, Faculté des sciences de Tunis, Tunis.

80. M. S. Dimitrijević, N. Konjević, V. Kršljanin: 1987, in Spectral Line Shapes 4, ed. R. J. Exton, A. Deepak Publ. Hampton, Virginia, 63 [Д 9].

1. Kršljanin, V.: 1989, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **37**.

81. M. S. Dimitrijević, N. Konjević, V. Kršljanin: 1987, in Spectral Line Shapes 4, ed. R. J. Exton, A. Deepak Publ. Hampton, Virginia, 65 [Д 10].

1. Kršljanin, V.: 1989, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **37**.
2. Milosavljević, V.: 2002, *Štarkovi parametri spektralnih linija inertnih gasova*, Dissertatio **147**, Zadužbina "Andrejević", Beograd.

82. I. Vince, M. S. Dimitrijević: 1987, in Spectral Line Shapes 4, ed. R. J. Exton, A. Deepak Publ. Hampton, Virginia, 621 [Д 11].

1. Vince, I., Kubičela, A., Arsenijević, J.: 1988, *Belgrade program for monitoring of activity - sensitive spectral lines of the Sun as a star II. Selection of Fraunhofer lines and begining of a study of their long - term changes*, Bull. Obs. Astron. Belgrade **139**, 25.

83. M. S. Dimitrijević, N. Feautrier, S. Sahal-Bréchot: 1987, II Workshop: Astrophysics in Yugoslavia, Beograd, 39 [M 7].

1. Arsenijević, J., Kubičela, A., Vince, I.: 1988, *Be stars - a challenge to the observers and theoreticians*, Bull. Obs. Astron. Belgrade **138**, 31

84. M. S. Dimitrijević, V. Kršljanin: 1987, in Radiative excitation and ionization processes, Inst. of Phys. Univ., Zagreb, 22 [3 59].

1. Kršljanin, V.: 1987, *Stark broadening of resonance lines of the lithium isoelectronic sequence and some astrophysical applications*, in Radiative Excitation and Ionization Processes, Institute of Physics of the University, Zagreb, 8.
2. Kršljanin, V.: 1989, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **37**.

85. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1987, JQSRT, 38, 37 [A 40].

1. Feautrier, N.: 1991, *Line broadening*, in Reports on Astronomy, Transactions of the IAU **XXI A,** ed. D. McNally, Kluwer, 122.

86. M. S. Dimitrijević: 1988, Bull. Obs. Astron. Belgrade 139, 31 [E 9].

1. Kršljanin, V.: 1989, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **37**.
2. Milosavljević, V.: 2002, *Štarkovi parametri spektralnih linija inertnih gasova,* Dissertatio **147**, Zadužbina "Andrejević", Beograd.

87. M. S. Dimitrijević: 1988, in Physics of Formation of Fe II Lines Outside LTE, eds. R. Viotti, A. Vitone, M. Friedjung, D. Reidel, 211 [Д 14].

1. Feautrier, N.: 1991, *Line broadening*, in Reports on Astronomy, Transactions of the IAU **XXI A,** ed. D. McNally, Kluwer, 122.

88. M. S. Dimitrijević, Z. Djurić, A. A. Mihajlov: 1988, Int. Conf. on Phys. of Multiply charged ions, Grenoble, 2. 16 [3 69].

1. Djurić, Z.: 1988, *Odredjivanje parametara električnog luka i sastava plazme u elektrodinamičkom akceleratoru*, magistarski rad, PMF Beograd.

89. T. Lanz, M. S. Dimitrijević, M. C. Artru: 1988, Astron. Astrophys. 192, 249 [A 41].

1. Lesage, A., Richou, J.: 1988, *Variation of the Stark parameters with the temperature*, 9 ICSLS, Torun, A37.
2. Perez, C., de la Rosa, I., de Frutos, A., Gonzales, V., Mar, S.: 1989, *Stark broadening of several Si II lines*, Collisions et Rayonnement, Orleans, 1989.
3. Feautrier, N.: 1991, *Line broadening*, in Reports on Astronomy, Transactions of the IAU **XXI A**, ed. D. McNally, Kluwer, 122.
4. Srećković, A., Bukvić, S., Djeniže, S.: 1996*, Measured Stark parameters of the Ni I 397. 356 nm spectral line*, Proc. I Belarussian - Yugoslavian Sym-

posium on Physics and Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasma, PDP I'96, Minsk, eds. V. S. Burakov, M. S. Dimitrijević, Publ. Obs. Astron. Belgrade **53**, 147.

5. Ben Nessib, N.: 1997, *Contribution a l'élargissement éléctronique des émétteurs complèxes dans un plasma*, Université de Tunis II, Tunis.
6. Wilke, R.: 2003, *Bestimmung von Starkverbreiterungs und Starkverschiebungskonstanten sowie von Uebergangswahrscheinlichkeiten von Linien des einfach ionisierten Siliziums mit Hilfe eines Laserzeugten Plasmas*, Inaugural Dissertation zur Erlangung des Doktorgrades der Mathematisch Naturwissenschaftlichen Fakultaet der Heinrich Heine Universitaet Duesseldorf.

90. Y. Vitel, M. Skowronek, M. S. Dimitrijević, M. M. Popović: 1988, Astron. Astrophys. 200, 285 [A 42].

1. Сарандаев, Е. В.: 1992, *Исследование закономерностей в поведении Штарковских параметров спектральных линий тяжелых элементов*, Диссертация для степени кандидата физико-математических наук, Казанский государственный университет, Казан.
2. Sid Ali Flih: 2003, *Etude des profils de la raie H alpha et de raies atomiques et ioniques de gaz rares émises par des plasmas denses et froids creés dans des tubes a éclairs à remplissage variable (Kr - H2, Ar - H2)*, Thèse de doctorat de l'Université Paris 6.

91. M. S. Dimitrijević: 1988, Bull. Obs. Astron. Belgrade 139, 70 [E 10].

1. Feautrier, N.: 1991, *Line broadening*, in Reports on Astronomy, Transactions of the IAU **XXI A**, ed. D. McNally, Kluwer, 122.

92. M. S. Dimitrijević: 1988, Astron. Astrophys. Suppl. Series 76, 53 [A 43].

1. Kršljanin, V.: 1989, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **37**.
2. Labat, O.: 1989, *Regularnost Štarkovog širenja spektralnih linija jona homologne grupe halogenih elemenata*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.
3. Purić, J., Ćuk, M., Djeniže, S., Lesage, A.: 1990, *Stark parameters regularities along the periodic table*, X ICSLS, Austin, 165.
4. Djeniže, S., Srećković, A., Platiša, M., Labat, J., Purić, J.: 1990, *Stark widths of S III spectral lines*, XV SPIG, Dubrovnik, 205.
5. Feautrier, N.: 1991, *Line broadening*, in Reports on Astronomy, Transactions of the IAU **XXI A**, ed. D. McNally, Kluwer, 122.
6. Popović, L. Č.: 1994, *Štarkovo širenje spektralnih linija jona teških elemenata u spektrima toplih zvezda (STZ)*, doktorska disertacija, Univerzitet u Beogradu, Matematički fakultet.
7. Popović, L. Č.: 1994, *Štarkovo širenje spektralnih linija teških jona u spektrima toplih zvezda, Stark broadening of heavy ion spectral lines in spectra of hot stars*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **46**.
8. Purić, J., Milosavljević, V., Ćuk, M.: 1996, *Stark widths predictions from regularities for doubly - charged ion off - resonances of several heavier*

elements, XVIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Kotor, 286.

9. Purić, J., Šćepanović, M., Ćuk, M.: 1997, *Stark parameters dependence on the emitter rest core charge within ion off-resonances*, Proc. II Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Bela Crkva, eds. L. Č. Popović, M. Ćuk, Publ. Astron. Obs. Belgrade **57,** 101.
10. Purić, J., Šćepanović, M.: 2000, *Zavisnosti Štarkovih parametara unutar sličnih spektralnih prelaza*, 10. Kongres fizičara Jugoslavije, Vrnjačka Banja 27-29. 3. 2000, Zbornik radova, knjiga II, Jugoslovensko društvo fizičara, 667.
11. Milovanović, N.: 2001, *Doprinos Štarkovog širenja interpretaciji spektara CP zvezda*, magistarska teza, Matematički fakultet, Univerzitet u Beogradu.
12. Milosavljević, V.: 2002, Štarkovi parametri spektralnih linija inertnih gasova, Dissertatio **147,** Zadužbina "Andrejević", Beograd.
13. Šćepanović, M.: 2002, *Zavisnost Štarkovih parametara spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma od naelektrisanja ostatka emitera*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd

93. M. S. Dimitrijević: 1989, in Classical Dynamics in Atomic and Molecular Physics, (CDAMP 88), eds. T. Grozdanov, P. Grujić, P. Krstić, World Scientific, Singapore, New Jersey, London, Hong Kong, 403 [B 3].

1. Grabowski, B., Czainski, A.: 1990, *Influence of the Debye shielding and of back reaction on Stark broadening of atomic lines within quasi - classical impact model*, X ICSLS, Austin, 38.
2. Grabowski, B., Czainski, A.: 1990, *Effect of the non - uniform perturber motion and Debye screening on the impact Stark broadening of atomic lines*, XV SPIG, Dubrovnik, 197.
3. Grabowski, B., Czainski, A.: 1990, *On possibility of appearance of assymmetry and shift of impact line profiles as a result of the back reaction in case of self - broadening*, XV SPIG, Dubrovnik, 362.
4. Grabowski, B.: 1993, *Procesy i modele formowania ksztaltu linii widmowych w warunkach od chlodnego gazu do goracej plazmy*, Sympozjum Naukowe Plazma 93, "Badania i zastosowania plazmy", Warszawa 1993, 26.
5. Grujić, P. V.: 1995, *Doubly-excited atoms and the line broadening*, Bull. Astron. Belgrade **152**, 79.

94. I. Vince, M. S. Dimitrijević: 1989, in Solar and Stellar Granulation, eds. R. J. Rutten, G. Severino Kluwer Acad. Publishers, Dordrecht, Boston, London, 93 [Д 5].

1. Kršljanin, V., Vince, I., Erkapić, S.: 1990, *Fe I line asymmetries and shifts by pressure broadening and diagnostics of solar convective motions*, IAU Coll. 130, The Sun and Cool Stars: Activity, Magnetism, Dynamos, Helsinki, 68.
2. Kršljanin, V., Erkapić, S., Vince, I.: 1991, *On pressure broadening and line bisectors in sunspots*, I Gen. Conf. Balkan Phys. Union, Thessaloniki 1991, 7. 12.

3. Vince, I.: 1996, *Long - term variations of Solar spectral lines*, Proc. I Belarussian - Yugoslavian Symposium on Physics and Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasma, PDP I'96, Minsk, eds. V. S. Burakov, M. S. Dimitrijević, Publ. Obs. Astron. Belgrade **53**, 11.

95. V. Kršljanin, M. S. Dimitrijević: 1989, Bull. Obs. Astron. Belgrade 140, 7 [E 12].

1. Milosavljević, M. K.: 1991, *Štarkovo pomeranje nekih spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma: C; N; O; Ar; i Br u plazmi*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.
2. Nikolić, B.: 1995, *Štarkovo širenje i pomeraj spektralnih linija Cd II*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
3. Ben Nessib, N.: 1997, Contribution à l'élargissement éléctronique des émétteurs complèxes dans un plasma, Université de Tunis II, Tunis.

96. M. S. Dimitrijević: 1989, Bull. Obs. Astron. Belgrade 140, 111 [E 13].

1. Kršljanin, V.: 1989, *The spectral line synthesis study in Belgrade*, Bull. Obs. Astron. Belgrade **140**, 123
2. Popović, L. Č.: 1994, *Štarkovo širenje spektralnih linija jona teških elemenata u spektrima toplih zvezda (STZ)*, doktorska disertacija, Univerzitet u Beogradu, Matematički fakultet.
3. Popović, L. Č.: 1994, *Štarkovo širenje spektralnih linija teških jona u spektrima toplih zvezda, Stark broadening of heavy ion spectral lines in spectra of hot stars*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **46**.
4. Djeniže, S., Labat, J.: 1996, *On the Stark width regularities along a carbon, nitrogen and oxygen isonuclear sequences*, Bull. Astron. Belgrade **153**, 35.
5. Djeniže, S., Labat, J.: 1996, *Stark widths prediction for highly ionized emitters; Na IX - Ti XX*, Bull. Astron. Belgrade **154**, 17.

97. M. S. Dimitrijević, M. M. Popović: 1989, Astron. Astrophys. 217, 201 [A 44].

1. Feautrier, N.: 1991, *Line broadening*, in Reports on Astronomy, Transactions of the IAU **XXI A,** ed. D. McNally, Kluwer, 122
2. Milosavljević, V.: 2002, *Štarkovi parametri spektralnih linija inertnih gasova*, Dissertatio **147**, Zadužbina "Andrejević", Beograd.

98. M. S. Dimitrijević, A. A. Mihajlov, Z. Djurić, B. Grabowski: 1989, J. Phys. B 22, 3845 [A 45].

1. Ben Lakhdar, Z., Ben Nessib, N.: 1990, *Collision width function in a correlated plasma*, X ICSLS, Austin, 41.
2. Ben Nessib, N.: 1997, *Contribution à l'élargissement éléctronique des émétteurs complèxes dans un plasma*, Université de Tunis II, Tunis.

99. V. Kršljanin, M. S. Dimitrijević: 1989, Z. Phys. D 14, 273 [A 46].

1. Kršljanin, V.: 1989, *Štarkov pomak jonskih linija kod toplih zvezda*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **37**.
2. Feautrier, N.: 1991, *Line broadening*, in Reports on Astronomy, Transactions of the IAU **XXI A**, ed. D. McNally, Kluwer, 122.
3. Milosavljević, V. M.: 1996, *Štarkovo pomeranje i širenje spektralnih linija iz spektara jednostruko, dvostruko i trostruko jonizovanih atoma azota*, mag-

istarski rad, Fizički fakultet, Beograd.

4. Milovanović, N.: 2001, *Doprinos Štarkovog širenja interpretaciji spektara CP zvezda*, magistarska teza, Matematički fakultet, Univerzitet u Beogradu.
5. Simić, S.: 2001, *Efekti sudarnog širenja astrofizički značajnih linija Nd II u zvezdanim atmosferama*, magistarska teza, Univerzitet u Beogradu, Matematički fakultet, Katedra za astronomiju.

100. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1989, Bull. Obs. Astron. Belgrade 141, 57 [E 14].

1. Heading, D. J.: 1990, *Helium spectral lineshapes in a dense, cool, Z-pinch plasma*, Ph. D. Thesis, Imperial College of Sciences, Technology and Medecine, London.
2. Mijatović Z.: 1995, *Uticaj dinamike jona na oblik i pomeraj spektralnih linija atomskog helijuma, ugljenika i kiseonika u plazmi, doktorska* disertacija, Univerzitet u Beogradu, Fizički fakultet.
3. El Bezzari, M.: 1997, *Etude des plasmas denses d'hélium crées dans les tubes à éclairs: éffèt de la distribution des microchamps ioniques sur leur diagnostic*, Thèse de doctorat de l'Université Paris 6.

101. N. Ben Nessib, Z. Ben Lakhdar, M. S. Dimitrijević: III Colloque Nationale de la rechèrche, Bizèrte, 1-3 Novembre 1990, B6 [J 22].

1. Ben Nessib, N.: 1997, *Contribution a l'élargissement éléctronique des émétteurs complèxes dans un plasma*, Université de Tunis II, Tunis.

102. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1990, Astron. Astrophys. Suppl. Series 82, 519 [A 47].

1. Heading, D. J.: 1990, *Helium spectral lineshapes in a dense, cool, Z-pinch plasma*, Ph. D. Thesis, Imperial College of Sciences, Technology and Medecine, London.
2. Feautrier, N.: 1991, *Line broadening*, in Reports on Astronomy, Transactions of the IAU **XXI A,** ed. D. McNally, Kluwer, 122.
3. Mijatović, Z., Konjević, N., Kobilarov, R., Ivković, M.: 1994, *Influence of ion-dynamics on the width and shift of the He I lines*, XVII Int. Symp. Phys. Ioniz. Gases, Beograd, 173.
4. Popović, L. Č.: 1994, *Štarkovo širenje spektralnih linija jona teških ele-menata u spektrima toplih zvezda (STZ)*, doktorska disertacija, Univerzitet u Beogradu, Matematički fakultet.
5. Popović, L. Č.: 1994, *Štarkovo širenje spektralnih linija teških jona u spektrima toplih zvezda, Stark broadening of heavy ion spectral lines in spectra of hot stars*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **46**.
6. Mijatović, Z.: 1995, *Uticaj dinamike jona na oblik i pomeraj spektralnih linija atomskog helijuma, ugljenika i kiseonika u plazmi, doktorska* disertacija, Univerzitet u Beogradu, Fizički fakultet.
7. Djurović, S., Kobilarov, R., Vujičić, B.: 1996, *Experimental difficulties in determination of the spectral line shapes emitted from plasma*, Bull. Astron. Belgrade **153**, 41.
8. Todorović-Vasović, N. K.: 1995, *Analiza uprošćenog prilaza za proračun parametara Štarkovog širenja spektralnih linija neutralnih atoma*, magistar-

ski rad, Fizički fakultet, Beograd.

9. Ben Nessib, N.: 1997, *Contribution a l'élargissement éléctronique des émétteurs complèxes dans un plasma*, Université de Tunis II, Tunis.
10. Milosavljević, V.: 2000, *Štarkovo širenje spektralnih linija atomskih spektara inertnih gasova*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Univerzitet u Beogradu, Beograd.
11. Milosavljević, V.: 2002, *Štarkovi parametri spektralnih linija inertnih gasova*, Dissertatio **147**, Zadužbina "Andrejević", Beograd.

103. M. S. Dimitrijević, P. Grujić, G. Peach, N. Simonović: 1990, J. Phys. B 23, 1641 [A 48].

1. Simonović, N.: 1989, *Neki sistemi tri tela pri malim energijama*, magistarski rad, Institut za fiziku, Beograd.
2. Simonović, N., Grujić, P.: 1989, *Molekularne fragmentacione funkcije u blizini praga*, VI Jug. Skup iz fizike atomskih sudara, Brioni, 37.
3. Simonović, N. S., Grujić, P. V.: 1993, *The small - energy behaviour of non - Wannierian systems*, XVI SPIG, Beograd, 22.
4. Grujić, P. V.: 1994, *Atomski procesi u blizini praga*, Sveske fizičkih nauka, god. VII br 1.

104. M. S. Dimitrijević, G. Peach: 1990, Astron. Astrophys. 236, 261 [A 50].

1. Popović, L. Č.: 1991, *Štarkovo širenje i pomeraj spektralnih linija Zn II*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
2. Feautrier, N.: 1991, *Line broadening*, in Reports on Astronomy, Transactions of the IAU **XXI A**, ed. D. McNally, Kluwer, 122.

105. Milan S. Dimitrijević: 1990, in Accuracy of Elemental Abundances from Stellar Atmospheres, ed. R. Wehrse, Lecture Notes in Physics 356, Springer Verlag, 31 [B 4].

1. Grabowski, B.: 1993, *Procesy i modele formowania ksztaltu linii widmowych w warunkach od chlodnego gazu do goracej plazmy*, Sympozjum Naukowe Plazma 93, "Badania i zastosowania plazmy", Warszawa 1993, 26.
2. Mijatović, Z., Konjević, N., Kobilarov, R., Ivković, M.: 1994, *Influence of ion-dynamics on the width and shift of the He I lines*, XVII Int. Symp. Phys. Ioniz. Gases, Beograd, 173.

106. M. S. Dimitrijević, P. Grujić, N. Simonović: 1990, Z. Phys. D 15, 203 [A 51].

1. Grujić, P. V.: 1994, *Atomski procesi u blizini praga*, Sveske fizičkih nauka, god. VII br 1.
2. Grujić, P. V.: 1994, *Uvod u teoriju sudara elektrona sa atomima i molekulima*, Naučna knjiga, Beograd.
3. Grujić, P. Simonović, N.: 1997, *Elektron kao gradivni element organizovane materije*, Elektron i svet oko nas, gl. redaktor Milan Kurepa (Elektron - sto godina otkrića; sv. 1), SANU i Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 97.
4. Tančić, A.: 1997, *Teorija sudara elektrona sa atomima*, Interakcije niskoenergijskih elektrona, gl. redaktor Milan Kurepa (Elektron - sto godina otkrića; sv. 4), SANU i Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 7.

107. S. Djurović, N. Konjević, M. S. Dimitrijević: 1990, Z. Phys. D, 16, 255 [A 52].

1. Djurović, S., Kobilarov, R., Vujičić, B.: 1996*, Experimental difficulties in determination of the spectral line shapes emitted from plasma*, Bull. Astron. Belgrade **153**, 41.

108. M. S. Dimitrijević: 1990, Publ. Obs. Astron. Belgrade 39 [Γ 9].

1. Milovanović, N.: 2001, *Doprinos Štarkovog širenja interpretaciji spektara CP zvezda*, magistarska teza, Matematički fakultet, Univerzitet u Beogradu.

109. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1990, Bull. Obs. Astron. Belgrade 142, 29 [E 15].

1. Sarandaev, E. V., Konovalova, O. A., Salakhov, M. Kh., Fishman, I. S.: 1997, *Regularities in the Stark widths of ns-n'p and np-n's spectral lines for a series of neutral atoms*, Proc. II Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Bela Crkva, eds. L. Č. Popović, M. Ćuk, Publ. Astron. Obs. Belgrade **57,** 109.

110. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1990, Bull. Obs. Astron. Belgrade 142, 59 [E 16].

1. Kršljanin, V.: 1990, *Broadening of Na I lines due to collisions with atomic hydrogen*, 22nd EGAS, Uppsala 1990, Vol. II, Europhys. Conference abstracts **14 D**, 760.
2. Sarandaev, E. V., Konovalova, O. A., Salakhov, M. Kh., Fishman, I. S.: 1997, *Regularities in the Stark widths of ns-n'p and np-n's spectral lines for a series of neutral atoms*, Proc. II Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Bela Crkva, eds. L. Č. Popović, M. Ćuk, Publ. Astron. Obs. Belgrade **57,** 109.

111. M. S. Dimitrijević and S. Sahal-Bréchot: 1991, XX Int. Conf. Phen. Ioniz. Gases, Pisa, 1406 [3 96].

1. Czainski, A., Grabowski, B.: 1992, *Impact line widths and shifts due to atomic collisions in the classical trajectory approximation*, 11 ICSLS, Carry le Rouet, B14.

112. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot, V. Bommier: 1991, Astron. Astrophys. Suppl. Series 89, 581 [A 53].

1. Blagojević, B.: 1995, *Temperaturna zavisnost širine i pomeraja spektralnih linija duž dela izoelektronske sekvence bora*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
2. Djeniže, S., Labat, J.: 1996, *Stark widths prediction for highly ionized emitters; Na IX - Ti XX*, Bull. Astron. Belgrade **154**, 17.
3. Blagojević, B.: 1999, *Širenje i pomeraj analognih spektralnih linija jona u plazmi duž izoelektronskih nizova*, doktorska disertacija, Fizički fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd.
4. Milovanović, N.: 2001, *Doprinos Štarkovog širenja interpretaciji spektara CP zvezda*, magistarska teza, Matematički fakultet, Univerzitet u Beogradu.
5. Milosavljević, V.: 2002, *Štarkovi parametri spektralnih linija inertnih gasova*, Dissertatio **147**, Zadužbina "Andrejević", Beograd.
6. Šćepanović, M.: 2002, *Zavisnost Štarkovih parametara spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma od naelektrisanja ostatka emitera*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.

113. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot, V. Bommier: 1991, Astron. Astrophys. Suppl. Series 89, 591 [A 54].

1. Glenzer, S.: 1994, Untersuchung von Besetzungsverteilungen in Ionen transienter Plasmen, Dissertation, Fakultät für Physik und Astronomie der Ruhr-Universität Bochum, Bochum 1994.
2. Šćepanović, M.: 2002, *Zavisnost Štarkovih parametara spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma od naelektrisanja ostatka emitera*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.

114. A. A. Mihajlov and M. S. Dimitrijević: 1991, Kiel /CCP 7 Workshop on Atmospheres of Early Type Stars, Kiel, P V. 2 [Л 21].

1. Schoning, T.: 1992, *Stark broadening of C IV lines*, 11 ICSLS, Carry le Rouet, A34.

115. M. S. Dimitrijević, N. Ben Nessib: 1991, Spectral Line Shapes 6, AIP Conf. Proc. 216, 605 [Д 18].

1. Ben Nessib, N.: 1997, *Contribution à l'élargissement éléctronique des émétteurs complèxes dans un plasma*, Université de Tunis II, Tunis.

116. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1991, Bull. Obs. Astron. Belgrade 143, 29 [E 19].

1. Purić, J., Milosavljević, V. and Ćuk, M.: 1995, *Stark broadening parameters predictions from regularities: Higher members of several Li I and Rb I spectral series*, Proc. of the first Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Publ. Obs. Astron. Belgrade **50**, 115.
2. Sarandaev, E. V., Konovalova, O. A., Salakhov, M. Kh., Fishman, I. S.: 1997, *Regularities in the Stark widths of ns-n'p and np-n's spectral lines for a series of neutral atoms*, Proc. II Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Bela Crkva, eds. L. Č. Popović, M. Ćuk, Publ. Astron. Obs. Belgrade **57,** 109.

117. J. Purić, M. Ćuk, M. S. Dimitrijević and A. Lesage: 1991, Astrophysical Journal 382, 353 [A 55].

1. Purić, J., Djeniže, S., Srećković, A., Bukvić, S., Pivalica, S., Labat, J.: 1992, *Stark widths measurement of several Fe II spectral lines from $a^6D - z^6F^o$ multiplet*, 11 ICSLS, Carry le Rouet, A35.
2. Grabowski, B.: 1993, *Procesy i modele formowania ksztaltu linii widmowych w warunkach od chlodnego gazu do goracej plazmy*, Sympozjum Naukowe Plazma 93, "Badania i zastosowania plazmy", Warszawa 1993, 26.
3. Purić, J., Ćuk, M., Milosavljević, V.: 1994, *Stark broadening parameters predictions from regularities: N V, O VI and S VI*, XVII Int. Symp. Phys. Ioniz. Gases, Beograd, 201.
4. Purić, J., Milosavljević, V. and Ćuk, M.: 1995, *Stark broadening parameters predictions from regularities: Higher members of several Li I and Rb I spectral series*, Proc. of the first Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Publ. Obs. Astron. Belgrade **50**, 115.
5. Purić, J.: 1995, *Stark broadening of spectral lines in plasmas*, Scientific Review, Series: Science and Engineering, **14**, 49.
6. Purić, J., Milosavljević, V., Milosavljević, M., Ćuk, M.: 1996, *Stark widths and shifts predictions from regularities for higher members of several Mg I*

and Mg II spectral series, Proc. I Belarussian - Yugoslavian Symposium on Physics and Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasma, PDP I'96, Minsk, eds. V. S. Burakov, M. S. Dimitrijević, Publ. Obs. Astron. Belgrade **53**, 143.

7. Purić, J., Milosavljević, V., Ćuk, M.: 1996, *Stark widths predictions from regularities for doubly - charged ion off - resonances of several heavier elements,* XVIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Kotor, 286.
8. Purić, J., Šćepanović, M., Ćuk, M.: 1997, *Stark parameters dependence on the emitter rest core charge within ion off-resonances*, Proc. II Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Bela Crkva, eds. L. Č. Popović, M. Ćuk, Publ. Astron. Obs. Belgrade **57,** 101.
9. Sarandaev, E. V., Konovalova, O. A., Salakhov, M. Kh., Fishman, I. S.: 1997, *Regularities in the Stark widths of ns-n'p and np-n's spectral lines for a series of neutral atoms*, Proc. II Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Bela Crkva, eds. L. Č. Popović, M. Ćuk, Publ. Astron. Obs. Belgrade **57,** 109.
10. Šćepanović, M.: 2002, *Zavisnost Štarkovih parametara spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma od naelektrisanja ostatka emitera*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.

118. B. Grabowski, A. Czainski and M. S. Dimitrijević: 1991, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer 45, 181 [A 57].

1. Grabowski, B., Czainski, A.: 1990, *Effect of the non - uniform perturber motion and Debye screening on the impact Stark broadening of atomic lines*, XV SPIG, Dubrovnik, 197
2. Grabowski, B., Czainski, A.: 1990, *On possibility of appearance of assymmetry and shift of impact line profiles as a result of the back reaction in case of self - broadening*, XV SPIG, Dubrovnik, 362.
3. Grabowski, B.: 1993, *Procesy i modele formowania ksztaltu linii widmowych w warunkach od chlodnego gazu do goracej plazmy*, Sympozjum Naukowe Plazma 93, "Badania i zastosowania plazmy", Warszawa 1993, 26.

119. M. S. Dimitrijević: 1991, Publ. Obs. Astron. Belgrade 41 [Γ 3].

1. Fishman, I. S., Il'in, G. G., Konovalova, O. A., Sarandaev, E. V. and Salakhov, M. Kh.: 1995, *The interdependence between the parameters of Stark broadening and asymmetry of self-reversed spectral lines with the quadratic Stark effect*, Proc. of the first Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Publ. Obs. Astron. Belgrade **50**, 69.
2. Min'ko, L. Ya., Avramenko, V. B., Bakanovich, G. I. and Chumakov, A. N.: 1995, *Spectroscopic diagnostics of pulsed plasma flows using spectral line broadening*, Proc. of the first Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Publ. Obs. Astron. Belgrade **50**, 99.
3. Milovanović, N.: 2001, *Doprinos Štarkovog širenja interpretaciji spektara CP zvezda*, magistarska teza, Matematički fakultet, Univerzitet u Beogradu.
4. Tomić, A.: 1998, *Prikaz knjige "Razvoj astronomije kod Srba"*, Zbornik predavanja sa Republičkog seminara o nastavi fizike, Društvo fizičara Srbije, Podružnica "Kragujevac", Kragujevac, 132.

120. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1992, Astron. Astrophys. Suppl. Series 95, 109 [A 60].

1. Glenzer, S.: 1994, *Untersuchung von Besetzungsverteilungen in Ionen transienter Plasmen*, Dissertation, Fakultät für Physik und Astronomie der Ruhr-Universität Bochum, Bochum 1994.
2. Purić, J., Ćuk, M.: 1994, *Stark parameters regularities within spectral series of several multicharged ions*, XII Int. Conf. on Spectral Line Shapes, Toronto, PA-5.
3. Purić, J., Ćuk, M., Milosavljević, V.: 1994, *Stark broadening parameters predictions from regularities: N V, O VI and S VI*, XVII Int. Symp. Phys. Ioniz. Gases, Beograd, 201.
4. Schoning, T.: 1995, *Stark broadening of the N V 6f, g, h - 7f, g, h, i line complex*, Astron. Astrophys. Suppl. Series **113**, 579.
5. Djeniže, S., Labat, J.: 1996, *On the Stark width regularities along a carbon, nitrogen and oxygen isonuclear sequences*, Bull. Astron. Belgrade **153**, 35.
6. Purić, J., Milosavljević, V., Ćuk, M.: 1996, *Stark widths predictions from regularities for doubly - charged ion off - resonances of several heavier elements,* XVIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Kotor, 286.
7. Djeniže, S., Labat, J.: 1996, *Stark widths prediction for highly ionized emitters; Na IX - Ti XX*, Bull. Astron. Belgrade **154**, 17.
8. Purić, J., Šćepanović, M., Ćuk, M.: 1997, *Stark parameters dependence on the emitter rest core charge within ion off-resonances*, Proc. II Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Bela Crkva, eds. L. Č. Popović, M. Ćuk, Publ. Astron. Obs. Belgrade **57,** 101.
9. Djeniže, S., Srećković, A.: 2000, *O Štarkovom širenju spektralnih linija iz prelaza 3s-3p u spektru četvorostruko jonizovanog azota*, 10. Kongres fizičara Jugoslavije, Vrnjačka Banja 27-29. 3. 2000, Zbornik radova, knjiga II, Jugoslovensko društvo fizičara, 659.
10. Purić, J., Šćepanović, M.: 2000, *Zavisnosti Štarkovih parametara unutar sličnih spektralnih prelaza*, 10. Kongres fizičara Jugoslavije, Vrnjačka Banja 27-29. 3. 2000, Zbornik radova, knjiga II, Jugoslovensko društvo fizičara, 667.
11. Šćepanović, M.: 2002, *Zavisnost Štarkovih parametara spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma od naelektrisanja ostatka emitera*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.

121. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1993, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer 48, 397 [A 61].

1. Purić, J., Šćepanović, M.: 2000, *Zavisnosti Štarkovih parametara unutar sličnih spektralnih prelaza*, 10. Kongres fizičara Jugoslavije, Vrnjačka Banja 27-29. 3. 2000, Zbornik radova, knjiga II, Jugoslovensko društvo fizičara, 667.
2. Šćepanović, M.: 2002, *Zavisnost Štarkovih parametara spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma od naelektrisanja ostatka emitera*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.

122. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1992, J. Quant. Spectrosc. Radiative Transfer 48, 349 [A 63].

1. Glenzer, S.: 1994, *Untersuchung von Besetzungsverteilungen in Ionen transienter Plasmen*, Dissertation, Fakultät für Physik und Astronomie der Ruhr-Universität Bochum, Bochum 1994.
2. Ben Nessib, N.: 1997, *Contribution à l'élargissement éléctronique des émétteurs complèxes dans un plasma*, Université de Tunis II, Tunis.
3. Foued, M. W.: 2002, *Etude sémi-classique et sémi-empirique de l'élargissement par éffet Stark des raies spéctrales des atomes une fois ionisés. Aplication aux atomes N II et O II*, Memoire de D. E. A. en Physique Quantique, Université Tunis el Manar, Faculté des sciences de Tunis, Tunis.

123. N. Konjević, M. S. Dimitrijević: 1992, in Short Wavelength Lasers and their Applications, eds. V. V. Korobkin, M. Yu. Romanovsky, 1992, Nova Science Publ. Inc. New York, 355 [B 6].

1. Czainski, A., Grabowski, B.: 1992, *Impact line widths and shifts due to atomic collisions in the classical trajectory approximation*, 11 ICSLS, Carry le Rouet, B14.
2. Grabowski, B., Czainski, A., Halenka, J.: 1992, *Stark impact line width and shift in the quasi - classical adiabatic limit at presence of the back reaction and screening effects*, 11 ICSLS, Carry le Rouet, A30.

124. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1992, Astron. Astrophys. Suppl. Series 96, 613 [A 64].

1. Glenzer, S.: 1994, *Untersuchung von Besetzungsverteilungen in Ionen transienter Plasmen*, Dissertation, Fakultät für Physik und Astronomie der Ruhr-Universität Bochum, Bochum 1994.
2. Purić, J., Šćepanović, M.: 2000, *Zavisnosti Štarkovih parametara unutar sličnih spektralnih prelaza*, 10. Kongres fizičara Jugoslavije, Vrnjačka Banja 27-29. 3. 2000, Zbornik radova, knjiga II, Jugoslovensko društvo fizičara, 667.
3. Šćepanović, M.: 2002, *Zavisnost Štarkovih parametara spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma od naelektrisanja ostatka emitera*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd

125. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1992, Astron. Astrophys. Suppl. Series 93, 359 [A 65].

1. Glenzer, S.: 1994, *Untersuchung von Besetzungsverteilungen in Ionen transienter Plasmen*, Dissertation, Fakultät für Physik und Astronomie der Ruhr-Universität Bochum, Bochum 1994.
2. Purić, J., Milosavljević, V. and Ćuk, M.: 1995, *Stark broadening parameters predictions from regularities: Higher members of several Li I and Rb I spectral series*, Proc. of the first Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Publ. Obs. Astron. Belgrade **50**, 115.
3. Djeniže, S., Labat, J.: 1996, *On the Stark width regularities along a carbon, nitrogen and oxygen isonuclear sequences*, Bull. Astron. Belgrade **153**, 35.
4. Djeniže, S., Labat, J.: 1996, *Stark widths prediction for highly ionized emitters; Na IX - Ti XX*, Bull. Astron. Belgrade **154**, 17.

5. Purić, J., Milosavljević, V., Milosavljević, M., Ćuk, M.: 1996, *Stark widths and shifts predictions from regularities for higher members of several Mg I and Mg II spectral series*, Proc. I Belarussian - Yugoslavian Symposium on Physics and Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasma, PDP I'96, Minsk, eds. V. S. Burakov, M. S. Dimitrijević, Publ. Obs. Astron. Belgrade **53**, 143.
6. Purić, J., Šćepanović, M.: 2000, *Zavisnosti Štarkovih parametara unutar sličnih spektralnih prelaza*, 10. Kongres fizičara Jugoslavije, Vrnjačka Banja 27-29. 3. 2000, Zbornik radova, knjiga II, Jugoslovensko društvo fizičara, 667.
7. Šćepanović, M.: 2002, *Zavisnost Štarkovih parametara spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma od naelektrisanja ostatka emitera*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.

126. A. A. Mihajlov, N. N. Ljepojević, M. S. Dimitrijević: 1992, J. Phys. B 25, 5121 [A 66].

1. Djurić, Z.: 1995, *Prilog proučavanju kinetičke neravnotežne plazme sa učešćem atomskih procesa*, doktorska teza, Fizički fakultet.

127. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1992, Bull. Astron. Belgrade 145, 65 [E 20].

1. Djeniže, S., Labat, J.: 1996, *Stark widths prediction for highly ionized emitters; Na IX - Ti XX*, Bull. Astron. Belgrade **154**, 17.

128. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1992, Bull. Obs. Astron. Belgrade 146, 97 [E 23].

1. Sarandaev, E. V., Konovalova, O. A., Salakhov, M. Kh., Fishman, I. S.: 1997, *Regularities in the Stark widths of ns-n'p and np-n's spectral lines for a series of neutral atoms*, Proc. II Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Bela Crkva, eds. L. Č. Popović, M. Ćuk, Publ. Astron. Obs. Belgrade **57,** 109.

129. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1992, Bull. Obs. Astron. Belgrade 146, 73 [E 25].

1. Sarandaev, E. V., Konovalova, O. A., Salakhov, M. Kh., Fishman, I. S.: 1997, *Regularities in the Stark widths of ns-n'p and np-n's spectral lines for a series of neutral atoms*, Proc. II Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Bela Crkva, eds. L. Č. Popović, M. Ćuk, Publ. Astron. Obs. Belgrade **57,** 109.

130. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1992, Bull. Obs. Astron. Belgrade 146, 83 [E 26].

1. Sarandaev, E. V., Konovalova, O. A., Salakhov, M. Kh., Fishman, I. S.: 1997, *Regularities in the Stark widths of ns-n'p and np-n's spectral lines for a series of neutral atoms*, Proc. II Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Bela Crkva, eds. L. Č. Popović, M. Ćuk, Publ. Astron. Obs. Belgrade **57,** 109.

131. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1993, Bull. Astron. Belgrade 147, 35 [E 27].

1. Purić, J., Ćuk, M.: 1994, *Stark parameters regularities within spectral series of several multicharged ions*, XII Int. Conf. on Spectral Line Shapes, Toronto, PA-5.

132. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1993, Bull. Astron. Belgrade 148, 29 [E 29].

1. Purić, J., Milosavljević, V., Ćuk, M.: 1996, *Stark widths predictions from regularities for doubly - charged ion off - resonances of several heavier elements,* XVIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Kotor, 286.

133. I. Vince, L. Popović, M. S. Dimitrijević: 1993, 25th Meeting and Workshop of the Working Group on CP stars, Szombathely, без пагинације [Л 32].

1. Popović, L. Č.: 1994, *Štarkovo širenje spektralnih linija jona teških elemenata u spektrima toplih zvezda (STZ)*, doktorska disertacija, Univerzitet u Beogradu, Matematički fakultet.
2. Popović, L. Č.: 1994, *Štarkovo širenje spektralnih linija teških jona u spektrima toplih zvezda, Stark broadening of heavy ion spectral lines in spectra of hot stars*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **46**.

134. M. S. Dimitrijević, Z. Ben Lakhdar, N. Ben Nessib: 1993, Spectral Line Shapes 7, 533 [Д 24].

1. Ben Nessib, N.: 1997, *Contribution à l'élargissement éléctronique des émétteurs complèxes dans un plasma*, Université de Tunis II, Tunis.

135. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1993, JQSRT 49, 157 [A 67].

1. Feautrier, N.: 1997, Working group 4: *Line broadening*, Reports on Astronomy, ed. I. Appenzeller, Transactions of the IAU **XXIII A**, 23.
2. Purić, J., Šćepanović, M.: 2000, *Zavisnosti Štarkovih parametara unutar sličnih spektralnih prelaza*, 10. Kongres fizičara Jugoslavije, Vrnjačka Banja 27-29. 3. 2000, Zbornik radova, knjiga II, Jugoslovensko društvo fizičara, 667.
3. Šćepanović, M.: 2002, *Zavisnost Štarkovih parametara spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma od naelektrisanja ostatka emitera*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.

136. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1993, Astron. Astrophys. Suppl. Series 100, 91 [A 68].

1. Glenzer, S.: 1994, *Untersuchung von Besetzungsverteilungen in Ionen transienter Plasmen*, Dissertation, Fakultät für Physik und Astronomie der Ruhr-Universität Bochum, Bochum 1994.
2. Djeniže, S., Labat, J.: 1996, *On the Stark widths regularities along a sodium like isoelectronic sequence*, Proc. I Belarussian -Yugoslavian Symposium on Physics and Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasma, PDP I'96, Minsk, eds. V. S. Burakov, M. S. Dimitrijević, Publ. Obs. Astron. Belgrade **53**, 101.
3. Djeniže, S., Labat, J.: 1996, *Stark widths prediction for highly ionized emitters; Na IX - Ti XX*, Bull. Astron. Belgrade **154**, 17.
4. Feautrier, N.: 1997, Working group 4: *Line broadeninbg*, Reports on Astronomy, ed. I. Appenzeller, Transactions of the IAU **XXIII A**, p. 23

137. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1993, Astron. Astrophys. Suppl. Series 100, 593 [A 70].

1. Min'ko, L. Ya., Avramenko, V. B., Bakanovich, G. I. and Chumakov, A. N.: 1995, *Spectroscopic diagnostics of pulsed plasma flows using spectral line*

broadening, Proc. of the first Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Publ. Obs. Astron. Belgrade **50**, 99.

2. Feautrier, N.: 1997, Working group 4: *Line broadeninbg*, Reports on Astronomy, ed. I. Appenzeller, Transactions of the IAU **XXIII A,** p. 23
3. Purić, J., Šćepanović, M.: 2000, *Zavisnosti Štarkovih parametara unutar sličnih spektralnih prelaza*, 10. Kongres fizičara Jugoslavije, Vrnjačka Banja 27-29. 3. 2000, Zbornik radova, knjiga II, Jugoslovensko društvo fizičara, 667.

138. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, Lj. M. Ignjatović: 1993, Astron. Astrophys. 276, 187 [A 71].

1. Ignjatović, Lj. M.: 1997, *Prilog teoriji binarnih jon-atomskih i atom-atomskih sudarnih procesa*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.
2. Ignjatović, Lj. M.: 1999, *Radijacioni i hemi-jonizacioni atomski procesi*, Dissertatio **86**, Zadužbina "Andrejević", Beograd.

139. M. S. Dimitrijević: 1993, Astron. Astrophys. Suppl. Ser. 100, 237 [A 72].

1. Popović, L. Č.: 1994, *Štarkovo širenje spektralnih linija jona teških elemenata u spektrima toplih zvezda (STZ)*, doktorska disertacija, Univerzitet u Beogradu, Matematički fakultet.
2. Popović, L. Č.: 1994, *Štarkovo širenje spektralnih linija teških jona u spektrima toplih zvezda, Stark broadening of heavy ion spectral lines in spectra of hot stars*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **46**.
3. Min'ko, L. Ya., Avramenko, V. B., Bakanovich, G. I. and Chumakov, A. N.: 1995, *Spectroscopic diagnostics of pulsed plasma flows using spectral line broadening*, Proc. of the first Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Publ. Obs. Astron. Belgrade **50**, 99.
4. Djeniže, S., Labat, J.: 1996, *On the Stark width regularities along a carbon, nitrogen and oxygen isonuclear sequences*, Bull. Astron. Belgrade **153**, 35.
5. Djeniže, S., Labat, J.: 1996, *On the Stark width regularities along a fluorine and neon isonuclear sequence*, XVIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Kotor, 271.
6. Djeniže, S., Labat, J.: 1996, *Stark widths prediction for highly ionized emitters; Na IX - Ti XX*, Bull. Astron. Belgrade **154**, 17.
7. Purić, J., Milosavljević, V., Ćuk, M.: 1996, *Stark widths predictions from regularities for doubly - charged ion off - resonances of several heavier elements,* XVIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Kotor, 286.
8. Feautrier, N.: 1997, Working group 4: *Line broadening*, Reports on Astronomy, ed. I. Appenzeller, Transactions of the IAU **XXIII** A, 23.
9. Purić, J., Šćepanović, M.: 2000, *Zavisnosti Štarkovih parametara unutar sličnih spektralnih prelaza*, 10. Kongres fizičara Jugoslavije, Vrnjačka Banja 27-29. 3. 2000, Zbornik radova, knjiga II, Jugoslovensko društvo fizičara, 667.
10. Šćepanović, M.: 2002, *Zavisnost Štarkovih parametara spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma od naelektrisanja ostatka emitera*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.

140. L. Č. Popović, I. Vince, M. S. Dimitrijević: 1993, Astron. Astrophys. Suppl. Series 102, 17 [A 73].

1. Popović, L. Č.: 1994, *Štarkovo širenje spektralnih linija jona teških elemenata u spektrima toplih zvezda (STZ)*, doktorska disertacija, Univerzitet u Beogradu, Matematički fakultet.
2. Popović, L. Č.: 1994, *Štarkovo širenje spektralnih linija teških jona u spektrima toplih zvezda, Stark broadening of heavy ion spectral lines in spectra of hot stars*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **46**.
3. Popović, L. Č.: 1996, *The modified semiempirical approach for lines from complex spectra*, XVIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Kotor, 465.
4. Feautrier, N.: 1997, Working group 4: *Line broadening*, Reports on Astronomy, ed. I. Appenzeller, Transactions of the IAU **XXIII A,** p. 23.
5. Purić, J., Šćepanović, M.: 2000, *Zavisnosti Štarkovih parametara unutar sličnih spektralnih prelaza*, 10. Kongres fizičara Jugoslavije, Vrnjačka Banja 27-29. 3. 2000, Zbornik radova, knjiga II, Jugoslovensko društvo fizičara, 667.
6. Šćepanović, M.: 2002, *Zavisnost Štarkovih parametara spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma od naelektrisanja ostatka emitera*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd

141. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1993, Astron. Astrophys. Suppl. Series 99, 585 [A 74].

1. Feautrier, N.: 1997, Working group 4: *Line broadeninbg*, Reports on Astronomy, ed. I. Appenzeller, Transactions of the IAU **XXIII A**, p. 23.
2. Purić, J., Šćepanović, M.: 2000, *Zavisnosti Štarkovih parametara unutar sličnih spektralnih prelaza*, 10. Kongres fizičara Jugoslavije, Vrnjačka Banja 27-29. 3. 2000, Zbornik radova, knjiga II, Jugoslovensko društvo fizičara, 667.
3. Šćepanović, M.: 2002, *Zavisnost Štarkovih parametara spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma od naelektrisanja ostatka emitera*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.

142. V. Kršljanin, M. S. Dimitrijević: 1993, X Nac. konf. astron. Jugoslavije, Beograd, Publ. Obs. Astron. Belgrade 44, 45 [J 24].

1. Popović, L. Č.: 1994, *Štarkovo širenje spektralnih linija jona teških eleme-nata u spektrima toplih zvezda (STZ)*, doktorska disertacija, Univerzitet u Beogradu, Matematički fakultet.
2. Popović, L. Č.: 1994, *Štarkovo širenje spektralnih linija teških jona u spektrima toplih zvezda, Stark broadening of heavy ion spectral lines in spectra of hot stars*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **46**.

143. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević, Vince, I.: 1993, X Nac. konf. astron. Jugoslavije, Beograd, Publ. Obs. Astron. Belgrade 44, 55 [J 26].

1. Popović, L. Č.: 1994, *Štarkovo širenje spektralnih linija jona teških eleme-nata u spektrima toplih zvezda (STZ)*, doktorska disertacija, Univerzitet u Beogradu, Matematički fakultet.
2. Popović, L. Č.: 1994, *Štarkovo širenje spektralnih linija teških jona u spektrima toplih zvezda, Stark broadening of heavy ion spectral lines in spectra*

of hot stars, Publ. Obs. Astron. Belgrade **46**.

144. M. S. Dimitrijević: 1993, Publ. Obs. Astron. Belgrade 44, 127 [К 2].

1. Simić, S.: 2001, *Efekti sudarnog širenja astrofizički značajnih linija Nd II u zvezdanim atmosferama*, magistarska teza, Univerzitet u Beogradu, Matematički fakultet, Katedra za astronomiju.

145. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović: 1993, in Peculiar Versus Normal Phenomena in A-Type and Related Stars, eds. M. M. Dworetsky, F. Castelli, R. Faraggiana, ASP Conference Series 44, 165 [Д 27].

1. Popović, L. Č.: 1994, *Štarkovo širenje spektralnih linija jona teških elemenata u spektrima toplih zvezda (STZ)*, doktorska disertacija, Univerzitet u Beogradu, Matematički fakultet.
2. Popović, L. Č.: 1994, *Štarkovo širenje spektralnih linija teških jona u spektrima toplih zvezda, Stark broadening of heavy ion spectral lines in spectra of hot stars*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **46**.

146. M. S. Dimitrijević: 1993, Astrophys. Lett. Commun. 28, 385 [A 75].

1. Djeniže, S., Labat, J.: 1996, *On the Stark width regularities along a carbon, nitrogen and oxygen isonuclear sequences*, Bull. Astron. Belgrade **153**, 35.

147. M. S. Dimitrijević: 1993, Astrophys. Lett. Commun. 28, 381 [A 76].

1. Purić, J., Šćepanović, M.: 2000, *Zavisnosti Štarkovih parametara unutar sličnih spektralnih prelaza*, 10. Kongres fizičara Jugoslavije, Vrnjačka Banja 27-29. 3. 2000, Zbornik radova, knjiga II, Jugoslovensko društvo fizičara, 667.
2. Šćepanović, M.: 2002, *Zavisnost Štarkovih parametara spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma od naelektrisanja ostatka emitera*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.

148. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1993, Astron. Astrophys. Suppl. Series 101, 587 [A 77].

1. Glenzer, S.: 1994, *Line Broadening of Nonhydrogenic Ions in Plasmas*, XII Int. Conf. on Spectral Line Shapes, Toronto, IA-4.
2. Djeniže, S., Labat, J.: 1996, *On the Stark width regularities along a fluorine and neon isonuclear sequence*, XVIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Kotor, 271.
3. Feautrier, N.: 1997, Working group 4: *Line broadening*, Reports on Astronomy, ed. I. Appenzeller, Transactions of the IAU **XXIII A**, 23.
4. Purić, J., Šćepanović, M.: 2000, *Zavisnosti Štarkovih parametara unutar sličnih spektralnih prelaza*, 10. Kongres fizičara Jugoslavije, Vrnjačka Banja 27-29. 3. 2000, Zbornik radova, knjiga II, Jugoslovensko društvo fizičara, 667.
5. Šćepanović, M.: 2002, *Zavisnost Štarkovih parametara spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma od naelektrisanja ostatka emitera*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.

149. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović: 1993, Astron. Astrophys. Suppl. Series 101, 583 [A 78].

1. Popović, L. Č.: 1994, *Štarkovo širenje spektralnih linija jona teških elemenata u spektrima toplih zvezda (STZ)*, doktorska disertacija, Univerzitet u Beo-

gradu, Matematički fakultet.

2. Popović, L. Č.: 1994, *Štarkovo širenje spektralnih linija teških jona u spektrima toplih zvezda, Stark broadening of heavy ion spectral lines in spectra of hot stars*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **46**.
3. Popović, L. Č.: 1996, *The modified semiempirical approach for lines from complex spectra*, XVIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Kotor, 465.
4. Feautrier, N.: 1997, Working group 4: *Line broadening*, Reports on Astronomy, ed. I. Appenzeller, Transactions of the IAU **XXIII A**, 23.

150. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1994, Physica Scripta 49, 34 [A 79].

1. Feautrier, N.: 1997, Working group 4: *Line broadening*, Reports on Astronomy, ed. I. Appenzeller, Transactions of the IAU **XXIII A,** 23.

151. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, Lj. M. Ignjatović, Z. Djurić: 1993, Astron. Astrophys. Suppl. Series 103, 57 [A 80].

1. Ignjatović, Lj. M.: 1997, *Prilog teoriji binarnih jon-atomskih i atom-atomskih sudarnih procesa*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.
2. Ignjatović, Lj. M.: 1999, *Radijacioni i hemi-jonizacioni atomski procesi*, Dissertatio **86**, Zadužbina "Andrejević", Beograd.

152. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: 1994, in Chemically peculiar and magnetic stars, eds. J. Zverko, J. Žižnovsky, Astronomical Institute, Slovak Academy of Sciences, Tatranska Lomnica, 146 [3 109].

1. Popović, L. Č.: 1994, *Štarkovo širenje spektralnih linija teških jona u spektrima toplih zvezda, Stark broadening of heavy ion spectral lines in spectra of hot stars*, Publ. Obs. Astron. Belgrade **46**.

153. M. S. Dimitrijević, Z. Djurić, A. A. Mihajlov: 1994, J. Phys. D: Appl. Phys. 27, 247 [A 81].

1. Šćepanović, M.: 2002, *Zavisnost Štarkovih parametara spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma od naelektrisanja ostatka emitera*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.
2. Purić, J., Šćepanović, M.: 2000, *Zavisnosti Štarkovih parametara unutar sličnih spektralnih prelaza*, 10. Kongres fizičara Jugoslavije, Vrnjačka Banja 27-29. 3. 2000, Zbornik radova, knjiga II, Jugoslovensko društvo fizičara, 667.

154. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1994, Astron. Astrophys. Suppl. Series 105, 243 [A 82].

1. Feautrier, N.: 1997, Working group 4: *Line broadening*, Reports on Astronomy, ed. I. Appenzeller, Transactions of the IAU **XXIII A,** 23.

155. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1994, Astron. Astrophys. Suppl. Series 105, 245 [A 83].

1. Djeniže, S., Labat, J.: 1996, *Stark widths prediction for highly ionized emitters; Na IX - Ti XX*, Bull. Astron. Belgrade **154**, 17.
2. Feautrier, N.: 1997, Working group 4: *Line broadening*, Reports on Astronomy, ed. I. Appenzeller, Transactions of the IAU **XXIII A**, 23.

156. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1994, Physica Scripta 49, 661 [A 84].

1. Purić, J., Milosavljević, V. and Ćuk, M.: 1995, *Stark broadening parameters predictions from regularities: Higher members of several Li I and Rb I*

spectral series, Proc. of the first Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Publ. Obs. Astron. Belgrade **50**, 115.

2. Purić, J., Ćuk, M., Milosavljević, V.: 1994, *Stark broadening parameters predictions from regularities: N V, O VI and S VI*, XVII Int. Symp. Phys. Ioniz. Gases, Beograd, 201.

157. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, Lj. M. Ignjatović: 1994, Astron. Astrophys. 287, 1026 [A 85].

1. Ignjatović, Lj. M.: 1997, *Prilog teoriji binarnih jon-atomskih i atom-atomskih sudarnih procesa*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.
2. Ignjatović, Lj. M.: 1999, *Radijacioni i hemi-jonizacioni atomski procesi*, Dissertatio **86**, Zadužbina "Andrejević", Beograd.

158. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1994, Astron. Astrophys. Suppl. Series 107, 349 [A 86].

1. Glenzer, S.: 1994, *Untersuchung von Besetzungsverteilungen in Ionen transienter Plasmen*, Dissertation, Fakultät für Physik und Astronomie der Ruhr-Universität Bochum, Bochum 1994.
2. Djeniže, S., Labat, J.: 1996, *On the Stark width regularities along a fluorine and neon isonuclear sequence*, XVIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Kotor, 271.
3. Djeniže, S., Labat, J.: 1996, *Stark widths prediction for highly ionized emitters; Na IX - Ti XX*, Bull. Astron. Belgrade **154**, 17.
4. Feautrier, N.: 1997, Working group 4: *Line broadening*, Reports on Astronomy, ed. I. Appenzeller, Transactions of the IAU **XXIII A,** 23.

159. B. Blagojević, M. V. Popović, N. Konjević, M. S. Dimitrijević: 1994, Phys. Rev. E 50, 2986 [A 87].

1. Blagojević, B.: 1995, *Temperaturna zavisnost širine i pomeraja spektralnih linija duž dela izoelektronske sekvence bora*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
2. Blagojević B., Popović M. V. and Konjević N.: 1995, *On the LS coupling along the boron sequence*, Proc. of the first Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Publ. Obs. Astron. Belgrade **50**, 27.
3. Blagojević B., Popović M. V. and Konjević N.: 1996, *Spectroscopic diagnostics of high current pulse discharge in the helium - nitrogen gas mixture*, XVIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Kotor, 267.
4. Djeniže, S., Labat, J.: 1996, *On the Stark width regularities along a carbon, nitrogen and oxygen isonuclear sequences*, Bull. Astron. Belgrade **153**, 35.
5. Djeniže, S., Milosavljević, V., Srećković, A., Platiša, M.: 1996, *Stark widths of doubly ionized oxygen spectral lines*, XVIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Kotor, 267.
6. Feautrier, N.: 1997, Working group 4: *Line broadening*, Reports on Astronomy, ed. I. Appenzeller, Transactions of the IAU **XXIII A**, 23.
7. B. Blagojević: 1999, *Širenje i pomeraj analognih spektralnih linija jona u plazmi duž izoelektronskih nizova*, doktorska disertacija, Fizički fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd.

8. Purić, J., Šćepanović, M.: 2000, *Zavisnosti Štarkovih parametara unutar sličnih spektralnih prelaza*, 10. Kongres fizičara Jugoslavije, Vrnjačka Banja 27-29. 3. 2000, Zbornik radova, knjiga II, Jugoslovensko društvo fizičara, 667.
9. Šćepanović, M.: 2002, *Zavisnost Štarkovih parametara spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma od naelektrisanja ostatka emitera*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.

160. Milan S. Dimitrijević: 1994, Publ. Obs. Astron. Belgrade 47 [Γ 6].

1. Min'ko, L. Ya., Avramenko, V. B., Bakanovich, G. I. and Chumakov, A. N.: 1995, *Spectroscopic diagnostics of pulsed plasma flows using spectral line broadening*, Proc. of the first Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Publ. Obs. Astron. Belgrade **50**, 99.
2. Milovanović, N.: 2001, *Doprinos Štarkovog širenja interpretaciji spektara CP zvezda*, magistarska teza, Matematički fakultet, Univerzitet u Beogradu.

161. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1994, Bull. Obs. Astron. Belgrade 149, 31 [E 31].

1. Sarandaev, E. V., Konovalova, O. A., Salakhov, M. Kh., Fishman, I. S.: 1997, *Regularities in the Stark widths of ns-n'p and np-n's spectral lines for a series of neutral atoms*, Proc. II Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Bela Crkva, eds. L. Č. Popović, M. Ćuk, Publ. Astron. Obs. Belgrade **57,** 109.

162. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: 1996, The 1st Belorussian - Yugoslav Symposium on Physics and Diagnostics of Laboratory and Astrophysical Plasmas, Publ. Astr. Obs, Belgrade 53, 139 [3 124].

1. Popović, L. Č.: 1996, *The modified semiempirical approach for lines from complex spectra*, XVIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Kotor, 465.

163. B. Blagojević, M. V. Popović, N. Konjević, M. S. Dimitrijević: 1995, 5th International Colloquium on Atomic Spectra and Oscillator Strengths for Astrophysical and Laboratory Plasmas, Meudon France, 132 [3 131].

1. B. Blagojević: 1999, *Širenje i pomeraj analognih spektralnih linija jona u plazmi duž izoelektronskih nizova*, doktorska disertacija, Fizički fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd.

164. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1995, Astron. Astrophys. Suppl. Series 109, 551 [A 89].

1. Feautrier, N.: 1997, Working group 4: *Line broadening*, Reports on Astronomy, ed. I. Appenzeller, Transactions of the IAU **XXIII A**, 23.

165. M. S. Dimitrijević: 1995, Astron. Astrophys. Suppl. Series 111, 565 [A 90].

1. Feautrier, N.: 1997, Working group 4: *Line broadening*, Reports on Astronomy, ed. I. Appenzeller, Transactions of the IAU **XXIII A**, 23.

166. A. M. Ermolaev, A. A. Mihajlov, Lj. M. Ignjatović, M. S. Dimitrijević: 1995, J. Phys. D 28, 1047 [A 91].

1. Ignjatović, Lj. M.: 1997, *Prilog teoriji binarnih jon-atomskih i atom-atomskih sudarnih procesa*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.
2. Ignjatović, Lj. M.: 1999, *Radijacioni i hemi-jonizacioni atomski procesi*, Dissertatio **86**, Zadužbina "Andrejević", Beograd.

167. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1995, Physica Scripta 52, 41 [A 92].

1. Purić, J., Milosavljević, V., Milosavljević, M., Ćuk, M.: 1996, *Stark widths and shifts predictions from regularities for higher members of several Mg I and Mg II spectral series*, Proc. I Belarussian - Yugoslavian Symposium on Physics and Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasma, PDP I'96, Minsk, eds. V. S. Burakov, M. S. Dimitrijević, Publ. Obs. Astron. Belgrade **53**, 143.
2. Feautrier, N.: 1997, Working group 4: *Line broadening*, Reports on Astronomy, ed. I. Appenzeller, Transactions of the IAU XXIII A, p. 23.

168. M. S. Dimitrijević: 1995, Astron. Astrophys. Suppl. Series 114, 171 [A 93].

1. Feautrier, N.: 1997, Working group 4: *Line broadening*, Reports on Astronomy, ed. I. Appenzeller, Transactions of the IAU **XXIII A,** 23.

169. A. A. Mihajlov, Z. Djurić, M. S. Dimitrijević: 1996, JQSRT 55, 141 [A 94].

1. Djurić, Z.: 1995, *Prilog proučavanju kinetičke neravnotežne plazme sa učešćem atomskih procesa*, doktorska teza, Fizički fakultet.

170. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, Lj. M. Ignjatović, Z. Djurić: 1995, Astrophys. J. 454, 1047 [A 95].

1. Ignjatović, Lj. M.: 1997, *Prilog teoriji binarnih jon-atomskih i atom-atomskih sudarnih procesa*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.
2. Ignjatović, Lj. M.: 1999, *Radijacioni i hemi-jonizacioni atomski procesi*, Dissertatio **86**, Zadužbina "Andrejević", Beograd.

171. A. A. Mihajlov, Z. Djurić, Lj. Ignjatović, M. S. Dimitrijević: 1996, Physica Scripta 53, 159 [A 97].

1. Djurić, Z.: 1995, *Prilog proučavanju kinetičke neravnotežne plazme sa učešćem atomskih procesa*, doktorska teza, Fizički fakultet.

172. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1995, Bull. Obs. Astron. Belgrade 150, 47 [E 32].

1. Sarandaev, E. V., Konovalova, O. A., Salakhov, M. Kh., Fishman, I. S.: 1997, *Regularities in the Stark widths of ns-n'p and np-n's spectral lines for a series of neutral atoms*, Proc. II Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Bela Crkva, eds. L. Č. Popović, M. Ćuk, Publ. Astron. Obs. Belgrade **57,** 109.

173. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1995, Bul. Astron. Belgrade 150, 95 [E 33].

1. Djeniže, S., Labat, J.: 1996, *On the Stark width regularities along a carbon, nitrogen and oxygen isonuclear sequences*, Bull. Astron. Belgrade **153**, 35.

174. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1995, Bul. Astron. Belgrade 151, 101 [E 35].

1. Djeniže, S., Labat, J.: 1996, *On the Stark widths regularities along a sodium like isoelectronic sequence*, Proc. I Belarussian -Yugoslavian Symposium on Physics and Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasma, PDP I'96, Minsk, eds. V. S. Burakov, M. S. Dimitrijević, Publ. Obs. Astron. Belgrade **53**, 101.
2. Djeniže, S., Labat, J.: 1996, *Stark widths prediction for highly ionized emitters; Na IX - Ti XX*, Bull. Astron. Belgrade **154**, 17.

3. Purić, J., Milosavljević, V., Milosavljević, M., Ćuk, M.: 1996, *Stark widths and shifts predictions from regularities for higher members of several Mg I and Mg II spectral series*, Proc. I Belarussian - Yugoslavian Symposium on Physics and Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasma, PDP I'96, Minsk, eds. V. S. Burakov, M. S. Dimitrijević, Publ. Obs. Astron. Belgrade **53**, 143.

175. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1995, Proc. I YUCSLS Publ. Obs. Astron. Belgrade 50, 51 [J 35].

1. Djeniže, S., Labat, J.: 1996, *On the Stark widths regularities along a sodium like isoelectronic sequence*, Proc. I Belarussian -Yugoslavian Symposium on Physics and Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasma, PDP I'96, Minsk, eds. V. S. Burakov, M. S. Dimitrijević, Publ. Obs. Astron. Belgrade **53**, 101.
2. Djeniže, S., Labat, J.: 1996, *Stark widths prediction for highly ionized emitters; Na IX - Ti XX*, Bull. Astron Belgrade **154**, 17.

176. M. S. Dimitrijević: 1995, Zbornik radova naučnog skupa "Prirodne i matematičke nauke u Srba u 18. i prvoj polovini 19. veka", Novi Sad , 25 [И 2].

1. Trajkovska, V.: 1996, *Astronomical subjects in the physics textbooks in the second half of the 19th century in Serbia*, XI Nat. Conf. Yug. Astron., eds. M. Vukićević - Karabin, Z. Knežević, Publ. Astron. Obs. Belgrade **54**, 225.

177. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: 1996, Physica Scripta 53, 325 [A 98].

1. Popović, L. Č.: 1996, *The modified semiempirical approach for lines from complex spectra*, XVIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Kotor, 465.
2. Feautrier, N.: 1997, Working group 4: *Line broadening*, Reports on Astronomy, ed. I. Appenzeller, Transactions of the IAU **XXIII A**, 23.
3. Purić, J., Šćepanović, M.: 2000, *Zavisnosti Štarkovih parametara unutar sličnih spektralnih prelaza*, 10. Kongres fizičara Jugoslavije, Vrnjačka Banja 27-29. 3. 2000, Zbornik radova, knjiga II, Jugoslovensko društvo fizičara, 667.
4. Simić, S.: 2001, *Efekti sudarnog širenja astrofizički značajnih linija Nd II u zvezdanim atmosferama*, magistarska teza, Univerzitet u Beogradu, Matematički fakultet, Katedra za astronomiju.
5. Milosavljević, V.: 2002, *Štarkovi parametri spektralnih linija inertnih gasova*, Dissertatio **147**, Zadužbina "Andrejević", Beograd.
6. Šćepanović, M.: 2002, *Zavisnost Štarkovih parametara spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma od naelektrisanja ostatka emitera*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.

178. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: 1996, Astron. Astrophys. Suppl. Series 116, 359 [A 99].

1. Popović, L. Č.: 1996, *The modified semiempirical approach for lines from complex spectra*, XVIII Symp. Phys. Ioniz. Gases, Kotor, 465.
2. Milovanović, N.: 2001, *Doprinos Štarkovog širenja interpretaciji spektara CP zvezda*, magistarska teza, Matematički fakultet, Univerzitet u Beogradu.

179. M. S. Dimitrijević, S. Djeniže, A. Srećković, M. Platiša: 1996, Physica Scripta 53, 545 [A 100].

1. Feautrier, N.: 1997, Working group 4: *Line broadening*, Reports on Astronomy, ed. I. Appenzeller, Transactions of the IAU **XXIII A**, 23
2. Drinčić, V.: 2000, *Štarkovo širenje nekih spektralnih linija iz spektra C II, C III i C IV*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
3. Purić, J., Šćepanović, M.: 2000, *Zavisnosti Štarkovih parametara unutar sličnih spektralnih prelaza*, 10. Kongres fizičara Jugoslavije, Vrnjačka Banja 27-29. 3. 2000, Zbornik radova, knjiga II, Jugoslovensko društvo fizičara, 667.
4. Šćepanović, M.: 2002, *Zavisnost Štarkovih parametara spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma od naelektrisanja ostatka emitera*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.

180. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1996, Physica Scripta 54, 50 [A 102].

1. Purić, J., Šćepanović, M.: 2000, *Zavisnosti Štarkovih parametara unutar sličnih spektralnih prelaza*, 10. Kongres fizičara Jugoslavije, Vrnjačka Banja 27-29. 3. 2000, Zbornik radova, knjiga II, Jugoslovensko društvo fizičara, 667.
2. Milosavljević, V.: 2002, *Štarkovi parametri spektralnih linija inertnih gasova*, Dissertatio **147**, Zadužbina "Andrejević", Beograd.
3. Šćepanović, M.: 2002, *Zavisnost Štarkovih parametara spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma od naelektrisanja ostatka emitera*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.

181. B. Blagojević, M. V. Popović, N. Konjević, M. S. Dimitrijević: 1996, Phys. Rev. E 54, 743 [A 103].

1. Blagojević, B.: 1999, *Širenje i pomeraj analognih spektralnih linija jona u plazmi duž izoelektronskih nizova*, doktorska disertacija, Fizički fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd.
2. Šćepanović, M.: 2002, *Zavisnost Štarkovih parametara spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma od naelektrisanja ostatka emitera*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.

182. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: 1996, Astron. Astrophys. Suppl. Series 120, 373 [A 108].

1. Milovanović, N.: 2001, *Doprinos Štarkovog širenja interpretaciji spektara CP zvezda*, magistarska teza, Matematički fakultet, Univerzitet u Beogradu.
2. Simić, S.: 2001, *Efekti sudarnog širenja astrofizički značajnih linija Nd II u zvezdanim atmosferama*, magistarska teza, Univerzitet u Beogradu, Matematički fakultet, Katedra za astronomiju.
3. Milosavljević, V.: 2002, *Štarkovi parametri spektralnih linija inertnih gasova*, Dissertatio **147**, Zadužbina "Andrejević", Beograd.

183. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1996, Bull. Obs. Astron. Belgrade 153, 89 [E 38].

1. Sarandaev, E. V., Konovalova, O. A., Salakhov, M. Kh., Fishman, I. S.: 1997, *Regularities in the Stark widths of ns-n'p and np-n's spectral lines for a series of neutral atoms*, Proc. II Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Bela

Crkva, eds. L. Č. Popović, M. Ćuk, Publ. Astron. Obs. Belgrade **57,** 109.

184. M. S. Dimitrijević: 1996, Ж. Прикладной Спектроскопии 63, 810 [B 8].

1. Savić, I.: 2000, *Asimetrija vodonikove H beta linije emitovane iz plazme*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
2. Milovanović, N.: 2001, *Doprinos Štarkovog širenja interpretaciji spektara CP zvezda*, magistarska teza, Matematički fakultet, Univerzitet u Beogradu.

185. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1996, Ж. Прикладной Спектроскопии 63, 853 [A 104].

1. Sarandaev, E. V., Konovalova, O. A., Salakhov, M. Kh., Fishman, I. S.: 1997, *Regularities in the Stark widths of ns-n'p and np-n's spectral lines for a series of neutral atoms*, Proc. II Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Bela Crkva, eds. L. Č. Popović, M. Ćuk, Publ. Astron. Obs. Belgrade **57,** 109.

186. M. S. Dimitrijević: 1997, u Razvoj astronomije kod Srba, Publ. Astron. Obs. Belgrade 56, 9 [И 3].

1. Milutin Tadić: 1998, *Professor Mišković's sundial: The Sundial of the Belgrade Astronomical Observatory*, University Tought, University of Priština, Publ. in Natural Sciences **5**, 71.
2. Tomić, A.: 1998, *Prikaz knjige"Razvoj astronomije kod Srba"*, Zbornik predavanja sa Republičkog seminara o nastavi fizike, Društvo fizičara Srbije, Podružnica "Kragujevac", Kragujevac, 132.

187. M. S. Dimitrijević: 1997, Publ. Astron. Obs. 58 [Г 11].

1. Milovanović, N.: 2001, *Doprinos Štarkovog širenja interpretaciji spektara CP zvezda*, magistarska teza, Matematički fakultet, Univerzitet u Beogradu.

188. M. S. Dimitrijević: 1997, Astrophys. Space Sci. 252, 415 [B 12].

1. Milovanović, N.: 2001, *Doprinos Štarkovog širenja interpretaciji spektara CP zvezda*, magistarska teza, Matematički fakultet, Univerzitet u Beogradu.
2. Simić, S.: 2001, *Efekti sudarnog širenja astrofizički značajnih linija Nd II u zvezdanim atmosferama*, magistarska teza, Univerzitet u Beogradu, Matematički fakultet, Katedra za astronomiju.

189. M. S. Dimitrijević: 1997, Publ. Astron. Obs., 56, 119 [И 5].

1. Šešić, M., Miljanić, P.: 2001, Djordje Stanojević (1858-1921), Život i delo srpskih naučnika 7, urednik M. R. Sarić, SANU, Biografije i bibliografije 7, 29.

190. M. S. Dimitrijević: 1998, Publ. Astron. Obs. Belgrade 62 [Г 14].

1. Simić, S.: 2001, *Efekti sudarnog širenja astrofizički značajnih linija Nd II u zvezdanim atmosferama*, magistarska teza, Univerzitet u Beogradu, Matematički fakultet, Katedra za astronomiju.
2. Milovanović, N.: 2001, *Doprinos Štarkovog širenja interpretaciji spektara CP zvezda*, magistarska teza, Matematički fakultet, Univerzitet u Beogradu.

191. M. S. Dimitrijević: 1998, Zbornik predavanja sa Republičkog seminara o nastavi fizike, Kragujevac, 129 [J 8].

1. Milogradov-Turin, J.: 1999, *Astronomy education in FR Yugoslavia 1996-1999*, Proc. XII Nat. Conf. Yug. Astron. and Int. Workshop on the Development of Astronomical Databases, eds. L. Č. Popović, M. Dačić, Publ. Astron. Obs. Belgrade **65**, 185.

192. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: 1998, Astron. Astrophys. Suppl. Series 127, 295 [A 113].

1. Milosavljević, V.: 2002, *Štarkovi parametri spektralnih linija inertnih gasova*, Dissertatio **147**, Zadužbina "Andrejević", Beograd.
2. Sid Ali Flih: 2003, *Etude des profils de la raie H alpha et de raies atomiques et ioniques de gaz rares émises par des plasmas denses et froids crées dans des tubes à éclairs à remplissage variable (Kr - H2, Ar - H2)*, Thèse de doctorat de l'Université Paris 6.

193. M. S. Dimitrijević: 1999, Publ. Astron. Obs. Belgrade 64, 37 [Ж 6].

1. Milovanović, N.: 2001, *Doprinos Štarkovog širenja interpretaciji spektara CP zvezda*, magistarska teza, Matematički fakultet, Univerzitet u Beogradu.

194. M. S. Dimitrijević: 1999, Publ. Astron. Obs. Belgrade 63 [Г 15].

1. Milogradov-Turin, J.: 1999, *Astronomy education in FR Yugoslavia 1996-1999*, Proc. XII Nat. Conf. Yug. Astron. and Int. Workshop on the Development of Astronomical Databases, eds. L. Č. Popović, M. Dačić, Publ. Astron. Obs. Belgrade **65**, 185.

195. M. S. Dimitrijević: 1999, Current Issues of Astronomical and Planetary Environmental Concern, ed. N. K. Spyrou, 5-6 April 1988, Thessaloniki, Hellas, 63 [И 6].

1. Milovanović, N.: 2001, *Doprinos Štarkovog širenja interpretaciji spektara CP zvezda*, magistarska teza, Matematički fakultet, Univerzitet u Beogradu.

196. M. S. Dimitrijević: 1999, Zbornik predavanja sa Republičkog seminara o nastavi fizike, Beograd, 16 [J 54].

1. Milogradov-Turin, J.: 1999, *Astronomy education in FR Yugoslavia 1996-1999*, Proc. XII Nat. Conf. Yug. Astron. and Int. Workshop on the Development of Astronomical Databases, eds. L. Č. Popović, M. Dačić, Publ. Astron. Obs. Belgrade **65**, 185.

197. B. Blagojević, M. V. Popović, N. Konjević, M. S. Dimitrijević: 1999, J. Quant. Spectrosc. Radiative Transfer 61, 361 [A 125].

1. Djeniže, S., Srećković, A.: 2000, *O Štarkovom širenju spektralnih linija iz prelaza 3s-3p u spektru četvorostruko jonizovanog azota*, 10. Kongres fizičara Jugoslavije, Vrnjačka Banja 27-29. 3. 2000, Zbornik radova, knjiga II, Jugoslovensko društvo fizičara, 659.
2. Drinčić, V.: 2000, *Štarkovo širenje nekih spektralnih linija iz spektra C II, C III i C IV*, magistarski rad, Fizički fakultet, Beograd.
3. Šćepanović, M.: 2002, *Zavisnost Štarkovih parametara spektralnih linija višestruko jonizovanih atoma od naelektrisanja ostatka emitera*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Beograd.

198. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević, T. Ryabchikova: 1999, Astron. Astrophys. 350, 719 [A 127].

1. Simić, S.: 2001, *Efekti sudarnog širenja astrofizički značajnih linija Nd II u zvezdanim atmosferama*, magistarska teza, Univerzitet u Beogradu, Matematički fakultet, Katedra za astronomiju.

199. L. Č. Popović, N. Milovanović, M. S. Dimitrijević: 1999, J. Res. Phys. 28, 307 [E 73].

1. Milovanović, N.: 2001, *Doprinos Štarkovog širenja interpretaciji spektara CP zvezda*, magistarska teza, Matematički fakultet, Univerzitet u Beogradu.

200. V. Trajkovska, M. S. Dimitrijević: 1999, Publ. Astron. Obs. Belgrade 65, 197 [З 157].

1. Trajkovska, V.: 2002, *Izveštaji Opservatorije i njenih meteoroloških stacija od Milana Nedeljkovića - njenog osnivača i prvog upravnika*, Razvoj Astronomije kod Srba II, edited by M. S. Dimitrijević, Publ. Astron. Obs. Belgrade **72**, 157.

201. L. Č. Popović, N. Milovanović, M. S. Dimitrijević: 1999, Publ. Astron. Obs. Belgrade 65, 225 [З 158].

1. Milovanović, N.: 2001, *Doprinos Štarkovog širenja interpretaciji spektara CP zvezda*, magistarska teza, Matematički fakultet, Univerzitet u Beogradu.

202. L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević, N. Milovanović: 1999, Simpozijum "120 godina od rodjenja Milutina Milankovića", Beograd, 43. [J 55].

1. Pantić, N. K.: 2001, *Milutin Milanković (1879-1958)*, Život i delo srpskih naučnika 7, urednik M. R. Sarić, SANU, Biografije i bibliografije 7, 171.

203. V. Milosavljević, S. Djeniže, M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović: 2000, Phys. Rev. E 62, 4137 [A 137].

1. Milosavljević, V.: 2000, *Štarkovo širenje spektralnih linija atomskih spektara inertnih gasova*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Univerzitet u Beogradu, Beograd.
2. Milosavljević, V.: 2002, *Štarkovi parametri spektralnih linija inertnih gasova*, Dissertatio **147**, Zadužbina "Andrejević", Beograd.
3. Sid Ali Flih: 2003, *Etude des profils de la raie H alpha et de raies atomiques et ioniques de gaz rares émises par des plasmas denses et froids crées dans des tubes à éclairs à remplissage variable (Kr - H2, Ar - H2)*, Thèse de doctorat de l'Université Paris 6.

204. M. S. Dimitrijević: 2000, Zbornik predavanja sa Republičkog seminara o nastavi fizike, Vrnjačka Banja, Društvo fizičara Srbije, 18 [И 8].

1. Milogradov-Turin, J.: 2003, *Astronomy education in FR Yugoslavia 1999-2002,* Proc. XIII National conference of Yugoslav Astronomers, October 17-20, 2002, eds. J. Milogradov-Turin, G. M. Popović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **75**, 313.

205. L. Č. Popović, N. Milovanović, M. S. Dimitrijević: 2000, Baltic Astronomy 9, 656 [A 138].

1. Milovanović, N.: 2001, *Doprinos Štarkovog širenja interpretaciji spektara CP zvezda*, magistarska teza, Matematički fakultet, Univerzitet u Beogradu.

206. N. Milovanović, L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: 2000, Baltic Astronomy 9, 595 [A 140].

1. Milovanović, N.: 2001, *Doprinos Štarkovog širenja interpretaciji spektara CP zvezda*, magistarska teza, Matematički fakultet, Univerzitet u Beogradu.

207. N. Milovanović, L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević: 2000, Publ. Astron. Obs. Belgrade 68, 117 [З 164].

1. Milovanović, N.: 2001, *Doprinos Štarkovog širenja interpretaciji spektara CP zvezda*, magistarska teza, Matematički fakultet, Univerzitet u Beogradu.

208. N. Milovanović, L. Č. Popović, M. S. Dimitrijević, D. Tankosić, E. Bon: 2000, Zbornik radova, 10 Kongres fizičara Jugoslavije, Jugoslovensko društvo fizičara, 675 [J 57].

1.Milovanović, N.: 2001, *Doprinos Štarkovog širenja interpretaciji spektara CP zvezda*, magistarska teza, Matematički fakultet, Univerzitet u Beogradu.

209. L. Č. Popović, N. Milovanović, M. S. Dimitrijević: 2001, Astron. Astrophys. 365, 656 [A 144].

1. Milovanović, N.: 2001, *Doprinos Štarkovog širenja interpretaciji spektara CP zvezda*, magistarska teza, Matematički fakultet, Univerzitet u Beogradu.

210. Srećković, A., Dimitrijević, M. S., Djeniže, S.: 2001, Astron. Astrophys., 371, 354 [A 145].

1. Srećković, A., Djeniže, S., Bukvić, S.: 2003, *Stark shifts in the S III spectrum,* Proc. XIII National conference of Yugoslav Astronomers, October 17-20, 2002, eds. J. Milogradov-Turin, G. M. Popović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **75**, 97.

211. Milosavljević, V., Dimitrijević, M. S., Djeniže, S.: 2001, Astrophysical Journal Supplement, 135, 115 [A 146].

1. Milosavljević, V.: 2000, *Štarkovo širenje spektralnih linija atomskih spektara inertnih gasova*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Univerzitet u Beogradu, Beograd.
2. Milosavljević, V.: 2002, *Štarkovi parametri spektralnih linija inertnih gasova*, Dissertatio **147**, Zadužbina "Andrejević", Beograd.

212. L. Č. Popović, S. Simić, N. Milovanović, M. S. Dimitrijević: 2001, Astrophys. J. Suppl. Series 135, 109 [A 148].

1. Milovanović, N.: 2001, *Doprinos Štarkovog širenja interpretaciji spektara CP zvezda*, magistarska teza, Matematički fakultet, Univerzitet u Beogradu.

213. Djeniže, S. Milosavljević, V., Dimitrijević, M. S.,: 2002, Astron. Astrophys. 382, 359 [A 150].

1. Milosavljević, V.: 2002, *Štarkovi parametri spektralnih linija inertnih gasova*, Dissertatio **147**, Zadužbina "Andrejević", Beograd.

214. M. S. Dimitrijević, L. J. Skuljan, S. Djeniže: 2002, Physica Scripta 66, 77 [A 151].

1. Sid Ali Flih: 2003, *Etude des profils de la raie H alpha et de raies atomiques et ioniques de gaz rares émises par des plasmas denses et froids crées dans des tubes à éclairs à remplissage variable (Kr - H2, Ar - H2)*, Thèse de doctorat de l'Université Paris 6.

215. M. S. Dimitrijević, E. Theodossiou: 2002, Astron. Astrophys. Transactions 21, 145 [A 154].

1. Trajkovska, V.: 2003, *Reform of Calendar: Maksim Trpković and Milutin Milanković,* Proc. XIII National conference of Yugoslav Astronomers, October 17-20, 2002, eds. J. Milogradov-Turin, G. M. Popović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **75**, 301.

III СТРУЧНА И НАУЧНО-ПОПУЛАРНА ДЕЛАТНОСТ

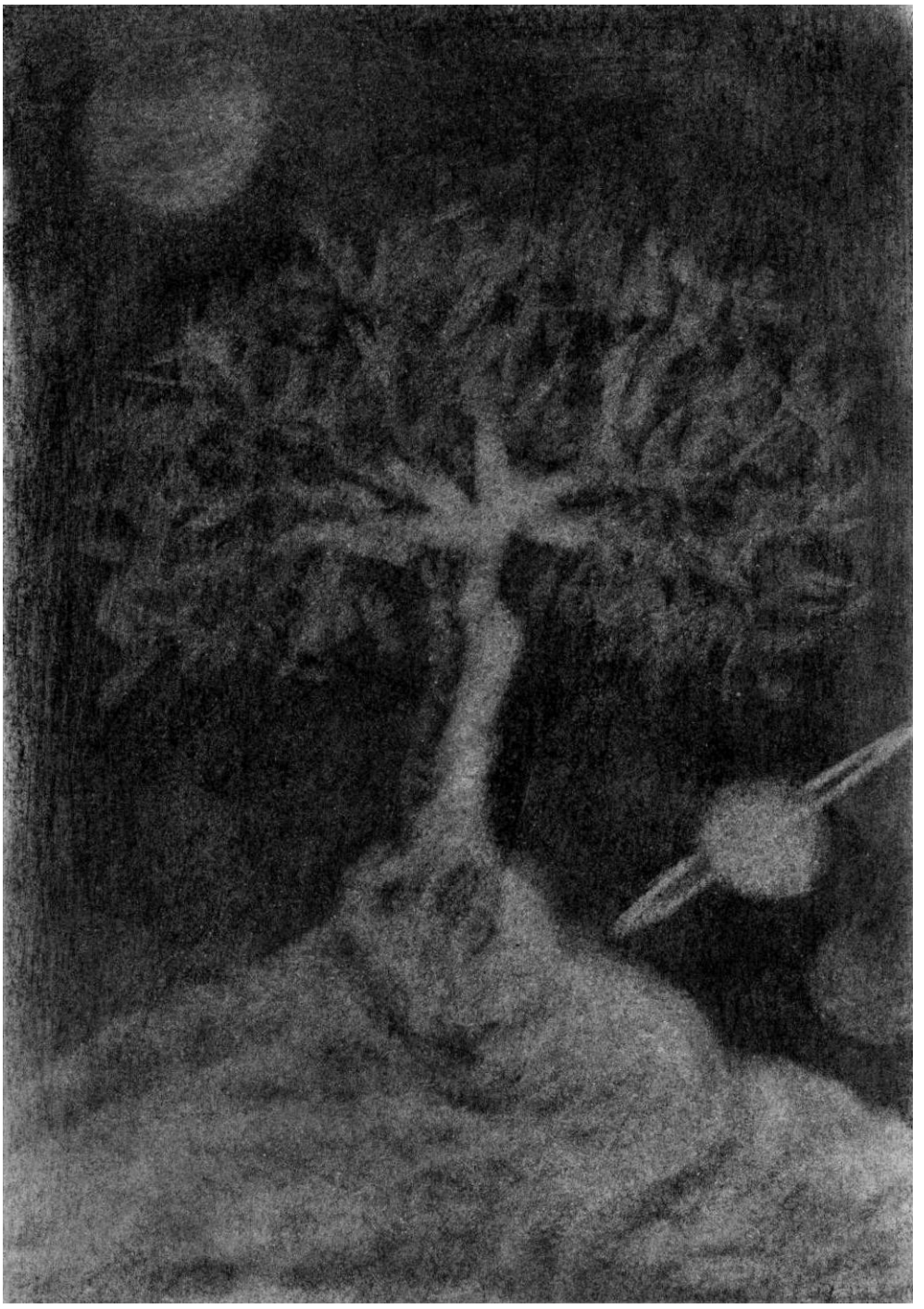

Зоран Симић

III 1. УЏБЕНИЦИ

1. Милан Димитријевић, Александар Томић: **АСТРОНОМИЈА** за IV разред гимназије, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1994, 1-133.
2. Милан Димитријевић, Александар Томић: **АСТРОНОМИЈА** за IV разред гимназије, Друго издање, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1995, 1-133.
3. Милан Димитријевић, Александар Томић: **АСТРОНОМИЈА**, Југореклам, Македонско астрономско друштво, Скопје, 1998, 1-160.
4. Милан Димитријевић, Александар Томић: **АСТРОНОМИЈА** за IV разред гимназије, Треће издање, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1998, 1-134.
5. Milan S. Dimitrijević, Aleksandar S. Tomić: **ASTRONOMIA** per klasen IV te gjimnazit te drejtimit matematikor - natyror, Botimi i pare (Enti i teksteve dhe i mjeteve mesimore) Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1998, 1-133.
6. Милан Димитријевић, Александар Томић: **АСТРОНОМИЈА** за IV разред гимназије, Четврто издање, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2001, 1-134.
7. Милан Димитријевић, Александар Томић: **АСТРОНОМИЈА** за IV разред гимназије, Пето издање, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2002, 1-134.

III 2. ПРИЛОЗИ И ЧЛАНЦИ

1. М. С. Димитријевић: ПУЛСАРИ, *Васиона* **20**, 1972, 67 .
2. М. С. Димитријевић: ХИЉАДУ ГОДИНА ОД РОЂЕЊА АБУ РАЈХАНА БИРУНИ, *Васиона* **22**, 1974, 39.
3. М. С. Димитријевић: КАКО НАСТАЈЕ РАДИО ЗРАЧЕЊЕ, *Васиона* **23**,1975, 4.
4. М. С. Димитријевић: РАДИО ЗРАЧЕЊЕ СУНЦА, *Васиона* **23**, 1975, 38.
5. М. С. Димитријевић: РАДИОТЕЛЕСКОП РАТАН-600, *Васиона* **25**, 1977, 69.
6. М. С. Димитријевић: ОБЈЕКТИ ТИПА BL LACERTAE *Васиона* **26**, 1978, 63.
7. М. С. Димитријевић: БЕСМИСЛЕНА ПИТАЊА У КОСМОЛОГИЈИ И РЕЛАТИВИСТИЧКОЈ АСТРОФИЗИЦИ, *Васиона* **27**, 1979, 40.
8. М. С. Димитријевић: МИЛАНКОВИЋЕВИ ПОГЛЕДИ НА АЈНШТАЈНОВО СХВАТАЊЕ БРЗИНЕ СВЕТЛОСТИ, *Васиона* **27**, 1979, 123.
9. М. С. Димитријевић: ПЛАЗМА, *Млади физичар*, бр.12, 1979, 6.
10. М. С. Димитријевић: ШТА СЕ ДОГОДИЛО У ФИЗИЦИ ТОКОМ ПОСЛЕДЊЕ ДЕЦЕНИЈЕ (I-IV), *Млади физичар* бр. 13, 1979, 17; бр. 14, 1979, 10; бр. 15, 1980, 17; бр. 16, 1980, 17.

11. М. С. Димитријевић: МАЈКЕЛСОН - МОРЛИЈЕВ ОГЛЕД И ТЕОРИЈА РЕЛАТИВНОСТИ, *Млади физичар*, бр. 17, 1980, 17.
12. М. С. Димитријевић: ТЕОРИЈА РЕЛАТИВНОСТИ, *Млади физичар*, бр. 18, 1980, 18.
13. М. С. Димитријевић: КА СПОЉНИМ ПЛАНЕТАМА, *Васиона*, **28**, 1980, 31.
14. М. С. Димитријевић: ПРВА ТРИ МИНУТА, *Политика*, 7. 02. 1980. (Политика за децу, стр. 2).
15. М. С. Димитријевић: ТАЈНА ОБЈЕКТА SS 433, *Васиона*, **29**, 1981, 31.
16. М. С. Димитријевић: БЛАЗАРИ, *Васиона*, **29**, 1981, 65.
17. М. С. Димитријевић: КОСМОЛОГИЈА, *Млади физичар*, бр. 19, 1982, 12.
18. М. С. Димитријевић: ГРАВИТАЦИОНИ КОЛАПС, *Млади физичар*, бр. 20, 1982, 21.
19. М. С. Димитријевић: НОВО О СТАРИМ ПЛАНЕТАМА (I-IV), *Млади физичар*, бр. 21, 1981, 10; бр. 22, 1981, 8; бр. 23, 1982, 6; бр. 24, 1982, 8.
20. М. С. Димитријевић: ЈУПИТЕРОВ ПРСТЕН, *Васиона*, **30**, 1982, 30.
21. М. С. Димитријевић: ТЕРМОНУКЛЕАРНА ФУЗИЈА: МОЖЕМО ЛИ УКРОТИТИ ХИДРОГЕНСКУ БОМБУ, *Млади физичар*, бр. 25, 1982, 10.
22. М. С. Димитријевић: АСТЕРОИДИ, *Млади физичар*, бр. 25, 1982, 17.
23. М. С. Димитријевић: ТЕРМОНУКЛЕАРНА ФУЗИЈА: ПОСУДЕ ЗА ЗАГРЕВАЊЕ ПЛАЗМЕ, *Млади физичар*, бр. 26, 1982, 6.
24. М. С. Димитријевић: ТЕРМОНУКЛЕАРНА ФУЗИЈА: ЛАСЕРИ ОБЕЋАВАЈУ РЕШЕЊЕ, *Млади физичар*, бр. 27, 1983, 7.
25. М. С. Димитријевић: ТЕРМОНУКЛЕАРНА ФУЗИЈА: ТОКАМАК, *Млади физичар*, бр. 28, 1983, 12.
26. М. С. Димитријевић: КОМЕТЕ, *Млади физичар*, бр. 34-35, 1984/85, 7.
27. М. С. Димитријевић: УРАН, *Васиона*, бр. 5, 1985, 87.
28. М. С. Димитријевић: СА РЕПУБЛИЧКОГ СЕМИНАРА О НАСТАВИ ФИЗИКЕ, *Васиона* бр. 1-2, 1985, 39.
29. М. С. Димитријевић: КОМЕТЕ ПОД ЛУПОМ, *Галаксија*, бр. 163, 30. март 1986.
30. М. С. Димитријевић: ИЗГЛЕД И СТРУКТУРА КОМЕТА, у књизи КОМЕТЕ СВЕДОЦИ ПРОШЛОСТИ, Астрономска опсевраторија и Астрономско друштво Руђер Бошковић, Београд 1986, стр. 33.
31. М. С. Димитријевић: УТИЦАЈ КОМЕТА НА ЗЕМЉУ, у књизи КОМЕТЕ СВЕДОЦИ ПРОШЛОСТИ, Астрономска опсерваторија и Астрономско друштво Руђер Бошковић, Београд 1986, стр. 63.
32. М. С. Димитријевић: ПРИЧА О ПАРИСКОЈ ОПСЕРВАТОРИЈИ, *Васиона*, бр. 1-2, 1986, 9.
33. мр Јелисавета Арсенијевић, др Милан С. Димитријевић, Владимир Кршљанин, Слободан Јанков, др Ђорђе Телеки, мр Иштван Винце, Нинослав Чабрић: ХАЛЕЈЕВА КОМЕТА - НЕОБИЧНА НЕБЕСКА ПОЈАВА, *Политика*, субота 5. април - уторак 22. април 1986.
34. Слободан Јанков, др Милан С. Димитријевић, мр Јелисавета Арсенијевић, мр Војислава Протић-Бенишек, Нинослав Чабрић: КОСМИЧКИ ПУТ-

НИК ХАЛЕЈЕВА КОМЕТА, *Техничке новине*, бр. 7, март 1986, посебан прилог.

35. М. С. Димитријевић: ЈЕДНА ПОСЕТА БЕОГРАДСКОЈ ОПСЕРВАТОРИЈИ 1902. ГОДИНЕ, *Васиона*, бр. 3-4, 1987, 88.
36. М. С. Димитријевић: АСТЕРИЗМИ, *Васиона* бр. 2-3, 1987, Додатак, 7.
37. М. С. Димитријевић: АРАГО, *Васиона* бр. 2, 1989, 39.
38. М. С. Димитријевић: АНТИЧКА АСТРОНОМИЈА, *Васиона* бр. 5, 1989, 108.
39. М. С. Димитријевић: КОМЕТА ОСТИН, *Васиона* бр. 1, 1990, 4.
40. М. С. Димитријевић: АСТРОНОМИЈА (у 2001 ПЕРСПЕКТИВЕ), *Галаксија*, мај 1990, стр. 36.
41. М. С. Димитријевић: СЈАЈ ПРОЛЕЋНЕ НОЋИ (Упутство за посматрање комете Остин голим оком и телескопом), *Галаксија*, април 1990, стр. 81.
42. М. С. Димитријевић: ДИНАСТИЈА НА НЕБУ (Прича о Париској опсерваторији која је смањила Француску), *Галаксија*, септембар 1990, стр. 46.
43. М. С. Димитријевић: ПЛУТОН - ПОСЛЕДЊА ПЛАНЕТА СУНЧЕВОГ СИСТЕМА, *Наука и природа*, бр. 1, 1990, стр. 10.
44. М. С. Димитријевић: ИСТРАЖИВАЊЕ ПРОФИЛА СПЕКТРАЛНИХ ЛИНИЈА У ЈУГОСЛАВИЈИ, СПОМЕНИЦА посвећена Проф. др Татомиру П. Анђелићу, редовном члану Српске академије наука и уметности, САНУ Одељење природно-математичких наука и Астрономска опсерваторија, Београд, 1991, 67.
45. М. С. Димитријевић: МЕРКУР, *Васиона*, бр. 5, 1991, 70.
46. М. С. Димитријевић: ВЕНЕРА, *Васиона*, бр. 1,1992, 7.
47. М. С. Димитријевић: МЕСЕЦ, *Васиона*, бр. 2, 1992, 30.
48. М. С. Димитријевић: МАРС, *Васиона*, бр. 1, 1993, 4.
49. М. С. Димитријевић: ЈУПИТЕР, *Васиона* бр. 2-3, 1993, 30.
50. Милан С. Димитријевић, Благота Жарковић: ТЕСЛИНО НАУЧНО НАСЛЕЂЕ I. ПЕСНИК НАУКЕ, *Дневник* (Нови Сад), 20.X. 1993.
51. Милан С. Димитријевић, Благота Жарковић: ТЕСЛИНО НАУЧНО НАСЛЕЂЕ II, *Дневник* (Нови Сад), 27. X. 1993.
52. М. С. Димитријевић: НОБЕЛОВА НАГРАДА ЗА ФИЗИКУ: КОСМИЧКИ СВЕТИОНИЦИ, *Политика* 15. XI 1993.
53. М. С. Димитријевић: ПОСТАНАК И СУДБИНА ВАСИОНЕ: И БИ ПРАСВЕТЛОСТ, *Политика* 6. XII 1993.
54. М. С. Димитријевић: ПОСТАНАК И СУДБИНА ВАСИОНЕ: НЕВИДЉИВЕ СТРУНЕ, *Политика* 27. XII 1993.
55. М. С. Димитријевић: САТУРН, *Васиона*, бр. 5, 1993, 81.
56. Милан С. Димитријевић, Благота Жарковић: ДАН НИКОЛЕ ТЕСЛЕ, *Политика* (Међу Нама), 22. X 1993.
57. Милан С. Димитријевић, Благота Д. Жарковић,: ТЕСЛИНО НАУЧНО НАСЛЕЂЕ, *Патентни Гласник*, Подлистак ПГ, 5/93, 783.
58. М. С. Димитријевић: ТЕОРИЈА РЕЛАТИВНОСТИ, *Млади физичар*, бр. 50, 1994, 10.

59. Др Милан Димитријевић: СУДАР КОМЕТЕ И ЈУПИТЕРА ПРИЗОР СТРАДАЊА ДИНОСАУРУСА, *Политика*, 18. VII.1994, 21.
60. Милан С. Димитријевић, Благота Жарковић: ТЕСЛИНО НАУЧНО НАСЛЕЂЕ, у 12. Октобар Дан Николе Тесле, Публикације СЗИС 9, Савезни завод за интелектуалну својину, Институт "Никола Тесла", Београд 1994, 8-15.
61. Милан С. Димитријевић: РАЗВОЈ АСТРОФИЗИКЕ И НАША ЗНАЊА О ВАСИОНИ, у "Меморијал Професора Живојина Ћулума", Семинар "Савремена Астрономија и Космонаутика", Астрономско друштво "Нови Сад" и Културно - Просветна заједница Војводине, Нови Сад 1994,19-30.
62. Милан С. Димитријевић: УРАН, *Васиона*, бр. 1-2, 1994, 7.
63. Милан С. Димитријевић: ПОСТАНАК И РАЗВОЈ УНИВЕРЗУМА, *Васиона*, бр. 4, 1994, 61.
64. Милан С. Димитријевић: НЕПТУН, *Васиона*, бр. 1-2, 1994, 7.
65. Милан С. Димитријевић: ПЛУТОН, *Васиона*, бр. 5, 1994, 91.
66. Милан С. Димитријевић, Благота Жарковић: ТЕСЛИНО НАУЧНО НАСЛЕЂЕ, *Културни живот*, Темишвар, децембар 1994, 5.
67. Благота Жарковић, Милан Димитријевић: ТЕСЛИНО НАУЧНО НАСЛЕЂЕ, *Теслиана*, Ванредни број, 1995,34.
68. Blagota Žarković, Milan Dimitrijević: (Translation, Mara Jovanović) TESLA'S SCIENTIFIC LEGACY, *Tesliana*, Vanredni broj, 1995,72.
69. Милан Димитријевић: КАЛЕНДАР, у "Свет мерења", Галерија САНУ и Музеј Науке и технике, Београд 1995, 96.
70. Милан С. Димитријевић: ПОСТАНАК И КОНАЧНА СУДБИНА ВАСИОНЕ, *Информације*, ротари клуб "Београд", год. III, 9. II. 1995, 9.
71. Милан Димитријевић: КАЛЕНДАР, *Информације*, ротари клуб "Београд", 26. X. 1995 , 10.
72. Милан Димитријевић: АСТРОЛОГИЈА - ИСТИНА ИЛИ МИТ?, *Информације*, ротари клуб "Београд", 28. XII. 1995 , 3.
73. Милан С. Димитријевић: СУНЦЕ НАША ЗВЕЗДА, *Васиона*, бр. 1-2, 1996, 1.
74. Милан С. Димитријевић, Миодраг Дачић, Зорица Цветковић: КОМЕТА ХЈАКУТАКЕ, *Васиона*, бр. 1-2, 1996, 17.
75. Милан С. Димитријевић: ПОМРАЧЕЊЕ МЕСЕЦА У НОЋИ ИЗМЕЂУ 3. И 4. АПРИЛА 1996. ГОДИНЕ, *Васиона*, бр. 1-2, 1996, 20.
76. Милан С. Димитријевић, Миодраг Дачић, Зорица Цветковић: КОМЕТЕ ХЕЈЛ-БОП И ТАБУР, *Васиона*, бр. 3, 1996, 39.
77. М. Димитријевић: ПРОГРАМ ЗА ФЕБРУАР, *Информације*, ротари клуб "Београд", 1. II. 1996, 12.
78. Милан С. Димитријевић: АСТРОЛОГИЈА - ИСТИНА ИЛИ МИТ, *Политика*, 15. II 1996, 10.
79. Милан С. Димитријевић: СТОНХЕНЏ - ОПСЕРВАТОРИЈА КАМЕНОГ ДОБА, *Информације*, ротари клуб "Београд", 29. II. 1996, 6.
80. Милан С. Димитријевић: ТЕОРИЈА РЕЛАТИВНОСТИ ДАНАС - ПРВИ ДЕО, *Информације*, ротари клуб "Београд", 31. X. 1996, 5.

81. Милан С. Димитријевић: ТЕОРИЈА РЕЛАТИВНОСТИ ДАНАС - ДРУГИ ДЕО, *Информације*, ротари клуб "Београд", 7. XI. 1996, 3.
82. Милан С. Димитријевић: НОБЕЛОВА НАГРАДА ЗА ФИЗИКУ 1996, *Информације*, ротари клуб "Београд", 14. XI. 1996, 9.
83. Милан С. Димитријевић: НАСТАНОК И РАЗВОЈ НА ВСЕЛЕНАТА, Астрономски Алманах, Македонско Астрономско друштво и Институт за физику, Природно - Математички факултет, Скопје, 1997, 29.
84. Милан С. Димитријевић: ШТА БИ БИЛО ... ДА ЈЕ СУНЦЕ ДВА ПУТА БЛИЖЕ ЦЕНТРУ ГАЛАКСИЈЕ, *Политикин забавник*, бр. 2349, 14. II. 1997, 50.
85. Милан С. Димитријевић: ЦРНЕ РУПЕ, *Васиона*, бр. 5, 1997, 101.
86. Милан С. Димитријевић, Миодраг Дачић, Зорица Цветковић: ШЕТЊА КОМЕТЕ ХЕЈЛ-БОП МЕЂУ ЗВЕЗДАМА, *Васиона*, бр. 5, 1997, 120.
87. Милан С. Димитријевић: ШТА БИ БИЛО ... ДА ЈЕ СУНЦЕ ДВА ПУТА ТЕЖЕ, *Политикин забавник*, бр. 2350, 21. II 1997, 11.
88. Милан С. Димитријевић: НОБЕЛОВА НАГРАДА ЗА ФИЗИКУ 1996. И ВЕЛИКИ ПРАСКОВИ У ТЕЧНОМ ХЕЛИЈУМУ, *Васиона*, бр. 1-2, 1997, 2.
89. Милан С. Димитријевић: ЦРНЕ РУПЕ, *Наше стварање*, **XLV**, Нова серија 3/97, Лесковац 1997, 41.
90. Милан С. Димитријевић: ЈЕНАМ 97 - КОНФЕРЕНЦИЈА ЕВРОПСКОГ АСТРОНОМСКОГ ДРУШТВА, *Васиона*, бр. 4, 1997, 85.
91. Милан С. Димитријевић: КОМЕТА ХЕЈЛ-БОП НА БЕОГРАДСКОМ НЕБУ, *Информације*, ротари клуб "Београд", 13. III. 1997, 8.
92. Милан С. Димитријевић: МЛЕЧНИ ПУТ, *Школарац*, бр. 11, март 1997, 32.
93. Милан С. Димитријевић: ЦРНА РУПА, *Школарац*, бр. 12, април 1997, 32.
94. Милан С. Димитријевић: КОМЕТЕ, *Школарац*, бр. 13, мај, 1997, 32.
95. Милан С. Димитријевић: ХАЛЕЈЕВА КОМЕТА, *Школарац*, бр. 14, јун, 1997, 32.
96. Милан С. Димитријевић: МЕРКУР, *Школарац*, бр. 15, септембар 1997, 24.
97. Милан С. Димитријевић: ВЕНЕРА, *Школарац*, бр. 16, октобар 1997, 24.
98. Милан С. Димитријевић: МАРС, *Школарац*, бр. 17, новембар 1997, 24.
99. Милан С. Димитријевић: ЈУПИТЕР, *Школарац*, бр. 18, децембар 1997, 24.
100. Милан С. Димитријевић: ЗАШТО ЈЕ НОЋНО НЕБО ТАМНО, *Conscientia*, Medisnet XXI, Београд, бр. 0, 1998, 26.
101. Милан С. Димитријевић: ДО СУНЦА И НАЗАД, *IQ* (Научни магазин), Београд, бр. 4, 1998, 6.
102. Милан С. Димитријевић: ИВАН АТАНАСИЈЕВИЋ (1919-1998), *Васиона*, бр. 5, 1998, 136.
103. Милан С. Димитријевић: САТУРН, *Школарац*, бр. 19, фебруар 1998, 24.
104. Милан С. Димитријевић: УРАН, *Школарац*, бр. 20, март 1998, 22.
105. М. С. Димитријевић: СПОМЕНИЦА. НЕНАД Ђ. ЈАНКОВИЋ, *Васиона* бр. 1-2, 1998, 1.
106. Милан С. Димитријевић: НЕПТУН, *Школарац*, бр. 21, април 1998, 22.
107. Милан С. Димитријевић: ПЛУТОН, *Школарац*, бр. 22, мај 1998, 22.

108. Милан С. Димитријевић: СУНЧЕВ СИСТЕМ, *Школарац*, бр. 23, јун 1998, 22.
109. Рекли су: Милан Димитријевић, директор Астрономске опсерваторије, Београд АРХЕОАСТРОНОМИЈА СРБИЈЕ, *Галаксија*, јун 1998, 56.
110. Милан С. Димитријевић: ОТКРИВАЊЕ ВАСИОНЕ ДРУГА СТРАНА МЕСЕЦА, *Школарац*, бр. 24, септембар 1998, 22.
111. Милан С. Димитријевић: ОТКРИВАЊЕ ВАСИОНЕ ПРВИ ЧОВЕК У КОСМОСУ, *Школарац*, бр. 25, октобар 1998, 22.
112. Милан С. Димитријевић: ОТКРИВАЊЕ ВАСИОНЕ ЧОВЕК НА МЕСЕЦУ, *Школарац*, бр. 26, новембар 1998, 22.
113. Милан С. Димитријевић: ОТКРИВАЊЕ ВАСИОНЕ КА ВЕНЕРИ, *Школарац*, бр. 27, децембар 1998, 22.
114. Милан С. Димитријевић: ЗАШТО ЈЕ НОЋНО НЕБО ТАМНО I, *Наше стакло*, лист Српске фабрике стакла, Параћин, 31. 05. 1999, 11.
115. Милан С. Димитријевић: ПОТПУНО ПОМРАЧЕЊЕ СУНЦА 11. АВГУСТА 1999. ГОДИНЕ ПОСЛЕДЊЕ У МИЛЕНИЈУМУ, *Комуна*, Кикинда, 29. 07. 1999, 6.
116. Милан С. Димитријевић: ПОМРАЧЕЊА СУНЦА И МЕСЕЦА КРОЗ ИСТОРИЈУ ЗАКОН ПРИРОДЕ И ПРИРОДА ЉУДИ, *Политика*, 7. 08.1999, 23.
117. Милан С. Димитријевић: НА ИЗМАКУ СТОЛЕЋА: ИЗМЕЂУ НАДЕ И РАЗОЧАРЕЊА ПРАВИ ЛИК УНИВЕРЗУМА, *Политика*, 21. 08. 1999, 26.
118. Милан С. Димитријевић: ПРЕД КРАЈ МИЛЕНИЈУМА - СА АСТРОНОМИЈОМ У ПРОШЛОСТ И БУДУЋНОСТ ВАСИОНЕ, *Васиона*, бр. 4, 1999, 89.
119. Милан С. Димитријевић, Миодраг Дачић, Зорица Цветковић: КОМЕТА C/1999 S4 (LINEAR), *Васиона*, бр. 5, 1999, 125.
120. Милан С. Димитријевић: ОТКРИВАЊЕ ВАСИОНЕ ВИКИНЗИ НА МАРСУ, *Школарац*, бр. 28, јануар 1999, 22.
121. Милан С. Димитријевић: ОТКРИВАЊЕ ВАСИОНЕ КА ЈУПИТЕРУ И САТУРНУ - ПИОНИР 10 И ПИОНИР 11, *Школарац*, бр. 29, фебруар 1999, 22.
122. Милан С. Димитријевић: ОТКРИВАЊЕ ВАСИОНЕ ПОГЛЕД ПРЕКО СТАРЕ ГРАНИЦЕ СУНЧЕВОГ СИСТЕМА - ВОЈАЏЕР 1 И 2, *Школарац*, бр. 30, март 1999, 22.
123. Милан С. Димитријевић: ОТКРИВАЊЕ ВАСИОНЕ; НЕВИДЉИВО НЕБО, *Школарац*, бр. 31, септембар 1999, 22.
124. Милан С. Димитријевић: ОТКРИВАЊЕ ВАСИОНЕ; ПОГЛЕД У СРЦЕ ХАЛЕЈЕВЕ КОМЕТЕ, *Школарац*, бр. 32, октобар 1999, 18.
125. Милан С. Димитријевић: ОТКРИВАЊЕ ВАСИОНЕ; РАДИО-ТЕЛЕСКОПИ ДАНАС И У БУДУЋНОСТИ, *Школарац*, бр. 33, новембар 1999, 18.
126. Милан С. Димитријевић: ОТКРИВАЊЕ ВАСИОНЕ; ХАБЛОВ ТЕЛЕСКОП - АСТРОНОМСКИ ВРЕМЕПЛОВ, *Школарац*, бр. 34, децембар 1999, 18.

127. Милан С. Димитријевић: ПОМРАЧЕЊЕ СУНЦА 11. АВГУСТА 1999, *Наше стакло*, Параћин, 10. 08. 1999, 8.
128. Милан С. Димитријевић: ЗАШТО ЈЕ НОЋНО НЕБО ТАМНО II, *Наше стакло*, Параћин, 10. 08. 1999, 10.
129. Милан С. Димитријевић: АСТРОЛОГИЈА - НАУКА 21. ВЕКА ИЛИ ПРЕВАРА - ПРВИ ДЕО, *Билтен*, ротари клуб "Београд – Стари град", бр. 29, 2. 02. 2000, 2.
130. Милан С. Димитријевић: Предавање проф. Димитријевића од 6. марта 2000. године ДА ЛИ БОЛЕСТИ МОГУ ДА ДОЂУ ИЗ КОСМОСА?, *Билтен*, ротари клуб "Београд – Стари град", бр. 35, 15. 03. 2000, 6.
131. Милан С. Димитријевић: ЗАШТО ЈЕ НОЋНО НЕБО ТАМНО?, *Билтен*, ротари клуб "Београд – Стари град", бр. 43, 10. 05. 2000, 2.
132. Милан С. Димитријевић: СУДБИНА УНИВЕРЗУМА, *Билтен*, ротари клуб "Београд – Стари град", бр. 48, 14. 06. 2000, 2.
133. Милан С. Димитријевић: ШТА БИ БИЛО ... ДА ЈЕ СУНЦЕ ДВА ПУТА ТЕЖЕ (Објављено у Политикином Забавнику 21. фебруара 1997, стр. 11.), *Билтен*, ротари клуб "Београд – Стари град", бр. 65, 11. 10. 2000, 5.
134. Милан С. Димитријевић: ШТА БИ БИЛО ... ДА ЈЕ СУНЦЕ ДВА ПУТА БЛИЖЕ ЦЕНТРУ ГАЛАКСИЈЕ, (Објављено у Политикином Забавнику 14. фебруара 1997, стр. 50.), *Билтен*, ротари клуб "Београд – Стари град", бр. 65, 11. 10. 2000, 8.
135. Милан С. Димитријевић: ОТКРИВАЊЕ ВАСИОНЕ; ХИПАРХ – ПРЕМЕРАВАЊЕ МЛЕЧНОГ ПУТА, *Школарац*, бр. 35, јануар 2000, 18.
136. Милан С. Димитријевић: ОТКРИВАЊЕ ВАСИОНЕ; НАЈБЛИЖЕ ЗВЕЗДЕ, *Школарац*, бр. 36, фебруар 2000, 18.
137. Милан С. Димитријевић: ОТКРИВАЊЕ ВАСИОНЕ; КОЛИКО ЗВЕЗДА МОЖЕМО ДА ВИДИМО НОЋУ, *Школарац*, бр. 37, март 2000, 18.
138. Милан С. Димитријевић: ОТКРИВАЊЕ ВАСИОНЕ; ШТА ЈЕ САЗВЕЖЂЕ, *Школарац*, бр. 38, март (април) 2000, 18.
139. Милан С. Димитријевић: ОТКРИВАЊЕ ВАСИОНЕ; ПРОМЕНЉИВЕ ЗВЕЗДЕ, *Школарац*, бр. 39, мај 2000, 18.
140. Милан С. Димитријевић: ОТКРИВАЊЕ ВАСИОНЕ; ЗВЕЗДЕ ПАТУЉЦИ И ЗВЕЗДЕ ЏИНОВИ, *Школарац*, бр. 40, јун 2000, 18.
141. Милан С. Димитријевић: СТОНХЕНЏ - ОПСЕРВАТОРИЈА КАМЕНОГ ДОБА, ротари клуб "Београд – Стари град",, *Билтен* бр. 59, 30. VIII. 2000, 7.
142. Милан С. Димитријевић: ФИЗИКА ПРИОНСКИХ БОЛЕСТИ, *Билтен*, ротари клуб "Београд – Стари град", бр. 107 (108), 8. 08. 2001, 2.
143. Милан С. Димитријевић: ПОТПУНО ПОМРАЧЕЊЕ СУНЦА 11. АВГУСТА 1999. И АКТИВНОСТИ НАШИХ ЧЛАНОВА У МЕДИЈИМА, *Васиона*, бр. 5, 2001, 117.
144. Милан С. Димитријевић: Предавање Проф. Милана Димитријевића од 17. октобра 2001. године НОБЕЛОВА НАГРАДА ЗА ФИЗИКУ 2001 И ВЕЛИКИ ПРАСКОВИ У ТЕЧНОМ ХЕЛИЈУМУ, *Билтен*, ротари клуб "Београд – Стари град", бр. 119, 31.10.2001, 6.

145. Милан С. Димитријевић: Текст предавања Проф. Милана С. Димитријевића ЂОРЂЕ СТАНОЈЕВИЋ ПРВИ СРПСКИ АСТРОФИЗИЧАР, *Билтен*, ротари клуб "Београд – Стари град",, бр. 122, 21. 11. 2001, 3.
146. Милан С. Димитријевић: ГРАНИЦЕ КОСМОЛОГИЈЕ. ВЕШТАЧКИ СВЕМИР, *Свест*, Conscientia, XXI век, Год. IV, бр. 10 (2002), 38.
147. Милан С. Димитријевић: НЕВИДЉИВА ВАСИОНА - НЕУТРИНСКА АСТРОНОМИЈА, *Билтен*, ротари клуб "Београд – Стари град", бр. 191, 9. 04. 2003, 2.
148. Милан С. Димитријевић: НЕВИДЉИВА ВАСИОНА - НОБЕЛОВА НАГРАДА ЗА 2002. ГОДИНУ, *Васиона*, бр. 1-2, 2003, 1.
149. Милан С. Димитријевић: ПЕДЕСЕТ ГОДИНА "ВАСИОНЕ", *Васиона*, бр. 4, 2003, 89.
150. Милан С. Димитријевић: IV ЈУГОСЛОВЕНСКО-БЕЛОРУСКИ СИМПОЗИЈУМ О ФИЗИЦИ ЛАБОРАТОРИЈСКЕ И АСТРОФИЗИЧКЕ ПЛАЗМЕ, *Васиона*, бр. 4, 2003, 122.
151. Милан С. Димитријевић: О ВЕЗИ НЕБЕСКИХ ПРИЛИКА СА ДЕШАВАЊИМА НА ЗЕМЉИ, У: Драгослав Васић, Нада Јакшић "Вожд Карађорђе и српска револуција"; Казивања и филмови о хероју Тополскоме, Топола филм, 2003, 79.
152. Милан С. Димитријевић: ЗАЈЕДНИЧКИ ЕВРОПСКИ И НАЦИОНАЛНИ АСТРОНОМСКИ СКУП – ЈЕНАМ 2003, Будимпешта, *Васиона*, бр. 5, 2003, 141.
153. Милан С. Димитријевић: АСТРОНОМИЈА И АМАТЕРИ, *ГЕА*, Годишњак Природњачког друштва ГЕА, Вршац, 2003, бр. 3, 2.
154. Милан С. Димитријевић: НАША ЗВЕЗДА СУНЦЕ, *ГЕА*, Годишњак Природњачког друштва ГЕА, Вршац, 2003, бр. 3, 25.

III 3. ПРИКАЗИ, ОСВРТИ И ПРИГОДНИ НАПИСИ

1. М. С. Димитријевић: 30 ГОДИНА АСТРОНОМИЈЕ У НОВОМ САДУ, *Васиона* бр. 1-2, 1985, 38.
2. М. С. Димитријевић: ПРВИ СКУП ЈУГОСЛОВЕНСКИХ АСТРОФИЗИЧАРА, *Васиона* бр. 1-2, 1986, 18.
3. М. С. Димитријевић: ПРВИ СКУП ЈУГОСЛОВЕНСКИХ АСТРОФИЗИЧАРА, *Галаксија* бр. 7, април 1986.
4. М. С. Димитријевић: ОРДЕН РАДА СА ЦРВЕНОМ ЗАСТАВОМ АСТРОНОМСКОЈ ОПСЕРВАТОРИЈИ, *Васиона* бр. 2-3, 1988, 56.
5. М. С. Димитријевић: ЕНГЛЕСКИ НАУЧНИК У ПОСЕТИ НАРОДНОЈ ОПСЕРВАТОРИЈИ, *Васиона* бр. 2-3, 1988, 61.
6. М. С. Димитријевић: СПОМЕНИЦА ПРОФ. ДР РАДОВАНА ДАНИЋА, *Васиона* бр. 1, 1989, стр. 1 и стр. 8.
7. М. С. Димитријевић: II СЕМИНАР АСТРОФИЗИКА У ЈУГОСЛАВИЈИ – ДОПУНА, *Васиона* бр. 3, 1989, 61.

8. М. С. Димитријевић: ИЗВЕШТАЈ О БОРАВКУ У ФРАНЦУСКОЈ, *Информативни билтен Републичког завода за међународну научну, просветну, културну и техничку сарадњу* бр. 2, 1989, 39.
9. М. С. Димитријевић: ТРЕЋИ СЕМИНАР АСТРОФИЗИКА У ЈУГОСЛАВИЈИ, *Васиона* бр. 2, 1990, 21.
10. М. С. Димитријевић: НАУЧНИ РАД СРПСКИХ АСТРОНОМА У 1991. ГОДИНИ, *Васиона* бр. 3-4, 1992, 77.
11. М. С. Димитријевић: НАУЧНИ РАД СРПСКИХ АСТРОНОМА У 1992. ГОДИНИ, *Васиона*, бр. 2-3, 1993, 46.
12. М. С. Димитријевић: ПРЕМОСТИТИ ЈАЗ ИЗМЕЂУ ПОСТОЈЕЋЕГ И ПОТРЕБНОГ, *Директор* бр. 4-5, 1993, 7.
13. Милан Димитријевић: Наша тема: Интелектуалац у смутном времену ОДБРАНА ОД КОШМАРА, *Политика* 21. 08. 1994.
14. Милан Димитријевић: САНКЦИЈЕ НЕГИРАЈУ УНИВЕРЗАЛНОСТ НАУКЕ, Две године после, Савезно министарство за људска права и права мањина, Београд 1994, 34-37.
15. Милан Димитријевић: SANCTIONS DISREGARDING THE UNIVERSAL CHARACTER OF SCIENCE, two years after, Federal Ministry of Human and Minority Rights, Београд 1994, 34-37.
16. Милан С. Димитријевић: СУДАР НАУКЕ И КВАЗИНАУКЕ, *Политика*, 2. II. 1995, 10.
17. Milan. S. Dimitrijević: PREDGOVOR; FOREWARD, *Istraživanja u astronomiji I, Researches in astronomy I*, eds. O.Atanacković - Vukmanović, M.S. Dimitrijević, *Publ.Obs.Astron. Belgrade* **48**, 1995, 1.
18. Milan S. Dimitrijević: FOREWORD, *Proc. of the First Hungarian-Yugoslav Astronomical Conference*, Baja, eds. I. Vince, M.S. Dimitrijević, L. Balazs, *Publ. Obs. Astron. Belgrade* **49**, 1995, 5.
19. Milan S. Dimitrijević: FOREWORD, *Proc. of the first Yug. Conf. on Spectral Line Shapes*, *Publ. Obs. Astron. Belgrade* **50**, 1995, 5.
20. Милан С. Димитријевић: РУСКО - ЈУГОСЛОВЕНСКА КОНФЕРЕНЦИЈА "ЊУКОМБ И ФУНДАМЕНТАЛНА АСТРОНОМИЈА" У СТ. ПЕТЕРБУРГУ, *Васиона* бр. 1, 1995, 16.
21. Милан С. Димитријевић. ПРВА МАЂАРСКО - ЈУГОСЛОВЕНСКА КОНФЕРЕНЦИЈА У БАЈИ, *Васиона* бр. 1, 1995, 16.
22. Milan S. Dimitrijević: FOREWORD; PREDGOVOR, *Astronomical Observatory in Belgrade activities and abstracts of papers (1991 - 1995)*, *Publ. Astron. Obs. Belgrade* **51**, 1996, 1.
23. M. S. Dimitrijević.: FOREWORD, *Proc. I Belarussian - Yugoslavian Symposium on Physics and Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasma, PDP I'96, Minsk*, eds. V.S. Burakov, M.S. Dimitrijević, *Publ. Obs. Astron. Belgrade* **53**, 1996, 15.
24. Милан Димитријевић: ДЕСЕТИ ЈУЛ - РОЂЕНДАН НИКОЛЕ ТЕСЛЕ, *Информације*, ротари клуб "Београд", 11. VI. 1996, 7.
25. Милан С. Димитријевић: ПРЕДГОВОР, Милутин Миланковић: *Небеска механика, Историја астрономске науке*, Изабрана дела 3, редактор М.С.

Димитријевић, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1997, 7.
26. Милан С. Димитријевић: ДОСТИГНУЋА СРПСКИХ АСТРОНОМА У 1995. ГОДИНИ, *Васиона*, бр. 5, 1997, 115.
27. Милан С. Димитријевић: XVIII СПИГ; АСТРОФИЗИЧКА ПЛАЗМА НА XVIII ЛЕТЊОЈ ШКОЛИ И МЕЂУНАРОДНОМ СИМПОЗИЈУМУ О ФИЗИЦИ ЈОНИЗОВАНИХ ГАСОВА, КОТОР 2-6 IX 1996, *Васиона*, бр. 5, 1997, 134.
28. М. С. Димитријевић: ДОСТИГНУЋА СРПСКИХ АСТРОНОМА У 1996. ГОДИНИ, Васиона бр. 3, 1997, 61.
29. Dr Petar Rakin, Dr Milan Dimitrijević: REČ UREDNIKA BROJA, *Fullerenes and Nanotubes Review*, **1**, br. 2-3, (1997), iii.
30. Милан С. Димитријевић: СЈАЈ ЗВЕЗДЕ МИЛАНКОВИЋ ОД ВЛАДЕ МИЛИЋЕВИЋА, *Зборник предавања са републичког семинара о настави физике*, Друштво физичара Србије, Подружница "Крагујевац", Крагујевац 1998, 129.
31. Милан С. Димитријевић: ОТКРИВАЊЕ ВАСИОНЕ, ИСТОРИЈА АСТРОНОМИЈЕ ДО 19. ВЕКА НЕНАДА Ђ. ЈАНКОВИЋА, *Зборник предавања са републичког семинара о настави физике*, Друштво физичара Србије, Подружница "Крагујевац", Крагујевац 1998, 130.
32. Милан С. Димитријевић: ОТКРИВАЊЕ ВАСИОНЕ, ИСТОРИЈА АСТРОНОМИЈЕ ДО 19. ВЕКА НЕНАДА Ђ. ЈАНКОВИЋА, *Васиона* бр. 1-2, 1998, 54.
33. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović: PREFACE, *Proc. 4th Yugoslav - Romanian Astronomical Meeting*, Belgrade, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, *Publ. Obs. Astron. Belgrade* **60**, 1998.
34. Милан С. Димитријевић: ДРУГА ЈУГОСЛОВЕНСКА КОНФЕРЕНЦИЈА О ОБЛИЦИМА СПЕКТРАЛНИХ ЛИНИЈА, *Васиона*, бр. 3, 1998, 81.
35. M. S. Dimitrijević: FOREWORD, *Proc. II Yugoslav - Belarussian Symposium on Physics & Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasmas*, Zlatibor 1998, eds. M. S. Dimitrijević, V. S. Burakov, *Publ. Astron. Obs. Belgrade* **61**,
36. Милан С. Димитријевић: ПОВОДОМ ПЕТ ГОДИНА ОД ОСНИВАЊА ЗАДУЖБИНЕ АНДРЕЈЕВИЋ, у: *Пет година Задужбине "Андрејевић" од 1994. до 1999*, Задужбина "Андрејевић", Београд, 1999, 7 страна без нумерације.
37. М. С. Димитријевић: ЛЕТЊЕ РАЧУНАЊЕ ВРЕМЕНА 2000. ГОДИНЕ, *Васиона*, бр. 5, 1999, 144.
38. M. S. Dimitrijević: OBITYARY; MILORAD B. PROTIĆ; BELGRADE 6th SEPTEMBER 1911 - BELGRADE 29 OCTOBER 2001*, Serb. Astron. J.*, **164**, 2001, 1.
39. Милан С. Димитријевић: ЛЕТЊЕ РАЧУНАЊЕ ВРЕМЕНА 2001. ГОДИНЕ, *Васиона*, бр. 1-2, 2001, 44.
40. Милан С. Димитријевић: АЛЕКСАНДАР САША ПОПОВИЋ, *Васиона*, бр. 4, 2001, 98.
41. Милан С. Димитријевић: АСТРОФИЗИЧКА ПЛАЗМА НА XXI ЛЕТЊОЈ ШКОЛИ И МЕЂУНАРОДНОМ СИМПОЗИЈУМУ О ФИЗИЦИ ЈОНИ-

ЗОВАНИХ ГАСОВА, Сокобања 26-30. август 2002, *Васиона*, бр. 4, 2002, 98.

42. Милан С. Димитријевић: МИЛОРАД Б. ПРОТИЋ (БЕОГРАД 6/19. СЕПТЕМБАР 1911 - БЕОГРАД, 29. ОКТОБАР 2001), *Васиона*, бр. 5, 2002, 117.
43. Милан С. Димитријевић: ЈУГОСЛОВЕНСКИ ОГРАНАК МЕЂУНАРОДНОГ АСТРОНОМСКОГ ИНСТИТУТА "ИСАК ЊУТН", *Васиона*, бр. 5, 2002, 141.
44. Милан С. Димитријевић: ЈУГОСЛОВЕНСКИ ОДСЕК ЕВРОАЗИЈСКОГ АСТРОНОМСКОГ ДРУШТВА, *Васиона*, бр. 1-2, 2003, 38.
45. Милан Димитријевић: ПРИВЕТСТВИЕ, *Proc. 3rd Bulgarian-Serbian Astronomical Meeting, May 13-15, 2002, Gjolechitsa, Bulgaria*, eds. G. Ivanov, M. S. Dimitrijević, P. Jovanović, *Publ. Astron. Obs. Belgrade* **73**, 7.
46. Милан Димитријевић: ПОЗДРАВНИ ГОВОР, *Proc. 3rd Bulgarian-Serbian Astronomical Meeting, May 13-15, 2002, Gjolechitsa, Bulgaria*, eds. G. Ivanov, M. S. Dimitrijević, P. Jovanović, *Publ. Astron. Obs. Belgrade* **73**, 9.

III 4. АУДИОВИЗУЕЛНА ПРОДУКЦИЈА

III 4.1. Видео касете

1. Милан Димитријевић: СВЕТ КОМЕТА (1. Сведоци прошлости; 2. Халејева комета; 3. Изглед комете; 4. Велико мало срце; 5. У загрљају Земље; 6. Упорни тргачи), Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1997.
2. Милан Димитријевић: ПОРОДИЦА ПЛАНЕТА (1. Меркур; 2. Венера; 3. Са Земље на Месец; 4. Марс; 5. Јупитер; 6. Сатурн; 7. Уран; 8. Нептун; 9. Плутон), Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1997.
3. Милан Димитријевић: АСТРОНОМСКА ПОЧЕТНИЦА (1. Поглед у небо; 2. Небеске координате; 3. Мерење времена; 4. Револуција Земље и календар; 5. Како су измерене даљине до небеских тела; 6. Месец; 7. Од Меркура до Јупитера; 8. Поглед преко старе границе), Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1997.
4. Милан Димитријевић: АСТРОНОМСКА ОПСЕРВАТОРИЈА БЕОГРАД, Астрономска опсерваторија, Београд, 2002.

III 4.2. Учешће у ТВ емисијама

1. Мали програм: Разговор са победницима на омладинским такмичењима из астрономије, 1985.[1)]
2. Серија од шест емисија о Халејевој комети, 1986.

[1)] Наслови јединица о учешћу у ТВ емисијама често су дати описно, на основу раније забележених понекад непотпуних података, те се зато не исписују великим словима, као у претходним случајевима.

3. ТВ филм о Астрономској опсерваторији поводом стогодишњице, 1987.
4. Серија од девет емисија: Породица планета, 1987.
5. Три деценије у космосу. Кроз Сунчев систем, 1988.
6. ТВ Студио 5, 30. I 1990.
7. О Војаџерима, фебруар 1990.
8. Пета димензија, 27. IX 1990.
9. Студио 5, 4. XII 1990.
10. Научни програм, 3. IV 1991.
11. Раскршћа, 14. III 1992.
12 Прослава дана опсерваторије (посета М. Унковића), Београдске вести, 7. IV 1992.
13. Серија од девет емисија "Астрономска почетница", 1992.
14. Звездана страна, ТВ Политика, 5. XII 1992.
15. У једином светском гету, Актуелности, 11. V 1993.
16. Научни форум: Молекул С-60, 13. V 1993.
17. Кровови, ТВ Политика, 12. XI 1993.
18. Научни форум: Нове информационе технологије и стратегија развоја, 9. XII 1993.
19. Научни лексикон. Звезде, 29. VI 1994.
20. Позајмљена планета: Узроци еколошких катастрофа, II програм, 28. II 1995 22^h15^m.
21. Научни програм: I Мађарско југословенска конференција у Баји, II програм 5. V 1995 22^h.
22. Научни форум, ТВ Београд, Други програм, 19. XII 1995 18^h –19^h 30^m.
23. 3 Н, Научни програм, ТВ Београд I програм, 1. III 1996, 16^h30^m – 17^h.
24. Јутарњи програм, ТВ Београд I програм, 7. III 1996, 6^h30^m – 7^h.
25. М. Димитријевић, М. Југин, В. Ајдачић, Има ли живота у Васиони, ТВ Београд, I програм, 7. IV 1996, 11^h.
26. Реприза делова серије "Ново о старим планетама", 30. V 1996, Марс; 6. VI 1996, Венера; 13. VI 1996, Са Земље на Месец; 20. VI 1996, Јупитер.
27. М.С. Димитријевић, Ј. Милорадов-Турин, Л.Ч. Поповић, В. Челебоновић, Ловци на планете, Научни форум, ТВ Београд 2, 23. I 1997, 21^h50^m-22^h55^m.
28. 3 Н, Научни програм, ТВ Београд II програм, 11. IV 1997, 17^h30^m – 18^h: Реприза: I програм, 14. IV 1997, 15^h15^m.
29. Серија од 4 емисије "Сунце наша звезда", Школски програм: I емисија: 8 и 15. IV 1997, II емисија 22 и 29. IV 1997, III емисија 6 и 13. V 1997, IV емисија 20 и 27. V 1997.
30. Зелени прстен (о облаку намагнетисане плазме који после ерупције на Сунцу иде ка Земљи), ТВ Београд I програм, 22. IV 1997,18^h30^m.
31. Ехо (о комети Хејл-Боп), ТВ Београд, II програм 30. IV 1997, 17^h; реприза 1. V 1997, 15^h15^m.
32. Пулс (научни програми на телевизији), ТВ Београд I програм, 28. V 1997, 20^h10^m – 20^h30^m.

33. Астрономска опсерваторија I, ТВ Београд I програм, 3. VI 1997, 10^h30^m – 11^h.
34. Астрономска опсерваторија II, ТВ Београд I програм, 10. VI 1997, 10^h30^m – 11^h.
35. Три лица истине: Стари и нови календар, М. С. Димитријевић, Д. Антонић, Д. Калезић, ТВ Београд 1, 14. I 1997, 21^h40^m – 22h25^m.
36. Незванична верзија (астрономија и астрологија), М.С. Димитријевић, J. Холцлајтнер-Антуновић, ТВ БК, 20. II 1998, 21^h30^m, реприза 21. II 1998, 12^h 45^m.
37. Реприза серије "Ново о старим планетама" 7. IV 1998 Меркур; 14. IV 1998, Венера; 21. IV 1998, Са Земље на Месец; 28. IV 1998, Марс; 5. V 1998, Јупитер; 12. V 1998, Сатурн; 19. V 1998, Уран; 26. V 1998, Нептун; 2. VI 1998, Плутон.
38. Прослава 111 година Астрономске опсерваторије и отварање 4 Југословенско - Румунског астрономског скупа, ТВ Дневник, ТВ Београд 1, 5. V 1998, 19^h30^m.
39. Раскршћа (др Милан С. Димитријевић), ТВ Београд 1, 13. VI 1998, 19^h – 19^h15^m; реприза 15. 06. 1998, 14^h05^m – 14^h20^m.
40. Реприза серије "Астрономска почетница", ТВ Београд 1, Поглед у небо 3. 09. 1998; Небеске координате 10. 09. 1998; Мерење времена 17. 09. 1998; Револуција Земље и календар 24. 09. 1998; Како су измерене даљине до небеских тела 1. 10. 1998; Месец 8. 10. 1998; Од Меркура до Јупитера 15. 10. 1998; Поглед преко старе границе 22. 10. 1998.
41. Незванична верзија (Када почиње трећи миленијум?), ТВ БК, 15. 01. 1999, 21^h18^m-21^h36^m.
42. НИТ (Научно - технички) магазин (о потпуном помрачењу Сунца 11. 08. 1999), ТВ Београд II, 9. 02. 1999, 22^h15^m.
43. Наука и Технологија (о потпуном помрачењу Сунца 11. 08. 1999), ТВ Београд I, 23. 02. 1999, 21^h55^m.
44. Реприза серије од 4 емисије "Сунце наша звезда" ТВ Београд 1: I емисија: 10. V 1999, II емисија 11. V 1999, III емисија 12. V 1999, IV емисија 13. V 1999.
45. Београдски програм (о потпуном помрачењу Сунца 11. 08. 1999), ТВ Београд I, 7. 07. 1999, 18^h30^m.
46. Јутарњи програм (о потпуном помрачењу Сунца 11. 08. 1999), ТВ Београд I, 11. 07. 1999.
47. Реприза серије "Астрономска почетница", ТВ Београд 1, Поглед у небо 9. 07. 1999; Небеске координате 16. 07. 1999; Мерење времена 23. 07. 1999; Револуција Земље и календар 30. 07. 1999; Како су измерене даљине до небеских тела 6. 08. 1999; Месец 13. 08. 1999; Од Меркура до Јупитера 20. 08. 1999; Поглед преко старе границе 27. 08. 1999.
48. Информативни програм (о потпуном помрачењу Сунца 11. 08. 1999), ТВ Суботица, 19^h, 26. 07. 1999.
49. Телефакт (конференција за штампу у Дому омладине о потпуном помрачењу Сунца 11. 08. 1999, Магелановом програму и заштитним

наочарима First Production), ТВ БК, 26. 07. 1999, 15^h 55^m и 18^h 55^m.

50. Јутарњи програм (конференција за штампу у Дому омладине о потпуном помрачењу Сунца 11. 08. 1999, Магелановом програму и заштитним наочарима First Production), ТВ Студио Б, 27. 07. 1999.
51. Јутарњи програм (о потпуном помрачењу Сунца 11. 08. 1999 и о специјалном броју "Васионе" посвећеном овој појави), ТВ БК, 30. 07. 1999, 8^h 15^m.
52. Информативни програм (о потпуном помрачењу Сунца 11. 08. 1999), Телевизија С, Варварин, 19^h, 1. 08. 1999.
53. Информативни програм (метеорски рој Персеида), Телевизија С, Варварин, 19^h, 3. 08. 1999.
54. Сто линија (о потпуном помрачењу Сунца 11. 08. 1999), ТВ Крајина, Неготин, 20^h – 21^h 30^m, 6. VIII 1999.
55. Јутарњи програм (о потпуном помрачењу Сунца 11. 08. 1999), ТВ Београд I, 7. VIII 1999.
56. О потпуном помрачењу Сунца 11. VIII 1999, ТВ Дневник 2, ТВ Београд 1, 8. VIII 1999.
57. Слике из научне радионице: У сенци еклипсе, ТВ Београд 1, 9. VIII 1999, 13^h 05^m – 13^h 34m.
58. О потпуном помрачењу Сунца 11. VIII 1999, ТВ Ритам, Панчево, 10. VIII 1999.
59. О потпуном помрачењу Сунца 11. VIII 1999, Дан, ТВ Политика, 11. VIII 1999, 9^h – 9^h 20^m и 22^h – 22^h 20^m.
60. У сусрет помрачењу, ТВ Монтена, Подгорица, 11. VIII 1999, 11^h 30^m – 14^h 30^m.
61. Пренос помрачења Сунца, ТВ Београд 1, 11. VIII 1999, 11^h 05^m – 14^h 30^m.
62. Зов природе, ТВ Кикинда, 14. VIII 1999.
63. О потпуном помрачењу Сунца 11. VIII 1999, Србија Данас, ТВ Београд 1, 14. VIII 1999, 12^h 15^m –14^h.
64. Ипак се окреће, ТВ Београд 1, 15. VIII 1999, 18^h 25^m – 19^h.
65. Јутарњи програм (о циклусу предавања у планетаријуму), ТВ Београд 1, 22. VIII 1999.
65. Јутарњи програм (оциклусу предавања у планетаријуму, реприза), ТВ Београд 1, 23. VIII 1999.
66. Реприза емисије серије “Ново о старим планетама”: Венера, ТВ Београд 1, 3. IX 1999, 11^h30^m.
67. Реприза серије од 4 емисије "Сунце наша звезда", ТВ Београд 1: I емисија: 14. X 1999, II емисија 19. X 1999, III емисија 21. X 1999, IV емисија 26. X 1999.
68. Помрачење Сунца, Школски програм, ТВ Београд 1, 28. X 1999, 11^h 05^m – 11^h 30^m.
69. Јутарњи програм (о помрачењу Сунца, почетку зиме и 2000 години), водитељ Данијела Караџић, ТВ Београд 1, 22. XII 1999.
70. Свет географије: Београдске опсерваторије (водитељ Љиљана Јанковић), Тимочка ТВ (Зајечар), 13. II 2000 17^h – 17^h35^m.

71. Репризa: Свет географије: Београдске опсерваторије (водитељ Љиљана Јанковић), Тимочка ТВ (Зајечар), 14. II 2000 18^h 45^m – 19^h20^m.
72. Вести (вече географије и астрономије у Радул Беговом конаку, предавање о Ђорђу Станојевићу), Тимочка ТВ (Зајечар), 4. III 2000.
73. ТВ Дневник 1 и 2 (потписивање уговора о објављивању каталога збирке српског средњовековног новца Сергија Димитријевића), 8. III 2000.
74. Научни лексикон (о настанку комета са посебним освртом на Халејеву), уредник Илија Церовић, ТВ Београд 2, 13. IV 2000, 16^h30^m.
75. Наука, технологија, привреда (о васиони у којој ће се звезде угасити), уредник Гордан Ранитовић, ТВ Београд I, 2. VII 2000, 17^h30^m.
76. Репризa I емисије серије од 4 емисије "Сунце наша звезда" ТВ Београд 1: 22. и 23. I 2001.
77. Београде Добро јутро (о Астрономској опсерваторији), ТВ Студио Б, 18. VII 2001, 7^h.
78. Београде Добар дан, репризa (о Астрономској опсерваторији), ТВ Студио Б, 18. VII 2001, 16^h.
79. Репризa серије од 4 емисије "Сунце наша звезда" ТВ Београд 1: I емисија: 5. XII 2001, II емисија 12. XII 2001, III емисија 19. XII 2001, IV емисија 26. XII 2001.
80. Добар укус (о заједничком састанку четири београдска ротари клуба), ТВ Београд 1, 27. I 2002, 18^h15^m – 19^h.
81. Спирала живота (о исхрани космонаута), ТВ Београд 1, 5. II 2002, 21^h30^m – 22^h.
82. О предавању "Астрономија и астрологија", ТВ Кикинда 8. II 2002.
83. Телефакт (о продаји плацева на Месецу, имена звезда и имена астероида), БК Телевизија, 20. II 2002, 15^h 55^m.
84. Серија "Судбина Васионе" ТВ Београд 1. I емисија "Структура васионе", 7. марта 10^h05^m и 14^h05^m; 14. марта 10^h05^m и 14^h05^m; II емисија "Од геоцентричном ка хелиоцентричном систему", 21 марта 10^h05^m и 14^h05^m; 28 марта 10^h05^m и 14^h05^m; III емисија "Стандардни модел васионе" 4 априла 10^h05^m и 14^h05^m; 11 априла 10^h05^m и 14^h05^m; IV емисија "Зашто је ноћно небо тамно" 18 априла 10^h05^m и 14^h05^m; 25 априла 10^h05^m и 14^h05^m.
85. Јутарњи програм (о космологији и предавање у Бања Луци), Радио телевизија Републике Српске, 13. март. 2002.
86. Актуелности (емисија од 40 мин заједно са Луком Поповићем. Разговор о космологији и астрономији у Београду. У оквиру емисије друга и четврта епизода из серије "Сунце наша звезда"), ГЛС телевизија, Србац 13. март 2002.
87. Науке и техника у XX веку; Отворени интервали; Астрономија, ТВ Београд 1, 4. IV 2002, 10^h 20^m и 14^h 20^m.
88. Телефакт (о прослави 115 година од оснивања Астрономске опсерваторије), БК Телевизија, 5. IV 2002, 15^h 55^m и 18^h 55^m.
89. Недељне научне новости (о прослави 115 година од оснивања Астрономске опсерваторије и 50 година "Васионе"), ТВ Београд 2, 19. 04. 2002, 22^h 45^m 23^h 15^m; 20 април 9^h – 9^h 30^m.

90. Археологија - човек и време, ТВ Нови Сад, 18. IV 2002, 22^h 10^m – 22^h 40^m.
91. Србија данас (астероид убица), ТВ Београд 1, 25. VII 2002.; реприза, Јутарњи програм, ТВ Београд 1, 26. VII 2002.
92. Летња школа из астрономије на Мотајици, Радио телевизија Републике Српске, 13. август. 2002.
93. Актуелности (летња школа из астрономије на Мотајици), ГЛС телевизија, Србац 13. август 2002.
94. Актуелности (летња школа из астрономије на Мотајици), ГЛС телевизија, Србац 15. август 2002.
95. Археологија - човек и време, ТВ Нови Сад, 12. IX 2002.
96. Археологија - човек и време, ТВ Нови Сад, 11^h, 16. X 2002.
97. Јулијански календар, ТВ Нови Сад, 11^h, 2. IV 2003.
98. Касиопеја - Дневник о небу и звездама (Милан С. Димитријевић стручни консултант) ТВ Београд II, 18^h30^m, епизода бр 1, 23. IV 2003; бр 2, 30.04; бр. 3 7.05; бр 3 14.05; бр 4 21.05; бр 5 28.05; бр 6 4.06; бр 7 11.06; бр 8 18. VI 2003.
99. Александријска библиотека, ТВ Нови Сад 1, 16^h25^m, 27.05 и 29. V 2003.
100. Вести (књижевно вече: "Песме" Милана С. Димитријевића) ТВ Дубочица, Лесковац 26. VI 2003.
101. ТВ у Аранђеловцу (о IV SCSLS), 13. X 2003.
102. Вести, ТВ Виком, Градишка, 28. X 2003.
103. Светоскоп (са Миливојем Југином, поводом доласка "Духа" на Марс и изјаве Буша о пројектима сталне базе на Месецу и експедицији на Марс), водитељ Лидија Бартуш-Васиљевић, ТВ Студио Б, 21-22^h, 17. I 2004. Реприза 15-16^h, 18. I 2004.
104. Квадратура круга (са Радомиром Ђорђевићем и Миодрагом Дачићем о Милутину Миланковићу), ТВ Београд 1, 22:300 – 23, 7. II 2004.

III 4.3. Учешће у радио–емисијама

1984

Јупитер, Београд II.[1)]

1985

Сатурн; Уран; Нептун; Плутон; Утицај комета на Земљу, Београд II.

[1)] У почетној фази регистровања учешћа у радио-емисијама није довољно пажње посвећено прецизнијем бележењу датума и часа емитовања, па су овде дати расположиви подаци.

Наслови јединица о учешћу у радио-емисијама често су дати описно, на основу раније забележених понекад непотпуних података, те се зато не исписују великим словима, као у претходним случајевима.

1986

Астероиди, Београд II.

1987

Сто година Астрономске опсерваторије, Београд I.

1989

О Воронежским ванземаљцима, Београд II, 16. IX, 7-8 ујутру.

1990

Недељне научне новости, 16. II.
Светови науке, Београд II, 25.II.

1991

Програм у боји, 4. IV $22^h30^m – 24^h$.

1993

In medias press, Радио Индекс, 17. XI $12^h –13^h30^m$.

1994

Програм у Боји, Радио Београд 1, Судар комете са Јупитером, 21. VIII 22^h30^m.

1996

Будућност која се догодила, Радио Новости, Астрономска опсерваторија у Београду, 15. IV $16^h30^m – 17^h30^m$.

1997

Програм за младе, Детињство, Београд I, 21. II $9^h – 9^h30^m$.
Школа, факс и радиотраке, Београд 202, 110 година Астрономске опсерваторије, 31. III $14^h – 14^h30^m$.
Димензија 21, Радио С, 17. IV $16^h – 17^h$.

1998

Дневни програм, Радио Зрењанин, 14. II $12^h 30^m – 13^h$,
Програм за младе, Детињство, Београд I (реприза), 18. XII $9^h – 9^h30^m$.

О помрачењу Сунца 11. VIII 1999:

Програм за младе, водитељ Марија Мишић, 8. III 9^h.

Радио Смедерево, 26. VII 9^h 14^m.

Београдска разгледница, Радио програм Студија Б, о помрачењу Сунца 11. VIII 1999, 29. VII $8^h30^m – 9^h$.

Музика, туризам, музика, Радио Београд I. Снимљено на конференцији за штампу одржаној заједно са путничком агенцијом "Магелан" и произвођачем заштитних наочара "First Production", 31. VII $9^h – 11^h$.

Репортер, Радио Београд I, 31. VII $12^h15^m – 13^h$.

Радио Сити 106,5 MHz, 2. VIII $8^h30^m – 9^h15^m$.

Програм за младе, Радио Београд I, водитељ Марија Мишић, 8. VIII $13^h15^m – 14^h$.

Мозаик 904, Радио Црне Горе I, 9. VIII 9^h-12^h.

Радио Бачка Паланка, 9. VIII 11^h-11^h30^m.

Радио С, Варварин, 9. VIII 13^h; Радио Кикинда, 9. VIII 17^h; Радио Бачка Паланка, 10. VIII; Радио Бачка Паланка, 11. VIII; У току помрачења Сунца, Радио Сити 106,5 MHz, Време радозналости, Радио Београд I, 11. VIII; Радио Новости, 11. VIII; Радио Београд 1, 11. VIII.

Радио Београд 202, Београдско препоподне (Гордана Глигорић), о озонском омотачу и утицају ратних разарања на њега, 12. X.

Радио Београд 2, Из дана у дан (о Милутину Миланковићу) (М. С. Димитријевић, В. Милићевић, водитељ Драгана Стефановић-Божић), 3.XII.

ТВ Београд I, Информативни програм (представљање издања Задужбине "Андрејевић" у Народној библиотеци, 15. XII.

Програм за младе: Корак ка науци (о календару и када почиње трећи миленијум, водитељ Марија Мишић), 27. XII $9^h – 10^h$.

2000

Програм за младе: Корак ка науци (о календару и када почиње трећи миленијум, водитељ Марија Мишић), 2. I $9^h – 10^h$.

Токови науке (о 20 SPIG-у и астрономским спектрима), Радио Београд 1 (водитељ Оливера Симић - Милошевић), 13. IX $8^h – 9^h$.

Токови науке (о 20 SPIG-у и астрономским спектрима) (реприза), Радио Београд 1 (водитељ Оливера Симић - Милошевић), 20. IX $8^h – 9^h$.

2001

Гласније (разговор поводом 10 година од специјалног броја Галаксије посвећеног 2001), Радио Београд 2, 14. IV. 12^h.

2002

О предавању "Астрономија и астрологија", Радио Кикинда, 8. II. 2002.
О Леонидима, Радио Слободна Европа, Бањалука, 19. XI.

2003

О делимичном помрачењу Сунца 31. маја 2003, Радио "Патак", Вршац, 30. V.
О промоцији књиге "Песме", Радио Лесковац, Лесковац, 25. мај.
Гост у студију (о астрономији), Радио Сечањ, Сечањ, 5. XII.

2004

"Ризница", водитељ Софија Маловразић, О небеским приликама у песми "Почетак буне против дахија", Радио Београд II, 18. I, 14^h – 15^h.

2005

"Ризница", водитељ Софија Маловразић, о помрачењима Сунца, Месеца и кометама у народном веровању и историји, Радио Београд II, 25. I, 14^h – 15^h.

III 5. ПРЕВОДИ

1. А. А. Михајлов: ТЕЛЕСКОП ПРЕЧНИКА ШЕСТ МЕТАРА, превео: мр Милан С. Димитријевић, *Васиона*, бр. 1, 1977, 1.
2. Сергеј Коротин: ПОСМАТРАЊЕ ПОТПУНОГ ПОМРАЧЕЊА СУНЦА 2001. ГОДИНЕ У ЗАМБИЈИ, превео: Милан С.Димитријевић, *Васиона*, бр. 1, 2002, 3.
3. Магда Ставински: СПИРУ ХАРЕТ - ИЗУЗЕТНА ЛИЧНОСТ РУМУНСКЕ И СВЕТСКЕ КУЛТУРЕ, *Васиона*, бр. 2, 2002, 49.
4. Јефрем Павлович Левитан: СОЦИЈАЛНО-КУЛТУРНА ФУНКЦИЈА ПОПУЛАРИЗАЦИЈЕ АСТРОНОМИЈЕ И КОСМОНАУТИКЕ, *Васиона*, бр. 3-4, 2002, 79.
5. Гонзало Алкаино: **КАКО БИТИ ГОСПОДАР СОПСТВЕНОГ ЖИВОТА**, "Сова", Београд, 2003, 1-64.

III 6. КРАТКЕ ИНФОРМАЦИЈЕ У РУБРИЦИ "НОВОСТИ И БЕЛЕШКЕ" У "ВАСИОНИ" (1972-1976)

1. **Развој представе о старости Васионе**, *Васиона*, 1972, бр. 3-4, 79.
2. **На трагу црних звезда**, *Васиона*, 1972, бр. 3-4, 79.
3. **Сличност у грађи Марса и Земље**, *Васиона*, 1972, бр. 3-4, 79.
4. **Помоћу сателита "Ухуру" (САД) ...**, *Васиона*, 1972, бр. 3-4, 80.
5. **Нова вредност масе Плутона**, *Васиона*, 1972, бр. 3-4, 80.

6. **Група сарадника** ..., *Васиона*, 1972, бр. 3-4, 81.
7. **Радарска истраживања Марсове топографије**, *Васиона*, 1972, бр. 3-4, 81.
8. М.А.Корец: **Како угледати црне звезде***, Васиона*, 1972, бр. 3-4, 81.
9. **Антијезгра у првој компоненти космичких зрака**, *Васиона*, 1972, бр. 3-4, 82.
10. **Ново о Сиријусу Б**, *Васиона*, 1973, бр. 1, 43.
11. **Новости о грађи Месеца**, *Васиона*, 1973, бр. 1, 44.
12. **Пад великог метеорита на Месец**, *Васиона*, 1973, бр. 1, 44.
13. **Емисија са површине Венере**, *Васиона*, 1973, бр. 1, 45.
14. **Суви лед на Марсу**, *Васиона*, 1973, бр. 1, 45.
15. **Сателит "ЕРТС - I"**, *Васиона*, 1973, бр. 2, 73.
16. **Лансирање космичких апарата у СССР**, *Васиона*, 1973, бр. 3, 101.
17. **Брзина кретања Марсових сателита**, *Васиона*, 1973, бр. 3, 102.
18. Ј. П. Псковскиј: **Најсјајнија супернова нашег века**, превео Д.С.М., *Васиона*, 1973, бр. 3, 103.
19. **Нова хипотеза о настанку Земљиног језгра**, *Васиона*, 1973, бр. 3, 104.
20. **Посматрање извора космичног радиозрачења**, *Васиона*, 1973, бр. 3, 104.
21. **Откриће међузвезданог формалдимина**, *Васиона*, 1973, бр. 4, 127.
22. **Хидрогеолошке творевине**, *Васиона*, 1973, бр. 4, 127.
23. **Хелијум у међупланетарном простору**, *Васиона*, 1973, бр. 4, 127.
24. **Пионир 10 прошао је појас астероида**, *Васиона*, 1973, бр. 4, 127.
25. **Међузвездани сумпорводоник**, *Васиона*, 1973, бр. 4, 128.
26. **Аномалије магнетизма на Месецу**, *Васиона*, 1973, бр. 4, 128.
27. **Експлозија супернове**, *Васиона*, 1973, бр. 4, 129.
28. **Кисеоник у атмосфери Марса**, *Васиона*, 1973, бр. 4, 129.
29. **Ново о метеоритима**, *Васиона*, 1973, бр. 4, 129.
30. **Вода у атмосфери Марса**, *Васиона*, 1974, бр. 1, 29.
31. **Нови метод израчунавања метеорских орбита**, *Васиона*, 1974, бр. 1, 30.
32. **Радиоталаси истражују атмосферу Марса**, *Васиона*, 1974, бр. 1, 30.
33. **Атомски деутеријум у космосу**, *Васиона*, 1974, бр. 1, 31.
34. **Снажна експлозија у галаксији**, *Васиона*, 1974, бр. 1, 31.
35. **Радијус Месечевог језгра**, *Васиона*, 1974, бр. 2, 53.
36. **Теорија о стварању Васионе**, *Васиона*, 1974, бр. 2, 53.
37. **Пионир 11**, *Васиона*, 1974, бр. 2, 54.
38. **Ротација Плутона**, *Васиона*, 1774, бр. 2, 54.
39. **Нова блиска звезда**, *Васиона*, 1974, бр. 2, 54.
40. **Експерименти са хелијумом у космичким бродовима**, *Васиона*, 1974, бр. 2, 55.
41. **Од чега се састоје Сатурнови прстенови**, *Васиона*, 1974, бр. 2, 55.
42. **Повећање тачности познавања Месечеве масе**, *Васиона*, 1974, бр. 2, 55.
43. **Бљесак у NGC 5548**, *Васиона*, 1974, бр. 3, 76.
44. **Рељеф Марса подсећа на Земљин**, *Васиона*, 1974, бр. 3, 76.
45. **Последице хромосферске ерупције из 1972. године**, *Васиона*, 1974, бр. 3, 77.

46. **Колико има прашине у централним деловима галаксија?**, *Васиона*, 1974, бр. 3, 77.
47. **Испитивање међузвезданих облака**, *Васиона*, 1974, бр. 3, 77.
48. **Експлорер – 50**, *Васиона*, 1974, бр. 3, 78.
49. **Два милиона пута увеличани снимци**, *Васиона*, 1974, бр. 3, 78.
50. **"Месечев" кратер на Земљи**, *Васиона*, 1974, бр. 3, 78.
51. **Откривен је највећи црвени помак**, *Васиона*, 1974, бр. 23, 79.
52. **Деутеријум у космосу**, *Васиона*, 1974, бр. 3, 79.
53. **Кратери на Венери**, *Васиона*, 1974, бр. 4, 102.
54. **Загонетни бљесци гама зрачења**, *Васиона*, 1974, бр. 4, 102.
55. **Хемија Титана**, *Васиона*, 1974, бр. 4, 102.
56. **Растојање до Краб маглине**, *Васиона*, 1974, бр. 4, 103.
57. **Снажни радио бљесак у галаксији 3С 120**, *Васиона*, 1974, бр. 4, 103.
58. **Вештачка поларна светлост**, *Васиона*, 1974, бр. 4, 103.
59. **XXIV конгрес међународне астронаутичке федерације**, *Васиона*, 1974, бр. 4, 79.
60. **Како се шире остаци супернових**, *Васиона*, 1975, бр. 1, 27.
61. **Хемијски елементи у тлу Месеца**, *Васиона*, 1975, бр. 1, 27.
62. **Нови прорачуни кретања Јупитерових сателита**, *Васиона*, 1975, бр. 1, 28.
63. **Да ли се астероиди често сударају**, *Васиона*, 1975, бр. 1, 28.
64. **Поларне капе и буре прашине на Марсу**, *Васиона*, 1975, бр. 1, 28.
65. **Ласер мери растојање до Месеца**, *Васиона*, 1975, бр. 1, 29.
66. **Метеоролошки сателит MSM – 1**, *Васиона*, 1975, бр. 2, 62.
67. **Јупитерови сателити**, *Васиона*, 1976, бр. 1, 32.
68. **Нова у сазвежђу Стрелца**, *Васиона*, 1976, бр. 1, 32.
69. **Црне мини јаме за добијање термонуклеарне енергије**, *Васиона*, 1976, бр. 2-3, 68.
70. **Оптички снимак рендгенске нове**, *Васиона*, 1976, бр. 2-3, 68.
71. **Новости о Титану и Мимасу**, *Васиона*, 1976, бр. 2-3, 69.
72. **У центру Галаксије налази се црна јама**, *Васиона*, 1976, бр. 2-3, 69.
73. **Прогноза земљотреса помоћу звезда?**, *Васиона*, 1976, бр. 2-3, 69.
74. **Најсјајнији бели патуљак**, *Васиона*, 1976, бр. 2-3, 70.
75. **Нови допринос планетологији**, *Васиона*, 1976, бр. 2-3, 76.
76. **Месечеве плиме и магнетизам Месеца**, *Васиона*, 1976, бр. 2-3, 77.
77. **Трагање за црним јамама**, *Васиона*, 1976, бр. 2-3, 77.
78. **Судари Земље са кометама у прошлости**, *Васиона*, 1976, бр. 2-3, 77.
79. **Нови начин одређивања масе глобуларног јата**, *Васиона*, 1976, бр. 2-3, 78.
80. **Доња граница масе квазара**, *Васиона*, 1976, бр. 2-3, 78.
81. **Уран у спектру звезде HP 8911**, *Васиона*, 1976, бр. 2-3, 78.
82. **Да ли Плутон има атмосферу?**, *Васиона*, 1976, бр. 2-3, 79.
83. **Потрага за гравитационим таласима од пулсара**, *Васиона*, 1976, бр. 2-3, 79.

84. С.А.Никитин: **Први Индијски сателит**, *Васиона*, 1976, бр. 2-3, 79.
85. **Италијански сателит "Сан - Марко 4"**, *Васиона*, 1976, бр. 2-3, 80.
86. **Експлозија супер нове у двојном систему**, *Васиона*, 1976, бр. 4, 88.
87. **Још један Сатурнов прстен**, *Васиона*, 1976, бр. 4. 89.
88. **Нова честица – космион**, *Васиона*, 1976, бр. 4, 88.
89. Б.В.Комберг: **Најудаљенија галаксија**, *Васиона*, 1976, бр. 4, 89.
90. **Атмосфера Плутона**, *Васиона*, 1977, бр. 1, 32.
91. **Порука ванземаљским цивилизацијама**, *Васиона*, 1977, бр. 1, 30.
92. **Измерен је пречник звезде V Cancri**, *Васиона*, 1977, бр. 1, 30.
93. **Супернове звезде генератори космичких зрака**, *Васиона*, 1977, бр. 1, 30.
94. **Западнонемачки сателит Хелиос**, *Васиона*, 1977, бр. 1, 28.
95. **Реконструкција Месечеве еволуције**, *Васиона*, 1977, бр. 1, 27.
96. **Да ли је Ио аномалија Сунчевог система?**, *Васиона*, 1977, бр. 1, 25.
97. **Посматрање рендгенских двојних система**, *Васиона*, 1977, бр. 1, 25.
98. **Рендгенско зрачење Капеле**, *Васиона*, 1977, бр. 2, 69.
99. **О настанку Месеца**, *Васиона*, 1977, бр. 3-4, 90.
100. **Топлотна историја Месеца***, Васиона*, 1977, бр. 3-4, 92.
101. **Сумпордиоксид у космосу**, *Васиона*, 1977, бр. 3-4, 93.
102. **Лансиран је Космос 800**, *Васиона*, 1977, бр. 3-4, 93.
103. **Тачније астрономске константе**, *Васиона*, 1978, бр. 1, 24.
104. **Нова могућност за везу са космичким цивилизацијама**, *Васиона*, 1978, бр. 1, 24.
105. **О најмање проученој планети Плутону**, *Васиона*, 1978, бр. 2, 56.
106. **Глобални радио-телескоп**, *Васиона*, 1978, бр. 2, 56.

Радови 1-15, 17 потписани су са: Димитријевић С. Милан
Радови 16, 19, 20 потписани су: превео Димитријевић С. Милан
Радови 21-29 потписани као једна целина са: Милан С. Димитријевић
Радови 30-34 потписани као једна целина са: Димитријевић С. Милан
Радови 35-42 потписани као једна целина са: Димитријевић С. Милан
Радови 43-52 и 59 потписани као једна целина са: Димитријевић С. Милан
Радови 53-59 потписани као једна целина са: Димитријевић С. Милан
Радови 60-66 потписани су са: Милан С. Димитријевић
Радови 67-74 потписани су са: превео Милан С. Димитријевић
Радови 75, 77,-83, 87 потписани су са: Милан С. Димитријевић
Рад 76 потписан је са: Димитријевић С. Милан
Радови 84-85 потписани су са: превео Милан С. Димитријевић
Радови 86, 88, 91, 92, 96 потписани су са: Мр Милан С. Димитријевић
Рад 89 потписан је са: превео М. С. Димитријевић
Радови 90, 93-95, 97, 98 потписани су са: превео Мр Милан С. Димитријевић
Радови 99-102, 106 потписани су са: превео Мр Милан С. Димитријевић
Рад 103 је потписан: Мр Милан С. Димитријевић и Мр. Ј. Милоградов - Турин
Рад 104 је потписан: Мр Милан С. Димитријевић
Рад 105 је потписан: превео др Милан С. Димитријевић

III 7. ЈАВНА ПРЕДАВАЊА

1. ШИРЕЊЕ СПЕКТРАЛНИХ ЛИНИЈА ПЛАЗМЕ, Институт за примењену физику, 24. X 1978.
2. СПЕКТРОСКОПИЈА ЈЕЗИК ВАСИОНЕ (Допринос сарадника ИПФ-а изучавању Штарковог ширења спектралних линија плазме), Институт за примењену физику, 10. III 1980.
3. НОВО О СТАРИМ ПЛАНЕТАМА, Институт за примењену физику, 29. I 1980.
4. 73 научна трибина: НОВА САЗНАЊА О СУНЧЕВОМ ПЛАНЕТНОМ СИСТЕМУ, Друштво за ширење научних сазнања "Никола Тесла", 23. IV 1981.
5. ШТАРКОВО ШИРЕЊЕ СПЕКТРАЛНИХ ЛИНИЈА ПЛАЗМЕ, Instytut fizyki WSP, Opole, Пољска, 1984.
6. ЗАВИСНОСТ ШТАРКОВИХ ШИРИНА И ПОМАКА ОД ЈОНИЗАЦИОНОГ ПОТЕНЦИЈАЛА: $np^{k-}1(n+1)s\text{-}np^{k}$ РЕЗОНАНТНИ ПРЕЛАЗИ, Астрономска опсерваторија, 2. IV 1985.
7. УТИЦАЈ ПРИТИСКА НА СПЕКТРАЛНЕ ЛИНИЈЕ ИЗ АСТРОФИЗИЧКЕ И ЛАБОРАТОРИЈСКЕ ПЛАЗМЕ, Instytut fizyki WSP, Ополе, Пољска, 20. XI 1985.
8. ЈУПИТЕР КРАЉ ПЛАНЕТА, Дом пионира, Вождовац, 1985.
9. Предавање о новостима из астрономије Сунчевог система, у Дому културе Звездара, наставницима који су посетили Астрономску опсерваторију, 1985.
10. Предавање НОВО О СТАРИМ ПЛАНЕТАМА на Републичком семинару за наставнике физике, 1985.
11. ПАРИСКА ОПСЕРВАТОРИЈА, Београдски астрономски викенд, 1985.
12. АСТРОФИЗИЧКЕ ПРИМЕНЕ ИЗУЧАВАЊА ПРОФИЛА СПЕКТРАЛНИХ ЛИНИЈА, Институт за физику свеучилишта, Загреб, 6. V 1986.
13. УТИЦАЈ КОМЕТА НА ЗЕМЉУ, Београдски астрономски викенд, 20. VI 1986.
14. СПЕКТРОСКОПИЈА ЈЕЗИК ВАСИОНЕ, Републички семинар о настави физике у основним и средњим школама, 30. I 1986.
15. METHODES APOROCHEES POUR LE CALCUL DES PARAMETRES D ELARGISSEMENT STARK, Observatoire de Paris Meudon, 9. X 1986.
16. ОПСЕРВАТОРИЈА У ГРИНИЧУ, Београдски астрономски викенд, јун 1987.
17. МЕХАНИЗАМ ФОРМИРАЊА СПЕКТРА О I У ЗВЕЗДАНИМ ПЛАЗМАМА, Институт за физику, 3. III 1987.
18. УТИЦАЈ КОМЕТА НА ЗЕМЉУ, Коларчев народни универзитет, 4. III 1987.
19. ПУТ КРОЗ СУНЧЕВ СИСТЕМ, VI Београдски астрономски викенд, 27. V 1988.
20. APPROXIMATIVE METHODS FOR STARK BROADENING CALCULATIONS, Рурски универзитет у Бохуму, 30. I 1989.

S F B

"PLASMAPHYSIK BOCHUM-JÜLICH"

Es spricht : Prof. Dr. Dimitrijevic
Astronomical Observatory
Belgrad, Jugoslavien

Thema : Approximative Methods for Stark-Broadening Calculations

Zeit : Montag, den 30.1.1989
15.00 Uhr s.t.

Ort : Ruhr-Universität Bochum
Gebäude NABF, Ebene 05, Raum 694

21. ПЛАНЕТЕ И САТЕЛИТИ, Петница, 8. III 1989.
22. APPROXIMATIVE METHODS FOR STARK BROADENING CALCULATIONS IN ASTROPHYSICS, Опсерваторија Арчетри у Фиренци, 27. IV 1989.
23. STARK BROADENING: SEMICLASSICAL APPROACH, Универзитет у Ваљадолиду, 26. IX 1989.
24. L' ELLARGISSEMENT DES RAIES SPECTRALES PAR L' EFFET STARK, Универзитет у Тунису, 30. XI 1989.
25. ШИРЕЊЕ ФРАУНХОФЕРОВИХ ЛИНИЈА Na I УСЛЕД СУДАРА СА АТОМИМА ВОДОНИКА, Институт за астрономију ПМФ, 5. I 1990.
26. ПЛАНЕТЕ СУНЧЕВОГ СИСТЕМА, Петница, 20. II 1990.
27. "АЈНШТАЈН" ЈОШ УВЕК ОТКРИВА ТАЈНЕ ВАСИОНЕ, Коларчев универзитет, 28. II 1990.
28. ИСТРАЖИВАЊЕ ОБЛИКА ЛИНИЈА У АСТРОФИЗИЧКИМ СПЕКТРИМА, Астрономска опсерваторија, 19. IV 1990.
29. ПЛАНЕТЕ СУНЧЕВОГ СИСТЕМА, VII БАВ, планетаријум, 1. VI 1990.
30. РАЗВОЈ ИСТРАЖИВАЊА ПРОФИЛА СПЕКТРАЛНИХ ЛИНИЈА У ЈУГОСЛАВИЈИ, Астрономска опсерваторија, 5. XII 1990.
31. ИСТРАЖИВАЊЕ ПРОФИЛА СПЕКТРАЛНИХ ЛИНИЈА У ЈУГОСЛАВИЈИ ГОДИШЊИЦА ТАТОМИРА АНЂЕЛИЋА, Свечана сала у Српској академији наука и уметности, 18. I 1991.
32. ПРОБЛЕМ ТРИ ТЕЛА У КУЛОНОВОМ ПОЉУ, Астрономска опсерваторија, 5. VI 1991.
33. ASTROPHYSICAL APPLICATIONS OF SPECTRAL LINE SHAPE RESEARCH, Универзитет у Ваљадолиду, 21. V 1992.
34. SEMICLASSICAL INVESTIGATIONS OF SPECTRAL LINE BROADENING BY PLASMAS, Универзитет у Ваљадолиду, 22. V 1992.
35. ПЛАНЕТЕ СУНЧЕВОГ СИСТЕМА, Коларчев народни универзитет, 15. VI 1992.
36. STARK BROADENING OF XeII LINES, Универзитет у Ваљадолиду, 20. X 1992.
37. NEW FACTS ABOUT OLD PLANETS, Универзитет у Ваљадолиду, 21. X 1992.
38. ШТАРКОВО ШИРЕЊЕ СПЕКТРАЛНИХ ЛИНИЈА АСТРОФИЗИЧКЕ И ЛАБОРАТОРИЈСКЕ ПЛАЗМЕ, Универзитет у Крагујевцу, 26. XI 1992.
39. СЕМИКЛАСИЧНИ ПРОРАЧУН ШТАРКОВОГ ШИРЕЊА АСТРОФИЗИЧКИ ЗНАЧАЈНИХ ЛИНИЈА, Астрономска опсерваторија, 7. XII 1992.
40. НАУЧНО-ТЕХНОЛОШКИ РАЗВОЈ ЈУГОСЛАВИЈЕ, "Застава", Крагујевац, 29. IX 1993.
41. БЕСЕДА О НИКОЛИ ТЕСЛИ, ЦАНУ Подгорица, 13. XII 1993.
42. НИКОЛА ТЕСЛА И ЊЕГОВО НАУЧНО НАСЛЕЂЕ, Српска гимназија у Будимпешти, 20. I 1994.
43. БЕСЕДА О НИКОЛИ ТЕСЛИ, Српска гимназија "Доситеј Обрадовић" у Темишвару, 11. III 1994.

ВАЉЕВСКА ГИМНАЗИЈА

Позива Вас да присуствујете

1870

ПРЕДАВАЊУ

ПОСТАНАК И СУДБИНА УНИВЕРЗУМА

Предавач:

Милан Димитријевић,

астрофизичар,
професор Универзитета у Београду

СВЕЧАНА САЛА
ВАЉЕВСКЕ ГИМНАЗИЈЕ
СРЕДА, 14. ФЕБРУАР 1996.
У 18:30 САТИ

44. ПРОВЕРА СОЛАРНОГ МОДЕЛА И ДИЈАГНОСТИЦИРАЊЕ СОЛАРНЕ ПЛАЗМЕ, Институт за нуклеарне науке "Винча", 30. V 1994.
45. ТЕСЛИНО НАУЧНО НАСЛЕЂЕ, ЖТП Београд, 29. VI 1994.
46. ТЕСЛИНО НАУЧНО НАСЛЕЂЕ, Дом Омладине, Бијељина, 12. X 1994.
47. РАЗВОЈ АСТРОФИЗИКЕ И НАША ЗНАЊА О ВАСИОНИ, Технички факултет, Нови Сад, 8. XI 1994.
48. ПРИМЕНА СЕМИКЛАСИЧНЕ И MSE ТЕОРИЈЕ НА СПЕКТРАЛНЕ ЛИНИЈЕ ГВОЖЂА И НИКЛА, Астрономска опсерваторија, Београд, 16. XI 1994.
49. А. А. Михајлов, М. С. Димитријевић, Љ. Игњатовић, ПРОЦЕСИ РЕКОМБИНАЦИЈЕ И ЈОНИЗАЦИЈЕ У ЗВЕЗДАНИМ АТМОСФЕРАМА, Астрономска опсерваторија, Београд, 7. XII 1994.
50. ШЕТЊА КРОЗ СУНЧЕВ СИСТЕМ, Ваљевска гимназија, 14. XII 1994.
51. ПОСТАНАК И КОНАЧНА СУДБИНА ВАСИОНЕ, ротари клуб “Београд”, Хотел "Хајат", 19. I 1995.
52. ПОСТАНАК И КОНАЧНА СУДБИНА ВАСИОНЕ, Гимназија у Смедеревској Паланци, 25. I 1995.
53. ПОСТАНАК И КОНАЧНА СУДБИНА ВАСИОНЕ, Гимназија у Смедереву, 3. II 1995.
54. ШЕТЊА ПО СУНЧЕВОМ СИСТЕМУ, Гимназија у Убу, 3. III 1995.
55. ШЕТЊА ПО СУНЧЕВОМ СИСТЕМУ, Учитељски факултет, Сомбор, 1. IV 1995.
56. ШЕТЊА ПО СУНЧЕВОМ СИСТЕМУ, Сала скупштине општине Љубовија, 4. V 1995.
57. L'ASTRONOMIE EN YOUGOSLAVIE, Institutul Astronomic Букурешт, 10. V 1995.
58. ПОСТАНАК И КОНАЧНА СУДБИНА ВАСИОНЕ, ротари клуб “Земун”, 16. V 1995.
59. А. А. Михајлов, М. С. Димитријевић, Љ. Игњатовић, З. Ћурић, РАДИЈАЦИОНИ $He^{+}(1s)$ - He(1s2) ПРОЦЕСИ У АТМОСФЕРАМА БЕЛИХ ПАТУЉАКА, Астрономска опсерваторија, 17. V 1995.
60. АСТРОНОМИ И УНИВЕРЗАЛНОСТ НАУКЕ, ротари клуб “Београд”, 22. VI 1995.
61. 1. ПРИМЕНЕНИЯ ДАННЫХ О ШТАРКОВСКОМУ УШИРЕНИЮ, 2. ИССЛЕДОВАНИЕ ШТАРКОВСКОГО УШИРЕНИЯ В ЮГОСЛАВИИ, Кафедра оптики Физического факултета, Казан, 16. VIII 1995.
62 БЕЛГРАДСКАЯ АСТРОНОМИЧЕСКАЯ ОБСЕРВАТОРИЯ, Кафедра оптики Физического факултета, Казан, 17. VIII 1995.
63. 1. БЕЛГРАДСКАЯ АСТРОНОМИЧЕСКАЯ ОБСЕРВАТОРИЯ, 2. УШИРЕНИЕ СПЕКТРАЛНЫХ ЛИНИЙ В АСТРОФИЗИЧЕСКОЙ ПЛАЗМЕ, Астрономска опсерваторија, Торавере, Тарту, Естонија, 22. VIII 1995.
64. БЕЛГРАДСКАЯ АСТРОНОМИЧЕСКАЯ ОБСЕРВАТОРИЯ, Астрономска опсерваторија Универзитета, Рига, 25. VIII 1995.

ПРЕДАВАЊЕ НА Проф. Др. МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЌ
ДИРЕКТОР НА АСТРОНОМСКАТА ОПСЕРВАТОРИЈА ВО БЕЛГРАД
ПРОШЕТКА ПО СОНЧЕВИОТ СИСТЕМ
ВО ПЕТОК НА 15.11.1996 ГОДИНА
СО ПОЧЕТОК ВО 18.00 ЧАСОТ
ВО РАБОТНИЧКИОТ ДОМ, ВО САЛАТА НА 12 СПРАТ
ВЛЕЗОТ Е СЛОБОДЕН !
МАКЕДОНСКО АСТРОНОМСКО ДРУШТВО
MACEDONIAN ASTRONOMICAL SOCIETY

65. 1. БЕЛГРАДСКАЯ АСТРОНОМИЧЕСКАЯ ОБСЕРВАТОРИЯ, 2. УШИРЕНИЕ СПЕКТРАЛЬНЫХ ЛИНИЙ В АСТРОФИЗИЧЕСКОЙ ПЛАЗМЕ, Институт теоретической физики и астрофизики, Универзитет у Виљнусу, 28. VIII 1995.
66. ПРОГРЕС У АСТРОФИЗИЦИ, КОНФЕРЕНЦИЈА ЕВРОПСКОГ АСТРОНОМСКОГ ДРУШТВА, Астрономска опсерваторија, Београд, 25. X 1995.
67. ПОСТАНАК И КОНАЧНА СУДБИНА ВАСИОНЕ, Црногорска академија наука и умјетности, Подгорица, 2. XI 1995.
68. ДОПРИНОС АМАТЕРА РАЗВОЈУ АСТРОНОМИЈЕ, Проналазачка трибина "Теслианум", Дом инжењера и техничара, Београд, 8. XI 1995.
69. АСТРОНОМИЈА У ТАТАРСТАНУ, ЕСТОНИЈИ, ЛАТВИЈИ И ЛИТВИ, Астрономска опсерваторија, Београд, 8. XI 1995.
70. УШИРЕНИЕ СПЕКТРАЛЬНЫХ ЛИНИЙ В ПЛАЗМЕ: АСТРОФИЗИЧЕСКИЕ ПРИМЕНЕНИЯ, Институт атомной и малекуларной физики, Минск, 17. XI 1995.
71. 1. УШИРЕНИЕ СПЕКТРАЛЬНЫХ ЛИНИЙ ДЛЯ АСТРОФИЗИКИ, 2. БЕЛГРАДСКАЯ АСТРОНОМИЧЕСКАЯ ОБСЕРВАТОРИЯ, Астрономическая опсерватория, Кијев, 20. XI 1995.
72. 1. УШИРЕНИЕ СПЕКТРАЛЬНЫХ ЛИНИЙ ДЛЯ АСТРОФИЗИКИ, 2. АСТРОНОМИЯ В СЕРБИИ, Крымская Астрофизическая опсерватория, Научный, Крым, Украина, 24. XI 1995.
73. 1. УШИРЕНИЕ СПЕКТРАЛЬНЫХ ЛИНИЙ ДЛЯ АСТРОФИЗИКИ, 2. АСТРОНОМИЯ В СЕРБИИ, Астрономическая опсерватория, Одеса, 27. XI 1995.
74. ПОСТАНАК И КОНАЧНА СУДБИНА ВАСИОНЕ, Педагошка академија. Кикинда, 8. XII 1995.
75. ШЕТЊА КРОЗ СУНЧЕВ СИСТЕМ, Педагошка академија. Кикинда, 9. XII 1995.
76. А. А. Михајлов, Љ. М. Игњатовић, М. С. Димитријевић: ЕЛЕКТРОН-ЈОН-АТОМСКИ ПРОЦЕСИ РЕКОМБИНАЦИЈЕ У СУНЧЕВОЈ АТМОСФЕРИ, Астрономска опсерваторија, 20. XII 1995.
77. АСТРОЛОГИЈА-ИСТИНА ИЛИ МИТ?, ротари клуб “Београд”, 28. XII 1995.
78. ХОРИЗОНТ 2000 И ИЗА, Републички семинар о настави физике, Нови Сад, 17. I 1996.
79. 1. II 1996. ГИБРАЛТАР - ЗЕМЉА КОЈА СЕ МОЖЕ ОБИЋИ ПЕШКЕ, ротари клуб “Београд”.
80. ПОСТАНАК И СУДБИНА УНИВЕРЗУМА, Ваљевска гимназија, Ваљево, 14.2.1996.
81. СТОНХЕНЏ-АСТРОНОМСКА ОПСЕРВАТОРИЈА КАМЕНОГ ДОБА, ротари клуб “Београд”, 29. II 1996.
82. 1. ШЕТЊА КРОЗ СУНЧЕВ СИСТЕМ, 2. ПОСТАНАК И КОНАЧНА СУДБИНА ВАСИОНЕ, Лозничка гимназија, Лозница, 29. III 1996.

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
Институт по Астрономия

СЕМИНАР

На 18.05.1998 г. в 15 30 часа,

в аудиторията на астрономическата

обсерватория на СУ в Борисовата градина

ще се състои сбирка, на която

проф. д-р Милан Димитриевич, директор на

астрономическата обсерватория в Белград

ще изнесе доклад на тема:

Астрономията в Белградската обсерватория: исторически

обзор и перспективи.

Поканват се всички интересуващи се да посетят сбирката.

София, 14.05 1998 г.

Семинарът се организира съвместно с Катедра астрономия

От ръководството на семинара.

83. ПОСТАНАК И СУДБИНА ВАСИОНЕ, Учитељски факултет, зграда Препарандије, Сомбор, 27. IV 1996.
84. ВЕЧЕ АСТРОФИЗИКЕ, Гимназија "Никола Тесла", Апатин, 3. VI 1996.
85. НАУЧНИК И ГЕНИЈЕ НИКОЛА ТЕСЛА, Гимназија "Никола Тесла", Апатин, 4. VI 1996.
86. НАСТАНАК И БУДУЋНОСТ УНИВЕРЗУМА, Дом културе (на кеју), Мала сала, Ниш, 14. VI 1996.
87. МОН СЕН МИШЕЛ, МЕСТО ГДЕ ПЛИМА И ОСЕКА ПОМЕРАЈУ ОБАЛУ ОКЕАНА 16 km, ротари клуб "Београд", 20. VI 1996.
88. 140 ГОДИНА ОД РОЂЕЊА НИКОЛЕ ТЕСЛЕ, ротари клуб "Београд", 11. VII 1996.
89. 1. ШЕТЊА ПО СУНЧЕВОМ СИСТЕМУ, 2. НАСТАНАК И СУДБИНА УНИВЕРЗУМА, Гимназија, Бијељина, 15. VII 1996.
90. ШТА ЈЕ ТО ТЕОРИЈА РЕЛАТИВНОСТИ, ротари клуб "Београд", 12. IX 1996.
91. ВРЕДНОВАЊЕ НАУЧНОГ РАДА У АСТРОНОМИЈИ, Астрономска опсерваторија, 23. X 1996.
92. ШЕТЊА ПО СУНЧЕВОМ СИСТЕМУ, Касарна "Бубањ поток", 25. X 1996.
93. 1. ЦРНЕ РУПЕ - ЖИВОТ И СМРТ ЗВЕЗДА, 2. ШЕТЊА ПО СУНЧЕВОМ СИСТЕМУ, Филозофски факултет, Ниш, 14. XI 1996.
94. ПРОШЕТКА ПО СОНЧЕВИОТ СИСТЕМ, Македонското астрономско друштво, Работничкиот дом, Скопје, 15. XI 1996.
95. РАЗВОЈ АСТРОНОМИЈЕ КОД СРБА, Циклус: Историјска и епистемолошка истраживања у природним наукама, Институт за Физику, Земун, 11. I 1997.
96. ТЕОРИЈА РЕЛАТИВНОСТИ И ЊЕН ОДЗИВ КОД СРБА, Семинар за историју и филозофију математике, Математички институт САНУ, Београд, 11. III 1997.
97. КОМЕТЕ - СВЕДОЦИ ПРОШЛОСТИ, ротари клуб "Београд", 28. III 1997.
98. КАНОН ОСУНЧАВАЊА ЗЕМЉЕ И ЊЕГОВ УТИЦАЈ НА ЛЕДЕНА ДОБА - ЖИВОТНО ДЕЛО МИЛУТИНА МИЛАНКОВИЋА, Астрономска опсерваторија, Београд, 14. V 1997.
99. ШЕТЊА ПО СУНЧЕВОМ СИСТЕМУ (за ученике Гимназије у Кикинди), Астрономска опсерваторија, Београд, 14. V 1997.
100. КАКО И ЗАШТО НАСТАЈУ ЛЕДЕНА ДОБА (Животно дело Милутина Миланковића), ротари клуб "Београд", 29. V 1997.
101. ДА ЛИ СМО САМИ У КОСМОСУ?, Гимназија у Апатину, 6. VI 1997.
102. СТОУНХЕНЏ НЕОЛИТСКА ОПСЕРВАТОРИЈА, XV Београдски астрономски викенд, 20. VI 1997.
103. ДИФУЗНЕ ТРАКЕ У АСТРОФИЗИЧКИМ СПЕКТРИМА И ФУЛЕРЕНИ, Астрономска опсерваторија, Београд, 22. X 1997.
104. НОБЕЛОВА НАГРАДА ЗА ФИЗИКУ ЗА 1997, ротари клуб "Београд", 23. X 1997.
105. ТЕОРИЈА РЕЛАТИВИТЕТА, Народна библиотека "Јован Поповић" Кикинда, 13. II 1998.

PRIRODNO-MATEMATIČKI FAKULTET
SRPSKO-HEMIJSKO DRUŠTVO
HEMIJSKO DRUŠTVO VOJVODINE
INSTITUT ZA HEMIJU NOVI SAD
V KONFERENCIJA METODIKE HEMIJE

O B A V E Š T E N J E

Dana 17 JUNA 1998. godine (sreda) sa početkom u 10 časova u Svečanoj sali Fakulteta tehničkih nauka, Trg Dositeja Obradovića 6

Dr Milan Dimitrijević, Astronomska opservatorija Beograd
održaće predavanje na temu:

"HEMIJA VASIONE"

Pozivaju se studenti, nastavnici, saradnici Fakulteta i članovi Hemijskog društva da prisustvuju ovom predavanju.

106. РАЂАЊЕ И ЖИВОТ ВАСИОНЕ, Дом младости, Зрењанин, 14. II 1998.
107. Милан С. Димитријевић, Владо Милићевић: МИЛУТИН МИЛАНКОВИЋ – ОД СУНЦА ДО ЗЕМЉЕ, Геоинститут, Београд, 4. III 1998.
108. ПОСТАНАК И КОНАЧНА СУДБИНА ВАСИОНЕ, Гимназија у Смедеревској Паланци, 12. III 1998.
109. INFLUENCE OF COLLISIONS WITH CHARGED PARTICLES ON ASTROPHYSICAL SPECTRA, Department of Physics, University of Athens, 3. IV 1998.
110. ПРОМОЦИЈА КЊИГЕ "АСТРОНОМИЈА" (М. С. Димитријевић, М. Мијатовић), Планетаријум, Скопље, 7. IV 1998.
111. АСТРОНОМИЯТА В БЕЛГРАДСКАТА ОПСЕРВАТОРИЯ: ИСТОРИЧЕСКИ ОБЗОР И ПЕРСПЕКТИВИ, Астрономическата опсерватория на Софијски универзитет, София, 18. V 1998.
112. ЖИВОТ И СМРТ ЗВЕЗДА, Народна библиотека "Јован Поповић", Кикинда, 25. V 1998.
113. АСТРОНОМИЈА У БУГАРСКОЈ, Астрономска опсерваторија, Београд, 3. VI 1998.
114. ХЕМИЈА ВАСИОНЕ, Свечана сала Факултета техничких наука (Свечано отварање V Конференције методике хемије), Нови Сад, 17. VI 1998.
115. ХЕМИЈА КОСМОСА, XVI Београдски астрономски викенд, Планетаријум, Београд, 19. VI 1998.
116. СУНЦЕ - НАША ЗВЕЗДА, Народни музеј, Кикинда, 16. X 1998.
117. ШЕТЊА ПО СУНЧЕВОМ СИСТЕМУ, Народни музеј, Кикинда, 17. X 1998.
118. ШЕТЊА ПО СУНЧЕВОМ СИСТЕМУ, Гимназија, Неготин, 26. X 1998.
119. FULLERENES IN ASTROPHYSICS, Hvezdarna a Planetarium Brno, 25. III 1999.
120. КОНАЧНА СУДБИНА ВАСИОНЕ, Народна библиотека "Јован Поповић", Кикинда, 17. VI 1999.
121. МИЛУТИН МИЛАНКОВИЋ И ТАЈНА ЛЕДЕНИХ ДОБА, XVII Београдски астрономски викенд, Планетаријум, Београд, 19. VI 1999.
122. ПОТПУНО ПОМРАЧЕЊЕ СУНЦА 11. VIII. 1999, ротари клуб "Београд – Стари град", 14. VII 1999.
123. СУНЦЕ НАША ЗВЕЗДА - У СУСРЕТ ПОМРАЧЕЊУ, Библиотека града Београда, 3. VIII 1999.
124. ПОТПУНО ПОМРАЧЕЊЕ СУНЦА 11. VIII. 1999, Гимназија "Никола Тесла", Апатин, 5. VIII 1999.
125. Милан С. Димитријевић, Лука Ч. Поповић: ПОТПУНО ПОМРАЧЕЊЕ СУНЦА 11. VIII. 1999. Народно позориште, Кикинда, 6. VIII 1999.
126. Милан С. Димитријевић, Лука Ч. Поповић: У СУСРЕТ ПОМРАЧЕЊУ, Дом омладине, Кикинда, X VIII 1999.
127. Милан С. Димитријевић, Лука Ч. Поповић: ПОТПУНО ПОМРАЧЕЊЕ СУНЦА, Градски трг, Кикинда, 10. VIII 1999.

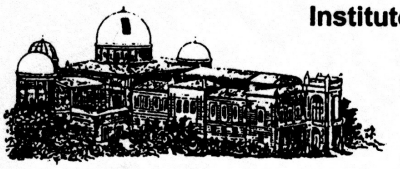

Institute for Astronomy - University of Vienna
L.Figl-Observatory for Astrophysics

Einladung zu einem Vortrag von:

Prof. Milan S. Dimitrijevic
Belgrad Observatory

Stark broadening – a problem in stellar spectroscopy

Mo, 16.10. um 11:30 im SE 1

Institut für Astronomie — Türkenschanzstraße 17 — A-1180 Wien, AUSTRIA

128. Милан С. Димитријевић, Лука Ч. Поповић: ПРАЋЕЊЕ ПОТПУНОГ ПОМРАЧЕЊА СУНЦА, Простор испред ливнице, Кикинда, 11. VIII 1999.
129. БУДУЋНОСТ УНИВЕРЗУМА И ПЕРСПЕКТИВА РАЗУМНОГ ЖИВОТА, Летњи астрономски сусрети "Живот и разум ван Земље", Планетаријум, Београд, 28. VIII 1999.
130. Милан С. Димитријевић, Војислав Васић, Радмило Рончевић: КОНТАКТ СА БУДУЋНОШЋУ: "Зелени сто" о озонском омотачу, Скупштина града Београда, 16. IX 1999.
131. АСТРОНОМИЈА НА КРАЈУ ДВАДЕСЕТОГ ВЕКА, Народна библиотека "Јован Поповић", Кикинда, 10. XII 1999.
132. АСТРОЛОГИЈА - НАУКА 21. ВЕКА ИЛИ ПРЕВАРА, ротари клуб "Београд – Стари град", "Аероклуб", 2. II 2000.
133. ЂОРЂЕ СТАНОЈЕВИЋ, "Вече географије и астрономије", Радул Бегов конак, Зајечар, 4. III 2000.
134. ДА ЛИ БОЛЕСТИ МОГУ ДА ДОЂУ ИЗ КОСМОСА?, Ротари клуб Београд Стари-Град, "Аероклуб", 8. II 2000.
135. ПОСТАНАК ВАСИОНЕ, ХЕМИЈСКИХ ЕЛЕМЕНАТА И ЖИВОТА, Машински факултет, Београд, 17. III 2000.
136. ПОД СЈАЈЕМ ЗВЕЗДА I - ЗАШТО ЈЕ НОЋНО НЕБО ТАМНО?, ротари клуб "Лесковац", хотел "Београд", Лесковац, 4. IV 2000.
137. ASTRONOMY IN YUGOSLAVIA, Aristotelos University of Thessaloniki, Astronomical Observatory, Солун, 11. IV 2000.
138. STARK BROADENING EFFECT IN ASTROPHYSICS, University of Athens, Department of Physics, Section of Astrophysics, Astronomy and Mechanics, Атина, 13. IV 2000.
139. ЗАШТО ЈЕ НОЋНО НЕБО ТАМНО?, ротари клуб "Београд - Стари град", "Аероклуб", Београд, 10. V 2000.
140. КОНАЧНА СУДБИНА УНИВЕРЗУМА, Факултет заштите на раду, Ниш, 24. V 2000.
141. СУДБИНА УНИВЕРЗУМА, ротари клуб "Београд - Стари град", Београд, 14. VI 2000.
142. ИМА ЛИ ЖИВОТА ИЗВАН ЗЕМЉЕ?, XVIII Београдски астрономски викенд, Планетаријум, Београд, 16. VI 2000.
143. АСТРОНОМСКА ОПСЕРВАТОРИЈА У БЕОГРАДУ, За ученике и професоре Гимназије у Бијељини, Астрономска опсерваторија, Београд, 17. VI 2000.
144. INFLUENCE OF COLLISIONS WITH CHARGED PARTICLES ON ASTROPHYSICAL SPECTRA, Armagh Observatory, Armagh, Северна Ирска, 4. VIII 2000.
145. Rotary in Yugoslavia, Rotary Club "Armagh", Armagh, Северна Ирска, 7. VIII 2000.
146. ДОСТИГНУЋА У ИСТРАЖИВАЊУ СУНЧЕВОГ СИСТЕМА, Летњи астрономски сусрети "Астрономија на крају XX века", Планетаријум, Београд, 2. IX 2000.

ASTRONOMSKO DRUŠTVO "NOVI SAD" **FAKULTET TEHNIČKIH NAUKA**
OPSERVATORIJA - PLANETARIJUM **UNIVERZITET U NOVOM SADU**
Petrovaradinska tvrđava 11, tel.021/ 433-308 Trg D.Obradovića 6
21132 PETROVARADIN 21000 NOVI SAD

NA DESETOGODIŠNJICU SMRTI ISTAKNUTOG VOJVOĐANSKOG PEDAGOGA I POPULARIZATORA NAUKE prof. ŽIVOJINA ĆULUMA ASTRONOMSKO DRUŠTVO "NOVI SAD" I FAKULTET TEHNIČKIH NAUKA ORGANIZUJU SKUP

SEĆANJE NA prof. ŽIVOJINA ĆULUMA

Na skupu će govoriti saradnici i prijatelji poznatog popularizatora astronomije i fizike, a potom će
prof.dr MILAN DIMITRIJEVIĆ,
direktor Astronomske opservatorije u Beogradu održati predavanje sa temom

"ASTROFIZIKA DANAS I SUTRA"

PRIRODNO-MATEMATIČKI FAKULTET
INSTITUT ZA FIZIKU I MATEMATIKU
SREDA, 10.oktobar 2001.g. 19 h, amf. VII

147. ОПСЕРВАТОРИЈА У АРМАГУ, Астрономска опсерваторија, Београд, 20. IX 2000.
148. STARK BROADENING DATA FOR PLASMA DIAGNOSTICS, TECHNOLOGICAL APPLICATIONS AND INERTIAL FUSION PLASMA RESEARCH, Workshop on plasma diagnostics and industrial applications of plasmas, The Abdus Salam International centre for theoretical physics, Trieste (Miramare), Италија, 13. X 2000.
149. STARK BROADENING - A PROBLEM IN STELLAR SPECTROSCOPY, Institute for Astronomy - University of Vienna L. Figl-Observatory for Astrophysics, Беч, Аустрија, 16. X 2000.
150. ИМА ЛИ ЖИВОТА ИЗВАН ЗЕМЉЕ?, Народна библиотека "Јован Поповић", Кикинда, 3. XI 2000.
151. STARK BROADENING IN ASTROPHYSICS, University of Saint Andrews, St. Andrews, Scotland, 23. II 2001.
152. HUMANITARIAN PROJECTS OF THE ROTARY CLUB BELGRADE-OLD CITY, Rotary club "Armagh", Armagh, Northern Ireland, 26. II 2001.
153. PROCESSES INVOLVING ION-ATOM COMPLEXES IN WEAKLY IONIZED ASTROPHYSICAL PLASMAS, Armagh Observatory, Armagh, Severna Северна Ирска, 28. II 2001.
154. STARK BROADENING IN ASTROPHYSICS, Trieste Observatory, Trieste, Italija, 6. III 2001.
155. ЗАШТО ЈЕ ВАСИОНА ОВАКВА КАКВА ЈЕ И ГДЕ СУ ТУ ВАНЗЕМАЉЦИ, ротари клуб "Београд – Стари град", "Аероклуб", 4. IV 2001.
156. ШТА НАМ ПРИЧАЈУ АСТРОНОМСКИ СПЕКТРИ (заједно са Луком Поповићем и Еди Боном), Задужбина Илије М. Коларца, 5. IV 2001.
157. ХЕМИЈА ВАСИОНЕ, Априлски дани просветних радника, Дванаести семинар за професоре хемије, Хемијски факултет, 9. IV 2001.
158. ШТАРКОВО ШИРЕЊЕ У АСТРОФИЗИЦИ И ИСТРАЖИВАЊА У ЈУГОСЛАВИЈИ ЊЕГОВОГ УТИЦАЈА НА ПРОФИЛЕ СПЕКТРАЛНИХ ЛИНИЈА, Астрономска опсерваторија, 11. IV 2001.
159. УТИЦАЈ КВАЗИ МОЛЕКУЛАРНИХ ЈОН - АТОМСКИХ КОМПЛЕКСА НА СВОЈСТВА СЛАБО ЈОНИЗОВАНЕ АСТРОФИЗИЧКЕ ПЛАЗМЕ, Астрономска опсерваторија, 18. IV 2001.
160. ЗАШТО ЈЕ ВАСИОНА ОВАКВА КАКВА ЈЕ И ГДЕ СУ ТУ ВАНЗЕМАЉЦИ, Народна библиотека "Јован Поповић", Кикинда, 11. V 2001.
161. SPECTRAL LINESHAPES: LINE IDENTIFICATION AND BROADENING MECHANISMS, Institute for Astronomy - University of Vienna, L. Figl-Observatory for Astrophysics, Беч, Аустрија, 22. V 2001.
162. СПЕКТРИ НАМ ПРИЧАЈУ О ВАСИОНИ, XIX Београдски астрономски викенд, Планетаријум, Београд, 22. VI 2001.
163. ЗАШТО ЈЕ НОЋНО НЕБО ТАМНО, Лесковачка гимназија, Лесковац, 6. VII 2001.
164. КАНАРСКА ОСТРВА, ротари клуб "Београд – Стари град", "Аероклуб", 25. VII 2001.

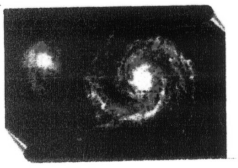

УНИВЕРЗИТЕТСКО АСТРОНОМСКО ДРУШТВО
БАЊАЛУКА
UNIVERSITY ASTRONOMICAL ASSOSIATION
BANJALUKA

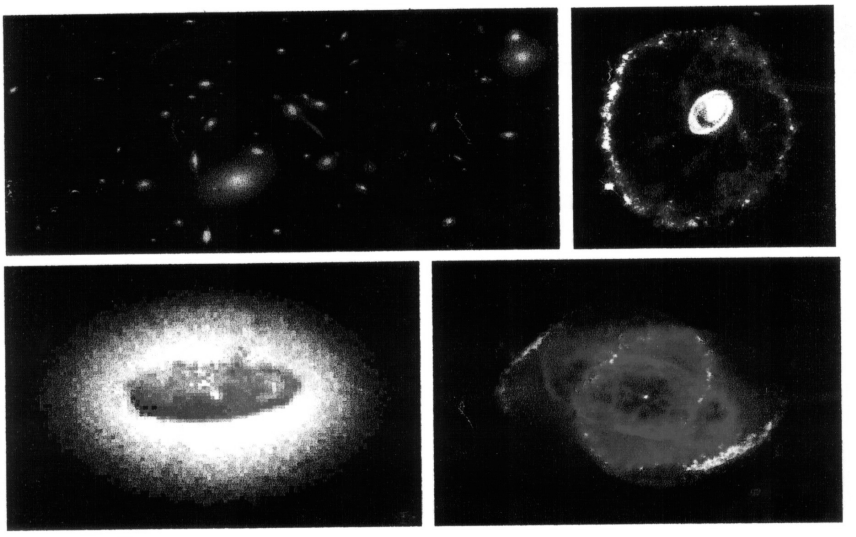

К О С М О Л О Г И Ј А

САВРЕМЕНИ ПОГЛЕДИ И САЗНАЊА О ВАСИОНИ

Предавачи: **Др Милан Димитријевић,**
Др Лука Поповић
Астрономска опсерваторија Београд

Уторак, 12. марта 2002. г. у 19 часова,
сала Природно-математичког факултета,
Ул. М. Стојановића бр. 2

165. АСТРОСПЕКТРОСКОПИЈА I, Тим пројекта "Утицај ударних процеса на спектре астрофизичке плазме", Астрономска опсерваторија, 25. VII 2001.
166. АСТРОСПЕКТРОСКОПИЈА II, Тим пројекта "Утицај ударних процеса на спектре астрофизичке плазме", Астрономска опсерваторија, 27. VII 2001.
167. МЕХАНИЗМИ ШИРЕЊА СПЕКТРАЛНИХ ЛИНИЈА, Тим пројекта "Утицај ударних процеса на спектре астрофизичке плазме", Астрономска опсерваторија, 30. VII 2001.
168. ФИЗИКА ПРИОНСКИХ БОЛЕСТИ, ротари клуб “Београд – Стари град”, "Аероклуб", 1. VIII 2001.
169. ШТАРКОВО ШИРЕЊЕ НЕВОДОНИЧНИХ СПЕКТРАЛНИХ ЛИНИЈА, Тим пројекта "Утицај ударних процеса на спектре астрофизичке плазме", Астрономска опсерваторија, 1. VIII 2001.
170. ШТАРКОВО ШИРЕЊЕ У АСТРОФИЗИЦИ, Тим пројекта "Утицај ударних процеса на спектре астрофизичке плазме", Астрономска опсерваторија, 6. VIII 2001.
171. МОДИФИКОВАНИ СЕМИЕМПИРИЈСКИ ПРИЛАЗ, Тим пројекта "Утицај ударних процеса на спектре астрофизичке плазме", Астрономска опсерваторија, 9. VIII 2001.
172. ПУТ У ОДЕСУ И НИКОЛАЈЕВ, ротари клуб “Београд – Стари град”, "Аероклуб", 22. VIII 2001.
173. АСТРОЛОГИЈА: ТЕЛЕСКОПИМА ПРОТИВ ХОРОСКОПА (заједно са Миодрагом Дачићем и Војом Антонићем), Галерија "Степеник", 26. IX 2001.
174. АСТРОФИЗИКА ДАНАС И СУТРА, Природно-математички факултет, Нови Сад, 10. X 2001.
175. АСТРОФИЗИЧКИ ЗНАЧАЈНИ АПРОКСИМАТИВНИ МЕТОДИ ЗА ИЗРАЧУНАВАЊЕ ПАРАМЕТАРА ШТАРКОВОГ ШИРЕЊА, Астрономска опсерваторија, 17. X 2001.
176. РЕГУЛАРНОСТИ И СИСТЕМАТСКИ ТРЕНДОВИ ПАРАМЕТАРА ШТАРКОВОГ ШИРЕЊА И АСТРОФИЗИЧКИ ЗНАЧАЈ ЊИХОВОГ ИЗУЧАВАЊА, Астрономска опсерваторија, 24. X 2001.
177. ЂОРЂЕ СТАНОЈЕВИЋ ПРВИ СРПСКИ АСТРОФИЗИЧАР, ротари клуб “Београд – Стари град”, "Аероклуб", 21. XI 2001.
178. АСТРОНОМИЈА И АСТРОЛОГИЈА, Институт за космичка истраживања, Софија, 5. XII 2001.
179. УТИЦАЈ СУДАРА СА НАЕЛЕКТРИСАНИМ ЧЕСТИЦАМА НА ОБЛИКЕ АСТРОФИЗИЧКИХ СПЕКТРАЛНИХ ЛИНИЈА, Астрономска опсерваторија, Софија, 7. XII 2001.
180. АСТРОНОМИЈА И АСТРОЛОГИЈА, Астрономска опсерваторија, Софија, 7. XII 2001.
181. АСТРОЛОГИЈА И ПРВО РОТАРИЈАНСКО ПИТАЊЕ - ДА ЛИ ЈЕ ТО ПОШТЕНО?, ротари клуб “Београд – Стари град”, "Аероклуб", 30. I 2002.
182. АСТРОНОМИЈА И АСТРОЛОГИЈА, Народна библиотека "Јован Поповић", Кикинда, 7. II 2002.

APS Division Lunchtime Seminar

Prof. Milan Dimitrijevic,
Astronomical
Observatory, Belgrade

Influence of Collisions with Charged Particles on Astrophysical Spectra

Wed. 19th Feb., 1pm EB23

Free refreshments

183. ПОСТАНАК И КОНАЧНА СУДБИНА ВАСИОНЕ, ротари клуб "Земун", 5. III 2002.
184. КОСМОЛОГИЈА, САВРЕМЕНИ ПОГЛЕДИ И САЗНАЊА О ВАСИОНИ (заједно са Луком Поповићем), Природно - математички факултет, Бања Лука, 12. III 2002.
185. АСТРОНОМИЈА НА ПРАГУ ТРЕЋЕГ МИЛЕНИЈУМА (заједно са Луком Поповићем), Гимназија, Србац, Република Српска, 13. III 2002.
186. АСТРОНОМИЈА НА ПОЧЕТКУ ТРЕЋЕГ МИЛЕНИЈУМА, ротари клуб "Кикинда", Кикинда, 27. III 2002.
187. ДАН ПЛАНЕТЕ ЗЕМЉЕ (заједно са Миодрагом Старчевићем, Славком Максимовићем, Луком Поповићем и Д. Надићем), Планетаријум, 22. IV 2002.
188. АСТРОНОМИЈА ПРОТИВ АСТРОЛОГИЈЕ, XX Београдски астрономски викенд, Планетаријум, Београд, 7. VI 2002.
189. УТИЦАЈ ШТАРКОВОГ ШИРЕЊА НА Si I ЛИНИЈЕ У ЗВЕЗДАНИМ АТМОСФЕРАМА (заједно са Луком Поповићем), Састанак групе "Астрофизичка спектроскопија", Астрономска опсерваторија, 11. VII 2002.
190. ПОСТАНАК УНИВЕРЗУМА, врх Градина, планина Мотајица, Летња школа из астрономије “Мотајица 2002”, Србац, Република Српска, 11. VIII 2002.
191. КОНАЧНА СУДБИНА ВАСИОНЕ, врх Градина, планина Мотајица, Летња школа из астрономије “Мотајица 2002”, Србац, Република Српска, 12. VIII 2002.
192. АСТРОНОМИЈА ПРОТИВ АСТРОЛОГИЈЕ, врх Градина, планина Мотајица, Летња школа из астрономије “Мотајица 2002”, Србац, Република Српска, 13. VIII 2002.
193. М. С. Димитријевић, Светомир Стожинић, Синиша Зарић: ПРЕЗЕНТАЦИЈА СВЕУКУПНЕ ИЗДАВАЧКЕ ДЕЛАТНОСТИ ЗАДУЖБИНЕ “АНДРЕЈЕВИЋ”, Београдски Сајам, 26. X 2002.
194. М. С. Димитријевић, Благота Жарковић, Михајло Трифковић: ДЕСЕТ ГОДИНА ТЕСЛИЈАНУМА У БИЈЕЉИНИ, Народна библиотека "Филип Вишњић", Бијељина, 26. I 2003.
195. М. С. Димитријевић, Александар Срећковић: ТЕОРИЈСКО И ЕКСПЕРИМЕНТАЛНО ОДРЕЂИВАЊЕ ШТАРКОВОГ ШИРЕЊА АСТРОФИЗИЧКИ ЗНАЧАЈНИХ ЛИНИЈА ВИШЕСТРУКО НАЕЛЕКТРИСАНИХ ЈОНА, Астрономска опсерваторија, Београд, 30. I 2003.
196. INFLUENCE OF COLLISIONS WITH CHARGED PARTICLES ON ASTROPHYSICAL SPECTRA, Queens University, Belfast, Severna Irska, 19. II 2003.
197. КОНАЧНА СУДБИНА ВАСИОНЕ, Гимназија у Смедеревској Паланци, 27. III 2003.
198. КОНАЧНА СУДБИНА ВАСИОНЕ, ротари клуб “Београд-Дунав”, 1. IV 2003.
199. ХЕМИЈА ВАСИОНЕ, Виша техничка школа, Зрењанин, 8. IV 2003.

ΤΟΜΕΑΣ ΑΣΤΡΟΦΥΣΙΚΗΣ, ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΙΚΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΦΥΣΙΚΗΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
Πανεπιστημιόπολη, 157 84 ΖΩΓΡΑΦΟΣ
Τηλ. 210- 727 6790, 727 6715, 727 6917
Telefax: 210-727 6725

Πανεπιστημιόπολη, 8 Μαίου 2003

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

ΔΙΑΛΕΞΗΣ

Ο Dr. Milan D. Dimitrizevic Διευθυντής του Αστεροσκοπείου Βελιγραδίου

Θα δώσει διάλεξη

Την Παρασκευή 9 Μαίου και ώρα 12:15 το μεσημέρι στην Αίθουσα Σεμιναρίων του Τομέα Αστροφυσικής-Αστρονομίας-Μηχανικής

με Θέμα:

«Applications of Modified Semiempirical Approach for Stark Broadening in Astrophysics»

Από τον Τομέα

200. НЕВИДЉИВА ВАСИОНА - НЕУТРИНСКО НЕБО, ротари клуб “Београд – Стари град”, 9. IV 2003.
201. НАСТАНАК И КОНАЧНА СУДБИНА ВАСИОНЕ, Галерија музеја науке и технике САНУ, 21. IV 2003.
202. APPLICATIONS OF MODIFIED SEMIEMPIRICAL APPROACH IN ASTROPHYSICS, Универзитет у Атини, Факултет за физику, Одсек за астрофизику, астрономију и механику, Атина, 9. V 2003.
203. Мирослав Пантић, М. С. Димитријевић, Светомир Стожинић, Синиша Зарић: ПРЕЗЕНТАЦИЈА ИЗДАВАЧКЕ ДЕЛАТНОСТИ ЗАДУЖБИНЕ “АНДРЕЈЕВИЋ”, Народна библиотека, 28. V 2003.
204. ПРИМЕНА МОДИФИКОВАНОГ СЕМИЕМПИРИЈСКОГ МЕТОДА ЗА ОДРЕЂИВАЊЕ ПАРАМЕТАРА ШТАРКОВОГ ШИРЕЊА У АСТРОФИЗИЦИ, Астрономска опсерваторија, Београд, 29. V 2003.
205. СУНЦЕ НАША ЗВЕЗДА - У СУСРЕТ ПОМРАЧЕЊУ, Гимназија, Вршац, 30. V 2003.
206. ИМА ЛИ ЖИВОТА ИЗВАН ЗЕМЉЕ?, Галерија музеја науке и технике САНУ, 24. VI 2003.
207. ОТКРИЋА АМАТЕРА КРОЗ ИСТОРИЈУ, XXI Београдски астрономски викенд, Планетаријум, Београд, 27. VI 2003.
208. СУНЦЕ, XXI Београдски астрономски викенд, Планетаријум, Београд, 29. VI 2003.
209. ИМА ЛИ ЖИВОТА ИЗВАН ЗЕМЉЕ?, Ротари клуб "Вршац", Хотел "Србија", Вршац, 28. VII 2003.
210. INFLUENCE OF COLLISIONS WITH CHARGED PARTICLES ON SPECTRAL LINE SHAPES IN ASTROPHYSICAL PLASMAS, The fourth Gamow's Odessa Astronomical Summer School "Astronomy and beyond: Astrophysics, Cosmology and Astrobiology, Odessa 18-22. VIII 2003, 20. VIII 2003.
211. ИМА ЛИ ЖИВОТА ИЗВАН ЗЕМЉЕ, Огранак САНУ у Новом Саду, 23. XI 2003.
212. ЖИВОТ ИЗВАН ЗЕМЉЕ, Гимназија у Сечњу, 4. XII 2003.
213. СУНЦЕ И ЊЕГОВА АКТИВНОСТ, Гимназија у Ужицу, 11. XII 2003.
214. ИМА ЛИ ЖИВОТА ИЗВАН ЗЕМЉЕ, Друштво српско-јапанског пријатељства, Етнографски музеј, 3. II 2004.

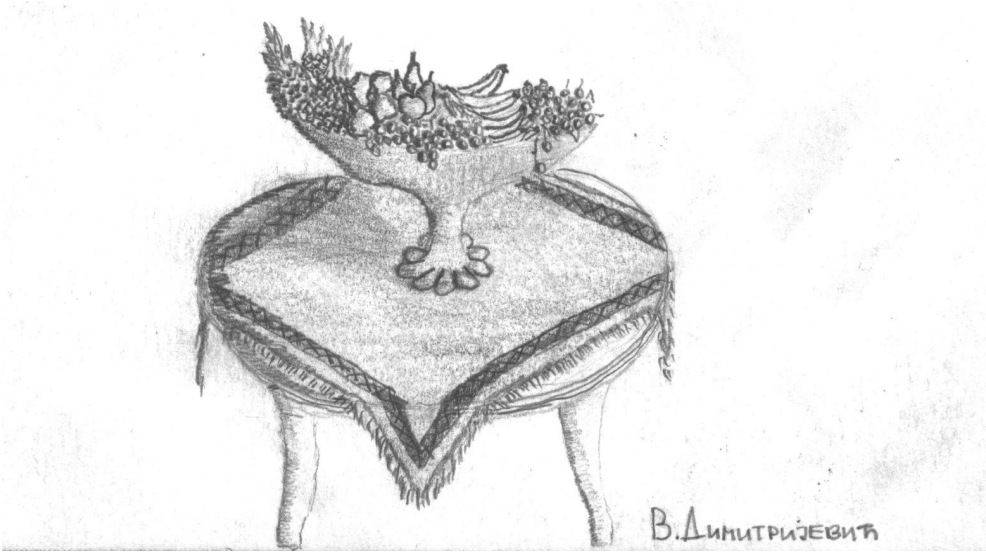
В. Димитријевић

IV КЊИЖЕВНО СТВАРАЛАШТВО

Мирослав Анђелковић

IV 1. ПОЕЗИЈА

IV 1.1. Књиге

1. Милан С. Димитријевић: **ПЕСМЕ**, "Сова", Београд, 2003, 1-89.
2. Милан С. Димитријевић: **КОСМИЧКИ ЦВЕТ; АНТОЛОГИЈА ПЕСАМА О КОСМОСУ**, "Просвета", Београд, 2003, 1-246.

IV 1.2. Песме у периодици

1. Милан С. Димитријевић: УЛИЦА, *Траг*, месечни лист удружења студената Панчево, 2. IV 1972, бр. 10, "Жижа", повремени подлистак за стваралаштво бр. 2, стр. 11.
2. Милан С. Димитријевић: ДРВО, *Наша реч*, 24. XI 1972, Лесковац, **XXVIII**, бр. 45-46, стр. 9.
3. Милан С. Димитријевић: ДРВО, ОГАЊ, *Књижевна реч* (лист Књижевне омладине Србије), Београд, **II**, април 1973, бр. 13, стр. 21.
4. Милан С. Димитријевић: ТРЕНУТАК (НИКОЛИ ЦВЕТКОВИЋУ), *Студент*, Београд, **XXVIII**, 8. I 1974, бр. 1, стр. 7.
5. Милан С. Димитријевић: ТРИ ПЕСМЕ: 1. ГОРСКО ЈЕЗЕРО; 2. НА РУШЕВИНАМА ГРАДА; 3. ***, *Књижевна реч*, фебруар 1974, бр. 23, стр. 17.
6. Милан С. Димитријевић: У ПОТРАЗИ ЗА КОРЕНОМ, *Фронт*, **XX**, бр. 39, петак 27. IX 1974, стр. 14.
7. Милан С. Димитријевић: НОЋ ПОД ЗВЕЗДАМА, *Наша реч*, Лесковац, **XXX**, бр. 50, 28. XII 1974, стр. 14.
8. Милан С. Димитријевић: ОСТРВО, *Видици* (часопис за културу и уметност студената Београда) бр. 159-160, јануар-фебруар, 1974, стр. 19.
9. Милан С. Димитријевић: ТРЕНУТКУ ПРВОМ; НОЋИ, *Спектар* (лист младих Сарајева), **VI**, бр. 10, (64), Сарајево, 21. III 1975, стр. 15.
10. Милан С. Димитријевић: ПОЛАЗАК, *Наше стварање*, **XXII**, бр. 4-5, Лесковац 1975, стр. 54.
11. Милан С. Димитријевић: ТРЕНУТКУ ПРВОМ; УЛИЦА, Мирослав Миловановић ЛЕСКОВАЧКИ ПЕСНИЦИ 1954-1975. *Наше стварање*, **XXIV**, бр. 1-2, Лесковац, 1977, стр. 29.
12. Милан С. Димитријевић: ТРЕНУТКУ ПРВОМ; УЛИЦА, Мирослав Миловановић: *Песмопис (Лесковачки песници 1945-1975)*, Културни центар, Лесковац 1977, стр. 29.

IV 1.3. Лирско-поетолошки записи и прочитавања

1. М. С. Димитријевић: МАЛО ПОЕЗИЈЕ (АДРИЈАНА РИЧ: ПЛАНЕТАРИЈУМ), *Васиона*, бр. 1, 1987, 32.
2. М. С. Димитријевић: МАЛО ПОЕЗИЈЕ (ВОЛТ ВИТМЕН: НА ОБАЛИ НОЋУ), *Васиона*, бр. 3, 1989, 83.

3. М. С. Димитријевић: МАЛО ПОЕЗИЈЕ (АРТУР ЛУНДКВИСТ: ГОВОР МЕТЕОРИТА), *Васиона*, бр. 2-3, 1991, 56.
4. М. С. Димитријевић: МАЛО ПОЕЗИЈЕ (ВОЛТ ВИТМЕН: КАДА САМ ЧУО УЧЕНОГ АСТРОНОМА), *Васиона*, бр. 2, 1992, 52.
5. М. С. Д.: МАЛО ПОЕЗИЈЕ (МИОДРАГ ПАВЛОВИЋ: ОБЛИНА НЕБА...), *Васиона*, бр. 2-3, 1993, 64.
6. М. С. Д.: МАЛО ПОЕЗИЈЕ (ДРАГИЊА УРОШЕВИЋ: ГОСПОДИН МЕСЕЦ), *Васиона*, бр. 5, 1993, 81.
7. др Милан Димитријевић: СМИРУЈУЋА ЛЕПОТА КОСМОСА у: Првослав Ралић *Космички хербаријум*, "Просвета", Ниш, 1995, друга страна корица.
8. Изабрао Милан С. Димитријевић: ПЕСНИЦИ И КОМЕТЕ. МАЛА АНТОЛОГИЈА, *Васиона*, бр. 3, 1996, 46.
9. Изабрао Милан С. Димитријевић: ПЕСНИЧКЕ ВИЗИЈЕ СУНЦА, *Васиона*, бр. 1-2, 1996, 14.
10. Изабрао Милан С. Димитријевић: КОСМОЛОГИЈА, КОСМОГОНИЈА, УНИВЕРЗУМ. МАЛА АНТОЛОГИЈА, цртежи: Владимир М. Димитријевић, *Васиона*, бр. 5, 1997, 105.
11. Изабрао Милан С. Димитријевић: ПОЕТСКЕ ВИЗИЈЕ СУНЦА И МЕСЕЦА. МАЛА АНТОЛОГИЈА, цртежи: Владимир М. Димитријевић, *Васиона*, бр. 2-3, 1999, 81.
12. Милан С. Димитријевић: КОСМИЧКЕ ВИЗИЈЕ МИЛИЋА ОД МАЧВЕ, *Васиона*, бр. 5, 1999, 142.
13. М. С. Димитријевић: МАЛО ПОЕЗИЈЕ (СМИЉАНА ЂУРОВИЋ: ПОТРЕБНО МИ ЈЕ, ОДБИЈЕНА СВЕТЛОСТ), *Васиона*, бр. 5, 2000, 130.
14. Одабрао Милан С. Димитријевић: МАЛО ПОЕЗИЈЕ (ГОРДАНА НИНКОВИЋ: МАЛИ ЧОВЕК... САВ КОСМОС..., АЊА АРАНЂЕЛОВИЋ: ИЗДИШЕМ СПОКОЈ...), *Васиона*, бр. 3, 2001, 76.
15. М. С. Димитријевић: МАЛО ПОЕЗИЈЕ (ГОРДАН РАНИТОВИЋ: ЗЛАТНИ ИЗВОР, ОТКРИВАЊЕ ТАЈНЕ), *Билтен*, ротари клуб "Београд – Стари град", бр. 113, 12. IX 2001, 21.
16. Милан С. Димитријевић: ПЕСНИЦИ И ВАСИОНА, *Васиона*, бр. 1-2, 2003, 27.
17. Милан С. Димитријевић: МАЛО ПОЕЗИЈЕ (ХАНС КАРЛ АЛТМАН: ЈА САМ ПОЛАРНА ЗВЕЗДА), *Васиона*, бр. 3, 2003, 88.
18. Милан С. Димитријевић: КОСМИЧКО НАДАХНУЋЕ ЈАРОСЛАВА САЈФЕРТА, *Васиона*, бр. 4, 2003, 131.
19. Милан С. Димитријевић: ОБЛИК ПОЕТСКЕ СТВАРНОСТИ КАТАРИНЕ СТАНКОВИЋ, *Васиона*, бр. 4, 2003, 131.
20. Милан С. Димитријевић: НОЋ НАОРУЖАНА ЗВЕЗДАМА – КОСМИЧКА ПОЕЗИЈА ЛЕОНИДА МАРТИНОВА, *Васиона*, бр. 5, 2003, 158.

IV 2. ПРЕДГОВОРИ, ПОГОВОРИ, УКАЗИВАЊА

1. Милан С. Димитријевић: ОДБРАНА ОД КОШМАРА, Наша тема: Интелектуалац у смутном времену, *Политика*, 21. VIII 1994.
2. Милан Димитријевић: ОДБРАНА ОД КОШМАРА, у Рада Саратлић: *Интелектуалац у смутном времену*, "Просвета", 1996, 149 (Биографија, стр. 257).
3. један Милан са Звездаре под псеудонимом Милан С. Димитријевић ПОГОВОР (једног Милана), у: један Дача са Звездаре под псеудонимом Миодраг Д. Дачић: *Испод писте... Глисте; 1999.; сликована хроника о новом поретку*, "Чигоја", Београд, 2002, 55.
4. Милан С. Димитријевић: ЗВЕЗДЕ НАД ДЕСПОТОВОМ КУЛОМ (УМЕСТО ПРЕДГОВОРА), у Милан Јовановић: *Ратник*, "Чигоја", Београд, 2003, 5.
5. Милан С. Димитријевић: ПРЕДГОВОР РЕДАКТОРА ПРЕВОДА И ПРЕВОДИОЦА, Гонзало Алкаино: *Како бити господар сопственог живота*, "Сова", Београд, 2003.

IV 3. ПУТОПИСНЕ БЕЛЕШКЕ

1. М. Димитријевић: ГИБРАЛТАР – ЗЕМЉА КОЈА СЕ МОЖЕ ОБИЋИ ПЕШКЕ, *Информације*, ротари клуб "Београд", 1. II 1996, 4.
2. Милан С. Димитријевић: МОН СЕН МИШЕЛ. МЕСТО ГДЕ ПЛИМА И ОСЕКА ПОМЕРАЈУ ОБАЛУ ОКЕАНА 16 КМ, *Информације*, ротари клуб "Београд", 27. VI 1996, 7.
3. М. Димитријевић: ГИБРАЛТАР – ЗЕМЉА КОЈА СЕ МОЖЕ ОБИЋИ ПЕШКЕ, *Информације*, ротари клуб "Београд", 30. VII 1998, 2.
4. Милан С. Димитријевић: КАНАРСКА ОСТРВА, *Билтен*, ротари клуб "Београд – Стари град", бр. 107 (108), 8. VIII 2001, 3.

IV 4. ПРИКАЗИ И ИЗВОДИ ИЗ РЕЦЕНЗИЈА

1. Милан С. Димитријевић: НЕНАД Ђ. ЈАНКОВИЋ: ОТКРИВАЊЕ ВАСИОНЕ, *Флогистон*, бр. 5, 1997, 271.
2. Милан С Димитријевић: ИЗВОДИ ИЗ РЕЦЕНЗИЈА, Владо Милићевић: *Сјај звезде Миланковић*, Рударско геолошки факултет, Институт за геофизику, Београд, 1997, задња корица.
3. Милан С. Димитријевић: ИЗВОД ИЗ РЕЦЕНЗИЈЕ, Добросав Бјелетић: *Слово о великанима*, "Будућност", Нови Сад, 1997, трећа страна омота корица.
4. Милан С. Димитријевић, Александар Ж. Ђорђевић: ИЗВОД ИЗ РЕЦЕНЗИЈЕ, Нове књиге: *Сјај звезде Миланковић*, ДИТ, Друштво инжењера и техничара "Зрењанин", Зрењанин, бр. 8-9, 139, децембар 1997.
5. Милан С. Димитријевић: ИЗВОД ИЗ РЕЦЕНЗИЈЕ, Добросав Бјелетић: *Слово о великанима* (друго издање), "Будућност", Нови Сад, 1998, трећа страна омота корица.

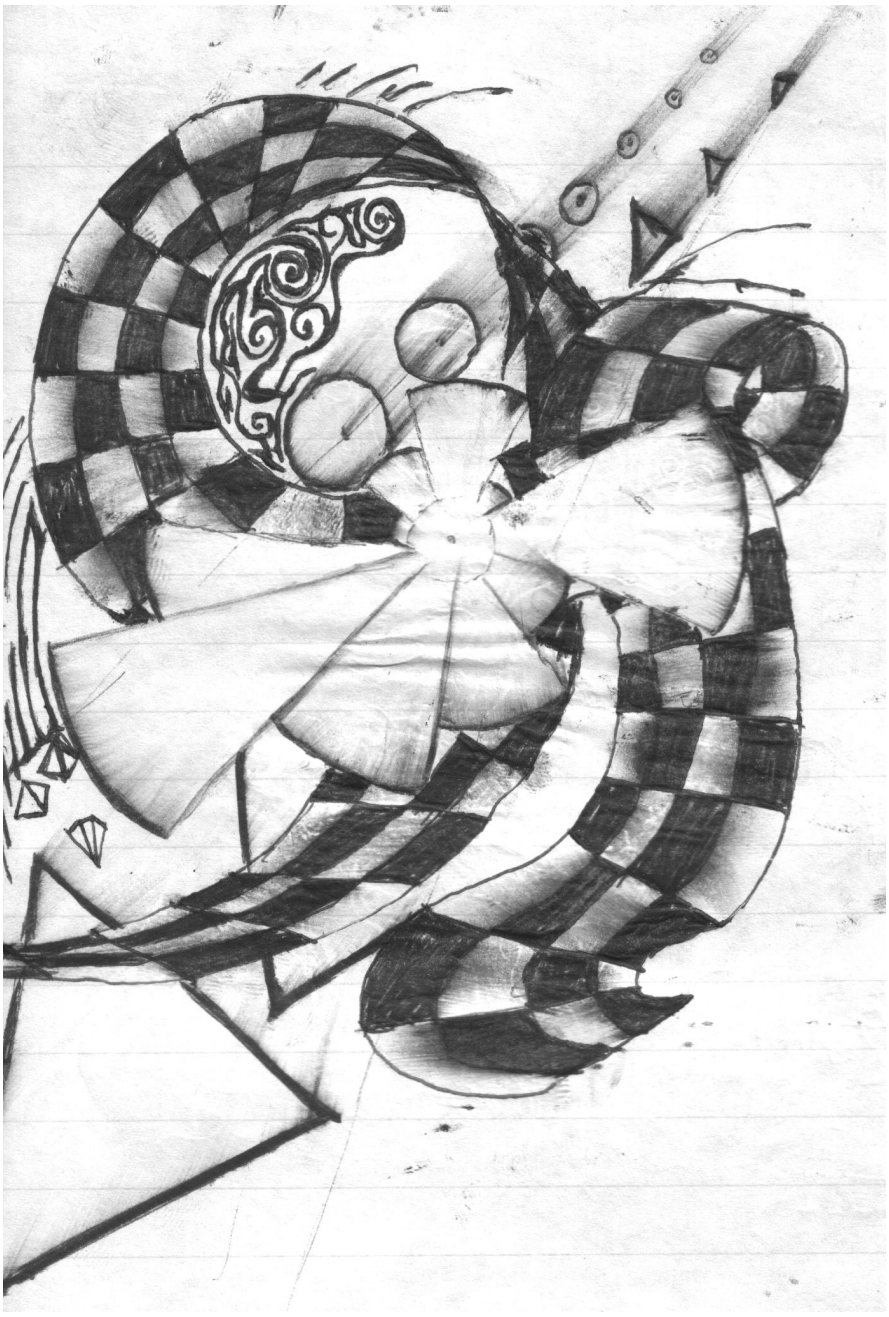

Владимир Димитријевић

V РАЗГОВОРИ И ОДЈЕЦИ

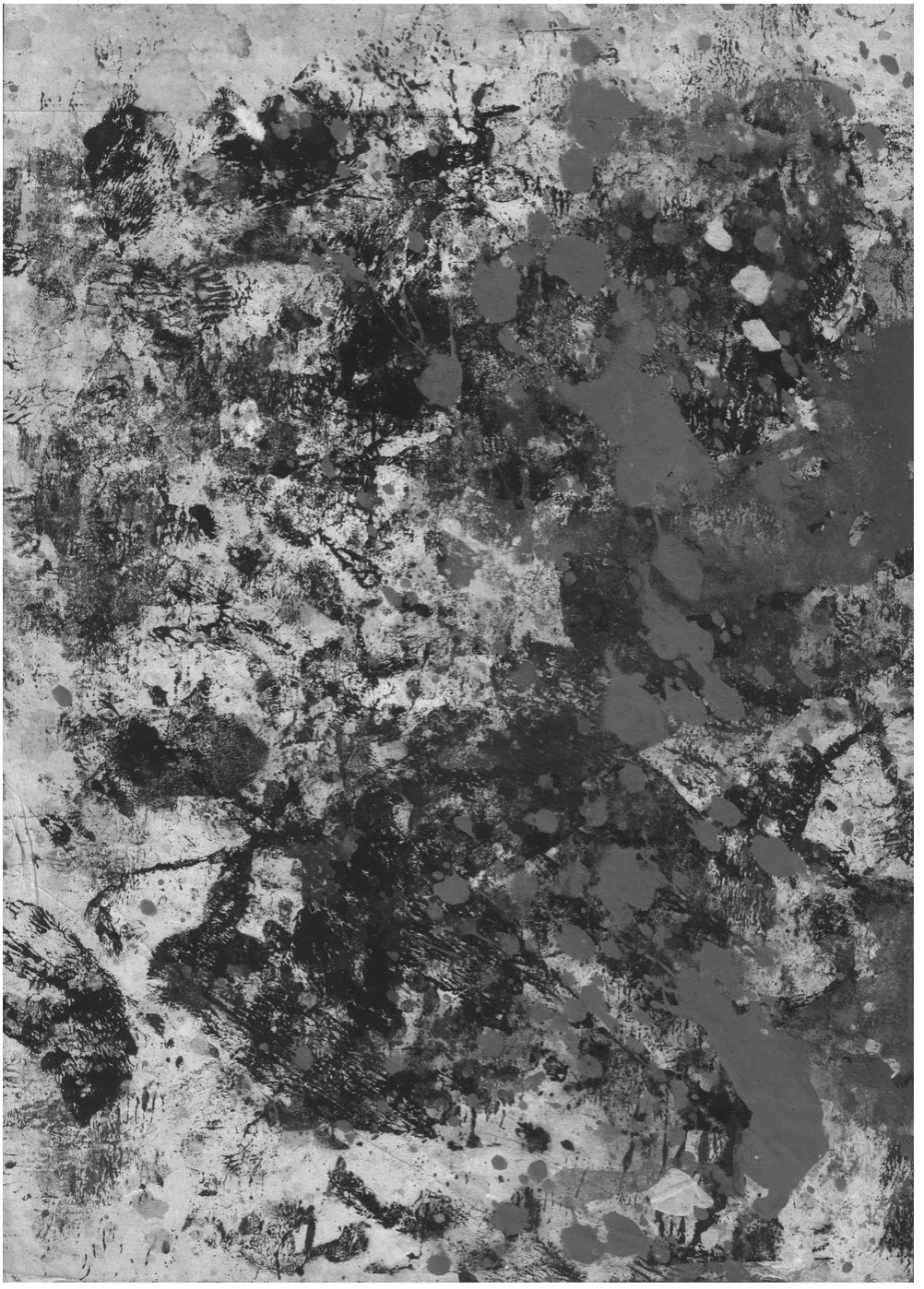

Владимир Димитријевић

V 1. ИНТЕРВЈУИ

1. С. Станојевић: СЈАЈ ЗВЕЗДА У ОЧИМА НАУЧНИКА, *Невен*, бр. 405, 9. III 1990, стр. 18.
2. Татјана Јакоби: УКУС СВЕТЛОСТИ, *Народна армија*, 19. I 1991, стр. 42.
3. Станко Стојиљковић: БЛОКАДА НАУЧНИКА ЗЛОЧИН, (интервју Савезног министра за науку), *Политика* 8. III 1993, стр. 13.
4. Никола Цветковић: УГРОЖЕНО ДОСТОЈАНСТВО НАУКЕ, (разговор са др Миланом Димитријевићем, савезним министром за науку, технологију и развој), *Наша реч*, Лесковац, 12. III 1993.
5. Stanko Stojiljković: THE BLOCKADE AGAINST SCIENCE IS A CRIME, (Interview with Yugoslav science minister), *International weakly*, No 158/159, March 29-April 11 1993, str. 4.
6. Јелена Петровић: "СТО ВЛАДИНИХ СТИПЕНДИЈА" ПРОТИВ "ОДЛИВА МОЗГОВА" (интервју: др Милан Димитријевић), *Ибарске новине*, Краљево, 17. VI 1993, стр. 3.
7. Слободан Миловановић: КАД САНКЦИЈЕ УТИХНУ (интервју: др Милан Димитријевић), *НИН*, 9. VII 1993, стр.32.
8. Душко Вуксановић: БОРИМ СЕ ЗА НАУКУ (наш саговорник: др Милан Димитријевић, министар за науку, технологију и развој у влади СРЈ), *Привредни преглед*, 4. VIII 1993, стр. 2.
9. М. Ристић: ДНЕВНА ПОЛИТИКА ПРОТИВ НАУКЕ, *Застава*, 6. X 1993, стр. 13.
10. Новица Стефановић: НЕМА ИСТИЦАЊА БЕЛЕ ЗАСТАВЕ (др Милан Димитријевић савезни министар за науку, технологију и развој), *Народне новине*, Ниш, 9-10. X 1993, стр. 5.
11. А.[нђелка] Богданов: НАУКА У КЛИНЧУ (др Милан Димитријевић савезни министар за науку, технологију и развој) *Привредни преглед*, 3. XI 1993, стр. 4.
12. Горан Секуловић: Интервју: др Милан Димитријевић савезни министар за науку, технологију и развој: СТВАРА СЕ БАНКА ГЕНА, *Побједа*, Подгорица, 24. XII 1993.
13. Ратка Цвијановић-Лотина: др Милан Димитријевић савезни министар за науку: МОТОРНА СНАГА ДРУШТВА И БУДУЋНОСТИ, *Дневник*, 6. II 1994.
14. Душко Вуксановић: Говоре: др Милан Димитријевић, министар за науку, технологију и развој у влади СРЈ: СПАШАВАЊЕ НАУКЕ ЈЕ У ОПШТЕМ ИНТЕРЕСУ, *Привредни преглед*, 18. III 1994, стр. 2.
15. Lucia Patricia Manole: ROMANIA ESTE O TARA CU TRADITII CE TIN DE ANTICHITATE, DAR NU APARTINE "BARBARILOR DIN NORD" CE NU RESPECTA INFORMATIA, IMUNITATEA MESAJELOR, *Renasterea Banateana*, 18. III 1994, p.1-2.
16. Драган Цвијовић: интервју: др Милан Димитријевић савезни министар за науку, технологију и развој: НАУКА ПРИПАДА СВИМА, *Побједа*, Подгорица, 14. VI 1994

17. Љ. Петровић: Моја телевизија: МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ, АСТРОНОМ, *Политика*: 7 дана, Радио-ТВ-видео, 13-19. VIII 1994.
18. Бранислав Радивојша: Министар Милан Димитријевић о "одливу мозгова" из СРЈ: ДА ЛИ ЋЕ СЕ ВРАТИТИ СТРУЧЊАЦИ, *Политика*, 13. 1994.
19. Андреја Томашевић: НЕКОЛИКО СЛИКА И РЕЧИ ОД ЛЕСКОВЧАНА СВЕТА: ДР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ, *Наша реч*, 7. X 1994, 3.
20. Слободанка Андрић: ТЕЛЕСКОПОМ У ПРОШЛОСТ; АНДРОМЕДИН ПУТ ОД ДВА МИЛИОНА ГОДИНА, *Политика*, 2. VII 1995, 13.
21. Борислав Солеша: др Милан Димитријевић, човек на челу двеју чувених Београдских астрономских установа: ЗВЕЗДЕ ЧИТАТИ ПО ЗЕМЉИ ХОДИТИ, *Галаксија*, бр 250, 1995, 13.
22. Зорица Пантелић: Астроном о астрологији: Др Милан Димитријевић ЈУТУТУНСКА ЈУХАХАХА, *Борба*, 16-17. XII 1995, 20. (најава чланка са сликом на првој страни у рубрици “Данас”).
23. Слободанка Андрић: АСТРОЛОГИЈА - ИСТИНА ИЛИ МИТ; СУДБИНА И ГАТАЊЕ ПОМОЋУ ЗВЕЗДА, *Политика*, 15. I 1996, 16.
24. Василий Романовский: ДЛЯ НАУКИ НЕ ДОЛЖНО БЫТЬ САНКЦИЙ, *Вечерний Минск*, Минск, 30. XI 1995, 2.
25. Слободанка Андрић: СТИЖУ НОВЕ СЈАЈНЕ КОМЕТЕ, *Политика*, 25. II 1996, 22.
26. Слободанка Андрић: ЗНАЦИ НЕБЕСКЕ СРЏБЕ, *Политика* 10. III 1996, 17.
27. Станко Стојиљковић: ЛОВ НА "ЦРНЕ РУПЕ"; КО БУШИ ВАСЕЉЕНУ, *Политика*, 22. VII 1996, 16.
28. М. Тимотић: ЗВЕЗДЕ НА ДЛАНУ, *Борба* 12. VI 1996, 10.
29. Станко Стојиљковић: ИЗ ДНЕВНЕ ШТАМПЕ: КО БУШИ ВАСЕЉЕНУ, *Информације*, ротари клуб “Београд”, 25. VII 1996, 3.
30. Максим Тодоров: СОТРУДНИЧАЮТ УЧЕНЫЕ, *Центральная газета*, Минск 19. VII1996, 1.
31. Саша Важић: ШТА АСТРОНОМИЈА МИСЛИ О АСТРОЛОГИЈИ, OMNIA IN NUMERO ET MENSURA, *Огледало нашег краја*, бр. 60, децембар 1996, Београд - Батајница.
32. Саша Важић: ШТА АСТРОНОМИЈА МИСЛИ О АСТРОЛОГИЈИ OMNIA IN NUMERO ET MENSURA, *Информације*, ротари клуб “Београд”, 30. I 1997, 3.
33. Саша Важић: др Милан Димитријевић председник Астрономског друштва "Руђер Бошковић" пред 110-годишњицу Астрономске опсерваторије: ПЕТ МИЛИЈАРДИ ГОДИНА СТАБИЛНОГ ЖИВОТА, *Галаксија*, бр. 265, 1977, 38.
34. Душан Цицвара: др Милан Димитријевић, астроном и физичар, директор Астрономске опсерваторије: АСТРОЛОГИЈА НИЈЕ НАУКА, *Наша Звездара*, бр. 6, 1977, 16.
35. Станко Стојиљковић: КОСМОС СЕ УБРЗАНО ШИРИ; ЗВЕЗДЕ ЋЕ СЕ ПОГАСИТИ, *Политика*, 7. III 1999, 27.
36. Станко Стојиљковић: КОНАЧНА СУДБИНА ВАСИОНЕ; КРАЈ НЕМА КРАЈА, *Свест*, Conscientia бр 1/99, 1999, 18.

37. Ивана Вучковић: др Милан Димитријевић: ТРИДЕСЕТ ГОДИНА ПОСЛЕ СПУШТАЊА НА МЕСЕЦ НЕКИ ЉУДИ ЈОШ ВЕРУЈУ ДА ЈЕ ЗЕМЉА РАВНА, *Борба*, 16. VII 1999, 9.
38. Петар Вуца: др Милан С. Димитријевић, директор Астрономске опсерваторије: КОРОНА – НАЈЛЕПШИ УКРАС, *Кикиндске*, Кикинда, 23. VII 1999, 14.
39. Желимир Штрбо: НЕОСНОВАНА НАГАЂАЊА О УСУДНОМ 11. АВГУСТУ; СМРКЛО СЕ И СУНЦУ, *Ревија 92*, Београд, 6. VIII 1999, 7.
40. Р. Р. [Радован Радовановић]: др Милан С. Димитријевић, директор Астрономске опсерваторије ЗБОГ ПОМРАЧЕЊА ПРОПАЛО ВИЗАНТИЈСКО ЦАРСТВО, *Заштита*, август 1999, 3.
41. М. Д. Миленковић: ПОМРАЧЕЊЕ СУНЦА ВИДЕЋЕ СЕ И НАД БЕОГРАДОМ; СПЕКТАКЛ НА НЕБУ, *Београдске новине*, бр. 103-104, 6. VIII 1999, 20.
42. Станислав Цветковић: ВЕЛИКА ПАРАДА ПЛАНЕТА; НЕОПРАВДАНИ СТРАХ, *Политика*, 31. XII 1999-3. I 2000, "Наука и технологија", без броја.
43. Слободанка Андрић: ПРИЧА О КАЛЕНДАРУ; ТРИ ФАСЦИНАНТНЕ НУЛЕ, *Политика*, 6. I 2000, 20.
44. Станислав Островски: ПАРАДА ПЛАНЕТА, *Свест*, бр. 7, 2000, 46.
45. Саша Важић: OMNIA IN NUMERO ET MENSURA, *Билтен*, ротари клуб "Београд – Стари град", бр. 59, 30. VIII 2000, 2.
46. Станко Стојиљковић: ОПСАДА ВАНЗЕМАЉАЦА, *Политика* 17. IX 2000, стр. 33.
47. Марија Ристић: ДЕСЕТА ПЛАНЕТА ЗОВЕ СЕ QUAOAR, *Статус*, бр 9, 2003, 112.
48. Д.[ејана] Вуковић: ДА ЛИ ЋЕ НОВА НАУЧНА ПРЕТПОСТАВКА ПОКАЗАТИ ДА КОСМОС НИЈЕ БЕСКРАЈАН? БУДУЋНОСТ СКРИВЕНА МЕЂУ ЗВЕЗДАМА, *Нада*, Београд, 14. новембар 2003, 60.
49. Игор Бурић: ЗАРОНИЛИ СМО У ДЕТИЊСТВО КОСМОСА, *Дневник*, Нови Сад, 14. III 2004, 4.

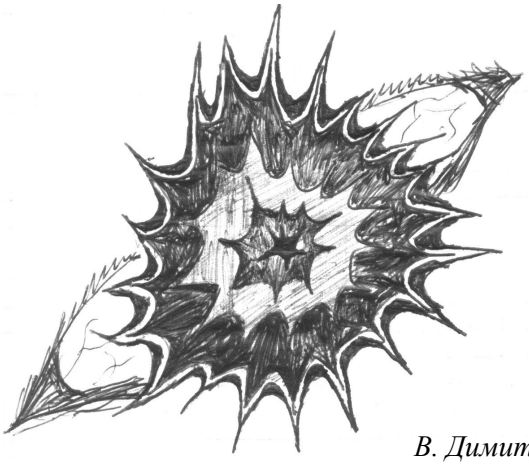

В. Димитријевић

V 2. ИСКАЗИ

1956

1. Д. Ћ.: ПИОНИР НУМИЗМАТИЧКИ ЛЕКСИКОН, *Пионир*, 11. XII 1956. (цртани портрет).

1959

2. Д. Несторовић: ТАЛИРИ ПРИЧАЈУ ИСТОРИЈУ, *Спорт и свет*, бр 158, 3. XIII 1959. (фото).

1960

3. Т. С. М.: НАЈМЛАЂИ НУМИЗМАТИЧАР, *Илустрована политика*, 12. IV 1960. (фото).

1990

4. Х. Милошевић: ШАЧИЦА ЗВЕЗДАНЕ ПРАШИНЕ, *Народна армија*, 20. IX 1990, 44.

1994

5. ИЗЈАВЕ ПОВОДОМ СМРТИ АКАДЕМИКА ПАВЛА САВИЋА, *Политика*, 31. V 1994.

1995

6. Станко Стојиљковић: ТАЈНА "ЗВЕЗДА СМРТИ", *Политика*, 15. I 1995, 13.
7. Мирна Велединовић, Станко Стојиљковић: УПОЗОРЕЊЕ БРИТАНСКИХ АСТРОНОМА НЕЋЕ НИШТА ПРОМЕНИТИ У СИСТЕМУ ЗОДИЈАКА. НЕМА ТРИНАЕСТОГ ЗНАКА, *Политика*, 29. I 1995, 11.
8. Марина Таловић, Жељко Арсенијевић: НЕМА СУДАРА, *Политика*, 4. II 1995, 10.
9. Слободанка Андрић: ЦЕЗИЈУМСКИ ЧАСОВНИК НА ЗВЕЗДАРИ ЈОШ ЈЕ У КВАРУ. СВАКО ИМА СВОЈЕ ВРЕМЕ, *Политика*, 5. III 1995, 14.
10. В. Павловић: ЈУГОСЛАВИЈА ВЕЋ ПОЛА ГОДИНЕ НЕМА ТАЧНО ВРЕМЕ. САТОВИ МИМО СВЕТА, *Вечерње новости*, 3. IV 1995, 12.
11. П. Прокопљевић, АСТРОНОМСКА ОПСЕРВАТОРИЈА. СВЕ ДУБЉЕ У ТАЈНЕ ВАСИОНЕ, *Београдске новине*, 17. III 1995, 5.
12. В.[есна] Д. П.[авловић]: ПОГЛЕД НАСЛОЊЕН НА ЗВЕЗДЕ, *Вечерње новости*, 21. V 1995, 14. (фото).

1996

13. М. См.: ТРЕЋИ МИЛЕНИЈУМ СТИЖЕ НА ВРЕМЕ, *Политика експрес*, 27. I 1996, 3.
14. КАД УЛАЗИМО У 21. ВЕК, *Политикин забавник*, 1. III 1996, 57.
15. Александар Дачић: ЗВЕЗДАРСКЕ ЗВЕЗДЕ, *Београдске новине*, Београд, 5. IV 1996, 4. *Политика експрес*, Београд, 5. IV 1996.
16. Слободанка Андрић: ИЗНЕНАЂЕЊА СА КОМЕТЕ ХЈАКУТАКЕ. ПРВИ ПУТ ВИЂЕНИ Х ЗРАЦИ, *Политика*, 12. IV 1996, 19.
17. А.[лександар] Д.[ачић]: ДР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ, ДИРЕКТОР АСТРОНОМСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ. УГЛЕД СМО ЗАДРЖАЛИ! *Београдске новине*, Београд, 10. V 1996, 4. *Политика експрес*, Београд, 10. V 1996.

1997

18. В.[есна] П.[авловић]: КОМЕТА "ХЕЈЛ-БОП" ВИДИ СЕ ГОЛИМ ОКОМ НА НАШЕМ НЕБУ. УКРАС ИЗ СВЕМИРА, *Вечерње новости* (издање за унутрашњост) 1. III 1997, 18.
19. Маја В. Станојковић, Игор Ивановић: АСТРОНОМСКА ОПСЕРВАТОРИЈА У БЕОГРАДУ ПРОСЛАВИЛА 110. РОЂЕНДАН. НЕБЕСКЕ ОЧИ СА ЗВЕЗДАРЕ, *Политика експрес*, 24. III 1997.
20. Саша Важић: ЈУБИЛЕЈ 110 ГОДИНА АСТРОНОМСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ, УВЕЛИЧАЛА КОМЕТА ХЕЈЛ-БОП НА НАШЕМ НЕБУ, *Огледало нашег краја*, 66, април, 1997, Београд-Батајница, 13.
21. Саша Важић: ТАЈНА ЦРВЕНЕ ПЛАНЕТЕ, *Огледало нашег краја*, 71, јул, 1974, Београд-Батајница, 24.

1998

22. А. Ш.: КАДА ПОЧИЊЕ ТРЕЋИ МИЛЕНИЈУМ? НОВИ ВЕК ОД 1. 1. 2001. *Вечерње новости*, 10. XII 1998, 3.
23. Игор Ивановић: ДО ЗВЕЗДА И НАЗАД. ТАЈНЕ НЕБА НА ДОХВАТУ РУКЕ, *Београдске новине*, 20. II 1998, 19.

1999

24. А. Ш.: ДА ЛИ ЋЕ И У ТРЕЋЕМ МИЛЕНИЈУМУ ВАЖИТИ ДОСАДАШЊИ РАЗМАК ИЗМЕЂУ ПРОСТИХ И ПРЕСТУПНИХ ГОДИНА? ДЕЉИВО СА ЧЕТИРИ, *Вечерње новости*, 13. III 1999, 3.
25. А. Ш.: ФЛЕШ, *Вечерње новости*, 16. III 1999, 3.
26. Ђ[орђе] Д[имитријевић]: ПОНИРАЊЕ У СВЕСТ, *НИН*, 22. IV 1999, 33.
27. М.[ирјана] Миленковић и Б.[ранка] Јакшић: ТОТАЛНО ПОМРАЧЕЊЕ СУНЦА ЈЕ НЕОБИЧНА И НЕ ТОЛИКО БЕЗОПАСНА ПОЈАВА. ОПРЕЗ ЗБОГ МРАКА УСЛЕД ДАНА, *Политика експрес*, 28. VII 1999, 6.

28. М.[ирјана] Миленковић и Б.[ранка] Јакшић: ЗАШТО ЈЕ БЕОГРАДСКА ОПСЕРВАТОРИЈА ТРАЖИЛА ДА СЕ 11. АВГУСТ ПРОГЛАСИ НЕРАДНИМ. СПЕКТАКЛ КОЈИ СЕ НЕ СМЕ ПРОПУСТИТИ, *Политика експрес*, 30. VII 1999, 6.
29. Слободанка Андрић: ПОСЛЕ НЕОБИЧНЕ ПОЈАВЕ НА ЈУГОЗАПАДНОМ НЕБУ. ВЕРОВАТНО ЈЕ РЕЧ О БОЛИДУ, *Политика*, 2. VIII 1999, 19.
30. М. Иветић: ПОТПУНО ПОМРАЧЕЊЕ СУНЦА – НАЈНЕОБИЧНИЈА И НАЈЛЕПША ПОЈАВА. ЧАРИ НЕБЕСКЕ ПРЕДСТАВЕ, *Вечерње новости*, 2. VIII 1999, 11.
31. Гордан Бркић: ДОК ЈЕ ЗА ПРОРОКЕ ПРЕДСТОЈЕЋЕ ПОМРАЧЕЊЕ СУНЦА 11. АВГУСТА ПОЧЕТАК КРАЈА СВЕТА, НАУЧНИЦИ НАЈАВЉУЈУ СПЕКТАКЛ БРЗИНОМ ОД 2.500 КИЛОМЕТАРА НА САТ, *Данас*, 3. VIII 1999, 17.
32. Б.[ранка] Јакшић: ВАТРЕНА ЛОПТА КОЈА ЈЕ ПРОШЛЕ СУБОТЕ ОБАСЈАЛА СРБИЈУ НЕФОРМАЛНО НАЈАВЉУЈЕ МЕТЕОРСКИ РОЈ ПЕРСЕИДА. МЕТЕОРСКА КИША ПОСЛЕ ПОМРАЧЕЊА СУНЦА, *Политика експрес*, 4. VIII 1999, 1 и 6.
33. Б.[ранка] Јакшић: ШТА МОГУ ДА ВИДЕ ОБИЧНИ ПОСМАТРАЧИ ПОМРАЧЕЊА СУНЦА ДОК СТРУЧЊАЦИ БУДУ "МЕРИЛИ" ПОНАШАЊЕ РАДИО-ТАЛАСА. СУНЧЕВИ ПЛАМИЧЦИ "САГОРЕЛИ" РИМ, *Политика експрес*, 9. VIII 1999, 6.
34. М. Иветић: ПОМРАЧЕЊЕ СУНЦА ИЗМЕЂУ НАУКЕ И МИСТИКЕ. "СМАК СВЕТА" У ПОДНЕ, *Вечерње новости*, 10. VIII 1999, 12.
35. Бранка Јакшић: УТИСЦИ И РЕЗУЛТАТИ НАУЧНОГ ПОСМАТРАЊА ПОМРАЧЕЊА СУНЦА НА НЕБУ ИЗНАД ЈУГОСЛАВИЈЕ. АСТРОНОМИ ПОБЕДИЛИ МАГОВЕ, *Политика експрес*, 14. VIII 1999, 6.
36. ПОМРАЧЕЊЕ СУНЦА У КИКИНДИ; ДР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ: ОВО ЈЕ ТРЕБАЛО ДА ВИДИМО, *Комуна*, Кикинда, 19. VIII 1999, 6.
37. Бранка Јакшић: АСТРОНОМИ ПРВИ ПУТ ИНСТРУМЕНТИМА ЗАБЕЛЕЖИЛИ КРЕТАЊЕ НЕПОЗНАТЕ ПЛАНЕТЕ. ПУЛС ЖИВОТА ИЗВАН СУНЧЕВОГ СИСТЕМА? *Политика експрес*, 5. XII 1999, 6.
38. Б.[ранка] Јакшић: ПРОФЕСОР ДР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ, АСТРОНОМ: "СМАКА СВЕТА НЕЋЕ БИТИ" КОМЕТА У ЈУЛУ 2000. АЛИ САМО НАД СРБИЈОМ, *Политика експрес*, 9. XII 1999, 6.

2000

39. Станислав Цветковић: КАДА ЈЕ 2000. ГОДИНА. ЗАШТО НЕ БИСМО ДВАПУТ СЛАВИЛИ, *Политика*, 9. I 2000, 29.
40. Бранка Јакшић: НЕОБИЧНА НЕБЕСКА ПОЈАВА НЕЋЕ ИЗАЗВАТИ КАТАКЛИЗМУ. АСТРОНОМИ КАТЕГОРИЧНИ: НЕЋЕ БИТИ СМАКА СВЕТА, *Политика експрес*, 4. V 2000, 3.
41. Бранка Јакшић: ШЕСТ ПЛАНЕТА, ПРАТИЛАЦА СУНЦА, ДАНАС ПОРЕЂАНЕ У ЈЕДНУ РАВАН ЧИНЕ ЈЕДИНСТВЕНУ СЛИКУ НА НЕБУ. СУНЦЕ И МЕСЕЦ ШТИТ ЗЕМЉИ, *Политика експрес*, 5. V 2000, 3.

2002

42. МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ, ДИРЕКТОР АСТРОНОМСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ: МОЖДА СУ МАЛО ЗАЛИЛИ, *Политика експрес*, 9/10. III 2002, 3.

2003

43. Дејан Ђорђевић: МОЛИТВА НА СРПСКИ НАЧИН, *Васиона*, бр. 5, 2003, 147.

2004

44. Б.[ојан] Влајић: САНУ ОРГАНИЗУЈЕ СКУП ПОСВЕЋЕН МИЛУТИНУ МИЛАНКОВИЋУ, НАУЧНИКУ СВЕТСКОГ ГЛАСА; ПРВИ СРБИН НА МАРСУ, *International*, 13. II 2004, 7.

V 3. РАЗМАТРАЊА О НАУЦИ

1. С. Стојиљковић: СТРАНИ НАУЧНИЦИ ШТИТЕ ЈУГОСЛОВЕНСКОГ АСТРОНОМА, *Политика*, 25. II 1993.
2. С[танко] М. С[тојиљковић]: СОЛИДАРНОСТ СА БЕОГРАДСКИМ АСТРОНОМОМ, *Политика*, 26. II 1993.
3. Станко Стојиљковић: НОВА ХАЈКА НА НАШЕ НАУЧНИКЕ, *Политика*, 16. III 1993, 12 (фото).
4. Стана Ристић: КАКО КО СПРОВОДИ САНКЦИЈЕ. ПРЕТЕРИВАЊЕ У РЕВНОСТИ, *Политика*, 5. VI 1993. (фото).
5. В. Т. М.: ДР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ САВЕЗНИ МИНИСТАР ЗА НАУКУ ПОСЕТИО НОВОСАДСКИ ИНСТИТУТ ЗА РАТАРСТВО. НАУКУ ТРЕБА ПОДРЖАТИ, *Пољопривредник*, Нови Сад, 6. VIII 1993. (фото).
6. НАУКА ЈЕ ДРЖАВНИ ИНТЕРЕС, *Дневник*, Нови Сад, 27. VIII 1993, 6 (фото).
7. М. Попов: САВЕЗНИ МИНИСТАР ЗА НАУКУ ДР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ У БАЧКОЈ ПАЛАНЦИ. ЗНАЧАЈНА ИСКУСТВА “СИНТЕЛОНА”, *Дневник*, Нови Сад, 28. VIII 1993. (фото).
8. М. Суџум: САВЕЗНИ МИНИСТАР ЗА НАУКУ ДР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ У БАЧКОЈ ПАЛАНЦИ. ЗНАЧАЈНА ИСКУСТВА “СИНТЕЛОНА”, *Дневник*, Нови Сад, 28. VII 1993 (фото).
9. Д.[ушко] В.[уксановић]: РЕКЛИ СУ: МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ, САВЕЗНИ МИНИСТАР ЗА НАУКУ, ТЕХНОЛОГИЈУ И РАЗВОЈ. НАУКА НА ДРУГОЈ ДЕЦИМАЛИ, *Привредни преглед*, 14. IX 1993, 3.
10. Изјава: Милан Димитријевић: НАУКА МОТОР ПРОГРЕСА, *Сајамске информације* (Новосадски Сајам) бр. 1, стр. 4, 27. IX (1993).

11. Милан С. Димитријевић: ПРЕДГОВОР, Љубан Стјепановић: *Међусобни односи привредних делатности СР Југославије у 1991. години*, СМНТР, Београд 1993.
12. В. Барјактаревић: др Милан Димитријевић, савезни министар за науку, технологију и развој: ВЕЛИКИ ЗНАЧАЈ НАУКЕ, *Дневник*, Нови Сад, 2. X 1993, 3.
13. М. С. Димитријевић: ПРЕМОСТИТИ ЈАЗ ИЗМЕЂУ ПОСТОЈЕЋЕГ И ПОТРЕБНОГ, *Директор*, бр. 4-5, (1993), 7.
14. Б. Радивојша: Димитријевић: НАУКА ТРЕБА ДА ОСТАНЕ ИЗВАН ПОЛИТИКЕ, *Политика*, 17. VI 1994, 2.
15. др Милан Димитријевић, САВЕЗНИ МИНИСТАР ЗА НАУКУ И ТЕХНОЛОГИЈУ О ПРИЗНАЊУ ФРАДУ. ПРОИЗВОДЊА ПРИЛАГОЂЕНА СВЕТСКИМ СТАНДАРДИМА, *Народне Новине*, Ниш, 3. VIII 1994, 8.
16. М. Ћулибрк: РАСПАД СФРЈ ЈЕ ЕКОНОМСКИ ЗЛОЧИН, *Дневник*, Нови Сад, 10. IX 1994. (фото).
17. Милан Димитријевић: НАУКА МОТОР ПРОГРЕСА, *Сајамске информације*, Нови Сад, бр. 1, 27. IX 1993, 4.
18. Милан С. Димитријевић: ПРЕДГОВОР, *Остваривање економске политике за 1994. годину*, Студије, анализе, политика бр. 3, Савезно министарство за науку, технологију и развој, Београд, савезна влада 1994. 1 стр. без пагинације.
19. Милан Димитријевић: САНКЦИЈЕ НЕГИРАЈУ УНИВЕРЗАЛНОСТ НАУКЕ. ДВЕ ГОДИНЕ ПОСЛЕ, САВЕЗНО МИНИСТРАСТВО ЗА ЉУДСКА ПРАВА И ПРАВА МАЊИНА, Београд 1994, 34-37.
20. Milan Dimitrijević: TWO YEARS AFTER, Federal Ministry of Human and Minority Rights, Beograd 1994, 34-37.
21. ПОЗДРАВНИ ГОВОР ДР МИЛАНА ДИМИТРИЈЕВИЋА, САВЕЗНОГ МИНИСТРА ЗА НАУКУ, ТЕХНОЛОГИЈУ И РАЗВОЈ, у *Српска национална мањина у Румунији*, уредник Владимир Петровић, Институт Српског народа, Београд, 1996, 12.
22. Станко Стојиљковић: ИСТРАЖИВАЊЕ ПОЛИТИКЕ: ОДЛИВ МОЗГОВА (5). ОДЛИЧНИ ОДЛАЗЕ, ОДЛИЧНИ ОСТАЈУ, *Политика*, 1. III 1999, 13.
23. BELEHRADSKY ASTRONOM CHCE SVOU ZEMI BRANIT VLASTNIMA RUKAMA, *Lidove noviny*, Praha, 26. III 1999, 2.
24. Doleček: KONEC MEZINARODNIHO PRAVA, *Pravo*, Praha, 26. III 1999, 3.
25. Милан С. Димитријевић и Јагош Зеленовић: РЕЦЕНЗИЈА: Маринко Бошњак: *Макроекономско планирање у Југославији. ретроспектива и перспектива 1946-1991-2001-2010*. Планерска хрестоматија 5, Савезни секретаријат за развој и науку, Београд, 2002, 630.
26. Анекс 1, МИШЉЕЊА О РАДУ САВЕЗНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ ЗА МАКРОЕКОНОМСКЕ АНАЛИЗЕ, ЕКОНОМСКУ И РАЗВОЈНУ ПОЛИТИКУ, 7 др Милан Димитријевић, *Макроекономско планирање и транзиција: Зборник радова*, уредник Маринко Бошњак, Планерска хрестоматија 11, Савезни секретаријат за развој и науку, Београд, 2002, 434.

V 4. РЕАГОВАЊА

1. НА ДАНАШЊИ ДАН ПРЕ 138 ГОДИНА РОЂЕН ЈЕ НИКОЛА ТЕСЛА. ТАЈНЕ ГЕНИЈА, *Политика*, 10. VII 1994, 12.
2. Велимир Абрамовић: ОСНУЈТЕ ТЕСЛИН ИНСТИТУТ, *Политика*, 12. VII 1994.
3. Владимир Красић: СЛАЖЕМ СЕ СА МИНИСТРОМ, Политика, 19. VII 1994.
4. Јелена Милоградов-Турин: ПРЕСТАНИТЕ ДА ПРОПАГИРАТЕ АСТРОЛОГИЈУ, *Политика*, 9. II 1995, 10.
5. Слободан Радовановић: ВЕШТАЧКИ СУКОБ АСТРОНОМИЈЕ И АСТРОЛОГИЈЕ, *Политика*, 11. II 1995, 10.
6. Милутин Ристић: ПРЕКИНИТЕ "РАТ" ИЗМЕЂУ АСТРОНОМИЈЕ И АСТРОЛОГИЈЕ, *Политика*, 22. II 1996, 10.
7. Др Мирослав Ахтик: ДРЖАВА И ЗВЕЗДОЧАТЦИ, *НИН*, 23. II 1996, 5.
8. Славица Живановић: АСТРОЛОГИЈА И (ИЛИ) АСТРОНОМИЈА, *Телеграф*, подлистак *Булевар*, 13. III 1996, 11.
9. Надежда Геровац: У ПРИЛОГ АСТРОЛОГИЈИ (Реаговање поводом емисије "Незванична верзија" (Астрономија и астрологија), емитоване на ТВБК 20. II 1998, *Београдске новине*, 20. II 1998, 32.
10. Славица Живановић: АСТРОЛОГИЈА НИЈЕ ГАТАЊЕ, *Билтен*, ротари клуб "Београд Стари-Град", бр. 29, 2. II 2000, 7.
11. Миодраг Дачић: УРЕДНИШТВУ "ПОЛИТИКЕ", *Билтен*, ротари клуб "Београд – Стари град", бр. 29, 2. II 2000, 9.
12. Саша Важић: PRO ET CONTRA, *Astrologus*, бр. 18, децембар 2002, 58.

V 5. НАПИСАНО О ПОЕЗИЈИ М. С. ДИМИТРИЈЕВИЋА

1. Дејан Ђорђевић: ПОЕТСКЕ ДИМЕНЗИЈЕ МИЛАНА С. ДИМИТРИЈЕВИЋА, *Наша реч*, 1. VIII 2003, Лесковац, стр. 11.
2. К. Р.: АНТОЛОГИЈА КОСМИЧКИ ЦВЕТ; СТИХОВИ О КОСМОСУ ПО ИЗБОРУ МИЛАНА С. ДИМИТРИЈЕВИЋА, *Политика*, 29. X 2003, А 12.
3. Дејан Ђорђевић: ПОЕТСКЕ ДИМЕНЗИЈЕ МИЛАНА С. ДИМИТРИЈЕВИЋА, *Власина*, 30. X 2003, стр. 21.

VI ОРГАНИЗОВАЊЕ НАУЧНИХ СКУПОВА И УРЕЂИВАЧКА АКТИВНОСТ

Владимир Димитријевић

VI 1. ОРГАНИЗОВАЊЕ НАУЧНИХ СКУПОВА

VI 1.1. Научни скупови — организатор М. С. Димитријевић

1. II СЕМИНАР "АСТРОФИЗИКА У ЈУГОСЛАВИЈИ", Београд 8-10. IX 1987, организатор, председник Научног комитета
2. 10. НАЦИОНАЛНА КОНФЕРЕНЦИЈА АСТРОНОМА ЈУГОСЛАВИЈЕ, 22-24. IX 1993, организатор, копредседник Научног комитета
3. I HUNGARIAN-YUGOSLAV ASTRONOMICAL CONFERENCE, Баја 26-27. IV 1995, организатор, копредседник Научног комитета.
4. ROMANIAN – YUGOSLAV ROUND TABLE ON COOPERATION IN ASTRONOMY, Timisoara, 20. VII 1995, Co-chairman
5. I YUGOSLAV CONFERENCE ON SPECTRAL LINE SHAPES, Krivaja, 11-14. IX 1995, Chairman of the Scientific organizing committee
6. I BELARUSSIAN – YUGOSLAVIAN SYMPOSIUM ON PHYSICS AND DIAGNOSTICS OF LABORATORY & ASTROPHYSICAL PLASMA, Minsk 1 - 3. VII. 1996, копредседник Научног комитета
7. II YUGOSLAV - ROMANIAN ROUND TABLE ON COOPERATION IN ASTRONOMY, Beograd, 8. X 1996, organizator, Co-chairman
8. РАЗВОЈ АСТРОНОМИЈЕ КОД СРБА, Београд 7-9. IV 1997, копредседник Научног комитета
9. III ROMANIAN - YUGOSLAV ROUND TABLE ON COOPERATION IN ASTRONOMY, Cluj-Napoca, 6. IX 1997, Co-chairman
10. IV YUGOSLAV - ROMANIAN ASTRONOMICAL MEETING, Belgrade, 5-8. V. 1998, Co-chairman
11. I BULGARO - SERBIAN ASTRONOMICAL SEMINAR, Belogradchik, 6-7. VIII. 1998, Co-chairman
12. II YUGOSLAV - BELARUSSIAN SYMPOSIUM ON PHYSICS & DIAGNOSTICS OF LABORATORY & ASTROPHYSICAL PLASMAS, Zlatibor, 5-6. IX. 1998, Organizer, Co-chairman of the Scientific Organizing Committee, member of the Honorary committee
13. II SERBIAN-BULGARIAN ASTRONOMICAL SEMINAR, Zaječar (Gamzigradska Banja), 23-26. VI. 2000, Co-chairman
14. РАЗВОЈ АСТРОНОМИЈЕ КОД СРБА II, Београд 5-7. IV 2002, председник Научног организационог комитета
15. III BULGARIAN-SERBIAN ASTRONOMICAL MEETING, Gjolechitsa (Rila), Bulgaria, 13-15. V. 2002, Co-chairman
16. IV SERBIAN CONFERENCE ON SPECTRAL LINE SHAPES, Arandjelovac, 10-15. X 2003, Co-Chairman of the Scientific organizing committee, Chairman of the Local organizing committee

VI 1.2. Научни скупови — М. С. Димитријевић члан комитета, односно одбора

1. VII НАЦИОНАЛНИ КОНГРЕС АСТРОНОМА ЈУГОСЛАВИЈЕ, Београд 9-11. V 1984, члан научног комитета
2. CLASSICAL DYNAMICS IN ATOMIC AND MOLECULAR PHYSICS, Брион и 30.VIII-2. IX 1988, члан Организационог комитета
3. RADIATIVE EXCITATION AND IONIZATION PROCESSES, Zagreb, 13-15. X 1988, član Scientific comittee
4. ТРЕЋИ СЕМИНАР "АСТРОФИЗИКА У ЈУГОСЛАВИЈИ", 9-10. XI 1989, Загреб, члан Организационог комитета
5. 16. СПИГ (SYMPOSIUM ON PHYSICS OF IONIZED GASES), Београд, 25-28. IX 1993, члан Научног комитета
6. 21. САВЕТОВАЊЕ ЈУГОСЛОВЕНСКОГ КОМИТЕТА ЈУКО ЦИГРЕ, Врњачка бања, 11-14. X 1993, члан Почасног одбора
7. ПУТ И ЖИВОТНА СРЕДИНА, Жабљак, 27-29. IV 1994, члан Почасног одбора
8. I НАУЧНО СТРУЧНО САВЕТОВАЊЕ СА МЕЂУНАРОДНИМ УЧЕШЋЕМ "АМБАЛАЖА И ПАКОВАЊЕ - МЕТАЛНА АМБАЛАЖА", Нови Сад, 6-7. IV 1994, члан Научно-стручног одбора
9. I КОНГРЕС ЕЛЕКТРОНСКЕ МИКРОСКОПИЈЕ, Нови Сад, 2-3. VI 1994, члан Почасног одбора
10. IX ЈУГОСЛОВЕНСКИ НАУЧНО СТРУЧНИ СКУП "ИНФОТЕХ 94", Аранђеловац, 21-25. VI 1994, члан Организационог одбора
11. 17. СПИГ (INT. SYMPOSIUM ON PHYSICS OF IONIZED GASES), Београд 29.VIII - 1. IX 1994, члан Научног комитета
12. МЕЖДУНАРОДНАЯ (РОССИЙСКО-ЮГОСЛАВСКАЯ) КОНФЕРЕНЦИЯ "НЮКОМБ И ФУНДАМЕНТАЛЬНАЯ АСТРОНОМИЯ, Ст. Петерсбург 14-17. III 1995, члан Организационог савета.
13. ПРИРОДНЕ И МАТЕМАТИЧКЕ НАУКЕ У СРБА У 18. И ПРВОЈ ПОЛОВИНИ 19. ВЕКА, Нови Сад 26-27. VI 1995, члан Научног организационог комитета
14. 18. СПИГ (INT. SYMPOSIUM ON PHYSICS OF IONIZED GASES), Котор 2.IX – 6. IX 1994, члан Научног комитета
15. ВРЕДНОВАЊЕ НАУЧНОГ РАДА, САНУ, Београд, 7-8. X 1996, члан Организационог комитета
16. 11. НАЦИОНАЛНА КОНФЕРЕНЦИЈА ЈУГОСЛОВЕНСКИХ АСТРОНОМА, Београд 9-11. X 1996, члан Научног комитета
17. II YUGOSLAV CONFERENCE ON SPECTRAL LINE SHAPES, Bela Crkva, 29.IX-2. X 1997, Member of the Scientific organizing committee
18. *19. СПИГ (INT. SYMPOSIUM ON PHYSICS OF IONIZED GASES), Зла-тибор 31.VIII - 4. IX 1998, члан Научног комитета*
19. 14th INTERNATIONAL CONFERENCE ON SPECTRAL LINE SHAPES, State College, Pennsylvania, USA, 22-26. VI 1998, Member of the International Program Committee

20. III YUGOSLAV CONFERENCE ON SPECTRAL LINE SHAPES, Brankovac (Fruška gora), 4-6. IX 1999, Member of the Scientific organizing committee
21. 12. НАЦИОНАЛНА КОНФЕРЕНЦИЈА ЈУГОСЛОВЕНСКИХ АСТРОНОМА, Београд 19-21. XI 1999, члан Научног комитета
22. INTERNATIONAL WORKSHOP ON THE DEVELOPMENT OF ASTRONOMICAL DATABASES, Београд 20. XI 1999, члан Организационог научног комитета
23. СИМПОЗИЈУМ "МИЛАНКОВИЋ – ЈУЧЕ, ДАНАС, СУТРА", Београд, 25. и 26. новембар 1999, члан Научног одбора
24. 15TH INTERNATIONAL CONFERENCE ON SPECTRAL LINE SHAPES, Physikalisch-Technische Bundesanstalt, Berlin, Germany, 10-14. VII 2000, Member of the International Program Committee
25. 20. СПИГ (INT. SYMPOSIUM ON PHYSICS OF IONIZED GASES), Златибор 4.IX - 8. IX 2000, члан Научног комитета
26. THE SECOND ODESSA ASTRONOMICAL SUMMER SCHOOL FOR YOUNG SCIENTISTS: ASTRONOMY AND BEYOND: ASTROPHYSICS, ASTROCHEMISTRY, ASTROBIOLOGY, члан Научног комитета
27. IAU Symposium 210 "MODELING OF STELLAR ATMOSPHERES", Uppsala, 17-21. VI 2002, Organizer of the round table: "Atomic data bases and missing parameters"
28. IV YUGOSLAV-BELARUSSIAN SYMPOSIUM ON PHYSICS AND DIAGNOSTICS OF LABORATORY AND ASTROPHYSICAL PLASMA, Belgrade, 23-24 August 2002, Member of the Scientific Organizing Committee
29. 21. СПИГ (INT. SYMPOSIUM ON PHYSICS OF IONIZED GASES), Сокобања 26.VIII - 30.VIII 2002, члан Научног комитета
30 THE FOURTH GAMOW'S ODESSA ASTRONOMICAL SUMMER SCHOOL "ASTRONOMY AND BEYOND: ASTROPHYSICS, COSMOLOGY AND ASTROBIOLOGY, члан Научног комитета

VI 2. УРЕЂИВАЧКА АКТИВНОСТ

1. ВАСИОНА, члан Уређивачког одбора од бр. 1, 1977; помоћник уредника 1982-1984; главни и одговорни уредник, 1985-2004.
2. ПУБЛИКАЦИЈЕ АСТРОНОМСКОГ ДРУШТВА РУЂЕР БОШКОВИЋ, помоћник уредника, бр. 3, 1984; главни и одговорни уредник, од бр. 4, 1985.
   2.1. Ненад Јанковић: ЗАПИСИ И СЕЋАЊА НА АСТРОНОМСКО ДРУШТВО, бр. 3, 1984.
   2.2. ЗБОРНИК РАДОВА VII НАЦИОНАЛНЕ КОНФЕРЕНЦИЈЕ ЈУГОСЛОВЕНСКИХ АСТРОНОМА, БЕОГРАД 9-11 V, 1984; бр. 4, 1984.
3. БИЛТЕН ИНСТИТУТА ЗА ПРИМЕЊЕНУ ФИЗИКУ, уредник за бр. 4 од 7. I 1983.
4. БИЛТЕН РЕФЕРАТА ЗА ИЗБОР У ЗВАЊА, Астрономска опсерваторија, уредник од бр. 3, 1987 – 2002.

5. BULLETIN DE L' OBSERVATOIRE ASTRONOMIQUE DE BELGRADE, уредник 1985, бр. 135 и бр. 136; главни и одговорни уредник, 5. III 1987. бр. 137 - 1. VII 2002 бр. 165.
6. PUBLICATIONS DE L' OBSERVATOIRE ASTRONOMIQUE DE BELGRADE, члан Уређивачког одбора од 1985, бр. 34, бр. 35, књига СВЕТ КОМЕТА, главни и одговорни уредник од 1987. бр. 36 - до 2002. бр. 73
   6.1. Božidar Popović: EQUATIONS DES PERTURBATIONS DES ELEMENTS HELIOCENTRIQUES VECTORIELS DES ORBITES DES PETITES PLANETES ET COMETES, бр. 34, 1986.
   6.2. Editor: G. Teleki: PROCEEDINGS OF THE WORKSHOP ON REFRACTION DETERMINATION IN THE OPTICAL AND RADIO ASTROMETRY, LENINGRAD, USSR, 1985, бр. 35, 1987.
   6.3. СТО ГОДИНА АСТРОНОМСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ У БЕОГРАДУ, бр. 36, 1989.
   6.4. Владимир Кршљанин: ШТАРКОВ ПОМАК ЈОНСКИХ ЛИНИЈА КОД ТОПЛИХ ЗВЕЗДА; ION LINES STARK SHIFTS IN SPECTRA OF HOT STARS, бр. 37, 1989.
   6.5. С. Н. Сацаков, М. Д. Дачић: БЕОГРАДСКИ КАТАЛОГ ДВОЈНИХ ЗВЕЗДА; BELGRADE CATALOGUE OF DOUBLE STARS, бр. 38, 1990.
   6.6. Милан С. Димитријевић: ИСТРАЖИВАЊА ОБЛИКА СПЕКТРАЛНИХ ЛИНИЈА У ЈУГОСЛАВИЈИ 1962-1985 (Библиографија и индекс цитата); LINE SHAPES INVESTIGATIONS IN YUGOSLAVIA 1962-1985 (Bibliography and citation index), бр. 39, 1990.
   6.7. Editors: G. Teleki and B. Ševarlić: EPITOME FUNDAMENTORUM ASTRONOMIAE, Pars III, Parallaxes, Proper Motions and Radial Velocities, бр. 40, 1990.
   6.8. Милан С. Димитријевић: ИСТРАЖИВАЊЕ ОБЛИКА СПЕКТРАЛНИХ ЛИНИЈА У ЈУГОСЛАВИЈИ II (1985 -1989) (Библиографија и индекс цитата); LINE SHAPES INVESTIGATIONS IN YUGOSLAVIA II (1985 - 1989) (Bibliography and citation index), бр. 41, 1991.
   6.9. Гојко Ђурашевић: ИСПИТИВАЊЕ АКТИВНОСТИ ТЕСНИХ ДВОЈНИХ СИСТЕМА НА ОСНОВУ ФОТОМЕТРИЈСКИХ МЕРЕЊА; INVESTIGATION OF ACTIVE CLOSE BINARIES BASED ON PHOTOMETRIC MEASUREMENTS, бр. 42, 1991.
   6.10. Editors: O. Atanacković - Vukmanović and M. S. Dimitrijević: Астрономска опсерваторија у Београду АКТИВНОСТИ И КРАТКИ САДРЖАЈИ РАДОВА 1980 – 1990; Astronomical Observatory in Belgrade ACTIVITIES AND ABSTRACTS OF PAPERS 1980 – 1990, бр. 43, 1992.
   6.11. Editors: M. S. Dimitrijević and D. Đurović: ЗБОРНИК РАДОВА X НАЦИОНАЛНЕ КОНФЕРЕНЦИЈЕ ЈУГОСЛОВЕНСКИХ АСТРОНОМА, 22 - 24 СЕПТЕМБАР 1993; PROCEEDINGS OF THE X NATIONAL CONFERENCE OF YUGOSLAV AS-

TRONOMERS, BELGRADE, SEPTEMBER 22-24, 1993. бр. 44, 1993.

6.12. Б. Јовановић, Л. Ђуровић, М. Јовановић: ХОМОГЕНИЗОВАНИ СИСТЕМ UT_{BLI} ЗА ПЕРИОД 1964 – 1986; HOMOGENEOUS SYSTEM UT_{BLI} FOR 1964 – 1986, бр. 45, 1993.

6.13. Лука Ч. Поповић: ШТАРКОВО ШИРЕЊЕ СПЕКТРАЛНИХ ЛИНИЈА ТЕШКИХ ЈОНА У СПЕКТРИМА ТОПЛИХ ЗВЕЗДА; STARK BROADENING OF HEAVY ION SPECTRAL LINES IN SPECTRA OF HOT STARS, бр. 46, 1994.

6.14. Милан С. Димитријевић: ИСТРАЖИВАЊЕ ОБЛИКА СПЕКТРАЛНИХ ЛИНИЈА У ЈУГОСЛАВИЈИ III (1989 -1993) (Библиографија и индекс цитата); LINE SHAPES INVESTIGATIONS IN YUGOSLAVIA III (1989 - 1993) (Bibliography and citation index), бр. 47, 1994.

6.15. Editors: O. Atanacković - Vukmanović and M. S. Dimitrijević: ИСТРАЖИВАЊА У АСТРОНОМИЈИ I; RESEARCHES IN ASTRONOMY I, бр. 48, 1995.

6.16. Editors: I. Vince, M. S. Dimitrijević and L. Balazs: PROCEEDINGS OF THE FIRST HUNGARIAN - YUGOSLAV ASTRONOMICAL CONFERENCE, April 26-27, 1995, Baja, Hungary. бр. 49, 1995.

6.17. Editors: M. S. Dimitrijević and L. Č. Popović: PROCEEDINGS OF THE FIRST YUGOSLAV CONFERENCE ON SPECTRAL LINE SHAPES, September 11 - 14, 1995, Krivaja, Jugoslavija, бр. 50, 1995.

6.18. Editors: M. S. Dimitrijević and L. Č. Popović: АСТРОНОМСКА ОПСЕРВАТОРИЈА У БЕОГРАДУ, АКТИВНОСТИ И КРАТКИ САДРЖАЈИ РАДОВА 1991 – 1995; ASTRONOMICAL OBSERVATORY IN BELGRADE, ACTIVITIES AND ABSTRACTS OF PAPERS 1991 – 1995, бр. 51, 1996.

6.19. Милан С. Димитријевић: БЕОГРАДСКА АСТРОНОМСКА ОПСЕРВАТОРИЈА У 1995; BELGRADE ASTRONOMICAL OBSERVATORY IN 1995, бр. 52, 1996.

6.20. Editors: V. S. Burakov, M. S. Dimitrijević: PROCEEDINGS OF THE FIRST BELARUSSIAN - YUGOSLAVIAN SYMPOSIUM ON PHYSICS AND DIAGNOSTICS OF LABORATORY & ASTROPHYSICAL PLASMA, PDP-I'96, July 1 - 3, 1996, Minsk, Belarus, бр. 53, 1996.

6.21. Editors: M. Vukićević - Karabin and Z. Knežević: ЗБОРНИК РАДОВА XI НАЦИОНАЛНЕ КОНФЕРЕНЦИЈЕ ЈУГОСЛОВЕНСКИХ АСТРОНОМА, БЕОГРАД, 9 - 11 ОКТОБАР 1996; PROCEEDINGS OF THE XI NATIONAL CONFERENCE OF YUGOSLAV ASTRONOMERS, BELGRADE, OCTOBER 9 - 11, 1996. бр. 54, 1996.

6.22. Милан С. Димитријевић: БЕОГРАДСКА АСТРОНОМСКА ОПСЕРВАТОРИЈА У 1996; BELGRADE ASTRONOMICAL OBSERVATORY IN 1996, бр. 55, 1997.

6.23. Editors: M. S. Dimitrijević, J. Milogradov-Turin, L. Č. Popović: РАЗВОЈ АСТРОНОМИЈЕ КОД СРБА; DEVELOPMENT OF ASTRONOMY AMONG SERBS, бр. 56, 1997.

6.24. Editors: Luka Č. Popović, Milivoje Ćuk: PROCEEDINGS OF THE SECOND YUGOSLAV CONFERENCE ON SPECTRAL LINE SHAPES, Bela Crkva, September 29 - October 2, 1997, бр. 57, 1996.

6.25. Milan S. Dimitrijević: LINE SHAPES INVESTIGATIONS IN YUGOSLAVIA AND SERBIA IV (1993 - 1997) (Bibliography and citation index); Истраживање облика спектралних линија у Југославији и Србији IV (1993 - 1997) (Библиографија и индекс цитата), бр. 58, 1997.

6.26. Милан С. Димитријевић: БЕОГРАДСКА АСТРОНОМСКА ОПСЕРВАТОРИЈА У 1997; BELGRADE ASTRONOMICAL OBSERVATORY IN 1997, бр. 59, 1998.

6.27. Editors: M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović: PROCEEDINGS OF THE 4th YUGOSLAV-ROMANIAN ASTRONOMICAL MEETING (4th YuRoAM), бр. 60, 1998.

6.28. Editors: M. S. Dimitrijević, V. S. Burakov: PROCEEDINGS OF THE 2nd YUGOSLAV-BELARUSSIAN SYMPOSIUM ON PHYSICS & DIAGNOSTICS OF LABORATORY & ASTROPHYSICAL PLASMAS, September 5-6, 1998, Zlatibor, Yugoslavia, бр. 61, 1998.

6.29. Милан С. Димитријевић: АСТРОНОМСКА СПЕКТРОСКОПИЈА; ASTRONOMICAL SPECTROSCOPY, бр. 62, 1998.

6.30. Милан С. Димитријевић: БЕОГРАДСКА АСТРОНОМСКА ОПСЕРВАТОРИЈА У 1998; BELGRADE ASTRONOMICAL OBSERVATORY IN 1998, бр. 63, 1999.

6.31. Editors: Milan S. Dimitrijević, Luka Č. Popović and Milcho Tsvetkov: PROCEEDINGS OF THE FIRST BULGARIAN-YUGOSLAV ASTRONOMICAL MEETING, August 5-8, 1998, Belogradchik, Bulgaria, бр. 64, 1999.

6.32. Editors: L. Č. Popović and M. Dačić: ЗБОРНИК РАДОВА XII НАЦИОНАЛНЕ КОНФЕРЕНЦИЈЕ ЈУГОСЛОВЕНСКИХ АСТРОНОМА И МЕЂУНАРОДНОГ СКУПА О РАЗВОЈУ АСТРОНОМСКИХ БАЗА ПОДАТАКА; PROCEEDINGS OF THE XII NATIONAL CONFERENCE OF YUGOSLAV ASTRONOMERS AND INTERNATIONAL WORKSHOP ON THE DEVELOPMENT OF ASTRONOMICAL DATABASES NOVEMBER 19-21, BELGRADE, бр. 65, 1999.

6.33. Editors: Milan S. Dimitrijević, Jagoš Purić, V. S. Burakov: INVITED LECTURES OF THE 2nd YUGOSLAV-BELARUSSIAN SYMPOSIUM ON PHYSICS & DIAGNOSTICS OF LABORATORY & ASTROPHYSICAL PLASMAS, September 5-6, 1998, Zlatibor, Yugoslavia, бр. 66, 1999.

6.34. Editors: Milan S. Dimitrijević, Luka Č. Popović and Milcho Tsvetkov: PROCEEDINGS OF THE SECOND YUGOSLAV-BULGARIAN ASTRONOMICAL MEETING, Jun 23-26, 2000, Zaječar, Serbia, Bulgaria, бр. 67, 1999.

6.35. Editors: V. S. Burakov, Milan S. Dimitrijević: III BELARUSSIAN - YUGOSLAV SYMPOSIUM ON PHYSICS AND DIAGNOSTICS OF LABORATORY & ASTROPHYSICAL PLASMAS, September 17-21, 2000, Minsk, Belarus, бр. 68, 2000.

6.36. Милан С. Димитријевић: БЕОГРАДСКА АСТРОНОМСКА ОПСЕРВАТОРИЈА У 1999; BELGRADE ASTRONOMICAL OBSERVATORY IN 1999, бр. 69, 2000.

6.37. Милан С. Димитријевић: LINE SHAPES INVESTIGATIONS IN YUGOSLAVIA AND SERBIA V (1997 - 2000) (Bibliography and citation index); Истраживање облика спектралних линија у Југославији и Србији V (1997 - 2000) (Библиографија и индекс цитата), бр. 70, 2001.

6.38. Милан С. Димитријевић: БЕОГРАДСКА АСТРОНОМСКА ОПСЕРВАТОРИЈА У 2000; BELGRADE ASTRONOMICAL OBSERVATORY IN 2000, бр. 71, 2001.

6.39. Edited by Milan S. Dimitrijević: РАЗВОЈ АСТРОНОМИЈЕ КОД СРБА II; DEVELOPMENT OF ASTRONOMY AMONG SERBS II, бр. 72, 2002.

6.40. Edited by G. Ivanov, M. S. Dimitrijević, P. Jovanović: PROC. 3rd BULGARIAN-SERBIAN ASTRONOMICAL MEETING, May 13-15, 2002, Gjolechitsa, Bulgaria, бр. 73, 2002.

7. Библиотека DISSERTATIO, Задужбина "Андрејевић", Београд

председник Редакцијског одбора библиотеке DISSERTATIO и члан Научног савета задужбине "Андрејевић".

7.1. Јадранка Хофман – Јаблан: СИМЕТРИЈА МУЗИЧКОГ ДЕЛА, бр. 1, 1995.

7.2. Бранислав Миловановић: ШЕЋЕРНА БОЛЕСТ И ИЗНЕНАДНА СРЧАНА СМРТ, бр. 2, 1996.

7.3. Веселин Марковић: МАРСЕЛ ПРУСТ И ДРУГИ РЕАЛИСТИ, бр. 3, 1996.

7.4. Зоран Стаменковић: ИНТЕГРИСАНА КОЛА. ПРОЈЕКТОВАЊЕ, ПРОИЗВОДЊА, ПРИНОС, бр. 4, 1996.

7.5. Наташа Петковић: БРИТАНЦИ О СРБИЈИ 1900 ДО 1920, бр. 5, 1996.

7.6. Душко Бајкин: САОБРАЋАЈ У ГРАДСКОЈ УЛИЦИ - ЕКОЛОШКИ АСПЕКТИ, бр. 6, 1996.

7.7. Милосав Георгијевић: ДИНАМИКА ДИЗАЛИЦА. ЕКСПЕРИМЕНТАЛНА И МОДЕЛСКА АНАЛИЗА, бр. 7, 1996.

7.8. Бранка Тошић: НАСЕЉА ПОДРИНСКО - КОЛУБАРСКОГ РЕГИОНА, бр. 8, 1996.

7.9. Зоран Јанаћковић: ОСТЕОПОРОЗА У РЕУМАТОИДНОМ АРТРИТИСУ, бр. 9, 1996.

7.10. Зорица Вујошевић: МАКРОЕКОНОМЕТРИЈСКО МОДЕЛИРАЊЕ, САВРЕМЕНИ МЕТОДИ, бр. 10, 1996.
7.11. др Шербо Растодер: ПОЛИТИЧКЕ БОРБЕ У ЦРНОЈ ГОРИ 1918 – 1929, бр. 11, 1996.
7.12. Саша Филиповић: НЕУРОФИЗИОЛОГИЈА ДЕМЕНЦИЈЕ, бр. 12, 1996.
7.13. Драган Јовашевић: ФАЛСИФИКОВАЊЕ ИСПРАВЕ. ТЕОРИЈА И ПРАКСА, бр. 13, 1996.
7.14. Мићо Шкорић: ПОДЗЕМНЕ ВОДЕ У ВОЈВОДИНИ, бр. 14, 1996.
7.15. Иван Несторов: НОВЕ ОПТИМАЛНЕ КАРТОГРАФСКЕ ПРОЈЕКЦИЈЕ, бр. 15, 1996.
7.16. Драган Батавељић: ДИЛЕМЕ ПОДЕЛЕ ВЛАСТИ У СРЈ, бр. 16, 1996.
7.17. Александар Виденовић: ЦРНА ТРАВА, ЖИВОТ, КРИЗА И НАДА, бр. 17, 1996.
7.18. Томислав Ранђеловић: КАРЦИНОМ КАРДИЈЕ, ДИЈАГНОСТИКА И ЛЕЧЕЊЕ, бр. 18, 1996.
7.19. Гордана Миловановић: ТРАНЗИЦИЈА У ИСТОЧНОЈ ЕВРОПИ И СВЕТСКА ТРГОВИНА, бр. 19, 1996.
7.20. Радмила Стевић: НАСТАНАК ШЕЋЕРНЕ БОЛЕСТИ КОД СТАРИХ ОСОБА, бр. 20, 1997.
7.21. Дејан Коматина: ОТВОРЕНИ ТОКОВИ ГУСТИХ МЕШАВИНА, бр. 21, 1997.
7.22. Горан Чобељић: ПАРАЛИТИЧКА ДИСЛОКАЦИЈА КУКА КОД ЦЕРЕБРАЛНЕ ПАРАЛИЗЕ, бр. 22, 1996.
7.23. Нина Шћепановић: ТЕЛЕСНИ ИНТЕГРИТЕТ И МАТЕРЈАЛНА ШТЕТА, бр. 23, 1997.
7.24. Драгана Шобић-Шарановић: НУКЛЕАРНА КАРДИОЛОГИЈА - ВОЛУМЕН ЛЕВЕ КОМОРЕ СРЦА, бр. 24, 1997.
7.25. Радосав Церовић: БИОЛОГИЈА ОПЛОДЊЕ ВИШЊЕ, бр. 25, 1997
7.26. Видосава Ракочевић-Стојановић: МИОТОНИЧНА ДИСТРОФИЈА И СРЧАНИ ПОРЕМЕЋАЈИ, бр. 26, 1997.
7.27. Невенка Перуновић: ПРИНЦИПИ НАБАВНЕ ПОЛИТИКЕ У БИБЛИОТЕКАМА, бр. 27, 1997.
7.28. Алекса Андрејевић: МУЛТИПАРИТЕТ, МЕДИЦИНСКИ И СОЦИЈАЛНИ ПРОБЛЕМ, бр. 28, 1997.
7.29. Јасмина Ђорђевић: ДРАЧЕВИЦА И РИЂАНИ СРЕДИНОМ XVI ВИЈЕКА, бр. 29, 1997.
7.30. Аранђел Бабић: СА МОДЕЛИРАЊЕ У ПРОЈЕКТОВАЊУ ТЕРЕТНИХ ВАГОНА, бр. 30, 1997.
7.31. Мирјана Р. Јовановић: ИНТЕРАКЦИЈА КОМПОНЕНАТА И ДЕГРАДАЦИЈА ПЛАТИНСКИХ КАТАЛИЗАТОРА, бр. 31, 1997.
7.32. Живорад Г. Ницовић: ЗАШТИТНИ ДЕРМОФАРМАЦЕУТСКИ ПРЕПАРАТИ, бр. 32, 1997.

7.33. др Невена Петрушић: ВАНПАРНИЧНИ ПОСТУПАК ЗА ДЕОБУ, бр. 33, 1997.
7.34. др Александар Јовановић: РАТНЕ ПСИХОТРАУМЕ И ПОРОДИЦА, бр. 34, 1997.
7.35. др Драгана Раденковић-Јоцић: СТРАНЕ ИНВЕСТИЦИЈЕ У ЗЕМЉАМА У ТРАНЗИЦИЈИ, бр. 35, 1997.
7.36. Alexandar Jovanovic: WAR PSYCHOTRAUMAS AND THE FAMILY, бр. 36, 1997.
7.37. др Часлав Т. Милић: САМОУБИСТВА - КО, КАКО КАДА И ЗАШТО, бр. 37, 1997.
7.38. мр Биљана Шимуновић: МАТИЦА СРПСКА У КРАЉЕВИНИ ЈУГОСЛАВИЈИ, бр. 38, 1997.
7.39. др Ружица Божовић-Стаменовић: О ПРОСТОРИМА ЛЕЧЕЊА – ЦЕНТРИ ДНЕВНЕ НЕГЕ, бр. 39, 1997.
7.40. др Срђан Бојовић: LE PIN NOIR ET LES TERPENES; ЦРНИ БОР И ТЕРПЕНИ, бр. 40, 1997.
7.41. др Зоран Голубовић: ЛЕЧЕЊЕ ЗАТВОРЕНИХ ПРЕЛОМА ПОТКОЛЕНИЦЕ, бр. 41, 1997.
7.42. др Драги Радомиловић: РЕШАВАЊЕ ВАРИЈАЦИОНИХ ПРОБЛЕМА, бр. 42, 1997.
7.43. др Ђорђије Шарановић: ФУНКЦИОНАЛНА РАДИОЛОГИЈА ДЕБЕЛОГ ЦРЕВА; FUNCTIONAL RADIOLOGY OF THE COLON, бр. 43, 1997.
7.44. др Даница Мићановић: СЕЛЕКЦИЈА ПШЕНИЦЕ НА АКТИВНОСТ АЗОТОФИКСАЦИЈЕ, бр. 44, 1997.
7.45. др Светлана Пауновић: ИНФЕКТИВНА ДЕФОРМАЦИЈА ПЛОДОВА ДУЊЕ, бр. 45, 1997.
7.46. др Срђан Миленковић: ВЕШТАЧКЕ НЕУРОНСКЕ МРЕЖЕ, бр. 46, 1997.
7.47. др Душан Р. Стојадиновић: ХИДРОГЕОЛОШКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ВЕЛИКОМОРАВСКОГ БАСЕНА, бр. 47, 1997.
7.48. др Милош Стојиљковић: ПРОФИЛАКСА ТРОВАЊА СОМАНОМ, бр. 48, 1997.
7.49. др Весна Ђукић-Дојчиновић: ПРАВО НА РАЗЛИКЕ СЕЛО-ГРАД, бр. 49, 1997.
7.50. др Бранко Надовеза: БАЛКАНСКИ СОЦИЈАЛИСТИ И БАЛКАНСКА ФЕДЕРАЦИЈА, бр. 50, 1997.
7.51. др Душан Мијовић: ХИДРОГЕОЛОГИЈА ГРАНОДИОРИТА СРБИЈЕ, бр. 51, 1997.
7.52. др Радмило Петровић: КРСТОВИ ВИЗАНТИЈСКОГ ЦАРСТВА, бр. 52, 1997.
7.53. др Аница Бобић – Радовановић: МАЛИГНИ МЕЛАНОМ КОЊУНКТИВЕ, бр. 53, 1998.
7.54. др Јелена Косановић: ЛАЗА КОСТИЋ И ЕСТЕТИКА РОМАНТИЗМА, бр. 54, 1998.

7.55. др Ивана Жагар: НУКЛЕАРНА МЕДИЦИНА - ТУМОРИ НЕУРОЕКТОДЕРМА, бр. 55, 1998.
7.56. др Јадранка Лазовић: ИНФОРМАЦИОНА АНАЛИЗА ПРОТЕИНА, бр. 56, 1998.
7.57. др Горан Владисављевић: ВИШЕФАЗНИ МЕМБРАНСКИ ПРОЦЕСИ У РАМСКИМ МОДУЛИМА, бр. 57, 1998.
7.58. др Душан П. Вуксановић: ТРАДИЦИОНАЛНА АРХИТЕКТУРА ЦРНЕ ГОРЕ И БИОКЛИМАТИЗАМ, бр. 58, 1998.
7.59. др Зорица Васиљевић: ЕКОНОМСКА ЕФЕКТИВНОСТ ИНВЕСТИЦИЈА У ПОЉОПРИВРЕДИ, бр. 59, 1998.
7.60. др Милош Тодоровић: УВОЗ КАПИТАЛА И ПРИВРЕДНИ РАЗВОЈ, бр. 60, 1998.
7.61. др Лана Мачукановић – Голубовић: ПЕРНИЦИОЗНА АНЕМИЈА – ДИЈАГНОСТИКА И ЛЕЧЕЊЕ, бр. 61, 1998.
7.62. dr Jovan Filipović: FILM BOILING OVER A MOVING HORIZONTAL SURFACE, бр. 62, 1998.
7.63. др Драгана Мађешић – Петровић: МЕНТАЛНА РЕТАРДАЦИЈА - КОГНИЦИЈА И МОТОРИКА, бр. 63, 1998.
7.64. др Зоран Стокић: ЊУТН – ДИЈЕМОВА ЕПИСТЕМОЛОГИЈА, бр. 64, 1998.
7.65. др Јасмина Омербеговић – Бијеловић: МЕТАУПРАВЉАЊЕ И КВАЛИТЕТ УПРАВЉАЊА, бр. 65, 1998.
7.66. др Гордана Вукелић: ПРОЦЕНЕ ВРЕДНОСТИ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ПРЕДУЗЕЋА, бр. 66, 1998.
7.67. др Дејан М. Гвоздић: НЕСТАЦИОНАРНИ ОДЗИВ МСМ ФОТОДЕТЕКТОРА, бр. 67, 1998.
7.68. др Драгомир Раденковић: ЕКОНОМСКЕ КОНЦЕПЦИЈЕ ЕВРОКОМУНИЗМА, бр. 68, 1998.
7.69. др Љубинко Јовановић: ТРАНСПОРТ И ДИСТРИБУЦИЈА АБСЦИСИНСКЕ КИСЕЛИНЕ У КОРЕНУ КУКУРУЗА, бр. 69, 1998.
7.70. др Јасна Чанадановић-Брунет: КИСЕОНИКОВИ СЛОБОДНИ РАДИКАЛИ И ПРИРОДНИ АНТИ-ОКСИДАНТИ, бр. 70, 1998.
7.71. др Милан Тадић: ПОЛУПРОВОДНИЧКЕ НАНОСТРУКТУРЕ: ЕЛЕКТРОНСКЕ И ОПТИЧКЕ ОСОБИНЕ, бр. 71, 1999.
7.72. др Ненад Пенезић: УПРАВЉАЊЕ РАЗВОЈЕМ МАЛИХ ПРЕДУЗЕЋА, бр. 72, 1998.
7.73. др Дубравка Валић-Недељковић: РАДИЈСКИ ИНТЕРВЈУ, бр. 73, 1999.
7.74. др Тамара Џамоња-Игњатовић: ПСИХОДИЈАГНОСТИКА И САВРЕМЕНИ МОДЕЛИ ЛИЧНОСТИ, бр. 74, 1999.
7.75. др Владимир Ковчин: АКУТНА КАРДИОТОКСИЧНОСТ АНТРАЦИКЛИНА, бр. 75, 1999.
7.76. др Драгана Ђорђевић: ЦИТОКИНИ И МУЛТИПЛА СКЛЕРОЗА, бр. 76, 1999.

7.77. др Верица Милошевић: ЕФЕКТИ СОМАТОСТАТИНА НА ХИПОФИЗУ И НАДБУБРЕЖНУ ЖЛЕЗДУ, бр. 77, 1999.
7.78. др Катарина Шавикин-Фодуловић: DIOSCOREA BALCANICA – КУЛТУРА IN VITRO И ПРОДУКЦИЈА СТЕРЕОИДНИХ ЈЕДИЊЕЊА, бр. 78, 1999.
7.79. др Ева Ваништа-Лазаревић: УРБАНА РЕКОНСТРУКЦИЈА, бр. 79, 1999.
7.80. др Драгица Радојковић: МОЛЕКУЛАРНА ДИЈАГНОСТИКА ЦИСТИЧНЕ ФИБРОЗЕ; MOLECULAR DIAGNOSTICS OF CYSTIC FIBROSIS, бр. 80, 1999.
7.81. др Зорица Митић: СТРАХ И АНЕСТЕЗИЈА, бр. 81, 1999.
7.82. др Душко Илић: МОТОРНА КОНТРОЛА И УЧЕЊЕ БРЗИХ ПОКРЕТА, бр. 82, 1999.
7.83. др Небојша Радовановић: ПЕРФОРАЦИЈЕ И РУПТУРЕ ЈЕДЊАКА, бр. 83, 1999.
7.84. др Иван Костић: ТУРБУЛЕНТНИ ГРАНИЧНИ СЛОЈ НА АЕРОПРОФИЛИМА (ИНТЕГРАЛНИ АДАПТИВНИ ПРИСТУП), бр. 84а, 1999.
7.85. др Ружица Николић: ГЕОХЕМИЈСКА АНАЛИЗА ЗЛАТОНОСНИХ МИНЕРАЛА СА ГОЧА, бр. 84б, 1999.
7.86. др Љубинко Игњатовић: РАДИЈАЦИОНИ И ХЕМИ-ЈОНИЗАЦИОНИ АТОМСКИ ПРОЦЕСИ, бр. 86, 1999.
7.87. др Зоран Јанковић: НУКЛЕАРНА ХЕПАТОЛОГИЈА БИЛИЈАРНА ОПСТРУКЦИЈА, бр. 87, 1999.
7.88. др Љиљана Тасић: ЦИКЛОДЕКСТРИНИ У САВРЕМЕНОЈ ФАРМАЦЕУТСКОЈ ТЕХНОЛОГИЈИ; CYCLODEXTRINS IN MODERN PHARMACEUTICAL TECHNOLOGY, бр. 88, 1999.
7.89. др Петар Докмановић: ХИДРОГЕОЛОГИЈА ТЕРЦИЈАРНИХ БАСЕНА СРБИЈЕ, бр. 89, 1999.
7.90. др Душица Рисовић: ИНФАНТИЛНА ЕЗОТРОПИЈА И ВЕРТИКАЛНЕ ДЕВИЈАЦИЈЕ, бр. 90, 1999.
7.91. др Наталија Косановић-Јаковић: МЕТАБОЛИЧКА КОНТРОЛА И ДИЈАБЕТЕСНА РЕТИНОПАТИЈА, бр. 91, 1999.
7.92. др Весна Милошевић – Митић: МАГНЕТО - ТЕРМО – ЕЛАСТИЧНО САВИЈАЊЕ ТАНКИХ ПЛОЧА, бр. 92, 1999.
7.93. др Василије Томаноски: РЕНАЛНА ОСТЕОДИСТРОФИЈА КОД БОЛЕСНИКА НА ХЕМОДИЈАЛИЗИ, бр. 93, 1999.
7.94. др Весна Д. Јаблановић: ПРИВАТИЗАЦИЈА - ГЕНЕРАТОР ЕГЗОГЕНИХ И ЕНДОГЕНИХ ЦИКЛУСА, бр. 94, 1999.
7.95. dr Dušan Jokanović: RESOURCE MANAGEMENT IN PARALLEL COMPUTERS, бр. 95, 1999.
7.96. др Мира Зечевић: ПРИМЕНА МАТЕМАТИЧКИХ МОДЕЛА У HPLC АНАЛИЗАМА ЛЕКОВА, бр. 96, 1999.
7.97. др Марија Лукач: АНОРЕКТАЛНЕ АНОМАЛИЈЕ, бр. 97, 1999.

7.98. др Ранко Раичевић: ХЕМОСТАЗНИ СИСТЕМ И ИСХЕМИЈСКА БОЛЕСТ МОЗГА, бр. 98, 1999.
7.99. др Александар Николић: ЈОВАН КАРАМАТА - ЖИВОТ КРОЗ МАТЕМАТИКУ, бр. 99, 1999.
7.100. др Лидија Матија: ЕНДОХЕДРАЛНИ ФУЛЕРЕНИ, бр. 100, 1999.
7.101. др Биљана Требјешанин: ПСИХОЛОГИЈА ПАТРИОТИЗМА И ОБРАСЦИ СОЦИЈАЛИЗАЦИЈЕ, бр. 101, 2000.
7.102. др Добрица Јовичић: ТУРИЗАМ И ЖИВОТНА СРЕДИНА - КОНЦЕПЦИЈА ОДРЖИВОГ ТУРИЗМА, бр. 102, 2000.
7.103. др Љиљана Јемуовић: ХРОНИЧНИ ВИРУСНИ ХЕПАТИТИС Ц, бр. 103, 2000.
7.104. др Мира Жакар: АНТИДОТСКИ ОКСИМИ - МЕТОДЕ ОДРЕЂИВАЊА И ЊИХОВА ПРИМЕНА, бр. 104, 2000.
7.105. др Војкан Вукадиновић: АУГМЕНТАЦИЈЕ И СУПСТИТУЦИЈЕ МОКРАЋНЕ БЕШИКЕ У ДЕЧЈОЈ УРОЛОГИЈИ, бр. 105, 2000.
7.106. др Димитрије Пономарев: ФИБЕРОПТИЧКА БРОНХОСКОПИЈА У БАКТЕРИЈСКОЈ ПНЕУМОНИЈИ, бр. 106, 2000.
7.107. др Марија С. Ромић: СПЕЦИФИЧНИ ИМУНОГЛОБУЛИНИ G И ЊИХОВЕ ПОТКЛАСЕ, бр. 107, 2000.
7.108. др Маријан Новаковић: ВАСКУЛАРИЗОВАНИ ФИБУЛАРНИ ГРАФТ, бр. 108, 2000.
7.109. др Марина Савин: ЦИКЛОСПОРИН И ХРОНИЧНО ОДБАЦИВАЊЕ БУБРЕГА, бр. 109, 2000.
7.110. др Срђан Поштић: ОСТЕОПЕНИЧНЕ И ОСТЕОПОРОТИЧНЕ ПРОМЕНЕ У СЕГМЕНТИМА МАНДИБУЛА, бр. 110, 2000.
7.111. др Иван Миков: ДЕЛОВАЊЕ ХЕРБИЦИДА 2,4-ДИХЛОРФЕНОКСИСИРЋЕТНА КИСЕЛИНА НА ЗДРАВЉЕ ЉУДИ, бр. 111, 2000.
7.112. др Дејан Н. Лутовац: УНИВЕРЗАЛНИ КОМПЈУТЕРСКИ СИГНАЛНО-СИГУРНОСНИ СИСТЕМ, бр. 112, 2000.
7.113. др Лидија Амиџић: ПРИВИДНА СМРТ - СТРАТЕГИЈА ОПСТАНКА, бр. 113, 2000.
7.114. др Радојка Малетић: АПРИОРНЕ МЕТОДЕ КЛАСИФИКАЦИЈЕ ОПШТИНА У СРБИЈИ, бр. 114, 2000.
7.115. др Јасна Михаиловић: МАГНЕТНА РЕЗОНАНЦА У ДИЈАГНОСТИЦИ НОДУСНИХ СТРУМА, бр. 115, 2000.
7.116. др Зоран Распоповић: ТРАНСПОРТ ЕЛЕКТРОНА У ПРОМЕНЉИВИМ ПОЉИМА, бр. 116, 2000.
7.117. др Никола Николић: НЕСТАНАК ДИНОСАУРУСА: ВАНАДИЈУМ И БАКАР, бр. 117, 2000.
7.118. др Мирослав Вукосављевић: МЕДИЈАТОРИ ИНФЛАМАЦИЈЕ У ПРОЛИФЕРАТИВНОЈ ВИТРЕОРЕТИНОПАТИЈИ, бр. 118, 2000.
7.119. др Александра Новаков-Микић: МЕТОДА ПРОЦЕНЕ ИСХОДА ИНДУКЦИЈЕ ПОРОЂАЈА, бр. 119, 2000.

7.120. др Катина Цветковић: ОСНОВНИ ПОСТУЛАТИ У ЛЕЧЕЊУ АРТРОГРИПОЗЕ КОД ДЕЦЕ, бр. 120, 2001.
7.121. др Милица Пејовић – Милованчевић: ПОРЕМЕЋАЈ ПОНАШАЊА ДЕЦЕ И ОМЛАДИНЕ - МОРАЛНИ И ПСИХОПАТОЛОШКИ АСПЕКТИ, бр. 121, 2001.
7.122. др Ксенија Јанковић: ДРОБЉЕЊЕ ОПЕКА КАО АГРЕГАТ ЗА БЕТОН, бр. 122, 2001.
7.123. др Дејан Марковић: БИО КОМПАТИБИЛНОСТ ГЛАС – ЈОНОМЕР ЦЕМЕНТА, бр. 123, 2001.
7.124. др Силвана Д. Марковић: ФИТОХЕМИЈСКО ПРОУЧАВАЊЕ ВРСТА РОДА HIERACIUM L. бр. 124, 2001.
7.125. др Драган М. Игњатовић: ИЗБОР ПОМОЋНЕ МЕХАНИЗАЦИЈЕ ЗА ПОВРШИНСКЕ КОПОВЕ ЛИГНИТА, бр. 125, 2001.
7.126. др Драгослава Стојиљковић: АЗОТНИ ОКСИДИ ПРИ САГОРЕВАЊУ ДОМАЋИХ ЛИГНИТА, бр. 126, 2001.
7.127. др Ђуро Кутлача: ОЦЕЊИВАЊЕ ТЕХНОЛОШКОГ НИВОА ФИР-МИ СЕКТОРА НАЦИОНАЛНЕ ЕКОНОМИЈЕ, бр. 127, 2001.
7.128. др Ђуро Мацут: ИНСУЛИНСКА СЕНЗИТИВНОСТ У ДИЈАБЕТЕСУ ТИП 1, бр. 128, 2001.
7.129. др Гојко Јоксимовић: АНАЛИЗА КВАРОВА КАВЕЗНОГ ИНДУКЦИОНОГ МОТОРА, бр. 129, 2001.
7.130. Бојан Ј. Илић: СТРАТЕГИЈЕ ФОРМИРАЊА ЦЕНА У УСЛОВИМА ДИСКОНТИНУИТЕТА, бр. 130, 2001.
7.131. др Љубинка Јанковић Величковић: САВРЕМЕНИ АСПЕКТ ДИЈАГНОСТИКЕ КАРЦИНОМА ПРОСТАТЕ, бр. 131, 2001.
7.132. др Татјана С. Радосављевић: ЕНТЕРОИНСУЛАРНА ОСОВИНА У ПОРТО - КАВНОМ ШАНТУ, бр. 132, 2001.
7.133. др Оливера Станојловић: АНИМАЛНИ МОДЕЛИ ЕПИЛЕПСИЈЕ – АНТИЕПИЛЕПТИЦИ, бр. 133, 2001.
7.134. др Зоран Машић : ДИНАМИЧКА ЧВРСТОЋА - ОСОБИНА ЧОВЕКА, бр. 134, 2001.
7.135. др Дејан Коматина: ОТВОРЕНИ ТОКОВИ ГУСТИХ МЕШАВИНА - ТЕОРИЈА И ЕКСПЕРИМЕНТ, бр. 135, 2001.
7.136. др Вилма Јовичић: САВРЕМЕНА ДИЈАГНОСТИКА ЛАЈМСКЕ БОРЕЛИОЗЕ, бр. 136, 2001.
7.137. др Кристина Гопчевић: ТОКСИН ПОСКОКА - ОТРОВ И ЛЕК, бр. 137, 2001.
7.138. др Драган Петровић: ДИНАМИКА СУДАРА ВАГОНА, бр. 138, 2001.
7.139. др Дрина Јанковић: p - АМИНОХИПУРНА КИСЕЛИНА: ОБЕЛЕЖАВАЊЕ И МОГУЋНОСТИ КЛИНИЧКЕ ПРИМЕНЕ, бр. 139, 2001.
7.140. др Наташа Вавић: ХЕМОСТАЗА У ТРАНСПЛАНТАЦИЈИ ЈЕТРЕ, бр. 140, 2001.

7.141. dr Jelena Radovanović: GLOBAL OPTIMIZATION OF NANOSTRUCTURES, бр. 141, 2002.
7.142. др Гордана Тончев: НИТРОГЕНИ СТРЕС И МУЛТИПЛА СКЛЕРОЗА, бр. 142, 2002.
7.143. др Ранка Рачић: СУКЦЕСИЈА У ПРОЦЕСНОМ ОДНОСУ, бр. 143, 2002.
7.144. др Милка Главендекић: МРАЗОВЦИ (LEPIDOPTERA: GEOMETRIDAE) У ХРАСТОВИМ ШУМАМА СРБИЈЕ, бр. 144, 2002.
7.145. др Звездана Којић: КАТОПРИЛ И ЕКСПЕРИМЕНТАЛНА АТЕРОСКЛЕРОЗА, бр. 145, 2002.
7.146. др Александар Ђорђевић: БИОЛОШКИ АКТИВНИ ДЕРИВАТИ ФУЛЕРЕНА С60, бр. 146, 2002.
7.147. др Владимир Милосављевић: ШТАРКОВИ ПАРАМЕТРИ СПЕКТРАЛНИХ ЛИНИЈА ИНЕРТНИХ ГАСОВА, бр. 147, 2002.
7.148. др Гордана Девечерски: НЕУРОФИЗИОЛОШКА ИСПИТИВАЊА ЛУМБАЛНИХ КОМПРЕСИВНИХ РАДИКУЛОПАТИЈА, бр. 148, 2002.
7.149. dr Pavle Sekeruš: LES SLAVES DU SUD DANS LE MIROIR FRANCAIS (1800-1850), бр. 149, 2002.
7.150. др Снежана Смедеревац: ГОВОР И ЛИЧНОСТ ИЛИ ГОВОР ЛИЧНОСТИ, бр. 150 (има ознаку 146 грешком), 2002.
7.151. др Бранислава Миленковић: ПЛАНОВИ САМОЛЕЧЕЊА ЗА БОЛЕСНИКЕ СА АСТМОМ, бр. 151, 2002.
7.152. др Невенка Митић: КУЛТУРА ПШЕНИЦЕ IN VITRO, бр. 152, 2002.
7.153. др Викторија Драгојевић Симић: ЗАШТИТА АМИФОСТИНОМ ОД ТОКСИЧНОСТИ ДОКСОРУБИЦИНА, бр. 153, 2002.
7.154. др Невена Арсеновић Ранин: ИМУНОМОДУЛАТОРНИ ЕФЕКАТ МЕМБРАНСКОГ ПРОТЕИНА Crry/p6, бр. 154, 2002.
7.155. др Весна Селаковић: АДХЕЗИВНИ МОЛЕКУЛИ, S-100 ПРОТЕИН И ИСХЕМИЈСКА БОЛЕСТ МОЗГА, р. 155, 2002.
7.156. др Татјана Сретеновић Рајичић: ГЕНЕТИЧКА ТРАНСФОРМАЦИЈА КУПУСЊАЧА, бр. 156, 2002.
7.157. др Снежана Л. Савић: АКУМУЛАЦИЈА "БОВАН" - ТАЈНЕ БЕСКРАЈНЕ ЛЕПОТЕ ВОДЕ, бр. 157, 2002.
7.158. др Зорица Вујић: АНАЛИТИКА АНТИДЕПРЕСИВА (МЕТОДЕ TLC, HPLC, CE), бр. 158, 2002.
7.159. др Невена Вељковић: ИНФОРМАЦИОНА АНАЛИЗА И ДИЗАЈНИРАЊЕ У БИОТЕХНОЛОГИЈИ, бр. 159, 2002.
7.160. др Слободан Томић: ПЕРИКАРДНИ ИЗЛИВИ И ТАМПОНАДА ПОСЛЕ ОПЕРАЦИЈА НА СРЦУ, бр. 160, 2002.
7.161. др Маја Ненадовић: ИМУНОМОРФОЛОШКА СТУДИЈА ХРОНИЧНОГ ХЕПАТИТИСА Б И Ц, бр. 161, 2002.
7.162. др Маја Шурбатовић: ИМУНСКА ДИСОНАНЦА У МОД С-У НАКОН ТРАУМЕ И/ИЛИ СЕПСЕ, бр. 162, 2002.

7.163. др Зорана Пенезић: ДИЈАГНОЗА KUSCHINGOVOG СИНДРОМА, бр. 163, 2002.
7.164. др Сандра Пекић: НОВИ ПРИСТУП У ПРОЦЕНИ СЕКРЕЦИЈЕ ХОРМОНА РАСТА, бр. 164, 2002.
7.165. др Биљана Антонијевић: АНТИДОТСКА ЕФИКАСНОСТ ОКСИМА, бр. 165, 2003.
7.166. др Бранка Боначи-Николић: АНТИНЕУТРОФИЛНА ЦИТОПЛАЗМАТСКА АНТИТЕЛА, бр. 166, 2003.
7.167. др Драгана Васић: СОМАТСКА ХИБРИДИЗАЦИЈА СУНЦОКРЕТА, бр. 167, 2003.
7.168. др Благоје Кујић: ПСИХОФИЗИЧКА ТРАУМА И АНТИСТРЕСНИ ПОРЕМЕЋАЈ, бр. 168, 2003.
7.169. др Дубравка Марковић: ТОТАЛНЕ ЗУБНЕ ПРОТЕЗЕ И РЕСОРПЦИЈА РЕЗИДУАЛНОГ АЛВЕОЛАРНОГ ГРЕБЕНА, бр. 169, 2003.
7.170. др Милош Јешић: АЦИДОБАЗНА ХОМЕОСТАЗА НОВОРОЂЕНЧЕТА, бр. 170, 2003.
7.171. др Весна Николић: ОБРАЗОВАЊЕ И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, бр. 171, 2003.
7.172. др Јелена Прљић: МЕХАНИЗАМ ГЕНСКЕ ВАРИЈАБИЛНОСТИ ХИВ-1, бр. 172, 2003.
7.173. dr Nenad Teofanof: ULTRAMODULATION SPACES AND PSEUDODIFFERENTIAL OPERATORS, бр. 173, 2003.
7.174. др Росана Бракус: РАЗВОЈНЕ ДИСЛЕКСИЈЕ И ДИСГРАФИЈЕ, бр. 174, 2003.
7.175. др Марина Миленковић: ИМУНОМОДУЛАЦИЈА АУТОИМУНОГ МИОКАРДИТИСА, бр. 175, 2003.
7.176. др Угљеша Бугарић: МЕТОДОЛОГИЈА АНАЛИЗЕ РАДА ЈЕДНОПОЗИЦИОНИХ МАШИНА, бр. 176, 2003.

8. Милутин Миланковић: ИЗАБРАНА ДЕЛА, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1997. члан редакционог одбора серије, редактор трећег тома, коредактор првог и другог тома.
8.1. КАНОН ОСУНЧАВАЊА ЗЕМЉЕ И ЊЕГОВА ПРИМЕНА НА ПРОБЛЕМ ЛЕДЕНИХ ДОБА, 1 део, редактори: Вељко Вујичић, Милан С. Димитријевић.
8.2. КАНОН ОСУНЧАВАЊА ЗЕМЉЕ И ЊЕГОВА ПРИМЕНА НА ПРОБЛЕМ ЛЕДЕНИХ ДОБА, 2 део, редактори: Вељко Вујичић, Милан С. Димитријевић.
8.3. НЕБЕСКА МЕХАНИКА; ИСТОРИЈА АСТРОНОМСКЕ НАУКЕ, редактор: Милан С. Димитријевић.
8.4. КРОЗ ВАСИОНУ И ВЕКОВЕ; КРОЗ ЦАРСТВО НАУКА
8.5. СПИСИ ИЗ ИСТОРИЈЕ НАУКА
8.6. ЧЛАНЦИ, ГОВОРИ, ПРЕПИСКА
8.7. УСПОМЕНЕ, ДОЖИВЉАЈИ И САЗНАЊА

VI 3. КЊИГЕ И ПУБЛИКАЦИЈЕ — М. С. ДИМИТРИЈЕВИЋ ПОТПИСАН КАО РЕЦЕНЗЕНТ

1. Ричард Милер: НЕМЕЗА (СКРИВЕНА ЗВЕЗДА И ТАЈНА ДИНОСАУРА), рецензенти: А. Деспић, Б. Крстић, К. Суботић, М. Димитријевић, М. Милојевић, Н. Крстић, Н. Пантић, библиотека "Лантаниди" бр 1, Jazzbina, Београд, 1994.
2. Владо Милићевић: СЈАЈ ЗВЕЗДЕ МИЛАНКОВИЋ, рецензенти: М. Димитријевић, А. Ђорђевић, Рударско-геолошки факултет, Институт за геофизику, Београд, 1997.
3. главни редактор Милан Курепа: ЕЛЕКТРОН И СВЕТ ОКО НАС (Електрон - сто година открића; св. 1), рецензенти за појединачне текстове: ... др Милан Димитријевић..., САНУ и Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1997.
4. Милан Курепа и Душан Филиповић: ЕЛЕКТРОН КАКВОГ ГА ЗНАМО И СВЕТ ОКО НАС (Електрон - сто година открића; св. 2), рецензенти за појединачне текстове: ... др Милан Димитријевић..., САНУ и Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1997.
5. главни редактор Милан Курепа: МЛАЗЕВИ СЛОБОДНИХ ЕЛЕКТРОНА (Електрон - сто година открића; св. 3), рецензенти за појединачне текстове: ... др Милан Димитријевић..., САНУ и Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1997.
6. главни редактор Милан Курепа: ИНТЕРАКЦИЈЕ НИСКОЕНЕРГИЈСКИХ ЕЛЕКТРОНА (Електрон - сто година открића; св. 4), рецензенти за појединачне текстове: ... др Милан Димитријевић..., САНУ и Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1997.
7. главни редактор Милан Курепа: ЕЛЕКТРОН У ЧВРСТИМ ТЕЛИМА И ПРИМЕНА ЕЛЕКТРОНА (Електрон - сто година открића; св. 5), рецензенти за појединачне текстове: ... др Милан Димитријевић..., САНУ и Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1997.
8. главни редактор Милан Курепа: ЕЛЕКТРОН У ЈОНИЗОВАНИМ ГАСОВИМА И ЕЛЕКТРОНИ И ЈЕЗГРО АТОМА (Електрон - сто година открића; св. 6), рецензенти за појединачне текстове: ... др Милан Димитријевић..., САНУ и Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1997.
9. главни редактор Милан Курепа: ЗБОРНИК САОПШТЕЊА (Електрон - сто година открића; св. 7), рецензенти за појединачне текстове: ... др Милан Димитријевић..., САНУ и Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1997.
10. FULLERENES AND NANOTUBES REVIEW, Published by IHIS-Fullerenes Science and Technology Center, Belgrade, recenzent (Reviewer) od Vol. 2 No 1 1998.
11. др Драган Гајић: УДАРНИ ТАЛАСИ У КОСМОСУ, рецензенти: др Божидар Милић, др Милан Димитријевић, Клуб НТ, Београд 1999.

12. Милан Јовановић: МОНАХ, рецензенти: проф др Првослав Ралић, проф. др Милан С. Димитријевић, “Чигоја”, 2002.
13. Милан Јовановић: РАТНИК, рецензенти: проф. др Милан С. Димитријевић, Љубица Јовановић, “Чигоја”, 2003.
14. Милан Јовановић: ЗИМОВАЊЕ НА ПРИМОРЈУ, рецензенти: проф. др Милан С. Димитријевић, др Лука Ч. Поповић, “Чигоја”, 2004.

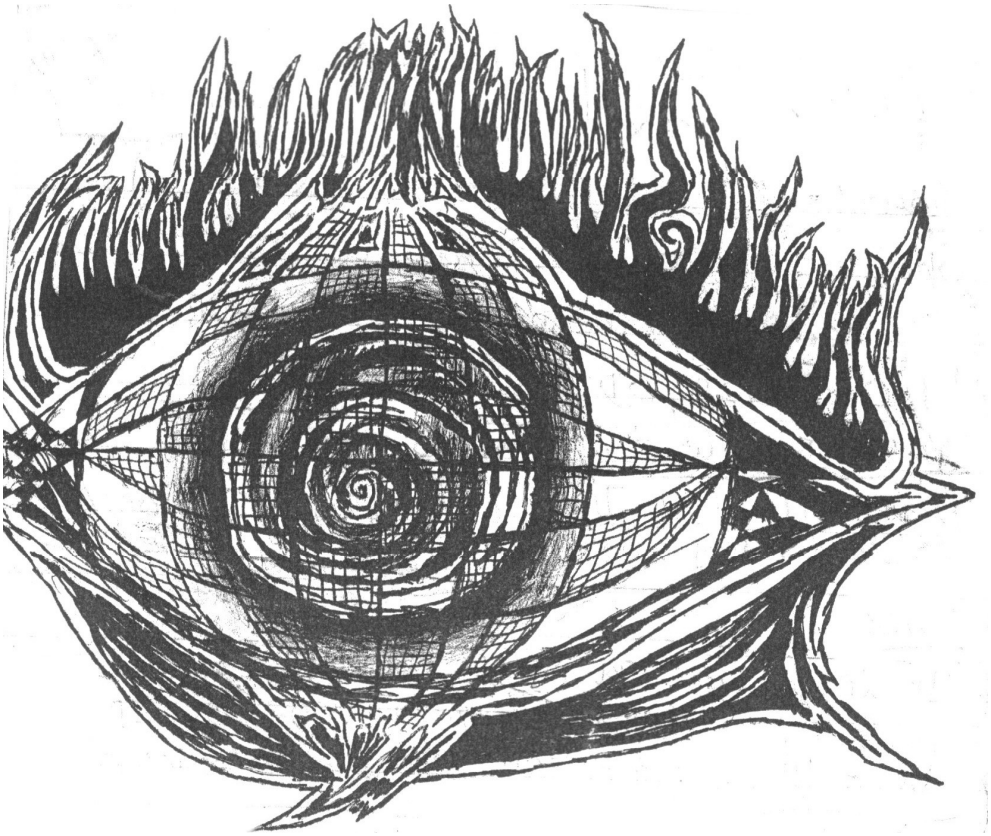

Владимир Димитријевић

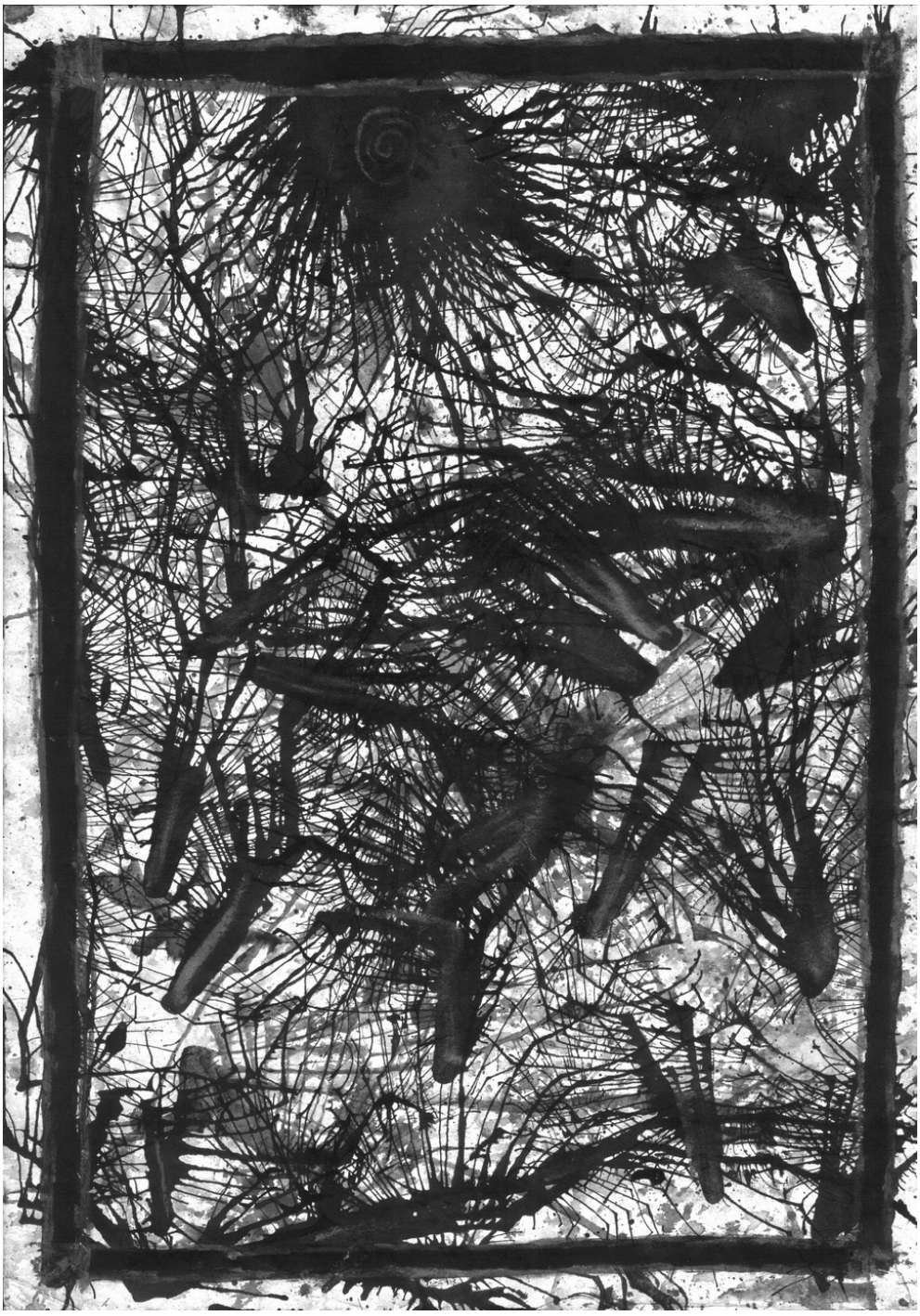

Владимир Димитријевић

VII ПРОСВЕТНО-ПЕДАГОШКИ РАД

Владимир Димитријевић

VII 1. МЕНТОРСКА АКТИВНОСТ

1. Дипломски радови

1) Коста Панић: ШТАРКОВО ШИРЕЊЕ СПЕКТРАЛНИХ ЛИНИЈА ВИШЕСТРУКО ЈОНИЗОВАНОГ АЛУМИНИЈУМА, Београд, ПМФ, Физика, 1980.
2) Владан Челебоновић: ШТАРКОВО ШИРЕЊЕ СПЕКТРАЛНИХ ЛИНИЈА У ИЗОЕЛЕКТРОНСКОМ НИЗУ Р I, Београд, ПМФ, Физика, 1982.

2. Магистарски радови

1) Владимир Кршљанин: ШТАРКОВ ПОМАК ЈОНСКИХ ЛИНИЈА КОД ТОПЛИХ ЗВЕЗДА, Београд, ПМФ, Астрофизика, 1986.
2) Олга Атанацковић: АНАЛИЗА НЕЛОКАЛНИХ ЕФЕКАТА У НЕ-ЛТР ПРЕНОСУ ЗРАЧЕЊА У РЕЗОНАНТНИМ ЛИНИЈАМА ЗВЕЗДАНИХ АТМОСФЕРА, Београд, ПМФ, Астрофизика, 1986.
3) Нели Кристин Тодоровић-Васовић: АНАЛИЗА УПРОШЋЕНОГ СЕМИКЛАСИЧНОГ ПРИЛАЗА ЗА ПРОРАЧУН ПАРАМЕТАРА ШТАРКОВОГ ШИРЕЊА СПЕКТРАЛНИХ ЛИНИЈА НЕУТРАЛНИХ АТОМА, Београд, Физички факултет, 1995.
4) Ненад Миловановић: ДОПРИНОС ШТАРКОВОГ ШИРЕЊА ИНТЕРПРЕТАЦИЈИ СПЕКТАРА СР ЗВЕЗДА, Београд, Математички факултет, Астрономија, 2001.

3. Докторске дисертације

1) Винце Иштван: УТИЦАЈ СУДАРНИХ ПРОЦЕСА НА ЛИМБ-ЕФЕКТ, Београд, ПМФ, Астрофизика, 1986.
2) Скендер Скендери: ДЕТЕКЦИЈА ТРАГОВА ЕЛЕМЕНАТА АПСОРПЦИЈОМ ЗРАЧЕЊА УНУТАР ЛАСЕРСКОГ РЕЗОНАТОРА И ОДРЕЂИВАЊЕ КОЕФИЦИЈЕНТА АПСОРПЦИЈЕ ОПТОАКУСТИЧНИМ ЕФЕКТОМ, Приштина, ПМФ, Физика, 1990.
3) Лука Ч. Поповић: ШТАРКОВО ШИРЕЊЕ СПЕКТРАЛНИХ ЛИНИЈА ТОПЛИХ ЗВЕЗДА (СТЗ), Београд, Математички факултет, Астрофизика, 1994.

VII 2. НАСТАВА

1. АСТРОНОМСКА СПЕКТРОСКОПИЈА, Математички факултет, Катедра за астрономију и астрофизику, последипломске студије, друга година. (од 1988. године).

2. УТИЦАЈ СУДАРА СА НАЕЛЕКТРИСАНИМ И НЕУТРАЛНИМ ЧЕСТИЦАМА НА ЗВЕЗДАНЕ СПЕКТРЕ, Математички факултет, Катедра за астрономију и астрофизику, последипломске студије, друга година (од 2000. године).

VII 3. ИЗБОРИ У НАУЧНА ЗВАЊА

Милан Димитријевић председник комисије за избор у звање

1. Олга Атанацковић, истраживач сарадник, *Билтен Астрономске опсерваторије*, бр. 2, 14. I 1987.
2. Владимир Кршљанин, истраживач сарадник, *Билтен Астрономске опсерваторије*, бр. 2, 14. I 1987.
3. Винце Иштван, научни сарадник, *Билтен Астрономске опсерваторије*, бр. 4, 25. II 1988.
4. Гојко Ђурашевић, научни сарадник, *Билтен Астрономске опсерваторије*, бр. 5, 19. XII 1988.
5. Иштван Винце, виши научни сарадник, *Билтен Астрономске опсерваторије*, бр. 9, 17. VI 1991.
6. Олга Атанацковић-Вукмановић, научни сарадник, *Билтен Астрономске опсерваторије*, бр. 10, 18. XI 1991.
7. Лука Поповић, истраживач сарадник, *Билтен Астрономске опсерваторије*, бр. 10, 18. XI 1991.
8. Лука Поповић, научни сарадник, *Билтен Астрономске опсерваторије*, бр. 13, 15. IV 1994.
9. Владимир Кршљанин, истраживач сарадник, *Билтен Астрономске опсерваторије*, бр. 15, 6. II 1995.
10. Дарко Јевремовић, истраживач сарадник, *Билтен Астрономске опсерваторије*, бр. 15, 6. II 1995.
11. Силвана Николић, истраживач сарадник, *Билтен Астрономске опсерваторије*, бр. 16, 2. VI 1995.
12. Иштван Винце, научни саветник, *Билтен Астрономске опсерваторије*, бр. 17, 10. VI 1995.
13. Слободан Нинковић, научни саветник, *Билтен Астрономске опсерваторије*, бр. 17. 10. VI 1995.
14. Лука Поповић, виши научни сарадник, *Билтен Астрономске опсерваторије*, бр. 20, 26. VIII 1996.
15. Владо Милићевић, научни сарадник, *Билтен Астрономске опсерваторије*, бр. 20, 26. VIII 1996.
16. Милан Ћирковић, истраживач-сарадник, *Билтен Астрономске опсерваторије*, бр. 22, 4. II 1997.
17. Лука Поповић, научни саветник, *Билтен Астрономске опсерваторије*, бр. 29, 5. VII 2001.

VIII ДРУШТВЕНЕ АКТИВНОСТИ

Слободан Костић

VIII 1. АКТИВНОСТИ У НАУЧНИМ УСТАНОВАМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА

ИНСТИТУТ ЗА ФИЗИКУ

Члан делегације у Самоуправној интересној заједници.

ИНСТИТУТ ЗА ПРИМЕЊЕНУ ФИЗИКУ

Комисија за израду правилника о систематизацији 31. I 1979.
Самоуправна радничка контрола.
Комисија за стамбена питања 5. VI 1979. I мандат, 19. X 1981. II мандат.
Раднички савет, два мандата.
НАУЧНО-СТРУЧНО ВЕЋЕ, заменик председника.

АСТРОНОМСКА ОПСЕРВАТОРИЈА

ДИРЕКТОР, I мандат 21. XI 1994-20. XI 1998, II мандат 21. XI 1998-1. VII 2002.
Раднички савет, заменик председника 26. XII 1984-1. I 1987, члан 1. I 1987-јануар 1989.
Кадровска комисија, I мандат 1985-1987, II мандат 1987-1990, III мандат 1990-1993.
Конкурсна комисија за именовање инокосног пословодног органа Астрономске опсерваторије, председник 3. X 1986.
Комисија за стабилизацију 1985-1987.
Комисија за ОНО и ДСЗ, председник 1985-1987.
Одбор за ОНО и ДСЗ, 2. III 1988-1990.
Комисија за заснивање и раскид радног односа, 21. I 1987-1990.
Комисија за образовни рад и популаризацију, 3. X 1990-1993.
Комисија за рационализацију и штедњу, 19. V 1988-1990.
НАУЧНО ВЕЋЕ, председник, I мандат 10(16). V 1985-1. I 1987, II мандат 1. I 1987-јануар 1989, III мандат 17. IX 1990-1993, члан од 1993.
ЗАЈЕДНИЧКО НАУЧНО ВЕЋЕ АСТРОНОМСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ ГЕОМАГНЕТСКОГ ИНСТИТУТА И СЕИЗМОЛОШКОГ ЗАВОДА, председник 1994-2001.
НАУЧНИ ПРОЈЕКАТ, члан Савета пројекта 5. III 1987-1993, руководилац пројекта "Физика и кретање небеских тела" 27. XII 1989-1993, руководилац пројекта "Утицај сударних процеса на облике спектралних линија астрофизичке плазме" 1. I 2002-31. XII 2004.
НАУЧНО СТРУЧНИ СКУП АСТРОНОМСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ (КОМИСИЈА ЗА НАУЧНО-СТРУЧНЕ СКУПОВЕ), заменик председника 1985-1987, председник 1989-2002.

РЕПУБЛИЧКЕ И САВЕЗНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ

ОДБОР ЗА АСТРО-ГЕО НАУКЕ РЗНС, члан 5. III 1987-3. III 1989.
КООРДИНАЦИОНИ ОДБОР АСТРОНОМСКИХ ИНСТИТУЦИЈА ЈУГОСЛАВИЈЕ (КОАИЈ), секретар 1985.
СТАЛНА КОНФЕРЕНЦИЈА НАУЧНО ИСТРАЖИВАЧКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА, Извршни одбор, члан 26. V 1988-26. V 1990; председник Секције за природно - техничке науке, септембар 1988-26. V 1990.
НАЦИОНАЛНИ КОМИТЕТ ЗА АСТРОНОМИЈУ, члан 1993-1996, 1999-2002.

ОСТАЛО

ТИМ ЗА АРХЕОАСТРОНОМИЈУ, председник од 12. VI 1996.
AMERICAN BIBLIOGRAPHICAL INSTITUTE, Research Board of Advisers, member from 1998.
ИНИЦИЈАТИВНИ ОДБОР САНУ ЗА УСТАНОВЉЕЊЕ МЕДАЉЕ МИЛУТИНА МИЛАНКОВИЋА, члан од 11. IV 1996.
ЕКСПЕРТ ЗА АСТРОНОМИЈУ И ФИЗИКУ Савезног министарства за развој, науку и животну средину, од 28. IX 1994.

VIII 2. ДРУШТВЕНО - ПОЛИТИЧКА АКТИВНОСТ

Партијски секретар 30. I 1985-11. XII 1985.
Заменик партијског секретара 11. XII 1985-децембар 1986.
Делегат XI Конгрес Савеза комуниста Србије.
Делегат XII Конгрес Савеза комуниста Србије.
Делегат I Конгреса СПС.
Председник Савета за образовање, науку и културу Општинског одбора СПС Звездара.
Председник комисије за образовање, науку, културу и физичку културу Општинског одбора СПС Звездара 4. IV 1996.
Савет за праћење реализације програмског документа "Звездара 2000 корак у нови век" 4. IV 1996, члан.
Градски одбор СПС, 1992-1996.
Комисија за образовање и науку Главног одбора СПС, члан 1993-1996.
Комисија за образовање, науку и физичку културу Главног одбора СПС, члан 1996-2000.
Делегат IV конгреса Социјалдемократије, 12. VII 2001.
Општински одбор “Врачар” Социјалдемократије, 28. III 2002 – 2003.
Делегат Конгреса уједињења Социјалдемократије и Социјалдемократске уније, на коме је основана Социјалдемократска партија.
Надзорни одбор Општинског одбора “Врачар” Социјалдемократске партије, 2003.

VIII 3. АКТИВНОСТ У ВЛАДИ СР ЈУГОСЛАВИЈЕ

САВЕЗНИ МИНИСТАР ЗА НАУКУ, ТЕХНОЛОГИЈУ И РАЗВОЈ 2. III 1993-14. IX 1994.

Комисија за привредни систем, економску и социјалну политику, члан.

Комисија за односе са иностранством, члан.

Комисија за односе са верским заједницама, члан.

VIII 4. ПОДЗАКОНСКА АКТА

1. Савезни министар за науку, технологију и развој др Милан С. Димитријевић: 1261. ПРАВИЛНИК О УСЛОВИМА И ПОСТУПКУ ФИНАНСИРАЊА АКТИВНОСТИ НАУЧНО-ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА САВЕЗНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ, *Службени лист СРЈ*, **II**, бр. 61, 8. X 1993, 1225-1284.
2. Савезни министар за науку, технологију и развој др Милан С. Димитријевић: 1262. УПУТСТВО О САДРЖАЈУ И ИЗГЛЕДУ ПРИЈАВА И О ПРИЛОЗИМА КОЈИ СЕ ПОДНОСЕ УЗ ПРИЈАВЕ ПРЕДЛОГА ЗА ФИНАНСИРАЊЕ АКТИВНОСТИ НАУЧНО-ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА СРЕДСТВИМА САВЕЗНОГ БУЏЕТА, *Службени лист СРЈ*, **II**, бр. 61, 8. X 1993, 1285-1324.
3. Савезни министар за науку, технологију и развој др Милан С. Димитријевић: 219. ПРАВИЛНИК О ИЗМЕНИ И ДОПУНИ ПРАВИЛНИКА О УСЛОВИМА И ПОСТУПКУ ФИНАНСИРАЊА АКТИВНОСТИ НАУЧНО-ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА САВЕЗНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ, *Службени лист СРЈ*, **III**, бр. 21, 4. III 1993, 217-218.

VIII 5. АКТИВНОСТИ У ДРУШТВИМА

ДРУШТВО ЈУГОСЛОВЕНСКО-ИНДИЈСКОГ ПРИЈАТЕЉСТВА, члан председништва.

МЕЂУНАРОДНА АСТРОНОМСКА УНИЈА, постао члан на конгресу у Патрасу 1982, члан Комисије 36 "Theory of stellar atmospheres" на конгресу у Балтимору 1988, члан комисије 14 "Atomic and molecular data" и члан радне групе Комисије 14 "Working group for Line broadening" на конгресу у Буенос Ајресу 1991.

ЕВРОПСКО ФИЗИЧКО ДРУШТВО, члан од 13. V 1982 – 1998.

ДРУШТВО АСТРОНОМА СРБИЈЕ, благајник и други секретар 1982-1985, члан председништва 1985-1998.

АСТРОНОМСКО ДРУШТВО "РУЂЕР БОШКОВИЋ", члан од 1972, непрестано члан Управног и Надзорног одбора а касније Председништва од 9. III 1973, генерални секретар 23. XI 1980-1982, председник 1982-2004.

Савезни хидрометеоролошки завод

додељује

Захвалницу

Милану Димитријевићу

за посебан допринос одржавања

ПРВЕ МЕЂУНАРОДНЕ ЛЕТЊЕ ШКОЛЕ МЕТЕОРОЛОГИЈЕ

одржане од 19. до 23. септембра 1994. године у Кривају - Бачка Топола

Директор
Мр Славко Максимовић

Astronomsko društvo „NOVI SAD"
Novosadska opservatorija - Petrovaradin

DODELJUJE

ZAHVALNICU

др Милану Димитријевићу

за учешће на меморијалу

професора Ћулума

1994.

PREDSEDNIK

PETROVARADIN 8. нов. 1994.

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ БИЈЕЉИНА
На основу члана 18. Одлуке о признањима
у општини Бијељина, додјељује

ЗАХВАЛНИЦУ

Др. МИЛАНУ ДИМИТРИЈЕВИЋУ

За испољену солидарност и учињена
дјела која имају значај за општину

Дано у Бијељини,
на дан 09.07.1996. г.
под бројем [illegible]

ПРЕДСЈЕДНИК
СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ БИЈЕЉИНА

ЈУПИН

ЈУГОСЛОВЕНСКО УДРУЖЕЊЕ
ПРОНАЛАЗАЧА И НОВАТОРА
САВА ЦЕНТАР
БЕОГРАД

УВЕРЕЊЕ

О СВЕЧАНОЈ ДОДЕЛИ
ИНВЕНТ ДИПЛОМЕ
"ЈУПИН"-а

ДОБИТНИК: Проф.Др МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ, Директор Института

из Београда

Број рег. 120

10.07. **199** 8.

БЕОГРАД

ПРЕДСЕДНИК УДРУЖЕЊА
"ЈУПИН"

Рашула Миле, проналазач

ДРУШТВО ФИЗИЧАРА СРБИЈЕ, члан 13. V 1982, Комисија за издавачку делатност, члан 22. I 1990 – 1995.

ЕВРОПСКО АСТРОНОМСКО ДРУШТВО, члан од 1991.

ЕВРО-АЗИЈСКО АСТРОНОМСКО ДРУШТВО (МОСКВА), члан, од маја 2002 члан управе, члан научно-техничког савета, члан међународног бироа и председник Југословенског огранка.

ДРУШТВО СРПСКО-БЕЛОРУСКОГ ПРИЈАТЕЉСТВА, председник Извршног одбора и члан Управног одбора од 10. IX 1996

EURO SCIENCE ASSOCIATION, члан од 2001.

ДРУШТВО ЗА ПОПУЛАРИЗАЦИЈУ НАУКЕ, НОВИ САД, члан председништва и ко-оснивач, 2001.

ACADEMY OF NONLINEAR SCIENCES, Moscow, elected 9. I 2001.

INSTITUTE "ISAAC NEWTON" OF CHILE, YUGOSLAVIA BRANCH, оснивач и председник, од априла 2002.

VIII 6. АКТИВНОСТИ У РОТАРИ КЛУБОВИМА

1. Писмо др Петра Ракина: ПРЕДЛОГ ЗА ПРИЈЕМ У ЧЛАНСТВО, *Информације*, ротари клуб "Београд", 30. III 1995, 2.
2. др Милан С. Димитријевић: ИЗВЕШТАЈ О ПОСЕТИ РОТАРИ КЛУБОВИМА СТ. ПЕТЕРБУРГА, *Информације*, ротари клуб "Београд", 30. III 1995, 10.
3. др Милан С. Димитријевић: ИЗВЕШТАЈ О ПОСЕТИ РОТАРИ КЛУБУ У БУКУРЕШТУ, *Информације*, ротари клуб "Београд", 18. V 1995, 7.
4. др Милан С. Димитријевић: БОРАВАК У ИТАЛИЈИ И ПОСЕТА РОТАРИ КЛУБОВИМА У ФИРЕНЦИ, *Информације*, ротари клуб "Београд", 19. X 1995, 11.
5. М. Димитријевић: ПРОГРАМ ЗА ФЕБРУАР, *Информације*, ротари клуб "Београд", 1. II 1996, 12.
6. проф. M. E. Bailey: ПОЗИВ ПРОФ. ДИМИТРИЈЕВИЋУ ИЗ ARMAGH ОПСЕРВАТОРИЈЕ, *Билтен*, ротари клуб "Београд Стари град", бр. 82, 10. II 2001, 2.
7. ПОРУКА Г. ДАРКА ЈЕВРЕМОВИЋА ИЗ АРМАГА ДР МИЛАНУ ДИМИТРИЈЕВИЋУ, *Билтен*, ротари клуб "Београд – Стари град", бр. 89, 28. III 2001, 3.
8. ПОЗДРАВНА БЕСЕДА ПРЕДСЕДНИКА 2001/2002. ДР МИЛАНА С. ДИМИТРИЈЕВИЋА НА ПРИМОПРЕДАЈИ ДУЖНОСТИ 27. ЈУНА 2001, *Билтен*, ротари клуб "Београд – Стари град", бр. 103, 4. VII 2001, 3.
9. E-MAIL ПОРУКА ИЗ ИНДИЈЕ, *Билтен*, ротари клуб "Београд – Стари град", бр. 119, 31. X 2001, 13.
10. Милан С. Димитријевић: САСТАНАК СА Г. ЏОНОМ ЦИФЛАКОСОМ, 1. НОВЕМБРА 2001., *Билтен*, ротари клуб "Београд – Стари град", бр. 120, 7. XI 2001, 3.

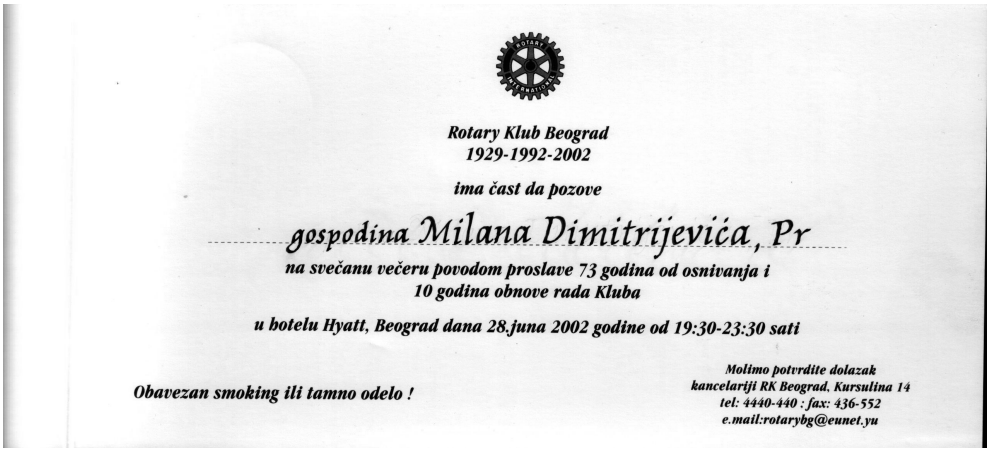

Rotary Klub Beograd
1929-1992-2002

ima čast da pozove

gospodina Milana Dimitrijevića, Pr

na svečanu večeru povodom proslave 73 godina od osnivanja i
10 godina obnove rada Kluba

u hotelu Hyatt, Beograd dana 28.juna 2002 godine od 19:30-23:30 sati

Obavezan smoking ili tamno odelo !

Molimo potvrdite dolazak
kancelariji RK Beograd, Kursulina 14
tel: 4440-440 : fax: 436-552
e.mail:rotarybg@eunet.yu

11. Милан С. Димитријевић: ПОСЕТА ДВОРУ 23. ЈАНУАРА 2002, *Билтен*, ротари клуб "Београд – Стари град", бр. 130, 26. I 2002, 2.
12. ПРЕДЛОГ ПИСМА М. ДИМИТРИЈЕВИЋА, СЛАВОЉУБУ КАЧАРЕВИЋУ, УРЕДНИКУ "ГЛАСА ЈАВНОСТИ", поводом чланка "Причају јавно делају тајно", *Билтен*, ротари клуб "Београд – Стари град", бр. 136, 6. III 2002, у средини, ненумерисано.
13. E-MAIL ПОРУКА НАШЕМ ПРЕДСЕДНИКУ ИЗ ИНДИЈЕ, *Билтен*, ротари клуб "Београд – Стари град", бр. 133, 13. II 2002, 8.
14. ПИСМО Њ.К.В. ПРЕСТОЛОНАСЛЕДНИКА АЛЕКСАНДРА М. ДИМИТРИЈЕВИЋУ, *Билтен*, ротари клуб "Београд – Стари град", бр. 134, 20. II 2002, 6.

VIII 7. НАГРАДЕ И ПРИЗНАЊА

5. V 1977. Награда за научни рад за младе Института за физику.
Митровдан 1993. Захвалница и медаља Скупштине Општине Бијељина.
Март 1994. Захвалница Издавачког одбора Кардиологије.
12. V 1995. Захвалница и звање сталног почасног члана, ЈИСА Југословенски информациони савез.
5.IV 1996. Награда за научни рад Астрономске опсерваторије.
9. VII 1996. Захвалница Бијељинске гимназије "Филип Вишњић".
9. VII 1996. Захвалница Скупштине Општине Бијељина.
8. IV 1997. Почасни члан Астрономског друштва Белерофонт.
10. VII 1998. (Рођендан Николе Тесле). Инвент диплома Југословенског удружења проналазача и новатора.
1998. Захвалница Савезног хидрометеоролошког завода за посебан допринос одржавању Прве међународне летње школе метеорологије.
5. IV 2002. Награда за научни рад Астрономске опсерваторије.

Зинаида Чаушева

IX ЗАПИСИ, ОСВРТИ И ПОМИЊАЊА М. С. ДИМИТРИЈЕВИЋА

Мирослав Анђелковић

IX 1. БИОГРАФСКИ ЗАПИСИ

1. Никола Цветковић: АСТРОФИЗИКА КАО СТРАСТ, *Борба*, 14. IV 1989.
2. Р. Павловић: БИОГРАФИЈЕ ЧЛАНОВА ВЛАДЕ И МИНИСТАРА, *Политика*, 3. III 1993. (фото).
3. ПО КЉУЧУ СТРУЧНОСТИ, *Политика експрес*, 3. III 1993, 5 (фото).
4. ЛИЧНОСТИ: ДР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ ИСТРАЖИВАЧ ЗВЕЗДАНИХ ПРОСТОРА, *Лесковчанин*, година IV, бр. С/10, јун 1999, 6.
5. МИЛАН С. ДИМИТРИЈЕВИЋ, Лексикон писаца Лесковачког краја, Књижевни клуб "Глубочица", Лесковац, 2003, 26.

IX 2. ОСВРТИ НА УЏБЕНИКЕ, КЊИГЕ И ВИДЕО КАСЕТЕ

1. Jelena Milogradov-Turin: NATIONAL REPORTS: 1990-1993, YUGOSLAVIA, *Newsletter*, IAU Commission 46: The teaching of Astronomy, Issue 37, November 1993, 27.
2. др Ј. Милоградов-Турин: ШКОЛСКА АСТРОНОМСКА УЧИЛА, *Зборник предавања на републичком семинару о настави физике одржаном јануара 1995. године у Београду*, уредници Б. Радивојевић, М. Поповић-Божић, Друштво физичара Србије, Београд 1995, 20.
3. Б. Д. Јовановић: ПРИКАЗ УЏБЕНИКА АСТРОНОМИЈЕ ЗА IV РАЗРЕД ГИМНАЗИЈЕ ОД МИЛАНА ДИМИТРИЈЕВИЋА И АЛЕКСАНДРА ТОМИЋА, *Зборник предавања на републичком семинару о настави физике одржаном јануара 1995. године у Београду*, уредници Б. Радивојевић, М. Поповић-Божић, Друштво физичара Србије, Београд 1995, 133.
4. И. Винце: ПРИКАЗ УЏБЕНИКА АСТРОНОМИЈЕ ЗА IV РАЗРЕД ГИМНАЗИЈЕ ПРИРОДНОГ СМЕРА, *Зборник предавања на републичком семинару о настави физике одржаном јануара 1995. године у Београду*, уредници Б. Радивојевић, М. Поповић-Божић, Друштво физичара Србије, Београд 1995, 135.
5. Иштван Винце: др Милан Димитријевић и Александар Томић: УЏБЕНИК АСТРОНОМИЈЕ ЗА IV РАЗРЕД ГИМНАЗИЈЕ ПРИРОДНОГ СМЕРА, *Васиона*, бр. 5, 1994, 105.
6. Л. Ч. Поповић: ИЗАБРАНА ДЕЛА МИЛУТИНА МИЛАНКОВИЋА, *Зборник предавања са републичког семинара о настави физике*, Друштво физичара Србије, Подружница Крагујевац, Крагујевац 1998, 128.
7. Александар Томић: ПРИКАЗ КЊИГЕ "РАЗВОЈ АСТРОНОМИЈЕ КОД СРБА", ПУБЛИКАЦИЈА АСТРОНОМСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ У БЕОГРАДУ, СВ. БР. 56 (1997), *Зборник предавања са републичког семинара о настави физике, Друштво физичара Србије*, Подружница Крагујевац, Крагујевац 1998, 132.
8. Л. Ч. Поповић: ВИДЕО КАСЕТЕ СА АСТРОНОМСКИМ САДРЖАЈЕМ, *Зборник предавања са републичког семинара о настави физике*, Друштво физичара Србије, Подружница Крагујевац, Крагујевац 1998, 135.

9. Д. Ж. Обрадовић: ПРИКАЗИ НОВИХ КЊИГА И УЏБЕНИКА ИЗ ФИЗИКЕ (М. С. ДИМИТРИЈЕВИЋ: АСТРОНОМСКА СПЕКТРОСКОПИЈА), *Зборник предавања са републичког семинара о настави физике*, Друштво физичара Србије, Београд 1999, 137.
10. Божидар Д. Јовановић: АСТРОНОМСКА ОПСЕРВАТОРИЈА У БЕОГРАДУ (I И II ДЕО), *Васиона*, бр. 5, 2003, 145.

IX 3. ПОМИЊАЊЕ У ПЕРИОДИЦИ

1955

1. *Нумизматичке вијести*, Загреб 1955, бр. 5, год II, стр. 25.

1974

2. Т. А. [Томић Александар]: XXII РЕДОВНА ГОДИШЊА СКУПШТИНА ДРУШТВА, *Васиона*, бр. 4, 1974, 121.

1976

3. Оглас о одбрани магистарског рада, *Политика*, 4. VII 1976, 24.

1978

4. Александар Томић: ОДРАЗ ТРЕНУТНИХ МОГУЋНОСТИ, *Галаксија*, бр. 69, Јануар 1978, 85 (фото).
5. БИБЛИОГРАФИЈА, *Андромеда*, алманах научне фантастике, бр. 3, Београд 1978, 409.
6. Оглас о одбрани докторске тезе, *Политика*, 2. XI 1978, 29.

1979

7. Промоције на универзитету, *Политика* 10. III 1979, 27.

1981

8. *La nouvelle république du centre-ouest*, 25. IX 1981, 2, Loiret (фото).
9. COLLOQUE SCIENTIFIQUE À LA SOURCE SUR LES SPECTRES LUMINEUX EN HAUTE TEMPÉRATURE, *La république du centre*, 25. IX 1981 (фото).
10. XI IAU-UNESCO ЛЕТЊА ШКОЛА ЗА МЛАДЕ АСТРОНОМЕ, ХВАР 17. IX-6. X 1980, *Васиона*, бр. 1, 1981, 19.
11. I КОНФЕРЕНЦИЈА (XXVIII СКУПШТИНА) ДРУШТВА, *Васиона*, бр. 2-3, 1981, 54.

1982

12. Милан Јеличић: ТРИДЕСЕТ ГОДИНА ВАСИОНЕ, *Васиона*, бр. 1, 1982, 1.

1984

13. Милан Јеличић: ПЕДЕСТ ГОДИНА АСТРОНОМСКОГ ДРУШТВА "РУЂЕР БОШКОВИЋ", *Васиона*, бр.1, 1984, 1.
14. Милан Јеличић: ЖАН КЛОД ПЕКЕР У БЕОГРАДУ, *Васиона*, бр. 1, 1984, 22.
15. Милан Јеличић: VII НАЦИОНАЛНА КОНФЕРЕНЦИЈА АСТРОНОМА ЈУГОСЛАВИЈЕ, *Васиона*, бр. 5, 1984, 94.
16. Александар Томић: СВЕЧАНА АКАДЕМИЈА ПОВОДОМ 50 ГОДИНА ДРУШТВА, *Васиона*, бр. 5, 1984, 108 (фото).
17. Милан Јеличић: ИЗЛОЖБА "АСТРОНОМСКО ДРУШТВО "РУЂЕР БОШКОВИЋ" 1934-1984", *Васиона*, бр. 5, 1984, 110 (фото).
18. Јасна Клицић: ДРУГИ БЕОГРАДСКИ АСТРОНОМСКИ ВИКЕНД, *Васиона*, бр. 5, 1984, 114.
19. Милан Јеличић: О ИСТОРИЈИ АСТРОНОМИЈЕ, *Галаксија*, бр. 147, јул 1984, 52.
20. Радивоје Давидовић: АСТРОНОМИ СВЕ БРОЈНИЈИ, *Галаксија*, бр. 148 август 1984, 52 (фото).

1985

21. Радивоје Давидовић: ТРАДИЦИОНАЛНИ СКУП АСТРОНОМА, *Галаксија*, бр. 160 август 1985, 53 (фото).
22. Зоран Бојић: ТРЕЋИ БЕОГРАДСКИ АСТРОНОМСКИ ВИКЕНД, *Васиона*, бр. 5, 1985, 101.

1986

23. J. Грубач: *Слободна Далмација*, 2. IX 1986, 7 (фото).
24. Дејан Милутиновић: БЕОГРАДСКИ АСТРОНОМСКИ ВИКЕНД 86, *Васиона*, бр. 5, 1986, 104.
25. Александар Томић: ВЕЧЕ ПОЕЗИЈЕ У ПЛАНЕТАРИЈУМУ, *Васиона*, бр. 5, 1986, 105.
26. Милан Јеличић: СЕМИНАР О НАСТАВИ АСТРОНОМИЈЕ, *Васиона*, бр. 5, 1986, 107.
27. Милан Јеличић: ПРЕДСТАВНИК ЦАЈСА У БЕОГРАДУ, *Васиона*, бр. 5, 1986, 107.
28. Александар Томић, Слободан Нинковић: VIII НАЦИОНАЛНА КОНФЕРЕНЦИЈА АСТРОНОМА ЈУГОСЛАВИЈЕ, *Васиона*, бр. 1-2, 1986, 16.

29. Т. А. [Томић Александар]: ПЛАКЕТА ПОКРЕТА "НАУКА МЛАДИМА" АСТРОНОМСКОМ ДРУШТВУ "РУЂЕР БОШКОВИЋ", *Васиона*, бр. 1-2, 1986, 36.
30. *ТВ новости*, 11. IV 1986, програм за 17 април.
31. *Радио и ТВ ревија*, 11. IV 1986, програм за 17 април.
32. *Радио и ТВ ревија*, 18. IV 1986, програм за 24. април.
33. *ТВ новости*, 16. V 1986, програм за 22 мај.

1987

34. *Радио и ТВ ревија*, 13. IX 1987, програм за 19 новембар.
35. *ТВ новости*, 11. XI 1987, 41, програм за 17 септембар.
36. *ТВ новости*, 16. X 1987, 41, програм за 22 октобар.
37. *ТВ новости*, 13. XI 1987, 41, програм за 19 новембар.
38. В. Ивановић: ПРЕГРШТ ДОБРЕ ВОЉЕ-НИОТКУДА ПАРА, *Стари град*, бр. 83, 1. II 1987.
39. Милан Јеличић: КОМЕМОРАТИВНА СЕДНИЦА ПОСВЕЋЕНА ЂОРЂУ ТЕЛЕКИЈУ, *Васиона*, бр. 2, 1987, 37.
40. Б. Дапчевић: ПРОСЛАВЉЕНА 100-ГОДИШЊИЦА ОСНИВАЊА АСТРОНОМСКЕ И МЕТЕОРОЛОШКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ У БЕОГРАДУ. О ПРОШЛОСТИ ЗА БУДУЋНОСТ. ВЕЛИКИ ЈУБИЛЕЈ НАШЕ НАУКЕ, *Информације*, Републички хидрометеоролошки завод СР Србије, бр. 114-115, Београд, новембар 1987, 5.

1988

41. Милан Вугдраговић: 5 БЕОГРАДСКИ АСТРОНОМСКИ ВИКЕНД (БАВ 87), *Васиона*, бр. 1, 1988, 26.
42. М. Јеличић: О КОМЕТАМА НА КОЛАРЦУ, *Васиона*, бр. 2-3, 1988, 57.
43. Милан Вугдраговић: VI БЕОГРАДСКИ АСТРОНОМСКИ ВИКЕНД БАВ 88, *Васиона*, бр. 4, 1988, 87.

1989

44. СТО ГОДИНА АСТРОНОМСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ У БЕОГРАДУ, *Publ. Obs. Astron. Belgrade* **36**, Београд, 1989. (фото).

1990

45. M. R.: SKENDER SKENDERI - DOKTOR I SHKENCAVE TE FIZIKES, *Rilindja*, 3. II 1990.
46. С. Стојиљковић: НОВА КОМЕТА СЕ ПРИБЛИЖАВА ЗЕМЉИ, *Политика*, 21. III 1990.
47. ИЗ ОСК ЗВЕЗДАРЕ, *Звездара*, 4. VII 1990, 4.
48. Милан Јеличић: ПРЕДАВАЊА НА КОЛАРЦУ, *Васиона*, бр. 4, 1990, 81.

49. Е. Петронијевић: ГАЛАКТИЧКИ ПУТ У ЖУТУ ШТАМПУ, *Борба*, 3. XII 1990.

1991

50. ОБРАЗОВАНА РАДНА ТЕЛА, *Звездара*, 13. III 1991, 3.
51. Будимир Поточан: ЗНАМЕНИТО ИМЕ НАУКЕ, *Политика експрес*, 21. I 1991.
52. Милан Јеличић: ОБЕЛЕЖЕНА 103 ГОДИНА АСТРОНОМСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ, *Васиона*, бр. 1, 1991, 19.
53. КОСМИЧКИ ПРОГРАМИ: *Борба*, 3. IV 1991, 39.
54. ТРИ ДЕЦЕНИЈЕ У КОСМОСУ, *Политика*, 3. IV 1991, 43.
55. *ТВ новости*, 3. IV 1991.
56. КАКО ДАЉЕ У КОСМОС, *Радио и ТВ ревија*, 3. IV 1991.
57. ПЛАНЕТА МЕРКУР, *Радио и ТВ ревија*, 11. IX 1991.
58. НОВО О СТАРИМ ПЛАНЕТАМА: МАРС, *Политика*, 7 дана, Радио телевизија, 28. IX-4. X 1991.
59. НОВО О СТАРИМ ПЛАНЕТАМА: МАРС, *Радио ТВ ревија*, 2. X 1991, 32.
60. НОВО О СТАРИМ ПЛАНЕТАМА: МАРС, *ТВ новости*, 2. X 1991.
61. НОВО О СТАРИМ ПЛАНЕТАМА: САТУРН, *Политика*, 7 дана Радио телевизија, 12-18. X 1991.
62. НОВО О СТАРИМ ПЛАНЕТАМА: САТУРН, *Радио ТВ ревија*, 11. X 1991, 32.
63. НОВО О СТАРИМ ПЛАНЕТАМА: УРАН, *Радио ТВ ревија*, 23. X 1991, 32.
64. НОВО О СТАРИМ ПЛАНЕТАМА: УРАН, *ТВ новости*, 18. X 1991, 48.
65. НОВО О СТАРИМ ПЛАНЕТАМА: НЕПТУН, *Радио ТВ ревија*, 25. X 1991, 32.
66. НОВО О СТАРИМ ПЛАНЕТАМА: НЕПТУН, *ТВ новости*, 30. X 1991, 48.
67. НОВО О СТАРИМ ПЛАНЕТАМА: НЕПТУН, *Политика*, 7 дана Радио телевизија, 26. X-1. XI 1991.
68. Станко Стојиљковић: ВАСЕЉЕНА ДВОСТРУКО СТАРИЈА, *Политика*, 26. I 1991, 14.

1992

69. СВЕТ КОМЕТА: СВЕДОЦИ ПРОШЛОСТИ, *ТВ новости*, 19. II 1992, 47.
70. СВЕДОЦИ ПРОШЛОСТИ, *Политика*, 7 дана Радио телевизија, 19. II 1992.
71. ХАЛЕЈЕВА ЛЕГЕНДА, *Политика*, 7 дана Радио телевизија, 26. II 1992.
72. СВЕТ КОМЕТА: У ЗАГРЉАЈУ ЗЕМЉЕ, *Радио ТВ ревија*, 12. III 1992.
73. СВЕТ КОМЕТА: У ЗАГРЉАЈУ ЗЕМЉЕ, *Политика*, 7 дана Радио телевизија, 14. III-20. III 1991.
74. В.Трнинић: ИЗ ТРЊА ДО ПРИОРИТЕТА, *Политика експрес*, 8. IV 1992 (фото).
75. ЗЕМЉА КОЈУ ЈЕ ВРЕМЕ ЗАБОРАВИЛО, *Политика експрес*, 5. XII 1992, 19.

76. Станко Стојиљковић: МАДАМ ВУ И НЕПРОМИШЉЕНИ КАВАЉЕРИ, *Политика*, 12. I 1993. (фото).
77. ОКРУГЛИ СТО ПОЛИТИКЕ - НОВА КОСМОГОНИЈА, *Политика*, 19. I 1993. (фото).
78. Станко Стојиљковић: НЕЈЧЕР И ДАЉЕ БРАНИ ЦИТАТЕ, *Политика*, 30. I 1993.
79. С. Стојиљковић: КАД ЋЕЛИЈЕ ПРОГОВОРЕ, *Политика*, 7. II 1993, 12.
80. С. Стојиљковић: О БРЗИНИ ВЕЋОЈ ОД СВЕТЛОСНЕ, *Политика*, 8. II 1993. (фото).
81. Станко Стојиљковић: ПРЕТЕЧА КОСМИЧКЕ ЕЛЕКТРАНЕ, *Политика*, 10. II 1993 .
82. Радоје Контић: ОДЛУКА О САСТАВУ САВЕЗНЕ ВЛАДЕ, *Службени лист СРЈ*, 3. III 1993, 210.
83. Б. М.-Н. Т.: ИЗАБРАНА НОВА ВЛАДА, *Политика*, 3. III 1993, 1.
84. КОНТИЋЕВ КАБИНЕТ, *Вечерње новости*, 3. III 1993, 8 (фото).
85. ВЛАДА ПО КЉУЧУ, *Политика експрес*, 3. III 1993, 1.
86. СРЈ ДОБИЛА НОВУ ВЛАДУ, *Борба*, 3. III 1993, 1 (фото).
87. A KORMANY JAVASOLT OSSZETETELE, *Magyar Szo*, Ujvidek, 3. III 1993, 1.
88. КО СУ МИНИСТРИ, *Побједа*, Подгорица, 3. III 1993, 1.
89. КОНТИЋ ПРЕДЛОЖИО ЧЛАНОВЕ ВЛАДЕ, *Народне новине*, Ниш, 3. III 1993, 1.
90. O. K.: RADOJE KONTIĆ AZ UJ KORMANYELNOK, *Magyar Szo*, Ujvidek, 4. III 1993
91. Љ. Барјактаревић: СТАРТОВАЛА НОВА ЈУГОСЛОВЕНСКА ВЛАДА, Трезор чека министра, *Привредни преглед*, 4. III 1993, 1.
92. ПРЕДСЕДНИЦИ АКАДЕМИЈА КОД РАДОЈА КОНТИЋА, ОСМИСЛИТИ ПРЕПОРОД, *Политика експрес*, 16. III 1993.
93. ПРЕДСЕДНИЦИ АКАДЕМИЈА КОД КОНТИЋА, КАКО ИЗАЋИ ИЗ КРИЗЕ, *Политика*, 16. III 1993, 12.
94. ДИМИТРИЈЕВИЋ ПРИМИО ЕРЛИЈА, *Политика*, 18. III 1993, 2.
95. САВЕЗНИ МИНИСТАР ЗА НАУКУ, ТЕХНОЛОГИЈУ И РАЗВОЈ ДР М. ДИМИТРИЈЕВИЋ ПРИМИО ЈЕ У ПАЛАТИ ФЕДЕРАЦИЈЕ РЕКТОРА БАЊАЛУЧКОГ УНИВЕРЗИТЕТА ПРОФ. Д. МИРЈАНИЋА..., *Дневни press-преглед*, СРЈ Министарство за информисање, 18. III 1993.
96. Слободан Инић: ЗАШТО ВЛАДА ЧЕЛИЧНОГ ДРУГА КОНТИЋА НЕЋЕ ПАСТИ, УЛАЗАК У СТАЊЕ ПРОТЕКТОРАТА, *Дуга*, бр. 497, 13-26. III 1993.
97. ПРЕМИЈЕР РАДОЈЕ КОНТИЋ ПРЕДЛОЖИО ПАКЕТ ЕКОНОМСКИХ МЕРА ЗА ВРЕМЕ САНКЦИЈА, УКИДАЊЕ ЦРНОГ ДЕВИЗНОГ ТРЖИШТА, УВОЂЕЊЕ ДИФЕРЕНЦИРАНОГ КУРСА, ПЛАТЕ БЕЗ ОГРАНИЧЕЊА, *Борба*, 30. III 1993. (фото).

98. Благота Жарковић: ФОРМИРАН ДРЖАВНИ ОДБОР ЗА ОБЕЛЕЖАВАЊЕ ГОДИНЕ НИКОЛЕ ТЕСЛЕ, *Електродистрибуција*, **XXI**, бр. 1, 1993.
99. Станко Стојиљковић: ЦИТИРАНОСТ БЕОГРАДСКИХ ПРОФЕСОРА У СВЕТУ, *Политика*, 6. IV 1993, 12.
100. Станко Стојиљковић: ЦИТИРАЊЕ И ДАЉЕ УЗБУЂУЈЕ НАУЧНИКЕ, *Политика*, 8. IV 1993, 12.
101. МИНИСТАР ЗА НАУКУ ПРИМИО АМБАСАДОРА РУСИЈЕ, *Политика*, 8. IV 1993, 13.
102. МИНИСТАР ЗА НАУКУ ПРИМИО АМБАСАДОРА РУСИЈЕ, *Дневник*, 8. IV 1993.
103. РУСКИ АМБАСАДОР КОД МИНИСТРА ЗА НАУКУ, *Борба*, 8. IV 1993, 6.
104. С. Б. [Светлана Беара]: САВЕТОВАЊЕ О ОБРАЗОВАЊУ МЕНАЏЕРА, *Политика*, 13. IV 1993.
105. Станко Стојиљковић: ГЕНЕТИЧАРИ ВОЛЕ ЦИТАТЕ, *Политика*, 14. IV 1993, 18.
106. Д. Делић: ДВЕ ДЕЦЕНИЈЕ САВЕЗНОГ ЗАВОДА ЗА ИНФОРМАТИКУ, ЕМБАРГО УСПОРИО РАЗВОЈ, *Привредни преглед*, 14. IV 1993.
107. ...Објављује се и излагање савезног министра за науку технологију и развој М. Димитријевића на отварању саветовања за образовање и менаџмент..., *Дневни press-преглед*, СРЈ Министарство за информисање, 16. IV 1993.
108. К. Секулић: САВЕЗНИ МИНИСТРИ О ПОСЛЕДИЦАМА РЕЗОЛУЦИЈЕ УН, САНКЦИЈЕ КРШЕ МЕЂУНАРОДНО ПРАВО, *Привредни преглед*, 23. IV 1993.
109. САВЕЗНИ МИНИСТРИ О САНКЦИЈАМА, КОРАЦИ ДА НЕ ДОЂЕ ДО ПРИМЕНЕ, *Дневник*, Нови Сад, 23. IV 1993, 1.
110. З. Мијатовић: САВЕЗНИ МИНИСТРИ О ПОСЛЕДИЦАМА САНКЦИЈА У КУЛТУРИ, НАУЦИ И СПОРТУ, НАМЕТАЊЕ РАТА ПОБОРНИЦИМА МИРА, *Дневник*, Нови Сад, 23. IV 1993, 3.
111. Љ. З.-М. А.: КОНФЕРЕНЦИЈА ЗА ШТАМПУ ЧЕТВОРИЦЕ САВЕЗНИХ МИНИСТАРА. БАХАТ УДАР ПО НАРОДУ, *Вечерње новости*, 23. IV 1993, 10.
112. О. Николић: ЧЕТВОРИЦА САВЕЗНИХ МИНИСТАРА НА ТЕМУ "САНКЦИЈЕ", НАИВНОСТ ИЛИ ОПТИМИЗАМ У ПЕТ ДО ДВАНАЕСТ, *Борба*, 23. IV 1993. (фото).
113. Љ. Бенић: МИНИСТРИ САВЕЗНЕ ВЛАДЕ О ПОСЛЕДИЦАМА САНКЦИЈА, СВЕТУ ОЦЕНА "НЕГАТИВАН", *Политика експрес*, 23. IV 1993, 4 (фото).
114. С. Вујошевић: КОНФЕРЕНЦИЈА ЗА НОВИНАРЕ САВЕЗНИХ МИНИСТАРА, САНКЦИЈЕ-ИНТЕГРАЦИЈА ЗЛА И БЕШЧАШЋА, *Политика*, 23. IV 1993, 9 (фото).
115. MINISZTEREK A SZANKCIOKROL, *Magyar Szo*, Ujvidek, 23. IV 1993, 1, 8 (фото).
116. САВЕЗНИ МИНИСТРИ О САНКЦИЈАМА, КОНТРАМЕРЕ, *Народне новине*, Ниш, 23. IV 1993.

117. ЈУГОСЛОВЕНСКО САВЕТОВАЊЕ "ОБРАЗОВАЊЕ ЗА МЕНАЏМЕНТ", *Директор*, **XXV**, бр. 3, 1993.
118. В. Д.: ТРИБИНА НА ТЕМУ НАУКА У САНКЦИЈАМА, КАКО ПОНОВО У ЦИВИЛИЗОВАНИ СВЕТ, *Борба*, 28. IV 1993, 22.
119. М. Давидовић: ОКРУГЛИ СТО У "ВИНЧИ" О ЦИТИРАНОСТИ, *Информатор*, Институт за нуклеарне науке "Винча", бр. 4, април 1993, 1 (фото).
120. М. Давидовић: У СУСРЕТ ДРУГОМ ОКРУГЛОМ СТОЛУ О ЦИТИРАНОСТИ, *Информатор*, Институт за нуклеарне науке "Винча", бр. 5, мај 1993, 6.
121. У ЈЕДИНОМ СВЕТСКОМ ГЕТУ, *Политика*, 11. V 1993.
122. НАУКА НЕ ТРПИ САНКЦИЈЕ, *Политика*, 12. V 1993.
123. ..и сусрету М.Д. са ресорним републичким министрима., *Дневни press-преглед*, СРЈ Министарство информисања, 12. V 1993.
124. О. Н.[иколић]: ПАРАФ НА ЗАЈЕДНИЧКУ ПОЛИТИКУ, *Борба*, 12. V 1993.
125. САВЕЗНИ МИНИСТАР ПОСЕТИО ИНСТИТУТ "МИХАЈЛО ПУПИН", УСКОРО ЗАКОН О ФИНАНСИРАЊУ НАУЧНО-ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА, *Политика*, 13. V 1993.
126. ЗАГОНЕТНИ МОЛЕКУЛ, *Политика*, 13. V 1993.
127. МИНИСТАР ДИМИТРИЈЕВИЋ ПОСЕТИО ИХИС, *Политика*, 20. V 1993, 14.
128. С.[ветлана] Беара: ДИМИТРИЈЕВИЋ ПОСЕТИО ДРУШТВО НИКОЛА ТЕСЛА, *Политика*, 22. V 1993, 10.
129. САРАДЊА НАУЧНИХ ИНСТИТУЦИЈА ЈУГОСЛАВИЈЕ И ГРЧКЕ, *Политика*, 25. V 1993.
130. М. Н. С.: НАЈБОЉИ ИНФОРМАТИЧАРИ ЈУГОСЛАВИЈЕ, ПРОВЕРА У АРГЕНТИНИ, *Вечерње новости*, 30. V 1993, 13.
131. XI БЕОГРАДСКИ АСТРОНОМСКИ ВИКЕНД, ПУТ У КОСМОС, *Борба*, 31. V 1993, додатак: Откријте Београд.
132. М. Милосављевић: 16 СПИГ МЕЂУНАРОДНИ НАУЧНИ СКУП, *Информатор*, Институт за нуклеарне науке "Винча", бр. 5, мај 1993, 4.
133. ЈУГОСЛОВЕНСКО САВЕТОВАЊЕ "ОБРАЗОВАЊЕ ЗА МЕНАЏМЕНТ", *Директор*, бр. 4-5. 1993, 4, 12 (фото).
134. Б. Х.: ПОЧЕО АСТРОНОМСКИ ВИКЕНД, *Политика*, 3. VI 1993.
135. М. О. С.: БЕОГРАДСКИ АСТРОНОМСКИ ВИКЕНД, *Борба*, 3. VI 1993.
136. С. Б. [Светлана Беара]: ЗАВРШЕН ТРАДИЦИОНАЛНИ БЕОГРАДСКИ АСТРОНОМСКИ ВИКЕНД, ТЕСЛА УЗ СВЕТОГ САВУ, *Политика* 7. VI 1993.
137. Д. Аничић: Др Момир Никић: НИСМО СЕ ПРЕДАЛИ, *Нови пут*, Јагодина, 9. VI 1993, 1.
138. Марко Ерић: МИНИСТАР-ПРАВОСЛАВНИ АТЕИСТА, *Политика*, 10. VI 1993.
139. С. Б. [Светлана Беара]: ОБЕЛЕЖАВАЊЕ ГОДИНЕ НИКОЛЕ ТЕСЛЕ И У БУДИМПЕШТИ, *Политика*, 16. VI 1993, 18.
140. В. М.: ДР ПЕТАР ГРУЈИЋ, *НИН*, 18. VI 1993.

141. О. П.: ЈОШ ЈЕДНА УСПЕШНА СМОТРА ЗНАЊА, *Напред*, Ваљево, 18. VI 1993.
142. О. П.: ЈЕДИНСТВЕНА ИНСТИТУЦИЈА, *Напред*, Ваљево, 18. VI 1993. (фото).
143. Alexander Swanwick: БОРБА ПРОГРАМЕРА, *Свет компјутера*, јун 1993, 23.
144. В. Об.: САВЕЗНИ МИНИСТАР СИМОВИЋ И ДИМИТРИЈЕВИЋ У ВРАЊУ. И КАМАТЕ ПОД ЛЕД, *Политика експрес*, 30. VI 1993.
145. А. С.: САВЕЗНИ МИНИСТРИ У ВРАЊУ. ПЕЛЦЕР УСПЕШНОГ ПОСЛОВАЊА, *Борба*, 30. VI 1993, 9.
146. ..извештава се о посети савезних министара Т. Симовића и М. Димитријевића Врању..., *Дневни press-преглед*, СРЈ Министарство информисања, 30. VI 1993.
147. Д. С.: САВЕЗНИ МИНИСТРИ У КОШТАНИ И ЈУМКУ. ПРИМАРНА ЕМИСИЈА У ФУНКЦИЈИ СПОСОБНИХ, *Слободна реч*, Врање, 2. VII 1993, 3 (фото).
148. С. Б. [Светлана Беара]: ИЗ САВЕЗНОГ ЗАВОДА ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ. НЕМА НОВЦА ЗА ЧЛАНАРИНУ У МЕЂУНАРОДНИМ ОРГАНИЗАЦИЈАМА, *Политика*, 5. VII 1993.
149. Б. Радивојша: СРБИЈА 15, ЦРНА ГОРА 8 ЧЛАНОВА ВЛАДЕ, *Политика*, 9. VII 1993. (фото).
150. С. Беара: ЈУЧЕ СВЕЧАНО ОБЕЛЕЖЕНО 137 ГОДИНА ОД РОЂЕЊА НИКОЛЕ ТЕСЛЕ, ПРВИ ПУТ ПРОСЛАВЉЕН РОЂЕНДАН ГЕНИЈА, *Политика*, 11. VII 1993. (фото).
151. ТЕСЛА ЗА СВА ВРЕМЕНА, *Вечерње новости*, 11. VII 1993, 3.
152. Д.[ушко] В.[уксановић]: ИЗ САВЕЗНОГ ЗАВОДА ЗА СТАТИСТИКУ, ЗАБОРАВЉЕНА РИЗНИЦА, *Привредни преглед*, 13. VII 1993.
153. Ј. Путниковић: НЕВОЉЕ САВЕЗНОГ ЗАВОДА ЗА ПАТЕНТЕ, ПРОНАЛАСЦИ ПРЕПУШТЕНИ МИШЕВИМА, *Борба*, 13. VII 1993, 7.
154. С. Беара: У КУТИЈАМА ЗАПАКОВАНО ШЕСТ МИЛИОНА ПРОНАЛАЗАКА, *Политика*, 13. VII 1993.
155. Ј. Р. Ризнић: ОДРЖАН ДЕВЕТИ СИМПОЗИЈУМ ЈУГОСЛОВЕНСКОГ ДРУШТВА ТЕРМИЧАРА - ЈУТЕРМ 93, *Информатор*, Институт за нуклеарне науке "Винча", бр. 6, јун-јул 1993, 9.
156. С. Беара, ЈУЧЕ У МУЗЕЈУ НИКОЛА ТЕСЛА. ПРЕДСТАВЉЕНА КЊИГА О ПИСМИМА ПОРОДИЦИ, *Политика*, 15. VII 1993, 10.
157. Е. Баткић: МИНИСТАР ДР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ У НОВОМ САДУ. ПРИПРЕМЕ ЗА ТЕСЛИЈАНУМ, *Дневник*, Нови Сад, 18. VII 1993, 6.
158. М. Д.: САВЕЗНИ МИНИСТАР ЗА НАУКУ ПОСЕТИО КРАЉЕВО. МАЊЕ ПАРА ЗА НАУЧНЕ ПРОЈЕКТЕ, *Политика*, 22. VII 1993. (издање за унутрашњост).
159. П. Раовић: САВЕЗНИ МИНИСТАР ЗА НАУКУ У ГУЧИ. МОСТ СА СВЕТОМ, *Чачански глас*, Чачак, 23. VII 1993, 8.

160. САВЕЗНИ МИНИСТАР ДР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ ПОСЕТИО ЦЕНТАР ЗА ВОЋАРСТВО И ВИНОГРАДАРСТВО У ЧАЧКУ. ПОТЦЕЊЕНА НАУКА, *Чачански глас*, Чачак, 23. VII 1993, 8.
161. Слободан Инић: СВИ ЗА ЈЕДНОГ, *НИН*, 23. VII 1993, 28 (фото).
162. Др Богомић Мршуља: НАЈБОЉИ СУ ОТИШЛИ, *НИН*, 23. VII 1993.
163. ИЗЛОЖБА О НИКОЛИ ТЕСЛИ, *Дневник*, Нови Сад, 30. VII 1993.
164. Р. Гладић: САВЕЗНИ МИНИСТАР ЗА НАУКУ ДР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ ПОСЕТИО ИНСТИТУТ ЗА РАТАРСТВО У НОВОМ САДУ. НАУКУ ВАЉА ПОДРЖАТИ, *Дневник*, Нови Сад, 30. VII 1993.
165. БУДИМПЕШТА. ИЗЛОЖБА О НИКОЛИ ТЕСЛИ, *Борба*, 30. VII 1993.
166. Станко Стојиљковић: НАГОВЕШТАЈ ПОПУШТАЊА САНКЦИЈА, *Политика*, 31. VII 1993, 11.
167. КОНФЕРЕНЦИЈА "СРБИ У РУМУНИЈИ" У СРЕМСКИМ КАРЛОВЦИМА. ТЕШКИМ ВРЕМЕНИМА УПРКОС, *Глас*, лист Светске српске заједнице, август 1993, 5.
168. S. Beara: CELEBRATION OF THE 137th ANNIVERSARY OF THE BIRTH OF NIKOLA TESLA. MEMORIES OF A GREAT GENIUS, *Политика*, The International Weekly, 2. VII 1993.
169. ПОЛИТИЧКА ТЕЖИНА СИРОМАШТВА, *Политика*, 2. VIII 1993, 7 (фото).
170. З. Л.: САВЕЗНИ МИНИСТАР ЗА НАУКУ У ПОСЕТИ ЗЕМУНСКИМ ИНСТИТУТИМА. НОВИ МЕТОДИ ЛЕЧЕЊА ЗООНОЗА, *Борба*, 5. VIII 1993.
171. М. В.: САВЕЗНИ МИНИСТАР ЗА ИНДУСТРИЈУ ТЕХНОЛОГИЈУ И РАЗВОЈ ПОСЕТИО АЛЕКСИНАЦ, *Политика*, 12. VIII 1993.
172. С. Милутиновић: ДР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ САВЕЗНИ МИНИСТАР ЗА НАУКУ ТЕХНОЛОГИЈУ И РАЗВОЈ У ПОСЕТИ ЈУГУ СРБИЈЕ. ПОДРШКА РАЗВОЈНИМ ПРОГРАМИМА, *Привредни преглед*, 12. VIII 1993.
173. В. Ђ.: У НИШУ ЈУЧЕ БОРАВИО МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ САВЕЗНИ МИНИСТАР ЗА НАУКУ ТЕХНОЛОГИЈУ И РАЗВОЈ. ПОДРШКА ИСТРАЖИВАЧКИМ ПРОЈЕКТИМА, *Народне новине*, Ниш, 12. VIII 1993, 1, 2 (фото).
174. Ливија Лазић: ТЕСЛА ПОНОВО У ПЕШТИ, *НИН*, 13. VIII 1993, 41.
175. ДИМИТРИЈЕВИЋ ПРИМИО СУТОРА, *Дневник*, Нови Сад, 25. VIII 1993, 3.
176. ТЕЛЕКС, *Политика*, 25. VIII 1993.
177. П. Н.: ДР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ САВЕЗНИ МИНИСТАР ЗА НАУКУ ТЕХНОЛОГИЈУ И РАЗВОЈ ПОСЕТИО "СЕЛЕКЦИЈУ". МАЊКАЈУ ПАРЕ, *Реч радника*, Алексинац, 25. VIII 1993, 2.
178. М. П.: САВЕЗНИ МИНИСТАР ЗА НАУКУ ТЕХНОЛОГИЈУ И РАЗВОЈ ПОСЕТИО ДИН. БЕЗ НАУКЕ НЕМА НАПРЕТКА, *Лист Дуванске индустрије "Ниш"*, ДИН, бр. 176, 27. VIII 1993, 1 (фото).
179. М. Т.: САВЕЗНИ МИНИСТРИ У YUMCU. ПОДРШКА УСПЕШНИМ, *YUMCO*, Врање, јули-август 1993, 2.

180. М. Попов: ПОСЕТА САВЕЗНОГ МИНИСТРА ЗА НАУКУ ФАКУЛТЕТИМА НОВОСАДСКОГ УНИВЕРЗИТЕТА. БУЏЕТ НЕ МАРИ ЗА НАУКУ, *Дневник*, Нови Сад, 28. VIII 1993.
181. XVI СПИГ, *Информатор*, Институт за нуклеарне науке "Винча", бр. 7, 1993, 8.
182. М. Давидовић: XIII ЈСФКМ, *Информатор*, Институт за нуклеарне науке "Винча", бр. 7, 1993, 10.
183. С. Н.: САВЕЗНИ МИНИСТАР ЗА НАУКУ И ТЕХНОЛОГИЈУ МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ ПОСЕТИО ШИД. СПРОВОЂЕЊЕ ВЛАДИНИХ МЕРА У ДЕЛО, *Сремске новине*, 1. IX 1993, 3.
184. С. Б. [Светлана Беара]: ДР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ ЈУЧЕ ПОСЕТИО ИНСТИТУТ ЗА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ И ЕЛЕКТРОНИКУ. ПАТЕНТИ ЗА УВЕЋАЊЕ ПРИХОДА ОД ЗНАЊА, *Политика*, 4. IX 1993.
185. Д.[ушко] В.[уксановић]: ИРИТЕЛ-ЗЕМУН. ПРВА ЧВОРНА ЦЕНТРАЛА, *Привредни преглед*, 4-6. IX 1993, 3.
186. ПОСЕТА, *Застава*, Крагујевац 8. IX 1993, 9 (фото).
187. ТЕЛЕКС, *Политика*, 9. IX 1993.
188. Н.Р.: МИНИСТАР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ ПОСЕТИО ГРАЂЕВИНСКИ ФАКУЛТЕТ, *Борба*, 22. IX 1993.
189. Пропраћена је посета М. Димитријевића Грађевинском факултету... *Дневни press-преглед*, СРЈ Министарство за информисање, 22. IX 1993.
190. МИНИСТАР ДИМИТРИЈЕВИЋ У ВАЉЕВУ, *Напред*, Ваљево 24. IX 1993.
191. МИНИСТАР ДР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ У ГОШИ. ДРАГОЦЕНА УЛАГАЊА, *Гоша*, Смедеревска Паланка, бр. 316, 27. IX 1993, 13 (фото).
192. БУДУЋНОСТ У ТЕСЛИНИМ ИДЕЈАМА И ПРОНАЛАСЦИМА, *Сајамске информације*, Нови Сад, бр. 1, 27. IX 1993, 1.
193. ТЕСЛА ЧОВЕК ИСПРЕД ВРЕМЕНА, *Сајамске информације*, Нови Сад, бр. 1, 27. IX 1993, 5.
194. ЈУЧЕ НА НОВОСАДСКОМ САЈМУ. ОТВОРЕНЕ СПЕЦИЈАЛИЗОВАНЕ СЕПТЕМБАРСКЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ, *Политика*, 28. IX 1993.
195. М. Рајков: СПЕЦИЈАЛИЗОВАНЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ, *Дневник*, Нови Сад, 28. IX 1993. (фото).
196. Маја Рајков, Добрила Млађеновић: БУДУЋНОСТ У ТЕСЛИНИМ ИДЕЈАМА И ПРОНАЛАСЦИМА, *Дневник*, Нови Сад, 28. IX 1993.
197. ПРОГРАМИ ЗА НОВА ВРЕМЕНА, *Дневник*, Нови Сад, 28. IX 1993.
198. ТЕСЛА ИСПРЕД ВРЕМЕНА, *Дневник*, Нови Сад, 28. IX 1993.
199. KIHIVAS A TERMELESNEK, A TUDOMANINAK, *Magyar Szo*, Ujvidek, 28. IX 1993.
200. Н. И.: ПОВОДОМ ГОДИНЕ НИКОЛЕ ТЕСЛЕ БАНКУ ПОСЕТИО МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ, МИНИСТАР ЗА НАУКУ, ТЕХНОЛОГИЈУ И РАЗВОЈ. БАНКА ПОДРЖАВА "ТЕСЛИЈАНУМ 93", *Војвођанска банка*, бр. 36, септембар 1993, 17 (фото).
201. Р. В. и Д. П.: ДР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ ПОСЕТИО КРАЉЕВО. ПОВЕЗИВАЊЕ НАУКЕ И ПРИВРЕДЕ, *Ибарске новине*, Краљево, 29. IX 1993.

202. С. Стојиљковић: УЛАГАЊЕ У НАТПРОСЕЧНЕ ВРЕДНОСТИ, *Политика*, 29. IX 1993.
203. Станко Стојиљковић: НАУЧНИ ДОПРИНОС, *Политика*, 4. X 1993.
204. Ристић: ДР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ У ЗАСТАВИ. ДНЕВНА ПОЛИТИКА ПРОТИВ НАУКЕ, *Застава*, 6. X 1993, 13 (фото).
205. КОМПЈУТЕРСКИ СКОК ПРЕКО ЕМБАРГА, *Народне новине*, Ниш, 6. X 1993, 5.
206. Н.[овица] С.[тефановић]: ЈУЧЕ У НИШУ ОДРЖАН СКУП НА ТЕМУ "НОВЕ ИНФОРМАЦИОНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ И СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА". ПРИПРЕМЕ ЗА 21. ВЕК, *Народне новине*, Ниш, 7. X 1993, 1,2 (фото).
207. С. Милутиновић: ДР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ, САВЕЗНИ МИНИСТАР ЗА НАУКУ, ТЕХНОЛОГИЈУ И РАЗВОЈ НА СТРУЧНОМ СКУПУ У НИШУ. НОВЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ НЕОПХОДНЕ, *Привредни преглед*, 7. X 1993, 3.
208. Р. Ф.: НАУЧНИ СКУП О ПОСТАЊУ ВАЉЕВА, *Напред*, Ваљево, 8. X 1993, 1.
209. М. Л.: СИМЕТРИЈА, КУЛТУРА И НАУКА, *Политика*, 12. 10. 1993.
210. Р. Ф.: НАУЧНИ СКУП ПОВОДОМ ШЕСТ ВЕКОВА ВАЉЕВА. ВЕЛИКИ ДОПРИНОС ИСТОРИЈИ ВАЉЕВА, *Напред*, Ваљево, 15. X 1993. (фото).
211. ПОСЕТА САВЕЗНОГ МИНИСТРА ЗА НАУКУ ТЕХНОЛОГИЈУ И РАЗВОЈ, *Глас Универзитета*, Нови Сад, 20. X 1993, 3.
212. ОКТОБАРСКА ИНФЛАЦИЈА ВЕЋА ОД 2000 ОДСТО, *Борба*, 22. X 1993.
213. ДР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ У ПОСЕТИ БМС, *Вести*, гласило библиотеке Матице српске, год. 2, бр. 6, октобар 1993.
214. Р. К. Стефановић: САВЕЗНИ МИНИСТАР ЗА НАУКУ ДР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ У ПОСЕТИ "АГРОЕКОНОМИКУ". ЗА НАУЧНИ РАД СРЕДСТВА СЕ МОРАЈУ ОБЕЗБЕДИТИ, *Агроекономик*, бр. 56, октобар 1993, 1.
215. НАУКА НИЈЕ ЛУКСУЗ, *Политика експрес*, 23. X 1993. (фото).
216. Д. В.: МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ, САВЕЗНИ МИНИСТАР ЗА НАУКУ, У ПОСЕТИ НАУЧНИМ ИНСТИТУЦИЈАМА. ОПРЕМА ПРОПАДА-КАДРОВИ ОДЛАЗЕ, *Привредни преглед*, 23-25. X 1993.
217. ..као и посета М.Димитријевића Институту за физику у Земуну..., *Дневни press-преглед*, СРЈ Министарство за информисање, 29. X 1993.
218. Новковић: САВЕЗНИ МИНИСТАР ЗА НАУКУ У ИНСТИТУТУ ЗА ФИЗИКУ. ФИЗИЧАРИ СЕ НЕ ПРЕДАЈУ, *Политика експрес*, 29. X 1993.
219. Станко Стојиљковић: ОБРУЧ ЛАГАНО ПОПУШТА, *Политика*, 30. X 1993, 10.
220. ОБРУЧ ЛАГАНО ПОПУШТА, *Дневни press-преглед*, СРЈ Министарство за информисање, 30. X-1. XI 1993.
221. Н. Р.: МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ У ГЕОЛОШКОМ ИНСТИТУТУ. ПОСЛОВИ ЧЕКАЈУ УКИДАЊЕ САНКЦИЈА, *Борба*, 2. XI 1993, 20.
222. Одлазе добри, најбољи нису отишли, *Дневни press-преглед*, СРЈ Министарство за информисање, 3. XI 1993.

223. Олга Николић, Вера Дидановић: ОДЛАЗЕ ДОБРИ, НАЈБОЉИ НИСУ ОТИШЛИ, *Борба*, 3. XI 1993,12.
224. Светлана Беара: АМЕРИКАНЦИ УВЕЗЛИ НАШЕ ПЧЕЛЕ, *Политика*, 6. XI 1993, 14.
225. М. Р.: МИНИСТАР ДИМИТРИЈЕВИЋ У ИНСТИТУТУ "СТАНКОВИЋ". КАКО НАУКОМ КРОЗ БЛОКАДУ, *Политика експрес*, 8. XI 1993.
226. Р. Н.: ЈАВНИ ПОЗИВ НАУЧНИЦИМА, *Политика експрес*, 10. XI 1993.
227. С. Б. [Светлана Беара]: ОБЕЗБЕЂЕНА СРЕДСТВА ЗА НОВЕ И СТАРЕ ПРОЈЕКТЕ, *Политика*, 10. XI 1993.
228. Д.[ушко] В.[уксановић]: КОНФЕРЕНЦИЈА ЗА ШТАМПУ У ВЛАДИ СРЈ. БОЉИ ДАНИ ЗА НАУКУ, *Привредни преглед*, 10. XI 1993.
229. ОСМИШЉЕН ФОНД ЗА НАУКУ. МОЋ ПРИРОДЕ, бр. 11, XI-XII 1993, 5.
230. Т. Глишић: САВЕЗНИ МИНИСТАР ЗА НАУКУ И ТЕХНОЛОГИЈУ ДР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ НА УНИВЕРЗИТЕТУ ВЈ. ПОСПЕШИВАЊЕ НАУЧНЕ САРАДЊЕ, *Војска*, 18. XI 1993.
231. РАДИО ИНДЕКС. IN MEDIAS PRESS, *Политика*, 18. XI 1993.
232. Р. Лотина: ДР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ У МАТИЦИ СРПСКОЈ. ПОДРШКА НАЦИОНАЛНИМ ПРОЈЕКТИМА, *Дневник*, 20. XI 1993.
233. Ј. П.: САВЕТОВАЊЕ ЕКО 93, *Дневник*, Нови Сад, 20. XI 1993, 4.
234. ПОДРШКА НАЦИОНАЛНИМ ПРОГРАМИМА, *Дневни press-преглед*, СРЈ Министарство за информисање, 20-22. XI 1993.
235. Љ. Д.: САВЕЗНИ МИНИСТАР ЗА НАУКУ И ТЕХНОЛОШКИ РАЗВОЈ У ЛЕСКОВЦУ. СОЛИДНА ОСНОВА ЗА БРЖИ РАЗВОЈ, *Наша реч*, Лесковац, 24. XI 1993.
236. Ј. П.: УТВРЂЕНО ФИНАНСИРАЊЕ НАУКЕ, *Дневник*, Нови Сад, 27. XI 1993.
237. Станко Стојиљковић: "БОДОВИ" ЗА НАУЧНИКЕ, *Политика*, 5. XII 1993.
238. АКТИВНОСТ САВЕЗНОГ МИНИСТАРСТВА ЗА ПРОСВЕТУ И КУЛТУРУ, *Информатор*, бр.5.
239. М. М.: САВЕЗНИ МИНИСТАР ЗА НАУКУ, ТЕХНОЛОГИЈУ И РАЗВОЈ ДР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ ПОСЕТИО ИНСТИТУТ ЗА ФИЗИКУ. ДОМАЋА ПАМЕТ УМЕСТО СТРАНИХ ЛИЦЕНЦИ, *Земунске новине*, 14. XII 1993, 4 (фото).
240. Г. С.: ТРИБИНА У ЦРНОГОРСКОЈ АКАДЕМИЈИ НАУКА. У СПОМЕН НА ГЕНИЈА, *Побједа*, Подгорица, 14. XII 1993.
241. Г.[оран] С.[екуловић]: САВЕЗНИ МИНИСТАР ЗА НАУКУ У ЦРНОЈ ГОРИ. РАЗГОВОР СА ДЕКАНИМА ФАКУЛТЕТА, *Побједа*, 16. XII 1993.
242. ДР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ САВЕЗНИ МИНИСТАР ЗА НАУКУ У ИНСТИТУТУ "НИКОЛА ТЕСЛА" У БЕОГРАДУ. ИСТРАЖИВАЊА НИСУ ТРАЖЕНА, *Привредни преглед*, 18-20. XII 1993.
243. Лука Ч. Поповић: X НАЦИОНАЛНА КОНФЕРЕНЦИЈА ЈУГОСЛОВЕНСКИХ АСТРОНОМА, *Васиона*, бр. 5, 1993, 99.
244. Татјана Милованов: XI БЕОГРАДСКИ АСТРОНОМСКИ ВИКЕНД, *Васиона*, бр. 5, 1993, 101.

245. ДАРОДАВЦИ БИБЛИОТЕКЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ, *Рад Матице српске*, Нови Сад, **CLXVII**, 1993, бр. 30, 101.
246. ИЗВЕШТАЈ О РАДУ БИБЛИОТЕКЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ У 1993. ГОДИНИ, *Рад Матице српске*, Нови Сад, **CLXVII**, 1993, бр. 30, 79.

1994

247. МИНИСТАР ДИМИТРИЈЕВИЋ У БМС, *Вести*, гласило Библиотеке Матице српске, бр. 7, јануар 1994.
248. Т. З.: СВЕТ НЕЗАМИСЛИВ БЕЗ ТЕСЛЕ, *СиМ новине*, лист Семберије и Мајевице, јануар 1994.
249. Весна Костић: ИЗГЛЕДА НЕМА ШАНСЕ, *НИН*, 7. I 1994, 10 (фото).
250. Станко Стојиљковић: ПРЕСЛИКАВАЊЕ У САМОГ СЕБЕ, *Политика*, 10. I 1994.
251. Д. М.: ИЗ ВОЈНОГЕОГРАФСКОГ ИНСТИТУТА. ЗА УСПЕШНИЈУ САРАДЊУ, *Војска*, 13. I 1994, 6.
252. МИНИСТАР ЗА НАУКУ ПОСЕТИО ИНСТИТУТ ЗА НОВИЈУ ИСТОРИЈУ СРБИЈЕ. БЕЗ ИСТОРИЈЕ НАРОД ГУБИ СВОЈ ИДЕНТИТЕТ, *Политика*, 26. I 1994.
253. П. Н.: У ОРГАНИЗАЦИЈИ АЛЕКСИНАЧКЕ "СЕЛЕКЦИЈЕ" И ОВЕ ГОДИНЕ ОДРЖАНО САВЕТОВАЊЕ О СЕЛЕКЦИЈИ, ПРОИЗВОДЊИ И ДОРАДИ СЕМЕНА ШЕЋЕРНЕ РЕПЕ. СЛАТКИ ДОГОВОРИ ЗА БУДУЋНОСТ, *Реч радника*, Алексинац, 12. II 1994.
254. Д. Бојовић: УСПЕХ САВЕТОВАЊА У СМЕДЕРЕВУ, *Агроекономик*, бр. 59-60, јануар-фебруар 1994.
255. В. Вигњевић, Д. Вучинић: КВОРУМ ПРЕКИНУО СЕДНИЦУ, *Борба*, 4. III 1994, 4 (фото).
256. Ј. Даниловић: ПРЕКЉУЧЕ И ЈУЧЕ У ТЕМИШВАРУ. ОБЕЛЕЖЕНА ГОДИНА НИКОЛЕ ТЕСЛЕ, *Политика*, 13. III 1994.
257. И. Бабић: ТЕМИШВАР СЛАВИ ТЕСЛУ, *Политика експрес*, 15. III 1994, 3.
258. Р. Ј.: МИНИСТАР ДИМИТРИЈЕВИЋ У СРПСКОЈ ФАБРИЦИ СТАКЛА У ПАРАЋИНУ. ЗДРАВ ДИНАР НАЈБОЉА ПОДРШКА, *Нови пут*, Јагодина, 16. III 1994, 2.
259. Д. Ф.: САВЕТОВАЊЕ – ПЕРОМ И КАМЕРОМ, *Моћ природе*, бр. 13, март-април, 1994, 5 (фото).
260. САВЕЗНИ МИНИСТРИ ДР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ – НАУКА, ТЕХНОЛОГИЈА И РАЗВОЈ И РАДОЊА МИНИЋ, БЕЗ ПОРТФЕЉА, СА САРАДНИЦИМА И НАЧЕЛНИКОМ ПОМОРАВСКОГ ОКРУГА ВЛАДОМ ЈОВАНОВИЋЕМ ПОСЕТИЛИ ФАБРИКУ. НИШТА БЕЗ СТАБИЛНЕ ВАЛУТЕ, *Наше стакло*, лист Српске фабрике стакла, Параћин, 18. III 1994. (фото).
261. Д. Живанов: СВЕЧАНИ СКУП НА ТЕХНИЧКОМ УНИВЕРЗИТЕТУ, *Наша реч*, Темишвар, 18. III 1994.
262. Д. Мирјанић: У СРПСКОЈ ТЕОРЕТСКОЈ ГИМНАЗИЈИ "ДОСИТЕЈ ОБРАДОВИЋ", *Наша реч*, Темишвар, 18. III 1994.

263. С. Мишковић: ДВА ВЕЛИКАНА У ИСТОЈ ПРОСТОРИЈИ, *Наша реч*, Темишвар, 18. III 1994.
264. ДРАМАТИЧНА БЕСПАРИЦА У ИНСТИТУТУ ЗА НОВИЈУ ИСТОРИЈУ СРБИЈЕ. ИСТОРИЈУ ПИШУ РУКОМ, *Политика експрес*, 22. III 1994.
265. ТЕЛЕКС, *Политика*, 22. III 1994.
266. ДИМИТРИЈЕВИЋ У ШПАНИЈИ И ПОРТУГАЛИЈИ, *Дневник*, Нови Сад, 26. III 1994.
267. ПОСЕТЕ, РАЗГОВОРИ, ОБЕЋАЊА..., *Билтен*, Истраживачка станица "Петница", Ваљево, бр.14, 25.
268. Д. В.: СКУП ДОМАЋИХ СТРУЧЊАКА У НОВОМ САДУ. АМБАЛАЖА ПО СВЕТСКИМ СТАНДАРДИМА, *Дневник*, Нови Сад, 7. IV 1994.
269. Ж. М.: ИЗЛОЖБА "ПРОНАЛАЗАШТВО У БЕОГРАДУ 94". ЗАМАЈАЦ ЗНАЊУ, *Политика експрес*, 8. IV 1994.
270. С.[ветлана] Б.[еара]: ОТВОРЕНА ИЗЛОЖБА "ПРОНАЛАЗАШТВО БЕОГРАДА 94", *Политика*, 8. IV 1994.
271. Д. Гр.: ДР РАДОЈЕ КОНТИЋ ПРИМИО ПРОНАЛАЗАЧЕ И ПРОИЗВОЂАЧЕ. ЗНАЊЕ БЕЗ БЛОКАДЕ, *Побједа*, 14. IV 1994.
272. М. Ћулибрк: САВЕЗНИ ПРЕМИЈЕР РАЗГОВАРАО СА ПРОНАЛАЗАЧИМА. ПРОЈЕКТИ ЧЕКАЈУ НОВАЦ, *Дневник*, Нови Сад, 14. IV 1994.
273. С. Михајловић: ПРОМОВИСАН БУДУЋИ ПЛАНЕТАРИЈУМ, *Дневник*, Нови Сад, 15. IV 1994.
274. E. O.: LESZ PLANETARIUMUNK (IS), *Magyar Szo*, Ujvidek 15. IV 1994.
275. ВРЕМЕ, 18. IV 1994, 14 (фото).
276. Гајић: ПРОНАЛАЗАЧ РАДИША МИКИЋ ПОТПИСАО УГОВОР СА СМЕДЕРЕВСКИМ САРТИДОМ. ЗА ПОЧЕТАК - ЛЕТЕЋА ДАСКА, *Политика*. 27. IV 1994, 16 (фото).
277. Б. Ђурић: КОЛОКВИЈУМ О ДЕТЕКЦИЈИ СОЛАРНИХ НЕУТРИНА ПОМОЋУ ^{205}Tl, *Информатор*, Институт за нуклеарне науке "Винча", бр. 3, мај 1994, 10.
278. ОТВОРЕН 61. МЕЂУНАРОДНИ ПОЉОПРИВРЕДНИ САЈАМ У НОВОМ САДУ. ПОЉОПРИВРЕДА УПОРИШТЕ СТАБИЛИЗАЦИЈЕ, *Дневник*, Нови Сад, 15. V 1994. (фото).
279. Р. Ц. Лотина: ЈУЧЕ У МАТИЦИ СРПСКОЈ. ОМАЖ МИЛЕВИ МАРИЋ АЈНШТАЈН, *Дневник*, Нови Сад, 15. V 1994,18 (фото).
280. ОБЕЛЕЖЕН ДАН МЕТРОЛОГИЈЕ, *Политика*, 21. V 1994.
281. Д.[ушко] В.[уксановић]: ОБЕЛЕЖЕН ДАН МЕТРОЛОГИЈЕ, *Привредни преглед*, 21-23. V 1994.
282. Бележи се учешће министра М. Димитријевића на свечаности поводом дана метролога Југославије, *Дневни press-преглед*, СРЈ Министарство за информисање, 21-23. V 1994.
283. М. Вицо: У ИНСТИТУТУ ИГАЛО ПОЧЕЛА КОНФЕРЕНЦИЈА "ЗАШТИТА ВОДА 94". ЕКОЛОГИЈОМ ПРОТИВ САНКЦИЈА, *Побједа*, 26. V 1994.
284. Славољуб Шћекић: ОТКАЗ И ЗА МИНИСТРЕ, *Побједа*, 29. V 1994.

285. Александар Ераковић: НИЈЕ МИСИР ГДЈЕ ПИШЕ БИБЛИЈА, *Побједа*, 29. V 1994.
286. Светлана Станковић, Милан Ћулибрк: СКУП У ПАЛАТИ ФЕДЕРАЦИЈЕ О ПОСЛЕДИЦАМА САНКЦИЈА. МАЧ СА ДВЕ ОШТРИЦЕ, *Дневник*, Нови Сад, 1. VI 1994.
287. Д. Д. Ш.: ДВАНАЕСТИ БЕОГРАДСКИ АСТРОНОМСКИ ВИКЕНД. ТАЈНЕ НОЋНОГ НЕБА, *Борба*, 8. VI 1994.
288. ДИМИТРИЈЕВИЋ: НАУКА ТРЕБА ДА ОСТАНЕ ИЗВАН ПОЛИТИКЕ, *Дневни press-преглед*, СРЈ Министарство за информисање, 17. VI 1994.
289. Тихомир Ђокановић: ДОБИО САМ ВИЗУ, ПРОЧИТАО РЕФЕРАТ, *Политика*, 21. VI 1994.
290. З. Гајић: САВЕЗНИ МИНИСТАР ЗА НАУКУ У СМЕДЕРЕВУ. ВРХУНСКИ СТРУЧЊАЦИ ТРЕБА ДА ОСТАНУ У ЗЕМЉИ, *Политика*, 21. VI 1994.
291. Гласила извештавају и о посети министра М. Димитријевића Смедереву..., *Дневни press-преглед*, Министарство за информисање 21. VI 1994.
292. Р. С.: ТРАДИЦИОНАЛНА МАНИФЕСТАЦИЈА "ДАНИ ПОЉА". КИША ОМЕЛА ИЗЛАЗАК НА ПОЉА, *Агроекономик*, бр. 64, јун 1994, 3.
293. Ж. Богићевић: САВЕЗНИ МИНИСТАР ЗА НАУКУ ДР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ БОРАВИО У ВЛАДИМИРЦИМА. ШАНСА ЗА ПРОНАЛАЗАЧЕ, *Глас Подрињa*, 23. VI 1994.
294. Д.[ушко] В.[уксановић]: ЈУЧЕ У АРАНЂЕЛОВЦУ. ОТВОРЕН СКУП "ИНФОТЕХ 94", *Привредни преглед*, 23. VI 1994.
295. П. Радојковић: ДОКТОР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ, САВЕЗНИ МИНИСТАР ЗА НАУКУ, ТЕХНОЛОГИЈУ И РАЗВОЈ СА САРАДНИЦИМА, ПОСЕТИО ИНСТИТУТ МЕТАЛУРГИЈЕ У САРТИДУ. УПОЗНАВАЊЕ ЗБОГ САРАДЊЕ, *Глас 2*, Смедерево, 24. VI 1994, 4.
296. Љ. В.: КБЦ БЕЖАНИЈСКА КОСА. УСАВРШАВАЊЕ У МОСКВИ, *Вечерње новости*, 28. VI 1994, 9 (фото).
297. УСАВРШАВАЊЕ У МОСКВИ, *Дневни press-преглед*, СРЈ Министарство за информисање, 28. VI 1994.
298. С. Беара: СКУП ИНОВАТОРА ЖЕЛЕЗНИЧАРА СРБИЈЕ. УШТЕДЕЛИ ОКО 20 МИЛИОНА ДОЛАРА, *Политика*, 30. VI 1994.
299. Извештава се о присуству министра М. Димитријевића на скупу иноватора железничара Србије, *Дневни press-преглед*, СРЈ Министарство за информисање, 30. VI 1994.
300. Мирко Царић: ЈЕДАН ВОЗНИ ПАРК ЗА СВЕ ПРЕДСЕДНИКЕ, *Политика*, 1. VII 1994, 11. (Видети: КО ЈЕ ЛЕТЕО АВИОНИМА САВЕЗНЕ ВЛАДЕ, *Политика*, 2. VII 1994, 13).
301. СТРУЧНА СЛУЖБА ОГРАНКА САНУ У НОВОМ САДУ, *Годишњак*, **С** за 1993, САНУ Београд 1994, 300.
302. С. Беара: "ПИРАТСТВО" КАО ЗАРАЗА. КРАЂА ГРЕЈАЛИЦЕ, *Политика*, 5. VII 1994.
303. ПРВИ БРОЈ ПРЕДСТАВЉЕН У МЕЂУНАРОДНОМ ПРЕС ЦЕНТРУ. ПРЕД ЛИЦЕМ ЈАВНОСТИ, *Тежак*, бр. 2, јул 1994, 68 (фото).

304. Дивна Лазић: СКУП ИНОВАТОРА ЖЕЛЕЗНИЧАРА СРБИЈЕ. УШТЕДЕЛИ ОКО 20 МИЛИОНА ДОЛАРА, *Пруга*, информативни лист жел.-транс. предузећа "Београд", 8. VII 1994.
305. ДВАДЕСЕТ ТРИ КАНДИДАТА ЗА АКАДЕМИКЕ, *Политика*, 9. VII 1994.
306. КО ЋЕ СВЕ У БЕСМРТНИКЕ, *Политика експрес*, 9. VII 1994.
307. УТВРЂЕН ПРЕДЛОГ ЗА НОВЕ ЧЛАНОВЕ САНУ. И ГУВЕРНЕР АКАДЕМИК, *Вечерње новости*, 9. VII 1994.
308. ПРЕДЛОЖЕНИ НОВИ ЧЛАНОВИ САНУ, *Борба*, 9-10. јул 1994.
309. С. Беара: ПОВЕЉА ГУВЕРНЕРУ АВРАМОВИЋУ ЗА ИСТОРИЈСКО ДЕЛО, *Политика*, 12. VII 1994.
310. М. Ћ.: АВРАМОВИЋУ ПОВЕЉА ПРОНАЛАЗАЧА. РЕЗУЛТАТИМА МОРАМО БИТИ ЗАДОВОЉНИ, *Дневник*, Нови Сад, 12. VII 1994.
311. А.[нђелка] Б.[огдановић]: АВРАМОВИЋ: ШТИЦУНГ ПРОЛАЗАН, *Привредни преглед*, 12, VII 1994.
312. ЦРНЕ МРЉЕ ИЗНЕНАДИЛЕ НАУЧНИКЕ, *Борба*, 23-24. VII 1994.
313. Ж. Мж.: ЗАВРШЕН СУДАР КОМЕТЕ СА ЈУПИТЕРОМ. СНИМАК СА ЗВЕЗДАРЕ, *Политика експрес*, 23. VII 1994.
314. В. Поповић: ТАЈНЕ ТАМНИХ МРЉА, *Вечерње новости*, 23. VII 1994.
315. Бележи се да је министар М. Димитријевић разговарао са новинарима о судару делова комете Шумејкер Леви 9 са Јупитером, *Дневни press-преглед*, СРЈ Министарство за информисање, 23-25. VII 1994.
316. Јелена Милоградов-Турин: ПРЕЛОМ У НАСТАВИ АСТРОНОМИЈЕ У СРЕДЊИМ ШКОЛАМА СРБИЈЕ ИЛИ КАКО СМО СЕ БОРИЛИ ЗА АСТРОНОМИЈУ, *Васиона*, бр. 3-4, 1992 (изашло јула 1994), 70.
317. Милан Јеличић: ДАН АСТРОНОМСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ, *Васиона*, бр. 3-4, 1992 (изашло јула 1994), 95 (фото).
318. Нецад Хаџић: ВИКЕНД ТРАЈАО СЕДАМ ДАНА, *Васиона*, бр. 3-4, 1992 (изашло јула 1994), 92.
319. ЦРНЕ МРЉЕ НА ЈУПИТЕРУ, *Побједа*, Подгорица, 27. VII 1994.
320. Дражен Драшковић: ТАМНЕ МРЉЕ, ЗАМКА ЗА СУНЦЕ, *Побједа*, Подгорица, 31. VII 1994, 6.
321. ЗНАЧАЈНО ПРИЗНАЊЕ ДЕОНИЧАРСКОМ ДРУШТВУ "ФРАД" ИЗ АЛЕКСИНЦА. ПРИЗНАТ МЕЂУНАРОДНИ КВАЛИТЕТ, *Народне новине*, Ниш, 3. VIII 1994, 8.
322. М. Милетић: 26 ЈУЛА ФРАДУ УРУЧЕН СЕРТИФИКАТ О АКРЕДИТАЦИЈИ СИСТЕМА КВАЛИТЕТА ИСО 9000. ПАРЧЕ ПАПИРА КОЈЕ ЖИВОТ ЗНАЧИ, *Реч радника*, Алексинац, 3. VIII 1994.
323. Мирко Царић: ДЕСЕТ УМЕСТО ДЕВЕТНАЕСТ МИНИСТАРСТАВА, *Политика*, 16. VIII 1994.
324. З. Г.: ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ САВЕЗНОГ МИНИСТРА ЗА НАУКУ, "ЕУРЕКА 94" И У СМЕДЕРЕВУ, *Политика*, 23. VIII 1994.
325. ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ САВЕЗНОГ МИНИСТРА ЗА НАУКУ, "ЕУРЕКА 94" И У СМЕДЕРЕВУ, *Дневни press-преглед*, СРЈ Министарство за информисање, 23-25. VII 1994.

326. Ратко Милетић: САВЕЗНИ МИНИСТАР ЗА НАУКУ И ТЕХНОЛОГИЈУ ДОКТОР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ У ПОСЕТИ "14 ОКТОБРУ", *Победа*, Крушевац, 26. VIII 1994, 5.
327. Д. Вуксановић: КОНФЕДЕРАЛНИ РЕЗ ПО НАУЦИ, *Привредни преглед*, 31. VIII 1994.
328. Мирко Царић: МИНИСТАРСТВА СЕ УКИДАЈУ, СЛУЖБЕНИЦИ ОСТАЈУ, *Политика*, 1. IX 1994, 11.
329. ТЕЛЕКС, *Политика*, 2. IX 1994, 2.
330. Пренета је вест да је министар М. Димитријевић примио амбасадора Савезне републике Нигерије Е. Г. Димка, *Дневни press-преглед*, СРЈ Министарство за информисање, 2. IX 1994.
331. М. Т.: ПОТПРЕДСЕДНИЦИ – МИНИСТРИ, *Вечерње новости*, 5. IX 1994.
332. М. Ћулибрк: РАСПАД СФРЈ ЈЕ ЕКОНОМСКИ ЗЛОЧИН, *Дневник*, Нови Сад, 10. IX 1994. (фото).
333. С. Шћекић: РАТ "УБИО" ЕКОНОМИЈУ, *Побједа*, 10. IX 1994, 2.
334. ВЕЛИКА ШТЕТА ЗА СВЕ, *Борба*, 10-11. IX 1994.
335. Д. Делић: ВРЕМЕ ЗА САРАДЊУ, *Привредни преглед*, 10-12. IX 1994.
336. Извештава се о конференцији за новинаре министра М. Димитријевића, *Дневни press-преглед*, СРЈ Министарство за информисање, 2. IX 1994.
337. М. Јовићевић: ОТВОРЕНА ИЗЛОЖБА "НИКОЛА ТЕСЛА-ИЗВОР НАДАХНУЋА", *Политика*, 13. X 1994,19 (фото).
338. INTERNATIONAL RELATIONS OF THE SPS, *SPS News*, No 3, april 1994.
339. Д. Ђурђевић: ПОЗНАТА ЛИСТА НОВИХ ЧЛАНОВА, *Политика*, 14. X 1994, 18.
340. ЈИСА-ЈУГОСЛОВЕНСКИ ИНФОРМАТИЧКИ САВЕЗ, *ЈИСА ИНФО* бр. 4, август 1994, 2.
341. Д. А.: "МЕМОРИЈАЛ ПРОФЕСОРА ЖИВОЈИНА ЋУЛУМА", *Дневник*, Нови Сад, 5. XI 1994.
342. М. М.: МЕМОРИЈАЛ ПРОФЕСОРА ЖИВОЈИНА ЋУЛУМА, *Борба*, 5-6. XI 1994.
343. Д. А.: СЕМИНАР О САВРЕМЕНОЈ АСТРОНОМИЈИ И КОСМОНАУТИЦИ, *Дневник*, Нови Сад, 8. XI 1994, 10.
344. Д. Аћимовић: ИСТРАЖИВАЊА СВЕМИРА У СЛУЖБИ ЧОВЕКА, *Дневник*, Нови Сад, 9. XI 1994.
345. ПРИЗНАТИ ПРОИЗВОЂАЧ И ИСПОРУЧИЛАЦ, ДЕОНИЧАРСКО ДРУШТВО ЗА ПРОИЗВОДЊУ ПРЕЧИСТАЧА ФРАД – АЛЕКСИНАЦ, *Квалитет*, Пословна политика ДД, Београд, год IV, бр. 7-8, 6.
346. Др Марија Исаиловић: УВОДНА РЕЧ, "Ваљево, постанак и успон градског средишта", *Истраживања* **VII**, Народни музеј, Ваљево, 1994, 5.
347. Татјана Милованов: ОБЕЛЕЖАВАЊЕ ДАНА ПЛАНЕТЕ ЗЕМЉЕ, *Васиона*, бр. 1-2, 1994, 39.
348. MEMBERSHIP AND INSTITUTES DIRECTORY, European astronomical Society, November 1994, 17.
349. Милан Јеличић: ШЕЗДЕСЕТ ГОДИНА АСТРОНОМСКОГ ДРУШТВА "РУЂЕР БОШКОВИЋ", *Васиона*, бр. 5, 1994, 94.

350. Милан Јеличић: КОНФЕРЕНЦИЈА ЗА ШТАМПУ, *Васиона*, бр. 4, 1994, 82.
351. Дарко Ђокић: XII БЕОГРАДСКИ АСТРОНОМСКИ ВИКЕНД, *Васиона*, бр. 4, 1994, 82 (фото).

1995

352. Татјана Милованов: МЕМОРИЈАЛ ПРОФЕСОРА ЖИВОЈИНА ЋУЛУМА, *Васиона*, бр. 5 , 1944, 106.
353. ТЕМА ДАНАШЊЕГ САСТАНКА. ПОСТАНАК И КОНАЧНА СУДБИНА ВАСИОНЕ, *Информације*, ротари клуб "Београд", год. III, 19. I 1995.
354. РЕДОВНИ САСТАНАК РК БЕОГРАД, ОДРЖАН 19.01.1995, *Информације*, ротари клуб "Београд", год. III, 26. I 1995.
355. ДАРОДАВЦИ БИБЛИОТЕКЕ САНУ, *Политика*, 11. II 1995, 17.
356. СВЕТ КОМЕТА: ВЕЛИКО МАЛО СРЦЕ, *Радио ТВ ревија*, бр. 1458, 2. II 1995, 36.
357. СВЕТ КОМЕТА: У ЗАГРЉАЈУ ЗЕМЉЕ, *Радио ТВ ревија*, бр. 1459, 9. II 1995, 36.
358. СВЕТ КОМЕТА: УПОРНИ ТРАГАЧИ, *Радио ТВ ревија*, бр. 1460, 16. II 1995, 36.
359. РЕПУБЛИЧКИ СЕМИНАР О НАСТАВИ ФИЗИКЕ '95. ПРОГРАМ, *Млади физичар*, бр. 53, задња корица 1995.
360. УЗРОЦИ ЕКОЛОШКИХ КАТАСТРОФА, *Политика*, 28. II 1995.
361. АСТРОНОМСКА ПОЧЕТНИЦА: НЕБЕСКЕ КООРДИНАТЕ, *Радио ТВ ревија*, бр. 1462, 2. III 1995, 36.
362. А.[нђелка] Богданов: МИЛУН БАБИЋ МИНИСТАР У ВЛАДИ СРБИЈЕ ПОСЕТИО ИНСТИТУТ ЗА АСТРОНОМИЈУ. ЈУГОСЛАВИЈА НЕМА ТАЧНО ВРЕМЕ, *Привредни преглед*, 1. III 1995.
363. АСТРОНОМСКА ОПСЕРВАТОРИЈА. У СВЕТ УПРКОС САНКЦИЈАМА, *Борба*, 1. III 1995.
364. МИНИСТАР МИЛУН БАБИЋ ПОСЕТИО АСТРОНОМСКУ ОПСЕРВАТОРИЈУ НА ЗВЕЗДАРИ. НА РЕДУ - ТАЧНО ВРЕМЕ, *Вечерње новости*, 1. III 1995.
365. Бранислав Радивојша: ДВЕ ГОДИНЕ КОНТИЋЕВЕ ВЛАДЕ. ДИНАР ЧУВА И МИНИСТРЕ, *Политика*, 8. III 1995, 11.
366. АСТРОНОМСКА ПОЧЕТНИЦА, *Радио ТВ ревија*, бр. 1465, 23. III 1995, 36.
367. ДАРОДАВЦИ БИБЛИОТЕКЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ, *Рад Матице српске*, **CLXVIII**, бр. 31, Нови Сад, 1994, 140.
368. ДАРОДАВЦИ НАРОДНЕ БИБЛИОТЕКЕ СРБИЈЕ, *Политика*, 25. III 1995, 19.
369. У ОВОМ БРОЈУ, *Информације*, Rotary Club "Београд", 30. III 1995, 2.
370. ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА УПРАВНОГ ОДБОРА, ОДРЖАНОГ 27 МАРТА 1995. ГОДИНЕ, *Информације*, Rotary Club "Београд", 30. III 1995 , 9.

371. ОД СУТРА У СОМБОРУ. ЦИКЛУС НАУЧНИХ ПРЕДАВАЊА, *Сомборске новине*, Сомбор, 31. март 1995, 1.
372. П. П.: ОПСЕРВАТОРИЈА СЛАВИ, *Београдске новине*, 7. IV 1995, 5.
373. К-н.: ТРИБИНА ПОДРУЖНИЦЕ ФИЗИЧАРА. РЕЧ О РЕЛИГИЈИ И МЛАДИМА, *Сомборске новине*, 7. IV 1995, 2.
374. П. П.[рокопљевић]: 100 ГОДИНА АСТРОНОМСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ. НАГРАДЕ НАУЧНИЦИМА, *Београдске новине*, 14. IV 1995, 2.
375. Маја Драговић: ИЗВЕШТАЈ СА РЕДОВНОГ САСТАНКА РК БЕОГРАД 13. 04. 1995. ГОД., *Информације ротари клуба Београд*, 20. IV 1995, 4.
376. С.[лободанка] Андрић: ПРВА МАЂАРСКО-ЈУГОСЛОВЕНСКА АСТРОНОМСКА КОНФЕРЕНЦИЈА. ОДГОВОР НА САМОВОЉУ МОЋНИКА, *Политика*, 23. IV 1995, 14.
377. У ОВОМ БРОЈУ, *Информације*, ротари клуб "Београд", 18. V 1995,2
378. М.[аја] Томић: ИЗВЕШТАЈ СА РЕДОВНОГ САСТАНКА Р.К. БЕОГРАД, *Информације*, ротари клуб "Београд", 25. V 1995, 6.
379. Д.[ушан] Орловић: ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА УПРАВНОГ ОДБОРА ЗА 1995/96, *Информације*, ротари клуб "Београд", 8. VI 1995, 11.
380. Д.[ушан] Орловић: ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА УПРАВНОГ ОДБОРА ОДРЖАНОГ 5-VI-95, *Информације*, ротари клуб "Београд", 8. VI 1995,12.
381. Маја Драговић: ГОСТИ РОТАРИ КЛУБА ЗЕМУН. ВИШАК ЗА ЗАДОВОЉСТВО, *Ротаријанац*, бр. 6, 10. VI 1995, 10.
382. "Природне и математичке науке у Срба у 18. и првој половини 19. века", Каталог изложбе, Библиотека Матице српске, Нови Сад, 1995, 2.
383. Зоран Петровић: ЗА ШТАМПАЊЕ НАУЧНОГ ДЕЛА КОНКУРИСАЛО 50 ТАЛЕНАТА, *Политика*, 30. VI 1995, 12.
384. М.[аја] Томић: ИЗВЕШТАЈ СА РЕДОВНОГ САСТАНКА 22. 06. 1995. Г., *Информације*, ротари клуб "Београд", 29. VI 1995,4.
385. П.[етар] Ракин: ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА УПРАВНОГ ОДБОРА 5. 07. 1995. Г., *Информације*, ротари клуб "Београд", 6. VII 1995, 7.
386. Дејан Чикара: ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА КОМИСИЈЕ ЗА КЛУБСКЕ ДЕЛАТНОСТИ У ПРОШИРЕНОМ САСТАВУ 10. 07. 1995. Г., *Информације*, ротари клуб "Београд", 13. VII 1995, 5.
387. М.[аја] Томић: ИЗВЕШТАЈ СА РЕДОВНОГ САСТАНКА 06. 07. 1995. Г., *Информације*, ротари клуб "Београд", 13. VII 1995, 8.
388. С.[лободанка] А.[ндрић]: У ТЕМИШВАРУ 20. И 21. ЈУЛА, ЈУГОСЛОВЕНСКО – РУМУНСКИ ОКРУГЛИ СТО О САРАДЊИ У АСТРОНОМИЈИ, *Политика*, 19. VII 1995, 13.
389. Patricia Manole: IERI, LA OBSERVATORUL ASTRONOMIC DIN TIMISOARA. A AVUT LOC O MASA ROTUNDA INTRE ASTRONOMIC SARBI SI ROMANI, *Renasterea Banateana*, Timisoara, 21. VII 1995, 3.
390. СПИСАК ЧЛАНОВА РОТАРИ КЛУБА БЕОГРАД, *Информације*, ротари клуб "Београд", 20. VII 1995.
391. Петар Ракин: ПИСМО ПРЕДСЕДНИКА РАКИНА Ј. ЧОПУ, *Информације*, ротари клуб "Београд" 20. VII 1995, 7.

392. Дејан Чикара: ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА КОМИСИЈЕ ЗА ДЕЛАТНОСТ У ЗАЈЕДНИЦИ, 24 ЈУЛ 1995., *Информације*, ротари клуб "Београд", 27. VII 1995, 7.
393. Дејан Чикара: ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА УПРАВНОГ ОДБОРА, 24. 07. 1995. Г., *Информације*, ротари клуб "Београд", 27. VII 1995, 6.
394. Дејан Чикара: ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА КОМИСИЈЕ БУДУЋЕГ ПРЕДСЕДНИКА У ПРОШИРЕНОМ САСТАВУ, 24. 07. 1995. Г., *Информације*, ротари клуб "Београд", 27. VII 1995,8.
395. А.Д.: СА СКУПА ЈУГОСЛОВЕНСКО - РУМУНСКИХ АСТРОНОМА. ЗАЈЕДНИЧКО ПОМРАЧЕЊЕ, *Беградске новине*, 28. VII 1995, 4.
396. ОДЕЉЕЊЕ ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИХ НАУКА, *Годишњак*, **CI** за 1994, САНУ, Београд, 1995, 112.
397. М.[аја] Томић: ИЗВЕШТАЈ СА РЕДОВНОГ САСТАНКА, *Информације*, ротари клуб "Београд", 3. VIII 1995, 8.
398. ПРОТОКОЛАРИЈЕ. ПОСЕТЕ, РАЗГОВОРИ, ОБЕЋАЊА..., *Годишњак истраживачке станице Петница*, Петница, бр. 15, 1995, 11.
399. С.[лободанка] А.[ндрић]: АПЕЛ НА ЧЕТИРИ ВАЖНЕ СВЕТСКЕ АДРЕСЕ. ПРОТЕСТ БЕЛОРУСКОГ КОМИТЕТА СОЛИДАРНОСТИ СА СРБИМА И ЦРНОГОРЦИМА, *Политика*, 21. IX 1995, 17.
400. РЕГИСТАР НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА, Влада Републике Србије, Министарство за науку и технологију, Београд, 1995.
401. Р. Џунић: ШКОЛСКИ ПРОГРАМ РТС ПРЕПОРУЧУЈЕ НОВЕ СЕРИЈЕ. ПРИЧА О СУНЦУ, *Политика експрес*, 10. X 1995, 23.
402. Леанид Минько: БЕЛАРУСЬ - ЮГОСЛАВИЯ: НАУКА ОБЬЕДИНҮАЕТ, *Центральная газета*, Минск, 27. X 1995, 3.
403. РЕДОВНИ ПРОГРАМ ЗА НОВЕМБАР, *Информације*, ротари клуб "Београд", 2. XI 1995, 6.
404. ПРОНАЛАЗАЧКА ТРИБИНА ТЕСЛИАНУМ, *Политика*, 7. XI 1995.
405. ТЕМА ДАНАШЊЕГ САСТАНКА, *Информације*, ротари клуб "Београд", 9. XI 1995, 3.
406. Дејан Чикара: ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА УПРАВНОГ ОДБОРА ОД 06. 11. 1995, *Информације*, ротари клуб "Београд", 9. XI 1995, 13.
407. Маја Томић: ИЗВЕШТАЈ СА РЕДОВНОГ САСТАНКА ОД 9. 11. 1995, *Информације*, ротари клуб "Београд", 16. XI 1995, 5.
408. Леанид Минько: ПЛАЗМА СТВАРАЕ И ЯДНАЕ, *Навину Академии навук Беларуси*, Минск, 17.11.1995, 3.
409. Леанид Минько: В РОЛИ ДИПЛОМАТОВ – УЧЕНЫЕ, *Вечерний Минск*, 8. XI 1995, 1.
410. ДРУЖЕСКАЯ ВСТРЕЧА, *Товарищ*, Минск, 21. XI 1995, 2.
411. М. Томић: ИЗВЕШТАЈ СА РЕДОВНОГ САСТАНКА ОД 9.11.1995, *Информације*, ротари клуб "Београд", 16. XI 1995, 5.
412. Леанид Минько: ДЗЕЛАВЫ И СЯБРОУСКИ ВИЗИТ, *Навину Академии Навук Беларуси*, Минск, 15. XII 1995.
413. У ОВОМ БРОЈУ, *Информације*, ротари клуб "Београд", 21. XII 1995, 2.

414. ТЕМА ДАНАШЊЕГ САСТАНКА, *Информације*, ротари клуб "Београд", 21. XII 1995, 3.
415. ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА УПРАВНОГ ОДБОРА, 18. 12. 1995, *Информације*, ротари клуб "Београд", 21. XII 1995, 6.
416. ТЕМА СЛЕДЕЋЕГ САСТАНКА, *Информације*, ротари клуб "Београд", 21. XII 1995, 12.
417. У ОВОМ БРОЈУ, *Информације*, ротари клуб "Београд", 28. XII 1995, 2.
418. П. Ракин: ТЕМА ДАНАШЊЕГ САСТАНКА, *Информације*, ротари клуб "Београд", 28. XII 1995, 3.
419. М. Томић: ИЗВЕШТАЈ СА РЕДОВНОГ САСТАНКА, 21.12.1995, *Информације*, ротари клуб "Београд", 28. XII 1995, 8.
420. Драган Руменчић: ПРЕДЛОГ ЗА МОДЕРНИЗАЦИЈУ ИНСТРУМЕНАТА НА АСТРОНОМСКОЈ ОПСЕРВАТОРИЈИ, (Карикатура на којој је М. Димитријевић), *Васиона*, бр. 2, 1995, 3 страна корица.
421. Милан Јелчић: ГОДИШЊИЦЕ И НАГРАДЕ, *Васиона*, бр. 3-4, 1995, 56.
422. Лука Ч. Поповић: НАШИ АСТРОНОМИ У ГРЧКОЈ, *Васиона*, бр. 3-4, 1995, 60.
423. Татјана Миловановић: XIII БЕОГРАДСКИ АСТРОНОМСКИ ВИКЕНД - БАВ '95, *Васиона*, бр. 3-4, 1995, 60.
424. ХРОНОЛОГИЈА. *Физика и техника*, Ваљевска гимназија, Ваљево, бр. 25, 1995, 20.
425. Никола Божић: АКТИВНОСТИ ФИЗИЧАРА У ОВОЈ ШКОЛСКОЈ ГОДИНИ, *Физика и техника*, Ваљевска гимназија, Ваљево, бр. 25, 1995, 15.
426. Јелена Милоградов-Турин: НАШИ АСТРОНОМИ У РУМУНИЈИ, *Васиона*, бр. 5, 1995, 81.
427. Драган Трифуновић: ТИХА И УСРДНА МОЛИТВА МИЛОША РАДОЈЧИЋА, "Народна Књига" – "Алфа", Београд, 1995, 29.
428. 40. МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА, Каталог излагача, Београд, 1995, 29.
429. ДАРОДАВЦИ БИБЛИОТЕКЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ У 1995. ГОДИНИ, *Рад Матице српске*, бр. 32, Нови Сад, 1995, 74.
430. ИМЕНИК МАТИЦЕ СРПСКЕ, *Рад Матице српске*, бр. 32, Нови Сад, 1995, 99.

1996

431. THE INTERNATIONAL DIRECTORY OF DISTINGUISHED LEADERSHIP, Sixth edition, ABI American Bibliographical Institute, Raleigh, NC27612 USA.
432. WHO'S WHO IN THE WORLD, A Marquis who's who publication, New Providence, NJ07974, USA.
433. ТЕМА ДАНАШЊЕГ САСТАНКА, *Информације*, ротари клуб "Београд", 11. I 1996, 3.
434. РЕПУБЛИЧКИ СЕМИНАР О НАСТАВИ ФИЗИКЕ 96. ПРОГРАМ, Зборник предавања са Републичког семинара о настави физике одржаног 17. и

18. јануара у Новом Саду, Друштво физчара Србије, Подружница Нови Сад, Нови Сад, 1996, 1.

435. Дејан Чикара: ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА УПРАВНОГ ОДБОРА, 15. 01. 1996, ротари клуб "Београд", *Информације*, 18. I 1996, 10.
436. М. Томић: ИЗВЕШТАЈ СА РЕДОВНОГ САСТАНКА, 11. 01. 1996, *Информације*, ротари клуб "Београд", 18. I 1996, 10.
437. У ДАНАШЊЕМ БРОЈУ, *Информације*, ротари клуб "Београд", 1. II 1996, 2.
438. ТЕМА ДАНАШЊЕГ САСТАНКА, *Информације*, ротари клуб "Београд", 1. II 1996, 3.
439. Дејан Чикара: ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА УПРАВНОГ ОДБОРА РК БЕОГРАД, 25. 01. 1996, *Информације*, ротари клуб "Београд", 1. II 1996, 10.
440. Леонид Минько: БРАТ К БРАТУ - В ГОСТИ, *Центральная газета*, Минск, No 5, 2-8. II 1996.
441. М. Томић: ИЗВЕШТАЈ СА РЕДОВНОГ САСТАНКА КЛУБА, ОДРЖАНОГ 1. ФЕБРУАРА 1996. ГОДИНЕ, *Информације*, ротари клуб "Београд", 8. II 1996, 8.
442. Дејан Чикара: ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА УПРАВНОГ ОДБОРА ОДРЖАНОГ 5. ФЕБРУАРА 1996. ГОДИНЕ, *Информације*, ротари клуб "Београд", 8. II 1996, 8.
443. ТЕМА ДАНАШЊЕГ САСТАНКА, *Информације*, ротари клуб "Београд", 15. II 1996, 3.
444. Дејан Чикара: ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА УПРАВНОГ ОДБОРА ОДРЖАНОГ 12. 02. 1996, *Информације*, ротари клуб "Београд", 15. II 1996, 5.
445. Дејан Чикара, ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА УПРАВНОГ ОДБОРА 19. 02. 1996, *Информације*, ротари клуб "Београд", 22. II 1996, 4.
446. НАЈАВА ПРЕДАВАЊА, *Информације*, ротари клуб "Београд", 22. II 1996, 12.
447. У ВАЉЕВСКОЈ ГИМНАЗИЈИ ОДРЖАНА ТРИБИНА О КОСМОСУ, *Напред*, Ваљево, 23. II 1996, 5.
448. Дејан Чикара: ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА УПРАВНОГ ОДБОРА ОДРЖАНОГ 26. 02. 1996, *Информације*, ротари клуб "Београд", 29. II 1996, 5.
449. У ДАНАШЊЕМ БРОЈУ, *Информације*, ротари клуб "Београд", 29. II 1996, 2.
450. ТЕМА ДАНАШЊЕГ САСТАНКА, *Информације*, ротари клуб "Београд", 29. II 1996, 2.
451. 2nd HELLENIC ASTRONOMICAL CONFERENCE, COMMUNICATIONS FROM DR M. DIMITRIJEVIĆ, Belgrade, *Hipparchos*, The Hellenic Astronomical society newsletter, **1**, Issue 1, February 1996, 5.
452. IMPORTANT INTERNATIONAL CONTACTS OF SPS, *Socialist party of Serbia News*, No 5/6, March 1996, 13.
453. ПРЕДСЕДНИК МИЛОШЕВИЋ ПРИМИО ДЕЛЕГАЦИЈЕ ИНОСТРАНИХ ПОЛИТИЧКИХ ПАРТИЈА И ПОКРЕТА КОЈЕ СУ ПРИСУСТВОВАЛЕ

ТРЕЋЕМ КОНГРЕСУ СПС. ЗАЛАГАЊЕ ЗА ПРАВЕДНО И ХУМАНО ДРУШТВО, *Политика*, 4. III 1996, 1 (фото).

454. ПРЕДСЕДНИК МИЛОШЕВИЋ ПРИМИО ДЕЛЕГАЦИЈЕ ИНОСТРАНИХ ПАРТИЈА И ПОКРЕТА, ГОСТЕ ТРЕЋЕГ КОНГРЕСА СПС. КОРАК КА ИНТЕГРАЦИЈИ, *Политика експрес*, 4. III 1996, 1 (фото).
455. ЦИЉЕВИ ЗА БУДУЋНОСТ, *Вечерње новости*, 4. III 1996, 1 (фото).
456. У ОВОМ БРОЈУ, *Информације*, ротари клуб "Београд", 7. III 1996, 2.
457. Дејан Чикара: ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА УПРАВНОГ ОДБОРА 11. 03. 1996, *Информације*, ротари клуб "Београд", 14. III 1996, 6.
458. Славица Живановић: АСТРОЛОГИЈА И (ИЛИ) АСТРОНОМИЈА, *Телеграф*, подлистак "Булевар", 13. III 1996, 11.
459. Милан Јеличић. РУЂЕР БОШКОВИЋ: ПОМРАЧЕЊА СУНЦА И МЕСЕЦА, *Васиона*, бр. 1-2, 1996, 26.
460. Лука Ч. Поповић: ПРВА ЈУГОСЛОВЕНСКА КОНФЕРЕНЦИЈА О ОБЛИКУ СПЕКТРАЛНИХ ЛИНИЈА (две фотографије), *Васиона*, бр. 1-2, 1996, 28.
461. В. Протић-Бенишек: ИЗЛОЖБА "СВЕТ МЕРЕЊА" МУЗЕЈА НАУКЕ И ТЕХНИКЕ У ГАЛЕРИЈИ САНУ, *Васиона*, бр. 1-2, 1996, 28.
462. Татјана Милованов: ПРЕДАВАЊЕ У ДОМУ ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА О АСТРОНОМИМА АМАТЕРИМА, *Васиона*, бр. 1-2, 1996, 30.
463. Тања М. Томашевић: РЕПАТИЦА НЕЋЕ ПАСТИ, *Вечерње новости*, 24. III 1996, 11.
464. ПРОГРАМ ЗА АПРИЛ, *Информације*, ротари клуб "Београд", 28. III 1996, 8.
465. УВОДНА РЕЧ БОРИСЛАВА КАНАЗИРА, СЕКРЕТАРА ИНСТИТУТА СРПСКОГ НАРОДА, "Српска национална мањина у Румунији" (уредник Владимир Петровић), Институт српског народа, Београд, 1996, 1.
466. БИБЛИОТЕКА ГРАДА, НЕДЕЉНИ ПРОГРАМ, *Политика*, 31. III 1996.
467. ТЕМА ДАНАШЊЕГ САСТАНКА, *Информације*, ротари клуб "Београд", 4. IV 1996, 3.
468. У ОВОМ БРОЈУ, *Информације*, ротари клуб "Београд", 4. IV 1996, 2.
469. С. А. [Слободанка Андрић]: ОБЕЛЕЖЕН ДАН АСТРОНОМСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ. НАУЧНА УСТАНОВА СВЕТСКОГ УГЛЕДА, *Политика*, 6. IV 1996, 17.
470. АСТРОНОМСКА ОПСЕРВАТОРИЈА. НАГРАДЕ ЗА ЈУБИЛЕЈ, *Вечерње новости*, 7. IV 1996, 14.
471. М.[аја] Томић: ИЗВЕШТАЈ СА РЕДОВНОГ САСТАНКА, 04. 04. 1996, *Информације*, ротари клуб "Београд", 11. IV 1996, 10.
472. ДАНАС НА ТАЛАСИМА РАДИО НОВОСТИ. ДРУГОВАЊЕ СА ЗВЕЗДАМА, *Вечерње новости*, 15. IV 1996, 14.
473. НАЈАВА ПРЕДАВАЊА ЗА 25. 04. 1996, *Информације*, ротари клуб "Београд", 18. IV 1996, 8.
474. Љ. З.: ПРОЛЕЋНИ ЦИКЛУС ПРЕДАВАЊА СОМБОРЦИ – СОМБОРУ. ОД ЛАСЕРА ДО КЛИМАТСКИХ ПОРЕМЕЋАЈА, *Сомборске новине*, 19. IV 1996, 9.

475. П. [етар] Ракин: ТЕМА ДАНАШЊЕГ САСТАНКА, *Информације*, ротари клуб "Београд", 25. IV 1996, 3.
476. СЛУШАЋЕТЕ У МАЈУ, *Информације*, ротари клуб "Београд", 25. IV 1996, 8.
477. ФОРМИРАНИ САВЕТИ ЗА ОБРАЗОВАЊЕ И НАУКУ, И СОЦИЈАЛНУ ПОЛИТИКУ, *Политика*, 26. IV 1996, 18.
478. ПРОГРАМ ЗА ЈУН, *Информације*, ротари клуб "Београд", 30. V 1996, 12.
479. Божидар Јовановић: ПРИРОДНЕ И МАТЕМАТИЧКЕ НАУКЕ У СРБА, *Флогистон*, бр. 3, 1996, 209.
480. Дејан Чикара: ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА УПРАВНОГ ОДБОРА 10. 06. 1996, *Информације*, ротари клуб "Београд", 13. VI 1996, 7.
481. ПРЕДАВАЊЕ ИДУЋЕ НЕДЕЉЕ, *Информације*, ротари клуб "Београд", 13. VI 1996, 8.
482. ТЕМА ДАНАШЊЕГ САСТАНКА, *Информације*, ротари клуб "Београд", 20. VI 1996, 3.
483. ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА УПРАВНОГ ОДБОРА 17. 06. 1996, *Информације*, ротари клуб "Београд", 20. VI 1996, 5.
484. Зоран Миљатовић: РОТАРИЈАНЦИ ПОНОВО У СРБИЈИ, *Недељни телеграф*, 26. VI 1996, 4.
485. У ОВОМ БРОЈУ, *Информације*, ротари клуб "Београд", 27. VI 1996, 2.
486. ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА УПРАВНОГ ОДБОРА 24. 06. 1996, *Информације*, ротари клуб "Београд", 27. VI 1996, 5.
487. М.[аја] Томић: ИЗВЕШТАЈ СА РЕДОВНОГ САСТАНКА 20. 06. 1996, *Информације*, ротари клуб "Београд", 27. VI 1996, 6.
488. Дејан Чикара, ЗАВРШАВА СЕ РОТАРИЈАНСКА 1995/96. ГОДИНА, *Информације*, ротари клуб "Београд", 4. VII 1996, 4.
489. У ОВОМ БРОЈУ, *Информације*, ротари клуб "Београд", 11. VII 1996, 2.
490. ТЕМА ДАНАШЊЕГ САСТАНКА, *Информације*, ротари клуб "Београд", 11. VII 1996, 3.
491. КО ЈЕ КО У СРБИЈИ '96, Bibliofon-Who is who, Београд, 1996, 102.
492. М.[аја] Томић: ИЗВЕШТАЈ СА РЕДОВНОГ САСТАНКА 11. 07. 1996, *Информације*, ротари клуб "Београд", 18. VII 1996, 4.
493. У ОВОМ БРОЈУ, *Информације*, ротари клуб "Београд", 25. VII 1996, 2.
494. TRANSACTIONS OF THE INT. ASTRON. UNION, **XXIIB**, Proceedings of the twenty - second General Assembly, The Hague 1994, Composition of Commision 14 1994-1997, p. 269 Composition of Commision 36, p. 305, Individual members from non - adhering countries p. 397, Alphabetical list of members p. M 506., ed. by I Appenzeller, Kluwer Academic publishers, Dordrecht, Boston, London, 1996.
495. Александр Чумаков: КАНТАКТЫ ПЛАЗМЕНЩЫКАУ БЕЛАРУСИ И ЮГОСЛАВИИ МАЦНЕЮЦЬ, *Навины Академии навук Беларуси*, Минск, 23. VIII,1996, 1.
496. ТЕЛЕКС, *Политика*, 12. IX 1996, 2.
497. М.[аја] Томић: ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА УПРАВНОГ ОДБОРА 17. 09. 1996, *Информације*, ротари клуб "Београд", 19. IX 1996, 3.

498. М.[аја] Томић: ИЗВЕШТАЈ СА РЕДОВНОГ САСТАНКА 12. 09. 1996, *Информације*, ротари клуб "Београд", 19. IX 1996, 7.
499. Д. Радовић: СКУП О ВРЕДНОВАЊУ НАУЧНОГ РАДА, ЕТИКА У ИСТРАЖИВАЊУ, *Политика*, 4. X 1996, 25.
500. У ДАНАШЊЕМ БРОЈУ, *Информације*, ротари клуб "Београд", 31. X 1996, 2.
501. У ОВОМ БРОЈУ, *Информације*, ротари клуб "Београд", 7. XI 1996, 2.
502. ТЕМА ДАНАШЊЕГ САСТАНКА, *Информације*, ротари клуб "Београд", 7. XI 1996, 3.
503. ИЗВЕШТАЈ О ПРИСУТНОСТИ ЗА МЕСЕЦ ОКТОБАР, *Информације*, ротари клуб "Београд", 7. XI 1996, 8.
504. С. Ђокић: ПРЕДАВАЊЕ У КАСАРНИ У БУБАЊ-ПОТОКУ. ШЕТЊА ПО СУНЧЕВОМ СИСТЕМУ, *Војска*, бр. 222, 7 новембра 1996, 45.
505. СООПШТЕНИЕ. ПРОШЕТКА ПО СОНЧЕВИОТ СИСТЕМ, *Вечер*, Скопје, 14 ноември 1996, 5.
506. Томислав Петровић: ЈУБИЛЕЈ ЧАСОПИСА "МЛАДИ ФИЗИЧАР". О НАСТАНКУ ЧАСОПИСА И ИЗДАВАЊУ У ПРОТЕКЛИХ ДВАДЕСЕТ ГОДИНА, *Млади физичар*, бр. 60, 1996, 1.
507. Милан Јеличић: ПРОМОЦИЈА КЊИГЕ "ПОМРАЧЕЊА СУНЦА И МЕСЕЦА", *Васиона*, бр. 3, 1996, 62.
508. Милан Јеличић: ОБЕЛЕЖЕНА 109. ГОДИШЊИЦА АСТРОНОМСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ", *Васиона*, бр. 3, 1996, 63.
509. Зоран Ивановић: XIV БЕОГРАДСКИ АСТРОНОМСКИ ВИКЕНД - БАВ '96, *Васиона*, бр. 3, 1996, 66.
510. Народна библиотека Србије, Задужбина "Андрејевић" СВЕЧАНО ПРЕДСТАВЉАЊЕ 17 МОНОГРАФИЈА, *Политика*, 25. XI 1996, 33.
511. У ОВОМ БРОЈУ, *Информације*, ротари клуб "Београд", 14. XI 1996,2.
512. Душко Орловић: ИЗВЕШТАЈ СА РЕДОВНОГ САСТАНКА 7.11.1996, *Информације*, ротари клуб "Београд", 14. XI 1996,4.
513. Олга Николић: ПРВИ ПОСЛЕ ЦВИЈИЋА; ДВА СВЕТСКА ПРИЗНАЊА БЕОГРАДСКОМ НАУЧНИКУ ДР МИЛОРАДУ ВАСОВИЋУ, *Наша борба*, Недељна НБ, 7-8. децембар 1996, XVII.
514. ИЗБОР РЕДОВНИХ, ДОПИСНИХ, ЧЛАНОВА ВАН РАДНОГ САСТАВА И ИНОСТРАНИХ ЧЛАНОВА, *Годишњак* **С II**, САНУ, Београд 1995, 116.
515. Никола Цветковић: ЖИВЕТИ ПУНИМ ЖИВОТОМ (ЖИВОТОПИС СЕРГИЈА ДИМИТРИЈЕВИЋА), Библиотека Народног музеја у Лесковцу 44, Лесковац, 1996, стр. 59.
516. ДАРОДАВЦИ БИБЛИОТЕКЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ У 1996. ГОДИНИ, *Рад Матице Српске*, Нови Сад, **CLXX**, 1996, бр. 33, 94.

1997

517. ИЗВЕШТАЈ СА РЕДОВНОГ САСТАНКА 2.01.1997, *Информације*, ротари клуб "Београд", 9. I 1997,15.

518. ПРИСУТНОСТ, *Информације*, ротари клуб "Београд", 9. I 1997,8.
519. MEMBERS OF ROTARY CLUB BEOGRAD, *Информације*, ротари клуб "Београд", 30. I 1997, уметак.
520. У ДАНАШЊЕМ БРОЈУ, *Информације*, ротари клуб "Београд", 30. I 1997, 2.
521. ИЗВЕШТАЈ О ПРИСУТНОСТИ - ЈАНУАР 1997, *Информације*, ротари клуб "Београд", 6. II 1997, 12.
522. САВЕЗНА ВЛАДА У ФУНКЦИЈИ МИРА, СТАБИЛНОСТИ И РАЗВОЈА, (ИЗВЕШТАЈ О РАДУ ОД МАРТА 1993. ДО ДЕЦЕМБРА 1996. ГОДИНЕ), "Савезна република Југославија, Савезна влада", Београд 1997, 100.
523. ПРИСУТНОСТ, *Информације*, ротари клуб "Београд", 6. III 1997,8.
524. WHO'S WHO IN BALKANS
525. DICTIONARY OF INTERNATIONAL BIOGRAPHY, International Biographical Centre, Cambridge, England.
526. КЊИЖЕВНЕ ВЕЧЕРИ, ТРИБИНЕ, ПРОМОЦИЈЕ, Откријте Београд (подлистак), *Наша борба*, 10. III 1997.
527. Маја В. Станојковић, Игор Ивановић: АСТРОНОМСКА ОПСЕРВАТОРИЈА У БЕОГРАДУ ПРОСЛАВЉА 110. РОЂЕНДАН, НЕБЕСКЕ ОЧИ СА ЗВЕЗДАРЕ, *Политика експрес*, 24. III 1997.
528. ТЕМА ДАНАШЊЕГ САСТАНКА, *Информације*, ротари клуб "Београд", 27. III 1997, 3.
529. В[есна] Д. П[авловић]: ОБЕЛЕЖЕНА 110-ГОДИШЊИЦА АСТРОНОМСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ НА ЗВЕЗДАРИ, ДЕЦЕНИЈА СА ЗВЕЗДАМА, *Вечерње новости*, 8. IV 1997, 29
530. Б.Б.: ПОВОДОМ 110 ГОДИНА АСТРОНОМСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ, ПОЧЕО НАУЧНИ СКУП АСТРОНОМА И КОСМОЛОГА, *Политика*, 8. IV 1997, 23.
531. Љ. Гојгић: МИЛАДИН ШЕВАРЛИЋ, АКТИВИСТА ЈУЛ-А, "СЕКАО САМ ДРВЕЋЕ КОЈЕ МИ ЈЕ СМЕТАЛО", *Демократија*, 9. IV 1997, 10.
532. Љ. Г[ојгић]: СТО ДЕСЕТ ГОДИНА АСТРОНОМСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ НА ЗВЕЗДАРИ, ПЛАНЕТА СРБИЈА, *Демократија*, 10. IV 1997, 23. (на врху странице погрешно означено 9. IV).
533. ATTENDANCE REPORT, MARCH 1997, *Информације*, ротари клуб "Београд", 3. IV 1997, уметак.
534. ИЗВЕШТАЈ СА РЕДОВНОГ САСТАНКА, 27. 03. 1997, *Информације*, ротари клуб "Београд", 3. IV 1997, 7.
535. ПРЕГЛЕД ДУГОВАЊА ЧЛАНОВА РК БЕОГРАД 27. 03. 1997, *Информације*, ротари клуб "Београд", 3. IV 1997, 8.
536. Marco Zoppi: MINUTES OF THE INTERNATIONAL COMMITTEE MEETING in Spectral Line Shapes Vol. **9**, eds. M. Zoppi, L. Ulivi, *AIP Conf. Proc.*, **386**, 1997, 551.
537. др Драгутин Ђуровић: ЗБОГ ПАРТИЈСКИХ СИМПАТИЈА ОДЕ ПАРК, *Демократија*, 17. IV 1997, 12.
538. ИЗВЕШТАЈ О ПРИСУТНОСТИ, АПРИЛ 1997, *Информације*, ротари клуб "Београд", 8. V 1997, 8.

539. WHO'S WHO IN THE WORLD (15th edition) A Marquis who's who publication, New Providence, Nj07974, USA.
540. 2000 OUTSTANDING PEOPLE OF THE 20TH CENTURY, International Biographical Centre, Cambridge, England.
541. НАУЧНИ ПРОГРАМ НА ТЕЛЕВИЗИЈИ, *Политика*, 28. VIII 1997, 43.
542. ТЕМА ДАНАШЊЕГ САСТАНКА, *Информације*, ротари клуб "Београд", 29. V 1997, 3.
543. Јелена Милорадов-Турин: XI КОНФЕРЕНЦИЈА ЈУГОСЛОВЕНСКИХ АСТРОНОМА, *Васиона*, бр. 1-2, 1997, 33.
544. Јелена Милорадов-Турин: АСТРОНОМИЈА У МАТЕМАТИЧКОМ ИНСТИТУТУ У ПРОЛЕЋЕ 1997, *Васиона*, Бр. 1-2, 1997, 36.
545. ИЗВЕШТАЈ О ПРИСУСТВУ, *Информације*, ротари клуб "Београд", 5. VI 1997, 7.
546. ИЗВЕШТАЈ СА РЕДОВНОГ САСТАНКА, 29.05.1997, *Информације*, ротари клуб "Београд", 5. VI 1997, 8.
547. М. Вукадиновић: МОНОГРАФИЈЕ ЗАДУЖБИНЕ "АНДРЕЈЕВИЋ", ПУТ У СВЕТ НАУКЕ, *Политика*, 11.06.1997, 24.
548. Владо Милићевић: СЈАЈ ЗВЕЗДЕ МИЛАНКОВИЋ, ПРЕДГОВОР, Рударско-геолошки факултет, Институт за геофизику, Београд, 1997.
549. НАУЧНОИСТРАЖИВЧКЕ ОРГАНИЗЦИЈЕ, "Наука и технолошки развој у републици Србији, политика, анализе, документи", Београд, 1997, 149.
550. PREFACE, Proc. II Yug. Conf. on Spectral Line Shapes, Bela Crkva, (eds. L.Č. Popović, M. Ćuk), *Publ. Astron. Obs. Belgrade*, **57**, 1997.
551. ТЕМА ДАНАШЊЕГ САСТАНКА, *Информације*, ротари клуб "Београд", 25. IX 1997, 2.
552. НАУЧНИ СКУП ВРЕДНОВАЊЕ НАУЧНОГ РАДА, *Годишњак*, **С III** за 1996, САНУ, Београд 1996, 140.
553. ИЗВЕШТАЈ СА РЕДОВНОГ САСТАНКА ОД 25.09.1997, *Информације*, ротари клуб "Београд", 2. X 1997, 2.
554. Јелена Милорадов-Турин: ЈЕДАН ПРИЛОГ ИСТОРИЈИ КАТЕДРЕ ЗА АСТРОНОМИЈУ УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ у "Развој астрономије код Срба, Development of Astronomy among Serbs", eds. M. S. Dimitrijević, J. Milogradov-Turin, L. Č. Popović, *Publ. Astron. Obs. Belgrade*, **56**, 1997, 65.
555. Лука Ч. Поповић: РАЗВОЈ И АКТИВНОСТИ АСТРОНОМСКОГ ДРУШТВА "РУЂЕР БОШКОВИЋ" у "Развој астрономије код Срба, Development of Astronomy among Serbs", eds. M. S. Dimitrijević, J. Milogradov-Turin, L. Č. Popović, *Publ. Astron. Obs. Belgrade*, **56**, 1997, 77.
556. Вукота Бабовић: МУЛТИДИСЦИПЛИНАРНОСТ У РАЗВОЈУ БЕЛЕРОФОНТА у "Развој астрономије код Срба, Development of Astronomy among Serbs", eds. M. S. Dimitrijević, J. Milogradov-Turin, L. Č. Popović, *Publ. Astron. Obs. Belgrade*, **56**, 1997, 95.
557. Самир Салим: АСТРОНОМИЈА У ИСТРАЖИВАЧКОЈ СТАНИЦИ ПЕТНИЦА у "Развој астрономије код Срба, Development of Astronomy among Serbs", eds. M. S. Dimitrijević, J. Milogradov-Turin, L. Č. Popović,

Publ. Astron. Obs. Belgrade, **56**, 1997, 101.
558. Драган Ж. Гајић: АСТРОНОМИЈА И АСТРОФИЗИКА НА УНИВЕРЗИТЕТУ У НИШУ у "Развој астрономије код Срба, Development of Astronomy among Serbs", eds. M. S. Dimitrijević, J. Milogradov-Turin, L. Č. Popović, Publ. Astron. Obs. Belgrade, **56**, 1997, 109.
559. Миодраг Секулић: АСТРОНОМСКО ДРУШТВО "АЛФА" – НИШ у "Развој астрономије код Срба, Development of Astronomy among Serbs", eds. M. S. Dimitrijević, J. Milogradov-Turin, L. Č. Popović, *Publ. Astron. Obs. Belgrade*, **56**, 1997, 111.
560. Јелисавета Арсенијевић, Александар Кубичела, Армен Оскањан: ОСКАЊАН - ОСНИВАЊЕ И РАД ГРУПЕ ЗА АСТРОФИЗИКУ у "Развој астрономије код Срба, Development of Astronomy among Serbs", eds. M. S. Dimitrijević, J. Milogradov-Turin, L. Č. Popović, *Publ. Astron. Obs. Belgrade*, **56**, 1997, 135.
561. Јелена Милоградов-Турин: АСТРОНОМИЈА НА СЕМИНАРИМА ЗА НАСТАВНИКЕ У СРБИЈИ у "Развој астрономије код Срба, Development of Astronomy among Serbs", eds. M. S. Dimitrijević, J. Milogradov-Turin, L. Č. *Popović, Publ. Astron. Obs. Belgrade*, **56**, 1997, 229.
562. ПРОГРАМ СКУПА "РАЗВОЈ АСТРОНОМИЈЕ КОД СРБА" у "Развој астрономије код Срба, Development of Astronomy among Serbs", eds. M. S. Dimitrijević, J. Milogradov-Turin, L. Č. Popović*, Publ. Astron. Obs. Belgrade*, **56**, 1997, 265.
563. Станко Миљковић: ЛЕСКОВАЧКО КЊИЖЕВНО СТВАРАЛАШТВО ОД ПЕСМОПИСА (1977) ДО ДАНАС, *Наше Стварање*, XLV, 3/97, Лесковац 1977, 106.
564. Светислав Павићевић: ОСНОВАНА ТРИБИНА НАШЕГ СТВАРАЊА, *Наше стварање*, **XLV**, 3/97, Лесковац 1997, 146.
565. М. Ивановић: РОТАРИЈАНЦИ НИСУ МАСОНИ, *Блиц*, 8. X 1997, 10.
566. А. Томашевић: ПРОМОЦИЈА ТРЕЋЕГ БРОЈА ЧАСОПИСА "НАШЕ СТВАРАЊЕ" ЧАСОПИС КОЈИ ДРЖИ ДО СЕБЕ, *Наша реч*, Лесковац, 10. X 1997, 10.
567. Даница Радовић: ПРЕД ИЗБОР НОВИХ ЧЛАНОВА САНУ. УЗАК КРУГ ПРОБРАНИХ, *Политика*, 14. X 1997, 22.
568. ТЕМА ДАНАШЊЕГ САСТАНКА, *Информације*, ротари клуб "Београд", 23. X 1997, 1.
569. 42. МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА. Адресар излагача, Београд, 1997, 34.
570. Никола Цветковић: ЗАПИСИ О СЕРГИЈУ ДИМИТРИЈЕВИЋУ, Библиотека Народног музеја у Лесковцу **46**, Лесковац, 1997, стр. 112 и 168.
571. TWO THOUSAND OUTSTANDING PEOPLE OF THE TWENTIETH CENTURY, International Biographical Centre, Cambridge.
572. МЕЂУНАРОДНИ СИМПОЗИЈУМ "РУСКА ЕМИГРАЦИЈА У СРПСКОЈ И ДРУГИМ СЛОВЕНСКИМ КУЛТУРАМА, Тезе реферата (Београд, 20-22. новембар 1997. год.), подаци о учесницима симпозијума, Филолошки факултет, Београд 1977, 64.

573. ИЗВЕШТАЈ СА РЕДОВНОГ САСТАНКА 23.10.1997, *Информације*, ротари клуб "Београд", 30. X 1997, 2.
574. Милан Јеличић: 110 ГОДИНА АСТРОНОМСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ, *Васиона*, бр. 4, 1997, 101.
575. Јелена Милоградов-Турин: РУМУНСКИ АСТРОНОМИ У ЈУГОСЛАВИЈИ, *Васиона*, бр. 4, 1997, 102.
576. Миодраг Секулић: АКТИВНОСТИ АСТРОНОМСКОГ ДРУШТВА "АЛФА" ИЗ НИША, *Васиона*, бр. 4, 1997, 104.
577. ИЗВЕШТАЈ СА РЕДОВНОГ САСТАНКА 18.12.1997, *Информације*, ротари клуб "Београд", 30. XII 1997, 2.
578. THE INTERNATIONAL DIRECTORY OF DISTINGUISHED LEADERSHIP (Eighth edition) ABI American Bibliographical Institute, Raleigh, NC27612 USA
579. ADDRESSES OF PARTICIPANTS In: Highlights, Joint European and National Astronomical Meeting for 1997, JENAM 97, New Trends in Astronomy and Astrophysics, eds. J. D. Hadjidemetriou, J. H. Seiradakis, Department of Physics, University of Thessaloniki, Thessaloniki 1997, 26.
580. Владо Милићевић: СЈАЈ ЗВЕЗДЕ МИЛАНКОВИЋ, Предговор другом издању, Рударско-геолошки факултет, Институт за геофизику, Београд, 1997.
581. Neue Buecher: ELEKTRONISCHE MITTEILUNGEN ZUR ASTRONOMIEGESCHICHTE, Nr 27, 3 Maerz, 1998, 4.
582. Олгица Петровић: ХРОНИКА НАШЕГ СТВАРАЊА, *Наше стварање*, **XLV**, Нова серија, Лесковац, бр. 4, 1997, 146.
583. ХРОНОЛОГИЈА, *Физика и техника*, бр. 27, октобар 1997, Ваљевска гимназија, Ваљево, 31.
584. 43. МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА. АДРЕСАР ИЗЛАГАЧА, Београд, 1997, 41.

1998

585. М. Б.: О ВАСИОНИ - БЕЗ ТАЈНИ. НАУЧНИ ХЕПЕНИНГ У ДОМУ МЛАДОСТИ, Зрењанин, 20.II 1998, 11.
586. J. A. Stephens: IAEA ADVISORY GROUP MEETING ON "TECHNICAL ASPECTS OF ATOMIC AND MOLECULAR DATA PROCESSING AND EXCHANGE" (14th Meeting of the A+M Data Centres and ALADDIN Network) SUMMARY REPORT, IAEA Nuclear Data Section, INDC (NDS)-377, 1998.
587. Школски програм РТС. НОВО О СТАРИМ ПЛАНЕТАМА, *Политика*, 7.04.1998
588. СА ПРОМОЦИЈЕ КЊИГЕ "ОТКРИВАЊЕ ВАСИОНЕ" (фотографија), *Васиона*, бр. 1-2, 1998, 21.
589. Ј[елена] Милоградов-Турин, А[лександар] Томић: ОПРОШТАЈНИ ГОВОРИ, *Васиона*, бр. 1-2, 1998, 21.

590. Ненад Ђ. Јанковић: СПИСАК МОЈИХ РАДОВА, *Васиона*, бр. 1-2, 1998, 42.
591. Милан Јеличић: ПРОМОЦИЈА КЊИГЕ "ОТКРИВАЊЕ ВАСИОНЕ", *Васиона*, бр. 1-2, 1998, 55.
592. ДЕО УЧЕСНИКА I КОНФЕРЕНЦИЈЕ ДРУШТВА (фотографија), *Васиона*, бр. 1-2 , 1998, III страна корица.
593. УЧЕСНИЦИ II СЕМИНАРА АСТРОФИЗИКА У ЈУГОСЛАВИЈИ (фотографија), *Васиона*, бр. 1-2, 1998, IV страна корица.
594. ИЗВЕШТАЈ СА РЕДОВНОГ САСТАНКА, 23. 04. 1998, *Информације*, ротари клуб "Београд", 30. IV 1998, 3.
595. ПОРОДИЦА ПЛАНЕТА: УРАН (Школски програм РТС), *Политика*, 19. V 1998, 42.
596. ПОРОДИЦА ПЛАНЕТА: НЕПТУН (Школски програм РТС), *Политика*, 26. V 1998, 42.
597. ТЕМА ДАНАШЊЕГ САСТАНКА, *Информације*, ротари клуб "Београд", 11. VI 1998, 1.
598. ТВ Програм (ТВБ 1 14.05 РАСКРШЋА: ДР МИЛАН С. ДИМИТРИЈЕВИЋ), *Политика*, 15. VI 1998.
599. Данас на ТВ (ТВБ 1 14.05 РАСКРШЋА: ДР МИЛАН С. ДИМИТРИЈЕВИЋ), *Политика експрес*, 15. VI 1998, 20.
600. ТВ Програм (ТВБ 1 14.05 РАСКРШЋА: ДР МИЛАН С. ДИМИТРИЈЕВИЋ), *Вечерње новости*, 15. VI 1998, 32.
601. ТВ Програм (ТВБ 1 14.05 РАСКРШЋА: ДР МИЛАН С. ДИМИТРИЈЕВИЋ), НТ Плус, 15. VI 1998, 15.
602. ТВ Понедељак (ТВБ 1 14.05 РАСКРШЋА: ДР МИЛАН С. ДИМИТРИЈЕВИЋ), *Наша Борба*, 15. VI 1998, 19.
603. Милан Јеличић: ИЗАБРАНА ДЕЛА МИЛУТИНА МИЛАНКОВИЋА, *Васиона*, бр. 3, 1998, 82.
604. Милан Јеличић: Презентација, *Васиона*, бр. 3, 1998, 83.
605. Душан Беатовић: XV БЕОГРАДСКИ АСТРОНОМСКИ ВИКЕНД, *Васиона*, бр. 3, 1998, 83.
606. LIST OF PARTICIPANTS (WITH COMMON PHOTOGRAPHY), "Proc. 29th Conf. on Variable Star Research", eds. J. Dušek, M. Zejda, Nicholas Copernicus Observatory and Planetarium Brno, 1998.
607. ЈУЧЕ НА ЕЛЕКТРОТЕХНИЧКОМ ФАКУЛТЕТУ. ОБЕЛЕЖЕН ДАН ИЗУМИТЕЉА, *Политика*, 11. VII 1998.
608. INTERNATIONAL PROGRAM COMMITTEE, "14th Int. Conf. On Spectral Line Shapes", State College, Pennsylvania, 1998, Penn State University Park.
609. PROGRAM OF THE 2nd YUGOSLAV-BELARUSSIAN SYMPOSIUM ON PHYSICS AND DIAGNOSTICS OF LABORATORY AND ASTROPHYSICAL PLASMAS, "Proc. II Yugoslav - Belarussian Symposium on Physics & Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasmas", Zlatibor 1998, eds. M. S. Dimitrijević, V. S. Burakov, *Publ. Astron. Obs. Belgrade*, **61**, 1998, 183.
610. РОЂЕНДАНИ, *Информације*, ротари клуб "Београд", 20. VIII 1998, 4.

611. ШКОЛСКИ ПРОГРАМ РТС НА ПРВОМ КАНАЛУ. АСТРОНОМИЈА, *Политика*, 10. IX 1998, 42.
612. ШКОЛСКИ ПРОГРАМ. АСТРОНОМИЈА, *ТВ новости*, 10. IX 1998, 33.
613. SCIENTIFIC COMMITTEE OF 16th SPIG, "Atomic Collision Processes and Laser Beam Interactions with Solids", eds. M. Milosavljević, Z. Petrović, Nova Science Publishers, Inc., 1998.
614. SCIENTIFIC COMMITTEE OF 16TH SPIG, "Low Temperature and General Plasmas", eds. M. Milosavljević, Z. Petrović, Nova Science Publishers, Inc., 1998.
615. ИЗБОР ИЗ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА. МЕРЕЊЕ ВРЕМЕНА, *Политика*, 24. IX 1998, 43.
616. ШКОЛСКИ ПРОГРАМ РТС НА ПРВОМ КАНАЛУ. АСТРОНОМСКА ПОЧЕТНИЦА, *Политика*, 30. IX 1998, 46.
617. Бранислав М. Шеварлић: МОЈЕ ИНТИМНЕ УСПОМЕНЕ, Београд, 1997, 117
618. Н[аташа] Поповић: БУГАРСКО-МАКЕДОНСКО-СРПСКИ АСТРОНОМСКИ ДОГОВОР, *Галаксија*, октобар 1998, 11.
619. Н[аташа] Трајковић: БЕЛОРУСКИ И ЈУГОСЛОВЕНСКИ АСТРОФИЗИЧАРИ, *Галаксија*, октобар 1998, 5.
620. ИЗБОР ИЗ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА. АСТРОНОМСКА ПОЧЕТНИЦА, *Политика*, 8. X 1998, 46.
621. ИЗБОР ИЗ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА. ОД МЕРКУРА ДО ЈУПИТЕРА. АСТРОНОМСКА ПОЧЕТНИЦА, *Политика*, 15. X 1998, 47.
622. ШКОЛСКИ ПРОГРАМ. АСТРОНОМСКА ПОЧЕТНИЦА, *ТВ новости*, 21. X 1998, 33.
623. БЕЛЕШКЕ О АУТОРИМА НАШЕГ СТВАРАЊА, 3/98, *Наше стварање* **XLV**, Лесковац, бр. 3, 1998, 397-400.
624. 5,000 PERSONALITIES OF THE WORLD, Edition seven, ABI American Bibliographical Institute, Inc., Raleigh, North Carolina, USA.
625. DICTIONARY OF INTERNATIONAL BIOGRAPHY (TWENTY-SEVENTH EDITION), International Biographical Centre, Cambridge, England.
626. ПРИМЕР ЗА УГЛЕД, *Кикиндске новине*, 30. X 1998, 10.
627. НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ, SCIENTIFIC AND RESEARCH ORGANIZATIONS, Влада Републике Србије, Министарство за науку и технологију, Београд, Октобар 1998, 3.
628. ТЕМА ДАНАШЊЕГ САСТАНКА, *Информације*, ротари клуб "Београд", 26. XI 1998, 1.
629. ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА УПРАВНОГ ОДБОРА, *Информације*, ротари клуб "Београд", 17. XII 1998, 3.
630. MEMBERSHIP AND INSTITUTES DIRECTORY, European Astronomical Society, September 1998, 15.
631. Милан Јеличић: СКУП "РАЗВОЈ АСТРОНОМИЈЕ КОД СРБА", *Васиона*, бр. 5, 1998, 159.
632. Милан Јеличић: ОКРУГЛИ СТО О "ПОМРАЧЕЊУ СУНЦА 1999. ГОДИНЕ", *Васиона*, бр. 5, 1998, 163.

633. Благота Жарковић, уредник: ЗАКОН О АУТОРСКИМ И СРОДНИМ ПРАВИМА, *Публикације СЗИС*, бр. 11, Савезни завод за интелектуалну својину, Београд, 1998, 14.
634. ДАРОДАВЦИ БИБЛИОТЕКЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ У 1998. ГОДИНИ, *Рад Матице српске*, Нови Сад, **CLXXII**, 1998, бр. 35, 218.
635. ДАРОДАВЦИ БИБЛИОТЕКЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ У ПЕРИОДУ 1995-1998. ГОДИНЕ, *Рад Матице српске*, Нови Сад, **CLXXII**, 1998, бр. 35, 76.
636. ДИПЛОМИРАНИ СТУДЕНТИ; АСТРОНОМИЈА. "Споменица: 125 година Математичког факултета [и период 1808-1998]", уредник Неда Бокан, Математички факултет Универзитета, 1998, 621.
637. ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ ОДЕЉЕЊА, *Годишњак*, **CIV** за 1997, Српска академија наука и уметности, Београд 1998, 142.
638. ВАНРЕДНО ЗАСЕДАЊЕ, *Годишњак*, **CIV** за 1997, Српска академија наука и уметности, Београд 1998, 113.
639. ОДЕЉЕЊЕ ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИХ НАУКА, *Годишњак*, **CIV** за 1997, Српска академија наука и уметности, Београд 1998, 119.

1999

640. ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА НОВОГ УПРАВНОГ ОДБОРА РОТАРИ КЛУБА БЕОГРАД, *Информације*, ротари клуб "Београд", 14. I 1999, 3.
641. БОГАТ ПРОГРАМ HUMANITASA ОВОГ ВИКЕНДА. ДАНАС ДЕЧИЈИ МАСКЕНБАЛ, *Вести*, Bad Vilbel, Germany, 19. II 1999, 16.
642. THE INTERNATIONAL DIRECTORY OF DISTINGUISHED LEADERSHIP (NINTH EDITION), ABI American Bibliographical Institute, Raleigh, NC27612 USA.
643. Наташа Поповић: ВЕСТИ СА АСТРОНОМСКОГ СУСРЕТА У БЕЛОГРАДЧИКУ, *Васиона*, бр. 1, 1999, 16.
644. Милан Јеличић: НОВА ИЗДАЊА АСТРОНОМСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ, *Васиона*, бр. 1, 1999, 19.
645. Никола М. Божић: XIV БЕОГРАДСКИ АСТРОНОМСКИ ВИКЕНД, *Васиона*, бр. 1, 1999, 21.
646. PROTI ZASAHU OSTRE PROTESTOVAL SLOVANSKY VYBOR, *Lidove Noviny*, Praha, 29. III 1999, 3.
647. NE PROLEVAT SLOVANSKOU KREV, *Halo noviny*, Praha, 29. III 1999, 2.
648. SCIENTIFIC COMMITTEE In: "The Physics of Ionized Gases", Invited lectures and progress reports, eds: N. Konjević, M. Ćuk, S. Djurović, Faculty of Physics, University of Belgrade, Belgrade 1999, V.
649. ЗАҮАВА ВСЕСЛОВ'ҮАНС'КЕГО СОБОРУ, *Гарт*, Украјина, бр. 17, 23. IV 1999.
650. НАРОДНА БИБЛИОТЕКА СРБИЈЕ И ЗАДУЖБИНА "АНДРЕЈЕВИЋ", *Политика*, 26. V 1999, 29.
651. Г. П.: СТО КЊИГА ЗАДУЖБИНЕ "АНДРЕЈЕВИЋ". АГРЕСОР НИКАДА НЕЋЕ РАЗУМЕТИ ОВАЈ НАРОД, *Политика*, 28. V 1999, 13.

652. С[лободанка] А[ндрић]: ДАНАС У ПЛАНЕТАРИЈУМУ НА КАЛЕМЕГДАНУ. ПРЕДАВАЊА О ТОТАЛНОМ ПОМРАЧЕЊУ СУНЦА, *Политика*, 18. VI 1999, 20.
653. ЧАСОПИСИ: "ЛЕСКОВЧАНИН", *Политика*, 3. VII 1999, 24.
654. АСТРОНОМСКА ПОЧЕТНИЦА. ПОГЛЕД У НЕБО, *Политика*, 9. VII 1999, 35.
655. INDIVIDUAL MEMBERSHIP FROM NON-ADHERING COUNTRIES. "Transactions of the IAU", Vol. **XXIIIB**, *Proc. XXIII General Assembly*, Kyoto 1997, ed. J. Andersen, Kluwer AP, Dordrecht, Boston, London, 467.
656. ALPHABETIC LIST OF IAU MEMBERS, "Transactions of the IAU", Vol. **XXIIIB**, *Proc. XXIII General Assembly*, Kyoto 1997, ed. J. Andersen, Kluwer AP, Dordrecht, Boston, London, 467.
657. НАУЧНО ПОПУЛАРНО ПРЕДАВАЊЕ У НАРОДНОЈ БИБЛИОТЕЦИ "ЈОВАН ПОПОВИЋ". СУДБИНА ВАСИОНЕ, *Кикиндске*, Кикинда, 16. VII 1999, 16.
658. АСТРОНОМСКА ПОЧЕТНИЦА. МЕРЕЊЕ ВРЕМЕНА, *Политика*, 23. VII 1999, 35.
659. ДР МИЛАН С. ДИМИТРИЈЕВИЋ НАШ ВОДЕЋИ АСТРОФИЗИЧАР ПОКЛОНИО БИБЛИОТЕЦИ НОВЕ КЊИГЕ. ОБОГАЋЕН ФОНД НАУЧНОГ ОДЕЉЕЊА, *Кикиндске*, Кикинда, 23. VII 1999, 14.
660. Ј. А.: УОЧИ ПРЕДСТОЈЕЋЕГ ПОМРАЧЕЊА СУНЦА. АСТРОНОМСКА ОПСЕРВАТОРИЈА ПРЕДЛАЖЕ 11. АВГУСТ ЗА НЕРАДНИ ДАН, *Политика* 27. VII 1999, 21.
661. Ј. М. - З. Г.: ВИДЕЋЕМО КАКО СУНЦЕ НЕСТАЈЕ, *Глас јавности* 27. VII 1999, 6.
662. ВОДИЧ: БЕОГРАД: БИБЛИОТЕКА ГРАДА БЕОГРАДА, *Блиц* 27. VII 1999, 14.
663. С. Ч.: УЗ ПРЕДСТАВЉАЊЕ НОВОГ ФИЛМА ТВОРЦА "ТРЕЈНСПОТИНГА" ИРВИНА ВЕЛША, НАЈАВЉЕНО И "ОРГАНИЗОВАНО ПОСМАТРАЊЕ ПОМРАЧЕЊА СУНЦА", НЕ БОЈТЕ СЕ, СМАКА СВЕТА НЕЋЕ БИТИ, *Политика експрес* 27. VII 1999, 8.
664. ПОМРАЧЕЊЕ ЗА КРАЈ МИЛЕНИЈУМА, *Борба* 27. VII 1999, 7.
665. Г. Н.: СИНОЋ У БИБЛИОТЕЦИ ГРАДА. ПРЕДСТАВЉЕНО СПЕЦИЈАЛНО ИЗДАЊЕ ЧАСОПИСА "ВАСИОНА", *Политика* 28. VII 1999, 21.
666. Д. Матовић: ЗАШТО АСТРОНОМСКА ОПСЕРВАТОРИЈА ТРАЖИ ДА 11. АВГУСТ БУДЕ НЕРАДНИ ДАН. ПОМРАЧЕЊЕ СУНЦА МОЖЕ ДА ИЗАЗОВЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ПРОБЛЕМЕ, *Политика* 28. VII 1999, 20.
667. ЦЕЛА "ВАСИОНА" О МРАКУ У ПОДНЕ, *Борба* 28. VII 1999, 4.
668. Д. Божин: ПРЕДАВАЊЕ - 6. АВГУСТА, *Комуна*, Кикинда, 29. VII 1999, 6.
669. Д. Г.: БЕОГРАЂАНИ И ПОМРАЧЕЊЕ СУНЦА. НИКУДА БЕЗ КОБАЛТНИХ НАОЧАРА, *Борба*, 30. VII 1999, 7.
670. АСТРОНОМСКА ПОЧЕТНИЦА. ЧЕТИРИ ГОДИШЊА ДОБА, *Политика*, 30. VII 1999, 39.
671. В. Вујин: МИНУТ И ПО КОЈИ СЕ ЧЕКА ЦЕО ВЕК. ОД СУМРАКА ДО СВИТАЊА, *Кикиндске*, Кикинда, 30. VII 1999, 6

672. БИБЛИОТЕКА ГРАДА БЕОГРАДА, ЧИТАОНИЦА ОДЕЉЕЊА УМЕТНОСТИ. ПРЕДАВАЊЕ: СУНЦЕ НАША ЗВЕЗДА – У СУСРЕТ ПОМРАЧЕЊУ, *Политика*, 1. VIII 1999, 35.
673. АСТРОНОМСКА ПОЧЕТНИЦА. ДО НЕБЕСКИХ ТЕЛА, *Политика*, 6. VIII 1999, 35.
674. В. Вујин: ПРОГРАМ ПОМРАЧЕЊА, *Кикиндске*, Кикинда, 6. VIII 1999, 8
675. С. Ј. Марић: ЧАСОПИСИ: "ВАСИОНА", *Дневник*, Нови Сад, 6. VIII 1999
676. С. Ц.: ТЕЛЕВИЗИЈА "ПОЛИТИКА", ДАНАС ОД 9 ЧАСОВА. О ПОМРАЧЕЊУ СУНЦА, *Политика експрес*, 11. VIII 1999, 13.
677. С. Ц.: ТЕЛЕВИЗИЈА "ПОЛИТИКА". О ПОМРАЧЕЊУ СУНЦА, *Политика*, 11. VIII 1999, 35.
678. Драгољуб Петровић: ТОТАЛНО ПОМРАЧЕЊЕ СУНЦА У КИКИНДИ. СЛОБО ВРАТИ НАМ СУНЦЕ, *Глас јавности*, 12. VIII 1999, 10.
679. П. Трнић: ЛЕПОТУ ПОТПУНОГ ПОМРАЧЕЊА У КИКИНДИ ПОКВАРИЛИ ОБЛАЦИ. ДОЖИВЉАЈ "ОДЛОЖЕН" ДО 2135. ГОДИНЕ, *Политика експрес*, 12. VIII 1999, 3.
680. КИКИНДА. ОБЛАЦИ УМАЊИЛИ ДОЖИВЉАЈ, *Борба*, 12. VIII 1999, 5.
681. И. Јанковић, фото: Б. Петровић: РЕПОРТЕРИ "БОРБЕ" ПРЕКЉУЧЕ СА АСТРОНОМИМА И СТРУЧЊАЦИМА ЗА НЕБЕСКЕ ПОЈАВЕ. СУНЦЕ, ВРАТИ СЕ, СВЕ ТИ ЈЕ ОПРОШТЕНО, *Борба* 13. VIII 1999, 12.
682. Владислав Вујин: ПОТПУНО НАОБЛАЧЕЊЕ (ПОВРЕМЕНО СА КИШОМ). ПОСЛЕДЊЕ ПОМРАЧЕЊЕ СУНЦА У СТАРОМ МИЛЕНИЈУМУ ПОКВАРИЛО ОБЛАЧНО ВРЕМЕ. СМАКА СВЕТА НИЈЕ БИЛО, *Кикиндске*, Кикинда, 13. VIII 1999, 12.
683. Никола Обрадовић: ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА "РК БЕОГРАД-СТАРИ ГРАД" ОДРЖАНОГ 25. АВГУСТА 1999. ГОДИНЕ У 19.00 У ХОТЕЛУ "КАСИНА", *Билтен*, ротари клуб "Београд – Стари град", provisional, бр. 6, 1. IX 1999.
684. Б. Б.: ДАНАС У СКУПШТИНИ ГРАДА. "ЗЕЛЕНИ СТО" О ОЗОНСКОМ ОМОТАЧУ, *Политика*, 16. IX 1999, 24.
685. Б. Х.: СИНОЋ У СКУПШТИНИ ГРАДА. ОДРЖАНО ПРЕДАВАНЕ "КОНТАКТ СА БУДУЋНОШЋУ", *Политика*, 17. IX 1999, 21.
686. Ј. М.: У ОРГАНИЗАЦИЈИ ЗЕЛЕНЕ СТРАНКЕ. "КОНТАКТ СА БУДУЋНОШЋУ", *Данас*, 17. IX 1999, 10.
687. Никола Божић: XVII БАВ, *Васиона*, бр. 4, 1999, 110.
688. Михајловић: У ОРГАНИЗАЦИЈИ ЗЕЛЕНЕ СТРАНКЕ ТРИБИНА "КОНТАКТ СА БУДУЋНОШЋУ". ПОСЛЕДИЦЕ БОМБАРДОВАЊА ЋЕ СЕ НАЖАЛОСТ ТЕК ВИДЕТИ, *Данас*, 20. IX 1999, 10.
689. Ј. Војновић: У СКУПШТИНИ ГРАДА ОДРЖАН СКУП ПОСВЕЋЕН ЗАШТИТИ ОЗОНСКОГ ОМОТАЧА. ЧОВЕК ПРОТИВ ПЛАНЕТЕ, *Београдске новине*, 24. IX 1999, 10.
690. НАУЧНИ САВЕТ ЗАДУЖБИНЕ "АНДРЕЈЕВИЋ" У: Пет година Задужбине "Андрејевић" од 1994. до 1999., Задужбина "Андрејевић", Београд, 1999, 16 страна без нумерације.

691. БИБЛИОТЕКА DISSERTATIO У: Пет година Задужбине "Андрејевић" од 1994. до 1999., Задужбина "Андрејевић", Београд, 1999, 18 страна без нумерације.
692. Никола Обрадовић: ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА РК "БЕОГРАД – СТАРИ ГРАД", ОДРЖАНОГ 13. ОКТОБРА 1999 У 19:30 У ХОТЕЛУ "КАСИНА", *Билтен*, ротари клуб "Београд – Стари град", 20. октобар 1999, 4.
693. LIST OF PARTICIPANTS, "Proc. of. IX International Conference on the Physics of Highly Charged Ions", Bensheim, Germany, September 9-14, 1998, *Physica Scripta*, **T80A**, 1999, 13.
694. Дејан Чикара: ЗАПИСНИК СА СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА РОТАРИ КЛУБА "БЕОГРАД – СТАРИ ГРАД" ОДРЖАНЕ 26. НОВЕМБРА 1999. ГОДИНЕ, *Билтен*, ротари клуб "Београд – Стари град", бр. 19, 1. XII 1999.
695. РОТАРИ КЛУБ "БЕОГРАД – СТАРИ ГРАД", ротари клуб "Београд – Стари град", Београд 1999, 37.
696. ROTARY CLUB "БЕОГРАД – СТАРИ ГРАД", ротари клуб "Београд – Стари град", Београд 1999, 40.
697. ROSTER LIST OF CHARTER MEMBERS, ROTARY CLUB "БЕОГРАД-СТАРИ ГРАД", 1999, ротари клуб "Београд – Стари град", Београд 1999, 45
698. Дејан Чикара: ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА УПРАВНОГ ОДБОРА, ОДРЖАНОГ 22. ДЕЦЕМБРА 1999. Г. СА ПОЧЕТКОМ У 14.00 h, *Билтен*, ротари клуб "Београд – Стари град", бр. 24, 29. XII 1999.
699. ИЗВЕШТАЈ СА ПРОШЛОГ САСТАНКА 22. ДЕЦЕМБАР 1999, *Билтен*, ротари клуб "Београд – Стари град", бр. 24, 29. XII 1999.
700. INTERNATIONAL PROGRAM COMMITTEE, "Spectral Line Shapes" **10**, 14th ICSLS, State College, Pennsylvania. June 1998, ed. R. M. Herman, AIP Conference Proceedings **467**, American Institute of Physics, Woodbury, New York, 1999, XV.
701. Roger M. Herman: MINUTES OF THE ICSLS PROGRAM COMMITTEE, "Spectral Line Shapes" **10**, 14th ICSLS, State College, Pennsylvania. June 1998, ed. R. M. Herman, *AIP Conference Proceedings* **467**, American Institute of Physics, Woodbury, New York, 1999, 559.
702. ПОЗДРАВНИ ТЕЛЕГРАМ ЈАГОША ЗЕЛЕНОВИЋА, "Invited lectures of the 2nd Yugoslav-Belarussian symposium on physics & diagnostics of laboratory & astrophysical plasmas", September 5-6, 1998, Zlatibor, Yugoslavia, eds. M. S. Dimitrijević, J. Purić, V. S. Burakov, *Publ. Astron. Obs. Belgrade*, **66**, 1999, 86.
703. POZDRAVNI TELEGRAM A. P. VOJTOVICHA, "Invited lectures of the 2nd Yugoslav-Belarussian symposium on physics & diagnostics of laboratory & astrophysical plasmas", September 5-6, 1998, Zlatibor, Yugoslavia, eds. M. S. Dimitrijević, J. Purić, V. S. Burakov, *Publ. Astron. Obs. Belgrade*, **66**, 1999, 88.

704. PARTICIPANTS OF THE 2nd YUGOSLAV-BELARUSSIAN SYMPOSIUM ON PHYSICS AND DIAGNOSTICS OF LABORATORY AND ASTROPHYSICAL PLASMAS (in front of the "Čigota" hotel) (foto), Invited lectures of the 2nd Yugoslav-Belarussian symposium on physics & diagnostics of laboratory & astrophysical plasmas, September 5-6, 1998, Zlatibor, Yugoslavia, eds. M. S. Dimitrijević, J. Purić, V. S. Burakov, *Publ. Astron. Obs. Belgrade*, **66**, 1999, 91.
705. Б. Јакшић, М. Миленковић: ПОВОДОМ УПОЗОРЕЊА МИНИСТАРСТВА ЗДРАВЉА ДА СЕ ПОМРАЧЕЊЕ СУНЦА 11. АВГУСТА НЕ СМЕ ГЛЕДАТИ ГОЛИМ ОКОМ. ОПАСНО ЈЕ КОРИСТИТИ НЕПРОВЕРЕНЕ НАОЧАРЕ, *Политика експрес*, 29. VII 1999, 6.
706. Н. О.: СНИМА СЕ "ПОСТАНАК И СУДБИНА ВАСИОНЕ". СВЕ ТАЈНЕ СВЕМИРА, *Политика*, Радио ТВ ревија 20-26. фебруар 1999.
707. M. Breger: WIEN, INSTITUT FUER ASTRONOMIE DER UNIVERSITAET WIEN, *Mitteilungen der Astronomischen Gesellschaft*, No. 82, Hamburg, 1999, 721.
708. ШКОЛСКА БИБЛИОТЕКА - ЈУБИЛЕЈ 70 ГОДИНА ЋАЧКЕ КЊИЖНИЦЕ; УМЕСТО ИЗВЕШТАЈА '99, Приредио Иван Васиљевић, Гимназија "Света Ђорђевић", Смедеревска Паланка 1999, 52.

2000

709. ИЗВЕШТАЈ СА РЕДОВНОГ САСТАНКА, *Билтен*, ротари клуб "Београд – Стари град", 27. јануар 2000, 5.
710. Дејан Чикара: ЗАПИСНИК СА САСТАНКА УПРАВНОГ ОДБОРА РОТАРИ КЛУБА "БЕОГРАД – СТАРИ ГРАД" ОДРЖАНОГ 22.1.2000. ГОДИНЕ У ПРОСТОРИЈАМА ФИРМЕ HALCOP COMPANY ЉУБАЗНОШЋУ НАШЕГ ВЛАДЕ БАБШЕКА, *Билтен*, ротари клуб "Београд – Стари град" бр. 28, 26. I 2000.
711. У ОВОМ БРОЈУ, *Билтен*, ротари клуб "Београд – Стари град", бр. 29, 2. II 2000, 2.
712. WHO'S WHO IN THE WORLD 1997, 14th Edition, Marquis Who's Who 121 Chanlon Road, New Providence NJ 07974 USA, 358.
713. Iurie Balan: ASTRONOMIA - CU OCHII IN PAMANT, *Vocea Poporului*, Kišinjev, Moldavija, 13. VI 1998, 5.
714. ИЗВЕШТАЈ СА РЕДОВНОГ САСТАНКА ОДРЖАНОГ 2. ФЕБРУАРА 2000. ГОДИНЕ, *Билтен,* бр. 30, ротари клуб "Београд – Стари град", 9. фебруар 2000, 7.
715. З. Радисављевић: НУМИЗМАТИЧКА ЗБИРКА СЕРГИЈА ДИМИТРИЈЕВИЋА. УМЕТНОСТ КОВАЊА НОВЦА. ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ И НАСТАВНА СРЕДСТВА И САНУ ОБЈАВИЋЕ "КАТАЛОГ НУМИЗМАТИЧКЕ ЗБИРКЕ СРЕДЊОВЕКОВНОГ НОВЦА СРБИЈЕ, БОСНЕ И БУГАРСКЕ". - ПРИЗНАЊЕ АКАДЕМИКУ ДЕЈАНУ МЕДАКОВИЋУ, *Политика*, 9. III 2000, 26.

716. У ОВОМ БРОЈУ, *Билтен,* бр. 35, ротари клуб "Београд – Стари град", 15. III 2000, 2.
717. Дејан Чикара: ЗАПИСНИК СА САСТАНКА УПРАВНОГ ОДБОРА ОДРЖАНОГ 20. МАРТА 2000, *Билтен,* бр. 36, ротари клуб "Београд – Стари град", 22. III 2000, 2.
718. РЕГИСТАР АУТОРА, 10. конгрес физичара Југославије, Врњачка Бања 27-29.3.2000, Зборник радова, књига I, Југословенско друштво физи-чара, 2000, 547.
719. ПРЕПОРУЧУЈЕМО: НАУЧНИ ПРОГРАМ, *НИН*, 6. IV 2000, 63.
720. ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА УПРАВНОГ ОДБОРА 5. АПРИЛА 2000. ГОДИНЕ, *Билтен,* бр. 39, ротари клуб "Београд – Стари град", бр. 39, 12. IV 2000, 2.
721. У ОВОМ БРОЈУ, *Билтен,* бр. 48, ротари клуб "Београд – Стари град", 14. VI 2000, 2.
722. У ОВОМ БРОЈУ, *Билтен,* бр. 49, ротари клуб "Београд – Стари град", 21. VI 2000, 2.
723. THE INTERNATIONAL DIRECTORY OF DISTINGUISHED LEADERSHIP (Ninth edition), ABI American Bibliographical Institute, Raleigh, NC27612 USA.
724. Дејан Чикара: ПОЗДРАВНА БЕСЕДА ПРЕДСЕДНИКА 2000/2001. ДР ДЕЈАНА ЧИКАРЕ НА ПРИМОПРЕДАЈИ ДУЖНОСТИ 28. ЈУНА 2000, *Билтен,* бр. 51, ротари клуб "Београд – Стари град", 5. VII 2000, 2.
725. Д. Р.: ОТ 23-26 ЮНИ В ГАМЗИГРАДСКА БАНЯ КРАЙ ЗАЙЧАР СЕ ПРОВЕДЕ ВТОРАТА СРБСКО - БЛГАРСКА АСТРОНОМИЧЕСКА СРЕЩА, ПРИНОС В РАЗВИТИЕТО НА НАУКАТА И СТРУДНИЧЕСТВОТО, Братство, Вестник на Блгарската народност в СР Югославия, Ниш, 30. VI 2000, 2
726. THE WORLD OF LEARNING 2000, fiftieth edition, Europa Publications, London.
727. Марко Г. Поповић: ДАН ПОСЛЕ (ЈЕДАН ПРИКАЗ ПОМРАЧЕЊА СУНЦА 11. 8. 1999. ПОСМАТРАНОГ ИСПРЕД СПОРТСКО РЕКРЕАТИВНОГ ЦЕНТРА "ЈЕЗЕРО" У КИКИНДИ), *Васиона*, бр. 1-3, 2000, 54.
728. Србољуб Милојевић: ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА УПРАВНОГ ОДБОРА ОДРЖАНОГ 5. ЈУЛА 2000, *Билтен,* бр. 52, ротари клуб "Београд – Стари град", 12. јул 2000, 10.
729. DIRECTOR OF BELGRADE OBSERVATORY VISITS ARMAGH, *The Armagh Observer*, Armagh, Severna Irska, 3. VIII 2000.
730. У ОВОМ БРОЈУ, *Билтен,* бр. 59, ротари клуб "Београд – Стари град", 30. VIII 2000, 2.
731. ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА УПРАВНОГ ОДБОРА ОДРЖАНОГ 13. СЕПТЕМБРА 2000. ГОДИНЕ, *Билтен,* бр. 62, ротари клуб "Београд – Стари град", 20. IX 2000, 5.
732. У ОВОМ БРОЈУ, *Билтен,* бр. 65, ротари клуб "Београд – Стари град", 11. X 2000, 2.

733. А. Цвијић: У СУСРЕТ ИЗБОРУ НОВИХ ЧЛАНОВА СРПСКЕ АКАДЕМИЈЕ НАУКА И УМЕТНОСТИ. КО СУ КАНДИДАТИ, *Политика*, 12. X 2000, 14.
734. С. Стојановић: БРЕША И ЗА ОДАБРАНЕ, *Вечерње новости*, 25. X 2000, 10.
735. ДАНАС НА САЈМУ, 45. међународни сајам књига у Београду, 24-30. октобра 2000, *Билтен*, број 3, петак 27. октобра 2000, 11.
736. АСТРОНОМСКА ОПСЕРВАТОРИЈА, каталог издања научно-истраживачких организација 1999/2000, 45. међународни сајам књига, Београд, октобар 2000, Република Србија, Министарство за науку и технологију, 5, *Билтен*, број 3, петак 27. октобра 2000, 11.
737. АСТРОНОМСКА ОПСЕРВАТОРИЈА, промоције на 45. међународном сајму књига, Београд, 24. 10-30. 10. 2000, Влада Републике Србије, Министарство за науку и технологију, 5, Билтен, број 3, петак 27. октобра 2000, 11.
738. У ОВОМ БРОЈУ, *Билтен,* бр. 68, ротари клуб "Београд – Стари град", 1. XI 2000, 2.
739. САДРЖАЈ ЗА ГОДИНЕ XLIV (1996) ДО XLVII (1999), КЊИГА XI, *Васиона*, бр. 4, 2000, Уметак.
740. Владимир Лепојевић: СИМПОЗИЈУМ "МИЛАНКОВИЋ - ЈУЧЕ, ДАНАС, СУТРА", *Васиона*, бр. 4, 2000, 90.
741. СПИСАК ЧЛАНОВА, *Билтен,* бр. 72, ротари клуб "Београд – Стари град", 29. XI 2000, средина.
742. ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА УПРАВНОГ ОДБОРА ОДРЖАНОГ 8. ДЕЦЕМБРА 2000. ГОДИНЕ, *Билтен,* бр. 74, ротари клуб "Београд – Стари град", 13. XII 2000, 6.
743. У ОВОМ БРОЈУ, *Билтен,* бр. 75, ротари клуб "Београд – Стари град", 30. XII 2000 (погрешан датум. треба 20. XII), 2.
744. У ОВОМ БРОЈУ, *Билтен,* бр. 76, ротари клуб "Београд – Стари град", 27. XII 2000, 2.
745. Милан Јеличић: ОДЛОЖЕНО ОБЕЛЕЖАВАЊЕ ГОДИШЊИЦЕ, *Васиона*, бр. 5, 2000, 125.
746. Ненад Миловановић: ТРЕЋА ЈУГОСЛОВЕНСКА КОНФЕРЕНЦИЈА О ОБЛИКУ СПЕКТРАЛНИХ ЛИНИЈА, *Васиона*, бр. 5, 2000, 124.
747. Божидар Д. Јовановић: ПРИРОДНЕ И МАТЕМАТИЧКЕ НАУКЕ У СРБА 1850-1918, *Флогистон*, бр. 10, 2000, 249.
748. M. Breger: WIEN, INSTITUT FUER ASTRONOMIE DER UNIVERSITAET WIEN, *Mitteilungen der Astronomischen Gesellschaft*, No. 83, Hamburg, 2000, 747.
749. Марија Шешић, Петар Миљанић: ЂОРЂЕ СТАНОЈЕВИЋ (1858-1921), *Живот и дело српских научника* **6**, уредник М. Р. Сарић, САНУ, Биографије и библиографије 6, 2000, 435.
750. Ксенија Марицки Гаћански: АНТИКА У ЈУГОСЛАВИЈИ - ОБЛАСТИ И РЕЦЕПЦИЈА (Београд, 23. септембра 2000), *Зборник Матице српске за класичне студије*, бр. 2, Нови Сад, 2000, 236.

751. J. Milogradov Turin: Yugoslavia; TRIENNIAL REPORTS, Commision 46 of the IAU, Teaching of Astronomy, *Newsletter* 52, March 2000, 7.
752. СКУПШТИНА ЗА ИЗБОР НОВИХ ЧЛАНОВА; преглед издања српске академије наука и уметности 1993-1994, САНУ, Београд, 2000, 10.

2001

753. CURRICULUM VITAE. SANDRA JEFFERS, *Билтен,* бр. 73, ротари клуб "Београд – Стари град", 3. I 2001, 2.
754. ИЗВЕШТАЈ СА ГОДИШЊЕ СКУПШТИНЕ РК "БЕОГРАД – СТАРИ ГРАД", *Билтен,* бр. 77, ротари клуб "Београд – Стари град", 3. I 2001, 19.
755. У ОВОМ БРОЈУ, *Билтен,* бр. 78, ротари клуб "Београд – Стари град", 10. I 2001, 2.
756. ШТА СЕ ДОГАЂАЛО У ПРВОЈ ПОЛОВИНИ РОТАРИЈАНСКЕ 2000/2001. ГОДИНЕ, *Билтен,* бр. 79, ротари клуб "Београд – Стари град", 17. I 2001, 2.
757. ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА УПРАВНОГ ОДБОРА 22. ЈАНУАРА 2001. ГОДИНЕ, *Билтен,* бр. 80, ротари клуб "Београд – Стари град", 24. I 2001, 10.
758. У ОВОМ БРОЈУ, *Билтен,* бр. 82, ротари клуб "Београд – Стари град", 7. II 2001, 2.
759. THE INTERNATIONAL DIRECTORY OF DISTINGUISHED LEADERSHIP (Tenth edition), ABI American Bibliographical Institute, Raleigh, NC27612 USA.
760. INTERNATIONAL RESEARCH CENTERS DIRECTORY (Ninth edition), Gale Research, Detroit 1997.
761. THE WORLD OF LEARNING 2001 (51st edition), Europa publications, Taylor and Francis group, London, 2001.
762. ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА УПРАВНОГ ОДБОРА 20. АПРИЛА (ГРЕШКА - ТРЕБА МАРТ) 2001. ГОДИНЕ, *Билтен,* бр. 88, ротари клуб "Београд – Стари град", 21. III 2001, 10.
763. СКУПШТИНА ГРАДА БЕОГРАДА И ПОЛИТИКА ОБАВЕШТАВАЈУ ВАС О КУЛТУРНИМ МАНИФЕСТАЦИЈАМА ИДУЋЕ НЕДЕЉЕ У БЕОГРАДУ. ЗАДУЖБИНА ИЛИЈЕ М. КОЛАРЦА. САЛА "ЈОСИФ ПАНЧИЋ", *Политика*, 1. IV 2001, 31.
764. У ОВОМ БРОЈУ, *Билтен,* бр. 90, ротари клуб "Београд – Стари град", 4. IV 2001, 2.
765. ЗАДУЖБИНА ИЛИЈЕ М. КОЛАРЦА. САЛА "ЈОСИФ ПАНЧИЋ", *Политика*, 5. IV 2001, 29.
766. Петар В. Вуца: ГОДИШЊИЦА ПОТПУНОГ ПОМРАЧЕЊА СУНЦА, *Васиона*, бр. 1-2, 2001, 39.
767. Милан Јеличић: II ЛЕТЊИ АСТРОНОМСКИ СУСРЕТИ (ЛАС), *Васиона*, бр. 1-2, 2001, 41.
768. САСТАНАК УПРАВНОГ ОДБОРА 11. АПРИЛ 2001. ГОДИНЕ, *Билтен,* бр. 92, ротари клуб "Београд – Стари град", 18. IV 2001, 3.

769. Дејан Чикара: РОТАРИ КЛУБ "БЕОГРАД – СТАРИ ГРАД"; СТОТИ САСТАНАК, *Билтен,* бр. 100, ротари клуб "Београд – Стари град", 16. V 2001, 2.
770. ФОТО МИЛАНА ДИМИТРИЈЕВИЋА, ротари клуб "Београд – Стари град" 1999-2001, Београд, 2001, 27.
771. Петар Ракин: РОТАРИ КЛУБ "БЕОГРАД – СТАРИ ГРАД", ротари клуб "Београд – Стари град" 1999-2001, Београд, 2001, 42.
772. Петар Ракин: ROTARY CLUB "BELGRADE STARI GRAD", ротари клуб "Београд – Стари град" 1999-2001, Београд, 2001, 46.
773. У ОВОМ БРОЈУ, *Билтен,* бр. 102, ротари клуб "Београд – Стари град", 27. VI 2001, 2.
774. Дејан Чикара: БЕСЕДА ПРЕДСЕДНИКА ДЕЈАНА ЧИКАРЕ ПРЕД НАСТУПАЈУЋУ НОВУ РОТАРИЈАНСКУ ГОДИНУ, *Билтен,* бр. 102, ротари клуб "Београд – Стари град", 27. VI 2001, 2.
775. THE WORLD OF LEARNING 2002 (52st edition), Europa publications, Taylor and Francis group, London, 2001.
776. У ОВОМ БРОЈУ, *Билтен,* бр. 103, ротари клуб "Београд – Стари град", 4. VII 2001, 2.
777. LIST OF PARTICIPANTS. BALKAN MEETING OF YOUNG ASTRONOMERS, 25-29 SEPTEMBER 2000, BELOGRADCHIK, BULGARIA, PROCEEDINGS, eds. A. Antov, R. Konstantinova-Antova, R. Bogdanovski, M. Tsvetkov, Bulgarian Academy of Sciences, Institute of Astronomy, Belogradchik Astronomical Observatory, Belogradchik, 2001, 11.
778. И. Цветковић: НАЈСТАРИЈА НАУЧНА ИНСТИТУЦИЈА У БЕОГРАДУ ОД ПОСЕБНОГ НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА, ЗАПУШТЕНА И РУИНИРАНА. ОПСЕРВАТОРИЈА УСРЕД ДЕПОНИЈЕ, *Блиц*, 9. VII 2001, 26.
779. М. Богдановић: НА ВРХУ ГРАДА. ЗВЕЗДАРНИЦА ОКРУЖЕНА ДЕПОНИЈАМА, *Политика*, 10. VII 2001, 15.
780. ДСЋ: МИНИСТАР ДРАГАН ДОМАЗЕТ У ПОСЕТИ ОПСЕРВАТОРИЈИ НА ЗВЕЗДАРИ. БУЏЕТ НЕ ПОКРИВА ОСНОВНЕ ТРОШКОВЕ, *Глас јавности*, 10. VII 2001, 13.
781. Ј. Јевтовић: АСТРОНОМСКА ОПСЕРВАТОРИЈА КУБУРИ СА БЕСПАРИЦОМ. И ЗВЕЗДЕ ПАРЕ ТРАЖЕ, *Вечерње новости*, 10. VII 2001, 15.
782. Милан Јеличић: МИТОЛОГИЈА И КОСМОЛОГИЈА, *Васиона*, бр. 3, 2001, 68.
783. Милан Јеличић: ШТА НАМ ПРИЧАЈУ АСТРОНОМСКИ СПЕКТРИ? *Васиона*, бр. 3, 2001, 68.
784. Милан Јеличић: ОБЕЛЕЖЕНА 114. ГОДИШЊИЦА АСТРОНОМСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ, *Васиона*, бр. 3, 2001, 70.
785. Јарослав Францисти: СВЕЧАНО ОТВАРАЊЕ ПЛАНЕТАРИЈУМА НА ПЕТРОВАРАДИНСКОЈ ТВРЂАВИ, *Васиона*, бр. 3, 2001, 71.
786. Сарадници: 18. БЕОГРАДСКИ АСТРОНОМСКИ ВИКЕНД, *Васиона*, бр. 3, 2001, 73.
787. В.Б.Б.: ЗАНИМЉИВО ПРЕДАВАЊЕ О УНИВЕРЗУМУ. ЗАШТО ЈЕ НОЋНО НЕБО ТАМНО? *Наша реч*, Лесковац, 13. VII 2001, 7.

788. Јован Миљковић: АСТРОНОМСКО ДРУШТВО У ЛЕСКОВЦУ, *Политика*, 20. VII 2001, 21.
789. У ОВОМ БРОЈУ, *Билтен,* бр. 107, ротари клуб "Београд – Стари град", 1. VIII 2001, 2.
790. Предраг Ђорђевић: ПИСМО СВИМ ПРЕДСЕДНИЦИМА РОТАРИ КЛУБОВА У БЕОГРАДУ ОД ДР ПРЕДРАГА ЂОРЂЕВИЋА ПРЕДСЕДНИКА РК "БЕОГРАД", *Билтен,* бр. 107, ротари клуб "Београд – Стари град", 1. VIII 2001, 2.
791. У ОВОМ БРОЈУ, *Билтен,* бр. 107 (108), ротари клуб "Београд – Стари град", 8. VIII 2001, 2.
792. У ОВОМ БРОЈУ, *Билтен,* бр. 109 (110), ротари клуб "Београд – Стари град", 22. VIII 2001, 2.
793. Милан Р. Миланović: ПРЕДГОВОР У: Сергије Димитријевић, *Структурне промене у пољопривреди Србије средином 20. века*, Задужбина "Андрејевић", *Посебна издања* **29**, 2001, 31.
794. Милан Р. Миланović: FOREWOERD У: Сергије Димитријевић, *Структурне промене у пољопривреди Србије средином 20. века*, Задужбина "Андрејевић", *Посебна издања* **29**, 2001, 41.
795. PREFACE, Balkan Meeting of Young Astronomers, 25-29 September 2000, Belogradchik, Bulgaria, Proceedings, eds. A. Antov, R. Konstantinova-Antova, R. Bogdanovski, M. Tsvetkov, Bulgarian Academy of Sciences, Institute of Astronomy, Belogradchik Astronomical Observatory, Belogradchik, 2001, 7.
796. MEMORANDUM, Balkan Meeting of Young Astronomers, 25-29 September 2000, Belogradchik, Bulgaria, Proceedings, eds. A. Antov, R. Konstantinova-Antova, R. Bogdanovski, M. Tsvetkov, Bulgarian Academy of Sciences, Institute of Astronomy, Belogradchik Astronomical Observatory, Belogradchik, 2001, 240.
797. ФОТОГРАФИЈЕ, Balkan Meeting of Young Astronomers, 25-29 September 2000, Belogradchik, Bulgaria, Proceedings, eds. A. Antov, R. Konstantinova-Antova, R. Bogdanovski, M. Tsvetkov, Bulgarian Academy of Sciences, Institute of Astronomy, Belogradchik Astronomical Observatory, Belogradchik, 2001, 241.
798. Јарослав Францисти: ПЛАНЕТАРИЈУМ НА ПЕТРОВАРАДИНСКОЈ ТВРЂАВИ, *Васиона*, бр. 4, 2001, 80.
799. Јован Миљковић: У ИЗГЛЕДУ ОСНИВАЊЕ АСТРОНОМСКОГ ДРУШТВА У ЛЕСКОВЦУ, Васиона, бр. 4, 2001, 99.
800. ΤΑ ΠΡΟΕΔΡΕΙΑ ΤΟΝ ΡΟΤΑΡΙΑΝΟΝ ΩΜΙΑΟΝ ΤΗΣ ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑΣ, 1ε ΕΠΙΣΤΟΛΕ ΔΙΟΙΚΕΤΟΥ, 2480 ΡΟΤΑΡΙΑΝΕ ΠΕΡΙΦΕΡΙΑ KOZANI, 2001, 46.
801. Љ. Н.: ИНСТИТУТ ЗА ФИЗИКУ. СЕЋАЊЕ НА ЖИВОЈИНА ЋУЛУМА, *Дневник*, Нови Сад, 10. X 2001, 5.
802. С. Михајловић: СЕЋАЊЕ НА ЖИВОЈИНА ЋУЛУМА, *Грађански лист*, Нови Сад, 10. X 2001, 4.

803. Александар Правдић: РЕШЕЊЕ О ИМЕНОВАЊУ ПРЕДСЕДНИКА И ЧЛАНОВА УПРАВНОГ ОДБОРА ФИЗИЧКОГ ФАКУЛТЕТА У БЕОГРАДУ, *Службени гласник Републике Србије*, 29. VI 2001, бр. 38, 36.
804. У ОВОМ БРОЈУ, *Билтен,* бр. 118, ротари клуб "Београд – Стари град", 17. X 2001, 2.
805. Вељко А. Вујичић: О УОПШТЕЊУ ЊУТНОВЕ СИЛЕ ГРАВИТАЦИЈЕ, *Флогистон*, бр. 11, 2001, 77.
806. Соња Видојевић: XIX БЕОГРАДСКИ АСТРОНОМСКИ ВИКЕНД, *Васиона*, бр. 5, 2001, 135.
807. И. А. Егорова, М. И. Рябов: ВТОРАЯ ОДЕССКАЯ ЛЕТНАЯ АСТРОНОМИЧЕСКАЯ ШКОЛА МОЛОДЫХ УЧЕНЫХ, Астрокурьер, Информарционное издание Международного Астрономического Общества, Октябрь 2001, 9.
808. Nemanja Martinović, Aleksandar Otašević: ODESSA, *Information Letter on Balkan Astronomy*, br. 6, November 4, 2001, 1.
809. РАД АКАДЕМИЈЕ У 2000. ГОДИНИ. I. ИЗВРШНИ ОДБОР ПРЕДСЕДНИШТВА. УЧЕШЋЕ НА НАУЧНИМ СКУПОВИМА, СТУДИЈСКИ БОРАВЦИ И ПРЕДАВАЊА, *Годишњак* **CVII** за 2000, САНУ, Београд, 2001, 92.
810. 3. СКУПШТИНЕ. ВАНРЕДНО ЗАСЕДАЊЕ, *Годишњак* **CVII** за 2000, САНУ, Београд, 2001, 92.
811. 4. ОДЕЉЕЊЕ ЗА МАТЕМАТИКУ, ФИЗИКУ И ГЕО-НАУКЕ. САСТАВ И ОРГАНИЗАЦИЈА ОДЕЉЕЊА, *Годишњак* **CVII** за 2000, САНУ, Београд, 2001., 139.
812. ИЗВЕШТАЈ СА РЕДОВНОГ САСТАНКА 22. АВГУСТ 2001, *Билтен,* бр. 111, ротари клуб "Београд – Стари град", 27. VIII 2001, 2.
813. ИЗВЕШТАЈ СА УПРАВНОГ ОДБОРА 6. СЕПТЕМБАР 2001, *Билтен,* бр. 113, ротари клуб "Београд – Стари град", 12. IX 2001, 2.
814. ИЗВЕШТАЈ СА ПРОШЛОГ САСТАНКА 3. ОКТОБАР 2001, *Билтен,* бр. 117, ротари клуб "Београд – Стари град", 10. X 2001, 2.
815. У ОВОМ БРОЈУ, *Билтен,* бр. 120, ротари клуб "Београд – Стари град", 7. XI 2001, 2.
816. ДРУШТВО ЗА КУЛТУРУ СТАРА РАШКА, РОТАРИ КЛУБУ БЕОГРАД СТАРИ ГРАД, ПРЕДСЕДНИКУ МИЛАНУ ДИМИТРИЈЕВИЋУ, *Билтен,* бр. 120, ротари клуб "Београд – Стари град", 7. XI 2001, 9.
817. У ОВОМ БРОЈУ, *Билтен,* бр. 119, ротари клуб "Београд – Стари град", 31. X 2001, 2.
818. У ОВОМ БРОЈУ, *Билтен,* бр. 122, ротари клуб "Београд – Стари град", 21. XI 2001, 2.
819. ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА УПРАВНОГ ОДБОРА 27. ОКТОБРА (грешка-треба новембра) 2001, *Билтен,* бр. 123, ротари клуб "Београд – Стари град", 28. XI 2001, 2.
820. Milan Kurepa, Jaroslav Labat: HISTORY OF SPIG MEETINGS. The Physics of Ionized Gases: invited lectures, topical invited lectures and progress reports, 20th SPIG - 20th Summer School and International Symposium on the Physics

of Ionized Gases 4-8 September 2000, Zlatibor, eds. N. Konjević, Z. Petrović, G. Malović, Sveske Fizičkih nauka - SFIN, Series A: Conferences, br. A1, Institute of Physics, Belgrade, 2001, 483.

821. Наташа Трифуновић: ПОСЕТА XIX БЕОГРАДСКОМ АСТРОНОМСКОМ ВИКЕНДУ, 23. ЈУН 2001, БЕОГРАД (у тексту и фото), *ГЕА – Информативни билтен*, Природњачко друштво "Геа Вршац", Вршац, бр. 1, 2001, 17.
822. ИЗВЕШТАЈИ СА ПРОТЕКЛИХ САСТАНАКА, *Билтен,* бр. 126, ротари клуб "Београд – Стари град", 19. XII 2001, 2.
823. INTERNATIONAL COMMITTEE. Spectral Line Shapes, **11**, ed. J. Seidel, *American Institute of Physics Conference Proceedings* **559**, 2001, XVII.
824. REUNION DEL PROYECTO GLITP: MONITORIZATION DE LENTES GRAVITATORIAS (фотографија учесника), *IAC Noticias*, br. 1, 2001, 70.
825. Joachim Seidel: MINUTES OF THE MEETING OF THE INTERNATIONAL COMMITTEE, Spectral Line Shapes, **11**, ed. J. Seidel, *American Institute of Physics Conference Proceedings* **559**, 2001, 501.
826. ALPHABETICAL LIST OF PARTICIPANTS (with Email Addresses), Spectral Line Shapes, **11**, ed. J. Seidel, *American Institute of Physics Conference Proceedings* **559**, 2001, 503.
827. KOLLOQUIUM IN MUENCHEN, *Mitteilungen zur Astronomiegeschichte*, Nr 18, Juli 2001, 2.
828. САРАДЊА СА РУСКОМ АКАДЕМИЈОМ НАУКА, *Билтен фонда за научна истраживања за 2000. годину*, бр. 26, Српска академија наука и уметности, Београд 2001, 201.

2002

829. У ОВОМ БРОЈУ, *Билтен,* бр. 130, ротари клуб "Београд – Стари град", 26. I 2002, 2.
830. У ОВОМ БРОЈУ, *Билтен,* бр. 131, ротари клуб "Београд – Стари град", 30. I 2002, 2.
831. ИЗВЕШТАЈ СА ПРОШЛОГ САСТАНКА (две фотографије), *Билтен,* бр. 131, ротари клуб "Београд – Стари град", 30. I 2002, 2.
832. ON SCIENTIFIC COLLABORATION IN MOSCOW, *Information Letter on Balkan Astronomy*, No. 8, February 11, 2002, 1.
833. Јарослав Францисти: СЕЋАЊЕ НА ПРОФ. ДР ЖИВОЈИНА ЋУЛУМА, *Васиона*, бр. 1, 2002, 26.
834. SERBIAN-BULGARIAN MEETING, *Information Letter on Balkan Astronomy*, No. 9, February 26, 2002, 1.
835. Зорица Вулић-Зарић: КАО ГОСТ РОТАРИЈАНАЦА У ЊИХОВОМ БЕОГРАДСКОМ КЛУБУ "СТАРИ ГРАД". ПРИЧАЈУ ЈАВНО, ДЕЛАЈУ ТАЈНО, *Глас јавности*, 25. II 2002.
836. У ОВОМ БРОЈУ, *Билтен,* бр. 135, ротари клуб "Београд – Стари град", 27. II 2002, 2.

837. ROTARY CLUB ZEMUN, (Guests), No. 27, 7th Year, 26. II 2002, 1. 27. II 2002, 2.
838. THE WORLD OF LEARNING 2003 (53st edition), Europa publications, Taylor and Francis group, London, 2002.
839. ИЗВЕШТАЈ СА ПРОШЛОГ САСТАНКА, *Билтен,* бр. 132, ротари клуб "Београд – Стари град", 6. II 2002, 5.
840. ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА УПРАВНОГ ОДБОРА 27. ФЕБРУАР 2002, *Билтен,* бр. 136, ротари клуб "Београд – Стари град", 6. III 2002, 2.
841. М. Шеховић: ПОГЛЕДАЈТЕ ДАНАС - У ШКОЛСКОМ ПРОГРАМУ. КОСМОС У ЧЕТИРИ ПРИЧЕ, *Политика*, 14. III 2002.
842. С. М.: ПРЕДАВАЊЕ БЕОГРАДСКИХ АСТРОНОМА У БАЊОЈ ЛУЦИ. НОВО О СВЕМИРУ, *Глас српски*, Бања Лука 12. III 2002, 12.
843. С.М.С.: ЕКСПРЕС САЗНАЈЕ. НАГРАДА ЗА НОВО СТАЊЕ МАТЕРИЈЕ, *Политика експес*, 15. III 2002, 3.
844. С[танко] М. С[тојиљковић]: ДАНАС ЋЕ БИТИ ДОДЕЉЕНА УГЛЕДНА НАГРАДА "ПРОФЕСОР ДР МАРКО ЈАРИЋ". Добитник Леонардо Голубовић, *Политика*, 15. III 2002, 16.
845. Б[ранка] Ј[акшић]: У БЕОГРАДУ ЈУЧЕ ЗАВРШЕНО ТРОДНЕВНО ОБЕЛЕЖАВАЊЕ 115. ГОДИШЊИЦЕ ОСНИВАЊА АСТРОНОМСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ. ЈУБИЛЕЈ СРПСКИХ ПОСМАТРАЧА КОСМОСА, *Политика експес*, 8 април 2002, 4.
846. Бранка Јакшић: ИЗ БЕОГРАДА СЕ ЈЕДВА НАЗИРЕ МЛЕЧНИ ПУТ, *Политика експрес*, 8. април 2002, 4.
847. Јарослав Францисти: ИСТОРИЈА ИЗГРАДЊЕ НОВОСАДСКОГ ПЛАНЕТАРИЈУМА НА ПЕТРОВАРАДИНСКОЈ ТВРЂАВИ, Развој Астрономије код Срба II, Development of astronomy among Serbs II, edited by M. S. Dimitrijević, *Publ. Astron. Obs. Belgrade*, **72**, 2002, 189.
848. Катица (Стевановић) Хедрих: ТАТОМИР П. АНЂЕЛИЋ И АСТРОНОМИЈА, Развој Астрономије код Срба II, Development of astronomy among Serbs II, edited by M. S. Dimitrijević, *Publ. Astron. Obs. Belgrade*, **72**, 2002, 205.
849. Б[ранка] Ј[акшић]: У БЕОГРАДУ ЈУЧЕ ЗАВРШЕНО ТРОДНЕВНО ОБЕЛЕЖАВАЊЕ 115. ГОДИШЊИЦЕ ОСНИВАЊА АСТРОНОМСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ. ЈУБИЛЕЈ СРПСКИХ ПОСМАТРАЧА КОСМОСА, *Политика експрес*, 8. IV 2002, 3.
850. Бранка Јакшић: ОД 20. АПРИЛА ПОЧИЊЕ НЕБЕСКИ СПЕКТАКЛ КАКАВ НИЈЕ ВИЂЕН ПОСЛЕДЊИХ СТОТИНУ ГОДИНА. НЕЋЕ БИТИ СМАКА СВЕТА, *Политика експрес*, 9. IV 2002, 3.
851. НАУЧНИ САВЕТ ЗАДУЖБИНЕ "АНДРЕЈЕВИЋ". У: СЕДАМ ГОДИНА ЗАДУЖБИНЕ "АНДРЕЈЕВИЋ" ОД 1994. ДО 2001, Задужбина "Андрејевић", Београд, 2002, 19.
852. БИБЛИОТЕКА "DISSERTATIO" у: Седам година Задужбине "Андрејевић" од 1994. до 2001, Задужбина "Андрејевић", Београд, 2002, 24.
853. СТАНДАРДНИ МОДЕЛ ВАСИОНЕ, *ТВ новости*, 10. IV 2002, 28.

854. PLASMA PHYSICS IN YUGOSLAVIA (SPIG), *Information Letter on Balkan Astronomy*, No. 10, April 11, 2002, 6.
855. Весна Јовановић: И ВИНО ЧУВА УСПОМЕНУ НА КРАЉЕВИЋА (фото), *Око*, Бад Вилбел (Немачка) NIDDA Verlag GmbH, 17. IV 2002, 36.
856. НОВА СЕРИЈА; ЧОВЕК И ВРЕМЕ, *Политика*, 18. IV 2002
857. Маринко Бошњак: РЕЧ АУТОРА. Макроекономско планирање у Југославији, Ретроспектива и перспектива 1946-1991-2001-2010. Планерска хрестоматија 5, Савезни секретаријат за развој и науку, Београд 2002, 20.
858. SERBIAN BULGARIAN COLLABORATION, *Information Letter on Balkan Astronomy*, No. 11, May 19, 2002, 1.
859. ПРОГРАММА ОТЩЕТНО-ПЕРЕВЫБОРНОГО VI СЬЕЗДА МЕЖДУНАРОДНОЙ ОБЩЕСТВЕНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ АСТРОНОМИЧЕСКОЕ ОБЩЕСТВО (EURO ASIAN ASTRONOMICAL SOCIETY, И МЕЖДУНАРОДНОЙ КОНФЕРЕНЦИИ "МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО В ОБЛАСТИ АСТРОНОМИИ: СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ", Москва, МГУ-ГАИШ, 25 мая - 2 июня 2002, Москва АстрО 2002, 4, 17, 23
860. Миладин Шеварлић: СЕЋАЊЕ НА МОГА ОЦА БРАНИСЛАВА ШЕВАРЛИЋА, И ЈОШ ПОНЕШТО, *Васиона*, бр. 2, 2002, 44.
861. Милан Јеличић: ОБЕЛЕЖЕНА ПЕДЕСЕТА ГОДИНА "ВАСИОНЕ", *Васиона*, бр. 2, 2002, 68.
862. HONOURABLE PROMINENCE (копија дипломе добијене на дистрикт конференцији у Софији), *Билтен,* бр. 150, ротари клуб "Београд – Стари град", 19. VI 2002, средње стране.
863. НА ДАНАШЊЕМ САСТАНКУ, *Билтен,* бр. 151, ротари клуб "Београд – Стари град", 26. VI 2002, 2.
864. ГОСТИ И ПРЕДАВАЊА ЗА ВРЕМЕ РОТАРИЈАНСКЕ 2001/02 ГОДИНЕ, *Билтен,* бр. 151, ротари клуб "Београд – Стари град", 26. VI 2002, 4.
865. УПРАВНИ ОДБОР 2001/2002, *Билтен,* бр. 151, ротари клуб "Београд – Стари град", 26.06.2002, ненумерисано.
866. ПРОСЛАВА НОВЕ РОТАРИЈАНСКЕ 2001/02. ГОДИНЕ У КЛУБУ ЈЕЛЕНА 27. ЈУНИ 2001, *Билтен,* бр. 151, ротари клуб "Београд – Стари град", 26. VI 2002, ненумерисано.
867. ЗАЈЕДНИЧКИ САСТАНАК ЧЕТИРИ БЕОГРАДСКА РОТАРИ КЛУБА, "АЕРО КЛУБ", 16. ЈАНУАР 2002, *Билтен,* бр. 151, ротари клуб "Београд – Стари град", 26. VI 2002, ненумерисано.
868. СЛАВА КЛУБА СВЕТИ САВА, ЈАНУАР 2002, *Билтен,* бр. 151, ротари клуб "Београд – Стари град", 26. VI 2002, ненумерисано.
869. ДОДЕЛА ЗАХВАЛНИЦА, ЈАНУАР 2002, *Билтен,* бр. 151, ротари клуб "Београд – Стари град", 26. VI 2002, ненумерисано.
870. ИЗВЕШТАЈ СА ПРОШЛОГ САСТАНКА, *Билтен,* бр. 152, ротари клуб "Београд – Стари град", 3. VII 2002, 2 .
871. Смиљана Ђуровић: О НАУЧНИКУ И ПЕСНИКУ СЕРГИЈУ ДИМИТРИЈЕВИЋУ, *Лесковачки зборник* **XLVII**, Лесковац 2002, 320.

872. ИЗВЕШТАЈ СА УПРАВНОГ ОДБОРА 3. ЈУЛИ 2002, *Билтен,* бр. 153, ротари клуб "Београд – Стари град", 10. VII 2002, 10.
873. Ј. Гајић: ПОЧЕЛИ ЛЕТЊИ АСТРОНОМСКИ СУСРЕТИ. ЗА САДА НЕМА СМАКА СВЕТА (фото), *Политика* 18. VIII 2002, Б18
874. Ј. Г[ајић]: ИЗ АСТРОНОМСКОГ ДРУШТВА "РУЂЕР БОШКОВИЋ". ПОГЛЕД У ЗВЕЗДАНО НЕБО, *Политика*, 18. IX 2002, 17.
875. A CHANGE ON THE ASTRONOMICAL OBSERVATORY IN BELGRADE, *Information Letter on Balkan Astronomy*, No. 13, September 13, 2002, 1.
876. "СВЕСТ" О 21. ВЕКУ, *Политика*, IV 19. X 2002.
877. Nebil Ben Nessib: REMERCIEMENTS, In: Contributions a l'élargissement élèctronique des émétteurs complèxes dans un plasma, Thèse, Faculté des Sciences de Tunis, Université de Tunis II, p. ii.
878. АСТРОНОМСКА ОПСЕРВАТОРИЈА, каталог издања научноистраживачких организација у републици Србији 2001/2002, Међународни сајам књига, Београд, октобар 2002, Република Србија, Министарство за науку, технологију и развој, 5.
879. УЧЕШЋЕ НА НАУЧНИМ СКУПОВИМА, СТУДИЈСКИ БОРАВЦИ И ПРЕДАВАЊА, *Годишњак* **CVIII** за 2001, САНУ, Београд, 2002, 95.
880. LIST OF PARTICIPANTS. Proceedings of the Regional meeting on Solar physics: Solar researches in the South-Eastern European countries: Present and perspectives, 24-28 April 2001, Bucharest, Romania, Obsérvations Solaires 2002, VI.
881. Лука Ч. Поповић: У РЕДАКЦИЈИ ЧАСОПИСА "ЗЕМЛЯ И ВСЕЛЕННАЯ", *Васиона*, бр. 3-4, 2002, 84
882. Уложак у боји у средини: Слике: МЕТЕОРИТ(?) ИЗ СЛАТИНЕ КОД БАЊА ЛУКЕ; УЧЕСНИЦИ ЛЕТЊЕ ШКОЛЕ ИСПРЕД ГЕОДЕТСКОГ СТУБА НА ГРАДИНИ; "ПРЕЖИВЕЛИ" ИЗ ОДЕСЕ; АСТРОНОМИ НА СПИГ 2002; БАВ 2002, *Васиона*, бр. 3-4, 2002, средина.
883. Ана Златановић: ДРУГА ОДЕСКА ЛЕТЊА АСТРОНОМСКА ШКОЛА, *Васиона*, бр. 3-4, 2002, 94
884. Милан Јеличић: ОБЕЛЕЖЕНА 115. ГОДИШЊИЦА АСТРОНОМСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ, *Васиона*, бр. 3-4, 2002, 97.
885. Милан Јеличић: XX БЕОГРАДСКИ АСТРОНОМСКИ ВИКЕНД (БАВ), *Васиона*, бр. 3-4, 2002, 101.
886. Милан Новаковић: ПОСМАТРАЧКА ЛЕТЊА ШКОЛА АСТРОНОМИЈЕ "МОТАЈИЦА 2002.", *Васиона*, бр. 3-4, 2002, 102.
887. САРАДЊА СА РУМУНСКОМ АКАДЕМИЈОМ НАУКА, *Билтен фонда за научна истраживања за 2001. годину*, бр. 27, Српска академија наука и уметности, Београд 2002, 194.
888. МЕЂУОДЕЉЕЊСКИ ОДБОР САНУ ЗА МУЗЕЈ НАУКЕ И ТЕХНИКЕ. ПРОЈЕКАТ: ИСТРАЖИВАЊА У ОБЛАСТИ ИСТОРИЈЕ НАУКЕ, ТЕХНИКЕ И ИНДУСТРИЈЕ У СРБИЈИ, *Билтен фонда за научна истраживања за 2001. годину*, бр. 27, Српска академија наука и уметности, Београд 2002, 70.

889. Џон Еспозито, приредио: ОКСФОРДСКА ИСТОРИЈА ИСЛАМА; СТРУЧНИ САРАДНИЦИ, задња страна, Clio, Београд 2002.
890. H. W. Duerbeck, I. Pustylnik, H. Steinle, C. Sterken: INTRODUCTION TO VOLUME 323 (6), *Astron. Astrophys. Transactions* **21**, 2002, 145.
891. АНЕКС 2; ПОЗВАНИ ЗА НАУЧНО-СТРУЧНИ СКУП: МАКРОЕКОНОМСКО ПЛАНИРАЊЕ И ТРАНЗИЦИЈА; III РУКОВОДИОЦИ САВЕЗНЕ ПЛАНСКЕ ИНСТИТУЦИЈЕ, Макроекономско планирање и транзиција: Зборник радова, уредник Маринко Бошњак, Планерска хрестоматија 11, Савезни секретаријат за развој и науку, Београд 2002, 436.
892. Првослав Ралић: ХИЛАНДАРСКЕ ПЕСМЕ; ИСКУСТВО ПАДА И ВОЗНЕСЕЊА, "Сова", Београд, 2002, 47.
893. КРВАВИ ТЕЛЕСКОП - НЕСУЂЕНИ ЈУЖНИ СРПСКИ ТЕЛЕСКОП, *Астромагазин*, Нови Сад, јануар 2002.
894. ОВО НЕМА ВЕЗЕ СА РУЂЕРОМ ИЛИ КАКО ИЗБЕЋИ СКУПШТИНУ, *Астромагазин*, Нови Сад, јануар 2002.
895. КНЕЖЕВИЋ НОВИ ДИРЕКТОР АОБ?, *Астромагазин*, Нови Сад, јануар 2002.
896. О РУЂЕРУ ПО ДРУГИ ПУТ, *Астромагазин*, Нови Сад, јануар 2002.
897. Романа Вујасиновић: ЋАО СВИМА, *Астромагазин*, Нови Сад, јануар 2002.

2003

898. ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА УПРАВНОГ ОДБОРА 22. ЈАНУАРА 2003, *Билтен,* бр. 181, ротари клуб "Београд – Стари град", 27. I 2003, 10.
899. Gonzalo Alcaino: ISAAC NEWTON INSTITUTE OF CHILE IN EASTERN EUROPE AND EURASIA, *Bulletin of the American Astronomical Society*, Vol. **35**, 2003, 109.
900. CHILE, Membership Directory of the American Astronomical Society, 2003.
901. YUGOSLAVIA, FEDERAL REPUBLIC OF, Membership Directory of the American Astronomical Society, 2003.
902. ГАЛЕРИЈА НАУКЕ И ТЕХНИКЕ САНУ, *Политика*, Б5, 9. III 2003.
903. НА ДАНАШЊЕМ САСТАНКУ, *Билтен,* бр. 191, ротари клуб "Београд – Стари град", 9. IV 2003, 2.
904. АНКЕТА, *Билтен,* бр. 192, ротари клуб "Београд – Стари град", 16. IV 2003, 7.
905. IV SCSLS, *Information Letter on Balkan Astronomy*, No. 17, April 2, 2003, 1.
906. ГАЛЕРИЈА НАУКЕ И ТЕХНИКЕ САНУ, *Политика*, Б5, 20. IV 2003
907. КУЛТУРНИ ПРОГРАМ, *Борба*, 21. IV 2003, 12.
908. ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА УПРАВНОГ ОДБОРА 21. МАЈ 2003, *Билтен,* бр. 198, ротари клуб "Београд – Стари град", 28. V 2003, 8.
909. Gonzalo Alcaino: ISAAC NEWTON INSTITUTE OF CHILE IN EASTERN EUROPE AND EURASIA; Isaac Newton Institute of Chile in Eastern Europe and Eurasia, Annual Report, 2003, 11.

910. ISAAC NEWTON INSTITUTE BRANCH IN YUGOSLAVIA; Isaac Newton Institute of Chile in Eastern Europe and Eurasia, Annual Report, 2003, 679.
911. ГАЛЕРИЈА НАУКЕ И ТЕХНИКЕ САНУ, *Политика*, Б5, 22. VI 2003
912. ДР НИКОЛА ЦВЕТКОВИЋ, лексикон писаца лесковачког краја, Књижевни клуб "Глубочица", Лесковац, 2003, 149.
913. RESIDENT DIRECTORS OF THE BRANCHES; Isaac Newton Institute of Chile in Eastern Europe and Eurasia, 2003, 10.
914. THE STAFF OF THE ISAAC NEWTON INSTITUTE "YUGOSLAVIA" BRANCH; Isaac Newton Institute of Chile in Eastern Europe and Eurasia, 2003, 17.
915. STAFF OF THE ISAAC NEWTON INSTITUTE OF CHILE IN EASTERN EUROPE AND EURASIA; Isaac Newton Institute of Chile in Eastern Europe and Eurasia, 2003, 18.
916. THE SUMMER SCHOOL IN UKRAINA, *Information Letter on Balkan Astronomy*, No. 18, June 8, 2003, 2.
917. ПРИЛОЖЕНИЕ: СПИСОК НОВОГО СОСТАВА ПРАВЛЕНИЯ, *Астрокурьер*, Июнь 2003, 4.
918. АСТРОНОМСКО ДРУШТВО "РУЂЕР БОШКОВИЋ", *Политика*, Б5, 29. VI 2003.
919. Олга Атанацковић-Вукмановић: XIII НАЦИОНАЛНА КОНФЕРЕНЦИЈА ЈУГОСЛОВЕНСКИХ АСТРОНОМА, *Васиона*, бр. 3, 2003, 53.
920. С. Миљковић: ПЕСМЕ О КОСМОСУ; ПОВРАТАК ЗАВИЧАЈУ, *Наша реч*, 27. VI 2003, Лесковац.
921. BELOGRADCHIK 2003, *Information Letter on Balkan Astronomy*, No. 19, August 3, 2003, 1.
922. М. И. Рябов, И. А. Егорова: ВТОРАЯ ОДЕССКАЯ ЛЕТНЯЯ АСТРОНОМИЧЕСКАЯ ШКОЛА, Одесский астрономический календарь, Одесса, "Астропринт", 2001, 176.
923. Даница Радовић: ПРЕД ИЗБОРЕ НОВИХ ЧЛАНОВА САНУ; ПОДМЛАЂИВАЊЕ АКАДЕМИЈЕ, *Политика*, А13, 12. IX 2003.
924. К. М.: ПОЧЕО КУРС АСТРОНОМИЈЕ, *Политика*, задња страна, 27. IX 2003.
925. N. Bochkarev: INTERNATIONAL COLLABORATION IN ASTRONOMY: ACTUAL SITUATION AND PROSPECTS, Moscow, 25 May-2 June, 2002, *Astronomy and Astrophysics Transactions*, **22**, 2003, 371.
926. PROGRAM OF THE CONFERENCE, IV Serbian Conference on Spectral Line Shapes, Arandjelovac, Serbia, 10-15 October 2003, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović, *Publ. Astron. Obs. Belgrade*, **76**, 2003.
927. Љ. Н.: "ИМА ЛИ ЖИВОТА ИЗВАН ЗЕМЉЕ", *Дневник*, Нови Сад, 23. X 2003, 10.
928. BELOGRADCHIK 2003, *Information Letter on Balkan Astronomy*, No. 20, November 1, 2003, 1.
929. Милан Јеличић: ПЛАНЕТЕ ОКО ДРУГИХ ЗВЕЗДА, *Васиона*, бр. 4, 2003, 123.

930. Милан Миљушевић: ПОЧЕТАК И КРАЈ ВАСИОНЕ, *Васиона*, бр. 4, 2003, 124.
931. Александар Радуловић: ПОМРАЧЕЊЕ СУНЦА - СУБОТА 31. V 2003, *Васиона*, бр. 4, 2003, 127.
932. Књиге на поклон, *Вијести*, 30. X 2003, http://www.Gradiska.com
933. Извештај са састанка Управног одбора одржаног 3. децембра 2003, Билтен, бр. 226, ротари клуб "Београд – Стари град", 10. XII 2003, 4.
934. PROGRAMME, Proc. XIII National conference of Yugoslav Astronomers, Belgrade, October 17-20, 2002, eds. J. Milogradov-Turin, G. M. Popović, *Publ. Astron. Obs. Belgrade*, **75**, 2003, 355.
935. LIST OF PARTICIPANTS, Proc. XIII National conference of Yugoslav Astronomers, Belgrade, October 17-20, 2002, eds. J. Milogradov-Turin, G. M. Popović, *Publ. Astron. Obs. Belgrade*, **75**, 2003, 361.
936. УЧЕШЋЕ НА НАУЧНИМ СКУПОВИМА, СТУДИЈСКИ БОРАВЦИ И ПРЕДАВАЊА, *Годишњак* **CIX** за 2002, САНУ, Београд, 2003, 93.
937. Милован Витезовић: СЦЕНАРИЈИ ФИЛМОВА: "ШУМА ТИ ЈЕ МАТИ" у Драгослав Васић, Нада Јакшић "Вожд Карађорђе и српска револуција; Казивања и филмови о хероју Тополскоме", Топола филм, 2003, 257.
938. Драгослав Васић: ДВА ВЕКА ДРЖАВНОСТИ СРБИЈЕ – ДЕЛО КАРАЂОРЂА И ЊЕГОВЕ ГЕНЕРАЦИЈЕ у Драгослав Васић, Нада Јакшић "Вожд Карађорђе и српска револуција; Казивања и филмови о хероју Тополскоме", Топола филм, 2003, 7.
939. Милан Галовић: Из књиге "Вожд Карађорђе и српска револуција"; ПРЕДСКАЗАЊА И ОРУЖЈЕ, *Политика*, 13. I 2004, А9.
940. Александар Радуловић: XXI БАВ, *Васиона*, бр. 5, 2003, 150.
941. Драган Лазаревић: 3. ВРШАЧКИ АСТРОНОМСКИ СУСРЕТ (30. И 31. МАЈ 2003), *ГЕА*, Годишњак Природњачког друштва "ГЕА", Вршац, 2003, бр. 3, 24 (фото).

2004

942. ВОДИЧ КРОЗ БЕОГРАД; ЕТНОГРАФСКИ МУЗЕЈ, *Политика*, 1. II 2004, В 6.
943. ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА УПРАВНОГ ОДБОРА 4. ФЕБРУАРА 2004, *Билтен*, бр. 234, ротари клуб "Београд – Стари град", 11. II 2004, 10.
944. С. Андрић: ЈЕДИНСТВЕНА КЊИГА ИЗ АСТРОНОМИЈЕ; С НЕБОМ "НА ТИ", *Политика*, 13. II 2004, А 10.

ПРИЛОЗИ БИБЛИОГРАФИЈИ

Владимир Димитријевић

1. ПРИЛОГ ОДЕЉКУ II 3. ЦИТИРАНОСТ У НАЦИОНАЛНИМ ИЗВОРИМА

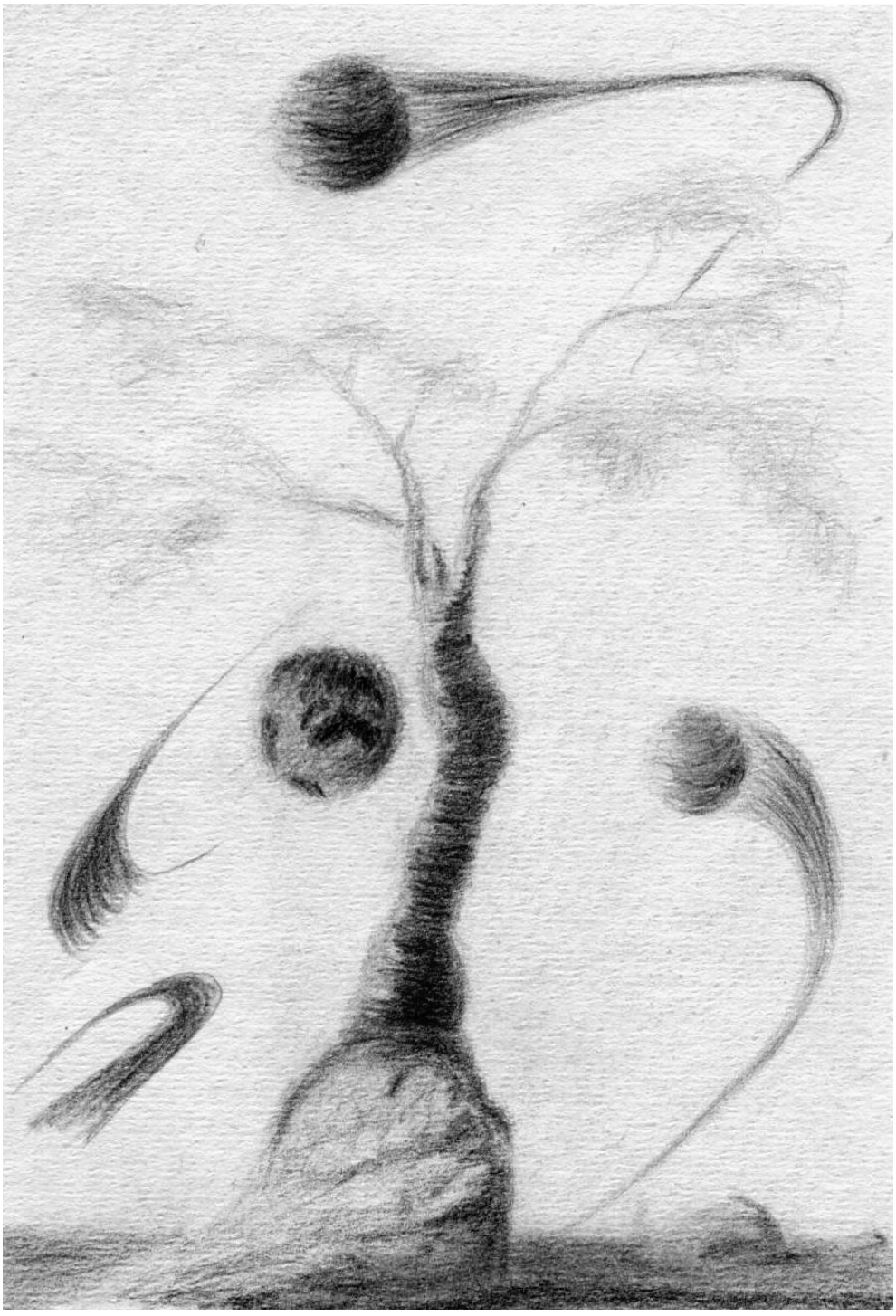

Зоран Симић

1.1. Цитираност у извештајима, дипломским радовима, научно-популарним часописима и библиографијама

1. Dr M. Vukićević-Karabin, M. Dimitrijević: 1971, Publ. of Dept. of Astronomy, Beograd 3., 17 [E 1].*

1. Ševarlić, B.: 1975*, Izveštaj o radu Instituta za astronomiju Prirodno - matematičkog fakulteta u Beogradu za 1971, 1972 i 1973*, Zbornik radova nacionalne konferencije jugoslovenskih astronoma u Beogradu, 1973, Publ. Astr. Obs. Beograd **20,** 235.

2. M. Platiša, M. Popović, M. Dimitrijević, N. Konjević: 1975, Z. fuer Naturforschung 30[a], 212 [A 1].

1. Мићуновић, Ј.: 1974, *Штарково ширење спектралних линија вишеструко јонизованог аргона*, дипломски рад, ПМФ, Београд
2. Милошевић, З.: 1976, *Штарково ширење спектралних линија јонизованог флуора и хлора*, дипломски рад, ЕТФ, Београд
3. Bluebond, D. M., Marvin, R. S., Peiser, H. S.: 1978, *NBS Special foreign Currency Program in Yugoslavia 1973-1978*, NBS Technical Note 986, U. S. Dept. of Commerce, Washington, 37.
4. Челебоновић, В.: 1982, *Штарково ширење спектралних линија у изоелектронском низу P I*, дипломски рад, ПМФ, Београд.

3. Милан С. Димитријевић: 1976, магистарски рад, Институт за физику, Бео-град [H 1].

1. Костић, Б.: 1977, *Израчунавање Штаркових полуширина спектралних линија вишеструко јонизованих атома*, дипломски рад, ЕТФ, Београд.
2. Панић, К.: 1980, *Штарково ширење спектралних линија вишеструко јонизованог алуминијума*, дипломски рад, Београд.

4. M. Platiša, M. Dimitrijević, M. Popović and N. Konjević: 1977, Astronomy and Astrophysics 54, 837 [A 2].

1. Милошевић, З.: 1976*, Штарково ширење спектралних линија јонизованог флуора и хлора*, дипломски рад, ЕТФ, Београд.
2. Bluebond, D. M., Marvin, R. S., Peiser, H. S.: 1978, NBS Special foreign Currency Program in Yugoslavia 1973-1978, NBS Technical Note 986, U. S. Dept. of Commerce, Washington, 37.
3. Челебоновић, В.: 1982, *Штарково ширење спектралних линија у изоелектронском низу P I*, дипломски рад, ПМФ, Београд.

---

* Овде су болдом издвојени цитирани радови испод којих су дате референце у којима се цитирају.

У угластим заградама словом азбуке означен је одељак у библиографији (*I Научно стваралаштво*) иза кога стоји редни број.

5. Милан С. Димитријевић: 1978, докторска дисертација, Универзитет у Београду Институт за примењену физику, Београд [Н 2].

1. Панић, К.: 1980, *Штарково ширење спектралних линија вишеструко јонизованог алуминијума*, дипломски рад, Београд.
2. Челебоновић, В.: 1982, *Штарково ширење спектралних линија у изоелектронском низу P I*, дипломски рад, ПМФ, Београд.
3. Бајин, И.: 1993, *Мерење полуширина и помераја спектралних линија C I 538,0 нм и O I 436,8 нм емитованих из плазме стабилисаног лука*, дипломски рад, ПМФ, Нови Сад.
4. Савић, И.: 1995, *Утицај динамике јона на померај спектралних линија неутралног хелијума у плазми*, дипломски рад, Универзитет у Новом Саду, Природно-Математички факултет.
5. Бањац, О.: 1996, *Поставка система за снимање линија аргона из стабилисаног електричног лука*, дипломски рад, Универзитет у Новом Саду, Природноматематички факултет, Институт за физику.

6. M. Platiša, M. Popović, M. Dimitrijević, N. Konjević: 1979, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer 22, 333 [A 9].

1. Јелисавчић, М.: 2000, *Штарково ширење и померање спектралних линија из спектра троструко јонизованих атома сумпора*, дипломски рад, Физички факултет, Београд.

7. М. С. Димитријевић: 1979, *Миланковићеви погледи на Ајнштајново сква-тање брзине светлости*, Васиона 27, 4, 123.

1. Инђић, М.: 1994, *Библиографија Милутина Миланковића*, САНУ, Београд.

8. М. С. Димитријевић: 1980, Дијалектика 15, 3-4, 207 [Е 2].

1. Ђорђевић, Р.: 1980,*Симпозијум о Ајнштајну*, Дијалектика **XV**, 3-4, 217.
2. Grujić, P.: 1980, *Foreword*, Fizika **12**, Suppl. 3, 2.
3. Јовановић, Б.: 1980, *Симпозијум посвећен стогодишњици рођења Алберта Ајнштајна*, Васиона **28,** 3, 61.
4. Sahal-Bréchot, S.: 1982, *Line broadening*, in Reports on Astronomy, XVIII Gen. Assembly of the IAU, ed. P. A. Wayman, D. Reidel P. C., 124.
5. Инђић, М.: 1994, *Библиографија Милутина Миланковића*, САНУ, Београд.

9. М. Димитријевић: 1980, *Ка спољним планетама*, Васиона 28, 1-2, 31.

1. Трајковић, Н.: 1989, *Откривање Нептуна*, Васиона **37**, 5, 101.

10. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: 1980, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer, 24, 451 [A 12].

1. Панић, К.: 1980, *Штарково ширење спектралних линија вишеструко јонизованог алуминијума*, дипломски рад, Београд.
2. Челебоновић, В.: 1982, *Штарково ширење спектралних линија у изоелектронском низу P I*, дипломски рад, ПМФ, Београд.

11. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: 1981, in Spestral line shapes ed. B. Wende, Walter de Gruyter, Berlin & New York, 211 [Д 1].

1. Јелисавчић, М.: 2000, *Штарково ширење и померање спектралних линија из спектра троструко јонизованих атома сумпора*,

дипломски рад, Физички факултет, Београд.

12. **M. S. Dimitrijević, N. Feautrier, S. Sahal-Bréchot: 1981, J. Phys. B 14, 2559 [A 15].**
    1. Челебоновић, В.: 1982*, Штарково ширење спектралних линија у изоелектронском низу P I,* дипломски рад, ПМФ, Београд.
13. **Милан С. Димитријевић, Никола Коњевић: 1981, Савремена истраживања у физици, уредник В. Урошевић, Институт за физику и Научна књига, Београд, 191 [Г 1].**
    1. Челебоновић, В.: 1982, *Штарково ширење спектралних линија у изоелектронском низу P I*, дипломски рад, ПМФ, Београд.
    2. Француски, Т.: 1989, *Параметри Штарковог ширења две линије неутралног хелијума*, дипломски рад, ПМФ, Нови Сад.
    3. Станковић, Д.: 1990, *Штарково ширење и померање спектралних ли-нија S II у плазми CO_2*, дипломски рад, Физички факултет, Београд.
    4. Панић, З.: 1991, *Штарков померај N II спектралних линија*, дипломски рад, Физички факултет, Београд.
    5. Мишковић, А.: 1994, *Штарково ширење спектралних линија из спектра Ar I*, дипломски рад, Физички факултет, Београд.
14. **М. С. Димитријевић: 1982, *Јупитеров прстен*, Васиона 30, 2, 30.**
    1. Дамљановић, Г.: 1988, *Сателити Сунчевог система*, Васиона **36**, 2-3, 46.
15. **M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1984, J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer 31, 301 [A 23].**
    1. Francuski, T.: 1989, *Parametri Štarkovog širenja dve linije neutralnog helijuma*, diplomski rad, PMF, Novi Sad.
    2. Savić, I.: 1995, *Uticaj dinamike jona na pomeraj spektralnih linija neutralnog helijuma u plazmi*, diplomski rad, Univerzitet u Novom Sadu, Prirodno-Matematički fakultet.
16. **N. Konjević, M. S. Dimitrijević, W. L. Wiese: 1984, J. Phys. Chem. Ref. Data 13, 619 [Б 2].**
    1. Francuski, T.: 1989, *Parametri Štarkovog širenja dve linije neutralnog helijuma*, diplomski rad, PMF, Novi Sad.
17. **Milan S. Dimitrijević: 1984/85, Matematičko - fizički list, br. 1/140, Zagreb, 5.**
    1. Шешић Марија: 1996, *Милутин Миланковић о брзини светлости*, Флогистон, бр. 3, 41.
18. **М. С. Димитријевић: 1985, *Уран,* Васиона 33, 5, 87.**
    1. Дамљановић, Г.: 1988, *Сателити Сунчевог система*, Васиона **36,** 2-3, 46.
19. **М. С. Димитријевић: 1985, *С**а републичког семинара о настави физике,* Васиона **33,** 1-2, 39.
    1. Милоградов - Турин, Ј.: 1997, *Астрономија на семинарима за наставу физике 1976 - 1996*, Зборник предавања са републичког семинара о настави физике, Друштво физичара Србије, Подружница Ниш, Ниш, 99.
    2. Милоградов-Турин, Ј.: 1997, *Астрономија на семинарима за наставнике у Србији*, у Развој астрономије код Срба, Development of Astronomy

among Serbs, eds. M. S. Dimitrijević, J. Milogradov-Turin, L. Č. Popović, Publ. Astron. Obs. Belgrade, **56**, 229.

20. М. С. Димитријевић: 1986, Спектроскопија - језик васионе, програм Репуб-личког семинара о настави физике, јануар 1986.

1. Милоградов-Турин, Ј.: 1997, *Астрономија на семинарима за настав-нике у Србији*, у Развој астрономије код Срба, Development of Astronomy among Serbs, eds. M. S. Dimitrijević, J. Milogradov-Turin, L. Č. Popović, Publ. Astron. Obs. Belgrade, **56**, 229.

21. В. Кршљанин, М. С. Димитријевић, И. Винце, С. Јанков, Ђ. Телеки, Н. Ча-брић, В. Протић-Бенишек, Н. Јанковић, М. Протић, Ј. Арсенијевић, М. Просен, М. Ђокић: 1986, *Комете сведоци прошлости*, Астроном-ска опсерваторија, Астрономско друштво "Руђер Бошковић", Бео-град, 1-142.

1. Гајић, Д.: 1999, *Ударни таласи у космосу*, Клуб НТ, Београд.

22. M. S. Dimitrijević, N. Konjević: 1986, Astron. Astrophys. 163, 297 [A 34].

1. Milošević, M.: 1996, *Štarkovo širenje spektralnih linija Ni I i Si I*, diplomski rad, Univerzitet u Beogradu, Fizički fakultet.

23. M. S. Dimitrijević, Truong-Bach: 1986, Z. Naturforsch. 41a, 772 [A 36].

2. Kljajić, S.: 1989, *Štarkovo širenje spektralnih linija jednom jonizovanih atoma argona*, diplomski rad, Fizički fakultet, Beograd.

24. М. С. Димитријевић: 1987, Једна *посета Београдској опсерваторији 1902. године,* Васиона 35, 3-4, 88.

1. Опра Љерка: 1998, *Девет храстова: Записи о историји српске метеорологије*, Републички хидрометеоролошки завод Србије, Музеј Науке и технике САНУ, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд.
2. Опра Љерка: 1998, *Милан Недељковић (1857-1950)*, Живот и дело српских научника, Српска Академија Наука и Уметности, Биографије и библиографије III, II Одељење, Одбор за проучавање живота и рада научника у Србији и научника српског порекла, књ. 3, Београд, 130.

25. M. S. Dimitrijević: 1988, Bull. Obs. Astron. Belgrade, 139, 31 [E 9].

1. Jelisavčić, M.: 2000, *Štarkovo širenje i pomeranje spektralnih linija iz spektra trostruko jonizovanih atoma sumpora*, diplomski rad, Fizički fakultet, Beograd.

26. V. Kršljanin, M. S. Dimitrijević: 1989, Z. Phys. D 14, 273 [A 46].

1. Mišković, D.: 1999, *Štarkovo pomeranje spelktralnih linija iz spektra jednostruko jonizovanog argona*, diplomski rad, Fizički fakultet, Beograd.

27. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1989, Bull. Obs. Astron. Belgrade 141, 57 [E 14].

1. Savić, I.: 1995, *Uticaj dinamike jona na pomeraj spektralnih linija neutralnog helijuma u plazmi*, diplomski rad, Univerzitet u Novom Sadu, Prirodno-Matematički fakultet.

28. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1990, Astron. Astrophys. Suppl. Series 82, 519 [A 47].

1. Savić, I.: 1995, *Uticaj dinamike jona na pomeraj spektralnih linija neutralnog helijuma u plazmi*, diplomski rad, Univerzitet u Novom Sadu, Prirodno-

Matematički fakultet.

29. M. S. Dimitrijević: 1990, Communication privada.

1. Perez, C.: 1990, *Medidas de ensanchamiento Stark en algunas elementos de interes astrofisico*, Doctoral thesis, Universidad de Valladolid.

30. M. S. Dimitrijević: 1991, Publ. Obs. Astron. Belgrade 41 [Г 3].

1. Томић, А.: 1998, *Приказ књиге "Развој астрономије код Срба"*, Зборник предавања са Републичког семинара о настави физике, Друштво физичара Србије, Подружница "Крагујевац", Крагујевац, 132.

31. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot, V. Bommier: 1991, Astron. Astrophys. Suppl. Series 89, 591 [A 54].

1. Кнежевић, З.: 1996, *Физика и кретање небеских тела*, Резултати научних истраживања из области астро и гео наука: у периоду 1991-1995. година **7,** уредник П. Николић, Министарство за науку и технологију Републике Србије, Београд, 111.

32. J. Purić, M. Ćuk, M. S. Dimitrijević and A. Lesage: 1991, Astrophysical Journal 382, 353 [A 55].

1. Пурић, Ј.: 1996, *Истраживање контролисане термонуклеарне фузије (КТФ) помоћу плазма фокуса*, Резултати научних истраживања из области астро и гео наука: у периоду 1991-1995. година **1,** уредник Д. Поповић, Министарство за науку и технологију Републике Србије, Београд, 97.

33. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević: 1992, Astron. Astrophys. 256, 305 [A 58].

1. Кнежевић, З.: 1996, *Физика и кретање небеских тела*, Резултати научних истраживања из области астро и гео наука: у периоду 1991-1995. година **7**, уредник П. Николић, Министарство за науку и технологију Републике Србије, Београд, 111.
2. Михајлов, А. А.: 1996, *Транспортни процеси у ниско температурној плазми*, Резултати научних истраживања из области астро и гео наука: у периоду 1991-1995. година **1,** уредник Д. Поповић, Министарство за науку и технологију Републике Србије, Београд, 82.

34. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1992, Lecture Notes In Physics 401, 368 [Д 20].

1. Кнежевић, З.: 1996, *Физика и кретање небеских тела*, Резултати научних истраживања из области астро и гео наука: у периоду 1991-1995. година **7,** уредник П. Николић, Министарство за науку и технологију Републике Србије, Београд, 111.

35. М. С. Димитријевић: 1992, *Венера,* Васиона 40, 1, 7.

1. Апостоловска, Г.: 1996, *Магеланово видување на Венера*, Астрономски Алманах 1996, Институт за физика, Скопје, 41.

36. М. С. Димитријевић: 1993, *Јупитер*, Васиона 51, 30.

1. Миљушевић, М.: 2001, *Јупитеров месец Ио*, Васиона **49,** 2, 45.

37. V. Kršljanin, M. S. Dimitrijević: 1993, X Nac. konf. astron. Jugoslavije, Beograd, Publ. Obs. Astron. Belgrade 44, 45 [J 24].

1. Кнежевић, З.: 1996, *Физика и кретање небеских тела*, Резултати научних истраживања из области астро и гео наука: у периоду 1991-1995.

година **7,** уредник П. Николић, Министарство за науку и техно-логију Републике Србије, Београд, 111.

38. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1993, JQSRT 49, 157 [A 67].

1. Кнежевић, З.: 1996, *Физика и кретање небеских тела*, Резултати научних истраживања из области астро и гео наука: у периоду 1991-1995. година **7**, уредник П. Николић, Министарство за науку и технологију Републике Србије, Београд, 111.

39. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1993, Astron. Astrophys. Suppl. Series 100, 91 [A 68].

1. Кнежевић, З.: 1996, *Физика и кретање небеских тела*, Резултати научних истраживања из области астро и гео наука: у периоду 1991-1995. година **7,** уредник П. Николић, Министарство за науку и технологију Републике Србије, Београд, 111.

40. A. A. Mihajlov, A. M. Ermolaev, M. S. Dimitrijević: 1993, JQSRT 50, 227 [A 69].

1. Михајлов, А. А.: 1996, *Транспортни процеси у ниско температурној плазми*, Резултати научних истраживања из области астро и гео наука: у периоду 1991-1995. година **1,** уредник Д. Поповић, Министарство за науку и технологију Републике Србије, Београд, 82.

41. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, Lj. M. Ignjatović: 1993, Astron. Astrophys. 276, 187 [A 71].

1. Михајлов, А. А.: 1996, *Транспортни процеси у ниско температурној плазми*, Резултати научних истраживања из области астро и гео наука: у периоду 1991-1995. година **1,** уредник Д. Поповић, Министарство за науку и технологију Републике Србије, Београд, 82.

42. M. S. Dimitrijević: 1993, Astrophys. Lett. Commun. 28, 381 [A 76].

1. Кнежевић, З.: 1996, *Физика и кретање небеских тела*, Резултати научних истраживања из области астро и гео наука: у периоду 1991-1995. година **7,** уредник П. Николић, Министарство за науку и техно-логију Републике Србије, Београд, 111.

43. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, Lj. M. Ignjatović, Z. Djurić: 1993, Astron. Astrophys. Suppl. Series 103, 57 [A 80].

1. Ochsenbein, F.: 1994, *New published data available at CDS*, Bull. Inform. CDS **45**, 87.
2. Михајлов, А. А.: 1996, *Транспортни процеси у ниско температурној плазми*, Резултати научних истраживања из области астро и гео наука: у периоду 1991-1995. година **1,** уредник Д. Поповић, Министарство за науку и технологију Републике Србије, Београд, 82.

44. M. S. Dimitrijević, A. A. Mihajlov, Z. Djurić: 1994, J. Phys. D 27, 247 [A 81].

1. Михајлов, А. А.: 1996, *Транспортни процеси у ниско температурној плазми*, Резултати научних истраживања из области астро и гео наука: у периоду 1991-1995. година **1,** уредник Д. Поповић, Министарство за науку и технологију Републике Србије, Београд, 82.

45. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1994, Astron. Astrophys. Suppl. Series 105, 243 [A 82].

1. Ochsenbein, F.: 1994, *New published data available at CDS*, Bull. Inform CDS **45**, 87.

46. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1994, Astron. Astrophys. Suppl. Series 105, 245 [A 83].

1. Ochsenbein, F.: 1994, *New published data available at CDS*, Bull. Inform CDS **45**, 87.

47. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, Lj. M. Ignjatović: 1994, Astron. Astrophys. 287, 1026 [A 85].

1. Михајлов, А. А.: 1996, *Транспортни процеси у ниско температурној плазми*, Резултати научних истраживања из области астро и гео наука: у периоду 1991-1995. година **1,** уредник Д. Поповић, Министарство за науку и технологију Републике Србије, Београд, 82.

48. M. S. Dimitrijević, S. Sahal-Bréchot: 1994, Astron. Astrophys. Suppl. Series 107, 349 [A 86].

1. Ochsenbein, F.: 1995, *New published data available at CDS*, Bull. Inform CDS **46**, 55.

49. B. Blagojević, M. V. Popović, N. Konjević, M. S. Dimitrijević: 1994, Phys. Rev. E 50, 2986 [A 87].

1. Коњевић, Н.: 1996, *Спектроскопија плазме*, Резултати научних истраживања из области астро и гео наука: у периоду 1991-1995. година **1,** уредник Д. Поповић, Министарство за науку и технологију Републике Србије, Београд, 103.

50. М. С. Димитријевић: 1994, *Уран,* Васиона 42, 1-2, 7.

1. Поповић, Л. Ч: 1996, *Часопис "Васиона"*, Зборник предавања са Републичког семинара о настави физике одржаног 17. и 18. јануара 1996. године у Новом Саду, Друштво физичара Србије, Подружница "Нови Сад", Нови Сад 1996, 137.

51. М. С. Димитријевић, Б. Д. Жарковић: 1994, *Теслино научно наслеђе,* Васи-она 42, 1-2, 19.

1. Поповић, Л. Ч: 1996, *Часопис "Васиона"*, Зборник предавања са Републичког семинара о настави физике одржаног 17. и 18. јануара 1996. године у Новом Саду, Друштво физичара Србије, Подружница "Нови Сад", Нови Сад 1996, 137.

52. М. С. Димитријевић: 1994, *Постанак и развој Универзума,* Васиона 42, 4, 61.

1. Поповић, Л. Ч: 1996, *Часопис "Васиона"*, Зборник предавања са Републичког семинара о настави физике одржаног 17. и 18. јануара 1996. године у Новом Саду, Друштво физичара Србије, Подружница "Нови Сад", Нови Сад 1996, 137.

53. М. С. Димитријевић: 1994, *Нептун,* Васиона 42, 4, 74.

1. Поповић, Л. Ч: 1996, *Часопис "Васиона"*, Зборник предавања са Републичког семинара о настави физике одржаног 17. и 18. јануара 1996. године у Новом Саду, Друштво физичара Србије, Подружница

"Нови Сад", Нови Сад 1996, 137.

54. М. С. Димитријевић: 1994, *Плутон*, Васиона 42, 5, 91.

1. Поповић, Л. Ч: 1996, *Часопис "Васиона"*, Зборник предавања са Републичког семинара о настави физике одржаног 17. и 18. јануара 1996. године у Новом Саду, Друштво физичара Србије, Подружница "Нови Сад", Нови Сад 1996, 137.

55. Milan S. Dimitrijević: 1994, Publ. Obs. Astron. Belgrade 47 [Г 6].

1. Томић, А.: 1998, *Приказ књиге "Развој астрономије код Срба"*, Зборник предавања са Републичког семинара о настави физике, Друштво физичара Србије, Подружница "Крагујевац", Крагујевац, 132.

56. M. S. Dimitrijević, P. V. Grujić, N. Simonović: 1994, J. Phys. B 27, 5717 [A 88].

1. Грујић, П.: 1996, *Теоријска атомска и молекуларна физика*, Резултати научних истраживања из области астро и гео наука: у периоду 1991-1995. година **1,** уредник Д. Поповић, Министарство за науку и технологију Републике Србије, Београд, 41.
2. Кнежевић, З.: 1996, *Физика и кретање небеских тела*, Резултати научних истраживања из области астро и гео наука: у периоду 1991-1995. година **7,** уредник П. Николић, Министарство за науку и технологију Републике Србије, Београд, 111.

57. М. С. Димитријевић, А. Томић: 1994, 1995, 2001, Астрономија, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд.

1. Јовановић, Б. Д.: 1995, *Приказ уџбеника астрономије за IV разред гимназије од Милана Димитријевића и Александра Томића*, Зборник предавања на Републичком семинару о настави физике, Друштво физичара Србије, Београд, 133.
2. Милоградов-Турин, Ј.: 1995, *Школска астрономска учила*, Зборник предавања на Републичком семинару о настави физике, Друштво физичара Србије, Београд, 20.
3. Винце, И.: 1995, *Приказ уџбеника астрономије за IV разред гимназије природног смера*, Зборник предавања на Републичком семинару о настави физике, Друштво физичара Србије, Београд, 135.
4. Вујичић, Б., Ђуровић, С.: 1995, *Астрофизика са астрономијом. Одабрана поглавља*, Универзитет у Новом Саду, Природно – Математички факултет, Нови Сад.
5. Milogradov-Turin, J.: 1996, *Astronomy education,* XI Nat. Conf. Yug. Astron., eds. M. Vukićević - Karabin, Z. Knežević, Publ. Astron. Obs. Belgrade **54**, 165.
6. Поповић, Л. Ч.: 1997, *Развој и активности Астрономског друштва "Руђер Бошковић"*, у Развој астрономије код Срба, Development of Astronomy among Serbs, eds. M. S. Dimitrijević, J. Milogradov-Turin, L. Č. Popović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **56**, 77.
7. Поповић, Л. Ч.: 1998, *Видео касете са астрономским садржајем*, Зборник предавања са Републичког семинара о настави физике, Друштво физичара Србије, Подружница “Крагујевац”, Крагујевац, 135.

8. Томић, А.: 1998, *Коперниково одређивање периода револуције и даљина*, Зборник предавања са Републичког семинара о настави физике, Друштво физичара Србије, Подружница "Крагујевац", Крагујевац, 89.
9. Milogradov-Turin, J.: 1999, *Astronomy education in FR Yugoslavia 1996-1999*, Proc. XII Nat. Conf. Yug. Astron. and Int. Workshop on the Development of Astronomical Databases, eds. L. Č. Popović, M. Dačić, Publ. Astron. Obs. Belgrade **65**, 185.
10. Milogradov-Turin, J.: 2003, *Astronomy education in FR Yugoslavia 1999-2002,* Proc. XIII National conference of Yugoslav Astronomers, October 17-20, 2002, eds. J. Milogradov-Turin, G. M. Popović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **75**, 313.
11. Томић, А.: 2003, *Астрономија; практични радови*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд.

58. M. S. Dimitrijević: 1994, *Sanctions disregarding the universal character of science*, Two years after. Federal Ministry of Human and Minority Rights, 34.

1. Vučković-Dekić, Lj.: 1996, *Scientific activity of scientists of former Yugoslavia during the three pre-war and three war years*, Archive of Oncology **4,** 223.

59. A. M. Ermolaev, A. A. Mihajlov, Lj. M. Ignjatović, M. S. Dimitrijević: 1995, J. Phys. D 28, 1047 [A 91].

1. Михајлов, А. А.: 1996, *Транспортни процеси у ниско температурној плазми*, Резултати научних истраживања из области астро и гео наука: у периоду 1991-1995. година **1,** уредник Д. Поповић, Министарство за науку и технологију Републике Србије, Београд, 82.

60. A. A. Mihajlov, M. S. Dimitrijević, Lj. M. Ignjatović, Z. Djurić: 1995, Astrophys. J. 454, 1047 [A 95].

1. Михајлов, А. А.: 1996, *Транспортни процеси у ниско температурној плазми*, Резултати научних истраживања из области астро и гео наука: у периоду 1991-1995. година **1,** уредник Д. Поповић, Министарство за науку и технологију Републике Србије, Београд, 82.

61. I. Vince, A. Kubičela, M. S. Dimitrijević: 1995, J. Serbian Chem. Soc. 59, 781 [E 34].

1. Кнежевић, З.: 1996, *Физика и кретање небеских тела*, Резултати научних истраживања из области астро и гео наука: у периоду 1991-1995. година **7,** уредник П. Николић, Министарство за науку и технологију Републике Србије, Београд, 111.

62. М. С. Димитријевић: 1996, *Хоризонт 2000 и иза*, Зборник предавања на Републичком семинару о настави физике одржаном јануара 1996. године у Новом Саду,

1. Milogradov-Turin, J.: 1996, *Astronomy education*, XI Nat. Conf. Yug. Astron., eds. M. Vukićević - Karabin, Z. Knežević, Publ. Astron. Obs. Belgrade **54**, 165.
2. Милоградов - Турин, Ј.: 1997, *Астрономија на семинарима за наставу физике 1976 - 1996*, Зборник предавања са републичког семинара о

настави физике, Друштво физичара Србије, Подружница "Ниш", Ниш, 99.

3. Милоградов-Турин, Ј.: 1997, *Астрономија на семинарима за настав-ника у Србији*, у Развој астрономије код Срба, Development of Astronomy among Serbs, eds. M. S. Dimitrijević, J. Milogradov-Turin, L. Č. Popović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **56,** 229.

63. M. S. Dimitrijević, S. Djeniže, A. Srećković, M. Platiša: 1996, Physica Scripta 53, 545 [A 100].

1. Jelisavčić, M.: 2000, *Štarkovo širenje i pomeranje spektralnih linija iz spektra trostruko jonizovanih atoma sumpora*, diplomski rad, Fizički fakultet, Beograd.

64. М. С. Димитријевић: 1996, Флогистон, бр. 4, 83 [Г 8].

1. Зоран Стокић: 1997, *Позитивизам и наивни емпиризам не воде никуда*, Флогистон, бр. 5, 229.
2. Миодраг Рашковић: 1998, *Сима Марковић (1888-1939)*, Живот и дело српских научника, Српска Академија Наука и Уметности, Биографије и библиографије IV, II Одељење, Одбор за проучавање живота и рада научника у Србији и научника српског порекла, књ. 4, Београд, 271.

65. M. S. Dimitrijević: 1996, *Sunce naša zvezda*, Vasiona 44, 1-2, 1.

1. Opra Ljerka: 1998, *Devet hrastova: Zapisi o istoriji srpske meteorologije*, Republički hidrometeorološki zavod Srbije, Muzej nauke i tehnike SANU, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd.

66. M. S. Dimitrijević: 1997, Publ. Astron. Obs. Belgrade 57, 3 [Љ 5].

1. ***: 1997, *Radovi naših autora iz oblasti fulerena do 1997*, *a nisu publikovani u časopisu "Fullerenes and nanotubes review"* Fullerenes and nanotubes review **1,** 4, 87.

67. M. S. Dimitrijević: 1997, Publ. Astron. Obs. Belgrade 56, 21 [И 4].

1. Tomić, A.: 1998, *Prikaz knjige "Razvoj astronomije kod Srba"*, Zbornik predavanja sa Republičkog seminara o nastavi fizike, Društvo fizičara Srbije, Podružnica "Kragujevac", Kragujevac, 132.

68. M. S. Dimitrijević: 1997, Publ. Astron. Obs. Belgrade 56, 119 [И 5].

1. Tomić, A.: 1998, *Prikaz knjige "Razvoj astronomije kod Srba"*, Zbornik predavanja sa Republičkog seminara o nastavi fizike, Društvo fizičara Srbije, Podružnica "Kragujevac", Kragujevac, 132.

69. M. S. Dimitrijević, J. Milogradov-Turin, L. Č. Popović, уредници: 1997, *Раз-вој астрономије код Срба*, Publ. Astr. Obs. Belgrade 56.

1. Milogradov-Turin, J.: 2003, *Department of Astronomy of the University of Belgrade,* Proc. XIII National conference of Yugoslav Astronomers, October 17-20, 2002, eds. J. Milogradov-Turin, G. M. Popović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **75**, 289.
2. R. Djordjević, M. M. Ćirković: 2003, *The debates on the philosophy of science in Serbia at the beginning of the XX century,* Proc. XIII National conference of Yugoslav Astronomers, October 17-20, 2002, eds. J. Milogradov-Turin, G. M. Popović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **75,** 293.

70. M. S. Dimitrijević: 1998, *Astronomska spektroskopija*, Publ. Astron. Obs. Belgrade 62 [Г 14].

1. Mišković, D.: 1999, *Štarkovo pomeranje spektralnih linija iz spektra jednostruko jonizovanog argona*, diplomski rad, Fizički fakultet, Beograd
2. D. Ž. Obadović: 1999, *Prikazi novih knjiga i udžbenika iz fizike*, Zbornik predavanja sa republičkog seminara o nastavi fizike, Društvo fizičara Srbije, Beograd, 137.

71. M. S. Dimitrijević: 1998, Zbornik predavanja sa Republičkog seminara o nastavi fizike, Kragujevac, 130.

1. Milogradov-Turin, J.: 1999, *Astronomy education in FR Yugoslavia 1996-1999*, Proc. XII Nat. Conf. Yug. Astron. and Int. Workshop on the Development of Astronomical Databases, eds. L. Č. Popović, M. Dačić, Publ. Astron. Obs. Belgrade **65**, 185.

72. M. S. Dimitrijević: 2002, Publ. Astron. Obs. Belgrade 72, 33 [J 59].

1. Tomić, A.: 2003, *Ljubiša Jovanović (1961 - 2003)*, Vasiona **51**, 4, 116.

73. Tankosić, D., Popović, L. Č., Dimitrijević, M. S.: 2000, in Long and Short Term Variability in Sun's History and Global Change, ed. Wilfried Schroeder, Interdivisional Commission on History of the IAGA, European Section, Newsletters of the Interd. Comm. History 39, Science Edition, Bremen-Roennebeck, 242 [E 75].

1. Vero, J.: 2000, *Book reviews: W. Schroeder, ed. Geomagnetism (Research: Past and Present)*, Acta Geod. Geoph. Hung. **35**, 379.

74. M. S. Dimitrijević, уредник: 2002, Развој астрономије код Срба II, Publ. Astr. Obs. Belgrade 72.

1. R. Djordjević, M. M. Ćirković: 2003, *The debates on the philosophy of science in Serbia at the beginning of the XX century,* Proc. XIII National conference of Yugoslav Astronomers, October 17-20, 2002, eds. J. Milogradov-Turin, G. M. Popović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **75,** 293.

1.2. Дела библиографског и реферативног карактера у коме се цитирају радови др Милана Димитријевића

1. Obsérvatoire de Paris, Physique et Astrophysiqe, 1976-1981.
2. Département d'astrophysique fondamentale, Obsérvatoire de Paris – Meudon 1980 – 1982
3. Obsérvatoire de Paris-Meudon, Laboratoire de Physique atomique et moleculaire et d'instrumentation en astrophysique, Rapport scientifique 1982-1984.
4. Obsérvatoire de Paris, Rapport d'activité 1983 - 1984
5. Département d'astrophysique fondamentale, 1984 - 1986, Obsérvatoire de Paris - Meudon
6. Obsérvatoire de Paris, Séction de Meudon, Unité de Rechèrche Associée au CNRS No 812, "Astrophysique, Atomes et Molécules", Rapport d'Activité 1988 - 1990.

7. Obsérvatoire de Paris, Séction de Meudon, Unité de Rechèrche Associée au CNRS No 812, "Astrophysique, Atomes et Molécules", Rapport d'Activité 1988 - 1992.
8. Atomes et Molécules en Astrophysique, Rapport d'activité 1992-1995, Obsérvatoire de Paris, Séction de Meudon.
9. Teleki, G.: 1987, Bibliography of papers of the Belgrade astronomical observatory research associates published in the period 1984 - 1986, Bull. Obs. Astron. Belgrade **137**, 91.
10. Obsérvatoire de Paris, Séction de Meudon, "Département Atomes et Molécules en Astrophysique", URA 812 du CNRS, Rapport d'Activité 1994 - 1997.
11. Obsérvatoire de Paris, Séction de Meudon, "Département Atomes et Molécules en Astrophysique", UMR 8588, Rapport d'Activité 1997 - 2001.
12. Bibliografija Jugoslavije, članci i prilozi u časopisima, listovima i zbornicima, Serija B - prirodne i primenjene nauke, Jugoslovenski bibliografski institut.
13. Bibliografija Jugoslavije, članci i prilozi u časopisima, listovima i zbornicima, Serija C - umetnost, sport, filologija, književnost, muzikalije, Jugoslovenski bibliografski institut.
14. Current papers in Physics, INSPEC, England, USA.
15. Astronomy and Astrophysics Abstracts, Springer Verlag, Berlin, Heidelberg, New York.
16. Реферативный Журнал, 51. Астрономия, Всесоюзный институт научной и технической информации (ВИНИТИ), Москва.
17. Реферативный Журнал, Физика Д: Физика атома и молекулы, Оптика и магнитный резонанс, Всесоюзный институт научной и технической информации (ВИНИТИ), Москва.
18. Physics Abstracts, Science Abstracts Series A, INSPEC, England - USA.
19. International Bulletin on Atomic and Molecular Data for Fusion, IAEA, Nuclear Data Section, Vienna.
20. Chemical Abstracts, Chemical Abstract Service, Columbus, Ohio, USA.
21. Bulletin Signalétique 120, Astronomie, Physique Spatiale, Géophysique, Centre Nationale de la Rechèrche scientifique (CNRS), Françe.
22. Astronomy and Astrophysics Monthly Index, Olive tree Associates, Siera Madre, California, USA.
23. Current Contents, Physical and Chemical Sciences, Institute for Scientific Information, Philadelphia, Pensylvania, USA.
24. Science Citation Index, Institute for Scientific Information, Philadelphia, Pensylvania, USA.
25. Atomic Data for Fusion, eds. C. F. Burnett, W. L. Wiese, Oak Ridge National Laboratory and NBS, USA.
26. Politika, U svetu knjige, Podlistak, 22. 09. 1977, 17. 05. 1979, 21. 06. 1979. (и даље).
27. Popis radova nastavnika i saradnika Beogradskog Univerziteta objavljenih u toku 1971. godine, Univerzitet u Beogradu, Beograd, 1973. (и наредне године).

28. Institut za fiziku, Aktivnosti i kratki sadržaji radova 1962-1974, urednik M. Tasić, Institut za fiziku, Beograd, 1975.
29. Institut za fiziku, Aktivnosti i kratki sadržaji radova 1974-1975, urednik P. Grujić, Institut za fiziku, Beograd, 1976.
30. Institut za fiziku, Aktivnosti i kratki sadržaji radova 1976-1980, urednik M. Popović-Božić, Institut za fiziku, Beograd, 1981.
31. Institut za fiziku, Aktivnosti i kratki sadržaji radova 1981-1985, urednici Z. Petrović, Lj. Simić, Z. Djordjević, Institut za fiziku, Beograd, 1986.
32. Institut za fiziku, Aktivnosti i kratki sadržaji radova 1986-1990, eds. V. M. Čadež, D. B. Popović, Z. Dohčević, Institut za fiziku, Beograd, 1991.
33. J. R. Fuhr, W. L. Wiese, L. J. Roszman, Bibliography on Atomic Line Shapes and Shifts (1899 through March 1972), U. S. Dept. of Commerce, National Bureau of Standards Special publication 366, Washington 1972.
34. J. R. Fuhr, L. J. Roszman, W. L. Wiese, Bibliography on Atomic Line Shapes and Shifts, (April 1972 through June 1973), U. S. Dept. of Commerce, National Bureau of Standards Special publication 366, Supplement 1, Washington 1974.
35. J. R. Fuhr, G. A. Martin, B. J. Specht, Bibliography on Atomic Line Shapes and Shifts, (July 1973 through May 1975), U. S. Dept. of Commerce, National Bureau of Standards Special publication 366, Supplement 2, Washington 1975.
36. J. R. Fuhr, B. J. Miller, G. A. Martin, Bibliography on Atomic Line Shapes and Shifts, (June 1975 through June 1978), U. S. Dept. of Commerce, National Bureau of Standards Special publication 366, Supplement 3, Washington 1978.
37. J. R. Fuhr, A. Lesage, Bibliography on Atomic Line Shapes and Shifts, (July 1978 through March 1992), U. S. Dept. of Commerce, National Institute of Standards and Technology Special publication 366, Supplement 4, Washington 1993.
38. A. Lesage, J. R. Fuhr, Bibliography on Atomic Line Shapes and Shifts, (April 1992 through December 1997), publications de l'Obsérvatoire de Paris, Supplément 5, Paris 1998.
39. S. Stepanović, urednik, Nikola Konjević; dopisni član, Godišnjak CVII za 2000, SANU, Beograd, 2001.

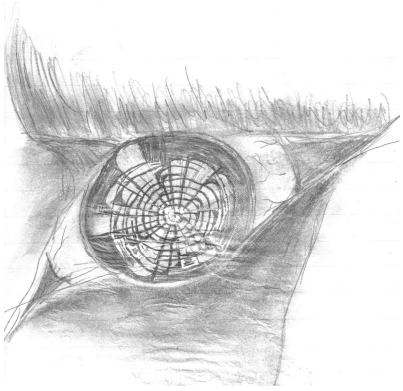

В. Димитријевић

2. ПРИЛОГ ОДЕЉКУ VI 2. УРЕЂИВАЧКА АКТИВНОСТ

1. МЛАДИ ФИЗИЧАР; члан Уређивачког одбора, од бр. 19, 1981 - до бр. 51, 1994; члан Издавачког савета, од бр. 52, 1994 - до бр. 63, 1997.
   МЛАДИ ФИЗИЧАР "О"; члан Уређивачког одбора, од бр. 77, 1999-
   МЛАДИ ФИЗИЧАР "С"; члан Уређивачког одбора, од бр. 77, 1999-
2. PUBLICATIONS OF DEPARTMENT OF ASTRONOMY; члан Уређивачког одбора од бр.14, 1986 - до бр.18, 1990; члан Издавачког савета од бр. 14, 1986 - до бр. 18, 1990.
3. СТУДИЈЕ, АНАЛИЗЕ, ПОЛИТИКЕ[1)]; Савезно министарство за науку, технологију и развој (бр. 3,4); Савезно министарство за развој, науку и животну средину (бр. 5-20); члан Уређивачког одбора од бр. 3, 1994, до бр. 20, 1997.
4. ЕКОНОМСКИ ПРЕГЛЕД; Савезно министарство за науку технологију и развој (бр 1-4), Савезно министарство за развој, науку и животну средину (бр. 5-37), члан Уређивачког одбора од бр. 1, 1994 - до бр. 37, 1997.
5. ФЛОГИСТОН; часопис за историју науке, Музеј науке и технике, Београд, члан Научног савета од бр. 1, 1995.
6. ИНФОРМАЦИЈЕ, ротари клуб, "Београд", члан Управног одбора 1. VIII 1995 - 1. VIII 1966.
7. FULLERENES AND NANOTUBES REVIEW, Published by IHIS-Fullerens Science and Technology Center, Belgrade, члан Уређивачког одбора (Advisory Board) од бр. 1, 1997 до бр. 3, 1998.
8. СТУДИЈЕ, АНАЛИЗЕ, ДОКУМЕНТИ[2)]; Савезна Република Југославија, Савезна влада, Савезно министарство за развој, науку и животну средину, члан Уређивачког одбора од бр. 1, 1997.
9. СВЕСТ (CONSCIENTIA), Medisnet XXI, Београд, члан Научног савета од броја 0, 1998.
10. JOURNAL OF RESEARCH IN PHYSICS, Institute of Physics, University of Novi Sad, Нови Сад, члан International Editorial Board-a од 1998.
11. Библиотека ACADEMIA[3)], Задужбина "Андрејевић", Београд, члан Научног савета задужбине "Андрејевић".
12. Библиотека ПОСЕБНА ИЗДАЊА[4)], Задужбина "Андрејевић", Београд, члан Научног савета задужбине "Андрејевић".
13. НАУКА И ЖИВОТ, НИП Планета, Београд, члан Редакцијског савета
14. БИЛТЕН, ротари клуб "Београд Стари – Град" (Provisional), подпредседник, 1. VII 1999 - 1. VII 2000.
15. БИЛТЕН, ротари клуб "Београд Стари – Град", изабрани председник, 1. VII 2000 - 1. VII 2001, председник, 1. VII 2001 - 1. VII 2002, past председник, 1. VII 2002 - 1. VII 2003, од 1. VII 2002. члан Савета председника.

НАПОМЕНЕ

[1)] 3.1. ОСТВАРИВАЊЕ ЕКОНОМСКЕ ПОЛИТИКЕ ЗА 1994. ГОДИНУ, бр.3, 1994.
3.2. мр Маринко Бошњак: РАЗВОЈНЕ МОГУЋНОСТИ САВЕЗНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ, бр. 4, 1994.

3.3. РАЗВОЈНЕ МОГУЋНОСТИ САВЕЗНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ, ДОКУМЕНТАЦИОНА ОСНОВА, бр. 5, 1994.

3.4. ЕКОНОМСКА ПОЛИТИКА ЗА 1995. ГОДИНУ, бр. 6, 1995.

3.5. Александар Пинкуљ, мр Светлана Голубовић, Миодраг Трајковић, Мирјана Павковић: РЕГИОНАЛНИ РАЗВОЈ САВЕЗНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ, бр. 7, 1995.

3.6. САВЕЗНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА. ЕКОНОМСКИ ПРЕГЛЕД 1994, бр. 8, 1995.

3.7. проф. др Јанко Радуловић: МОНЕТАРНА СТАБИЛНОСТ И ПРИВРЕДНИ РАСТ, бр. 9, 1995.

3.8. ЕКОНОМСКА ПОЛИТИКА ЗА 1996. ГОДИНУ, бр. 10, 1996.

3.9. ECONOMIC POLICY FOR 1996, бр. 11, 1996.

3.10. САВЕЗНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА, ЕКОНОМСКИ ПРЕГЛЕД 1995, бр. 12, 1996.

3.11. FEDERAL REPUBLIC OF YUGOSLAVIA – ECONOMIC SURVEYS 1995, бр. 13, 1996.

3.12. МАКРОЕКОНОМСКИ БИЛАНСИ – СИСТЕМ НАЦИОНАЛНИХ РАЧУНА – 1994. И 1995, бр. 14, 1996.

3.13. СТАЊЕ И ПЕРСПЕКТИВЕ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ПРИВРЕДЕ, бр. 15, 1966.

3.14. ЕКОНОМСКА ПОЛИТИКА ЗА 1997. ГОДИНУ, бр. 16, 1996.

3.15. ECONOMIC POLICY FOR 1997, бр. 17, 1997.

3.16. М. Јандрић, М. Бошњак, А. Пинкуљ, Г. Динић, С. Бранковић, Б. Милошевић, С. Голубовић, Д. Филиповић, А. Јевтић, М. Трајковић, С. Јовичић, Ј. Јовановић, З. Зец, Ј. Илић, Б. Стојановић, М. Димитријевић, А. Мујачић, М. Павковић, С. Прибић: САВЕЗНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА, ЕКОНОМСКИ ПРЕГЛЕД 1996, бр. 18, 1996.

3.17. FEDERAL REPUBLIC OF YUGOSLAVIA – ECONOMIC SURVEYS 1996, бр. 19, 1997.

3.18. ЕКОНОМСКИ ОПОРАВАК И РАЗВОЈ САВЕЗНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ, бр. 20, 1997.

3.19. САВЕЗНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА – МОНОГРАФИЈА, бр. 21, 1997.

3.20. МАКРОЕКОНОМСКИ БИЛАНСИ – СИСТЕМ НАЦИОНАЛНИХ РАЧУНА – 1995. и 1996, бр. 22, 1997.

2) 8.1. ПОЛИТИКА РАЗВОЈА САВЕЗНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ СА ПРОЦЕНОМ МАКРОЕКОНОМСКИХ КРЕТАЊА ДО 2005, бр. 1, 1997.

8.2. ЕКОНОМСКА ПОЛИТИКА ЗА 1998. ГОДИНУ, бр. 2, 1998.

8.3. ECONOMIC POLICY FOR 1998; DEVELOPMENT POLICY OF FR YUGOSLAVIA TILL 2005 (Summary), бр. 3, 1998.

8.4. САВЕЗНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА; ЕКОНОМСКИ ПРЕГЛЕД ЗА 1997; FEDERAL REPUBLIC OF YUGOSLAVIA; ECONOMIC SURVEY FOR 1997; SUMMARY, бр. 4, 1998.

3) 11.1. мр Желимир Кешетовић: ЦЕНЗУРА У СРБИЈИ, бр. 1, 1998.

11.2. мр Драгана Чорбић – Вукићевић: ПОЕТИКА ЧИТАЊА – КРИТИКА ПРОЗЕ 1868-1901, бр. 2, 1998.

11.3. мр Зоран М. Будимлија: ФРАКТАЛНА ПРИРОДА НЕУРОНСКИХ ОБЛИКА, бр. 3, 1998.

11.4. мр Даница Бошковић: АЛКОХОЛИЗАМ ЖЕНА: НАСТАНАК, ПОСЛЕДИЦА И ЛЕЧЕЊЕ, бр. 4, 1998.

11.5. мр Александра Николић: У ПОТРАЗИ ЗА ИЗГУБЉЕНИМ ИМЕНОМ - ЖЕНСКИ ЛИКОВИ У РОМАНИМА МИЛОША ЦРЊАНСКОГ, бр. 5, 1998.

11.6. мр Иван Р. Виденовић: КАТОДНИ ТАМНИ ПРОСТОР ТИЊАВОГ ГАСНОГ ПРАЖ-ЊЕЊА, бр. 6, 1998.

11.7. мр Марина Радић – Шестић: СИСТЕМИ ОСПОСОБЉАВАЊА ОСОБА ОШТЕЋЕНОГ СЛУХА, бр. 7, 1998.

11.8. мр Александар Раичевић: РЕСТОРАТИВНА НЕУРОЛОГИЈА, бр. 8, 1998.

11.9. мр Јасминка Стојадинов: МИКРОБИОЛОШКА ДЕКОНТАМИНАЦИЈА ЛЕКОВИТОГ БИЉА ПЕРСИРЂЕТНОМ КИСЕЛИНОМ, бр. 9, 1998.

11.10. мр Марина Марковић: ШЕКСПИР И ПОКРЕТ - ИСТРАЖИВАЊЕ ЕЛИЗАБЕТАНСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ ГЛУМЕ, бр. 10, 1998.

11.11. др Војкан Вукадиновић: ЕНДОСКОПСКО ЛЕЧЕЊЕ ВЕЗИКОУРЕТРАЛНОГ РЕФЛУКСА, бр. 11, 1998.

11.12. мр Пеђа Милосављевић: ОДРЖАВАЊЕ АЛАТНИХ МАШИНА - ТЕХНИЧКИ ВЕК И ЦИКЛУС, бр. 12, 1999.

11.13. мр Ивана Јерковић: ПРЕВРЕМЕНИ ПОЛАЗАК У ШКОЛУ - ШАНСА ИЛИ РИЗИК, бр. 13, 1999.

11.14. мр Виктор Недовић: ИМОБИЛИСАНИ ЋЕЛИЈСКИ СИСТЕМИ У ФЕРМЕНТАЦИ-ЈИ ПИВА, бр. 14, 1999.

11.15. мр Ото Аћић: ФАРМАКОЛОШКИ ЕФЕКТИ ДИПИРИДАМОЛА НА ИСХЕМИЈСКУ БОЛЕСТ СРЦА, бр. 15, 1999.

11.16. мр Ирена Павловић: ВЛАДЕТА ПОПОВИЋ: ЖИВОТ И РАД, бр. 16, 1999.

11.17. мр Дејан Филиповић: МОДЕЛОВАЊЕ ЗАГАЂИВАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ГРАДОВА - МОНИТОРИНГ И ЗАШТИТА, бр. 17, 1999.

11.18. мр Виолета Орловић: ОБРАЗОВАЊЕМ ДО СОЦИЈАЛНОГ УСПЕХА, бр. 18, 1999.

11.19. мр Драган Динчић: ЛИПОПРОТЕИН (а) У НАСТАНКУ И РАЗВОЈУ ИСХЕМИЈСКЕ БОЛЕСТИ СРЦА, бр. 19, 1999.

11.20. мр Марија Зотовић: РАТНИ СТРЕС. ПОСТОЈЕ ЛИ ОТПОРНА ДЕЦА? бр. 20, 1999.

11.21. мр Весна Димитријевић: ИСТОРИЈСКО НА ПОШТАНСКИМ МАРКАМА (1931-1952), бр. 21, 1999.

11.22. мр Јасна Хрнчић: ДЕЛИНКВЕНТ ИЛИ ПАЦИЈЕНТ - СТУДИЈА ПОРОДИЧНОГ НЕУСПЕХА, бр. 22, 1999.

11.23. мр Раде Паравина: ИНСТРУМЕНТАЛНИ МЕТОДИ ОДРЕЂИВАЊА БОЈЕ У СТОМАТОЛОГИЈИ; INSTRUMENTAL COLOR MATCHING IN DENTISTRY, бр. 23, 1999.

11.25. мр Драгана Стевовић: АУТОРИТАРНОСТ И ПОГЛЕД НА СВЕТ, бр. 25, 1999.

11.27. мр Тина Миловић: КВАЛИТЕТ ВОДА У АКУМУЛАЦИЈАМА (МОДЕЛИРАЊЕ, ОЦЕЊИВАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ), бр. 27, 1999.

11.28. мр Зоран Чворовић: ОДГОВОР НА ХЕМИЈСКИ АКЦИДЕНТ, бр. 28, 1999.

11.29. мр Александар Јанкуловић: МОДЕЛИРАЊЕ И ИНТЕГРАЦИЈА ПРЕДУЗЕЋА, бр. 29, 1999.

11.30. мр Снежана Мирковић: УЧЕЊЕ УЧЕЊА, бр. 30, 1999.

11.31. мр Љиљана Благојевић: МОДЕРНА КУЋА У БЕОГРАДУ (1920-1941), бр. 31, 2000.

11.32. мр Милош Бјеловић: ЛИМФОГЕНО ШИРЕЊЕ АДЕНОКАРЦИНОМА ЗАВРШНОГ ДЕЛА ДЕБЕЛОГ ЦРЕВА, бр. 32, 2000.

11.33. мр Радомир Мандић: ЗАШТИТА ПРИРОДЕ И ФАУНЕ КИЧМЕЊАКА У СРБИЈИ, бр. 33, 2000.

11.34. мр Слободан Пузовић: ШУМСКА ШЉУКА SCOLOPAX RUSTICOLA L. – ПОПУЛАЦИЈЕ И ЛОВНИ ПРИТИСАК, бр. 34, 2000.
11.35. мр Јелена Радовановић: НЕЛИНЕАРНА ОПТИКА КВАНТНИХ ЈАМА, бр. 35, 2000.
11.36. мр Душко Марић: ПОЗОРИШНИ МАРКЕТИНГ, бр. 36, 2000.
11.37. мр Бранко Миладиновић: ХИДРОГЕОЛОГИЈА РЕМБАС-А, бр. 37, 2000.
11.38. мр Милица Богдановић: ОПАСНОСТИ ОД ХЕМИЈСКИХ АКЦИДЕНАТА, бр. 38, 2000.
11.39. мр Нада Чемерлић – Ађић: БЕТА БЛОКАТОРИ У АКУТНОМ ИНФАРКТУ МИОКАРДА, бр. 39, 2000.
11.40. мр Сања Станковић: АПОЛИПОПРОТЕИН Е: КЛИНИЧКИ ЗНАЧАЈ И ДИЈАГНОСТИКА, бр. 40, 2000.
11.41. мр Вера Ковачевић: ОШТЕЋЕЊА СЛУХА И ЛЕКСИЧКО - СЕМАНТИЧКИ РАЗВОЈ, бр. 41, 2000.
11.42. мр Аница Туцаков: СТРИП У СРБИЈИ (1975-1955), бр. 42, 2000.
11.43. мр Богдан Стефановић: ШУМСКИ ПУТЕВИ - ОПТИМИЗАЦИЈА РАДИЈУСА КРИВИНА, бр. 43, 2000.
11.44. мр Јелена Драгићевић: ЖЕНЕ И КОРОНАРНА БОЛЕСТ, бр. 44, 2000.
11.45. мр Јелена Ивановић Шекуларац: ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ И КОМФОР, бр. 45, 2000.
11.46. мр Татјана Манојловић: ПОЗОРИШНЕ БИБЛИОТЕКЕ И АРХИВИ БЕОГРАДА, бр. 46, 2000.
11.47. мр Миомир Петровић: ОСЛОБОЂЕЊЕ ДРАМЕ, бр. 47, 2000.
11.48. мр Снежана Миладиновић: ЛЕГАТ - КРОЗ ПРАВНУ НАУКУ И ЗАКОНОДАВСТВО, бр. 48, 2000.
11.49. мр Димитрије М. Николић: РАСТ И РАЗВОЈ ДЕЦЕ СА УРОЂЕНИМ СРЧАНИМ МАНАМА, бр. 49, 2000.
11.50. мр Горан Ристић: ГРАД НА ДЕПОНИЈИ, бр. 50, 2000.
11.51. мр Андреја Самчовић: ПОДОПСЕЖНО КОДОВАЊЕ СЛИКА, бр. 51, 2000.
11.52. мр Каролина Смиљанић Радотић: КО КОНТРОЛИШЕ ИМУНИТЕТ НА НИВОУ ГРАФТА? бр. 52, 2000.
11.53. мр Мирослава Стопић: ЕТНОСЕЛО - КУЛТУРНА ВРЕДНОСТ СРБИЈЕ, бр. 53, 2001.
11.54. мр Ивана Теодоровић: ИНДЕКС МЕТАЛОЗАГАЂЕЊА; ПРИЛОГ МОНИТОРИНГУ ПОВРШИНСКИХ ВОДА, бр. 54, 2001.
11.55. мр Мирослав Свирчевић: СВИТАЊЕ ДЕМОКРАТИЈЕ У ВЕСТМИНСТЕРУ, бр. 55, 2001.
11.56. мр Сунчица Мацура Миловановић: РОМСКА ДЕЦА И ШКОЛА; КАКО ИСТОПИТИ ГРУДВУ? бр. 56, 2001.
11.57. мр Јелена Врањешевић: ПРОМЕНА СЛИКЕ О СЕБИ: АУТОПОРТРЕТ АДОЛЕСЦЕНЦИЈЕ, бр. 57, 2001.
11.58. мр Тамара Чавић: О ИЗБЕГЛИШТВУ - ПСИХОСОЦИЈАЛНИ АСПЕКТИ, бр. 58, 2001.
11.59. мр Бранко Миљановић: МАКРОЗООБЕНТОС РЕКА КОЛУБАРЕ, ОБНИЦЕ И ЈАБЛАНИЦЕ, бр. 59, 2001.
11.60. мр Маја Шурбатовић: ТУМОР НЕКРОЗИС ФАКТОР ALPHA-TNF ALPHA У СЕПСИ, бр. 60, 2001.
11.61. мр Бранислав Станковић: ТЕРАПИЈА АМБИОПИЈЕ, бр. 61, 2001.

11.62. мр Татјана Јевтовић Стоименов: МАКРОФАГ И ИМУНОМОДУЛАТОРИ, бр. 62, 2001.
11.63. мр Ђенђи Мајор: ПРИНУДНО СЛЕТАЊЕ, бр. 63, 2001.
11.64. мр Радмила Драгутиновић Митровић, АНАЛИЗА ПАНЕЛ СЕРИЈА, бр. 64, 2001.
11.65. Александар П. Симић: ЕРОЗИВНИ ЕЗОФАГИТИС И ДУОДЕНОГАСТРИЧНИ РЕФЛУКС, бр. 65, 2001.
11.66. мр Драгана Лончар Стојиљковић: БЕТА БЛОКАТОРИ И АНЕСТЕЗИЈА, бр. 66, 2001.
11.67. мр Светлана Кргић: КВАЛИТЕТ ЖИВОТА ШКОЛСКЕ ДЕЦЕ И ОМЛАДИНЕ, бр. 67, 2001.
11.68. мр Небојша Петровић: ПУТЕВИ ИСТРАЖИВАЊА АУТОРИТАРНОСТИ, бр. 68, 2001.
11.69. мр Снежана Ускоковић Марковић: ЗЕМНОАЛКАЛНЕ СОЛИ WPA, бр. 69, 2001.
11.70. мр Иван Воденичаревић: РЕВИЗИЈА РАЧУНОВОДСТВЕНОГ ИНФОРМАЦИОНОГ СИСТЕМА И КОНТРОЛА, бр. 70, 2002.
11.71. мр Марија Кнежевић: ЛОРЕНС У ИТАЛИЈИ, бр. 71, 2002.
11.72. мр Небојша Закић: ИЗАЗОВИ ОКРУЖЕЊА И ОРГАНИЗАЦИОНЕ ПРОМЕНЕ, бр. 72, 2002.
11.73. мр Ана Миловановић: СРПСКА БАЈКА У ДРАМИ ЗА ДЕЦУ, бр. 73, 2002.
11.74. мр Љиљана Јауковић: НУКЛЕАРНА ОНКОЛОГИЈА – СЦИНТИГРАФИЈА ДОЈКЕ ТЕТРОФОСМИНОМ, бр. 74, 2002.
11.75. мр Никола Торбица: РИЗНИЦЕ ИНФОРМАЦИЈА У БИОМЕДИЦИНИ, бр. 75, 2002.
11.76. мр Борислава Л. Николин: ИМУНОХЕМИО ТЕРАПИЈА МЕЛАНОМА, бр. 76, 2002.
11.77. мр Љиљана Новаковић: УТИЦАЈ ДИЗАЈНА НА КОНКУРЕНТНОСТ ПРОИЗВОДА У МАРКЕТИНГУ, бр. 77, 2002.
11.78. мр Славица Пантелић: РАЧУНАР И ОСОБЕ ОШТЕЋЕНОГ СЛУХА, бр. 78, 2002.
11.79. мр Љиљана Контић: ПРОМЕНЕ - УСЛОВ ОПСТАНКА, бр. 79, 2002.
11.80. мр Драган Спасић: ПОСТНЕТ РАЧУНАРСКА МРЕЖА И ИНТЕРНЕТ СЕРВИСИ, бр. 80, 2002.
11.81. мр Весна Талић Цветојевић: УСПЕШАН НАСТУП НА САЈМУ, бр. 81, 2002.
11.82. мр Драган С. Пешић: ДОБИЈАЊЕ ЦИКЛОДЕКСТРИНА; OBTAINING OF CYCLODEXTRINS, бр. 82, 2002.
11.83. мр Љубица Јарић: ТРАНСФЕР ТЕХНОЛОГИЈЕ У АУСТРАЛИЈИ, бр. 83, 2002.
11.84. мр Наташа Чабаркапа: СТРУКТУРА ЛЕКСИКОНА ДИСФАЗИЧНЕ ДЕЦЕ, бр. 84, 2002.
11.85. мр Силвана Г. Пунишић: ФОНЕТСКО-ФОНОЛОШКИ ПОРЕМЕЋАЈИ И РАЗВОЈНА ДИСФАЗИЈА, бр. 85, 2002.
11.86. мр Владимир Коковић: ВАСКУЛАРИЗАЦИЈА ЗАМЕНИКА КОСТИ, бр. 86, 2002.
11.87. мр Жељка В. Јојић: МЕДИКАМЕНТНО ИЛИ ХИРУРШКО ЛЕЧЕЊЕ ГЛАУКОМА, бр. 87, 2002.
11.88. мр Мирослав Стаменковић: РЕТИНАЛНИ ПЕРИФЛЕБИТИС КОД БОЛЕСНИКА СА МУЛТИПЛОМ СКЛЕРОЗОМ, бр. 88, 2002.
11.89. мр Маја Врачаревић: САМОПЛОДНЕ ЛИНИЈЕ – ДОНОРИ ПОЖЕЉНИХ АЛЕЛА ЗА ПРИНОС ЗРНА КУКУРУЗА, бр. 89, 2003.
11.90. мр Радивој Топалов: ДИЈЕТНА ВЛАКНА, бр. 90, 2003.
11.91. мр Ксенија Ташки: РЕЗЕРВНИ ПРОТЕИНИ ИНСЕКАТА, бр. 91, 2003.

11.92. мр Драган Т. Величковић: ВРСТЕ РОДА ЖАЛФИЈА – ХЕМИЈСКИ САСТАВ И АНТИМИКРОБНО ДЕЛОВАЊЕ, бр. 92, 2003.

11.93. мр Ана Миловановић: СРПСКА БАЈКА У ДРАМИ ЗА ДЕЦУ, бр. 93, 2003.

11.94. мр Татјана Јевремовић: ПРЕКОГРАНИЧНА ПРОМЕНА СЕДИШТА ДРУШТВА У КОМУНИТАРНОМ ПРАВУ, бр. 94, 2003.

11.95. мр Горан Марковић: ДИНАМИЧКО РУТИРАЊЕ САОБРАЋАЈА У ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНИМ МРЕЖАМА, бр. 95, 2003.

11.96. мр Татјана Дамњановић: ГЕНЕТСКО ИСПИТИВАЊЕ ТУРНЕРОВОГ СИНДРОМА, бр. 96, 2003.

11.97. мр Наташа Томић: НУКЛЕАРНА ЕНЕРГИЈА – РИЗИЦИ И КОНТРОЛА, бр. 97, 2003.

11.98. мр Јелена Р. Предојевић: О ФЕРТИЛИТЕТУ СТАНОВНИШТВА КОСОВА И МЕТОХИЈЕ, бр. 98, 2003.

11.99. мр Наташа Даниловић: ГРАЂЕВИНСКО ЗЕМЉИШТЕ У ПРОЦЕСУ ТРАНЗИЦИЈЕ, бр. 99, 2003.

11.100. мр Зорана Балтић: ЛИПОЗОМИ И КОНТРОЛИСАНО ОТПУШТАЊЕ ЛЕКОВА, бр. 100, 2003.

11.101. мр Наташа Живић: АУТОКОРЕЛАЦИОНА ФУНКЦИЈА МУЗИЧКОГ СИГНАЛА, бр. 101, 2003.

11.102. мр Татјана Милосављевић: КВАНТИТАТИВНО ОДРЕЂИВАЊЕ НИВОА ЕНДОТОКСИНА У РАСТВОРИМА ПРОТЕИНА, бр. 102, 2003.

11.103. мр Весна Ђукић: ХИДРАУЛИЧНО-ХИДРОЛОШКА АНАЛИЗА ОТИЦАЈА, бр. 103, 2003.

11.104. мр Ивана Павковић: ПОРОДИЦА И ДЕТЕ ОШТЕЋЕНОГ СЛУХА, бр. 104, 2003.

11.105. мр Бисера Јевтић: ОБРАЗОВАЊЕ У СХВАТАЊИМА ДОСИТЕЈА, бр. 105, 2003.

11.106. мр Слободан Стокућа: АКТИВНОСТ АЗОТОФИКСАТОРА КОД ЈЕЧМА, бр. 106, 2003.

11.107. мр Елизабета Костић: КУЛТУРА IN VITRO DIGITALIS LANATA (Ehrh.), бр. 107, 2003.

4) 12.1. др Драган Батавељић: НАЧЕЛО ПОДЕЛЕ ВЛАСТИ ОД АНТИЧКОГ ПОЛИСА ДО МОДЕРНИХ ДРЖАВА, бр. 1, 1999.

12.2. др Стево С. Цвјетићанин: РАЗВОЈ И ПРОИЗВОДНО-ТРЖИШНА СТРУКТУРА СРБИЈЕ, бр. 2, 1999.

12.3. прим. др мед. Карло Цурновић: УЛТРАЗВУК У ОРТОПЕДИЈИ, бр. 3, 1999.

12.4. др Ања Јокић: БИОЕЛЕМЕНТИ У ПЕРИОДНОМ СИСТЕМУ, бр. 4, 1999.

12.5. др Јозефина Беке Тривунац: ПРУДЕНЦИОНА РЕГУЛАЦИЈА И НАДЗОР НАД БАНКАМА, бр. 5, 1999.

12.6. др Зоран Кековић: ДРЖАВА, БЕЗБЕДНОСТ И ЖИВОТНА СРЕДИНА, бр. 6, 1999.

12.7. др Виолета Станимировић: ОБОЉЕЊА ДОЊЕГ ГЕНИТАЛНОГ ТРАКТА ИЗАЗВАНОГ ХУМАНИМ ПАПИЛОМА ВИРУСИМА, бр. 7, 1999.

12.8. мр Јелена Галић: МОНЕТАРНА ВЛАСТ У ЗЕМЉАМА У ТРАНЗИЦИЈИ, бр. 8, 2000.

12.9. мр Иван Јовановић: УЛОГА HELICOBACTER PYLORI ИНФЕКЦИЈЕ У ФУНКЦИОНАЛНОЈ ДИСПЕПСИЈИ, бр. 9, 2000.

12.10. др Драгиша Милошев: ИЗБОР СИСТЕМА РАТАРЕЊА У ПРОИЗВОДЊИ ПШЕНИЦЕ, бр. 10, 2000.

12.11. др Раде Лапчевић: АГРОЕКОЛОШКИ УСЛОВИ ПРОИЗВОДЊЕ СЕМЕНА КУКУРУЗА У ЈУЖНОМ БАНАТУ, бр. 11, 2000.

12.12. др Живка Пржуљ: КУЛТУРА И ПРЕДУЗЕТНИШТВО, бр. 12, 2000.
12.13. др Драган Јовашевић и Тарик Хашимбеговић: КРИВИЧНА ДЕЛА ФАЛСИФИКОВАЊА, бр. 13, 2000.
12.14. мр Вера Трбић: ОПИС АЛКОХОЛИЧАРСКЕ ПОРОДИЦЕ, бр. 14, 2000.
12.15. др Нада Живановић: КАКО ДО TQM? бр. 15, 2000.
12.16. др Александар Маликовић: ВИДНО ПОЉЕ КОРЕ ВЕЛИКОГ МОЗГА ЧОВЕКА, бр. 16, 2001.
12.17. мр Наташа Церибашић Љубомићовић: СТРЕС И МЛАДИ, бр. 17, 2001.
12.18. мр Љиљана Петровић Рацков: DERMATO POLIMIOZITIS СА ВАНМИШИЋНИМ СИНДРОМОМ, бр. 18, 2001.
12.19. мр Саша Љубенковић: ЗАШТИТА ТАНКОГ ЦРЕВА У РАДИОТЕРАПИЈИ, бр. 19, 2001.
12.20. др Драган И. Темељковски: ЗАВОЈНЕ ПРЕСЕ СА ВАРИЈАБИЛНИМ МОМЕНТОМ ИНЕРЦИЈЕ ЗАВРТЊА, бр. 20, 2001.
12.21. Сергије Димитријевић: КОМУНИСТИЧКА ПАРТИЈА ЈУГОСЛАВИЈЕ У ЛЕГИТИМНОМ ПЕРИОДУ ЊЕНОГ ПОСТОЈАЊА ОД 1919 - 1921. ГОДИНЕ, бр. 21, 2001.
12.22. др Војислав Митић: СТРУКТУРА И ЕЛЕКТРИЧНА СВОЈСТВА Ba Ti O_3-КЕРАМИКЕ, бр. 22, 2001.
12.23. мр Дијана Милашиновић Марић: АРХИТЕКТА ЈАН ДУБОВИ, бр. 23, 2001.
12.24. мр Гордана Брун: ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ ЗА ОПСТАНАК, бр. 24, 2001.
12.25. мр Бранислав Марковић: СЕЛФ ПСИХОЛОГИЈА И РАДНИ САВЕЗ, бр. 25, 2001.
12.26. проф. др Јован Б. Душанић: НОВАЦ, бр. 26, 2001.
12.27. проф. др Драгиша Милошев: УТИЦАЈ ТЕМПЕРАТУРЕ НА ФОРМИРАЊЕ ЗРНА ПШЕНИЦЕ, бр. 27, 2001.
12.28. др Љубица Мандић: НЕБЛАГОВРЕМЕНА ЖАЛБА У ВАНПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ, бр. 28, 2001.
12.29. Сергије Димитријевић: СТРУКТУРНЕ ПРОМЕНЕ У ПОЉОПРИВРЕДИ СРБИЈЕ СРЕДИНОМ 20. ВЕКА, бр. 29, 2001.
12.30. др Милан Р. Милановић: СЛУШНИ АПАРАТИ И ТЕШКА ОШТЕЋЕЊА СЛУХА, бр. 30, 2001.
12.31. мр Мирјана Веселиновић Јовановић: ХИПЕРАКТИВНО ДЕТЕ И ТЕШКА ОШТЕЋЕЊА СЛУХА, бр. 31, 2001.
12.32. др Десимир Ж.. Вучић: ЦИКЛИЧНА СПЕКТРАЛНА АНАЛИЗА СИГНАЛА, бр. 32, 2001.
12.33. др Марија Тоскић Радојичић: ПРЕПАРАТИ ЗА ДЕКОНТАМИНАЦИЈУ ПЕРКУТА-НОГ ТРОВАЊА С – ИПЕРИТОМ IVX –ОМ, бр. 33, 2001.
12.34. др Невенка Пјевач: ВАЉЕВСКЕ ПЛАНИНЕ - МОГУЋНОСТИ РАЗВОЈА ТУРИЗМА, бр. 34, 2002.
12.35. др Бранка Јокановић и Велимир Трифуновић: ДВОСТРУКИ Ү БАИУНИ, бр. 35, 2002.
12.36. мр Александра Изгарјан: НЕПРЕКИНУТА ЦРНА ПРИЧА, бр. 36, 2002.
12.37. др Стојан Бербер: ЦРЊАНСКИ - ПРОЛЕГОМЕНА ЗА ПАТОГРАФИЈУ , бр. 37, 2002.
12.38. др Мирјана Совиљ: ДЕЧЈИ ГОВОР - КВАНТИТАТИВНИ ПРАТИОЦИ ГОВОРА, бр. 38, 2002.
12.39. мр Бранка П. Тодоровић: НАМИРНИЦЕ - ПРИПРЕМА ХРАНЕ И АТЕРОСКЛЕРОЗА, бр. 39, 2002.

12.40. мр Миљан Велојић: ПРИРОДНИ ЕФЕКТИ АНТИЕРОЗИОНИХ ТЕХНИЧКИХ ОБЈЕКАТА У СЛИВУ РЕКЕ НИШАВЕ, бр. 40, 2002.
12.41. мр Драгољуб Вукосављевић: МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА И ПРИВРЕДНА СТАБИЛНОСТ, бр. 41, 2002.
12.42. др Радован Петровић: МАТЕМАТИЧКО МОДЕЛИРАЊЕ И ИДЕНТИФИКАЦИЈА ПАРАМЕТАРА КЛИПНОАКСИЈАЛНИХ ПУМПИ, бр. 42, 2002.
12.43. др Слободан А. Мацура: ДОЊИ ОКРАЈАК НАДЛАКТИЦЕ, бр. 43, 2002.
12.44. др Славица Ражић: КАКО ПОБОЉШАТИ ОДРЕЂИВАЊЕ ТРАГОВА ЕЛЕМЕНАТА ДОДАТКОМ ЕТАНОЛА, бр. 44, 2002.
12.45. др Душан Обреновић: РАДИОПРОТЕКТИВНА ЕФИКАСНОСТ КАПСУЛА АМИФОСТИНА ОЗРАЧЕНИХ ЖИВОТИЊА, бр. 45, 2002.
12.46. др Мила Тодоровић Тирнанић: ТРОМБОЦИТОПЕНИЈА - ПОРЕМЕЋАЈ ПРОДУКЦИЈЕ, РАСПОДЕЛЕ, ИЛИ ПОЈАЧАНА ДЕСТРУКЦИЈА ТРОМБОЦИТА? бр. 46, 2002.
12.47. мр Драгана Остојић: НЕГА БУКОВИХ ШУМА НА ЧЕСТОБРОДИЦИ, бр. 47, 2002.
12.48. др Зоран Перишић: ДИЈАБЕТЕСНА КАРДИОМИОПАТИЈА, бр. 48, 2002.
12.49. др Славица Цветковић: РАЗВОЈ САВРЕМЕНИХ ПРОИЗВОДНИХ СТРАТЕГИЈА У ИНДУСТРИЈИ, бр. 49, 2002.
12.50. мр Љиљана Крстић: ХИРОПРАКСА У ЛЕЧЕЊУ АКУТНОГ ЛУМБАЛНОГ БОЛА, бр. 50, 2002.
12.51. др Бела Аркеш: УТИЦАЈ НИСКИХ ДОЗА ХАЛОТАНА НА ЈЕТРУ, бр. 51, 2003.
12.52. др Владимир Петровић: МУЛТИСЕНЗОРСКО СЈЕДИЊАВАЊЕ СЛИКА, бр. 52, 2003.
12.53. др Заим П. Смајић: ПРИНЦИПИ ОРГАНИЗАЦИЈЕ РАДА, бр. 53, 2003.
12.54. мр Бојана Остојић: КОГНИТИВНЕ ДИСФУНКЦИЈЕ АЛКОХОЛИЧАРА, бр. 54, 2003.
12.55. др Нђо Даниловић: СНАГА МОРАЛА, бр. 55, 2003.
12.56. мр Борис Кордић: ЗДРАВЉЕ И ЛЕКОВИТОСТ У САВРЕМЕНОЈ ПСИХОАНАЛИЗИ, бр. 56, 2003.
12.57. др Ксенија Голубовић Бранек: ПРОПАРТИЦИПИ – КЉУЧ ТУРСКЕ СИНТАКСЕ, бр. 57, 2003.
12.58. др Зорка Никић: ХИДРОГЕОЛОШКА АНАЛИЗА ФОРМИРАЊА И РЕГИОНАЛИЗАЦИЈЕ МАЛИХ ВОДА, бр. 58, 2003.
12.59. др Милорад Драгојевић: РАЗВОЈ НАШЕГ НАОРУЖАЊА – ВТИ КАО СУДБИНА, бр. 59, 2003.
12.60. мр Драгана Минић Шижар: УРБАНИСТИЧКИ ПАРАМЕТРИ И СТАНДАРДИ СТАНОВАЊА У БЕОГРАДУ, бр. 60, 2003.
12.61. др Јадранка Дејановић: ФУНКЦИЈА ЛЕВЕ КОМОРЕ КОД ДИЈАБЕТИЧАРА, бр. 61, 2003.
12.62. др Драгана Микић: ПРОИНФЛАМАТОРНИ ЦИТОКИНИ У СЕПСИ И СЕПТИЧКОМ ШОКУ, бр. 62, 2003.
12.63. др Роберт Јунг: КО ЋЕ ПРЕЖИВЕТИ ИНФАРКТ СРЦА? бр. 63, 2003.
12.64. др Снежана П. Сашковић Бабић: АДХЕЗИОНИ МОЛЕКУЛИ У ХРОНИЧНОЈ ИНФЛАМАЦИЈИ СЛУЗНИЦЕ СРЕДЊЕГ УВА, бр. 64, 2003.
12.65. др Миодраг Врбић: РАНА ИДЕНТИФИКАЦИЈА ИНФЕКЦИЈА ЦЕНТРАЛНОГ НЕРВНОГ СИСТЕМА, бр. 65, 2003.
12.66. др Надежда Шубара: ЗАМОР И ПРОЦЕНА ВЕКА ШИНСКИХ КОНСТРУКЦИЈА, бр. 66, 2003.

12.67. др Марија Кнежевић Погачев: МИГРЕНСКИ СИНДРОМ ДЕЦЕ, бр. 67, 2003.
12.68. др Миодраг Летић: МЕРЕЊЕ ДИЛАТАЦИЈЕ ЦЕРВИКСА У ТОКУ ПОРОЂАЈА, бр. 68, 2003.
12.69. др Ана Орос: ПРЕМАТУРНА РЕТИНОПАТИЈА, бр. 69, 2003.
12.70. мр Бранислав Башкот: SPECT И ИСХЕМИЈСКА БОЛЕСТ СРЦА, бр. 70, 2003.
12.71. др Саша Чакић: ЛОКАЛНИ И СИСТЕМСКИ ИМУНОЛОШКИ ОДГОВОР ОБОЛЕ-ЛИХ ОД ПАРАДОНТОПАТИЈЕ, бр. 71, 2003.
12.72. др Зорица Цветковић: ПРЕЦИЗНО ОДРЕЂИВАЊЕ ЛОНГИТУДА И ЊЕГОВ ЗНАЧАЈ, бр. 72, 2003.
12.73. др Марко Ерак: БРАХИТЕРАПИЈА ЕНДОМЕТРИЈАЛНОГ КАРЦИНОМА, бр. 73, 2003.
12.74. мр Драгана И. Васиљевић Томић: НАТКРИВЕНИ ГРАДСКИ ПРОСТОРИ, бр. 74, 2003.
12.75. др Ненад Субота: ДЕЧЈИ ЦРТЕЖ – ГОВОРНО-ЈЕЗИЧКИ РАЗВОЈ И КОГНИТИВНО ФУНКЦИОНИСАЊЕ, бр. 75, 2003.
12.76. др Весна Ђукић Дојчиновић: ТРАНЗИЦИОНЕ КУЛТУРНЕ ПОЛИТИКЕ – КОНФУЗИЈЕ И ДИЛЕМЕ, бр. 76, 2003.
12.77. Сергије Димитријевић: КОМУНИСТИЧКА ПАРТИЈА ЈУГОСЛАВИЈЕ У ЛЕГАЛНОМ ПЕРИОДУ ЊЕНОГ ПОСТОЈАЊА 1919-1921. ГОДИНЕ, бр. 77, 2003.
12.78. Мр Душко Марић: ПОЗОРИШНА ПРОДУКЦИЈА, бр. 78, 2003.

3. ПРИЛОГ ОДЕЉКУ VII 1. МЕНТОРСКА АКТИВНОСТ

3.1. Члан комисије за одбрану докторске тезе

1) Лутфи Истрефи: ШИРЕЊЕ СПЕКТРАЛНИХ ЛИНИЈА ВИШЕСТРУКО ЈОНИЗОВАНИХ АТОМА У ПЛАЗМИ, Приштина, ПМФ, физика, 1982.
2) Jose Serrao: UNE ETUDE SUR LE SPECTRE D' ATOMES ET IONS ALCALINS ET ALCALINOTERREUX, Université Paris VII, 7. XII 1984.
3) Бранимир Благојевић: ШИРЕЊЕ И ПОМЕРАЈ АНАЛОГНИХ СПЕКТРАЛНИХ ЛИНИЈА ЈОНА У ПЛАЗМИ ДУЖ ИЗОЕЛЕКТРОНСКИХ НИЗОВА, Физички Факултет, Београд, 6. VII 1999.
4) Владимир М. Милосављевић: ШТАРКОВО ШИРЕЊЕ СПЕКТРАЛНИХ ЛИНИЈА АТОМСКИХ СПЕКТАРА ИНЕРТНИХ ГАСОВА, Физички Факултет, Београд, 17. V 2001.
5) Мара Шћепановић: ЗАВИСНОСТ ШТАРКОВИХ ПАРАМЕТАРА СПЕКТРАЛНИХ ЛИНИЈА ВИШЕСТРУКО ЈОНИЗОВАНИХ АТОМА ОД НАЕЛЕКТРИСАЊА ОСТАТКА ЕМИТЕРА, Физички факултет, Београд, 28. III 2003.

Члан комисије за одбрану магистарске тезе

1) Сања Еркапић: ОДРЕЂИВАЊЕ ОСЕТЉИВОСТИ ФРАУНХОФЕРОВИХ ЛИНИЈА НА ПРОМЕНЕ ФОТОСФЕРСКИХ КАРАКТЕРИСТИКА, Математички факултет, 19. I 1996.
2) Драган Николић: УТИЦАЈ ТЕМПЕРАТУРЕ ПЛАЗМЕ НА ОБЛИК И ПОМЕРАЈ СПЕКТРАЛНИХ ЛИНИЈА АРГОНА, Физички факултет, 14. X 1998.

3.2. Избор у научна звања - Милан Димитријевић члан комисије

1. Лутфи Истрефи, научни сарадник, Билтен реферата о кандидатима пријављеним за избор наставног особља Универзитета Косова у Приштини, бр 12, 1982.
2. Илија Лакићевић, научни сарадник, Билтен Института за физику, бр 26, 29. IV 1983.
3. Небојша Љепојевић, научни сарадник, Билтен Института за физику, бр 30, 25. I 1985.
4. Исток Мендаш, виши научни сарадник, Билтен Института за физику, бр 30, 25. I 1985.
5. Стеван Ђениже, доцент, Билтен, Реферати о пријављеним кандидатима за избор наставника и факултетских сарадника Универзитета у Београду, бр 2358, 13. XII 1985.

6. Лутфи Истрефи, ванредни професор, Билтен реферата о кандидатима пријављеним за избор наставног особља Универзитета Косова у Приштини, бр 21, 28. IX 1987.
7. Софија Сацаков, научни саветник, Астрономска опсерваторија, Билтен реферата за научна звања, бр 3, 1. XI 1987.
8. Јелисавета Арсенијевић, истраживач сарадник, Астрономска опсерваторија, Билтен реферата за научна звања, бр 7, 5. XII 1990.
9. Радомић Грујић, истраживач сарадник, Астрономска опсерваторија, Билтен реферата за научна звања, бр 7, 5. XII 1990.
10. Миодраг Дачић, истраживач сарадник, Астрономска опсерваторија, Билтен реферата за научна звања, бр 7, 5. XII 1990.
11. Вера Ерцег, истраживач сарадник, Астрономска опсерваторија, Билтен реферата за научна звања, бр 7, 5. XII 1990.
12. Данило Зулевић, истраживач сарадник, Астрономска опсерваторија, Билтен реферата за научна звања, бр 7, 5. XII 1990.
13. Драгомић Олевић, истраживач сарадник, Астрономска опсерваторија, Билтен реферата за научна звања, бр 7, 5. XII 1990.
14. Иван Паквор, истраживач сарадник, Астрономска опсерваторија, Билтен реферата за научна звања, бр 7, 5. XII 1990.
15. Георгије Поповић, истраживач сарадник, Астрономска опсерваторија, Билтен реферата за научна звања, бр 7, 5. XII 1990.
16. Војислава Протић-Бенишек, истраживач сарадник, Астрономска опсерваторија, Билтен реферата за научна звања, бр 7, 5. XII 1990.
17. Зорица Цветковић, истраживач сарадник, Астрономска опсерваторија, Билтен реферата за научна звања, бр 8, 4. IV 1991.
18. Зоран Кнежевић, виши научни сарадник, Астрономска опсерваторија, Билтен реферата за научна звања, бр 11, 15. II 1993.
19. Георгије Поповић, виши научни сарадник, Астрономска опсерваторија, Билтен реферата за научна звања, бр 21, 1. XI 1996.
20. Десанка Шулић, виши научни сарадник, Астрономска опсерваторија, Билтен реферата за научна звања, бр 23, 12. IV 1997.
21. Даворка Грубор, виши научни сарадник, Астрономска опсерваторија, Билтен реферата за научна звања, бр 23, 12. IV 1997.
22. Горан Дамљановић, истраживач сарадник, Астрономска опсерваторија, Билтен реферата за научна звања, бр 24, 14. VIII 1997.
23. Бора Јовановић, истраживач сарадник, Астрономска опсерваторија, Билтен реферата за научна звања, бр 24, 14. VIII 1997.
24. Зоран Кнежевић, научни саветник, Астрономска опсерваторија, Билтен реферата за научна звања, бр 26, 1. VI 1998.
25. Гојко Ђурашевић, научни саветник, Астрономска опсерваторија, Билтен реферата за научна звања, бр 28, 13. VII 1999.
26. Предраг Јовановић, истраживач сарадник, Астрономска опсерваторија, Билтен реферата за научна звања, бр 29, 5. VII 2001.
27. Миодраг Дачић, научни сарадник, Астрономска опсерваторија, Билтен реферата за научна звања, бр 29, 5. VII 2001.

28. Дарко Јевремовић, научни сарадник, Астрономска опсерваторија, Билтен реферата за научна звања, бр 29, 5. VII 2001.

3.3. Цитирани радови М. Димитријевића

1. Мирјана Вукићевић-Карабин, доцент, Билтен, Реферати о пријављеним кандидатима за избор наставника и факултетских сарадника Универзитета у Београду, бр 1153, 5. XII 1973, 77.
2. Милан Поповић, виши научни сарадник, Билтен Института за физику, бр 11, 20. II 1976.
3. Слободан Вуковић, научни сарадник, Билтен Института за физику, бр 11, 20. II 1976.
4. Мирјана Вукићевић-Карабин, ванредни професор, Билтен, Реферати о пријављеним кандидатима за избор наставника и факултетских сарадника Универзитета у Београду, бр 1487, 5. VII 1977, 62.
5. Петар Грујић, виши научни сарадник, Билтен Института за физику, бр 18, 20. XI 1979.
6. Никола Коњевић, руководилац програмске оријентације за физику и технику ласера, Билтен Института за примењену физику, бр 1, јануар 1979.
7. Никола Коњевић, научни саветник, Билтен Института за физику, 20. XI 1979.
8. Михајло Платиша, ванредни професор, Билтен, Реферати о пријављеним кандидатима за избор наставника и факултетских сарадника Универзитета у Београду, бр 1747, 19. III 1980.
9. Душан Коледин, асистент, Билтен, Реферати о пријављеним кандидатима за избор наставника и факултетских сарадника Универзитета у Београду, бр 1754, 2. IV 1980.
10. Слободан Вуковић, виши научни сарадник, Билтен Института за физику, бр 22, 6. V 1982.
11. Душан Коледин, асистент, Билтен, Реферати о пријављеним кандидатима за избор наставника и факултетских сарадника Универзитета у Београду, бр 2168, 19. XI 1983, 89.
12. Јагош Пурић, редовни професор, Билтен, Реферати о пријављеним кандидатима за избор наставника и факултетских сарадника Универзитета у Београду, бр 2146, 9. XI 1983.
13. Петар Грујић, научни саветник, Билтен Института за физику, бр 29, 12. X 1984.
14. Даворка Грубор, асистент, Билтен Института за физику, бр 32, 1986.
15. Светлана Вучић, истраживач сарадник, Билтен Института за физику, бр 34, 10. III 1987.
16. Анатолиј Михајлов, виши научни сарадник, Билтен Института за физику, бр 35, 15. IX 1987.
17. Душан Коледин, асистент, Билтен, Реферати о пријављеним кандидатима за избор наставника и факултетских сарадника Универзитета у Београду, бр 2482, 20. IV 1987, 98.

18. Никола Коњевић, редовни професор, Билтен, Реферати о пријављеним кандидатима за избор наставника и факултетских сарадника Универзитета у Београду, бр 2543, 11. I 1988, 28.
19. Драгутин Ђорђевић, истраживач сарадник, Билтен Института за физику бр 38, 1. III 1989.
20. Светлана Вучић, научни сарадник, Билтен Института за физику, бр 39, 1989.
21. Слободан Вуковић, научни саветник, Билтен Института за физику, бр 42, 1991.
22. Соња Јовићевић, истраживач сарадник, Билтен Института за физику, бр 43, 1991.
23. Никола Коњевић, САНУ, Одељење природно-математичких наука, Скупштина за избор нових чланова, Београд, 1997.
24. Милан Ћирковић, научни сарадник, Астрономска опсерваторија, Билтен реферата за научна звања, бр 30, децембар 2002.
25. Зорица Цветковић, научни сарадник, Астрономска опсерваторија, Билтен реферата за научна звања, бр 30, децембар 2002.
26. Срђан Самуровић, истраживач сарадник, Астрономска опсерваторија, Билтен реферата за научна звања, бр 30, децембар 2002.
27. Снежана Марковић-Кршљанин, истраживач сарадник, Астрономска опсерваторија, Билтен реферата за научна звања, бр 30, децембар 2002.
28. Мирко Нагл, истраживач сарадник, Астрономска опсерваторија, Билтен реферата за научна звања, бр 30, децембар 2002.
29. Еди Бон, истраживач сарадник, Астрономска опсерваторија, Билтен реферата за научна звања, бр 30, децембар 2002.
30. Ненад Миловановић, истраживач сарадник, Астрономска опсерваторија, Билтен реферата за научна звања, бр 30, децембар 2002.

4. ИЗЈАВЕ ЗАХВАЛНОСТИ М. С. ДИМИТРИЈЕВИЋУ У НАУЧНИМ РАДОВИМА

1. Atanacković - Vukmanović, O., Simonneau, E.: 1987, *Parameters characterizing non - LTE radiative transfer in some astrophysical conditions,* Bull. Obs. Astron. Belgrade **137**, 58.
2. Atanacković, O.: 1986, *Analiza nelokalnih efekata u ne - LTR prenosu zračenja u rezonantnim linijama zvezdanih atmosfera*, magistarski rad, PMF, Beograd.
3. Milosavljević, V.: 2000, *Štarkovo širenje spektralnih linija atomskih spektara inertnih gasova*, doktorska disertacija, Fizički fakultet, Univerzitet u Beogradu, Beograd.
4. Danezis, E., Nikolaidis, V., Lyratzi, V., Stathopoulou, M., Theodossiou, E., Kosionidis, A., Drakopoulos, C., Christou, G., Koutsourisa, P.: 2003, *A new model for the structure of DACs regions in the Oe and Be stellar atmospheres*, Astrophysics and Space Sciences **284,** 1119.
5. Popović, L. Č., Richter, G.: 2003, *Diagnostic of physical conditions in AGN broad emission line regions,* IV Serbian Conference on Spectral Line Shapes, Arandjelovac, Serbia, 10-15 October 2003, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **76**, 221.
6. Danezis, E., Lyratzi, E., Nikolaidis, V., Stathopoulou, M., Theodossiou, E., Drakopoulos, C., Soulikias, A., Antoniou, A.: 2003, *On modelling SACs regions in early type atmospheres,* IV Serbian Conference on Spectral Line Shapes, Arandjelovac, Serbia, 10-15 October 2003, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **76**, 179.
7. Zakharov, A. F.: 2003, *The iron K alpha line as a tool for analysis of black hole characteristics,* IV Serbian Conference on Spectral Line Shapes, Arandjelovac, Serbia, 10-15 October 2003, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **76**, 147.
8. Lyratzi, E., Danezis, E., V., Stathopoulou, M., Theodossiou, E., Nikolaidis, V., Drakopoulos, C., Soulikias, A.: 2003, *The complex structure of the Mg II regions of 40 BeV stasrs,* IV Serbian Conference on Spectral Line Shapes, Arandjelovac, Serbia, 10-15 October 2003, eds. M. S. Dimitrijević, L. Č. Popović, N. Milovanović, Publ. Astron. Obs. Belgrade **76**, 27.
9. Popović, L. Č.: 2003, *Balmer lines as diagnostics of physical conditions in active galactic nuclei broad emission line regions,* Astrophysical Journal **599**, 140.

Зоран Симић

РЕГИСТРИ И СКРАЋЕНИЦЕ

РЕГИСТАР НАСЛОВА ЧАСОПИСА И НОВИНА СА ПРИЛОЗИМА И ИНТЕРВЈУИМА МИЛАНА С. ДИМИТРИЈЕВИЋА[1]

Annales de Physique Ђ4-Ђ6, Ђ8, Ђ9
Astronomical and Astrophysical Transactions A131, A154, A163, A164, B13
Astronomische Nachrichten A152
Astronomy and Astrophysics A2, A5, A16, A18, A21, A22, A24, A26, A29, A32, A34, A35, A37, A41, A42, A44, A50, A58, A85, A111, A127, A130, A144, A145, A150, A153, A155, A156, A157, A158, A159, A165, A169
Astronomy and Astrophysics Supplement Series A33, A39, A43, A46, A53, A54, A59, A60, A64, A65, A68, A70, A71, A72, A73, A74, A77, A78, A80, A82, A83, A86, A87, A88, A89, A90, A93, A96, A99, A101, A106, A107, A108, A109, A110, A113, A114, A116, A117, A118, A120, A121, A122, A126, A128, A129
Astrophysical Journal A55, A95
Astrophysical Journal Supplement Series A146, A148, A161
Astrophysical Letters and Communications A75, A76
Astrophysics and Space Sciences B12
Atomic Data and Nuclear Data Tables A 115, A147, A166
Baltic Astronomy A138-A140
Bulletin Astronomique de Belgrade E20-E33, E35-E49
Bulletin de l'Observatoire Astronomique de Belgrade E9-E19
Contribution to Plasma Physics A38
European Physical Journal D A168
Fizika, Zagreb E3, E6, E8
Fullerenes and Nanotubes Review, Београд, III 3
High Temperature Material Processes B17
Hvar Observatory Bulletin, Hvar E5
International V 2.44
International weakly V1.5
IQ, Београд III 2.99
Journal de Physique B5, Ђ1-Ђ3, Ђ7
Journal of Applied Spectroscopy A105 A124, A133, A142, A167, B9, B15
Journal of Physical and Chemical Reference Data Б1, Б2
Journal of Physics B A3, A8, A14, A15, A20, A25, A45, A48 66, A88
Journal of Physics D: Applied Physics A81, A91
Journal of Quantitative Spectroscopy and Radiative Transfer A4, A7, A9, A12, A13, A17, A19, A23, A31, A40, A49, A56, A57, A61, A62, A63, A67, A69, A94, A125,
Journal of Research in Physics, Novi Sad, E 68-E74
Journal of the Serbian Chemical Society, Belgrade E 34

[1] Иза наслова, словом азбуке означен је одељак у библиографији (*I Научно стваралаштво*) иза кога стоји редни број. Римски број указује на одељак у другом делу књиге, а иза њега је редни број пододељка са тачком која следи, ако га има, и одговарајући редни број.

Lidove noviny V 3.23
Matematičko fizički list, Zagreb E6
Optics and Laser Technology A11
Physica Scripta A79, A84, A92, A97, A98, A100, A102, A112, A119, A134, A135, A136, A143, A149, A151
Physical Review A A30
Physical Review E A87, A103, A137, A162,
Physics Letters A A6
Publications of Department of Astronomy, Belgrade E1
Renasterea Banateana V1.15
Serbian Astronomical Journal E51-E54, E56-E67, E76-E83, E 85, E86, III 3.38
Zeitschrift für Physik D A46, A51, A52
Zeitschrift für Naturforschung A1, A10, A26, A27, A28, A36

Београдске новине V 1.41, V 2.11, V 2.23
Билтен, ротари клуб „Београд – Стари град“ VIII 6.2 – VIII 6.14
Борба V 1.22, V 1.28, V 1.32
Васиона, Београд III 2.1-8, III 2.13, III 2.15, III 2.16, III 2.20, III 2.26, III 2.32, III 2.35-39, III 2.45-48, III 2.54, III 2.58-63, III 2.70, III 2.72-74, III 2.83, III 2.84, III 2.86, III 2.88, III 2.100, III 2.103, III 2.116, III 2.117, III 2.141, III 2.147-149, III 2.151, III 3.1-2, III 3.4-7, III 3.9-11, III 3.17-18, III 3.25-28, III 3.32, III 3.34, 3.37, III 3.39-44, IV1.3.1-IV1.3.6, IV1.3.8-IV1.3.14, IV1.3.16-IV1.3.20, V 2.43
Вечерний Минск V 1.24
Вечерње новости V 2.10, V 2.12, V 2.18, V 2.22, V 2.24, V 2.25, V 2.30, V 2.34
Видици IV 1.28
Галаксија, Београд III 2.29, III 2.40-42, II 2.107, III 3.3, V 1.21, V 1.33
ГЕА, Вршац III 2.152-153
Данас V 2.31
Дијалектика, Београд, E2
Директор, Београд, III 3.12, V 3.13
ДИТ, Друштво инжењера и техничара „Зрењанин“ IV 4.4
Дневник, Нови Сад III 2.49, III 2.50, V 1.13, V 1.48, V 3.6 – V 3.8, V 3.12, V 3.16
Журнал Прикладной Спектроскопии A104, A123, A132, A141, A160, B8, B14
Застава V 1.9
Заштита V 1.40
Ибарске новине V 1.6
Илустрована политика V 2.3
Информативни билтен Републичког завода за међународну научну, просветну, културну и техничку сарадњу III 3.8
Информације, ротари клуб „Београд“ III 2.68-69, III 2.71, III 2.76, III 2.78-81, III 2.89, IV 3.1-IV 3.3, V 1.29, V 1.32
Информације, ротари клуб „Београд – Стари град“ III 2.127-132, III 2.139-140, III 2.142-143, III 2.146, III 3.24, IV 1.3.15 IV 3.4, V1.45
Кикиндске V 1.38

Књижевна реч IV 1.2.3, IV 1.2.5
Комуна, Кикинда III 2.113, V 2.36
Културни живот, Темишвар III 2.145
Млади физичар III 2.9-12, III 2.17-19, III 2.21-25, III 2.27, III 2.28, III 2.56
Нада V 1.48
Народна армија V 1.2, V 2.4
Народне новине, Ниш V 1.10, V 3.15
Наука и природа, Београд III 2.43
Наша Звездара V 1.34
Наша реч IV 1.2.2, IV 1.2.7, V 1.4, V 1.19
Наше стакло, Параћин III 2.112, III 2.125, III 2.126
Наше стварање, Лесковац E 50, E 55, III 2.87, IV 1.2.10, IV 1.2.11
Невен V 1.1
НИН V 1.7, V 2.26
Огледало нашег краја V 1.31, V 2.20, V 2.21
Патентни гласник, Београд III 2.66
Пионир V 2.1
Побједа, Подгорица V 1.12, V 1.16
Политика III 2.14, III 2.33, III 2.51-53, III 2.55, III 2.57, III 2.77, III 2.114, III 2.115, III 3.13, III 3.16, IV 2.1, V 1.3, V 1.17, V 1.18, V 1.20, V 1.23, V 1.25-V 1.27, V 1.35, V 1.42, V 1.43, V 1.46, V 2.5, V 2.9, V 2.16, V 2.29, V 2.39, V 3.1 – V 3.4, V 3.14, V 3.22
Политика експрес V 2.13, V 2.15, V 2.17, V 2.19, V 2.27, V 2.28, V 2.32, V 2.33, V 2.35, V 2.37, V 2.38, V 2.40-V 2.42
Политикин забавник III 2.82, III 2.85, V 2.14
Пољопривредник V 3.5
Привредни преглед V 1.8, V 1.11, V 1.14, V 3.9
Ревија 92 V 1.39
Сајамске информације, Новосадски сајам V 3.10, V 3.17
Свест, Conscientia, Београд III 2.98, III 2.144, V 1.36, V 1.44
Службени лист СРЈ VIII 4.1 – VIII 4.3
Спектар IV 1.2.9
Спорт и свет V 2.2
Статус V 1.47
Студент IV 1.2.4
Теслиана, Београд III 2.64-65
Техничке новине, Београд III 2.34
Траг, IV 1.2.1
Флогистон IV 4.1
Фронт IV 1.2.6
Центральная газета, Минск V 1.30
Школарац, Београд III 2.90-97, III 2.101, III 2.102, III 2.104-106, III 2.108-111, III 2.118-124, III 2.133-138

РЕГИСТАР КОАУТОРА[2]

Алар Франс (Allard France) А158
Арсенијевић Јелисавета М13
Артру Мари Кристин (Artru Marie Christine) А41, З53, Ј20
Атанацковић-Вукмановић Олга Ђ9, З77, Ј21
Бак Трионг (Bach Truong) А36, Ђ6, З44
Бајчета Владимир Ј74, М21
Бен Лакдар Зора (Ben Lakhdar Zohra) Д24, З99, Ј22, М15
Бен Несиб Небил (Ben Nessib Nebil) Д18, Д24, З85, З99, Ј22, Ј67, М15
Благојевић Бранимир А87, А103, А125, Д33, Д39, З112, З118, З119, З126, З127, З132, З152, Ј32, Л75
Бомије Вероник (Bommier Veronique) А53, А54
Бон Еди Ж13, З151, Ј57, Ј74, М21
Буквић Срђан А153, А157, З174, Л129, Л134
Вадла Чедомил А21
Васиљевић М. М. А111, А131, З131, З159, Ј39, Л81, Л89
Визе Волфганг Л. (Wiese Wolfgang L.) Б1, Б2
Винце Иштван А73, Д7, Д8, Д11, Д12, Д15, Е7, З32, З49-З51, З61, З106, З108, З116, Ј17, Ј19, Ј23, Ј26, Л32, М5
Вител Ив (Vitel Yves) А42, Ј18
Вујновић Владис А21, З75, З82
Вукићевић-Карабин Мирјана Е1
Вуковић Слободан З3, З4
Вучић Светлана Е3, З19
Главонић Вида З5
Гопка Вера Ф. Л130
Грабовски Болеслав (Grabowski Boleslaw) А45, А57, З56, З66, З94,
Грубор Даворка П. З20, Л6
Грујић Петар А4, А8, А10, А14, А20, А28, А48, А51, А88, Ђ2, Ђ3, Е3, Е8, З2, З6, З10, З11, З13, З15, З18, З19, З22, З34, Л2, Л12, Л16, Л17
Дачић Миодраг А156, Е74, Е85, Ж12, З168, З178, Ј65, Ј72, Л139, М19
Дибо Жак (Dubau Jacques) З26
Димлер Р. (Dummler R.) Д12, З49
Ђениже Стеван А100, А137, А145, А146, А150, А151, А153, А157, А162, А168, Д44, З161, З162, З165, З169, З170, З174, З175, Ј34, Ј62, Ј69, Ј70, Л111, Л122, Л129, Л131, Л134, Л135, Л138, М178
Ђорђевић Драгутин А38, З68, М3
Ђурић Зоран А45, А80, А81, А94, А95, А97, А112, А161, Ђ7, Ж10, З69, З101, З123, Ј44, К15, Л63, Л67, Л84
Ђуровић Стевица А52, Д16, З86
Жарковић Благота Ј31
Жижновски Јозеф (Žižnovsky Jozef) Л130

[2] Иза имена, словом азбуке означен је одељак у библиографији (*I Научно стваралаштво*) иза кога стоји редни број.

Зверко Јурај (Zverko Juraj) Л130
Игњатовић Љубинко А71, А80, А85, А91, А95, А111, А131, А158, А161, А164, Ж10, З79, З105, З110, З115, З123, З131, З153, З159, З173, Ј30, Ј39, Ј44, К15, Л31, Л63, Л67, Л81, Л84, Л89, Л96, Л117, Л127, Л137, Љ7, Љ9
Ильин Г. Г. (Il'in G. G.) З129
Јевремовић Дарко А158, А164
Јермолаев Алексеј М. (Ermolaev Aleksey M.) А69, А91, Д29, Л30, Л52, Л60
Јовановић Аљоша Ј53
Јовановић Предраг А165, Е82, Ж13, Ј64, Ј66, Ј71, Ј74, Л132, Л133, Љ18, Љ21
Јовићевић Соња Ј9-Ј11
Јушченко Александар (Yushchenko Alexander) Л130
Кине Паскал (Quinet Pascal) Л130
Кнежевић Вида Ј10
Коледин Душан Ђ2
Коњевић Никола А1-А3, А5, А7, А9, А11-А13, А16, А17, А19, А27, А34, А37, А52, А87, А103, А125, Б1, Б2, В6, Г1, Д1, Д2, Д5, Д9, Д10, Д16, Д33, Д39, Ђ1, Ђ4, З1, З2, З5, З12, З16, З20, З38, З39, З42, З47, З48, З54, З86, З112, З118, З119, З126, З127, З132, З152, Ј1, Ј4, Ј5, Ј7-Ј12, Ј32, Л1, Л3-Л5, Л9, Л75,
Крефт Волф Дитрих (Kraeft Wolf Dietrich) А38
Кршљанин Владимир А35, А46, Д7-Д10, Д19, Е12, З32, З40, З47, З48, З52, З58, З70, З71, З80, З88, Ј24, Л13, Л19, Л24, М11, М13
Кубичела Александар Д12, З49, З178, Ј23, М13
Лакићевић Илија А6, Ј3
Ланц Тјери (Lanz Thierry) А41, Ј20
Лесаж Алан (Lesage Alain) А55, З93
Локнер В. А21
Лончаревић Бранко Ј9, Ј10
Луфт М. (Luft M.) А38
Љепојевић Небојша Н. А66, А112, Д21, Л41, Л44
Манола Слободан Ј10
Медијавила Евенцио Градос (Mediavilla Evencio Grados) Е82, Л133
Миловановић Ненад А138, А144, А148, А169, В16, Д45, Е73, З158, З163, З164, З166, З177, Ј55, Ј57, Ј63, Ј74, К13, Л107, Л112-Л114, Л125, Л132, Л140, М21
Милосављевић Владимир А137, А140, А146, А150, А162, А168, Д44, З161, З162, З165, З170, З175, Ј62, Ј69, Ј70, Л111, Л122, Л135, Л138, М17
Михајлов Анатолиј А. А32, А38, А39, А45, А58, А66, А69, А71, А80, А85, А91, А94, А95, А97, А111, А112, А131, А158, А161, А164, В3, В11, Д21, Д22, Д29, Ђ7, Ж10, З35, З36, З45, З57, З66, З68, З69, З79, З83, З92, З101, З105, З110, З115, З123, З131, З153, З159, З173, Ј14, Ј30, Ј39, Ј44, К3, К11, К12, К15, Л20-Л22, Л29-Л31, Л34, Л35, Л41, Л44, Л52, Л60, Л63, Л67, Л81, Л84, Л89, Л96, Л117, Л120, Л127, Л128, Л137, Љ7, Љ9, М3, М4
Милић Божидар С. З8

Мињко Леонид Јаковљевич (Минько Леонид Яковлевич) К9
Муњоз Лозано Хозе Антонио (Munoz Lozano Jose Antonio) Л133
Оскањан Армен В. Е78
Павленко Јакив (Pavlenko Yakiv) Л130
Пич Џилијан (Peach Gillian) А48, А50, Д17, З59, З63, З65, З84, З91, Л16, М8
Петровић Томислав Ј54
Платиша Михајло А1-А3, А5, А9, А100, З5, З9, З12, З14, Ј32, Л1
Полосухина Нина (Polosukhina Nina) Л130
Поповић Лука Ч. А73, А78, А80, А85, А91, А95, А113, А116, А127, А130, А134, А137-А140, А143, А144, А147, А148, А155, А159, А169, В10, В14-В16, Д27, Д34, Д43-Д45, Е48, Е54, Е62, Е71-Е73, Е75, Е77, Е82, Ж12, Ж13, З106, З109, З116, З124, З133, З137-З139, З141, З147, З148, З151, З158, З161, З163-З166, З171, З176-З178, И10, Ј26, Ј37, Ј40, Ј46, Ј52, Ј53, Ј55, Ј57, Ј63, Ј64, Ј73, Ј74, К13, Л32, Л33, Л37, Л45, Л48, Л50, Л59, Л66, Л74, Л79, Л85, Л86, Л88, Л90, Л92, Л95, Л98-Л100, Л103, Л105, Л107, Л109-Л115, Л125, Л127, Л132, Л133, Л140, М20, М21
Поповић Марко М. А39, А42, А44, З36, З45, З57, З64, З68, З74, З101, М10
Поповић Милан В. А1-А3, А9, А87, А103, А125, Д33, Д39, З5, З9, З12, З14, З112, З118, З119, З126, З127, З132, З152, Ј32, Л1, Л75
Пурић Јагош А6, А55, З93, Ј3
Рјабчикова Тања (Ryabchik Tanya) А127, А159, З171, З176, Л103
Салахов Мјакзјум Халимулович (Salakhov Myakzyum Khalimulovich) З129
Сарандајев Е. В. (Sarandaev E. V.) З129
Сахал-Брешо Силви (Sahal-Bréchot Sylvie) А15, А23, А24, А30, А31, А40, А47, А49, А53, А54, А56, А59-А61, А63-А65, А67, А68, А74, А77, А79, А81-А84, А86, А89, А92, А96, А101, А102, А104-А107, А109, А110, А114, А115, А117-А124, А126, А128, А129, А132, А133, А135, А141, А142, А149, А156, А166, В5, В17, Д4, Д6, Д13, Д20, Д23, Д25, Д26, Д28, Д32, Д35-Д38, Д40-Д42, Ђ5, Ђ8, Е5, Е14-Е21, Е23-Е47, Е49, Е51-Е53, Е56-Е59, Е64-Е70, Е76, Е79, Е81, Е85, З21, З23-З31, З41, З43, З46, З55, З60, З62, З67, З72, З73, З76, З78, З81, З87, З90, З95-З98, З102-З104, З107, З111, З113, З114, З121, З122, З125, З128, З130, З134-З136, З142-З146, З149, З150, З154, З155, З168, Ј27, Ј35, Ј38, Ј41, Ј43, Ј45, Ј47-Ј50, Ј67, Ј72, К19, Л14, Л15, Л23, Л27, Л28, Л38, Л39, Л46, Л47, Л49, Л51, Л53-Л58, Л64, Л65, Л68-Л73, Л76-Л78, Л80, Л82, Л83, Л87, Л91, Л93, Л97, Л101, Л102, Л104, Л106, Л116, М7, М12, М19
Симић Зоран А165, А169, В16, З177, Ј63, Ј65, Ј66, Ј73, Л132, Л139, Л140, М20
Симић Саша А148, В16, З163, Л125, Л132
Симоно Едуардо (Simonneau Eduardo) Ј21
Симоновић Ненад А48, А51, А88, Л12, Л16
Сковронек Морис (Skowronek Maurice) А42, Ј18
Скуљан Љиљана А151
Сотировић Тома Ј6

Срећковић Александар А 100, А145, А153, А157, З169, З174, Ј34, Л129, Л131, Л134
Танкосић Драгана А130, А136, А139, А143, А147, А155, Д43, Е62, Е71, Е75, З138, З140, З148, З151, Ј51, Ј57, Л94, Л98, Л105, Л109, Л110, Л115
Теодосиу Ефстратиос (Theodossiou Efstratios) А154, Ј68, Л124
Томић Александар Ј15, Ј16
Тодоровић Нели-Кристин З100, Ј36, Л26
Трајковић (Станић) Наташа Е73, З158
Трајковска Веселка Е80, З157, Ј56
Ћук Миливоје А55, З93
Фотрије Никол (Feautrier Nicole) А15, Е5, З21, З24-З26, З55, Л14, М7
Хак Маргерита (Hack Margherita) Л130
Халенка Јацек (Halenka Jacek) З94
Хаушилд Петер (Hauschildt Peter) А158, А164
Цветковић Зорица А156, Е74, Е85, Ж12, З168, Ј65, Ј72, Л139, М19
Цибин Павел К. Л8
Цимбал Вадим (Tsymbal Vadim) А159, З171
Корниј Маргерит (Cornille Marguerite) З25, З26
Чаињски Анджej (Czainski Andrzej) А57, З94
Чилаг Ласло (Csillag Laszlo) З167
Шаврина Ангелина В. (Shavrina Angelina V.) Л130
Шковрљ Љуба Л25
Шуљак Денис (Shulyak Denis) А159, З171

РЕГИСТАР ЈЕЗИКА НА КОЈИМА СУ ПУБЛИКОВАНИ РАДОВИ М. С. ДИМИТРИЈЕВИЋА (ОСИМ ЕНГЛЕСКОГ И СРПСКОГ)[3]

руски А123, А132, А141, А160, В14, З38, З39, К9
француски Ђ5, Ђ6, З26, З27, З28, З43, З44, Ј22, К19, Л1138, М15
пољски К19, Л138
македонски III 1.3
албански III 1.5
бугарски III 3.45

[3] Иза језика, словом азбуке означен је одељак у библиографији (*I Научно стваралаштво*) иза кога стоји редни број. Римски број указује на одељак у другом делу књиге, а иза њега је редни број пододељка са тачком која следи, ако га има, и одговарајући редни број.

СКРАЋЕНИЦЕ

Acta Phys. Pol. Acta Physica Polonica
Adv. Atom. Molec. Phys. Advances in Atomic and Molecular Physics
AGN Active Galactic Nuclei
AIP Conf. Proc. American Institute of Physics Conference Proceedings
Analyt. Chem. Analytical Chemistry
Ann. Phys. Annales de Physique
Appl. Optics Applied Optics
ASP Conference Series Astronomical Society of the Pacific Conference Series
Astron. Astrophys. Astronomy and Astrophysics
Astron. Astrophys. Suppl. Series Astronomy and Astrophysics Supplement Series
Astrofiz. Issled. Astrofizicheskiye Issledovaniya
Astron. Astrophys. Transactions Astronomical and Astrophysical Transactions
Astron. J. Astronomical Journal
Astrophys. J. Astrophysical Journal
Astrophys. Lett. and Communications Astrophysical Letters and Communications
Bull. Astron. Belgrade Bulletin Astronomique de Belgrade
Bull. Astron. Inst. Czechosl. Bulletin of the Astronomical Institute of Czechoslovakia
Bull. Inform CDS Bulletin d'Information du Centre de Données Stellaires
Bull. Obs. Astron. Belgrade Bulletin de l'Observatoire Astronomique de Belgrade
CCP Collaborative Computational project
CDS Centre de Données Stellaires
Chin. Phys. Lett. Chinese Physics Letters
CNRS Centre Nationale de la Rechèrche scientifique
Coll. Colloquium
Comm. At. Mol. Phys. Comments on Atomic and Molecular Physics
Contrib. Plasma. Phys. Contributions to Plasma Physics
Contrib. Astron. Obs. Skalnate Pleso
CP stars Chemically Peculiar stars
DAO Dominion Astronomical Observatory
D. E. A. Diplome D'Etudes approfondies
E.G.A.S. European Group for Atomic Spectroscopy
ELTE Eötvös Loránd University (Eötvös Loránd TudomanyEgyetem)
EPS European Physical Society
ETAN Elektronika, Telekomunikacije, Automatika, Nuklearna tehnika
ETF Elektrotehnički fakultet
Eur. Phys. J. European Physical Journal
Hvar Obs. Bull. Hvar Observatory Bulletin
IAEA International Atomic Energy Agency
IAU International Astronomical Union
ICSLS International Conference of Spectral Line Shapes
IEEE Institute of Electrical and Electronics Engineers
IHIS Institut za hemijske izvore struje
Inst. of Phys. Univ. Institute of Physics of the University

ICPIG International Conference on the Physics of Ionized Gases
Int. Conf. Phen. Ioniz. Gases International Conference on the Physics of Ionized Gases
IUE International Ultraviolet Explorer
Izv. SAO Izvestiya Special'noj Astrofizicheskoj Observatorii
J. Appl. Phys. Journal of Applied Physics
J. Appl. Spectrosc. Journal of Applied Spectroscopy
J. de Physique Journal de Physique
J. Opt. Soc. Journal of the Optical Society
J. Phys. B Journal of Physics B
J. Phys. Chem. Ref. Data Journal of Physical and Chemical Reference Data
JQSRT Journal of Quantitative Spectroscopy and Radiative Transfer
J. Quant. Spectrosc. Radiat. Transfer Journal of Quantitative Spectroscopy and Radiative Transfer
J. Res. Phys. Journal of Research in Physics
LTE Local Thermodynamical Equilibrium
MNRAS Monthly Notices of Royal Astronomical Society
Nac. Konf. Jug. Astr. Nacionalna Konferencija Jugoslovenskih Astronoma
Nat. Conf. Yug. Astron. National Conference of Yugoslav Astronomers
NBS National Bureau of Standards
NGC New General Catalogue
PDP Physics and Diagnostics of Laboratory & Astrophysical Plasma
Phys. Lett. Physics Letters
Phys. Rev. Physical Review
Phys. Rev. Lett. Physical Review Letters
Plasma Source Sci. Technol. Plasma Source Science and Technology
PMF Prirodno - matematički fakultet
Proc. Proceedings
Publ. of Dept. of Astronomy Publications of Department of Astronomy
Publ. Astron. Obs. Belgrade Publications of Astronomical Observatory of Belgrade
Publ. Obs. Astron. Belgrade Publications de l'Observatoire Astronomique de Belgrade
REOSC Recherche et Étude en Optique et Sciences
Serb. Astron. J. Serbian Astronomical Journal
South. Afr. Tydskr. Fys. South African Journal of Physics – Suid Afrikaanse Tydskrif vir Fisika
SPIG Summer School and International Symposium on the Physics of Ionized Gases
Suppl. Supplement
Symp. Symposium
Symp. Phys. Ioniz. Gases. Symposium on the Physics of Ionized Gases
UMR Unité Mixte de Rechèrche
URA Unité de Rechèrche Associée
WSP Wyższa Szkoła Pedagogiczna
XUV eXtreme Ultraviolet Radiation
Z. fur Naturforschung Zeitschrift fur Naturforschung
Z. Phys. Zeitschrift fur Physik

АстрО Астрономическое Общество
Астрон. Ж. Астрономический Журнал
БМС Библиотека Матице српске
ВИНИТИ Всесоюзный институт научной и технической информации
ГАО Пулково Главная Астрономическая Обсерватория Пулково
ДСЗ друштвена самозаштита
ЖЕТФ Журнал Экспериментальной и Теоретической Физики
Ж. Прикл. Спектроск. Журнал Прикладной Спектроскопии
ЈСФКМ Југословенски Симпозијум Физике Кондензоване Материје
МГТУ Московский государственный технический университет
МФАЈ (Друштво) Математичара Физичара и Астронома Југославије
ОНО општенародна одбрана
Опт. Спектроск. Оптика и Спектроскопия
РАН Российская Академиф Наук
РЗНС Републичка заједница за науку Србије
Российская АН Российская Академия Наук
САНУ Српска академија наука и уметности
СПС Социјалистичка партија Србије

ФОТОГРАФИЈЕ

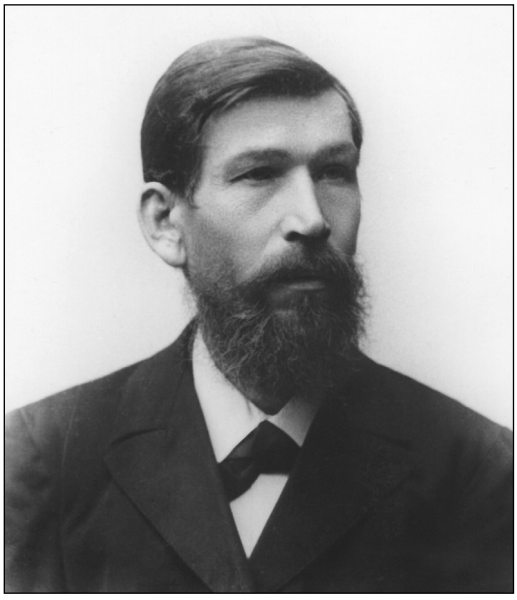

Димитрије Јефграфович Караулов,
отац Софије Димитријевић, син Јефграфа
Петровича и Параскеве, унук Петра Караулова,
свештеника у Вологди и Дарије

Надежда Александровна Голубева, удата
Караулов, мајка Софије Димитријевић, ћерка
Александра Фјодоровича Голубева,
свештеника, сина Феодора, црквењака и Дарије
и Аполинарије Алексејевне Глубоковскаје,
ћерке свештеника у Грјазовцу Алексеја и
Надежде

Породица Караулов: Седе Александар Александрович Соколов, муж Јекатерине, Димитрије Јефграфович, његова ћерка Јекатерина држи сестру Антонину, Надежда Александровна, иза стоји син Евгениј, испред ћерке Олга и Ана

Сестре близнакиње Стеванка и Стаменка, жена Николе Димитријевића, мајка Милановог деде Милана, ћерке поп Ђорђа Дустабанова, првог пароха Рсовачког и његове супруге Велике, унуке Лиле из Савиња код Цариброда и Давине

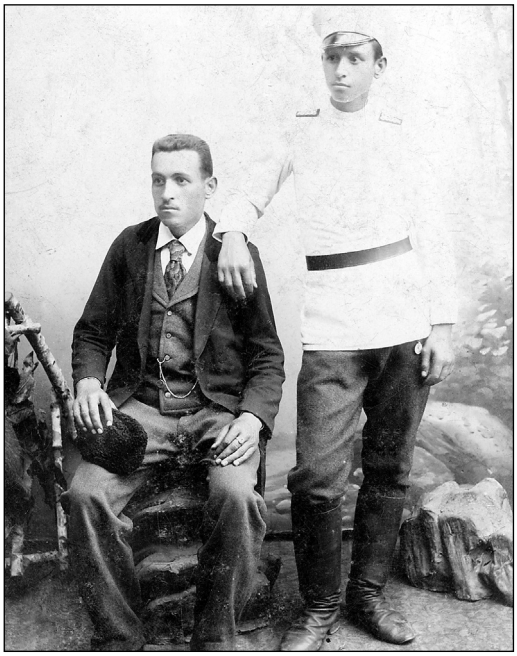

Петар и његов брат Милан Димитријевић у Софији, синови Николе - Николче, берберина из Пирота (умро 1909), унуци предузимача Димитрија, који се доселио из Алексинца и Живане, праунуци предузимача Петка

Браћа Атанас - Анта Димитријевић, Милан и Петар, који је по деди Николи, променио презиме у Николов. Испред, Антина жена Руска са синиом Крумом и Петрова жена Иванка са синовима Сандом, Стефаном и Николајем, у Софији 1906.

Милан Димитријевић у Букурешту 1905.

Милан Димитријевић у Првом балканском рату 1912.

Љубомир Димитријевић, Миланов брат

Санда, Стефан и Николај Николов, синови Милановог брата Петра

Софија Димитријевна Караулова, Миланова Бапка, 15. јула 1897. у Вологди

Софија у Ст. Петерсбургу.

Софија и Милан Димитријевић у лето 1911.

Софија са сином Сергијем, октобра 1912. Фотографисала се да би мужу Милану послала слику сина на фронт.

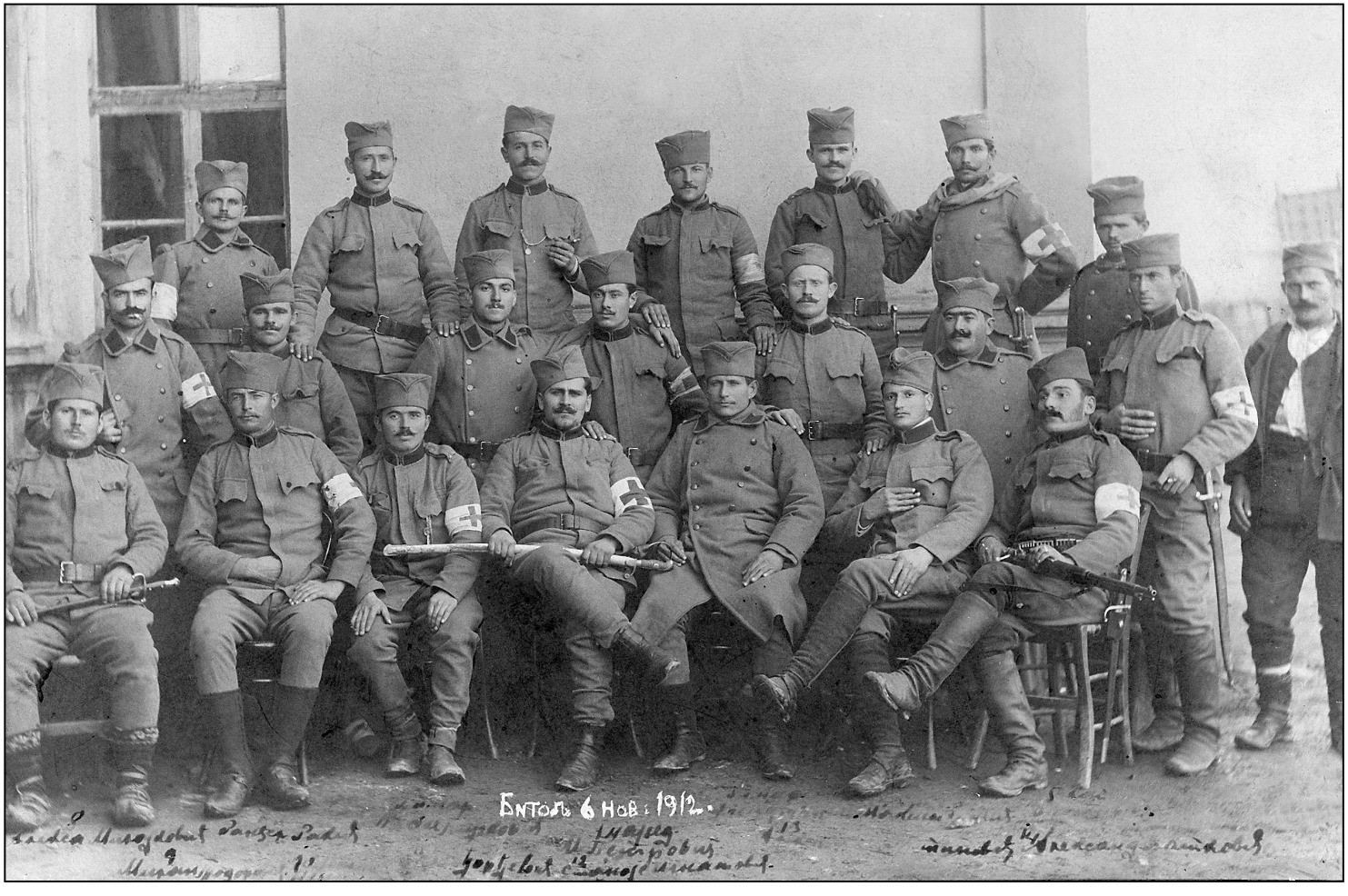

После тешких борби, које су почеле 2. новембра, српска војска ослобађа Битољ, 6. новембра 1912. На фотографији снимљеној на дан ослобођења, други у задњем реду је Милан Димитријевић. Пети у другом реду је Станоје Игњатовић, а седми Александар Петковић. У првом реду су Милисав Поповић, Ђорђе Ранчић, Душан, Драгутин Живковић и Тодор. Остали записани подаци су нечитки

Милан Димитријевић

Софија Димитријевић

Породични снимак у дворишту куће породице Димитријевић у Лесковцу. Седе Софија, Стаменка, Миланова мајка, до ње Милан и Мара, жена Милана Пауновића, мајка Вере која позади стоји до Сергија, снимљено 1930. године

Софија и Милан снимљени у Београду

Милан и Софија са сином Сергијем у Дубровнику, тридесетих година двадесетог века

Испред своје куће у улици Краља Томислава бр. 5, у Лесковцу, седе Софија, Милан Димитријевић и Вера Пауновић. Стоје њен брат Мирко Пауновић, Сергије Димитријевић и други брат Љубомир Пауновић

Породица Анђелковић 1926, у дворишту куће у Косанчићу. Позади стоје четири брата, Велимир, који држи ћерку Зору, Аранђел, Стојадин и Синадин. Испред свакога седи његова жена: Драга са сином Владимиром у рукама, Роксанда - Роса са ћерком Надеждом, у средини њихова мајка Вукана - Кана, жена Стојана - Цоје, Јелена и Милена. Доле седе Савка, Велимирова ћерка из првог брака, која држи Миодрага - Милета, Аранђелове ћерке Радмила, Даница и Загорка, Бора, Велимиров син из првог брака, и Синадинове ћерке Савка, Живка и Радмила

Роксанда - Роса, ћерка Милана и Миланке Митровић из Новог Села у Црној Трави и Аранђел Анђелковић, син Стојана и Вукане, унук Николе и Кадивке из Рупља, грађевинар из Косанчића, рођен у Рупљу, сувласник рудника у Јелашници до 1934, када је умро

Аранђел Анђелковић, његова жена Роксанда држи ћерку Наду, мајка Вукана, снаја Јелена и брат Стојадин. Седе ћерке Даница, Радмила и Загорка. Снимљено 1924. испред њихове куће у Лесковцу

Гроб Владимира Анђелковића, погинулог најмлађег брата, на гробљу српских војника у Добровени код Битоља. Поред гроба стоји Аранђел Анђелковић, најстарији брат, Солунац. Шајкачом, коју је скинуо у знак поштовања, показује на гроб

Солунац Стојадин Анђелковић

Стојадин Анђелковић, грађевинар из Косанчића, рођен у Рупљу, носилац „дисидентске“ листе Демократске странке, тзв. “Прави демократи”, у Врањском округу, на изборима 1927. године

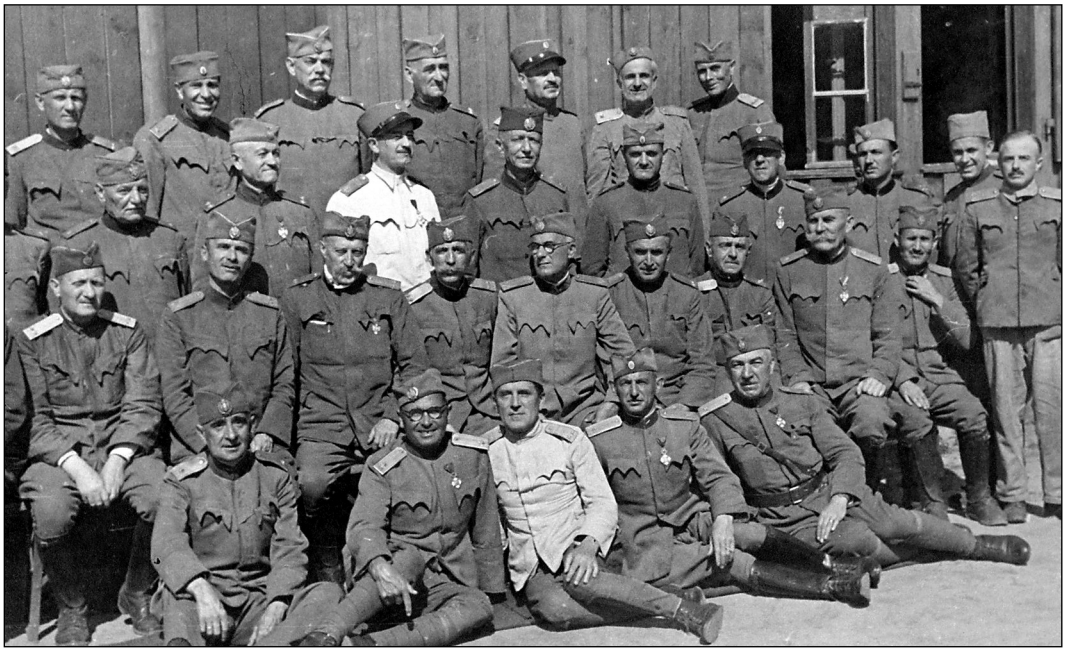

Заробљеници из бараке 88, Kriegsgefangenenfendung No 90, Oflag XIII B - Nuernberg: Стојадин Анђелковић други у другом реду од позади

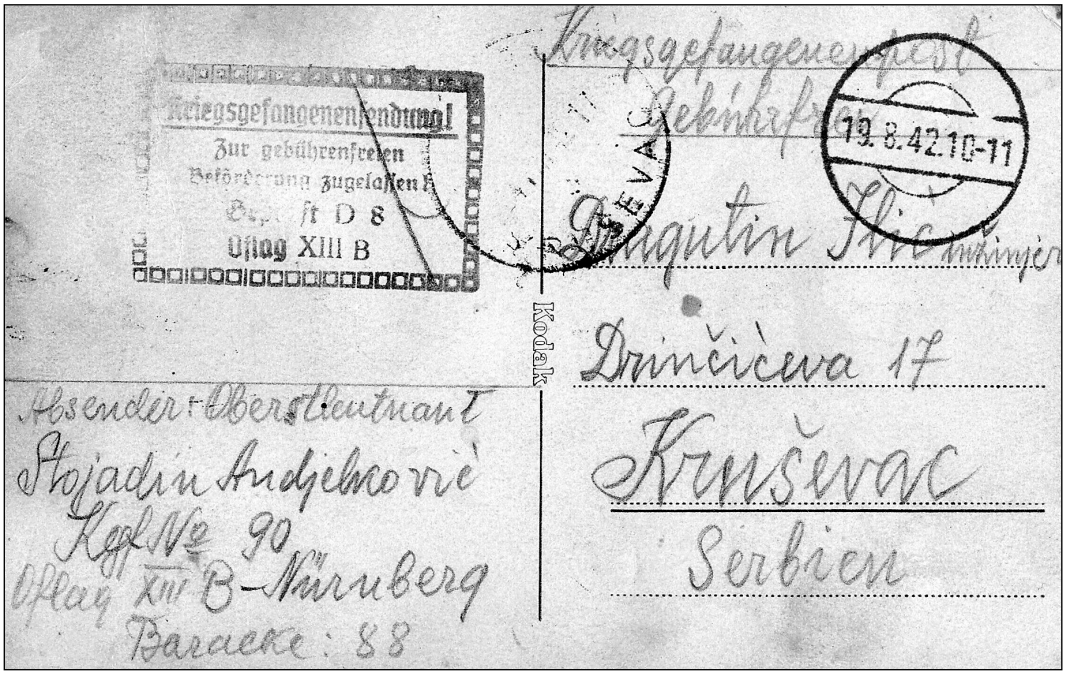

Дописница потпуковника Стојадина Анђелковића из заробљеничког логора у Нирнбергу, од 19. августа 1942.

Стојадин Анђелковић у заробљеничком логору у Нирнбергу. Седи у центру, пети са лева, са орденом на грудима

Надежда - Белка Анђелковић удата Димитријевић. Снимљено у Лесковцу

У руднику Анђелковића у Јелашници. Деца Аранђеловог брата од стрица Димитрија из Црне Траве. Добросав Анђелковић, његова сестра Љубица у црнотравској народној ношњи и брат Милан. Испред Надежда Анђелковић - мајка Милана Димитријевића.

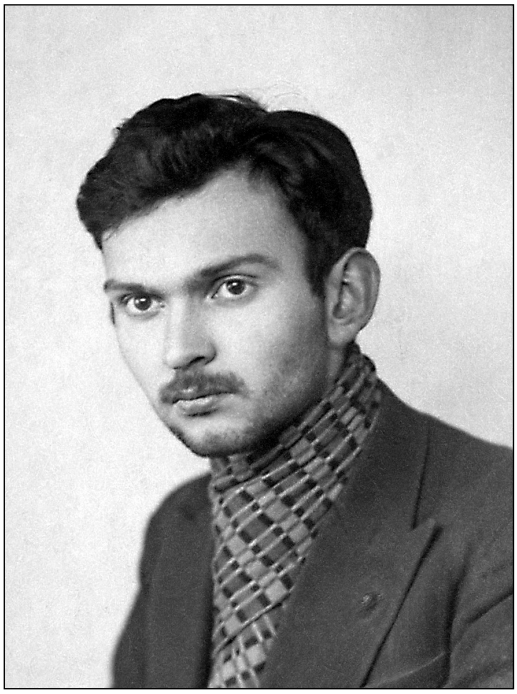

Сергије 1934, у Београду

Сергије Димитријевић 1937, у Паризу

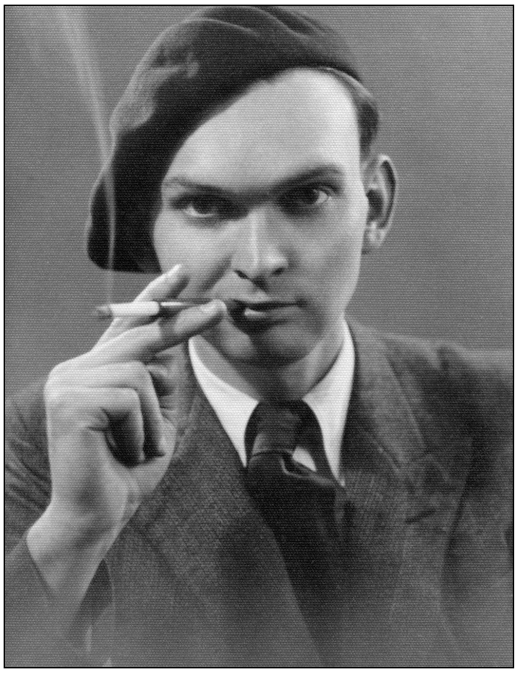

Сергије Димитријевић, сниљено 3.10.1938,
у Паризу

Сергије Димитријевић 1946, у Београду

Надежда Анђелковић, 1939.

Надежда Анђелковић, 1943.

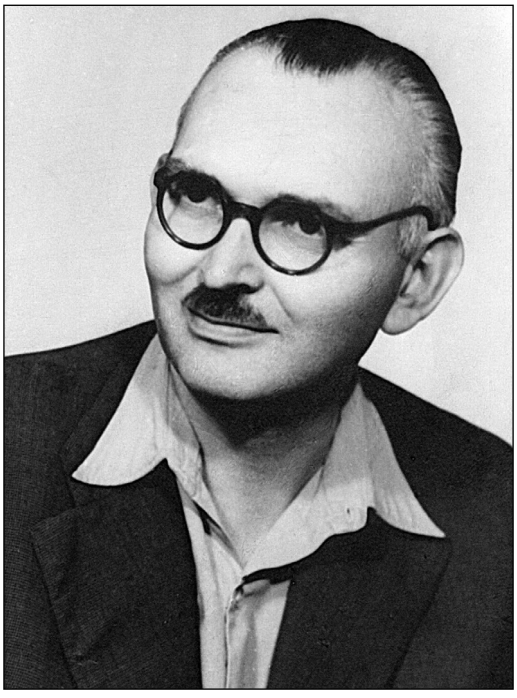

Сергије Димитријевић

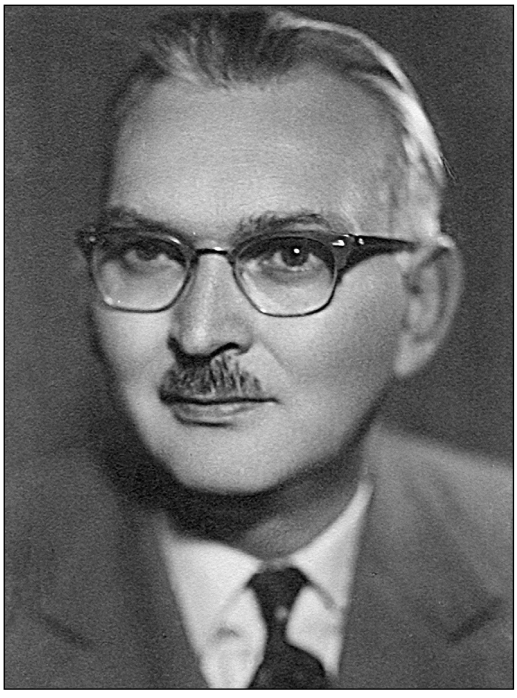

Сергије Димитријевић

Нада и Сергије Димитријевић у Упсали, август 1960.

Штокхолм, XI међународни конгрес историчара, август 1960, Нада Димитријевић

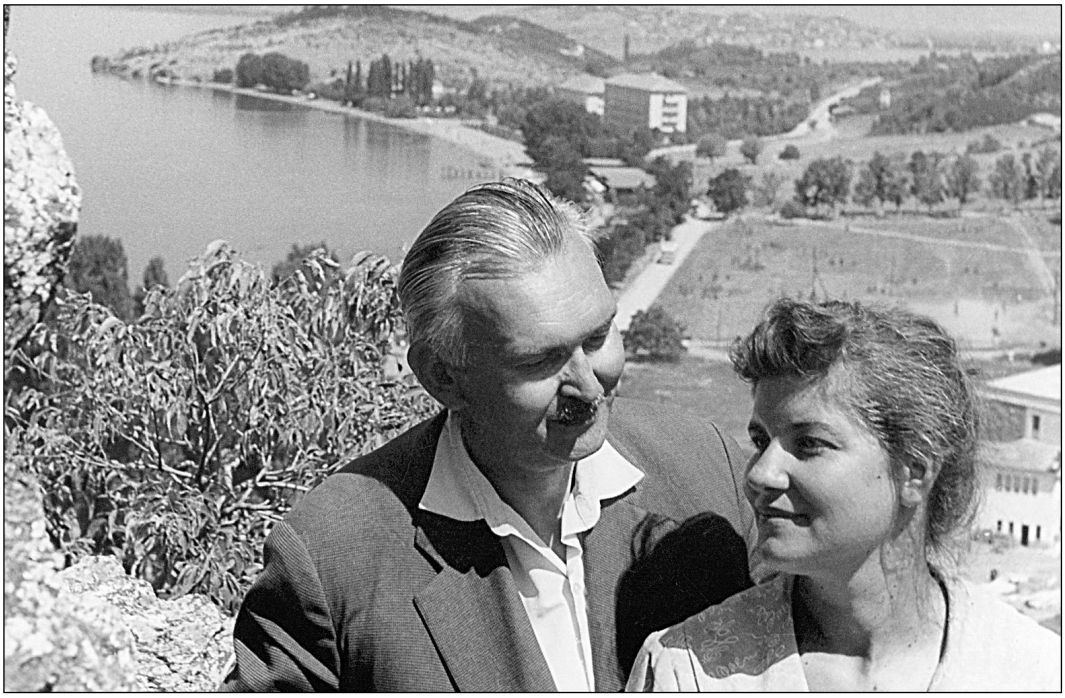

Нада и Сергије Димитријевић у Охриду - Свети Стефан

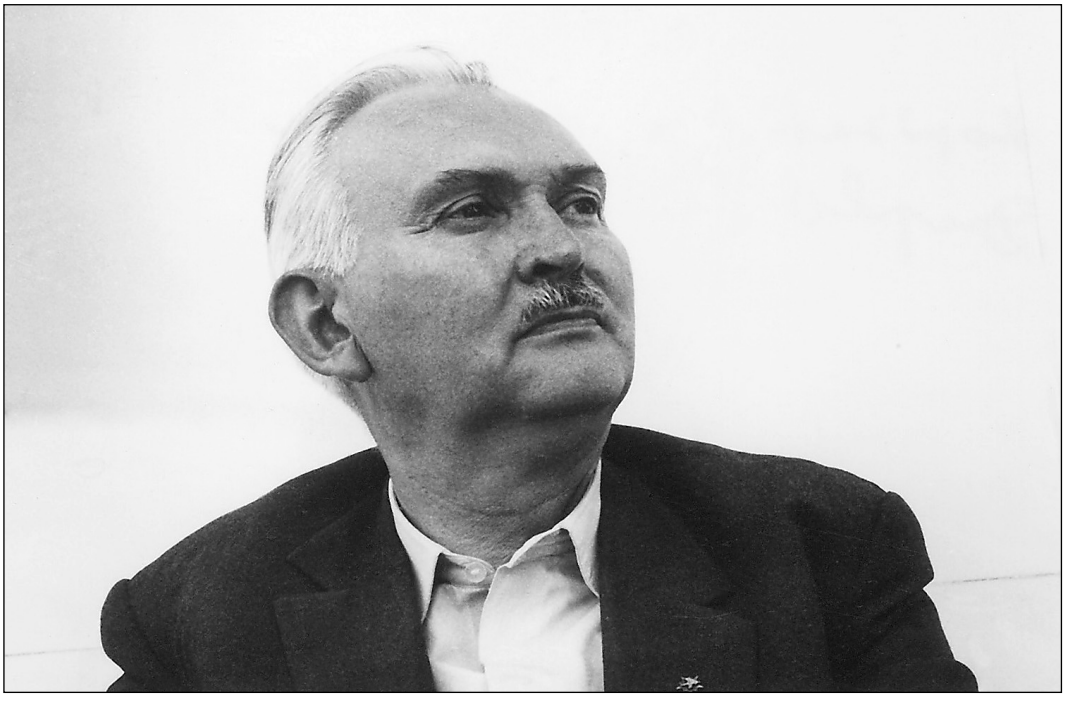

Сергије Димитријевић

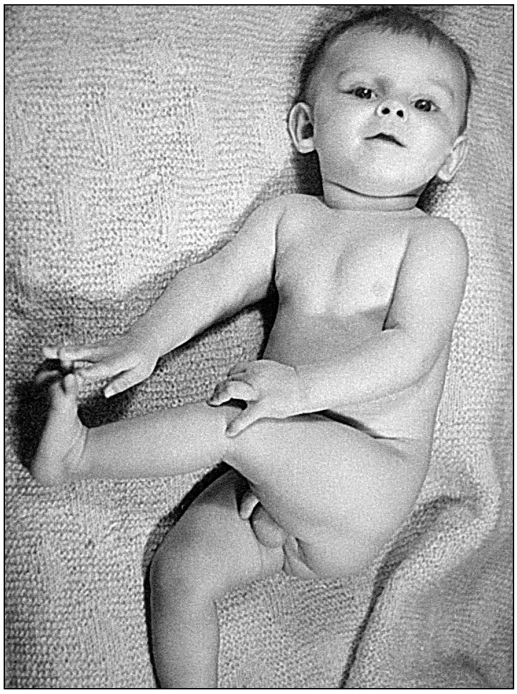

Милан Димитријевић јануара 1948.

Милан Димитријевић

Нада Димитријевић држи на крилу сина Милана. Снимљено августа 1948.

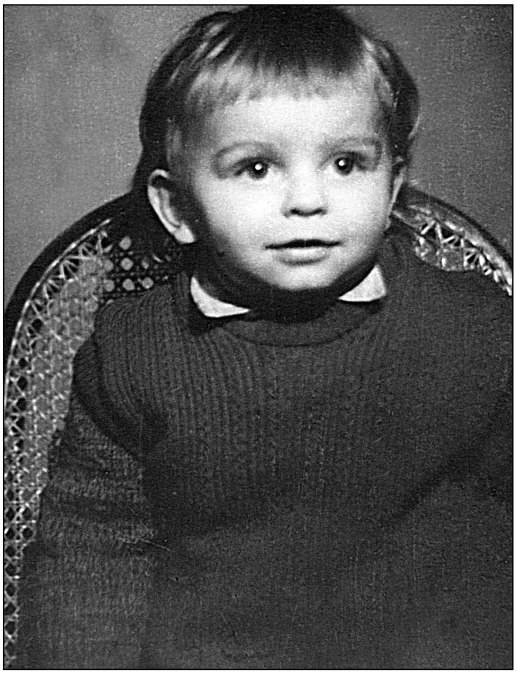

Милан, марта 1949.

Нина, Нада и Милан Димитријевић, марта 1949.

Загорка Анђелковић удата Цветковић, држи сина Николу, а њен супруг Чедомир Цветковић Лешњак, Душана

Баба Роска (Роксанда) Анђелковић и Бапка Софија Димитријевић, држе унуке Милана и Нину Димитријевић

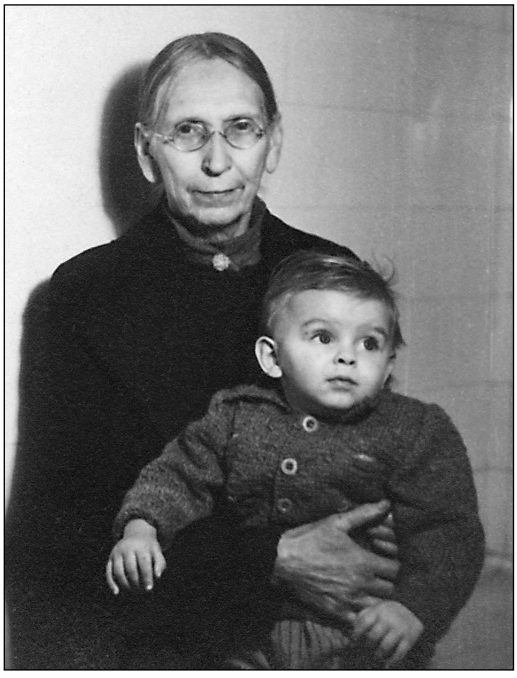

Милан и Софија Димитријевић

Милан

Нада, Нина, Сергије и Милан Димитријевић

Роксанда - Роса Анђелковић, Милан, Сергије, Надежда, Лидија, Нина и Софија Димитријевић,
у стану у Булевару револуције бр. 126, у Београду 1957. године

Милан, октобра 1958.

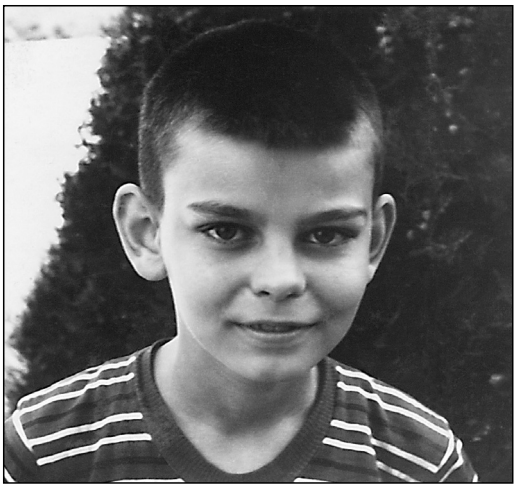

Милан, јула 1959. у Охриду

Сергије и Милан, августа 1959. у Охриду

Милан, августа 1959. у Охриду

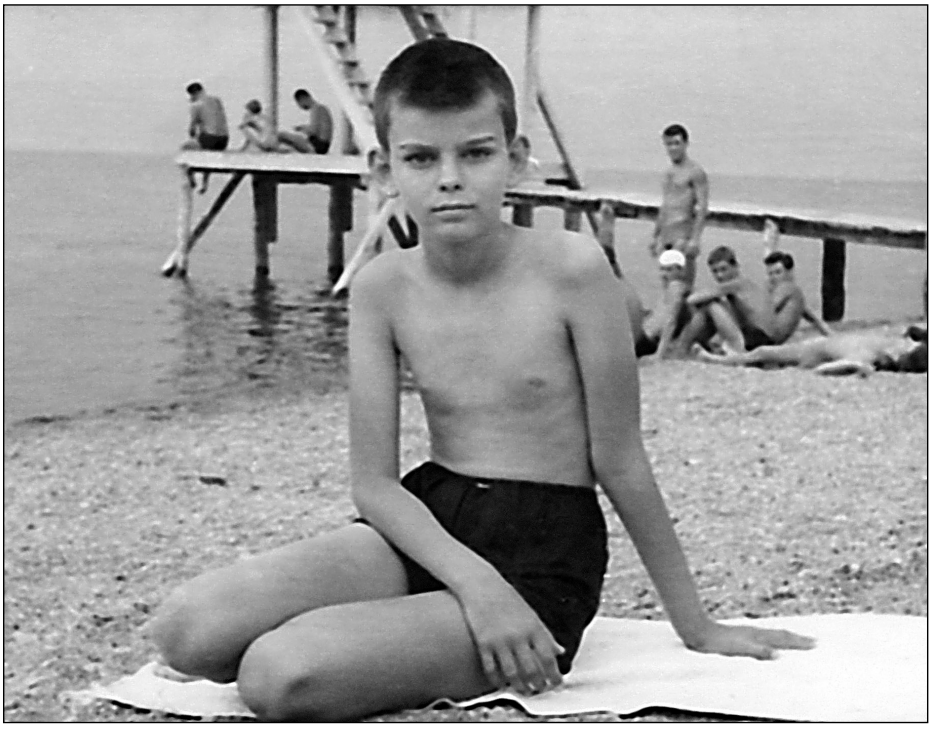

Милан, августа 1959. у Охриду

Милан, јула 1959. у Охриду

Милан Димитријевић, августа 1959. у Охриду

Милан са сестром Нином Димитријевић, јула 1959. у Лесковцу

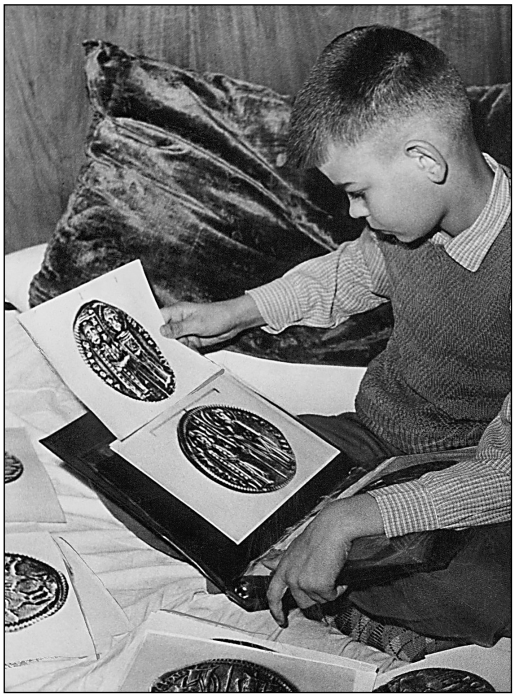

Милан Димитријевић, новембар 1959.

Градимир Костић, син Радмиле, Мирољуб Анђелковић, син из првог брака Ђорђа, мужа њене сестре Данице, Сергије Димитријевић, Душан и Никола Цветковић, синови њене сестре Загорке, и Милан Димитријевић, син њене сестре Надежде, у Лесковцу 1959. године

Стоје Душан и Никола Цветковић, Сергије Димитријевић, Љиљана Костић, ћерка Радмиле и Мирољуб Анђелковић. Седи Надежда Димитријевић и држи ћерку Лидију, до ње Нина. Испред Милан Димитријевић и Градимир Костић, у Лесковцу јула 1959. године

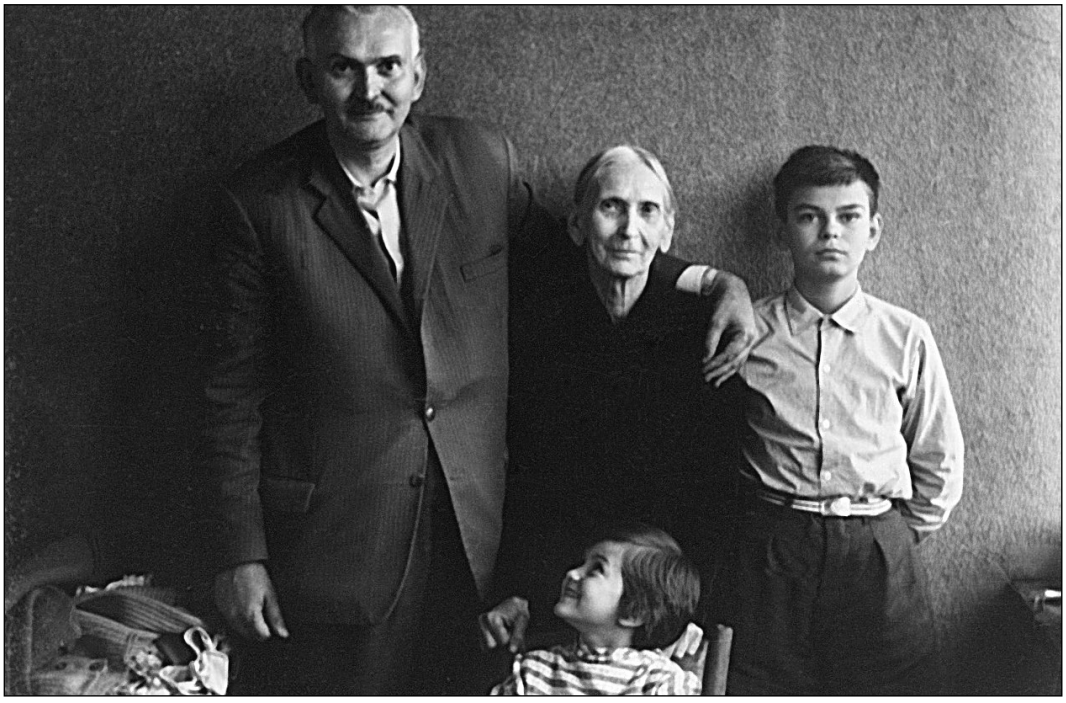

Сергије, Софија и Милан Димитријевић. Седи Лидија

Сергије, Софија, Милан и Надежда Димитријевић, септембра 1961.

Милан Димитријевић на Светом Науму

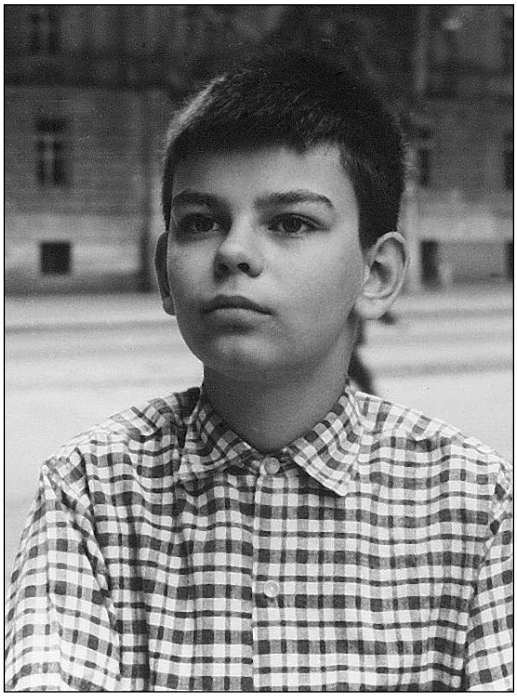

Милан, септембра 1961.

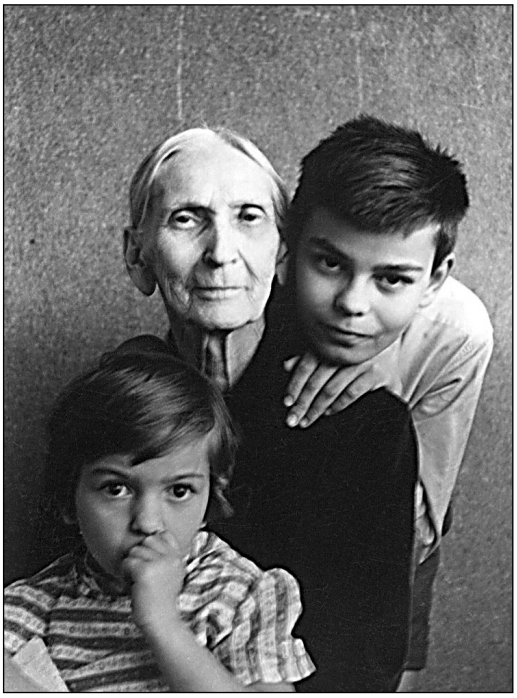

Лидија, Софија и Милан Димитријевић

Милан у Охриду

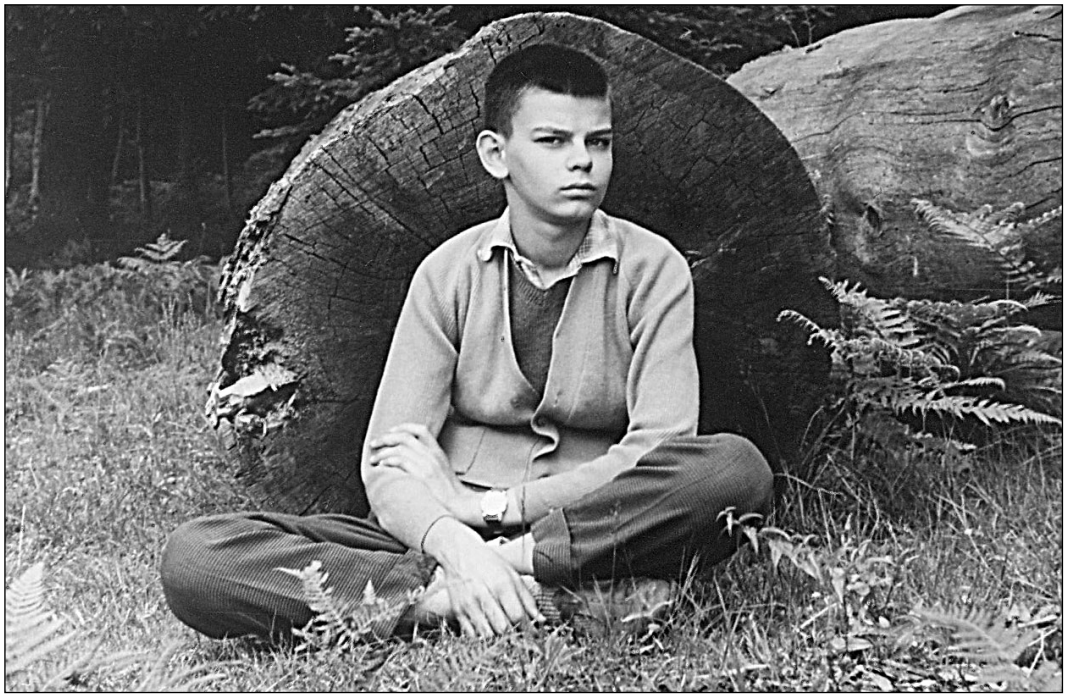

Милан, 1961, на планини Рила у Бугарској

Венчање Николе - Кокана Цветковића и Драгојле - Дуде Пауновић, у Лесковцу 28. августа 1962. Панта Пауновић - младин брат, Бошко Костић - Грозничка, Милен Јеремић - син њене сестре Станојке - Бебе Јеремић, Драгојла Пауновић, Сергије Димитријевић - кум, Никола Цветковић, Слободан Костић Коста - побратим, Нина и Милан Димитријевић, Душан Цветковић

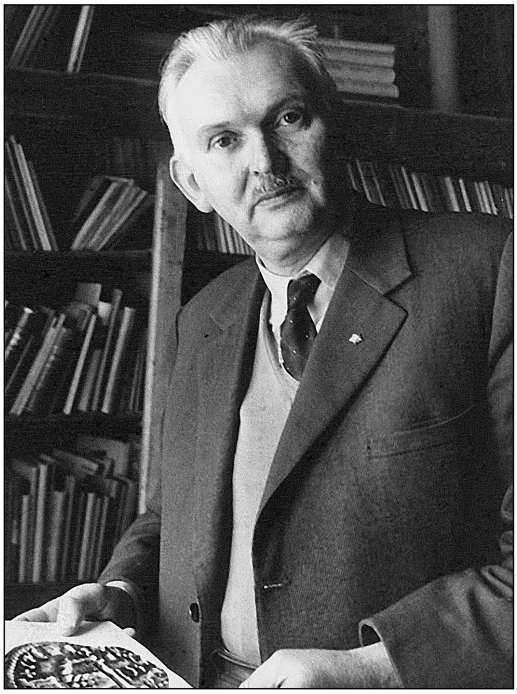

Сергије Димитријевић у своме стану, 1965. године

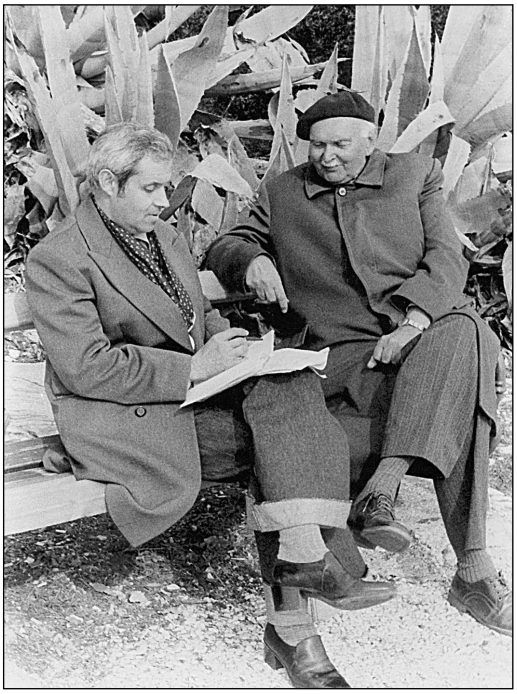

Никола Цветковић и Сергије Димитријевић на Хвару, јануара 1985. године

Никола Цветковић и Сергије Димитријевић на Хвару, јануара 1985. године

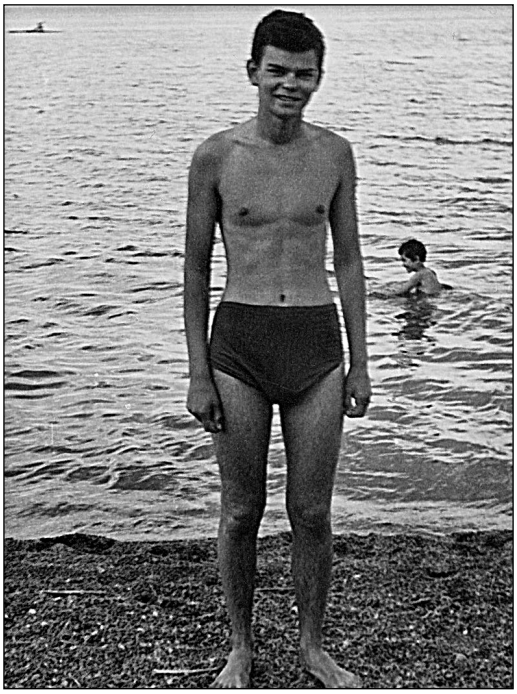

Милан у Охриду

Милан, јула 1965. године у Охриду

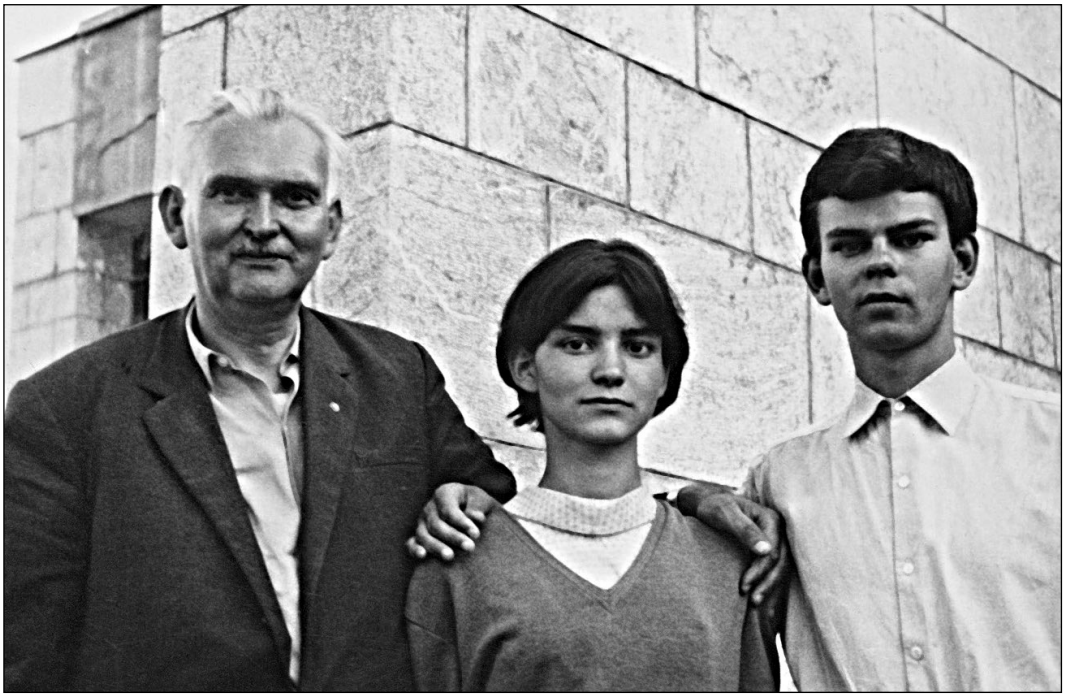

Сергије, Нина и Милан, јула 1965. у Охриду

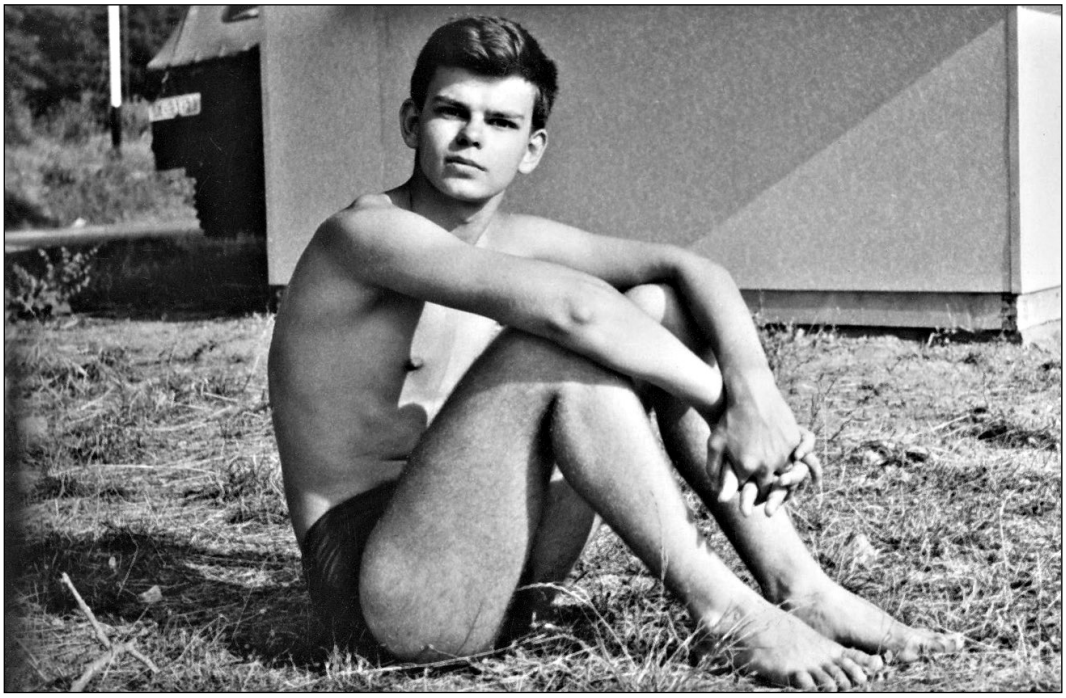

Милан Димитријевић, у Охриду 1966. године

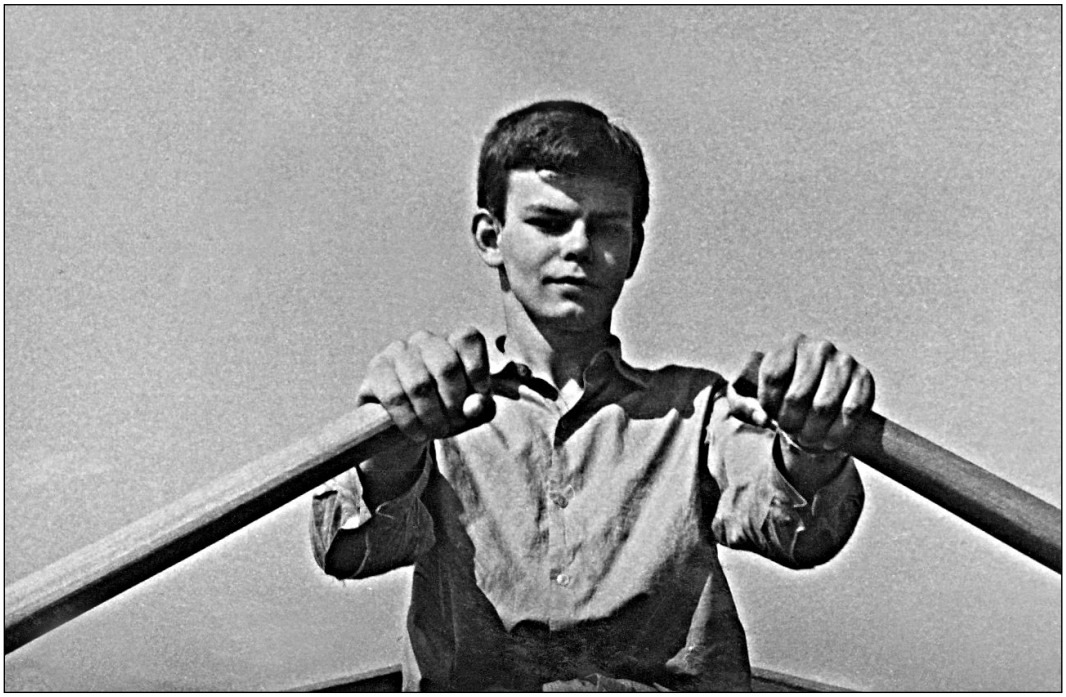

Милан на Калишту код Струге, 1966. године

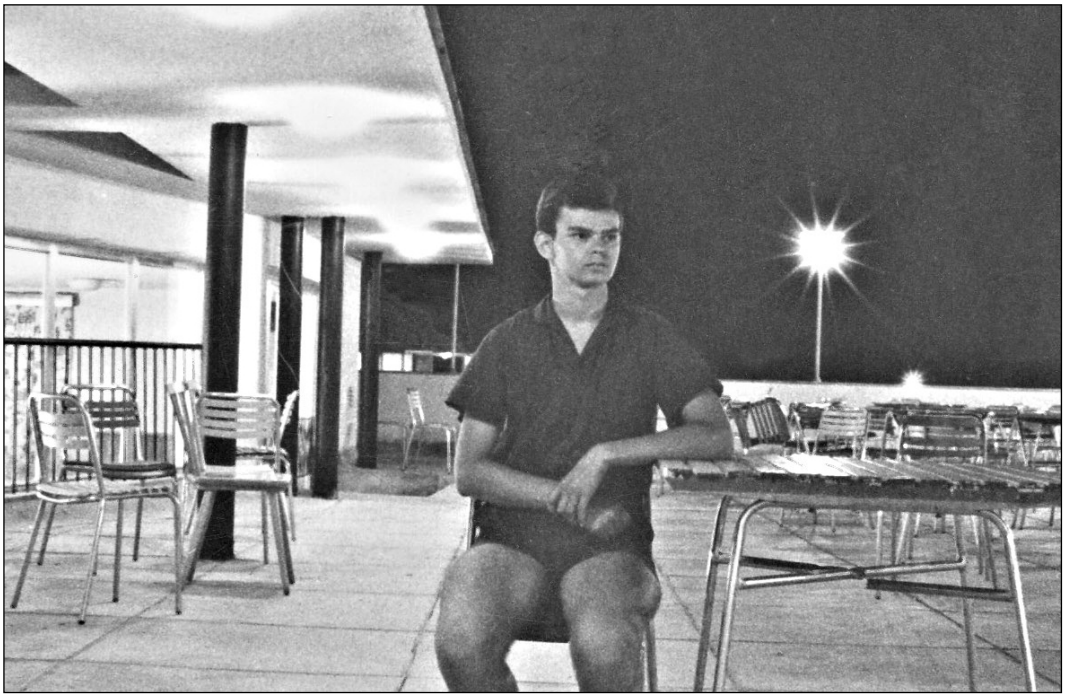

Милан, Охрид 1966. године

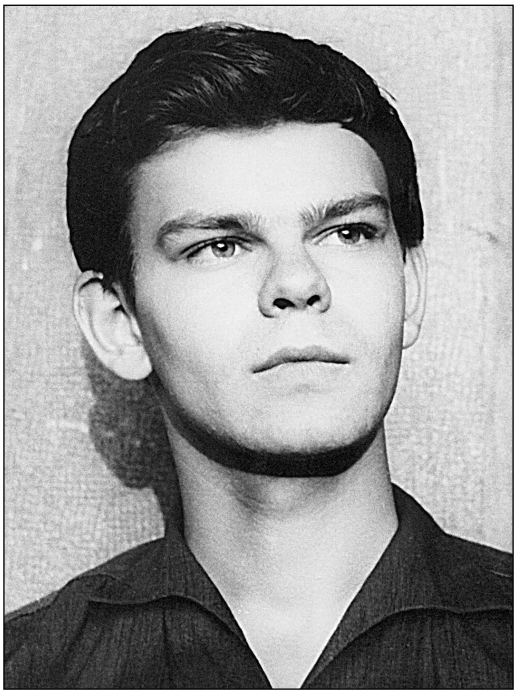

Милан, Охрид 1966. године

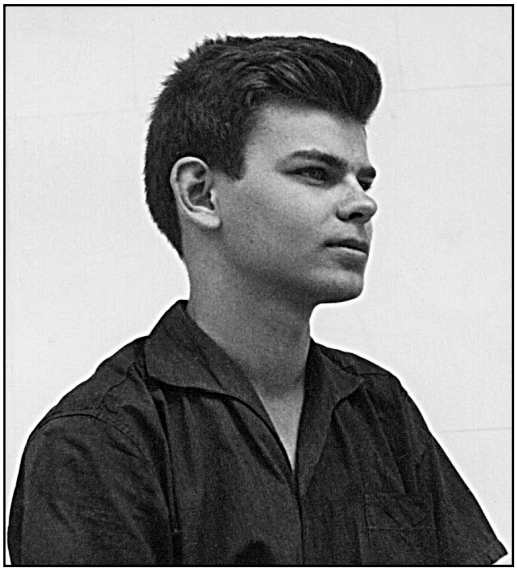

Милан, Охрид 1966. године

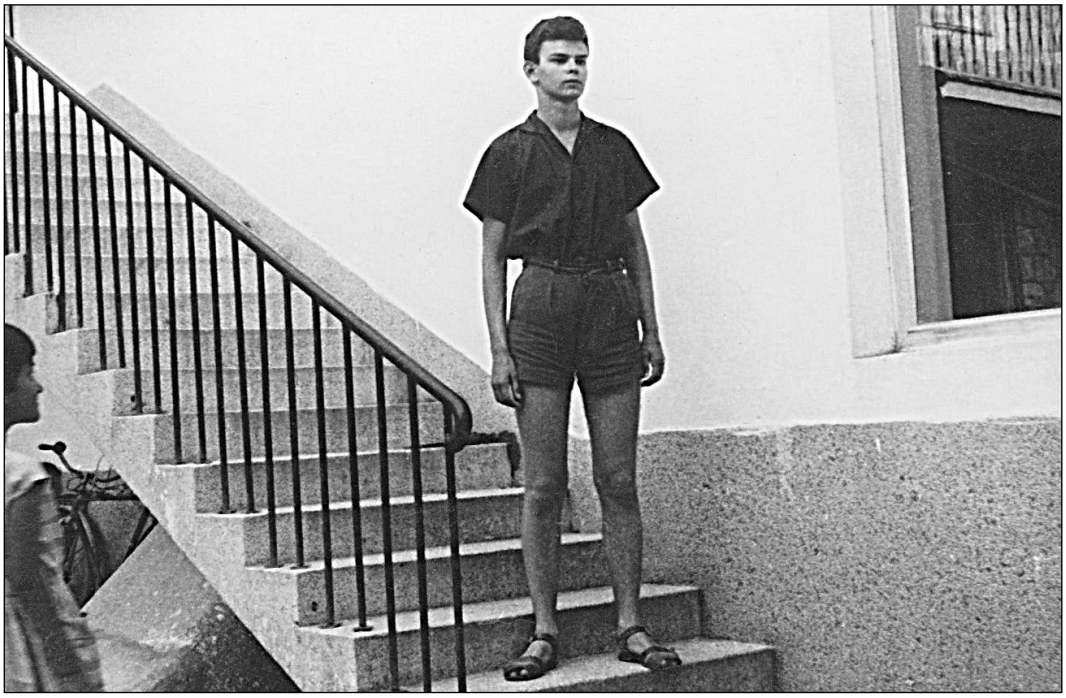

Милан, Охрид 1966. године

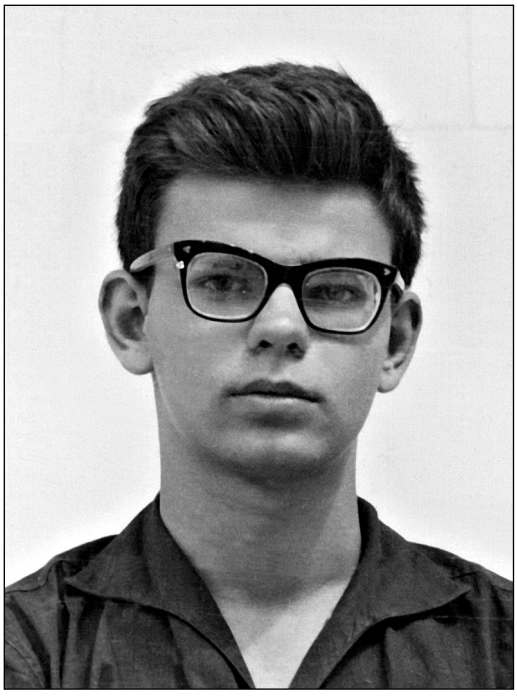

Милан

Гордана Максимовић, Милан Димитријевић, Вера Конрад и Јован Ковачевић, студенти астрономије, на прослави рођендана њиховог колеге Микеа Кузманоског, који седи, у Студентском дому Слободан Пенезић - Крцун, 14. марта 1968.

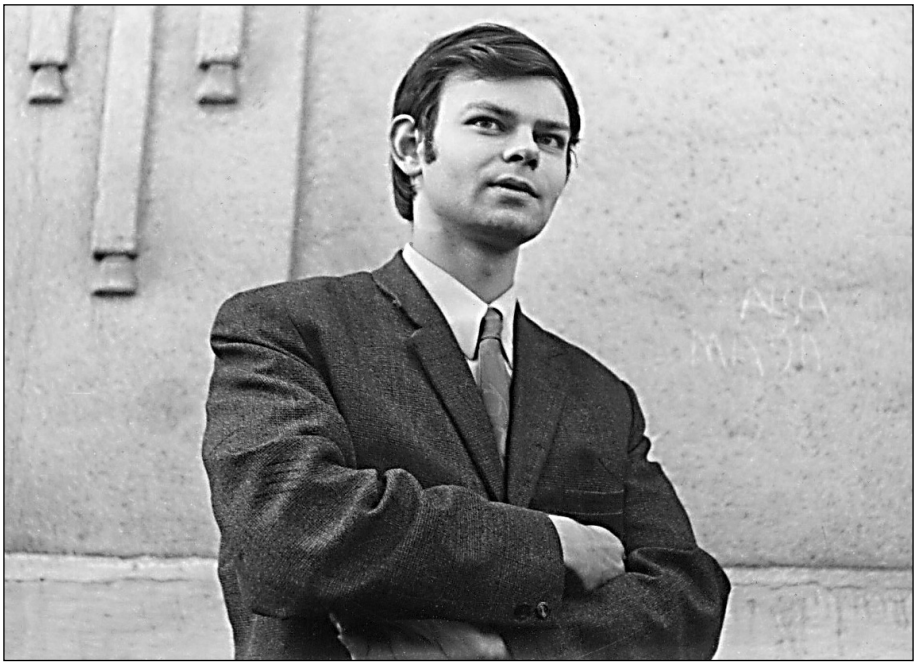

Милан Димитријевић, у Београду октобра 1971. године

Милан Димитријевић, Владимир Борисович Потеминскиј, син Ане, учитељице, ћерке Софијине сестре Јекатерине и Бориса Потеминског, учитеља, Сергије Димитријевић, Владимирова жена Елена, Надежда Димитријевић, у Београду октобра 1971. године

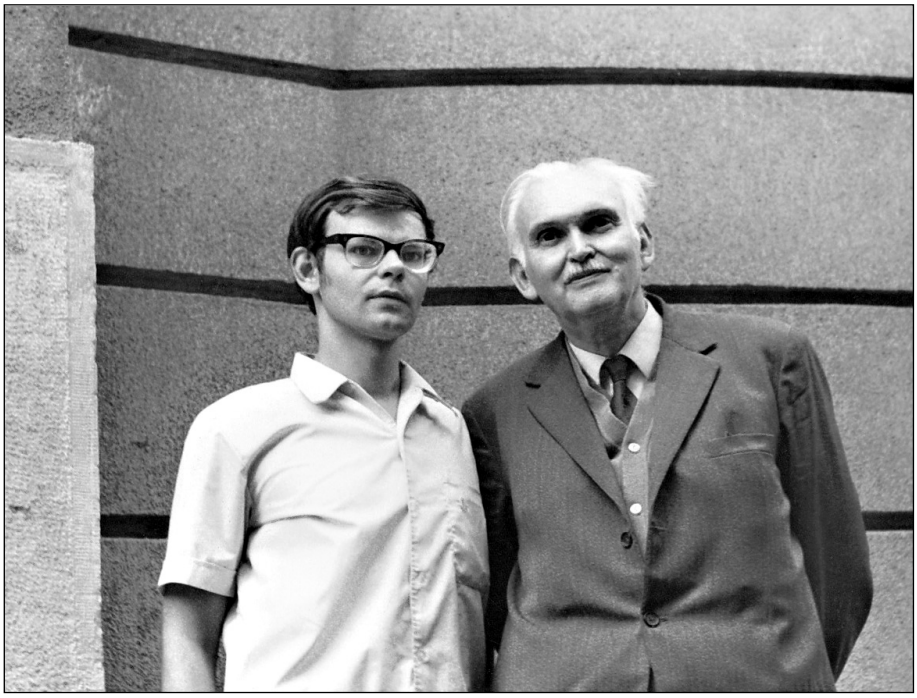

Милан и Сергије Димитријевић, јула 1972. године у Београду

Надежда, Милан и Нина Димитријевић, Шалва Колотадзе, његова жена Галина Иванова, ћерка Зинаиде, ћерке Софијине сестре Јекатерине, Сергије Димитријевић, јула 1972. године у Београду

Надежда и Милан Димитријевић, јула 1972. године у Београду

Милан Димитријевић и Љиљана Аћин у Борику код Задра, 1972. године

Венчање Снежане и Ивице Аћин, 19. маја 1973, у Зрењанину. Боба, син брата Иванке (Милан, деда Јована Аћина и Иванкина мајка, баба Сеша су брат и сестра), трећи с лева Милан Димитријевић, Љиљана Димитријевић, Ружица, њена мајка Радмила Еремић, сестра Јована Аћина, њен муж Цвета Еремић, између њих син Миле Еремић, Сејка и Емил Аћин, Јованов брат, Снежана и Ивица Аћин, његова мајка Душица и отац Војица, брат Јованов, Љиљина мајка Милка, отац Јован Аћин и сестра Верица, Зденка Аћин и њен супруг Јовица Аћин, Емилов син

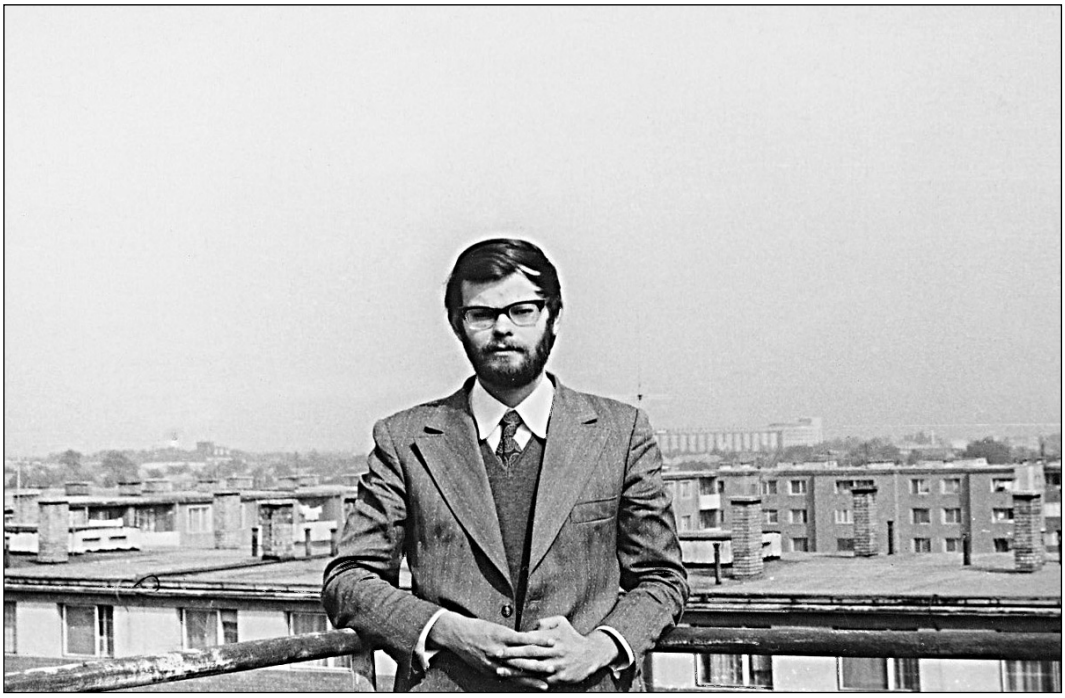

Милан Димитријевић у Зрењанину, 1973. године

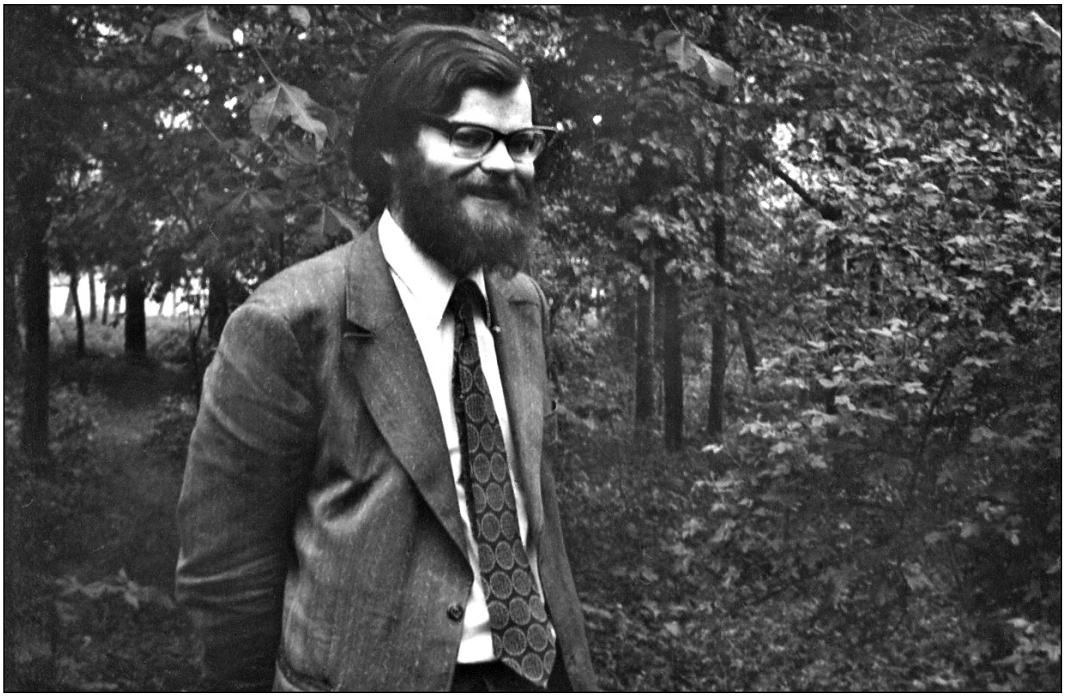

Милан у Зрењанину, 1973. године

Венчање Милана Димитријевића и Љиљане Аћин, у Општини Врачар, у Београду, 2. марта 1974.
Јован, Милка и Верица Аћин, родитељи и сестра младе, Нада Димитријевић, Љиљана Аћин и Милан Димитријевић, Нина Димитријевић, Нада Крстић кума, Љиљана Цакић, Немања Ристић кум

Милан и Љиљана Димитријевић, 2. марта 1974.

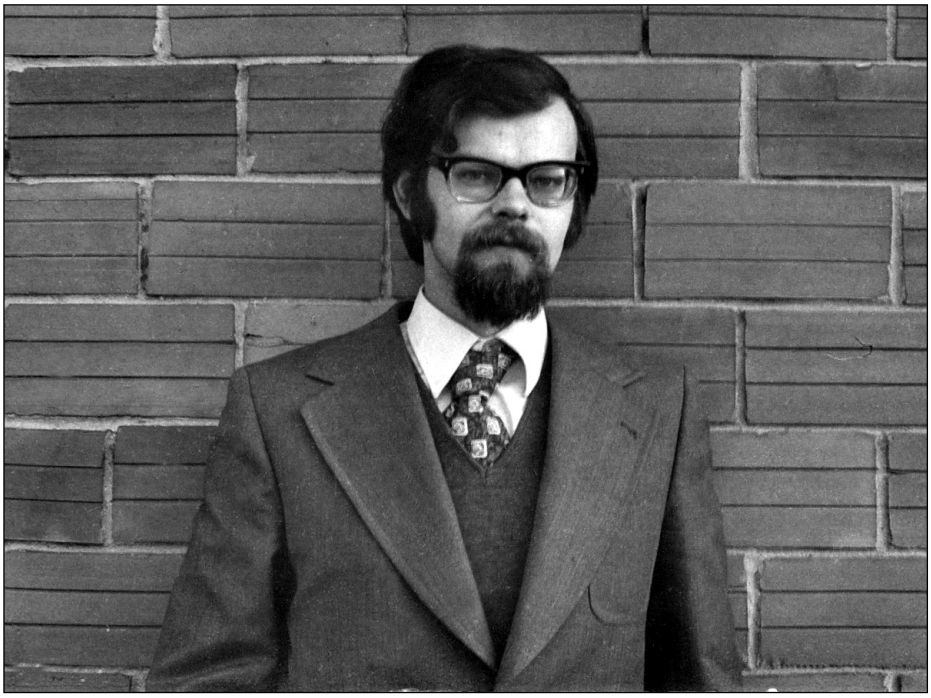

Милан у Зрењанину, 1974. године

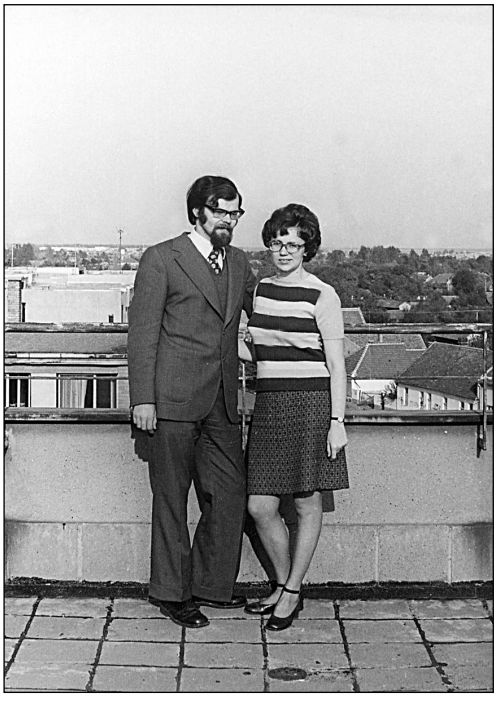

Милан Димитријевић и Љиљана Аћин у Зрењанину, 1974. године

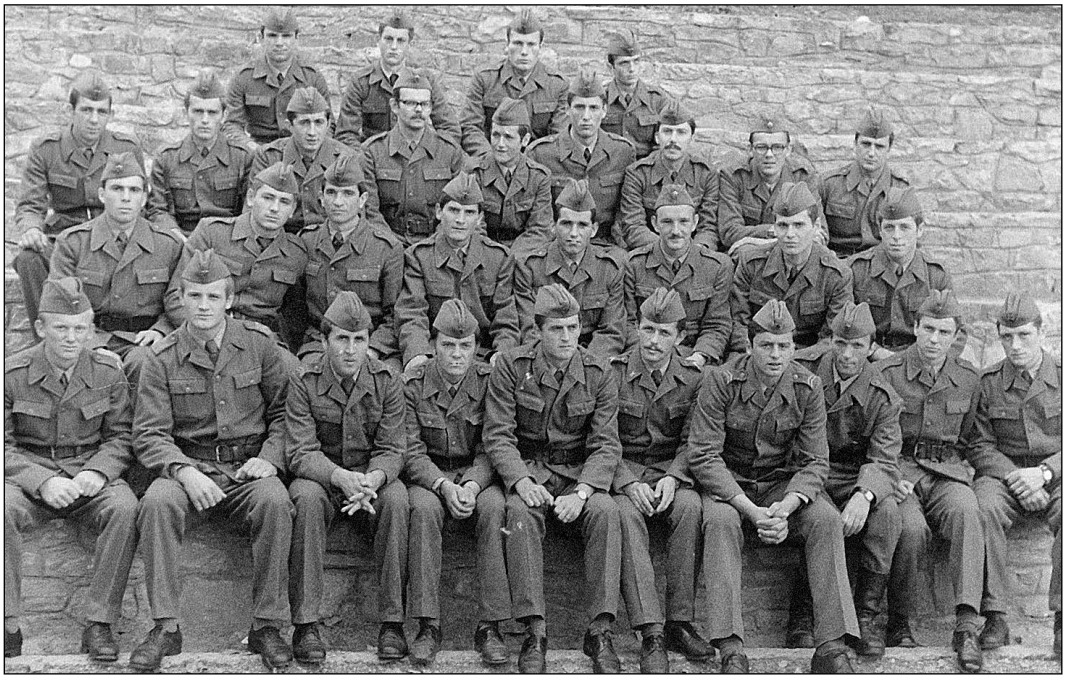

У Тузли, јесен 1974. Милан четврти у трећем реду.

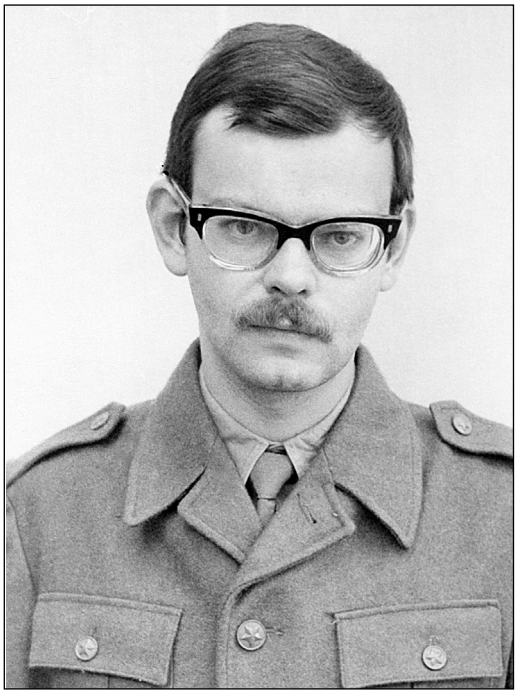

На одслужењу војног рока у Тузли и Сарајеву.
Тузла септембар 1974.

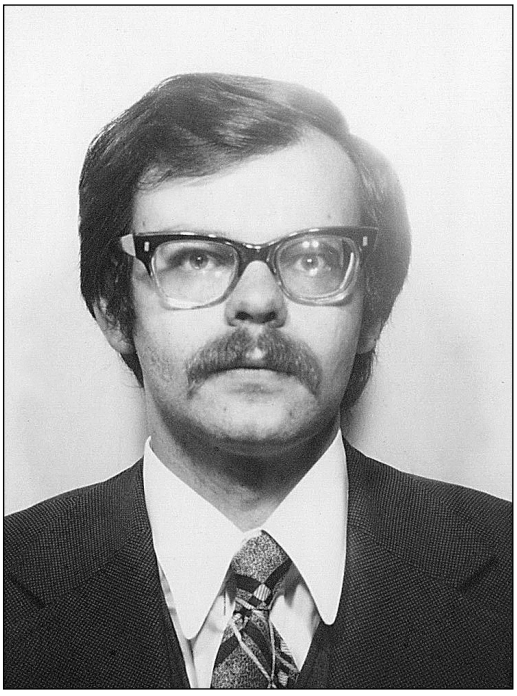

Милан

У Лењинграду, новембра 1982. Владимир Борисович Потеминскиј, унук Софијине сестре Јекатерине, његова супруга Елена, брат од стрица Лав и Милан Димитријевић

На Седмој међународној конференцији о облицима спектралних линија у месту Осуа (Aussois) код Модана у Француској, јуна 1984, уз Француски специјалитет, савојски фонди (Fondu Savoyard). Sylvie Sahal-Bréchot и Nicole Feautrier са Медонске опсерваторије, Милан Димитријевић, Chantal Stéhlé из њихове групе, Philipe Feautrier и Jean Sahal, њихови синови

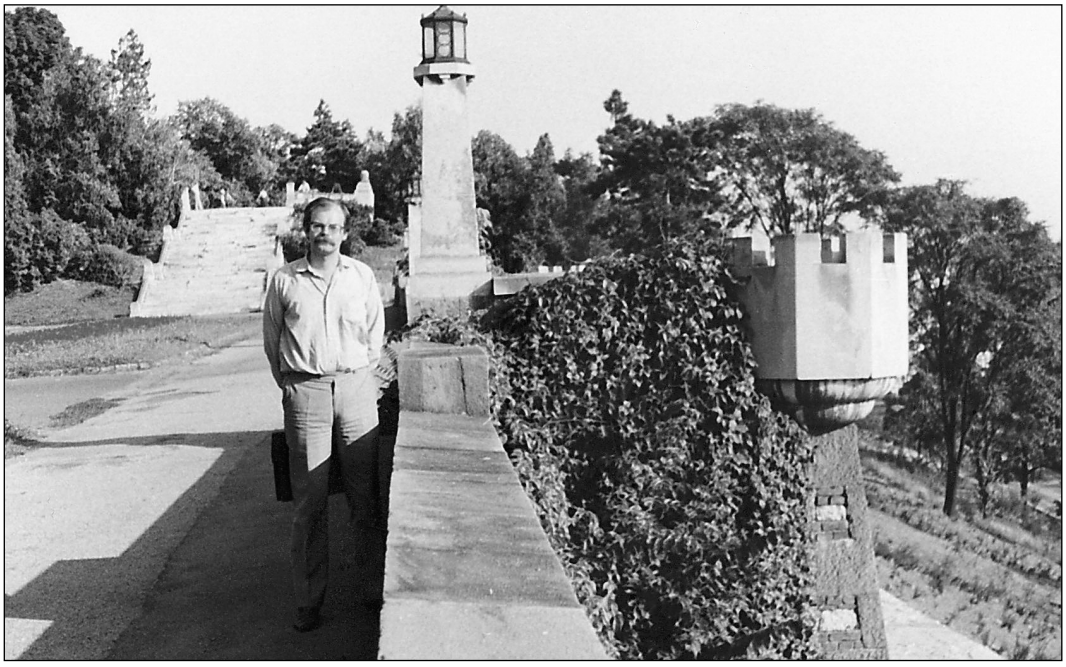

Милан Димитријевић на Калемегдану, августа 1984.

У Дарему (Енглеска), Алексеј Јермолајев и Милан Димитријевић, март 1986. године

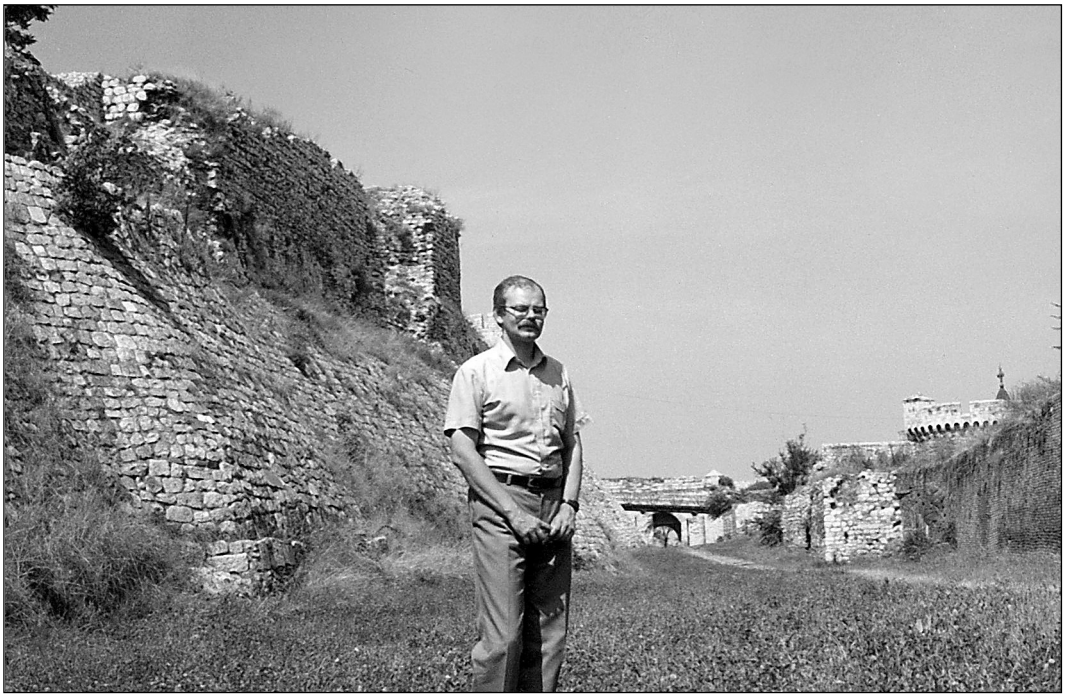

Милан Димитријевић, 1986. на Калемегдану

Милан Димитријевић, 1986. на Калемегдану

Посета Институту за вештачко осемењавање и репродукцију животиња у Темерину, 26.11.1993, први са десна Мирољуб Анђелковић, син Стојана - Цоје, унук Аранђеловог брата Велимира, други Милан С. Димитријевић, до њега помоћник савезног министра за науку, технологију и развој Милорад Милорадов

Посета Српској фабрици стакла у Параћину, 14.03.1994, савезни министар Радоња Минић, Милан С. Димитријевић

Минск, новембра 1995. Леонид Мињко, Александар В. Лашкевич, први секретар Минског обкома, члан бироа ЦК ПКБ, С. И. Кољакин, први секретар ЦК ПКБ, Милан С. Димитријевић, Михаил Васиљевич Падгајни, други човек Социјалистичке партије, В. П. Ухналев, члан бироа ЦК КПБ

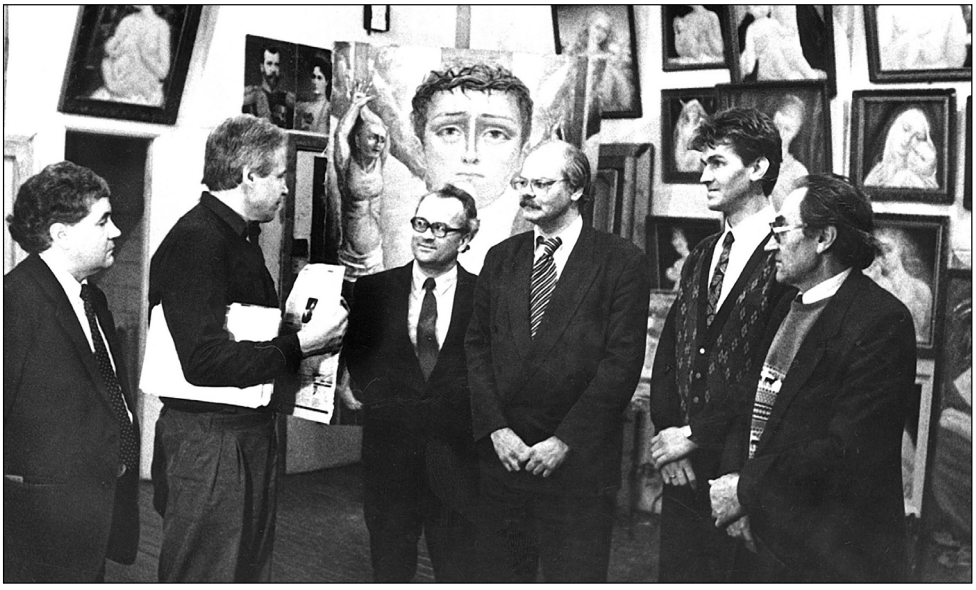

Минск, новембра 1995. У атељеу сликара А. Кузмича, песник Г. Пашков, сликар С. С. Лабшук из Института литературе Академије наука Белорусије, Милан С. Димитријевић, Лука Ч. Поповић, Леонид Мињко

У ресторану *Кандић*, Тресије под Космајем. Г. Шеговић, Љиљана Којић, Милан Димитријевић, 1. новембра 1996

Софија, 18.05.1998, одмор после предавања које је Милан Димитријевић одржао на Опсерваторији; до њега астроном Никола Николов

Предавање из космологије, на X конгресу физичара, 30. марта 2000. у Врњачкој Бањи

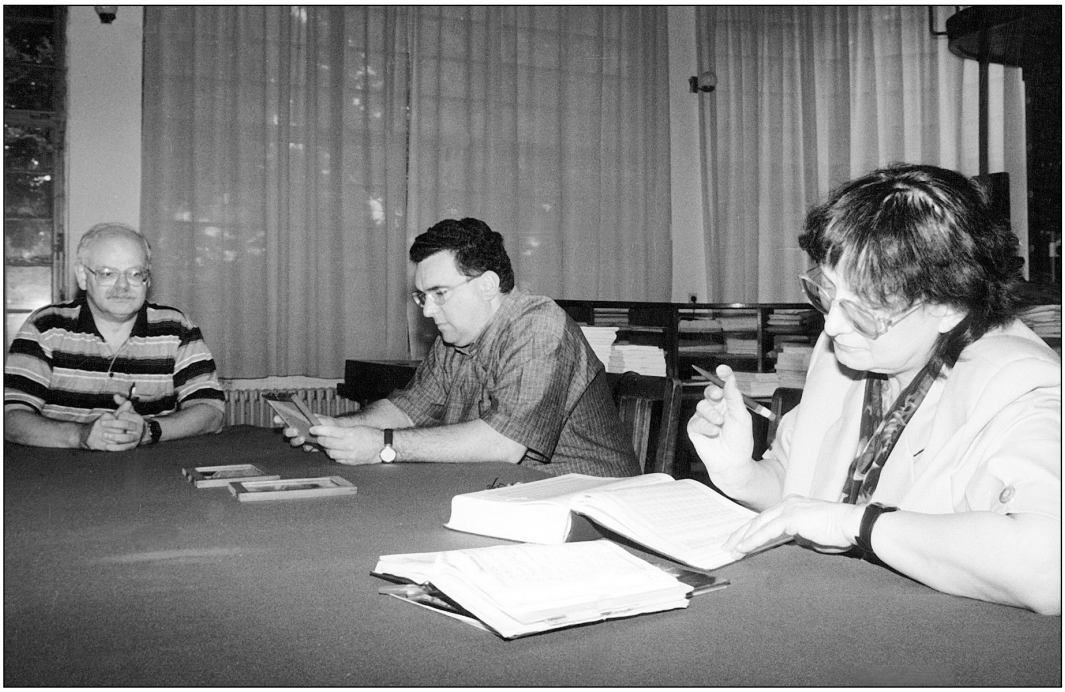

Посета председника општине *Звездара* Петра Моравца Опсерваторији, 5. јула 2001. Милан Димитријевић, Петар Моравац, Војислав Протић-Бенишек

Промоција у звање доктора наука, 14. марта 1979. Милан Димитријевић и Војислав М. Петровић, професор Упоредне физиологије и Ендокринологије, проректор 1975-1979, а потом ректор Универзитета у Београду 1981-1985.

Милан и Љиљана Димитријевић, на промоцији у звање доктора наука, 14. марта 1978.

У Коринту, 30. априла 1980, Милан и Љиљана Димитријевић

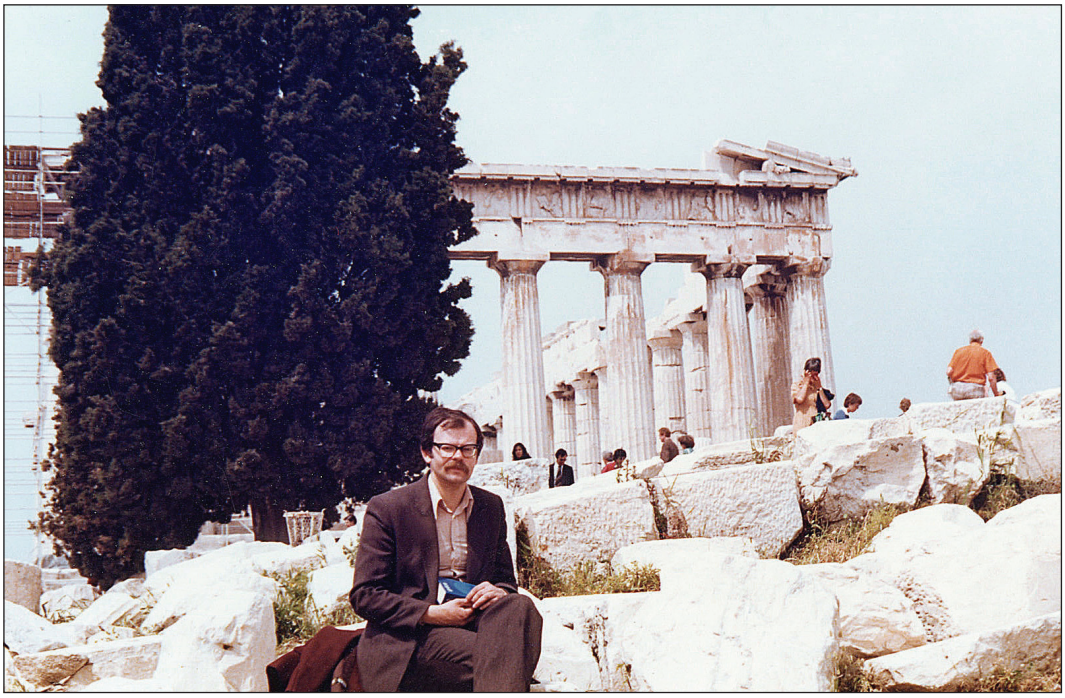

У Атини, на Акропољу, Милан и Љиљана Димитријевић, 1. маја 1980. У позадини Партенон

У Делфима, 2. маја 1980. Милан и Љиљана Димитријевић

Милан и Владимир Димитријевић, јуна 1980.

Милан, Владимир и Љиља Димитријевић јуна 1980, у Студентском парку у Београду

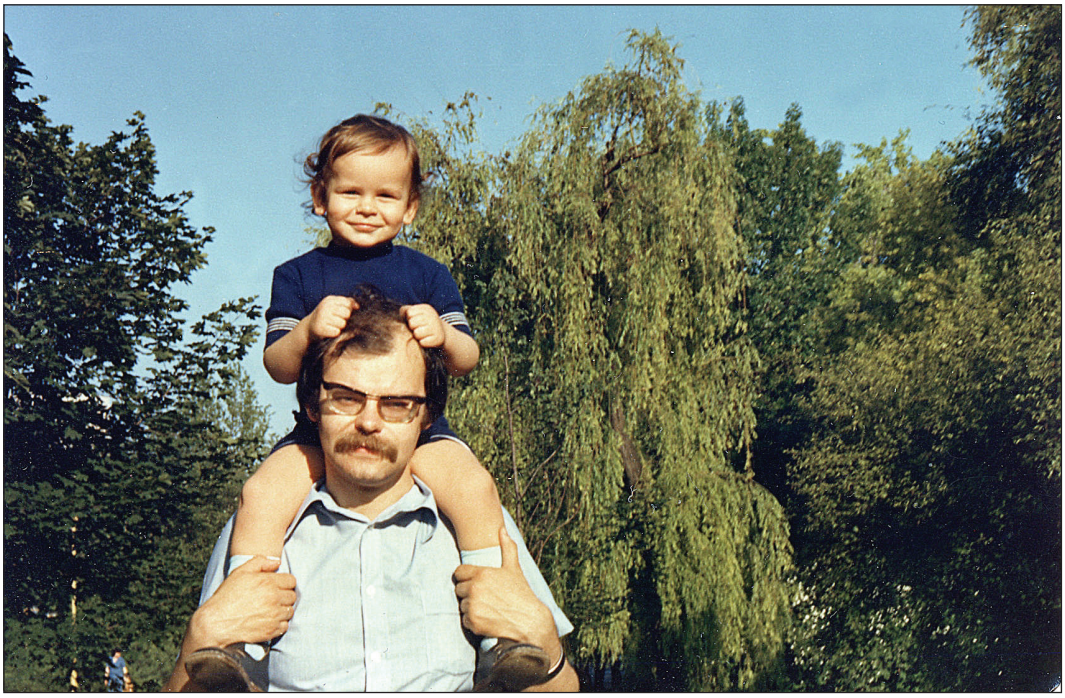

Милан и Владимир Димитријевић, јуна 1980.

Милан, Владимир и Љиљана Димитријевић, јуна 1980. у Студентском парку, у Београду

У Црној Трави, 1. маја 1981. Никола Цветковић и Милан Димитријевић

У Црној Трави, 1. маја 1981. Никола Цветковић и Милан Димитријевић

У Лесковцу, маја 1981. Милан у улици, која носи име његовог деде Милана Димитријевића, заједно са супругом Љиљаном

У Лесковцу, испред куће Софије и Милана Димитријевића, маја 1981.

У Лесковцу, маја 1981. Милан у улици, која носи име његовога деде, Милана Димитријевића

У Косанчићу, маја 1981. Гробови Вукане - Кане, почивше 16. октобра 1926. са 75 година и њеног супруга Стојана - Цоје Анђелковића, тежака, који је преминуо 12. фебруара 1925. са 85 година

У Косанчићу, маја 1981, на гробу браће Анђелковић. Зага Анђелковић, удата Ђорђевић, Синадинова ћерка, Милан Димитријевић, Никола Цветковић, Зорица Цветковић, супруга Душана Цветковића. Испред, Марина, ћерка Душка, сина Заге и Јована Ђорђевића и Љиљане, Јелена и Чедомир Цветковић, деца Зорице и Душана

У Власотинцу, 1. маја 1981, Љиљана и Милан Димитријевић

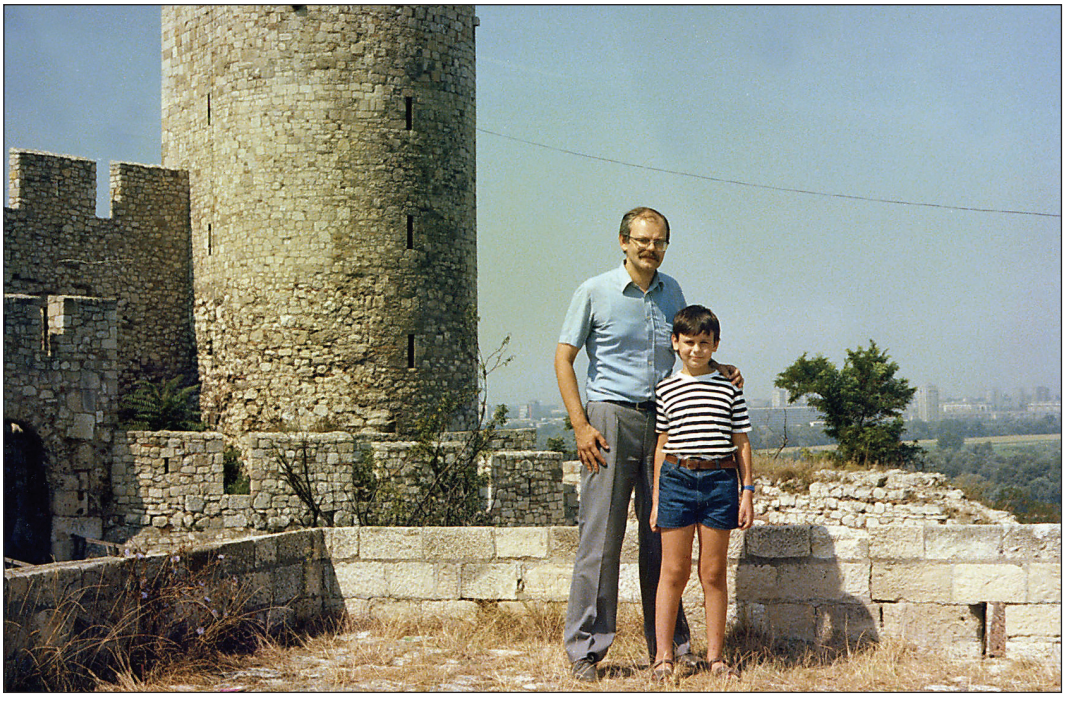

Милан и Владимир Димитријевић, 1986.

Испред Народне библиотеке Србије, где су се одржавале три конференције поводом стогодишњице Астрономске опсерваторије. Милан Димитријевић, Паскал Сотировски, астрофизичар из Париза, Ненад Јанковић оснивач и 20 година уредник часописа *Васиона*, француски астрофизичар и академик Жан Клод Пекер, бивши директор Астрономске опсерваторије Василије Оскањан и Милан Јеличић, секретар Астрономског друштва „Руђер Бошковић“, снимљено 9. септембра 1987.

Милан Димитријевић и Marie - Christine Artru, са Медонске опсерваторије, 4. новембра 1987. на Астрономској опсерваторији у Београду

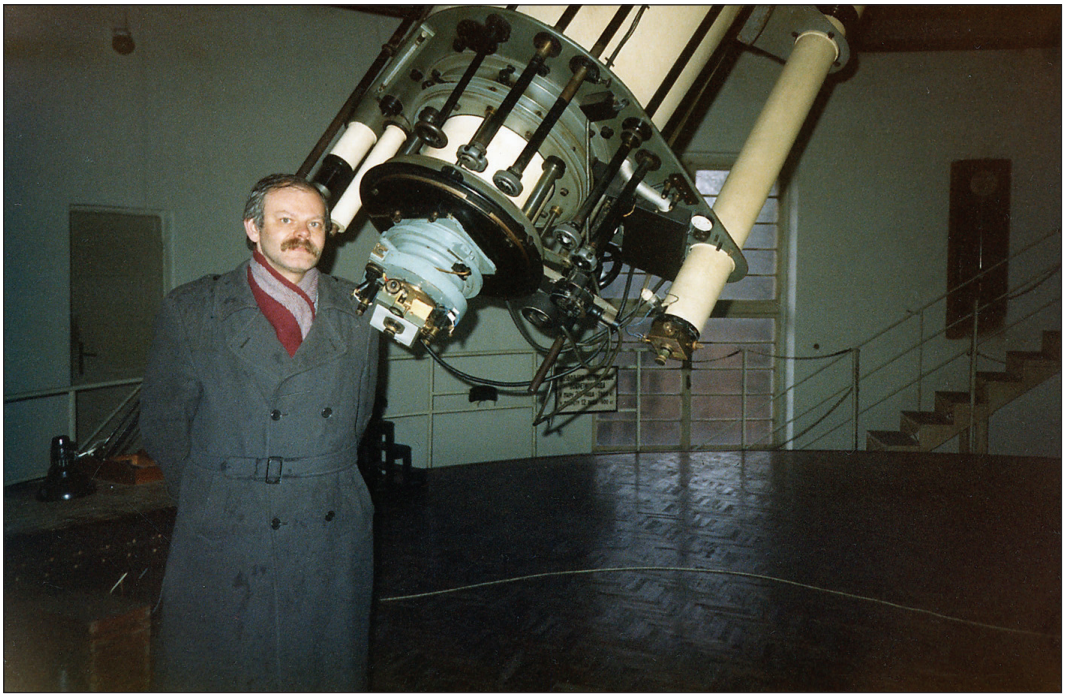

Милан Димитријевић, фебруара 1988.

Милан Димитријевић, Милан Јеличић, Алексеј Јермолајев и Анатолиј Михајлов, фебруара 1988.

Милан Димитријевић у Хемптон Корту, априла 1988.

Милан у Лондону, априла 1988.

Милан у Кембрицу, јануар 1989.

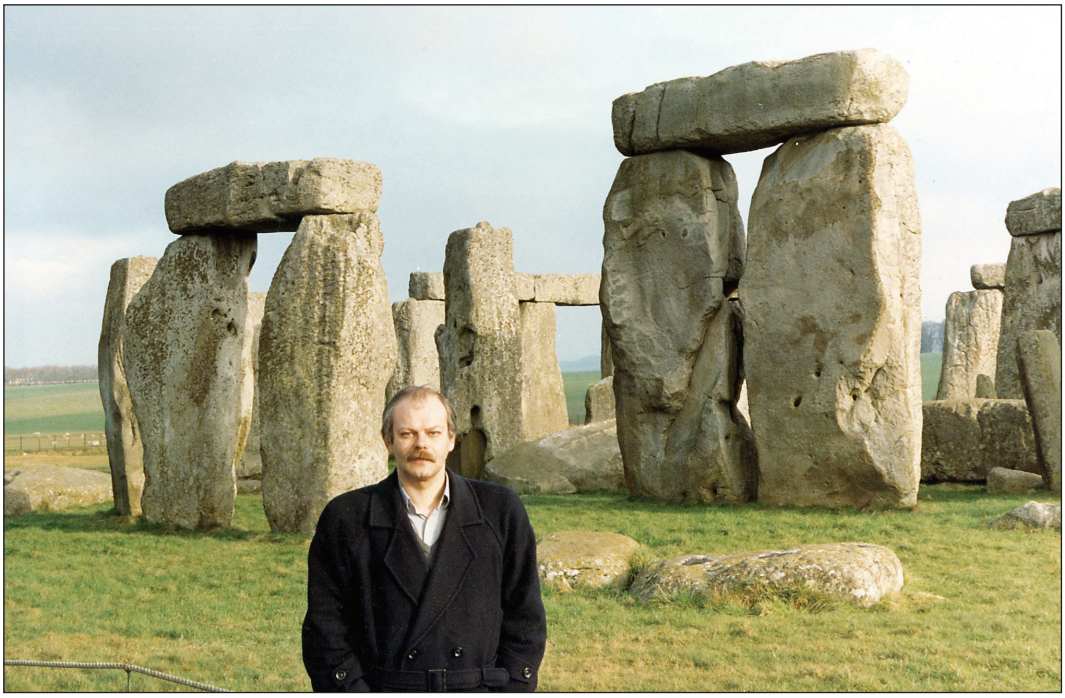

Милан у Стонхенџу, јануара 1989.

Милан у Олд Саруму, код Солзберија., 17. јануара 1989.

У Бохуму, јануара 1989. Х. Ј. Кунце и Милан Димитријевић

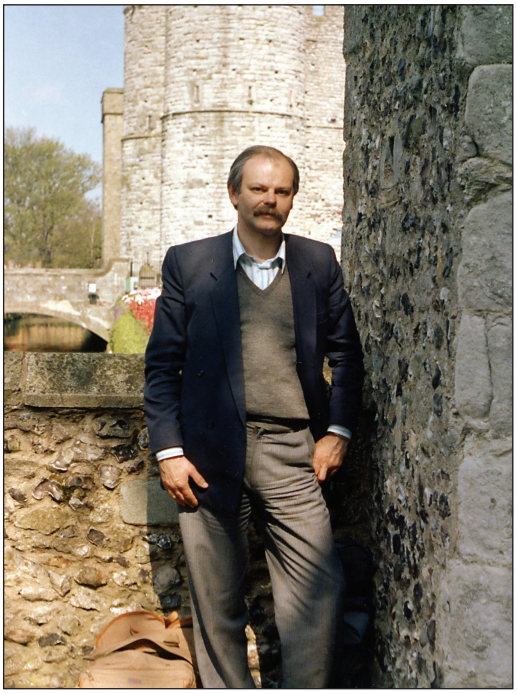

Милан у Кентерберију, 30. априла 1989.

Милан у Кентерберију, 30. априла 1989.

Милан Димитријевић, априла 1989. на Опсерваторији у Арчетрију код Фиренце

На 8. београдском астрономском викенду, 1. јуна 1990. Милан Јеличић, Милан Димитријевић, Лука Поповић

Одбрана докторске дисертације Скендера Скендерија у Приштини 11. фебруара 1990. Скендер Скендери, Љутфи Истрефи, Милан Димитријевић, ментор и председник комисије за одбрану и Ахмет Весељи

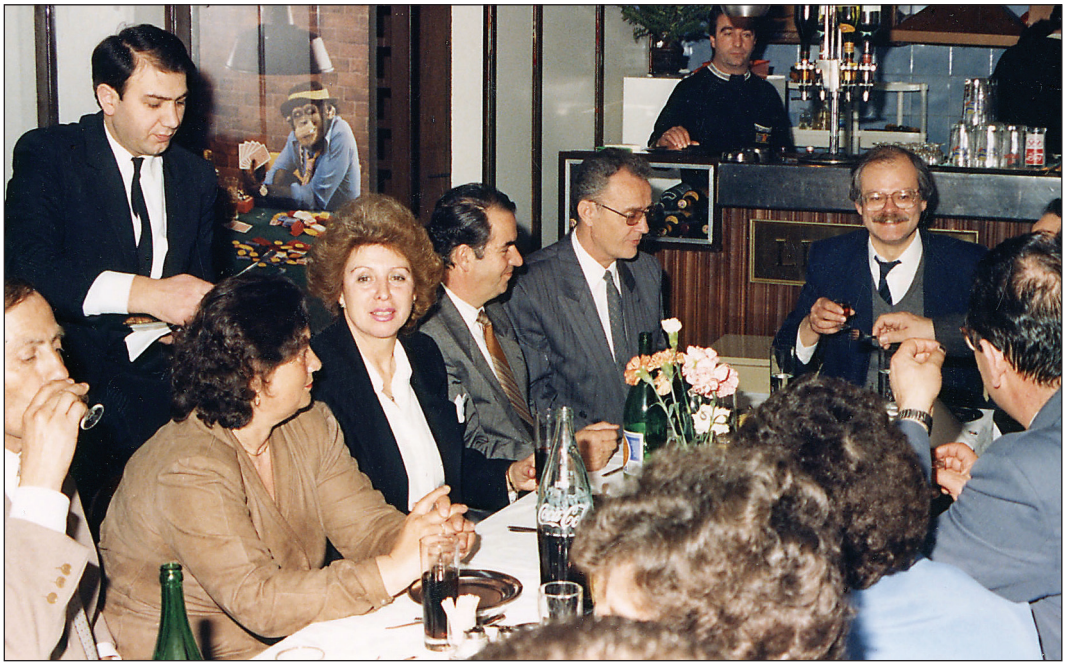

После одбране, 11. фебруара 1990. године у Приштини. За столом су Ејуп Хамити, професор математике на Електротехничком факултету, Burbuqe, ћерка Скендерија, Надире, његова супруга, Abdullah Grapci, професор Електротехничког факултета, Скендер Скендери и Милан Димитријевић

Милан на броду *Краљ Олаф V*, на улазу у Рафтсунд, у Норвешкој, 22. јула 1990.
Снимио Никола Цветковић, као и наредних пет фотографија, на заједничком путовању по Шведској, Норвешкој, Данској и Немачкој

Стокмаркнес на Вестеролским острвима, 22. јула 1990.

Сортланд на Вестеролским острвима, 22. јула 1990.

На трајекту у Редбију у Данској, јула 1990.

У Либеку, јула 1990.

Ризојхамн на Вестеролским острвима,
22. јула 1990.

На Мил Хил опсерваторији код Лондона,
25. априла 1991.

На Мил Хил опсерваторији код Лондона, 25. априла 1991, Мајк Дворецки и Милан Димитријевић

У Медону, маја 1991.

У Медону, маја 1991.

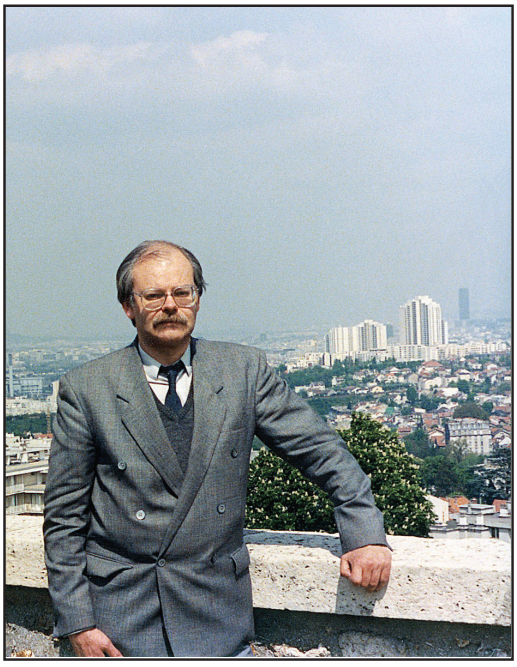

У Медону, маја 1991.

У Медону, маја 1991, испред споменика Жилу Жансену, оснивачу Опсерваторије

Милан Вулетић, Милан Јеличић, Милан Димитријевић, Јелена Милоградов - Турин, Лука Ч. Поповић, Александар Томић, Божидар Поповић и Ненад Јанковић, 12. фебруара 1992. испред Народне опсерваторије

На 10. националној конференцији астронома Југославије, 22.09.1993. Милан Јеличић, Иштван Винце, Милан С. Димитријевић, Лука Ч. Поповић

Отварање Новосадског пољопривредног сајма, 27.09.1993: Бошко Перошевић, министар Томица Раичевић, директор Новосадског сајма Јован Нешин, Милан С. Димитријевић, савезни министар за науку, технологију и развој

Посета фабрици „Витамикс“ у Врбасу, 1.10.1993. Са десна на лево савезни министар за науку, технологију и развој Милан С. Димитријевић, помоћник министра Милорад Милорадов, Љиљана Димитријевић, други од ње директор Савезног завода за патенте Благота Жарковић

Посета Народном музеју у Београду, 25.10.1993, савезни министар за науку, технологију и развој Милан С. Димитријевић, директор Музеја Јефта Јефтић, министров шеф кабинета Наташа Станишић - Јанковић

Бијељина, 25.12.1993, испред споменика Краљу Петру Првом, који мачем убија троглавог Арапина. Трећи са лева Милан Зуковић министар науке и просвете Републике Српске, до њега Јован Војиновић, претседник Општине Бијељина, иза између њих Маузер, Милан С. Димитријевић, директор Савезног завода за патенте Благота Жарковић, Вељa Абрамовић, Милан Пешаљевић. Сасвим иза Михајло Трифковић Шилда, професор физике Бијељинске гимназије

После отварања 61. међународног сајма пољопривредних производа у Новом Саду, 14.05.1994, други са лева председник Савезне владе Радоје Контић, директор Новосадског сајма Јован Нешин, савезни министар за пољопривреду Ковиљко Ловре, савезни министар за науку, технологију и развој Милан С. Димитријевић

Други са десна, Милан С. Димитријевић, четврти Светомир Стожинић, а пети Војин Шуловић, снимљено 25.06.1994.

Први „Дани Лесковчана“, посета „Поречју“ у Вучју, 5.10.1994, други са десна Милан, са његове леве стране, у другом реду Надежда, а позади до ње Лидија Димитријевић

Библиотека Астрономске опсерваторије, 15.12.1994, Зорица Цветковић, Милан С. Димитријевић, Олга Атанацковић-Вукмановић

На путу за Пулковску опсерваторију, у возу за Москву, марта 1995. Владимир Бенишек, Софија Саџаков, Милан С. Димитријевић

Прослава Дана Опсерваторије, 7.04.1995, директор Савезног завода за интелектуалну својину Благота Жарковић, директор Астрономске опсерваторије Милан С. Димитријевић, са својим некадашњим сарадницима. Помоћник министра Момир Никић, шеф кабинета Наташа Станишић - Јанковић, министров шофер Бора Петковић, помоћник министра Миша Јандрић

Први ред Миодраг Дачић, Силвана Николић, Драгомир Олевић, Милан С. Димитријевић, син Лудајића, Милева Благојевић. Иза Гордана Дакић, Славица Павић, Снежана Марковић-Кршљанин, Раде Павловић, Слободан Јанков, Лепосава Ђуровић, Иван Паквор, Горан Дамљановић, Дојна Петровић, Слободан Нинковић, Георгије Поповић, Сања Еркапић, Зорица Цветковић, Весна Живковић, Јела Пешић, Веселка Трајковска, Вера Секуловић, Војислава Протић-Бенишек, Ђура Божичковић, Иштван Винце, Зоран Кнежевић, снимљено 14.03.1996.

Секретар Опсерваторије Сретен Степановић и Милан С. Димитријевић, снимљено 10.03.1996.

Септембар 1996, 18 конференција о физици јонизованих гасова, Котор, Александар Чумаков из Минска, Милан С. Димитријевић, Јагош Пурић

После посете Астрономској опсерваторији 6.04.1997, испред *Има дана* у Скадарлији: Милан С. Димитријевић, принц Томислав Карађорђевић, Војислава Протић-Бенишек, Бојан Костић, Линда Карађорђевић, синови принца Томислава, Ђорђе и Михајло

После посете Астрономској опсерваторији 6.04.1997, у *Има дана* - Скадарлија:
Милан С. Димитријевић, принц Томислав Карађорђевић, његов син Михајло

После отварања конференције „Развој астрономије код Срба“, поводом 110 година Астрономске опсерваторије, у згради компаније *Лола* 7. априла 1997. ТВ екипа серијала о астрономији: продуцент Славица Бандић, режисер Драшко Ђуровић, аутор сценарија и водитељ Милан С. Димитријевић, организатор Мирјана Ђурђевић, уредник емисије Синиша Алексић

Секретар Опсерваторије Сретен Степановић, Милан С. Димитријевић, снимљено 28.12.1995.

На излету у Рам, за време друге Југословенске конференције о облицима спектралних линија, октобра 1997. На скели преко Дунава, ректор Београдског универзитета Јагош Пурић и Милан С. Димитријевић

На Роженској опсерваторији у Бугарској, 16.05.1998, Радостин Куртев, Милчо Цветков, Милан С. Димитријевић и Р. Димлер (Duemler) из Немачке, кога је тада први пут упознао и установио да су коаутори на једном раду

Пловдив, римски театар, 17.05.1998.

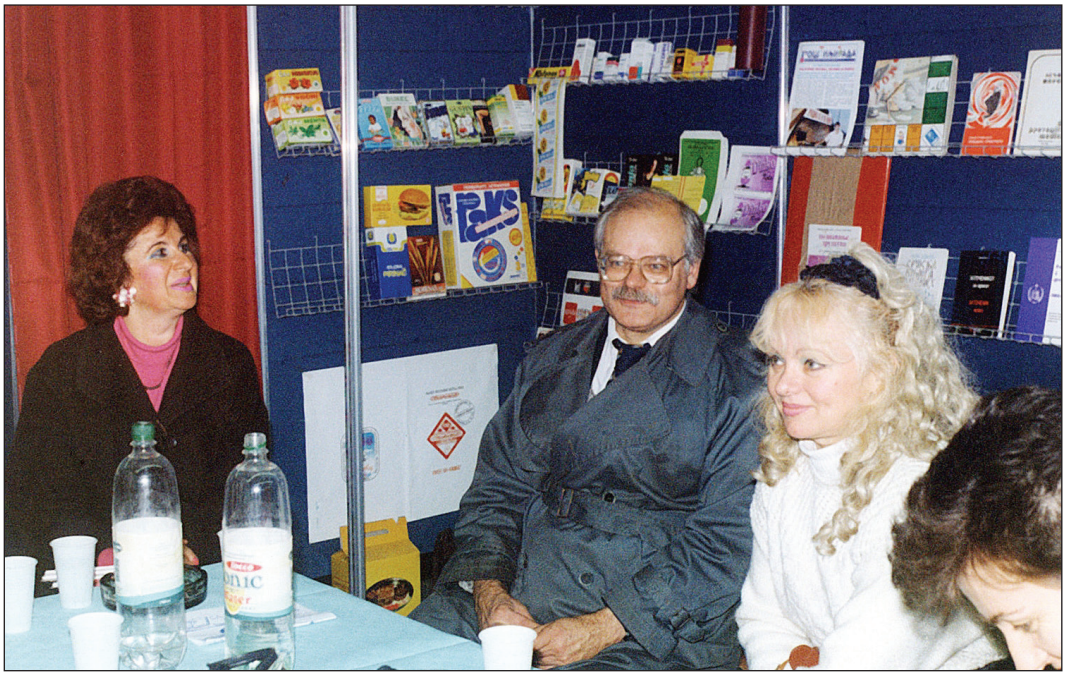

На Београдском сајму књига на лесковачком штанду, 23. октобра 1998: Иванка Стојановић, Милан Димитријевић и Олгица Петровић директор лесковачког Дома културе

Милан и Владимир Димитријевић, снимљено јуна 1999.

Чартер прослава ротари клуба *Београд - Стари Град,* у Скупштини града Београда, 18.12.1999.
Љиљана и Милан Димитријевић

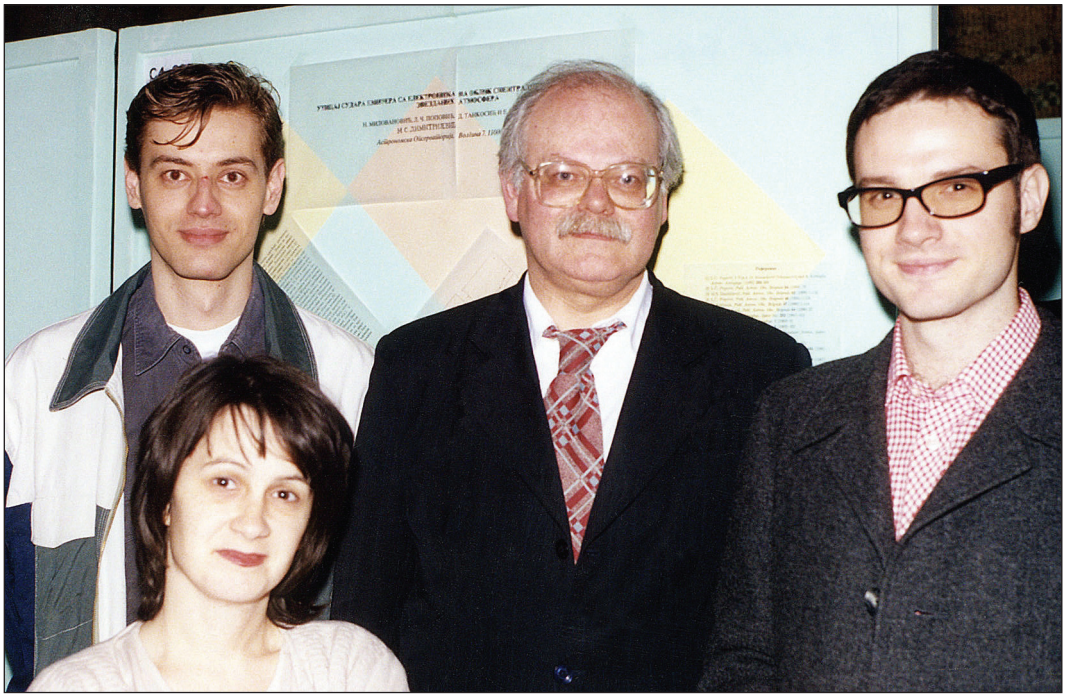

Коаутори испред свога постера на Десетом конгресу физичара, марта 2000. у Врњачкој Бањи: Ненад Миловановић, Драгана Танкосић, Милан С. Димитријевић и Еди Бон

Испред дестилерије вискија „Old Bushmills“ у Северној Ирској, 5. августа 2000: Дарко Јевремовић, Сандра Џеферс (Sandra Jeffers) и Милан С. Димитријевић

После промоције издања Астрономске опсерваторије на Београдском сајму књига, 27.10.2000:
Милан С. Димитријевић, Миодраг Дачић, Лука Ч. Поповић

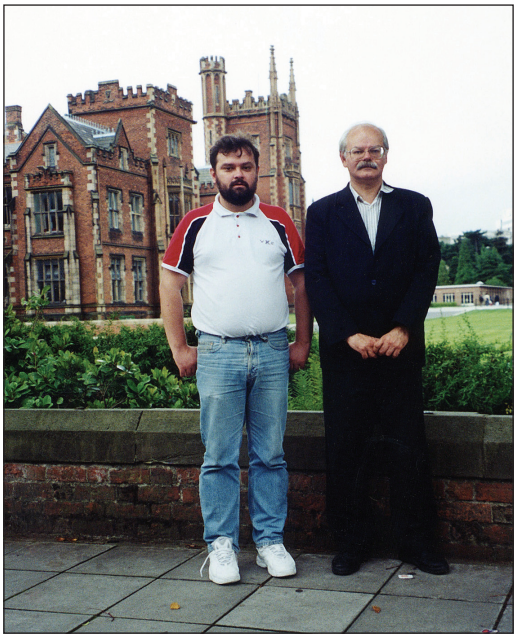

Испред замка у Белфасту, 6. августа 2000:
Дарко Јевремовић, Милан С. Димитријевић

Снимљено маја 2001 у Бечу.
Ненад Миловановић и Милан Димитријевић
испред споменика Вуку Караџићу

Отварање Новосадског планетаријума, 1.02.2001, управник Народне опсерваторије и планетаријума у Београду Лука Ч. Поповић, управник Народне опсерваторије и планетаријума у Новом Саду Јарослав Францисти, председник Астрономског друштва „Руђер Бошковић“ (АДРБ) и уредник „Васионе“ Милан С. Димитријевић, секретар АДРБ Милан Јеличић

Дан Опсерваторије, 6.04.2001. Иштван Винце и Милан С. Димитријевић

Дан Опсерваторије, 6.04.2001. Милан С. Димитријевић и директор Савезног завода за интелектуалну својину Благота Жарковић

Градска кућа у Суботици, 6.05.2001. Ротаријански President Elect Training Seminar. Седе бивши гувернер дистрикта Џон Цифлакос, директор Истраживачке станице *Петница* и помоћник министра просвете Вигор Мајић, председник суботичког ротари клуба Велимир Стефановић, Драгомир Ивковић из Новог Сада и помоћник гувернера дистрикта академик Никола Тасић. За говорницом Милан С. Димитријевић, са десне стране Срба Милојевић

Милан С. Димитријевић и Ненад Миловановић, маја 2001. у аустралијском ресторану у Бечу, са специјалитетима од крокодила, кенгура, ноја и пржених скакаваца

Ненад Миловановић и Милан С. Димитријевић, маја 2001. у Бечу. Са десне стране види се Карл Маркс Хоф, стамбена зграда дугачка две трамвајске станице, коју је изградила радничка влада после Првог светско рата

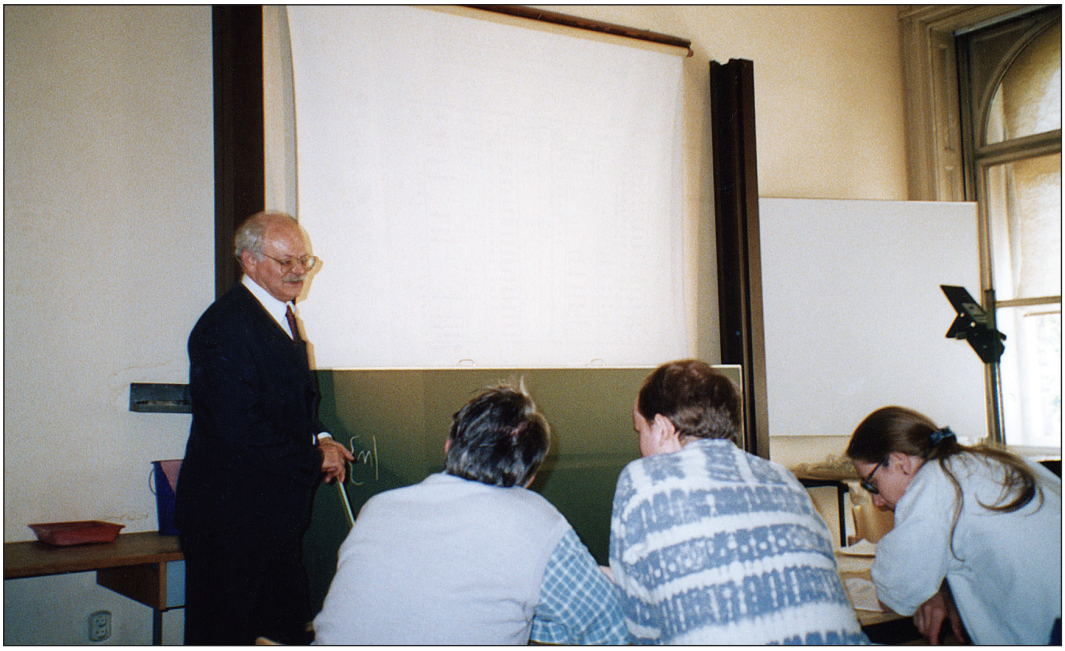

Предавање на Бечкој астрономској опсерваторији, маја 2001.

На путу за Теиде опсерваторију, на Канарском острву Тенерифе, јун 2001: Милан С. Димитријевић, Евенсио Медијавила, Лука Ч. Поповић. У позадини вулкан Теиде

Испред целостата, специјалног инструмента за посматрање Сунца, на Теиде опсерваторији, Канарско острво Тенерифе, јун 2001. Други Милан С. Димитријевић, Евенсио Медијавила, Лука Ч. Поповић

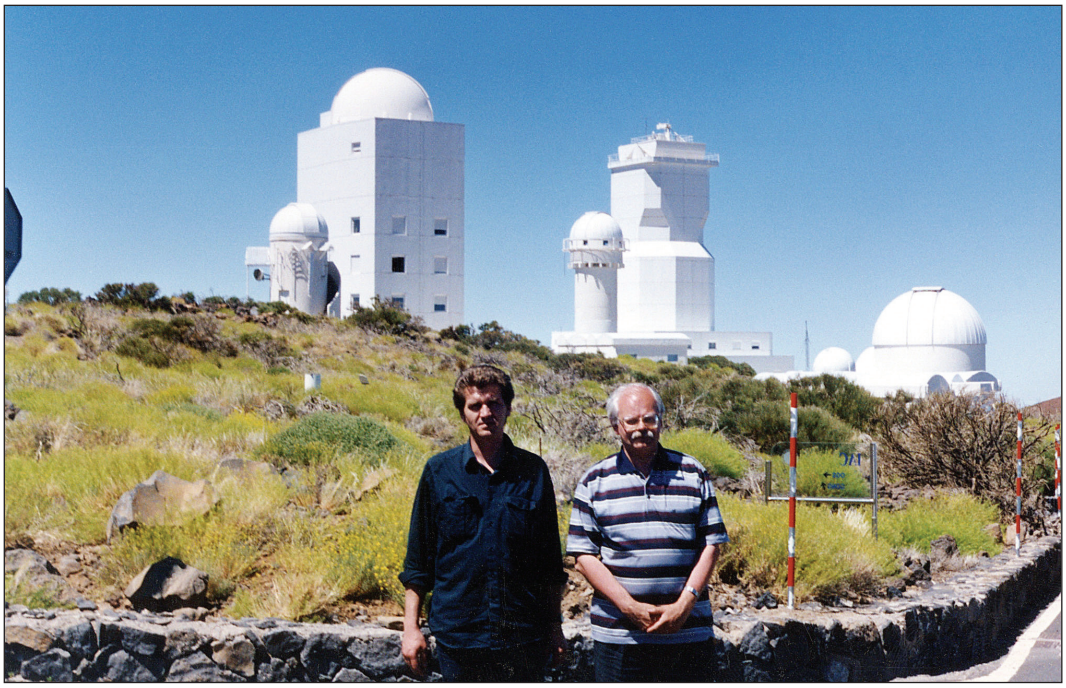

На Теиде опсерваторији, на Канарском острву Тенерифе, јун 2001. Лука Ч. Поповић и Милан С. Димитријевић

На путу за Теиде опсерваторију, на Канарском острву Тенерифе, јун 2001. Лука Ч. Поповић, Наталија Ђуровић и Милан С. Димитријевић, изнад облака који заклањају поглед на Атлански океан

Лас Палмас де Гран Канарија, главни град Канарског острва Гран Канарија, 7.06.2001.

Вршчани из природњачког друштва *Геа,* на 19. београдском астрономско викенду, 22.06.2001: Андрија Тот, Драган Лазаревић, Наташа Трифуновић, Наталија Ђуровић, Соња Јеремић, Милан С. Димитријевић, Гордана Ђорђев и Милан Јеличић

Прослава Ротаријанске нове године, 27.06.2001. у Карићевом клубу *Јелена* на Дедињу. Милан С. Димитријевић прима дужност председника ротари клуба *Београд - Стари град*, а Слободан Манола му је управо ставио председничку ленту

Посета гувернера дистрикта Бабиса Атанасијадиса ротари клубу *Београд - Стари град*, Аероклуб, 4.07.2001. Оснивач и први председник клуба, директор Института за хемијске изворе струје Петар Ракин, помоћник гувернера академик Никола Тасић, гувернер Атанасијадис, председник клуба Милан С. Димитријевић, бивши гувернер дистрикта Џон Цифлакос, председник ротари клуба *Синђидунум* Каћа Лазаревић

Посета председника општине Звездара Петра Моравца Опсерваторији, 5.07.2001: Војислава Протић-Бенишек, Милан С. Димитријевић, Петар Моравац

Посета председника општине Звездара Петра Моравца Опсерваторији, 5.07.2001.
Лука Ч. Поповић, Милан С. Димитријевић, Петар Моравац, Сретен Степановић, крајње десно Војислава Протић-Бенишек

Лас Палмас де Гран Канарија, главни град Канарског острва Гран Канарија, 7.06.2001.

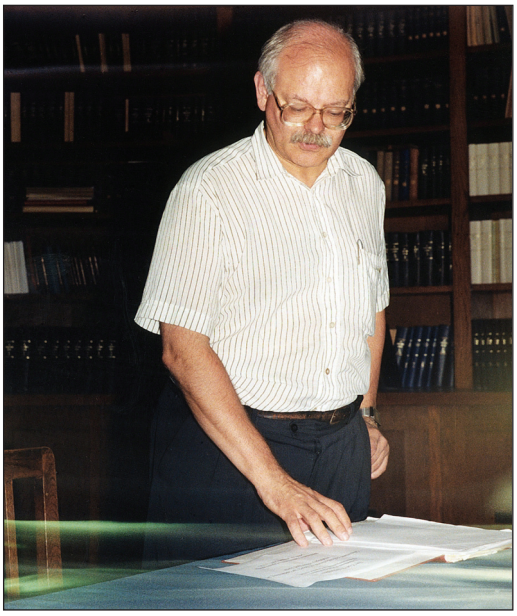

Милан С. Димитријевић отвара 3. августа 2001, Научно-стручни скуп у библиотеци Астрономске опсерваторије, на коме Јурij Ралченко, са Вајцмановог института у Реховоту у Израелу, држи предавање

Предавање Јурија Ралченка са Вајцмановог института у Реховоту у Израелу, у библиотеци Астрономске опсерваторије, 3. августа 2001. Лука Ч. Поповић, Ненад Миловановић, Зорица Цветковић, Гојко Ђурашевић, Дарко Јевремовић, Владимир Милосављевић, Слободан Нинковић, Милан С. Димитријевић, Анатолиј Михајлов, Зоран Симић и Предраг Јовановић

Предавање Јурија Ралченка, са Вајцмановог института у Реховоту у Израелу, у библиотеци Астрономске опсерваторије, 3. августа 2001. Ненад Миловановић, Лука Ч. Поповић, Владимир Милосављевић, Горан Попарић, Јурij Ралченко, Зорица Цветковић, Милан С. Димитријевић, Анатолиј А. Михајлов, Предраг Јовановић, Гојко Ђурашевић, Дарко Јевремовић, Зоран Симић

Летња астрономска школа у Одеси, августа 2001. Милан четврти са лева у првом реду

Српска екипа на Летњој астрономској школи у Одеси, августа 2001. Чуче Горан Павичић, Александар Оташевић, Зоран Анђелковић. Стоје Ана Златановић, Ирина Артуровна Јегорова, Ана Милосављевић, Бојан Мојсиловић, Милан С. Димитријевић и Немања Мартиновић

Конференција „Наука и религија: антагонизам и комплементарност“, Букурешт 8.11.2001. Први ред Vasile Ureche (Клуж), Jean Staune (Париз), Pauline Rudd (Оксфорд), Daniel Cioboten митрополит Молдавије и Буковине, Solomon Marcus (Букурешт), Basarab Nicolescu (Париз), Magda Stavinschi (Букурешт), Милчо Цветков (Софија), Милан С. Димитријевић (Београд), Adrian Boboruta (Букурешт), Eugen Toma (Букурешт)

Комеморација у библиотеци Опсерваторије поводом смрти Милорада Протића, дугогодишњег директора и уредника опсерваторијских издања, новембра 2001. Милорад Ђокић, Јелена Милоградов-Турин, Милан С. Димитријевић, Георгије Поповић, Зорица Цветковић

Слава клуба *Београд - Стари град*, Свети Сава, 27. јануар 2002. Председник Милан С. Димитријевић уручује захвалницу првом председнику Петру Ракину

Дан Опсерваторије, 6.04.2002. Милан С. Димитријевић уручује Луки Ч. Поповићу (лево) књигу Милутина Миланковића „Успомене, доживљаји и сазнања“, поводом десет година проведених на Опсерваторији

Дан Опсерваторије, 6.04.2002. министар за науку, технологије и развој Драган Домазет и Милан С. Димитријевић

Дан Опсерваторије, 6.04.2002. Милан С. Димитријевић (десно) уручује Гојку Ђурашевићу награду Опсерваторије за научни рад

Дан Опсерваторије, 6.04.2002. Милан С. Димитријевић образлаже додељивање награде Опсерваторије часопису *Васиона*. До њега је Слободан Вуковић, председник управног одбора

Конференција „Развој астрономије код Срба 2“, април 2002. Милан С. Димитријевић, Јарослав Францисти

Конференција „Развој астрономије код Срба 2“, 7.04.2002. Напред су Ђура Божичковић, Драгомир Олевић, Георгије Поповић, Миодраг Дачић, Милан Јеличић. Стоје Зоран Кнежевић, Божидар Јовановић, Слободан Нинковић, Зорица Цветковић, Милан С. Димитријевић, Катица Хедрих, Зоран Симић, Лука Ч. Поповић и Веселка Трајковска

Конференција „Развој астрономије код Срба 2“, април 2002. Јарослав Францисти, Лука Ч. Поповић, Милан С. Димитријевић, Никола Божић, Иштван Винце

Испред гејзира који повремено избацује воду и пару температуре веће од сто спетени, у Стапареву код Самокова у Бугарској, маја 2002. Катја Цветкова, Васил Попов, Милан Димитријевић, Драгомир Олевић

На 3. бугарско-српској астрономској конференцији на Ђолечици (Рила), маја 2002, Георги Иванов, Војислава Протић-Бенишек, Милан Димитријевић

Учесници 3. бугарско-српске астрономске конференције на Ђолечици (Рила), 13-15. маја 2002. Седе Миодраг Дачић, Галин Борисов, Драгомир Олевић. Први ред Владан Челебоновић, Јорданка Борисова, Владимир Шкодров, Георги Иванов, Милан Димитријевић, Ана Борисова, Јулијана Горанова, Анелија Станева, Катја Цветкова, Светлин Фотев, Красимира Јанкова

На Ђолечици (Рила), маја 2002, Милан Димитријевић, Васил Попов, Зорица Цветковић

На излету у туристичком центру Маљовица на Рили, 14. маја 2002. Лука Ч. Поповић, Ренада Антова, Марусја Бачварова, Владан Челебоновић, Јулијана Горанова, Ана Борисова, Милан С. Димитријевић. Позади Валери Голев

Заједнички састанак ротари клубова *Београд - Стари град*, *Земун*, *Београд* и *Синђидунум* у *Аероклубу*, 27. јуна 2002. Предраг Марковић, председник „Г17 плус“, асистент гувернера дистрикта, Воја Митић из Ниша, Предраг Ђорђевић, председник ротари клуба *Београд*, Милан С. Димитријевић, председник РК *Београд - Стари град,* Каћа Лазаревић, председник РК *Синђидунум,* Слободан Вуковић, председник РК *Земун*, Игор Халевински

Могући метеорит у Слатини код Бањалуке. Излет учесника летње школе из астрономије „Мотајица 2002“, 12. августа 2002. Са десна Зорица Цветковић и Милан Димитријевић

Учесници подсекције за астрофизичку плазму на 21. конференцији о физици јонизованих гасова у Сокобањи, 26-30.08.2002. Седе Лука Ч. Поповић, Гојко Ђурашевић, Владимир Чадеж, Милан С. Димитријевић. Стоје Миодраг Дачић, Предраг Јовановић, Зорица Цветковић, Зоран Симић

Посета оснивача и председника „Isaac Newton Institute of Chile“, југословенском огранку, септембра 2002. Зоран Симић, Предраг Јовановић, Зорица Цветковић, Стеван Ђениже, Гонзало Алкаино, Владимир Милосављевић, Милан С. Димитријевић, Александар Кубичела, Еди Бон, Срђан Буквић, Миодраг Дачић

На пријему код градоначелника Темишвара, октобра 2002. Седе Октавијан Герега, бивши директор Астрономске опсерваторије у Темишвару, Милан Димитријевић, Наталија Ђуровић, Магдалена Ставински, директор Астрономске опсерваторије у Букурешту. Стоје, са десна Нелу Дон Молдован, Маријан Дору Шуран, Александру Думитреску, Дорин Киш, Слободан Нинковић, градоначелник Темишвара, Тибор Хегедуш, Т. Борковиц

У Музеју Баната у Темишвару, октобра 2002. Кустос музеја, Слободан Нинковић, Милан Димитријевић, Наталија Ђуровић, Дорин Киш из Клужа

Учесници семинара „Нови резултати у физици звезда“, октобра 2002. у Темишвару, испред Музеја Баната, у тврђави Сибињанин Јанка. Кустос Музеја, Октавијан Герега, Тиберију Опрају из Клужа, Александру Думитреску, Слободан Нинковић, Дорин Киш, Маријан Дору Шуран, Нелу Дон Молдован, Милан Димитријевић, до њега ћерка Ласла Фаркаша, Наталија Ђуровић. Испред Тибор Хегедуш и Т. Борковиц

На Астрономској опсерваторији у Темишвару, октобра 2002, Милан Димитријевић, Слободан Нинковић, Тибор Хегедуш, директор Астрономске опсерваторије у Бањи, Лучијан Бурш, бивши директор Астрономске опсерваторије у Темишвару

На 13. националној конференцији астронома Југославије, Београд октобар 2002. Небил бен Несиб из Туниса и Милан С. Димитријевић

Александар Кубичела, Небил бен Несиб из Туниса, Анатолиј А. Михајлов, Лука Ч. Поповић, Ивковић - Ивке, Александар Ф. Захаров из Москве, Милан С. Димитријевић, Еди Бон, Катарина Ковачевић, Софија Сајаков, Предраг Јовановић, Зоран Симић, Дарко Јевремовић, октобра 2002.

Лука Ч. Поповић, Милан С. Димитријевић, Небил бен Несиб, октобра 2002.

Механа *Мадона* у Белоградчику, децембра 2002. Седе Лука Ч. Поповић, Милчо Цветков и Милан Димитријевић. Стоји Цветан П. Младенов, власник ресторана

Механа *Мадона* у Белоградчику, децембра 2002. Лука Ч. Поповић, Румен Богдановски, Милчо Цветков, Милан Димитријевић, Магдалена Ставински, директор Астрономске опсерваторије у Букурешту, Ренада Антова, Владан Челебоновић

Милан Димитријевић, Зорица Цветковић и Милан Радованац, архивар Астрономске опсерваторије, децембра 2002.

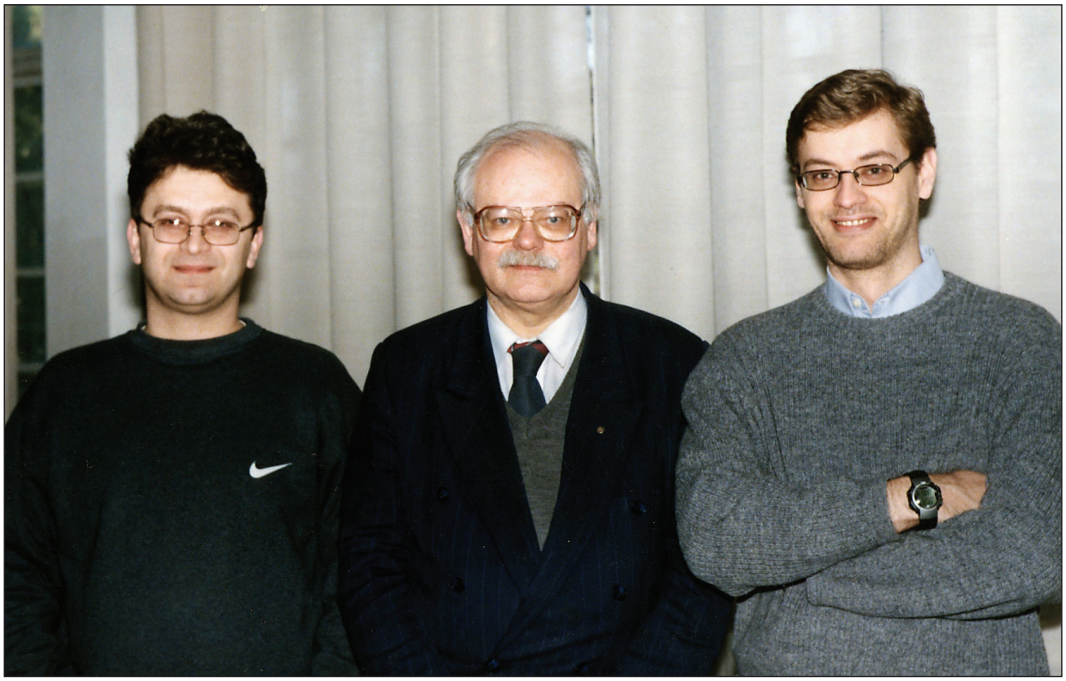

Зоран Симић, Милан Димитријевић и Ненад Миловановић, децембра 2002.

Ротаријански конгрес дистрикта, у хотелу *Хајаш,* у Переи код Солуна, 3. маја 2003. Милан Димитријевић, Дејан Чикара, делегати ротари клуба *Београд - Стари* град и Ивица Савић, делегат ротари клуба *Лесковац*

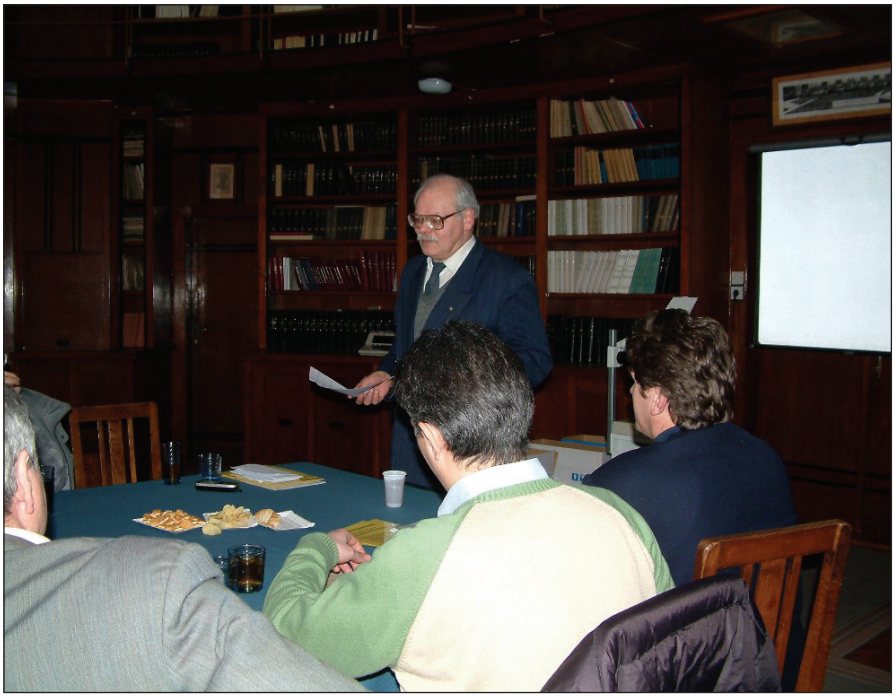

Семинар у библиотеци Астрономске опсерваторије, 29.05.2003.

У ресторану *Кондир* у Лесковцу, 25. јуна 2003, пред промоцију Миланове књиге *Песме,* у Народној библиотеци *Радоје Домановић*. Зоран Симић и Милан Димитријевић

Венчање Марије Костић у Лесковцу, 18. априла 2003. Љиљана Цакић, ћерка Радмиле Анђелковић, удате Костић, Раде Додеровић и ћерка њеног брата Градимира и Биљане, Марија Костић, Милан Димитријевић. Испред Лука и Нађа Цакић, деца Љиљаниног сина Дејана

На Летњој астрономској школи у Одеси, августа 2003. Госпођа Бочкарјов, Николај Генадијевич Бочкарјов, први председник Евроазијског астрономског друштва, Ивар Шмељд, астроном из Риге и Милан Димитријевић

На IV српској конференцији о облицима спектралних линија у Аранђеловцу, 10. октобра 2003. Милан Димитријевић, Владимир Милосављевић и Лука Ч. Поповић

Потписивање споразума о сарадњи Београдског и Казањског универзитета, хотел *Извор*, Аранђеловац, 11. октобра 2003. Милан Димитријевић, Мјакзјум Халимулович Салахов, ректор Казањског универзитета, Богдан Ђуричић, проректор за међународну сарадњу и Марија Богдановић, ректор Београдског универзитета

Ректор Казањског универзитета Мјакзјум Халимулович Салахов, Милан Димитријевић и Александар Фјодорович Захаров из Москве, у Аранђеловцу, октобра 2003.

